BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXI
F
40
NAPOLI

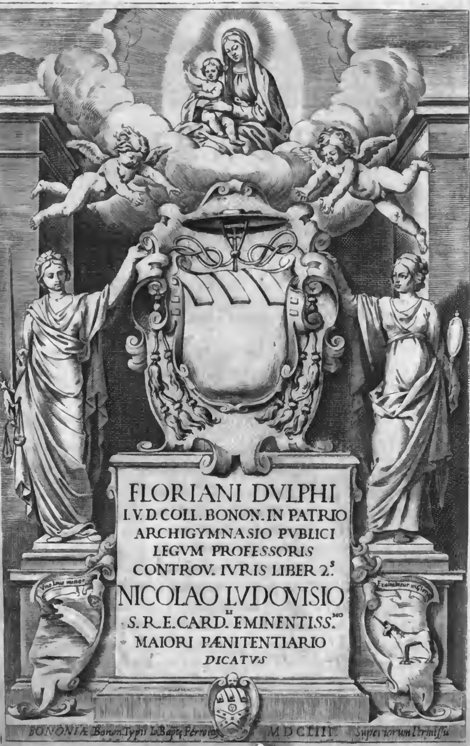
XXI
F
40

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

FLORIANI DVLPHI
I.V.D. COLL. BONON. IN PATRIO
ARCHIGYMNASIO PVBLICI
LEGVM PROFESSORIS
CONTROV. IVRIS LIBER 2.^s
NICOLAO LVDOVISIO
S. R. E. CARD.^LI EMINENTISS.^MO
MAIORI PÆNITENTIARIO
DICATVS
BONONIÆ Bonon. Typis Io. Bapt.æ Ferronij MDCLIII Superiorum Permiſſu

Digitized by Google

EMINENTISSIMO
PRINCIPI
NICOLAO
S. R. E. CARD. LVDOVISIO
Maiori Pœnitentiario.

INſignis,& præradians Tua Virtus Emin.Card. quæ iampridem veluti coruſcum ſydus omnium oculos in ſe vnam cõuertit,ſatis amplam videri poteſt præbuiſſe anſam,cur lucubrationes haſce meas in lucem prodire fuerim paſſus; Et certè, cui Veritatis,ac Iuſtitię munus magis conuenire,acceptumque fieri poteſt, quam Viro earum amantiſſimo, ſimulq; ſtudioſiſſimo? Quin imò Veritas ipſa Tui Nominis non modo fulgore illuſtrata clarior elucefcit: ſed & Iuſtitia tuæ Purpuræ ſplendore præſtricta multò lucidior clareſcit, dum præcipuè, qui Veritatem,ac Iuſtitiam colere, & excolere geſtiunt promptiori fauore, ac beneuolentia ità proſequeris, vt inter reliquos eiuſdem Veritatis, ac Iuſtitiæ cultores ſingularis maximè præſtes, & emineas, quippe qui honorem Dei, qui ſumma Veritas eſt, atq; eſſentialiter Iuſtitia,ſemper in animo,

Digitized by Google

ſemper in oculis habes; ſed mihi cum multis hæc cauſa communis cenſetur; aliarum inſuper impulſus accederent, quæ me, domumque meam præſertim attingunt, at iſtis nunc recenſendis ſuperſedeo, mihi enim compertum, quod quam libens omnibus gratiam, ac ſtudia præſtas, tam eorumdem mentione aures tuæ non gaudent. Quamobrem hoc vnum Te oro E.C. vt quemadmodum Humanitati tuæ placuit arctis meritorum me vinculis deuincire, ſic digneris pro tuo in me gratiſſimo animi affectu, ſereno ſuſcipere vultu, placidaq; reſpicere fronte obſequentiſſimi munuſculum Clientis, qui præclariſſimis Tuis Virtutibus meritum dignitatis, & fælicitatis Apicem, dum ſpiritus hos regit artus, ex animo non ceſſat, vt debet, adprecari. Vale æternum, & æternum viue.

Eminentiæ Tuæ

Humillimus, ac deuinctiſſimus Cliens

Florianus Dulphus.

Digitized by Google

In Librum alterum Legalium Controuerſiarum elucidatarum Præclariſsimi I. V. D. Coll. & Equitis Bonon. Floriani Dulphi

EVLOGIVM.

Glorioſum controuerſiarum nomen citrà controuerſiam deinceps eſto.
Controuerſiarum namq; hæc ſeries certisſima eſt dubitatum euerſio.
Vera, & optima malignæ duplicitatis deciſio.
Apertisſima quoque abſconditæ veritatis inuentio.
Perditaq; tandem ſimulationis perditio.
Controuerſias haſce doctisſimas, ingenioſisſimas
Perlege, Lector, meditare, diſcurre, in te verte.
Floridam FLORIANI DVLPHI doctrinam
Validisſimis Vallatam, Ventilatam Argumentis
Plauſibili carpe mentis ore, manu, olfactu.
Inſcitiæ contrariari ne deſinas, & meritò habebitur in certum
Num plus debeat Iuris prudens huic libro,
An ipſius Aſtreæ libra legum controuerſa
æquanti pondera,
Quia omnibus ſummotis ſcrupulis lapides omnes
Facillimè moueri poterunt, quibus Leguleius
poſſesſionis æqui, boniq; compos fiet.
Quid plura?

Ouidius Montalbanus Phil. & Legum Doct. P.

Digitized by Google

In laudem Auctoris.

FLoriani legum ſpargit quæ dextera flores,
Eximiæ laudis fructibus aucta micat.
Lex anima eſt Mundi. Hic animat dum legifer Orbem,
Æmula Diuinæ dextera condit opus.

Io. Dominicus Baſſus S. Petronij Canon.

QVam bene Te gaudet præſtantem adhibere miniſtrum,
Quæ Dea de ſuperis vltima liquit humum!
Te propter legum magis eſt pretioſa ſupellex,
Hocq; recens inter maxima Floret opus.
Purpureus fouet Aſtrea tua Iura ſacerdos,
Sacraq; ſic fulcis Cardine Iura ſacro.

Caroli Conſtantis Bentiuoli I. V. D. Coll.

Alluſio ad Solem Gentilitij Stemmatis.

AMbiguas Dulphus mentes, hærentia corda
Ceu iubar exortum nubila denſa fugat.
Quæq; diu cæcis latuerunt preſſa tenebris,
Legalis Sophiæ viribus ille beat.
Hic labyrinthæos potis eſt diſſoluere nexus,
Candidaq; obſcuris ponere fila dolis.
Fortunate virûm, licuit cui tam benè poſſe
Lumine ſoliuago dogmata vera dare.
Miraris florem Floriani gignere lucem?
Flos Heliotropij eſt: lumine Solis ouat.

Alexander de Sanctis.

In laudem Auctoris.

QVi proprio lucere poteſt per tempora Vitæ
Lumine, in alterius munera ſolis abit.
Hoc Lumen Verbis, hoc ſcriptis lumen in Axe
Per Luſtra Aſtreæ ſex tibi concilias.
Candor ineſt Verbis, in ſcriptis candida ſplendet
Vſq; fides, Diua fida per aſtra comes.
Quid quæris? Per Te non falſa oracula reddit
Sancta Themis, merito ni minor illa tuo eſt.
Forte magis cupies Conſultus Apollo videri?
Quàm benè, Et his radijs Alter Apollo micas.

Alluditur ad Stemma Auctoris.

LEx Cælum eſt, Cælum Phœbæa lampade fulget,
Tu Legem illuſtras. Hoc tibi Stemma refert.

Auctor vltra triginta annos abſque intermiſſione Felſineo in Archigymnaſio Legale ſtudium profeſſus eſt.

TRiginta totos Saturnus obambulat annos
Vtriuſq; moram Lucis habere fugit.
Hunc ſuperas per ſex, & plura (o DVLPHE) laborem
Luſtra, nec à ſtudio linquis abire diem.
Quod ſi conſpicuos graditur ſuper ille Planetas,
Aſtrifero dabitur quis Tibi in axe locus?

Ludouicus Boncompagnus V. A.

Digitized by Google

LYRICVM.

SOli ſaliq́; ſceptra Quiritibus
Longè atq; latè Iura tenentibus
Legum ligantum norma ſenas
Bis tabulas fuit omnis intrà,
Ac iuſſa deinceps dicere Gentibus:
Et ad bilancem pondera litium
Pendere Cauſarumq́;, dextra
Æquilibrante manu, ſolebant;
Dum verò ſemper ſacla, malis ſatis,
Peiora inibant, atq; licentia
Graſſata Noxa creuit, altum
Inq; dies caput efferebat:
Prauis creata ritibus hinc bona
Leges, ſagaci pectore tot Patrum
Reſponſa deprompſere Docti
Vnanimes noua tot Senatus
Conſulta flecti cerea, in anxios
Torquenda ſenſus, millia frontibus
Quot non apertis comprehendere
Hinc patula tabulæ? vt legendo
Luſtrare tantum ſit labor Herculis
Tentamina æquans Amphitryonij;
Sic vſq; Iuris, fonte paruo,
Riuus in Oceanum refuſus.
Ergò ſupremam reddere Gloriam
Veſtris, LYCÆI Felſinei DECVS,
Muſis docebit, FLORIANE,
FLORA tuas redimire flore
Genas adornet ſternere ſtemmati
Nidum paterno, germine frondium,
Quas vnda Chroni, quas maritis
Fertilis educat Alba campis,

Digitized by Google

Liguſtra vobis dulcè fragrantia
Chloris retexat lilia cum roſis,
Myrtoſq; Socro Digne magnò
Mercuriale Gener, Celebris
Ætate noſtra: namq; agitantibus
Ventis, procellis conglomerantibus
Æquor diù multùmq; fœlix
Legifera Themidos remenſus
Et puriores dulcis aquæ licis
De ſalſiori pectore venulas
Totus bonum in commune pronus;
Scilicet illa dies terenda
Noctesq;, nusquam veſtra Volumina,
Stipata centum codicibus, ſatis
(Rimare tenuem dudum ad vnguem:)
Trita manu memoriq; mente
Volui ſinebas. Denique quicquid eſt
Succi, & medulla, & viſceris abditi
Iam ponis expromptum ſaporem
In media reuocare luce
Vires. Strepentes quis Rabulas, quibus
Ars copioſis vbera quæſtubus,
Fictâq; ſub Legum ſtaterâ
Per Fora Faſq; Nefaſq; promptis
Gyrare, linguam vendere, Iudicum
Pennis tribunal lucriloquacibus
Complere, teſtataſq; neſcit
Per Decades reſonare lites?
At te decebat, cœlica quo Themis,
Germana Recti & candida Veritas
Reſurgit inconcuſſa, Victrix,
Preſſa diù bona Cauſa tandem

Cunctis

Cunctis triumphat, fortiùs obuiam
Tantis tremendum Nummiuoracibus
Venire monſtris, & latebras
Sic Gemini reſerare Iuris,
O FLORIANE, floribus Ingeni,
Artiſq; Doctrinam redolentibus,
Et vocis exornare rore,
Et Latio decorare dicta
Lepore: DVLPHI Te niueis ſuper
Attollet altum Fama curulibus
Laurumq; Palmarumq; Flores
Illa ferens manibus perennes.

Cecini
Valentinus Steberus Germanus diocœſeos
Moguntinæ Hagiopolitanus.

Digitized by Google

In lode dell'iſteſſo.

PEr non mirar del Mondo
Gl' ingiuſti falli, e indegni,
Acceſa il giuſto Cor di nobil ſdegni,
Già ſchiua, e diſdegnoſa, inuerſo il Polo
Spiegò la bella Aſtrea rapido il volo;
Ma lieta ecco ſen riede
Per le dotte tue Carte in Terra adeſſo,
Sol per lor già ſi vede
Librar frà noi la Lance. Onde tu ſteſſo,
Ch'or co' Volumi tuoi ritorni in vita
Le Leggi, haurai da lor gloria infinita:
Il tuo nome fregiar d'eterni honori
San del tuo ingegno, o FLORIAN, i FIORI.

M. D. C.

Digitized by Google

ACcuratè ſcrutatus ſum, iuſſu Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Archiepiſcopi, & Principis Bononienſis, Domini mei ſingulari obſeruantia, mihi, & omnibus ſemper colendi, ſecundum Volumen Controuerſiarum Forenſium præſtantiſſimi I. Conſ. Floriani Dulphi Patritij Bononienſis nobiliſſimi Collegiati, & in eo nihil aduerſans regulis Indicis inueni. Doctrinam autem reperi in eo ſolidiſſimam, vſibus forenſibus accommodatiſſimam, & caſuum expoſitionem poſtulantium, accuratiſſimè explanatorum, magnum numerum animaduerti; quapropter cenſeo opus digniſſimum editione. Ex Aedibus meis die 13. Martij 1653.

Antonius Merenda I. C. Foroliuienſis, Profeſſor Legum Eminens apud almam Studiorum Matrem Bononiam.

D. Inuentius Tortus Cler. Reg. S. Pauli, in Metropolitana Bonon. Pœnitentiarius, pro eodem Illuſtriſs. D. Archiepiſcopo.

Admittatur. Federicus Calderinus Reuiſor Operum Legalium S. Officij Bonon.

Imprimatur. Fr. Caſimirus de Cremona Lector Theol. Vicarius Generalis S. Officij Bonon.

Digitized by Google

FLORIANI DVLPHI
I.V. D. COLLEG. BONON.
Ac Illuſtriſs. Cameræ eiuſdem Ciuitatis alterius ex Aduocatis,
In Patrio Archigymn. publicè de mane Profeſſ.

CONTROVERSIÆ IVRIS
LIBER SECVNDVS.

CONTROVERSIA LI.
Inter Illuſtriſs. DD. Octauium Caprium, Catherinam Barzetam, Et Illuſtriſs. DD. de Penſa de Monte Regali.

Ioannes Penſa
Amadeus primus Acquirens — Baptiſta — Petrus Gelardinus
Io. Ant. Hieronymus. Bernardinus. Franciſcus. — Io. Franc. — Io. Paulus
Franciſca Maria. Caſſandra. Margherita. — Franciſcus. Amadeus. Lazarus.
Catherina Margherita Barzeta. Blanca Pontia. — Octauius Caprius.

SVMMARIVM.

IN feudis tenor primæ Inueſtituræ attenditur poſthabita ſucceſſionis natura, & omiſſa feudorum conſuetudine, nu. 1. & nu. 21.

Feudi natura eſt genus, & Inueſtitura eſt ſpecies, nu. 2.

Inueſtitura nouat, & mutat naturam feudi, nu. 3.

Et omnes ſubſequentes Inueſtituræ cenſentur factæ ſecundum conditiones primæ, nu. 4. & 30.

In materia feudali nulla eſt differentia inter maſculum ex maſculo, & maſculum ex fœmina, quando maſculi, & fœminæ ſunt in Inueſtitura comprehenſæ, nu. 5.

A — Non

Non eſt locus ſucceſſioni alterius lineæ, donec extat linea illius, in quo conſolidatum fuit feudum, nu. 6.

In primogenitura ſemper cenſetur vocata linea recta primogenitorum de primogenito in primogenitum, nu. 7.

In feudis non datur tranſitus de vna linea ad aliam, nu. 8.

Natura dominiorum acquiſitorum eſt, quod ſint perpetua, nu. 9.

Eo magis ſi agatur de feudo paterno retinendo, nu. 10.

Fœmina in feudis non tenetur ad ſeruitium perſonale, quando nulla in inueſtitura de ſeruitio facta eſt mentio, nu. 11.

Et ſi ad ſeruitium teneretur, præſumitur conceſſa facultas ſeruiendi per alium, nu. 12.

Maſculus ſuperueniens non excludit fœminam, num. 13. quod declara, nu. 16.

Ex fœminarum vocatione non videtur conſiderata agnatio, nu. 14.

Mulier ex pluribus cauſis dicitur incapax feudi, de quibus habetur, nu. 15.

In feudi ſucceſſione non attẽditur proximitas reſpectu perſonæ eius, à quo vacat feudum, ſed reſpectu pacti, & conuentionis eius, à quo feudum incæpit, nu. 17.

Si Inueſtitura ſit facta pro maſculis, & ijs deficiẽtibus pro fœminis, maſculus ex fœmina, fœminæ preferendus eſt, nu. 18.

Etiam quòd maſculus ſit remotior, nu. 20.

Natura ablatiui abſoluti eſt, quod reſoluatur in conditionem, nu. 19.

Illud pactum, quod deficiẽtibus maſculis ſuccedant fœminæ, ſe concordat cum iure ſcripto, vt quamdiu ex eo, qui primus feudum accepit ſit deſcendens maſculus, non ſit locus fœminæ, etiam ſi feudum ſemel tranſiuiſſet ad fœminam, nu. 21.

Non eſt curandum, quo tramite feudũ deſcendat, ſed & prima radix, & principium, nu. 22.

Omnes deſcendentes maſculi, etiam ex fœminis dicuntur deſcendere à corpore primi acquirentis, nu. 23.

Fœminæ in feudo non ſuccedunt, niſi in ſubſidium, nu. 24.

Primogenitura regulatur ſecundũ naturam feudorum, nu. 25.

Nec fœmina in ea compræhenditur, niſi deficientibus maſculis, nu. 26.

Vaſſallus nõ poteſt diſponere, quod feudum ad maſculos tranſuerſales trãſeat, ſi in Inueſtitura non ſint admiſſi, nu. 28.

Primus acquirens poterit tantũ diſponere de feudo, ſed non alij in Inueſtitura comprahenſi, eo quod alijs cõprehenſis non poteſt tolli ius quæſitum, etiam in ſpecie, nu. 29.

Princeps non poteſt alterare antiquam Inueſtituram, & in ea compræhenſis præiudicare, niſi interueniat aliqua culpa, nu. 31.

Quis non poteſt auctorare ad proprium commodum, nu. 32.

Clauſula, cui, ſeu quibus dederit, operatur, vt feudum dicatur hæreditarium, & poſſit transferri in extraneum, nu. 33.

Et ſic mutat naturam feudi, nu. 34.

Quod declaratur, nu. 35. & nu. 38.

Sed

Digitized by Google

Sed nihil operari, quando ei adiectum eſt verbum in feudum, vel titulo feudi, nu. 36.
Verba aliquando ratione adiuncti mutant naturam, nu. 37.
Aliud eſt, quod clauſula prædicta ſit concepta per verbum ſingulare, aut verbum plurale, nu. 39.
Nec talis clauſula operatur, vbi heredum non eſt facta mentio, nu. 40.
Sed operatur tantum in primo acquirente, nu. 41.

Adſit Deus, & Virgo.

ANno 1532. 24. Nouembris Illuſtriſ. olim Amadeus Penſa acquiſiuit ab Illuſtriſ. Comitibus de Linguilia Caſtra Ciliarij, & Rochæ Ciliarij cum omnibus eis adhærentibus, propoſito firmato, erigendi primogenituram, vt ſæpius ſe declarauit, morte tamen præuentus exequi non potuit; Ante tamen mortem eodem anno 1532. Primo idem D. Amadeus de prædictis Inueſtitus fuit ab Illuſtriſ. & Excellentiſ. Principe Ioanne Georgio Montisferrati Marchione pro ſe, & filijs ſuis ab eis deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio procreatis, & procreandis, & ijs deficientibus pro fœminis, & filiabus, & quibus dederit, dummodo Excellentiæ ſuæ ſit perſona grata, & Iterum de anno 1538. Idem D. Amadeus eum eiſdem verbis inueſtituram obtinuit ab Illuſtriſſima, & Excellentiſſima D. Anna Alemania Marchioniſſa ſucceditrice eiuſdem Principis Io. Georgij etiam nomine Sereniſſimorum Principum Federici, & Margheritæ Mantuæ Ducum pariter eiuſdem Montisferrati Marchionum. Vnde dicti Amadei filij bonum animum, & voluntatem paternam circà primogenituram exequi cupientes, & vt ad effectum demandetur omne id, quod ipſe deliberauerat, & vt eorum familia melius cōſeruetur, ſaluo ſemper, & vbique reſeruato Sereniſſimorum Directi Dominij Patronorum Beneplacito erexerunt primogenituram in perſonam Illuſtriſ. D. Ioannis Antonij dicti Amadei filij Maioris tunc præſentis, & pro ſe, & ſuis filijs legitimis, & naturalibus maſculis primogenitis in infinitum ex legitimo tamen matrimonio procreatis, illiſq; deficientibus pro alijs maſculis primogenitis vt ſupra procreatis ſucceſſiuè deſcendentibus, & proximioribus ex linea ipſius tunc defuncti Amadei, eò magis, quia habent eorum penè collapſam, & debilitatam familiam, & cupiant agnationem reparare, erigere, & inſtituere, & antedicta feuda, quantum de Iure eſt augere, & in ampliorem formam, & primogenituram in perpetuum vt ſupra reducere, Idcircò legitur anno 1556 28. Septembris Illuſtriſ. D. Hieronymum pariter dicti Amadei filium Deo ſeruire cupientem in Hieroſolymitana Religione licet vigeſimo anno minore m̄ cum præſentia, & conſenſu Illuſtriſ. DD Baptiſtæ Penſæ I. V. D. Patrui, & Sebaſtiani Propatrui inter viuos donaſſe totam, & omnimodam ſibi Hieronymo portionem ſpectātem in eiſdem bonis feudalibus, & allodialibus locorum, & Caſtrorum Ciliarij, & Rochæ Ciliarij D. Io. Antonio prædicto eius fratri, ea adiecta lege, quod eueniēte caſu mortis eiuſdem Ioannis Antonij, & DD. Bernardini, & Franciſci pariter fratrum ſuorum ſine liberis maſculis ipſe Hieronymus liberè rebus donatis vti poſſet, Quo defuncto, voluit, quod bona huiuſ-

modi ad proximiores domus de Penſis reddant, & reddere debeant, alienationemuè prohibuit, præterquam in caſu Captiuitatis pro redemptione ab hoſtibus, poſteà anno 1559. idem Illuſtriſs. Dominus Bernardinus, dum eſſet minor decimo octauo anno; præcedentibus ſolemnitatibus, donationem à dicto Domino Hieronymo factam approbauit, eodemque modo, & ipſe diſpoſuit in eiuſdem Domini Ioannis Antonij fratris maioris fauorem; ità vt poſt eum ordine primogenituræ admittatur eius primogenitus, & ſucceſſiuè omnes eius maſculi deſcendentes, ipſiſq; deficientibus admittantur primogeniti ex proximioribus de linea maſculina eiuſdem D. Amadei, & ipſorum fratrum, qua extincta ad eundem D. Bernardinum, & filios, & deſcendentes maſculos legitimos, & naturales, & ex legitimo matrimonio procreatos feuda ſpectent, & reuertantur, & eis non extantibus ad alios collaterales, & proximiores de Agnatione, & Parentela ipſorum de Penſis, ſi & pro vt Iuris fuerit, ſaluo ſemper inter eos Iure primogenituræ, ità vt ſemper primogenitus ſuccedat; Eodemq; anno 1559 ex poſt de Menſe Octob. idem Illuſtriſs. D. Franciſcus Sanctiſs. Redemptori Noſtro volens in Religione inſeruire, Cupienſq; fratrum exemplo eius familiam, & Agnationem augere, & in meliorem formam reducere, non ignarus de donationibus à ſe factis cum præſentia, & conſenſu eorumdem DD. Baptiſtæ Patrui, & Sebaſtiani Propatrui de Pcnſis donauit, Et ipſe eidem D. Io. Antonio tunc etiam præſenti, & pro ſe, & ſuis filijs maſculis legitimis, & naturalibus, ac de legitimo matrimonio procreatis Iura in dd. feudis ſibi competentia, ſaluo tamen Sereniſſimi Montisferrati Marchionis beneplacito, reſeruataq; inter prædictos fratres, & eorum deſcendentes in infinitum lineæ maſculinæ primogenitura, iuxtà Principum morẽ, & conſuetudinem, eiſdemq; modis, & formis, prout in prædictorum fratrum donationibus continetur, de menſe verò Nouembris ſubſequenti Sereniſs. Duciſſa Margherita Mater Sereniſs. Ducis Gulielmi de Gonzaga eius filij Montisferrati Marchionis, accedente aſſenſu, & conſilio famigeratorum Iuris Conſultorum Rolandi à Valle, & Marci Antonij Nattæ, aliorumq; Ducalium Conſiliariorum præcedente prius fidelitatis de more Iuramento, de eiſdem feudis d. D. Io. Ant. inueſtiuit, ſeu potius inueſtituram alias ſibi factam confirmauit, eò quod Conſentientibus fratribus ſic conuentum extitit, vt paternæ voluntati obtemperarent, quia eorum pater primogenituram in dictis feudis erigere declarauerat.

Anno 1584. Idem D. Io. Antonius obijt, & in Caſtris, & feudis prædictis D. Hieronymum eius fratrem nominauit, eoq; non extante ipſius filium primogenitum, & ſi nollit, vel non acceptet d. D. Bernardinum tali caſu ſecundum primogenituræ ordinem ſecundo genitum, & in eius defectum D. Amadeum Iuniorem d. D. Bernardini filium, eoq; non extante D. Franciſcum alterum fratrem, & poſt eius mortem Illuſtriſs. DD. Franciſcam Mariam, Caſſandram, & Margheritam d. D. Bernardini filias legitimas, & naturales, & earum filios in infinitum æquis portionibus in ſtirpes, & non in capita.

Anno 1590. 31. Ianuarij ijdem DD. Hieronymus, Bernardinus, & Franciſcus, ad quorum notitiam deuenit, quod in donationum Inſtrumentis ſtipulatis in fauorem olim D. Io. Antonij eorum fratris, eiuſq; primogenitorum, omniumq; aliorum ſuorum deſcendentium de bonis, & Iuribus feudalibus reperirentur adiecta verba, ſeu clauſulæ, per quas in caſu deficiẽtiæ lineæ ipſorum omnium olim D. Amadei ſenioris filiorum, eadem feuda tranſire deberent ad Collaterales, & proximiores Agnationis, & Parentelæ eorundem de Penſa, idque re-

petitum

Digitized by Google

petitum reperitur in Inſtrumentis de anno 1556. & 1559. declararint, & quilibet eorum declarauit, medio etiam cuiuslibet eorum Iuramento, talia verba non dixiſſe, nec de eorum voluntate appoſita, minuſq; intellexiſſe præiudicare filiabus fæminis ab eodem olim Amadeo ſeniore deſcendentibus in defectum ex proprijs d. olim D. Amadei. & eius lineæ maſculinæ inueſtituris conceſſis per Sereniſs. Marchiones Io. Georgium, & Ducem Federicum de anno 1532. 24. Octobris, & de anno 1538. 21. Februarij, pariter & de anno 1559. 10. Nouembris, per quas inueſtituras fæminæ à d. Amadeo deſcendentes cõprehenduntur maſculis deficientibus, & quæ ſine earum culpa non potuerunt, nec poſſunt priuari maſculina linea extincta, Vndè ipſi fratres ne in futurum diſputetur, quatenus opus ſit reponentes fæminas in gradu, ſalua ſemper reuerentia, & aſſenſu Sereniſs. Ducis Mantuæ, & Montisferrati, ſaluoq; Iure Directi Dominij, declararunt, & conuenerunt primam primogenituræ erectionem remanere firmam, & validam quoad deſcendentes d. D. Amadei maſculos in totum, & per totum ſecundum formam, mentem, & tenorem ipſius erectionis, Volueruntq; illas clauſulas, vt in defectum deſcendentium maſculorum ſuccedant tranſuerſales, Tanquam inaduertenter poſitas aboleri, & pro abolitis haberi perinde ac ſi vnquam fuiſſent appoſitæ, eò quod nequaquam eorum fuit intentio, vt tranſuerſales extranei admittantur ad portiones debitas filijs, & deſcendentibus ab eodem Amadeo, filiaſque fæminas ex eis reſtitui, & reſtitutas eſſe in ſtatu, & gradu, in quo erant in primis Inueſtituris, Ità & taliter vt omnes pænæ in Inſtrumentis appoſitæ, & aliæ præiudiciales habeantur, ac ſi non eſſent ſcriptæ, & cum Amadeus Iunior Patri prædeceſſerit anno 1602. factus fuit locus primogenituræ in fauorem Bernardini prædicti, qui dicta Caſtra, & feuda donauit Franciſcæ Mariæ eius filiæ, & deſcendentibus ab ea, iuxta primogenituræ ordinem, mortuoq; Bernardino ſuperſtite d. D. Franciſca Maria, ſeu potius Illuſtriſs. D. Margherita Barzetra eiuſdem Franciſcæ Mariæ filia primogenita, ſuperſtitibus etiam Illuſtriſs. D. Octauio Caprio olim Illuſtriſs. D. Caſſādrę d. Bernardini alterius filiæ natò, & filio olim Illuſtriſs. D. Baptiſtæ Penſæ Tranſuerſalis, Quarè primo orta lite inter d. Franciſcam Mariam, ſeu eius primogenitam, & d. Baptiſtæ filium vti maſculum de Agnatione proximiorem, habitoq; recurſu ad Sereniſs. Vincentium Mantuæ Ducem, & Montisferrati Marchionem, & ab eo Excellentiſsi Senatui cauſa commiſſa ad ſibi referendum, fuit per Senatum reſcriptum ex arbitrio ſuæ Sereniſs. Celſitudinis pendere præſtare aſſenſum ad fauorem Mulierum deſcendentium ex linea Amadei primi acquirentis, & in earum defectum proximioris, ſeu proximiorum Agnationis de Penſa, & idcircò Sereniſs. Dux, & Marchio donationem per Bernardinum Franciſcæ Mariæ factam confirmauit, in tantum, vt eius deſcendentes ſuccedant, & pòſt eos proximiores de Penſa.

Hodie enim inſurrexit d. D. Octauius Caprius vti Maſculus, & omnes alios in dd. feudis excludere intendit cum ſolus maſculus ex Amadei primò acquirentis linea viuat.

Quarè de pluribus videndum eſt,

Primò. Verum Inueſtituræ Amadeò Seniori factæ etiam pro fæminis in defectum maſculorum ſint attendendæ, ita vt fæminæ ſint comprehenſæ, Item & maſculi ex eis.

Secundò. An ſi fæminæ in primogenitura comprehenſæ ſint, & ex eis deſcendentes, ſit præferenda fæmina primogenita, vel maſculus ex ſecundo, vel vlteriori genita.

Tertiò. An Inueſtitura potuerit alterari, & immutari per inueſtitos in ea proximiores de Agnatione tranſuerſales non comprehenſos admittendo.

Quartò. An denique feudorum, & Caſtrorum alienatio fuerit permiſſa ex clauſula, & quibus dederit, de qua in Inueſtitura.

Et ad primum dubitari non poſſe videtur, cum fœminæ, & ex eis deſcendentes debeant amitti ex tenore primæ Inueſtituræ, quæ poſthabita natura ſucceſſio-
1 nis, & ommiſſa feudorum conſuetudine regulariter attenditur, *Afflict. poſt tex. in lib. 2. feudorum in tit. de duobus fratribus à cap. Inueſtitis*, dicens cum *Bart. & Bald.* ex ea naturæ, & conſuetudini eſſe derogatum, *Siluan. de feudis quaſt. 78.*
2 ex hac ratione, quia feudi natura eſt genus, & inueſtitura eſt ſpecies, quæ generi derogat, *Manentes conſ. 106. nu. 28.* ſic etiam habetur ex *Sacra Rot. in decis. 124. nu. 2. & 9. par. 1. in recent. Gramat. deciſ. 103. nu. 131. Balzaran. in cap. 1. de*
3 *feudo non habente propriam naturam feudi ſuper textu nu. 11. Ioannes de Annania conſ. 70.* dicens, quod Inueſtitura nouat, & mutat naturam feudi, per *text. in d. cap. 1. de feudo non habente propriam feudi naturam, Lofred. conſ. 14. nu. 11. & 12. nouiſſimè Camillus dalla Ratha in Theatro feudali to. 2. par. 12. dilucidatione 77. num. 18.*
4 & omnes ex ea ſubſequentes inueſtituræ cenſentur factæ ſecundum eiuſdem primæ conditiones, *Grattan. in diſcept. forenſ. cap. 345. nu. 3.* & dicam infra in tertio quæſito, & quod maſculi ex eiſdem fœminis ſint admittendi, dixit *Roſental. in tit. de fœminarum ſucceſſ. ab inteſtato cap. 7. concl. 36. nu. 12. & concl. 37. nu. 15.*
5 & in materia feudali nulla eſt differentia inter maſculum ex maſculo, & maſculum ex fœmina, quando maſculi, & fœminæ ſunt comprehenſæ in Inueſtitura, *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 36. nu. 1. & ſeq. Grattan. in dd. diſcept. cap. 999. nu. 1. & ſeq.* à quibus plures habentur cōcordantes, maximè cum in caſu noſtro non poſſit dici conſiderata Agnatio *deciſ. 6. p. 1. diuerſ. Socin. in l. Gallus §. nunc de lege nu. 5. ff. de liber. & poſth.* vbi rectè diſtinguendo decidit caſum noſtrum.

Ad ſecundum, prima facie videbatur dicendum fœminam ex D. Franciſca Maria dicti D. Bernardini filia primogenita eſſe admittendam, eò quod feudum fuit
6 conſolidatum in perſonam dicti D. Bernardini, in tantum, vt minimè ſit locus ſucceſſioni maſculorum alterius lineæ, donec ex linea illius, in quo conſolidatum fuit, extat fœmina feudi capax, vt in *c. 1. de natura ſucceſſionis feudi*, & habetur ex *deciſ. Sacra Rota 176. nu. 23. par. 5. diuerſ.* quod & procedere debet in primogenita, nam ſemper cenſetur vocata linea recta primogenitorum in ſucceſ-
7 ſione de primogenito in primogenitum ex propria primogenituræ ſignificatione abſq; alterius Iuris tranſmiſſione, *Grattan. in dd. diſcept. cap. 456. nu. 42. & 43.* & in puncto, quod maſculus vnius lineæ non excludat fœminam alterius lineæ,
8 dixit *Fuſar. in tract. de fideicom. quaſt. 379. nu. 48.* ex hac ratione, quia non datur tranſitus de vna linea ad aliam in feudis nu. 50. *Balzaran. in cap. 1. de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis nu. 28.* & ideò ſi Amita iam ſucceſſit, non poteſt per maſculum excludi, cum non agatur de feudo acquirendo, ſed de acquiſito retinendo,
9 *Bald. in d. cap. 1. de eo, qui ſibi & hæredibus ſuis nu. 5.* ex quo natura Dominiorum
10 acquiſitorum eſt, quod ſint perpetua, eò magis cum agatur de feudo paterno, *Syluan. de feudis in rubr. qui ſuccedant in feudum num. 197* cum per fœminam ad
11 alios propagetur, *Clar. in §. feudum quaſt. 80.* Addatur nullatenus fœminam teneri ad ſeruitium perſonale, ex quo de eo nulla in inueſtitura eſt facta mentio, & ideò remiſſum cenſeri dixerunt *Io. And. in addit. ad Specul. in tit. de præſcript. col. fin. Afflict. in cap. 2. poſt Iſerniam in tit. ex quibus cauſis feud. amitt. Seraph. deciſ. 1105.*
12 *nu. 9.* Imò ſi ad ſeruitium teneretur, præſumitur conceſſa facultas fœminæ ſeruiendi

uiendi

Digitized by Google

uiendi per alium, *Rota Roman. deciſ. 362. parte 2. in recent. nu. 3. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 34. nu. 32.* nec maſculum superuenientem excludere fæminam, *dixit Idem Roſental. cap. 7. concluſ. 41. nu. 28. & ſeq. & concl. 44. nu. 7.*
13 tantò magis, quia D. Octauij mater, & in Iure, & in gradu videtur excluſa, *Idem*
14 *Roſental. de ſucceſs. ab inteſt. d. cap. 7. concl. 36. nu. 12.* Minuſq; vt ſuperius dixi, fuit habita ratio agnationis ex fæminarum ſucceſſione, *Grattan. d. cap. 999. nu. 1. & ſeq.*

Quæ & ſi vrgere videantur, nihilominus in caſu noſtro credo D. Octauium eſſe præferendum, eò maximè, quia tempore aperti feudi per mortem D. Bernardini vltimi maſculi ipſe viuebat, ommitto enim, quod de iure communi mulier
15 ex pluribus cauſis incapax ſit feudi; primò, quia arma ferre non poteſt; ſecundò propter publicam honeſtatem, quæ non patitur vt cætui virorum ſe immiſceat; tertiò propter fragilitatem ſexus, ſeu conſilij, quod Dominus ſequi non debet; quartò propter lubricitatem voti; quintò, quia varia, & mutabilis, *Milanenſ. deciſ 1. lib. 1. num. 54.* & melius *Roſental. de feudis de fæminarum ſucceſſione ab inteſtato d. cap. 7. nu. 2.* dicens & ipſe, quod fæminæ quater mutantur in hora, nec ſecreta tenere poſſunt, cum tacere neſciant, & quod fæmina non eſt ſimpliciter digna, ſed ſecundum quid, maſculo non exiſtente, *Petr. de Gregorio in tract. de conceſſ. feudi par. 6. quæſt. 10. num. 17. & 18. Philippus de Regio inter conſ. Baldi 137. lib. 2.* cui ſubſcripſerunt ſexdecim Doctores, *Mantica de coniect. vlt. volunt. tit. 16. nu. 6. Milanenſ. loco quo ſupra*, imò & ſi feudum ad fæminam tran-
16 ſiiſſet ſuperuenientibus maſculis excludendam eſſe dixit *Roſental. ibi concl. 40. nu. 10.* eò quod tunc feudi natura non dicitur extincta, ſed dormire præſumitur, vt nu. 42. ſubiungens ſtatim feudum repetere ſuam originem, nec nomen, nec originem ipſam propter fæminam mutaſſe, *Cuiac. lib. 5. feudorum tit. 12. Peregr. de fideicom. art. 27. nu. 15. & ſeq.* multiq; alij inſignes Doctores id approbarunt, quando, vt in caſu noſtro, feudum per maſculum fuit acquiſitum, vt per *Rotam Romanam deciſ. 155. par. 1. in recent. nu. 5. & ſeq.* eò quod verba, de quibus in *textu in cap. 1. de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis, &c.* debeant intelligi nedum donec maſculus exiſtit, ſed de nato ex poſt, & ſic vt non abſolutè, ſed conditionaliter fæmina acquiſiuiſſe cenſeatur, quod & apertiſſimè dixit ille Doctiſſimus legum Euang. *Iſernia (vtutar verbis Marantæ in eius ſpeculo in par. 3. principali in rubr. Iudicij tela aggreditur nu. 103.) in d. cap. 1. de his, qui ſibi, & hæredibus ſuis*, ſuſtinens, quod maſculus ſuperueniens ſuccedit, & ſi prius fæmina poſſederit, & poſſeſſionem legitimè habuerit, eò quod fęmina conditionaliter teudum teneat, & materteram per nepotem maſculum ſuperuenientem excludi debere, dixit etiam poſt alios *Iacobin. de S. Georgio in tract. de feudis in verbo & fæminis nu. 27.* minuſque operari, quod maſculi Mater fuerit excluſa; quia ipſe non eſt excluſus tamquam veniens ex propria perſona, *Menoch. conſ. 333. nu. 11. Mantica de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 36. nu. 1. & 8.*

Nec dicatur, quod *Iſerniæ*, & ſequacium opinio ab aliquibus ſit refutata, vt per *Corier. de primogenitura lib. 1. quæſt. 21.* & ſi eiuſdem *Iſerniæ* maxima ſit auctoritas, vt per *Marantam* loco quo ſuprà, quia nos non verſamur in maſculo ſu-
17 peruenientе, ſed tempore aperti feudi exiſtente, Vnde abſolutè ſuſtinemus, quod extante Inueſtitura pro maſculis, & ijs deficientibus pro fæminis maſculus, etiam ex fæmina eſt præferendus, per *tex. in d. cap. 1. de his, qui ſibi, & hæredibus ſuis*, vbi idem *Iſernia* in terminis terminantibus, & *Afflict.* ex pluribus rationibus; primò, quia in materia feudali, ſtantibus dictis verbis, intelligitur

de

de omnibus deſcendentibus maſculis illius, cui conceſſum fuit primo feudum, & dicit iſtam quæſtionem inter Sapientes, & legum Peritos pluries diſcuſſam fuiſſe, & pro ea fauore maſculi ſententiatum, vt excludat à ſucceſſione patris, & patrui filias fæminas, & ſorores conſobrinas, vt ibi 2. col. ante numerum primum *Philippus de Regio*, & ſexdecim affirmantes in *d. conſ.* 137. *inter conſ. Baldi lib.* 2. inter quos *Gaſpar de Calderinis* dicens, quod in feudi ſucceſſione non
18 attenditur proximitas perſonæ eius, à quo feudum vacat, ſed pactum, & conuentio eius, à quo feudum incepit, *Balzaran. in tit. qui feuda dare poſſint* §. *& quia nu.* 25. *poſt Molin. & alios Argel. de legitimo contradictore quæſt.* 18. *art.* 5. *nu.* 36. *Lofred. conſ.* 11. *nu.* 24. natura enim ablatiui abſoluti ſecundum Grammaticos,
19 & Iuriſconſultos eſt, quod reſoluatur in conditionem, vt per *Roſental. d. c.* 7. *concl.* 45. *nu.* 16. dicens non ſolum eſſe intelligendum de prima vice, vt maſ-
20 culis ſublatis fæminæ vocentur, ſed etiam vlterioribus quotieſcumq; contingat maſculos ex ipſo acquirente ortos decedere, eò quod tale pactum quoad hoc ad omnes eius deſcendentes maſculos refertur, vt nu. 17. & ibi concludit, quod extante maſculo ſemper fæmina eſt excluſa, dato etiam, quod maſculus ſit remotior, vt ipſe aſſerit ibi, & in *cap* 39. *nu.* 2. *&* 3. referens plures *Alex. conſ.* 9. *lib.* 5. *Roland. conſ.* 84. *nu.* 14. *lib.* 4. *Idem Balzaran. in eod. cap.* 1. *de his, qui ſibi, & hæredibus ſuis nu.* 30. *dicens nu. ſeq.* quod illud pactũ, quod deficientibus ma-
21 ſculis ſe concordat cũ iure ſcripto, vt quamdiù ex eo, qui primus accepit feudum ſit deſcendens maſculus, non ſit locus fæminæ, etiam ſi ſemel tranſiuiſſet ad fæminam, eò quod conditionaliter tranſiuiſſe dicatur, & ſpectetur potius origo, quam id, quod accidit, & datio eius, cuius eſt originalis deſcendens, non titulus illius, qui defunctus eſt, nec nos debere curare quo tramite feudum deſcendat, ſed attendere principium, & primam radicem intantum etiam, vt
22 ſoluta ſucceſſione per mortem filiæ in priſtinam cauſam feudum reuertatur, vt ibi *Balzaran. nu.* 24. *&* 31. ſcriptum reliquit *Aluarot. in eod. cap.* 1. *de his, qui ſibi, & hæredibus ſuis*, poſt plures *textus*, quos allegat, dicens id eſſe nota dignum, adducens rationem, quia à principio feudum eſt paternum, licet per pactum alteratum & ideò non curandum, quo tramite deſcendat, ſed attendendum eſſe principium, radicem, & fundamentum, eò quod omnes deſcendentes maſcu-
23 li, etiam ex fæminis dicuntur deſcendere à corpore primi acquirentis, & idcircò nihil referre ad excluſionẽ fæminæ, ſiue ſit maſculus ex maſculo, ſiue ex fæmina, *Fachineus* poſt hinc inde relatas more ſuo opiniones in *lib.* 7. *contr. iuris c.* 42. *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 23. *tit.* 34. *num.* 1. *& ſeq.* fæminæ igitur
24 non ſuccedunt, & ſi ſtipulatio fiet etiam pro fæminis, ſed tantum in ſubſidium maſculis non extantibus, *Antonius de Roſel. de ſucceſſione ab inteſtato nu.* 109. Nec obſtat, quod in primogenituræ inſtitutione ſemper cenſeatur vocata recta
25 linea primogenitorum de primogenito in primogenitum, vt ſupra dixi ex *Grattan. cap.* 456. eò quod primogenitura regulatur ſecundum naturam feudorum, *Corſet. conſ.* 11. *num.* 46. in annotationibus, nec per primogenituram natura feudi alteratur, *Manent. d. conſ.* 106. *nu.* 24. & in puncto affirmat idem
26 *Gratian. in diſcept. prædict. cap.* 621. *num.* 20. in ò fæmina non admittitur ad primogenituram, & eſt excluſa, etiam ſi in feudo comprehenſa ſit, cum vocatio ſit deficientibus omninò maſculis, *Corſet. d. conſ.* 25. *nu.* 17. *Couar. var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 5. *verſiculo quinto feuda, & maioratus*, & poſt magnam diſputationem ſuſtinuit *Martinus Laudenſis de primogenitura q.* 11. vbi plures rationes, & auctoritates pro hac opinione affert, & quando ex pacto liceret poſtergare filium

pri-

primogenitum,& eligere ſecundogenitum,non tamen licebit eligere fœminam,
etiam ſi fœmina ex pacto,vel de conſuetudine ad ſucceſſionẽ feudi admittatur,
nam ſemper intelligitur ordine ſucceſſiuo ſecundum naturam feudi, ſcilicet
maſculo non extante, *Bald. in c. 1. §. filia verò, in principio, de ſucceſſione feudi, Me-*
lanenſis d. deciſ. 1. nu. 62. dicens in fortioribus terminis id procedere, etiam ſi
ſuperueniat maſculus *nu. 63.* ſub quauis forma conceſſio ſit facta.
Nec minus operatur,quod non fuerit habita ratio Agnationis, quia nihilominus
27 tenor inueſtituræ, vt dixi in primo dubio, eſt attendendus, vbi fœminæ, & ex
eis deſcendentes,poſt tamen maſculos ſunt admiſſæ,vt per *Afflict. de feudo Mar-*
chia in §. ſi duo fratres nu. 3. & id in inueſtituris antiquis Nobilibus de Linguila-
ria, & alijs dictis Amadei præceſſoribus ſeruatum legitur.
Ad tertium, vtrum filij d. D. Amadei potuerint immutare ordinem Inueſtituræ
fœminas, & ex eis deſcendentes in prima compræhenſos excludendo, & tranſ-
uerſales maſculos de agnatione admittendo, & negatiuè reſoluendum eſſe di-
28 cimus, eò quod vaſſallus non poteſt diſponere, quod feudum ad maſculos tā-
tum tranſeat, ſi ex conceſſione poſſit ad fœminas, & earum deſcendentes per-
uenire, *Menoch. d. conſ. 106. nu. 24.* & in terminis terminantibus,quod feuda-
tarius, qui non eſt primus acquirens non poſſit diſponere, nec aliquid facere
29 ad præiudicium eorum, quibus ex prima inueſtitura ius fuit quæſitum, & pro
eis ſtipulatum,dixit poſt alios idem *Gratian. in dd. diſcept. in cap. 447. nu. 14.* etiā
quod ius ex prima inueſtitura eſſet in ſpe, vt ipſe affirmat in *c. 372. nu. 11.* &
ſic Collaterales, etiam maſculi à primo acquirente, cum deſcendentes nequa-
quam conſiderari debeant, *Roſental. in d. c. 7. concl. 56. nu. 1. & 5. Theſaur. deciſ.*
146. n. 3. Minuſq; poſterior inueſtitura præiudicare poteſt anteriori, *Magon.*
30 *deciſ. Florentin. 54. nu. 3.* dicens *nu. 26.* feudatarium ſub alia lege dare non poſ-
ſe, quam ipſe habeat; ex quo id ad Principem tantum ſpectat, omniſq; noua
Inueſtitura debet ſecundum primam relatam declarari, *Cephal. conſ. 369. nu.*
100. cum pluribus ſeqq. lib. 3. Fabius Bonfortinus ad eundem Magonium in deciſ. Lucæ
14. littera B, in verbo conceſſionis, & cenſeri factam ſecundum conditionem, de
qua in prima dixerunt *Seluelter & Aldobrandinus conſ. 42. nu. 6. & 7. Gratian. in d.*
c. 945. nu. 3. Gregor. Papa XV. deciſ. 105. nu. 19. & habetur in *deciſ. 85. p. 2. in recent.*
nu. 7. Nec Princeps poteſt alterare antiquam Inueſtituram, & comprehenſis in
31 ea præiudicare, dum eorum non interueniat aliqua culpa, *Seraph. deciſ. 325.*
nu. 2. eo quod redargueretur de contrarietate, maxime ſi ſit ex pacto, & pro-
uidentia, vt in caſu noſtro, nam & tunc proximior poteſt alienationem reuo-
care, *Iſernia in cap. 1. §. hoc quoq; de ſucceſſ. feudi, Afflict. ſi de feudo fuerit controuer-*
ſia inter Dominum, & Agnatum in §. ſi Titius filius nu. 2. rectè ergo filij d. D. Ama-
dei declararunt nullatenus collaterales maſculos in Inueſtituris à ſe factis eſſe
comprehenſos, Nec ommittendum eſſe credo, quod ipſi Amadei filij tempore
prætenſæ Collateralium ad feuda admiſſionis erant minores, & ijdem Colla-
terales prætendentes authorizarunt, vt in Inſtrumentis ſupradictis legitur, in
tantum, vt de dicta authorizatione non ſit habenda conſideratio, nam regula
ſtat, quod ad proprium commodum quis non poteſt alteri auctoritatem in-
terponere, *gloſ. notab. in l. 1. in principio ff. de auct. Tutor.* & poſt plures *textus,* &
Guilielmum de Cuneo dixit de cōmuni *Bald. in conſ. 62. nu. 2. & 3. lib. 4.* & affir-
mat *Tuſchus in littera A, concluſ. 565. in principio,* declararunt enim filij in dd.
Inſtrumentis velle in quantum eſt de iure augere, & in ampliorem formam
reducere, quod non feciſſent, ſi ibi non compræhenſos admiſiſſent, ſuppoſue-
runt

Digitized by Google

ſunt etiam ibi diſpoſita eſſe de Iure ibi, *prout ius fuerit*; & ideò ad iūs ſe reduxerunt, adeò vt omnia ſint regulanda ſecundum ius, etiā verba impropriando, *Matta de clauſulis p. 1. clauſ. 112. nu. 15.* Noto etiam illud Inſtrumentum de anno 1556. vbi leguntur illa verba, quod dd. feuda, & Caſtra redeant, & redire debeant ad dictos Collaterales de Penſis; non enim ad eos poterit dici reuertenda, cum vnquam ea habuerint, vt aduertunt DD. inter quos *Rebuſ. in l. verbum reddendi col. 4. ff. de verb. ſignif. in verbo redire*, & in omnem euentum in eis præſumitur error, vt in puncto Inueſtituræ dixit *Paſian. in tract. de probat. c. 38. nu. 31. lib. 2.*

Ad quartum, an clauſula *cui, ſeu quibus dederit*, operetur, quod comprahenſi in inueſtitura potuerint alienare, & ad libitum diſponere de rebus feudalibus, &
33 dubium facit, quia talis clauſula operatur, vt feudum dicatur hæreditarium, & poſſit transferri in extraneum, & in quem feudatarius voluerit, imò & in fiſcum *Balzaran. in c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi ſuper textu nu. 2. Peregr. decis. 150. nu. 41. Gratian. in diſcept. cap. 234. nu. 23.* & ratio eſt, quia talis
34 clauſula mutat naturam feudi *Corſet. conſ. 23. nu. 12. Taſchius in littera C. concl. 295.* His tamen non obſtantibus contrarium, verius credo in caſu noſtro, eò quod nō ſimpliciter legitur poſita hæc clauſula, ſed adiecta qualitate, vt datio
35 tunc fieri debeat in perſonas Sereniſs. Marchioni gratas, in tantum, vt non ſit abſolutè poſita, nec ipſe Sereniſs. Marchio omnimodam poteſtatem ad libitū feudatariorum conceſſerit, & ſic nihil operatur, niſi limitatiuè, & ſecundum conſuetudines, & conſtitutiones feudi, idem *Balzaran. in d. c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi nu. 2. & in tit. ſi de feudo defuncti militis in §. feudum nu. 3. & 7.* dicens talia verba eſſe reſtringenda, vt non comprahendant poteſtatem alienandi contra naturam regularem feudi, nec in perſonam extraneā, præter Domini licentiam, nec in teſtamento diſponendi, Quæ licentia cum non legatur in donatione per Bernardinum Frāciſcæ Mariæ eius filiæ facta de
36 anno 1602. ergò non operatur. Minuſq; iuuat, quando ei adiectum eſt verbū in feudum, vel titulo feudi, *Signorolus de Homodeis conſ. 10. nu. 2. verſ. non obſtat*, dicens, quod talia verba ex alijs, de quibus in Inſtrumento cenſentur limitata, *Rob. Alexandrin. etiam in fortioribus terminis in conſ. 110. nu. 10.* dicens, quod materia ſubiecta patitur reſtrictionem, *Nicol. Bellon. conſ. 33. n. 5* ex quo talia verba debent intelligi ſecundum naturam feudorum *Alciat. conſ. 113. n. 7.* nec
37 videtur diſſenſiſſe, *eadem Rota Rom. penes Seraph. decis. 99. nu. 1.* nimirum, quia verba aliquando ratione adiuncti mutant naturam, *l. ſed & ſi adijciatur, ff. pro ſocio, Iſernia in c. 1. §. donare, qualiter olim feud. alien. poſs. Afflict. de feudis Guardiæ, & Caſtald. in §. ſi verò Caſtaldi*, ij verò Doctores, qui dixerunt clauſulam prædictam operari facultatem alienandi res feudales, requirunt, vt ſubſequantur hæc verba, videlicet, ac prò hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunq;, vt per relatos per *Camillum della Ratha in dicto ſuo theatro feudali in tit. feuda, quibus dari, & concedi poſſunt p. 6. tom. 1. dilucidatione 17. nu. 8.* & hæc verba hic non ſubſequuntur, in feudo etiam potius eſt admittendum, vt verba, ſiue clauſulæ in inueſtitura poſitæ ſint ſuperuacuæ, quam vt per eas feudum improprium reddatur, *Strader. in tract. de feudis p. 2. cap. 3. nu. 107.*

Nec dicta clauſula, *& quibus dederit*, poterit operari vltra perſonam Amadei, cui conceſſio fuit facta, Primò .n. talis conceſſio legitur in numero ſingulari ibi *Dederit*, prout & loquitur *tex. in c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi*, ſuper quo ratiocinantur *Bald. Iſernia, & alij; Curtius verò iunior conſ. 4. nu. 3. &*

pin-

Digitized by Google

pluribus ſeqq. quem refert, & ſequitur *Seraph. deciſ. 353. num. 5. & Peregr. d. deciſ. 150. num. 41.* & alij loquuntur, quando clauſula prædicta eſt concepta in plurali, ſcilicet, *Dederint*, vt penes eos videri poteſt, non enim ignorare debemus numerum ſingularem ad plures referri non poſſe, *c. debitum de Bigamis, & ibi DD. c. gaudemus de diuortijs, c. cum in illis, §. cum autem, de præbend. & dignitat. in 6. & poſt ſextum in l. fin. ff. ad Trebel. Bald. in conſ. 242. lib. 3. nu. 1.* vbi dixit nullo modo poſſe pati pluralitatem. Secundò, in hac noſtra conceſſione non legitur facta mentio hæredum, quo caſu clauſulam extendi non poſſe, dixit poſt alios *Menoch. conſ. 61. nu. 26. verſ. Curtius.* Tertiò ſtipulatio ſtat pro ſe, & filijs ſuis, & ab eis deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio procreatis, & procreandis, & ijs deficientibus pro fæminis, vnde & ſi ſequatur d. clauſula, *& quibus dederit*, non tamen receditur à ſingulari numero, & feudum dicitur habere formam feudi, & ſi ipſe primus Acquirens per dictam clauſulam formæ non fuiſſet obnoxius, & facultas ipſi primo Acquiſitori conceſſa extendi minimè poteſt ad ſucceſſores, ſatis enim dicitur operari talem licentiam, quia & de primo Acquiſitore potuiſſet dubitari, an dare poſſet, vt in puncto dixit *Corſet. d. conſ. 23. nu. 12. verſ. & in caſu noſtro*, dicens proſtergationem nõ poſſe per ſucceſſores fieri, ſubiungens per talem clauſulam poteſtatem primo Acquiſitori cõceſſam, cæteris cenſeri denegatam, *vt nu. 13. & ſeq.*

SIc itaq; vt ſuperius ſcriptum, & concluſum eſt, dico, conſulo, & affirmo iuris eſſe, Ego Florianus Dulphus vtriuſque Iuris Doctor Collegiatus, Eques, & Comes, Iura de mane in Patria mea Studiorum Matre nuncupata Bononia legens, in cuius rei fidem hic me manu propria ſubſcribens, conſueti ſigilli impreſſione annotaui, ſaluo ſemper conſilio cuiuslibet alterius rectius ſentientis, ad laudem Omnipotentis Dei, & Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ.

Locus † Sigilli.

DOctiſſimè, & elegantiſſimè ſcripta ſupra ab Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. Conſult. Aduocato, & Collega meo tanquam iuri conſona, in omnibus, & per omnia approbo, ſubſcribo, & confirmo Ego Viſinus Viſius I. V. D. Colleg. Bon. in vtroq; Collegio Co. & Eques.

Locus † Sigilli.

STantibus ſupra eruditè, & maturè conſideratis, & allegatis ab Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. meo Floriano Dulpho libenter vti de iure concurro in eandem ſententiam Ego Franciſcus Pedrinus Ventura I. V. D. Colleg. & ordinarius Profeſſor Bonon. & ſigillo meo muniui.

Locus † Sigilli.

COnſultationibus Illuſtriſs. & Excelentiſs. Collegæ mei, ac Domini ſingulariſſimi doctiſſimis, atq; lucubratiſſimis, non tam aliquid additurus, quam nominis indè non modicũ reportaturus, volens, lubẽſq; ſubſcribo Ego Sebaſtianus Allè de Burgheſanis I. V. D. Colleg. in Patrio Bonon. Gymnaſio, Cæſareæ facultatis in ordinaria pomeridiana ſede Magiſter, ac Sanctiſſimæ Inquiſitionis Conſultor &c.

Locus † Sigilli.

REſponſum iſtud Illuſtriſs. D. mei Collegæ Dulphi eſt adeò doctum, & abſolutum, vt mea nec aliorum indigeat comprobatione, de ea tamen requiſitus obſequor, vt debeo Ego Dominicus Odofredus Sac. Theol. ac I. V. D. Colleg. in patrio Archigymnaſio ordinarius Decretorum Interpres &c.

Locus † Sigilli.

Locus

Digitized by Google

SVpradictam allegationē Celeberrimi, atq; ſapientiſſimi mei D. Floriani Dulphi I. C. Collegiati maxima admiratione vidi, & requiſitus ſubſcripſi Franciſcus Palæotus I. V. D. Colleg. atq; Bonon. Archid.

Locus † Sigilli.

DOctiſſimè ſcripta ab Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. meo approbo, & vti iuri cōſona confirmo requiſitus de ſola ſubſcriptione Ego Io. Baptiſta Gallus I. C. Bonon. Colleg. &c. & in fidem præſentem ſcripturam ſubſcripſi, & proprio ſigillo probaui.

Locus † Sigilli.

QVæ ab Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. meo doctiſſimè ſcripta fuere approbo, & vti iuri conſona confirmo requiſitum de ſola ſubriptione Ego Camillus Branchettus I. V. D. Colleg. Bonon. in vtroq; Colleg. &c. & in fidem præſentem ſcripturam ſubſcripſi, & proprio ſigillo probaui.

Locus † Sigilli.

ELegantiſſimè ſcripta ab Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. meo Collega Floriano Dulpho confirmo, & ideò requiſitus ſubſcribo Ego Io. Baptiſta Maluaſia I. V. D. Colleg.

Locus † Sigilli.

LIcet ſola Illuſtriſs. D. mei Collegæ Dulphi ſufficiat ſubſcriptio, tamen requiſitus, vt inſeruiam ſubſcribo Ego Lælius Bonaſonus I. V. D. Colleg.

Locus † Sigilli.

QVæ in præſenti conſilio doctiſſimè ab Illuſtriſs. Collega meo Floriano Dulpho adducta, & ſcripta fuere eſſe valdè iuri conſona ſentio, & requiſitus libentiſſimè ſubſcribo. Conſtantius Peregrinus in vtroque iure Doctor Colleg. Sanctiſs. D. N. Papæ in vtraq; ſignatura Referendarius, & in Metropolitana Canonicus.

Locus † Sigilli.

DIgna ab Illuſtriſs. & Excellentiſs. Collega meo D. Floriano Dulpho, quæ ſuperius extenſa, & aptè diſpoſita legendo ſum admiratus, & quibus ideò libenti animo annuendum cenſeo tanquam iuri, & rationi conſona approbo, & mei famulatorio nomine requiſitus ſubſcribo. Ego Ludouicus Ratta Doctor Colleg. ac Sanctiſs. Inquiſitionis Conſultor &c.

Locus † Sigilli.

DE ſimplici ſubſcriptione requiſitus deductis per Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. meum Collegam non minus doctè, quam veridicè vna cum alijs hic me ſubſcripſi &c. Azo Areoſtus I. V. D. Colleg.

Locus † Sigilli.

COnſultationem Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. mei Dulphi iuribus, & auctoritatibus egregiè comprobatam iuris eſſe cenſeo Ego Franciſcus Barbadorius I. V. D. Colleg. & in antiquiſſimo Patrio Bonon. Archigymnaſio matutinis horis iuris ciuilis ordinarius interpres, quare de ſimplici ſubſcriptione requiſitus, libenter me ſubſcripſi, & ſubſignaui.

Locus † Sigilli.

SVperius elegantiſſimè deductis, iuribuſq;, & rationibus abundè comprobatis per ſupradictum Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. meum Florianum Dulphum libentiſſimè ſubſcribo Ego Lucius Albanus I. V. D. Colleg. in patrio Bonon. Archigymn. publicus profeſſ. & Pauperum Carceratorum Fori Archiep. Aduoc.

CON-

CONTROVERSIA LII.

Pro Illuſtri D. Hieronymo de Herculanis.

Hieronymus Herculanus Teſtator

Bernardinus — Iulius Cæſar

Hieronymus — Angelus

SVMMARIVM.

INſtituo, verbum in ſpecie ſubalterna acceptum ita conuenit inſtitutioni, ſicut & ſubſtitutioni, nu. 1.

Et in genere ſumptum dicitur generale, & non ad directã magis, quam ad obliquam inſtitutionem referri poteſt, nu. 2.

Et ſi referatur ad fideicommiſſariam, fideicommiſſum importat, nu. 3.

Eſſe voluit, verbũ dicitur obliquum, nu. 4.

Reciproca datur de linea ad lineam, etiam ſi in ſubſtitutione adſit clauſula in ſtirpes, & nõ in capita, n. 5.

Peregrinus de fideicom. in art. 13. nu. 72. declaratur, nu. 6.

Federic. de Senis conſ. 228. reprobatur eod. num.

Odd. conſ. 45. nu. 33. & Fuſar. conſ. 9. declarantur, nu. 7.

Plures quando comprehenduntur vnica determinatione, æqualis debet eſſe inter eos determinatio, nu. 8.

Plura requiſita ad reciprocã leguntur, nu. 9.

Seraphin. deciſ. 1023. declaratur, nu. 10.

Si teſtator vſus ſit, his dictionibus, omnia, in totum, ſine vlla determinatione ſua, vel ſimilia, dicitur de omni parte hæreditatis diſpoſuiſſe, nu. 11.

Adſit Deus, & Virgo.

NOn videtur controuerti poſſe, quin fauore Ill. D. Hieronymi de Herculanis Iunioris euenerit caſus fideicommiſſi olim Excellentiſs. D. alterius Hieronymi de Herculanis eius Aui, per mortem Dom. Angeli eius Patruelis, quicquid ex aduerſo opponatur: Nam & ſi Teſtator vſus ſit verbo (Inſtituit) & tamquam directum operetur tantum vulgarem, tamen ſi accipiatur in ſpecie ſubal-
1 ternæ, ideſt prout eſt ordinatio in hæreditate, tunc ita conuenit inſtitutioni, ſicut & ſubſtitutioni *Odd. in tract. de ſubſtit. p. 4. q. 2. ſuper verbo, Inſtituo, fol. 45.*
2 *Intrigliol. de ſubſtit. cent. 3. q. 31. nu. 36. & ſeq.* tale igitur verbum, Inſtituo, in genere ſumptum, dicitur generale, & non ad directam magis, quam ad obliquam inſtitutionem referri poteſt, nam Inſtituere nihil aliud ſignificat, quam ordinare, & componere; & hinc dicuntur inſtitutæ actiones *l. 1. S. deinde ff. de*

Digitized by Google

origine iur. & inſtitutæ obligationes *l. ex hoc iure ff. de iuſt. & iure*, cum ergo tam directa, quam obliqua vocetur inſtitutio, quia ordinatio, ſeu compoſitio ſecundum ſubiectam materiam tantum debet intelligi, & ſi referatur ad fidei-
3 commiſſariam, fideicommiſſum importat *Alex. Trentacinq. in tract. de ſubſtitut.*
4 *in præfat. nu* 19. & id pluribus textibus probat, & Teſtator poſt verbum, Inſtituit, ſubiunxit eſſe voluit, quod verbum eſt obliquum *Odd. in d. tract. p. 4. q. 2. art. 1. in verbo erit, in fine fol.* 43. *Intriglial. in d. cent. 3. q.* 31. *nu.* 37. & 38. Nec dicatur, quod et ſi verba comprehenderent fideicommiſſariam, & fideicommiſſum diſcenſiuum minimè importarent reciprocam de vna ad aliam lineam, ex *Alex. conſ.* 204. *lib.* 2. *Alciat. conſ.* 39. *nu.* 12. *lib.* 1. *Ruin. conſ.* 134. *nu.* 7. *lib.* 3. & alijs per *Pereg.* allegatis *in tract. de fideicom. art.* 13. *nu.* 72. nam ijs omnibus
5 confutatis *nu.* 73. *verſ. contra vero*, idem *Peregrin.* ſuſtinet per tranſuerſum reſultare reciprocum fideicommiſſum, quamuis in caſu ſuo eſſet appoſita clauſula, in ſtirpes, & non in capita, & aſſerit ſic iudicatum fuiſſe in teſtamento Co. Hieronymi de Leonibus per tres inſignes Iuriſconſultos, & pluries ſic ob-
6 tinuiſſe, eo magis, dum Teſtator ad alios gradus ſubſtitutionum progreſſus eſt, & ipſemet *Pereg. nu.* 72. locutus fuit, quando ſunt ſubſtituti liberi, & deſcendentes, quorum appellatione continentur fœminæ, per *tex. in c.* 1. *in tit. de duobus fratribus à Capitaneo inueſtitis*, vbi duo fratres leguntur inueſtiti à Capitaneo, quamdiu ipſi, vel eorum hæredes maſculi viuerent, & maſculis deficientibus, fœminæ, & ibi vno mortuo, non fratris, ſed filiæ fauore deciditur, & hoc, quia quilibet ſuis hæredibus proſpexiſſe videtur, & ſi pro fratre contra filiam conſuluerit *Fedér. de Sen. conſ.* 228. quem tamen reprobat *Thob. Non. conſ.* 6. *nu.* 6. & 7. At in caſu noſtro leguntur penitus excluſæ omnes fœminæ, & tantum vocati, & ſubſtituti maſculi, & deſcendentes per maſculos, vt adnotauit idem *Pereg. loco alleg. verſ. Vigeſimus tertius.*

7 Et ſi videatur *Oddus conſ.* 45. *nu.* 33. loquitur in caſu, in quo fœminæ erant ſubſtitutæ, & pro fœminis conſuluit, & *nu.* 43. ipſe cum *Cravet.* admittit reciprocam extare, quãdo deſcendentibus facta eſt ſubſtitutio, & ipſe *Odd.* talem opinionem nõ affirmat, ſed concludit cauſã eſſe concordandam, vt in fine *nu.* 47. prout *Fuſar. conſ.* 9. & loquitur de in conditione poſitis, ſed *conſ.* 60. *nu.* 10. in fortioribus terminis ipſe *Fuſarius* cum *Ruino*, *Soci. Iun. Craueta*, *Deciano*, *Menochio*, *Peregr.* & *alijs*, ſuſtinuit, quod ſi Teſtator inter filios fecit reciprocam expreſſam, & nepotibus ſit datus ſubſtitutus, ſecundum receptiorem ſententiam, reſultare etiam reciprocam inter Nepotes, & ibi hanc etiam *Bonon. Rotam* penes *Barz. deciſ.* 5. *nu.* 34. & *ſeq. allegat*, adducitq; plures rationes appli-
8 cabiles, eo magis, quia, vt in caſu noſtro, plures ſub vnica determinatione comprehenduntur, & ideò inter omnes æqualis determinatio fieri debeat *l. nam hoc iure ff. de vulg. & pupill.* Reciproca autem eſt clariſſima; nam primò Teſtator voluit bona in agnatione conſeruari *Rota coram Gypſio deciſ.* 492. *p.* 4. *diuerſ.*
9 *nu.* 2. *verſ. his accedat*, quæ deciſio in omnibus quadrat intentioni noſtræ *Fuſar.* latiſſimè *in tract. de fideicom. ſubſtit. q.* 499. *nu.* 15.

Secundò, Teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, nam finita linea filiorum, & deſcendentium maſculorum, & per maſculos ſubſtituit maſculos deſcendentes D. Sanctis eius fratris, & eis extinctis, deſcendentes maſculos Petri alterius fratris, quo caſu ex neceſſario antecedẽti dicitur Teſtatorem oneraſſe omnes deſcendentes maſculos ad reſtituendũ bona ipſius Teſtatoris alijs deſcendentibus, vt ſæpè *DD.* conſiderant argumentando à ne-

ceſſario

Digitized by Google

ceſſario antecedenti *Barbat. conſ. 27. nu. 7. lib. 1. Mantua conſ. 22. num. 56. lib. 1. Menoch. conſ. 95. nu. 87. & 88. lib. 1. Rota deciſ. 105. nu. 7. lib. 1. in recent. Fuſar. in d. tract. q. 472. nu. 49.*

Tertiò, id magis ſuadet, quia ſumus in deſcendentibus Teſtatoris, ne contra illius voluntatem extranei, vel fœminæ ſuccedant *Caſtr. in l. vltima §. filium, & filiam nu. 3. ff. de leg. 2. & conſ. 271. lib. 2. Cephal. conſ. 293. nu. 13. lib. 2. Fuſar. in d. tract. q. 475. nu. 20.* vbi plures concordantes refert.

Quartò, addatur qualitas maſculinitatis multoties repetita, cum adiectione ex legitimo matrimonio, vt conſiderat *Barz. poſt alios d. deciſ. 5. num. 12.* & nedum geminata eſt qualitas maſculinitatis, ſed & legitimitatis, ad tradita per *Mantic. poſt Decian. & alios de crebriori in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 3. nu. 3.* ſubiungens, quod ſi Teſtator loquatur de maſculis per lineam maſculinam deſcendentibus clarius elucеſcere, eius voluntatem voluiſſe agnationem cõſeruare, quod, vt ipſe affirmat, fieri non poteſt ſine reciproco fideicommiſſo

Quintò, facit clauſula codicillaris per verba futuri temporis, vt penes *Caccia. deciſ. 419. nu. 2.*

Sextò, adeſt dictio, perpetuo, quæ omnia tempora complectitur *Aret. in l. 1. ff. ſolut. matrim. cum alijs cumulatis per Rimin. Iun. conſ. 23. nu. 227. Surd. conſ. 67. nu. 36. & ſeq. & de communi poſt Pariſ. conſ. 92. nu. 34. lib. 2. tenet Croſ. in §. fideicommiſſum q. 5. nu. 8.* dicens, quod tale verbum ſignificat tractum ſucceſſiuum, & quod Teſtator per illud conſiderauit conſeruationem bonorum in maſculis omni caſu, quod fieri minimè poſſet, niſi fideicommiſſum gradatim actiuè, & paſſiuè inter eos induceretur *Maria de clauſ. par. 3. clauſ. 77.*

Ex his enim apparent omnia requiſita ad reciprocam inducendam neceſſaria, nam primò omnes deſcendentes maſculi, vt ſuperius dixi, ſunt vocati; ſecundò, ſubſtitutio eſt facta vltimo morienti; tertiò, eſt facta in tota hæreditate, vt conſiderat *Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 13. nu. 14.* Nec credo potuiſſe reciprocam melius exprimi, quam fecerit doctiſſimus Teſtator, ſecundum

10 formulam vltimo loco per *Fuſar. traditam in d. tract. de fideicommiſſaria ſubſt. q. 254.* Et *Seraph. in allegata deciſ. 1023.* quæ etiam legitur *466. p. 4. diuerſ. nu. 3.* admittitq; induci fideicommiſſum de vna linea ad aliam, quando ſolum duo interueniunt, nempè, vt fiat ſubſtitutio in tota hæreditate ſecundo, & vltimo decedenti, & id approbat in *Deciſ. Bononien. de Felicinis 934. nu. 14. & ſeq.*

Nec dicatur ſubſtitutionem non eſſe factam in tota hæreditate, eo quod ſubſti-

11 tutus dicatur vocatus ad partem, quæ obuenit illi vltimo defuncto; nam primò adeſt dictio, omnia, quæ denotat totam hæreditatem, imo extant ipſamet verba, in totum, & ſine vlla diminutione, & verbum, ſua, quod refertur ad Teſtatorem, & ſic conſtat ipſum loquutum fuiſſe de tota ſua hæreditate, & nõ de hæreditate, vel parte eius, ad quem obuenire poſſet ab vltimo moriẽti pro rata ſua *Socin. Iun. conſ. 110. nu. 32. & conſ. 145. nu. 42. lib. 3.* plures alios etiam refert, & ſequitur *Simon. de Prat. de interpret. vlt. volunt. lib. 3. interpret. 3. dubit. 4. ſol. 1. nu. 33. verſ. hac ſanè intelligenda, fol. mihi 325.* Addamus prohibitionem alienationis factam omnibus deſcendentibus, vbi Teſtator dixit velle totam ſuam hæreditatem peruenire debere ad ſubſtitutos, vt poſt *Ripam*, & alios adnotauit *Mantica in d. tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 5. nu. 12.*

Et hæc &c.

Digitized by Google

CONTROVERSIA LIII.
Pro DD. de Lilijs.

SVMMARIVM.

Dictio, vna, ſimultaneitatem inducit, nu. 1.

Decreuit, verbum ſignificat animi deliberationem ab omni actu ſeparatam, nu. 2.

Clauſula, inſolidum, tollit omnem diminutionem, nu. 3.

Solutio præſumitur facta omnibus recepiſſe confitentibus, nu. 4.

Et ſi vnus tantum probaretur recepiſſe, alij poſſent agere ex certi conditione, nu. 5.

Aſſertio præiudicat aſſerenti, nu. 6.

Verba ſpectare, & pertinere comprehendunt tam ea, quæ ſunt in dominio noſtro, & poſſidemus, ſed & ea, quæ noſtra eſſe poſſunt, nu. 7.

Promittẽs ad defenſam, & de euictione, tenetur ad duplum, nu. 8.

Si plures promittant, omnes efficiuntur rei debendi, nu. 9.

Contractus iuratus habet executionem paratam, nu. 10.

Efficacior dicitur obligatio, dum obligantur hæredes, nu. 11.

Obligatio Cameralis continet renunciationem omnibus, & quibuſcunque exceptionibus, cauillationibus, & cautelis, nu. 12.

Tex. in l. cum poſt mortem §. *1. ff. de adminiſtrat. & peric. tut. & curatorum declaratur, nu. 13.*

Obligatio ſemper cenſetur perſonalis, ſi nomen apponatur proprium, nu. 14.

Emptor ſtultus eſſet, ſi emeret ab adminiſtratore, niſi venderet duplici nomine proprio, & adminiſtratorio, nu. 15.

Adminiſtratori contrahenti ſi aliquid acquiratur, de ſuo tenetur, nu. 16.

Ad conſtituendum plures reos, coniecturæ aliquando ſufficiunt, nu. 17.

Soluens, denotat ſe fuiſſe obligatum, nu. 18.

Adſit Deus, & Virgo.

EX obligatione inita per olim Illuſt. D. Eleonoriam vxorem olim Illuſt. D. Annibalis de Lilio, & Illuſt. DD. Io. Baptiſtam, & Alamanum eorumdem coniugum filios, dicitur minimè tergiuerſari poſſe, quin d. D. Eleonoria nomine proprio etiam ſe obligauerit, quamuis in Inſtrumento vti vſufructuaria, & filiorum Adminiſtratrix fuerit nominata, & id probatur ex declaratione
à ſe facta, ſe velle contrahere vna cum ipſis filijs, talis .n. dictio, vna, idem ſi-
1 gnificat, quod ſimul, ſimultaneitatemq; inducit §. *nos autem, & ibi gloſ. Inſt. de Attiliano Tutore*, maximè ſubſequente propoſitione, cum, *l. fin. ibi Bald. num.* 8. *Caſtr. nu. 3. & 4. & Iaſon. num. 9. verſ. in 2. C. de Impub. & alijs ſubſtit. Barboſ. qui alios alle-*

Digitized by Google

2 *allegat in tract. de Dictionib. dict.* 376. operatur etiam illud verbũ, *Decreuit*, notatur in *l. 1. ff. de Conſtit. principum*, quaſi dixerit à metipſa obligari intẽdo *Albe-rit. in ſuo diction. in d. verbo decreuit*, ſignificat. n. tale verbũ animi deliberationem
ab omni actu ſeparatam *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 99. n. 21. Barboſ. in d. tract. dict. 64. nu.* 2. & ſic non poteſt dici nomine officij, & nõ proprio cõtraxiſſe,
cũ in pluribus Inſtrumẽti partibus ſe nomine proprio contrahere declarauerit,
ibi, imponen. per ipſam D. Eleonoriã vſufructuariam prædictã, & dictos filios,
& ibi in diſpoſitiua Inſtrumenti cõſtituta d. D. Eleonoria vſufructuaria, & Adminiſtratrix prædicta, ac ſupraſcripti Illuſt. DD. Io. Baptiſta, & Alamanus &c.
ſuper infraſcripta tenuta hæreditaria &c. impoſuerunt, & ibi infra ijdem DD.
Eleonoria, cum decreto, & conſenſu vt ſupra, & DD. Io. Baptiſta, & Alama-
3 nus venditores realiter, & cum effectu inſolidum ſoluere promiſerunt, talis . n.
clauſula, inſolidum, omnes comprehendit, remouens omnem diminutionem
tex. eſt in l. 1. & auth. hoc ita C. de duobus reis ſtipulandi, vel pro mittendi, Menoch. conſ. 272 nu. 79 Barboſ. de clauſulis clauſula 33. nu. 1. Marta pariter in tract. de clauſ. 2. nouam impreſsionem clauſ. 288. *in princ. p.* 1. & vnicuique totum attribuit, ita poſt
Bertazolum dixit *Maur. in tract. de fideiuſſ. ſect. 6. c. 3. nu. 42. pag.* 340. & ibi hanc autem impoſitionem, & venditionem annui cenſus d. D. Eleonoria ; cum decreto, & dd. DD. Ioannes Baptiſta, & Alamanus venditores fecerunt &c. pro pretio &c. & ibi manualiter, & in contanti in tot ſcutis auri in àuro habuerunt, &
4 receperunt à d. Reuerendiſs. &c. ibi . n. exprimitur D. Eleonoriæ, & filijs pretium fuiſſe ſolutum *Doct. in c. ſi cautio de fide Inſtr. inter quos Felin. num. 52. propè finem*, nec aliter dici poteſt alias ex receptione pretij d. D. Et Leonoria effecta
eſſet locupletior ad damnum ſecum contrahentis contra regulam locupletari
5 *de reg. iur. in 6. hoc* . n caſu crederem contra eam dari certi conditionem *l. certi conditio in principio & in §. quoniam, vbi Odofred. nu. 1 Fulgoſ. nu. 6. D. c. nu. 3. ff. ſi certum p tatur* talis. n. ſolutio, & numeratio facta fuit ea intentione, vt D. Eleonoria obligetur *Odofred. & alij in l. non omnis ff. de eod. tit.* ipſaq; D. Eleonoria aſſeruit tenutam bonorum, ſuper quibus fuit impoſitus cenſus eſſe propriam, &
filiorum ibi promiſerunt, & affirmarunt dd. DD. Eleonoria, Io. Baptiſta, & Alamanus venditores dictam tenutam ad ipſos pleno Iure &c. ſpectare, & perti-
6 nere, taliq; aſſertioni ſtandum eſſe dixit *tex. in l. cum pretiũ C. de liberali cauſa Surd. conſ. 19. nu. 10. Gratian. in diſcept. forenſibus cap. 788. n. 22.* & præiudicare omnibus
Hæredibus, & ſucceſſoribus, dixit *Burat. deciſ. 243. num.* 7. Ergo ipſa etiam vti
7 principalis contraxit, & cenſum impoſuit, maximè, quia talia verba ſpectare, & pertinere comprehendunt ea omnia, quæ ſunt nedum in dominio noſtro,
ſed & quæ poſſidemus, & quæ noſtra eſſe poſſunt, item & ius reale, & perſonale,
& ius luendi, ita poſt *Aretinum conſ. 6. dixit Ripa in l. Centurio nu. 189. ff. de vulg. & pup. Bertaz. in tract. de clauſulis clauſ. 26. gloſ. 13. nu. 1.* qui plures concordantes refert *Rebuf. in l. verbum illud pertinere ff. de verb. ſignif. in 1. & 2. col. Burat. deciſ. 476. num.* 6. legitur etiam promiſſio per eam facta ad defenſam, & de euictione ibi
ijdem DD. Eleonoria, Io. Baptiſta, & Alamanus venditores ſuper præmiſſis, &
8 quæ ſequuntur ; præcipuè in illis verbis in quocumq; Iuditio petitorio, & poſſeſſorio, & quouis eorum in ſolidum, in totumque, vel in parte &c. Non . n. ex
tali ampliſs. promiſſione etiã ad duplum D. Eleonoriæ Hęredes poterunt euitare, quin fauore Illuſtriſs. Emptoris fideiuſſorum, & aliorum ab eis cauſam habentium tenerentur, & ſint obligati *Cabalin. in tract. de euiction. §. 2. num. 2. & pluribus ſeq.* Minimè quæ prætereundum eſt, quod ijd. DD. Eleonoria, & filij

nedum obligauerunt, & hippotecauerunt d. tenutam, ſuper qua cenſus impo-
ſitus fuit, ſed inſolidum conuenerunt accedi facere duos, vel tres fideiuſſ. ido-
neos in Vrbe ad contentamentum Illuſtriſ. Emptoris infra tunc decem dies,
quos fideiuſſores ijdem venditores indemnes conſeruare promiſerunt, & in
9 clauſ. generalibus eorum omnium inſolidum legitur obligatio, efficiuntur .n.
per d. clauſulam omnes rei debendi, ſeu promittendi, omneſq; teneri dixit *tex.
in l. 2. ff. de duob. reis l. 1. C. eodem idem Bertazol. poſt plures clauſ. 39. gloſ. 7. nu. 3.* ſic-
que obſeruaturos eſſe iurauerunt vigore etiam d. iuramenti contractus præ-
10 dictus paratam habet executionem *Bart. in l. 2. num. 8. ff. de Iure iur. & in l. ſed ſi
poſſeſſori §. pen. ff. eodem Gutierez. de Iur. confirmatorio p. 1. c. 62. nu. 3. verſ. quam opinio-
nem*, & præciſè obligari, nec dando intereſſe liberari dixit *Serafin. de Iur. priuil.
74. num. 2.* & ſeruari debere affirmauit *Rota deciſ. 320. nu. 37. p. 6. diuerſ.* legiturq;
nedum D. Eleonoriam bona, ſed & hæredes obligaſſe, quo caſu non eſt dubi-
11 tandum, quin & ipſa ſe obligare voluerit *Corn. conſ. 6. nu. 6. Gozad. conſ. 78. nu. 9.
Ladereh. conſ. 36. nu. 12.*

12 Ijs etiam accedit obligatio Cameralis continens renunciationẽ omnibus, & qui-
buſcunq; exceptionibus, cauillationibus, & cautelis, quibus mediantibus ipſa,
& hæredes poſſint ſe tueri, & defendere *Zach. de oblig. Camer. in extenſione eiuſd.
obligat. in princ. & q. 17. nu. 1.*

13 Non enim operatur *textus* allegatus in *l. cum poſt mortem §. 1. ff. de adminiſtrat. & pe-
ric. tut. & curat.* ſupponendo d. D. Eleonoriam nomine officij, & ſic vti admi-
niſtratricem tantum contraxiſſe, loquitur enim *textus* in patruo Curatore
dotem promittente, ſibi ſuadendo rationem pupillarem eſſe ſufficientem, hic
verò D. Eleonoria de ſuo expreſsè ſe obligauit, ibi etiam *DD.* & nempè *Odofr.*
dixit valere promiſſionem, dum vltra vires Curator promiſit, eo quod contra-
hentes fuerunt decepti, cum patrimonium Curatori eſſet notum, vt etiam ad-
uertit ibi *Albericus*, concludunt ergo omnes promiſſorem teneri, quando quis
nomine proprio ſe obligauit, ita etiam *Bart. & Ang. nu. 1.* dicentes talem Cura-
torem teneri de ſuo, vel propter dolum, vel ex eo, quod fuit animus donandi,
& quando ſolum adeſſet, vt ex aduerſo dicitur nomen officij, dicitur tamen
14 tam ex proprio, quam ex appellatiuo, ſemper cenſeri obligationem eſſe perſo-
nalem, eo magis, cum nomen proprium prius fuerit expreſſum *Abb. in c. manda-
ta cæleſtia ext. de præſumpt. in vlt. col. verſ. ego dico. Dec. in c. quoniam nu. 8. ext. de
off. deleg. Angel. in l. procurator, qui pro euictione ff. de procur.* dicens cum *Guliel-
15 mo nu. 2.* quod ſtultus eſſet, qui emeret ab Adminiſtratore, niſi venditor dupli-
ci nomine venderet, ſcilicet proprio, & adminiſtratorio, dixitq; id menti eſſe
tenendum, prout *Boer. deciſ. 273. in penult. col.* idq; affirmat *Alciat. in tract. de præ-
ſumpt. reg. 2. præſumpt. 24. nu. 9.* dicens, quod vbi actus fieri potuit, & proprio,
& nomine alieno ſemper præſumendum eſſe factum nomine proprio, & *nu. 11.
Menochyꝗ in loco ex aduerſo allegato præſumpt. 46. lib. 3. nu. 10.* admittit ex conie-
cturis probari, an nomine alieno, vel proprio, quis contraxerit, nec loquitur,
vt hic, de obligatione in fauorem tertij *Gratian. in diſcept. c. 541. nu. 1.* ſed dato
millies, vt ſupponitur, quod contrahens nomine officij tantum teneretur, id
tamen declaratur non procedere quotieſcunque, vt hic contrahens ſuã fidem
aſtrinxit *l. procurator, qui pro euictione ff. de procur. & ibi not. DD. & Ang.* hæc ver-
ba ibi refert, ſi adminiſtrator pro Domino ſuo fidem ſuam adſtrinxit, finito of-
ficio remanet obligatus; ſecundò declaratur non procedere, quando admini-
16 ſtratori, ſeu alteri contrahenti aliquid quæſitum eſt, hic enim D. Eleonoria,

cui

Digitized by Google

cui debebatur vſusfructus non vſufructuaſſet, ſi extinctio cenſus ad rationem duodecim pro centenario non fuiſſet facta, quia nihil in vſufructu remanſiſſet *Natta conſ.641. nu.2.*

17 Videmus etiam ad conſtituendum plures inſolidū reos ſufficere quamlibet coniecturam, vel quodlibet minimum verbum *Alba, Mandel. poſt Bart. conſ.263. in princ.* dicens *nu.4.* quod ſi obligatio videatur continere rem indiuiduā, ſaltem ſolutione, & plures ſint rei, quod ſinguli inſolidum tenentur, & *nu. 7.* ſuſtinet obligationem eſſe indiuiduam, & ſi quantitates pecuniarum ſint in promiſſione, idq; nouiſſime affirmauit *Coſta in tract. de ratione rata quaeſt.32. nu.9.*

Addamus plures annuorum cenſuum fuiſſe factas per D. Eleonoriam ſolutiones, ex quibus ipſam eſſe obligatam, affirmauit idem *Gratian. in dd. diſcept. c.417. nu.26.* talis enim eſt declaratio clara, & obligationis ratificatio, vt poſt *Alex. & Decium* affirmauit *Rota Genua deciſ.111. nu.3.*

Quare non coniecturis, ſed manifeſta veritate ipſam credo nomine proprio eſſe obligatam, ſaluo tamen ſaniori iudicio.

CONTROVERSIA LIV.

Pro Illuſtriſs. D. Ioanne Baptiſta Angelello, cum Illuſtriſs. D. Franciſco Coſpio.

SVMMARIVM.

Teſtator cenſetur legare illud ius, quod habet, etiam ſi eius morte extinguatur, nu. 1.

Limitatur, ſi Teſtator ſciebat quoduā ius haberet, nu. 2.

Item ſi conſtet talem fuiſſe mētem Teſtatoris, quia debetur aeſtimatio, ſi aliena ſit, nu. 3.

Et quando bona per Teſtatorem ſunt ſpecificata, & legatum factum eſt conſanguineis, nu. 4.

Inſtitutio vniuerſalis in totum debet ſubſiſtere, vel in totum corruere, nu. 5.

Si relinquatur res cum alio communis, valet legatū, & tota debetur, n.6.

Fundus ſi legetur, etiam ſi ſit alienus, debetur vel aeſtimatio, n.7. & 11.

Res aliena ſubiecta reſtitutioni fideicōmiſſi poteſt legari, nu. 8.

Siue Teſtator ſciuerit, ſiue ignorauerit, nu.10.

Tex. in l. quod in rerum, & in l. ſi domus ff. de leg. 1. declarantur nu.9.

Quando Teſtator reliquit fideicommiſſarijs, aliqua bona pro omni eo, & toto, quod pretendere poſſunt cenſetur legaſſe bona reſitutioni fideicommiſſi ſubiecta legatario, nu. 12.

Vxor in diſpoſitione facta de proximis non continetur, nu.13.

Adſit

Adſit Deus, & Virgo.

1 IN hac pro Illuſtriſ. D. Io. Bapriſtæ Angelelli cauſa cum Illu-
ſtriſ. D. Franciſco Coſpio, & ſi regula ſit, quod Teſtator habẽs
ius in fundo, & illud ſimpliciter legans, cenſeatur ſolum legaſſe
illud ius, quod habet, etiam ſi eius morte extinguatur *l. quod in-*
rerum §. ſi vſumfructum, vbi Scrib. & l. ſi domus §. fin. ff. de leg. 1. &
2 *l. vxor patruo C. de legatis*, idem tamen primò limitatur, ſi Teſta-
tor ſciebat, quodnam jus haberet in fundo, ſecus ſi ignoraret, quoniam tunc
fundum integrum legaſſe videtur *Alex. in d. l. ſi domus §. fin. nu. 5. & ibi Iaſ. n. 12.*
Nicolaus Bellon. conſ. 9. nu. 19. Alba conſ. 73. nu. 6. & 7. Sura. conſ. 466. nu. 13. & 14.
3 Secundò limitatur, ſi conſtet talem fuiſſe mentem Teſtatoris, nam tunc videtur
relicta æſtimatio proinde ac ſi ſimpliciter res aliena legata fuiſſet *Alex. conſ. 9.*
nu. 6. lib. 2. Belon. d. conſ. 9. nu. 18. Couar. in c. filius nu. 2. de teſtam. Laderch. conſ. 53.
nu. 4. Rota deciſ. 621. nu. 1. verſ. fallit tamen p. 1. diuerſ quæ *deciſio* fuit approba-
4 ta, vt in *deciſ. 309. nu. 12. p. 1. in recent.* quæ ferè in terminis eſt, vt hic erant à
Teſtatore bona ſpecificata, nam Teſtator legauit fundum, nempè Palatium
Caſalechij, cum terris, & domibus ei ſubiectis, & ita etiam ratiocinatur *La-*
derch. apparet ergo Teſtatorem voluiſſe legatum vires habere etiã poſt illius
obitum, poſtquam in huiuſmodi bonis vna cum alijs hæredem inſtituẽdo, vxo-
rem illam grauauit ad hæc bona poſt mortem reſtituen. & dan. DD. Angelellis
conſanguineis ſuis *Aldobrandin. conſ. 25. nu. 35.* & affirmarunt *Alex. Couar. & alij*
ſupradicti, Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 1. nu. 18. in fine, ita poſt Ruin.
& alios dixit Gratian. in diſcept. foren. cap. 237. nu. 30.
5 Nec eſt dubitandum de validitate huiuſmodi legati, tum quia ſumus in inſtitu-
tione vniuerſali, quæ vel in totum ſubſiſtere, vel in totum corruere debet, &
6 hinc ſicuti dicimus, quod ſi in legato relinquatur res cum alio, communis va-
let legatum, & tota debetur *Bart. in l. cum filius §. dominus ff. de leg. 2. Corn. conſ. 84.*
lib. 2. Couar. in d. c. filius nu. 3. Craſ. qui communem opinionem eſſe aſſerit in *§. le-*
gatum q. 14. nu. 8 ita & in inſtitutione cum pars bonorum in inſtitutione com-
prehenſorum eſſet verè hæreditaria, & alia nempè, de qua agitur fideicommiſ-
ſo ſubiecta, & ſic aliena, & eo magis, cum in bonis prædictis Caſalechij per
Teſtat. multa fuerint facta melioramẽta, per Teſtatorem deducen. (vbi fideicõ-
miſſo eſſent ſuppoſita) tum etiam, quia cum nõ fuerit legatum illud ius ſolum,
7 quod Teſtator habebat, ſed fundus ipſe, in quo aderat ius valet legatũ, quaſi
fundi appellatione ſignificetur proprietas *Mantica vbi ſup. Peregr. de fideicomm.*
art. 33. nu. 20. Gratian. cap. prad. 237. nu. 13. conſiderans *nu. 17.* valdè referre, ſi
fiat legatum ei, qui non habet proprietatem, nam tunc videtur legaſſe rem
alienam, quam hæres præſtare tenetur, & in terminis rei ſubiectæ reſtitutioni
8 ex fideicommiſſo, quod poſſit in teſtamento legari, valeatq; huiuſmodi le-
gatum, ſicuti valet rei alienæ tempore teſtamenti, vel poſt mortem Teſtato-
ris, firmat *Bart. in l. cum pater §. cum pater ff. de leg.* 2. communiter approbatus,
vt per *Pacian. conſ. 82. nu. 36. reſpondentẽ obiecto nu 71. Surd. deciſ. 93. nu. 21. & ſeq.*
Nec dicatur non valere legatum rei alienæ ex allegatis, quoniã reſpondetur imò
veriorem eſſe opinionem pro validitate legati, & quod extimatio debeatur
Rota poſt plures deciſ. 265. nu. 9. 10. & 11. & deciſ. 337. nu. 4. p. 1. in recent. ſiue

Teſta-

Digitized by Google

Teſtator ſciret rem eſſe alienam, ſiue non, & ſic crederet eſſe ſuam, vbi factum
eſt, vt hic, ſanguine coniunctis, *Graſ. in d. quæſt. 14. nu. 3. & 4. & d. deciſ. 265.
nu. 11. & deciſ. 337. nu. 5. Spin. in ſpec. teſt. gloſ. 8. princ. nu. 55. cum ſeq.*
Nec prædictis obſtant allegati *textus in l. quod in rerum, & in l. ſi domus ff. de leg. 1.*
9 quia loquuntur in vſufructu, & in emphyteuſi, prout *tex. in l. ſticho in fine ff. de
vſufr. leg.* nam loquitur & ibi *Iur. Conſ.* de vſufructu erroneæ per Teſtatorem
relicto, credente proprietatem ſibi remanſiſſe, nam mortui erant illi, quibus
relicta erat proprietas, & *tex. in l. vxor patruo C. de leg.* concludit Teſtatorem
nõ poſſe præiudicare proprietario, quod hic nõ quæritur, & *Corn. conſ. 84. lib. 2.
Gabr. conſ. 85. lib. 1. Vaſquius de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 23. limit. 18.* ad partes diſputãt,
& ſi pro contraria parte allegentur, reſoluunt paulò poſt *numeros allegatos*
10 pro validitate legati, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter factũ ſit de re aliena, & hæredem
teneri ad æſtimationẽ, ne legatum dicatur eſſe fruſtatorium, & quia
nullus præſumitur ſcienter elegiſſe viam, per quam eius iudicium, ſeu diſpoſitio
impugnetur, & quia in dubio facienda eſt interpretatio, vt diſpoſitio ſuſtineatur,
etiam ſi verba impropriarentur, vt rectè ibi *Vaſq.* docet, reſpondẽs
ad textus ſuperius exaduerſo allegatos *Peregr. verò in tract. de fideicomm. art. 23.
nu. 10.* firmat caſum in ſolius vſusfructus relicto, & cum *Bart.* concludit, quod
11 ſi fundus legetur, fundum deberi, ſiue Teſtator ſciuerit, ſiue ignorauerit eſſe
alienum, & loquitur de emphyteuſi *num. 23.* diuerſa enim viget ratio in bonis
feudalibus, & emphyteoticis, nam alienans incidit in pęnam, quo caſu nõ
eſt veriſimile, Teſtatorem de illis diſponere voluiſſe, ne in pœnam incidat
Ludovic. conſ. 53. nu. 1. & conſ. 110. nu. 2. quodq; non procedit in fideicommiſſi
alienatione, eo quod ſubſtitutus ſtatim mortuo Teſtatore admittatur, omneq;
obiectum in caſu hoc ceſſat, cum Teſtator plura bona legauerit fideicommiſſarijs,
12 his adiectis verbis, pro omni eo, & toto, quod prætendere poſſent, quo
caſu cenſetur Teſtatorem legaſſe ius etiam morte ſua in bonis relictis finiturũ,
compenſando fideicommiſſarijs relictum conſanguineis, & ſi fideicommiſſarijs
prædictis bona eſſent debita, prout aduertunt omnes in *d. l. quod in rerum
§. 1.* & aduertit *Iaſ. in conſ. 109. lib. 4. verſ. ſed* tenendo communem opinionem,
dicens, Teſtatoris ſciẽtiam præſumi ad hoc, vt hæres ad æſtimationem teneatur
Alberic. & alij in d. l. ſi domus §. fin. ff. de leg. 1. addito, quod Teſtator longo
tempore bona legata poſſedit *Aldobrand. conſ. 25. nu. 3.*
Vanum etiam reputaui, quod in hoc magis coniuncta dicatur vxor, eo quod in
13 iure præferatur cognatus vxori, & vxor in diſpoſitione de proximis non continetur
Salicet. in d. l. cum rem alienam C. de legatis nu. 3. in principio.

CONTROVERSIA LV.
Pro DD. de Bauoſijs.

SVMMARIVM.

Teſtator etiam volens, non poteſt remittere vſufructuario cautionem de vten. arbitrio boni viri, & de reſtituẽdis bonis hæredi, n. 1. etiam ſi hæredi illam petenti Teſtator imponat pœnam priuationis, n. 6.

Et

Et de reſtituenda tanta quãtitate frumenti, vini, & ſimilium, ſicut habuit, nu. 2. & nu. 17.

Quod procedit etiam in capitalibus apothecarum, nu. 18.

Etiam ſi mulier habitaret in eadem domo cum heredibus, nu. 3.

Etiam ſi Teſtator licentiam à Principe habuiſſet cautionẽ remittendi, n. 4.

Teſtatoris voluntas contra leges non eſt ſeruanda, nu. 5.

Teſtator non poteſt cogere hæredes, vt caueant pro vſufructuario, nu. 7.

Vel eos cogere, vt recipiãt fideiuſſorem offerendum ab ea pauperem, nu. 8.

Et quando vſufructuarius non poſſet reperire fideiuſſorem, bona ſunt ſequeſtranda penes idoneum, qui de fructibus reſpondeat, nu. 9.

Vſus, & vſusfructus eodem modo conſtituitur, nu. 10.

Vſufructuarius, qui non dedit fideiuſſorem de vten. non facit fructus ſuos, nu. 11.

Nec poteſt exigere debitores hæreditarios, nu. 12.

Mora ſtatim contrahitur abſque interpellatione fauore minoris, ſeu pupilli, nu. 13.

Priuilegiatus contra priuilegiatum aliquando vtitur priuilegio, nu. 14.

Iurari poteſt in litem cõtra vſufructuarium requiſitum, vt præſtet cautionem, nu. 15.

Item ſi non fecit inuentarium, nu. 16.

Libri, ſcripturæ, & inſtrumenta hæreditatis debent ſtare penes proprietarium, & non vſufructuariũ, n. 19.

Si per debitores, vel per proprietarium vſufructuario pecuniæ debitæ hæreditati ſoluerentur, in eund. vſufructuarium transfiret dominium, n. 20.

Secus eſt, quando Teſtator voluit negotiationes continuari ſub eius nomine, & marcha, nu. 21.

Adſit Deus, & Virgo.

EX Teſtamento Mag. D. Ioannis ſenioris de Bauoſijs cap. 24. legitur, diſpoſitum quouis modo per proprierarios peti non poſſe cautionem de vten. nec inuentarium confici debere à Mag. D. Hippolyta de Fabris eius vxore relicta vſufructuaria etiã a ſimili onere, vt aſſeritur, eximendo, & quatenus ab hoc eam liberari non poſſet, voluit per proprietarios recipi debere illum fideiuſſorem, quamuis pauperem, ab ea offerendum, & quatenus id iubere non poſſet, voluit hæredes, & ſubſtitutos eſſe aſtrictos ad cauendum, ſiue reperiendum perſonam aptam, abſq; eo, quod D. Hippolyta teneatur ad releuationem indemnitatis, expreſsè mandando hæredibus, ne aliquo tempore ex quouis iure, ſiue cauſa iudicialiter, ſiue extraiudicialiter eam moleſtent in perceptione vſusfructus, ſub pęna priuationis ſuæ hæreditatis, & vt ibi legitur vſq; ad finem. Sed his non obſtantibus, indubitanter credo ab ipſa D. Hippolyta hanc peti poſſe cautionem, & bonorum hæreditariorum deſcriptionem, quia Teſtator etiam volens non poteſt talem remittere cautionem, *text.* eſt expreſſus in *l. 1. C. de vſufructu, & habitatione, & miniſterio ſeruorum,* vbi hæc verba habentur. *Si vſusfructus omnium bonorũ Teſtamento vxoris marito relictus eſt, quam-*

uis

nis cautionem nōn prohibuerit Teſtamento, exigi tamen non aliter à debitoribus ſolutam
pecuniam accipere poteſt, quam oblata, ſecundum formam Sen. Conſ. cautione, ibiq; no-
tant *Rainer. Bart. nu. 1. & 8.* ex quo Teſtator non poteſt venire contra leges, &
idcircò in hoc eius diſpoſitionem dixerunt non eſſe attendendam, *Salicet. nu. 2.*
tres adducens rationes, primò, quod ſi remiſſio cautionis fructuariæ teneret, in-
uitaretur ad delinquendum, prout ad res vſufructuandas deuaſtandum, & con-
ſumandum; ſecundò, quia hæc cautio magis formandi vſusfructus gratia, quam
ſeruandæ vltimæ voluntatis eſt inuenta; tertiò, quia id reſpicit fauorem hære-
dis, & ibi etiam notāt *Bald. nu. 7. Caſtr. nu. 2. & 3.* dicentes duplicem in caſu no-
ſtro præſtandam eſſe cautionem vnam de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri,
2 & de conſeruanda, & reſtituēda proprietate finito vſufructu, reſpectu rerū mo-
bilium, & immobilium, aliam autem de reſtituendo quantitatem vini, frumenti,
vel alterius ſimilis rei, quia vſufructuaria non poteſt vti, niſi vendat, vel expen-
dat *Alex. poſt Imolam, & alios in conſ. 58. nu. 10. lib. 3. Alber. in l. 1. §. 1. ff. vſufr.*
quemadmod. caueat. Angel. Ant. de Butr. Card. Florent. quos allegat *Iaſ. conſ. 40. nu. 1.*
lib. 1. & fortius *Paul. de Monte Pico in l. Titia §. Titia cum nuberet num. 158. in quæſt.*
3 *50. ff. de leg. 2.* volens id procedere, etiam ſi mulier vſufructuaria habitaret in
eadem domo cum hæredibus *Franc. de Lante*, quem allegat, & approbat *Dec.*
conſ. 565. num. 1. dicens, quod cum cautio ſit de forma vſusfructus, debet præ-
ſtari à quocunque etiam idoneo *Crauet. conſ. 187. num. 7. Siluan. conſ. 37. num. 5.*
Io. Petr. Ferrar. in pract. quem allegat *Plot. in tract. de in litem iurando §. 26. nu. 7.*
& 8. Abb. Ripa, Bec. Pin. Simon de Præt. Roland. & alij, quos adducit *Surd. deciſ. 109.*
nu. 5. Nicolaus Bellon. conſ. 54. n. 9. & 10. vbi voluit ſuſtinere, tali caſu vſufructua-
riam eſſe priuatam vſufructu *Borguin. in tract. de vſufructu mulieri relicto nu. 148.*
qui allegat *Neuman. Petr. Pich. & alios*, ſubdens id procedere, etiam ſi Teſtator
licentiam habuiſſet à Principe, cautionem, & inuentarium remittendi, prout
4 idem dixit *Ruin.* qui ad hoc allegat *Roland. conſ. 92. lib. 1. nu. 19.* & hoc, quia ta-
lis licentia, per quam quis inuitaretur ad delinquendum non valet, prout nec
Statutum, per quod datur materia delinquendi *Gabr. in com. concl. in tit. de vſufru-*
ctu concl. 1. nu. 30. Dec. conſ. 69. nu. 1. allegans *Odofr. & Butrig.* dicens, quod in
practica ab iſta opinione nullatenus recedendum eſt, quibus addo *Iul. Clarum*
in §. Teſtamentum quæſt. 64. poſt Io. Andr. Duen. & Socinum. & videri poteſt *Guid.*
5 *Pap. quæſt. 515. nu. 1.* ex hac ratione, quia voluntas Teſtatoris contra leges non
eſt ſeruanda, & eſt communis, prout affirmant *Iaſ. d. conſ. 40. Gabr. d. concl. nu. 28.*
& ferè omnes.

6 Nec facit aliquid illa pœna priuationis à Teſtatore cominata, nam cum d. cautio
remitti non poſſit per Teſtatorem directo, ſecundum quod ſuperius dictū fuit,
non debet etiam poſſe remitti per indirectum ſic *Ruin. conſ. 202. lib. 2. num. 7. &*
conſ. 165. lib. 3. nu. 11. Dec. conſ. 565. nu. 2. quos videri cupio, nam loquuntur
in terminis noſtris, id etiam decidunt *Caſtr. & Alex.* quos allegat *idem Paul. de*
Monte Pico in repet. d. §. Titia cum nuberet quæſt. 54. nu. 62. dicens id etiam pro-
cedere, ſiue hæres proprietarius obtineret, ſiue ſuccumberet, *Bal.* quem allegat
d. Roland. d. conſ. 92. lib. 1. nu. 9. & in hoc pariter nemo dubitat.

7 Minuſq; facit, quod per Teſtatorem diſponatur hæredes ipſos debere cauere, nam
primò hæredes ſunt pupilli, nec de iure poſſunt ſe obligare, cum non habeāt nec
velle, nec nolle *l. 1. § impuberes verò C. de falſa moneta. Iodoch. de Tut. & Cur. c. 10.*
nu. 57. & quia, vt diximus, Teſtator non poteſt facere, quin leges in Teſtamēto
ſuo locum habeant *l. nemo poteſt, & ibi omnes ſcribentes ff. de leg. 1.* inter quos *Gu-*

tierrez

tierez Hiſpan. in illius repet. nu. 289. Secundò hæres fideiuberet ſibi, & non poteſt
ſe ipſum obligare, actioque, & paſſio eſſe non poteſt in eodem ſubiecto *l. Vramus in princ. & l. frater à fratre in princ. ff. de cond. indeb.* multos etiam allegat *Surd. d. deciſ.* 109. *nu.* 3.

8 Nec operatur id, quod hæredes debeant recipere fideiuſſorem, quamuis pauperem, ab eadem D. Hippolyta offerendum, nam paria ſunt non cauere, vel minus idoneæ cauere *Io. Annib. in rep. d. l. nemo poteſt nu.* 184. *Pinel. in l.* 1. *p.* 2. *nu.* 76. *C. de bon. mater. Molina de primogen. Hiſp. lib.* 1. *c.* 11. *nu.* 28. *Caſtil. de vſufr. c.* 15. *n.* 4. *Ladercb. conſ.* 114 *per totum*; ex hac ratione, quia hæres fideiuberet ſine ſpe indemnitatis, *idem Paul. de Monte Pico in alleg. §. Titia nu.* 158. *ead. quaſt.* 50. plures etiam allegat *Borgnin. in d. tract. de vſufr. nu.* 151. & ſiue diues, & ſiue pauper ſit, vſufructuaria omninò cauere debet *Bal. conſ.* 175. *lib.* 3. *Dec. d. conſ.* 165. dato etiam, quod non poſſet inuenire cautionem *Bertrand. conſ.* 144. *col.* 5. *lib.* 3. ad ſa-
9 cietatem per multas auctoritates *Ruin. conſ.* 206. 2. *vol. nu.* 25. dicentes, quod ſi vſufructuaria non reperiret fideiuſſorem, bona eſſent ſequeſtranda apud idoneum, qui de fructibus illi reſponderet *Bellon. d. conſ.* 54. *nu.* 6 qui ex communi opinione dixit tali caſu non eſſe admittendam cautionem iuratoriam *Borgnin. loco quo ſup. nu.* 150. & idcircò, quando Teſtator priuat hæredem, ſi vxorem vſufructuariam moleſtet, debet intelligi de moleſtia, quæ malo animo, & malo modo infertur *Ruin. d. conſ.* 202. *nu.* 8. vbi legitur caſus noſter cum eadem pœnæ priuationis cominatione.

Nec dicatur eam vſuariam tantum eſſe, quia id reſpicet fauorem ſubſtitutorum in eodem vſufructu; ſecundò non ſibi liceret locare alteri §. *in eodem quoque fundo*
10 *Inſtit. de vſu, & habit.* ipſaq; teneretur ſtare colono *l. ſi habitatio §. fin. ff. de vſu, & habit.* ipſaq; à Teſtatore in inſtitutione vſufructuaria decernitur, eiſdemq; modis vſus conſtituitur, prout vſusfructus *l.* 1. *ff. de vſu, & habit.* & habetur in *princ. Inſtit. eod. tit.*

Cum ergo ipſa fideiuſſorem non dederit, credo minimè fructus feciſſe ſuos, cum
11 etiam ſi non fuiſſet ad id requiſita, offerre ipſa debuiſſet *Ruin. conſ.* 50. *num.* 12. *conſ.* 51. *nu.* 1. *n.* 2. & ſi à Teſtatore ſibi fuerit conceſſa auctoritas bona capiendi propria auctoritate, *& d. conſ.* 202. *nu.* 7. & hæc fuit opinio *gloſ. in l.* 4. *C. de vſufructu, & Bart.* quem allegat *dictus de Monte Pico in d. §. Titia nu.* 166. *quaſt.* 52.
12 & ante cautionem ipſi prohibita eſt debitorum exactio *Caſtr. in d. l.* 1. *C. de vſu, & habit. nu* 5. dicens notandum eſſe pro mulieribus ignaris, quibus vſusfructus relictus eſt; & aliqui tenuerunt, quod ſolus hæres vniuerſalis habeat actionem exigendi, itaut vſufructuarius, ſeu vſufructuaria abſq; ceſſione ab hærede non poſſit exigere *Roland. conſ.* 8 *nu.* 19. *lib.* 2 & plures aduertit *Borghin. de vſufr. n.* 198.

Et licet aliqui Doctores tenuerint talem cautionem peti debere, maximè ſtante *Statuto* noſtro *in rub. quod nullus occupet §. mandantes*, vbi ſancitũ eſt, quod ſi per menſem à die petitionis talis cautio non erit præſtita, vſusfructuarius cadat à commodo vſusfructus, imò teneatur ad fructus perceptos, nihilominus videtur hoc caſu vſufructuariam etiam ante interpellationem moram incurriſſe, *per text. in l. minorum C. quibus in cauſis in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria*, nam ibi diſpo-
13 nitur, quod fauore minoris, & eò fortius pupilli, re ipſa ſine interpellatione, etiam in legatis, & fideicommiſſis mora contrahatur, & ibi *Bart.* in princ. & cæteri ſcribentes. Nec dicatur eamdem vſufructuariam eſſe viduam, & vti priuilegiatam in integrum reſtituendam, nam priuilegiatus contra priuilegiatum non vtitur priuilegio, quando vnus tractat de lucro captãdo, & alter de damno

vitan-

vitando, quia qui de damno certat, præfertur alteri, qui de lucro tractat *Bart.*
& cæteri in auth. quas actiones C. de ſacroſanct. Eccleſ. Dec. in l. non debet actori §. *in re*
obſcura ff. de reg. iur. de communi Cephal. conſ. 116. *nu.* 6. *Odd. de reſtit. in integr. p.* 1.
quæſt. 18. *art.* 4. *nu.* 53.

Cum ergo fideicommiſſarij petierint ad abundantem cautionem, de qua ſupra, vt
15 purificata conditione, bona ſibi reſtituantur etiam mobilia, non poterit diſpu-
tari, quin teneatur *l.* 1. *& l. hac ſtipulatio, & ibi gloſ. & DD. ff. vt leg. & fideicom. no-*
mine caueatur l. 1. *in princ. & l. ſi is à quo* §. *fin. ff. vt in poſſ. legat. & l.* 1. *& l. cum Ar-*
chimedoram C. eod. & contra eam poteſt in litem iurari *Plot. in tract. de in lit. iur.*
§. 26. *nu.* 5. imò poteſt peti immiſſio bonorum ante conditionis euentum, *vt toto*
tit. ff. & C. vt in poſſ. leg. tex. eſt in d. l. 1. §. *ſemper in fine ff. vt leg. nomine caueatur*
Plot. ibi nu. 6. *Peregr. de fideicom. art.* 40. *nu.* 14. *verſ. ſi autem hæres*, & id procedit
6 etiam, quoad Inuentarium non factum, quia & hoc caſu poteſt in litem iurari
Plot. d. §. 26. *nu.* 7. *&* 8. *Ruin. conſ.* 29. *nu.* 11. *lib.* 5. *Roland. in tract. de Inuentario p.* 2.
in 36. *quæſt. nu.* 1. *& ſeq.* dans concordes 25. Doctores, & de communi affirmat
Caſtil. de vſufructu c. 14. *nu.* 4. loquens, & ſi liberatio ſit facta à Teſtatore, cum a
Teſtatore remitti nequaquam poſſit, vt ibi *Caſtil. c.* 15 *nu.* 17. non obſtante co-
minata pœna caducitatis à commodo hæreditatis *Simon de Prat. conſ.* 98. *num.* 6.
Nicolaus Bellon. conſ. 54. *nu.* 4. *Pedroch. conſ.* 7. *nu.* 56. *lib.* 1. *Plot. de in lit. iur.* §. 26.
verſ. nec poteſt.

Et reſpectu mobilium, quæ vſu non conſumuntur, debebit cauere de illis reſtituen-
dis in eodem ſtatu, & eadem æſtimatione *l.* 1. §. *habet ff. quemad. Vſufr. caueat. l. ſi*
vſusfructus, & l. ſi cuius cum l. ſeq. ff de vſufr. Caſtil. d. c. 14. *nu.* 2. *Theſaur. deciſ.* 80.
17 *nu.* 1. & reſpectu pecuniarum, & mobilium, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,
ſed vſu conſumuntur, cautio debet eſſe, vt ſuperius dixi, de reſtituenda tanta
quantitate rerum, eiuſdem tamen qualitatis, aut illarum æſtimationem in pe-
cunia §. *conſtituitur Inſt. de vſufructu, & l.* 2. *ff. de vſufr. earum rerum, quæ vſu con-*
ſum. Caſtil. loco de quo ſup. nu. 3. *& c.* 17. *nu.* 1. 2. *&* 9.

Et quod dictum eſt de mobilibus, & immobilibus reſtituendis, procedit etiam in
18 capitalibus apothecarum Aromatariæ, conſiſtentibus in mobilibus, vtenſilibus,
& mercibus, cum cõprehendantur, & veniant appellatione Iurium, & actionum,
vt de rebus venalibus probat *tex. in l. quoties* §. *fin. ff. de vſufr. & Bart. in l. generali*
§. *vxori ff. de vſufr. leg. Couar. var. reſol. lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 1. *Craſ. in* §. *legatum quæſt.* 20.
nu. 1. *& Caſtil. de vſufr. c.* 38. *nu.* 27. & de nominibus debitorum expreſſit Teſta-
tor, dum expreſsè reliquit vſumfructum omnium bonorum, & Iuriũ adijcien-
do, & nominum debitorum, non quidem vt vſufructuarias actiones exerceret,
ſed vt facta exactione per proprietarios, pecunia ſibi conſignaretur, cũ cautio-
ne de reſtituendo in fine vſusfructus, iuxta diſpoſita in *d.* §. *conſtituitur de vſufr.*
19 *Craſ. d.* §. *legatũ quæſt* 34. *nu.* 2. *Caſtil. de vſufr. c.* 79. *nu.* 27. & 29. vbi infert libros,
inſtrumẽta, & ſcripturas hæreditatis non apud vſufructuarium, ſed penes pro-
prietarium ſtare debere, & id etiam expreſſit Teſtator, dum vxori vſufructua-
riæ onus iniunxit de deponendo quotannis lucra pèr eam percipiẽda ex apo-
thecis huiuſmodi, quæ ſibi ſupererunt pro inueſtiendo in ſtabilibus fideicom-
miſſo, ſupponendis pro tempore, & ſeruato ordine ibi præſcripto; & ſi Teſta-
tor ſic nõ prouidiſſet res capitalium, & pecuniæ poſtquam à debitoribus eſſent
20 exactæ, per proprietarios conſignari debuiſſent vxori vſufructuariæ, cum cau-
tione, vt ſupra, illarumq; dominium in eam tranſiuiſſet *l. ſi tibi, & l. quoniam ff. de*
vſufr. ear. rerum, quæ vſu conſum. Gabr. in com. concl. de vſufr. concl. 1. *nu.* 18. *&* 19.

& abundè *Caſtil. c. 11. num. 6 7. 10. & rurſus* 30 31. & 32. vbi oſtendit vſufructuario tales res alienare, diſtrahere, & de illis ad libitum diſponere, in eiſque vtilitatem percipere poſſe *Bertaz. conſ. 25. nu. 25. Malneſ. conſ. 110. nu. 2. & 10.*

21 At ſecus dicendum eſt in occurrenti caſu ob illam ſpecialem Teſtatoris diſpoſitionem, in qua explicauit ſe cupere per hęredes continuari dd. apothecarum negotiationes ſub eius nomine, & ſigno, quod ſeruandum eſt *Bal. in l. 4. in princ. in 2. notab. ff. de condit. inſtit. Dec. conſ.* 441. *nu.* 3. *Decian. conſ.* 22. *lib.* 3. etiam ſi hæredes proprietarij ſint pupilli, & continuatio eſſet facienda in ſocietate cum proprio Tutore *Felic. de ſociet. c. 3. nu, 3. & c. 4. nu. 6.*

CONTROVERSIA LVI.
Pro D. F. T. cum D. B. M.

SVMMARIVM.

Leges ciuiles non dedignantur imitari ſacros Canones in matrimonijs, & in vſuris, nu. 1.

Fœneratores ſolent tam occultè tractare, vt vix conuinci poſſint, nu. 2.

Et ideircò ad probandas vſuras ſufficiunt coniecturæ, præſumptiones, argumenta, & veriſimilitudines, nu. 3.

Teſtis probat, dum non habet aliquod intereſſe, nu. 4. & eſt informatus, & in creatione ſcripturarum interuenit, nu. 7.

Vſura poteſt probari per proxenetas, & mediatores, nu. 5.

Imò admittũtur in teſtes illi, cum quibus tale crimen fuit probatum, n. 6.

Cognitio ſuper vſuris ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum propter peccatũ, nu. 8.

Vſurarius dicitur etiam ille, qui non exigit vſuras, nu. 9.

Quia ſola ſpe comitatur vſura, nu. 10.

Cedens creditum, dicitur creditum exigere, nu. 11.

Scripta cum clauſula, à chi preſentarà, *in Ciuitate Bononiæ vti pecuniæ mercantur, nu. 12.*

Teſtes ſingulares admittuntur in iudicio vſurarum, nu. 13.

Vſurarius vltra pœnas à ſacris Can. & Stat. impoſitas, tenetur ad intereſſe damnum patientis, nu. 14.

Nec admittitur ad confeſſiones non facta reſtitutione, nu. 15.

Non poteſt teſtari, nu. 16.

Non debet admitti ad habitandum in Ciuitatibus, & in oppidis, nu. 17.

Diciturq; raptor, & fur, nu. 18.

Prætendens lucrum ceſſans, debet probare, quod lucrum erat in potentia, propinqua, & plura alia, nu. 19.

Debitor pauper, ſi non ſoluat in dilatione, non poteſt conueniri pro intereſſe, nu. 20.

Pecunia non fructificat, nu. 21.

Tempus nõ eſt in commercio hominum, & non poteſt vendi, nu. 22.

Aduocati, Iudices, & Procuratores impedientes, ne vſurarij vſuras reſtituant, peccant mortaliter, & ſunt obnoxij ipſi reſtitutioni, n. 23.

Adſit

Adſit Deus, & Virgo.

IN propoſita quæſtione reſpondendum, videtur leges ciuiles non
1 dedignari ſacros Canones imitari, præcipuè in matrimonijs, &
vſuris, *Auth. vt Clerici apud proprios Epiſcopos col. 6. c. 1. ext. de nou. oper. nunciat. Piſanella in ſumma, in verbo lex, in §. leges Imperiales,*
& melius *in verbo vſura 1. §. quid de legibus*, vbi docet Imperatorem in legibus prohibuiſſe vſuras, dum in *auth. de Eccleſiaſticis tit. in princ.* mandauit ſeruari *quattuor concilia*, ſicut *leges*, inter quæ
eſt *Nicenum*, vbi leguntur prohibitæ vſuræ *c. quoniam diſt. 47. Lupus poſt plures in l. curabit C. de act. empt. §. 3. in comment. 1. nu. 36. 37. & plur. ſeq.*
Non ergo poterit Excellentiſs. D. Aduocatus dicere de Iure ciuili vſuras eſſe permiſſas, Modo cum fœneratores, vt plurimum contractus vſurarios ineunt, & doloſè vtuntur, vt vix conuinci poſſint *Clem. de vſuris c. vnico §. cæterum*, admittitur
2 probatio per coniecturas, & iura contentantur probationibus, quæ haberi poſ-
3 ſunt *Federic. de Senis conſ. 119. nu. 3. Marſ. in praxi in § principium nu. 13. & 14.*
dicens, quod illud, quod non poteſt clarè probari pro rerum naturam, probatur argumentis, & inditijs, & in ſecretis tractatibus, & conſilijs, & quod propter probationis difficultatem peruenitur ad torturam, quandoq; ex ſolis indicijs ad condemnationem, maximè, quia hoc genus fœneratorum quotidie fraudes, & ſimulationes ad detegendas, palliandaſq; vſuras cogitent, vt penè impoſſibilis, nedum difficilis reddatur huius vſurariæ prauitatis probatio, nam clandeſtinè, & occultè contrahunt, infinitiſque cauillis, & verſutijs ſecu n contrahentes circumueniunt, ne furtum, rapinaque, quam verè committunt, detegatur, & idcircò omnes conuenerunt, vt probationes, quæ alias minimè admitterentur, contra eoſdem vſurarios admittantur, *Io. And. in c. ex literis ext. de iure iur. Paulus de Lazaris, Petrus de Ancar.* quos affert, & ſequitur *Alex. conſ. 54. nu. 3. lib. 6. Ant. de Butrio poſt Hoſtien. in c. ad noſtram de emp. & vend. Pariſ. conſ. 55. nu. 31 lib. 1.* & plures affirmarunt nedum cõiecturas, ſed & veriſimilitudines, atq; argumenta ſufficere, per *tex. in c. cum in diœceſim ext. de vſuris. Corn. conſ. 23. num. 4. & 5. lib. 3. Caſtr. conſ. 109. nu. 1. & conſ. 319. nu. 3. lib. 2. Cranet. conſ. 156. nu. 7. Iaſon conſ. 141. lib. 4. col. 3. Dec. conſ. 18. in princ. per tex. in l. emptionem C. plus valere, quod agitur. Io. de Platea, Rodulph. Philippus Francus, Ripa. Angelus, Cumanus, Fulgoſius, Socinus, Cepola, Bertrand.* & alij, quos more ſuo doctiſſimè adfert *Tiraquel. de retract. conuent. in præfat. nu. 36. 37. & 38.* dicens, quod probationes imperfectè coniunguntur, quæ alias non coniungerentur *Io. de Anania conſ. 49. Calcan. conſ. 10. & conſ. 85. Dec. & alij*, quos refert *Decian. conſ. 62. nu. 15. & ſeq. lib. 3.* Ex quibus credo ſatisfactũ allegatis pro Aduerſario ex aduerſo, nempè *Farinac. quæſt. 81. nu. 1. Cabal. reſol. crimin. caſu 200. nu. 110. & Caſtr. conſ. 299. num. 1. lib. 2.* ex quo neuter eorum loquitur, quando agitur de vſuris, & contra vſurarios, ſed in alijs delictis, in quibus à lege non eſt prouiſum, prout in caſu vſurarum ex ſuperius allegatis. Receditur enim à regula, quando delicta ſunt difficilis probationis, prout in vſura exemplificant *Corn. conſ. 23. nu. 4 lib. 3. Tiraquel.* & alij ſuperius allegati.
4 Nec dicatur, quod Antonius vnus ex teſtibus tractet de ſe exonerando, minuſque probet, quia non controuertitur, quin merces fuerint per eum datæ, ſed quod

loco earum Dom. F. fuit creatus debitor in pecunia numerata, prout clarè con-
ſtat ex propria confeſſione, non ergo agitur de eius commodo, ſed incom-
modo, quo caſu admittitur ex *eodem Farinac. alleg. quaſt. 60. nu. 3. & ſeq.* imò
5 vſura habet hoc priuilegiũ, vt probari poſſit per proxenetas, & per mediatores
6 *Zabarella in Clem. cap. vnico de vſuris* §. *caeterum nu. 2.* dicens eſſe optimos teſtes,
nedum ipſos, ſed & alios, cum quibus tale crimen commiſſum eſt *Cepola de ſimu-
lat. contractuum nu.* 88. id etiam ratiocinatur *Decian. d. conſ. 72. nu. 64. & 65. lib. 3.
Gabr. in com. concl. in concl. 20. nu. 6. in tit. de teſtibus, qui Ruinum* allegat. Non ta-
men ipſe Antonius eſt proxeneta, nec in numero proxenetarum in foro Merca-
7 torum, prout alij proxenetæ deſcriptus, ſed vti amicus vtriuſq; partis vocatus,
abſq; ſpe alicuius præmij, adeout ei, tamquam melius informato, magis ſit cre-
dendum *l. conſenſu* §. *ſi in plagibus C. de repudijs, c. ſuper prudentia il primo 14. quaſt.
2. l. quoties C. de naufragijs lib.* 11. prout etiam refert idem *Decian. d. conſ. 62. nu. 26.
lib. 3.* videmus etiam proxenetæ credendum eſſe, dum aliter veritas probari non
poteſt *Abb. in cap. inſuper nu. 11. verſ. & maximè ext. de teſtib. Archid. & Francus in
c. 1. de teſtib.* quos refert *Farinac. d. quaſt. 60. nu. 417. Butr.* & alij, quos refert idem
Gabr. d. concl. 20. nu. 7. & eo magis ſi Inſtrumento interuenit, vt ibi *Farinac. n.* 411.
ſed in hoc negotio Antonius, qui ſimpliciter computa fecit, proxeneta appella-
ri non poteſt *Bald. Socin. Corn. Maſcard. & Stracha*, quos refert idem *Farinac. ibi
num.* 439. Non ergo dicendum erit B. non eſſe puniendum, quia vſuræ non-
dum ſunt exactæ ex *Beroo conſ. 208. num. 6. lib. 3. & alijs adductis*, nam primò
Berous ibi diſtinguit ſecundũ leges ciuiles, ſed & malè ex ſuperius dictis, & quia
8 in hoc eſt ſeruandum *Ius Canonicum*. Secundò idem *Bero. conſ.* 210 ſubſequenti
nu. 3. & 5. dixit vſurarum cognitionem eſſe ſpiritualem, & propter peccatum
9 per Iudicem Eccleſiaſticum eſſe iudicandum, & vocatur vſurarius, etiam ſi quis
vſuras non exegerit *Silueſter in ſumma in verbo Vſura 1. nu 25. Anchar. in c. conſuluit
nu. 5. ext. de vſuris*, dicens, quod ſola vſurarum petitio ſufficit, & *Bero. d. conſ.* 208.
loquitur de eo, qui iam declarauerat nolle exigere, minuſq; acceptare vſuras;
vt *nu.* 23. & in hoc extant etiam hic Bonon. *Banna Generalia* id diſponentia,
10 omnes igitur pactiones, quæ vſuram inducunt, debitori remitti debent *d. c. con-
ſuluit. Henric. Anchar. Radulphus, Alex. Antoninus, Sotus, & alij*, quos etiam de cõ-
muni atteſtans affert *Lup. in c. quamquam de vſuris comment. 3.* §. *2. nu.* 50. nam
vſura ſola lucri ſpe committitur *not. in dicto c. conſuluit c. 1. 2. & 3. 14. quaſt. 3.
Gofred.* quem allegat *Piſanella in verbo Vſura 1. verſ. Vtrum ſola ſpes lucri.* Nec fa-
cit, quod dictus B. ceſſerit iſtud creditum Capitibus Creditorum Dom. Ioan.
11 Baptiſtæ, quia idem eſt, & cedens dicitur cedendo exigere, prout dicimus de
cedente iura hæreditaria, nam videtur hæreditatem adire *Surdus deciſ. 70. pag.
160. nu.* 11. eo magis, quia hic Bonon. ſcripta cum clauſula, *à chi preſentarà* quo-
tidie ad inſtar pecuniæ mercantur, vt fatetur Eminentiſs. D. Horatius Spinola
in *Conſtit.* ſuper hoc facta, dum eſſet Bonon. Præſes anno 1599 25. Februarij, &
12 nouiſſimè Bonon. deciſum eſt *coram Excellentiſſ. D. Auditore Generali*, in cauſa
DD. de Grimaldis.

Nec dicatur, quod Antonius, & Paulus examinati ſint ſingulares, quia primò ex eo-
rum dictis contrarium verificatur, nam ſunt conteſtes: ſecundò; & quando ſin-
gulares eſſent, nihilominus in iudicio vſuræ probant *Decian. d. conſ. 62. num. 92.
lib. 3.* talis tamen ſingularitas vocaretur adminiculatiua, quæ non repellit dicta
teſtium in his, qui ſolent occultè fieri, & præcipuè in committen. vſuram; pul-
cherrimè *Caſtr. conſ. 109. & conſ. 143. lib. 2. Antonius, Alex. Decius, Pariſius, & alij,*

quos

quos more ſuo allegat *Dectijs. Teraquel. de retract. connent. in præfat. nu.* 38.
Remaner ergo, vt ſtantibus probationibus bene, & diligenter ponderatis ex con-
feſſione propria declaretur dictum B. incurriſſe pœnas, de quibus in *cap. quia
in omnibus extra de vſuris, in l. improbum fœnus C. ex quibus cauſis infam. irrogetur,*
14 & Bannimentorum Generalium, idem *Piſanella in verbo Vſura quarto, verſ. quæ
pœna, Hoſt. pariter in ſumma in tit. de vſuris nu.* 10. *verſ. alia pœna, Lup. in d. c. quam-
quam ext. de vſuris comment.* 4. *in præfat. nu.* 2. & hoc vltra intereſſe, nam debetur
reſtaurum Domino F. cuiuſcunque damni paſſi, & patiendi *Angel de Caluaſ. in
eius ſumma in verbo vſura* 2. *nu.* 3. *& ſeq.* ſubiungens tales vſurarios ad ſacri Alta-
15 ris Communionem non eſſe recipiendos, eorumq; teſtamentis neminem poſſe
16 interuenire, niſi prius ſatisfecerint, & quod non debeãt recipi ad habitandum
17 nec in Ciuitatibus, nec in Oppidis, minimèque poſſe vſuras ſolutas retinere, &
18 eſſe raptores, & fures. Nec dicat Dominus B. quod dictus Dominus F. ei pe-
cunias mercandi cauſa dediſſet, quod multa lucra cum mercibus feciſſet, quia
non per hoc ſibi licuit committere vſuram, & tale intereſſe debuiſſet ſignifica-
re, & probare *Lupus, qui plures allegat in l. curabit C. de act. empt. comment.* 1. §. 6.
19 *nu.* 116. ſubiungens debere etiam probari, quod lucrum erat in potentia pro-
pinqua, vt puta haberet tales merces præ manibus, quas emiſſet, ex quibus tan-
tum lucraturus fuiſſet, & quod ob non ſolutam pecuniã id facere non potuiſſet
Afflict. deciſ. 20. *nu.* 2. vbi quod non refert, ſi probaſſet ſe ſolitum eſſe lucrari in
20 negotio mercium, eo quod multa potuiſſent euenire, ex quibus lucraturus non
eſſet. Addens *num.* 3. quod debitor pauper, vt eſt Dominus F. ſi deficiat in
ſolutione, non poteſt conueniri pro intereſſe lucri ceſſantis, & id prius dixit
Diuus Antoninus ab eo memoratus in 2. *parte ſuæ Summæ in tit. de Auaritia pag.* 29.
verſ. quid de pœna appoſita. Addatur, quod Dominus B. pro pecunia fatetur in-
21 tereſſe certum pro quolibet centenario percepiſſe, id enim prohibitum eſt *cap.
plerique* 14. *q.* 3. & ibi *gloſ.* ſubiungit etiam ex pacto, idq; procedit nedum in
mutuo, ſed in emptione, & venditione, & alijs contractibus, nam tali caſu vo-
cantur paliati *Calder. in c. nauigandi* 19. 5. *notab. de vſur. Feder. de Senis conſ.* 303.
verſ. ſed tamen nu. 5. quos refert *Eugeb. in verbo Vſura concl.* 337. *num.* 24. faciunt
etiam *textu in c. ad noſtram de empt. & vend. & Armilla in verbo Vſura nu.* 11. *idem
Caluaſ. in verbo Vſura* 1. *nu.* 58. *Nauar. in c. ſi fœneraberis* 14. *quæſt.* 3. *nu.* 4. *in princ.*
dicens vſuram paliatam in illis omnibus inueniri contractibus, in quibus ob ſo-
lutionis tempus delatum plus iuſto pretio accipitur *S. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 78. quem
refert *Zechus in tract. de Vſuris c.* 14. *nu.* 10. *Seluester in Summa in verbo Vſura* 2. *nu.*
22 1. *verſ. ſi quis carius vendit,* & in *verbo Vſura* 9. *nu.* 2. nec vendi poteſt tẽpus, quod
omnibus animantibus eſt commune, & gratuito conceſſum, prout Aer, minuſq;
in noſtro commercio eſt illius venditio, vt in terminis poſt *Alex. conſ.* 80. *num.* 7.
lib. 3. *Roman. conſ.* 500. *nu.* 4. *dixit Eugeb. in d. tit. V. in verbo Vſura concl.* 337. *n.* 16.
23 Caueant igitur Aduocati, Procuratores, & Iudices, ne Vſurarios defendant, &
vſurarum reſtitutionem impediant, quia tali caſu peccant mortaliter, & ipſimet
reſtitutioni fiunt obnoxij *Hoſt.* & alij, de quibus per *Armill. in verbo Vſura nu.* 45.
Et hæc &c.

CONTROVERSIA LVII.

Pro Sereniſs. Duce Mantuæ.

SVMMARIVM.

TRacta foranea, & Datium Salis dicuntur de regalibus Principis, nu. 1.

Super regalibus cenſus imponi non poteſt, nu. 2.

Nec obligari poſſunt ad præiudicium ſucceſſorum, nu. 3.

Cenſus impoſitio dicitur alienatio, nu. 4.

Tracta foranea non poteſt dici res certa, nu. 5.

Gratia Principis inter impoſſibilia reputatur, nu. 6.

Super iuriſdictione cenſus imponi non poteſt, nu. 7.

Reprobatur illud pactum, quod in caſu moræ, & retardatæ ſolutionis annui cenſus, emptor cenſus poſſit pecunias accipere ad cambium, & recambium, nu. 8.

In impoſitione cenſus debet interuenire pecunia numerata, nu. 9.

Solutio eſt facië. in loco cõtractus, n. 10.

Adſit Deus, & Virgo.

TAm eleganter, & diffuſè fuit ſcriptum per Sapientiſſimum, & Celeberrimum *Martam in conſ.* 161. & Reuerendiſs. Illuſtriſsimi D. Mantuæ Epiſcopi *Vicarium*, vt nihil, iudicio meo, dicendum remanſerit, eorumq; ſententiam iuri, veritati, & æquitati cõſonam eſſe arbitror. Quattuor potiſſimum me mouent; Primò, quia Tra-
1 cta foranea, & Datium Salis dicuntur de regalibus Principis *tex. eſt in c. 1. quæ ſint regalia Principis in vſibus feudorum*, & affirmant *Bart. Cepola in l. eum qui ff. de verb. ſignif. Roman. conſ. 271. n. 1. Boſ. in praxi inſtit. de Regalijs. Bertachin. de Gabellis, ſeu vectigal. nu. 13.* & ſuper regalibus cenſus imponi nõ poteſt,
2 ea ratione, quia prohibentur obligari; & obligando Princeps dicitur ſubuer-
3 tere, alienare, & diminuere in præiudicium ſucceſſorum; & idcircò non potuit Sereniſs. Dux Vincentius cenſum conſtituere ſuper prædictis, *tacit. tex. in l. ſi electio ff. qui, & à quibus. Bal. in tit. de pace Conſtantiæ, in verba ſucceſſurum, Socin. in conſ. 4. lib. 3.* latè *Roland. in conſ. 1. nu. 97. lib. 2.* dicens in puncto prædeceſſorem per ſuum contractum non potuiſſe ligare ſucceſſorem, quominus poſſit regalia
4 exercere, nulli enim dubium eſt, quod cenſus impoſitio habetur pro alienatione, pluries enim dixit *Sacra Rota, Venet. deciſ. 47. nu. 2. p. 1.* & nouiſſimè coram *Cabalerio deciſ. 459. nu. 2.*

Secundò ex *Conſtit. Pij V.* cenſus eſt conſtituendus ſuper re immobili, aut quæ pro immobili habetur de ſui natura fructifera, & quæ nominatim certis finibus deſi-
5 gnata ſit, non enim poteſt talis tracta foranea dici res certa, quæ pro immobili habeatur, cum poſſit caſus euenire, ſiue ex penuria, ſiue ex alio accidenti, vt tra-

cta

ẽta non detur. Non enim exigitur à re certa, nec actione reali, ſed actione perſonali, quæ hodie non poteſt exerceri contra Sereniſs. Ducem Carolum poſſidentem, & ſuccedentem ex propria perſona, vt aduertunt *Bald. Salicet. & aly in l. generaliter C. qui pot. in pignore habeantur. Canagnol. in annotat. ad Menoch. conſ. 1. in fine lib. 1. & Cæſar Campana in ſuis ſcriptis de anno* 1613. & 1614. occaſione tumultuum tunc in Ducatu vigentium, eſt etiam aduertendum, quod talis tracta
6 reſidet in voluntate Sereniſs. Ducis, & ex Suæ Celſitudinis gratia, vnde inter impoſſibilia reputatur, cum dependeat à poteſtate ſua *Caſtr. conſ.* 164. *nu.* 6. *lib.* 2.
7 idem etiam dicitur de iuriſdictione, cum ſuper ea cenſus conſtitui non poſſit, cum ſit quid ſupra rem, & perſonam diſtinctum à dominio, & proprietate rei *Iaſ. in* §. *item Seruiana nu.* 104. *& ibi Gomez nu.* 41. *Inſt. de act. Cenc. in tract. de cenſibus p.* 1. *cap.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 5. *nu.* 15.

Tertiò principaliter dicitur cenſus impoſitionem, nedum nullam, ſed & iniuſtam, eo quod extent pacta in *d. Extr. Conſtit.* reprobata, ibi, vt poſſint DD. Ianuen-
8 ſes in caſu moræ, & retardatæ ſolutionis recipere pecunias ad cambium, & recambium pro damnis emergentibus, & lucris ceſſantibus, ita aduertit *Bocac. de cenſib. p.* 1. *nu.* 62. *& p.* 3. *nu.* 35. dicens in hoc Summum Pontificem conſuluiſſe ſaluti animarum *Felecian. de cenſibus tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 60. *ad finem verſ. præterea*, & in puncto contractum hoc caſu dici fœneraticium, voluit nouiſſimè *Io. Baptiſta Leonellus ſuper declaratione d. Conſtit. Pij V. in gloſa* 15.

Quartò, vt aſſeritur, traditæ fuerunt loco pecuniæ quædam Cartolinæ Montis S. Georgij de Genua, & tamen numeratio pecuniæ coram Notario, & teſtibus de-
9 bet interuenire, minuſq; illi partes renunciare potuerunt, cum id ſit de forma à *d. Conſtit.* præſcripta, ita poſt *Surd. Rota penes Cabaler. deciſ.* 406. *nu.* 3.

Addatur ſolutionem in loco contractus debuiſſe fieri, & factam non fuiſſe, ad tradita poſt *Bart. & Alex. per Bocaccium in d. tract. de cenſibus p.* 2. *nu.* 73. dicens con-
10 uentionem in contrarium vti oneroſam non eſſe ſeruandam. Quare per dd. Celeberrimos Conſulentes rectè Conſultum eſſe credo, & contractum nedum eſſe nullum, ſed & fęneraticium, Dominoſq; Ianuenſes teneri annuos cenſus receptos in ſortem imputare. Saluo &c.

IVri conſona eſſe puto ea, quæ doctè, & elegãter proponuntur poſt Mattam Doctorem celeberrimæ memoriæ à Perilluſtri, & Reuerendiſs. D. Illuſtriſs. D. Epiſcopi Mantuani Vicario, & quidem egregio, atq; inſigni, vt per famam, & ex ipſo eius doctiſſimo Conſilio ſatis agnoui, & quæ adijciũtur à Perilluſtri, & Excellentiſs. D. Floriano Dulpho Iuris Conſulto, diſertiſſimo, Aduocato, & Iuris Interprete præſtantiſſimo, cuius ingenij, & eloquentiæ vim, atq; præſtantiam nunquam ſatis commendarem. Propterea libentiſſimè in ſententiam tantorum Virorum concurro, & de ſimplici ſubſcriptione requiſitus hic me, ſubſcripſi. In quorum &c. Ambroſius de Lutis I. V. C. Collegiatus Senenſis, & nunc Rotæ Bonon. Auditor manu propria.

DE ſimplici ſubſcriptione requiſitus, in eamdem ſententiam, vt ſupra, non minus doctè, quam eleganter deductis libentiſſimè concurro Ego Io. Baptiſta Blondinus I. V. D. Foroliuienſis, & Almæ Rotæ Bonon. Auditor.

CON-

CONTROVERSIA LVIII.

Pro Serenіſs. D. Principe Foreſto Eſtenſe.

SVMMARIVM.

LIbris ſtandum eſt tam pro ſcribente, quam contra ſcribentem, nu. 1. etiam ſi ſint magnæ ſummæ, nu. 4.
Requiſita ad hoc, vt libris credatur leguntur, nu. 2.
Si libri, vel partita in aliqua parte verificentur, in totum probant, nu. 3.
Libro Factoris ſtandum eſt etiam cõtra Dominum, ſtante approbatione facta de eius perſona, nu. 5.
Dictio (viſta) declaratur, nu. 6.

Adſit Deus, & Virgo.

LIbris alias tentis per D. Camillum Ronchium, ſiue eum conſideremus Agentem, ſiue Factorem, ſiue Complementarum olim Sereniſsimi Principis Foreſti Eſtenſis credimus ſtandum eſſe; & eis fidem adhibendam etiam ad ſui ipſius D. Camilli fauorem, nec alio
1 modo poſſe cogi reddere rationem Sereniſsimis Hæredibus, niſi
per dd. librorum inſpectionem affirmamus, & ratio eſt; quia libros prædictos non fuiſſet opus conficere, ſi eis non crederetur, & credi deberetur etiam pro ſe *l. publia in fine ff. depoſit.* eſſet enim ſibi fabricare iacula, quibus ſcribens conuinci, & ſine defenſione offendi poſſet *Anget. Aret. in conſ.* 43. *nu* 9. dicens ſimilibus libris in geſtis circa adminiſtrationem, credendum eſſe tam pro ſcribente, quam contra ſcribentem, multiſque auctoritatibus, & rationibus id
2 comprobat; omnia etenim requiſita ad hoc, vt libris credatur, in caſu noſtro
concurrunt: primò, dictus D. Camillus eſt bonæ opinionis, & conſcientiæ, & pro tali ab omnibus tentus; ſecundò, librum manu propria conſcripſit; tertiò, veritatem ſcribere conſueuit; quartò, cauſam debiti, & crediti expreſſit, vt aduertit *Guid. Pap. deciſ.* 441.

Addatur in præteritum d. Sereniſs. Principem dictos libros, partitaſq; in eiſdem libris præcedentes ſcriptas annis 1631. 1632. & alijs annis ſubſequentibus vti veras approbaſſe, quo caſu expoſt ſcriptæ veræ præſumũtur *Caſtr. conſ.* 301. *lib.* 1.
quem refert, & ſequitur *Cravet. conſ.* 198. *nu.* 6. his verbis, ſi liber rationum in
3 aliquibus probetur ex veritate ſcriptus, tunc creditur etiam in alijs *Pajer. de jur. plura priuata lib.* 4. *nu.* 44. *& nu.* 46. *in tit. de libris rationum.* & ita poſt *Rutnum, Decianum, & alios tenuit Sacra Rota penes Manticam deciſ.* 144. *nu.* 3. *& deciſ.* 363. *nu.* 4. *Burat. deciſ.* 344. *nu.* 14. *& ibi Ferentil. in addit.* dicens & ipſe ſufficere verificationem aliquarum partitarum, vt detur fides libris *Cabaler. poſt Surd. & Menoch. deciſ.* 552. *nu.* 2. legitur etiam pluries, mediantibus pluribus ſubſcriptionibus d. Sereniſs. Principem d. D. Camillum pro perſona fide digna nominaſſe *Burt. in l. admonendi n.* 27. *& ſeq. ff. de iure iur. Cuman. conſ.* 31. *nu.* 1. *Barz. deciſ. Bonon.* 24. *nu.* 7.

C 2.

& 8. Sacra Rota deciſ. 1. ſ. 6. diuerſ. nu. 8. & partitis prædictis cuiuſcunq; ſint ſum-
4 mæ ſtandum eſt, nam & in magnis ſummis libri probant pro ſcribente *Corn conſ. 81. lib. 3. Abb. conſ. 36. in fine lib. 2.* tantò magis, quia clarè, & diſtinctè data, & recepta continent *Maſcard. concl. 974. nu. 63. & ſeq.* & in puncto, vt credendum
5 ſit libro Factoris à Domino Cõſtituti, ac ſi ab ipſo Domino fuiſſet ſcriptus, & cõtra eundem Dominũ, & Hæredes eſſe dandam fidem, dixerunt *Fulgoſ. conſ. 192. Crauet. conſ. 815. nu. 14. idem Paſſer. de ſcriptura priuata lib. 4. in tit. de libro Factoris,* contra Dominũ hac ratione, quia Dominus perſonã Factoris approbauit *nu. 6.*

Et in caſu noſtro extant nedum plures ſubſcriptiones, & expreſsè approbationes Sereniſs. Principis Foreſti partitarum per d. D. Camillum in pluribus annis approbatarum abſque aliqua contradictione, ſed & confirmationes, cum hac di-
6 ctione, *viſta,* quæ dictio operatur, vt omnia ſcripta, pro veris affirmauerit *Rebuſ. in l. oſtentum labeo in col. vlt. verſ. videre quid denotet ff de verb. ſignif.*

Et hæc ſaluo ſemper &c,

CONTROVERSIA LIX.

Pro eodem Sereniſs. D. Principe Foreſto Eſtenſe.

SVMMARIVM.

Libris Adminiſtratoris, & Factoris in aliqua parte verificatis, ſtatur etiam in magnis ſummis, nu. 1.

In expenſis faciendis non datur certa regula, nu. 2.

Iuramentum expendentis, ſeu ſcribentis probat, nu. 3.

Et ſufficit præſumptiua probatio, n. 4.

Dominus videns libros adminiſtrationis, tacens, & non conquerens, videtur fateri contenta in eis eſſe vera, nu. 5.

Adſit Deus, & Virgo.

AVdio per Celeberrimum Dom. Sacratum in hac cauſa Mutinenſi, D. Camilli de Ronchis cum Sereniſs. Hæredibus olim Sereniſs. D. Principis Foreſti Eſtenſis, opponi, quod Doctores per me alle-
1 gati habent locum, quando ageretur de paruis ſummis, ſed in caſu hoc agi de pluribus, & pluribus ſummis magnis, & idcirco nihil operari; Cui reſpondeo, multos ex eis loqui etiam in magnis ſummis *Corn. conſ. 81. lib. 4. & Maſcard. cõcl. 974. nu. 63.* dicẽs in puncto in magnis credendum eſſe libris Adminiſtratoris, ſeu Factoris *Angel. in §. fin. nu. 3 verſ. verum tamen, Inſt. de Attiliano Tutore,* dicens præciſa verba, ſi in aliquibus partibus magnis dictus liber comprobatur, tunc in omnibus etiam magnis quãtitatibus pro dicto libro præſumitur, donec contrarium probetur, & melius in §. *actionum Inſt. de act. in verſ. & etiam aduertas nu. 82. Alex. de Neuo in conſ. 39. nu. 3* loquẽs & ipſe in magnis ſummis, dum liber in alijs partitis probetur ex hac etiam ratione, quia ſicut ſcriptura, quæ in vno reperitur falſa, præſumitur in alijs falſa; ita dum in aliquibus reperitur vera, præſumitur in totum vera, vt eadem ſit ra-

tio

Digitized by Google

tio contrariorum, *Sacra Rota* poſt *Gabr. deciſ.* 813. *nu.* 15. *p.* 1. *diuerſ.* loquens de
communi, ex hac ratione, quia ſi plures partes ſint verificatæ, nō eſt veriſimile,
vt in alijs contineantur falſitates, & id deciditur ibi etiam, quod partitæ maxi-
mi ſint momenti, & dd. libris Factoris, ſeu Adminiſtratoris credēdum eſſe dixit
Bart. in l. ex ſententia nu. 4. *ff. de teſtam. tutele, & Bald. in rub. C. de fide inſtr. nu.* 34.
2 ex hac ratione, quia cum expenſæ ſint factæ, non poteſt dari certa regula, & in
3 omnem euentum dixit ſufficere iuramentum expendentis, ſeu ſcribentis, & in
l. Iudices C. eod. & ratio eſt, vt credendum ſit, quia ſi Sereniſs. Hæredes vellint
acceptare in parte, tenebuntur ſtare in toto propter vnitatem officij *tex. eſt in*
l. cum quæreretur ff. de adminiſtr. & peric. tut. vel curat. ibi *in contrahendis nominibus,*
aut in totum agnoſceret, aut à toto recederet. Angel. in l. ſumptus in verbo credatur eodem
tit. ff. de adminiſtrat. tut. Craueta de antiquit. temporis in §. viſo de verbis enunciatiuis
nu 69. *fol.* 49. qui in puncto ratiocinatur *Ripa in l. admonendi ff. de iure iur. nu.* 124.
4 eo quod ſcriptura dati, & recepti dicatur connexa *Surd. deciſ.* 199. *nu.* 13. *Rota*
deciſ. 388. *p.* 2. *in recent. nu.* 1. & ſufficere præſumptiuam probationem dixit *Al-*
ciat. de præſumpt. reg. 1. *præſumpt.* 16. *in fine Cuman. conſ.* 137. *nu.* 4. *Gramat. conſ. ci-*
uili 158. dicens eſſe menti tenendum.

Nec paruipendēdum eſt illud verbum, *viſta*, per Sereniſs. olim Principem in mul-
tis paginis libri ſcriptam importans approbationem, ex quo vidit, & non con-
tradixit *l. procula ff. de probat. Cuman. d. conſ.* 137. *Surd. d. deciſ.* 199. *nu.* 10. *Rotæ*
5 *deciſ.* 388. *p.* 2. *in recent. nu* 3. & cum tacuerit, nec conqueſtus ſit, videtur con-
feſſum fuiſſe veritatem libros continere, eo magis ſtante fide agnita multorum
annorum in adminiſtrandis bonis, & negotij ſuis gerendis *d. deciſ.* 388. & affert
Paſſer. de ſcript. priuata in lib. 4. *in tit. liber Factoris contra Dominum.*

CONTROVERSIA LX.

Pro eodem Sereniſs. D. Principe Foreſto Eſtenſe.

SVMMARIVM.

EX ſecunda locatione dicitur prima nouata, nu. 1.

Sententia per taciturnitatem approbatur, nu. 2.

Declaratur, nu. 9.

Nouatio non inducitur, niſi expreſsè dicatur, vel ſignis vrgentibus, ac coniecturis valde notis, & indubitatis, nu. 3.

Nec quando ſecundus contractus rectè ſe compatitur cum primo, n. 4. *&* 6.

In hærede præſumitur ignorantia, nu. 5.

Factum eſt probandum ab actore, nu. 7.

Reus tenetur probare exceptiones, nu. 8.

Sententia contra diſpoſitionem legis lata, eſt ipſo iure nulla, nu. 10.

Scientia, & patientia inducunt conſenſum, etiam in ſubbaſtatione bonorū, nu 11.

In ſubbaſtatione in oppido facta edictū, ſeu ſchedula ſupplet vocem præconis, nu. 12.

Adſit

Digitized by Google

Adſit Deus, & Virgo.

PRætendit, vt andio, Illuſt. D. Capitaneus Georgius Barzellus fi-
deiuſſor præſtitus in primo inſtrumento locationis factæ Ronchio
ſe liberatũ eſſe ex ſecunda locatione eidẽ primo Conductori facta
per Sereniſs. Principem Foreſtum Eſtenſem, & ſic non teneri ad
reſtitutionem capitalis ſeminum inuernalearũ, & aliorum d. Ron-
1 chio conſignatorum, eo quod nouatum dicatur *l. nouatione C. de*
fideiuſſoribus l. 1. C. etiam ob Chirografariam pecuniam pignus teneri poſſe.
Secundò ex ſententia Illuſtriſs. Ducalis Conſilij Iuſtitiæ Mutinæ, quæ prætendi-
2 tur per taciturnitatem approbata ex *Gloſ. & DD. in verbo non proſequatur in clem.*
1. vt lite pendente nil innouetur. Sed vtraq; exceptione rectè perpenſa pro verita-
te, pro qua requiſitus ſum videtur reſoluen. d. D. Capit. non eſſe liberatum, & te-
neri, ad reſtitutionem capitalis animalium, & aliorum expreſſorum in inſtru-
mento, in quo eius fideiuſſio legitur.
3 Nam primò nouatio non fit, niſi expreſsè dictum ſit *l. finali C. de nouat.* vt de commu-
niori Doct. opinione affert *Mareſcott. var. reſol. lib. 2. cap. 56. nu. 1.* nec præſumitur,
& debet, vel concludentiſſimis, vel expreſſis verbis probari, vel ſaltem ſignis vr-
gentibus, ac coniecturis valdè notis, & indubitatis *§. præterea inſt. quibus modis tol-*
litur obligatio Dec. conſ. 12. nu. 1. Gail. lib. 2. obſeruat. 30. nu. 3. qui loquitur de ve-
riori, & eum refert, & ſequitur *Theſaur. deciſ. 125. nu. 9.* dicens ſic in Camera
Imperiali fuiſſe iudicatum nouiſſimè *Sacra Rota coram Coccino deciſ. 8. nu. 2. & de-*
ciſ. 102. nu. 4. & coram Buratto deciſ. 54. nu. 8. & deciſ. 749. nu. 18. nec fieri noua-
tionem in contractibus, niſi quando creditor vellit, & ſe declarat *Menoch. de*
præſumpt. lib. 3. præſumpt. 134. nu. 46. Maſcard. poſt alios concl. 1107. nu. 20. neſcio
etenim videre, quomodo poſſit prætendi nouatio in caſu noſtro, eo quod non
4 legitur renunciatum primæ obligationi, immo ſecundus contractus locationis
rectè ſe compatitur cum primo, in tantum, vt ambo in ſuo robore maneant *De-*
cius in l. ſingularia nu. 28 ff. ſi cert. pet. Antonius Henrigus in tract. de fideiuſſ. §. 3. cap.
20. nu. 14. Maur. pariter de fideiuſſorib. in 2. parte principali ſect. 10. §. 4. nu. 22. & ſic
poterit Sereniſs. Princeps agere, & contra primum conductorem Hæredes, &
fideiuſſorem, & contra ſecundum pro reſtitutione capitalis, & aliorum ſupra
5 expreſſorum, tanto magis, quia ipſe Hæres Sereniſs. Patris primi locantis qua-
litates, & obligationes primi inſtrumenti ignoraſſe præſumitur *l. finali ff. pro ſuo*
l. ſi mulier ff. ad Velleianum Eugen. conſ. 95. nu. 45. lib. 1. Coſta in tract. de facti ſcientia,
6 *& ignorantia inſpect. 89. nu. 2. & 3.* & prior obligatio manet, quamuis ſit facta
ſecunda, nam ſecunda vocatur cumulatiua, quaſi fuerit addita d. ſecũda, non
vt prior ſit perempta, ſed vt efficacius debeatur *Gratian. in d. ſcept. Forenſibus cap.*
290. nu. 7. & idcircò duplex *à Doctoribus* conſideratur nouatio quædam propria,
& ex voluntate nouantis, & talis dicitur extinctiua primæ obligationis *l. 1. ff. de*
nouat. & in hac non ſumus, vt ſuperius demonſtraui, & alia eſt accumulatiua de
qua loquimur, quæ non eſt, nec vocatur propriè nouatio, ex quo non nouat, nec
extinguit primam obligationem, ſed ei aliam accumulat, & adiungit, vt do-
ctiſſimè more ſuo demonſtrat *Iaſon. in l. ſi inſulam ff. de verb. oblig. nu. 20. verſ. nam*
duplex Mantica, qui *plures* allegat, & ſic deciſum fuiſſe aſſerit per *Sacram Rotam*
coram Bubulo in tract. de tacitis, & ambig. lib. 17. tit. 1. nu. 3. nec dici factam nouatio-

nem

nem ſi poſt datum primum fideiuſſorem alius detur affirmat idem *Bart. in l. Valerianus in fine ff. de pratorijs ſtipulat*, nunquam enim primæ conuentioni, & contra-
ctui derogatum videtur per ſecundam conuentionem, ſeu contractum ſi expreſ-
ſum non ſit *Dec. conſ. 97. nu.* 5. dicens, quod ſi in ſecundò contractu non fuit di-
ctum de derogatione primi omnia contenta in primò nullo modo dici alterata
affirmat etiam poſt alios *Menoch. conſ. 381 nu. 33. verſ. ergo à ſenſu contrario.*

Nilq; obſtat ſententia mihi exhibita Illuſtriſs. Ducalis Conſilij: Iuſtitiæ Mutinæ,
nam abſolutio Capit. Barzelij eſt facta ſaluo præfati Sereniſs. D. Principis iu-
re regreſſus pro d. capitali, caſu quo d. Capitale per Ronchium ex alia cauſa,
quam ſe eximendi ab oligatione reſtitutionis erga d. Sereniſs. D. Principem
fuiſſet in fine primæ locationis Andreæ Pontio ſecundò Conductori dimiſſum,
ſeu ei relictum appareret, vt in d. ſententia, ex qua nullo modo dicitur d. Capit.
fideiuſſor liberatus, nam ſententia eſt Conditionalis, ſcilicet ſi Ronchius dede-
rit d. capitale d. Andreæ Pontio, ex cauſa ſe liberandi ab obligatione reſtitu-
tionis, erga Sereniſs. Principem, quod cum non appareat, non poteſt dici libe-
7 ratus, & cum id ſit quid facti non præſumitur, & à d. Capitaneo eſt probandum
Pacian. in tract. de probat. lib. 1. cap. 13. nu. 7. & nouiſſimè poſt *Maſcard. Menoch. Neu-
zan. & Federicum Scotum* dixit *Io. Baptiſta Coſta de facti ſcientia, & ignorantia in ſpect.
13. nu. 1. & ſeq.* & ſic cum Sereniſs. Princeps non allegauerit, immo negauerit ta-
lem reſtitutionem ſpectat ad eumdem Capitaneum allegantem probare talem
reſtitutionem fuiſſe factam in tantum, vt non ſit nec poſſit dici ex d. ſententia
liberatus, cum nec verba eiuſdem ſententiæ poſſint aliquo modo intelligi abſo-
8 lutoria non facta probatione per d. Capitaneum, nimirum, quia ipſe Capita-
neus Reus dicitur Actor excipiendo, & exceptiones ſuas probare tenetur, ex
quo ſunt fundamentum, ſuæ intentionis *l. 1. & 2 ff. de except. l. in exceptionibus ff.
de probationibus Honded. conſ. 76. nu. 13. lib. 2.* ſiue ergo Actor, ſiue Reus aliquid al-
leget vterq; tenetur probare *Angel. in l. 2. in princ. C. de donat. ante nuptias*, & pro-
bationes eiuſdem Rei debent eſſe plenè, & perfectæ, intantum, vt de neceſſitate
cōcludant intentionem probantis *Caſtr. conſ. 260. nu. 5. lib. 1. Cornazan. deciſ. 76. nu.
6. Carol. de Graſsis in tract. de except. in præludio nu. 169. ad finem Burat. deciſ. 298. nu.
2.* & ibi *Ferentil. in addit. in littera A* vbi plures deciſiones concordantes refert.
9 Ceſſat ergo allegata taciturnitas exaduerſo, cum non habeat locum, nec obſit,
niſi elapſo decennio, & quando copulatiuè non concurrit ius litem proſequi
debentis, vt dixit. Idem *Ferentil. ad Burattum deciſ. 307. nu. 10.* & ideò ſententia in
nihilo præiudicat Sereniſs. Principi, ſed iura ſibi reſeruat not. in *c. Venerabilem
extrà de except. in fine Port. conſ. 117. nu. 3.* & ſi aliter ab aliquo interpretaretur ſen-
10 tentia tamquam contra diſpoſitionem legis lata eſſet ipſo iure nulla *Vāt. in tract.
de nullit. ſententia ex defectu proceſſ. n. 124.* & vti notoriæ iniuſta non poſſet exequi.

Crederem etiam contra d. Capitaneum poſſe opponi nullum ius habere in bonis
ad haſtam venditis Pontij, & Manzerij pro affictibus, & alijs d. Sereniſs. Domi-
no Principi in ſolidum obligatorum, eo quod talis ſubhaſtatio publicè fuit fa-
11 cta, & de more in publica platea loci vbi habitant, fuerunt affixa edicta de ſub-
haſtando, nam ſcientia, & præſentia inducunt ſufficientem conſenſum *Surd. de-
ciſ. 69. nu. 4. Sacra Rota deciſ. 396. nu. 4. p. 1. diuerſ.* & dixi *in contr. 45. nu. 1.* & in pun-
cto, quando præceſſerunt bannimenta, ſeu proclamata, iuxtà ſtilum Regionis,
quod ſcientia præſumatur, nec ignorantia admittatur poſt Odd. & alios dixit
Mangil. in tract. de ſubbaſt. quæſt. 65. nu. 8. verſ. ſed contrarium, & ſic cum ſubhaſtatio
publicè ſit facta tollit omnem cauſam conquerendi *Randenſ. poſt alios conſ. 50. n.*

395.

395. *Iodoc. in d. tract. de ſubbaſt. cap. 5. nu. 36. &* 38. & cum bona ſubhaſtata ſint in oppido, vt mihi fuit ſuppoſitum, ſufficit ad validitatem edictum, vel ſchedula: nam æquipollet voci præconis *Io. de Platea in l. loca. C. de loc. prædiorum ciuilium, vel fiſcalium lib. 11. Plot. in l. ſi quando* §. *quinto nu. 3. C. vnde vi*, vel ſaltem, cum ſit tertius, nec poſſideat, non poteſt impedire executionem obtentam per d Sereniſs. D. Principem *Couar. pract. quaſt. c. 16. nu. 3. verſ. Secundus caſus. Cabaler. deciſ. 305. nu. 1. & 2. Caſ. de Graſſ. in deciſ. vlt. in tit. de verb. ſignif. nu. 4. verſ. Et in ſimili.*
Alia enim plura dixiſſem pro veritate, vt Sereniſſimo Principi obtemperarem, ſed temporis breuitas id mihi non conceſſit.

CONTROVERSIA LXI.

Pro eodem Sereniſs. D. Principe Foreſto Eſtenſe.

SVMMARIVM.

IN cauſis connexis, & dependentibus plures, & ſi diuerſi ſint fori coram eodem Iudice litem habere debēt, n. 1.

Primus Iudex poteſt præcipere ſecundo, ne in cauſa ſe ingerat, nu. 2.

Maior eſt auctoritas Iudicis delegati à ſupremo Principe, quam alterius ordinarij, nu. 3.

Adſit Deus, & Virgo.

EO quod per Sacratiſs. Imperatorem fuit ad preces Sereniſs. Principis Foreſti Eſtenſis contra Andream Pontium, & hæredes Ioan. Baptiſtę Manzerij, & hæredes Iulij de Ronchis obligatos, & reſpectiuè conductores bonorū d. Sereniſs Principis, pro quo Ronchio in primo locationis Inſtrumēto fideiuſſit Illuſt. Capitaneus Georgius Barzelius Carpenſis, commiſſa cauſa Excellentiſs. Duci Guaſtallæ, vt in d. cauſa contra d. Ronchium, & alios procedat tam ciuiliter, quam criminaliter, ſtante ſibi narrata alteratione ſcripturarum, cum toto negotio annexis, connexis, & dependētibus, & alijs fortioribus clauſulis, prout in reſcripto Imperiali exhibito, & cum idem D. Cap. Georgius nedū liberationem fideiuſſionis, ac nouationem, aliaque plura adducere prætendat coram Illuſtriſs. Ducali Mutinæ Iuſtitiæ Conſilio. Dicitur nequaquam d. cauſam per d. Conſilium poſſe terminari, ſed D. Capit. ad Excellentiſs. D. Ducem Guaſtallæ eſſe remittendum, eo quia in cauſis connexis, & dependentibus plures, licet diuerſi fori co-
1 guntur apud eumdem Iudicem litigare, quod notandum eſſe dixit *Bart. in l. 1. ff. de quibus rebus ad eumdem Iudicem eatur*, & plures rationes adducuntur, prima enim ratio ne cauſæ continentia diuidatur *l. nulli C. de Iudicijs cap. 1. extra de ſequeſtratione poſſeſsionis. & ſ‹?›ctuum.* Secunda ratio eſt, quia ſe inuicem impedirent, ſi apud eumdem Iudicem non litigarent *auth. & conſequenter C. de ſententijs, & interloc. omnium Iudicum, & ibi Bart & cæteri.* Tertia ratio eſt, ne ſequatur abſurditas, quia ſi poſſet coram vno, & coram altero litigari, ſequeretur, quod di-

Digitized by Google

uerſæ poſſent ferri ſententiæ *l. ſi pars ff. de inoff. teſtam.* Item ſi omnes ſunt præſen-
tes, facilius veritas examinatur. Ita enim loquitur *Odofredus in d. l. 1.* qui idem
dixit eſſe de Iudicijs vniuerſalibus, & de Iudicijs ſingularibus, & idcircò ſat eſt,
vt pro parte d. Sereniſs. D. Principis Foreſti allegetur alias fuiſſe cæptam litem
etiam contra d. Ronchium, pro quo obligatus eſt dictus Illuſtris Dom. Capita-
neus coram eodem Excellentiſsimo Domino Guaſtallæ Duce, & ideo cauſa ibi
debet remitti *Innoc. in c. cum M. num. 10. extr. de conſt.* conſiderans & ipſe ma-
ximum præiudicium ex diuerſo proceſſu, & nimium laborem, ſi quis coram
duobus cogeretur litigare, dicens, quod aliter proceſſus eſſet nullus *Afflict. in*
2 *deciſ. 354. nu. 3.* aſſerens, quod primus Iudex poteſt præcipere ſecundo, vt in
cauſa non ſe ingerat, quia ipſe præuenit, & facit *textus in l. vbi captum ff. de iudi-
cijs, & nu. 13.* idem *Afflict.* dixit continentiam cauſæ conſiderari, vbi eſt identi-
tas perſonarum actionis, & rei petitæ, imò etiam ſi adſit diuerſitas perſonarum,
& rei, ſed actionis identitas, quæ ex vno, & eodem fonte procedit cõtra plures,
& ſic plures Rei, etiam ſi ſint ſub diuerſis iuriſdictionibus, & ad eumdem finem
agatur, quia non coram diuerſis Iudicibus, ſed omnium ſuperiore omnes con-
ueniendi ſunt, puta coram Imperatore, vel Iudicibus Cameræ Imperialis, prout
exemplificat *Gail. obſer. 32. lib. 1. nu. 3. & nu. 9.* dicens, quod lite coram Iudice
præuento pendente, non poteſt præueniens coram alio Iudice vocari, maximè
ſi extet cauſæ continentia, quam continentiam ibi ipſe rectè ad propoſitum no-
ſtrũ declarat, nec dicatur, quod Doctores loquantur de Iudice ordinario, prout
3 eſt Illuſtriſs. Ducale Conſilium, nam præfertur, & maior eſt auctoritas Excellen-
tiſs. Ducis Guaſtallæ delegati à Sacratiſs. Cæſare, & qui in hoc eumdem Cæſa-
rem repræſentat aduertit *Cagnol. in rubr. ff. de reg. iur. nu. 35.* idem *Gail. lib. 1. ob-
ſeru. 97. nu. 9.* qui loquitur de Iudicibus d. Cameræ Imperialis. Addamus fuiſſe
ſublatam omnem diſputationem ex clauſulis, de quibus in reſcripto Auguſtiſſi-
mi Imperatoris, ibi cum annexis, & connexis, & dependentibus *gloſ. in c. dilectus
ext. de Arbitris. Gratian. in diſcept. forenſ. c. 857. nu. 2. Marcheſan. de commiſſ. par. 1.
c. 5. nu. 54. & ſeq.* & ibi eum eadem etiam facultate, vt aduertit ibi idem *Marcheſ.
c. 8. nu. 61.* & nedum poteſt Excellentiſs. Guaſtallæ procedere contra Capit. ſed
& exequi *Maur. in tract. de fideiuſſ. 2. parte principali ſect. 9. §. 10. nu. 7.* Nec dicat
D. Capit. habere, & ſibi competere iura in bonis dicti Ronchij, ſeu aliorum ſibi
obligatorum ex alio capite, quia nihilominus cauſa vti incidens debet termina-
ri coram d. Excellentiſs. D. Duce Guaſtallæ *l. quoties C. de Iudicijs Bart. in l. Titia
nu. 4. ff. ſol. matrim.* & melius *in d. Auth. & conſequenter nu. 2. C. de ſententijs, & in-
terloc. omnium Iudicum.* & eo magis ſi ageretur de bonis, ad quorum poſſeſſionem
idem Sereniſs. D. Princeps ex iuſſu præcipuo eiuſdem Cæſareæ Maieſtatis repe-
ritur, vt ex reſcripto prædicto.

Hæc enim pauca dixi in nimia temporis breuitate, vt Sereniſs. Principi pro verita-
te requirenti inſeruiam. Saluo &c.

Digitized by Google

CONTROVERSIA LXII.
Pro Sereniſs. Duce Parmæ.

SVMMARIVM.

SI diſputetur inter Confeudatarios, cauſa cognitio ſpectat ad ſupremũ Dominum, & non ad Confeudatarium, nu. 1.

Declara, nu. 16.

Summus Pontifex concurrit cum quolibet Ordinario, nu. 2.

Rogitus non attenditur, ſi Notarius rogatus non ſit deſcriptus in Archiuio, nu. 3.

Iuramentum per errorem præſtitum non ligat, nu. 4.

Princeps, vbi habet intereſſe, nõ poteſt cauſæ cognitionem ſuis Iudicibus delegare, nu. 5.

Contra, nu. 22. & nu. 24.

Feudatarij S. Rom. Eccl. non poſſunt ſubijci alijs Principibus, nu. 6.

Declara, nu 8.

Poſſeſſio feudi non eſt capienda, dũ alius eſt inueſtitus, nu. 7.

Succeſſores debent ſeruare promiſſa à præceſſoribus, à quibus habent cauſam, nu. 9.

Recognitio Domini feudi habet vim traditionis, nu. 10.

Iuramentum fidelitatis quid contineat, declaratur, nu. 11.

Conſentiens contractui, ſiue tacitè, ſiue expreſsè ſibi præiudicat, nu. 12.

Conſenſus, vbi requiritur non ratione formæ, ſed ratione præiudicij, & intereſſe, poteſt quandocumq; interuenire, nu. 13.

Vbi cum ſcientia, & præſentia concurrit aliquis actus poſitiuus, ſufficiens inducitur conſenſus, nu. 14.

Præſcriptio triginta annorum habet locum in feudis, nu. 15.

Summus Pontifex conſideratur genus generaliſſimũ, & quilibet alius Princeps conſideratur tãquam genus ſubalternum, cuius ſpecies pendet ab ipſomet Papa genere generaliſs. nu. 17.

Feudum propriè dicitur, quando pendet à mera liberalitate, & ob fidelitatẽ, ſeu ob ſeruitium præteritum, nu. 18.

Conſenſus ſemel præſtitus reuocari non debet, nu. 19.

Et ſi quis non ſit Notarius deſcriptus in Archiuio, nihilominus Inſtrumẽtum, & iuramentũ in eo ſuſtinetur, n. 20.

Iuramentum habet vim geminationis, nu. 21.

Duces, Comites, & Marchiones, qui ſunt perpetui Domini, omnia poſſunt, quæ Imperator poteſt in ſuis Ciuitatibus, & Caſtris, nu. 23.

Pares Curiæ non poſſunt allegari ſuſpecti, nu. 25.

Conſuetudo eſt attendenda, quando cognoſcitur cauſa feudi, nu. 26.

Clauſula ſublata, quando dicatur non operari, nu. 27.

Succeſſori in feudo ex pacto, & prouidẽtia, non poteſt præceſſor præiudicare, nu. 28.

Sũmus Pontifex, & alius quiuis Prin-

ceps tenetur ad obſeruantiam promiſſorum, nu. 29.

Quando vaſſallus non eſt paratus obedire, & præſtare ſeruitium Domino, vel negat qualitatem, & conditionem feudi, priuatur feudo, nu. 30.

Adſit Deus, & Virgo.

MOrtuo Eminentiſs. D. Card. Sfortia videtur rectè per Fiſcum, & Cameram Ducalem Placentiæ, ſeu Parmæ fuiſſe (ſequeſtri nomine) actualem bonorum feudalium, & regalium, quæ ipſe Eminentiſs. Dominus Cardinalis tenebat, & poſſidebat, ſcilicet de Caſtro Arquato de Caſtro Sancti Ioannis de Arce Turris claræ, ac Iuriſdictione Baſilicæ nouæ tenutam captam, ſic diſponentibus Conſtitutionibus Ducalis Cameræ cap. 20. eo magis, quia conſtat fuiſſe commiſſum edictum publicum contra in dd. bonis actionem, & intereſſe prætendentes, vt coram Excelſo Conſilio Iuſtitiæ Sereniſs. Ducis Parmæ, & Placentiæ comparerent ad agen. & de iuribus ſuis experiendum, omniaq; in dd. Conſtitutionibus requiſita fuiſſe ſeruata. Cuius edicti vigore coram d. Excelſo Conſilio comparuerunt Illuſtriſs. & Excellentiſs D. Sfortia de Sfortijs alias Dux Fiani, & Illuſtriſs. D. Com. Federicus Vermenſis, qui nonnulla ex bonis apprehenſis ſibi relaxari petierunt.

Difficultas enim reducitur, an Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. Alexander Sfortia Signini Dux eorumdem bonorum vendicationem prætendens, valeat obtinere d.
vendicationis cauſam in Curia Romana cognoſci. Et licet videantur pro dicto
Excellentiſs. D. Duce Signini vrgere ſex rationes allegatæ, nempè ipſum non teneri
recognoſcere Sereniſs. Parmæ, & Placentiæ Ducem, ſtãte Inueſtitura aſcendentibus,
& poſteris ſuis à Sede Apoſtolica conceſſa. Cum & ipſe Sereniſs. Par-
1 mæ, & Excellentiſs. Signini ſint Confeudatarij, & ideo ad ſupremũ Dominum,
& non ad Confeudatarium cognitio ſpectet, ad *tex. in c. Imperialem § præterea in*
fin. d. cap. in tit. de prohibita alien. feudi per Federicum, & in c. 1. in princ. de lege Corra-
di, & in c. 1. in princ. in tit. apud quem, vel quos controu. feudi diffin. Aduertunt etiam
Iacobinus de S. Georgio in tract. de feudis in verbo, & dicti vaſſalli nu 1. & melius nu. 32.
& Marcus Ant. Peregrinus nouiſſimè poſt plures *in c. cæterum ext. de Iudicijs nu. 1.* &
2 in omnem euentum Summus Pontifex concurrit cum quolibet Ordinario *Pur. de-*
ciſ. 48. lib. 3. nu. 11.

Secundò, pro Duce Signini videtur declarandũ non obſtare, quod eius maiores recognouerint
Sereniſs. pro tẽpore Parmæ, & Placentiæ Duces, cum ipſe prætẽdat
feuda ex pacto, & prouidentia primi concedentis, nec minus operari fidelitatis
iuramentum à ſe Sereniſs Duci Raynutio præſtitum tempore vitæ d Eminentiſs.
D. Card. ſub ſpe futuræ ſucceſſionis in dd. feudis, propter eorumdem feudorum
renunciationem ſibi factam per d. D. Card. ex quo non probatur iuramentũ per
3 Inſtrumentum confectũ à Secretario, & Notario d Sereniſs. Ducis Raynutij, cum
non eſſet deſcriptus in Archiuio Notariorum Vrbis, ad tradita per *Io. And. in ad-*
dit. ad Spec. in tit. de Inſtr. editione in § reſtat nu. 2. litt. B. qui in id in terminis allegat
deciſ. Sacræ Rotæ, & videtur affirmare poſt *Angel. Marius Anguiſ. Placent. in conſ. 36.*
4 *nu. 1.* & in omnem euentum tale iuramentum vti per errorem præſtitum non ligat
Silueſter in eius ſumma in verbo Iuramentum 3. & in terminis *Bald. in auth. niſi rogati*
in fine C. ad trebel. quem refert, & ſequitur *d. Iacobinus in d. ſua Inueſtitura in verbo*
dictiq; vaſſalli nu. 13.

Ter-

Tertiò, dicitur Sereniſ. Parmæ non poſſe cauſæ cognitionem Iudicibus ſuis dele-
5 gare, cum agatur de intereſſe ſuo, & omnes Iudices delegãdos habeat ſuſpectos
Bald. in d. §. præterea nu. 5. & faciunt notata *in rubro, & nigro C. ne quis in ſua cauſa
ius ſibi dicat*, & quia etiam Conceſſiones maioribus ſuis per Summos Pontifices
factæ continent clauſulam *ſublata &c. Card. in c. quia diligenter in 3. quæſt. ext. de
elect. Verall. in deciſ. 218. nu. 3. par. 3. Put deciſ. 48. lib. 1. nu. 6. Seraph. deciſ 280. in fin.*
Quartò, & id fuit obſeruatum, dum extitit cõtrouerſia inter Illuſtriſ. March. Fran-
ciſcum Sfortiam tunc laicum, & Illuſtriſ. DD. Comites Rubeos Parmenſes, qui
bona d. Baſilicæ nouæ vendicare prætendebant *c. cum dilectus ext. de conſuetud.
l. quædam ff. de rebus dub. Ant. de Butrio, Cephal. Rimnald. & alij relati per Manticam
in tract. de tacitis, & ambiguis lib 2. tit. 1. nu. 5. & eodem lib 2. tit. 7. nu. 20.*
Quintò, quia videtur non potuiſſe Summum Pontificem, etiam cum Cardinalium
aſſenſu, ſubijcere Comites de Sfortijs, qui feuda à Sancta Sede Apoſtolica im-
mediatè acceperant Sereniſ. Ducibus Farneſijs inferioribus Summo Pontifice
*c. 1. §. ex eo de lege Corradi in vſibus feudorum, Bero. conſ. 67 lib. 1. nu. 41. Cephal. conſ.
23. nu. 46. & 47. lib. 1. Odd. conſ. 82. nu. 15. Menoch. conſ. 32. nu. 20.*
Sextò, & hæc eo magis procedere debent, quia fiſcus non debebat apprehende-
7 re poſſeſſionem, ſtan. quod iam d. Excellentiſ. D Dux Signini erat inueſtitus
*§. ſi verò forſan in auth. de quæſto. col. 6. & §. ſi tamen contigerit in auth. vt iudices. Iud. col.
9.* & facit *tex in c. 1. in fine in tit. de mili. Vaſſal. qui contumax eſt. idem Iacobin. in ver-
bo & dicti Vaſſalli nu. 21.*
Quę etſi prima facie videantur concludere in fauorem Excellentiſ. Signini Ducis,
attamen re maturius diſcuſſa veris manentibus in facto narratis, videtur iudi-
candum in fauorem Sereniſ. Parmæ, & Placentiæ Ducis. Non enim primò po-
terit controuerti, quin ex cauſa permutationis Summus Pontifex cum conſenſu
S. R. E. Cardinalium tranſtulerit Ciuitates Parmæ, & Placentiæ in Sereniſſimos
Farneſios, & declarauerit ſe velle, quod omnes feudatarij, qui ante dictã diem
conceſſiones feudales à Sede Apoſtolica obtinuerant vti ſuperiores dictos Se-
reniſ. Farneſios recognoſcant, quod per ſe ſufficit ad pro Sereniſ. Parmæ Du-
ce victoriam conſequendam. Clara enim eſt iuris concluſio, quod Papa potuit
8 transferre feuda ab Eccleſia Excellentiſ. Sfortijs cõceſſa in Sereniſ. Farneſios,
cum omnibus regalibus, vt poſt *Corſetum in tract. de poteſtate Regia in quæſt. 49.* tenet
*Boſius in pract. in tit. de Regalijs nu. 13. 15. & 21. Peregr. poſt plures in c. cæterù nu. 14.
verſ. ſi autem ext. de iudicijs*, & faciunt ſcripta per *Camillum Borellum Oliuetanum in
controuerſia, ſeu conſ. 1. nu. 81. & ſeq.* nec creditur de hoc aliquem dubitare poſſe,
quia fas eſſet de poteſtate Papæ diſputare.
Secundo facit, quia omnes Maiores dicti Excellentiſ. Signini Ducis recognoue-
runt Sereniſ. Farneſios, & ab eis Priuilegiorum ſuorum confirmationem obti-
9 nuerunt, & Titulos; & Comitum, & Marchionum receperunt, quæ recognitio
operatur nedum quoad Sereniſ. Farneſios tunc viuentes, & acceptantes, ſed
etiam quoad alios omnes ſucceſſores in recognitione comprehenſos, itaut ipſe
hodie aliquid opponere non valeat *Dynus in conſ. 15. Incipiente quidam confeſſus eſt
ſe habere in feudum nu. 1. verſ. mihi autem Dino de Muxelo*, nimirum, quia talis re-
cognitio habet vim traditionis *gloſ. magna in l. ab emptione ff. de pactis*, vbi habe-
tur, quod recognitio eiuſdem eſt effectus, qualis eſt, ſi quis alterius nomine poſ-
ſidere ſe conſtituiſſet *tex. est in l. quæ interdum §. fin. & in l. qui bona fide ff. de acquir. poſſ.
Iacobin. in d. ſua inueſtitura, in verbo dictiq; Vaſſalli nu. 22.*
Tertiò, facit iuramentum fidelitatis præſtitum per d. olim Eminentiſ. D. Cardina-

Digitized by Google

lem Sfortiam, nam inter alia multa continet, quod ea omnia, quæ iurans cognouerit Domino, & ſuis perſonis, & rebus eſſe honeſta, vtilia, facilia, & poſſibilia non vertet in contrarium, vt damnoſa, inhoneſta, impoſſibilia, & difficilia appareant, & quod iurans in omnibus ſemper Domino fidelis erit, habetur in *tit. qualiter iurare debeat Vaſſallus Domino fidelitatem*, *& in tit. 1. de forma fidelitatis*, *& in tit. de noua forma fidelitatis, vbi DD. omnes*, & affirmant *Hoſt. in eius ſummam in tit. de feudis in rub. quid ſit fidelitas nu. 10. & Mart. Sylliman. in tract. de feud. in tit. de Iuram. fidelit. n. 5. & ſeq.* Addito, quod ipſemet Signini Dux de anno 1592. in actu donationis
12 de dictis feudis ſibi à d. Eminentiſs. D. Card. factæ recepit Placitum à d. Parmæ Sereniſs. adeout Vanum eſt contra factum proprium venire *Crauet. conſ. 24. nu. 9. & 10. Burſat. con. 173. nu. 62. & ſeq. lib. 2. Menoch. conſ. 58. nu 2. & ſeq. Surd. conſ. 213. nu. 7. & 8. lib. 2. conſ 349. nu. 26. & 27. lib. 3 & conſ. 513. nu. 8. lib. 4. Cephal. conſ. 318. nu. 29. & ſeq. lib. 3.* Certum enim eſt, quod ſi quis præſtitit contractui conſenſum, ſiue tacitum, ſiue expreſſum, ſibi præiudicat *l. fideiuſſ. §. pater. ff. de pign.* ſiue ante, ſiue poſt cõtractui interuenerit *id. Cephal. conſ. 329. nu. 23. & 24. & conſ. 393. nu. 44.*
13 *& 45. lib. 3.* vbi enim requiritur conſenſus, non ratione formæ, ſed præiuditij, & Intereſſe, poteſt quandocumq; Interuenire, Idem *Crau. conſ. 11. num. 4. & conſ. 866. n. 6. lib. 5. Roland. à Valle conſ. 22. nu. 45. lib. 3. Gabr. conſ. 2. nu. 1. lib. 1. & conſ. 181. nu. 11. & 12. lib. 2.* vbi enim cum ſcientia, & pręſentia concurrit aliquis actus poſi-
14 tiuus, Inducitur ſufficiens conſenſus *Surd conſ. 349. nu. 23. lib. 3. & deciſ 70. num. 4. Caſſador. Deciſ. 3. de reſcriptis nu. 2. Rota deciſ. 396. nu. 4. par. 1. diuerſor.* Et quod plus eſt ipſemet Signini Dux eidem Sereniſs. fidelitatis Iuramentum præſtitit, contra quod, vt ſuperius dictum eſt, non poteſt venire, quibus omnibus crederem præ-
15 ſcriptionem poſſe adiungi 30. & plurium annorum *ad text. in cap. 1. §. ſi quis per triginta annos ſi de feud. ſuer. fuerit controuerſia Alex. de Neuo conſ. 29. num. 1. Natta conſ. 456. num. 26. Anguiſ. conſ. 79. nu. 10.*

Remanet igitur, vt ad contraria per ordinem reſpondeamus.

Et ad primum, Ducem Signini non teneri recognitore Sereniſsimum Parmæ Du-
16 cem, ſtante Inueſtitura aſcendentibus, & poſteris ſuis à Sede Apoſtolica conceſſa, cum ambo ſint confeudatarij Eccleſiæ, & idcircò cognitionem ſpectare ad ſupremum Principem, videtur vanum eſſe, quia non ſolum Papa, qui omnia poteſt *c. 2. extra de conceſſ. prebend. verſ. ſolue*, & habet alas latas, & liberas, & nulli ſubeſt, & vbique dominatur *Hoſt. in ſumma in tit. de auctor. & vſu Palij §. fin. nu. 6.* Sed Reges longè Papa Inferiores poſſunt transferre feuda, & regalia, & ea ſubijcere Ducibus, & alijs Principibus, Imponendo leges ſibi placitas, vt poſt *And. de Iſernia Gulielmum Pernum voluit Camillus Borellus conſ. 1. n. 103. & ſeq.* & quilibet Dominus poteſt vendere, & alienare feudum ſuum *Bald. in c. ſi quis nu. 5. in tit. quo tempore miles Inueſtit. petere debet. Papienſ. in pract. in tit. forma libelli, quo agitur ad renouenai § nec ſuperſtitibus n. 21. verſ. in contrariũ*, vbi diſputat ad partes, ea igitur, quæ competunt Principi, poſſunt in alium transferri, vt aduertit *Ludouicus Peguerra deciſ. 46. num. 3.* Et id practicatur in feudis, quæ ſunt in Regno Apuliæ, quia dicuntur eſſe in directo Dominio Regis, quamuis Regnũ ſit feudum Eccleſiæ *Bald. in l. 1. C. vnde legitimi, & vnde cognati* dicens id eſſe de Iure, & omnes Doctores ſic tenere, & benè *Baptiſta Villalobos in commun. opin in litt. F nu. 20. Idem Iacobin. de S. Georgio in dicta ſua Inueſtitura in verbo dictiq; Vaſſalli nu. 28.*

Non ergo poterit dici, quod Sereniſs. Parmæ, & Excellentiſs. Signini ambo ſint Papæ confeudatarij, & propterea cognitionem ad ſupremum Principem ſpectare, quia id procedere poſſet, ſi tractaretur de æquali Inueſtitura, quod tolli-

tur

Digitized by Google

17 tur nedum ex ſupradictis, & ſecundũ logicos in hoc conſideratur *Summus Ponti-*
fex genus generaliſſimum, & Sereniſs. Dux conſideratur genus ſubalternum, cu-
ius ſpecies pendet ab ipſomet Papa genere generaliſſimo, & Dux Signini habe-
tur tamquam ſpecies ſpecialiſſima Infima ſubalterno generi ſubdita, deſumitur
ex *Porphyrio de quinq; prædicabilibus in cap. de ſpecie ex Toleto, & ex Auerroe in prædi-*
cabilia in cap. de ſpecie, deſumitur etiam *ex gloſ. in* §. *ſi generaliter Inſt. de leg.* Et quan-
do etiam d. Sereniſs. Parmæ remanſiſſet Vaſſallus Papæ, tamen Signini Dux vti
Vaſſalli Vaſſallus Dominum Proprium, ſcilicet Parmæ Ducem recognoſcere, &
ſeruitium præbere, & ipſe Parmæ Sereniſſimus Papam ſuum ſuperiorem reco-
gnoſcere deberet *Ioannes Raimondus in comprehenſorio feudali* §. *illud quoque præcipi-*
mus num. 7.

Poſſet etiam dici, quod d. Sereniſs. Dux non debet in hoc conſiderari, vti Sanctiſs.
Papæ Vaſſallus, eo quia tenet feudum ex titulo onerofo, ſcilicet permutationis,
cum bonis proprijs, ad tradita per *Beroum conſ. 152. nu. 29. & 30. lib. 2.* Et quia
18 feudum propriè dicitur, quando pendet à mera liberalitate, & ob fidelitatem,
ſeu ob ſeruitium præteritum, notatur *in c. 1.* §. *beneficia tit. in quib. cauſis feud. amit.*
& aduertit *idem Bero. conſ. 121. nu. 20. lib 2.*

Ad ſecundum principale obiectum nihil operari recognitionem, & iuramentum
fidelitatis, minuſque probari per Inſtrumentum à Secretario, & Notario in Ar-
chiuio Vrbis non deſcripto, & in omnem euentum vti per errorem præſtitum
non operari. Reſpondetur, ſatis D. Ducem Signini per talem recognitionem
ſibi, & iuribus ſuis, ſi quæ habuiſſet, præiudicaſſe, quod igitur ſibi ſemel placuit
hodie diſplicere non poteſt *reg. quod ſemel de reg. iuris in 6.* & conſenſus ſemel
19 præſtitus reuocari non debet *l. per fundum ff. de ſeru. ruſt. prædiorum, l. in diem ff. de*
aqua pluuia arcenda, l. de acceſſionibus §. *fin. ff. de diuerſ. & temp. præſcript.*

Nec dicatur iuramentum, de quo in Inſtrumento non probari, cum Notarius non
eſſet deſcriptus in Archiuio Not. Vrbis, quia nihilominus inſtrumentum, & iu-
20 ramentũ ſuſtinetur *Speculator in tit. de Inſt. edit.* §. *reſtat n. 25. & ſeq. Bar. in l. cunctos*
populos nu. 34. C. de ſum. Trin. & fide cath. Iac. de S. Georgio in l. ſuperuacuam C. de temp.
in Integ. reſt. pet. nu. 4. Anguiſciola Placentinus in caſu noſtro *conſ. 36. num. 6.* Nec mi-
nus poterit dici de errore, cum prius fuiſſet cognitum, & præmeditatum Inſtru-
mentum recognitionis per Eminentiſs. D. Card. de d. Sereniſsimo Parmæ Duce
de anno 1592. factæ, & ſecuta fuiſſet illius confirmatio, quo caſu non error, ſed
21 certa ſcientia præſumitur, ad *tex. in l. ſed & ſi quis* §. *fin. ff. ſi quis cautionib.* & ibi
not. *Doctores Iacobin. de S. Georgio in d. ſua Inueſtit. in verbo dictiq; Vaſſalli num. 13.*
Addito, quod Iuramentum habet vim geminationis, cum contineat plura, vt de
Iuramento fidelitatis diximus *Seraph. poſt alios in tract. de Iuramenta priuil. 89. nu. 1.*
& 3. verſ. & quia hic de geminatione.

Ad tertium principale obiectum non poſſe Sereniſs. Parmæ cauſæ cognitionem de-
legare Iudicibus ſuis, cum agatur de Intereſſe ſuo, Iudiceſq; eſſe ſuſpectos, iun-
22 cta clauſula ſublata in conceſſionibus ſuis anteceſſoribus facta. Reſpondetur pri-
mò, ex facti ſerie id ſibi per ſummum Pontificem fuiſſe verbis expreſſiſſimis con-
ceſſum, vt in facto legitur.

Secundò, hodie non ſolum Duces, ſed & Barones inferiores ex ſimilibus conceſſio-
nibus à ſupremis Principibus factis poſſe quaſcumq; cauſas feudales cognoſce-
re *Ventril. ad Afflict. deciſ. 289. nu. 15. Henric. Roſental. in tract. de feudis par. 2. cap. 12. nu.*
55. concluſ. 3. nu. 1. & in concl. 4. vbi *Scrader.* & alios multos allegat.

23 Videmus etiam, quod Duces, Comites, & Marchiones, qui perpetui ſunt Domini,
etiam

Digitized by Google

etiam ſi alij ſupremo ſuperiori ſubijciant, omnia poſſunt, quæ Imperator poteſt in ſuis Ciuitatibus, & Caſtris *Laderch.conſ.* 71. vbi multa exempla adducit *Alex. Randenſ.qui* plures adducit *in lib.*1.*de Analogis cap.*34.*nu.*115.*& ſeq.* Idq; etiã procedit ex generali conſuetudine *Dec.in c.paſtoralis col.*2.*de appell.Curt.Iun.conſ.*1.*n.*29.*& conſ.*61.*n.*9.*Gabr.in cauſa de Vbaldinis conſ.*163.*nu.*18.*&* 19.*libro* 1.

Tertiò poteſt dici, quod illi quinque Excellentiſs.DD.Doctores de excelſo Conſiglio ſint Pares Curiæ, qui de cauſis inter Dominum, & Vaſſallum antiquitus cognoſcebant *Fachin. lib.*7.*controuerſiarum Iuris cap.*102. vbi declarat, qui nam ſint Pares Curiæ, affirmat *etiam Olibanus in tit.de Actionibus par.*2.*lib.*1.*nu.* 63. dictumque Excelſum Conſilium, vt fuit annotatum, eſt approbatum per Collegium Patauinum, teſte *Fereg.in alleg.conſ.*2.*lib.* 1. & dato, quod Sereniſs. Parmæ reco-
24 gnoſceret ſimpliciter feudum à Papa, ipſe, & non Papa debet cognoſcere cauſam *Abb.Mari.de Laude, & aly relati à Gramat.deciſ.*30.*num.* 11. niſi quando d.Sereniſſimus Dux nollet exercere Iuſtitiam.

Nec dicatur dicti Signini Ducem Pares Curiæ eiuſdem Sereniſs. poſſe allegare ſu-
25 ſpectos, nam contrarium de Iure eſt verius, vt poſt longam diſputationem cum *Baldo* tenet *idem Iac. de S. Georgio in d. ſua inueſtitura in verbo dicti Vaſſalli num.* 17. *in fine*.

Quartò reſpondetur, ſic ſemper fuiſſe de ſtilo, & conſuetudine, ſecundum quam
26 conſuetudinem ſimiles cauſæ ſunt expediendæ, legibus etiam non obſtantibus, vt affirmat *Iac.de Beluiſo, in tit.de feudi cognit.* §. 1. *in principio*, & melius *Bald.in c. Imperialem* §.*præterea de prohibita alienatione feudi per Federicum*, dicens conſuetudinem derogare antiquæ electioni Parium Curiæ, & in terminis Idem *Iac. de S. Georgio in d.verbo dictiq; Vaſſalli nu.* 2. qui dixit id habuiſſe in facto. Cum Procuratore fiſcali nomine Celſitudinis Sabaudię, & quod obſeruantia in feudis ſit attendenda, voluit etiam *Menoch.conſ.*32.*nu.*45.*&* 64 *lib.*1.

Nec operatur clauſula *ſublata* in conceſſionibus primæuis appoſita, eo quia ſatis
27 ei per Papam fuit derogatum, & in contractu permutationis, & in Bullis, vbi clarè Papa dixit velle tollere omnes clauſulas, etiam ſi de eis expreſſa eſſet tacien.mentio, adeout ſuper hoc non ſit diſputandum, teſte Reuerendiſs. Damaſceno in *deciſ.*666.*p.*1.*in rec.* & ſufficit de Iure, quod conſtet de voluntate Papæ *Stafil.in tract.gratiæ, & iuſtitiæ fol.*81. vt refert *Veral. deciſ.* 218.*par.* 3. & faciunt rationes adductæ per *Puteum deciſ.prima lib.*1. Clauſula ergo prædicta nihil operatur, & ſublata eſt, nec poteſt tollere priuilegium Iure ſpeciali Sereniſs. Farneſijs competens, vt poſt *Seraph.in deciſ.*1293.*nu.* 9. tenet *Barboſ.in tract.de clauſulis clauſula* 102.

Ad quartum principale obiectum obſeruantiæ contrariæ, ex quo conſtat alias per fæl. record. Greg. XIII. fuiſſe in Sacra Rota Romana commiſſam cauſam inter Illuſtriſs. March. Franciſcum Sfortiam, & Illuſtriſs. DD. de Rubeis Parmenſes. Reſpondetur id non potuiſſe præiudicare iuribus Sereniſs. Ducis Parmæ, nedũ ex capite ignorantiæ eiuſdem Sereniſs. Ducis, ad notata in *l.*3.*ff. ad l.Corneliam de falſis, & in l.qui vas* §.*vetare ff. de furtis, Bald. in rub. qui admitti nu.* 2. *Corn. conſ.* 148.*nu.*1.*lib.*1.*& conſ.*189.*nu.*5.*lib.* 3 faciunt etiam notata per *Rochum de Curte in c. cum tanto de conſuetud.* ſ*ect.*3.*nu.*25.*& ſeq.*

Et quatenus Sereniſs. Dux Octauius viuens id ſciuiſſet non potuit inferre præiudi-
28 cium aliquod Sereniſs. Duci viuenti, qui Ducatum habet ex pacto, & prouidentia, ſufficit in id allegare *Roſental. in tract. de feudis in c.*9.*membro* 2.*concl.*67.*nu.*2.*& melius ibi in addit. lit. F.* vbi infinitos Doctores allegat, & loquitur in terminis, maximè, quando alias non fuit facta oppoſitio.

Ad

Digitized by Google

Ad quintum obiectum, Summum Pontificem non potuiſſe etiam cum Eminentiſs.
29 Cardinalium conſenſu ſubijcere Comites de Sforrijs, Sereniſſimis Farneſijs inferioribus, Summo Pontifice, videtur ſuperius fuiſſe demonſtratum inhoneſtum, & vanum eſſe id allegare, & quando id eſſet verum, multa ſequerentur abſurda, nam eſſet prohibita alienatio, conceſſio, & permutatio Ciuitatum, & Regnorum, & ſubditi pro non ſubditis haberentur.

Et quatenus Summus Pontifex diceret, quod non creditur nolle conuentiones cum Sereniſs. Farneſijs obſeruare, poſſet reſpondéri, quod ad inſtar priuati in id habetur, & propterea ad obſeruantiam tenetur *Barb. conſ 1. nu. 1. vol. 1. Cephal. conſ. 302. nu. 130. Martianus conſ. 62. nu. 41.* Nec ſic de facili creditur Papam velle reuocare, cum multi tenuerint non poſſe; id quod cum conſenſu Eminentiſs. Cardinalium conceſſum fuit reuocare, niſi de eorundem Eminen. Cardinalium aſſenſu *Laur. & Card. qui referuntur ab Alberico in rub. C. de legib. nu.* 3. & alios etiam refert *Troilus Maluitius in tract. de Canonizatione Sanctorum in §. ſequitur nu* 31.

Ad ſextum obiectum non fuiſſe conueniens per fiſcum apprehendi poſſeſſionem, ſtante inueſtitura de d. D. Duce Signini facta, patet reſponſio ex contentis in *Conſtitut. Ducalibus cap.* 20. apprehenſio enim non fuit facta principaliter ad effectum retinendi, ſed ad effectum, vt mediante edicto ex dd. Conſtitutionibus requiſito, prætendentes in feudis intra tres menſes comparerent, & iura ſua deducerent, prout comparuerunt Excellentiſs. D. Dux Sfortia de Sfortijs, & Illuſtriſs. D. Federicus Vermenſis & iura ſua deduxerunt, addito etiam, quod ipſemet Sereniſs. in approbatione donationis per d. Eminentiſs. D. Card. Sfortiam factæ d D. Duci Signini, reſeruauit iura Cameræ Suæ Celſitudinis, & noluit præiudicare alijs prætendentibus, ſed voluit iura ſibi; & omnibus prætendentibus eſſe ſalua, & talis lex ſibi Sereniſs. Duci fuit per Summum Pontificem conceſſa, & permiſſa, adeout licita eſt, facit *tex. in l. pen. C. de don. inter virum, & vxorem, & aduertit Oſaſch. in deciſ.* 141. *nu.* 6.

Et ex his clarè cõſtat, quam iniuſtè Dominus Signini Dux ſe ſe oppoſuerit Excelſo d. Sereniſs. Parmæ Ducis Conſilio, adeout merito poſſet dici, vt credo, ex motione huius cõtrauentionis ex nimia illius audacia, ipſum cecidiſſe à pretenſis feudis *Innoc. in c. cæterum in fine extr. de iudæis*, & in puncto, quando Vaſſallus nõ eſt
30 paratus obedire, & præſtare ſeruitium Domino ſuo, & ſeu negat qualitatem, & conditionem feudi priuatum eſſe voluit *Papien. in eius pract. in tit. forma libelli ad reuocat. feudi nu. 24. verſ. non eſt cauſa, & nu. 25. verſ. vrgentiſſima cauſa.* Saluo tamen ſaniori iurium &c.

CONTROVERSIA LXIII.

Pro DD. de Cancellerijs.

SVMMARIVM.

Quod Teſtator non dixit, nec nos dicere debemus, nu. 1.

Fœminæ nomine filiorum non veniunt, quando non agitur de conſeruanda agnatione, nu. 2.

Excluſo vno, cenſentur omnes ab eo deſcendentes excluſi, nu. 3.

Maſculi ſi ſunt vocati, debet intelligi de maſculis ex maſculis, nu. 4.

Extenſio nõ fit in fideicommiſſis de perſona

Digitized by Google

ſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum, nu. 5.

Fauore piæ cauſæ non euaneſcit vocatio, & ſi poſita ſit in conditione, nu. 6.

Prohibitio alienationis non attenditur, quando ſtat conſecutiuè ad præcedentem diſpoſitionem, nu. 7.

Adſit Deus, & Virgo.

ETſi ſapientiſſimus Dominus Hieronymus Auguſtonus prętendat ex teſtamento Iacobi de Cancellerijs inductum fuiſſe perpetuum fideicommiſſum fauore Gotifredi, & cæterorum fratrum, & filiorum Angelicę ex D. Hieronyma filia nepotum, & aliorũ deſcendentium maſculorum ab Angelica prædicta, ſtantibus ſubſtitutionibus, de quibus in d. teſtamento, & prohibitione alienationis in tantum, vt ipſi Gotifredus, & deſcendentes, & poſt eos Hoſpitale Sanctæ Mariæ de Morte ſint ad hæreditatem prædictam admittẽdi, nihilominus contrarium eſſe cenſeo, nam Teſtator inſtituit Angelicam Vxorem Vincentij Doſij, & quandocumque decedente ſubſtituit omnes filios, & deſcenden. maſculos legitimos, & naturales reſpectiuè natos, & quandocumq; naſcituros vſque in infinitum, quare cum mortua ſit Angelica abſque filijs, & deſcendentibus maſculis, ſed tantum relicta Hieronyma, dicitur expiratum fideicommiſſum, eo quod Teſtator non vocauit fæminam; & ſic Hieronymam, & quod teſtator non dixit, nec nos dicere
1 debemus textus eſt in terminis in *l. vnica §. ſin autem C. de cad. tollen. c. ad audientiam de decimis Annan. conſ. 22. nu. 3. Greg. XV. deciſ. 514. nu. 6. & ibi Beltramin nu.* 17. Imò
2 appellatione filiorum non venire fæminas, maximè cum non agatur de conſeruanda agnatione dixit poſt *Dec.* cõciliando contrarias opiniones idem *Greg. XV. ibi nu.* 12. cum ergò excluſa ſit ipſa Hieronyma, excluſi ſunt & omnes ab ea de-
3 ſcendentes ſiue maſculi, ſiue fæminæ *Peregrin. de fid. art. 27. nu. 7. & ſeq. & num. 17.* cum ergo Teſtator expreſſerit filios, & deſcendentes maſculos Angelicæ, non poteſt dici Hieronyma comprehenſa *Burat. deciſ. 206. nu. 3. & 4.*

Nec creditur obſtare, quod ſint ex propria perſona vocati vti deſcẽdentes maſculi licet ex fæmina, eo quia vocatio eſt intelligenda de deſcendentibus maſculis
4 ex maſculis deſcendentibus *Molin. de primogenit. lib. 3. c. 5. num. 30.* vbi plures allegat, & *nu.* 41. ipſe affirmar, quod excluſa ſemel fæmina, cenſentur & omnes deſcendentes ab ea excluſi, nec contrà aduerſari opinionem *Rotæ* nam in *allegata deciſ. 463. par. 1. in recentioribus,* videtur tractari de intelligentia Statuti admittentis filium fæminæ ad ſucceſſionem, nec minus *Peregrin. in artic.* 36. nam hanc noſtram opinionem tuetur *nu.* 2. & allegato *num.* 13. non loquitur in vltimis voluntatibus, & in hac opinione videtur reſidere in fine articuli prædicti.

Addamus repetitionem maſculinitatis factam per Teſtatorem ibi *etſi d. Angelica, vel eius filij, & deſcendentes prædicti deceſſerint ſine filijs, & deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, excluſis ſemper baſtardis, ſubſtituit Hieronymum, & Auguſtinum de Cancellerijs*, ex qua repetitione, & aliorũ maſculorum vocatione ſemper fæminæ dicuntur excluſæ, vt poſt plures tenuit *Rota Bonon. in ſelectis deciſ. 17. in princ. eadẽ Sacra Rota* penes *Burat. deciſ. 454. nu. 2. & ſeq.* vbi de communiori atteſtatur, eo maxi-
5 mè in fideicommiſſis, in quibus non poteſt fieri extẽſio de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum etiam ex veriſimili mente diſponentis *Iaſ. conſ. 220. nu. 10. lib. 2.*

lib. 2. & conſ. 228. nu. 1. eod. lib. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 458. nu. 1. 4. & pluribus ſeqq.

Et ſic omninò excluſos eſſe cenſeo Gotifredum, & fratres filios Hieronymæ non vocatæ, & ſemper excluſæ vt ſuprà, tanto magis quia non poteſt probari mors Hieronymi, quem ego cognoui, & in partibus Turcharum fuit captus, & ex eo vt audiui extant filij, qui ex expreſſa diſpoſitione Teſtatoris excludunt omnes fœminas, & deſcendentes à fœminis.

Maior difficultas ſtat pro Hoſpitali, eo quod ſuppoſita deficientia Hieronymi, & filiorum ab Officialibus probanda videtur ad hæreditatem admittendum, ſtantibus illis verbis *& non extantibus aliquibus deſubſtitutis, tunc voluit dicta bona peruenire totaliter ad Hoſpitale*, quæ verba licet poſſint ſuſtineri euaneſcere deficiente prima ſubſtitutione ex *Decio conſ. 636. nu. 5.* & intelligi per vulgarem, vt multoties fuit Bonon. declaratum, & nempè in cauſa, in qua in *Rota Bonon.* interue-
6 ueniebam inter DD. de Chioſſis, & Illuſtriſs. de Scappis, nihilominus cum agatur cum cauſa pia dubitarem, prout dubitat *Tiraquel. in tractat. de priuilegijs piæ cauſæ priuileg. 39 per totum*, ſed id non eſt præſentis ſpeculationis.

Eſt ergò, vt credo, clara Gotifredi, & fratrum filiorum Hieronymæ excluſio ex ſupradictis in nihilo conſiderãda prohibitione, quæ legitur facta fauore ſubſtitutorum, nec nouum inducit fideicommiſſum, ſed ſtat conſecutiuè, & eſt cor-
7 reſpectiua ad præcedentem diſpoſitionem *Dec. d. conſ. 636. nu. 8. & ſeq. Fiſan. conſ. 9. nu. 40. Sacra Rota deciſ. 473. p. 4. diuerſorum, Beltramin. ad deciſ. Greg. XV. 433. nu. 22.* vbi plures allegantur deciſiones.

Et ideò ius excluſiuum dd. Gotifredi, & fratrum à poſſeſſoribus opponi poteſt *Theſaur. deciſ. 4. nu. 8.* & ſic ipſi ſub prætextu talis fideicommiſſi non debent differre ſolutionem æris alieni paterni, & materni, & hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA LXIV.

Pro Illuſt. D. Philippo Roſcio, cum D. Alex. Friſco.

SVMMARIVM.

ADitio hæreditatis probatur per Conſtitutionem Procuratoris, nu. 1.

Eo magis ſi ſit ſpecialis, nu. 3.

Enunciatiua verba dicuntur diſpoſitiua in materia aditionis hæreditatis, nu. 2.

Hæreditas aditur ſolo animo, nu. 4.

Et ſufficit, quod quis dicat volo adire, nu. 5.

Quadriennium datur ad petendam reſtitutionem in integrum, nu. 6.

Adſit Deus, & Virgo.

1 ADitio hæreditatis probatur per conſtitutionem Procuratoris *Mantua conſ. 34. nu. 29. lib. 1.* dicens cum alijs ab eo allegatis, quod verba hæredis, qui rogauit Notarium, vt ſcriberet aditionem, ſufficiunt pro adi-
2 tione, imò verba enunciatiua dicuntur diſpoſitiua reſpectu aditionis, cum ſat ſit voluntas actu declarata *Maſcard. concl. 42. nu. 11. per textum in l. gerit ff. de*

ff. de acquir. hæred. vbi habetur hæreditatem ani no adiri poſſe licet, nihil hæreditarium attingat *Bart. in l. filio in fine verſ. vnde continuen. ls C. de iure delib. & in l 1. C. qui admitti, & melius in l. Paulus alias per procuratorem ff. de acquir. hæred.* & ibi *Imola in fine* ex auctoritate *Vgolini*, dicens *cum gloſa*, quod eo ipſo, quod quis mãdat adire, dicitur adire, & nihil reſtare fieri per procuratorem *Craſ. in tit. de acquiſitione hæreditatis lib. 2. quæſt. 10. nu. 7. Rimìnald. iun. conſ. 338. nu. 6. lib. 3. Maluatic. conſ. 42. nu. 42.* & id eſſe verum omnes affirmant, & maximè, quando conſtitutio procuratoris eſt ſpecialis, ad id *Mantica in tract. de tacitis, & ambiguis lib. 7. tit. 2. nu. 28.* & id fuit prius de mente *Aret. in d. l. Paulus col. 4.* his verbis, vnde quicquid ſomnietur, intentio huius legis eſt iſta, quod per alium adeuntem nomine noſtro poteſt nobis acquiri hæreditas, maximè ſi habet ſpeciale mãdatum, & id *omnes* in *d. lege* affirmant, & in caſu noſtro nedum legirur conſtitutio procuratoris, ſed & plura apparent acta publica per procuratorem facta, quo caſu
4 nemo dubitari, præcipuè in eadem *l. Paulus*, & hoc dicta ratione, quia ſolo animo hæreditas aditur, & aditionem probari ex verbis enunciatiuis ab eo prolatis, qui adire poteſt *Bart. in d. l. gerit ff. de acquir. hæredit.* quem refert, & ſequitur *Rota penes Mantic. decis. 355. nu. 8.* & ſufficere, quod quis dixerit, volo adire hæ-
5 reditatem, affirmauit idem *Mantic. in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 11. nu. 3.* dicens & ipſe, quod eo ipſo, quod quis dicit, volo adire, adire dicitur maximè conuocatis teſtibus, & Notario, vt fecit D. Alexander aduerſarius, ſubiungit etiam ibi *Mantica* illud verbum, volo diſponere, imò, quod plus eſt, dixit, quod ſi quis dixerit velle adire hæreditatem, & intra tres menſes verba non reuocauerit, intelligitur adiuiſſe, quoniam id tempus deliberatam oſtendit hæredis voluntatem *tex. eſt in l. fin. §. ſimili modo C. de iure deliberandi*, quæ licet de repudiatione loquatur, de aditione quoq; loqui interpretatur, ſic declarat *Io. Baptiſta Aſinius in l. 3. §. 1. C. de religioſ. & ſumptib. funerum*, & quando eſſemus in dubio, ſemper præſumitur aditio *Ricc. collectanea 556.*

6 Nec dicatur eidem Alexandro competere reſtitutionem in integrum, ſtante, quod de tempore mandati erat minor, ex quo lapſum eſt quadriennium, quod competit ad petendam reſtitutionem *Odd. in tract. de reſt. in integrum p. 1. quæſt. 19. art. 1. nu. 4.* & in puncto *Borgnin. in tractatu de Tutore, & Curatore nu. 105.*

CONTROVERSIA LXV.

Pro DD. de Salamonijs.

Franciſcus Salamonius Teſtator

Cleria — Vincentia

Iſephila — Victoria — Proſper

Proſper — Io. Baptiſta — Cleria

Antonius Maria — Carolus — Antonius, & alij

SVM-

SVMMARIVM.

VErba ad inuicem, ſubſtituo plures, important reciprocam ſubſtitutionem, nu. 1.

Si Teſtator vocauit maſculos nepotes ex filia fœmina non comprehenduntur, nu 2. declaratur, nu. 3.

Requiſita ad inducendum reciprocam ſubſtitutionem, nu. 4.

Et ibi conſideratur, quādo poſt omnium vocatorum mortem hæreditas eſt applicanda alicui loco pio, nu. 5.

Dictio, vel, aliquando eſt diſiunctiua quoad verba, & quoad effectum, & aliquando eſt alternatiua, nu. 6. aliquando ſtat copulatiuè, nu. 8. & 10.

Maſculorum, & fœminarum promiſcua eſt ſucceſſio, nu. 7.

Verba aliter conſiderātur ſecundum Logicos, & aliter ſecundum Legiſtas, nu. 9.

Repetitio maſculinitatis, quomodo ſubintelligatur, nu. 11.

Fideicommiſſum principaliter inſtitutū propter maſculos, debet tranſire ad maſculum per fœminam, & nō ad fœminam, nu. 12.

Fœmina non poteſt aſſumere nomen, & cognomen Teſtatoris maſculi, nu. 13.

Adſit Deus, & Virgo.

EX facto quæritur, an Co. Ant. Maria in quarto gradu, Carolo defuncto, admittatur ad portionem hæreditariam d. Franciſci Teſtatoris Abaui per Carolum relictam, vel eidem ſit præferenda D. Cleria iunior de agnatione maximorum eiuſdem Teſtatoris Proneptis in tertio gradu, eo quia d. Teſtator Cleriæ ſeniori, & Vincentiæ eius filiabus, ſubſtituit primo filios maſculos legitimos, & naturales, & filiorum filios, & nepotes in infinitum vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, & in caſu deficientiæ lineæ, ſiue maſculinæ, ſiue fœmininæ, ex eiſdem Cleria, & Vincentia primo finienti, ſubſtituit alteram ipſarum ſuperuiuentem, vel illius filios legitimos, & naturales, & filiorum filios, & nepotes, vel pronepotes maſculos, vel fœminas in infinitum. Videbatur .n. quod ſi Co. Pro-
ſper Iſephilæ filius, Carolo ſuperuixiſſet, Cleriam excluſiſſet, cum inter maſcu-
1 los extet reciproca ſubſtitutio in illis verbis (quos ad inuicem ſubſtituo) *l. Lucius
Titius l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupil.* Nihilominus dubitari poſſe credo, nam Te-
ſtator ſubſtituit primò filios maſculos legitimos, & naturales, & filiorum filios
maſculos, quare cum Iſephiles Cleriæ primæ hæredis filia, Proſperi Mater, fue-
rit fœmina, non videtur poſſe dici vocata, & reciprocam extare, ſed tantum ſi
Cleriæ, & Vincentiæ extitiſſent filij maſculi, inter quos, & alios deſcendentes
maſculos ex maſculis reciprocam extare non fuiſſet dubitandum, ſed quod ne-
potes ex filia fœmina ex Teſtamento comprehendantur, non videtur conceden-
2 dum, ex quo primo Teſtator vocauit maſculos vt ſupra, *Matth. Mathesilanus in
ſingulari* 129. qui infinitos allegat, & ibi addentes *Capra conſ. 18. nu. 11. & ſeq. Peregr. de fideicom. art. 27. nu. 20. & nouiſſimè Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſtit. q. 311. nu. 10. & 11.*

His tamen non obſtantibus, ex verbis ſequentibus ibi, & caſu, quo altera ipſarum
Cleriæ, & Vincentiæ, vel alterius ipſarum filij, vel filiæ, & nepotes, vel neptes
in infinitum decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, aut filiorum filijs le-
gitimis, & naturalibus maſculis, vel fœminis deſcendentibus, vt ſupra, & ſic in
infinitum dicto ſic morienti, ſubſtituit alteram ipſarum ſuperuiuentem, vel illius
filios legitimos, & naturales, & filiorum filios, & nepotes maſculos, vel fœminas
vt ſupra in infinitũ, crederem non poſſe negari, quin inter ipſos omnes deſcen-
dentes extet reciprocum fideicommiſſum, etiam ſi videantur in conditione po-
3 ſiti, ex quo concurrunt ea tria requiſita ad fideicommiſſum reciprocum induce-
4 dum: primò enim, poſt omnium mortem eſt facta ſubſtitutio; ſecundò, eſt facta
vltimo decedenti; tertiò, eſt facta in tota hæreditate, ita ut alter alteri cenſeatur
grauatus portionem ſuam reſtituere, iuxta *textum in l. Titia Seio §. Seia libertis*, &
ibi *Bart. & alij ff. de leg. 2.* & habetur plenè per Doctores in *l. hæredes mei §. cum ita
ff. ad Trebell. & in l. poteſt de vulg. & pupill. ſubſtit.* & ibi *Iaſ. nu.* 12. aſſerit hanc eſſe
magis communem opinionem *Mantica poſt alios in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 7.
5 tit. 5. nu. 3. 13. & 15.* & tanto magis in hoc caſu eſt dicendum, quia poſt mortem
omnium, hæreditas eſt applicanda Confraternitati Sanctiſs. Nunciationis Vir-
ginis in Vrbe *Cephal. conſ.* 330. *nu.* 17. quem refert, & ſequitur *Petra de fideicomm.
queſt. 9. nu.* 252. Punctus ergo ſtat, an Comes Antonius Maria maſculus remo-
tior excludat Cleriam iuniorem fœminam proximiorem Caroli vltimo loco de-
6 ſuucti, quod videtur deciſum ex verbis prædictis geminatis maſculis, vel fœmi-
nis; nam illa dictio, vel, aut eſt diſiunctiua quoad verba, & quoad effectum, aut
eſt alternatiua, in tantũ, vt ſufficiat alterum impleri, ad *Menoch. de præſumpt. lib.
4. quæſt. 83. nu. 66.* quæ & ſi reſolui poſſit in coniunctam, quando eſt poſita inter
perſonas honoratas *Socin. iun conſ. 50. nu. 3. lib. 4.* id tamen dixit non procedere,
quando diſiunctiua poteſt in aliqua ſua parte verificari, ſic etiam reſoluit *Rota
7 deciſ. 126. par. 1. in recent. nu. 2.* Idq; confirmatur cum diſpoſitione iuris commu-
nis, ſecundum quod maſculorum, & fœminarum promiſcua eſt ſucceſſio *l. maxi-
mum vitium C. de liber. præter §. 1. in auth. de hæred. ven. ab inteſt.* quæ & ſi videan-
8 tur in caſu propoſito obſtare, re tamen diligenter perpenſa contrariũ verius eſſe
creditur; nam primò talis dictio, vel, ſtat aliquando copulatiuè *Menoch. conſ.
187. nu. 18.* & quando eſt poſita, vt in caſu noſtro, inter perſonas, reſoluitur in
copulam, vt notat *Gonzalez ad reg. 8. Cancellariæ gloſ. 3. nu. 15. Aug. Barboſa in dict.
360. nu. 4.* nec videtur inconueniens, vt in teſtamentis, ſtante imperitia Nota-
riorum, alternatiua mutetur in copulatiuam, affirmarunt *Bart. & cæteri Doct. in
l. ſi his qui ducenta §. vtrum ff. de reb. dub. & Caſtr.* ibi ſubiunxit verba, aliter intel-
9 ligi ſecundum Logicos, qui conſiderant corticem, & aliter ſecundum Legiſtas,
qui conſiderant mentem teſtantium, quod & multis rationibus comprobat *Ghe-
rard. Mainard. deciſ. 40. lib. 1, col. 2.* ſed ſic eſt, quod vbi copula ponitur inter per-
ſonas coniunctas, tunc non copulat æqualiter, ſed potius deſignat ordinem, vt
quod primo loco expreſſum eſt præcedat, & illud, quod ſequitur veniat in ſub-
10 ſidium, vt per notata in *l. Gallus §. quidam rectè ff. de lib. & poſthum.* affirmat *Petrus
Barboſius in l. 1. 4. par. nu. 153. verſ. ſuccedit igitur ff. ſol. matrim.*
Idq; deſumitur ex ſubſtitutione facta de filijs maſculis Cleriæ, & Vincentiæ, cuius
11 maſculinitatis qualitas & ſi non repetatur in filiorum filijs, & nepotibus, ſubin-
telligitur cum vnica ſit oratio, adeoque ſequens ſermo, & vocatio de filiorum fi-
lijs, & nepotibus in infinitum, reſtringatur ad maſculos, vt de communi videtur
affirmare *Odd. in tract. de compend. ſubſtit. par. 6. art. 4. nu. 5. verſ. pro concorata diſtin-*

Digitized by Google

gue, Siluan. conſ. 64. nu. 18. in fin. Peregr. poſt plures in tract. de fideicom. art. 25. nu. 29. Surd. in conſ. 564. nu. 7. & nouiſſimè *Beltramin. ad Greg. XV. in deciſ. 514. num. 17. propè finem*, ex qua Teſtatoris voluntate omnia tolluntur obiecta, cum in omnibus dominari debeat *l. cum quæſtio in fine C. de leg.*

Nec dicatur, quod ad fæminas peruenerit hæreditas, eo quia Cleria, & Vincentia non habuerint filios maſculos, nam ſicuti receptum eſt, vt feudum, quod ad fæminam peruenit, ab ipſa fæmina facilius tranſeat ad maſculum, ita etiam fidei-
12 commiſſum principaliter inſtitutum propter maſculos, debet tranſire ad maſculum, non ad fæminam *Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 18. nu. 8. in fine*, idq; apertis verbis deſumitur, dum Teſtator grauauit quamlibet ex filiabus, & nepotibus, & pronepotibus in infinitum, ad eligendum vnum ex filijs, qui vocari
13 debeat ſub nomine, & cognomine eiuſdem Teſtatoris, videlicet Franciſcus de Salamonijs, quod in fæminam verificari non poteſt, adeout fideicommiſſum fauore illius maſculi dicatur inductum, & ſi id non appareat dictum *Grattan. in diſcept. cap. 288. nu. 27.* & prius dixit *Theſaur.* licet ipſum *Grattan.* non alleget in *deciſ. 270. nu. 10.* ſuſtinens maſculos eſſe tali caſu præferẽdos, tantò magis, quia Teſtator iuſſit bona debere remanere in familia, vt memoria, nomen, & cognomen Teſtatoris conſeruetur *Gratus conſ. 5. nu. 16. lib. 2.* id enim concernit honorem, & commodum illius *Anchar. conſ. 113. nu. 4. Grattan. d. cap. 288. nu. 14.* addita prohibitione deductionis cuiuſuis portionis in hæreditate debitæ, cum voluerit ſemper, & perpetuò conſeruari integra, & illæſa, quod non eſſet, ſi inter fæminas diuiderentur. Concludo igitur D. Co. Antonium Mariam eſſe vocatum. Saluo tamen &c.

CONTROVERSIA LXVI.
Pro D. Liuia de L.

SVMMARIVM.

Donatio fauore dotis acquiritur abſenti ſine acceptatione, nu. 1.

Hæretici filius eſt excluſus ab omni ſucceſſione, nu. 2.

Filia fœmina hæretici eſt melioris conditionis, quàm filius maſculus, nu. 3.

Ius accreſcẽdi habet locum in donatione, eo magis ſi ſit facta à Principe, nu. 4.

Retractari poteſt contractus ab ignorante ius ſibi competere, nu. 5.

Non obſtante iuramento, nu. 6.

Adſit Deus, & Virgo.

Pomp. L. ob hæreſim condemnatus fuit, & illius bona confiſcata, deinde anno 1574. 16. Ianuarij Summus Pontifex in Congregatione Sanctiſs. Inquiſitionis bona Pompei elargitus eſt DD. Orinthiæ, & Liuiæ ſuis filiabus, vt dotari poſſent. Hodie verò Vincentius Torricella agit ad quodam prædium in Villa Barbiani in donatione comprehẽſum, ſub prætextu, quod Pompei filius, & Orin-

thiæ, & Liuiæ frater illi vendiderit, & agit contra d. D. Liuiam, cum Orinthia
1 prædeceſſerit. Quare pro parte Liuiæ excipitur de dicta donatione, qua ex cau-
ſa dotis ei abſenti, etiam abſq; acceptatione potuit quæri *l. 1. §. accedit C. de rei
vx. act. l. fin. in princ. C. de iure dot. Bald. Nouel. de dote 6. par. princip. priuil. 66. §. re-
ſultat*, maximè cum ſit facta à Summo Principe *Gabr. in comm. concl. in tit. de donat.
concl. 1. nu. 89.* Nec dicatur hæreditatem Orinthiæ ad A. maſculũ deuoluiſſe, nam
2 primò vti hæretici filius eſt omninò incapax, cum ceſſet in eo ratio ſtatuti con-
ſeruandæ agnationis, teſte *David in Pſalmo* 108. vbi ſic loquitur: *Fiant filij eius or-
phani, & vxor eius vidua nutantes transferantur filij eius, & mendicent, & eijciantur de
domibus ſuis, non ſit illi adiutor, nec ſit, qui miſereatur, pupillis eius fiant nati eius in in-
teritu, in generatione vna deleatur nomen eius, in memoriam redeat iniquitas eius patris*,
& ibi *Iac. de Valentia, & Michael Aimanus*, dicentes Prophetam, loqui de Iuda,
Iudæis, Hæreticis, & alijs Infidelibus, probat etiam *text. in l. quiſquis ff. ad l. Iu-
liam maieſt.* ibi, *Filij eorum debent perire ſupplicio, in quibus paterni, hoc eſt hæreditarij
criminis exempla mittuntur à materna, vel auita omniũ etiam proximiorum hæreditate, ac
ſucceſſione habeantur alieni, ſint perpetuò egentes, & pauperes, & ſint poſtremò tales, vt his
perpetua egeſtate, ſordentibus ſit, & mors ſolatium, & vita ſupplicium*, & ibi notantur
Cynus dicens extare ſuper hoc expreſſam Federici Imperatoris Conſtitutionem
Alberic. & cæteri ſcribentes, Felin. in c. vergentis ext. de hæreticis nu. 4. facit etiam
tex. in c. ſi quis cum militibus 6. quæſt. 1. & valere argumentum de læſa maieſtate
ad hæreſim, probant *gloſ. & Salic. in l. 2. C. ad l. Iuliam maieſt. Decian. conſ. 18. nu. 43
& nu. 72. in fine lib. 1. Marta voto 56. nu. 14.* per quæ iura omninò A. filius exclu-
3 ditur, & Liuia capax ex gratia ſibi à Summo Pontifice in Congregatione San-
ctiſs. Inquiſitionis facta, & nimirum, quia in hoc filia fæmina melioris eſt con-
ditionis, quam filius maſculus, vt ait *Alberic. in d. l. quiſquis nu.* 2. ex hac ratione,
quia fæminæ non ſunt ita audaces, ita poſt *Bart. in l. 1. ff. de verb. ſign.* dicentem
dd. pœnas non afficere filias fęminas, in terminis refert *Roland. conſ. 74. n. 8. lib. 3.*
A. etiam Orinthiæ ſororis hæreditate remanet excluſus, cum in donatione ſibi, &
ſorori facta habeat locum ius accreſcendi, *tex. eſt in l. vnica C. ſi liberalitatis Impe-
rialis ſocius ſine hærede deceſſerit lib. 10.* & ibi *Bart. Rebuff* & cæteri ſcribentes, verba
textus ſunt clara, ibi, *Iubemus, vt ſi quis fortè ex his, quibus communiter à nobis aliquid
donatum ſit, nullo hærede relicto deceſſerit ad conſortem potius ſolatium, quam ad perſonam
alia pars decedentes perueniat*, & ibi *gloſ.* in verbo *hærede*, declarat ſine liberis, & ibi
prout *Bart. & Angel. in l. ex facto §. fin. ff. ad Sen. conſ. Trebell. nu. 2.*

Nec dicatur D. Liuiam fuiſſe à fratre dotatam, quia ipſa ignorabat bona eſſe ſibi,
dum eſſet infans, & ſorori donata, & credebat fratrem hæredem, quare cognito
errore, poteſt retractare omne id, quod fauore fratris feciſſet *l. ſi poſt diuiſionem
C. de iur. & facti ignor. Decius*, qui multos *textus, & Doctores* allegat *conſ. 90. nu. 9.
& ſeq.* & omnis prætenſa renunciatio in bonis paternis, & auitis eſt nulliſſima,
quia ignorabat bona eſſe ſua *Caſtr. in l. vlt. §. item quæſitum eſt nu. 1. ff. de cond. indeb.*
vbi expreſsè dixit, quod id, quod per errorem dicitur, aut paciſcitur, non præ-
iudicat, & quælibet etiam expreſſa renunciatio non trahitur ad ignorata *Tira-
quel. in l. ſi vnquam in præfat. nu. 98. verſ. ſecundo modo C. de reuocan. donat.* & in ter-
minis *Dec. conſ. 180. nu. 7. circa med.* dicens etiam maiorem contrauenire poſſe,
non obſtante iuramento, & non eſſe neceſſariam abſolutionem, eo quod læſio
videtur excepta à iuramento *Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 31. nu. 16. Eugenius*,
qui plures allegat *conſ. 12. n. 24. & ſeq. lib. 1. ſubiungens n. 57. & ſeq.* ſolũ ex læſione
enormiſſima præſumi renunciationem ex metu, & reuerentia, maximè vt hic,

quia

Digitized by Google

quia dicitur facta ad præſentiam fratris ætate maioris, cum qua ipſa habitabat *Cephal. conſ. 34. nu. 31. lib. 1.*

Nouiſſimè etiam fuit detectum fideicommiſſum Auiæ paternæ d. Liuiæ, ad quod d. D. Liuia expreſſis verbis eſt vocata.

CONTROVERSIA LXVII.
Pro Illuſtriſs. DD. Co. de Lignanis.

SVMMARIVM.

Legitima Matris portio eſt tertia eius, quod ab inteſtato eſſet habitura, nu. 1. 3. 6. & 9.

Mater, ſeu Auia ſuccedit pro virili cum ſororibus defuncta perſonæ, nu. 2.

Butrigarius quæſt. 6. reprobatur, nu. 4.

Declaratur, nu. 10.

Si Teſtator iuſſit Matrem, ſeu Auiam conſequi tantum poſſe, quod ſibi ex neceſſitate iuris debetur, dicitur eſſe ſublatum ius accreſcendi, nu. 5.

Theſaur. iun. in quæſt. forenſi lib. 4. q. 58. nu. 6. & Declaratur, nu. 7.

Deciſ. 37. poſt Merlinum de legitima declaratur, nu. 8.

Nobilitas ſine diuitijs non conſeruatur, nu. 10.

Adſit Deus, & Virgo.

NOn obſtare videntur ea, quæ ab Excellentiſs. D. Aduocato nimia ſubtilitate, & intellectus acumine fuerunt ſcripta in cauſa legitimæ debitæ Auiæ maternæ ex bonis nepotis defuncti, relictis tribus ſororibus vtrinque coniunctis, vt ſit tertia totius ſtatus, cum re vera debeatur tertia virilis portionis, prout cuilibet ex ſororibus, quæ in hoc faciunt partem, & ſi hæredes extranei inſtituti ſint.

Nam primò, portio legitimæ Matris erat antiquitus quarta, & hodie eſt tertia eius,
1 quod eſt habitura ab inteſtato, probat *tex. in l. Papinianus* §. *quoniam autem quarta ff. de inoff. teſtam. & in auth. nouiſſima C. eod.*

Secundò, dicta Auia ex diſpoſitione iuris communis non poſſet conſequi, niſi virilem portionem, & ſorores defuncti nepotis ſuccederent æqualiter *auth. defuncto*
2 *C. ad Tertullianum* & ea non debet eſſe melioris conditionis veniens contra teſtamentum, quam ſi ab inteſtato nepoti ſucceſſiſſet, & ſic abſurdum ſequeretur, ad *tex. in l. poſthumus in princ. ff. de iniuſto rupto, & irrito teſtamento Franc. deciſ. 63. n. 7.*

Tertiò, legitima eſt portio portionis debitæ ab inteſtato, probat *tex. in d.* §. *quo-*
3 *niam autem quarta, & ibi gloſ. & DD. Ruin conſ. 27. nu. 4. lib. 3.* ſed Auia non poſſet conſequi ab inteſtato, niſi quartam partem ex *d. auth. defuncto*, ergo in hoc caſu, cum neptes faciant partem, debebit conſequi tertiam partem quartæ ſibi debitæ.

Nec facit, vt ex aduerſo ſcribitur, quòd opinio, vt ſit tertia totius tenuerint cum
4 *Butrigario in quæſt. 6.* plures allegati à *Merlino in tract. de legitima lib. 1. tit. 4. quæſt.*

 7. nu. 11.

7. *nu.* 11. ex ea ratione, quia in legitima habeat locum ius accreſcendi, & quod ſorores exhæredatæ habeantur pro mortuis.

Nam ad primum dicitur certum eſſe Matrem, ſeu Auiam non poſſe petere, niſi portionem legitimæ, ſed quia ſorores ſunt coniunctæ coniunctione legali, inter eas ſic coniunctas non habet locum ius accreſcendi *l. & proculo ff. de leg.* 2. cum non agatur ſucceſſione vniuerſali *l. ſeruus communis ab extero ff. de acquir. hared.* quia in legitima non datur ſucceſſio vniuerſalis, vt notatur in *l. cum à ma re C. de rei vendicat.* ſic enim pluribus fundamentis ex auctoritate plurium DD. affirmantium opinionem *Bartoli* in repet. *l. pater filium ff. de inoffic. test num.* 14. contra *Butrigarium* eſſe veriorem, & cõmuniorem *Iaſ. in conſ.* 61. 3. *vol. nu.* 1. *verſ. contrariam ſententiam*, prout & de veriori atteſtatur *Craſ. in* §. *legitima q.* 8. *verſ. contrariam tenet in fine. Berengar. Fernand. in repet. l. in quartã n.* 156. *ff. ad l. falcid. Gabr. conſ.* 94. *nu.* 20. *& ſeq. lib.* 1. *M. Ant. Cuch. in tract. de legit. au auth. nouiſſime in verſ. quærunt præterea C. de inoff. teſtam. fol.* 24. & id fortius in hoc caſu procedit, quia teſtator

5 tacitauit Auiam, iubens tantum conſequi debere, quæ ſibi ex neceſſitate iuris debẽtur, quæ verba important excluſionem iuris accreſcendi, vt poſt plures tenet *Gratian. in diſcept. forenſ. cap.* 942. *nu.* 14. *& plurib. ſequen.* qui refert ſic deciſum fuiſſe, vt ſit tertia pars portionis, in qua Auia ſucceſſiſſet ab inteſtato *coram Vbaldo* 6. *Aprilis* 1622. *vt nu.* 27.

Nec facit, quod neptes à fratre fuerint excluſæ, & inſtituti extranei, itaut habeantur pro mortuis, quaſi ceſſante fauore fratrum, & ſororum non ſit inconueniens, quod legitima matris ſit maior, quam fuiſſet ab inteſtato, nec haberi debet pro abſurdo, quod plus conſequatur contra voluntatem teſtatoris, quam conſequeretur ab inteſtato, quia ceſſat fauor eorum, quorum cauſa portio eius ab inteſtato minuitur, ſed aduerti debet, quod licet quando fratres, aut ſorores ſunt præteriti ſicut eorum fauor in minuenda legitima, tamen adeſt fauor hæredum inſtitutorum vocatorum ad totum, præter illud, in quo Auia vocata eſt §. *hac nos in*

6 *auth. de trien. & ſemiſſe*, vbi deſignata legitima dicitur, *liceat reliquum largiri ſicut voluerit filijs ipſis, aut cuilibet extraneorum*, propterea debet adhuc legitima Auiæ reſtringi ad tertiam eius, quod eſſet habitura ab inteſtato fauore ſcriptorum hæredum in puncto *Rimin. Iun. conſ.* 405 *n.* 11. *& ſeq.* allegans *Caſtr. Alex. col. pen. & alios in l. planè* §. *ſi duobus ff. de leg.* 1. videlicet, quod per ex hæredationem filij non habent alij filij plus quàm habuerint, ſi filius non eſſet exhæredatus, quia videtur exhæredatus ad fauorem hæredis inſtituti, & certè idem *Rimin. ld.* doctiſſimè, & fortiſſimis rationibus expugnat opinionem *Butrigarij* docens magis communem, & veriorem eſſe opinionem *Bart. à nu.* 9. *ad finem* conſilij, & ex hoc ceſſat id, quod dicitur de hæredibus extraneis inſtitutis.

Nec facit *Merlin. in lib.* 1. *de legitima tit.* 4. *q.* 7. *nu.* 28. ſimiliter relator *Theſaur. in q.*

7 *forenſ. lib.* 4. *q.* 58. *nu.* 6. *&* 7. nam ipſe *Theſaur.* loquitur in caſu, in quo Auia ſola ſucceſſiſſet, nec feciſſet partem, pro vt in caſu noſtro feciſſet cum neptibus, & idem loquitur in Amita inſtituta, quæ omninò ab Auia excludebatur, ergo &c.

Nec obſtant *Deciſio* 37. *poſt Merlinum*, in cauſa de Minichelis, & aliæ eam cõfirmantes,

8 nam loquuntur; quando ſorores ex diſpoſitione fratris teſtantis excluduntur, præterquàm à legitima, vt probat *deciſ.* 39. *poſt d. Merlin.* coram *Vbaldo* in fine, & quod legitima ſit portio portionis, quæ ab inteſtato ſibi obueniſſet fuit deci-

9 ſum coram *Eminentiſs. Vbaldo* 6. *Aprilis* 1622. vt ſuperius affirmat *Gratian. d. cap.* 942. *ad finem*, & ita etiam approbat idem *Merlin. allegato lib.* 1. *tit.* 4. *q.* 7. *num.* 12. dicens, ſi tamen mens teſtatoris obſtaret, tunc ſaluanda eſt opinio *Bartoli*.

In

In alio etiam reprobanda eſt opinio Butrigarij, quia in caſu ſuo ex diſpoſitione iuris municipalis ſorores non ſuccedebant, ſed vigore ſtatuti noſtri ſuccedunt, vt *in Rub. de ſucceſſ. aſcenden. & collateralium in §. Agnat.*

Et ſi aliter diceretur, ſequerentur plura abſurda.

Primò vix daretur caſus, in quo pro numero perſonarum legitima augeretur, vel minueretur, cũ tamen conſtet legitimã etiam parentum recipere augumentum, & diminutionem, per *tex. in d. auth. de trien. & ſemiſſ. d. §. hac nos. Mareſc. ot. var. reſolut. lib. 1. c. 10. nu. 17.*

Secundum, abſurdum eſſet, quod ſi quis decederet tribus, vel quatuor fratribus, ſeu ſororibus relictis, plus haberet Auia in legitima, quam quilibet frater, vt ſuperius diximus.

Tertium, ſi quis inſtitueret tres fratres, & Auiam, ſeu matrem pro æquali portione, & in portione matris, ſeu Auiæ apponeret fideicommiſſum, mater in reſtitutione fideicommiſſi plus conſequeretur, quam importaret portio, in qua hæres fuit inſtituta, & ſic fideicommiſſum redderetur eluſorium *Mareſcot. var. reſolut. d. lib. 1. cap. 10. nu. 16. & ſeq. & nu. 19.* & ſatis reſpondet ad illam regulam, quod qui non admittitur ad legitimam, non facit partem, in ea docens habere partem, dum ad ſucceſſionem vocatur *ex Bald. conſ. 350. nu. 2. lib. 4.*

Non. n. prætereundum eſt diſpoſitionem Illuſtriſ. Co Hyacinti confirmari cum diſpoſitione Patris, & nobiliſſimè eius Agnationi proſpexiſſe, pro vt nobilibus
10 conuenit, ex quo nobilitas ſine diuitijs ſordeſcit, & per maſculos tantùm conſeruatur agnatio *Io. And. in addit. ad Specul. in tit. de ſucceſſ. ab inteſt. verſ. & eſt ſciendum Cyn. Alberic. & Salicet. in l. 1. C. de adult. Decian. conſ. 17. lib 1. nu. 24. & nu. 26.* ſubiunxit & pro agnationibus conſeruari etiam Ciuitates, nam plerumq; fæminæ, & cognati transferunt diuitias, & ſe ipſas in alias Ciuitates, & extenuant ſuas Ciuitates originarias, vt ibi *Decian.* affirmat *nu.* 28. & idcircò Agnationis fauor præponderatur intereſſe Auiæ de aliena familia, licet nobiliſſima, quod & corriſpõdet Iuri diuino, vt in numeris c. 37. & cap vlt. in quibus lege Moyſis Maſculi admittuntur, & fæminæ excluduntur; & ideò videmus, quod per ſtatutum poſſit tolli etiam propriæ filiæ legitima, cum reſpiciat publicam vtilitatem, vt doctiſſimè infinitos allegando docuit *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 22. n. 44.*

CONTROVERSIA LXVIII.

Pro Nobilibus DD. Floriano, & Bernardino de Paleottis.

SVMMARIVM.

Compenſatio rectè opponitur, & admittitur contra Villicum, & Adminiſtratorem bonorum ſuorum, nu. 1.

Fructus, qui non reperiuntur, præſumuntur conſumpti, nu. 2.

Factum, ſeu ſpecies ſi redigatur ad æſtimationem rei, tunc admittitur compenſatio, nu. 3.

Si ex vna parte debeatur vinum, vel granum, & ex alia pecunia, admittitur compenſatio, nu. 4.

Vbi compenſatio denegatur, admittitur retentio, nu. 5.
Etiam ſi debitum ſit iuratum, nu. 6.
Saluator noſter in Euangelio propriè loquebatur de Adminiſtratore bonorũ, & fructuum villæ, nu. 7.
Compenſatio de liquido ad illiquidũ datur, quando de facili probari poteſt creditum illiquidum, nu. 8.
Compenſatio non datur, vbi requiritur altior indago, nu. 9.
Executio impeditur, dum quis incontinenti probare ſe offert, nu. 10.
Ex approbatione librorum dicuntur approbatæ omnes partitæ ibi in libris ſcriptæ, nu. 11.
Salarium non debetur, quando ille, qui præſtitit operas non probauit ſe fuiſſe ſolitũ operas ſuas locare, & quod ille, cui præſtitit fuerit ſolitus conducere, nu. 12.

Adſit Deus, & Virgo.

EXecutio per Petrum de Caſalibus vigore priuatæ ſcripturæ contra Nobiles DD. Florianum, & Bernardinũ de Paleottis eſt deneganda. Conſtat etenim per eiuſdem Petri confeſſionem in poſitionibus ſe habuiſſe curam, & adminiſtrationem diuerſorum bonorum ruralium, & molendinorum dd. DD. de Paleottis, & in manibus ſuis perueniſſe frumenta, bladas, molituras, fructus, & alia diuerſa, quo caſu rectè oppoſitum fuit de compenſatione, & ſi aliud pro alio ſolui non poſſit inuito creditore *l. 2. in princ. ff. ſi certum pet.* & ſi compenſatio non detur de ſpecie ad quantitatem *l. ſi non ſortem §. ſi certum ff. de cond. indeb. l. ſi conſtat C. de compenſat. l. grege §. cum pignori ff. de pignor. & hypothecis.* Nam id non procedit, dum agitur de fructibus compenſandis, cum ad manus d. Petri vti factoris, & agẽtis eorumdem DD. de Paleottis peruenerint, qui cum non reperiantur, conſumpti præſumuntur, vt in puncto dixit *Bart. in l. diuortio §. ob donationes ff. ſol. matr. nu. 4.* loquens nedum de factore, ſed & de alijs ſimilibus perſonis, qui licitè ex cõceſſione facta per Dominum, fructus percipiunt, & ibi *Iaſ. num. 2. Salicet. in l. neque*
2 *nu. 4. C. de compenſat.* ſuſtinens non poſſe fieri executionem, etiam quod actoris creditum ſit liquidum *Signorol. de Homodeis conſ. 49. nu. 1. verſ. quod nihil de obiectis*, & ratio eſt, quia tunc non dicitur fieri compenſatio de ſpecie ad quantitatem, ſed de æſtimatione rei, ad quam ipſe conuentus tenetur, & ſic de quantitate ad quantitatem *Craſ. de exceptionib. except. 16. nu. 68. & ſeq. Medices in tract. de compenſationib. quæſt. 3. pri. partis nu. 7. & quæſt. 20. ead. par. 1. nu. 2.* vbi in indiui-
3 duo dixit, quod ſi factum, vel ſpecies redigatur ad æſtimationem, tunc cum pecunia rectè fit compenſatio, & poſt *Albericum*, & alios id nouiſſimè tenuit *Barboſ. in d. §. ob donationes nu. 8.* dicens & ipſe, quod ſi ex vna parte debeatur vinũ,
4 vel granum, aut ſimile, & ex alia parte debeatur pecunia, quod rectè fit cõpenſatio, & poſt *Oldrad.* tenuit etiam *Tuſch. in lit. C. concl. 490. num. 31.* debet igitur exceptio compenſationis admitti, prout in reconuentione fuit petitum, quia hoc caſu de ſpecie ad quantitatem conceditur *c. 1. & c. 2.* & ibi *DD. ext. de mutuis petit.* & poſt *Bald. & Alex.* tenet *Pariſ. conſ. 100. nu. 32. & 33. lib. 2.*

Et quando compenſatio non admitteretur, licitè DD. de Paleottis retinere poſſent
5 id, quod ex Chirographo petitur, cum retentio non excludatur *gloſ. in d. l. grege*

§. cum

Digitized by Google

§. cum pignor. in verbo Compenſaturum, ff. de pignor. Crauet. conſ. 148. *nu.* 2. *Gabriel de iure iur. concl.* 7. *nu.* 2. *Franciſcus Milanenſis in deciſ.* 1. *par.* 2. *nu.* 181. vbi dixit abſolutè, quod ſi denegetur compenſatio, non intelligitur denegata retentio, cum ſit magis priuilegiata, quam compenſatio *Graſſ. in d. tract. de except. d. except* 16. *nu.* 16. *Grattan. in diſcept. cap.* 728. *nu.* 31. & ſi debitum ſit iuratum *Puteus deciſ.* 284.
6 *lib.* 2. *nu.* 1. Satis enim dicitur DD. de Paleottis creditum liquidum, dum in actis cōſtat per partitas in libris recognitas per eumdem Petrum *Maſcard. concl.* 1294. *nu.* 2. liquidius enim dicitur debitus reſpectu redditionis, rationis, adminiſtrationis bonorum, vt ipſe confeſſus eſt magni introitus ex verbis Saluatoris noſtri
7 in *Euangelio Lucæ c.* 16. vbi propriè loquebatur de villæ adminiſtratore, ſecundum *Hieron. in Homilia ſuper d. Euang.* & per *Ghislandum in* 3. *dubio*, quod de iure communi, imò naturali procedit *Lap. nu.* 5. *& alij in Clem.* 2. *de religioſ. domib. Socin. conſ.* 2. *nu.* 5. *& conſ.* 24. *nu.* 37. *lib.* 1. & illud Euang. notatur *in tex. qualiter, & quando il* 2. *ext. de accuſ. Veral. deciſ.* 157. *lib.* 2. Imò dato, quod liquidum nō poſ-
8 ſet dici Petri villici debitum, nihilominus cum de facili liquidari poſſit, intrant ea omnia, quæ ſuperius ſcripta ſunt *Aret. num.* 6. *in §. in bonæ fidei Inſt. de actionib. verſ. aduertas*, vbi plures allegat, etiam quod agatur in executiuis *Medices de compenſat. par.* 1. *q.* 13. *nu.* 1. *Graſ. in d. except.* 16. *nu.* 29. *& ſ. q.* Admittitur igitur compenſatio de debito non liquido, ſi poſſit de facili liquidari *Bart. num.* 6. *& alij in l. fin. C. de compenſat* ibi dicentes parte, contra quam compenſatio opponitur,
9 æquo animo debere ſuſtinere, donec liquidetur, dicitur enim prohibita cōpenſatio, quotieſcumq; altior requireretur indago, vt ibi *Bart.* & cæteri decidunt, hic autem non poteſt dici altiorem requiri indaginem, cū ex actis conſtet ipſum eſſe debitorem, & reddere debere rationem tot fructuum, & animalium ad eius manus peruentorum *Roman. conſ.* 244. *nu.* 6. *Dec. in c. ex parte num.* 13. *& ſeq. de off. delegati, & in c. interpoſita de appell. nu.* 7. *Menoch. in tract. de præſumpt. lib.* 2. *præſump.* 48. *nu.* 9. *Greg. XV. deciſ.* 425. *nu.* 3. *&* 4. Videmus etiam, & practicauimus multo-
10 ties, quod in cauſis ſummarijs, & executiuis, ſi quis ſe paratum offerat incontinenti probare, impeditur executio, facit *tex. in l.* 3. *in princ. ff. vt in poſſeſſ. legatorum, ſeu fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa eſſe liceat, vbi Bart. nu.* 1. *Magon. deciſ. Lucenſ.* 81. *nu.* 18. Et cum vachettæ, & libri villicationis fuerint per Petrum reco-
11 gniti, dicuntur per eum approbatæ omnes partitæ, & annotationes in dd. libris, & vachettis exiſtentes *Iaſ. nu.* 129. *& ſeq. in* 2. *lect. & melius Ripa nu.* 124. *in l. admonendi ff. de iure iur. Surd deciſ.* 199. *nu.* 6. *&* 7. qui plures allegat *Rota deciſ.* 388. *nu.* 1. *par.* 2. *in recent.* vbi aliæ plures in hoc memorantur deciſiones.

Quod autem opponitur de ſalario Petro debito, reſpondetur vanum eſſe, primò,
12 quia ſuppoſito, quod deberetur, conſtat ex libris tantum habuiſſe, vt illo non obſtante, debitor remanet pro multis mille libris: ſecundò, ad hoc, vt debeatur neceſſe eſt probare, quod d. Petrus operas ſuas locare conſueuerit, & quod dd. DD. de Paleottis ſoliti ſint ſimilium miniſtrorum operas conducere *Feder. de Senis conſ.* 218. *nu.* 3. *Puteus deciſ.* 45. *lib.* 2. *nu.* 1. ipſeq; Petrus confeſſus eſt, nec ante, nec poſt alteri ſeruiſſe, ſed dd. Nobiles de Paleottis eius filium in domo propria retinuiſſe, & ad ſcholam Grammaticæ miſiſſe, dicens ſe eſſe ſeruum antiquum, & beneficiatum eiuſdem familiæ.

Quare &c. Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA LXIX.
Pro DD. de Barbettis.

Dominicus Barbetta Teſtator

Raynaldus Iulius Cæſar Alphonſus Innocentius Victoria

Io. Maria Io.Domin. I.V.D. Ang.Ant. Horatius Anton. Io.Bapt. Chriſtoph.

Theſeus Franciſcus Raynaldus

SVMMARIVM.

Volo verbum, importat fideicommiſſum, nu. 1.

Conſequens, qui vult, cenſetur velle omne neceſſarium antecedens, nu. 2.

Fideicommiſſum inducitur quotieſcũq; aliter voluntas Teſtatoris, non poſſet ſeruari, nu. 3.

Et inducitur ex coniecturis, & præſumptionibus, nu. 4.

Donec dictio inducit fideicommiſſum fauore ad tempus excluſorum ad illud, nu. 5.

Teſtator vocans filios, & deſcendẽtes, intelligitur ordine ſucceſſiuo, nu. 6.

Et, copula reſoluitur in disiunctiuam, quando pater instituit patrem, & filium, nu. 7.

Deſcendentium nomen eſt collectiuum plurium perſonarum, nu. 8.

Dictum extenditur, vbi ratio extenditur, nu. 9.

Verba Teſtatoris deſiderium denotantia ſufficiunt ad fideicommiſſum, nu. 10.

Requiſita ad inducendum reciprocum fideicommiſſum, nu. 11.

Confiſcatio non fit in Ciuit. Bonon. niſi pro crimine læſæ maieſtatis in primo capite, nu. 12.

Declarantur Bullæ Summorum Pontificum contra facientes adunationes, caualcatas, & ſimilia, vt procedant, quando fiunt hoſtili animo, nu. 13.

Nec operatur expreſſio, quod tale crimen dicatur eſſe in primo capite, nu. 14.

Adſit Deus, & Virgo.

Dominicus teſtando hæredes inſtituit, reliquit, & eſſe voluit DD. Raynaldum, Iulium Cæſarem, Alphonſum, & Innocentium eius filios æqualiter, & altero ex eis deficiẽte ſine filijs legitimis, & naturalibus, præmorienti, ſeu præmorientibus ſine filijs legitimis, & naturalibus, ſubſtituit alios, qui erunt viuentes, & eorum filios in ſtirpes, & non in capite æqualiter, & per fideicommiſſum, & omni meliori modo, & deficiente, ſeu deficientibus filiabus fœminis, noluit dari ex ſua hæreditate præter libras trecentas pro qualibet earum, & has pro omni, &

toto,

toto, quod prætendere poſſent eas omninò ab eius hæreditate excludendo, nam
voluntas ipſius eſt, vt maſculi deſcendentes tantummodo ſuccedant, non autem
fœminæ, & naturales, volens eius facultates conſeruari debere per filios, & de-
ſcendentes maſculos legitimos, & naturales, & ad hunc effectum prohibuit alie-
nationem, & venditionem bonorum ſuæ hæreditatis, & alienantes priuauit, cæ-
terisq; ſuam voluntatem obſeruantibus applicauit. Nonenim poteſt dubitari,
quin extet fideicommiſſum nedum fauore filiorum primo loco inſtitutorum, ſed
& aliorum omnium deſcendentium maſculorum legitimorum, & naturaliũ, nam
id expreſſis verbis Teſtator declarauit vtens verbis aptis per ſe importare fidei-
commiſſum, vt eſt verbum volo *l.2.C.communia de leg.l.cum ita §. in fideicommiſſo,*
1 *& ibi Cuman.& alij ff. de leg.* 2. & cum iuſſerit bona eſſe debere in maſculos de-
ſcendentes, non poteſt dubitari, quin in eorum fauorem ordinatum fuerit fidei-
commiſſum ſimplex, & abſolutum, alias bona poſſent eſſe extra illius hæredita-
2 tem contra expreſſam eius voluntatem, qui igitur vult conſequens cenſetur vel-
le omne neceſſarium antecedens, ad illud *l.2. ff. de iuriſd. omn. iud.* plenè id com-
probat *Socin. in l.qui Roma §.cohæredes nu.*18. *ff.de verb.oblig. Dec.conſ.*23. *num.*2. *&*
*per tot. Gozad.conſ.*102. *per tot.* teſtans de communi *nu.*10. ſufficit igitur, quod Te-
ſtator voluerit bona permanere in deſcendentes, etiam ſi nulla alia alienatio-
nis prohibitio extaret *Menoch.conſ.*85.*nu.*90. *& poſt Caſtr.Curt iun. Pariſ.Crot. Ro-
land.Cephal & alios dixit Simon de Prat.de interpret.vlt.volunt. lib.*3.*interpret.*3. *dubit.*
3 1.*fol.*10.*nu.* 13.*fol.* 284. & eo magis dicendum eſt, cum Teſtator verba protu-
lerit per modum diſpoſitiuæ rationis, vt aduertit *Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt.*
5.*nu.*6.*verſ.ſi illa verba. Rota deciſ.*51.*nu.*4. *& deciſ.*698.*p.*1. *diuerſ.Mantica de con-
iect. lib.* 6.*tit. vlt. nu.*12. & id veriſſimum affirmat *Peregr.de fideicom.art.*11.*nu.*29.
quando alio modo voluntas Teſtatoris ſeruari non poſſet *Cyriacus contr.*301.*nu.*
14. hęc igitur materia tota reſultat ex voluntate Teſtatoris, quæ & coniecturis,
4 & pręſumptionibus, & quibuſcumq; verbis poteſt deſumi, & ad fideicommiſſum
inducendũ, aliquando receditur à propria verborũ ſignificatione, cum non in-
tentio verbis, ſed verba intentioni deſeruire debeant *c. humanæ aures* 22. *quæſt.*5.
*l.cum proponeretur, & l.vnum ex familia § ſi omiſſum ff.de leg.*2.*Merzar.conſ.*4.*in princ.
nu.*3, 21.28. *&* 33. *Rota deciſ.*640.*nu.*15.*par.*1. *diuerſ.*

Noto etiam illud verbum (donec) quod importat de per ſe fideicommiſſum *Bart.in*
5 *l. fin.* §.1. *ff.ad Tertul.nu.*2. per talem enim dictionem (donec) ſeu (quouſque) di-
xit *Tiraquel. poſt alios in tract. primogeniorum quæſt.* 53. *nu.* 23. non poſſe dici per-
petuo fœminas eſſe excluſas, ſed ad tempus *Ioſeph de Seſſe deciſ.*76. *nu.*10.

Teſtator etiam vocando filios, & deſcendentes, non intellexit vt ſimul ſuccedant,
6 ſed ordine ſucceſſiuo, quia quando plures in inſtitutione coniunguntur, inter
quos non ſolum cadit ordo charitatis, & affectionis, ſed etiam inſtituendi ne-
7 ceſſitas ſaltem cauſariua, vt cum pater inſtituit filium, & nepotes, copula(&)re-
ſoluitur in diſiunctiuam, & quoad filium, verbum (inſtituo) ſtat propriè, quo, ve-
rò ad nepotes accipitur pro ſubſtituo *gloſ. Bart. Bald. & cæteri DD. communiter in
l.Gallus §.quidam rectè ff. de lib. & poſth.* cum alijs cumulatis per *Peregr.in d.tract.de
fideicom. art.*17.*nu.*7. & plena manu *Fuſar. in tract.de fideicom.quæſt.*476.*nu.*1.*cum
ſeq.* id etiam expreſsè declarauit Teſtator, dum vt ſeruaretur voluntas ſua, pro-
hibuit alienationem; tum etiam, quia Teſtator nõ ſimpliciter vocauit filios, ſed
8 adiecit deſcendentes, quod eſt nomen collectiuum plurium perſonarum diuer-
ſorum graduum, quæ perſonæ, ſicut inter ſe ordine ſucceſſiuo admittuntur, ita
etiam à patre eodem ordine cenſentur inuitatæ, vt æqualis omnium fiat deter-
mina-

minatio *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupil.* ita etiam argumentantur *Cuman. Aret. &*
Socin. in d. §. quidem, & communiter ibidem probarunt *Pereg. multos referens d. art.*
17. nu. 36. Fuſar. d. quæſt. 476. nu. 56. & vbi ratio generalis, vt bona conſeruētur
in filijs, & deſcendentibus à Teſtatore deſiderata locum habere debet, ita &
diſpoſitio *l. cum pater § dulciſſimis, vbi Bart. Imola, & alij ff. de leg. 2. & in l. regula §. ſi*
quis ff. de iur. & facti ignor. Bald. in l. quod dicitur per illum tex. ff. de pactis, dum di-
9 cit eatenus extendi dictum, quatenus ratio illius extenditur, latiſſimè *Tiraquel.*
in tract. ceſſante cauſa par. 1. nu. 139. cum plur. ſeq. ſuſtinens *nu.* 145. poſt alios, quos
allegat id, procedere non ſolum in legibus, ſed & in contractibus, vltimis volun-
tatibus, & iudicijs, hoc idem ad propoſitum tradidit *Bart. in l. pater filium §. fun-*
dum ff. de leg. 3. dicens, quod ſi Teſtator prohibeat fundum alienari per filium
quoad ipſe vixerit, quia illud velit remanere in familia, & ſic per modum ratio-
nis diſpoſitiuæ talis ratio, quia generalis ampliabit prohibitionem alienationis,
etiam vltra tempus vitæ filij, quamuis talis diſpoſitio ſit limitata ad illius vitam
Socin. in d. §. cohæredes nu. 18. Dec. d. conſ. 23. nu. 4. verſ. ſextò moueor, vbi dixit eſ-
ſe dictum notabile *Gozad. d. conſ. 102. nu. 5.* Videmus etiam, quod verba ſolum
10 deſiderium Teſtatoris denotantia ſufficiunt ad fideicommiſſum inducendum
l. etiam hoc modo, & l. & eo modo ff. de leg. 1. & ratio eſt, quia in fideicommiſſis ſola
voluntas ſpectatur *l. pen. ff. de leg. 1. l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebel. idem Pereg.*
de fideicom. art. 1. nu. 47. maximè ſi verba referantur ad filios grauatos, vt *nu.* 48.
Imò in caſu noſtro videtur extare reciprocum fideicommiſſum inter omnes de-
ſcendentes, nam concurrunt illa tria requiſita ad inducendum reciprocū fidei-
11 commiſſum, nempè, quod omnes illi, poſt quorum mortem fuit facta expreſſa
ſubſtitutio ſint à Teſtatore vocati; ſecundò, quod ſubſtitutio ſit facta ab vltimo;
tertiò, quod ſit facta in tota hæreditate.

De primò ſatis conſtat, vt dixi, cum ſola ratio agnationis conſeruandæ videatur
ſufficere, etiam ſi deſcendentes eſſent in cōditione poſiti *Hippolyt. Rimin. conſ. 20.*
nu. 40. lib. 1. Pariſ. conſ. 6. nu. 16. lib. 3. Mantica de coniect. lib. 11. tit. 3. nu. 15.

Ex qua ratione conſeruationis agnationis reſultat ſecundum requiſitum, ſcilicet,
quod ſubſtitutio dicatur facta ab vltimo moriente, & ſi verbis nō ſit expreſſum,
& ratio videtur clara, quia ſi hæredes primi decedentis illius portionem retine-
re poſſent, donec alij decederent, cum illi poſſint eſſe extranei, & de aliena fa-
milia, tota hæreditas non diceretur eſſe in deſcendentes, & ſic neceſſarium erit
dicere, quod ſubſtitutio fuerit facta ab vltimo moriente.

Tertiū quoque requiſitum eſt clarum, nam Teſtator voluit eius hæreditatem ſtare
debere in deſcendentes, & ſi pars alienaretur, voluit poſſe incontinenti recupe-
rari. Ita igitur dicitur facta virtualiter ſubſtitutio in tota hæreditate, ſic in ſpe-
cie declarant *Socin. iun. conſ. 110. nu. 32. & conſ. 145. nu. 42. lib. 3. & Simon de Prat.*
de interpret. vlt. volunt. dubit. 4. ſol. 1. nu. 32. verſ. ego tamen, & nu. 33. verſ. hac ſanè
ſol. mihi 325.

Sum igitur in opinione bona hæc deberi nepotibus ex Teſtatoris filijs, & ſi confi-
12 ſcata prætendantur pro prætenſis caualcatis, eo magis cum in hac Ciuitate non
niſi in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ in primo capite bona cōfiſca-
ri poſſint ad for. Capitulorum Gregorij XIII. & prius atteſtati fuere *Gozad. conſ.*
96. nu. 4. Maluaſ. conſ. 10. nu. 13. & 14. qui Salicetum allegat in l. 1. C. de hæred. in-
ſtit. nu. 12. Ant. Scap. in tract. Iuris non ſcripti lib. 5. cap. 174. nu. 12. Bertazol. qui
dixit id confirmari cum *Bulla Pij Quarti in conſ. 477. nu. 7. Baiard. ad Clar. in §. fin.*
praxis crim. q. 78. nu. 9. quibus addo *Bullam Iulij Tertij die 2. Iulij* 1554. nec facit

Bulla,

Google

Bulla, quæ allegatur cõtra facientes adunationes, armatas, ſiue caualcatas, nam
13 habet locum ſolũmodo, quando fiunt hoſtili animo contra Principem, vel Rempublicam, vt in votis *Eminentiſs. Seraphini, & Blanchetti, ac Reuerendiſs Orani, quæ habentur inter Deciſiones criminales Farinac. par. 2. deciſ. 61.* vbi declaratum fuit Illuſtriſs. Io. Antonium Vrſinum, qui Ciuitellam ingreſſus fuit, Gubernatorem, Beroarios loci occidit, fregitq; carceres, & carceratos exemit, nõ incurriſſe Bullam, cum id fecerit ex odio priuato, quod habebat cum Gubernatore.

Nec facit expreſſio, quod quis dicatur propter caualcatas, commiſiſſe crimen læſæ
14 maieſtatis in primo capite, dum tale delictum de per ſe non eſt aptum continere crimen læſæ maieſtatis in primo capite, ita poſt plures affirmat *Boſ. in tit. de crim. læſæ maieſt. nu. 62. & ſeq.* nec tale delictum, & alia ſimilia, mortuis parentibus, aſcripta continentur, nec in primo, minuſq; in ſecundo capite criminis læſæ maieſtatis, probant *prima quattuor leges ff. ad l. Iuliam maieſt.* & voluerunt *Boſ. loco allegato nu. 2. Capic. in deciſ. 130. Decian. in tract. crimin. lib. 7. cap. 4. num. 4. & 5. Batard. ad Clar.* quem refert *Farinac. quæſt. 112. nu. 6.* vbi declarat, quodnam ſit primum, vel ſecundum caput crimen læſæ maieſtatis *Odd. conſ. 27. nu. 16. & ſeq.*

Et hæc ſaluo ſaniori iudicio.

CONTROVERSIA LXX.

Pro eiſdem DD. de Barbettis.

SVMMARIVM.

Banniti ſunt incapaces ſucceſſionis, nu. 1.

Banniti noſtri temporis æquiparantur deportatis, nu. 2.

Banniti etiam de iure communi ſunt incapaces ſucceſſionis in bonis in territorio, vbi ſunt banniti, nu. 3.

Banniti dicuntur hoſtes illius Ciuitatis, à qua ſunt banniti, nu. 4.

Nõ datur ſucceſſio in bonis damnatorum ex crimine læſæ maieſtatis, nu. 5.

Incapax hæreditatis non poteſt illam ad alios tranſmittere, nu. 6.

Vbi vocati ſunt plures deſcendentes diuerſarum linearum, vna extincta, admittuntur aliæ, etiam in inferiori gradu, ſtãte clauſula in ſtirpes, nu. 7.

Adſit Deus, & Virgo.

MOrtuis Raynaldo, Iulio Cæſare, & Innocentio filijs olim D. Dominici de Barbettis fideicommittentis, vt in præcedẽti Controuerſia relictis ex dd. Raynaldo, & Innocentio filijs, & Alphonſo eorum fratre, qui poſtea ob homicidium fuit bannitus, Antonius, Io. Dominicus, & Chriſtophorus d. Innocentij filij ob ſuppoſitum læſæ maieſtatis crimen patratum pariter banniti fuere, & in pœnam certæ confiſcationis bonorum, & demolitionis domorum vti rebelles condemnati, & effectiuè eorum bona fuerunt capta, & domus demolitæ, vnde Angelus

Antonius, Io. Maria, Raynaldi filij, & Horatius filij d. Alphonſi, & Theſæus, & fratres alterius Io. Dominici I.V. D. filij pariter eiuſdem Raynaldi vti condemnatorum proximiores, porrexerunt preces Eminentiſs. Legato, & inſteterunt ad bona eorum iam mortuorum reintegrari, eo magis, quia iure fideicommiſſi ad eos ſpectare prætendunt, & ex pluribus alijs cauſis, & rationibus gratiam obtinuerunt, ſolutis lib. ſeptem millibus, & facta ſibi accolatione debiti librarum mille quingentarum; nam cauſa dd. bonorum Camera Apoſtolica in tanta ſumma diuerſorum debitrix remanſerat: hodie D. Horatius Alphonſi filius prætendit ad dd. bona ſolum eſſe admittendum, excluſis Angelo Antonio, & alijs, qui ſupplicarunt (eo ſub prætextu, quod d. Alphonſus dictis Delinquentibus vti patruus fuerit proximior, quam ſint ijdem Angelus Antonius, & cæteri. Quare cum agatur inter patrueles de veritate requiſitus, tria puncta videnda eſſe credidi. Primò, an d. Alphonſus tunc bannitus fuerit capax, itaut ex eius perſona D. Horatius venire poſſit. Secundò, an bona potuerint dici eſſe in ſucceſſione dd. fratrum filiorum Innocentij, ſtante eorum conſiſcatione, & per Cameram Apoſtolicam captione. Tertiò, an fideicommiſſum obſtat DD Angelo Antonio, & alijs, cum Alphonſus à Teſtatore videatur admiſſus, nec ad bona patruelium ijdem Angelus Antonius, & cæteri videantur vocati, patruo excluſo, quatenus tamen habilis eſſet ad ſuccedendum.

Et ad primum non eſt dubitandum, quod cum Alphonſus eſſet bannitus, incapax
1 erat ſucceſſionis ab inteſtato filiorum Innocentij, ex tot *Bullis Summorum Pontificum, nempè Pij Secundi, Pij Quinti*, & aliorum plurium memoratarum *per Sixtum Quintum in Bulla contra bannitos, homicidas, latrones, eorumq; complices de anno 1586. quinto Kal. Iulij*, & in banno pluries approbato Eminentiſs. Iuſtiniani alias Bonon. Legati *in rub. delli Banditi*, vbi in terminis fuit ſancitum, ne banniti poſſint ſuccedere, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, quod & procedit de iure com-
2 muni, eo quod banniti noſtri temporis æquiparantur deportatis *gloſ. in §. cum autem verſ. relegati Inſt. quibus modis ius patr. pot. ſol.* ibi, *ſed bannitos noſtri temporis, quibus comparabimus, reſpondeo, ſi tantum eſt maleficium, vt etiam cum Ciuitate bona ſua publicentur, vel de iure, vel de conſuetudine Ciuitatum tunc deportato comparabo alias relegato, gloſ. in l. ad cognitionem in fine ff. ex quib. cauſis in poſſ. eatur, Specul. in tit. de fide instr. in §. compendioſè in verſ. quid de bannitis*, Doctores nempè *Caſtr. in l. 1. C. de hered. inſtit. nu. 3.* dicens talem vti deportatum quoad ſucceſſionem, & capacitatem hæreditatis haberi pro mortuo: Nec dicatur, quod licet ex *ſtatuto Ciuit. Bonon.* Alphonſus ſit excluſus, debeat tamen admitti ex diſpoſitione iuris communis, vt videtur tenuiſſe *Bart. in tract. de bannitis nu. 11. Angel. de Gan. belionibus*, qui alios allegat *in conſ. 70. nu. 1. & ſeq. inter conſ. crimin. 2 ilecti lib. 1.* nam omiſſo, quod eius
3 opinio à multis reprobatur, diſtinguitur tamen, vt procedat in bonis, qui in alieno eſſent territorio, nam in eo, in quo quis eſt bannitus, prout tenent *Salicet. nu. 21. & Caſtr. nu. 8. in d. l. 1.* qui exemplificat, ſi Florẽtinus haberet bona Bononiæ, & eſſet hæres illius de Ciuitate Florentiæ, bannitus poſſet tamen Bonon. hæreditatem conſequi *Alex. conſ. 75. nu. 8. lib. 1.* & nequaquam Florentiæ *Ioſeph. Lud.*
4 *decis. Peruſ. 11. nu. 8.* ex hac ratione, quia etiam de iure communi talis bannitus dicitur hoſtis dicti territorij *l. amiſſione ff. de cap. diminut.* & perdit omnia illius Ciuit. iura *Monter. ad ſtat. Bonon. in rub. de generalibus, ſeu communibus pœnis bannitorum, ſeu in figura banni conſcriptorum §. ordinamus inſuper, & in §. ſi verò bannitus eſſet, quod impune banniti poſſint offendi*, & idem *Ioſeph. Ludou. loco de quo ſupra* dixit eſſe communiorem opinionem *Alex. d. conſ. 75. nu. 7. lib. 1. Gozad. conſ. 96. num 8.*

co

eo magis, vt in caſu noſtro, ſi bona fuerunt publicata *Bubol. deciſ. 17. poſt conſ. Farinac. lib. 1.* extantibus nempè *dd. Bullis Pontificijs.* & de communi poſt plures *Ludou. Cato in conſ. 103. nu. 5. & 6* inter dd. *conſ. Zileti lib. 1. Peregr. in tract. de iure fiſci lib. 3. tit. 7. nu. 3.* qui cum *Deciano conſ. 86. nu 31. lib. 3. & alijs* concludit bannitum ex ſubſtitutione de iure communi ſuccedere non poſſe in bonis intra territorium, vt ſupra, *Rota deciſ 394. nu. 7. par. 5. diuerſ. Famianus Centulinus ad deciſ. 15. poſt Farinac. d. lib. 1. conſ. in lit. A.* faciens differentiam, an quis ſuccederet ab inteſtato, vel ex teſtamento, nam primo caſu affirmatiuè à ſucceſſione excludit.

5 Ad ſecundum, cum bona fuerint etiam ex capite læſæ maieſtatis per fiſcum capta, nullatenus poteſt ritè dici d. Alphonſum ſuccedere potuiſſe *gloſ. in l. 1. in verbo. Hoſtis C. de bonis liberor. Peregr. in d. tract. de iure fiſci lib. 3. tit. 8. nu. 6. & eſt tex. expreſſus in l. quiſquis C. ad l. Iuliam maieſt.* In tãtum, vt nec filij ipſorum poſſint ſuccedere, & nullam extare difficultatem, quando præceſſit, ſententia, dixit *Boſſ. in tit. de ſententijs nu. 49 Ant. de Roſſellis de ſucceſſ. ab inteſt. nu. 53.* & facit *tex. in auth. bona damnatorum C. de bonis proſcriptorum in fine, vbi Salicet. nu. 1. & cæteri ſcribentes* Cum ergo bona eſſent confiſcata, & per fiſcũ tenta, & poſſeſſa per plures, & plures annos, nec quicquam in eis DD de Barbettis prætendere poſſent, cum Alphonſus ad mortem eſſet tunc damnatus, hæreditatem adire non poterat *Graſ. de ſucceſſ. tit. Inſtitutio quæſt. 5. per tot.* dicens reputari pro mortuo, & in *tit. acquiſi-*
6 *tio hæreditatis quæſt. 2. nu. 5. lib. 2.* & cum talis hæreditatis incapax eſſet, illã transmittere non potuit, quia fiſcus reputatur veluti hæres *Peregr. in d. tract. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. nu. 52 & ſeq.*

Cum ergo fiſcus, & Camera Apoſtolica ad preces dd. DD. Angeli Antonij, & aliorum ſibi bona confiſcata, conceſſerit, ſolutis libris ſeptem millibus, vt ſupra, non poteſt hodie Horatius ex perſona patris aliquid prætendere, cum vt ſupra diximus, ſit prohibita ſucceſſio in bonis damnatorũ propter læſæ maieſtatis crimen, imò ipſemet Horatius fuit vnus, qui preces Eminẽtiſs. Legato porrexit, partem ſibi tangentem ſoluit, & omnia approbauit.

Ad tertium, ſemoto Alphonſo, dicitur omnes remanere in eodem gradu, & ex verbis Teſtatoris deſumi quamlibet lineam eſſe æqualiter vocatam, ex illis verbis,
7 *perche dice, che vuole, ch. fino, che ſi trouaranno maſchi deſcendenti legitimi, & naturali di detto Teſtatore,* in tãtum, vt nedum Alphonſus, ſed & alij licet in inferiori gradu dicantur deſcendentes *Rolandinus in prima parte florum rub. 13. num. 1. Gozad. conſ. 20. nu 8.* & vbi vocati ſunt deſcendentes per deficientiam vnius lineæ, alterius lineæ deſcendentes admittuntur *Bart. in l. re coniuncti nu. 11. verſ. tertio modo ff. de leg. 3. Iaſ. in l. qui quartam §. ſi quis vnam ff. de leg. 1. Barz. deciſ. 4. nu. 15. & ſeq. in cauſa de Felicinis,* facit etiam *tex. in l. ſi itaque hæredes ff. de hæred. inſtit.* addita prohibitione facta omnibus deſcendentibus ne poſſint vendere *Paulus Arzonius ad conſ. Benedicti de Plumbino 62. inter conſ. diuerſ. vlt. vol. Crot. in repet. l. re coniuncta nu. 3. ff. de leg. 3.* & nullam extare difficultatem, ſtante vocatione per Teſtatorem in ſtirpes, eo quod ſucceſſio in ſtirpes datur etiam in diſpari gradu *tex. eſt in l. nepotes, & in auth. in ſucceſſ. C. de ſuis, & legitim. Bero. quæſt. fam. 100. nu. 4. Barz. deciſ. 9. nu. 6.* talis igitur clauſula operatur, vt omnes ſtirpes conuenire debeãt, & qui ex vna ſtirpe proximior eſt defuncta, alias ſtirpes non excludit *Socin. conſ. 104. nu. 5. lib. 3. & conſ. 38. nu. 9. ad finem conſ. 91. nu. 23. & conſ. 92. nu. 58. & ſeq. lib. 2.* ita poſt infinitos nouiſſimè dixit *Mart. in clauſ. 43. nu. 1. & ſeq. 3. par. ſecundum vlt. impreſſ.* Et hæc &c.

CONTROVERSIA LXXI.

Pro D. Petronilla Maria Sotella cum Ad. RR. PP. S. Dominici, & S. Martini.

SVMMARIVM.

Filius tenetur relinquere alimenta cibi, potus, & veſtitus Matri, n. 1.

Quæ alimenta in legitimam non imputantur, nu. 2.

Notarius Apoſtolicus poteſt in quocumq; loco Eccleſiæ Rom. ſubiecto Inſtrumenta conficere, nu. 3.

In teſtamẽto nuncupatiuo ſufficit, quod Teſtator exprimat ſuam voluntatem corã teſtibus abſq; aliqua ſtipulatione, ſeu publicatione, n. 4. & 53.

Senſus viſus non decipitur circa proprium obiectum, nu. 5.

Sufficit teſtes concordare in ſubſtantia, nu. 6.

Inſtitutio hæredis fieri poteſt quibuſcumq; verbis, dummodo ex ijs appareat de voluntate Teſtatoris, n. 7.

Examinatis teſtibus teſtamentarijs, Iudex poteſt publicare Teſtamentum, nu. 8.

Scriptura in Teſtamento non eſt de ſubſtantia, nu. 9.

Non ſolum Teſtator poteſt committere Notario, vt ſcribat ſuum teſtamentum, ſed etiam cuicumq; alteri etiam ſeruo, nu. 10.

Per ſecundum Teſtamentum reuocatur primum, nu. 11.

Sufficit teſtes eſſe præſentes, quia præſumuntur rogati, & poſſunt rogari etiam ab extraneo, nu. 12.

Regitus ore proprio Teſtatoris probari poteſt per duos teſtes, nu. 13.

Antonius de Butrio in c. nihil extra de verborum ſignificatione declaratur, nu. 14. & 20.

Virtus, & ſubſtantia verborum non in eorum cortice, vel ſuperficie, ſed in ſenſu, & intẽtione conſiſtit, n. 15.

Quando articulantur verba formalia Teſtatoris ſunt probanda, nu. 16.

Teſtes ad concordiam ſunt reducendi non ſolum, quando vnus alteri contradicit, ſed quando plures pluribus, nu. 17.

Melius probant teſtes per diuerſa verba concordantes, quam ſi per eumdem verborum ſermonem, nu. 18.

Nam tunc dicuntur ſuſpecti. nu. 19.

Teſtari non poteſt, qui non eſt ſanæ mentis, nu. 21.

Sat eſt, quod duo teſtes deponant de ſana mente, etiam ſi mille de inſania deponerent, nu. 22. & 69.

Homo naſcitur benè ſenſatus, num. 23. 54. & 68.

Infirmitas etiam atrox, & vehemens non impedit quem teſtari, dummodo articulatè, & intelligibiliter loquatur, nu. 24. & 52.

Etiam ſi habeat linguam groſſam, & balbutientem, & ſit ſemimortuus, nu. 25.

Teſtamentum ad Interrogationem ſuſtinetur, nu. 26. 58. 61. 63. & 65.

Sta-

Statutum Bonon. in rub. de Teſtamentis in §. ſi vero, & in §. ſi aliqua declaratur, nu. 27.

Teſtamentum ſuſtinetur cum quinque teſtibus in comitatu, nu. 28.

Eo magis ſi interueniat Sacerdos, nu. 29. & nu. 34.

Imò ſufficit, quod Teſtator expreſſerit voluntatem ſuam verbis aptis ad teſtandum, nu. 30.

Quando agitur de impoſſibili, nec ſtatutum, nec conſtitutio arctat, nu. 31.

Statutum prædictum non operatur in caſu neceſſitatis, nu. 32.

Scriptura non requiritur in Teſtamento nuncupatiuo, nu. 33.

Iudex animarum eſt dignior Iudice ſeculari, nu. 35.

Statutum prædictum de Teſtamentis non habet locum, dum vigore alterius ſtatuti proceditur ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta. nu. 36.

Nec ex neceſſitate requirit rogitum Notarij, nu. 37.

(Vel) dictio de ſui natura diſiungit caſum, & ampliat diſpoſitionem, n. 38.

Non præſumitur, quod ſtatuentes voluerint tollere id, quod eſt de Iure communi, nu. 39.

Statutum debet interpretari, vt minus corrigat Ius commune, nu. 40.

Et ſi corrigeret vel odioſum ex Identitate rationis, non eſt extendendum ad caſum non expreſſum, nu. 41.

Statutum ſi dat formam ſine clauſula prohibitiua, teſtamentum ſuſtinetur, nu. 42.

Diſpoſitio c. cum eſſes extra de Teſtamentis ſeruatur etiam in terris Imperij, nu. 43.

Non ita de facili committitur falſitas coram patre ſpirituali, ſicut coram extranea, nu. 44.

In Teſtamẽto coram Sacerdote parochiali non requiritur rogitus teſtium, nu. 45.

Si ſit diſcrepãtia inter Ius ciuile, & Ius canonicum, ſi ſtatutum mandet ſeruari Ius ciuile, ſtatutum non valet, nu. 46.

Nec Papa, nec Imperator poſſunt ſtatuere contra Ius diuinum, nu. 47.

Religioſi tenentur ſeruare Ius Canonicum, nu. 48.

Ægrotans dicitur eſſe in cõflictu, n. 49.

Qui ſub prætextu defectus numeri teſtium, vel alterius ſolemnitatis Teſtamentum impugnare conantur, peccant mortaliter, nu. 50.

Præſumitur ſanitas mentis in Teſtatore, dum inſtituit venientes ab inteſtato, nu. 51.

Præſumitur in dubio teſtamentũ ſcriptum de mandato teſtatoris, nu. 56. dummodo ille, qui ſcripſit non ſit heres inſtitutus, nu. 57.

Præordinatio teſtatoris tollit omnẽ falſitatis ſuſpicionem, nu. 59.

Deliberata volũtas teſtatoris arguitur ex multiplicata heredum nominatione, nu. 60.

Non præſumitur teſtatorem ad alterius impreſſionem teſtamentum condidiſſe, nu. 62.

Suggeſtio non præſumitur, & in dubio eſt iudican. pro teſtamento, nu. 64.

Pro Religioſis, Sacerdotibus, & Confeſſarijs præſumitur, nu. 66.

Voluntas teſtatoris probatur per duos teſtes, nu. 67.

Et ſi teſtatoris probaret demẽtia, ſi tamen teſtamentum ſit factum, prout alius prudẽs feciſſet ſuſtinetur, n. 70

Teſtamẽta non ſunt fundata in ratione, ſed in volũtate teſtat. n. 71. & 89.

Teſtes deponentes de non ſanitate mentis teſtatoris, etiam non interrogati, debent deponere de ſignis, motibus, & actibus teſtatoris, nu. 72.

Sanitas mentis non percipitur viſu, vel auditu, ſed iudicio rationis, nu. 73.

Teſtes, qui iudicant, non probãt, nu. 74.

Standum eſt primo dicto teſtium cum iuramento, nu. 75.

Maximè dum ex poſt ſpontè comparuerunt ducti à conſcientia, dicentes ſecundum dictum minus potentiũ fuiſſe expreſſum, nu. 76.

Si teſtator poſt conditum teſtam. rectè reſpõdeat interrogationi de alio negotio ſibi factæ articulatè, & firmiter cognoſcitur eſſe ſanæ mentis, n. 77.

Teſtamentum primum non præſumitur reuocatũ, ſi ſecundum ſit factum ad alterius interrogationem, nu. 78.

Si duo ſint hæredes, vnus ſuccedens ab inteſtato, & alius ſecum hæres inſtitutus priuilegium, & ius competens ſuccedenti ab inteſtato prodeſt, & extraneo, nu. 79.

Teſtamentum primum per ſecundũ validum tollitur, nu. 80. & 97.

Maximè dum teſtator claris verbis, & nominatim reſpondet, nu 81.

Etiam ſi teſtator moriatur ſtatim cõdito teſtamẽto, dum eſt ſanæ mẽtis, reuocatũ dicitur primũ teſtam. nu. 82.

In teſtamento nuncupatiuo non requiritur rogitus teſtium, nu. 83.

Et ſufficit teſtium præſentia, nu. 84.

Rogitus teſtiũ probatur duob. teſt. n. 85

Statutum Bonon. lib 4. de teſtamentis in §. ſi vero, & in §. & ſi aliqua vltima voluntas declaratur, n. 86.

Si ſcriptura, vel Notarius adhibeatur, adhibitio non cenſetur facta pro ſubſtantia, nu. 87.

Teſtamentum valet eo modo, quo valere poteſt, nu. 88.

Statutum prædictum non imponit neceſſitatem, vt teſtamenta rogari debeant per Notarium, nu. 90.

Teſtamẽtum poteſt etiam rogari per Sacerdotem, nu. 91.

Teſtamentum in caſu neceſſitatis ſuſtinetur non ſeruata forma iuris communis, nu. 92.

Eo maximè ſi facta ſit diligentia reperiendi Notarium, nu. 93.

Et ſi Notarius ſuperueniat poſt mortẽ, & omnes teſtes, qui fuerunt præſentes ſibi atteſtentur de veritate teſtamenti, poteſt fieri rogatio, nu. 94.

Statut. Bonon. de Teſtam. non derogat diſpoſit. c. cũ eſſes ext. de teſt. nu. 95.

Sufficit ad diſpoſit. d. c. cum eſſes, quod loco Parochi ſit alius Sacerdos, n. 96.

Diſpoſitio d. c. cum eſſes vbique, etiam ad præiudicium piæ cauſæ eſt ſeruandum, nu. 98. & 102.

Etiam quod ſtatutum diſponat ſeruandum eſſe ius ciuile, nu. 99.

Statuta Bonon. ſunt confirmata à Papa in forma communi, nu. 100.

Poteſt dubitari, an ſtatutum in teſtamento diſponens ſeruari debere ius ciuile, valeat, nu. 101.

Quando non adeſt Parochus, ſufficiunt quattuor teſtes ſecundum diſpoſitionem d. c. cum eſſes, nu. 103.

Quando teſtator declarauit voluntatem ſuam corã teſtibus, neceſſe eſt eo de-

ſun-

Digitized by Google

functo, vt teſtes deponant coram Iudice de toto tenore teſtamẽti, n. 103.
Et ſi interim vnus teſtis moriatur, probatio teſtamenti corruit, nu. 104.
Notarius etiam dicitur Iudex, nu. 105.
Teſtes teſtamentarij ſi ſint examinati, etiam non citata parte ad proban. & obtinen. immiſſionẽ, probant, n. 106.
Sufficit, quod teſtes concordent in ſubſtãtia inſtitutionis hæredis, nu. 107.
Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed coadiuuanda, nu. 108.
Statutum Bonon. de probationibus declaratur, nu. 109.

Adſit Deus, & Virgo.

ANno 1637. 20. Aprilis Paulus Burgognonus teſtatus eſt, Fratreſq Hieronymũ, & Bartholomæũ hæreditate ſpriuauit parirer, & Diomedam Matrem, ei tantum relinquendo alimenta cibi, potus, & veſtitus, & ſi deberentur *Surd. ad Sa ictatem poſt textus, & DD. in tract. de alimentis tit. 1. quaeſt. 22. nu. 1. & ſeq.* & quæ minus in legiti-
1 mam Matri debitam poſſunt imputari *l. quæ Pater ff fam. herciſcunda. Idem Surd. in d. tract. tit. 7. quaeſt. 10. num. 7.* Duaſq; proportionabiliter Mendi-
2 cantium Religiones Hæredes Vniuerſales inſtituit, vt proceſſ. Bellioſſi fol. 35. Quod Teſtamentum inoffitioſum Mater eſſe dixit.

Mortuis Fratribus anno 1647. 24. Februarij, idem Paulus per multos annos continuus habitaror in Communi Maſcarini, ſeu Roncorum Venezani (præuia declaratione præcedenti die) velle teſtari, vt Parochus affirmauit ad articulum ſecundum proceſſ. A. fol. 96. & ſum. teſtium Bellioſſi fol. 137. & 138 valdè penes Parochum prædictum inſtetit pro Not. & idcircò Parochus, & Medicus ſtante nimia diſtantia à Ciuit. Bononię, miſerunt ad Terram Plebis locum Viciniorem habitationi eiuſdẽ Pauli, eo quod Medicus ſibi dixit eius Fratrẽ Plebenſem eſſe Notariũ, & ſi de Territorio Ferrariæ poſſe rogari, cũ haberet ſuper hoc Bullam Apoſtolicam Iulius Cæſar Gattus d. Sum fol. 25 D. Carolus Plodius d. Sum.
3 fol. 92. verſo, 99. & 106. & quod Notarius Apoſtolicus poſſit in quocumq; loco rogitus conficere, eo mag s cum Eccleſia Romana, & Ferrariæ, & Bononiæ ſit Domina, poſt *tex. in l. non ſilum §. Teſtam. ff. de excuſat. Tut. Spec. Bart. Beroum, & Surdum dixit* tempeſtate noſtra famigeratus *Buccaferreus conſ.* 110. *num.* 20. *&* 21. vbi demonſtrauit nil operari ſtatutu n in contrarium, & cum ſibi Paulo relatum eſſet Norarium reperiri non poſſe commiſit R. Fr. Franciſco Mariæ Iacobello Ordinis S. Franciſci Minorum Conuentualium, quem Parochus ibi ſui loco deputauit, vt ipſe affirmat d ſum. Teſtium Bellioſſi fol. 136. Iulius Cæſar Gattus fol. 25. verſ. vt Teſtamentum ſcriberet, & coram teſtibus publicaret Hæredes ore
4 proprio, Matrem, & Vxorem nominando, idem Gattus his verbis, *Il Sig. Paolo auanti ſe gli daſſe l'oglio Santo à mezza mattina diſſe, che lui ſi ſentiua male, & che il Notaro ſtaua aſſai à venire, e pregò il ſuo Confeſſore Fr. Franceſco Maria, che ſcriueſſe la ſua vltima volontà, che voleua, che la ſua robba l'haueſſe la metà ſua Madre, & l'altra metà ſua Moglie* d. ſum. Teſt. Bellioſſi fol. 28. verſo.

Ioannes Tertius ibi *diſſe, che laſciaua la ſua robba mezza à ſua Madre, e mezza à ſua Moglie* d. ſum. fol. 42. Inferius interrog. dixit *non vi hò detto, che laſciò herede ſua Moglie, & ſua Madre* fol. 46. & iterum f. 49. verſo.

Reuer. D. Carolus Plodius ibi, *il Padre Confeſſore ſcriſſe tutto quello, che lui diſſe*, f. 90. *& quando Fr. Franceſco Maria hebbe letta la ſcrittura, diſſe, ſtate qui per Teſtimonij di quel tanto hà ſignificato il Sig. Paolo*, & ibi interrog. *come il Sig. Paolo laſciò here-*

di

di per la metà della robba ſua tanto in debito, quanto in credito la Sig. Diomeda ſua Madre, & per l'altra metà la Sig. ſua Conſorte, & ibi, *& hauendo hauuto notitia, che il Notaro non ſi poteua trouare, pregò il Padre Fr. Franceſco Maria, che in luogo del Notaro ſcriueſſe il Teſtamento, che lui voleua fare li preſenti li Teſtimonij conuocati, & il Sig. Paolo pregò li Teſtimonij à voler eſſer preſenti al Teſtamento, & così Fr. Franceſco Maria le ſcriſſe, & il d. Sig. Paolo nominò con la propria bocca, come hò detto di ſopra, che laſciaua heredi della metà della ſua robba ſua Madre, & per l'altra metà la Sig. Petronella ſua Moglie*, fol. 100. verſo.

Franciſcus Querzola ibi, *la Scrittura la legete Fr. Franceſco Maria, & chiamò lì tutti noi altri* d. ſum. fol. 120. & ibi, *Io la viddi ſcriuere*, & ibi, *lui non parlò altro, ſe non che dimandò al Sig. Paolo, ſe ſi contentaua, che ſua Madre godeſſe la metà della ſua robba, & l'altra metà ſua Moglie, & lui riſpoſe forte à queſta dimanda, & confeſsò con la propria bocca, che la laſciaua à ſua Madre, & à ſua Moglie*, fol. 121. 122. & 123. & ſibi lecta ſcriptura Teſtamenti, recognouit continere veritatem, & replicat, *che laſciò la robba alla Madre, & alla Moglie*, fol. 126. & 127.

Blaxius Mattarellus, *vi hò detto, come è vero, il Sig. Paolo laſciò meza la robba alla Moglie, & meza alla Madre*, Sum. Teſtium Zochini fol. 3. *& mi trouai preſente al Teſtamento*, fol. 6. 10 &. 11. ibi, *il Padre gli lo dimandaua à lui, & il Sig. Paolo diſſe, che laſciaua meza la robba alla Madre, & meza alla Moglie*, & ibi, *vay bene, quando il Sig. Paolo diſſe, laſcio meza la robba alla Moglie, & l'altra meza à mia Madre*, fol. 21. & inferius, *Fra Franceſco Maria ſcriſſe il Teſtamento di detto Sig. Paolo.*

Io. Antonius de Guidis ibi, *il Frate gli diſſe, dichiarateui, come volete fare, dicendo à chi la volete laſciare, & chi volete ſia voſtro herede, la volete laſciare à voſtra Madre, & à voſtra Moglie, ò ad altri, biſogna, che ſiate voi, che lo diciate, & il Sig. Paolo riſpoſe, che la laſciaua meza à ſua Madre, & meza à ſua Moglie* d. Sum fol. 34. ver.

Ioſeph Mattarellus, *Io ſenteì, che il Sig. Paolo diſſe, che laſciaua heredi la Madre, & la Moglie meza per vna*, d. Sum. fol. 47. *fù letto il Teſtamento forte*, fol. 48. & reiterauit fol. 50.

Fr. Franciſcus Maria Iacobellus, *Io fui quello per mancamento del Notaro, che ſcriſsi*, & poſt relictorum memorationem dixit, *che laſciaua herede vniuerſale del ſuo hauere ſua Madre per la metà, & l'altra metà ſua Moglie*, d. Sum. Zochini fol. 61. & ibi, *Io gli dimandai ſe ſi contentaua, che il tutto foſſe fatto alla preſenza delli Teſtimonij, & eſſo mi riſpoſe, che sì, & io gli chiamai*, fol. 62. & ibi, *pregò me à voler ſcriuere detto ſuo Teſtamento*; & inferius dixit, *che voleua inſtituire heredi la Madre, & la Moglie per la metà per ciaſcuna di loro*, fol. 85. & ibi, *è vero, che detto Sig. Paolo di propria bocca, & ad alta voce diſſe, che ogn'vno poteua intendere, Io Inſtituiſco, & faccio miei heredi per la metà la Sig. Diomeda mia Madre, & per l'altra metà mia Moglie*, fol. 86.

Frater Rochus de Federicis, *Io sò, che il Sig. Paolo fece Teſtamento, & che laſciò la ſua robba alla Madre, & alla Moglie, queſto è quello Io sò, & fece così, & lo sò dalla ſua bocca*, fol. 93. & ibi, *leſſe il Teſtamento alla preſenza di Teſtimonij*, fol. 97. & 98. & ibi, *il Sig. Paolo raffermò quello haueua ſcritto Fra Franceſco Maria*, & ibi, *& è vero, che diſſe, che faceua ſuoi heredi per la metà ſua Madre, & per la metà ſua Moglie* fol. 105.

Et ſic omnes nouem teſtes Teſtamentarij concordant, quod D. Paulus hæredes inſtituit pro dimidia Matrem, & pro dimidia Vxorem, & ſi agamus de Teſtamento

4 nuncupatiuò, in quo ſufficit, quod Teſtator exprimat ſuam voluntatem coram teſtibus abſq; alia ſtipulatione, ſeu publicatione, ita poſt *Abb. Alex. Ruin. & alios dixit Peregr. deciſ. 80. nu. 7. verſ. ſed contra, Socin. Iun. conſ. 62. nu. 6. lib. 4. Seraphin.*

phin. deciſ. 623. *nu.* 6. & in hac Inſtitutione omnes nouem teſtes examinati ſunt concordes, & conteſtes, adeò vt ſuper hoc non ſit hæſitandum ad *Tuſchum*, qui concordantes dat in verbo Teſtamentum *concluſ.* 263. *per tot. Laurentius Rodulphus poſt plures cant.* 267. *nu.* 21. *Iacobin. de Sancto Georgio in l. de ætate nu.* 11. *ff. de probat.*
5 nec teſtes alia comprobatione egent, dum de viſu, & ex ore proprio auditu deponunt, non .n. ſenſus viſus decipitur circa proprium obiectum *Innoc. in c. cum cauſam nu.* 2. *ext. de Teſt.* tale ergo Teſtimonium alijs excellentius eſt *Mantica de tacitis, & ambiguis lib.* 8. *tit.* 14. *nu.* 1. & ſufficere, quod teſtes concordent in ſubſtantia dixit *Rota penes Gregorium Decimumquintum deciſ.* 248. *nu.* 13. *& deciſ.* 558.
6 *nu.* 8. & habetur nouiſſimè in *deciſ.* 289. *nu.* 7. *parte* 5. *diuerſ.* & non poteſt dubitari, quin hæredis Inſtitutio fieri poſſit quibuſcumque verbis, dummodo ex ijs ap-
7 pareat de voluntate Teſtatoris *l. quoniam Indignum C. de Teſtam.* eo magis ad ſuſtinendum Teſtamentum *Rom. Socin. Sen. Iaſ. & alij, quos allegat Mantica de coniect. vlt. vol. lib.* 4. *tit.* 3. *nu.* 1. *&* 2. *Rota penes Cabaler. deciſ.* 388. *nu.* 2. Minuſq; in Teſtamento requiritur ſcriptura *Seraphin. deciſ.* 581. *nu* 6. *& d. deciſ.* 623. ſed viua voce Teſtatoris ordinari poſſe atteſtatur *Myſinger. in* §. *fin. Inſt. de Teſtam. Rota deciſ.* 588. *nu.* 1. *par.* 5. *diuerſ. tomo* 2.

Et eſt aduertẽdum, quod ſtatim mortuo Teſtatore Notarius aduenit, ibiq; repertis omnibus Teſtibus, & Parocho, qui Sanctiſs. Olei Sancti Vnctionem Infirmo portauerat, Idem Fr. Franciſcus Maria ſibi conſignauit d. ſcripturam, & ij omnes teſtes ore proprio talem fuiſſe Pauli vltimam voluntatem affirmarunt, vt proceſs. Zoch. fol. 43. verſ.

Et idcircò D. Petronilla Maria Sorella Pauli Vxor habuit acceſſum ad Excellentiſs. Eminentiſs. Bonon. Legati cauſarum Ciuilium Auditorem, & obtinuit examinari octo ex dd. Teſtibus Teſtamentarijs, qui omnes depoſuerunt de hæredũ Inſtitutione, de rogitu ex ore proprio Teſtatoris, & de ſana illius mente, vt in proc. coram R. & Excellentiſs. Commiſſ. Fabr. S. Petri de Vrbe ſign. litt. A. fol. 61. ad 81. Qui Excell. D. A. Generalis viſis dd. Teſtium depoſitionibus Teſtamẽ-
8 tum publicauit ad for. *gloſſa in l. publicati C. de Teſtam.* & vt aduertit *Bart. in l.* 1. *ff. de bonor. poſſeſſ. ex Teſt. militis*, eidemq; D. Petronillæ Mariæ mandatum immiſſiuum pro dimidia parte bonorum hæreditariorum Conceſſit, Eaq; bona ſibi in diuiſione cum cohęrede obuenta poſſidente, Inſurrexerunt eædem duæ Religiones Mendicantes, illiſq; Citatis, de nouo fuerunt examinati nedum ijdem octo, ſed & Nonus teſtis, qui tempore aliorum examinis Bononiæ non reperiebatur.

Ex cuius facti narratione tolluntur ea omnia, de quibus dubitauit Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. Iudex, nempè Teſtamentum primum non tolli per ſecundum non rectè factum, eo quod ratione loci, & temporis magis ſolemniter fieri non poterat hoc vltimum, nullo .n. Iure tale Teſtamentum reprobatur, nam vt dixi in nuncupatiuo ſcriptura non eſt de ſubſtantia, ſed ſufficit, quod teſtes adhibeantur,
9 & coram eis Teſtator ſuam voluntatem declaret, & tale Teſtamentum perinde habetur, ac ſi eſſet in publicam ſcripturam redactum, & per teſtes probari poſſe, dixit *textus in d. l. hac conſultiſſi.* §. *per nuncupationem C. de Teſtam. gloſ. & DD. in l. publicati C. eodem l. hæredes palam in princ. ff. de Teſtam. Maſcard. poſt plures concluſ.* 1352. *nu.* 13. dicens id apud Doctores nullam habere dubitationem *Peregr. deciſ.* 80. *nu.* 7. *verſ. ſed contra Emanuel. Roderic. ad contr. tricesimam trigeſimam quintam lib.* 1. *verſ. tandem*, & alijs omiſſis, Nemo ergo ſibi perſuadeat, quod magis credatur Inſtrumento Tabellionis, quam ſeptem teſtibus *Sicard. in d. l. hac conſultiſſima C.*

de

de Teſtam. nu. 1. Et non ſolum Teſtator poteſt committere Notario, vt ſcribat Te-
10 ſtamentum, ſed cuicumq; alteri etiam ſeruo *l. ſeruus ff. de Teſtam. Sicard. in eadem l. hac conſultiſſima nu.* 2. & quando Notarius non venit in tempore, ſufficit, quod iam Teſtator declarauerit voluntatem ſuam *Magon. deciſ. Lucen.* 32. *nu.* 43.

Vanum ergo redditur dicere primum Pauli Teſtamentum non tolli per ſecundum, nedum quia ritè factum, ſed quod fortius eſt etiam, ſi hæredes hæreditatem non
11 adiuiſſent, primum reuocatum eſt, & hoc, quia ſolum ſpectatur, an hæredes exiſtere potuerint *l. cum in ſecundo ff. de Iniuſt. Teſt.* §. *poſteriore Inſt. quibus mod. Teſt. Infirmentur l. pater filio, & ibi Io. de Imola ff. de hæred. Inſtit.* & poſt plures *Mantica de tacitis, & ambig. lib.* 7. *tit.* 22. *nu.* 39.

Nec facit id, quod ſupponitur teſtes, qui ſecundo Teſtamento interfuerunt non fuiſſe vocatos, nec rogatos à Teſtatore, nam primo contrarium probatur Gattus ſummario teſtium Bellioſſi ibi, *lui ragionaua volco*, & ibi, *pregò il ſuo Cōfeſſore fol.* 28.

Ioannes Tertius ibi, *chiamo lui li quelli Teſtimonij à d. Teſtam.* fol. 44. verſ. & ibi, *non lo sò mò Intieramente, ſe foſſe il Sig. Paolo, che ci chiamaſſe per Teſtimony, & diſſero il Sig. Paolo, & così, & poſſo dire, che era in ceruello* d ſum. fol. 49.

Reuer. D. Carolus Plodius ad quartum articulum ibi, *& vedendo, che il Notaro non venina, pregò il Padre Fra Franceſco Maria, che in loco del Not. ſcriueſſe il Teſtamento, che lui voleua fare, eſſendo preſenti tutti li Teſtimonij conuocati deſcritti nell'articolo, & il Sig. Paolo pregò li Teſtimonij à voler eſſer preſenti al Teſtamento &c.* d ſum. fol. 100.

Franciſcus Querzola ad dictum quartum articulum *il Padre Fra Franceſco Maria, che hò detto di ſopra fù pregato dal Sig. Paolo à voler ſcriuere il Teſtamento, come lo ſcriſſe alla preſenza de' Teſtimony, & quando hebbe ſcritto la ſcrittura, ci chiamò lì, & diſſe, che foſſero preſenti à confirmare quello haueua detto* d. ſum. fol. 127.

Fr. Franciſcus Maria Iacobellus, ibi, *gli dimandai ſe ſi contentaua, che il tutto foſſe fatto alla preſenza di Teſtimonij, & quello mi riſpoſe, che sì*, & ibi, *& diſſe di ſua bocca, che quelli Teſtimonij foſſero contenti di eſſer preſenti à quell atale ſua diſpoſitione*, ſummario Teſtium Zochini fol. 61. 62.

Fr. Rochus de Federicis, *il Padre Fra Franceſco Maria diſſe al Sig. Paolo, ſe ſi contentaua, che quelli foſſero Teſtimony & il Sig. Paolo diſſe di sì*, d. ſum. fol. 97. Imo ſufficit, quod
12 teſtes rogentur etiam ab extraneo, dum Teſtator eſt præſens, nam patiens videtur mandare poſt *Caſtr. Alex. conſ* 47. *nu.* 4. *lib.* 2. & rogitum ore proprio Teſta-
13 toris poſſe probari ſolum per duos teſtes concludunt *Barc. Caſtr. Alex. & alij, quos allegat Iaſo. an l.* 2. *nu.* 13. *& ſeq. C. de bon poſſeſſ. ſecundum tabulas Socin. Iun. conſ.* 289. *lib.* 2. *nu.* 107. *Surd. qui plures allegat conſ.* 414 *nu* 24. *Magdalena de numero Teſtium in Teſtam. cap.* 15 *& cap.* 31. *per totum*, non .n. ommitti debet, quod in tali Teſtamento nuncupatiuo ſolum requiritur præſentia Teſtium, nouiſſimè poſt *Fular. conſ.* 41. *Thomas. deciſ.* 82. *nu.* 34.

Ex his etenim tollitur id, de quo ſecundo dubitatur, ſcilicet, quod in probāda per teſtes diſpoſitione Teſtatoris, requiratur, quod teſtes ſint concordes, non ſolum in ſubſtantia, de qua ſuperius dictum eſt, ſed etiam in circumſtantijs, ac proprijs, & formalibus verbis Teſtatoris, nam primo poſſet ſuſtineri, quod loquuntur per verba formalia etiam in circumſtantijs, & ſi in hoc *Antonius de Butrio* ſit opinionis, vt requirantur verba formalia in *c. nihil ex. de verborum ſignificatione* cum non loquatur in terminis noſtris, in caſu .n. ſuo duo tantum interuenerant teſtes, & diuerſa verba in ſubſtantia protulerant, & ſic erant ſingulares, & non
14 conteſtes, vt in caſu noſtro, Nec facit *Felin. in c. licet ex quadam ex. de Teſtib.* cū ſit tantum *d. Antony* relator, imo inferius 4. col. contrarium determinat, & decidit.

Ma-

Maſtard. verò in *concluſ.* 856. *nu.* 18. ſi videatur loquitur, quando quis ſe aſtrinxit ad
probandum formalia verba, & num. 21. affirmat *Antonij* ſententiam tamquam
falſam prorſus eſſe reijciendam, ea ratione promotus, quod virtus, & ſubſtan-
15 tia verborum non in eorum cortice, vel ſuperficie, ſed in ſenſu, & intentione
conſiſtat, & idem refert in alia *concluſ.* 1361. *nu.* 9. Subiungens cum alijs nu. 10.
dicta teſtium eſſe ad concordiam in quantum fieri poteſt, reducenda, non autem
cauillanda, & ſtrictè intelligenda, etiam ſi ad concordiam verba eſſent impro-
prianda, nec in concl. 1369. allegata *Antonium de Butrio* memorat.

Farinac. verò *in quæſt.* 64. *nu.* 67. concluſionem, de qua in dubijs declarat procedere,
vbi agitur de probanda formalitate verborum dicens nu. 68. regulam procede-
16 re, quando verba formalia fuerunt capitulata, & articulata à producente, nam
tunc diſcordia in illis inducit ſingularitatem, quod & melius explicat num. 69.
hic autem non fuerunt articulata verba formalia, ſed inſtitutio, vt dicitur, *come
ſu ſcritto da Fra Franceſco Maria* proceſs. coram Reuer. Fab. S. Petri de Vrbe Com-
miſſario fol. 98. verſo.

Et ſi videatur *Martius Medices deciſ. Senenſi* 95. *nu.* 25. ponit quæſtionem, quando
tractatur de probandis per teſtes proprijs ipſius Teſtatoris verbis, & eſt eiuſdem
Antonij relator, in caſuque ſuo erat diſcordia inter teſtes, & Plebanum, nam te-
ſtes dicebant ſcripturam fuiſſe factam à Plebano, & Plebanus aſſerebat talia
verba fuiſſe per Teſtatorē prolata, & in pluribus alijs erant diſcordes, vt nu. 26.
verſo, prout re vera accidit, minuſq; Plebanus ſcripturā Teſtamenti legerat nu.
28. & plures aliæ concurrebant ſuſpiciones, quæ in caſu noſtro ceſſant, imò ſi for-
malia verba fuiſſent probanda omnes vt ſupra affirmant, *che laſciava herede, & la
robba per la metà alla Madre, & per l'altra metà alla Moglie,* vt ſuperius demonſtra-
tum fuit, & ipſe *Medices nu.* 30. *verſ. & in ſumma,* ex communi aſſerit interpre-
tationem eſſe faciendam, etiam ſi cum aliqua difficultate eliciatur, teſtes quæ ad
17 concordiam eſſe reducendos, non ſolum, quando vnus alteri contradicit, ſed
quando plures pluribus, vt ibi per eum. Non enim exigitur in teſtibus, vt forma-
lia verba explicent, dummodo exprimant ſenſum *Campeg. de teſtibus reg.* 119.
verſ. 8. *Marſ. in rub. de probat. d. nu.* 356. ſufficit enim vt concordent in facto prin-
cipali, licet quo ad corticem verborum non concordent *Socin. Sen. conſ.* 26. *nu.* 6.
lib. 1. *& conſ.* 244. *nu.* 2. *lib.* 2. *Curt. in tract. de teſtibus concl.* 11. *nu.* 24. non enim
quis dubitat, quod ſi teſtes in eundem rei geſtæ finem, licet per diuerſa verba
18 concordent, non ſolum probent, ſed melius, quod ſi per eorumdem verborum
corticem deponant *Bart. in l.* 2. §. *Ideoque ff. de teſtibus Neuizan. conſ.* 26. *nu.* 28.
& 29. vbi plures adducuntur auctoritates *Zunta in ſuo conſ. pro Vxore nu.* 958. *&*
992. facit etiam *textus* ex verbis *Auguſtini ſuper Mattheum*, de quo in *d. cap.
nihil obſtat extra de verb. ſignif.* ibi *nihil obſtat narrandi diuerſitas, vbi eadem dicuntur,
maximè cum quiſq; Euangeliſtarum eo ordine credat ſe dicere, qua Deus voluit,* Ita enim
19 *Antonium de Butrio* loco citato declarat *Corneus conſ.* 172. *nu.* 15. *lib.* 2. dicens,
quod ſi teſtes loquantur per eadem verba, videntur ſuſpecti, imò ipſemet *An-*
20 *tonius de Butrio* ſuā opinionem retractauit in *c. cum Eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſ-
ſionis, & proprietatis,* & eius opin. de qua in *d. cap. nihil obſtat* Bononiæ non ſerua-
ri dixerunt *Gramat. conſ. ciuili* 50. *nu.* 42. & *d. Lud. Zunta in d. conſ. pro Vxore nu.*
1014. ſic enim exaduerſo ſcripta retorquentur, & tolluntur obices ſecundus,
& tertius. Modo ad quartum, quod ex ipſiſmet teſtibus conuincatur Teſtamen-
tūm fuiſſe factum tempore, quo Paulus laborabat in extremis, & contra eius
intentionem, ſed ad alterius interrogationem, vel ſuggeſtionem, eo quod non
erat

21 erat ſanæ mentis, ad *text. in l. furioſum*, vbi notant *DD. C. qui Teſt. fac. poſ.* Reſp. id ex facto tolli, nam teſtes contrarium probant, vt infrà Iulius Cæſar Gattus ibi, *il Sig. Paolo diſſe al Prete, che mandaſſe à pigliare il Notaro, che voleua fare Teſtamẽto, & il Medico vi andò à pigliarlo*, ſum. teſtium Bellioffi f. 25. & inferius, *pregò il ſuo Confeſſore Fr. Franceſco Maria, che ſcriueſſe l'vltima ſua volontà* fol. 28. verſo, Ioannes Tertius, *poſſo dire, che quando fece il Teſtamento era in ceruello* fol. 49.

R. D. Carolus Plodius, *il Sig. Paolo diſſe, Io deſiderarei l'Oglio Santo* fol. 83. *&* ibi, *Io ſalutai il Sig. Paolo, & lui riſalutò me* fol. 85. verſo, & ibi, *mà ſe ne regò il Padre ſuo Confeſſore, & ſcriſſe tutto quello, che lui diſſe*, fol. 90. & 94. & ad quartum articulum, *vt hò detto nelli interrogatorij, che hauendo hauuto notitia, che il Notaro non ſi poteua hauere, pregò il Padre Fr. Franceſco Maria, che in loco del Notaro ſcriueſſe il Teſtamento, che lui voleua fare, eſſendo iui conuocati li Teſtimonij, & ſe ben'era amalato, era ſano di mente, & nominò con la propria bocca* fol. 100. & ibi, *doppo il Teſtamento ſopràuiſſe due hore ſempre parlando*, & ibi, *Sig. nò, che il Padre Fr. Franceſco Maria non eſſortò il Sig. Paolo à far Teſtamento, fù lui di ſua ſpontanea volontà* fol. 102.

Franciſcus Querzola ibi, *il Sig. Paolo ſtaua fermo, quando ſi ſcriueua*, & ibi, *il Padre non parlò altro, ſe non che dimandò al Sig. Paolo, ſe ſi contentaua, che ſua Madre godeſſe la metà di queſta robba, & l'altra metà la Moglie* fol. 121. & ibi, *non l'eſſortò d'altro, ſe non che gli dimandà quanto vi hò detto*, & ibi, *quando riſpoſe à queſta dimanda, riſpoſe forte, che ogni huomo l'vdì* fol. 122. & ibi, *ſe ben'era Infermo, ad ogni modo era ſano di mente, & d'intelletto*, fol. 127.

Reuer. D. Ioannes Recuperatus Parochus *mi diſſe Io mandaſsi à chiamare vn Notaro, come mandai à chiamare il Sig. Archangelo Maria Monti* fol. 135. *& in luogo mio laſciai Fra Franceſco Maria, che occorrendo notaſſe il Teſtamento* fol. ſeq. & affirmauit omnia contenta in articulis fol. 138. & ibi, *quando mi diſſe mandaſsi à chiamare il Notaro era in ceruello* fol. 193.

Blaſius Mattarellus, *vdij bene, quando il Sig. Paolo laſciò meza la robba alla Moglie, & l'altra metà à ſua Madre*, ſum. teſt. Zochini fol. 21. & ibi, *il Sig. Paolo fatto Teſtamento, parlò vna volta, ò due, raccomandandoſi à Iddio, alla B. Vergine, & à S. Antonio da Padoua* fol. 23. verſo.

Ioannes Antonius de Guidis, *il Frate diſſe, biſogna, che ſiate voi, che lo diciate, & il Sig. Paolo riſpoſe, che la laſciaua la robba meza à ſua Madre, & meza à ſua Moglie*, & ibi, *circa il bene riſpoſe, la rimetto alla Madre, & alla Moglie*, d. ſum. fol. 34. & 35. & licet videretur tunc affirmaſſe Paulum non fuiſſe in ſenſu, ſpontè expoſt comparuit ad acta Notarij, vbi prima vice fuit examinatus coram Excellentiſs. D. A. Gener. & ſanitatem mentis confeſſus eſt, ſua ſpontè dixit ſibi impoſitum fuiſſe, vt id aſſereret, ſed à ſuo Confeſſore munitus pro tuitione ſuæ conſcientiæ dixit, *che beniſsimo il Sig. Paolo era in ſentimento*, quod etiam dignoſcebatur ex verbis expreſſis in ſuo examine.

Ioſeph Mattarellus, *Io ſentei, che il Sig. Paolo diſſe, che laſciaua herede la Madre, & la Moglie meza per vna, & laſciaua à S. Antonio da Padoua quello pareua alla Moglie, & alla Madre*, & ibi, *il Teſtamento fù letto lì forte ad alta voce*, fol. 35.

Fr. Franciſcus Maria Iacobellus ad Sacietatem de verbis præciſis, de rogitu, & de ſana mente, loquitur nempè ad quartum articulum, ibi, *& è vero, che il Sig. Paolo dimandò, ſe era venuto lì il Notaro, che voleua far Teſtamento, & eſſendogli riſpoſto da perſona iui preſente, che non era venuto, allhora eſſo Sig. Paolo pregò me à voler ſcriuere detto Teſtamento, & così io gli dimandai il ſuo penſiero, & quello voleua fare, & lui riſpoſe, che voleua fare quello hò detto heredi la Madre, & la Moglie, & quando fece*

queſto

queſto Teſtamento, era ſano di mente, & è vero, che ad alta voce d. Sig. Paolo con la propria bocca nominò. &c. fol. 85. & 86. Ad quintum articulum, *parlò ſempre à propoſito ſino alla morte* fol. 87.

Fr. Rochus de Federicis poſt plura dixit, *per quanto conoſco, quando fece il Teſtamento, era ſano di mente, & ſi conoſcono ben quelli, che ſono amalati di ceruello, perche fanno delle matiere*, & id replicat f. 103. & 105. & 106. ibi *parlò ſempre à propoſito.*

Et idcirco tolluntur ea, quæ dicuntur, quod non eſſet in ſana mente, & quod laborans in extremis ad ſuggeſtionem, & alterius Interrogationem Teſtamentum condiderit.

Nam de ſana mēte ſat erat, quod duo teſtes de ea deponerent, etiam ſi mille de in-
22 ſania depoſuiſſent, Ita poſt *Abb. & Iaſ. dixit Boer. deciſ. 23. nu. 93.* ex hac ratione,
quia teſtes deponentes de ſana mente, deponunt de qualitate naturali intrinſeca, quia à natura ineſt, & cum qua homo naſcitur, qua naſcitur benè ſenſatus,
23 & de affirmatiua in vtroq; Iure probatur ex *text. in c. cum dilectus, vbi Innocen. de ſucceſſ. ab inteſtato, & in c. ſi fortè de electione in 6.* & in *l. nec codicillos C. de Codicillis*, magis ergo credendum erit teſtibus deponentibus de ſana mente, quam cæteris contrarium aſſerentibus, cum deponant conforme Iuri communi *Zabarel. conſ. 56. nu. 2. 3. & 4. Dec. conſ.* 448. *nu.* 10. *&* 31. eo quod ſenſu teſtis non percipitur, cum id conſiſtat in intellectu, non ergo directo poterit probari, quem eſſe dementem, vt poſt alios affirmat *Pariſ. conſ.* 88. *nu.* 53. *& ſeq. lib.* 3.

Minuſq; probatur, quod tempore Teſtamenti Paulus eſſet in Agonia, & Infirmitas
24 quantumcumque atrox, & vehemens non impedit, quem teſtari dummodo articulatæ, & intelligibiliter quis loquatur, & ſi ob mortis Vicinitatem habeat lin-
25 guam groſſam, balbutientem, & ſit ſemimortuus *Alex. conſ 33. nu. 5. 6. & 7. lib. 3. & conſ. 105. nu. 7. lib. 7. Dec. conſ. 489. nu. 4. & 5. Socin. Iun. conſ. 144. nu. 47. & 51. lib. 2. Rom. conſ. 306. nu. 5. vbi Mandoſ. dixit eſſe communem opinionem Gulielm. de Benedictis in c. Raynutius in verbo in extremis poſitus extra de teſtamentis Lud. Zunta in d. conſ. pro Vxore num.* 947. & poſt Diuum Gregorium Nazianzenum *Gherard. Mainardus deciſ. Tholoſana 6. nu. 2. lib. 5.*

Ceſſat etiam ex facto id, quod dicitur de ſuggeſtione, nam reſpectu interrogatio-
26 nis, ſi interueniſſet, communis eſt opinio, vt Teſtamentum ſuſtineatur per *text in l. Pamphilo §. propoſitū ff. de leg. 3. & in auth. vt ſponſalitia largitas §. quia verò in illis verbis* ibi *firmum Teſtamentum eſſe ſancimus, ſiue per ſe aliquis, ſiue per alterius perſonam nomen hæredis inſcripſerit Cephal. conſ. 546. nu. 29. & ſeq.* loquens etiam, ſi quis ſit ſemimortuus, & habeat linguam balbutientem, dummodò articulatè loquatur, & ita *Iaſon. in l. Iubemus nu. 3. & 12. C. de Teſtamentis*, & in hoc adduxi nonaginta ſeptem Doctores in *Contr. mea trigeſimaquinta à n. 42. ad 56. lib. 1.* vltra ſacram *Rota deciſ. 638. p. 1. diuerſ. & deciſ. Iuſti poſt Farinac. conſ. 97. lib. 1. nu. 29.*

Ad vltimum, quod vt aſſeritur ex ſtatuto Bonon. in qualibet vltima voluntate mu-
27 lierum, & Infirmorum requirantur ſeptem teſtes, & Notarius, vt in *rub. de Teſtamentis in §. verò, & in §. ſi aliqua*, alias Teſtamentum ſit nullum pluribus modis reſpondetur.

Primò hic agi de Teſtamēto facto in Comitatu in loco diſtanti à Ciuitate per treſdecim milliaria, & vltra à continuo ibi habitante, vbi commodè Notarij reperi-
28 ri non poſſunt, & ſi die Teſtamenti ſuper hoc magna facta fuerit diligentia, quare quinque teſtibus ſuſtineri poſſe, dixit *tex. in l. fin. C. de Teſtam.* & id procedere etiam in Nobili Ruri habitante, poſt *Rayn. Angel. Salicet. Caſtr. & alios dixit Iaſ. in d. l. fin. nu. 1. Vrſil. ad Afflictum deciſ. 25. nu. 8. Craſ. in §. Teſtam. quæſt. 54. num. 6.* &

 me-

melius poſt *Bart. nu. 8. Fran. Bonhora inter conſilia ad vltimas voluntates conſ. 46. ferè per totum lib. 1. Mayner. in l. quamdiu ff. de reg. Iuris nu. 24.*

Secundò, cum Notarius inueniri nõ potuerit, vt omnes teſtes affirmant Teſtamen-
29 tum valere, eo magis ſi Sacerdos interuenerit *Couar. in c. cum eſſes ex. de Teſtam. nu.*
12. ibi etiam ſi Presbyter (vt Notarius) huic Teſtamento acceſſerit, & nimirum,
quia ſacerdotes ſunt publicæ, & autenticæ perſonæ *l. 1. §. huius ſtudy ff. de Iuſt. &*
Iure Baldus conſ. 185. ſecunda col. verſ. dicunt lib. 3. ſufficit. n. quod Teſtator expreſſe-
30 rit voluntatem ſuam verbis aptis ad teſtandum in fortioribus terminis, ſi Nota-
rium vocaſſet, & eo mortuo veniſſet *Magon. deciſ. Lucen. 32. nu. 43. de communiori,*
nec tali caſu poſſet dici Teſtamẽtum Imperfectum, cum id reſpiciat Notarium:
nõ autem Teſtatorem, cuius voluntas in dubio pro perfecta habetur *Ruin. conſ. 1.*
poſt numerum 22. lib. 2. Curt. Iun. conſ. 12. ante fin. lib. 1. Seraſinus deciſ. 581. nu. 5. verſ.
neq; obſtant & ita conciliantur Doctorũ exaduerſo allegatorum opiniones, quan-
do clarè ex verbis ipſius Teſtatoris, & negotij circumſtantijs conſtat, quod quis
voluerit teſtari omni mora poſtpoſita *Couar. in c. relatum in primo nu. 11. verſ. ter-*
tia concluſio ex. de Teſtamentis. Magdalena de numero teſtium in Teſtamento requiſito tit.
5. nu. 8. vſq; ad 17. fol. 416. Grattan. in diſcept. cap. 764. nu. 6. ibi, niſi clarè.

Tertiò, quando aliquid reducitur ad Impoſſibile (prout erat eo tunc) in tam breui
31 tempore reperire Notarium, nec Statutum, nec conſtitutio arctat *gl. ſ. & Do. l. in*
c. nemo poteſt de reg. Iuris in 6. & in c. in argumentum eod. tit. & in terminis, quod
non valeat Statutum, ſi mandet Teſtamentum non attendi, ſi non eſt ſcriptum
manu Notarij matriculati in caſu neceſſitatis, poſt *Alex. & Iaſ. affirmat Petrus Ghe-*
32 *rardus in ſing. 100. qui eſt vlt. nu. 24. Aſin. in praxi §. 3. cap. 38. nu. 2.* dicens cum
Angelo in l. ſi vacantia C. de bonis vacantibus lib. 10. formam remitti poſſe, cum ali-
quod Imminet periculum, nimirum, quia neceſſitas nulli legi ſubiacet, multumq;
operatur contra Iuris regulas *Surd. de alim. tit. 1. q. 44. nu. 26.* non. n. actus neceſſa-
rius regulatur ſecundum formam actus voluntarij *Bart. in l. 3. §. Vnum ff. ad Sylen.*
& ab actu prohibito neceſſitas cenſetur excluſa *Trentacin. 3. conſ. 37. n. 3.* imo abſq;
aliqua neceſſitate, non obſtante ſtatuto poſſe probari Teſtamentum per quinq;
Teſtes, dixit *Marſ. Conciuis noſter in rub. C. de probat. num. 38.* & melius in *ſingulari*
157. poſt Cinum Io. Parmenſem, & Felinum ſubiungens non eſſe obliuioni traden-
dum, cum ſit lucroſum, & habuiſſe in facto, dum aſſideret in ciuitate Albenghæ
Laur. de Pinu pariter conciuis noſter in conſ. 26. nu. 1. loquens de Teſtamento olim
Nobilis D. Annibalis Maluaſiæ *Abb. Fel. & aly,* nempè *Decius nu. 21 in c. ſicut ex.*
de probat. eo magis cum ſcriptura non requiratur, vt dixi in nuncupatiuo, & ſit læ-
uis ſolemnitas *l. 1. §. fin.* & ibi tradunt *DD. ff. de ventr. inſp. Socin. Iun. conſ. 178. nu.*
12. & 13. lib. 2.

Quartò, ſtatutum in rub. de probat. ſolutionum in §. præterea dicimus, admittit
33 vltimam voluntatem per teſtes probari poſſe, quando de ea eſt facta publica
ſcriptura (prout hæc publica eſt) ex ſuperius ſcriptis ad ipſius ſcripturæ corro-
borationem, publica enim fuit per R. Fr. Franc. Mariam ibi à Parocho ad talem
34 effectum loco ipſius relictum, vt ipſe aſſerit *c. cum eſſes extra de teſtam.* cuius Sacer-
dotis Parochialis pręſentia omnem tollit fraudis ſuſpicionem *Mayner. in l. quam-*
diu nu. 28. ff. de reg. iur. & nedum eſt perſona publica, vt dixi, ſed eſt Iudex ani-
marum, & dignior Iudice ſeculari *c. cum ſit extra de ætate, & qualitate,* & regulare
35 eſt, quod ſi fiat teſtamentum coram Iudice cum duobus teſtibus ſuſtinetur *l. om-*
nium C. de teſtam. Dilect. de Arte teſtandi in tit. de Teſtamentis ordinandis caut. 2. & 3.

Quintò, ſtatutum non habet locum, quando vigore alterius ſtatuti, vt hic Bonon.

36 in rub. de vocatis in iure, & venientibus debet in Iudicijs procedi ſummariè, & de plano ſine ſtrepitu, & figura Iudicij reiectis cauillationibus, & ſola facti veritate inſpecta *Io. de Annania conſ.* 55. *nu.* 1. *Marſ. in d. rub. C. de probationibus nu.* 47. *Aſin. in praxi* §. 19. *verſ.* 19. limitatur vbi plures allegat *Barz. deciſ. Rot. Bon.* 50. *nu.* 26.

Sextò, ſtatutum non ponit ex neceſſitate, vt Notarius de Teſtamento rogetur, poſt
37 quam autem ſtatuentes ſanxerunt, vt in Teſtamentis mulierum, & infirmorũ debeăt interuenire teſtes de Iure requiſiti, & vnus Sacerdos, ſubiũxerũt de hoc eſſe ſtandum ſcripturæ Notarij, quem non expreſſerunt debere interuenire, prout locuti ſunt de teſtibus, & Sacerdote, & idcircò mẽtio Notarij debet intelligi, quatenus interueniat, eo quod de Iure Notarius non exigitur, vt in *ſtatuto* allegato in *verbo Notarij* affirmat *Monter.* & eſt etiam notandum, quod ſemper ſtatuen-
38 tes, dum nominant Notarium, ſemper cum hac dictione, vel, quæ de ſui natura disiungit caſum, & ampliat diſpoſitionem, nouiſſimè *Barboſ. de Dictionibus dict.* 360. minuſq; ſtatuti diſpoſitio ad illud trahitur, de quo ſtatutũ nõ loquitur, nec de quo ſpecialiter fuit prouiſum, ita poſt plures *tex. Bened. Capra conſ.* 148. *nu.* 53.
39 Et non præſumitur, quod ſtatuentes voluerint tollere id, quod eſt de iure communi *Rota deciſ.* 600. *nu.* 36. *par.* 5. *diuerſ. tomo* 2. & ſi voluiſſent, quod Teſtamentum ſine Notario eſſet nullum expreſſiſſent, ita poſt *Beroum* ibi *Rota deciſ.* 497.
40 *nu.* 121. *Pariſ. conſ.* 49. *num.* 24. *lib.* 3. debet enim ſemper interpretari, vt minus corrigat ius commune, vt ipſe *Pariſ.* affirmat *conſ.* 510. *nu.* 3. *eodem lib.* 3. & ſtatutum odioſum, quod eſt contra ius commune, non poteſt etiam ex identitate ra-
41 tionis ad caſum non expreſſum trahi *l. quod vero, & l. ius ſingulare ff. de legibus, Bart. in l. ſi vero* §. *de viro ff. ſol. matrim.* & de prouiſione ſtatuti exorbitante ne extendatur dixit *Zacetius reſp.* 4. *nu.* 7.

Noto etiam, quod ſtatuentes iuſſerunt Teſtamenta executioni eſſe mandanda, vt in *rub. de Inſtrumentis, Teſtamentis, & laudis executioni mandandis*, nam in §. *Idem* in omnibus videtur ſine rogitu Notarij Teſtamẽtum permiſſum, & quælibet alia
42 vltima voluntas, ibi & perinde, ac ſi ex publico Inſtrumento, & in fortioribus terminis, quando ſtatutum dat formam ſine clauſula prohibitiua, vt Teſtamentum ſuſtineatur *Rota deciſ.* 126. *nu.* 24. *p.* 6. *diuerſ.*

Septimò nedum in terris Eccleſiæ Teſtamentũ coram Parocho, & duobus teſtibus ſuſtinetur per diſpoſita in d. *c. cum eſſes extrà de Teſtamentis*, ſed etiam in terris
43 Imperij, & tam in foro fori, quam in foro Poli, ita de communi poſt *Ruin. & alios Clar. in* §. *Teſtam. cap.* 57. *nu.* 1. *Couar. in d. c. cum eſſes nu.* 2. *verſ. ſecundo*, non obſtante Iure ciuili, cum aduerſetur Iuri diuino, vt in Euangelio Matthæi ibi, *in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum*, & hæc ſunt verba *Alexandri* Tertij in *d. c. cum eſſes*; & eſſe communiorem opinionem, maximè in terris Eccleſiæ Rom. ſubiectis quoad temporalem Iuriſdictionem memorans Neapolim, Vrbinum, & Ferrariam (& ſi tunc detinebantur per Duces viuentes) *Viuius in Communibus opinionibus in verbo teſtes nu.* 1. *& ſeq.* qui pariter de communi cum alijs *Dilect. in d. tit. de Teſtamentis ordinandis caut.* 2. *nu.* 2. *Abb. in eod. c. cum eſſes*, ex hac ratione, quia
44 proprius Sacerdos eſt pater ſpiritualis, & non ità de facili committitur falſitas coram eo, ſicut coram extraneo, & dixit ex hoc temperari rigorem Iuris ciuilis, & dixit leges in contrarium non eſſe extendendus vti peccati nutritiuas, & ibi *Henric. Bald. conſ.* 285. *lib.* 3. allegans *Cynum*, *Dinum*, & alios, & *conſ.* 351. *lib.* 4. dicens ſic ſeruari in Ciuitate Venetiarum, & eſſe ſeruan. in omni foro tam Canonico, quam ciuili *Alex. conſ.* 47. *nu.* 2. *lib.* 2. de communi *Boer. poſt plu-*

res etiam in Terris Imperij *deciſ. 93. num. 2. & 3. Dec. conſ. 284. nu. 6. Io. Petr.*
in tract. de arbitris cap. 10. lib. 10. nu. 13. Cephal. conſ. 546. nu. 52. loquens de Te-
ſtamento Mutinæ condito, & in *conſ. 776. nu. 21. Thobias Nonius conſ. 21. nu. 4.*
& in Terris Eccleſiæ non ſubiectis *Roland. conſ. 33. nu. 42. lib. 3. Io. Baptiſta Ruſ-*
45 *ſellus inter conſ. Martianeſij* 84. *nu.* 4. *&* 5. ſubiungens in tali Teſtamento non
eſſe neceſſe, vt teſtes rogentur *Neuizan. conſ. 26. nu. 42. Craſ. in* §. *Teſtamentum*
quæſt. 56. Cabal. conſ. 151. nu. 8. & 9. Koppen. deciſ. 45. nu. 8. & 9. qui cum alijs
afferit de magis communi.

Octauò, quando eſt diſcrepantia inter Ius ciuile, & Canonicum, & ſtatutum di-
46 ſponit ſeruan. eſſe Ius ciuile, ſtatutum non valet, maximè *ſi* ſit, vt hic contra Ius
diuinum, eo quod nec Papa, nec Imperator poſſunt ſtatuere contra Ius diuinum
Surd. conſ. 301. *nu.* 53. & omni per Summos Pontifices ſtatut. noſtrorum fa-
47 ctæ approbationi adijcitur, dũmodo non ſint ſtatuta contra libertatem Eccleſia-
ſticam, vel contra Iuriſdictionem, & ſuperioritatem Rom. Eccleſiæ *Iul. Secun-*
dus in Bulla Decimo Kal. Decembris 1511. & ita aduertit in ſtatuto noſtro *Caſtr.*
conſ. 196. nu. 6. lib. 2.

Nonò, hic agitur in prima Inſtantia coram Eccleſiaſtico, & cum Religioſis, qui te-
48 nentur ſeruare Ius canonicum *Maranta poſt Card.* & plures *text. in ſpec. 4. p. diſtinct.*
11. nu. 56. verſ. vigeſimotertio. Hieronymus Zanettinus in tract. de differentia inter
Ius canonicum, & ciuile nu. 73. ibi, & ideò in propoſito viri Eccleſiaſtici non de-
bẽt vti ciuili ſcientia prohibita ipſis propter ſcientiam canonicam permiſſam, &
quilibet Iudex laicus poteſt compelli per Iudicem Eccleſiaſticũ ad obſeruandũ
in cauſis perſonarum Eccleſiaſticarum Ius canonicum *Aufrer. in tract. de poteſta-*
te Eccleſiæ ſuper laicis, & reb. eorum nu. 35. facit *tex. in c. ſeculares, vbi gloſſ. & DD.*
de foro competenti in 6. & in *c. quod Clericis, & pluribus ſeq. extra de foro competenti.*
& ibi *DD. inter quos Io. de Annan. nu. 1. & ſeq.* ſic & legitur ſancitum in *quinta*
Sinodo Conſtantinopolitana, ibi, *& sanè ſciamus nos defenſionem diuinorum Canonum*
conuenire ſolum Sacerdotibus, tantò magis, quia Paulus ex illa Infirmitate ægro-
49 tans mortuus fuit *Guid. Pap. deciſ. 543. nu. 10. & ſeq.* dicens, quod tunc ægrotans
dicitur eſſe in conflictu, prout miles, & dixit vbique etiam in terris Imperij, tunc
ſeruari d. diſpoſitionem *d. c. cum eſſes,* & ſic ſeruaſſe, & ſeruari vidiſſe.

Caueăt igitur ij, qui ſub prætextu defectus numeri teſtium, vel alterius ſolemnita-
50 tis Teſtamentum impugnare conantur, nam peccant mortaliter *Abb. in d. c. cum*
eſſes 2. col. verſ. nota nono, & vltimo, & ibi Barbat. & Ioannes de Annania nu. 5.
dicens ſic fuiſſe determinatum Bonon. in Scholis Prædicatorum *Io. Ant. Rubeus*
conſ. 107. nu. 2. Neuizan. conſ. 26. nu. 13. Portius conſ. 12. nu. 14. loquens de Te-
ſtamento condito in territorio Ferrariæ, dum viuebat Dux Alphonſus *Corn. conſ.*
51 *20. nu. 1. lib. 2.* dicens, quod vltima voluntas licet minus ſolemnis non eſt in foro
veritatis, & foro poli ſpernenda, & loquitur de communi *Vaſq. de ſucceſſione*
creatorum §. *1. nu. 24. & melius* §. *2. nu. 9. Ripa,* qui diſputat ad partes *in l. nemo po-*
teſt ff. de leg. 1. nu. 96. & ſic concludit *nu. 101. Zunta in d. ſuo conſ. pro vxore nu.*
42. Magon. deciſ. Florent. 58. nu. 40. ad finem.

DE-

Digitized by Google

DECISIO

Omnium Excellentiſs. Auditorum Rotæ Bonon. relatiua Eminentiſs. & Reuerendiſs. D.Legato, in eadem Cauſa, Cognitore Illuſtriſs. D.Ludouico Poſtio Prætore Bonon. & Capitaneo.

DOmini omnes, quibus & Ego acceſſi teſtamentum vltimum conditum à quondam D.Paulo Burgognono Bonon. Ciue ſub die 24. Februarij 1647. in Communi Ronchorum Venezani, ſeu Maſcarini Comit. Bonon. dum in extremis laborabat, ad præſentiam octo teſtium, & manu, ſeu ſub rogitu Reu. P.F. Franciſci Mariæ Iacomelli Ordinis S. Franciſci Min. Conu. eius Confeſſarij, in quo inſtituit pro medietate D. Diomedam Matrem, & pro alia medietate D. Petronillam Mariam de Sotellis Vxorem, habuerunt pro valido, & executioni demandandum eſſe, ſeu illius effectum operari debere dixerunt, quo ad medietatem ſpectantem ad d. D. Petronillam Mariam, ſeu Illuſt. D Catherinam Gargiaream illius Donatariam, & Ceſſionariam, quæ erat in Cauſa Rea conuenta, & per illud excludi Venerabilia Monaſteria S. Dominici, & S. Martini venientia ex alio antecedenti teſtamento.

Poteſt enim teſtamentum fieri etiam in vltimo vitæ ſpiritu, vt notat *gloſ. magiſtra*
52 *in princ. Inſtitut. de hæred. quæ ab inteſt. deferuntur, & Giouagn. conſ. 45. nu. 15. lib. 2.*
prout & in ipſo mortis articulo matrimonium contrahi *Durant. de arte teſtan. in*
tit. de his, qui non hab. fact. teſtam. cautel. 14. *nu.* 2. *in fin. Giouagn. d. conſ.* 45 *num.* 16.
Gulielm. de Benedict. loc. infra citan. nu. 13. atq; valet etiam moribundus, & ſemi-
mortuus teſtari, ſi articulatè loquatur, & taliter, quod eius ſermo intelligatur,
& ſenſum habeat, vt in præſenti caſu, in quo Teſtator apertè, clarè, & explicitè
dd. hæredes ordinauit, & nominauit ore proprio, vt deponunt omnes teſtes te-
53 ſtamẽtarij, tam in primo examine extraiudicialiter, ſeu ſine citatione facto an-
te præſens iudicium, quam in ſecundo formiter facto in hoc iudicio parte cita-
ta cum interrogatorijs, & interpretibus *l. quoniam indignum, vbi gloſ. in verb. necti*
C. de teſtam. Gabr. de teſtam. concl. 2. *nu.* 6. *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.* 2. *tit.* 6.
nu. 1. 2. 4. *verſ. ſed vt quæſtio.* 5. & 8. *Guliel. de Benedict. in c. Raynutius in verb. in ex-*
tremis poſitus nu. 1. *& ſeq. & in nu.* 12. *& ſeq. de teſtam. Surd. conſ.* 414. *nu.* 5. *lib.* 3.
Farinac. conſ. 97. *nu.* 10. *& ſeq. lib.* 1. *Gaſp. Ant. Theſaur. quæſt. forenſ.* 99. *nu.* 8. & 13.
lib. 2. *Gratian. diſcept.* 843. *nu.* 10. *Cyriac. controu.* 407. *nu.* 11. *& ſeq. tom.* 3. *Rot. di-*
uerſ. par. 1. *deciſ.* 638 *nu.* 8. *& in recent. par.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 581. *nu.* 43. Cum tunc
54 præſumatur etiam ſanæ mentis *Mantica d. num.* 4. *verſ. ſed & quæſtio.* Prout &
fuiſſe ſanæ mentis, & potuiſſe diſpoſitionis tempore articulatè loqui, ſignum
55 eſt, dum inſtituit, vt hic venientes ab inteſtato *Gabr. de teſtam. d. conc.* 2. *num.* 4.
& 23. *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 8. *num.* 23. *verſ. ſextum eſt ſignum, &*

de Teſtam.nu.1. Et non ſolum Teſtator poteſt committere Notario, vt ſcribat Te-
10 ſtamentum, ſed cuicumq; alteri etiam ſeruo *l.ſeruus ff. de Teſtam. Sicard. in eadem
l. hac conſultiſſima nu.2.* & quando Notarius non venit in tempore, ſufficit, quod
iam Teſtator declarauerit voluntatem ſuam *Magon.deciſ.Luten.32.nu.43.*

Vanum ergo redditur dicere primum Pauli Teſtamentum non tolli per ſecundum,
nedum quia ritè factum, ſed quod fortius eſt etiam, ſi hæredes hæreditatem non
11 adiuiſſent, primum reuocatum eſt, & hoc, quia ſolum ſpectatur, an hæredes exi-
ſtere potuerint *l.cum in ſecundo ff.de Iniuſt.Teſt. §.poſteriore Inſt. quibus mod.Teſt.In-
firmentur l.pater filio, & ibi Io.de Imola ff. de hæred. Inſtit.* & poſt plures *Mantica de ta-
citis, & ambig. lib.7. tit.22.nu.39.*

Nec facit id, quod ſupponitur teſtes, qui ſecundo Teſtamento interfuerunt non
fuiſſe vocatos, nec rogatos à Teſtatore, nam primo contrarium probatur Gattus
ſummario teſtium Bellioſſi ibi, *lui ragionaua volea*, & ibi, *pregò il ſuo Cõfeſſore fol.28.*

Ioannes Tertius ibi, *chiamo lui li quelli Teſtimonij à d. Teſtam.* fol. 44. verſ. & ibi, *non
lo sò mò Intieramente, ſe foſſe il Sig.Paolo, che ci chiamaſſe per Teſtimony, & diſſero il Sig.
Paolo, & così, & poſſo dire, che era in ceruello* d ſum.fol.49.

Reuer.D.Carolus Plodius ad quartum articulum ibi, *& vedendo, che il Notaro non
veniua, pregò il Padre Fra Franceſco Maria, che in loco del Not. ſcriueſſe il Teſtamento,
che lui voleua fare, eſſendo preſenti tutti li Teſtimonij conuocati deſcritti nell'articolo, &
il Sig. Paolo pregò li Teſtimonij à voler eſſer preſenti al Teſtamento &c.* d ſum.fol.100.

Franciſcus Querzola ad dictum quartum articulum *il Padre Fra Franceſco Maria, che
hò detto di ſopra fù pregato dal Sig. Paolo à voler ſcriuere il Teſtamento, come lo ſcriſſe alla
preſenza de' Teſtimony, & quando hebbe ſcritto la ſcrittura, ci chiamò lì, & diſſe, che fuſ-
ſero preſenti à confirmare quello haueua detto* d. ſum.fol.127.

Fr. Franciſcus Maria Iacobellus, ibi, *gli dimandai ſe ſi contentaua, che il tutto foſſe fatto
alla preſenza di Teſtimonij, & quello mi riſpoſe, che ſi,* & ibi, *& diſſe di ſua bocca, che
quelli Teſtimony fuſſero contenti di eſſer preſenti à quella tale ſua diſpoſitione*, ſummario
Teſtium Zochini fol-61.62.

Fr. Rochus de Federicis, *il Padre Fra Franceſco Maria diſſe al Sig.Paolo, ſe ſi contentaua,
che queſti foſſero Teſtimony & il Sig.Paolo diſſe di ſì*, d. ſum.fol.97. Imo ſufficit, quod
12 teſtes rogentur etiam ab extraneo, dum Teſtator eſt præſens, nam patiens vide-
tur mandare poſt *Caſtr. Alex.conſ 47. nu. 4. lib. 2.* & rogitum ore proprio Teſta-
13 toris poſſe probari ſolum per duos teſtes concludunt *Bart.Caſtr. Alex. & aly, quos
allegat Iaſo. in l.2.nu.13. & ſeq.C.de bon poſſeſſ.ſecundum tabulas Socin.Iun. conſ.289.
lib.2. nu.107. Surd. qui plures allegat conſ.414 nu 24. Magdalena de numero Teſtium
in Teſtam.. cap. 15 & cap.31. per totum*, non .n. ommitti debet, quod in tali Teſta-
mento nuncupatiuo ſolum requiritur præſentia Teſtium, nouiſſimè poſt *Fular.
conſ.41. Thomat.deciſ.82.nu.34.*

Ex his etenim tollitur id, de quo ſecundo dubitatur, ſcilicet, quod in probãda per
teſtes diſpoſirione Teſtatoris, requiratur, quod teſtes ſint concordes, non ſolum
in ſubſtantia, de qua ſuperius dictum eſt, ſed etiam in circumſtantijs, ac pro-
prijs, & formalibus verbis Teſtatoris, nam primo poſſet ſuſtineri, quod loquun-
tur per verba formalia etiam in circumſtantijs, & ſi in hoc *Antonius de Butrio* ſit
opinionis, vt requirantur verba formalia in *c. nihil ex. de verborum ſignificatione*
cum non loquatur in terminis noſtris, in caſu .n. ſuo duo tantum interuenerant
teſtes, & diuerſa verba in ſubſtantia protulerant, & ſic erant ſingulares, & non
14 conteſtes, vt in caſu noſtro, Nec facit *Felin.in c.licet ex quadam ex.de Teſtib.* cũ ſit
tantum *d. Antony* relator, imo inferius 4.col. contrarium determinat, & decidit.

Ma

Maſcard. verò in *concluſ.* 856. *nu.* 18. ſi videatur loquitur, quando quis ſe aſtrinxit ad probandum formalia verba, & num. 21. affirmat *Antonij* ſententiam tamquam falſam prorſus eſſe reijciendam, ea ratione promotus, quod virtus, & ſubſtan-
15 tia verborum non in eorum cortice, vel ſuperficie, ſed in ſenſu, & intentione conſiſtat, & idem refert in alia *conclu.* 1361. *nu.* 9. Subiungens cum alijs nu. 10. dicta teſtium eſſe ad concordiam in quantum fieri poteſt, reducenda, non autem cauillanda, & ſtrictè intelligenda, etiam ſi ad concordiam verba eſſent impropriãda, nec in concl. 1369. allegata *Antoninum de Butrio* memorat.

Farinac. verò *in quaſt.* 64. *nu.* 67. concluſionem, de qua in dubijs declarat procedere, vbi agitur de probanda formalitate verborum dicens nu. 68. regulam procede-
16 re, quando verba formalia fuerunt capitulata, & articulata à producente, nam tunc diſcordia in illis inducit ſingularitatem, quod & melius explicat num. 69. hic autem non fuerunt articulata verba formalia, ſed inſtitutio, vt dicitur, *come fu ſcritto da Fra Franceſco Maria* proceſs. coram Reuer. Fab. S. Petri de Vrbe Commiſſario fol. 98. verſo.

Et ſi videatur *Martius Medices deciſ. Senenſi* 95. *nu.* 25. ponit quæſtionem, quando tractatur de probandis per teſtes proprijs ipſius Teſtatoris verbis, & eſt eiuſdem *Antonij* relator, in caſuque ſuo erat diſcordia inter teſtes, & Plebanum, nam teſtes dicebant ſcripturam fuiſſe factam à Plebano, & Plebanus aſſerebat talia verba fuiſſe per Teſtatorē prolata, & in pluribus alijs erant diſcordes, vt nu. 26. verſo, prout re vera accidit, minuſq; Plebanus ſcripturā Teſtamenti legerat nu. 28. & plures aliæ concurrebant ſuſpiciones, quæ in caſu noſtro ceſſant, imò ſi formalia verba fuiſſent probanda omnes vt ſupra affirmant, *che laſciaua herede, & la robba per la metà alla Madre, & per l'altra metà alla Moglie*, vt ſuperius demonſtratum fuit, & ipſe *Medices nu.* 30. *verſ. & in ſumma*, ex communi aſſerit interpretationem eſſe faciendam, etiam ſi cum aliqua difficultate eliciatur, teſtes quæ ad
17 concordiam eſſe reducendos, non ſolum, quando vnus alteri contradicit, ſed quando plures pluribus, vt ibi per eum. Non enim exigitur in teſtibus, vt formalia verba explicent, dummodo exprimant ſenſum *Campeg. de teſtibus reg.* 119. *verſ.* 8. *Marſ. in rub. de probat. d. nu.* 356. ſufficit enim vt concordent in facto principali, licet quo ad corticem verborum non concordent *Socin. Sen. conſ.* 26. *nu.* 6. *lib.* 1. *& conſ.* 244. *nu.* 2. *lib.* 2. *Curt. in tract. de teſtibus concl.* 11. *nu.* 24. non enim quis dubitat, quod ſi teſtes in eundem rei geſtæ finem, licet per diuerſa verba
18 concordent, non ſolum probent, ſed melius, quod ſi per eorumdem verborum corticem deponant *Bart. in l.* 2. *§. Ideoque ff. de teſtibus Neuizan. conſ.* 26. *nu.* 28. *&* 29. vbi plures adducuntur auctoritates *Zunta in ſuo conſ. pro Vxore nu.* 958. *&* 992. facit etiam *textus* ex verbis *Auguſtini ſuper Mattheum*, de quo in *d. cap. nihil obſtat extra de verb. ſignif.* ibi *nihil obſtat narrandi diuerſitas, vbi eadem dicuntur, maximè cum quiſq; Euangeliſtarum eo ordine credat ſe dicere, quæ Deus voluit*, Ita enim
19 *Antonium de Butrio* loco citato declarat *Corneus conſ.* 172. *nu.* 15. *lib.* 2. dicens, quod ſi teſtes loquantur per eadem verba, videntur ſuſpecti, imò ipſemet *An-*
20 *tonius de Butrio* ſuā opinionem retractauit in *c. cum Eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, & eius opin. de qua in *d. cap. nihil obſtat* Bononiæ non ſeruari dixerunt *Granat. conſ. ciuili* 50. *nu.* 42. & *d. Lud. Zunta in d. conſ. pro Vxore nu.* 1014. ſic enim exaduerſo ſcripta retorquentur, & tolluntur obices ſecundus, & tertius. Modo ad quartum, quod ex ipſiſmet teſtibus conuincatur Teſtamentum fuiſſe factum tempore, quo Paulus laborabat in extremis, & contra eius intentionem, ſed ad alterius interrogationem, vel ſuggeſtionem, eo quod non

erat

Digitized by Google

21 erat ſanæ mentis, ad *text. in l. furioſum*, vbi notant *DD. C. qui Teſt. fac. poſ.* Reſp. id ex facto tolli, nam teſtes contrarium probant, vt infrà Iulius Cæſar Gattus ibi, *il Sig. Paolo diſſe al Prete, che mandaſſe à pigliare il Notaro, che voleua fare Teſtamẽto, & il Medico vi andò à pigliarlo*, ſum. teſtium Bellioſſi f. 25. & inferius, *pregò il ſuo Confeſſore Fr. Franceſco Maria, che ſcriueſſe l'vltima ſua volontà* fol. 28. verſo, Ioannes Tertius, *poſſo dire, che quando fece il Teſtamento era in ceruello* fol. 49.

R. D. Carolus Plodius, *il Sig. Paolo diſſe, Io deſiderarei l'Oglio Santo* fol. 83. & ibi, *Io ſalutai il Sig. Paolo, & lui riſalutò me* fol. 85. verſo, & ibi, *mà ſe ne rogò il Padre ſuo Confeſſore, & ſcriſſe tutto quello, che lui diſse*, fol. 90. & 94. & ad quartum articulum, *vi hò detto nelli interrogatorij, che hauendo hauuto notitia, che il Notaro non ſi poteua hauere, pregò il Padre Fr. Franceſco Maria, che in loco del Notaro ſcriueſſe il Teſtamento, che lui voleua fare, eſſendo iui conuocati li Teſtimonij, & ſe ben'era amalato, era ſano di mente, & nominò con la propria bocca* fol. 100. & ibi, *doppo il Teſtamento ſopraviſſe due hore ſempre parlando*, & ibi, *Sig. nò, che il Padre Fr. Franceſco Maria non eſſortò il Sig. Paolo à far Teſtamento, fù lui di ſua ſpontanea volontà* fol. 102.

Franciſcus Querzola ibi, *il Sig. Paolo ſtaua fermo, quando ſi ſcriueua*, & ibi, *il Padre non parlò altro, ſe non che dimandò al Sig. Paolo, ſe ſi contentaua, che ſua Madre godeſſe la metà di queſta robbo, & l'altra metà la Moglie* fol. 121. & ibi, *non l'eſſortò d'altro, ſe non che gli dimandò quanto vi hò detto*, & ibi, *quando riſpoſe à queſta dimanda, riſpoſe forte, che ogni huomo l'vdì* fol. 122. & ibi, *ſe ben'era Infermo, ad ogni modo era ſano di mente, & d'intelletto*, fol. 127.

Reuer. D. Ioannes Recuperatus Parochus *mi diſſe Io mandaſſi à chiamare vn Notaro, come mandai à chiamare il Sig. Archangelo Maria Monti* fol. 135. *& in luogo mio laſciai Fra Franceſco Maria, che occorrendo notaſſe il Teſtamento* fol. ſeq. & affirmauit omnia contenta in articulis fol. 138. & ibi, *quando mi diſſe mandaſſi à chiamare il Notaro era in ceruello* fol. 193.

Blaſius Mattarellus, *vdij bene, quando il Sig. Paolo laſciò meza la robba alla Moglie, & l'altra metà à ſua Madre*, ſum. teſt. Zochini fol. 21. & ibi, *il Sig. Paolo fatto Teſtamento, parlò vna volta, ò due, raccomandandoſi à Iddio, alla B. Vergine, & à S. Antonio da Padoua* fol. 23. verſo.

Ioannes Antonius de Guidis, *il Frate diſſe, biſogna, che ſiate voi, che lo diciate, & il Sig. Paolo riſpoſe, che la laſciaua la robba meza à ſua Madre, & meza à ſua Moglie*, & ibi, *circa il bene riſpoſe, la rimetto alla Madre, & alla Moglie*, d. ſum. fol. 34. & 35. & licet videretur tunc affirmaſſe Paulum non fuiſſe in ſenſu, ſpontè expoſt comparuit ad acta Notarij, vbi prima vice fuit examinatus coram Excellentiſſ. D. A. Gener. & ſanitatem mentis confeſſus eſt, ſua ſpontè dixit ſibi impoſitum fuiſſe, vt id aſſereret, ſed à ſuo Confeſſore munitus pro tuitione ſuæ conſcientiæ dixit, *che beniſſimo il Sig. Paolo era in ſentimento*, quod etiam dignoſcebatur ex verbis expreſſis in ſuo examine.

Ioſeph Mattarellus, *Io ſentei, che il Sig. Paolo diſſe, che laſciaua herede la Madre, & la Moglie meza per vna, & laſciaua à S. Antonio da Padoua quello pareua alla Moglie, & alla Madre*, & ibi, *il Teſtamento fù letto lì forte ad alta voce*, fol. 35.

Fr. Franciſcus Maria Iacobellus ad Societatem de verbis præciſis, de rogitu, & de ſana mente, loquitur nempè ad quartum articulum, ibi, *& è vero, che il Sig. Paolo dimandò, ſe era venuto lì il Notaro, che voleua far Teſtamento, & eſſendogli riſpoſto da perſona ivi preſente, che non era venuto, allhora eſſo Sig. Paolo pregò me à voler ſcriuere detto Teſtamento, & così io gli dimandai il ſuo penſiero, & quello voleua fare, & lui riſpoſe, che voleua fare quello hò detto herede la Madre, & la Moglie, & quando fece*

quello

quello Teſtamento, era ſano di mente, & è vero, che ad alta voce d. Sig. Paolo con la propria bocca nominò. &c. fol. 85. & 86. Ad quintum articulum, *parlò ſempre à propoſito ſino alla morte* fol. 87.

Fr. Rochus de Federicis poſt plura dixit, *per quanto conoſco, quando fece il Teſtamento, era ſano di mente, & ſi conoſcono ben quelli, che ſono amalati di ceruello, perche fanno delle matiere*, & id replicat f. 103. & 105. & 106. ibi *parlò ſempre à propoſito.*

Et idcirco tolluntur ea, quæ dicuntur, quod non eſſet in ſana mente, & quod laborans in extremis ad ſuggeſtionem, & alterius Interrogationem Teſtamentum condiderit.

Nam de ſana mẽte ſat erat, quod duo teſtes de ea deponerent, etiam ſi mille de inſania depoſuiſſent, Ita poſt *Abb. & Iaſ. dixit Boer. deciſ.* 23. *nu.* 93. ex hac ratione,
22 quia teſtes deponentes de ſana mente, deponunt de qualitate naturali intrinſeca, quia à natura ineſt, & cum qua homo naſcitur, qua naſcitur benè ſenſatus, & de affirmatiua in vtroq; Iure probatur ex *text. in c. cum dilectus, vbi Innocen. de*
23 *ſucceſſ. ab inteſtato, & in c. ſi fortè de electione in* 6. & in *l. nec codicillos C. de Codicillis*, magis ergo credendum erit teſtibus deponentibus de ſana mente, quam cæteris contrarium aſſerentibus, cum deponant conforme Iuri communi *Zabarel. conſ.* 56. *nu.* 2. 3. & 4. *Dec. conſ.* 448. *nu.* 10. & 31. eo quod ſenſu teſtis non percipitur, cum id conſiſtat in intellectu, non ergo directo poterit probari, quem eſſe dementem, vt poſt alios affirmat *Pariſ. conſ.* 88. *nu.* 53. & *ſeq. lib.* 3.

Minuſq; probatur, quod tempore Teſtamenti Paulus eſſet in Agonia, & Infirmitas
24 quantumcumque atrox, & vehemens non impedit, quem teſtari dummodo articulatæ, & intelligibiliter quis loquatur, & ſi ob mortis Vicinitatem habeat lin-
25 guam groſſam, balbutientem, & ſit ſemimortuus *Alex. conſ* 33. *nu.* 5. 6. & 7. *lib.* 3. & *conſ.* 105. *nu.* 7. *lib.* 7. *Dec. conſ.* 489. *nu.* 4. & 5. *Socin. Iun. conſ.* 144. *nu.* 47. & 51. *lib.* 2. *Rom. conſ.* 306. *nu.* 5. *vbi Mandoſ. dixit eſſe communem opinionem Gulielmi de Benedictis in c. Raynutius in verbo in extremis poſitus extra de teſtamentis Lud. Zunta in d. conſ. pro Vxore num.* 947. & poſt Diuum Gregorium Nazianzenum *Gherard. Mainardus deciſ. Tholoſana* 6. *nu.* 2. *lib.* 5.

Ceſſat etiam ex facto id, quod dicitur de ſuggeſtione, nam reſpectu interrogatio-
26 nis, ſi interueniſſet, communis eſt opinio, vt Teſtamentum ſuſtineatur per *text in l. Pamphilo §. propoſitũ ff. de leg.* 3. & *in auth. vt ſponſalitia largitas §. quia verò in illis verbis* ibi *firmum Teſtamentum eſſe ſancimus, ſiue per ſe aliquis, ſiue per alterius perſonam nomen hæredis inſcripſerit Cephal. conſ.* 546. *nu.* 29. & *ſeq.* loquens etiam, ſi quis ſit ſemimortuus, & habeat linguam balbutientem, dummodò articulatè loquatur, & ita *Iaſon. in l. Iubemus nu.* 3. & 12. *C. de Teſtamentis*, & in hoc adduxi nonaginta ſeptem Doctores in *Contr. mea trigeſimaquinta à n.* 42. *ad* 56. *lib.* 1. vltra ſacram *Rota deciſ.* 638. *p.* 1. *diuerſ.* & *deciſ. Iuſti poſt Farinac. conſ.* 97. *lib.* 1. *nu.* 29.

Ad vltimum, quod vt aſſeritur ex ſtatuto Bonon. in qualibet vltima voluntate mu-
27 lierum, & Infirmorum requirantur ſeptem teſtes, & Notarius, vt in *rub. de Teſtamentis in §. verò, & in §. ſi aliqua*, alias Teſtamentum ſit nullum pluribus modis reſpondetur.

Primò hic agi de Teſtamẽto facto in Comitatu in loco diſtanti à Ciuitate per treſdecim milliaria, & vltra à continuo ibi habitante, vbi commodè Notarij reperi-
28 ri non poſſunt, & ſi die Teſtamenti ſuper hoc magna facta fuerit diligentia, quare quinque teſtibus ſuſtineri poſſe, dixit *tex. in l. fin. C. de Teſtam.* & id procedere etiam in Nobili Ruri habitante, poſt *Rayn. Angel. Salicet. Caſtr.* & *alios dixit Ioſ. in d. l. fin. nu.* 1. *Verſil. ad Afflictum deciſ.* 25. *nu.* 8. *Craſ. in §. Teſtam. quæſt.* 54. *num.* 6. &

Digitized by Google

melius poſt Bart. nu.8. Fran. Bonhora inter conſilia ad vltimas voluntates conſ. 46. ferè per totum lib. 1. Mayner. in l. quamdiu ff. de reg. Iuris nu. 24.

Secundò, cum Notarius inueniri nõ potuerit, vt omnes teſtes affirmant Teſtamen-
29 tum valere, eo magis ſi Sacerdos interuenerit Couar. in c. cum eſſes ex. de Teſtam. nu.
12. ibi etiam ſi Presbyter (vt Notarius) huic Teſtamento acceſſerit, & nimirum,
quia ſacerdotes ſunt publicæ, & autenticæ perſonæ l. 1. §. huius ſtudij ff. de Iuſt. &
Iure Baldus conſ. 185. ſecunda col. verſ. dicunt lib. 3. ſufficit. n. quod Teſtator expreſſe-
30 rit voluntatem ſuam verbis aptis ad teſtandum in fortioribus terminis, ſi Nota-
rium vocaſſet, & eo mottuo veniſſet Magon. deciſ. Lucen. 32. nu. 43. de communiteri,
nec tali caſu poſſet dici Teſtamẽtum Imperfectum, cum id reſpiciat Notarium:
nõ autem Teſtatorem, cuius voluntas in dubio pro perfecta habetur Rum. conſ. 1.
poſt numerum 22. lib. 2. Curt. Iun. conſ. 12. ante fin. lib. 1. Seraphinus deciſ. 581. nu. 5. verſ.
neq; obſtant & ita conciliantur Doctorũ exaduerſo allegatorum opiniones, quan-
do clarè ex verbis ipſius Teſtatoris, & negotij circumſtantijs conſtat, quod quis
voluerit teſtari omni mora poſtpoſita Couar. in c. relatum in primo nu. 11. verſ. ter-
tia concluſio ex. de Teſtamentis. Magdalena de numero teſtium in Teſtamento requiſito tit.
5. nu. 8. vſq; ad 17. fol. 416. Gratian. in diſcept. cap. 764. nu. 6. ibi, niſi clarè.

Tertiò, quando aliquid reducitur ad Impoſſibile (prout erat eo tunc) in tam breui
31 tempore reperire Notarium, nec Statutum, nec conſtitutio arctat gl. ſ. & Do. I. in
c. nemo poteſt de reg. Iuris in 6. & in c. in argumentum eod. tit. & in terminis, quod
non valeat Statutum, ſi mandet Teſtamentum non attendi, ſi non eſt ſcriptum
manu Notarij matriculati in caſu neceſſitatis, poſt Alex. & Iaſ. affirmat Petrus Ghe-
32 rardus in ſing. 100. qui eſt vlt. nu. 24. Aſin. in praxi §. 3. cap. 38. nu. 2. dicens cum
Angelo in l. ſi vacantia C. de bonis vacantibus lib. 10. formam remitti poſſe, cum ali-
quod Imminet periculum, nimirum, quia neceſſitas nulli legi ſubiacet, multumq;
operatur contra Iuris regulas Surd. de alim. tit. 1. q. 44. nu. 26. non n. actus neceſſa-
rius regulatur ſecundum formam actus voluntarij Bart. in l. 3. §. Vnum ff. ad Sylen.
& ab actu prohibito neceſſitas cenſetur excluſa Trentacin. 3. conſ. 37. n. 3. imo abſq;
aliqua neceſſitate, non obſtante ſtatuto poſſe probari Teſtamentum per quinq;
Teſtes, dixit Marſ. Conciuis noſter in rub. C. de probat. num. 38. & melius in ſingulari
157. poſt Cinum Io. Parmenſem, & Felinum ſubiungens non eſſe obliuioni traden-
dum, cum ſit lucroſum, & habuiſſe in facto, dum aſſideret in ciuitate Albenghæ
Laur. de Pinu pariter conciuis noſter in conſ. 26. nu. 1. loquens de Teſtamento olim
Nobilis D. Annibalis Maluaſiæ Abb. Fel. & alij, nempè Decius nu. 21 in c. ſicut ex.
de probat. eo magis cum ſcriptura non requiratur, vt dixi in nuncupatiuo, & ſit læ-
uis ſolemnitas l. 1. §. fin. & ibi tradunt DD. ff. de ventr. inſp. Socin. Iun. conſ. 178. nu.
12. & 13. lib. 2.

Quartò, ſtatutum in rub. de probat. ſolutionum in §. præterea dicimus, admittit
33 vltimam voluntatem per teſtes probari poſſe, quando de ea eſt facta publica
ſcriptura (prout hæc publica eſt) ex ſuperius ſcriptis ad ipſius ſcripturæ corro-
borationem, publica enim fuit per R. Fr. Franc. Mariam ibi à Parocho ad talem
34 effectum loco ipſius relictum, vt ipſe aſſerit c. cum eſſes extra de teſtam. cuius Sacer-
dotis Parochialis pręſentia omnem tollit fraudis ſuſpicionem Mayner. in l. quam-
diu nu. 28. ff. de reg. iur. & nedum eſt perſona publica, vt dixi, ſed eſt Iudex ani-
marum, & dignior Iudice ſeculari c. cum ſit extra de ætate, & qualitate, & regulare
35 eſt, quod ſi fiat teſtamentum coram Iudice cum duobus teſtibus ſuſtinetur l. om-
nium C. de teſtam. Delect. de Arte teſtandi in tit. de Teſtamentis ordinandis caut. 2. & 3.

Quintò, ſtatutum non habet locum, quando vigore alterius ſtatuti, vt hic Bonon.

in rub.

36 in rub. de vocatis in iure, & venientibus debet in Iudicijs procedi ſummariè, & de plano ſine ſtrepitu, & figura Iudicij reiectis cauillationibus, & ſola facti veritate inſpecta *Io. de Annania conſ.* 55. *nu.* 1. *Marſ. in d.rub. C. de probationibus nu.* 47. *Afflict. in praxi* §. 19. *verſ.* 19. limitatur vbi plures allegat *Barz. deciſ. Rot. Bon.* 50. *nu.* 26.

Sextò, ſtatutum non ponit ex neceſſitate, vt Notarius de Teſtamento rogetur, poſt
37 quam autem ſtatuentes ſanxerunt, vt in Teſtamentis mulierum, & infirmorũ debeãt interuenire teſtes de Iure requiſiti, & vnus Sacerdos, ſubiũxerũt de hoc eſſe ſtandum ſcripturæ Notarij, quem non expreſſerunt debere interuenire, prout locuti ſunt de teſtibus, & Sacerdote, & idcircò mẽtio Notarij debet intelligi, quatenus interueniat, eo quod de Iure Notarius non exigitur, vt in *ſtatuto* allegato in *verbo Notarij* affirmat *Monter.* & eſt etiam notandum, quod ſemper ſtatuen-
38 tes, dum nominant Notarium, ſemper cum hac dictione, vel, quæ de ſui natura disiungit caſum, & ampliat diſpoſitionem, nouiſſimè *Barboſ. de Dictionibus dict.* 360. minuſq; ſtatuti diſpoſitio ad illud trahitur, de quo ſtatutũ nõ loquitur, nec de quo ſpecialiter fuit prouiſum, ita poſt plures *tex. Bened. Capra conſ.* 148. *nu.* 13.
39 Et non præſumitur, quod ſtatuentes voluerint tollere id, quod eſt de iure communi *Rota deciſ.* 600. *nu.* 36. *par.* 5. *diuerſ. tomo* 2. & ſi voluiſſent, quod Teſtamentum ſine Notario eſſet nullum expreſſiſſent, ita poſt *Beroum* ibi *Rota deciſ.* 497.
40 *nu.* 121. *Pariſ. conſ.* 49. *num.* 24. *lib.* 3. debet enim ſemper interpretari, vt minus corrigat ius commune, vt ipſe *Pariſ.* affirmat *conſ.* 110. *nu.* 3. *eodem lib.* 3. & ſtatutum odioſum, quod eſt contra ius commune, non poteſt etiam ex identitate ra-
41 tionis ad caſum non expreſſum trahi *l. quod vero, & l. ius ſingulare ff. de legibus, Bart. in l. ſi vero* §. *de viro ff. ſol. matrim.* & de prouiſione ſtatuti exorbitante ne extendatur dixit *Zacettus reſp.* 4. *nu.* 7.

Noto etiam, quod ſtatuentes iuſſerunt Teſtamenta executioni eſſe mandanda, vt in *rub. de Inſtrumentis, Teſtamentis, & laudis executioni mandandis*, nam in §. *Idem* in omnibus videtur ſine rogitu Notarij Teſtamẽtum permiſſum, & quælibet alia
42 vltima voluntas, ibi & perinde, ac ſi ex publico Inſtrumento, & in fortioribus terminis, quando ſtatutum dat formam ſine clauſula prohibitiua, vt Teſtamentum ſuſtineatur *Rota deciſ.* 126. *nu.* 24. *p.* 6. *diuerſ.*

Septimò nedum in terris Eccleſiæ Teſtamentũ coram Parocho, & duobus teſtibus ſuſtinetur per diſpoſita in d. *c. cum eſſes extrà de Teſtamentis*, ſed etiam in terris
43 Imperij, & tam in foro fori, quam in foro Poli, ita de communi poſt *Ruin. & alios Clar. in* §. *Teſtam. cap.* 57. *nu.* 1. *Couar. in d. c. cum eſſes nu.* 2. *verſ. ſecundo*, non obſtante Iure ciuili, cum aduerſetur Iuri diuino, vt in Euangelio Matthæi ibi, *in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum*, & hæc ſunt verba *Alexandri* Tertij in *d. c. cum eſſes*; & eſſe communiorem opinionem, maximè in terris Eccleſiæ Rom. ſubiectis quoad temporalem Iuriſdictionem memorans Neapolim, Vrbinum, & Ferrariam (& ſi tunc detinebantur per Duces viuentes) *Viuius in Communibus opinionibus in verbo teſtes nu.* 1. *& ſeq.* qui pariter de communi cum alijs *Dilect. in d. tit. de Teſtamentis ordinandis caut.* 2. *nu.* 2. *Abb. in eod. c. cum eſſes*, ex hac ratione, quia
44 proprius Sacerdos eſt pater ſpiritualis, & non ità de facili committitur falſitas coram eo, ſicut coram extraneo, & dixit ex hoc temperari rigorem Iuris ciuilis, & dixit leges in contrarium non eſſe extendendas vti peccati nutritiuas, & ibi *Henric. Bald. conſ.* 285. *lib.* 3. allegans *Cynum*, *Dinum*, & alios, & *conſ.* 351. *lib.* 4. dicens ſic ſeruari in Ciuitate Venetiarum, & eſſe ſeruan. in omni foro tam Canonico, quam ciuili *Alex. conſ.* 47. *nu.* 2. *lib.* 2. de communi *Berr. poſt plu-*

Digitized by Google

res etiam in Terris Imperij *deciſ.* 93. *num.* 2. *&* 3. *Dec. conſ.* 284. *nu* 6. *Io. Petr.*
in tract. de arbitris cap. 10. *lib.* 10. *nu.* 13. *Cephal. conſ.* 546. *nu.* 52. loquens de Te-
ſtamento Mutinæ condito, & in *conſ.* 776. *nu.* 21. *Thobias Nonius conſ.* 21. *nu.* 4.
& in Terris Eccleſiæ non ſubiectis *Roland. conſ.* 33. *nu.* 42. *lib.* 3. *Io. Baptiſta Roſ-*
45 *ſellus inter conſ. Martianeſij* 84. *nu.* 4. *&* 5. ſubiungens in tali Teſtamento non
eſſe neceſſe, vt teſtes rogentur *Neuman. conſ.* 26. *nu.* 42. *Craſ. in* §. *Teſtamentum*
quæſt. 56. *Cabal. conſ.* 151. *nu.* 8. *&* 9. *Koppen. deciſ.* 45. *nu.* 8. *&* 9. qui cum alijs
aſſerit de magis communi.

Octauò, quando eſt diſcrepantia inter Ius ciuile, & Canonicum, & ſtatutum di-
46 ſponit ſeruan. eſſe Ius ciuile, ſtatutum non valet, maximè ſi ſit, vt hic contra Ius
diuinum, eo quod nec Papa, nec Imperator poſſunt ſtatuere contra Ius diuinum
Surd. conſ. 301. *nu.* 53. & omni per Summos Pontifices ſtatut. noſtrorum fa-
47 ctæ approbationi adijcitur, dũmodo non ſint ſtatuta contra libertatem Eccleſia-
ſticam, vel contra Iuriſdictionem, & ſuperioritatem Rom. Eccleſiæ *Iul. Secun-*
dus in Bulla Decimo Kal. Decembris 1511. & ita aduertit in ſtatuto noſtro *Caſtr.*
conſ. 196. *nu.* 6. *lib.* 2.

Nonò, hic agitur in prima Inſtantia coram Eccleſiaſtico, & cum Religioſis, qui te-
48 nentur ſeruare Ius canonicum *Maranta poſt Card.* & plures *text. in ſpec.* 4. *p. diſtinct.*
11. *nu.* 56. *verſ. vigeſimotertio. Hieronymus Zanettinus in tract. de differentia inter*
Ius canonicum, & ciuile nu. 73. ibi, & ideò in propoſito viri Eccleſiaſtici non de-
bẽt vti ciuili ſcientia prohibita ipſis propter ſcientiam canonicam permiſſam, &
quilibet Iudex laicus poteſt compelli per Iudicem Eccleſiaſticũ ad obſeruandũ
in cauſis perſonarum Eccleſiaſticarum Ius canonicum *Autrer. in tract. de poteſta-*
te Eccleſiæ ſuper laicis, & reb. eorum nu. 35. facit *tex. in c. ſeculares, vbi gloſſ. & DD.*
de foro competenti in 6. & in *c. quod Clericis, & pluribus ſeq. extra de foro competenti.*
& ibi *DD. inter quos Io. de Annan. nu.* 1. *& ſeq.* ſic & legitur ſancitum in *quinta*
Sinodo Conſtantinopolitana, ibi, *& ſanè ſciamus nos defenſionem diuinorum Canonum*
conuenire ſolum Sacerdotibus, tantò magis, quia Paulus ex illa Infirmitate ægro-
49 tans mortuus fuit *Guid. Pap. deciſ.* 543. *nu.* 10. *& ſeq.* dicens, quod tunc ægrotans
dicitur eſſe in conflictu, prout miles, & dixit vbique etiam in terris Imperij, tunc
ſeruari d. diſpoſitionem *d. c. cum eſſes*, & ſic ſeruaſſe, & ſeruari vidiſſe.

Caueãt igitur ij, qui ſub prætextu defectus numeri teſtium, vel alterius ſolemnita-
50 tis Teſtamentum impugnare conantur, nam peccant mortaliter *Abb. in d. c. cum*
eſſes 2. *col. verſ. nota nono, & vltimo, & ibi Barbat. & Ioannes de Annania nu.* 5.
dicens ſic fuiſſe determinatum Bonon. in Scholis Prædicatorum *Io. Ant. Rubeus*
conſ. 107. *nu.* 2. *Neuizan. conſ.* 26. *nu.* 13. *Portius conſ.* 12. *nu.* 14. loquens de Te-
ſtamento condito in territorio Ferrariæ, dum viuebat Dux Alphonſus *Corn. conſ.*
51 10. *nu.* 1 *lib.* 1. dicens, quod vltima voluntas licet minus ſolemnis non eſt in foro
veritatis, & foro poli ſpernenda, & loquitur de communi *Vaſq. de ſucceſſione*
creatorum §. 1. *nu.* 24. *& melius* §. 2. *nu.* 9. *Ripa*, qui diſputat ad partes *in l. nemo po-*
teſt ff. de leg. 1. *nu.* 96. & ſic concludit *nu.* 101. *Zunta in d. ſuo conſ. pro vxore nu.*
41. *Magon. deciſ. Florent.* 58. *nu.* 40. *ad finem.*

DE-

DECISIO

Omnium Excellentiſs. Auditorum Rotæ Bonon. relatiua Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. Legato, in eadem Cauſa, Cognitore Illuſtriſs. D. Ludouico Poſtio Prætore Bonon. & Capitaneo.

DOmini omnes, quibus & Ego acceſſi teſtamentum vltimum conditum à quondam D. Paulo Burgognono Bonon. Ciue ſub die 24. Februarij 1647. in Communi Ronchorum Venezani, ſeu Maſcarini Comit. Bonon. dum in extremis laborabat, ad præſentiam octo teſtium, & manu, ſeu ſub rogitu Reu. P. F. Franciſci Mariæ Iacomelli Ordinis S. Franciſci Min. Conu. eius Confeſſarij, in quo inſtituit pro medietate D. Diomedam Matrem, & pro alia medietate D. Petronillam Mariam de Sotellis Vxorem, habuerunt pro valido, & executioni demandandum eſſe, ſeu illius effectum operari debere dixerunt, quo ad medietatem ſpectantem ad d. D. Petronillam Mariam, ſeu Illuſt. D. Catherinam Gargiaream illius Donatariam, & Ceſſionariam, quæ erat in Cauſa Rea conuenta, & per illud excludi Venerabilia Monaſteria S. Dominici, & S. Martini venientia ex alio antecedenti teſtamento.

Poteſt enim teſtamentum fieri etiam in vltimo vitæ ſpiritu, vt notat *gloſ. magiſtra*
52 *in princ. Inſtitut. de hæred. quæ ab inteſt. deferuntur, & Giouagn. conſ. 45. nu. 15. lib. 2.*
prout & in ipſo mortis articulo matrimonium contrahi *Durant. de arte teſtan. in*
tit. de his, qui non hab. fact. teſtam. cautel. 14. nu. 2. in fin. Giouagn. d. conſ. 45 num. 16.
Gulielm. de Benedict. loc. infra citan. nu. 13. atq; valet etiam moribundus, & ſemi-
mortuus teſtari, ſi articulatè loquatur, & taliter, quod eius ſermo intelligatur,
& ſenſum habeat, vt in præſenti caſu, in quo Teſtator apertè, clarè, & explicitè
dd. hæredes ordinauit, & nominauit ore proprio, vt deponunt omnes teſtes te-
53 ſtamētarij, tam in primo examine extraiudicialiter, ſeu ſine citatione facto an-
te præſens iudicium, quam in ſecundo formiter facto in hoc iudicio parte cita-
ta cum interrogatorijs, & interpretibus *l. quoniam indignum, vbi gloſ. in verb. necis*
C. de teſtam. Gabr. de teſtam. concl. 2. nu. 6. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 2. tit. 6.
nu. 1. 2. 4. verſ. ſed vt quæſtio. 5. & 8. Gulielm. de Benedict. in c. Raynutius in verb. in ex-
tremis poſitus nu. 1. & ſeq. & in nu. 12. & ſeq. de teſtam. Surd. conſ. 414. nu. 5. lib. 3.
Farinac. conſ. 97. nu. 10. & ſeq. lib. 1. Gaſp. Ant. Theſaur. quæſt. forenſ. 99. nu. 8. & 13.
lib. 2. Gratian. diſcept. 843. nu. 10. Cyriac. controu. 407. nu. 111. & ſeq. tom. 3. Rot. di-
uerſ. par. 1. deciſ. 638. nu. 8. & in recent. par. 4. tom. 3. deciſ. 581. nu. 43. Cum tunc
54 præſumatur etiam ſanæ mentis *Mantica d. num. 4. verſ. ſed & quæſtio.* Prout &
fuiſſe ſanæ mentis, & potuiſſe diſpoſitionis tempore articulatè loqui, ſignum
55 eſt, dum inſtituit, vt hic venientes ab inteſtato *Gabr. de teſtam. d. conc. 2. num. 4.*
& 23. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 8. num. 23. verſ. ſextum eſt ſignum, &

conſ.45. num.41. iuncto nu.12. lib.1. Gaſp. Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. nu.29. Cyriac. d. controu.407. nu.115. verſ. & eo minus, vt venit mater §. *ſed nos inſtit. de S. C. Tertull. auth. defuncto C. eod.* & eſt hæc inſtitutio veriſimilis ad *Farinac. quæſt. 158. nu. 6. & Cyriac. d. controu.407. nu.29.* Præſumiturq; etiam Teſtator in dubio in confectione teſtamenti articulatè, & intelligibiliter locutus *Cyriac. ibid. nu.100.*

Neq; obſtat primò, quod teſtamentum hoc conditum prætendatur ad interrogationem, vel etiam ad ſuggeſtionem R. D. Ioannis de Recuperatis Parochi, & d. R. P. F. Franciſci Mariæ Iacomelli Confeſſarij, quod videtur de iure nullum vti non ſpontaneum, ſed potius ſuggeſtum, ac extortum, & præſertim teſtatore in extremis laborante, vt ſentiunt multi relati per *Gaſp. Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. nu.1. & ſeq. & nu.25. & per Rot. recent. d. par.4. tom.3. deciſ.581. nu.29.* & in terminis fideicommiſſi *Fuſar. de fideicom. quæſt. 288. nu.5.*

Quia reſpondetur Primò, Quò ad Parochum ipſum ſolummodo, & ſimpliciter hortatum fuiſſe præfatum D. Paulum ad conſulendum domui, & rebus ſuis, dum illi tempus erat, quod poterat eſſe paucarum horarum, & de eius ordine perquirere, & vocare feciſſe Notarium, qui in tempore non venit, vt idem met Parochus affirmat, nec illum fuiſſe præſentem teſtamento, nec ſe ingeſſiſſe circa hæredum inſtitutionem, Quo verò ad Fr. Franciſcum Mariam, & ipſe monuit Teſtatorem generaliter, vt diſponeret de bonis ſuis, vt idem fatetur, & cum eo concordat Ioãnes de Tertijs, & Ioãnes Antonius de Guidis ſecũdus, & octauus teſtis: Et quamuis ille deinde adnotauerit, & ſcripſerit teſtamentum, id fecit
56 requiſitus à Teſtatore, & de eius mandato, vt in dubio præſumitur *Cyriac. d. contr.107. nu.98.* & quidem etiamſi teſtamentum factum eſſet ad dictamen alterius,
57 dummodo non ſit inſtitutus ille, qui illud dictauerit *Cyriac. ibid. nu. 99.* & de mandato in propoſito teſtatur Iulius Cæſar Gattus, Franciſcus Querzola, Carolus de Plodio, & Fr. Rocchus de Federicis primus 4. 6. & 9. teſtis, qui teſtator ore, & motu proprio dixit, *Che laſciaua la ſua robba mezza à ſua Madre, & mezza à ſua Moglie*, vt deponunt dicti quinq; teſtes, nec non Ioannes de Tertijs, Blaſius, & Ioſeph de Mattarellis, & Ioannes Antonius Guidus 2. 7. 8. & 10. teſtis. Et licet quoque poſt adnotatum, & ſcriptum teſtamentum ad teſtatoris, & teſtium præſentiam, vt deponit Ioannes de Tertijs, Carolus Plodius, Fr. Rocchus, & Ioſeph Mattarellus 2. 4. & 9. ac 10. teſtis, & neceſſarium videbatur
58 *Durant. de art. teſtan. tit. de hæred. inſtituen. caut. 2. nu. 3.* idem F. Franciſcus Maria interrogauerit teſtatorem, an vellet hæredes inſtituere Matrem, & Vxorem? id fuit ad effectum ſe rogandi, & teſtamentum publicandi coram ipſo teſtatore, & teſtibus, vt requirebatur *Rot. in recent. par.4. tom.2. dec.263. ſub nu.34. par.7. deciſ. 108. nu. 17. & 21. & penes Gilian. ad ſtatut. Peruſ. dec.2. nu. 12. & 13.* vel ſi non requirebatur ad effectum probandi teſtamentum per teſtes *Gratian. diſcept. 550. nu.4. & ſeq. & nu. 10. verſ. & ità, & ſeq. & nu.43. verſ. ſicut etiam, & ſeq.* ad maiorem ſaltem cautelam, vel quia teſtator voluerit publicationem adhibere *Gratian. ead. diſcept.550. nu.5.* & ad effectũ habendi teſtatoris explicitam declarationem, & ratificationem, vt deponit idem Fr. Franciſcus Maria, & Franciſcus Querzola 6. & 2. teſtis, cum teſtator deberet proprio ore hæredem nominare audientibus teſtibus, ſi iam non nominaſſet *Inſtitut. de teſtamen. ordinan. in fin. princip. vbi gloſ. in verb. tenorem, & de milit. teſtam. §. plane Rot. recent. par.4. tom.2. dec. 263. nu. 27. & tom. 3. dec. 570. nu.6.* & ſic per hæredis Inſtitutionem teſtamentum perficere *Rot. in Romana Teſtamenti, ſeù Hereditatis 17. Iunij 1611. coram Card. Sacrato, impreſſa poſt d. diſcept. Gratian. 550. nu.40.*

Vnde

Vnde Teſtatoris præordinatio tollit hoc caſu omnem falſitatis ſuſpicionem,
59 omnemq; ſuggeſtionem *Gaſp. Ant. Theſaur. d. quaſt. 99. ſub nu. 17. & Rot. in Romana Hæreditatis de Bellauita 5. Maij 1600. coram Iuſto, regiſtrata poſt d. conſ. Farinac. 97. lib. 1. nu. 29.* & facit conſtare de illius deliberato animo teſtandi *Farinac. d.*
60 *conſ. 97. nu. 8.* prout eiuſdem magis deliberata voluntas arguitur ex multiplicata hæredum nominatione *Rot. diuerſ. d. dec. 638. nu. 4. par. 1.*

Nec ideò videtur huiuſmodi teſtamẽtum conditum ad interrogationem alterius,
61 ſed motu proprio, poſt tamen ſimplicem, & generalem ſuaſionem ad teſtandum abſq; ſubminiſtratione particularis hæredis inſtituendi. Et quatenus etiam Teſtator interrogatus fuiſſet, quem hæredem vellet facere? & reſpondiſſet Matrem, & Vxorem, non tamen diceretur per ſuggeſtionem illas hæredes inſtituiſſe, ſed ſine ſuggeſtione *Menoch. de præſumpt. d. lib 4. præſumpt. 8. nu. 37 Surd. d. conſ. 414. nu. 62. lib. 3.* & cum ſana mente, & animo deliberato *Menoch. loco citato.*

Prout nec dicitur teſtamentum conditum ad interrogationem, vbi teſtator interrogatus, an diſponat iuxtà contenta in cedula? reſpondit, quod ſic, quia iſtud eſt teſtamentum nuncupatiuum nuncupatione implicita, & eſt modus teſtandi validus *Rot. recent. d. par. 4. tom. 2. dec. 263. nu. 35. & 36.* & interrogatio ſolum cadit ſuper ſtipulatione teſtamenti, iuxtà contenta in cedula *d. dec. 263 nu. 39.* Ceſſatq; timor ſuggeſtionis, vbi teſtator etiam ægrotus fecit primo ſcribere teſtamentum *Rot. in d. Romana Hæreditatis de Bellauita coram Iuſto penes Farinac. poſt d. conſ. 97. nu. 29. in fine lib. 1.*

Neq; præſumitur teſtator teſtamẽtum ad alterius impreſſionem condidiſſe, *Cyriac.*
62 *d. contr. 407. n. 88. & 89. tom. 3.* neq; importunis perſuaſionibus inductus *Cyriac. ibid. nu. 91.* ſed illud præſumitur feciſſe ex libera voluntate *Cyriac. loc. cit. nu. 97.*

Reſpondetur ſecundò, teſtamentum etiam conditum ad alterius interrogationem
63 eſſe validum, ſecundum veram, & communem opinionem, dum teſtator tunc habebat bonum ſenſum, & articulare loquebatur *Gabr. de teſtam. d. concl. 2. nu. 10. in fin. Clar. in §. teſtam. quæſt. 37. nu. 2. & ſeq. & nu. 30. Durant. de arte teſtan. tit. de hæred. inſtit. caut. 2. nu. 1. Menoch. de præſumpt. d. lib. 4. præſumpt. 8 nu. 3. & ſeq. & nu. 24. & ſeq. & conſ. 46. num. 1. & ſequen. lib. 1. Nicol. Bellon. conſ 62. nu. 8.* vbi quod hæc opinio eſt approbata in iudicijs, & ſcholis, & de ea non eſt dubitandum *Surd. d. conſ 414. nu. 53. 54. 58. 59. & 61. lib. 3. Farinac. d. conſ. 97. nu. 1. vbi ac magis communis, & magis recepta lib. 1. Gaſp. Ant. Theſ. d. quæſt. 99. nu. 5. 6. 9. verſ. 1. & c. 10. & 13. lib. 2. Gratian. diſcept. 550. nu. 16. & d. diſcept. 843. nu. 29. & 30. Hieronym. Paniſchman. quæſt. 22. nu. 52. verſ. non refragatur par. 3. Caſ. Caren. reſol. 3. nu. 1. & 5.* vbi, quod ab hac opinione non eſt recedendum, nec in conſulendo, nec in iudicando *Rota diuerſ. d. deciſ. 638. nu. 1. p. 1. & in recent. d. part. 4. tom. 3. dec. 581. nu. 31.*

Quod quidem procedit, quamuis non conſtaret teſtatorem ante hanc interrogationem noluiſſe, vel animum habuiſſe teſtamentum condere *Menoch. d. præſumpt. 8. nu. 16. & ſeq. nu 28. & d. conſ. 45. nu. 6. 33. & 64. & Gratian. diſcept. 659. nu. 12.* dum Teſtator erat ſanæ mentis, & ſuæ liberæ poteſtatis erat reſpondere, & non reſpondere, & ceſſant aliæ falſitatis ſuſpiciones *Menoch. d. conſ. 45. ſub nu. 33. & 34.* ac dignoſcitur illum fuiſſe ſanæ mentis, quia reſpondit aliter, quam per ſimplicem prolationem verbi, ſic, *Theſaur. d. quæſt. 99 nu. 14. poſt med.* Nec talis ſollicitatio tanti momenti eſſe creditur, vt impediat liberam teſtatoris voluntatem, cum teſtator potuiſſet recuſare, ſi ſibi ſic conſultum putaſſet *Hieron. Paniſchman. d. quæſt. 22. nu. 52. verſ. nam talis part. 2.*

Suggeſtioq; tunc tantum nocet, quando teſtator eſt adeò infirmitate oppreſſus, vt

non

non poſſit liberè ſuum animum explicare *Menoch. de præſumpt.8. nu. 14. in fin. lib. 4.*
vel reſponderit per verbum, ſic, aut ſimile, cum potuerit tunc intellexiſſe de
alia re, & non percepiſſe interrogationem, & perſonam ſibi ſuggeſtam *Menoch.*
64 *ibid. nu. 37.* & eſt res periculoſa, voluntaſq; ſuſpecta *Theſaur. d. quaeſt. 99. nu. 9. 11.*
& 17. licet teſtator, & articulatè loqui dicatur, qui ad interrogationem ſugge-
ſtiuam reſpondet, ſic, *Farinac. d. conſ 97. nu. 13. lib. 1. Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec.*
581. nu. 44. qui non eſt caſus noſter. Eſtq; in dubio pronunciandum pro teſta-
menti validitate *Surd. d. conſ. 414. nu. 101. Cyriac. d. controu. 167. nu. 126. Hieronym.*
Pantſchman. d. quaeſt. 21. nu. 57. vtendo etiam arbitrio, cui ferè tota hæc materia
conditi teſtamenti ad interrogationẽ ſubijcitur *Menoch. de arbitr. caſ. 97. n. 4. Theſaur. d. quaeſt. 99. nu. 12. verſ. hæc omnia.* Regulando tamen ſemper à Iure, vt habui
in *tract. mand. de manutenen. obſeruat. 7. nu. 60. 63. in fin. & ſeq.*

Atq; admittitur teſtamentum conditum ad interrogationem, ſiue interrogatio fa-
65 cta fuerit à Notario, ſiue ab alio, & priuato *Clar. in d. §. teſtamentum quaeſt. 37. nu.*
3. Menoch. d. præſumpt. 8. nu. 14. & d. conſ. 45. nu. 4. & 31. Farinac. d. conſ. 97. nu. 16. lib.
1. Theſaur. d. quaeſt. 99. ſub nu. 10. & 15. Fuſar. de fideicom. quaeſt. 288. nu. 3. & 4. Gratian. d. diſcept. 659. nu. 11. & diſcept. 843. num. 30. Rot. diuerſ. d. dec. 638. num. 1. par. 1.
cum vtroq; caſu huiuſmodi teſtamentum valeat, quando, vt hic, ceſſat omnis
ſuſpicio, quia ſcilicet Teſtator erat ſanus mentis, & dolis, ac techinis non fuit
allectus ad ita teſtandum *Menoch. d. conſ. 45. ſub nu. 31.*

Prout & hoc teſtamentum locum habet, etiam ſi is qui interrogauit fuiſſet perſo-
na ſuſpecta, *Menoch. d. præſumpt. 8. nu. 20. & 27. lib. 4. & d. conſ. 45. nu. 7. & 35. lib. 1.*
66 qui non eſt caſus noſter, cum ſimus in Religioſis, & Sacerdotibus, ac Confeſſa-
rijs, pro quibus præſumitur *Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 629. nu. 14.* de quorum ali-
quo intereſſe non conſtat, nec quod illi ſint, ſeù eorum aliquis ſit aliqua con-
ſanguinitate, vel affinitate, ſeù nimia familiaritate inſtituti, ſeù eorum alicui
coniuncti, nec quod ijdem ab hæredibus fuerint adhibiti, quicquid in contra-
rium dubitauerint, vel dixerint *Gabr. de teſtam. d. concl. 2. nu. 9. 10. 13. & 16. Mantic.*
de coniect. d. lib. 2. tit. 6. nu. 9. verſ. & hoc quidem. & nu. 10. Cal. Caren. d. reſolut. 3. n. 16.
& ſeq. & allegati per Menoch. d. præſumpt. 8. nu. 40. & 41. Farinac. d. conſ. 97. nu. 16. lib.
1. & Gaſp. Ant. Theſaur. d. quaeſt. 99. nu. 9. & 10. Quia id procedit, quando aliunde
non conſtat teſtatorem fuiſſe mentis compotem, & habuiſſe animum teſtandi, vt
colligitur ex *Mantic. d. tit. 6. num. 5. 8. 9. & 10. & Menoch. d. præſumpt. 8. num. 41.* &
quando aliæ falſi coniecturæ concurrunt *Menoch. d. conſ. 45. nu. 35.* Secus autem
dicendum eſt, quando vt hoc caſu conſtat teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis, & ſuæ
liberæ poteſtatis fuiſſe teſtari, vel non teſtari *Menoch. eodem nu. 35.*

Neque prohibitum eſt allicere aliquem etiam blanditijs ad ita teſtandum, & ſibi
etiam relinquendum, cum liceat rem ſuam benè agere dolo, & fraude omiſſa
Guidobon. aduocat. 48. nu. 4. & ſeq. Gratian. d. diſcept. 659. nu. 4. & ſeq. & num. 15. & Cyriac. d. controu. 407. nu. 92. & 93. & Hieronym. Pantſchman. quaeſt. 21. nu. 31. & ſeq. par.
2. quæ in dubio non præſumitur *Mantic. de coniecturis d. lib. 2. tit. 7. nu. 1. Gratian.*
d. diſcept. 659. ſub nu. 8. Cyriac. d. controu. 407. num. 91. & ſeq. Hieronym. Baulſchman.
d. quaeſt. 21. nu. 37. & 55. etiam quod fiat, quod nõ debet, vel non fiat, quod fieri
debet *Guidobon. d. aduoc. 48. n. 17.* & in præſenti non probatur. Quinimmo repetitę
interrogationes, quibus vſus fuit d. Fr. Franciſcus Maria in publicatione teſta-
menti, vt aliqui teſtes deponunt, nempè Blaſius Mattarellus, & Ioannes Ant.
Guidus 7. & 8. teſtis oſtendunt illius bonam fidem, legalitatem, & diligentiam
Cyriac. d. controu. 407. nu. 249. & eo fortius, quod Ioannes Antonius Guidus ad-
dit,

Digitized by Google

dis, quod Fr. Franciſcus Maria in interrogando, & quærendo claram reſpon-
ſionem non ſe reſtringebat ad Matrem, & Vxorem, ſed inſtabat, vt ſe benè ex-
plicaret, cui vellet ſuam hæreditatem relinquere, an eis, vel alijs? & duo etiam
teſtes ſufficiunt ad purgandam ſuſpicionem, ſi quæ oriatur ex ſcriptura teſta-
menti *Mantic. de coniectur. lib. 12. tit. 16. nu. 7.*

Tolliturque omnis difficultas, dum ante interrogationem Fratris Franciſci Mariæ
circa particulares hæredes teſtator ſe declarauerat, velle teſtari faciendo pri-
mo ad hunc effectum perquirere Notarium, vt deponit Iulius Cæſar Gattus,
R. D. Ioannes Recuperatus Parochus, & Ioannes Antonius Guidus 1. 5. & 8. te-
ſtis, & deinde Notario non comparente, mandando dicto Fratri Franciſco
Mariæ, vt teſtamentum ſcriberet, vt ſupra probatum fuit, ex quo ſequitur, vt te-
ſtamentum ſubſecutum ad interrogationem ſit omninò validũ, quia præcedebat
voluntas teſtatoris teſtandi; & ſcriptura de eius ordine, ad illiuſq; dictamen
extenſa, vt in fortioribus terminis reſponſionis per verbum, Sic, *Gabr. de teſtam.
d. concl. 2. nu. 17. & 19. Mantica de coniect. d. lib. 2. tit. 6. nu. 9. & 20. Farinac. d. conſ.
97. nu. 8. lib. 1. Theſaur. d. quæſt. 99. nu. 6. verſ. ſecundo &c. 13. 16. & 17. Cal. Caten. d. re-
ſolut. 3. nu. 8. & ſeq. & nu. 20. verſ. neque his obſtat; & verſ. neq; obſtat. Rota recent. par. 4.*
67 *tom. 2. dec. 263. num. 34. verſ. neq; eſt verum*; Ipſaq; voluntas teſtandi benè probata
diceretur etiam per duos teſtes *Surd. d. conſ. 414. num. 53. lib. 3. & Theſaur. d. quæſt.
99. ſub nu. 7.* prout & quod teſtator vellet dictas hæredes inſtituere *Surd. ibid. nu.
67.* nec non ſolemnitas ad teſtandum requiſita *Ruin. d. conſ. 1. nu. 9. lib. 2. & Mantic.
de coniectur. d. lib. 12. tit. 16. nu. 15.* quicquid aliud ſit in probatione ipſius volun-
tatis, ſeù inſtitutionis in teſtamento contentæ *Ruin. & Mantic. ibid.* prout alias
nulla verba operarentur, teſtamentum niſi appareret de voluntate proferentis,
quod noluiſſet teſtari, & ad hoc, ſe diſpoſuiſſet, vt adnotat *Aldobranden. ad §.
plane inſtit. de milit. teſtam.*

Non obſtat ſecundò, quod in eo, qui teſtatus fuit in articulo mortis poſſit dubitari,
an idem tunc eſſet ſanæ mentis *Mantic. de coniect. d. lib. 2. tit. 6. n. 3.* quod eſt vnum
ex requiſitis in teſtamento condito à moribundo, & ad interrogationem *Gabr.
Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. nu. 6. & 9. verſ. primo &c.* atq; proinde vbi teſtes ſuper
hoc interrogari ſunt repugnantes, vt hoc caſu, magis credendum ſit ijs, qui di-
cunt eum non fuiſſe ſanæ mentis, quia deponunt, quod eſt veriſimilius, *Mantic.
vbi ſup. nu. 6.* & ſic ſtandum ſit in propoſito tribus teſtibus, nempè Blaſio, & Io-
ſeph de Matrarellis, & Ioanni Antonio Guido, qui in dubium reuocant, an te-
ſtator eſſet ſanæ mentis, & in ſtatu, vt teſtari valeret.

Nam præterquam quod regula eſt neminem dementem, ſed potius ſanæ mentis
68 præſumi, & prætenſum defectum eſſe plenè, & concludenter probandum *Gra-
tian. d. diſcept. 843. nu. 36. Burat. dec. 249. nu. 6. dec. 256. nu. 1. vbi Add. nu. 28. & dec.
763. nu. 3. Duran. deciſ. 178. nu. 9. & ſeq. & Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 570. nu. 11. &
ſeq. & par. 5. tom. 1. deciſ. 34. nu. 7. & par. 7. dec. 199. nu. 3.* & non releuare probatio-
nem æquiuocam, & imperfectam *Rota d. par. deciſ. 288. nu. 10.* ac ideo teſtamen-
tum conditum præſumi à perſona ſanæ mentis, quando non apparet, illum alias
fuiſſe mente captum, vel furioſum *Menoch. d. conſ. 45. ſub nu. 39. lib. 1. & Cyriac. d.
controu. 407. nu. 76. tom. 3.* & quidem etiam, quod tunc graui infirmitate eſſet op-
69 preſſus *Farinac. d. conſ. 97. nu. 14. lib. 1.* & magis credi teſtibus deponentibus de
ſanitate mentis, quam deponentibus de dementia *Gratian. d. diſcept. 843. nu. 11.
Boer. dec. 23. nu. 72. & 93.* & in terminis infirmi morbo grauati, & qui ex illa in-
firmitate obijt *Rot. d. deciſ. 570. nu. 17. par. 4. tom. 3. recent.* atq; etiam quod depo-

nen-

nentes de ſana mente eſſent duo, & mille deponerent de contrario *Gratian. &*
Boer. loc. citato nu. 12. & 93. reſpectiuè, & maximè, quando ille ſui natura talis
eſſe conſueuit *Cyriac. d. controu.* 407. *nu.* 87. & hic alij teſtes de ſanitate mentis de-
ponunt, videlicet Ioannes de Tertijs, Franciſcus Querzola, Carolus de Plodio,
Fr. Franciſcus Maria, & Fr. Franciſcus Rocchus 2. 3. 4. 6. & 9. Et in dubio ex
qualitate diſpoſitionis capienda eſt præſumptio, an teſtator tempore conditi
teſtamenti eſſet ſanæ mentis *Mantic. de coniectur. d. lib.* 2. *tit.* 6. *nu.* 7. *Duran. d. dec.*
70 178. *nu.* 12. & 13. adeo vt probata etiam dementia, ſi teſtamentum ſit factum,
ſicut alius quilibet prudens feciſſet validum reputari debeat *Rot. recent. d. dec.*
570. *nu.* 20. *par.* 4. *tom.* 3. & diſpoſitio in propoſito videatur prudenter facta, dum
eſt maximè inſtituta Mater, quæ circumſcripto teſtamento ſuccedebat ab inte-
ſtato *Duran. d. deciſ.* 178. *num.* 13. & cum qua ei beneuolentia quoq; intercede-
bat, cum accedens, & rediens ad ciuitatem, ad illius domum ſe transferret, &
cum illa habitaret, vt probat Iulius Cæſar Gattus, & Ioannes de Tertijs primus,
& ſecundus teſtis, & infirmus rogaſſet Parochum, vt mitteret aliquem ad illam
accerſiendam, vt idem Parochus deponit, & ſic inſtituta eſt perſona teſtatori
valdè cara, quod præcipuè conſideratur ad vltimum elogium ſubſtinendum
Rot. recent. d. par. 4. *tom.* 2. *deciſ.* 263. *nu.* 28. *verſ. & videbatur*, & concurrit honeſtas
diſpoſitionis, & teſtamenti, quod propterea non poteſt negari factum eo modo,
71 quo quilibet prudens feciſſet *Guidobon. aduocat.* 48. *nu.* 16. licet teſtamenta non
ſint fundata in ratione, ſed in voluntate teſtatoris *l. cum quidam in fin. C. de neceſſ.*
hared. inſtit. Vincent. Grilenz. conſ. 106 *nu.* 18.

Reſpondetur dictos tres teſtes controuertentes ſanam mentem teſtatoris non red-
72 dere de hoc rationem, & dementiam non probari per teſtes de ea deponentes,
niſi fuerint interrogati de ſignis, motibus, & actibus teſtatoris, quos viderint
Rot. recent. par. 7. *dec.* 233. *nu.* 26. & niſi etiam non interrogati rationem aſſignent
Barat. d. deciſ. 256. *nu* 9. *Duran. d. deciſ.* 178. *nu.* 17. & *Rot. recent. d. par.* 7. *deciſ.* 233.
nu. 28. quod hic deficit, nec ſatis eſſe eos deponere de proprio iuditio, quum
cum eo non iungitur ſenſus corporeus, nec credulitas, & iuditium eſt cauſatum
à ſenſu inferente, ita credi debere *Gratian. diſcept.* 843. *nu.* 6. cum ſanitas men-
tis, vel inſania non percipiatur viſu, vel auditu, ſed iuditio rationis *Mantic. de*
coniectur. d. lib. 2. *tit.* 7. *ſub nu.* 1. Nec animi qualitas aliter, quam per actus exte-
riores probari poteſt *Rot. recent. par.* 7. *dec.* 298. *nu.* 9. nec quæ nō excludunt vſum
73 rationis, & iuditij, vel intellectum, nec mentis alienationem inducunt, faciunt
quem reputandum eſſe dementem *Rot. recent. par.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 570. *nu.* 14. Et
74 certum eſt non probare teſtes, qui iudicant *Rot. recent. d. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 285.
nu. 9. *dec.* 342. *nu.* 22. & 487. *nu.* 12. & *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 173. *nu.* 3. & *deciſ.* 380. *nu.*
16. vel diuinare volunt *Rot. recent. d. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 153. *ſub nu.* 8. aut imagina-
riè deponunt *Rot. recent. par.* 6. *deciſ.* 199. *nu.* 7. & *par.* 7. *deciſ.* 269. *nu.* 3. non reddi-
ta ratione per aliquem accommodatum ſenſum corporis *Gratian. d. diſcept.* 843.
nu. 6. *in fin.* 7. & 8. cum ad concludendam intellectus carentiam ſoleant ſigna,
& præſumptiones ponderari, & debeat de illis per teſtes fieri mentio *Rot. recent.*
par. 7. *deciſ.* 298. *nu.* 11.

Et quod plus eſt, ijdem tres teſtes ante præſens iuditium, in quo ſunt Actores ve-
nerabilia Monaſteria S. Dominici, & S. Martini Bononiæ ex parte d. D. Petro-
nillæ Mariç coram D. Auditore Generali examinati ſuper dicti teſtamenti rele-
uatione, ſeu ad effectū conſequendi ſuper eo extraiuditialem, ſeu ſummariam
75 immiſſionem medio iuramento, vna cum alijs depoſuerunt de ipſa mentis ſani-

taie.

tate. Vnde cum deinde in præſenti iudicio contrarium etiam cum iuramento
depoſuerint, vel ſtandum eſt primo dicto *Beltramin. ad Greg. deciſ. 230. nu. 10. Bu-
ratt deciſ. 176. nu. 4. vbi Add. num. 7. & Rot. poſt noſtrum tractat. mand. de manut. deciſ.*
281. *nu.* 4. etiam extraiuditiali, ex quo fuit prolatum per ſcripturam *Menoch. de
arbitr. caſ. 108. nu. 25. & facit Rota recent. par. 4. tom. 3. d. deciſ. 581. num. 34. & 35.* &
quia concordant alij teſtes, & ſic vrgent ſaltem coniecturæ, & præſumptiones
pro primo dicto, & contra ſecundum *Menoch. d. caſ. 108. nu. 24. & Rot. recen. par. 7.
deciſ. 306. nu. 22.* & quia eſt primum dictum veriſimilius *Menoch. d. caſ. 108. nu. 17.*
Cum maximè poſt ſecundam depoſitionem ijdem tres teſtes ſpontè de ordine
Confeſſarij, & pro exoneratione conſcientiæ, vt aſſeruerunt ſe diſdixerint, ac
correxerint, & redierint in primum dictum affirmantes in ſecundo dicto ſe de-
76 poſuiſſe de non ſana mente d. Teſtatoris ad inſeruiendum cuidam Nobili, &
Potenti Viro, à quo minis ſic deponere coacti fuerant, & ſic, & primum dictum
fuit geminatum, & ratificatum, & ideò illud attendendum videtur *Farinac. de te-
ſtib. quæſt. 66. n. 141.* & ſecundum correctum, ac per conſequens correctioni ſtan.
videtur *Menoch. d. caſ. 108. nu. 3. & ſequen.* Vel eorum ſecundum dictum, quod re-
tractauerunt remaner debilitatum *Menoch. ibid. nu. 27. Greg. deciſ. 553. ſub nu 10.
Rot. recent. d. par. 4. tom. 2. deciſ. 137. nu. 12. & 18. & deciſ. 270. nu. 33. & par. 5. tom. 2.
deciſ. 420. nu. 5. & poſt noſtrum tractatum mand. de manutenen. deciſ. 166. num. 42.* Vel
neutri dicto in hoc ſtandum eſt *Menoch. d. caſ. 108. nu. 23. Gratian. d. diſcept. 843. nu.
17. Beltram. ad Gregor. d. deciſ. 230. nu. 11. & d. deciſ. 166. nu. 42. penes d. noſtrum tract.
de manutenen. & d. deciſ. 420. nu. 5. par. 5. tom. 2. recent.*
Videturq; ſatis doctum de veritate in contrarium, hòc eſt de ſana mente, dum om-
nes teſtes concorditer deponunt, quod teſtator generaliter interrogatus à Iulio
Cæſare Gatto teſtamenti tempore, an meminiſſet, ſe illi pecuniam mutuaſſe,
77 & promptè reſpondit verum eſſe, ipſum Gattum ſibi mutuaſſe Ducatonos quinq;
& Zecchinum, ſeu Vngarum vnum, & mandauit ei ab hæredibus reſtitui, ad *Cy-
riac. d. controu. 407. nu. 81.* Itemq; deponunt eumdem ſemper poſt factum etiam
teſtamentum articulatè, ac ad propoſitum locutum fuiſſe, & animam ſuam com-
mendaſſe Deo, Beatæ Virgini Mariæ, Sanctoque Antonio de Padua vſque ad
expirationem.
Non obſtat tertiò, quod præcederet alterum, & primum teſtamentum validum, &
ſolemne ſub Notarij rogitu ſtipulatum de anno 1637. die 7. Aprilis, in quo in-
ſtituta leguntur dicta Monaſteria S. Dominici, & S. Martini, quod non intelli-
78 gitur reuocatum per ſecundum factum ad alterius interrogationem, & ſugge-
ſtionem *Caſtr. conſ. 155. in fin. lib. 1. Ruyn. conſ. 9. nu. 14. lib. 2. Clar. in d. §. teſtamentum
quæſt. 37. nu. 8.* vbi de magis communi, & allegati per *Menoch. de præſumpt. lib. 4.
d. præſumpt 8. nu. 21. & 22. & d. conſ. 45. nu. 20. lib. 1. Surd. d. conſ. 414. nu. 11. lib.
4. & Rot. recent. d. deciſ. 263. nu. 38 par. 4. tom. 2. & d. deciſ 581. nu. 30. tom. 3.* præ-
ſertim cum primum fuerit conditum per decem annos antea, ità vt & liberum
fuiſſet illud in hoc tam longo temporis ſpacio reuocare, ſi voluiſſet non expe-
ctato tempore mortis articuli *Menoch. d. præſumpt. 8. nu. 41. verſ. quartum ſignum, &
d. conſ. 45 nu. 20. Surd. d. conſ. 414. nu. 11.* atq; proinde quamuis liceat de Iure ali-
quem allicere blanditijs ad ſe inſtituendum hæredem, vel aliquid ſibi relin-
quendum, vt ſupra oſtenſum fuit, non tamen hoc procedat, quando alius fuit
iam inſtitutus hæres *Gaſp Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. nu. 12. ſub verſ ſeptimo &c.* pro-
ut nec eſt teſtator decipiendus doloſis, & falſis perſuaſionibus *Hieronym. Pam-
ſchman. quæſt. 21 nu. 103. par. 2.* & eſt nullius momenti teſtamentum factum ad al-

terius

terius falſam, & fraudolentam ſuggeſtionem *Pantſchman.ibid.nu.*115. Vnde hoc
caſu oculatè, & cautius ſit agendum *Theſaur. loc. cit.* cum teſtamentum facilius
ſuſtineatur, quando aliud non præcedit, quam ſi aliud præcedat *Mantica de con-
iect.d.lib.2.tit.2.nu.11. Hieronym. Pantſchman. quæſt.17.nu.25.par.2.*

Quoniam admiſſo etiam, quod ſimus in teſtamento ad interrogationem reſponde-
tur contrarium haberi per *Menoch.d.præſumpt.8.nu.21.& 22. & d.conſ.45.nu.8.
& 36.Surd.d.conſ.414.ſub nu.54. poſt med.& nu.61.Gratian.d.diſcept.659.nu.12.
Hortman.Piſtor.quem allegat Theſaur. ſub d.verſ.ſeptimo &c.& Rot.recent.d.par.4.tom.
3.dec.*581.*nu.*32. & hanc opinionem amplectẽdam eſſe præcipuè, vbi, vt in præ-
ſenti in ſecundo teſtamento inſtituti ſunt venientes ab inteſtato *Ruyn. d. conſ. 9.
nu.7.& ſub nu.18.lib.2.* pro quibus in dubio præſumitur *Menoch. de adipiſc.remed.*
79 *4.nu.* 784. Quod ſuffragatur etiam cohæredi extraneo , & ſic Vxori idem *Ruyn.
d.conſ.1.nu.11.verſ. eſt & alius viſus, & ſeq. ead.lib.2.* Et ſanè etiam quod antece-
dens teſtamentum eſſet fauore Piæ cauſæ *Alciat.conſ.111.per tot.lib.9.Ruyn.d.conſ.
9.nu.4.lib.2.& Rot.recent.d.part.4.tom.3.deciſ.581.nu.32.* Cum voluntas teſtato-
ris ſit vſq; ad mortem ambulatoria *l.3.in fin.& l.ſeq.ff.de adimen. legat. Rolan. conſ.
33.nu.3.lib.3.* & præciſè ſeruanda etiam contra Piam Cauſam, & aliam fauora-
bilem *Gratian.diſcept.757.nu.1.& 3.* & teſtamentum primum ipſo iure reuocetur
80 per poſterius validum *§.poſteriore Inſtitut. quibus mod.teſtam.infirment. l.ſiquis prio-
re ff.ad Sen.Conſ.Trebell. Clar.in §.teſtamentum quæſt.93. Roland.d.conſ.33.nu.18. &
ſeqq.Gratian.diſcept.605. nu.1.& 5.Hieronym.Pantſchman.quæſt.10.nu.1.& ſeqq. &
quæſt.14.nu.17.& ſeq. par.2. Rot.recent. par.4. tom. 2. deciſ.263. nu.1.& 2.& tom.3.
dec.581.nu.2.dec.652.nu.8. & 9 & deciſ.674. nu.4.& par.5.tom.2. deciſ.472. nu.
1.& Duran. d. deciſ.178. nu.3.* cum non poſſit quis decedere cum duobus teſta-
mentis præſertim diuerſis *Roland.conſ.33.nu.1.lib.3. Gulielm. de Benedict. in c.Ray-
nutius in verb.teſtam.2.nu.1. de teſtam.*

Quod abſq; difficultate procedit conſtito, vt hic de ſana mente, & de animo teſtan-
di *Gabr. de teſtam. d. concl.2.nu.10. in fin.* in quibus terminis loquuntur *Surdus* , &
ab eo allegati vbi ſupra , & *Menochius d.præſumpt.8.nu.21.& 22.* qui ità ſe ipſum
declarat *d.nu.22. verſ. ità pariter*, & fortius , vbi non ſumus in ſimplici reſponſio-
ne per Monoſillabam, ſic, ſed hæres fuit, vt hoc caſu claris verbis, & nominatim
81 ab ipſo teſtatore expreſſus, & declaratus *Theſaur.d.quæſt.99.nu.11.& 17.lib.2.&
Rot.recent.d.deciſ.581.nu.31.par.4. tom.3.* & non conſtat, quod Parochus, vel Fr.
Franciſcus Maria teſtamentum affectantes notitiam aliquam haberent præce-
dentis teſtamenti.

Et quando ceſſat omnis falſi ſuſpicio , vt in præſenti caſu , tunc nulla eſt conſti-
tuenda differentia , an agatur, vel non de reuocatione iam conditi teſtamenti
Menoch.d.conſ.45.nu.36.lib.1.

Alia verò opinio poſſet locum ſibi vendicare , Vel quando dubitatur, an teſtator
eſſet ſanæ mentis *Menoch. d. præſumpt.8. nu.21.verſ. quocirca,* Vel quando conſtat
illum non habuiſſe animum primum teſtamentum reuocandi *Menoch.ibid.nu.22.
verſ.ità pariter Ruyn. d.conſ.9.nu.14. in fin.lib.2.* Vel poteſt dubitari de voluntate
teſtandi *Menoch.loc.cit.* & quod non reſponderit deliberatè *Ruyn. d. conſ. 9. nu.
14. in fin.* Vel quando interrogatio eſt facta à perſona ſuſpecta *Ruyn. eod.conſ.9.
nu. 15. Menoch. d. præſumpt.8. nu.41. verſ. quartum ſignum , & d. conſ.45. nu.20.* vt
euenit in caſu ipſius *Ruyn. vt per eum num.* 15. & in caſu *Cæſar Caren. d. reſolut. 3.
vt per eum nu.16.* Vel quando fuit ſolummodo reſponſum per verbum, ſic, *Ruyn.
d.conſ.9.nu.14. Surd. d. conſ.414. nu.11. & 61. lib.3.* vt in caſu *Caren. d.reſol.3.* vt
per

Digitized by Google

per eum ſub *nu.* 20. cum; vt dicatur ad hunc effectum articulatè teſtatorem locutum fuiſſe requirantur alia verba *Caren.d.reſolut.*3.*nu.*7. Vel quando aliæ concurrunt coniecturæ *Menoch d. præſumpt.*8.*nu.*41. *verſ. quartum ſignum, & d.conſ.*45. *ſub nu.*36. prout concurrebant in caſu *Carenæ*, vt per eum *nu.*17.& *ſeqq.*

Non obſtat quartò, quod, vt teſtamentum ad interrogationem à laborante in extremis factum ſuſtineatur, & primum reuocetur, requiratur, vt ille non ſtatim moriatur, ſed aliquo tempore ſuperuiuat *Ruyn.d.conſ.*9.*nu.*13.*in fin.& *14.*lib.*2. *Theſaur. d. quaeſt.*99. *nu.*6. *lib.*2. hoc eſt per ſpatium trium, vel duorum dierum *Clar. in d.* §. *teſtamentum quaeſt.*37. *nu.*5. *Theſaur. d.quaeſt.* 99. *nu* 10. & 18. *Caren. d. reſol.* 3. *nu.* Et teſtator noſter expirauerit poſt horam cum dimidia circiter, vt videntur concludere teſtes.

Reſpondetur enim obiectum procedere, quando poteſt dubitari de ſana mente, &
82 animo deliberato teſtandi, vt contingit in reſpondente per verbum, ſic, vel in balbutiente, qui paulò poſt moriatur, vt in his terminis loquuntur Doctores ex aduerſo adducti, & qui adduci poſſunt, & præſertim *Ruyn. d. conſ.*9. & declarat *Theſaur. d.quaeſt.*99.*n.*8.*verſ. ideò*. Secus verò, quãdo clarè conſtat, vt in propoſito de voluntate teſtatoris ita teſtandi, & ſecundum teſtamentum condendi, & de illius ſana mente *Theſaur. ead.quaeſt.*99.*nu.*6.*verſ. quarto &c. & nu.*7.8.& 12. cum mortis proximitas non ita ſit attendenda, quin magis conſideretur mentis ſanitas, & clara voluntas ſic teſtandi *Theſaur. d. quaeſt.* 99. *nu.* 7. *in fin.* nec modicum interuallum eueniens propter corporis laborãtis infirmitatem officit teſtamento *Rot. in d. Romana Hæreditatis de Bellauita poſt conſ.*97. *Farinac. lib.*1 *ſub nu.*30.

Non obſtat quintò, quod teſtes teſtamentarij debeant rogari à teſtatore ad intereſſendum *l. hæredes palam* §. *in teſtamentis ff. qui teſtam. fac. poſſ. auth. rogati C. de teſtibus* §. *fin. inſtit. de teſtam. ordin. vbi gloſſa in verbo adhibitis Purpur. conſ.*441. *nu.*6. *lib.*2. *Socin. iun. conſ* 183. *nu.*37.& 38. *lib.*2. *Rimінald. iun. conſ.*13. *nu.*37.& *ſeq. lib.* 1. *Rot. recent. par.*4. *tom* 3. *dec.*533. *nu.*21.& in terminis teſtamenti conditi ad interrogationem *Ruyn. d. conſ.*9. *nu.*13. *lib.*2. *Surd. d. conſ.*424. *nu.*1.& 11. *lib.*3. *Theſaur. d. quaeſt.*99. *ſub nu.*15. vt appareat, verba deliberato animo ab ipſo teſtatore proferri, & non perfunctoriè, & blandiendo *l. diuus ff. de milit. teſtam. Surd. d. conſ.*414. *nu.*37. *Grattian. diſcept.*93. *nu* 5. *Rot. recent. d. par.*4. *tom.*3. *deciſ.*533. *nu.* 22. & propter timorem fraudis *Magon. deciſ. Lucenſ.* 32. *nu.*6. & in teſtamento, de quo agitur teſtes fuerint vocati, & rogati à d.Fr. Franciſco Maria, vt deponit Ioannes de Tertijs, Franciſcus Querzola, Carolus Plodius, & idem Fr. Franciſcus Maria 2. 3. 4. & 6. teſtis.

Namque omiſſo, quod in teſtamento nuncupatiuo, in quo ſumus ſunt opiniones
83 hinc inde, an teſtes debeant eſſe rogari, vt in *addit. ad d. gloſ. in d. verb. adhibitis* §. *fin. Inſtit. de teſtam. ordinan.* & quod ſufficiat ſola teſtium præſentia tradit *Thomat.*
84 *deciſ. March.*81. *nu.*34. & in fideicommiſſo ad alterius interrogationem, quod illud poſſit relinqui coram fortuitis teſtibus *Fuſar. de fideicomm. quaeſt.*288. *num.*2. vbi de communi, prout eſt dubium, an teſtes debeant eſſe rogati in teſtamento, ex forma *l. cum ſeſſes, de teſtament. ad Grattian. diſcept.*93. *nu.*1.& *ſeq.* & quod rogitus non requiratur tradit inter alios *Guid. Pap. quaeſt.*543. *num.*10. *in fin.& Rot. recent. par.*6. *dec.*126. *nu.*15. quæ eſt etiam penes *Gilean. ad Hatut. Peruſ. poſt verb. teſtamentum nu.*23.

Reſpondetur fatis eſſe, ſi teſtes etiam ab extraneo, & quocunq; fuerint conuocati, & rogati, & etiam ſi ab hærede, dummodo patiatur, & conſentiat teſtator *Purpurat. d. conſ.*441. *nu.*7. *lib.*2. *Ale x. conſ.*47. *nu.*4 *lib.*2. *Clar. in d.* §. *teſtamentum quaeſt.*

H 58.*nu.*

Digitized by Google

58.*nu*.6. *Duran. de art. teſtan. in tit. de teſtam. caut*.8. *nu*.1. *Mantic. de coniectur. d. lib*. 2. *tit*. 11. *nu*.4. *Monterent. ad ſtatut. Bonon. lib*.4. *de teſtamen.& vlt. volunt*. §. *qui Sacerdos, in verbo deſcriptus, Gratian. diſcept*.550.*nu*.78.& 47. & *d. diſcept*.843.*nu*.23. *Magon. d. deciſ. Luceñ*.32.*nu*.6. atq; ſufficere quoq; illos rogari ad intereſſendum in genere *Mantic. d. tit*.11. *num*.1. & 11. *verſ. ſed ego, & verſ. ſeq. Rot. recent. par*.4. *tom*.3. *deciſ*.533. *nu*.21. & pro rogatione haberi, ac ſufficere de conſuetudine, ſi dicat teſtator, Vos ſitis teſtes *Mantic. d. tit*.11. *ſub nu*.14. *Surd. d. conſ*.414.*nu*.28. ſatiſq; eſſe rogitum præſumptum,& a liquid tale, quod illi æquipolleat *Gratian. diſcept*.93. *nu*.1. & *ſeq. Rot. poſt Giltan. ad ſtatut. Peruſin. deciſ*.2.*num*.21. & eo ipſo præſumi teſtes rogatos,ex quo permiſerint ſe deſcribi in teſtamento *Surd. d. conſ*. 414. *nu*.27. *Farinac. d. conſ*.97. *nu*.22. *lib*.1.& rogationem teſtatoris non requiri in teſtamento ad interrogationem videtur ſentire *Theſaur. d. quæſt*.99. *nu*.18.

In caſu autem præſenti (præterquam teſtes vocati,& rogati fuerunt à d.Fr.Franci-
ſco Maria ad intereſſendum d.teſtamento,vt in obiecto,& de teſtatoris ordine,
vt idem Fr. Franciſcus Maria deponit, & eſt veriſimile, dum ex ſuperius dedu-
ctis probata fuit illius teſtamenti ordinatio, & voluntas teſtandi, in cuius exe-
cutionem hoc tendit)ijdem teſtes fuerunt etiam rogati ab ipſo teſtatore,vt de-
ponit D. Carolus Plodius, d. F. Franciſcus Maria, & Fr. Rochus 4. 6. & 9. te-
ſtis, quorum dictũ hanc teſtatoris rogationem probat, quia teſtes fuiſſe rogatos
85 in teſtamento præſumitur, & hæc qualitas probatur etiam duobus ſolis teſtibus
Iaſ. in l.2.*nu*.13.& *ſeq. C. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabul. Socin. iun. conſ*.289.*nu*.107. *lib*.2.
Ruin. d. conſ.1.*nu*.8.*lib*.2.*Mantic. de coniect. lib*.12. *tit*.16.*nu*.16. *Surd. d. conſ*.414. *nu*.
24.*lib*.3.*Magdalen. de nu. teſt. in teſtamento cap*.15.*nu*.13.& 14 & *cap*.31.*nu*.6.*par*.1.
Rot. in Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis 17. *Iuny* 1611. *coram Card. Sacrato impreſſa
poſt d. diſcept. Gratian*.550.*nu*.46. quod oſtendit illius veram diſpoſitionem ad te-
ſtandum *Ruyn. d. conſ*.1.*nu*.23.*lib*.2.*Rot. apud Giltan. ad ſtatut. Peruſ. dec*.4.*nu*.6.& 8.
tametſi id neget Franciſcus Querzola 3. teſtis, qui eſt vnicus, & poteſt non au-
diuiſſe,vel non aduertiſſe. Atq; ex ipſo actu teſtãdi fuit à teſtatore in teſtes iam
conuocatos, & rogatos à Fr. Franciſco Maria conſenſum ad *Farinac. d. conſ*.97.
nu.26. *lib*.1.

Non obſtat ſextò,quod teſtamentum prædictum ſit inualidum,quia in eo non fue-
86 rit ſeruata forma ſtatuti Bonon. *lib*.4. *de teſtament*. §. *ſi verò in guardia, vel comitatu*,
& §. & *ſi aliqua vltima voluntas diſponentis in dicto primo* §. quod ſi in comitatu Bo-
non. fiat teſtamentum per quemcunq; ſanum, vel infirmum, & non adſit Sacer-
dos ſecundum idem ſtatutum adhibendus, qui dicat ſe cognoſcere teſtatorem,
ſufficiat duos teſtes deſcriptos in teſtamento, vel ipſum Notarium rogatum, &
vnũ de dictis teſtibus dicere ſe teſtatorem cognoſcere, & in d.§. ſecundo,quod
ſi aliqua vltima voluntas reperiatur non facta,& non ſcripta prędicto modo,&
forma pro non legitima habeatur, nec ex ea aliquid ſperi poſſit. Vnde cum di-
ctum teſtamentum non ſit rogatum à Notario, nec in eo facta ſit aliqua mentio,
quod Sacerdos rogatus, vel aliquis ex teſtibus teſtatorem cognoſceret, teſta-
mentum ſit nullius roboris.

Etenim reſpondetur primò.Statutum loqui de teſtamẽto in ſcriptis,vt ſonant verba, dum loquitur de ſcriptura, & de teſtibus in teſtamento deſcriptis, & ſentit *Monterent. ad d. ſtatut. in princ. in verbo Notary*, & ſic illud procedere, quando teſtator ſe reſtrinxit ad teſtandum in ſcriptis, non autem in teſtamento nuncupatiuo, in quo ſat eſt, vt quis coram ſeptem teſtibus ſuam voluntatem nuncupet *d*.§.*fin. Inſtitut. de teſtament. ordinan. vbi gloſ. in verbo nuncupata l. hac conſultiſſ*.§. *per*

nun-

Digitized by Google

nuncupationem C.de teſtament. Durant. de art. teſt. de teſtament. caut. 1. *nu.* 2. *Craſſ. in* §.
teſtamentũ quæſt. 10. *nu.* 2. *& hæredem inſtituat. Nicol. Bellon. conſ.* 14. *nu.* 2. *& Rot. in d.*
Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis 17. *Iunij* 1611. *coram Card. Sacrato poſt d. diſcept.*
Gratian. 550. *nu.* 39. *nec requiritur ſcriptura Nicol. Bellon. d. conſ.* 14. *nu.* 7. *Add. ad Ma-*
gon. deciſ. Lucenſ. 32. *littera A. Seraph. dec.* 623. *nu.* 6. *& Rot. recent. d. par.* 4. *tom.* 3. *dec.*
533. *nu.* 2. *& in d. Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis penes Gratian. nu.* 41. neq; No-
tarius *Nicol. Bellon. d. conſ.* 14. *nu.* 2. niſi ad faciliorẽ probationẽ *d. deciſ.* 533. *n.* 24.
87 *par.* 4. *tom.* 3. *recent.* itaut ſi ſcriptura, vel Notarius adhibeatur, non cenſeatur
adhibitio facta pro ſubſtantia, ſed ad ipſam faciliorem probationem, & ad per-
petuam rei memoriam *Craſſ. d. quæſt.* 10 *n* 3. *Nicol. Bellon. loc. cit. Ruyn. conſ.* 1. *nu.* 21.
lib. 2. *Add. ad Magon. vbi ſupra Seraph. d. deciſ.* 623. *nu.* 6. *Rot. recent. par.* 5. *tom.* 2. *dec.*
588. *nu.* 1. *& in d. Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis apud Gratian. nu.* 42. nec ex hoc
cenſeatur teſtator ſeſe ad teſtamentum in ſcriptis reſtrinxiſſe *Seraph. d. deciſ.* 623.
n. 7. neq; teſtamentũ deſinat eſſe nuncupatiuũ per rogitum, & ſcripturam etiam
à Notario confectam *Rot. recent. d. par.* 5. *tom.* 2. *dec.* 588. *nu.* 1. & in noſtris ter-
minis, quod ſecundum ius commune valeat teſtamentum nuncupatiuum factum
ſine Notario, ſi (omni falſi ſuſpicione ceſſante) vocatis tãtum ſeptem teſtibus; qui
de veritate teſtamenti examinari poſſint teſtator interrogatus fuerit, an faciat
hæredem Caium? & reſponderit facere, ex quo ſcriptura, quæ fit à Notario
non ſit de ſubſtantia, ſed ad memoriam rei geſtæ, & faciliorem probationem, ac
ad effugiendum teſtium examen, tradit *Alciat. reſpon.* 534. *Menoch. præfat. præſumpt.*
8. *nu.* 15. *lib.* 4. *& d. conſ.* 45. *nu.* 5. *&* 32. *lib.* 1. *& Gaſp. Ant. Theſaur. d. quæſt.* 99. *ſub*
nu. 10. 18. *&* 19.

Cumq; propterea in caſu noſtro teſtator ſe non reſtrinxerint ad teſtandum in ſcri-
88 ptis, ſeu ad particularem ſpeciem teſtandi, ſed tantum ſimpliciter voluntatem
ſuam teſtibus aperuerit, communis eſt Doctorum traditio, vt teſtamentum va-
leat eo modo, quo valere poteſt *Mantic. de coniect. lib.* 1. *tit.* 7. *nu.* 6. *Magon. d. deciſ.*
Lucenſ. 32. *nu.* 30. *vbi Add. littera K. Hieronym. Pantſchman. quæſt.* 19. *nu.* 14. *par.* 2. Et
id procederet, etiamſi teſtator incepiſſet ſeruare formam teſtamenti in ſcriptis,
& forma non fuiſſet perfecta *Caſtr. conſ.* 93. *n.* 4. *verſ. non obſtat & ſeq. lib.* 1. *Ruyn. conſ.*
1. *ſub nu.* 21. *lib.* 2. & etiam ſi teſtator ex interuallo deinde in codicillis dixiſſet ſe
teſtatum eſſe in ſcriptis *Caſtr. d. conſ.* 93. *num.* 5. *lib.* 1 & ſufficeret probare teſta-
mentum per teſtes *Ruyn.* vbi proximè, cum non ſit credendum teſtatorem ſe vo-
luiſſe reſtringere ad vnam tantum ſpeciem teſtandi, & elegiſſe viam, propter
quam ſuum iudicium impugnaretur *Mantic. & Magon. vbi ſup. Ruyn. d. conſ.* 1. *nu.* 21.
lib. 2. ſed voluiſſe teſtari omni meliori modo, quo potuit *Rot. in d. Romana Teſta-*
menti, ſeu Hæreditatis penes Gratian. poſt d. diſcept. 550. *nu.* 42. Et ideo in dubio pro
teſtamento ſit pronunciandum, & vt actus potius valeat, quam pereat *Mantic. loc.*
cit. & Add. ad Magon. vbi ſup. & tenenda ſit illa opinio, quæ teſtamento magis fa-
uet *Rolan. conſ.* 81. *nu.* 42. *lib.* 1. *& conſ.* 30. *nu.* 33. *lib.* 3.

Probaturq; teſtamentum perfectum ratione voluntatis per ſeptem teſtes licet ſit im-
perfectum ratione ſcripturæ ſecundum communem *Gratian. d diſcept.* 550. *nu.* 11.
& 12. *Seraph. d. deciſ.* 623. *ſub nu.* 4. *&* 5. neq; imperfectio illius ſolemnitatis atten-
ditur ad illud annullandum, vbi non agitur de probando teſtamentum per ſcri-
pturam, ſed per teſtes *Gratian. d. diſcept.* 550. *nu* 4. *Seraph. dec. ſ.* 581. *nu.* 6. vbi etiam
de communi. Et ſufficit cõſtare de indubia volũtate teſtatoris per teſtes, quam-
uis de illius ordine accerſitus eſſet Notarius, qui in tempore non acceſſit *Ma-*
gon. d. dec. Lucenſ. 32. *nu.* 43. *in d.* *nu.* 11. Et cum ipſemet teſtator teſtes rogauerit

ad intereſſendum, & audiendum eius teſtamentum vt ſupra, eo magis oſtenditur
eius enixa voluntas, vt ſua diſpoſitio ſubſtineatur *Rot. recent. a. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 22.*

Reſpondetur ſecundò, ſtatutum non imponere neceſſitatem, vt teſtamenta debeant
89 rogari à Notario, cum non legantur in eo verba id importantia, immo *Monterentium* in d. verb. Notarij intelligere, & ſupponere Notarium non requiri, dum
adnotat, quod nec etiam de iure cōmuni exigitur Notarius, etiam ſi loquamur
de teſtamento in ſcriptis, ponderando dictionem, etiam, quæ explicat caſum
magis dubitabilem, & implicat caſum non expreſſum, & minus dubitabilem *Rot. recent. par. 5. tom. 1. deciſ. 75. nu. 5. deciſ. 100. nu. 14. & deciſ. 316. nu. 13. & 14.*

Proindeq; quod in ſtatuto dicitur de Notario intelligendum videtur, præſuppoſito, quod de teſtamento Notarius rogetur, quo præſuppoſito deficiente deficit,
& ſtatutum, vt in ſimili *Monterent.* ad eundem ſtatutum in princ. in verbo numerum in fin. & *Rot. Bonon. ſuper ſtatut. deciſ. 34. nu. 30. & dec. 83. nu. 23.* nec qui præſupponit circa præſuppoſitum aliquid de nouo ſtatuit *Greg. deciſ. 208. nu. 2. Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 681. nu. 13.* prout neq; verba, quæ præſupponunt, diſponunt, *Beltram. ad Greg. d. deciſ. 208. nu. 7.* & quod teſtamentum poſſit etiam de iure ciuili rogari à Sacerdote ſentit *Magon. d. deciſ. Lucenſ. 32. in prin. & nu. 3. & ſeq.*

Quo verò ad illud, quod in ſtatuto diſponitur, vt in teſtamento in comitatu facien-
90 do, debeant duo teſtes in illo deſcripti, vel ipſe Notarius rogatus, & vnus de
dictis teſtibus dicere ſe cognoſcere teſtatorem, videtur hęc forma tacitè incluſa,
& ſeruata, dum in effectu teſtator cognitus erit omnibus ijs, qui teſtamento interfuerant, cum omnes eſſent de eodem loco, & Parochia, vt clarè patet ex eorum examine, & vt forma etiam ſtaturaria dicatur adimpleta, ſatis eſſe videtur,
vt illa ſit tacitè, & virtualiter ſeruata, quamuis ſuperficialiter ſeruata non videatur *Paril. conſ. 20. nu. 14. & 17. lib. 4.* cum ſic ceſſet cauſa fraudis, & falſitatis ſuppoſitionis perſonæ *Anchar. quæſt. 10. in fin. lib. 2.* & quod ſufficiat in effectu, quod teſtes teſtatorem cognoſcerent ne falſitas committi poſſet, ſentit *Bero. conſ. 1. nu. 43. in fine lib. 2.*

Reſpondetur tertiò, teſtamentum de quo agitur factum fuiſſe tempore neceſſitatis,
91 hoc eſt in articulo mortis, quæ ſtatim ſecuta fuit, quo caſu tenet teſtamentum,
etiam ſi in eo non ſit ſeruata forma iuris communis, vel ſtatuti *Rolan. conſ. 30. nu. 11. verſ. nec habet, & nu. 12. verſ. quibus tamen, & num. ſeqq. lib. 3.* cum neceſſitas legi non ſubiaceat *Rolan. conſ. 81. nu 30. lib. 1. & conſ. 43. num. 29. lib 2.* remittaturq; forma à iure data neceſſitatis tempore *Rolan. d. conſ. 81. nu. 52. lib. 1. conſ. 43. nu. 41. lib. 2. & conſ. 30. nu. 13 & 28. verſ. non obſtat lib. 3.* & licitum faciat neceſſitas, quod alias eſt prohibitum *Grattan. diſcept. 229. nu. 36.* neq; dicatur ſtatuto contrauenire, qui contrauenit ex neceſſitate *Rolan. d. conſ. 30. nu. 28. lib. 3.*

Eoq; magis cum fuerit adhibita diligentia pro habēdo in tēpore Notario, qui non
92 potuit haberi, vt deponunt teſtes, & conſtat, quia ſuperuenit ſtatim poſt mortem, & conſignata ſibi à d. Fr. Franciſco Maria præfata voluntatis notula, ad effectum illam reducendi in publicam formam, ſe tunc de ipſa conſignatione, identitate, & recognitione rogauit, præſentibus d. D. Ioanne Recuperato Parocho, & omnibus teſtibus in eadem notula adnotatis ſibi ore proprio affirmantibus eamdem voluntatem ſcriptam fuiſſe à prædicto P. Fr. Franciſco Maria de ordine, & voluntate d. olim D. Pauli ipſis præſentibus vti teſtibus adhibitis, vocatis, & rogatis ad intereſſendum, & audiendum voluntatem d. Pauli, prout audiuiſſe affirmarunt, & quilibet eorum affirmauit d. D. Paulum teſtatorem reli-

quiſſe, ac diſpoſuiſſe, vt in eadem notula, vt ſunt formalia verba Notarij, quæ leguntur à tergo d. notulæ, prout in actis. Quæ ſola etiam Notarij rogatio, ſtante legitimo teſtium numero de huiuſmodi diſpoſitione atteſtantium videtur te-
93 ſtamentum probare *Gaſp. Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. nu. 18. lib. 2.* & teſtes, qui paſſi fuerunt ſe in eo rogari, & deſcribi, videntur eo ipſo pro teſtamento tunc depoſuiſſe *Surd. d. conſ. 414. nu. 78. lib. 3. & Rot. recent. par. 4. tom. 3. d. deciſ. 533. nu. 16.*

Reſponderi poſſe videtur quartò, ſtatutum hoc non derogare *c. cum eſſes de teſtam.* vt ſentit *Monterent. ad idem ſtatut. in princ. in verbo quæcunque, & in verb. de iure*, &
94 ſic non procedere de Iure Canonico, & in teſtamento condito, iuxta formam *d. c. cum eſſes*, ſeu quod ex illius forma ſuſtineri poſſit, non obſtante, quod ſtatuta Bonon. ſint à Sede Apoſtolica confirmata in forma ſpecifica, ſecundũ *Buratt. dec. 201. nu. 2.* dum non conſtat de expreſſa voluntate ſtatuentium illi derogandi, nec ſtatutum eſt cum illius diſpoſitione incompatibile *Rot. in Peruſina Releuationis Teſtamenti 7. May 1632. coram Pirouano penes Gilian. ad ſtatut. Peruſ. poſt verb. Teſtamentum nu. 17. & ſeq. & nu. 37. & inter recent. par. 6. deciſ. 126. nu. 8. & ſeq. & nu. 30. verſ. nam omiſſo*, quæ fuit confirmata 30. *May, & 1. Iuny 1633. coram bo. mem. Card. Vbaldo, vt per Gilian. in d. verb. ſtatutum nu. 45.* & ſentit in ſimili *Rot. Bonon. ſuper ſtatut. dec. 61. nu. 13.* prout ipſum *c. cum eſſes*, nec corrigit ius ciuile *Gratian. diſcept. 233. nu. 52. poſt Butr. in c. 1. nu. 4. il ſecondo de conſtitut.*

Teſtamentum verò, de quo agimus conditum, vel ſuſtineri poſſe videtur ex forma *d. c. cum eſſes*, cum ſimus in Statu Eccleſiaſtico, & quamuis verſemur in prophanis, & ad fauorem Laicorum *Magdalen. de num. teſt. in teſtam. part. 2. cap. 8. nu. 17. & ſeq. & nu. 25. verſ. & quemadmodum*, vbi quod vendicat ſibi locum in vtroque foro tam ſæculari, quam Eccleſiaſtico, & de communi *Duran. de art. teſtandi in tit. de teſtam. ordinan. ſub nu. 2. & 4. Dec. conſ. 284. nu. 9. in fin. 6. 7. & 8.* vbi de magis communi, & à qua in iudicando non eſt recedendum, & quod etiam procedit in vtroq; foro, & quia in dubio fauore teſtamenti iudicandum eſt *Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 3.* vbi quod hoc habet locum etiam in foro ciuili *Hieronym. Pantſch. quæſt. 8. nu. 12. & 19. verſ. aliqui diſtinguunt, Theſaur. dec. 180. nu. 2. Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 556. nu. 3. & par. 6. d. dec. 126. nu. 1. & 2.* quæ eſt etiam penes *Gilian. poſt d. verb. teſtamentum nu. 10. Gulielm. de Bened. in c. Raynutius in verb. teſtamentum 2. nu. 92. de teſtam.* vbi ſimiliter, quod habet locum etiam in foro ſæculari, quia eſt rogatum à d. Fr. Franciſco Maria Sacerdote, ac Confeſſario, qui infirmo teſtatori aſſiſtebat pro, & loco Parochi, & de eius ordine, cum facultate adnotandi teſtamentum, & alia ſupplendi, prout opus fuiſſet, vt deponit idem Fr. Franciſcus Maria, D. Recuperatus Parochus, & Iulius Cæſar Gattus 6. 3. & primus teſtis, & adimpleta dicitur forma *d. c. cum eſſes*, ſi teſtamentum rogatum ſit à Sacerdo-
95 te, qui ſit loco Parochi *Corn. conſ. 8. nu. 14. lib. 2. Duran. de arte teſt. d. tit. de teſtam. ordinan. caut. 2. nu. 2. verſ. aduertendum tamen eſt. Borell. in ſum. deciſ. tit. 5. lib. 2.* vel à Confeſſario *Magdalen. de num. teſt. in teſtam. d. par. 2. cap. 8. ſub nu. 5. Put. dec. 431. nu. 1. lib. 1. iuxta veterem impreſſ.* in quibus omnibus viget ratio, quod cenſeantur habere notas voluntates Parochianorũ, ſeu pænitentiũ *Dec. d. conſ. 284. ſub nu. 6.*

Vtq; teſtamentum teneat ſufficit, vt ſit in ſtatu validitatis ſecundum terminos *d. c. cum eſſes, Rot. in d. Peruſina Releuationis teſtamenti apud Gilian. nu. 43. & inter recent. d. par. 6. dec. 126. nu. 33. in fin.* cuius diſpoſitio eo fortius intrat in præſenti caſu, cum teſtator eſſet non ſolum ægrotus, ſed in extrema voluntate conſtitutus, & inde immediatè deceſſerit *Guid. Pap. quæſt. 543. nu. 10. in fin. 11. & 12.*

Atque ſicuti annullatio primi teſtamenti ſolemnis, ſufficit probata per tres teſtes

96 *Ruyn. d. conſ. 9. nu. 11. lib. 2.* ita ipſum primum teſtamentum ſolemniter factum
reuocatur per ſecundum factum, iuxta formam *d. c. cum eſſes, Butr. in c. in præſentia*
de probat. Ruyn. d. conſ. 9. nu. 18. in fin. lib. 2. Rolan. d. conſ. 33. nu. 41. iuncto nu. 18. &
ſeq. lib. 3. Magon. d. dec. Luccuſ. 32. nu. 33. prout primum ſolemne, in quo extra-
nei ſunt inſtituti, reuocatur per aliud etiam minus ſolemne, in quo ſunt inſti-
tuti venientes ab inteſtato, vt hic *Ruyn. d. conſ. 9. nu. 7. lib. 2.* Videturq; ius Cano-
nicum attendendum, quamuis redundet in præiudicium Eccleſiæ, & ſic Mona-
ſteriorum aduerſariorum, cum illud liget omnes in genere *Butr. in c. 1. nu. 1. de*
97 *Conſtit.* ſeruariq; debeat in Statu Eccleſiaſtico, etiam in cauſis prophanis *Duran.*
deciſ. 236. nu. 2. ac eo regatur Eccleſia *Abb. in c. cum conſuetudinis nu. 3. de conſue-*
tud. quæ vti debet iure communi *Iaſ. in l. 1. nu. 16. C. de ſacroſ. Eccleſ. Gugliem. de Be-*
nedictis in c. Raynutius par. 3. in quaeſt. de Epiſcop. nu. 11. & cui non eſt fauẽdum cum
alterius iactura *Gast. de cred. cap. 4. quaeſt. 11. nu. 241.* dum eadem eſt cultrix, &
amatrix iuſtitiæ *Iaſ. in l. quoties nu. 9. C. de rei vendi. Gulielm. de Bened. vbi ſup. nu. 10.*
in fine, & viuere debet ſecundum conſciẽtiam *Rot. recent. par. 4. to. 2. dec. 493. n. 29.*
Quibus non repugnat primò, quod Bononiæ ſeruandum ſit ius Ciuile, vbi munici-
pale non diſponit, vt mandat Statutũ *lib. 6. de concluſ. ſtatut. §. pæn.* & vbi tale vi-
get Statutum, vt Romæ non ſeruetur diſpoſitio *d. c. cum eſſes, Magdalen. de numer.*
teſt. in teſtan. d. par. 2. cap. 8. nu. 25 & ſeq. Grattan. diſcep. 233. nu. 52. Fenzon. ad
ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 42. num 8 Rot. in d. Peruſina Releuationis teſtam. apud Gilian. ad
ſtatut. Peruſ. poſt d. verb. teſtam. nu. 34. & inter recent. par. 6. d. deciſ. 126 nu. 27. & 28.
Quoniam reſpondetur Statutum diſponere, vt ſeruari debeat ius Ciuile in quoli-
98 bet caſu, in quo ius municipale non diſponit, ſed circa formam teſtandi, in qua
verſamur ius municipale diſpoſuit, vt ſupra, ergo &c. At quia diſponendo non
fecit aliquam mentionem, nec expreſsè derogauit *d. c. cum eſſes,* & eſt diſpoſitio
Statuti cum eo compatibilis, illud remanſit in ſuo robore, vt in d. *Peruſina Rele-*
uationis Teſtamenti penes Gilian. nu. 17. & ſeq. & nu. 37. & in recent. par. 6. d. dec. 126.
nu. 8 & ſeq. & nu. 30. verſ. nam omiſſo.
Nec obſtat ſimile de ſtatuto Vrbis; Quia illud non diſponit circa formam teſtandi,
& progreditur vlterius diſponendo, vt poſt Ius Ciuile in ſubſidium recurratur
ad ius canonicum, vt in eodem ſtatuto, & annuit *Rot. in d. Peruſina releuationis Te-*
ſtamenti apud Gilian. nu. 34. & in recent. d. par. 6. dec. 126. nu. 27. ex quo propterea
derogatum dicitur dicto *c. cum eſſes,* vel intrare repugnantiam, cum non poſſint
ſeruari ſtatuta, & ius canonicum, vt dicitur in *d. deciſione d. nu. 34. & 28.* reſpectiuè,
& quod plus eſt, ſtatuta Vrbis condita fuerunt à deputatis a Papa, & de
illius ordine, & dicuntur Papalia, ſeu confirmata in forma ſpecifica, vt per
99 *Fenzon. in adnotat. ad ipſa ſtatuta in princ nu. 26. & ſeq.* & ſtatuta Bononiæ confir-
mata ſunt in ſola forma communi, vt fuit reſolutum in *Bonon. ſucceſſionis 9. De-*
cembris 1632. coram Card. Vbaldo, & fuit dictum in *Bonon. ſiue commiſſi de Bianchis*
14. Ianuary 1636. coram Royas, impreſſ. inter recent. par. 7. dec. 84. nu. 8. & in Bonon.
Cenſus 4. May 1643. coram R. P. D. Ghiſlerio, quibus ſtantibus, non videtur fa-
ciendum aliquod fundamentũ in ſupradicta præcedente deciſione *Bonon. 301*
nu. 2. nec in *Bononien. de Marchetinis 4. Iulij 1618. & 13. Martij 1620. coram bo. me.*
Franciſco Vbaldo, contrarium affirmantibus, quia fuit ex his ab illis receſſum, &
poſteriora derogant prioribus *Grattan. diſcept. 290. nu. 24. & diſcept. 940. nu. 37.*
& *Greg. dec. 267. nu. 9.* & vlterius dd. deciſiones contrariæ procedunt, & loquun-
tur in particulari ſtatuto de cõtractibus, vt declarat [illegible] 4. May
1643. coram R. P. D. Ghiſlerio, quia in his ex profeſſo, ſeu principaliter fuit arti-
culus

culus diſcuſſus, & ibi incidenter, vel non ità ex profeſſo *Rot. recent. par. 4. tom. 2. dec. 128. nu. 28. & par. 7. dec. 17. nu. 9.* Confirmatio verò in forma communi, & quę non continet ſtatutorum tenorem, nec vbi illa non fuerunt condita de mandato Papæ non ſufficit ad ſubſtinendam derogationem iuris Canonici, & dicti *c. cum eſſet Rot. in d. Peruſina Relevationis Teſtamenti penes Gilian nu. 38. & par. 6. recent. d. dec. 126. nu. 31.* Quare etiam dubitari poteſt, an huiuſmodi ſtatutum Bonon.
100 mandans ſeruari Ius Ciuile valeat vt potè contra libertatem Eccleſiaſticam, & inhoneſtum, vt per *Monterent. ibi in verb. Ius commune Ciuile.*

Neq; etiam prædictis repugnat ſecundò, quod non videatur teſtamentum conditum iuxta formam *d. c. cum eſſes*, quia ex illius diſpoſitione ſufficit numerus duorum, vel trium teſtium, vt in eodem capitulo, & tradit *Rolan. conſ. 33. nu. 41. lib. 3. & Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 556. nu. 5. & par. 7. dec. 115. nu. 7.* & in præſenti caſu adhibiti fuerunt teſtes octo.

Nimirum reſpondetur ſuperfluum numerum teſtium, & pinguius formæ adimplementum, ac abundantem cautelã non vitiare *l. heredes palam §. 1. vbi gloſ. in verb. exaudire ff. qui teſtam. fac. poſſ. & l. teſtamentum, vbi gl. in verb. ſuperflua. Monterent. ad d. ſtatut. in rubr. de teſtam. in princ. in verbo Sacerdos, & in §. qui Sacerdos in verb. & vnus Rolan. d. conſ. 33. ſub nu. 43. lib. 3.* Quinimmo maior numerus teſtium eo magis ſuſtinet teſtamentum, nam quatenus dubitari poſſet, an d. Fr. Franciſcus Maria valeret fungi vices Parochi, quia illi non eſſet commiſſa vniuerſæ Parochiæ cura *Durant. de art. teſtan. d. tit. de teſtam. ordin. caut. 2. verſ. animaduertendum tamen eſt, & Magdalen. de num. teſt. in teſtam. par. 2 cap. 8. nu. 5.* vel quia Parochus non potuiſſet eum ſubſtituere, vel quia non benè conſtaret ipſum eſſe te-
101 ſtatoris Confeſſarium, adhuc diſpoſitio *d. c. cum eſſes*, locum haberet, quia vt illa procedat ſufficit, ſi teſtamentum fiat, vel factum ſit coram quattuor teſtibus ſine Parocho, eo quia duo teſtes non ſunt minoris fidei, quam Parochus *Calder. conſ. 8. circa med. verſ. ſed poſito, de teſtam. Magdalen. de num. teſt. in teſtam. part 2. cap. 8. nu. 9. & ſeq. Hieronym. Paniſchman. queſt. 8. nu. 19. par. 2.* vbi de magis communi *Duran. de art. teſtan. d. tit. de teſtam. ord. caut. 2. nu. 3. Rolan. conſ. 33. nu. 42. & 43. lib. 3. Dec. d. conſ. 284. ſub nu. 7. & 8. Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 3. Gulielm. de Bened. in c. Raynutius in verb. teſtamentum 1. nu. 92. de teſtam. Rot. recent. par. 5. tom. 2. dec. 459. nu. 14.* & quod ſuſtineatur teſtamentum ex diſpoſitione d. *c. cum eſſes*, etiam conditum cum maiori numero quattuor teſtium ſentit *Duran. d. nu. 4 in fin.* dum ibi habet, quod in defectu Parochi debẽt ſaltẽ adhiberi quattuor teſtes, & ſic vtendo verbo, ſaltem, denotat, vt poſſint, vel etiã cautius ſit plures etiam adhibere, & quod à fortiori in terris Eccleſiæ valeat teſtamentum cum numero teſtium vltra quattuor, tenet *Dec. d. conſ. 284. ſub nu. 7. & Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 1. & ſeq.*

Non obſtat ſeptimò principaliter, quod quando teſtator declarauit voluntatem
102 ſuam coram teſtibus ſine ſcriptura, vel cum ſcriptura, nec à ſe, nec à teſtibus ſubſcripta, neceſſe eſt, vt omnes teſtes teſtatore defuncto coram Iudice deponant de integro teſtamenti tenore, & illud per Iudicem publicetur *l. publicati C. de teſtament. Rot. recent. par. 4. tom. 3. d. deciſ. 533. nu. 6. & ſeq.* adeo vt, ſi interim teſtis
103 aliquis moriatur teſtamentum, vel eius probatio corruat *d. deciſ. 533. n. 9.* & dum agitur de teſtamento nuncupatiuo redigendo in ſcriptis ex teſtium depoſitionibus, debent in depoſitione teſtes omnes eſſe conformes, alias, ſi vnus in depoſitione deficiat tota corruat diſpoſitio *Rot. recent. par. 5. tom. 2. dec. 588. nu. 16.* nec vbi teſtator elegit teſtamentum condere coram certo numero teſtium, vt puta coram ſeptem teſtibus pauciores ſufficiant *Rot. in d. Romana Hæreditatis de Bella-*

uita 5. Maij 1600. coram Iuſto poſt d. conſ. 97. Farin. lib. 1. nu. 32. Et in præſenti caſu
non videantur omnes omninò conformes, & maximè circa ſanam mentem teſta-
toris, vt ſupra, & circa ordinem datum à teſtatore Fr. Franciſco Mariæ ſuper
adnotatione teſtamenti.

Enimuerò reſpondetur, Vel notulam, & cedulam d. teſtamenti fuiſſe redactam in
publicam formam, ſeu teſtium atteſtationem fuiſſe reductam in ſcriptis in ipſa
die conditi teſtamenti, dum, vt ſupra in eodem loco ijdem teſtes antequam
diſcederent, & ad extraneos actus diuerterent, coram Notario depoſuerunt ſu-
per veritate, ac identitate ſcripturæ, & diſpoſitionis, prout in ea, & de eorum
interuentu, & rogitu, quod videtur ſufficere *Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu.*
12. & ſeq. & par. 7. dec. 108. nu. 5. in fin. & ſeq. & habere vim ſubſcriptionis, quæ
depoſitionem operatur *d. decis. 533. nu. 16.* cum maximè non potuerint teſtes
circa notulam falli, quia illi ſibi ſemper præſens fuit, & Notarius ſit etiam Iudex
104 *gloſ. in l. 1. ff. de iudic. & in l. fin. C. vbi & apud quem &c. Durant. de art. teſtan. tit. de*
his, qui non hab. fact. teſtam. caut. 1. ſub num. 2. & non ſit nouum, quod in comitatu,
& ruri poſſit Notarius ſimul fungi Notarij vices, & Iudicis ad *Corn. conſ. 73. nu.*
13. lib. 2.

Vel fuiſſe teſtamentum, & examen publicatum, & releuatum, dum ex parte d. D.
Petronillæ Mariæ præuia d. cedulæ teſtamenti productione fuerunt dicti teſtes
examinati coram D. Auditore Generali, & ab eodem obtenta immiſſio ſub die
6. Aprilis 1647. vt fuit doctum in actis; etiam quod tunc non fuerit pars aduer-
105 ſa citata, cum non eſſet illius intereſſe, & teſtamentum detectũ, nec præſens cau-
ſa mota, nec citandus ſit, qui intereſſe, vel ius non habet *Burat. dec. 423. nu. 7. &*
dec. 723. nu. 10. nec poſſidet *Menoch. de adipiſcen. remed. 4. nu. 458. & ſeq.* nec ille,
cuius ius, vel poſſeſſio ignoratur *Menoch. ibid. nu. 464. & ſeq. Rot. recent. d. part. 4.*
tom. 3. decis. 533. nu. 29. verſ. nec obſtare, & nu. 30. nec eſt adhuc contradictor, vel
in cauſa *d. dec. 533. nu. 30.*

Vel demum ſatis teſtamenti tenorem probari per dictos teſtes formiter in hac cau-
ſa, citata parte, & cum illius interrogatorijs, ac Interprete examinatos, ſeu il-
106 lius ſcripturam per eorum dictum fidem mereri; Tum quia ſuper illius tenore
omnes omninò concordant in ſubſtantia, & præſertim in hæredum inſtitutione
l. fin. in fin. C. de teſtam. Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 26. Burat. dec. 456.
nu. 5. & 14. in ſimili idem Burat. dec. 43. nu. 20. Tum quia ad huiuſmodi teſtamen-
ti tenorem, ſeu ſcripturam probandam ſufficiunt etiam duo teſtes teſtamentarij,
qui vocent ſe in conteſtes, & nominent etiam alios in teſtamento deſcriptos,
ſeu qui adfuerunt, prout in caſu noſtro *Durant. de art. teſtan. tit. de teſtamen. oratin.*
caut. 2. nu. 6. Burrat. d. decis. 456. nu. 5. & Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 28.
& 29. & eo magis ſufficiunt quattuor *Nicol. Bellon. d. tract. 1 q. 1. nu. 3.* cum maximè
non conſtet, quod teſtator teſtando ſe reſtrinxerit ad præciſum numerũ teſtium,
qui in teſtamento adhibiti fuerunt, neque hic agatur de alijs hæredibus, qui ſe
inſtitutos prætendant in eodem teſtamento ob teſtatoris incontinenti mutatam
voluntatem, vt erat caſus *d. deciſionis Romanæ Hæreditatis de Bellantis coram Iuſto*
poſt d. conſ. Farinac. 97. lib. 1.

Neq; releuare videntur prætenſæ exceptiones contra aliquos teſtes deductæ, quia
107 ſunt leues, nec reſpiciunt ſubſtantialia, in quibus ſufficit teſtes eſſe idoneos
d. decis. 533. nu. 37. par. 4. tom. 3. recent. & teſtium dicta ſunt conciliianda, non
cauillanda *ead. dec. 533. nu. 38. & par. 5. tom. 2. dec. 521. nu. 11. & par. 6. decis. 277.*
nu. 21. & Greg. decis. 478. nu. 6. atq; tolluntur exceptiones ex teſtium numero; &
alio-

108 aliorum habilitate *Rot. recent. par. 5. tom. 1. deciſ. 136. nu. 7. & 8. par. 6. deciſ. 277. nu. 19. 20. & 22. & par. 7. deciſ. 182. nu. 31. & deciſ. 213. nu. 7. & penes noſtrum tract. mand. de manuten. dec. 529. nu. 11. Greg. deciſ. 340. nu. 6. & 7. & deciſ. 471. nu. 11. & Buratt. deciſ. 79. num. 10. deciſ. 143. nu. 12. & ibi Add. littera D. deciſ. 349. num. 5. deciſ. 572. nu. 11. dec. 727. nu. 12. dec. 901. nu. 17.* etiam ad effectum, vt cenſeantur omni exceptione maiores *Greg. deciſ. 351. nu. 4.* atq; etiam ſi omnes exceptiones aliquas paterentur, vbi teſtes ſunt vltra numerum trium *Rot. recent. d. par. 5. tom. 1. deciſ. 138. nu. 8.* licet hoc videatur dubium ſecundum *Buratt. d. deciſ. 143. nu. 12.* & ibi *Add. nu. 38.* & contrarium ſentiat *Rot. recent. par. 5. tom. 2. deciſ. 477. nu. 11. & 12.* & quod ſit Iudici arbitrarium tradat *Buratt. loc. cit. nu. 13.*

Non obſtat octauò aliud ſtatutum Bononiæ *lib. 2. de prob. ſalut. §. præterea, iuncto §.*
109 *ſaluo quod*, diſponens, quod teſtamentum, & vltima voluntas non poſſit teſtibus probari, ſed tantum illis corroborari, & coadiuuari ſcriptura publica, & ſic ſtatutũ ex incluſione ſcripturæ publicæ excludat examen teſtium in ſcriptura priuata, & priuata ſit illa, de qua agitur, cum ſit de ea rogatus Sacerdos *Dec. conſ. 120. nu. 1. Rot. recent. par. 7. deciſ. 227. nu. 16.*

Siquidem vltra quod ſchedula, de qua agitur, fuit vt ſupra incontinenti in publicam formam redacta à Notario Terræ Plebis Centi, qui licet eſſet tunc etiam Sacerdos, attamen cum prius fuiſſet Notarius, & vti talis ſe rogauerit, illius ſcriptura fidem facit, *Duran. de art. teſtan. tit. de teſtam. ordinan. caut. 7. nu. 1.* & eo magis ſtante diſpenſatione Pontificia ad ipſum Notariatum exercendum, de qua ille in rogitu mentionem facit, & illum eſſe talem, & ſuis ſcripturis fidem dari probatur ex legalitate Communitatis d. Terræ Plebis Centi, de qua in actis *Greg. dec. 38. nu. 4. Buratt. deciſ. 878. nu. 1. & Rot. recent. par. 7. dec. 284. nu. 13. & dec. 394. nu. 26. & 27.* & ſtatutum non poteſt tollere, quin veritas aliter quam per inſtrumentum probari poſſit *Buratt. dec. 798. nu. 4.*

Reſpondetur primò, ſtatutum loqui, & intelligendum eſſe de iure ciuili, ſecus de iure Canonico, & Diuino, ſecundum quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum *c. in omni negotio de teſtib. Duran. de art. teſtan. tit. de teſtam. ordinan. caut. 2. nu. 4.* & in quo deficit ſtatuentium poteſtas, & voluntas, iuxta ſuperius dicta.

Reſpondetur ſecundò, ſtatutum non excludere probationem per priuatam etiam ſcripturam, quæ aliquam etiam fidem de per ſe faciat, & teſtibus comprobanda ſit, ſed excludere coadiuuationem per teſtes eius ſcripturæ priuatæ, quæ de per ſe nullam prorſus faceret probationem, ita vt tota probatio in teſtibus conſiſteret, quia ſic quilibet poſſet fraudulenter ex ſuo capite priuatam ſcripturam confingere, & illam cum teſtibus producere *Monteren. ad d. Statut. de probat. ſolut. §. & exaduerſo in verb. poſſint & d. §. ſaluo, quod in verbo publica ſcriptura Rot. Bonon. diuerſ. ſup. ſtatut. deciſ. 15. nu. 8. & deciſ. 65. nu. 123. & 124.* Scriptura verò, de qua modo agitur facit aliqualem ſaltem probationem præſumptiuam, *Rolan. conſ. 27. nu. 14. lib. 1.* vt dicitur de qualibet ſcriptura etiam domeſtica *Rot. recent. par. 6. dec. 244. nu. 10.* propter præſumptionem, quæ eſt quod quis de facili non faciat falſam ſcripturam *Roland. d. conſ. 26. nu. 14. lib. 1.* & præſtat indicium *Ruyn. conſ. 134. nu. 7. lib. 5.* & adminiculũ *Burat. deciſ. 358. nu. 9. Rot. recent. par. 3. dec. 498. nu. 4. & poſt 2. vol. conſ. Farin. deciſ. 277. in fin.* & eo magis cum ſit veriſimilis *Gratian. diſcept. 754. nu. 29.* & contineat teſtes, & publicum inſtrumentum recognitionis per Notarium in eius calce rogatum, vt ſupra, cui aſſerenti ſe rogatum eſſe ſcripſiſſe, & publicaſſe creditur *Gratian. deciſ. March. 166. nu. 14.* teſtibus præſertim ad actum adhibitis *Pet. deciſ. 5. nu. 1. lib. 4.* iuxta veterem impreſſionem, adeo

58. *nu.6. Duran. de art. teſtan. in tit. de teſtam. caut.8. nu.1. Mantic. de coniectur. d. lib. 2. tit. 11. nu.4. Monterent. ad ſtatut. Bonon. lib.4. de teſtamen. & vlt. volunt.* §. *qui Sacerdos, in verbo deſcriptus, Gratian. diſcept.550. nu.7.8. & 47. & d. diſcept.843. nu.23. Magon. d. deciſ. Lucenſ.32. nu.6.* atq; ſufficere quoq; illos rogari ad intereſſendum in genere *Mantic. d. tit.11. num.1. & 11. verſ. ſed ego, & verſ. ſeq. Rot. recent. par.4. tom.3. deciſ.533. nu.21.* & pro rogatione haberi, ac ſufficere de conſuetudine, ſi dicat teſtator, Vos ſitis teſtes *Mantic. d. tit.11. ſub nu.14. Surd. d. conſ.414. nu.28.* ſatiſq; eſſe rogitum præſumptum, & aliquid tale, quod illi æquipolleat *Gratian. diſcept.93. nu.1. & ſeq. Rot. poſt Gilsan. ad ſtatut. Peruſin. deciſ.2. num.21.* & eo ipſo præſumi teſtes rogatos, ex quo permiſerint ſe deſcribi in teſtamento *Surd. d. conſ. 414. nu.27. Farinac. d. conſ.97. nu.22. lib.1.* & rogationem teſtatoris non requiri in teſtamento ad interrogationem videtur ſentire *Theſaur. d. quæſt.99. nu.18.*

In caſu autem præſenti (præterquam teſtes vocati, & rogati fuerunt à d. Fr. Franciſco Maria ad intereſſendum d. teſtamento, vt in obiecto, & de teſtatoris ordine, vt idem Fr. Franciſcus Maria deponit, & eſt veriſimile, dum ex ſuperius deductis probata fuit illius teſtamenti ordinario, & voluntas teſtandi, in cuius executionem hoc tendit) ijdem teſtes fuerunt etiam rogati ab ipſo teſtatore, vt deponit D. Carolus Plodius, d. F. Franciſcus Maria, & Fr. Rochus 4. 6. & 9. teſtis, quorum dictũ hanc teſtatoris rogationem probat, quia teſtes fuiſſe rogatos
85 in teſtamento præſumitur, & hæc qualitas probatur etiam duobus ſolis teſtibus *Iaſ. in l.2. nu.13. & ſeq. C. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabul. Socin. iun. conſ.289. nu.107. lib.2. Ruin. d. conſ.1. nu.8. lib.2. Mantic. de coniect. lib.12. tit.16. nu.16. Surd. d. conſ.414. nu. 24. lib.3. Magdalen. de nu. teſt. in teſtamento cap.15. nu.13. & 14 & cap.31. nu.6. par.1. Rot. in Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis 17. Iunij 1611. coram Card. Sacrato impreſſa poſt d. diſcept. Gratian.550. nu.46.* quod oſtendit illius veram diſpoſitionem ad teſtandum *Ruin. d. conſ.1. nu.23. lib.2. Rot. apud Gilsan. ad ſtatut. Peruſ. dec.4. nu.6. &* 8. tametſi id neget Franciſcus Querzola 3. teſtis, qui eſt vnicus, & poteſt non audiuiſſe, vel non aduertiſſe. Atq; ex ipſo actu teſtãdi fuit à teſtatore in teſtes iam conuocatos, & rogatos à Fr. Franciſco Maria conſenſum ad *Farinac. d. conſ.97. nu. 26. lib. 1.*

Non obſtat ſextò, quod teſtamentum prædictum ſit inualidum, quia in eo non fue-
86 rit ſeruata forma ſtatuti Bonon. *lib.4. de teſtament.* §. *ſi verò in guardia, vel comitatu, &* §. *& ſi aliqua vltima voluntas diſponentis in dicto primo* §. quod ſi in comitatu Bonon. fiat teſtamentum per quemcunq; ſanum, vel infirmum, & non adſit Sacerdos ſecundum idem ſtatutum adhibendus, qui dicat ſe cognoſcere teſtatorem, ſufficiat duos teſtes deſcriptos in teſtamento, vel ipſum Notarium rogatum, & vnũ de dictis teſtibus dicere ſe teſtatorem cognoſcere, & in d. §. ſecundo, quod ſi aliqua vltima voluntas reperiatur non facta, & non ſcripta prędicto modo, & forma pro non legitima habeatur, nec ex ea aliquid ſperi poſſit. Vnde cum dictum teſtamentum non ſit rogatum à Notario, nec in eo facta ſit aliqua mentio, quod Sacerdos rogatus, vel aliquis ex teſtibus teſtatorem cognoſceret, teſtamentum ſit nullius roboris.

Etenim reſpondetur primò. Statutum loqui de teſtamẽto in ſcriptis, vt ſonant verba, dum loquitur de ſcriptura, & de teſtibus in teſtamento deſcriptis, & ſentit *Monterent. ad d. ſtatut. in princ. in verbo Notarij*, & ſic illud procedere, quando teſtator ſe reſtrinxit ad teſtandum in ſcriptis, non autem in teſtamento nuncupatiuo, in quo ſat eſt, vt quis coram ſeptem teſtibus ſuam voluntatem nuncupet *d.* §. *fin. Inſtitut. de teſtament. ordinan. vbi gloſ. in verbo nuncupata l. hac conſultiſſ.* §. *per*

nun-

nuncupationem C. de teſtament. Durant. de art. teſt. de teſtament. cant. 1. nu. 2. Craſſ. in §. teſtamentũ quæſt. 10. nu. 2. & hæredem inſtituat. Nicol. Bellon. conſ. 14. nu. 2. & Rot. in d. Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis 17. Iunij 1611. coram Card. Sacrato poſt d. diſcept. Gratian. 550. nu. 39. nec requiritur ſcriptura Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 7. Add. ad Magon. deciſ. Lucenſ. 32. littera A. Seraph. dec. 623. nu. 6. & Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 2. & in d. Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis penes Gratian. nu. 41. neq; Notarius *Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 2.* niſi ad faciliorẽ probationẽ *d. deciſ. 533. n. 24.*
87 *par. 4. tom. 3. recent.* itaut ſi ſcriptura, vel Notarius adhibeatur, non cenſeatur adhibitio facta pro ſubſtantia, ſed ad ipſam faciliorem probationem, & ad perpetuam rei memoriam *Craſſ. d. quæſt. 10. n. 3. Nicol. Bellon. loc. cit. Ruyn. conſ. 1. nu. 21. lib. 2. Add. ad Magon. vbi ſupra Seraph. d. deciſ. 623. nu. 6. Rot. recent. par. 5. tom. 2. dec. 588. nu. 1. & in d. Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis apud Gratian. nu. 42.* nec ex hoc cenſeatur teſtator ſeſe ad teſtamentum in ſcriptis reſtrinxiſſe *Seraph. d. deciſ. 623. n. 7.* neq; teſtamentũ deſinat eſſe nuncupatiuũ per rogitum, & ſcripturam etiam à Notario confectam *Rot. recent. d. par. 5. tom. 2. dec. 588. nu. 1.* & in noſtris terminis, quod ſecundum ius commune valeat teſtamentum nuncupatiuum factum ſine Notario, ſi (omni falſi ſuſpicione ceſſante) vocatis tãtum ſeptem teſtibus, qui de veritate teſtamenti examinari poſſint teſtator interrogatus fuerit, an faciat hæredem Caium? & reſponderit facere, ex quo ſcriptura, quæ fit à Notario non fit de ſubſtantia, ſed ad memoriam rei geſtæ, & faciliorem probationem, ac ad effugiendum teſtium examen, tradit *Alciat. reſpon. 534. Menoch. præfat. præſumpt. 8. nu. 15. lib. 4. & d. conſ. 45. nu. 5. & 32. lib. 1. & Gaſp. Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. ſub nu. 10. 18. & 19.*

Cumq; propterea in caſu noſtro teſtator ſe non reſtrinxerint ad teſtandum in ſcri-
88 ptis, ſeu ad particularem ſpeciem teſtandi, ſed tantum ſimpliciter voluntatem ſuam teſtibus aperuerit, communis eſt Doctorum traditio, vt teſtamentum valeat eo modo, quo valere poteſt *Mantic. de coniect. lib. 1. tit. 7. nu. 6. Magon. d. deciſ. Lucenſ. 32. nu. 30. vbi Add. littera K. Hieronym. Pantſchman. quæſt. 19. nu. 14. par. 2.* Et id procederet, etiamſi teſtator incepiſſet ſeruare formam teſtamenti in ſcriptis, & forma non fuiſſet perfecta *Caſtr. conſ. 93. n. 4. verſ. non obſtat & ſeq. lib. 1. Ruyn. conſ. 1. ſub nu. 21. lib. 2.* & etiam ſi teſtator ex interuallo deinde in codicillis dixiſſet ſe teſtatum eſſe in ſcriptis *Caſtr. d. conſ. 93. num. 5. lib. 1* & ſufficeret probare teſtamentum per teſtes *Ruyn.* vbi proximè, cum non ſit credendum teſtatorem ſe voluiſſe reſtringere ad vnam tantum ſpeciem teſtandi, & elegiſſe viam, propter quam ſuum iudicium impugnaretur *Mantic. & Magon. vbi ſup. Ruyn. d. conſ. 1. nu. 21. lib. 2.* ſed voluiſſe teſtari omni meliori modo, quo potuit *Rot. in d. Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis penes Gratian. poſt d. diſcept. 550. nu. 42.* Et ideo in dubio pro teſtamento ſit pronunciandum, & vt actus potius valeat, quam pereat *Mantic. loc. cit. & Add. ad Magon. vbi ſup.* & tenenda ſit illa opinio, quæ teſtamento magis fauet *Rolan. conſ. 81. nu. 42. lib. 1. & conſ. 30. nu. 33. lib. 3.*

Probaturq; teſtamentum perfectum ratione voluntatis per ſeptem teſtes licet ſit imperfectum ratione ſcripturæ ſecundum communem *Gratian. d. diſcept. 550. nu. 11. & 12. Seraph. d. deciſ. 623. ſub nu. 4. & 5.* neq; imperfectio illius ſolemnitatis attenditur ad illud annullandum, vbi non agitur de probando teſtamentum per ſcripturam, ſed per teſtes *Gratian. d. diſcept. 550. nu. 4. Seraph. deciſ. 581. nu. 6.* vbi etiam de communi. Et ſufficit cõſtare de indubia volũtate teſtatoris per teſtes, quamuis de illius ordine accerſitus eſſet Notarius, qui in tempore non acceſſit *Magon. d. dec. Lucenſ. 32. nu. 43. in ſecto nu. 11.* Et cum ipſemet teſtator teſtes rogauerit

ad intereſſendum, & audiendum eius teſtamentum vt ſupra, eo magis oſtenditur eius enixa voluntas, vt ſua diſpoſitio ſubſtineatur *Rot. recent. a. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 22.*

Reſpondetur ſecundò, ſtatutum non imponere neceſſitatem, vt teſtamenta debeant
89 rogari à Notario, cum non legantur in eo verba id importantia, immo *Monterentium* in d. verb. Notarij intelligere, & ſupponere Notarium non requiri, dum adnotat, quod nec etiam de iure cõmuni exigitur Notarius, etiam ſi loquamur de teſtamento in ſcriptis, ponderando dictionem, etiam, quæ explicat caſum magis dubitabilem, & implicat caſum non expreſſum, & minus dubitabilem *Rot. recent. par. 5. tom. 1. deciſ. 75. nu. 5. deciſ. 100. nu. 14. & deciſ. 316. nu. 13. & 14.*

Proindeq; quod in ſtatuto dicitur de Notario intelligendum videtur, præſuppoſito, quod de teſtamento Notarius rogetur, quo præſuppoſito deficiente deficit, & ſtatutum, vt in ſimili *Monterent.* ad eundem ſtatutum in princ. in verbo numerum in fin. & *Rot. Bonon. ſuper ſtatut. deciſ. 34. nu. 30. & dec. 83. nu. 23.* nec qui præſupponit circa præſuppoſitum aliquid de nouo ſtatuit *Greg. deciſ. 208. nu. 2. Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 681. nu. 13.* prout neq; verba, quæ præſupponunt, diſponunt, *Beltram. ad Greg. d. dec. 208. nu. 7.* & quod teſtamentum poſſit etiam de iure ciuili rogari à Sacerdote ſentit *Magon. d. deciſ. Lucenſ. 32. in prin. & nu. 3. & ſeq.*

Quo verò ad illud, quod in ſtatuto diſponitur, vt in teſtamento in comitatu facien-
90 do, debeant duo teſtes in illo deſcripti, vel ipſe Notarius rogatus, & vnus de dictis teſtibus dicere ſe cognoſcere teſtatorem, videtur hęc forma tacitè incluſa, & ſeruata, dum in effectu teſtator cognitus erit omnibus ijs, qui teſtamento interfuerant, cum omnes eſſent de eodem loco, & Parochia, vt clarè patet ex eorum examine, & vt forma etiam ſtatutaria dicatur adimpleta, ſatis eſſe videtur, vt illa ſit tacitè, & virtualiter ſeruata, quamuis ſuperficialiter ſeruata non videatur *Pariſ. conſ. 20. nu. 14. & 17. lib. 4.* cum ſic ceſſet cauſa fraudis, & falſitatis ſuppoſitionis perſonæ *Anchar. quæſt. 10. in fin. lib. 2.* & quod ſufficiat in effectu, quod teſtes teſtatorem cognoſcerent ne falſitas committi poſſet, ſentit *Bero. conſ. 1. nu. 43. in fine lib. 2.*

Reſpondetur tertiò, teſtamentum de quo agitur factum fuiſſe tempore neceſſitatis,
91 hoc eſt in articulo mortis, quæ ſtatim ſecuta fuit, quo caſu tenet teſtamentum, etiam ſi in eo non ſit ſeruata forma iuris communis, vel ſtatuti *Rolan. conſ. 30. nu. 11. verſ. nec habet, & nu. 12. verſ. quibus tamen, & num. ſeqq. lib. 3.* cum neceſſitas legi non ſubiaceat *Rolan. conſ. 81. nu 30. lib. 1. & conſ. 43. num. 29. lib 2.* remittaturq; forma à iure data neceſſitatis tempore *Rolan. d. conſ. 81. nu. 52. lib. 1. conſ. 43. nu. 41. lib. 2. & conſ. 30. nu. 13 & 28. verſ. non obſtat lib. 3.* & licitum faciat neceſſitas, quod alias eſt prohibitum *Gratian. diſcept. 229. nu. 36.* neq; dicatur ſtatuto contrauenire, qui contrauenit ex neceſſitate *Rolan. d. conſ. 30. nu. 28. lib. 3.*

Eoq; magis cum fuerit adhibita diligentia pro habẽdo in tẽpore Notario, qui non
92 potuit haberi, vt deponunt teſtes, & conſtat, quia ſuperuenit ſtatim poſt mortem, & conſignata ſibi à d. Fr. Franciſco Maria præfata voluntatis notula, ad effectum illam reducendi in publicam formam, ſe tunc de ipſa conſignatione, identitate, & recognitione rogauit, præſentibus d. D. Ioanne Recuperato Parocho, & omnibus teſtibus in eadem notula adnotatis ſibi ore proprio affirmantibus eamdem voluntatem ſcriptam fuiſſe à prædicto P. Fr. Franciſco Maria de ordine, & voluntate d. olim D. Pauli ipſis præſentibus vti teſtibus adhibitis, vocatis, & rogatis ad intereſſendum, & audiendum voluntatem d. Pauli, prout audiuiſſe affirmarunt, & quilibet eorum affirmauit d. D. Paulum teſtatorem reli-

quiſ-

quiſſe, ac diſpoſuiſſe, vt in eadem notula, vt ſunt formalia verba Notarij, quæ leguntur à tergo d. notulæ, prout in actis. Quæ ſola etiam Notarij rogatio, ſtante legitimo teſtium numero de huiuſmodi diſpoſitione atteſtantium videtur

93 teſtamentum probare *Gaſp. Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. nu. 18. lib. 2.* & teſtes, qui paſſi fuerunt ſe in eo rogari, & deſcribi, videntur eo ipſo pro teſtamento tunc depoſuiſſe *Surd. d. conſ. 414. nu. 78. lib. 3. & Rot. recent. par. 14. tom. 3. d. deciſ. 533. nu. 16.*

Reſponderi poſſe videtur quartò, ſtatutum hoc non derogare *c. cum eſſes de teſtam.* vt ſentit *Monterent. ad idem ſtatut. in princ. in verbo quæcunque, & in verb. de iure*, &

94 ſic non procedere de Iure Canonico, & in teſtamento condito, iuxta formam *d. c. cum eſſes*, ſeu quod ex illius forma ſuſtineri poſſit, non obſtante, quod ſtatuta Bonon. ſint à Sede Apoſtolica confirmata in forma ſpecifica, ſecundũ *Buratt. dec. 201. nu. 2.* dum non conſtat de expreſſa voluntate ſtatuentium illi derogandi, nec ſtatutum eſt cum illius diſpoſitione incompatibile *Rot. in Peruſina Releuationis Teſtamenti 7. Maij 1632. coram Pirouano penes Gilian. ad ſtatut. Peruſ. poſt verb. Teſtamentum nu. 17. & ſeq. & nu. 37. & inter recent. par. 6. deciſ. 126. nu. 8. & ſeq. & nu. 30. verſ. nam omiſſo*; quæ fuit confirmata 30. *Maij, & 1. Iunij 1633. coram bo. mem. Card. Vbaldo, vt per Gilian. in d. verb. ſtatutum nu. 45.* & ſentit in ſimili *Rot. Bonon. ſuper ſtatut. dec. 61. nu. 13.* prout ipſum *c. cum eſſes*, nec corrigit ius ciuile *Gratian. diſcept. 233. nu. 52. poſt Butr. in c. 1. nu. 4. el ſecondo de conſtitut.*

Teſtamentum verò, de quo agimus conditum, vel ſuſtineri poſſe videtur ex forma *d. c. cum eſſes*, cum ſimus in Statu Eccleſiaſtico, & quamuis verſemur in prophanis, & ad fauorem Laicorum *Magdalen. de num. teſt. in teſtam. part. 2. cap. 8. nu. 17. & ſeq. & nu. 25. verſ. & quemadmodum*, vbi quod vendicat ſibi locum in vtroque foro tam ſæculari, quam Eccleſiaſtico, & de communi *Duran. de art. teſtandi in tit. de teſtam. ordinan. ſub nu. 2. & 4. Dec. conſ. 284. nu. 5. in fin. 6. 7. & 8.* vbi de magis communi, & à qua in iudicando non eſt recedendum, & quod etiam procedit in vtroq; foro, & quia in dubio fauore teſtamenti iudicandum eſt *Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 3.* vbi quod hoc habet locum etiam in foro ciuili *Hieronym. Pantſch. quæſt. 8. nu. 12. & 19. verſ. aliqui diſtinguunt, Theſaur. dec. 180. nu. 2. Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 556. nu. 3. & par. 6. d. dec. 126. nu. 1. & 2.* quæ eſt etiam penes *Gilian. poſt d. verb. teſtamentum nu. 10. Gulielm. de Bened. in c. Raynutius in verb. teſtamentum 2. nu. 92. de teſtam.* vbi ſimiliter, quod habet locum etiam in foro ſæculari, quia eſt rogatum à d. Fr. Franciſco Maria Sacerdote, ac Confeſſario, qui infirmo teſtatori aſſiſtebat pro, & loco Parochi, & de eius ordine, cum facultate adnotandi teſtamentum, & alia ſupplendi, prout opus fuiſſet, vt deponit idem Fr. Franciſcus Maria, D. Recuperatus Parochus, & Iulius Cæſar Gattus 6. 5. & primus teſtis, & adimpleta dicitur forma *d. c. cum eſſes*, ſi teſtamentum rogatum ſit à Sacerdo-

95 te, qui ſit loco Parochi *Corn. conſ. 8. nu. 14. lib. 2. Duran. de arte teſt. d. tit. de teſtam. ordinan. caut. 2. nu. 2. verſ. aduertendum tamen eſt. Borell. in ſum. deciſ. tit. 5. lib. 2.* vel à Confeſſario *Magdalen. de num. teſt. in teſtam. d. par. 2. cap. 8. ſub nu. 5. Put. dec. 431. nu. 1. lib. 1. iuxta veterem impreſſ.* in quibus omnibus viget ratio, quod cenſeantur habere notas voluntates Parochianorũ, ſeu pænitentiũ *Dec. d. conſ. 284. ſub nu. 6.*

Vtq; teſtamentum teneat ſufficit, vt ſit in ſtatu validitatis ſecundum terminos *d. c. cum eſſes, Rot. in d. Peruſina Releuationis teſtamenti apud Gilian. nu. 43. & inter recent. d. par. 6. dec. 126. nu. 33. in fin.* cuius diſpoſitio eo fortius intrat in præſenti caſu, cum teſtator eſſet non ſolum ægrotus, ſed in extrema voluntate conſtitutus, & inde immediatè deceſſerit *Guid. Pap. quæſt. 543. nu. 1. & in fin. 11. & 12.*

Atque ſicuti annullatio primi teſtamenti ſolemnis, ſufficit probata per tres teſtes

 Ruyn.

96 *Rayn. d. conſ. 9. nu. 12. lib. 2.* ita ipſum primum teſtamentum ſolemniter factum reuocatur per ſecundum factum, iuxta formam *d. c. cum eſſes, Butr. in c. in præſentia de probat. Rayn. d. conſ. 9. nu. 18. in fin. lib. 2. Rolan. d. conſ. 33. nu. 41. iuncto nu. 18. & ſeq. lib. 3. Magon. d. dec. Lucen. 32. nu. 33.* prout primum ſolemne, in quo extranei ſunt inſtituti, reuocatur per aliud etiam minus ſolemne, in quo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato, vt hic *Rayn. d. conſ. 9. nu. 7. lib. 2.* Videturq; ius Canonicum attendendum, quamuis redundet in præiudicium Eccleſiæ, & ſic Monaſteriorum aduerſariorum, cum illud liget omnes in genere *Butr. in c. 1. nu. 1. de*
97 *Conſtit.* ſeruariq; debeat in Statu Eccleſiaſtico, etiam in cauſis prophanis *Duran. deciſ. 236. nu. 2.* ac eo regatur Eccleſia *Abb. in c. cum conſuetudinis nu. 3. de conſuetud.* quæ vti debet iure communi *Iaſ. in l. 1. nu. 16. C. de ſacroſ. Eccleſ. Gugliem. de Benedictis in c. Raynutius par. 3. in qualit. de Epiſcop. nu. 11.* & cui non eſt fauẽdum cum alterius iactura *Gast. de cred. cap. 4. quæſt. 11. nu. 24.* dum eadem eſt cultrix, & amatrix iuſtitiæ *Iaſ. in l. quoties nu. 9. C. de rei vendi. Gulielm. de Bened. vbi ſup. nu. 10. in fine,* & viuere debet ſecundum conſciẽtiam *Rot. recent. par. 4. to. 2. dec. 493. n. 29.*

Quibus non repugnat primò, quod Bononiæ ſeruandum ſit ius Ciuile, vbi municipale non diſponit, vt mandat Statutũ *lib. 6. de concluſ. ſtatut. §. pæn.* & vbi tale viget Statutum, vt Romæ non ſeruetur diſpoſitio *d. c. cum eſſes, Magdalen. de numer. teſt. in teſtan. d. par. 2. cap. 8. nu. 25 & ſeq. Gratian. diſcep. 233. nu. 52. Fenzon. ad ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 42. num 8 Rot. in d. Peruſina Releuationis teſtam. apud Gilian. ad ſtatut. Peruſ. poſt d. verb. teſtam. nu. 34. & inter recent. par. 6. d. deciſ. 126 nu. 27. & 28.*

Quoniam reſpondetur Statutum diſponere, vt ſeruari debeat ius Ciuile in quoli-
98 bet caſu, in quo ius municipale non diſponit, ſed circa formam teſtandi, in qua verſamur ius municipale diſpoſuit, vt ſupra, ergo &c. At quia diſponendo non fecit aliquam mentionem, nec expreſsè derogauit d. *c. cum eſſes,* & eſt diſpoſitio Statuti cum eo compatibilis, illud remanſit in ſuo robore, vt in d. *Peruſina Releuationis Teſtamenti penes Gilian. nu. 17. & ſeq. & nu. 37. & in recent. par. 6. d. dec. 126. nu. 8 & ſeq. & nu. 30. verſ. nam omiſſo.*

Nec obſtat ſimile de ſtatuto Vrbis; Quia illud non diſponit circa formam teſtandi, & progreditur vlterius diſponendo, vt poſt Ius Ciuile in ſubſidium recurratur ad ius canonicum, vt in eodem ſtatuto, & annuit *Rot. in d. Peruſina releuationis Teſtamenti apud Gilian. nu. 34. & in recent. d. par. 6. dec. 126. nu. 27.* ex quo propterea derogatum dicitur dicto *c. cum eſſes,* vel intrare repugnantiam, cum non poſſint ſeruari ſtatuta, & ius canonicum, vt dicitur in *d. deciſione d. nu. 34. & 28.* reſpectiuè, & quod plus eſt, ſtatuta Vrbis condita fuerunt à deputatis a Papa, & de illius ordine, & dicuntur Papalia, ſeu confirmata in forma ſpecifica, vt per
99 *Fenzon. in adnotat. ad ipſa ſtatuta in princ nu. 26. & ſeq.* & ſtatuta Bononiæ confirmata ſunt in ſola forma communi, vt fuit reſolutum in *Bonon. ſucceſſionis 9. Decembris 1632. coram Card. Vbaldo,* & fuit dictum in *Bonon. ſucceſſionis de Bianchis 14. Ianuary 1636. coram Royas, impreſſ. inter recent. par. 7. dec. 84. nu. 8. & in Bonon. Cenſus 4. May 1643. coram R. P. D. Ghiſilerio,* quibus ſtantibus, non videtur faciendum aliquod fundamentũ in ſupradicta præcedente deciſione *Bonon. 391. nu. 2.* nec in *Bononien. de Michelinis 4. Iulij 1618. & 13. Martij 1620. coram bo. me. Franciſco Vbaldo,* contrarium affirmantibus, quia fuit ex his ab illis receſſum, & poſteriora derogant prioribus *Gratian. diſcept. 290. nu. 24. & d. ſcept. 940. n. 37. & Greg. dec. 267. nu. 9* & vlterius dd. deciſiones contrariæ procedunt, & loquuntur in particulari ſtatuto de cõtractibus, vt declarat *Rot. in d. Bon. Cenſus 4. May 1643. coram R. P. D. Ghiſilerio,* quia in his ex profeſſo, ſeù principaliter fuit arti-

culus

culus diſcuſſus, & ibi incidenter, vel non ità ex profeſſo *Rot. recent. par. 4. tom. 2.*
dec. 128. nu. 28. & par. 7. dec. 17. nu. 9. Confirmatio verò in forma communi, &
quę non continet ſtatutorum tenorem, nec vbi illa non fuerunt condita de man-
dato Papæ non ſufficit ad ſubſtinendam derogationem iuris Canonici, & dicti
c. cum eſſet Rot. in d. Peruſina Reluuationis Teſtamentis penes Galian nu. 38. & par. 6. recent.
d. dec. 126. nu. 31. Quare etiam dubitari poteſt, an huiuſmodi ſtatutum Bonon.
100 mandans ſeruari Ius Ciuile valeat vt potè contra libertatem Eccleſiaſticam, &
inhoneſtum, vt per *Monterent. ibi in verb. Ius commune Ciuile.*

Neq; etiam prædictis repugnat ſecundò, quod non videatur teſtamentum condi-
tum iuxta formam *d. c. cum eſſes*, quia ex illius diſpoſitione ſufficit numerus duo-
rum, vel trium teſtium, vt in eodem capitulo, & tradit *Rolan. conſ. 33. nu. 41. lib. 3.*
& Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 556. nu. 5. & par. 7. dec. 115. nu. 7. & in præſenti caſu
adhibiti fuerunt teſtes octo.

Nimirum reſpondetur ſuperfluum numerum teſtium, & pinguius formæ adimple-
mentum, ac abundantem cautelā non vitiare *l. hæredes palam §. 1. vbi gloſ. in verb.*
exaudire ff. qui teſtam. fac. poſſ. & l. teſtamentum, vbi gl. in verb. ſuperflua.
Monterent. ad d. ſtatut. in rubr. de teſtam. in princ. in verbo Sacerdos, & in §. qui Sacerdos in
verb. & vnus Rolan. d. conſ. 33. ſub nu. 43. lib. 3. Quinimmo maior numerus teſtium
eo magis ſuſtinet teſtamentum, nam quatenus dubitari poſſet, an d. Fr. Fran-
ciſcus Maria valeret fungi vices Parochi, quia illi non eſſet commiſſa vniuerſæ
Parochiæ cura *Durant. de art. teſtan. d. tit. de teſtam. ordin. caut. 2. verſ. animaduerten-*
dum tamen eſt, & Magdalen. de num. teſt. in teſtam. par. 2 cap. 8. nu. 5. vel quia Paro-
chus non potuiſſet eum ſubſtituere, vel quia non benè conſtaret ipſum eſſe te-
101 ſtatoris Confeſſarium, adhuc diſpoſitio *d. c. cum eſſes*, locum haberet, quia vt illa
procedat ſufficit, ſi teſtamentum fiat, vel factum ſit coram quattuor teſtibus ſine
Parocho, eo quia duo teſtes non ſunt minoris fidei, quam Parochus *Calder. conſ.*
8. circa med. verſ. ſed poſito, de teſtam. Magdalen. de num. teſt. in teſtam. part 2. cap. 8.
nu. 9. & ſeq. Hieronym. Pantſchman. queſt. 8. nu. 19. par. 2. vbi de magis communi
Duran. de art. teſtan. d. tit. de teſtam. ord. caut. 2. nu. 3. Rolan. conſ. 33. nu. 42. & 43. lib.
3. Dec. d. conſ. 284. ſub nu. 7. & 8. Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 3. Gulielm. de Bened. in
c. Raynutius in verb. teſtamentum 1. nu. 92. de teſtam. Rot. recent. par. 5. tom. 2. dec. 459.
nu. 14. & quod ſuſtineatur teſtamentum ex diſpoſitione d. *c. cum eſſes*, etiam con-
ditum cum maiori numero quattuor teſtium ſentit *Duran. d. nu. 4 in fin.* dum ibi
habet, quod in defectu Parochi debēt ſaltē adhiberi quattuor teſtes, & ſic vten-
do verbo, ſaltem, denotat, vt poſſint, vel etiā cautius ſit plures etiam adhibere, &
quod à fortiori in terris Eccleſiæ valeat teſtamentum cum numero teſtium vltra
quattuor, tenet *Dec. d. conſ. 284. ſub nu. 7. & Nicol. Bellon. d. conſ. 14. nu. 1. & ſeq.*

Non obſtat ſeptimò principaliter, quod quando teſtator declarauit voluntatem
102 ſuam coram teſtibus ſine ſcriptura, vel cum ſcriptura, nec à ſe, nec à teſtibus ſub-
ſcripta, neceſſe eſt, vt omnes teſtes teſtatore defuncto coram Iudice deponant
de integro teſtamenti tenore, & illud per Iudicem publicetur *l. publicati C. de te-*
ſtament. Rot. recent. par. 4. tom. 3. d. deciſ. 533. nu. 6. & ſeq. adeo vt, ſi interim teſtis
103 aliquis moriatur teſtamentum, vel eius probatio corruat *d. deciſ. 533. n. 9.* & dum
agitur de teſtamento nuncupatiuo redigendo in ſcriptis ex teſtium depoſitio-
nibus, debent in depoſitione teſtes omnes eſſe conformes, alias, ſi vnus in depoſi-
tione deficiat tota corruat diſpoſitio *Rot. recent. par. 5. tom. 2. dec. 588. nu. 16.* nec
vbi teſtator elegit teſtamentum condere coram certo numero teſtium, vt puta
coram ſeptem teſtibus pauciores ſufficiant *Rot. in d. Romana Hæreditatis de Bella-*

uita

uita 5. May 1600. coram Iuſto poſt d. conſ. 97. Farin. lib. 1. nu. 32. Et in præſenti caſu
non videantur omnes omninò conformes, & maximè circa ſanam mentem teſta-
toris, vt ſupra, & circa ordinem datum à teſtatore Fr. Franciſco Mariæ ſuper
adnotatione teſtamenti.

Enimuerò reſpondetur, Vel notulam, & cedulam d. teſtamenti fuiſſe redactam in
publicam formam, ſeu teſtium atteſtationem fuiſſe reductam in ſcriptis in ipſa
die conditi teſtamenti, dum, vt ſupra in eodem loco ijdem teſtes antequam
diſcederent, & ad extraneos actus diuerterent, coram Notario depoſuerunt ſu-
per veritate, ac identitate ſcripturæ, & diſpoſitionis, prout in ea, & de eorum
interuentu, & rogitu, quod videtur ſufficere *Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec.* 533. *nu.*
12. *& ſeq. & par. 7. dec.* 108. *nu. 5. in fin. & ſeq.* & habere vim ſubſcriptionis, quæ
depoſitionem operatur *d. deciſ.* 533. *nu.* 16. cum maximè non potuerint teſtes
circa notulam falli, quia illi ſibi ſemper præſens fuit, & Notarius ſit etiam Iudex
104 *gloſ. in l. 1. ff. de iudic. & in l. fin. C. vbi & apud quem &c. Durant. de art. teſtan. tit. de*
his, qui non hab. fact. teſtam. caut. 1. ſub num. 2. & non ſit nouum, quod in comitatu,
& ruri poſſit Notarius ſimul fungi Notarij vices, & Iudicis ad *Corn. conſ. 73. nu.*
13. lib. 2.

Vel fuiſſe teſtamentum, & examen publicatum, & releuatum, dum ex parte d. D.
Petronillæ Mariæ præuia d. cedulæ teſtamenti productione fuerunt dicti teſtes
examinati coram D. Auditore Generali, & ab eodem obtenta immiſſio ſub die
6. Aprilis 1647. vt fuit doctum in actis; etiam quod tunc non fuerit pars aduer-
105 ſa citata, cum non eſſet illius intereſſe, & teſtamentum detectũ, nec præſens cau-
ſa mota, nec citandus ſit, qui intereſſe, vel ius non habet *Burat. dec.* 423. *nu.* 7. *&*
dec. 723. *nu.* 10. nec poſſidet *Menoch. de adipiſcen. remed.* 4. *nu.* 458. *& ſeq.* nec ille,
cuius ius, vel poſſeſſio ignoratur *Menoch. ibid. nu.* 464. *& ſeq. Rot. recent. d. part. 4.*
tom. 3. deciſ. 533. *nu.* 29. *verſ. nec obſtare, & nu.* 30. nec eſt adhuc contradictor, vel
in cauſa *d. dec.* 533. *nu.* 30.

Vel demum ſatis teſtamenti tenorem probari per dictos teſtes formiter in hac cau-
ſa, citata parte, & cum illius interrogatorijs, ac Interprete examinatos, ſeu il-
106 lius ſcripturam per eorum dictum fidem mereri; Tum quia ſuper illius tenore
omnes omninò concordant in ſubſtantia, & præſertim in hæredum inſtitutione
l. fin. in fin. C. de teſtam. Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. *nu.* 26. *Burat. dec.* 456.
nu. 5. & 14. in ſimili idem Burat. dec. 43. nu. 20. Tum quia ad huiuſmodi teſtamen-
ti tenorem, ſeu ſcripturam probandam ſufficiunt etiam duo teſtes teſtamentarij,
qui vocent ſe in conteſtes, & nominent etiam alios in teſtamento deſcriptos,
ſeu qui adfuerunt, prout in caſu noſtro *Durant. de art. teſtan. tit. de teſtamen. ordin.*
caut. 2. nu. 6. Burrat. d. deciſ. 456. nu. 5. & Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. *nu.* 28.
& 29. & eo magis ſufficiunt quattuor *Nobl. Bellam. [illegible] nu.* 3. cum maximè
non conſtet, quod teſtator teſtando ſe reſtrinxerit ad præciſum numerũ teſtium,
qui in teſtamento adhibiti fuerunt, neque hic agatur de alijs hæredibus, qui ſe
inſtitutos prætendant in eodem teſtamento ob teſtatoris inconſtantiam mutatam
voluntatem, vt erat caſus *d. deciſionis Romana Hæreditatis de Bellantis coram Iuſto*
poſt d. conſ. Farinac. 97. lib. 1.

Neq; releuare videntur prætenſæ exceptiones contra aliquos teſtes deductæ, quia
107 ſunt leues, nec reſpiciunt ſubſtantialia, in quibus ſufficit teſtes eſſe idoneos *ex*
d. deciſ. 533. *nu.* 37. *par. 4. tom. 3. recent.* & teſtium dicta ſunt conciliãda, non
cauillanda *ead. dec.* 533. *nu.* 58. *& par. 5. tom. 2. dec.* 521. *nu.* 11. *& par. 6. deciſ.* 277.
nu. 21. *& Greg. deciſ.* 478. *nu.* 6. atq; tolluntur exceptiones ex teſtium numero, &
alio-

Digitized by Google

108 aliorum habilitate *Rot. recent. par. 5. tom. 1. deciſ. 136. nu 7. & 8. par. 6. deciſ. 277. nu. 19. 20. & 22. & par. 7. deciſ. 182. nu. 31. & deciſ. 213. nu. 7. & penes noſtrum tract. mand. de manuten. dec. 529. nu. 11. Greg. deciſ. 340. nu. 6. & 7. & deciſ. 471. nu. 11. & Buratt. deciſ. 79. num. 10. deciſ. 143. nu. 12. & ibi Add. littera D, deciſ. 349. num. 5. deciſ. 572. nu. 11. dec. 727. nu. 12. dec. 901. nu. 17.* etiam ad effectum, vt cenſeantur omni exceptione maiores *Greg. deciſ. 351. nu. 4.* atq; etiam ſi omnes exceptiones aliquas paterentur, vbi teſtes ſunt vltra numerum trium *Rot. recent. d. par. 5. tom. 1. deciſ. 138. nu. 8.* licet hoc videatur dubium ſecundum *Buratt. d. deciſ. 143. nu. 12.* & ibi *Add. nu. 38.* & contrarium ſentiat *Rot. recent. par. 5. tom 2. deciſ. 477. nu. 11. & 12.* & quod ſit Iudici arbitrarium tradat *Buratt. loc. cit. nu. 13.*

Non obſtat octauò aliud ſtatutum Bononiæ *lib. 2. de prob. ſalut. §. præterea, iuncto §.*

109 *ſaluo quod*, diſponens, quod teſtamentum, & vltima voluntas non poſſit teſtibus probari, ſed tantum illis corroborari, & coadiuuari ſcriptura publica, & ſic ſtatutũ ex incluſione ſcripturæ publicæ excludat examen teſtium in ſcriptura priuata, & priuata ſit illa, de qua agitur, cum ſit de ea rogatus Sacerdos *Dec. conſ. 120. nu. 1. Rot. recent. par. 7. deciſ. 227. nu. 16.*

Siquidem vltra quod ſchedula, de qua agitur, fuit vt ſupra incontinenti in publicam formam redacta à Notario Terræ Plebis Centi, qui licet eſſet tunc etiam Sacerdos, attamen cum prius fuiſſet Notarius, & vti talis ſe rogauerit, illius ſcriptura fidem facit, *Duran. de art. teſtan. tit. de teſtam. ordinan. caut. 7. nu. 1.* & eo magis ſtante diſpenſatione Pontificia ad ipſum Notariatum exercendum, de qua ille in rogitu mentionem facit, & illum eſſe talem, & ſuis ſcripturis fidem dari probatur ex legalitate Communitatis d. Terræ Plebis Centi, de qua in actis *Greg. dec. 38. nu. 4. Buratt. deciſ. 878. nu. 1. & Rot. recent. par. 7. dec. 284. nu. 13. & dec. 294. nu. 26. & 27.* & ſtatutum non poteſt tollere, quin veritas aliter quam per inſtrumentum probari poſſit *Buratt. dec. 798. nu. 4.*

Reſpondetur primò, ſtatutum loqui, & intelligendum eſſe de iure ciuili, ſecus de iure Canonico, & Diuino, ſecundum quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum *c. in omni negotio de teſtib. Duran. de art. teſtan. tit. de teſtam. ordinan. caut. 2. nu. 4.* & in quo deficit ſtatuentium poteſtas, & voluntas, iuxta ſuperius dicta.

Reſpondetur ſecundò, ſtatutum non excludere probationem per priuatam etiam ſcripturam, quæ aliquam etiam fidem de per ſe faciat, & teſtibus comprobanda ſit, ſed excludere coadiuuationem per teſtes eius ſcripturæ priuatæ, quæ de per ſe nullam prorſus faceret probationem, ita vt tota probatio in teſtibus conſiſteret, quia ſic quilibet poſſet fraudulenter ex ſuo capite priuatam ſcripturam confingere, & illam cum teſtibus producere *Monteren. ad d. Statut. de probat. ſolut. §. & exaduerſo in verb. poſſint & d. §. ſaluo, quod in verbo publica ſcriptura Rot. Bonon. diuerſ. ſup. ſtatut. deciſ. 15. nu. 8. & deciſ. 65. nu. 123. & 124.* Scriptura verò, de qua modo agitur facit aliqualem ſaltem probationem præſumptiuam, *Roland. conſ. 27. nu. 14. lib. 1.* vt dicitur de qualibet ſcriptura etiam domeſtica *Rot. recent. par. 6. dec. 244. nu. 10.* propter præſumptionem, quæ eſt quod quis de facili non faciat falſam ſcripturam *Roland. d. conſ. 26. nu. 14. lib. 1.* & præſtat indicium *Ruyn. conſ. 134. nu. 7. lib. 5.* & adminiculũ *Burat. deciſ. 358. nu. 9. Rot. recent. par. 3. dec. 498. nu. 4. & poſt 2. vol. conſ. Farin. deciſ. 277. in fin.* & eo magis cum ſit veriſimilis *Grattan. diſcept. 754. nu. 29* & contineat teſtes, & publicum inſtrumentum recognitionis per Notarium in eius calce rogatum, vt ſupra, cui aſſerenti ſe rogatum eſſe ſcripſiſſe, & publicaſſe creditur *Grattan. deciſ. March. 166. nu. 14.* teſtibus præſertim ad actum adhibitis *Pet. deciſ. 5. nu. 1. lib. 3.* iuxta veterem impreſſionem,

adeo

Digitized by Google

adeò vt agatur de probationis confirmatione, & corroboratione, non de principali, noua, & integra probatione conſtituenda, & inducenda per ſolum examen teſtium *Menoch. de adipiſc. remed. 4. nu. 919.* Attento maximè, quòd inter teſtes connumerari poteſt, & ad hunc finem inductus, & examinatus fuit etiam d. F. Franciſcus Maria, qui d. notulam, ſeu ſchedulam ſcripſit, & ſubſcripſit, teſtamentumq; rogauit, quidquid aliud eſſet in teſtamento in ſcriptis, & probatione facienda per ſolam ſcripturam, quo caſu inter teſtes Notarius non connumeratur *Magdalen. de nu. teſt. in teſtam. par. 1. cap. 29. nu. 8. Hieronym. Paniſchman. quæſt. 3. nu. 50. Bero. conſ. 2. nu. 6. & ſeq. lib 2. Ruyn. conſ. 1. ſub num. 21. lib. 2. Put. deciſ. 382. nu. 2. lib. 1. iux. veterem impreſſ.* Et etiam attento ſuperiori quoq; examine eorumdem teſtium coram Domino Auditore Generali, quod etiam facit ſaltem adminiculum *Rot. poſt 2. vol. conſ. Farin. deciſ. 277. nu. 5.*

Reſpondetur tertiò, Statutum prædictum loqui, & poſſe procedere in Actore prætendente immiſſionem, ad quam requiritur teſtamentum in ſcriptis, ſecus in Reo, prout eſt in d. D. Petronilla Maria, & ad effectũ excipiendi, & impediendi alterius immiſſionem ex alio teſtamento, quia tunc admittitur probatio teſtamenti per teſtes, ſi illa in continenti fieri poſſit *Menoch. de adipiſc. d. remed. 4. nu. 781. in fin.*

Quartò reſpondetur, non obſtante ſtatuto prædicto poſſe probari teſtamentum per quinque teſtes dixit *Marſil. in rubr. C. de probat. nu. 38. & melius in ſingulari 157.* dicens poſt alios non eſſe obliuioni tradendum, *& Laur. de Pinu ambo Bononien. conſ. 26. nu. 1.*

Et ita vtraq; parte informante reſolutum fuit. Atq; ita nos Iudices delegati ad referendum Eminentiſs. D. Card. Legato pronunciandum eſſe retulimus, & alias, prout in ſententia ſub hac eadem die emanata, ad quam &c.

1651. die 22. Martij ſic deciſum per Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Bichium Sacræ Rotæ Auditorem.

CONTROVERSIA LXXII.

Pro Illuſtri D. H. M.

NOn præſumitur emptorem ſciuiſſe rem fuiſſe furatam, nu. 1. maximè ſi emit ab honeſta perſona, nu. 3.

Pluralitas rerum præſumitur, nu. 2. & nu. 17.

Emptor rei furatæ liberatur, ſi dat authorem, nu. 4. & 9.

Nec tenetur, niſi in quantum ſit factus locupletior, nu. 5.

Verbum deprecatorium non eſt obligatorium, nu. 6.

Vnico Teſti non eſt ſtandum, nu. 7. Limita, n. 18. & ſi ſit mendax, nu. 10.

Ex diuerſis non infertur, nu. 8.

Item ſi ſit conuictus de falſo, nu. 11.

Ad conuincendum teſtem de falſo ſufficiunt argumenta, & præſumptiones, nu. 12.

Sola falſi ſuſpitio tollit fidem Teſti, nu. 13.

Teſtes inimici non probant, nu. 14.

Item ſi ſint domeſtici, & familiares, nu. 15.

Probatio æquiuoca non attẽditur, n. 16.

De-

Decoctus eſt facilis ad mentiendum, nu. 19.
Teſtes ſi ſint conteſtes probant, nu. 20.
Teſtis, qui non vult ſe præſentare, vt Interrogatorijs reſpondeat, non probat, & præſumitur doloſus, nu. 21.
Teſtis approbatus à parte probat, nu. 22.
Per renunciationem liti dicitur lis finita, nu. 23.

Adſit Deus, & Virgo.

EX proceſſu Informatiuo erat locus abſolutioni DD.NN.
Nã primò querelati ſuper eo, quod ſciuerint Margaritas in numero
500. ad vſum brachiorum, & duo pirra, cum adamante fuiſſe der-
1 robata DD. Accuſatoribus, quæ ſcientia non præſumitur *l. verius*
ff. de Probatio. Crauett. conſ. 6. nu. 73. Coſta in Cent. 6. in tit. An ſciebat,
aut ignorabat diſtinct. 79. nu. 6. verſ. aut ignoranter, & probandam eſ-
ſe liquidiſſimis probationibus dixit poſt alios *Horat. Lucius in conſ. 168. nu. 42. in-*
ter Crimin. Ziletti lib. 1. & Farin. q. 1. nu. 4. Ignoranſq; minus poteſt puniri *l. fin. ff.*
de decret. ab ord. fact. l. Generali C. de tab. lib. 10. l. genero ff. de Infam. & licet poſtea ſci-
uiſſent ex ſcientia ſuperuenienti non debebant minus vocari *gloſ. eſt in Clemen. 1.*
in verb. ſcienter de conſanguin. & affin. & in verbo timere, & ibi *Vitalinus nu. 62.*
Secundò ex querela, & bollettino, quod aſſerebatur D. Alexandri præſentato clarè
conſtat de non identitate rerum; nam quo ad pirra, dato, ſed tamen non con-
ceſſo, quod illa eſſent Illuſt. D. N. apparet eſſe diuerſi numeri gemmarũ ab ex-
preſſis in examine eiuſdem D. N. & cæterorum in cauſa examinatorum, nam
aſſerunt eſſe in numero quinquaginta, & bollettinum explicat 38. etiam inclu-
ſis roſettis, vt in eo legitur fol. 463. ver. proc. offenſ. quod & eo magis detegi-
tur ex recognitione pirorum adamantatorum non formiter, nec legitimè facta,
dum dicitur per D. B. *Non diſſi il numero de' diamanti, ma poi le vidi*, quod & re-
plicat proc. defenſ. fol. 56. in tantum, vt ignoret numerum adamantiũ, & red-
dit rationem, dum dicit, *Non sò quanti diamanti fuſſero, perche non gli hò mai nume-*
2 *rati*, vt fol. 56. ver. Et quo ad margaritas à brachio, cum plures eiuſdem nume-
ri reperiantur, pluralitas, & non identitas præſumitur *Alex. conſ. 118. nu. 3. lib. 1.*
& conſ. 134. n. 2. lib. 2. Iaſ. in l. 2. in fin. C de bonis poſſid. cont. tab. Rot. Genuæ deciſ. 7. n. 8.
Rota in deciſ. 441. nu. 1. & ſeq. par. 1. diuerſ. & infinitos cumulat, & ſequitur *Farin.*
conſ. 70. nu. 46. lib. 1.
Tertiò, in eodem proceſſu conſtat Io. Baptiſtam Piſtellum eis vendidiſſe præſum-
ptas perlas, & pirra, de quibus ſupra, in tantũ, vt omnis mala præſumptio con-
tra eos ceſſauerit, ſtante qualitate d. Piſtelli hominis approbati à Publico, pro
quo præſumitur *Rebuſ. in l. 1. C. de ponderatoribus, & auri illatione lib. 10. Alciat. reg*
3. præſumpt. 19. nu. 1.
3 Addita etiam honeſtate querelatorum, nam vnus ex eis perlas à brachio emit, vt
in depoſitione illorum de Guardinis fol. 236. & 383. & Piſtelli fol. 343. qui Pi-
ſtellus viliori pretio eas emerat *Bal. nu. 3. & Sicard. nu 6. in l. in ciuile C. de furtis*,
& quod dd. N. N. palam reſpectiuè emerunt, & reſpectiuè iuſtum pretiũ ſolue-
4 runt Piſtello, qui eis vendidit, ergo cum dederint authorem, qui ſibi vendidit,
à dolo excluſi ſunt; dato etiam, quod eſſent malæ famæ, vt poſt *Boſſ. & alios* dixit
Farin. q. 177. nu. 12. & 13. in tantum, vt nec criminaliter, nec minus ciuiliter re-
ſpectu

Digitized by Google

ſpectu gemmarum à brachio, quæ non reperiuntur, & non extant, poſſint con-
demnari, nec ad earum pretium *Clar. in §. furtum nu. 26.* & melius ibi *Batard. in*
addit. & re furata bona fide conſumpta, & alienata, quis non tenetur, niſi in
5 quantum factus fuit locupletior ex *Theologorum, & Canoniſtarum ſententia,* de qua
Couar. de reſtit. in 3 p. nu. 3. pagina 662. & melius in *verſ. quartò hinc procedit,* vbi ad
litteram ponit caſum noſtrum, quãdo alienatio per emptorem fuit facta eo tem-
pore, quo bonã fidem habebat per *tex. in l. natu & hoc natura ff. de cond. indeb.* & bo-
na fides etiam probatur, & ſi bollettinũ fuiſſet ipſis datum ex diſtinctione tem-
porũ, vt in querela, & examine B. de quo fol. 444. ibi, *eſſen doſi di quello furto accor-*
ta la Sig. N. il giorno di S. Bartolomeo dell'anno 1635. il giorno doppo fatto S. Bartolomeo
il Sig. N. & ſuo fratello vennero da me, & mi diſſero, che li faceſsi ſeruitio di portar il bol-
lettino à tutti gli Oreſici, & ibi, *& non il giorno ſeguente à queſto, ma l'altro, perche il gior-*
no ſeguente era feſta, & ſic ſub die 27. dicit dediſſe bollettinum cum feſtum S. Bar-
tholomæi propter diem veneris celebraretur die Dominico 26. Auguſti, quoad
Suem Aſſatam, & ex depoſitionibus ſenioris Guardini in proc. defenſ. fol. 249.
verſ. dicit *la vendita di dette perle fu dell'anno paſſato auanti la feſta di S. Bartolomeo ò*
l'antiuigilia, che il Piſtello venne per veder la feſta, ergo illa prætenſa notificatio
fuit facta ante traditionem prætenſam Bollettini, cui eſt credendum ad præiu-
ditium Curiæ, nam plenè probat contra Curiam *Farinac. conſ. 80. n. 9. & de teſt. l. 6.*
q. 68. nu. 76 vbi de communi.

Quartò, ſi inſpiciatur Bollettinum non ibi exprimitur res furatas fuiſſe, nec de fur-
to aliqua eſt mentio, & verbum precatorium ibi poſitum non eſt obligatorium,
6 ibi *(Sia contenta)* not. *in l. 1. §. non fuit contentus præter ff. de dol. & in l. pactum quod*
dotale C. de collation. Addatur, quod B. ſe demonſtrauit intereſſatum ex pluribus,
nã inſeruit DD. querelantibus in arte ſua, ſecundò tractat. de ſe exonerando, cũ
onus in ſe aſſumpſiſſet faciendi; id, quod facere debuiſſet publicus Nũcius; nul-
laq; lex diuina, aut humana quempiam vnius teſtimonio condemnat, vel iuſti-
7 ficat *c. admonere 33. q. 2.* aliæ verò diligentiæ, quæ per DD. accuſatores aſſerun-
tur factæ in Ciuitate Bononiæ, in Ciuitate Ferrariæ, & Terra Centi diſtribuen.
bollettinos, nihil operãtur, quia ſi inſpiciamus atteſtationes Siluestri de S. Mar-
tino, & Angeli Michaelis Fratris, dicunt diebus præteritis d. Siluestrum dediſſe
bolettinum N. non tempore furti, & Alfonſus de Licinis dixit, perlas, quæ re-
quirebantur, fuiſſe in num. noningẽtas, & ſic deuiat à numero 500. per partes ex-
preſſo, vt fol. 543. Quarè non fuit expreſſum de eis, quæ prætendebantur, vltra
8 quod ex prædictis non infertur N. habuiſſe, notatur *in l. cum quid ff. ſi cert. pet. in*
l. neq; Natales C. de Probat.

Et idcircò ex proc. Informat. erat locus abſolutioni, & fortius hodie, nam & ſi
Bartholomeus, qui prætenditur furtum commiſiſſe dixerit derobaſſe, & vendi-
diſſe Pitello in Ciuitate Ferrariæ, & recognouerit pitra, nihilominus eius aſ-
9 ſertio non operatur contra dd. DD. N. & N. eo quod dederunt authorem, &
ſunt in bona fide *ex Farin. d. q. 177. nu. 12. & ſeq.*

Ex proc. autem defenſiuo ſubſecuto cõſtat D. B. atteſtantem omnibus Aurificibus
Ciuitatis prætenſum furtum denunciaſſe, & bollettinum dediſſe, eſſe nedum
mendacem, quod ſufficit ad eum repellendum *Seraphin. deciſ. 1069. nu. 1.* ſed &
10 falſum, cum fuerit probatum prætenſum bollettinum, nec dediſſe, nec notifi-
caſſe omnibus aurificibus, & falſitatem aſſeuerauit in duabus depoſitionibus,
vt probant D. Gandulphus proceſſ. defenſ. fol. 127. & 135. Rouelia dicto proc.
fol. 184. 186. Bonettus fol. 205. verſ. & 207. Riua fol. 231. & ſeq. Bruſa

fol.

fol. 277. & ſeq. in tantum, vt ex depoſitionibus contrarium aſſerentium dica-
11 tur de falſo conuictus, vt in *deciſ. coram Reuerendiſs. Lita* 100. *nu.* 1. *inter crimin.*
Farinac. tom. 2. Et tanto magis, quia ad conuincen. teſtem de falſo non ſolum
probant teſtes omni exceptione maiores, & in numero quinque, prout ſupradi-
cti inducti à DD. N. & N. legitur enim *ex ore Dei, in ore duorum, vel trium ſtare om-*
ne verbum habetur in cap. cum eſſes extr. de teſtamen. Cepol. in Crimin. conſ. 61. *num.* 7.
12 Imo ſufficere argumenta, & præſumptiones dixerunt Doctores, & nempè *Felin.*
13 *in c. afferte nu.* 6. *extr. de præſumpt. Farin. q.* 67. *nu.* 75. dicens in fine, quod ſola falſi
ſuſpicio tollit fidem Teſti, imò nec ipſe B. poterit euitare pęnam falſi, cum non
attendatur effectus, ſed affectus *Marſil. conſ* 27. *nu* 17. triplicem enim fecit defor-
mitatem, Periurij, Iniuſtitiæ, & Mendacij *Peguer. deciſ.* 19. *nu.* 2.

Concurrit etiam inimicitia inter D. B. & N. de qua deponunt Ill. DD. Equ. Ludo-
14 uicus Luccatellus Proc. defenſ. fol. 160. & 163. & D. Io. Antonius Bonettus et-
iam in proc. fol. 202. & 205. & ſunt conteſtes de verbis iniurioſis inter eos, quo
circa, nec ex hoc probat. *c. meminimus extr. de accuſat. c. ſi teſtes* 4. *q.* 2. *Ancar. conſ.*
249. quem ſequitur, & approbat *Crauet. conſ.* 6. *nu.* 32. *Reuerendiſſimus Ortembergh.*
in deciſ. 294. *in d. tom.* 2. *crimin. Farin. nu.* 1.

Non enim eſt omittendum d. B. eſſe intereſſatum vti amicum domeſticum, & fa-
miliarem, & affectionem habentem ad cauſam, & ſolitum aurificem DD Accu-
ſatorum, & qui in ſe onus ſumpſerat publicãdi omnibus aurificibus bollettinum,
15 quod non fecit, vt ſupra, & ſic etiam tractet de ſe exonerando *l. omnibus C. de*
teſtib. l. nullus ff. de teſtib. Bald. conſ. 10. *nu.* 5. *lib.* 5. *Cæſar de Graſſis deciſ.* 72. *nu.* 7.
Farin. q. 60. *nu* 2. *&* *nu.* 18. *&* 19. *Rota Genua deciſ.* 94. *nu.* 1 *& deciſ.* 208. *nu.* 2.

Fuit etiam probatum multas reperiri Margaritas eiuſdem ordinis, & qualitatis,
& eſſe difficillimum recognoſcere gemmas, etiam ſi ſint à brachio, & in filis
brachiorum, fuiſſeque ſolitum apponi 400. 500. & 600. in tantum, vt quis non
poſſit dicere, & hæc ſunt hæ, quæ diſputantur, ita affirmant Dom. Gaſpar d.
proceſſ. fol. 296 ver. & D. Prandus fol. 347. non ergo poteſt dici de identitate
16 conſtare, cum omnis in hoc probatio dicatur æquiuoca, & reijcienda ſit, nec re-
leuet *l. non hoc C. vnde legitimi cum præſentia ac probatiu.* & ibi notant *Odofred. Bald.*
& cæteri dicentes talem probationem debere concludere, & identitatem nullo
17 modo admitti, ſi expreſſè non ſit probata, quando agitur, vt in caſu noſtro, Vt
quis in pænam incidat *Maſcard. concl.* 884. *nu.* 5. & propter multam ſimilitudi-
nem, quam cù alijs eiuſdẽ ſpeciei, quæ reperiuntur habent, difficilis eſt recogni-
tio *Bart. in tract. teſtimoniorum nu.* 30. adducens in exemplum id Salamonis circa
recognitionem infantis à duabus mulieribus pro filio prætenſi, facit etiam *Bald.*
in tract. circa materiam teſtium verſ. conuenticulam nu. 2.

Nec facit id, quod aſſeritur DD. N & N. finxiſſe Gemmas vẽdidiſſe Philippo Ma-
riæ, cum eſſet mortuus, nec minus D. Filippus Maria eſſet ſolitus ſine Patre ne-
gotiari, vt ipſe Pater in depoſitiune aſſeruit, Nàm primo de venditione eidem
Filippo Mariæ facta; & de verbis occaſione venditionis inter partes prolatis
conſtat per depoſitionem Bonetti d. proceſſ. defenſ. fol. 211. verſ. qui licet ſit
vnicus, nihilominus probat, cum agatur de actu, in quo difficile eſt plures adhi-
18 bere teſtes, & magis id comprobat, nam Mercatores aurifices, & ſimiles venden-
tes pecunia contanti, non ſolent teſtes adhibere alias id difficillimum eſſet, no-
tant *DD. in l.* 1. *§. etiam ff. de verb. oblig.* & poſt *Marſ. & Iacobum Portium* dixit *Maſcard.*
in præfatione q. 11. *nu.* 18. *Farin. q.* 63. *nu.* 38. & accedente iuramento eorumdem
N. N. id voluit *Specul. in tit. de teſte nu.* 8. *verſ. octauo creditur.*

Fuit quoq; probatum Philippum Mariam primo eſſe decoctum, Ita Rouegli...
19 Proceſſ prædicto fol. 169. Bretta fol. 310. Fracaſſatus fol. 338. & ſic infamem, & facilem ad mentiendum *Bald. conſ. 400. nu. 3. lib. 5. eadem Rota Genua deciſ. 2. nu. 34.* & idcirco eidem non eſt credendum, nec aliquid probat in Criminalibus *Crot. in tract. de teſtib. in rub. in cauſis crimin. nu. 30. Maſcard. concl. 738. nu. 1. Farin. q. 56. nu. 447.*

Secundò fuit etiam probatũ d. Patrem Filippi Mariæ falſum depoſuiſſe, dum dixit filium ſine eo non fuiſſe ſolitum negotiari, nàm conuincitur primo per D. Balzanum d. proceſſ. fol. 146. Rouegliam fol. 182. 183. & fol. 191. & Brettam fol. 312. 314. 320. & 321. Illuſt. Co. Lignanum fol. 379. qui omnes affirmant ſecum ſeparatim tractaſſe, & fuiſſe ſolitum etiam per mundum in diuerſis Regionibus negotiari, & mediatorem in Ciuitate Bononiæ extitiſſe pro vendendis gemmis, & alijs ſimilibus, qui cum ſint in hoc conteſtes, pleniſſimæ probant, etiam ſi duo
20 tantum eſſent *Bart. in l. admonendi nu. 48. ff. de iur. iuran. Bald. in l. fin. nu. 10. verſ. & ſcias & nu. 14. C. de probation. deciſ. 539. nu. 1. & deciſ. 772. nu. 1. p. 2. in recent.*

Tertiò, quia fuit iuſſus ex parte Perill. & Excellentiſſ. D. Iudicis ad inſtantiam eo-
21 rumdem DD. N. & N. vt ſe præſentet, & noluit comparere, & ſubijcere ſe interrogatorijs, in tantum vt habeatur pro non examinato, imò & pro doloſo *Fart. in tract. ad reprobationem teſtium nu. 71. & ſeq. Nel. poſt Bald. & Io. Andr. in tract. de teſtib.* regiſtrat. poſt *conſ. qq. & tract. Bart. nu. 99. Farin. q. 73. nu. 14.* Et melius *poſt Boſſ.* & alios tenuit *Caball. var. reſol. Crimin. caſu 55. nu. 2.*

Addamus ijs omnibus optimam famam eorumdem DD. Querelatorum, quorum vnus eſt octuagenarius, probatam per plures teſtes, & reſpectu dicti octuagenarij per eundem B. teſtem Partis Aduerſæ d proc. fol. 59. qui cum ſit appro-
22 batus à parte in hoc reprobari non poteſt vulgata *l. ſi quis i teſtibus C. de teſt.* & quod idem D. N. ſemper certioratus de rebus furatis à DD rerum furatarum, illicò reuelauit illis, quibus fuerunt derobatæ, vt affirmant D. Alexander Bonaſius fol. 362. Illuſt. D. Co. Conſtantius Bentiuolus fol. 372. D. Vincentius Ghiſellus fol. 402. ex ijs enim tollitur omnis exaduerſo ſiniſtra opinio *Grat. conſ. 57. nu. 23. lib. 2.* Addamus etiam Gemmas, & Pirra publicè, & palam fuiſſe empta, & tenta, adeoquod non præſumatur ſcientia rei furatæ *Farin q. 177. nu. 25.*

Non enim eſt omittenda renunciatio querelæ factæ d. Bartolomeo, ſaluo iure pro récuperandis ab eo rebus, in tantum, vt lis dicatur finita, vt per omnes ſcriben-
23 tes in *l. poſtquam litis C. de pactis*, nec dari regreſſum poſt renunciationem probat *tex. in l. deſtitiſſe cum ibi not. ff. de Iudicijs l. qui deſtitit. ff. ad Trebel.* & in *l. accuſati C. qui accuſ. non poſſ.* ex hoc, quia actio ſemel extincta non reuiuiſcit, in tantum, vt nec minor reſtitui poſſit in integrum *Oxd. de reſtitut. in integrum p. 1. q. 4. nu. 69.*

Et ex his certiſſimè eſt locus abſolutioni, prout &c. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXIII.
Pro eadem Cauſa.

SVMMARIVM.

Empter rei furatæ tenetur reſtituere, vel ſi non habet indicare rem detinentem, nu. 1. declara, num. 6. & 7. & nu. 17.

Iudex non poteſt procedere in criminalibus, non conſtito de corpore delicti, nu. 2.

Scientia non præſumitur, nu. 3.

Maximè ſi agatur criminaliter, nu. 4.

Quādo extant plures res eiuſdem qualitatis, non poteſt dici probata identitas, nu. 5.

Emens rem furatā bona fide, non tenetur ad cuſtodiam, nu. 8. & 11.

Tex. in c. qui cum fure, ext. de furtis, & in l. ciuile C. eod. declaratur, nu. 9. & nu. 15.

Text. in l. ſi crediter C. de pignor. act. declaratur, nu. 10.

Continuata poſſeſſio non præſumitur, quando allegatur ad damnum eius, qui poſſidet, nu. 12.

Occultatio malitioſa non præſumitur, nu. 13.

Tex. in l. 2. S. diuus ff. de iure fiſci declaratur, nu. 14.

Emens rem furatam tenetur docere, à quo illam emerit, vt furti præſumptionem excludat, nu. 16.

Exiſtentia rei furatæ eſt probanda per allegantem, nu. 18.

Emens rem furatā bona fide, & illam vendens, non tenetur reſtituere pretium, nu. 19.

Rei vendicatio non datur contra eum, qui dolo desijt poſſidere, quando ante litem conteſtatam desijt poſſidere, nu. 20.

Teſtis vnicus ſufficit ad detegēdam innocentiam inquiſiti, nu. 21. etiam ſi ſit inhabilis, nu. 22.

Non dicitur teſtem examinandum non eſſe extra articulos, quando articuli fuerunt producti cum clauſula, omni meliori & c. & quando ſimpliciter iurauit dicere veritatem, n. 23.

Teſtis poteſt ſe corrigere, antequam recedat à loco examinis, nu. 24.

Habitantes in domo præſumuntur præſentes geſtis in domo, nu. 25.

Teſtes ſunt concordandi, etiam ſi vnus dixerit interfuiſſe, & alius non, nam poteſt eſſe, quod vnus intellexerit de præſentia corporali, & alius de intellectuali, nu. 25.

Teſtiū dicta non ſunt cauillanda, n. 26.

In criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores, nu. 27.

Excluditur ſciētia furti, dum quis fuit ſolitus alia furta certiorare, nu. 28.

Et quādo quis in apotheca monſtra retinet rem furatam, nu. 29. & 30.

Aurifices, & Mercatores non tenentur exprimere, à quibus emerint, etiam ſi res furtiua penes eos reperiatur, nu. 30.

Adſit Deus, & Virgo.

PErilluſtris, & Excellentiſſimus D. Auditor in hac cauſa criminali de
pluribus dubitat cōtra DD. N. & N. & primò, quod licet ijdem N. &
N. Margheritas poſt feſtū S. Bartholomæi emerint, nihilominus ad
earum reſtitutionem teneantur, vel ſaltem Indicare, vbi reperiuntur, per tex. in c. cum fure ext. de furtis, & quatenus non fiat Indicatio,
1 dixit præſumendum eſſe illas per ipſos poſſideri, vel dolo deſijſſe
poſſidere, per tex. in l. ſi creditor C. de pignor. imò malitioſè occultaſſe gloſ. in l. 2. C. de eden. & alijs adductis, minuſq; dixit operari, qđ allegetur illas tradidiſſe Phi-

lippo Mariæ N.cum in hoc plena traditionis probatio requiratur, cum non ſuf-
ficiat talis nominatio, & ſubtilizando ſibi ſuaſit non probari, ex atteſtatione
Bonetti ad defenſam dd.DD. N.& N. examinati, primò, quia vnicus *c.admonere
33.q 2.* Secundò, domeſticus eiuſdem N.& in illius apotheca operarius *l.fin.ff.de
teſtib.* & tantò magis, quia tractat de ſe exonerando, quia per Bollettinum ſibi
præſentatum conſtabat, Margaritas, ſi tunc penes N. fuiſſent erat ipſe N. aſtri-
ctus illas reuelare, & quia ex pluribus præſumitur cognoſci contrarius, & ex his
motiuis præſuppoſuit poſſe deuenire ad Condemnationem eorumdem N.& N.
abſq; alia probatione, dicens de dolo, & fraude ſatis conſtare, eo quod ſolus D.
N.die 24.Auguſti feſti S. Battholomæi dd. Margheritas emit, Intantum, vt ſit
impoſſibile, quod eaſdem Margaritas vendiderint d. Philippo Mariæ tempore
per eos expreſſo, & dixit alios teſtes examinatos de falſitate in pluribus eſſe
conuictos.

Hæc, ni fallor, ſunt ea, quæ contra dd.DD.N & N.allegantur, quibus ſigillatim re-
ſpondetur, prius aduertendo, quod in caſu noſtro non conſtat, vt alias diximus
2 de delicto, ſine quo accuſatio, ſeu querela procedere non poteſt, notant *DD.* in
l.licitatio §. *quod illicitè ff. de publican. & vectig. Bart. in l.1. C. quando ciuilis actio cri-
min.&c.& in l.fin. ff.de priuatis delictis*, & de Iure municipali extat *Stat.noſtrum crim.
lib.5.rub.* 2. de perſonis, quæ accuſare poſſunt in princ. ibi, *de quolibet crim.publi-
co, vel priuato &c.* Querela enim legitur ſub die 19. Septembris, continens, quod
ſcienter ijdem DD. N.& N. emerunt ſcienter rem furatam, & petitur eos puni-
ri, proceſſ.off. fol.443. talis tamen ſcientia non probatur, nec minus præſumitur
3 *l.verius ff de probat*, & alias ſuper hoc expreſſis addo *Mohed.deciſ.4.de probat.n.1.&
4 ſeq.Seraſin.deciſ.133.nu.2.& Creſcentius* ab eo allegatus, eo magis in pænalibus, &
criminalibus §. *ſi quis autem, &* §.*hinc nobis in fine, verſ.ſi verò expreſſum, in auth. de
hæred.& falcidia. Surd.conſ.328.nu.29.lib.3.Idem Seraſin.* poſt plures *deciſ.991.nu.
2.Bertazol.conſ.crimin.319.nu.12.lib.2.Farinac.conſ.125.nu.8.lib.2.in Crimin.Penia
deciſ.151.lib.2.deciſ.Crimin. collectarum per Farinacium*, & nouiſſimè *Gratian. in di-
ſcept.Forenſibus c.625.nu.11.& c.707.nu.13.&* 15.qui omnes affirmant ſcientiam
non præſumi etiam aliquibus præcedentibus coniecturis, minuſq; conſtat gem-
5 mas fuiſſe eas, quæ derobatæ prætenduntur, maximè, quia Teſtes examinati di-
xerunt plures reperiri eiuſdem numeri, & qualitatis *Bart.in tract. teſtimoniorum
nu.30.Bald.in tract.circa materiam teſtium, verſ.conuenticulam num.* 2. *Dec.conſ.101.
Crauet.conſ.244.nu.2.Maſcard.concl.497.nu.5.&* 6.& in criminalibus non præſumi
Identitatem, poſt alios dixit *Foler.in conſ.Crimin.140.num.17. lib.1.diuerſ.* ex tali
igitur æquiuoca probatione non potuit procedi, *Idem Maſcard. concl.* 884. *nu.5.*
& omnia redduntur nulla, ad *tex. in l.1.ff.ad Sen. Conſ. Sylan.* non erunt ergo obli-
6 gati ijdem N.& N. prætenſas Margheritas reſtituere, minuſq; Indicare, licet ex
eorum mera benignitate expreſſerint vendidiſſe Philippo Mariæ, N. Nemo .n.
cogitur dare, quod non habet, & ſic non poſsunt eas penes ſe non exiſtẽtes DD.
Accuſatoribus tradere, & ſat eſt ſe negare illas habere *Bart. ex adu. allegat. in l.ſine
poſsidetis num.5.C.de probat.* & ibi, etiam *Bald.nu.1.verſ. aut ille, qui olim poſsedit, &
7 Caſtr.nu.9.Alciat.de præſumpt.reg.2.cap.21.nu.6.* nec minus tenebantur nominare,
cui rem furto ſuppoſitam tradiderint, cum ſint Homines probatæ famæ, & opti-
mæ conditionis, vt diſtinguendo opiniones affirmat *Aug. Ariminenſis ad Ang. de
Maleficijs in tit. etiam teſtem cæleſtem fœderatam nu.19.* probat etiam *tex. in l. non om-
nes* §. *à Barbaris ff. de re milit.* & hanc eſſe communem opinionem, poſt *Cyn.* dixit
*Aufrer. ad Capellam Toloſanam deciſ.151.verſ.ſecus ſi erat bona fama Menoch. de præ-
ſumpt.*

Digitized by Google

ſumpt.lib.5.præſumpt.29.nu.4. minuſq; rem mobilem furtiuam bona fide emptam
8 quis tenetur ad cuſtodiam *Alciat.d.c.21.nu.9.* dicens id clarum eſſe, cũ non agatur de commodo poſſidentis.

9 Nec prædictis contradicit *tex. in c. qui cum fure* exaduerſo allegatus *ex. de furtis* loquitur.n.ibi I. C. de participatione furti ob lucrum à fure conſecutum, ibi, *qui cum fure partitur, occidit animam ſuam*; ibiq; id aduertit *Abb.*dicens,non.n.eſt licitum aliquid capere à fure, vt non Indicetur, vel occultetur.

Nec facit *tex.in l.ciuile C.de furtis, & ſer.corrupto*, nam loquitur ex Vrbanitate, & de Indicatione furis, non autem, quod quis aſtringatur, vt probant *Gloſ.& DD.* Inter quos *Sicardus nu.7.*

Refutatur etiam, id quod dicitur, quod cum non Indicent de præſenti, vbi Mar-
10 gheritæ reperiantur, præſumantur hodie illas poſſidere, vel dolo deſijſſe poſſidere, eo quod *tex.*in hoc exaduerſo ponderatus in *l.ſi Creditor C.de pignor.act.* loquitur de eo, qui eſt in culpa; & extra terminos noſtros, & *Salicet.*pariter adductus in *l.non Ignorabit nu.4.C.ad exhiben.* requirit poſſeſſionem de tempore ceptæ
11 litis, & quod quis ex poſt dolo deſierit poſſidere, non.n.ipſe affirmat bona fide ementem præſumi ex poſt dolo deſijſſe poſſidere, & contra *Abb.* opinionem, & ſequacium *in c.cum ad ſedem de reſt.ſpoliat.* ſtat communis opinio, vt in Indiuiduo probat *Alciat.d.reg.2.cap.21.nu.6.verſ.ſecundus caſus*, & melius *Menoch. in alleg.præſumpt.64.lib.6.nu.*38 dicens præciſa verba *non.n. poteſt quis aſſerere ille olim poſſe-*
12 *dit, ergo etiam nunc poſſidet, & nu.*39. dixit præſumptionem continuatæ poſſeſſionis non præſumi, quando allegatur poſſeſſio ad damnum eius, qui olim poſſedit, & in puncto, quando non conſtat de poſſeſſione de præterito, niſi per Confeſſionem patris, vt non Inferatur, quod de præſenti poſſideat, cũ cõfeſſio de tempore
13 ad tempus non poſſit Inferri, nec præſumitur malitioſa occultatio, probat *gloſ.in l.2.in verbo exhiberi C.de eden.* eo quod *tex.*loquitur extra terminos allegatos, nec
14 id probat alius *tex.* memoratus *in l.2.in §.ſtudium ff.de iure fiſci*; nam loquitur de eo qui penes ſe habet Inſtrumenta, nec vellit ea exhibere fiſco, ita ibi declarant *Albericus & alij*; ita etiam ponderatur *gloſ.in l.3.ff.de eden.& ibi Odofred. Angel.& cæteri* loquentes de probationibus fiſci fauore exhibendis, & *Farinac.conſ.129.nu.7.lib.2.* loquitur fauore Eccleſiæ, & ſic non applicantur: Non ergo credimus eoſdem DD. N.& N. teneri concludenter probare ſe dictas mar-
15 gheritas Philippo Marlæ N. tradidiſſe, quia nec id probant *tex. allegati in d.c. cum fure, nec in l.maiorem C.ad l.Corneliam de falſis, nec Alex.conſ.206.lib.6.nu.5. nec Farinac.d.conſ.129.nu.4.lib.2. nec Maſcard.concl.833.nu.12.& ſeq.* nec alij ad hanc opinionem probandam adducti, ipſi enim ſolum concludunt, quod ſi penes aliquem res furata reperiatur, tenetur indicare furem, vel plenè docere ab eo rem furatam habuiſſe ad tollendum omnem ſuſpicionem, quæ contra ipſum poſſet haberi de furto, & id etiam probat *tex.in l.qui vas §.qui furem nouit ff.de furtis.* Sat enim fuit docuiſſe eas emiſſe à Piſtello, prout & ille confeſſus fuit, dicens & ipſe illas emiſſe à Gratiano Aurifice in Ciuitate Ferrariæ proc.offenſ.fol.340.
16 ex his ergo detecta eſt eorum innocentia, & omnis furti præſumptio ceſſat, aliud .n. eſt, quod quis alleget authorem rei furatæ, nec de authore doceat, aliud.n. eſt, quod quis authorem det, qui cõfiteatur venditionem eiuſdem rei, vt ſupponitur furatæ, vt in caſu noſtro, vnde vanum eſt dicere, quod ipſi N. & N. qui
17 bona fide emerunt, teneantur illas reſtituere, cum penes ſe non reperiantur, & quorum aſſertioni ſtandum eſt ſecundum *communem Theologorum, & Canoniſtarum opinionem, Didac.in c.peccatum de reg.Iur.in 6.& in tit.de reſtit.in 3.parte nu.3.* quem

refert,& ſequitur *Iul.Clar.in §.furtum nu.26.*& ibi *Baiard.in addit.nu.128.verſ.*Item
adde, omnes.n.loquuntur, quando res furata extat *Fariuac.q.177. num. 49. verſ.*
Hoc tamen procedit, & pluresnumeris ſequent. allegat. repr obans contrarium te-
18 nentes, & talis exiſtentiæ conditio per allegantem debet probari *Pacian. de pro-*
bat.cap.7.lib.1.nu.1.& ſeq.& nu.41. & in terminis terminantibus *Ludouicus Cerbo-*
nius in tract. de reſtit, quaſt.74. verſ. ſi Dominus ſciret, cum ergo bona fides de tem-
pore venditionis factæ dicto Philippo Mariæ duraret, cum ante feſtum S. Bar-
tholomæi non eſſent præſentata bollettina ſignificantia Margheritas fuiſſe de-
robatas, non tenentur, nec in foro fori, nec in foro Poli facere reſtitutionem.
Silueſter in verbo reſtitutio 3.nu.7.verſ.1.quia ea durante.& verſ.3.ibi etſi rem alienauit
19 *venditione, vel aliter, non tenetur reddere pretiũ, quia dolo non deſijt poſſidere, & pretium*
ex re furtiua non eſt furtiuum, per tex. in d. l. qui vas ff de furtis, ſuſtinens, quod quis
non eſt in mala fide vendens, dubitãs ne res ſit furtiua, Idem etiam probat Idem
Cerbonius loco de quo ſupra verſ.nona concl.& verſ.decima concluſio. Quamuis igitur ip-
ſis ſufficeret dicere ſe non habere, attamen nominarunt d. Philippum Mariam,
qui ab eis emit, & Piſtellum, à quibus ipſi emerunt.
Imò nec dari rei vendicationem contra eum, qui dolo deſijt poſſidere, ſi ante litem
20 conteſtatam deſijt, dixit *Abb.in c.1.in ſecunda oppoſit.ex.de alieni Iud.mut.cauſa fa-*
cta Iaſon.in §.omnium Inſt.de act.nu.78. Valacia in deciſ. Lucen.151. verſ. & quamuis
articulauerit, Non igitur erit diſputandum, an Bonetto credendum ſit, cum ſit
21 vnicus, quamuis vnicus ad detegendam inquiſiti innocentiam *probet Alex.conſ.*
*115.propè finem lib.2.Anchar.conſ.283.*quem refert, & ſequitur *Crauetta conſ.2.nu.*
16.& poſt plures affirmat *Farinac.q.55.& q.63.nu.42.& 43.* eo magis, dum iura-
uit dicere veritatem *Nel. de Teſtib.nu.45.*nec facit, quod ſit operarius, quia nihi-
lominus à teſtificando non eſt repellendus, cum habitet extra domum eorum,
qui eum induxerunt, ita poſt *Cret.dixit Put.deciſ.4.nu.5.& ſeq.ſecundum antiquam*
22 *impreſſ.lib.1.*& quod eſt mirandum hoc caſu etiam inhabilis admittitur *Grattan.in*
*diſcept.cap.374.nu.10.Crauett.conſ.2.nu.10.*adducens concordantes, & teſtem
familiarem de his, quæ fiunt domi, & in apotheca eſſe habilem *probat tex.in l.*
etiam, vbi DD.C.de Teſt.Benintend.deciſ.43.nu.4.Grattan.d.c.374.nu.12.& 13.Ma-
ſcard.concl.1359.nu.7.Gran.deciſ.35.p.2.in Deciſ.crim.per Farinacium recollectis.
Nec potui colligere in ipſo aliquam conſiderari poſſe contrarietatem, & quod
23 extra articulos depoſuerit, nam articuli fuerunt producti, & inſtitum iura-
ri recipi, & examinari teſtes omni meliori modo &c. ad notata nouiſſimè per
Auguſt.Barboſ.de clauſulis clauſula 52.nu.4.& 5. maximè dum id, quod deponitur
facit ad cauſam, vt de connexis, & dependentibus ab articulo dixerunt *Maſcard.*
poſt Angel.concl.1365.nu.4.Idem Nel.de Teſtib.nu.67.& Farinac.q.71.nu.5. & hoc
etiam, quia ſimpliciter iurauit dicere veritatem, vt aduertit idem *Farinac.ibi nu.*
16.& 18.& etiam *Maſcar.eod.loc.nu.7.*
Excluditur etiam omnis conſiderata contrarietas eodem inſtanti, eo quod non da-
24 tur in eodem examine antequam quis recedat à Iudice, cum poſſit ſe corrigere
Boſ.in tit.de publicat.proceſſ.nu.29.& 32.& in puncto *Didac.var.reſol.lib.2.c.13 verſ.*
caterum ſi teſtis Farinac.q.75 nu.229.
Nec dicatur D. N. affirmaſſe neminem fuiſſe præſentem venditioni, quia non in-
tellexit de ijs, qui continuè inſeruiunt, & ſemper in Apotheca aſtant, ſed de
perſonis extraneis, quia ibi inſeruientes ſemper præſumuntur præſentes *DD.*
in c.cum tamen extra de Teſtib. nec per hoc conſideratur aliqua contrarietas inter
N. & Bonettum, ita poſt *Diuum Thomam dixit Franciſcus Curt.in tract.de Teſtib.in 6.*

concl.

Digitized by Google

*concl.nu.*29. Imò ſi vnus teſtis depoſuerit, alium fuiſſe præſentem, & alter neget,
probant tamen, & ſunt concordandi, nam poteſt eſſe, quod vnus intellexerit de
præſentia intellectuali, & alter de præſentia corporali, vt puta vnus fuerit præ-
25 ſens corpore, non autem intellectu, aliud cogitans, & aliud in mente habens
Bald. in l. teſtium nu. 9. *C. de Teſtib. Alex. conſ.* 190. *nu.* 6. *& nu.* 8. *lib.* 7. Ita poſt plures
affirmauit *Marſ. in ſing.* 408. vbi contrarijs reſpondet *Bu ſat. conſ.* 33. *n.* 21. *Petr.*
de fideicom. q. 12. *nu.* 1132. Id etiam videtur probare *gloſ. in c. arcaldus* 8. *q.* 3. *in verbo*
me ſciente, vbi habetur, quod & ſi teſtis iuret non vidiſſe, debet intelligi, quod
ipſe animaduerterit *Guid. d. concl.* 57. *in d. tract. de teſtib. Tindar. in tract. pars. er de te-*
ſtib. in §. *& iſta quæſtio nu.* 3. & abundè *Nel. loco quo ſupra nu.* 230. Non. n. cauillan-
26 da, vel calumnianda ſunt teſtium examina *Bald. in c. perſonas ext. de teſtib. Crot.*
in tract. de teſtib. nu. 113. *Mantica deciſ.* 190. *nu.* 2. *Farinat. quæſt.* 65. *nu.* 74. nec fa-
ciunt contrarietates, ſi veræ eſſent, cum ſint valdè remotæ *Iodoc. in prax. rerum.*
27 *c.* 36. *nu.* 12. & in criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores,
ad hoc, vt quod poſſit condemnari *tex. eſt in l. ſciant C. de probat. & in l. abſentem*
ff. de pœnis, Spec. in tit. de teſte in §. *nunc tractemus nu.* 6 *verſ. quid ſi criminaliter, Ma-*
ſcara. concl. 1155. *nu.* 12. *& concl.* 1304. *nu.* 19.

Nec dicatur varius D. N. eo ſub prætextu, quia primò dixerit D. Philippum Ma-
riam emiſſe, & in ſecundo conſtituto dixerit ſe fuiſſe mediatorem, quia vtrumq;
dictum ſuſtinetur, emit enim d. N. & idem eſt, qui apothecam retinet apertam
Rota Genuæ deciſ. 13. *nu.* 17. *& deciſ.* 127. *num.* 8. & ſic alter N. octuagenarius ex
poſt declarauit.

Concludo igitur cum *Boſ. in tit. de indicijs, & conſider. ante torturam nu.* 55. nec mini-
mam potuiſſe contra dd. querelatos oriri ſuſpicionem, nec eſt omitten. quod
B. teſtis à querelantibus inductus affirmat dd. DD. N. & N. eſſe probatæ vitæ,
adeout eius atteſtatio non poſſit reprobari *l. ſi quis teſtibus C. de teſtib.* & d. alterum
28 N. ſemper fuiſſe ſolitum in actu certiorationis furtorum denunciare res furatas
officio criminali, quod & affirmant Illuſtriſſ. Co. Conſtantius Bentiuolus, D.
Vincentius Ghiſellus, & D. Alexander Bonuaſius, ad trad. per *Gratum conſ.* 57.
nu. 23. *lib.* 2. vt in præcedenti Contr. dixi. Tolliturq; omnis ſiniſtra opinio eo,
quod ſi N. fuiſſet certioratus de furto, nec Margheritas, nec Pitra in moſtra ſuæ
apothecæ retinuiſſet, prout retinuit, cum ab omnibus tranſeuntibus videri poſ-
29 ſent, probat *Roland. conſ.* 45. *nu.* 25. *lib.* 1. & in terminis non poſſe ſuſpicari con-
tra eum, penes quem reperitur res furata, ſi in publico retineatur, deciſum fuit
in *Regio Conſilio Cathaloniæ*, vt affirmat *Reguera deciſ.* 73. *nu.* 3. *Farinac. quæſt.* 177. *nu.*
25. Quare locus eſt abſolutioni, maximè, quia DD. volentes induci ſuſpicionem,
quando non datur author, qui rem furtiuam tradidit, non loquuntur de Aurifi-
30 cibus, Mercatoribus & ſimilibus, nam minimè aſtringi poſſunt dicere à quibus
emerint, ſiue bonæ, ſiue malæ ſint famæ, nec contra eos ſuſpicio aliqua datur *Clar.*
in §. *fin. q.* 21. *nu.* 41. & poſt *Bonifacium dixit Farinac. q.* 175. *nu.* 9. *in fine*, & in puncto
de Strazarolis Bonon. loquitur *Angel. in tract. de Malef. in rub. & vellem calellem lo-*
deratam n. 29. *ad finem*, & ſi aliter diceretur, ipſi non eſſent ſecuri negotiari. Adda-
mus furem reperiri in fortijs Curiæ, cui Accuſatores pepercerunt, ſaluo Iure
recuperandi res furatas, quare non ſolum eſt locus abſolutioni, ſed aduerſario-
rum in expenſis condemnationi, ſaluo tamen &c.

CONTROVERSIA LXXIV.

Pro M. D. Cornelio de Bertis Iun.

SVMMARIVM.

GRauamen non poteſt imponi in legitima filio debita, nu. 1.

Pater poteſt inſtituere filium in tota hæreditate, cum onere, quod renunciet legitimæ fauore ſubſtitutorum, vel eum in legitima tantum inſtituere, nu. 2.

Et filius hæreditatem acceptando ſubijcit etiam portionem legitimæ fideicõmiſſo à Patre inſtituto, nu. 3.

Ex immixtione in bona Patris per filiũ dicitur acceptata hæreditas, cum grauamine renunciationis legitimæ, n. 4.

Scriptura munita duobus teſtibus, iunctis adminiculis, probat contra creditorem habentem Inſtrumentum poſterius, nu. 5.

L. ſcripturas C. qui potiores, in pignore habeantur, declaratur, nu. 6.

Statutum Bonon. in rub. quod ſcriptis, & libris Mercatorum S. declarãtes, non tollit diſpoſitionem iuris communis, nu. 7.

Adſit Deus, & Virgo.

MAgnificus D. Cornelius de Bertis dum viueret Primarius in Ciuitate hac noſtra Bononiæ Cauſidicus, vt affirmat *ocap. de iure non ſcripto lib. 3. cap. 25. nu. 6.* in ſuo vltimo cum quo obijt teſtamento, omiſſis pluribus legatis, inſtituit hæredem vniuerſalem D. Io. Baptiſtam eius filium legitimum, & naturalem, cui D. Ioanni Baptiſtæ quandocumq; decedenti cum filijs maſculis legitimis, & naturalibus illi ſubſtituit filios maſculos, & illis quandocumq; decedentibus illorum filios maſculos, & deſcendentes in infinitum, iuxta graduum prærogatiuam vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, Prohibuitque dicto Dom. Io. Baptiſtæ, & eius filijs, & deſcendentibus prædictis alienationem quorumcumque bonorum ipſius Teſtatoris, & quemuis contractum tam inter viuos, quam ex cauſa mortis, quo mediante diſtraherentur, & alienarentur quouis titulo, & cauſa, bona ipſius Teſtatoris, quia in effectu voluit omnia bona ſua permanere, & ſtare debere in agnatione ſua, & inter inſtitutos, & ſubſtitutos in perpetuum, ita vt hoc intelligatur fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum, & nullatenus in caſu alienationis; Prohibuitq; d. D. Io. Baptiſtæ detractionem cuiuſcumq; legitimæ Trebellianicæ, & cuiuſuis alterius portionis ſibi de Iure debitæ, & pro maiori robore & firmitate mandauit, quod d. D. Ioannes Baptiſta deberet infra menſem proximum a die mortis d. Teſtatoris, renunciaſſe, & renunciare cum Iuramento, & alijs ſolemnitatibus requiſitis detractioni ipſius legitimæ, & trebellianicæ, & teſtamentum prædictum acceptare, & ipſo non acceptante, illum hæreditate, & bonis ipſius D. Teſtatoris priuauit, & quamcumq; inſtitutionem de-

co,

eo, & eius filijs factam reuocauit, & ipſi D. Io. Baptiſtæ ſolum iure inſtitutionis reliquit legitimam in bonis ipſius Teſtatoris,& tali caſu in reſiduo bonorum ipſius Teſtatoris hæredem vniuerſalem inſtituit M.D.Iuniperam eius vxorem,pluresq; alias fecit ſubſtitutiones.

Mortuo d.Teſtatore, d.D.Io.Baptiſta eius filius, nec infra menſem, nec ex poſt ſe declarauit,ſed in hæreditate paterna abſq; Inuentario ſe immiſcuit;Modo quæritur vtrum ipſe,ſeu habentes cauſam ab eo,poſſint detrahere dictam legitimam, & an Teſtator potuerit ſic diſponere.

1 Et prima facie videtur dicen. quod prohiberi non potuerit, nec minus imponi grauamen in legitima filio debita, *l.quoniam in prioribus C.de inoff.teſtamento*, & habetur in *deciſ.35.nu.2.parte 6.diuerſ.& atteſtatur Merlin.in tract.de legitima lib. 3. tit. 2. q. 2.& alijs ſeqq.* Contrarium tamen in caſu noſtro videtur dicen. eo quia Teſtator noluit aliter priuare d. D. Io. Baptiſtam ſua legitima, aut aliquo onere eum

2 grauare, ſed voluit, quod idem D. Io.Baptiſta haberet, vel legitimam ſuam purè, & ſimpliciter, & abſq; alio onere, vel reliquum ſuæ hæreditatis cum onere fideicommiſſi, dicens, quod ſi d. fideicommiſſo ſuper d. tota hæreditate nollet contentari, eum tantum inſtituebat in legitima de iure debita, & ſic patet, quod idem D. Teſtator in arbitrio eiuſd. D. Io. Baptiſtæ poſuit quid ex præd. vellet, diſpoſuit tamen, quod vno tantum contentaretur, prout ei placeret, & conſequenter abſq; aliqua hæſitatione voluit, quod ſi hæreditatem acceptaret, non haberet legitimam, ſed totam hæreditatem cum onere fideicommiſſi.

Stante modo iſta voluntate Teſtatoris, ſequitur, quod nedum reliqua pars hæreditatis habebat in ſe onus fideicōmiſſi, ſed etiam eius acceptatio habebat onus

3 non petendi legitimam, & idcircò,cum D.Io.Baptiſta nedum tacitè, ſed expreſsè teſtamentum ab eo in pluribus inſtrumentis memoratum, acceptauerit, & ſic paternum Teſtamentum comprobauerit, dicitur tali onere fideicommiſſi ſibi iniuncto conſenſiſſe, & ad illud ſe obligauit, *l.ſi cui in princ. ff. de condit.& demonſtrationibus*, & ſic dicitur legitimæ ſuæ, & omnibus eius iuribus renunciaſſe eum in eius arbitrio, eſſet vel legitimam cum ſuis priuilegijs, & iuribus habere, vel hæreditatem totam conſequi, vt doctiſſime dixit *Sor.iun.conſ.122.nu.8.& ſeqq.lib. 2.* vbi multæ rationes adducuntur *Cur.Iun.conſ.159. lib. 2. nu. 5.* qui ſuſtinet Patrem non fuiſſe impium contra filium, dum poſuit eum in electione, an legitimam purè, & ſimpliciter, vel totam hæreditatem cum toto fideicommiſſo acceptare vellet, *Ioſeph.Ludouic.poſt plures in deciſ.Lucenſ.28.nu.45.& ſeqq.* qui teſtatur de cōmuni dicens, quod filius non fraudatur legitima portione, quando ei multum plus relinquitur, quo caſu non poteſt conſiderari aliquod grauamen, adducēs etiam *Cochan.in tractat. de legitima in §.nullum grauamen admittitur nu.17.* ſubiungens acceptationem filij cenſeri ex immixtione in hæreditate *Dilect.in tractatu de arte Teſtan.tit.3.caut.31.num.6.* dicens & ipſe ſufficere immixtionem ad approbationem teſtamenti; *Amb. Opitionus in l.filius familias §.diui ff.de leg.1.nu.44. Cagnol. in l.Papinianus in §.meminiſſe nu.17.in fine ff.de inofficioſo Teſtamento Alciat.conſ.493. nu.4.Marzarius abundè in Epitom.fideicommiſſi in q.50.per totam Cephal.conſ.153.nu. 4.verſ.6.& nu.91.lib.2.Grammat.conſ.ciuil.145.num.3. Alexander Rauderſ.in tract.de Analogis cap.1.nu.3.Berous conſ.93.nu.13.lib.2.Oddus conſ. 63. nu. 23. Menoch. conſ. 71.nu.9.Peregr.de fid.art.36.nu.61.Fachin.contr.Iuris lib.5.c.96.per totum, vbi rectè hanc opinionem ſuſtinet Mangil.in tract.de Imput.quaſt.118.nu.4. 5. 6. Merlin.de legitima lib.3.tit.2.quaſt.8.nu.5.& nu.9.& poſt infinitos nouiſsimè Fuſar.in quaſt.295.num. 61.* vbi aſſerit etiam cum *Antonio Gabriel.* eſſe opinionem magis cōmunem *Franchi*

decis.

deciſ.293.par.2.in fine,& ita pluries tenuit *Sac. Rot. vt in deciſ.206.nu.4. & in deciſ. 479.nu.8.& in deciſ.653.nu.13.part.1. in recent. Beltramin. ad Ludouiſium deciſ. 489. num.27.verſ.& vt ſtatus, & deciſ.9.part.7.diuerſ.n.43. Ferentil.ad Burattum deciſ.922. nu.11.verſ.hinc datur Cautela.*

Ad ſecundum punctum, an D. Cornelius Iunior actor debeat conſequi Dotem Dominæ Lauiniæ eius Matris, & ſit anterior, itaut hypotheca, & obligatio bonorum Patris incipiat de anno 1591. de menſe Maij, quo tempore ol. Mag. DD. Laurentius, & Alexander de Ghetijs fratres obligando ſe, & ſua bona, ſoluere promiſerunt D. Io. Baptiſtæ eius Patri lib 7000. modis, & temporibus in ſcripto priuato expreſſis pro Dote eiuſdem Dominæ Lauiniæ eorum Sororis ſponſæ d. D. Io. Baptiſtæ, & vt in Proceſſu fol. 245. vbi leguntur ſubſcriptiones eiuſdem D. Io. Baptiſtæ dd. DD. de Ghetijs, & duorum Teſtium, & ſic d. D. Cornelius pro dote materna excludat illos de Gattis prætendentes de menſe Nouembris eiuſdem anni emiſſe bona, quæ petuntur, & in caſu noſtro minimè videtur dubitandum, eo quod dicta ſcriptura reperitur per d. D. Io. Baptiſtam contra dd. de Ghetijs producta, & ſuper ea præcedente contentioſo Iudicio fuit tranſactum de anno 1593. 29. Martij, & id conſtat per acta Iudicialia, & Inſtrumentum, de quibus in proceſſ. fol. 240. ad fol. 252. quo caſu ex pluribus ſuſtinetur hypotheca ab illo die factæ promiſſionis, vt in ſcriptura etiam ad præiuditium poſterioris habentis Inſt. nam ſtante ſub-
5 ſcriptione duorum teſtium iuuant nedum acta Iudiciaria, ſed quæuis adminicula, vt dicit *Gabr. in concl.10. in tit. de probat. num.10. & 15.* & eo magis, quia ſunt lapſa tempora proponendæ quæſtionis, & ſicut debitor nunc non poſſet ipſam exceptionem proponere, ita nec creditores, & habentes cauſam ab eo per *tex. in l. ſi cui C de non numerata pec.* vt in indiuiduo dixit *Fulgoſ. in conſ.132.nu 1.* qui loquitur de confeſſione dotis, prout *Tuſch. in lit S. concl.71. nu 89.* dicens in dubio eſſe iudicandum pro dote, & ſic nec antidata, nec falſitas, vt ſupponitur, poteſt argui accedente negocij, & rei veriſimilitudine, cum non ſit credibile, quod ſponſalia fuiſſent celebrata ſine dotis promiſſione, & valeat argumentum à communiter accidentibus, vt concludit idem *Fulgoſ. nu.2.* & ſtantibus adminiculis dari retrotractionem, dixit *Coſta in tract. de retrotractis in caſu 6. in 8. capite nu.4.*

Diſpoſitio enim d. legis *ſcripturas* fundata eſt in ſuſpicione fraudis, quæ per antida-
6 tam committi poteſt, ne ſit in arbitrio ſolius debitoris, ex priuata ſcriptura à ſe longum poſt interuallum confecta prælato in ea die ius prioris creditoris tollere, vt ibi aduertunt *Doct. & Tiraquel. in tract. de retract. conuentional. §. 1. gloſ. 7. num.42.* Vnde ceſſante huiuſmodi ſuſpicione, ſiue per veras, & certas probationes, ſiue per alias ſimiles circunſtantias, & coniecturas, ceſſat diſpoſitio *d. l.* & præfertur creditor anterior, qui nititur d. ſcriptura priuata, quæ ſuum effectũ operatur etiam contra Creditores hypothecarios, & ſic refert deciſum fuiſſe per *Sac. Rot. coram Seraph. Gratian. in diſceptat. cap.391. num.7. & ſeqq.* dicens ad ſimilem probationem admittenda eſſe adminicula, imò ſolum Iuramentum ſuppletorium, cum hoc in caſu non agatur de probatione crediti, ſed ſolum de hypotheca, vt *nu. 9. Alexander Trentacinq. variarum Reſolut. lib. 2. in tit. de fide inſt. reſolut. 12. nu.22.* aſſerens, quod id, quod dicitur in *d. l. ſcripturas* non fuit introductum pro forma *Mareſcot. variarum reſolut. lib. 1. cap.79. nu.11. & ſeqq. idem Genua in d. concluſ.2. nu.18. Tuſch in lit. S. concluſ.79. nu.78.* affirmans & ipſe ſufficere, vt conſtet de veritate quoquo modo, quia ſubſcriptio trium Teſtium non eſt de ſubſtantia.

Hic

Hic autem cadunt plures veriſimilitudines.

Primò, quod mulier eſſet tunc nubenda, & conſequenter dotanda.

Secundò, d. ſcriptura fuit de anno ſequenti 1592. 13. Ianuarij producta, & poſtea iubente Iudice recognita ſub die 24. Ianuarij eiuſdem anni, & menſis.

Tertiò, fuit factum iudicium acerrimum, & reſponſum poſitionibus.

Quartò, fuit ſuper eo tranſactum etiam medio Iuramento, & fuit affirmatum d. ſcriptum eſſe verum, & executioni fuit demandatum.

Quintò, eo tunc nulla poterat adduci ſuſpicio fraudis, cum D. Io. Baptiſta etiam in vim Teſtamenti Patris nubere deberet, nec poterat tunc hic caſus diuinari.

Nec aliquid facit *Statutum in rubrica, quod ſcriptis, & libris mercatorum* §. *declarantes*, quia licet diſponat, quod ſcriptura priuata legitimè recognita habeat vim publici Inſtrumenti à die recognitionis, & quod à dicta die bona ſint obligata, tamen id minimè tollit, quod ex diſpoſitione Iuris continetur, & quod ſcriptum eſt in augumentum, non debet operari diminutionem, vt ibi aduertit *Monterent. in verbo, ſed caue.*

Ex his enim creditur M. D. Cornelium Iuniorem fouere bonum Ius, & bona omnia per Auum tenta deberi, nulla facta deductione, ſaluo tamen &c.

CONTROVERSIA LXXV.
Pro Illuſtriſs. DD. Co. de Pepulis.

SVMMARIVM.

Fideicommiſſa in contractu, & donatione, imò in epiſtolis conſtitui poſſunt, nu. 1.

Contrarium declaratur, nu. 2.

Si verba concepta obuentionem bonorū, & ſucceſſionem importent, nu. 3.

Fideicommiſſum in contractu non ſuſtinetur, ſi quinque teſtes in inſtrumento non interuenerint, nu. 4.

Aliud eſt, quod oratio ſit coniuncta, vel ſeparata, nu. 5.

Legitimatus habetur, ac ſi natus eſſet quis in matrimonio, nu. 6.

Secus ſi conſtet de voluntate contraria diſponentis, nu. 7.

Quiſque ſibi, & poſteris ſuis perſpexiſſe cenſetur, nu. 8.

Clauſula, ſine praeiudicio, operatur, ne fiat praeiudicium debentibus ſuccedere ex iure de praeterito, nu. 9.

Legitimatus eſt incapax emphiteuſis eccleaſiſtica, nu. 10.

Æquale fideicommiſſum per fideicommittentes abſolutè remitti poteſt, nu. 11.

Donatio inter Patrem, & filium poteſt reuocari vſq; ad mortem, nu. 12.

Donans alicui fundum, vt poſt eius mortem ſit Eccleſiae, poterit remittere tale pactum donatario in praeiudiciū Eccleſiae, nu. 13.

Non tamen fauore matrimonij, quia eſſet circumuentio nubentium, nu. 14.

Tertius ſi eſt in poteſtate prouidentis, itaquod prouidendo ſibi reſultat prouiſionis effectus, poterit prouidens à tali prouiſione recedere, nu. 15.

Contractus ante ratificationem poteſt

re-

reuocari, nu. 16.

Clauſula ſolita apponi in contractibus, cenſentur potius appoſita ex ſtilo notariorum, quam ex pacto deliberato, nu. 17.

Donatio inter Patrem, & filium non validatur iuramento, nu. 18.

Maximè cum habeat naturam vltimæ voluntatis, & poſſit reuocari, nu. 19.

Primus acquirens poteſt præiudicare filijs, & alijs ſucceſſoribus, nu. 20.

Adſit Deus, & Virgo.

ANno 1587. die 14. Auguſti, Illuſtriſs. DD. Marchio Vgo, mediante Procuratore, & Co. Iacobus, & Ricciardus omnes fratres de Pepulis, in Ciuitate Venetiarum degentes, pro conſeruatione, & manutentione nobiliſſimæ eorum Familiæ, ſibi, & eorum, & cuiuſlibet ipſorum poſteritati, & familiæ, ac maſculis deſcendentibus, proſpiciendo per viam pactorum cõcordiæ, ac in vim donationis irreuocabilis inter viuos, voluerunt, diſpoſuerunt, & promiſerunt, & quilibet eorum promiſit, & conuenit inuicem, & viciſſim alter alteri omnia eorum bona &c. reſeruata ſibi quadam parte ad effectum teſtandi, peruenire debere poſt mortem eorum, ſeu cuiuslibet eorum, ſi ſine filijs maſculis, & deſcẽdentibus deceſſerit, vel eorum, vel cuiuslibet eorum filij maſculi, & deſcendentes ſine filijs, & deſcendentibus maſculis, quandocunq; obierint, ad ſuperuiuentem, ſiue ſuperuiuentes, ſiue præmortui, & præmortuorum filios, vel deſcendentes maſculos, & ex legitimo matrimonio natos, & non legitimatos ordine quo infra. Itaquod ſi omnes obierint cum deſcendentibus, bona cuiuslibet eorum gradatim deueniant in eorum, & cuiuslibet ipſorum deſcendentes in perpetuum; & deficientibus quandocunq; maſculis deſcendentibus legitimis, vt ſupra, alicuius, vel aliquorum ex eis, tunc & eo caſu bona prædicta deueniãt in alterius, & ſeu aliorum duorum, & ad vtriuſq; ſingulos deſcendentes, ſecundum graduum prærogatiuam in ſtirpes &c. & ſucceſsiuè deueniant in alios modo quo ſupra; ita tamen, quod fœminæ ſemper ſint excluſæ.

Et deficientibus maſculis legitimis, ſuccedant illegitimi ad hæc ipſorum bona, & ipſorum ſucceſsionem ſufficienter legitimati, ipſorumq; deſcendentes in totum, vel pro ea parte, quam capere poterunt, & cum alijs ſubſtitutionibus, & conditionibus, prout in Inſtrumento clauſulis generalibus roborato, cum quatuor teſtium præſentia, rogato per Ser Hieronymum Sauinam.

Eodem anno 15. Decembris dd. Illuſtriſs. Fratres, & reſpectu d. Co. Ricciardi minor 25. annis, cum præſentia Iudicis, & Curatoris, volentes talem conuentionem, & pacta moderare, pepigerunt, & voluerunt licere eiſdem tribus tantum de bonis prædictis donare, & diſtrahere quouis titulo pro valore ſcut. 12. mill. pro quolibet; reſiduum verò quodcunq; dd. bonorum conuenerunt eiſdem Illuſtriſs. Fratribus, & eorum cuilibet nominatim, non tamen alijs ex vocatis, vel comprehenſis in dicto priori Inſtrumento inter ſe ipſos tres Fratres nominatim, & non in alios, vel inter alios alienare, dare, cedere, & transferre tam inter viuos, quam in vltima voluntate, & derogarunt prædictæ anteriori conuentioni, & pactis ab eis recedentes, & remittentes inter ſe iuramẽta &c. quoad ſuperius expreſſa, non quoad reliqua in d. conuentione promiſſa ex Inſtrumento rogato Ser Cæſate Furlano.

1588. 23. Nouembris, ſcientes dd. Illuſtriſs. DD. Marchio Vgo, & Ricciardus in conuentionibus, donationibus, & mutuis pactis inter ipſos, & d. Illuſtriſs. D. Co. Iacobum eorum fratrem factis ſtatutum eſſe, vt liceat ſibi, & cuilibet eorum de eorum bonis, & facultatibus liberè diſponere, dummodo non extra ipſos tres fratres ex rogitibus d. Furlani volentes vti facultate ſibi reſeruata vnanimiter, & concorditer ex mutua dilectione, & ſpeciali amore, quibus ijdem Illuſtriſs. DD. Marchio Vgo, & Co. Ricciardus inuicem ſe proſequuntur, ſtatuerunt, & conuenerunt etiam in vim irreuocabilis donationis inter viuos, cauſa mortis, & omni meliori modo &c. quod quandocunque alter ex ipſis Illuſtriſs. DD. March. Vgone, & Co. Ricciardo decederet ſine filijs, vel deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio natis, non autem legitimatis, vel decederet cum filijs, aut deſcendentibus huiuſmodi, qui poſtea quandocunq; decederet abſq; filijs, & deſcendentibus huiuſmodi, ita & taliter, quod penitus extincta foret, & eſſet linea, & deſcendentia maſculina legitima, & naturalis, & nullatenus legitimata, alterius ex ipſis DD. Marc. Vgone, & Co. Ricciardo, & ijs caſibus, & eorum quolibet bona illius, cuius linea ſic, vt ſupra extincta eſſet omnia, & ſingula præſentia tantum cuiuſcumq; generis, & vbilibet ſita, vel exiſtentia perueniant, & pertineant, & ipſo iure, & facto acquirantur, & prout ex nunc, prout ex tunc, & è contra liberè, & pleno iure in caſu, & caſibus prædictis quilibet dd. DD. March. & Co. reſpectiuè omni meliori modo dimiſit, & relaxauit alteri ſuperuiuenti, vel alterius prædefuncti filijs, & deſcendentibus maſculis natis ex legitimo matrimonio, non autem legitimatis; quam dimiſſionem, donationem, & relaxationem ipſi fratres inuicem acceptarunt, & quilibet acceptauit firmis manen. in reliquis ordinatis inter dictos omnes tres fratres ex Inſtrumento rogato per Sauinam, & voluerunt talem dimiſſionem, & donationem poſſe extendi ad conſilium Sapientis, vt in Inſtrumento clauſulis ſolitis, & quinq; teſtibus roborato, rogato per olim D. Io. Antonium Fontanam.

1591. 12. Nouembris ijdem Illuſtriſs. DD. Marchio Vgo, & Co. Ricciardus in præſentia Vicarij Excellentiſs. D. Prætoris ratificarunt ſupradictam dimiſſionem, & donationem, & quatenus opus ſit inter ſe donarunt, dimiſerunt, & relaxarunt, prout in Inſtrum. rogato per Mag. D. Herculem Fõtanam, reſeruata ſibi facultate diſponendi de Scutis 10. mill. in vltima voluntate, & vt in alio Inſtrumento rogato per DD. Antonium Maliſardum, & Paulum Zanium, cum interuentu nouem Teſtium, quod extendi etiam voluerunt ad conſilium Sapientis. Quibus ſe habentibus de pluribus eſt quærendum.

Primò, an conuentio prima ſit attendenda.

Secundò, an naturalis legitimatus ſit in ea comprehenſus.

Tertiò, an vno ex paciſcentibus, & ſeu donatoribus deficiente abſq; natis ex legitimo matrimonio, ſuccedat ex eo filius maſculus naturalis legitimatus.

Quartò, an ſibi ius irreuocabile ſit quæſitum ex d. contractu.

Vel potuerint paciſcentes re integra filijs non natis præiudicare, recedendo ab ipſo contractu.

Quintò, an potuerint ex poſt declarare primam ſuam intentionem.

Et ad primum videtur primam conuentionem eſſe attendendam, ex quo in contractibus, & donatione fideicommiſſa relinqui poſſunt *l. ea lege C. de condit. ob cauſam l. ſi ita quis §. ea lege ff. de verbor. obligat.* & vt ſcripſerunt Excellentiſs. DD. *Hercules de Clerico, & Cornelius de Canalibus* in eorum conſulto *verſ. nihilominus contrarium*, quibus addo, quod & in Epiſtolis, & inter abſentes fideicommiſſum fieri poteſt *l. & in Epiſtola C. de fideicommiſsis.* Imò etiam libello, vel ſine ſcriptura, imò etiam

nutu, vt in *ead. l.* paulo inferius ſubiungitur, & videtur poſt plures approbaſſe *Pereg. in tract. de fideic. art.* 1 *nu.* 16.

His tamen non obſtantibus, in caſu occurrenti credo contrarium eſſe deciden. rece-
2 ptiſſima .n. eſt opinio, quod ea pacta, per quæ aliqui vocantur ad ſucceſſ. alicuius, non valent, ſiue ſint ſimplicia, ſiue reciproca *l. ites, & l. pactũ, quod dotale C. de pactis l. ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig. l. ex eo C. de inutil. ſtipul. l. hæreditas C. de pactis conuent. Bart. conſ.* 212. *Curt. Iun. conſ.* 15. *ſub nu.* 9. & intantum eſt verum, vt minus talia pacta producant naturalem obligationem *d. l. ex eo, & d. l. pactum quod dotale*, vbi *omnes* vno ore, *& d. l. ſtipul.* vbi *Socin. Iun.* affirmat communem eſſe opinionem, & nouiſſimè cum plurium auctoritate approbauit *Gratian. in diſcept. cap.* 470. *nu.* 4. dicens id veriſſimum eſſe, ſiue conuentum ſit, vt hæreditas detur iure directo, ſiue per fideicommiſſum, etiam ſi extet iuramentum, nedum ex eo, quod inducat votum captandæ mortis, & reſtringat libertatem teſtandi, & ſit contra bonos mores, ſed ex alijs pluribus cauſis, per *Doctores ab eo allegatos* expreſſis.

Nec facit, quod dicitur prædicta non procedere, quando agitur de certis bonis, non
3 de vniuerſali ſucceſſione, eo quod dd. Illuſtriſs. Fratres ſibi facultatem teſtandi reſeruarunt de certa ſumma, nam ſuppoſito id, quod exaduerſo ex *Fuſarij* auctoritate adducitur, dicitur non operari ſi verba concepta obuentionem bonorum, & ſucceſſionem importent, vt in caſu noſtro, nam licet admitti poſſet, quando pactum eſt reſtrictum ad certa bona, cum non videatur militare illa ratio, quod facultas teſtandi ſit reſtricta, attamen militat alia ratio, quæ eſt finalis, & principalis, quæ pacto induci non poteſt, vt quis alteri ſuccedat, vel in omnibus, vel in certis tantum bonis, ne confundatur ius vltimæ voluntatis, & contractus, quia inuenti ſunt tantum certi modi ſuccedendi, tam in vniuerſum, quã in particularibus bonis ſpeciali quadam indulgentia, & diſpẽſatione, & ita in terminis, quod pactum ſuper certis bonis ſit inualidum, quando tamen per verba ſucceſſionem importantia eſt conceptum, tenuit *Angel. conſ.* 66. *Corn. conſ.* 84. *lib.* 3. *Decius conſ.* 299. *nu.* 2. *Bero. conſ.* 30. *nu.* 14. *&* 23. *lib.* 3. *Socin. Iun. conſ.* 44. *nu.* 14. *lib.* 2. *Purpurat. in l. fin. nu.* 35. *&* 98. *C. de pactis Alciat. in d. l. pactum, quod dotale nu.* 19. *& ibidem Claud. Aquenſ. C. de pactis, idem Alciat. omnino viden.* in ſimili pactione pro conſeruatione, & magnificentia Domus, & familiæ *conſ.* 96. *nu.* 10. *per totum* 13. *conſ.* 114. *nu.* 2. *&* 3. *conſ.* 164. *nu.* 14. & in alijs pluribus *Cranet. conſ.* 139. *nu.* 2. *verſ. ſecus. Simonet. inter conſ. Montisfer.* 131. *nu.* 6. *cum ſeq. Simon. de Pretis conſ.* 123. *num.* 14. *&* 24. rectè ergo loquutus eſt idem *Alciat. d. conſ.* 114. *nu.* 3. dicens, quod Doctores, qui videntur tenuiſſe contrarium, non loquuntur, quando pactum eſt nullum ſupradicta ratione tamquam inducens obuentionem, ſed quando eſt nullum alia ratione tamquam reſtrictiuũ facultatis teſtandi, & dixit ſuam opinionem eſſe receptiſs. licet *Iaſ. Pariſ. Gozad. & alij moderni*, quos vidi allegatos ab *Alciato* non videantur intellexiſſe terminos, ſed omnes rationes inſimul confunderint, & id per totum *conſ. ab Alciato* ſuſtinetur, & melius nouiſſimè declaratur à *Gratiano in d. diſcept. cap.* 470. *nu.* 6. vbi ſic & ipſe diſtinguit, aut quis ſimpliciter promittit, aut donat aliqua ſua bona poſt mortem, & tunc ſuſtinetur, ſecus eſt, quando quis vocatur ad ſucceſſionem, vel per viam ſubſtitutionis, vel ſimilem modũ, in quo adſit aliquod verbum etiam mixtum, & cõmune, quod ſucceſſioni conuenire poſſit, tunc enim etiam de re particulari, non obſtante iuramento, reprobatur, & veram, & communem Doctorum diſtinctionem ibi demonſtratur, & hoc eſſe tamen fundamentum marmoreum, & inſolubile dixit *Curt. Iun. conſ.* 15. *nu.* 5. & ex his reſultat reſponſio ad ſua obiecta.

Secundò, tale inſtrumentum vti donationis, vt affirmant exaduerſo ſcribentes, nullius

eſt

eſt roboris, non præcedentibus ſolemnitatibus, quæ ex forma *Statut. Bonon. in rub. de*
Don. quæ tamen ſunt de forma, vt plena manu affirmãt ibi addẽtes, & *Maluat. conſ. 3.*
nu. 20. *&* 21. vbi & ipſe conſiderat clauſulam annullatiuam, inſpectoq; iure com-
muni, quinque ſaltem teſtes requirebantur ad hoc, vt fideicommiſſum ſuſtinere-
4 tur in contractu, etiam in vim donationis, arg. *l. vbi ita donatur ff. de donat. Craſſ. in*
§. ſucceſſio ab inteſtato quaſt. 9. nu. 4. verſ. exiſtimarem, & poſt *Seiſſellum*, *Alciat.* & a-
lios dixit *Theſaur. deciſ. 225. nu. 7. verſ. & hoc multò magis*, dicens ſic fuiſſe deciſum
in quadam cauſa ardua Sabaudien. de Chiaraſonaij, quæ fuit coram Principe diſpu-
tata anno 1566. 10. Maij.

Ad ſecundum principale obiectum, an filius legitimatus ſolus ex d. D. Marchione, da-
ta validitate prætenſæ conuentionis, debeat admitti, excluſo Patruo, & Patruelibus,
videntur obſtare eiuſdem conuentionis, ſeu donationis verba, ibi, *poſt mortem eo-*
rum, & cuiuslibet eorum, ſi ſine filijs maſculis, & deſcendentibus maſculis, quandocunq;
obierint, ad ſuperuiuentem, ſeu ſuperuiuentes, ſiue præmortui, & præmortuorum filios,
vel deſcendentes maſculos, & ex legitimo matrimonio natos, & non legitimatos, & ibi,
& deficientibus quandocũq; maſculis deſcendentibus legitimis, vt ſupra alicuius, vel ali-
quorum ex eis, quæ cum ſint clara &c.

Nec dicatur, quod Illuſtriſs. paciſcentes, dum locuti ſunt de proprijs filijs, nullam
adiecerunt qualitatem legitimitatis, intantum, vt ſufficiat eſſe filium, vel deſcẽden-
5 tem, nam id non procedit, quando orãtio non eſt coniuncta, ſed in caſu noſtro non
eſt ſeparata, ita poſt plures concordant *Peregr. de fideicom. art. 25. nu. 29. & Fuſar.*
in quaſt. 403. *nu.* 8. *& nu.* 12. & id magis dixit admittendum, quando ſæpius de
qualitate eſt facta mentio.

Nec dicatur, quod ex legitimatione facta de filio habeatur tanquam natus ex legitimo
6 matrimonio, vt per *Giouagnon. conſ. 21. nu. 5. & ſeq. lib. 1.* quia vanum eſt, cum nec
contineantur legitimati per ſubſequens matrimonium, quia ſatis conſtat, quod
diſponentes noluerunt ſe referre ad legem circa hoc, quod filij ſint legitimi, ſed vo-
luerunt ſe referre ad certum modum, quo fiunt legitimi verè, & naturaliter, vel per
7 legitimum matrimonium, adeout ceſſent præſumptiones, & interpretationes, cum
clarè conſtet de eorum mente *Decian. conſ. 88. num. 13. & 14. lib. 2.* & poſt alios
Pereg. in d. tract. de fideicommiſſis art. 24. nu. 28. Alciat. conſ. 666. referens ſic bis,
vel ter Mediolani fuiſſe deciſum *Surd. conſ. 1. nu. 19. & in deciſ. 319 nu. 5.* qui ſic
refert per Senatum Mantuæ fuiſſe iudicatum *Fuſar poſt plures in quaſt. 409. nu. 37.*
& ſeq. & nu. 43. dicens ab hac opinione non eſſe recedendum, *& in conſ. 102. nu. 1.*
Caſtil. quotidian. contr. iur. lib. 4. & par. 1. de conſect. antiq. interpret. vlt. vol. c. 31.
nu. 20. fol. 338. & vlt. loco fuit deciſum in *Rota Bonon. in cauſa inter Nobiles de Bo-*
lognenis, & ſic non conueniunt verba diſpoſitionis in legitimatos, vt aſſeritur per
dd. Excellentiſs. Conſulentes, & Doctores exaduerſo, nam loquuntur, quando agi-
tur de ſeparata oratione, & non coniuncta, vt ſupra dixi.

Nec dicatur, quod quiſq; ſibi, & poſteris ſuis proſpexiſse cenſetur, & diſpoſitiones
8 diſcretiuè, & diuiſiuè eſſe intelligen. ex *Seraſino deciſ. 1023.* & alijs allegatis, quia
id procedit in caſibus ab eis allegatis, quando qualitas adiecta legitimationis reſi-
det in alijs nec adeſt excluſiua, vt in caſu noſtro, vbi pactum legitur expræſſum, vt
ſupra, & aduerſus allegatum *tex. in c. Vnico in fine de duobus Fratribus à Cap. inue-*
ſtitis conſuluit *Federicus de Senis conſ. 228. ſuper 3. puncto*, volens in emphiteuſi
Fratrem maſculũ præferri filiæ fęminæ, & ſubſtitutiones de alijs tranſuerſalibus eo-
dem modo eſſe intelligendas.

Nec facit id, quod dicitur aduerſus clauſulam, ſine præiuditio venientiũ ab inteſtato,

 quia

quia in caſu noſtro ſufficit, vt limitetur ſucceſſio, quæ differat à legitimè natis, vt ex-
aduerſo fatentur ſcribentes, ex *Gabr. conſ.30. nu.1. & 2. lib.1.* operatur enim ne
9 fiat præiuditium debentibus ſuccedere ex iure de præterito, vel etiam de futuro, du-
modo habeant causã de præterito, ſiue ex cauſa fideicommiſſi, ſiue donationis ſub
conditione *Angel. conſ. 264. in princ. Alex. conſ. 188. nu.21. & 22. lib. 5.* & quod
hæc clauſula præſeruet ius etiam collateralium, & ſic Fratris de communiori refert
ſacra *Rot. deciſ. 501. p.1. nouiſſ. Gama Luſitan. deciſ. 278.* & ſic, vbi agitur de ſucce-
dendo in iure iam quæſito, vel delato, alteri ante legitimationem conceſſam, aut de
alio iure competenti ex cauſa de præterito ſpe aliqua probabili, prout fideicommiſſi,
vt poſt *Corn.* & alios dixerunt *Peregrin. in d. tract. de fideicom. miſſis art. 23. num. 81.
& Io. Baptiſta Lup. in tract. de illegit. & nat. reſtit. Comment. 3. § 1. nu. 58. & habe-
tur in deciſ. 667. nu.3. & nu. 4. in fine p. 1. in recent.* dicens aliud eſſe, ſi agatur de
ſucceſſione fideicommittentis, eo quia tali caſu præſeruatur ius ſubſtitutis.

Et ſi bona ſint emphiteotica Eccleſiæ, quicquid exaduerſo dicatur filius legitimatus
10 eſt incapax *Bal. in l. generaliter § cum autem nu.2. C. de inſtit. & ſubſtit. Alex. in l. ex
facto § ſi quis rogatus n.17. ff. ad Trebel. Iaſ. in l.2. nu.203. verſ. decimonono quæro C. de
iure emphit. Clar. in § emphit. q.31.* poſt *Iaſ. & Gratum* dicens eſſe *communem opinio-
nem*, dato etiam, quod hæc bona haberentur tamquam allodialia, vt exaduerſo di-
citur *Dec. conſ. 170. Ruin. conſ. 105. nu 9. verſ. non obſtat, & conſ. 109. nu.28. lib.3.*
& poſt *Tiraquel. & alios dixit Sacra Rota deciſ. 214. nu 3. par.2. diuerſorum.*

Nec dicatur, quod etſi nõ facta ſit mẽtio de legitimatione ad emphiteoticaria Eccleſiæ,
ſubintelligatur cum legitimantes talem habeant facultatem ex allegata *Deciſ. Greg.
XV. nu.2.* quia retorquetur, cum prætendat ſubintelligi debere clauſulam ſine præiu-
ditio eorum, qui ſuccedere deberent, & ſic reſtringendo, & limitando auctoritatem,
loquitur, & extat *Bulla Pij V. prohibens illegitimos habilitari ad Emphiteuſim Eccle-
ſiaſticam*, de qua poſt *Gabr. Menoch. & Sacram Rotam meminit Lup. in d. tract. de ille-
git. & natal. reſt. Comment. 3. § 2. nu.65.* & ex his videtur reſolutum ſecundum, &
tertium obiectum.

Ad quartum, an dd. Illuſtriſs Fratres per ſubſequentes contractus potuerint à primæ-
uo contractu recedere, reſpondetur, quod ſic, ex infraſcriptis.

Primò, quia æquale eſt fideicommiſſum, eo quod ſint æqualiter vocati, & grauati in-
uicem, ſi deceſſerint ſine filijs, & per cõtractum factum inter ſcientes remittitur abſo-
11 lutè fideicommiſſum, cum per omnimodam æqualitatẽ non inſurgat aliqua abſur-
ditas, ex quo vnuſquiſq; tantum remittit, quantum ſibi remittitur; *Angel. in l. qui Ro-
ma §. duo Fratres ff. de verborum oblig. & in conſ. 286. prope finem. Natta conſ. 474.
nu.32.* facit *tex. in l. nihil tam naturale ff. de reg. iuris, & in l. 1. C. quemad. liceat ab
empt. diſcedere.*

Secundò, dato, quod eſſet donatio inter viuos, vt aſſeritur, nihilominus reſpectu Pa-
12 tris, & Filij etiam nati ex legitimo matrimonio potuit reuocari, cum inter Patrem,
& Filium donatio habeat naturam vltimæ voluntatis, quoniam iſta natura eſt ſibi
attributa à lege, vt ſit liberum arbitrium reuocandi vſq; ad mortem, vt in fortiori-
bus terminis, non obſtante etiam iuramento, dixit *Bald. conſ. 29. nu. 2. & 3. lib. 1.
& conſ. 252. vol. 2. & conſ. 294. lib.3.* & facit *tex. in l. hic ſtatus ff. de don. inter vi-
rum, & vx. in l. à marito, & in l. donationes, quas parentes C. eodem*, & ibi aducunt
Doctores, & de hoc clarè decui in libro primo Controu. Iuris Cõtrou. 1. & ibi ſe ſub-
ſcripſerunt Doctiſs. Antonius Monachus, & Io. Camillus Gargiareus.

Tertiò, ad propoſitum noſtrum faciunt notata per *Iaſonem poſt alios in l. qui Romæ §.
13 Flauius nu.14. ff. de verb. oblig. nu.14.* vbi ſuſtinet, quod ſi quis donet iuncum alicui,

vt

Digitized by Google

vt poſt eius mortem eſſet Eccleſiæ, poſſit pactum remittere Donatario in præiudi-
cium Eccleſiæ, & id fortiſſimis rationibus muniuit, vt penes eum videri poteſt, vo-
lens, quod tale pactum fauore Eccleſiæ tranſeat in contractum innominatum, & ſit
locus pœnitentiæ, & ante eum *ibi Alex.* melius expreſſit *n.9.* dicẽs, quoad principalẽ
donatariũ non poſſe reuocari, ſed benè quoad Eccleſiã ſubſtitutam ibi, *verſ. quintus
eſt caſus,* dicens non curare, an pactum fiat per dictionem, prout an per alias dictio-
nes; nam ſic ipſi diſtinguunt, aũt agitur de acquiſitione ex diſpoſitione legis; aut ex
diſpoſitione contrahentium, quo ſecundo caſu voluerunt ex ipſorũ contrahentium
prouiſione poſſe tolli, & ita affirmant ibi *Socin. Beſutius, & aly, Couar. lib. 1. reſolut.
cap. 14. nu. 13. verſ. quamobrem, & num. ſeqq. Grat. conſ. 25. nu. 39. verſ. non obſtat
lib. 1. Clar. in §. donatio quæſt. 13. nu. 5. Caſſan. conſ. 53. nu. 58. Aud. ab Exeom rub. ff.
de pactis nu. 152. & ſeq.*

Nec obeſt deciſio *Seraphini* 874. in cauſa Bonon. de Sauignanis, quia ibi non legitur
facta reuocatio de conſenſu omnium contrahentium, vt in caſu noſtro.

Nec in prætenſo conuentionis Inſtrumento legitur aliqua Notarij ſtipulatio, & quan-
do adeſſet, nõ operatur, quin reuocatio fieri poſſit ex ſupradictis. Nec facit *Aufrer.
ad decis. Toloſ. quæſt.* 454. quia ibi loquitur cum *Ioanne Fabro* in caſu ſpeciali fauore
14 matrimonij, vt in principio, & in loco allegato, dicens, quod ſi pactum poſſet re-
mitti, eſſet magna iniquitas, & circumuentio nubentium, & inferius ſuſtinet pactum
poſſe reuocari, maximè, vbi non interuenit ſtipulatio Notarij. Nec facit *Grattan. cap.
575. in diſcept.* quia, vltra quod loquitur in fortioribus terminis, concludit ante *d.
nu.* 10. difficile eſſe fundare, an donatio poſſit ad præiudicium tertij reuocari, cum
adſint hinc inde multæ auctoritates, & *Seraphin. in deciſ.* 472. ponderat in caſu ſuo
non fuiſſe factam reuocationem expreſſam, de qua nos agimus, *vt nu.* 7. & expreſſa
15 interuenerat ſtipulatio, quæ hic nõ legitur, & quando tertius eſt in poteſtate proui-
dentis, itaquod prouidẽdo ſibi relatiuè reſultet prouiſionis effectus; tunc à tali pro-
uiſione recedere poſſet, vt de Patre prouidente filio in poteſtate, & de Domino pro-
uidente ſeruo ſuo, omnem regulam limitando, *dixit Bald. in l. cum à ſocio C. de iure
dotium* in fine, & refert *Grattan. ex ad. alleg. cap.* 332. *num.* 15. & id correſpondet illi
concluſioni, quod donatio inter Patrem, & Filium debeat morte confirmari.

Addatur ante reuocationem requiri ratificationem ſubſtituti *Caſtr. conſ.* 171. *nu.* 1. 2. &
16 3. *lib.* 2. & poſt plures *Theſaur. deciſ.* 70. qui narratis, & declaratis opinionibus Do-
ctorum hinc inde ſic reſoluit fundamentis pluribus *nu.* 5. quæri actionem abſen-
ti, ſed reuocabiliter non obſtante ſtipulatione Notarij, qui in puncto loquitur, ne
per primam ante ratificationem tollatur ſecunda donatio ad præiudicium ſecundi
donatarij, dicens *cum Rebuffo, & alys* ſtipulationem Notarij non facere, vt acquira-
tur ius non ſequuta ratificatione.

Vltra quod non poteſt allegari conſtitutum, & precarium, & Iuramentum, cum ſint
17 inſerta in clauſulis generalibus, & ideo cenſeantur potius appoſita ex ſtilo Notario-
rum, quam ex pacto deliberato *Rimin. iun. conſ.* 670. *nu.* 60. & 68. *lib.* 6. *Tiraquel. in
præfat. l. ſi vnquam C. de reuoc. donat. nu.* 171. 172. & 173. *Menoch. conſ.* 84. *poſt plures
nu.* 45. vltra quod Doctores ſuperius allegati loquũtur non obſtante conſtituto, &
18 & precario, & aliqui non obſtante iuramẽto, eo maximè, cum non validet donatio-
nem inter Patrem, & filium, cum tali caſu non ſit obligatorium *Oldrad. conſ.* 245. *nu.*
2. 3. & 8. *Dec. conſ.* 140. *nu.* 3. *conſ.* 536. *col.* 2. & 659. *in fine*, eo quod, vt ait etiam
19 *Bald. d. conſ.* 29. *lib.* 1. talis donatio habet naturam vltimæ voluntatis, & ſic poteſt re-
uocari, ſic etiam dixerunt *Alciat. in c. cum contingat nu.* 322. *ext. de iureiur. Kircou. de
commuinteri poſt relatas opiniones in com. opin. in tit. de donat. inter virum, & vxorem in*

ſine Felin. viden.*conſ.*30.*nu.*16. & antiquitus id tenuerũt *Bart.in l.*1.*ff.de donat. inter virum, & vxor. & ibi Salicet.nu.*2. *verſ. ego contrarium Fulgoſ.* ibi dicens opinionem eſſe veriorem, cum ſimus faciles ad iurandum *Io.Faber in l.*1. *C.de S. S. Eccleſijs nu.*3.*&* 4.*Henric.Boyc.in c.donatio.nu.*5.*ex.de donat.inter virum,& vxorem,qui plures* allegat *Caſſan.in conſuet.Burgundiæ rub.*4.*la Marri, & le femme* §. 7. *de verteri Coraſ. in repet.l.frater à fratre ff.de condit.indebiti nu.*74.*&* 75.*Raudenſ.var.reſolut.c.* 59. *nu.* 21.*verſ. multum per hanc*, nec obſtat illa regula iuramẽtum poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ,ergo debet ſeruari, quia iſta regula non debet ſic formari,ſed iſto modo iuramentum poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ , & non ſeruatum vergit in detrimentum ſalutis æternæ, ergo eſt ſeruandum ,ſed ſi poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ , tamen non ſeruatum , non vergit in detrimentum, nec eſt neceſſe, quod ſeruetur *Bald.conſ.*29.*lib.*1.

Ad quintum principale,an potuerint Contrahentes ex poſt in ſecundo Inſtrumento,& declarare in melius voluntatem ſuam,& mutare, in tantum, vt nec per talem declarationem,& mutationem dicatur approbatus contractus primus per Sauinũ rogatus videtur clara reſpõſio ex ſuperius dictis, & approbatio legitur facta quoad reliqua, non quo ad conuenta, quæ ſunt obſeruanda *l.*1.§.*ſi conueniat.ff.depoſiti*, & ibi Scrib. & cum præceſſerit voluntas omnium contrahentium,potuerunt re integra pænitere, vt ſupra diximus, & affirmant *Doct.in d.l. qui Romæ* §. *flauius ff. de verb.obligat.* & eſt *tex.expreſſus in l.*3.*ff.de ſeruis exportan.*vbi *Bart.& cæteri, Menochi.deciſ.*8.*lib.*1. *nu.* 24.*&* 25. & facit id, quod dicitur de primo acquirente , vt poſſit præiudicare filijs, & alijs vocatis *Clar.in* §. *emphiteuſis quæſt.*16.*verſ.contrariũ Honded.conſ.*14. *nu.*47. *lib.*2. *Seraph. deciſ.* 559.*nu.*19. Quibus ſic ſe haben. ceſſant in facto, & in iure ea, quæ de nullitate tertij, & quarti Inſtrumenti dicuntur.

Nec facit id, quod vltimo loco dicitur in donatione non eſſe ſeruandas ſolemnitates requiſitas in ſtatuto Bonon. quia & ſi id verum eſſet, tamen ſuperius oſtendimus de iure,quandoq; ſaltem debere interuenire teſtes, qui cum non interuenerint,clara apparet nullitas,ex *Theſaur. deciſ.*225.*nu.*7. Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA LXXVI.

Pro Illuſtriſ. DD. de Maluitijs.

SVMMARIVM.

*Non poteſt dici de incertitudine hæredis , dum ex futuro euentu illius perſona poteſt certificari, n.*1.

*Si alicui per teſtatorem ſit commiſſa declaratio, ſunt citandi omnes illi,qui poſſunt lædi, nu.*2.

Vniuerſitas nunquam moritur , nu. 3.

Ex legato pio non deducitur falcidia, nu. 4.

*Declara, nu.*5.

Res ſecundum ſtatum præſentem eſt diiudicanda, nu. 6.

Iſta diſpoſitione Illuſtriſ. D. Alexandri Maluitij , in qua reliquit vnam poſſeſſionem ſitam in Communi Gaianæ R.P.Baccalaureo Ferdinãdo Monterſellio Ord. Eremitarum S.Auguſtini, & Illuſtriſ. D.Gregorio Maluitio , hac adiecta conditione , vt de ea debeant diſponere iuxta mentem, & intentionem d.Teſtatoris, de qua dixit eos ad plenum eſſe infor-

Digitized by Google

informatos, declarans, quod in dicta diſpoſitione d. poſſeſſionis ipſi agant cum illis conditionibus, conuentionibus, declarationibus, modis, & formis, prout eis videbitur, & placebit, vt illius mens ſuum conſequatur effectum. Quas conditiones, conuentiones, & declarationes voluit inuiolabiliter obſeruari abſq; alia interpretatione, & intelligentia, ſed ſecundum verba d. declarationis, ſub pœna priuationis, & applicationis Illuſtriſs. DD. Aurelio, & Carolo de Maluitijs, & nominatum, aut nominandum ab eis ex nunc, prout ex tunc inſtituit hæredem d. poſſeſſionis. Hac adiecta lege, quod in caſu non obſeruationis conditionum ex defectu eius, qui erit vocatus in d. poſſeſſione, aut in caſu deficientiæ, & finis dd. conditionum ſint vocati, & ſubſtituti, prout ore perpetuo vocauit dd. Illuſtriſs. DD. Aurelium, & Carolum. Viſa inquam declaratione facta per d. R. P. Baccalaureum, & Illuſtriſs. D. Gregorium, & ceſſione facta Reu. Parocho, & Parochianis S. Cæciliæ de d. poſſeſſione, cum hoc, vt debeant eam relaxare in gaudimentum Hieronymo filio Io. Baptiſtæ Buffadini, & ipſi D. Io. Baptiſtæ, donec ambo vixerint, & poſt eos admittantur deſcendentes legitimi, & naturales, cum grauamine eis iniuncto præſtandi annuatim D. Erminiæ de Fabris donec vixerit vnam ſalmam Frumenti, vnam Caſtellatam vuarum, vnum Curtum faſcium, & vnum Currum lignorum ad formam legati, de quo in Teſtamento d. D. Alexandri. Item teneantur quolibet Anno de Menſe Octobris ſoluere eiſdē Parochianis lib. quinquaginta ex mandato ſubſcribendo ab Illuſtriſs. D. Gregorio prædicto, & in caſu eius mortis ab Illuſtriſs. pro tempore Senatore de Familia Maluitiana, quæ lib. quinquaginta in perpetuum die ſeptima Octobris debebunt diſpenſari reſpectu lib. 25. à dd. Rectore, & Officialibus, & reſpectu aliarum lib. 25. à Parocho Sacerdote S. Cæciliæ, & deficiente linea dd. de Buffadinis, poſſeſſio reuertatur ad Patrem Parochum, Rectorem, & Officiales Parochiæ, cum grauamine in perpetuum in die ſeptima Nouembris ſoluendi quattuor Domicellis eiuſdem Parochiæ lib. centum, & vltra, detractis ſupradictis lib. quinquaginta in auxilium nuptus, & nominatio, & electio earumdem debeat fieri à d. Illuſtriſs. D. Gregorio, & poſt eum ab Illuſtriſs. Senatore Maluitio; Et quatenus recuſarent ijdem S. Cæciliæ Parochus, & Officiales prædicta acceptare, ex nūc ijdem R. P. Baccalaureus, & Illuſtriſs. D. Gregorius ſubrogarunt Officiales, & Homines Parochiæ S. Sigiſmundi, cum eiſdem grauaminibus, & conditionibus, de quibus ſupra crederem de pluribus dubitari poſſe.

Primò, de validitate legati.

Secundò, de validitate declarationis.

Tertiò, an portio falcidiæ ſit detrahenda.

Et ad primum, omiſſis ijs, quæ dici poſſent contra ex notatis *in §. incertis inſt. de legat. & per Salicetum in l. id quod pauperibus C. de Epiſc. & Cler. in princ.* ratione incertitudinis perſonarum, & quia ſit inſtitutio pendens ex alieno arbitrio *Bart. Imola, & alij in l. illa inſtit. ff. de hæred. inſt.* & tāquam captatoria conſideretur *l. captatoria ff. de leg. 1. & per Gabr. in tit. de pia cauſa concl. 3. nu. 5.* & deueniendo ad veritatem, tamquam

1 illius amator, dico legatum ſuſtineri, & valere, & inſtitutionem in d. poſſeſſione factum ſuſtineri, quando ex futuro euentu perſonæ ſunt certificandæ *l. vter ex fratrib. ff. de condit. Inſtitut. l. quotiens §. hæres ff. de hæred. inſtit. l. cum in teſtamento, & l. quem hæredi ff. de rebus dubijs, Bald. in l. id quod pauperibus in princ. & ibi Saliect. n. 5. C. de Epiſc. & Cler. idem Bald. conſ. 259. lib. 4. Angel. in conſ. 201. in terminis,* nam Teſtator ſtari voluit dicto, & aſſertioni Fr. Ferdinandi, quæ fuerit eius intentio, qui atteſtatus eſt, ex poſt intentionem Teſtatoris fuiſſe, vt quingenta haberet vxor, ſi vidua remaneret, plenè *Cuman. per l. Teopompus ff. de dote prælegata in conſ. 118. nu. 2.*

verſ.

Digitized by Google

ſine Felin. Vidon.*conſ.*30.*nu.*16. & antiquitus id tenuerſit *Bart.in l.*1.*ff.de donat.inter virum,& vxor.& ibi Salicet.nu.*2.*verſ. ego contrarium Fulgoſ.* ibi dicens opinionem eſſe veriorem, cum ſimus faciles ad iurandum *Io.Faber in l.*1.*C.de S.S.Eccleſijs nu.*3.*&* 4.*Henric.Boyc.in c.donatio nu.*5.*ex.de donat.inter virum,& vxorem,qui plures* allegat *Caſſan.in conſuet.Burgundiæ rub.*4.*la Marri,& le femme* §. 7. *de veriori Coraſ. in repet.l.frater à fratre ff.de condit.indebiti nu.*74.*&* 75.*Randenſ.var.reſolut.c.* 59.*nu.* 21.*verſ. multùm per hanc*, nec obſtat illa regula iuramẽtum poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ, ergo debet ſeruari, quia iſta regula non debet ſic formari, ſed iſto modo iuramentum poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ, & non ſeruatum vergit in detrimentum ſalutis æternæ, ergo eſt ſeruandum, ſed ſi poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ, tamen non ſeruatum, non vergit in detrimentum, nec eſt neceſſe, quod ſeruetur *Bald.conſ.*29.*lib.*1.

Ad quintum principale, an potuerint Contrahentes ex poſt in ſecundo Inſtrumento, & declarare in melius voluntatem ſuam, & mutare, in tantum, vt nec per talem declarationem, & mutationem dicatur approbatus contractus primus per Sauinã rogatus videtur clara reſpõſio ex ſuperius dictis, & approbatio legitur facta quoad reliqua, non quo ad conuenta, quæ ſunt obſeruanda *l.*1.§.*ſi conuenerat.ff.depoſiti*, & ibi Scrib. & cum præceſſerit voluntas omnium contrahentium, potuerunt re integra pænitere, vt ſupra diximus, & affirmant *Doct.in d.l. qui Romæ* §.*flauius ff. de verb.obligat.* & eſt *tex.expreſſus in l.*3.*ff.de ſeruis exportan.* vbi *Bart.& cæteri, Milaneſ.deciſ.*8.*lib.*1.*nu.* 24.*&* 25. & facit id, quod dicitur de primo acquirente, vt poſſit præiudicare filijs, & alijs vocatis *Clar.in* §.*emphiteuſis quæſt.*16.*verſ.contrariũ Honded.conſ.*14.*nu.*47.*lib.*2.*Seraph.deciſ.* 559.*nu.*19. Quibus ſic ſe haben. ceſſant in facto, & in iure ea, quæ de nullitate tertij, & quarti Inſtrumenti dicuntur.

Nec facit id, quod vltimò loco dicitur in donatione non eſſe ſeruandas ſolemnitates requiſitas in ſtatuto Bonon. quia & ſi id verum eſſet, tamen ſuperius oſtendimus de iure, quandoq; ſaltem debere interuenire teſtes, qui cum non interuenerint, clara apparet nullitas, ex *Theſaur.deciſ.*225.*nu.*7. Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA LXXVI.

Pro Illuſtriſs. DD. de Maluitijs.

SVMMARIVM.

*NOn poteſt dici de incertitudine hæredis, dum ex futuro euentu illius perſona poteſt certificari, n.*1.

*Si alicui per teſtatorem ſit commiſſa declaratio, ſunt citandi omnes illi, qui poſſunt lædi, nu.*2.

Vniuerſitas nunquam moritur, nu. 3.

Ex legato pio non deducitur falcidia, nu. 4.

*Declara, nu.*5.

Res ſecundum ſtatum præſentem eſt dijudicanda, nu. 6.

VIſa diſpoſitione Illuſtriſs. D. Alexandri Maluitij, in qua reliquit vnam poſſeſſionem ſitam in Communi Gaianæ R.P. Baccalaureo Ferdinãdo Monterſellio Ord. Eremitarum S. Auguſtini, & Illuſtriſs. D. Gregorio Maluitio, hac adiecta conditione, vt de ea debeant diſponere iuxta mentem, & intentionem d. Teſtatoris, de qua dixit eos ad plenum eſſe infor-

informatos, declarans, quod in dicta diſpoſitione d. poſſeſſionis ipſi agant cum illis conditionibus, conuentionibus, declarationibus, modis, & formis, prout eis videbitur, & placebit, vt illius mens ſuum conſequatur effectum. Quas conditiones, conuentiones, & declarationes voluit inuiolabiliter obſeruari abſq; alia interpretatione, & intelligentia, ſed ſecundum verba d. declarationis, ſub pœna priuationis, & applicationis Illuſtriſs. DD. Aurelio, & Carolo de Maluitijs, & nominatum, aut nominandum ab eis ex nunc, prout ex tunc inſtituit hæredem d. poſſeſſionis. Hac adiecta lege, quod in caſu non obſeruationis conditionum ex defectu eius, qui erit vocatus in d. poſſeſſione, aut in caſu deficientiæ, & finis dd. conditionum ſint vocati, & ſubſtituti, prout ore perpetuo vocauit dd. Illuſtriſs. DD. Aurelium, & Carolum.

Viſa inquam declaratione facta per d. R. P. Baccalaureum, & Illuſtriſs. D. Gregorium, & ceſſione facta Reu. Parocho, & Parochianis S. Cæciliæ de d. poſſeſſione, cum hoc, vt debeant eam relaxare in gaudimentum Hieronymo filio Io. Baptiſtæ Buffadini, & ipſi D. Io. Baptiſtæ, donec ambo vixerint, & poſt eos admittantur deſcendentes legitimi, & naturales, cum grauamine eis iniuncto præſtandi annuatim D. Erminiæ de Fabris donec vixerit vnam ſalmam Frumenti, vnam Caſtellatam vuatum, vnum Currum faſcium, & vnum Currum lignorum ad formam legati, de quo in Teſtamento d. D. Alexandri. Item teneantur quolibet Anno de Menſe Octobris ſoluere eiſdē Parochianis lib. quinquaginta ex mandato ſubſcribendo ab Illuſtriſs. D. Gregorio prædicto, & in caſu eius mortis ab Illuſtriſs. pro tempore Senatore de Familia Maluitiana, quæ lib. quinquaginta in perpetuum die ſeptima Octobris debebunt diſpenſari reſpectu lib. 25. à dd. Rectore, & Officialibus, & reſpectu aliarum lib. 25. à Parocho Sacerdote S. Cæciliæ, & deficiente linea dd. de Buffadinis, poſſeſſio reuertatur ad Patrem Parochum, Rectorem, & Officiales Parochiæ, cum grauamine in perpetuum in die ſeptima Nouembris ſoluendi quattuor Domicellis eiuſdem Parochiæ lib. centum, & vltra, detractis ſupradictis lib. quinquaginta in auxilium nuptus, & nominatio, & electio earumdem debeat fieri à d. Illuſtriſs. D. Gregorio, & poſt eum ab Illuſtriſs. Senatore Maluitio; Et quatenus recuſarent ijdem S. Cæciliæ Parochus, & Officiales prædicta acceptare, ex nūc ijdem R. P. Baccalaureus, & Illuſtriſs. D. Gregorius ſubrogarunt Officiales, & Homines Parochiæ S. Sigiſmundi, cum eiſdem grauaminibus, & conditionibus, de quibus ſupra crederem de pluribus dubitati poſſe.

Primò, de validitate legati.

Secundò, de validitate declarationis.

Tertiò, an portio falcidiæ ſit detrahenda.

Et ad primum, omiſſis ijs, quæ dici poſſent contra ex notatis *in §. incertis inſt. de legat. & per Saliçetum in l. id quod pauperibus C. de Epiſc. & Cler. in princ.* ratione incertitudinis perſonarum, & quia ſit inſtitutio pendens ex alieno arbitrio *Bart. Imola, & alij in l. illa inſtit. ff. de hæred. inſt.* & tãquam captatoria conſideretur *l. captatoria ff. de leg. 1. & per Gabr. an tit. de pia cauſa concl. 3. nu. 5.* & deueniendo ad veritatem, tamquam illius amator, dico legatum ſuſtineri, & valere, & inſtitutionem in d. poſſeſſione factum ſuſtineri, quando ex futuro euentu perſonæ ſunt certificandæ *l. vter ex fratrib. ff. de condit. Inſtitut. l. quotiens §. hæres ff. de hæred. inſtit. l. cum in teſtamento, & l. quem hæredi ff. de rebus dubijs, Bald. in l. id quod pauperibus in princ. & ibi Salicet. n. 5. C. de Epiſc. & Cler. idem Bald. conſ. 259. lib 4. Angel. in conſ. 201. in terminis,* nam Teſtator ſtari voluit dicto, & aſſertioni Fr. Ferdinandi, quæ fuerit eius intentio, qui atteſtatus eſt, expoſt intentionem Teſtatoris fuiſſe, vt quingenta haberet vxor, ſi vidua remaneret, plenè *Cuman. per l. Teopompus ff. de dote prælegata in conſ. 118. nu. 2.*

verſ.

verſ. circa ſecundum, dicens, non poſſe dici captatoriã voluntatem teſtatoris, ordinatam à teſtatore alicui in ſecreto, quia non pendet ex alieno arbitrio, ſed tantum executio, quæ executio non facit dici poſſe captatoriam voluntatem, & in *verſ. circa tertium Tuſch. in verbo captatoria concl. 62. n. 22. & nu. 29. Mantica de coniect. vlt. vol.* poſt plures *lib. 8. tit. 4. nu. 17. &* 18. dicens cum pluribus paria eſſe, quod legata ſint certa ab initio, & quod poſtea reddantur certa, *ex Oldrado, & Parisio*; quos allegat *Seraphin. deciſ. 359. nu. 12.* & hæc ſufficiunt ad primum quæſitum.

Ad ſecundum dicitur declarationem factam per dd. R. P. D. Baccalaureũ, & Illuſtriſs. D. Gregorium eſſe nullam, quia fuit facta extraiudicialiter, debebat fieri in iudi-
2 cio, & requirebatur præſentia Iudicis, vt per *Cumanum d. conſ. 128. nu. 3. Tuſch. d. concl. 62. nu. 10.* Secundò, debebant citari ij, qui prætendunt intereſſe, & qui ex tali declaratione poterant lædi *l. de vnoquoq. ff. de re iud. vbi Alex. & alij*, & aduertunt omnes *in Clem. paſtoralis in §. cæterum de re iud.* & in puncto declarationis commiſſæ per Teſtatorem, vt citetur hæres *Anchar. conſ. 383. in princ.* dicens, quod aliter declaratio eſt nulla, & loquitur in caſu, in quo Teſtator commiſerat declarationem conſcientiæ perſonæ vocatæ, quaſi non poſſet eius dictum impugnari, nam, vt dixit, talis conſcientia potuit forſan non eſſe regulata ſecundum iura, & æquitatem, & omninò reprobat declarationem occultam, & ſecretam, non vocatis hæredibus, & ibi multa iura adducit. Tertiò, eſt declaratio de directo contraria menti Teſtatoris, nam apparet habuiſſe animum, vt conditionibus eſſet finis, ibi, *& così in caſo di diſcadente, ò fine di dette conditioni, allhora &c.* ſed declaratio prædicta legitur facta in modum, vt vnquam poſſit eſſe finis, cum legatur poſt perſonas declaratas vocatio perpetua Parochianorum S. Cæciliæ, & in eorum defectum extat vocatio Parochianorum S. Sigiſmundi, qui vnquam finientur, niſi in die iu-
3 dicij vniuerſalis, ex quo vniuerſitas nunquam moritur, neq; deſinit eſſe *gloſ. in c. denique 7. quæſt. 1. Dominicus de S. Hiemimano in conſ. 65. num. 19. verſ. non obſtat*, nec ſucceſſorem habere poſſe dixit *Feder. de Sen. conſ. 295. in fine*, & perpetuũ dici, donec vniuerſitas durat, dixit nouiſſimè *Grattan. in diſcept. forenſ. c. 131. nu. 23.* cum ergo exceſſerint ſibi demandata à Teſtatore, nulliter proceſſerint *l. diligenter. vbi DD. ff. mandati Marſ. ſing. 265. Rota Genua deciſ. 172. nu. 3.* & ex iniuſtitia exceſſus in vna parte dicitur influi in alias *Rota deciſ. 333. nu. 3. p. 2. in recent.* & ſic per d. declarationem nullam creditur fortè dici poſſe euenisse caſum vocationis, & ſubſtitutionis dd. Illuſtriſs. DD. Aurelij, & Caroli per ea verba ſuperius expreſſa, *& così in caſo di diſcadente &c.* & ea, quæ ſequuntur; & ex his apparet ſecundum punctum reſoluendum eſſe in fauorem Illuſtriſs. DD. Hæredum.

Ad tertium, an in omnem euentum ſit detrahenda falcidia per dd. DD. Hæredes, prima facie videtur dicendum, quod non eo, quia legatum factum redundat in piam
4 cauſam, vt ſupra dictum eſt ex grauamine nuben. annuatim Domicellas, & ex legato pio non deducitur falcidia, vt notant omnes *DD. in l. 1. §. ad municipalem ff. ad l. falcid.* & eſt caſus, & ibi not. *omnes in auth. ſimiliter C. eod. Curt. iun. conſ. 120. nu. 13. Surd. in tract. de alim. tit. 8. priuil. 18. num. 3. Craſ. in verbo falcidia*
5 *quæſt. 3. nu. 5. &* 6. contrarium tamen verius eſſe credo in caſu occurrenti, quia pia cauſa non eſt immediatè inſtituta, cum prius ex prætenſa declaratione ſint inſtituti D. Io. Baptiſta, Hieronymus, & alij ab eis deſcendentes de Buſtadinis, & ſic poſſit euenire caſum, vt vnquam in piam cauſam poſſeſſio cadat, quo caſu eſt locus detractioni falcidiæ, *Bald. conſ. 497. in 2. dubio lib. 1. Caſtr. conſ. 277. & conſ. 321. in fine lib. 2. Cagnol. in l. Papinianus §. meminiſſe ff. de inoff. teſt. nu. 18.* qui *Alex.* & alios allegat ibi in illis verbis, *ſecus vbi fideicommiſſum eſſet reſtituendum piæ cauſæ*

ex

Digitized by Google

ex interuallo, vel ſub conditione, ita quod non ſit certum piam cauſam venire ad fideicommiſſum, multos refert *Socin. ſen. conſ.* 144. *num.* 7. *lib.* 1. & melius *Peregr. art.* 3. *nu.* 65. *omnino viden.* dicens & ipſe, quod primo loco vocatus, ſeu ſubſtitutus non poteſt recuſare dare falcidiam, quia nullo priuilegio iuuatur, non etiam pia cauſa, nam incertum eſt, an ſit ſucceſſura, per *tex. in l. ſufficit ff. de condit. indebiti*, nam res ſecundum præſentem ſtatum eſt dijudicanda, per *text. in l. moueor ff. de ſer. expor. Eugen. conſ.* 6. *n.* 38. *lib.* 1. & nouiſſimè poſt plures affirmauit *Mangil. de imputat. quæſt.* 119. *nu.* 15. *& nu.* 18. & eſt verior, prout affirmant plures allegati ab eis. Hæc enim dixi pro veritate. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXVII.

Pro Nobilibus DD. Co. de Rubeis.

SVMMARIVM.

Iudex debet cognoſcere id, ſuper quo iudicat, nu. 1.

Aſſertio facta Summo Pontifici pro obtinenda derogatione bonorum fideicommiſſo ſubiectorum eſt verificanda, nu. 2.

Verbum in reſcripto, Diſcretioni tuæ, importat iudicium, nu. 3.

Derogatio limitata non egreditur fines limitatos, nu. 4. *& nu.* 16.

In iudicio derogationis debent citari, qui prætendunt intereſſe, nu. 5.

Quod de intentione Summi Pontificis fuit in concedendo derogationem, debet ſeruari, nu. 6.

Papa non ſolet priuare deſcendentes fideicommittentis, derogando maximè per triginta, & plures annos fideicommiſſarios fructibus priuando, nu. 7.

(Seu) dictio, & ſi ponatur inter diuerſa, arguit tamen ſimilitudinem, & conformitatem, nu. 8.

In palatijs, viridarijs, & ſimilibus antiquis familiæ cadit affectio, & aduerſus illorũ venditionem concedenda eſt in integrum reſtitutio, nu. 9.

Summus Pontifex non derogat tam faciliter fideicommiſſis, ſi ei exprimatur bona extare libera, ex quibus æri alieno ſupplicantis poteſt ſatisfieri, nu. 10. *& nu.* 19. *&* 21.

Venditio reſcinditur, quando extat enormiſſima læſio, nu. 11.

Priuilegium alterius ex conſortibus alteri prodeſt, nu. 12.

Taciturnitas non ſupplet iniuſtitiam, nu. 13.

Clauſulæ etiam efficaces non tollunt defectum intentionis, nu. 14.

Forma in Breuis Summi Pontificis data eſt ſeruanda, & non per æquipollens, nu. 15. *&* 22.

Gratia ex ſubreptione obtenta, nullius eſt roboris, nu. 18.

Vxor conſtante matrimonio non poteſt agere non probata mariti vergentia, nu. 20.

Adſit

Adſit Deus, & Virgo.

ANno 1500. Illuſt. Minus Senator, & Neſtor Clericus de Rubeis ar-ctiſsimum fideicommiſſum fecerunt fauore deſcendentium omnium de Rubeis, cum reciproca vocatione eorum, & cuiuslibet eorum de-ſcendentium in infinitum, cum prohibitione perpetua alienationis, & diſtractionis ſuorum bonorum, & cuiuſuis partis illorum.

1543. Illuſt. D. Ludouicus pariter Senator, dicti D. Mini filius, pariter fideicommiſ-ſum arctiſsimum fecit, inſtituendo Illuſt. Equitem D. Io. Galeatium eius filium, ſub-ſtituendo reciprocè vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum omnes deſcen-dentes, cum expreſſa prohibitione alienationis, & deductionis portionum de iure forſan debitarum.

1611. 28. Iulij, Illuſt. D Thiberius filius d. D. Io. Galeatij expoſuit Sanctiſs. Pontifici felicis record. Paulo Quinto bona d. D. Ludouici ad ipſum delata fuiſſe, & eſſe gra-uatum multis debitis ad ſummam lib. 45350. bonon. vel circiter, à Patre, & fratre pro maiori parte ſaltem pro lib. 27000. contractis, & ſe eſſe grauatum ſeptem filijs, & grauiſsima damna ſubſtinuiſſe pro reparatione fluminis Rheni occaſione molen-dinorum, & aliorum bonorum, & ſe ſuſtinere magna grauamina, & interuſuria oc-caſione dd. bonorum, & adeo eſſe grauia, & exceſsiua, vt fructus abſorbeant, & ali-quando non ſufficiant, & idcircò familiam ſuſtinere non poſſit, & cum quotidie no-ua debita contrahere ſit neceſſe, & continuè cum brachijs ſecularibus, & alijs exe-quutionibus magno ſuo, & familiæ ſuæ detrimento, honoriſque, & æſtimationis ia-ctura moleſtetur, vt ſibi Oratori conſulatur, dando auctoritatem vendendi partem bonorum pro ſumma lib. 54000. & pretium extrahen. in extinctionem debitorum, conuerten. pro concurrenti rata. Reſiduum verò, quod erat lib. circiter 8690. in em-ptione locorum Montium non vacabilium de Vrbe, ex quorum fructibus annuis to-ta ſumma lib. 54000. reintegrari debeat. Concedatur.

Qui Paulus Papa Quintus conceſſit facultatem Eminentiſs. Archiepiſcopo, ſeu eius Vi-cario Bonon. vt bona pro concurrenti quantitate lib. 54000. non obſtantibus dd. fideicōmiſſis alienandi, in vna, vel pluribus vicibus, & pretium recipien. in totalem dd. debitorum extinctionem conuertendi, & reſiduum inueſtien. in emptionem cre-ditorum Montium non vacabilium de Vrbe concedat, ita vt ex ſumma lib. 54000. in primis, & ante omnia ſcuta 4000. Monetæ inueſtiantur in ſtabilibus, ſeu locis Montium non vacabilibus de Vrbe, & ſubinde illorum fructus in emptionem alio-rum bonorum, ſeu locorum Montium huiuſmodi annuatim conuerti debeant, donec ad ſummam lib. 54000. erunt redacti in ſorte principali, & ſic hæreditas reintegre-tur, quæ omnia in locum bonorum vendendorum ſubrogentur, & eiſdem fideicom-miſſis ſubiaceant.

1612. 8. Iunij d. D. Thiberius in vim breuis vendidit Illuſt. D. Henrico de Vrſis prędium cum Palatio extra Portam ſtratæ S. Stephani in loco nuncupato il Giardino de' Roſſi pro pretio lib. 15550. ad cuius pretij computum nonnullas pecunias manualiter ei ſoluit, & creditum exigendum conſignauit, & vt in publico Inſtrumento.

1613. 26. Ianuarij pariter idem D. Thiberius vendidit Illuſtriſs. March. Cæſari de Pe-pulis Palatium, Molendina, & alia bona poſita in communi Ponticuli pro pretio lib. 63700. hac præambula conuentione, quod in actu exburſationis lib. 16000. pretij conuenti, & illorum fructuum recompenſatiuorum, & tunc decurſorum d. D. Thibe-

rius

Digitized by Google

eius teneretur inueſtire, donec perueniſſent ad lib. 53450. iuxta narrata in Breui, quæ bona ex cumulo reddituum emen. deberent cedere pro ſecuritate d. D. March. & ſubrogata loco dicti fideicommiſſi.

1622. 24. Ianuarij, cum non eſſet reperta tenuta, quæ æquiualeret ad ſummam lib. 53450. cumulata: vt ſupra, ſed tantum poſſeſſio valoris lib. 50000 quam venalem expoſuit D. Annibal Gandulphus ſubiectam tamen cenſibus, & pactis de francan. pro ſumma lib. 28650. & annuorum reddituum lib. 1983. Idcircò Illuſtriſs. Marchio Fabius, Co. Guido, & Co. Io. Paulus filij, & hæredes d. D. March. Cæſaris, & Illuſt. DD. Io. Galeatius, Ludouicus, Philippus Maria, & Antonius minores conſentientibus Commiſſarijs Teſtamentarijs d. D. Thiberij, decreuerunt emere d. poſſeſſionem, & per viginti octo annos relinquere dd. DD. Pepulis, vt faciant d. extinctionem cenſuum, & pactorum de francan. ita vt in fine 28. annorum poſſeſſio prædicta ſit libera, & ſubrogata loco bonorum d. fideicommiſſo ſubiectorum.

Et ex poſt Mater dd. DD. de Pepulis eorum nomine ſoluit dd. de Rubeis lib. 16000. prædictas, necnon lib. 8225. 16. 10. pro fructibus recompenſatiuis lib. 16000. à die venditionis d. March. Cæſari factæ, & ſic lib. 24225. 16. 10. & pro eis ſoluit d. D. Annibali lib. 21350. Reſiduũ verò d. D. Annibal defalcauit in dd. cenſibus, & pro extinctione dd. pactorum de francando, & pro eis d. D. Marchioniſſæ Matri, & dd. de Pepulis filijs, vt d. poſſeſſionem infra 28. annos liberam tradant, volentes tamen, vt per alios duos annos in manibus dd. de Pepulis poſſit permanere occaſione expenſarum facien. in ea.

Et d. poſſeſſionem ſubijcierunt dicto fideicommiſſo loco bonorum Ponticuli, & prædij venditi D. Vrſio.

Modo ſtantibus prædictis, quæritur, an venditiones prędictæ in executionem d. Breuis, & conuentorum poſſint, & debeant ſuſtineri in præiudicium dd. DD. de Rubeis, & negatiuè venit reſoluendum.

Primò enim minimè conſtat narrata in precibus eſſe vera, & pro Patre, & fratre fuiſſe coactum (vt expreſsit D. Thiberius) ſoluere lib. 27000. & grauiſsima damna, & interuſuria ſuſtinuiſſe, & tam amplam expenſam in Molendinis feciſſe, adeo vt prætenſa ſubſequuta ſententia D. Vicarij ſuper derogatione ſit nulla, cum conſonum ſit,

1 & rationi etiam naturali conueniat, vt Iudex cognoſcat id, ſuper quo iudicare debet, cum cauſæ cognitio à Deo proueniat *Abb. in c. 1. ext. de cauſ. poſſ. & propr. in addit. propè princip. Felin. in c. Eccleſia col. 12. verſ. ſecundo nota*, quem refert, & ſequitur *Vant. tit. de nullit. ex defectu proceſſ. nu. 30. & 31.* & idcircò omnia narrata prius erant

2 verificanda, eo magis cum fuerint narrata, vt Papa facilius induceretur ad gratiam concedendam, tex. eſt in *l. minorum, & l. fin. C. de prædijs, & alijs bonis minorum, vbi Salicet. & alij Io. And. in c. 1. num. 2. de litis conteſt. in 6.* & poſt *Ægidium*, & plures *deciſ.* affirmat *Mareſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 1. nu. 127.* addito verbo per Summum

3 Pontificem adiecto, in Breui ibi (diſcretioni tuæ) quod verbum importat iudicium *gloſ. in c. cum virum ext. de regular. in littera G. Ioſ.* poſt multos, quos refert, & ſequitur *in l. ſi ſic legatum nu. 8. ff. de leg. 1. Seraph. deciſ. 870. nu. 1. & 1400. nu. 1. & 2.*

Secundò, Summus Pontifex noluit derogare, niſi pro ſumma lib. 54000. ita vt ex eis 16000. libræ inueſtirentur vt ſupra, ſed vẽditiones, & alienationes exceſſerunt, cum venditiones fuerint factæ vltra ſummam lib. 79000. vt legitur in d. Inſtrumento de anno 1622. adeo vt gratia non reddatur iuſtificat. & nullum pariat effectum, cum

4 derogatio limitata non egrediatur fines limitatos *Grattian. in diſcept. forenſ. poſt plures cap. 658. nu. 39. & 40. & cap. 661. nu. 21.*

Tertiò, talis ſententia D. Vicarij nulla etiam redditur in quantum prætenditur obeſſe

filijs

filijs d. Illuſt. D. Thiberij, & alijs vocatis in fideicommiſſis, qui ad iudicium debe-
bant vocari, cum potuiſſent forſan alio modo prouidere citra alienationem, & intem-
peſtiuam diſtractionem bonorum tam honorabilium, & magni introitus; & id quo-
tidie ſeruatur, vt citentur ij, qui ex contractu alienationis poſſunt lædi ex *vulg. text.*
5 *in l. de vnoquoq. ff. de re iud. Grilenzon. conſ. 125. n. 14. Fuſt. b. in verbo gratia concl. 70.*
nu. 1. & ſeqq. & nu. 21. Et non reperitur aliqua ſententia, quæ fuerit publicata, &
habeat qualitates, & requiſita neceſſaria, ita vt non poſſint iuuare prætenſa deroga-
tione, cum Papa commiſerit Vicario, nec appareat ab eo aliquod decretum.

Quartò, per D. Vrſium non fuerunt ſolutæ pecuniæ, vt creditoribus D. Thiberij ſatisfie-
ret, vt ex Bulla requiritur, ſed pro parte aſſignatum creditum litigioſum, & cum per-
ſonis litigioſis, ita & taliter, quod non poterat ex tali aſſignatione ſequi effectus à
6 Summo Pontifice conſideratus, & qui fuit cauſa impulſiua conceſſionis, vt demon-
ſtrat poſt plures auctoritates iuris canonici, & ciuilis *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa ceſ-*
ſat effectus in prima parte nu. 1. & ſeq. docens; id etiam procedere in foro conſcientiæ
num. 18.

Quintò, Bulla, & gratia Summi Pontificis non fuit conceſſa, vt contractus tam damno-
ſus ſubſtitutis ſubſequeretur, nam ſi videatur, & conſideretur cumulus deſtinatus
ad rationem vnius, vel paulò pluris, eſt, & intentio Pontificis fuit, vt inueſtiretur in
creditis Montium Vrbis, ſeu ſtabilibus, ex quibus totidem percipi poſſet, cum alias
fuiſſet priuare filios, & ſubſtitutos emolumentis fideicommiſſi per triginta octo an-
nos, & vltra, quod Papa non fecit, nec fuit ſolitus facere, vt in puncto tradit *Marche-*
7 *ſanus de Commiſſ. in tit. de ſignat. grat. p. 1. cap. 2. nu. 27.* & talis dictio (ſeu) licet ponatur
8 inter diuerſa, arguit tamen ſimilitudinem, & conformitatem, & idcircò ſi credita
Montium Vrbis ſtant ad rationem ſex, & ſeptem pro centenario, ſic etiam debebant
ſtare introitus bonorum ſtabilium tunc emendorum, vt in breuiori tempore fuiſſet
factus cumulus, & ſubſtituti in breui tempore reintegrati eſſent *Roman. conſ. 231. nu.*
2. quem refert *Seraph. deciſ. 393. nu. 8. Barboſ. de dictionibus in dictione 312. num. 1.*
verſ. & licet.

Sextò, quia Pontifex non conceſſit, vt venderentur bona antiqua familiæ denotantia
nobilitatem eximiam familiæ, in quibus cadit magna affectio, & quorum vendica-
9 tio (etiam quatenus opus ſit per viam inſtitutione in integrum) conceditur *text. elt, &*
ibi gloſ. Bart. & Doct. in l. ſi in empt. ff. de minor. 25. annis, & faciunt rationes adductæ
in *deciſ. 110. p. 2. diuerſor.* vbi quis poteſt venire etiam contra factum propriũ, quan-
do agitur de Palatijs, & ſimilibus alijs rebus, in quibus familiæ affectio cadit, & ex
quorum bonorum venditione dicitur familiam conſequi damnum in honore,
& memoria ſecundum *gloſ. in l. quoties,* vbi latè *Iaſ. nu. 1. C. de fideicommiſſis,* dum lo-
quitur de Turri, vel Palatio cum alijs multis allegatis per *Rimin. iun. conſ. 371. nu. 9.*
lib. 4. prout è conuerſo agri non operantur eumdem effectum conſeruationis me-
moriæ, vt patet ad ſenſum meritò videtur falſa cauſa expreſſa, ex qua motus
fuit Papa.

Septimò, negotium reducitur ſine difficultate fauore DD. de Rubeis, cum ex narratiua
facta per Illuſt. D. Thiberium appareat ipſum fuiſſe debitorem in lib. 45350. & pe-
tijſſe, vt pro lib. 54000. derogaretur fideicommiſſis, ita vt lib. 8690. inueſtirentur,
& obtinuiſſe vendi bona pro concurrenti quantitate lib. 54000. & ex eis lib. 16000.
inueſtirentur, & cumularentur, vt in breui Summi Pontificis dicitur, ſed ſic eſt quod
D. Thiberius falſum narrauit, eo quod conſtat bona propria libera, & allodialia nulli
fideicommiſſo ſubiecta habuiſſe, cum in Inſtrumento venditionis bonorum facta
Illuſtriſs. Marchioni Cæſari conſtet vendidiſſe eidem D. March. bona libera pro lib.

25250.

25250. ſi enim Papa id ſciuiſſet vtiq; non ſic ad præiuditium deſcendentium derogaſſet cum paruin ſufficiſſet D. Thiberio ad ſolutionem æris alieni, vel ſaltem difficilem Pontificem reddidiſſet *Dom. de S. Hieminiano conſ. 65. n. 24. verſ. hoc præmiſſo Roman. conſ. 326. nu. 11. verſ. certum eſt autem, vbi Mand. ſ. in verbo ita faciliter*, & in-
10 pimẽto commutationis voluntatis, vt ſit nulla *idem Dominicus de S. Hieminian. conſ. 63. per tot.* facit etiam *tex. in c. ſuper literis, & in c. ad audientiam il ſecondo ext. de reſcript.* cum ſemper ſubintelligatur clauſula ſi preces veritate nitantur *Mand. decſ. 29. nu. 5.*

Octauò, conſiderari debet extare enormiſſimam læſionem etiam vltra duplum in bonis venditis Illuſt. D. Vrſio, nam ex redditibus colligitur nedum læſionem extare vltra duplum, ſed & triplum, nam Terrena vicina ciuitati, prout hæc ſunt, æſtimãtur, itaut introitus ſtent ad rationem lib. trium cum dimidia pro centenario, ex praxi ab omnibus peritis, & nobilibus practicis approbata in cauſa Illuſtriſs. DD. de Mariſcottis, & alijs quampluribus, & quæ practica fuit multoties approbata *à Sacra Rota Rom.* vltra quod tales practici volunt, vt æſtimetur ædificium de per ſe, quando ſit amplum, & conſiderabile, vt hic, & de hoc teſtantur acta D. Pyri de Bellioſſis in cauſa de Tomaſellis, & D. Dominici Pillæ in cauſa de Maluitijs, quocirca non poteſt du-
11 bitari, quin reſcindi debeat contractus *tex.* eſt apertus in *l. 2. C. de reſcind. vend.* qui procedit in quocumq; contractu, vbi magnus eſt exceſſus *Crauet. conſ. 151. nu. 26. ad finem Socin. iun. conſ. 98. num. 18. & 19. lib. 2. Gabr. de commun. de emp. & vend. concl. 1. num. 61.*

Nec dicatur Illuſt. DD. filios Dom. Thiberij conſenſiſſe, & per Inſtrumentum ſubrogaſſe bona empta à Gandulſo, nam nedum ex læſione, vt ſupra, ſed & ex minori ætate non potuerunt ſe obligare, nec ad ſui præiuditium quidquam facere, maximè, quia erant minores decem, & octo annis, nec interuenerunt ſolemnitates ſtatutariæ requirentes auctoritatem Illuſtriſs. Antianorum, & Illuſtriſs. DD. Tribunorum Plebis *in ſtat. in Rub. de contract. cum min. & filijs familias en §. adiungentes etiam.*

Vltra quod apparet fuiſſe circumuentos, & deceptos, cum pro eis interuenerit tãquam Curator D. Bartholomæus Gandulphus, de cuius intereſſe agebatur, & erat Patruelis D. Annibalis venditoris, & ex lectura Inſtrumenti apparet clarè de circumuentione, præcipuè in facien. calculo tam damnoſo.

Nec dicatur, quod non omnes erant minores decem, & octo annis, nam vltra quod obſtat minoritas 25. annis *toto tit. ff. de minoribus*, nihilominus priuilegium alterius ex
12 conſortibus alteri prodeſt, vt poſt plures aduertit *Barbatius conſ. 84. vol. 3. num. 1.* & quotidiè practicatur, & quando etiam minoritatis nullitas ſublata eſſet, vnquam di-
13 cetur ſublatum remedium cauſa læſionis, cum taciturnitas non ſuppleat iniuſtitiam aliunde cauſatam *l. 1. & ibi Bald. ad Med. verſ. notæ ex iſto textu C. ſi maior factus eſt alienationem ſine decreto factam ratam habuerit Pantaleo Cremenſ. in l. 2. nu. 98. C. de reſcind. vend. Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed. 15. nu. 184. & conſ. 29. nu. 49. ad medium lib. 1. Gratian. in diſcept. cap. 513. nu. 9.*

Nec crederem operari clauſulas in Breui appoſitas, vltra quod de ſui natura non le-
14 gũtur efficaces, prout in alijs Bullis ſolent apponi, nihilominus & ſi fortiores eſſent, nihil operantur, cum non poſſit tollere defectum intentionis *Pariſ. conſ. 74. num. 55. verſ. nec prædictis obſtat lib. 4. Bero. conſ. 146. nu. 11. lib. 3. Put. deciſ. 1. lib. 1. Seraph. deciſ. 981. nu. 8. Greg. deciſ. 104. nu. 9.*

Ex quibus creditur D. Vrſium non poſſe detinere Viridarium, & Palatium, & competere DD. de Rubeis vendicationem.

DECISIO

Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Peutingerij Sacræ Rotæ Romanæ Audit. in eadem Cauſa.

Lunæ 2. Martij 1643.

CVm D. Iulia de Pepulis, & litis conſortes aduerſus deciſionem coram me 24.
Martij anno proximè præterito in hac cauſa emanatam, nouam audientiam
impetraſſent: Hodie Domini nihilominus, quicquid ſit de ſubreptione, pro
confirmatione vltimæ reſolutionis reſponderunt ſaltem ex capite non ſeruatę formę
Breuis ſanct.mem. Pauli Quinti, dum inueſtimentum ſcutorum 4000. in illo præſcri-
ptum tempore determinato non fuit adimpletum, oportebat enim ſequuta vendi-
tione bonorum pecunias ſtatim inueſtire, quod fieri poterat, ſi non in ſtabilibus, ad
minus in tot locis non vacabilibus Montium de Vrbe, iuxta formam derogationis,
ibi, *Volumus autē, & Apoſtolica noſtra auctoritate decernimus, quod pro ſumma 54000.*
librarum huiuſmodi in primis, & ante omnia 4000. ſcutorum moneta in tot bonis ſtabili-
bus, ſeu locis Montium non vacabilium de dicta Vrbe inueſtiri, & ſubinde illorum, & in-
fra emendorum fructus in emptionem aliorum bonorum, ſeu locorum montium huiuſmodi
annuatim conuerti, nec inde niſi ad hunc effectum amoueri debeant, donec ad integram
ſummam dictarum librarum 54000. in ſorte principali perueniant, & hæreditas ipſius
diſponentis in hoc reintegretur. Non verò differendum erat dictum inueſtimentum
poſt nouem annos à die venditionis, vt factum fuit: Vnde non ſufficit interim fuiſſe
ſolutos fructus recompenſatiuos ab emptoribus bonorum, quia ſoluere hos fructus
25 non eſt inueſtire pro multiplico ad reintegrationem fideicommiſſi ex forma data in
Breui, quæ immutari non poterat, nec per æquipollens adimpleri, *Gregor. deciſ. 518.*
num. 3. & ſeqq. & faciunt ea, quæ dixit *Rota coram Reuerendiſs. Vrgellen. deciſ. 225.*
nu. 17. & 18. imò ad vnguem erat adimplenda *Cyriac. controuerſ. 303. num. 14. &*
ſeq. Remin. ald. iun. conſ. 255. nu. 36. & ſeq. Theſaur. deciſ. 99. nu. 12. & ſeq. Præſer-
tim cum ſupradicta verba, *Volumus autem &c.* appoſita in gratia Papæ operentur,
quod forma per æquipollens impleri nequeat, vt fuit reſolutum in *Valentina Baroniæ*
de Cortes 10. Martij, & 18. Aprilis 1603. coram Ottemberg. in deciſ. 1474. nu. 2. co-
ram Card. Seraph. & in deciſ. 612. nu. 17. & ſeq. coram Card. Canaler.
Aduertebant inſuper Domini, peccatũ fuiſſe in executione derogationis, maximè quo
ad bona vendita Comitibus de Vrſis, circa quæ Domini tranſierunt ſine difficulta-
te, cum venditio nimirum facta fuerit 18. Iunij 1612. & tamen Breue derogationis
præſentatum non fuerit Vicario Archiepiſcopi Bononienſis executori, niſi ſub die
4. Auguſti eiuſdem anni, adeoque facta ſine licentia, ſeu ſententia executoris, quæ
præcedere, & non ſequi venditionem debuiſſet, ad hoc, vt venditio rei fideicom-
miſſo ſubiectæ ſuſtineatur, quia gratia derogationis in forma commiſſaria non eſt
derogatio, ſed mandatum ad derogandum, & ideò nullum producit effectum, an-
26 tequàm pro derogatione ab executore pronuncietur, *vt in puncto dixit Rota in Bo-*
nonien. fideicommiſſi de Ramundinis coram Reuerendiſſ. D. meo Decano 9. Maij 1636.
quæ eſt impreſſa deciſ. 131. num. 6. & ſeqq. part. 7. recent. & in eadem cauſa 14. Decem-
bris 1637. & 22. Martij 1638. coram R. P. D. meo Ghiſilerio, vbi plures allegantur con-
cordantes.

Ne-

Digitized by Google

Neque poſt ſententiam executoris ſuperuenit noua venditio, ſeu ratificatio præcedentis venditionis ob prætenſam acquieſcentiam Thiberij, quia cum propter alienationem anteà nulliter factam, quæſitum fuiſſet Ius fideicommiſſarijs, ſuperueniens licentia, vel conſenſus Thiberij non potuit inducere nouam venditionem, vel ad primam conualidandam retrotrahi in præiudicium Iuris medio tempore quæſiti ipſis fideicommiſſarijs, *iuxta tradita per Surdum in conſil.382.num.79. Afflict. deciſ.335. nu.11.& 12. Coſtam de retrotract. cap.8. caſ.2. num.10.& 11. Rota in deciſ.113. nu.22. par.7. recent. coram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſ.233. num.2. & Reuerendiſſ. Vrgellen. deciſ.264. num.4.& deciſ.463. num.7.& ſeqq.*

Ex quibus Domini in vltima reſolutione permanſerunt vtraque parte informante &c.

Altera Deciſio eiuſdem Illuſtriſs. D. Peutingerij in eadem Cauſa.

Mercurij 27. Ianuarij 1644.

OBtenta per D. Iuliam de Pepulis iterum noua audientia aduerſus deciſionem ſub die 2. Martij 1643. confirmatoriam alterius deciſionis in eadem cauſa ſub die 24. Martij 1642. coram me emanatam, Domini hodie ſteterunt in deciſis, & pro tertia vice reſponderunt, Iacobum poſſe agere ad vindicationem bonorum à Tiberio in DD. de Pepulis alienatorum, non obſtante derogatione fideicommiſſi à ſanct. mem. Paulo V. conceſſa.

Placuerunt enim vtraque fundamenta 24. Martij 1642. firmata; Nimirùm, quod gratia
18 fuerit ſubreptitie obtenta, quæ ſubreptio illam nullius roboris reddit, *Card. Seraph. deciſ.601. nu.12.& cum alijs Rota in deciſ.621 num.3. par 3. recen.* & impedit illius executionem, vt fuit reſolutũ in *Romana dotis de Creſcentijs 20. Maij 1633. coram Reuerendiſſ. D. meo Dunozetto Decano,* & quod forma Breuis Sictiſs. ſeruata non fuerit.

De ſubreptione autem dictæ derogationis conſtare dictum fuit ex eo, quod Tiberius enarrans Papæ grauatum eſſe ære alieno in ſumma librarum 45350.& obtinens de-
19 rogationem pro libris 54. mil. tacuit ſe habere bona libera valoris librarum 25250. ex quibus maior pars dictorum debitorum ſolui poterat; Quod ſi Papæ narratum fuiſſet, vel non conceſſiſſet gratiam derogationis pro tanta quantitate, eo quia fideicommiſſarijs maius præiudicium inferre noluiſſet, quam quod ipſa vrgeret neceſſitas, *Card. in conſ.96. in fin.* & poſt eum *ſan. mem. Greg. XV. deciſ.150. num. 5.* vel ſaltem difficiliùs conceſſiſſet, cum in ſubſidium tantùm; quatenùs ſcilicèt bona libera non extent, permittatur diſtractio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum pro diſſoluendo ære alieno ipſius grauati, *Peregr. de fideicom. art.40. nu.22 Fuſar. de ſubſtit. q.542. nu.14.* vbi quod eſt de mẽte omnium, *Burſat. in conſ.80. nu.27. Cyriac. controu. 328. nu.29. Add. ad S. M. Greg. deciſ.299. nu. 6.* & in his terminis ad effectum derogationis fideicommiſſi, *Monet. de Commut. vlt. volunt. cap. 6. num. 143.* ex quo vnico fundamento derogationem fideicommiſſi non ſubſtineri reſpondit *Rota in pract. Romana dotis de Creſcentijs, & in Bononien. fideicommiſſi de Ramundinis 14. Decembris 1637. coram R. P. D. meo Ghiſilerio.*

Nec ſubſiſtere viſum fuit, quod Tiberius in longè maiori ſumma ære alieno præmeretur, Quia ſupplicans Sanctiſſimo expreſſit ſe eſſe grauatum in ſola ſumma librarum 45350. & in notula in executione Breuis tradita docuit de ſuo ære alieno in libris

L 2 46324.

46324. *vt in Summ. Iacobi num.* 4. apponendo etiam aliquas partitas (quæ numeran-
dæ non erant) nempè affrancationes bonorum aliàs per ipſum venditorum cum pa-
cto francandi, quæ, vt fuit dictum in prima reſolutione coram me facta, inter debita
non erant enumerandæ; partitas dotium, ſiue filiarum de tempore gratiæ in infantili
ætate exiſtentium, pro quarum dotatione nulla proinde adhuc vigebat neceſſitas,
ſiue vxoris, quæ conſtante matrimonio etiam probata vergentia viri ad inopiam
nonniſi pro aſſecuratione dotis agere potuiſſet, *l. ubi adhuc C. de iur. dot. l. ſi conſtante
ff ſolut. matrim.* Gratia enim derogationis, ſeu facultas alienandi bona fideicommiſſi
20 conceſſa intelligitur ad limites neceſſitatis, & vrgentiæ de tempore gratiæ, & non vl-
trà, *Gabr. in conſ. 118. num. 6 lib. 1. Peregr. de fideicomm. d. art. 40. num. 16. Molin. de
primogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 18. num. 10. lib. 4. cap. 3. num. 3. & cum alijs firmant in præal-
legata mea prima deciſione.*

Quod autem dicitur Papam ſaltem in genere cogitaſſe Tiberium alia bona libera ha-
buiſſe in extinctionem aliorum debitorum diſtrahenda, eo minus ex narratis verifi-
catur, vltra quod ad tollendam ſubreptionem, ſpecifica, non generica requiritur ex-
preſſio eorum, quæ potuiſſent diuertere Papam ad ſic concedendum, vel difficiliùs
concedendum, vt notanter tradit *Abb. in cap. in noſtra num. 4. in fin. de reſcript.* & poſt
alios *Grammat. in deciſ. 66. nu.* 18. Nam in concedente ſufficit quidem cogitatio ge-
21 nerica ad euitandam ſubreptionem in his, quæ ſunt iuris, non autem in his, quæ ſunt
facti, quemadmodum eſt habere bona libera, alioquin nullus daretur caſus, in quo
de ſubreptione opponi poſſet in his, quæ in facto conſiſtunt, vt animaduertit *Rota in
Taruiſina Plebis de Medulo 2. Iunij 1593 coram Card. Millino, & in Toletana Annata-
rum 23. Ianuarij 1589. coram Orano*, præſertim quia in contrarium potiùs viget præ-
ſumptio, quod nempè cogitauerit Papa alia non adeſſe bona libera; ſciens enim,
quod de iure nonniſi in ſubſidium permitti debet alienatio bonorum fideicommiſ-
ſo ſubiectorum, iuri etiam conformem eſſe voluiſſe præſumitur derogationis con-
ceſſionem, ne maius inde ſequeretur tertij, hoc eſt ſubſtitutorum præiudicium; *Ol-
drad. in conſ. 268. nu. 5. ad med.* & benè *Rot. in deciſ. 234. num. 8. par. 1. recen.*

Quod verò forma Breuis ſeruata non fuerit apparere Dominis viſum eſt ex ipſo illius
tenore, ibi: *Volumus autem, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod ex ſumma li-
brarum 54. mill. huiuſmodi, in primis & ante omnia 4000. ſcuta monetæ in tot bonis ſta-
bilibus, ſeu locis montium non vacabilium de Vrbe inueſtiri, & ſubinde illorum, & infra
emendorum fructus in emptionem aliorum bonorum, ſeu locorum montium huiuſmodi an-
nuatim conuerti &c.* Quæ verba ſatis præcipiunt ſtatim ſecuta venditione bonorum
fideicommiſſi inueſtiri debere ſcuta 4000. donec ad ipſam ſummam alienatam mul-
tiplicando fructus pecuniæ inueſtitæ reuerterentur, quod tamen obſeruatum mini-
mè fuit, dum non ſtatim ſecuta venditione, ſed nouem poſt annos inueſtitæ fuerunt
pecuniæ, & hoc ipſum operari nullitatem venditionis, cum ad vnguem, & non per
æquipollens voluntatem Principis adimplendam eſſe ſupradicta indicent verba,
reſoluit *Rota in Valentina Baroniæ 10. Martij 1603. coram Reuerendiſſ. Attrebaten.
Card. Caual. deciſ. 612. nu. 17. & ſeq. Seraph. deciſ. 1474. nu. 2.* & firmatur in *Bonon.
fideicommiſſi de Raymundinis 9. Maij 1636. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, quæ eſt
deciſio 131. par. 7. recen.* confirmata *coram R. P. D. meo Ghiſilerio anno 1637. quæ eſt
deciſio 261. d. par. 7. recen* & deindè 22. *Martij 1638. coram eod. §. pariter cenſuerunt,*
& tradit *Mariſcott. var. reſol. cap. 68. num. 3. lib. 1.*

Imò neque per æquipollens impletam fuiſſe mentem Papæ Domini cenſuerunt, dum
22 ſi fructus, & fructuum fructus ad formam Breuis inueſtiti fuiſſent, fideicommiſſum
ſaltem ab anno 1613. ad annum 1637. totaliter potuiſſet reintegrari, & tamen eo

modo,

modo, quo pecuniæ inueſtitæ reperiuntur, nonniſi de anno 1652. ad deſtinatam ſummam attingere poſſe detegitur ex relatione periti iudicialiter electi in *Summ. Iacobi num.*7. Quæ nimis damnoſa fideicommiſſarijs differentia vtique omnem æquipollentem Breuis obſeruātiam excludit; Cum gratia derogationis illud potiſsimum expoſtulet, vt in ſubrogatione bonorum, quominus fieri poſſit, ſubſtituti grauentur *Molin. de primog. lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 1. *& ſeqq. Franc. deciſ.* 355. *nu.* 6. & potius in eorumdem vtilitatem commutatio fieri debeat *Peregr. de fideicom. art.* 52. *nu.* 159.
Ex quibus omnibus tàm ex capite ſubreptionis, quàm non ſeruatæ formæ Breuis, Domini vtraq; parte informante perſtiterunt indeciſis &c.

CONTROVERSIA LXXVIII.

Pro eiſdem DD. Co. de Rubeis.

SVMMARIVM.

Donatio omnium bonorum iurata ſaltem ſuſtineri debet reſpectu bonorum præſentium, nu. 1.

Iuramentum habet vim clauſulæ omni meliori modo, nu. 2.

In Donatione tacitè cenſentur, excepta res, quæ non veniunt in obligatione, nu. 3.

Dominium in Donatarium transfertur ſine traditione, nu. 4.

Qui poſt quinquennium à die contractus tacuit, non poteſt dicere de nullitate, nu. 5.

Res pro indiuiſo non poteſt vendi ſine conſenſu Domini, nu. 6.

Fideicommiſſarius actionem habet contra alienantem ad pretium, nu. 7.

Aditio hæreditatis nō præſumitur, n. 8.

Filius non præſumitur hæres patris in odioſis, niſi probetur, nu. 9.

Legitima ſi detrahenda ſit ex fructibus perceptis deducitur, nu. 10.

Probata filiatio dicitur probata legitimitas, nu. 11.

Filius, qui ex poſt naſcitur ex veriſimili mente Patris in inſtitutione comprehenditur, nu. 12.

Regreſſus contra tertium poſſeſſorem præſcribentem in ſubſidium datur, nu. 13.

Adſit Deus, & Virgo.

ET ſi nimia ſubtilitate, ac intellectus acumine plura fuerint ſcripta ad excluſionē DD. de Rubeis per Excellentiſs. D. Laurentium Vitalium illorum de Brunis aduocatum.

Et primò Supponit Neſtoris donationē omniū bonorum eſſe validam, nec potuiſſe poſt donationē de bonis à ſe donatis diſponere, ex quo donatio fuit iurata *Abb. conſ.* 18. *in fin. lib.* 1. *Natt. conſ.* 453. *nu.* 16. vel
1 ſaltē negari nō poſſe, quin ſtante iuramento non debeat ſubſtineri reſpectu bonorū eo tunc præſentiū, vt per *Aret. conſ.* 54. *in fin.* & per *Grat. conſ.* 70. *n.* 26. *li.* 1. dicētem, quod nemo ex Doctoribus cōtradicit, quin valeat quo ad præſentia, *& poſt Salicet. & plures alios* tenet *Seraph. de iuram. priuil.* 98. *nu.* 24. *& priuil.* 107. *nu.* 3. *&* 4. *Trentacinq.* poſt infinit. *variar. reſolut. lib.* 3. *tit. de donat. reſolut.* 3. *nu.* 9. *ad finem*, dicens, quod vnquam recederet ab hac opinione, maximè, quia iuramentum habet vim clauſulæ

omni meliori modo, quæ & ſpecificè legitur in caſu noſtro, ſed vt audio donatio comprehendit tantum dimidiam bonorum, quo caſu ceſſat diſputatio,& altera medietas erit obligata.

Nec facit, quod eſſet Clericus, quia primo interfuit Vicarius Epiſcopi,qui dedit licentiam, & nullibi reperitur prohibitum,quin Clericus de bonis patrimonialibus poſſit diſponere ad libitum, nec minus, quod ſibi non reſeruaſſet quid, vt teſtaretur, nam tacitè cenſentur exceptæ res, quæ non veniunt in obligatione *Matheſil.ſingul. 136.*
3 *num. 1.& Guid.Pap. ſingul.* 588. *num.* 4. & quia legitur expreſſa fructuum reſeruatio ad vitam, quo caſu de fructibus teſtari poterat, ſecundum communem Doct. opin. de qua *per Gail.in lib. 2. obſeruat. obſeru.* 127. *nu.* 4. *& Rol.in conſ.* 65. *nu.* 5. *vol.* 1. maximè cum non interuenerit ceſſio iurium, & actionum, vt poſt *Nattam* tenet *Zachar.in addit.ad Clar.in* §. *donatio q.* 19. *nu.* 10.

Sed ſuppoſita donationis inualiditate, non eſt dicendum, quod Neſtor potuerit vendere partem, quæ ſpectabat, & pro indiuiſo poſſidebatur per Minum tempore Mortis, dum ipſe Minus fideicommiſſo illam ſubiecit, alias ſequeretur, quod de re ſua Teſtator diſponere non potuiſſet, quod eſt contra omnes iuris regulas faciunt ad propoſitum notata per *Peregrin.in tract. de fideicom. art.* 52. *nu.* 66.

Vanum etiam reputatur id, quod dicitur non fuiſſe translatum dominium in donata-
4 rios, cum non transferatur ſine traditione per tex. *in l. in traditionib. C. de pactis*, nam contrarium eſt verius vt in termin. per *Garg. Patroc.* 10 *nu.* 5. *& ſeq. lib.* 1. vbi plures allegat adito conſtituto, & precario, quorum vires amplæ ſunt, vt in *Stat. in rub. pactum precarij, & pact. im conſtitutt*, & erit aduerten. fuiſſe in donatione conuentum, quod Neſtor bona donata non poſſet vendere, & quod ſi aliter fieret, venditio eſſet nulla, & extant verba dedit, donauit, & reſeruatio fructuum ad vitam, & obligatio bonorum ad quæ &c. per quæ non poteſt dubitari, quin tranſlatum fuerit in donatarios dominium, vt per *Gratum d. conſ.* 70. *nu.* 29. *ad finem lib.* 1.

Addatur hodie non poſſe allegari donationem inualidam, & inofficioſam, quia Octauianus per quinquennium, & vltra tacuit, nec de donatione aliquod verbum fecit, quo caſu ipſe, & qui habent cauſam ab eo tali exceptione non iuuatur, & repellendi
5 ſunt *l. fin. in verbo temporibus, & ibi gloſ. & omnes C. de inoffic. donat. iuncta l. contra maiores C. de inoff. teſt.* quod procedit, ſiue principaliter, ſiue incidenter per viam executionis intentetur, ſecundum *Bal. poſt Petr. in l. ſi quis libertatem circa finem de petit. heredit. Iaſ. in l. ſi quis filium nu.* 4. *C. de Inof. Teſt.*

Nec dicatur, quod facta venditione potuerit eligere hanc partem pro ſe, ne dum ſtante cõuentione in donatione propè finem, vbi promiſit non alienare, ſed quia res pro
6 indiuiſo non poteſt vendi abſq; conſenſu alterius condomini *Bart. in l. cum proponas C. de pactis*, vbi dixit non operari tacitum condomini conſenſum, & cuilibet ſenſato viro patet ad ſenſum, & aduertunt omnes poſt gloſ. & nempè *Salicet. in l. in familia C. familiæ herciſcundæ*, vbi ſic diſtinguit *num.* 3. aut de conſotiorum voluntate, & tunc agitur ad pretium, aut ſine eorum voluntate, & tali caſu res alienata vendicatur à poſſeſſore.

Nec creditur ſatis probatum eſſe bona tenta per Co. Paulum Æmilium fuiſſe de bonis Neſtoris, quia erat in communione cum fratre, vt ſuperius dixi.

Sed dato, quod id probatum eſſet, cum ex diuiſione bonorum appareant tot, & tanta fuiſſe bona, vt vix vigeſimam partem bonorum hæreditariorum hodie excedant, non debet fideicommiſſarius dimittere eam paucam quantitatem dd. bonorum, quæ pauca quãtitas ſi alienata fuiſſet, vendicari potuiſſet ex fideicõmiſſo, eo magis, quia in eiſdem aderat pars Mini, & Neſtoris, quæ ſaltem erat obligata, cum fideicom-

miſſa-

7 miſſarius actionem habeat contra alienantem ad pretium, ex notatis *in d. l. in familia C. familia herciſcunda.*

Ex hoc etiam reijcitur id, quod dicitur eam quantitatem per eum, & alios de Rubeis deberi, vt ſe releuent Bruni, quia & ipſi omnes ſunt fideicommiſſarij Mini.

Nec minus operatur, quod Octauianus ſit obligatus, quia non fuit probatum, quod Co. P. Æmilius, & alij fuerint illius hæredes, quæ probatio difficilis eſt *l. 2. ff. de interrog. action.* & adijſſe hæreditatẽ eſt quid facti, quod non præſumitur *Dec. conſ. 652. n.*
8 *9. & ſeq.* qui plures allegat, & quod filius non præſumatur hæres patris in odioſis,
9 niſi probetur, poſt plures tenet *Mantic. decil. 198. nu. 5. 6.* & quatenus Octauiani bona reperiantur vtiq; ipſi DD. Actores contradicere non intendunt.

Nec dicatur non potuiſſe detrahi trebellianicam per Octauianum Neſtoris hæredem, ſtante donatione, eo quod prohibita eſt expreſsè, nedum filijs primo gradus legitimatis, ſed & natis ex legitimo matrimonio *Seraphin. deciſ. 553. nu.* 8. & quando
10 detrahenda fuiſſet in fructibus, detracta diceretur, *ex tex. in l. in fideicommiſſariam ff. ad trebell. & ibi gloſ. & DD.*

Nec minus creditur obſtare id, quod opponitur reſpectu illegitimitatis perſonarum, nam ſi inſpicimus perſonam D. Filippi, ſatis dicitur probatam filiationem Aui ex Mino, non dicam ex ſola fide baptiſmatis, ſed ex atteſtationibus Lauræ Ruggeriæ teſtatoris neptis, & D. Alexandri de Claris, & ex nominationibus factis in pluribus inſtrumentis iuratis exhibitis, quæ ad ſacietatem probant filiationem, vt per *Maſcard. concl. 790. nu. 5.* probataq; filiatione, ſatis dicitur probata legitimitas, vt ip-
11 ſe *Maſcardus* aſſerit *concl. 798. nu. 14. verſ. contrarium.*

Et quando etiam non fuiſſet natus ex legitimo matrimonio, dum diſpoſitio eſſet facta de fratribus eiuſdẽ qualitatis, cum obierit Pater morte improuiſa, idem cenſetur diſpoſitũ de Bartholomæo probato filio poſthumo, & ex veriſimili teſtatoris mẽte talẽ filium, quem ignorauit, vel quem poſtea habuit, & teſtator nominare non potuit in
12 diſpoſitione teſtamentaria venire, refert poſt alios *Mantic. de coniect. lib. 4. tit. 2. n. 5.* ad exemplum de ea muliere, quæ inſtituit duos filios, nam ex coniectura intelligitur etiam inſtituiſſe eum, quem poſtea peperit, & quia in puerperio obijt, teſtamentum mutare non potuit.

Reſpectu autem Co. P. Æm. dicitur non fuiſſe probatum hæredem, ſed donatarium, & poſſidere Neſtoris bona, nec controuertere, quin in bonis Neſtoris, & Octauiani per Brunorum indemnitate reimburſentur.

Ex his etiam videtur reſponſum oppoſitis contra Comitem Io. Galeatium, & fratres, hodie etiam minores, qui ex eorum proprijs perſonis veniunt.

Vana etiã reputatur allegatio circa præſcriptionem, cum in caſu noſtro non intret, ſub prætextu, quod inceperit contra grauantem, quia id negatur primo reſpectu portionis Mini ex ſupradictis, ſed etiam ſtante donatione reſpectu Neſtoris.

Nec dicatur Brunos eſſe in bona fide, quia ſtante proceſſu de anno 1536. ſatis conſtat à die petitionis in mala fide conſtitutos eſſe quod, & per ſententias declaratũ extitit.

Et ſi rectè videantur Doctrinæ allegatæ, exaduerſo loquũtur in diſpoſitione teſtamentaria, & hoc rationi naturali conſonum eſt, quia ſi grauans vendidiſſet, dominus non fuiſſet, nec de bonis diſponere potuiſſet, imò Doctrinæ prædictæ patiuntur multas
13 limitationes, nempè ſi fideicõmiſſario non poſſit emendari damnum à grauato, nam in ſubſidium datur regreſſus contra tertium poſſeſſorem præſcribentẽ, vt per *Fuſar. in tract. de fideicõmiſſaria ſubſtitutione q. 528. n. 2. 3.* vbi plures allegat, nos autem loquimur in donatione reſpectu Neſtoris, & reſpectu bonorum Mini, dicimus nõ concurriſſe, quia adfuit impedimentum ſuperextantium Aſcendentium, nec nata erat actio,

Digitized by Google

actio, vt videtur in informatione data admitti, & habetur, vt per *Fuſar. loco quo ſup. num.4.*

Ex quibus etſi bona probentur in bonis, prout probata ſunt ex teſtibus alias examinatis, & fuiſſe factam legitimæ Neſtoris deductionem ex bonis Neſtoris, nec pretium fuit conuerſum in vtilitatem Hæredum Mini, non erit contrauertendum, quin debeat iudicari fauore DD. de Rubeis, quorum vnus ſufficit, qui ſit idoneus, nam ſolus poterit ad formam teſtamenti omnia bona vendicare &c. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXIX.

Pro Illuſtriſs. D. Federico Guidotto.

SVMMARIVM.

Primogenitura ordine ſucceſſiuo ad deſcendentes tranſcendit, nu. 1. 4. & 8.

Recipiens fundum in emphiteuſim, cum hoc, ne tranſeat, niſi ad primogenitum, intelligitur de eo, qui tempore mortis ſuperuixerit, etiam ſi ſit ſecundo, aut tertio genitus, nu. 2.

Subſtitutio ſi ſit facta nomine appellatiuo, & nō proprio, dicitur facta reſpectu Agnationis, nō perſonæ, n. 3.

Subſtitutio ex veriſimili mente Teſtatoris de vno ad alium caſum extenditur, nu. 4.

Subſtitutio vna per aliam declaratur, & interpretationem recipit, nu. 6.

Vltimus dicitur, quem nemo ſequitur, nu. 7.

Adſit Deus, & Virgo.

MIlleſimo quingenteſimo quinquageſimo octauo prima Aprilis, Nobilis Bonon. Senator D. Florianus de Caccialupis, in Teſtamento hæredes inſtituit omnes eius filios legitimos, & naturales, & ex eis deſcendentes in infinitum; in defectumq; ſuæ lineæ inſtituit D. Ludouicum natum ex D. Galeatio Maluitio ipſius Teſtatoris filium adoptiuum, & ordine ſucceſſiuo eius filios, & deſcendentes maſculos in infinitum, cum onere aſſumendi, & geſtandi cognomen, & inſignia eiuſdem Teſtatoris, non autem Patris naturalis, & habitandi domum Teſtatoris, illiſq; deficientibus. ſubſtituit ſecundogenitum ſuperuiuentem D. Aurelij de Guidottis eius ex Sorore Nepotis; ſecundo verò genito prædicto non extante, & Vxore d. D. Aurelij tunc grauida ventrem prægnātem eiuſdem Vxoris, ſi filium marem pepererit, & dicti ſecundogeniti, vel naſcituri vt ſupra, filios, & deſcendentes maſculos ſub eodem onere ſe cognominandi de familia ſua, & inſignia geſtandi; Ipſo verò ſecundogenito, vel ventre prægnante non extante, vel extante, & eo, & eius filijs, & deſcendentibus maſculis quandocunq; decedente, & decedentibus ſine liberis ex ſe procreatis de legitimo thoro, vt ſupra, ei, & vltimo ex eius deſcendentibus ſic decedenti nominauit, & eſſe voluit vltimo genitum D. Aldobrandini de Maluitijs, & vltimo geniti filios maſculos, & quoſcunq; eorum filios, & deſcendentes maſculos eodem onere repetito, & quatenus prædicta non adimplerent, ſubſtituit Montem Pietatis, & Hoſpitale Expoſitorum Ciuitatis Bonon. & prædicta fieri iuſſit pro manutenenda Caſata, &

Fami-

Familia, & nomine eiuſdem D. Teſtatoris, cum arctiſſima alienationis prohibitione, etiam ex deductionibus permiſſæ, volens Teſtator poſſe extendi, ampliari, & corroborari ad ſenſum Sapientis, non mutata tamen ſubſtantia toties, quoties opus fuerit. Mortuo Teſtatore ſine prole, D. Ludouicus prædictus aſſecutus fuit hæreditatem, & ex eo, & Nobili eius Vxore nati fuerunt tres filij, ſcilicet Carolus Antonius, Ioannes Eques Hieroſolymitanus, & ex poſt Clericus Regularis Barnabita, & Cæſar. Qui D. Carolus Antonius vltimus ex eis ſine filijs maſculis (prout & Cæſar, & d. Ioannes ſine deſcendentibus obierunt) in eius Teſtamento hæredem inſtituit D. Ioannem Alamandinum ex ſorore nepotem; Quare requiſitus, quid ſentiã ſum in opinione, quod Illuſtriſs. D. Federicus d. olim D. Aurelij filius ad hæreditatem d. D. Floriani ſit admittendus, ex illis verbis: Subſtituit ſecundogenitũ legitimum, & naturalem ſuperuiuentem D. Aurelij de Guidottis, quamuis ipſe Illuſtriſs. tempore euenientis caſus fuerit D. Aurelij vnicus, quia primogenitura ad omnes deſcendentes profertur, & ex natura ordine ſucceſsiuo tranſcendit *Lud. Molina, Socin. Tiraquel. Dec. Didac. Anchar. & alij, quos ſequitur Peregr. in tract. de fideicom. art. 22. nu. 51.* dicens eſſe inſpiciendum quis natus ſit tempore aperti fideicommiſsi, & euenientis caſus *nu. 77. Mantica in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 10. nu. 6.* dicẽs, quod ſi quis recipiat fundum in emphiteuſim, cum hoc, quod non tranſeat, niſi ad primogenitum, intelligitur de eo, qui tempore mortis ſuperuixerit, licet eſſet ſecundo, vel poſteriori ordine natus, quia conſideratur tempus, quo quis ſuccedere debet, & ſicut dicitur primogenitus, etiam ſi poſt alius non naſcatur *l. Ioſeph, & ibi Doct. de verb. ſignif.* eadem ratione dicitur ſecundogenitus, licet primus mortuus ſit, & ſic dicitur ſecundogenitus non ſolũ ſi ſit primus, ſed etiam ſi ſit tertius, quartus, aut quinto loco natus *Cephal. conſ. 312. nu. 4. lib. 3.* Nec Teſtator fuit contentus ſecundogenito, ſed adiecit ventrem prægnantem ex d. D. Aurelij Vxore, ſubſtituendo omnes Aurelij deſcendentes; Nec in omnem caſum crederem d. D. Federici filios eſſe excluſos, quia Teſtator ſecundogenitum ſubſtituit poſt Ludouici filij adoptiui, & omnium ſuorum deſcendentium mortem, & poterat caſus euenire, vt nec Aurelij filij, ſed nec nepotes, & pronepotes viuerent, vnde ſi intellexiſſet de primis filijs Aurelij, fruſtratoria fortaſſe eueniſſet eius diſpoſitio, & ſi ſemper in ſubſtitutionibus vſus fuerit verbo in infinitum.

1 7

2 8

Quare dicendum eſt, vt de omnibus deſcendentibus intellexerit, cõſidero etiam, quod Teſtator vocauit ſecundogenitum Aurelij in caſu deficientiæ lineæ Ludouici, & nõ ſubiunxit filium legitimum, & naturalem, prout de alijs expreſsit, quod expreſſiſſet, ſi de filijs Aurelij tantum cogitaſſet, & eum ſubſtituit nomine appellatiuo, &
3 non proprio, quo caſu ſubſtitutio non dicitur facta reſpectu perſonæ, ſed reſpectu agnationis *Rom. conſ. 438. nu. 14.* & in primogenijs, mortuo primo, ſubintrat alius,
4 qui & ipſe poſtea vocatur primogenitus; & ſic conſiderari debet d. D. Federicus etiam ſecundogenitus, nam genitorum generationis, & de genere omnes appellantur deſcendentes, vt per *Peregr. art. 22. nu. 28.* & ex *Ariſtot. in libro prædicabilium in c. de genere habetur*, quod prius appellatum eſt gentis vniuſcuiuſq; generationis principium dehinc etiam, & multitudo eorum, qui ſunt ab vno principio, vt à Romulo ibi diuidentes, & ab alijs ſeparantes dicebamus illam collectionem Romano-
5 rum genus *Plin. lib. 11. cap. 37.* ſubſtitutio etiam de vno caſu loquens ad alium ex
6 veriſimili Teſtatoris mente extenditur *Curtius ſenior conſ. 51. nu. 28. & 29. Curt. iun. conſ. 83. nu. 5. & ſeq. Marzar. conſ. 1. nu. 2.* & nouiſsimè *Cabal. conſ. 164. nu. 4 fol. 214.* & vna pars declaratur per aliã, & ab ea interpretationem recipit *Petra de fideic. quæſt. 6. nu. 34. qui plures allegat*, verba etiam aliquando recipiũtur in ſignificatione im-

impropria, vt Defuncti voluntas ſeruetur; cum Teſtatores plerumq; abuſiuè loquantur, nec proprijs nominibus, & vocabulis ſemper vtantur *Peregr. poſt alios in tract. de fideicom. art.* 11. *nu.* 5. Et quando Illuſtriſs. D. Federicus nollit petere, res redditur clara pro Illuſtriſs. D. Io. Baptiſta Maluitio, nam licet non ſit filius, eſt tamen nepos
7 ex filio D. Aldobrandini, ex ſuperius dictis, & vltimus dicitur, quem nemo ſequitur, & interdum is eſt primus, poſtremuſque, qui ſolus occurrit *l. 2. §. legitima hæreditas ff. de ſuis, & legit. hæredib.* & facit, quia Teſtator non ſe reſtrinxit ad filium, cum vo-
8 cabulo filiationis, ſed geniture, ſignificans cōtentari de alijs genitis d. D. Aldobrandini *Bart. in l. qui ob hoc §. perſonis ff. de iure immunit.* & in *l. pronunciatio §. familiæ ff. de verb. ſignif.* & quia conceſſit facultatem extendendi, ampliandi, & corroborandi diſpoſita in eius Teſtamento ad ſenſum Sapientis, poterit Sapiens ſupplere *Doctores*, inter quos *Imol. in l. inſtitutio nu.* 11. *ff. de hæred. inſtit.* & ſi addiderit ſalua ſubſtantia, quia ea verba duplicem habent intelligentiam, primò, ne Teſtamentum muretur in aliud genus contractus, ſeu voluntatis; ſecundò, ne fiat mutatio perſonarum, & præferatur vltimo loco vocatus, & ordo præpoſteraretur *Spec. in tit. de arbitr. & arbitratore §. 8. verſ. quid ſi.* Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA LXXX.

Pro Illuſtriſs. DD. Co. de Hanaù.

SVMMARIVM.

Statutum, vt vnicus ſit Dominus, tendit ad bonum publicum, nu. 1.

Primogenitura eſt fauorabilis, & conſeruat decorem, & ſplendorem familiæ, nu. 2.

A iure diuino originem duxit, nu. 3.

Et procedit de iure naturali, de iure gentium, de iure Canonico, de iure ciuili, & de iure conſuetudinario, nu. 4.

Ioſaphat Rex Ioram filio primogenito Regnum tradidit, cæteriſq; ſeptem filijs aurum, & argentum reliquit, nu. 5.

Et ſi inueſtitura feudi ſtet pro ſe, & ſuis filijs, Pater poteſt feudum relinquere vni filio, & reliquos excludere, nu. 6.

Pater delinquendo poteſt præiudicare filijs, nu. 7.

Feuda, & dignitates pertinent ad primogenitum, nu. 8.

Feudum conceſſum ab Imperatore, dicitur regale dignitatis, & indiuiduū, nu. 9.

Et in eo non cadit diuiſio, nu. 10.

Princeps res ab altero auferre ſine cauſa poteſt, ſi diſponat per viam ſtatuti, ſecus ſi per viam reſcripti, nu. 11.

Licet feudum non poſſit alienari in præiudicium ſucceſſorum, poteſt tamen relinqui vni ex vocatis, & comprehenſis in inueſtitura, nu. 12.

Vltima voluntas Vaſſalli in feudis nihil valet, nu. 13.

Vaſſallus non poteſt immutare edictum ſucceſſorum ad præiudicium D. Superioris, nu. 14.

Præſumitur, quod feudum ad ſolum pri-

primogenitum ſpectet, nu. 15.

In caſu dubio non eſt recedēdum à conſuetudine, nu. 16.

Quando primogenitus eſt impotens gubernare feudum, dātur coadiutores, nu. 17.

Augmentum iudicatur tamquam principale, nu. 18.

Res aliena legari poteſt, nu. 19.

Legitima ſecundogenitis ex feudo non debetur, nu. 20.

Cuipiam non eſt concedēdum indirectè, quod prohibitum eſt directè, nu. 21.

Sufficit ſecundogenitis habere vitam, & militiam, nu. 22.

Legitima non poteſt peti, niſi ab his, qui ab inteſtato ſuccedunt, nu. 23.

Alimenta à primogenito ſunt præſtanda ſecundogenito hac conſideratione, quod primogenitus honorificè Principatum, ſeu Dominatum regere poſſit, nu. 24.

Valet argumentum de dote ad alimenta, nu. 25.

Frater fratrem alere tenetur, nu. 26.

Tranſactio cum ſolemnitatibus facta, non poteſt reſcindi, nu. 27.

Minor petens reſtitui aduerſus tranſactionem, quod conſecutus eſt, reſtituere tenetur, nu. 28.

Qui attingit vigeſimum quintum annum, non dicitur minor, nu. 29.

Primogenitus non tenetur edere ſcripturas ſecundogenito, nu. 30.

Communitas tamen ſi ſit rea, tenetur edere, nu. 31.

Adſit Deus, & Virgo.

IN cauſa primogenij Comitum in Hanaù, & Mintezembergi, ommiſſis præfationibus, & multiloquio ſum in ſententia licuiſſe Illuſtriſs. Co. Vlrico IV. huius nominis Domino in Hanaù, ſtatuere, vt per-
1 petuo vnicus, & natu maximus ſit Dominus in Hanaù, id.n.certè ad bonum publicum tendit *l. 2. ff. de orig. iuris* fauorem.h.ta le ſtatutum dicitur continere *Randenſ.v.r.r.ſol.cap* 44.*nu.* 21. Poterit igitur Marchio, vel Dux ex pluribus filijs æqualiter de iure communi ſucceſſibilibus vnum eligere, per quem velit regi debere populum, etiā ſi eidē Marchioni, aut Duci, vel etiam Comiti iuriſdictio in feudum data ſit, ipſeque pro ſe, & filijs ſuis ſtipulatus ſit, eo quod vnum alijs in feudo præferre poteſt, & id eſſe fauorabile iis, quamuis Pater æqualitati inter filios præiudicare videatur *Rota deciſ.* 128. *nu.* 2. *& deciſ.* 191. *nu.* 10. *par.* 2. *diuerſ.* affirmans eo etiam caſu erectam primogenituram eſſe
2 fauorabilem, conſeruareq; decorem, & ſplendorem familiæ *Speculator, Caldertnus, & Angelus*, quos refert, & ſequitur *Randenſis d. tract. var. reſol. cap.* 45. *nu.* 10. *Gutierez. can. quaſt. lib.* 2. *cap.* 14. *nu.* 5. qui cum *Soto lib.* 4. *de Iuſt. & Iure q.* 15. *art.* 1. *ad* 2. ſic ait, & ſi primogenia iuri naturæ repugnare videantur, propterea quod omnes liberi eorumdem parentum æqua ſorte naſcantur, & perinde æquo iure nutriri, atq; educari debeant, attamen id non ſolum in decorem Reipublicæ, verum & in eius emolumentum, & firmamentum cedit, & ibi idem *Gutierez. à nu.* 5. *ad* 29. multas rationes, & auctoritates allegat, dicens talem opinionem etiam in conſcientia eſſe ſecuriorem,
3 primogenitura namq; à iure diuino originem duxit *Geneſ. cap.* 25. *&* 27 vbi de benedictione Iacob ſit mentio. Item procedit de iure naturali, ex quo omnia animalia
4 etiam ratione carentia ſolum natura impellente ardētius primogenitos amant *Tiraquel.*

Digitized by Google

quel. de primogenit. in præfat. nu. 36. & seq. dicens eſſe etiam de iure gentium, de iure
ciuili, de iure Canonico, & de iure conſuetudinario, ſapienterq; dicitur feciſſe Io-
5 ſaphat Regem, qui Ioram eius filio primogenito Regnum tradidit, cæteriſq; ſeptem
filijs aurum, & argentum reliquit *Paralipomenon lib. 2. cap. 21.* legitur etiam *Platonem*
libro legum vndecimo primogenituram induxiſſe, & valde eam commendaſſe *Felin.*
post Calder. in c. prudentiam nu. 7. de off. delegati, dicens formalia verba in feudo iuriſdi-
ctionali admittitur prælatio primogeniti, reliquis filijs pro bono publico *Alex. conſ.*
6 *55. lib. 2. nu. 17.* loquens & ipſe, ſi inueſtitura feudi ſtet pro ſe, & filijs ſuis, cũ poſſit
illud vni relinquere, & reliquos excludere, iuſque eis quæſitum tollere, eo quod ſicut
7 Pater poteſt delinquendo filijs in feudo præiudicare *c. ſi vaſſallus culpa tit. ſi de feudo*
fuerit controuerſia, eodem modo renuntiando vni filiorum, poteſt alijs præiudicare,
iuſq; illis quæſitum reuocare, & loquitur in feudo antiquo reprobans Doctores con-
trarium tenentes ex *Ancharani, & plurium aliorum* ſententia, & in terminis termi-
nantibus de communi atteſtando *Decc. in tract. de arte teſtandi tit. 3. ſub quibus re-*
medys Teſtamentum effectum habeat cautela prima, quare non erit dubium, quin Vlri-
cus Quartus ſic ſtatuere potuerit, non obſtante omnium deſcendentium in primoge-
8 nitura vocatione, quia feuda, & dignitates ad primogenitum pertinent *Menoch. &*
aly plures, quos adducit idem *Randei ſ. d. c. 45. n. 10.* nec controuerti poteſt, quin tale
9 feudum dicatur regale dignitatis, & indiuiduũ, cum ab Imperatore fuerit conceſſum
Curt. Iun. quem refert *Clar. in §. feudum quæſt. 10. Idem Randenſ. post Aluarot. & alios*
in d. tract. var. reſol. c. 44. nu. 2. his verbis in feudis autem ſuperioribus regalibus, ſcili-
cet Ducatus, Comitatus, Marchionatus, & ſimilibus benè fateor non cadere diui-
10 ſionem, & ratio eſt, quia in eis debet eſſe vnio, ne per diuiſionem diminuantur, & de-
ueniant ad deſtructionem, quoniam, vt ait *Philoſ. ph.* virtus vnita eſt fortior, & *in*
Euang. legitur, omne regnũ in ſe diuiſum deſolabitur, potuit ergo à d. Co. Vlrico IV.
Vaſſallo Imperatoris in ſuo Territorio tale fieri ſtatutũ *Angel. Alex. & aly*, de quibus
per Surd. conſ. 152. nu. 10. & per *Theſaur. deciſ. 132.* ſeu potius *reſponſum post deciſ. im-*
11 *preſſum à 6. Doctoribus approbatũ n. 9. 52. & 53.* videmus etiã, quod Princeps ius ab al-
tero ſine cauſa auferre poteſt, ſi per viam ſtatuti procedat, ſecus ſi per viam reſcri-
pti *Fel. in c. quæ in Eccleſiarum ac conſtit. nu. 33.* quem etiam refert *Gabr. de iure quæſito*
non tollendo concl. 1. nu. 27. per ſtatutum etiam videmus licitam fieri alienationem
Aluarot. in tit. qualiter olim feudum poterat alienari nu. 5. nonne etiam verum eſt, quod
12 licet feudum in præiuditium ſucceſſorũ alienari non poſſit, poteſt tamen vni ex com-
prehenſis in inueſtitura relinqui *And. de Iſernia, & Afflict. in c. omnes fily, ſi de feudo*
fuerit controuerſia Gulielm. de Perno in conſ. 13. arg. tex. in l. vnum ex familia in princ. §.
1. ff. de leg. 2. Corſet. conſ. 6. vbi Petr. filius nu. 7. Idq; alias in Collegio noſtro Bonon. &
Collegio Mediolanenſi fuit terminatum, vt refert *Bald. in tit. de alien. feudi nu. 12.*
Aduerſari tamen videntur ea, quæ per eundem *Baldum* habentur *in tit. de ſucceſſ. feudi*
13 *nu. 3. verſ. ſ. d. ſtatum*, vbi dixit, quod vltima voluntas Vaſſalli in feudis nihil valet, &
per *Iacob. de S. Georgio in tract. de feudis in verbo, & cum pacto, quod de ipſo feudo n. 13.*
ſuſtinentem in feudo antiquo non poſſe immutare edictum ſucceſſorium, & eum
pluribus auctoritatibus ſubiungentem, quod ſi Pater poſſet facere, quod primoge-
14 nitus ſemper haberet, totum feudũ præiudicaretur Domino ſuperiori, cuius intereſt
habere plures ſubditos, & Vaſſallos, qui fidelitatem ſibi præſtare teneantur *Corſet.*
conſ. 17. nu. 10. Clar. in §. feudum quæſt. 40. num. 5. & 6. & ideò ſecurius videtur di-
cendum ex ſcripturis exhibitis non apparere alio modo feudum fuiſſe conceſſum,
item & feudum eſſe francum ex rationibus conſideratis per eundem *Iacobinum de S.*
Georgio in verbo in feudum nu. 27. Clar. & ibi Zachar. in addit. in §. feudum q. 12. nam

hec

hoc caſu prima opinio ſuſtinetur, vt diſtinguendo ſcriptum reliquit idem *Iacobinus in d. verbo, & cum pacto nu. 15.* Accedat Imperat. approbatio *Crauet. conſ. 135. nu. 31.*

Ad ſecundum dubium non conſtare de prima inueſtitura, & ante conditum ſtatutum ſemper fuiſſe ſolitum, vt ſolus primogenitus in Dominatu Hanaù ſuccedat, vt clarè
25 conſtat ab anno 1250. ad diem conditi ſtatuti videtur, reſpondendum indubitatam oriri præſumptionem, vt ad primogenitum ſolùm feudum ſpectet *Abb. in c. licet ext. de voto, & voti redempt. col. 2. verſ. item nota Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 33. num. 2. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 23. tit. 3. nu. 4.* taleinq; conſuetudinem vti fauorabilẽ, & iuri diuino conformem ſeruandam eſſe dixit poſt alios *Rauderſ. d. c. 44. nu.*
26 *70.* ſuſtinens in caſu dubio non eſſe recedendum à conſuetudine, & interpretatione, per quam feudum pertineat ad primogenitum tantum *Iacobin. in cod. tit. de feudis in d. verbo & cum pacto nu. 13.* ita etiam dixerunt *Bald. in tract. de feudis in tit. de feudo Marchiæ Ducatus, & Comitatus nu. 3. Zaſ. & Gabr. de quibus per Manticam eod. tract. de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 45. nu. 24.*

Ad tertium, an ſuppoſita tali per ſtatutum ſuccedendi forma, ſemper obſeruata dici poſſit, eo quod in tranſactione de anno 1398. & in laudo per Archiepiſcopum Maguntinum, dum eſſet Arcicancellarius, & Sacri Imperij Elector anno 1404. etiam aſſentientibus Philippo Comite in Haſaù, & altero Philippo Comite à Falchaſtain fuit Conuentum, & reſpectiuè declaratum, quod ſi Vlricus tunc viuens primogenitus Dominus in Hanaù decederet abſq; hæredibus feudalibus, Dominatus Hanonienſis vniuerſus, cũ omnibus pertinentijs deuolueret ad eius fratres Rheinardum, & Ioannem, videtur reſponderi poſſe ex eiſdem tranſactione, & laudo conſtare, quod Vlricus tunc erat ſolus Dominus in Hanaù.

Secundò, ex eiſdem non poſſe dici formam antiquam ſuccedendi fuiſſe alteratam maximè, quia ibi adiecta fuere hæc verba, prout hactenus iuris, & conſuetudinis fuit in Dominatu Hanaù, quæ verba non alterare, ſed reſeruare dixit nouiſſimè poſt alios *Barboſ. in tract. de dictionibus in dictione 249.*

Tertiò, erit aduertendum, quod tempore d. laudi Dominatus Hanaù erat depredationibus, rapinis, aliſq; omnis Generis incommodis obnoxius, quare cum Vlricus de per ſe tunc ad Regimen inhabilis eſſet, fratres etiam ex eorum intereſſe prouidere cupientes, non vti Domini, ſed vti Tutores, & Adminiſtratores ibi ad Vlrici fratris vitam conſtituuntur, & quando ipſe Vlricus feudalem vnum, ſeu plures haberet hæredes, natu maximus filius ibi in Hanaù Dominus declaratur infantum, vt ſi adoleuerit, & ad legitimam ætatem peruenerit, ijdem Reinardus, & Ioannes fratres à tutela, & adminiſtratione excluſi ſint, in caſuq; obitus abſq; hæredibus feudalibus, ibi declaratur feudum deuolui debere ad eoſdem Reinardum, & Ioannem abſque fraude, ex his enim non credo poſſe dici ſtatutum, & formam ſuccedendi non fuiſſe obſeruatam, nam ibi legitur adiecta modificatio, prout hactenus iuris, & conſuetudinis fuit, & ipſi Vlrico de per ſe impotenti potuerunt, imò debuerunt Coadiuto-
27 res conſtitui *Archid. in c. item obycitur 2. q. 7. 10. And. in c. cum inter vniuerſas de elect. Bald. in rub. & in c. 1. an incertus, vel alius imperfectus nu. 1. Tiraquel. de primogenijs q. 23 n. 2. cum ſeq.* & ex effectu ſubſecuto conſtat ſolum Reinardum Vlrico abſq; filijs mortuo ſucceſſiſſe, cui deinde ſucceſſit alter Reinardus filius primogenitus, vt probatum fuiſſe legitur, & ſic expoſt obſeruatum.

Ad quartum, vtrum ſucceſſor ad bona poſt ſtatutum acquiſita ſit admittendus, videtur minimè dubitari poſſe, nam ex ſtatuto diſpoſitum legitur, quod omnia acquiſita, &
28 acquirenda comprehendantur, & id fieri potuiſſe, poſt *Alex. dixit And. de Pomate ad Bart. in l. ſi ex toto ff. de leg. 1. & ibi Iaſ. nu. 1.* dicens augmentum iudicari debere tam-

quam principale, tale igitur nomen Dominatus comprehendit nedum id, quod
tempore conditi ſtatuti erat, ſed omne, id, quod ex poſt augmentatum fuit *Bart. & Doct. in l. ſi ita ff. de auro & arg. leg. Rub. Alex. conſ. 95. nu. 14. Surd.* poſt alios *deciſ.* 88.
nu. 11. dicens, quod augmentum vti acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, &
quod idem eſt iudicandum, *& in tract. de alimentis tit.* 1. *q.* 42. *nu.* 76. & videmus,
19 quod nedum res aliena legari poteſt §. *non ſolum inſt. de legatis*, ſed etiam id, quod
futurum eſt *l. quod in rerum natura ff. de leg.* 1. *& ibi Bart. Bald. Caſtr. & Iaſon. num.* 1.
operaturque, vt dixi, obſeruantia ſubſecuta, & ſtatutum, ſecundum eam eſt inter-
pretandum, quamuis illius intellectui diſcreparet, in terminis noſtris *Ang. conſ.* 184.
col 1. *Natta conſ.* 406. *nu.* 28. *Cephal. conſ.* 272. *nu.* 244. *Bec. conſ.* 101. *nu.* 49. *Socin. conſ.*
145. *nu.* 2. *&* 3. *lib.* 1. *Surd. conſ.* 297. *nu.* 8.

Ad quintum, nunquid ſaltem legitima ex hoc feudo ſecundogenitis, debeatur, & ne-
20 gatiuè reſpondendum eſt, quia feudum eſt eius naturæ, vt ad primogenitos tantum
deueniat *Hoſt. Io. And. poſt gloſ. in c. licet ext. de voto*, prohibitaq; eſt Dominatus diui-
ſio *Curt. iun. conſ.* 21. *nu.* 11. *&* 12. *Pariſ. conſ.* 17. *nu.* 30. *lib* 2. *Mart. Laud. Gulielm. de
Cuneo*, & alij quos refert, & ſequitur *Capic. deciſ.* 2. *num.* 2. *Caſtr. Alex. Ruin. Cuchius
Vaſq. Clar.* & alij, de quibus per *Graſ. in* §. *legitima q.* 21. *nu* 1. *Cephal. Roland. Bertazol.
Tiraquel. Lud. Scrader. Pereg.* & alij, quos nouiſſimè ſequitur, & commendat *Mangil.
in tract. de imputat. & d. tract. q.* 37. *nu.* 12. dicens talia bona extra omnem defuncto-
rum ſubſtantiam eſſe conſideranda, ſubiungens, quod ſi aliter eſſet ſecundogenitus,
21 per indirectum haberet partem illius feudi, quam directè habere prohibetur, contra
regulam cuipiam non eſſe concedendum, quod directè ei prohibitum eſt *l. quod di-
22 ctum ff. de pactis.* Sat. n. eſt, quod ſecundogenitus, & alij in vlteriori gradu habeant
23 vitam, & militiam, quæ eſt temporalis *Capic. d. deciſ.* 2. *d. nu.* 2. quare credo Co. Al-
bertum præter vitam aliud conſequi non poſſe, addendo, quod legitima peti non
poteſt ab ijs, qui ab inteſtato non ſuccedunt, *l. poſthumus* §. *ſi quis ex his ff. de inoff. te-
ſtam. l. quaritur, & l. parentibus C. eodem*, & idcircò cum Co. Albertus non poſſit ſuc-
cedere, quia frater primogenitus habet feudum à lege, & à primis contrahentibus,
& ſic iure ſucceſſorio feudali *Bal. in c.* 1. *de ſucceſſ. feudi*, ergo ſequitur, quod ei ex hoc
feudo legitima non debeatur.

Ad ſextum, an ſaltem loco legitimæ alimenta illius loco debita in pecunia, vel in Ter-
ritorijs, & Caſtris in feudo comprehenſis aſſignari debeant, dicitur ſatis ex ſtatuto
prouiſum eſſe, vt alimēta à primogenito cæteris fratribus præſtentur ſecundū digni-
24 tatem, & qualitatem, non ſimpliciter ſecundum ſuam neceſſitatem, habita ſemper
hac conſideratione, quod primogenitus honorificè Principatum, ſeu Dominatum
regere poſſit *Hoſt. Io. And. & Abb. in d. c. licet ext. de voto. Idem Io. And. in c. ſine culpa
de reg. iuris in ſexto in Mercurial. lib. Iacobin. de S. Georgio in l. cum antiquioribus in* 8. *q.
C. de iure delib. Tiraquel. de primogen. q.* 4. *nu.* 33. *Sura.* qui alios plures allegat *in d.
tract. de alimentis tit.* 1. *q.* 27. *nu.* 1. *& in tit.* 4. *q* 18. *nu.* 26. non tamen credo ſufficere,
ſi ſoluantur Floreni Francoforteñſes, de quibus Vlricus in ſtatuto tali caſu ſecundo-
genitis, & alijs fratribus prouidit, ſtante temporum variatione, & pretiorum rerum
augmento *DD. omnes in l. adeò in arbitriū ff. de eo quod certo loco, & in l. pretia rerum* §.
25 *nonnulla tamen ff. ad l. falcidiam*, & in Dotibus, in quibus par eſt ratio cum de vno
ad aliud valeat argumentum *Roderic. in l. quoniam in prioribus in ſecunda limit. n.* 10.
C. de inoff. teſt. tenuerunt etiam *Portius conſ.* 92. *num.* 102. *verſ. Nono quaritur Crauet.
conſ.* 291. *nu.* 4. *verſ. quinto Marziar. in ſua epitome fideicommiſſaria q.* 48. *nu.* 76. *Petra
de fideicommiſſis q.* 8. *nu.* 456. *Amatus deciſ. Marchiæ* 28. *nu.* 14. & ratio eſt, quia ſi ipſe
ſtatuens viueret, & talia rerum pretia videret, ſic diſponeret, vt ibi *Amatus nu.* 15.

àduer-

Digitized by Google

aduertit, & quando alimenta in pecunia ſolui non poſſent, ex introitibus Caſtro-
26 rum, & aliorum bonorum Dominatui ſubiectorum ſoluenda eſſent, eo quod ex coniunctione ſanguinis frater primogenitus fratres alere obſtrictus eſt *Surd. d. queſt. 27. num. 7.*

Ad ſeptimum, an tranſactio de anno 1604. 11. Ianuarij inter Philippum Ludouicum Comitem in Hanaù, & Co. Albertum eius fratrem eum obliget, ſeu ſaltem de nullitate, & læſione dici poſſit, creditur, quod non, nam idem Co. Albertus approbauit ordinationes, & ſtatuta antiqua, in quibus cauetur in Dominatu, ſolum primogenitum ſuccedere debere, ipſeq; Co. Albertus ibi pro ſuis alimentis maximam conſecutus fuit bonorum aſſignationem, ex quibus honeſtè, & ſecundum Natalium, & propriam dignitatem viuere poteſt, ab eoque hodie, vt mihi ſupponitur, talia bona de-
27 tineutur, & poſſidentur, iis. n. ſtantibus, & ſolemnitatibus ampliſſimis, quæ in tranſactione leguntur, non poterit dici, nec de nullitate, nec de læſione *Rub. Alex. conſ. 133. nu. 18.* Nec facit, quod Co. Albertus ſit minor, quia nihilominus tranſactioni ſtare tenebitur, donec de læſione doctum erit, ita per multos probat *Crauet. conſ. 685. nu. 16. & conſ. 717. nu. 29. lib. 4.* minuſq; etiam tranſactionis nullitate ſuppoſita eſt audiendus, donec effectiuè omnia bona ſibi aſſignata reſtituerit; nam concluſio eſt
28 firmiſſima, quod minor petens aduerſus tranſactionem, reſtitui omne id, quod occaſione tranſactionis conſecutus eſt reſtituere debet *Pariſ. conſ. 96. nu. 112. lib. 1. Natta conſ. 371. Crauetta conſ. 7. nu. 14. & conſ. 747. nu. 7. Menoch. conſ. 644. nu. 3. 4. & ſeq. lib. 7.* qui de communiori atteſtatur, etiam ſi contractus nullus appareret *l. prædior. & l. ſi prædium C. de prædijs minor.* idem *Crauetta conſ. 758. nu. 6. lib. 5. Rebuf. conſ. 144. ad finem Gabr. conſ. 33. nu. 10. lib. 1. Cephal. conſ. 207. nu. 37. lib. 2. Scot. conſ. 20. nu. 68. tomo 2. lib. 8. Rimin. iun. conſ. 5. nu. 76. lib. 1. & conſ. 452. nu. 57. lib. 4. Bertazol. conſ. 13. nu. 4.* in ciuilibus, ſed vt audiui, omne obiectum remouetur, ex quo dicitur probatum eſſe Co. Albertum tempore tranſactionis non fuiſſe minorē, ſufficit. n. quod tunc vi-
29 geſimum quintum attingeret annum *l. qui filium §. Sabinus ff. ad trebel. l. 1. ff. de manumiſsionibus*, & ibi *Doct. Gratus conſ. 57. nu. 9. lib. 1.* Addamus per quinquennium tacuiſſe, & per multos actus tranſactionem ratificaſſe *l. 1. & 2. C. ſi maior factus l. 3. §. 1. ff. de minor.*

Ad octauum, & vltimum, an Co. Filippus Ludouicus, & ſeu ex eo primogenitus teneatur d. Co. Alberto omnia inſtrumenta, & ſcripturas, quæ in Archiuio Dominatus conſeruantur edere, & videtur regulam eſſe notiſſimam, Reum non teneri edere Actori, vt omnes affirmant *in l. 1. ff. de edendo, l. qui accuſare C. eodem*, & ſi aliter diceretur, facillimè primogenitus fraudaretur, nam Dominatus ſecreta panderentur, & id non ſolum de iure communi procedit, verum etiam de æquitate, vt notant *in ead. l. qui accuſare Aret. & Decius nu. 2. & 4.* & ſi quodammodo iniuſtum, & rigoroſum videatur, eo quod maius malum eſſet, ſi Reus contra ſe edere cogeretur *l. nemini graue C. de teſtibus*, & ex quo Arma non ſunt de Domo Rei ſumenda, cum eſſet inconueniens, vt quis ſuo gladio ſe iugularet, & ne ſecreta facultatum pandantur *Decian. conſ. 61. nu. 12. lib. 1. Ruin. conſ. 69. nu. 14. lib. 4.* in hoc tamen non inſiſto, ſciens regulam limitari in Communitate, quando eſt Rea *Veral. deciſ. 294. lib. 1. Rſcctus in Collectan. collect. 240.* ex his. n. ſecundum ſenſum, meum omnibus octo quæſitis mihi propoſitis reſpondi. Saluo tamen &c.

CONTROVERSIA LXXXI.

Pro Illuſt. D. Margherita Gallutia.

SVMMARIVM.

Mater tranſiens ad ſecunda vota, amittit ſucceſſionem filij, nu. 1.

Declara vt nu. 2.

Filius tamen poteſt conſentire tacitè, ſiue expreſſè, nu. 3.

Etiam ſi ſit minor, num. 4. Imò impubes, nu. 11.

Vel ſi maritus dediſſet licentiã nubendi, nu. 5.

Vel ſi vltra præſentiam, & taciturnitatem filij interuenirent alij actus poſitiui, nu. 6. 9. & 13.

Burat. in deciſ. 82. declaratur, nu. 7.

Statutum Bonon. in principio de ſucceſſione ab inteſtato aſcendentium, & collateralium declaratur, nu. 8.

Sarmient. lib. 10. ſelect. ſententiarum cap. 4. reprobatur, nu. 10.

Si filius non ſit teſtatus, videtur tacitè remittere Matri pœnam, ne ſibi ſuccedat, nu. 12.

Iniuria non poteſt dici facta filio, dum Mater nobiliſſimo Viro nubet, n. 14.

In dubio eſt iudicandum Matrem non excludi ab hæreditate filij, nu. 15.

Religio non dat de iniuria, nu. 16.

Adſit Deus, & Virgo.

IN hac cauſa vertente inter Illuſt. D. Margheritam Galutiam Matrem, & Ill. D. Iuliam de Campagnis puellam eius filiam, crederem eamdem Matrem aſſequi poſſe portionem virilem hæreditatis Domini Franciſci eius filij, & d. D. Iuliæ fratris, & ſi ad ſecundas tranſierit nuptias, nam licet Mater tranſiens ad ſecundas nuptias, amittat ſucceſſionem filij ex primo matrimonio ſecundum aliquos quoad proprietatem, *per*
1 *tex. in l. fæmina* §. *illud C. de ſecundis nuptijs*, tamen diſpoſitio d. legis a Matre non adimit hæreditatem alterius filij prædefuncti, intantum, vt poſſeſſionem virilis portionis & proprietatem retinere, & alienare poſſit, donec viuit, dummodo non in ex-
2 traneas perſonas, ita ibi declarant *Albericus Bald. nu.* 1. & alij dicentes, quod Mater habet fruitionem cauſalem, ideſt cum proprietate, donec viuit, & *Salicet. in d.* §. *illud nu.* 3. refert præciſa verba, *Nota, quod Mater, quæ iam ſecundo nupſerat, non prohibetur ſuccedere filio in omnibus*, id etiam affirmat *Sicard. ibi nu.* 4.

Addatur conſenſus filij defuncti, qui dupliciter conſiderari poteſt expreſsè, de quo non
3 eſt dubium, & deinde tacitè ex approbatione nuptiarũ, dum filius non diſſenſit, vel non reclamauit, nam ex eius taciturnitate reſultat approbatio, intantum, vt eius ſoror non poſſit habere proprietatem, ita in terminis concludit idem *Sycard. in d.* §. *illud nu.* 5. id. n. ſuſtinet ex *gloſ. in auth. de non eligendo ſecundo nubentes*, & ibi *Ang. nu.* 8. & ſufficere tacitum conſenſum ad remittendam pœnam, etiam ſi filij ſint minores, cum ſufficiat, vt interuenerit conſenſus Tutoris, vel Curatoris, poſt *Myſingerum, &*
4 *alios* dixit nouiſſimè *Coſta in tract. ſeu tit. aut ſciebat, aut ignorabat aſſint.* 52. *cent.* 2. *num.* 6.

Et

Et in hoc caſu crederem non obſtare *deciſ 80.p.2.diuerſor.* Vbi *Reuerendiſs.Merlinus* vi-
detur affirmare tacitum non ſufficere filiorum conſenſum, cum agatur de notabili
præiuditio, & de renuntiatione benefitij in iure ſcripti, nam *primò Doctores* allegati
nu.21. id non affirmant *Io n.de Garentibus in rub. de ſecundis nuptijs nu.7.* poſt enarra-
5 tas pœnas ſecundò nubentium *nu. 112.* pro primo remedio ad illas euitandas dixit
ſufficere expreſſam, vel tacitam primi Mariti licentiam, & ita etiam affirmant plures
allegati à *Trentacinq.in tit.de matrimonio lib.3.reſol.5.nu.22.& 23. verſ. hæc conclu-
ſio, & Boer.deciſ.185.nu.20.* Quæ licentia videtur patens, dum ei reliquit amplum le-
gatum, etiam ſi ſecundò nubat, imò eam ſubſtituit filijs deficientibus, idemq; *Garo-
nus nu.116.* approbat diſpoſitionem *gloſ.in d.auth.de non eligendo ſecundo nubentes in
verbo copulentur*, & ſuſtinet idem reſultare ex ratihabitione liberorum primi matri-
monij ſubiungens eſſe notandum, cum alibi non viderit, & plures pro ſua opinione
comprobat ex auctoritatibus *Romani, Barbatiæ præpoſiti Card. Alexandrini, Cremen-
ſis, Cepolæ, Bolognini*, & aliorum plurium primæ claſſis, conſiderat etiam illud ver-
bum, forſitan, inferens, quod ſi filij conſenſerint, non contriſtantur de tranſitu ma-
tris ad ſecundas nuptias, & quamuis *Garonius* videatur *nu. 118.* ſuſtinere non ſuffi-
6 cere præſentiam, & taciturnitatem, id non affirmat, quando plures actus poſitiui cu-
currerunt, id etiam videtur affirmare *Sanchez.* in allegato *lib.1. de Matrimonio diſpu-
tat.89.nu.44.* hic enim interuenit continua cohabitatio, & Comeſtio ad eamdem
menſam, imò plura alia, ex quibus de conſenſu dubitari non poteſt *Fachin. lib. 3.
contr.iuris cap.65.concl.1.* non excludit, quin poſſet interuenire ſecundum varias, &
diuerſas factorum circumſtantias, & *Caſtilius* pariter allegatus *in tract.de vſufructu c.
2.* poſt relatas opiniones, & Doctorum diſputationes *nu.116.* videtur & ipſe admit-
tere, vt ſi vltra præſentiam interueniat aliquis actus poſitiuus filij primi matrimonij,
videantur conſentire ſecundis nuptijs, *& nu.120.* dixit ſemper præſentem, & tacen-
tem in ſibi præiuditialibus haberi pro conſentiente, maximè aliquo actu poſitiuo ex-
teriore interueniente, *& nu.125.* admittit ſigna, & ratificationis coniecturas pro ſuf-
7 ficientibus. Minuſq; videtur obeſſe huic intentioni, id quod habetur *ex Buratto deciſ.
82.* quæ eſt *deciſ.638.p.1.in recent.* nam vt ibi *nu.9.* legitur, cohabitatio non erat in
eiſdem Manſionibus, ſed ſeparatim, etiam quoad menſam, & ibi approbat actus
poſitiuos, & ad eum *Ferentil.in lit. E.*

Nec obſtat *ſtatutum noſtrum in principio in rub. de ſucceſſ.ab inteſt. Aſcendentium, & Colla-
8 teral.* nam loquitur, quando plures remanent aſcendentes in illis verbis extantibus
aſcendentibus, & ratio eſt, cum non conueniat, vt pluribus extantibus aſcendenti-
bus illa ſuccedat, quæ ad ſecunda vota tranſiuit, minuſq; ſtatutum excludit viduam
ab vſufructu, etſi ad ſecundas tranſeat nuptias *Rota Bonon.84.nu.10.* & de tali ſtatu-
to abundè loquitur *Laur. à Pinu conſ.31.nu.3.4.6. & plurib. ſeqq.* & moriente ipſa
filia, proprietatem eſſe matris, dixit *Manentes deciſ.47.nu.60.& 68.*

Nec pariter faciunt auctoritates mihi oretenus allegatæ *Martini Andreæ deciſ. 98. nu. 8.*
poſt tractatum *Statilij de Saluiano, ſeu deciſ.51.in libro ſuo, & Sarmienti lib.1 ſelecta-
rum interpret.c.4.per totum*, nam primò *Martinus And.* concludit, quod ſi cum præ-
9 ſentia, & taciturnitate interueniat aliquis actus poſitiuus, cenſeatur remiſſa iniuria
ob tranſitum ad ſecundas nuptias, vt nu.7. in caſu autem ſuo per paucum tempus fi-
lia, cum Matre nupta ſecundò viro habitauerat, & quod mirum eſt, idem *Mart.
Andr.in deciſ.74.nu.20.& ſeq.* admittit Matrem binubã ad ſucceſſ. filiorũ primi ma-
trimonij, & ſuſtinet non dici bona paterna, dum filij prædicti, & alijs fratribus mor-
tuis ſucceſſerunt, *& Surd.* ab eo allegatus *deciſ. 99. nu. 12.* dicit, quando longa fuit
cohabitatio eſſe remiſſam talem iniuriam, & pluribus auctoritatibus id veriſſimam

reputat, *Sarmientus* verò eſt reprobatus à *Pereg. in deciſ. Patauina* 13. *nu.* 10. afferenteratationem inconuincibilem, nam ſicut non datur iniuriarum actio Hæredibus iniuriantis, multò minus dabitur contra Hæredes iniuriantis, & idcircò *Galerata de re-*
10 *nunciat. tomo* 2. *cent.* 1. *cap.* 98. *nu.* 11. *&* 12. non obeſt cum ſit eiuſdem *Sarmienti* re-
11 lator, & in concluſione dixit cummuniter contra *Sarmientum* tenere omnes Doctores, & idcircò tacitum conſenſum ſufficere dixerunt *Miſingerius cent.* 5. *obſer.* 24. *nu.* 9. poſt *Bertrand. conſ.* 58. *lib.* 1. *& Coſta* in loco de quo ſupra *cent.* 2. *diſtinct.* 52. *& Fachineus lib.* 3. *contr. iuris* c. 65. *verſ.* 4. *concluſio, & in verſ. iam quid mihi Pereg. deciſ.* 13. *nu.* 10. *& ſeq.*

Minuſque reſponſum videtur rationi vltimo loco per me adductæ, nempè, quod mo-
12 riente filio abſq; teſtamento ſublata ſit iniuria, & pœna aduerſus mulierem ſecundò nubentem, vt affirmat *Roland. conſ.* 81. *nu.* 15. *lib.* 3. ſtat ergo firma concluſio, maxi-
13 mè accedente licentia ſibi per maritum primum conceſſa, dum ei prælegauit, & in caſu deficientiæ filiorum in hæreditate, ſubſtituit, vt fatentur *omnes in d. l. fœmina*, vt ſupra dixi.

Non eſt tamen prætereundum, quod d. D. Margherita nupſit ſecundò Illuſtriſ. D. Io.
14 Galeatio Roſcio de nobiliſſima familia, in qua plures Doctores, Comites, Patritij, & Senatores extitere, & fuit filius ſororis Illuſtriſs. Senatoris Legnani, adeout non poſſit dici iniuriam Marito primo, & filio fuiſſe illatam, nam dignitas, & filij Nobilitas ſibi à d. ſecundo coniugio fuit aucta, ita in terminis affirmat *Paul. Leon. conſ.* 9. *nu.* 9. *per totum, & Machel.* noſter Conciliis *patroc.* 29. *nu.* 10. vbi etiam dixit ſufficere filij ſcientiam abſq; conqueſtu, & in dubio declarandum eſt Matrem non debere excludi ab hæreditate filij *Gratian. in diſcept. c.* 275. *nu.* 24. *cap.* 668. *nu.* 2. *& cap.* 971. *nu.*
15 49. *Ludouiſ. deciſ.* 415. *nu.* 6.

Et vt audio, d. D. Iulia eſt profeſſa in Monaſterio S. Catherinæ, quo caſu, ſi ita eſt, ita *Rota deciſ.* 223. *nu.* 9. *& ſeq. nu.* 13. ex quo Religio non dat de iniuria.

Et ex his &c.

CONTROVERSIA LXXXII.

Pro D. Dominico Triaferro cum D. Troilo de Vrſis

SVMMARIVM.

Fideiuſſor debet indemnis conſeruari à principali ex natura fideiuſſionis, nu. 1.

Locator ad duo tenetur, nempè ad præſtan. rem locatam, ſecundò efficere, vt conductor bonis conductis frui poſſit, nu. 2.

Sequeſtratiò impedit conductori perceptionem fructuum, adeout pro illo anno, quo fuit facta ſequeſtratio non teneatur ad penſionem, nu. 3. *&* 6.

Maximè ſi præceſſit proteſtatio per conductorem facta locatori, nu. 4. *&* 6.

Etiam quod conductor in ſe ſuſcepiſſet omnes caſus fortuitos, nu. 5. *Etiam ſi factum locatoris eſſet iuſtū, n.* 11.

Liberato conductore, dicitur liberatus fideiuſſor, nu. 7.

Quando fideiuſſor non fuit diligens, nec oppoſuit debitas exceptiones, ſoluens repetere non poteſt, nu. 8.

Sed culpa ſua fuit exactus, nu. 9.

Facta

Facta alteratione, conſenſus deficit, nu. 10.

Ante aduentum diei ſolemnitatis deſtinata hippoteca exerceri non poteſt, nu. 12.

Emphiteota ſi impediatur poſſidere rem emphiteoticam, non tenetur præſtare penſionem, nu. 13.

Adſit Deus, & Virgo.

DOm. Dominicus Tiraferrus, qui prędium conducebat ab Illuſt. D. Trollo de Vrſis, prætendit ſe liberatũ ab affictibus illius anni, quo ſequeſtrum in fructibus fuit factum, adeout nequaquam teneatur ad indemnitatem D. Caroli Burzani, qui mediante Procuratore ſoluit lib. 1020. eod. Tiraferro Inſcio.

Nam licet receptum ſit in iure, quod fideiuſſor poſſit agere ad damna, & intereſſe contra debitorem principalem, quia de natura fideiuſſoris eſt, quod fideiuſſor indemnis conſeruetur, etiam quod expreſsè non fuerit promiſſum *c. peruenit*
1 *ext. de fideiuſſ. Bald. in l. in conſtitutionibus C. de vſur. deciſ. 222. n. 6. p. 6. ibi uerſ.* nam magna eſſet, iniquitas, quod fideiuſſor eſſet in damno, vt latè comprobat *Abb. conſ. 60. verſ. quoniam ſatis abundè lib.* 1. vnde cum ex cauſa fideiuſſionis factæ pro Tiraferro fuerunt D. Vrſio ſolutæ petitæ ſummæ affictuum, videtur conueniens, vt pecunias ſolutas per fideiuſſorem ipſe refundat pro conſeruatione indemnitatis ab ipſo Tira ferro promiſſæ in inſtrumento contractus locationis, & conductionis inter partes celebrato.

Attamen his, & alijs, quæ inferius proponentur, minimè obſtan. dicitur d. Tiraferrum non eſſe obligatum, nam Vrſius locator ad duo copulatiuè tenebatur, nempè ad præſtan. poſſeſſionem, ſiue fundum locatum, ſecundò efficere, vt conductor bonis
2 conductis frui poſſit *l. ex conducto §. ſi vis Tempeſtatis ff. locati in princ.* & eſt recepta, & communis opinio, *vt ibi DD.* vnde cum Tiraferro conductori fuerit à D. locatore ablata facultas vtendi re locata, vt ſtatim demonſtrabitur, idcircò non tenetur ad præſtandum, ſeu ſoluendum affictus, ſed debet abſolui pro eo anno, quo fructus fue-
3 runt ſequeſtrati, cum ſequeſtratio ſit actus, quo impeditur conductor vti re locata ad ſui libitum, vt firmat *Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. nu. 87. & plur. ſeq.* & ideò vti facto locatoris impeditus ad affictuum ſolutionem, non tenetur, maximè ſtante
4 proteſtatione facta locatori d. de cauſa nempè nolle teneri ad affictus, nec amplius in locatione perſeuerare *tex. eſt in l. ſi fundus ff. locati, & latè Menoch. conſ.* 55. *num.* 11.
5 14. *lib.* 1. ampliando etiam in caſu, in quo Conductor in ſe ſuſceperit omnes caſus fortuitos, quia nunquam excluditur caſus prouenien s facto, & culpa locatoris, etiam ſi factum locatoris eſſet iuſtum, vt per *Io. de Anan. conſ* 74. *nu.* 2. *Socin. iun. conſ.* 120. *nu.* 3. *lib.* 5. *Crauet. conſ.* 95. *nu.* 8. *Anchar. conſ* 414. *nun.* 1. & 2. & in puncto, quod
6 per ſequeſtrum factum ad inſtantiam locatoris conductor liberetur à præſtatione mercedis, probat idem *Menoch. conſ.* 246. *nu.* 33. *& plenius conſ.* 531. *poſt Anchar. conſ.* 248. *vbi ſub nu.* 12. comprobat, quod factum locatoris etiam iuſtum præſtat ipſi conductori exceptionem, cum teneatur locator facere, quod conductor frui poſſit re locata *l. ſi quis fundum §. Imperator ff. locati l. cum proponas C. de naut. fœnore Alciat. reſp.* 689. & eo magis, quia ſequeſtratio de iure, & ex æquitate, vt concluditur eſt prohibita *l. vnica C. de prohibit. ſequeſt.* accedente nempè proteſtatione ſibi locatori facta per conductorem occaſione d. ſequeſtri, de qua ſupra fuit dictum, ex qua ab ipſo

con-

conductore excluditur omnis culpa, etiam in omittendo, & magis grauat locato-
rem, qui dictum impedimentum reuocare non curauit *d.l.ſi fundus, vbi Gloſ. & DD.*
ff.locati, & cum ex prædictis ſit liberatus conductor, per conſequens dicitur libera-
7 tus fideiuſſor *l.2.ff.de fideiuſſ.l.fideiuſſores magiſtratuum §.vlt.eod. tit.Socin. conſ. 273.*
lib.2. quia acceſſorium non poteſt ſtare ſublato principali, ita concludit *Menoch. d.*
conſ.246.nu.3.lib.3. quę opinio plenius comprobabitur ex reſponſionibus dandis ad
contraria, quorum primum ſupra firmatum, non obſtat, quia procedit, quando
8 fideiuſſor fuit diligens, & oppoſuit debitas exceptiones, alias ſoluens repetere non
poteſt, vt factum eſt in caſu noſtro, in quo fideiuſſor non ſe defendit, proponendo
ea, quæ ſupra deducta, & allegata ſunt de impedimento dato à locatore, & vlterius
appellando, quando opus eſſet, & ideò ſibi imputetur *Bart. in l. exceptione nu. 1. &*
ſeq. ff. de fideiuſſ. fideiuſſor .n. qui ſua culpa fuit exactus, non recuperat à principali,
9 qui exigi non poterat *l.ſi procurator § ſi is ff.quod quiſq; iur.* & ibi *Alex.& l.ſi procurator*
§. ignorantes ff. mandati, quia fideiuſſor, qui omniſſis exceptionibus ſuo principali
competentibus ſoluit à repetitione excluditur, vt ſupra fuit dictum, cum culpa ſua id
acciderit, maximè cum ſibi fuerit notificata, etſi proteſtatio locatori, vt ſuperius fa-
cta fuerit, voluntate propria voluit ſoluere, nec ſinè expectare *Dec.conſ. 74. & conſ.*
102.nu.2.verſ.vnde tunc denunciatio, & eſt tex.l.vbicūq; ff.de fideiuſſ.& l.nouatione C.
eodem l.cum in plures §.lege ff.locati Socin.conſ.62.nu.23.lib.4. & potiſſimum ratione,
10 quia facta alteratione, deficit conſenſus, quo caſu obligatio non tenet, ita ex regula
correlatiuorum, & principalis, & acceſſorij eſt concludendum contra fideiuſſorem,
maximè ex rationis indemnitate, & mutatione, ſeu alteratione obligationis ab
ipſo fideiuſſore facta cum D.locatore.

Nec pariter obſtat dicere, quod ſequeſtrum potuit fieri ex deterioratione Tiraferri con-
ductoris, quia pro cauſa ciuili fuerat carceratus, vnde cum ſequeſtrum concedatur
ne fructus diſſipentur, æquitas ſuadet legitimæ fuiſſe commiſſam, cum alium finem
D.locator non haberet, quia quicquid ſit de veritate huius propoſitionis in facto re-
ſpondetur nō iuſtificare ſequeſtrationē, quia vt reſpondet *Menoch.d.conſ.246.n.33.*
verſ.nec ad rem facit dictoq; Locatori fuerat abundè prouiſum de fideiuſſore idoneo.

Vltra quod etiam ſi factum locatoris eſſet iuſtum, non tamen releuat, vt per *Menoch.*
11 *d.conſ.55.nu.4.lib.1.* quia impedimētum hoc facti ita probat excuſationem, ſicut im-
pedimentū iuris *Alba Mandel.conſ.118. n.26.lib.1.* vltra quod ſuperius fuit dictum
non poſſe d.locatorem ſe excuſare. Nec facit, quod Tiraferrus eſſet in mora, non
ſoluendo affictus debito tempore, cum veritas ſit in contrarium, nam ſequeſtratio
eſt facta die ſeptima Iulij pro ſolutione facienda in vigilia Aſſumptionis Glorioſiſſi-
mæ Virginis Auguſti. Hinc ſequitur de iure non iuſtificari ſequeſtrationem, quod
erat aliud partis fundamentum ex hippoteca, de qua in Inſtrumento contractus lo-
12 cationis, cum verum ſit, quod ante aduentum diei ſolutionis deſtinatæ hippoteca
exerceri non poſſit *l cum ſoluenda pecunia ff. de diſtract. pign.* ea ratione, quia ad hoc,
vt hippoteca competere poſſit, requiritur, quod debitor in mora conſtituatur *Aſ-*
flict.deciſ.12.num. 7.& ſeq.Tuſch.in verbo Mora concl.375. nu.2.& 376. nu.12. ſtan-
te d. impedimento, d.Tiraferrus non tenebatur ad ſolutionem, prout dicimus de
13 emphiteota, qui non tenetur præſtare promiſſam penſionem, quando impeditus eſt
poſſidere rem emphiteoticam, vt per *Dec.in auth.qui rem nu.16. C. de ſacr. S. Eccl. &*
conſ. 58. Clar. in §. emphiteoſis q. 8. verſ.ſed quæro, alios etiam refert Menoch. d. conſ.
351.nu.15.

Cum igitur in facto plenè, & concludenter conſtet locatorem licet idonea fideiuſſione
ſecurum, non permiſiſſe conductori vti, & frui re locata, & ſic non impleuiſſe ex
parte

Digitized by Google

parte ſua, priuando Conductorem commodo, & effectu ipſius poſſeſſionis, & ad quæ de natura contractus, & ex obligatione iurata promiſerat meritò affictus ei non ſunt præſtandi, nec ab ipſo Tiraferro, nec ab eius fideiuſſore, quos tum ſoluerit fideiuſſor repetere non poteſt à principali debitore, cum præſtiterit, quod non tenebatur ex fideiuſſionis obligatione.

CONTROVERSIA LXXXIII.
Pro DD. de Zechellis.

SVMMARIVM.

Statutum Bononiæ in rub. de ſucceſſ. liber. aſcendentium deficientium condito Teſt. in §. fin. an habeat locum, quando ex filia remanent filij, nu. 1. declaratur, nu. 3. & nu. 9. & 12.

Statutum loquens generaliter, & indiſtinctè, indiſtinctè debet intelligi, nu. 2.

(Vel) verbum eſt reſtrictiuum, nu. 4. & aliquando limitatiuũ, nu. 6. & aliquando ſtat ampliatiuè, nu. 13.

Contrarietas ſemper eſt euitanda, n. 5.

Statutum Bonon. excludit filiam dotatam à legitima, nu. 7.

Itẽ & nepotes ex filia, nu. 8. & nu. 11.

Statutum prædictum de ſucceſſ. liberorum in §. fin. alio modo legitur in originali in Archiuio, quam quod ſit impreſſum, nu. 10.

(Quocumque modo) hæc dictio comprehendit omnes caſus expreſſos, n. 14.

Adſit Deus, & Virgo.

1 Viſo longiſſimo Conſulto Doctiſſimi Domini Albani, vbi ſupponitur condito Teſtamento *ſtatut. Bonon. in rub. de ſucceſſ. liberor. aſcenden. deficientium*, condito Teſtamento *in §. fin.* non comprehendere caſum, quando ex filia remanent filij, ſeu filiæ, & eo tunc dixit deberi legitimam ex bonis Aui Materni, ſtante maximè particula, vel, quater à dicto ſtatuto replicata, eo quod quattuor contineat deſcendentium ſpecies. Prima eſt, quando Teſtator decedit relictis filiabus vna, ſeu pluribus, ibi, *ſed ſolum*. Secunda, quando Teſtator deceſſit ſolum relictis alijs fæminis per maſculum deſcendentibus, ibi, *vel alijs fæminis*. Tertia, quando Teſtator deceſſit relictis fæminis per fæminam deſcendentibus, ibi, *vel per fæminam*. Quarta, quando Teſtator deceſſit ſolum relictis maſculis per fæminam, & tales ſpecies diſiunctas eſſe affirmauit, dicens in eis non comprehendi caſum, quando ex filia extat maſculus, qualis erat Nicolaus frater Aduerſariorum, contra quas agitur pro parte DD. Floriani, & aliorum de Zechellis vigore ſubſtitutionis factæ à Dominico Zechello Patruo magno, quod non obſtare credidi, nam contrarium probatur claris verbis ipſius ſtatuti, ibi, *maſculis per fæminam natis liceat Teſtatori talibus filiabus, vel alijs maſculis per fæminam natis ſubſtituere*, ex his. n. comprehenduntur
2 etiam nepotes maſculi ex filiabus nati, & ſtatutum prædictum cum loquatur genera-

neraliter, & indiſtinctè, indiſtinctè debet intelligi *Gozad.in repet. l. omnes populi nu.*
*97.ff.de iuſt.& iure Barzius deciſ.Rota Bon.*25.*nu.*37.& cum talia verba ſint in ſepa-
3 rata oratione, non poſſunt applicari illis verbis, quæ exaduerſo ponderantur, *in*
caſu non exiſtentium liberorum, ex deciſ. 52. *inter ſtatutarias Rota Bonon.* nam ſi rectè
conſtruantur, & legantur talia verba in caſu non exiſtentium liberorum operantur,
quando dos deſtinanda eſſet, & veriſimiliter deſtinari deberet dd. liberis non extan-
tibus, nec deſtrunnt ea, quæ ſuperius in ſtatuto diſpoſita ſunt, id .n. patet ex illis
verbis, *vel quæ veriſimiliter deberet deſtinari*, ſcilicet in caſum, in quem pater filiæ mi-
norem, & incongruam dotem filiæ reliquiſſet, nam eo caſu per coniunctos honeſta
dotis quantitas poſſet arbitrari *ad for. ſtatuti* ſubſequentis, *in rub.de ſucceſſ.liberorum*
Patre, vel Matre, vel alijs aſcendentibus morientibus ab inteſt.in §. *ſi verò aliqua prædi-*
4 *ctarum filiarum*, & illud verbum, videlicet, eſt reſtrictiuum ad dictam Dotis deſti-
nationem, cum de ſui natura reſtringat *Bart.in l.quæſitum* §.*ſi quis fundum nu.*15.*ff.*
de fundo inſtructo Grattan.in deciſ.Marchia 44.*nu.*7. *Barboſ. de Dictionibus dict.* 368.
*nu.*1.& fatetur eximins exaduerſo ſcribens *ex Sacra Rota auctoritate*, & ſi dicta verba
in caſu non extantium liberorum comprehenderent totam d. ſtatuti diſpoſitionem
de directo aduerſarentur illis verbis, *vel maſculis per fœminam natis*, & eadem di-
ſpoſitio duorum actuum contrariorum productiua ſubſiſtere non poteſt *Crauet.conſ.*
985.*nu.*89.*Monac.deciſ.Florentia* 20.*nu.*28.*& deciſ.*28.*nu.*5.dicens eodem tempo-
5 re eſſe non poſſe conſtructio, & deſtructio, & contrarietatem eſſe euitandam, etiam
recedendo à proprietate verborum, probatur *ex cap.inter dilectos* §.*cæterum ext. de fi-*
*de inſtr.Surd.conſ.*230.*nu.*28.*& conſ.*279.*nu.*14.*Grattan.in diſceptat. forenſ.c.* 946.
*nu.*28.omnis igitur probabilis humana, aut veriſimilis etiam minima occaſio, vel di-
ſtinctio eſt capienda, vt ea quæ videntur contraria concilientur *l.cum falſa circa finem*
*C.de iur.& facti ignor.Alba conſ.*287.*nu.*45.*Surd.conſ.*357.*nu.*24. *Dec. in l.vbi repu-*
*gnantia ff.de reg.iur.Burat.deciſ.*206.*nu.*14. maximè dum agitur de contrarietate in-
6 continenti, & quamuis talis dictio (videlicet) pluribus modis poſſit vſurpari, & ali-
quando ſtet limitatiuè, tamen limitatiuè non poteſt dici poſita, dum ſtatutum cir-
cumſtantias omnes exponit ad ſubſtitutionem neceſſarias, & ſi declaratiuè ſemper
intelligenda eſt, habito reſpectu ad id, quod prius fuit dictum, ibi, *quod ſi aliquis*
7 *deceſſerit non relictis aliquibus filijs, vt ſupra.* Et cum ex ſtatuto prædicto filia dotata
poſſit à legitima excludi, vt ibi legitur, & comprobat *Giouagnon. conſ.* 99. *per totum*
lib. 1. per conſequens ipſa excluſa, excluduntur omnes ab ea deſcendentes *Angel.*
in §.*reliquum in auth.de hæred.venien.ab inteſt.Decius conſ.*484.*in prin.Menoch.conſ.*
172.*nu.*31.*&* 32.*Pereg.de fideicommiſſis poſt plures art.*27.*n.*18.ſuſtinens fœminam
quouis modo ad ſucceſſionem reintegrari poſſe, & ſicuti filia ad ſucceſſionem, & le-
8 gitimam non admittitur, ita nec Nepos ex filia natus, ex quo illa ratio, quæ viget in
excludendo filiam fœminam, eadem viget in excludendo filios, & deſcendentes ex
eadem filia, cum minimè venire poſſint, niſi matre, mediante qua excluſa ipſi quoq;
pro excluſis haberi debent, nam ea, quæ ſibi non ſufficiunt, alteri per illam ſuffice-
re cenſeri non debent *Bero.poſt plures tex in conſ.*77.*nu.* 3. *lib.* 2. ſubiungens, quod
cum filia ſit Agnata, & excluſa, abſurdum eſſet, quod ea mediante is admitteretur,
qui non eſt Agnatus, & in gradu remotiori, & id prius *idem Bero.* dixerat *in conſ.*38.
*in fine eod.lib.*2.*Gozad.* poſt *Baldum, & alios conſ.*59. *nu.* 17. dicens & ipſe cum alijs
per eum allegatis eamdem militare rationem, & id etiam habetur *ex Alex. conſ.* 80.
*lib.*1.ſuſtinens, quod ſi ſtatutum aliquem excludat, excludit etiam remotiorem,
*vt nu.*6.
9 Sed omnem ceſſare diſputationem liquet ex verbis eiuſdem ſtatuti ſubſequẽtibus, quæ
modo

modò impreſſo in *ſtatuto* non debent legi, ibi, *& ſi maſculus, & femina fuerit, tunc in eo tantum, quod excederet dotes maternas, etiam ſi minus ſit legitima, vt ſupra ſubſtituere poſſit*, ſed ſic debet legi; *ſi maſculus ex fœmina*, qualis erat Nicolaus; ita enim declarant *Giouagnon. d. conſ. 99. nu. 9. lib. 1.* vbi ad literam dicit ſtatutum procedere, quando filia eſt nupta, & filios ſuſcepit *Gypſius in addit. ad deciſ. 14. inter dd. ſtatutarias Rotæ Bonon. in litera D.* & in alleg. exad. *deciſ. 52. in verſ. neque illud prætereundum*, eo quod ſic legitur in volumine originali ſtatutorum, quod in Archiuio
10 Bon. & Camera Actorum conſeruatur, & id non apparuit Rotæ Bon. Audit. *in d. deciſ. 52.* & idcircò & filiæ, & neptis, ſeu neptum, in ſtatuto legitur perpetua excluſio, ideoque ceſſant ea omnia, quæ ſcripta fuere, nam ſtatutum à petitione legitimæ
11 excludens filiam, excludit etiam has neptes *Bal. in l. ſi verò §. de viro ff. ſol. matr.* cum alijs, de quibus per *Gratum conſ. 53. nu. 6. & conſ. 111. nu. 18. lib. 2.* Ex his igitur videtur reſponſum conſulto ſine ſtudio à pluribus, mediante ſubſcriptione approbato, cum ſatis conſtet ſtatutum comprahendere caſum noſtrum.

Nec dicatur, quod in principio periodi, in quo ſtatutum cæpit, loquatur alternatiuè,
12 & poſita ſit illa dictio taxatiua ibi, *ſolum filiabus*, quia ſubſequuntur infraſcripta, *vel alijs fœminis per maſculum deſcendentibus, vel per fœminam, vel maſculis per fœminam natis*, & idcircò ibi comprehenditur caſus, ſi Nicolaus tunc vixiſſet, & hodie viueret, additis his, quæ ſequuntur; nam poſtquam ſtatuentes locuti fuerunt de dote deſtinanda in caſu non exiſtentium liberorum, non tamen reſtringendo facultatem ſubſtituendi, de qua ſup. *arg.* eorum, quæ tradit *Bald. in l. 1. nu. 5. C. de liberis præteritis*, addiderunt, *& ſi maſculus ex fœmina fuerit, tunc & in eo tantum, quod excederet Dotes maternas, etiam ſi Dos ſit minor legitima*, vt ſupra ſubſtituere poſſit, addatur illi dictio (vel) per quam minimè dubitari poteſt, quin omnis caſus etiam noſter ſit cō-
13 præhenſus, quocunq; modo Verba conſtruantur; eſt enim talis dictio (vel) ampliatiua præcedentis diſpoſitionis, & trahitur etiam ad diuerſa *Crauet. conſ. 326. num. 2. Rota deciſ. 69. nu. 5. par. 1. in recent. Barboſ. de dictionib. diction. 360. nu. 1.*

Nec facit, quod ſtatutum de ſubſtitutione loquens vtatur numero ſingulari, & non plurali, eo quod dictio ibi appoſita, *quocunque modo*, ampliat, & comprœhendit caſus omnes expreſſos *Alex. conſ. 95. nu. 4. & ſeq. lib. 7.* & *cum ſit Dictio vniuerſalis*, omnes caſus compræhendere videtur *Gratian. in deciſ. Marchia 51. n. 17.* & tāquam verbum Vniuerſale, & prægnans oſtendit plenam, & exuberantem ſtatuentium voluntatem, vt ibi *Gratian. nu. 25.* & quod extendatur ad omnes modos etiam improprios, & maiores expreſſis, dixit idem *Gratian. in dd. diſcept. c. 781. nu. 37. & 38.* vbi loquitur de ſtatuto, eſt. n. magis latæ ſignificationis, quam ſit Dictio (omne) quia illa conſideratur tamquam vniuerſalis, & iſta vti generalis *Barboſ. ibi dict. 280. nu. 2. Marta in tract. de clauſulis* ſecūdum vltimam impreſſionem *clauſula 140. p. 1. & clauſula 57. p. 2.* idq; exaduerſo ſcribens videtur fateri in verſ. & licet quandoq; non omittens in facto etraſſe, dum dixit Nicolaum in Teſtamento Dominici fuiſſe ſecundo loco ſubſtitutum, quia nullum verbum nec expreſſum, nec tacitum. Et ſic per Excellentiſs. D. Auditorem Generalem Trottum fuit iudicatum fauore DD. de Zechellis, ex actis Ser Dominici Pilæ. Et hæc ſaluo &c.

Vrſinus Vrſius I. V. D. Collegiatus viſa ſupraſcripta ſcriptura, inueni eam eſſe iuridicam, & ideò talem eſſe affirmo ego idem qui ſupra.

Viſis ſupra deductis, & allegatis, illiſq; ſtantibus, exiſtimo Ego Franciſcus Pedrinus I. V. D. Collegiatus iuridica eſſe, & legibus conſona, & ita affirmo &c.

Conſideratis, & attentè perlectis ſupra deductis cum ipſo eruditiſſimo viro, in eandem

Digitized by Google

dem ſententiam concurro Ego Franciſcus Monarius I. V. D. & in publ. Bonon. Archigymnaſio horis antemeridianis Iur. Can. profeſſor &c.

Ea, quæ Excellentiſs. frater meus iuridicè firmauit præſenri ſcriptura vera eſſe credo Ego Carolus Dulphus V.I.D. Collegiatus, & Lector publicus.

Stantibus allegatis, & deductis per ea eſſe iuridica Ego Hieronymus Bonfiolus I. V. D. Colleg. & pub. Lect.

Supradictam D. Conſulentis opinionem iuridicam, & omnino iuri conſonam affirmo Ego Proſper Policinus I. V. D. Colleg. & de mane pub. Ciu. Ord. Profeſſ.

Supradictæ Excellentiſs. D. Conſulentis ſententiæ libentiſſimè adhæreo Ego Carolus Gaggius I. V. D. & Lector publicus.

Florianus Dulphus I. V. D. Collegiatus Aduocatus, & publicus in Archigymnaſio meo Patrio Bonon. de mane profeſſor.

CONTROVERSIA LXXXIV.

Pro D. Flaminia Lucatella.

SVMMARIVM.

Lineæ appellatione continentur omnes deſcendentes, nu. 1. & nu. 7.

Dictio (tunc & eo caſu) denotat extremitatem temporis, nu. 2.

Legitimatus venit appellatione lineæ, nu. 3.

Repetitio non datur, vbi viget diuerſitas rationis, & perſonarum, n. 4.

Qualitas appoſita in vna vocatione, non cenſetur repetita in alio capitulo diſtincto orationem perfectā habente, nu. 5. maximè ſi cognati præferentur agnatis, nu. 9.

Qualitas maſculinitatis, & legitimitatis in ſeparata Oratione non cenſetur repetita, nu. 6. & 10.

Teſtator cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitione iuris municipalis, n. 8.

Verba Teſtatoris impropriantur, dum conſtat de illius voluntate, nu. 11.

Adſit Deus, & Virgo.

NOn. n. in caſu præſenti ſunt vocati filij D. Flaminiæ Lucatellæ, cum non
1 ſit finita, & extincta linea maſculina legitima, & naturalis D. Iuliani Teſtatoris, vt in Teſtamento diſpoſuit, nam lineæ appellatione continentur omnes deſcendentes eiuſdem Iuliani *l. cum ita §. in fideicō. ff. de leg. 2. l. ſtemata ff. de gradib. affinitatis Io. And. in Comment. ſuper arbore affinit. Anchar. conſ. 95. n. 7. Menoch. conſ. 585. nu. 30.* accedente nempè
2 verbo (tunc & eo caſu) quod denotat extremitatem temporis *Mantica de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 14. nu. 10. Peregr. de fid. art. 29. nu. 28. alios plures refert nouiſſimè Barboſ. in tract. de dictionibus in dict. 354. & in tract. de clauſulis clauſula* 106. vbi dixit conditionem debere exiſtere antequam diſpoſitio aliquid efficiat.

Cum ergo de linea extet M. D. Cæſar D. Ludouici Teſtatoris pronepos naturalis legi-
3 timatus, nihil in vim ſubſtitutionis de eis factæ poterunt filij D. Flaminiæ prætendere,

re, cum ipſe veniat appellatione lineæ maſculinæ legitimæ, & naturalis *Bart. in l. ſi is qui pro emptore nu. 29. ff. de vſucap. DD. in auth. licet C. de natur. lib. Bart. in l. fin. n. 3. ff. de his quibus vti indignis Curt. iun. conſ. 247. nu. 14. & ſeq. lib. 3. Iaſ. in l. Gallus §. & quid ſi tantum ff. de liber. & poſth. Ioannes de Ann. conſ. 22. nu. 3. Gail. obſer. 136. lib. 2. nu. 4. Franch. decil. 169. nu. 13. & reperitur deciſum in Rota noſtra Bonon. coram Excellentiſs. D. Talia, vt legitur penes Giouagnonum poſt conſ. 23. lib. 1. nu. 15. & 16.* in nullo n. differt legitimati à legitimè natis §. *illud in auth. quibus modis nat. efficiatur ſui §. ſi quis igitur in auth. quibus modis nat. efficiuntur legitimi.*

Eſt, n. aduerten quod Teſtator noſter non abhorruit legitimationem, niſi in filijs Fabij, cum poſſet conſiderare eum ex vita, quam ducebat poſſe habere naturales, quos in concurſu natorum ex legitimo matrimonio nolebat ad hæreditatem admitti, quod
4 non poteſt dici repetitum ſtante diuerſitate rationis *Socin. iun. conſ. 158. lib. 2. Mantica de coniect. lib. 6. tit. 13. nu. 8. circa finem verſ. & ſi aliquis*, vbi dixit Io. Fontisbonum I.C. optimum eius Auunculum ſic tenuiſſe. Item & diuerſitas conſideranda eſt perſonarum *Mantica ibi nu. 9.* Item diuerſitas graduum *Socin. conſ. 63. nu. 19. lib. 3. & habetur in d. deciſ. Talea nu. 32.*

Accedat quod Teſtator in ſeparata oratione dixit, *ſi verò accideret quandocumq; & futuris perpetuis temporibus finiri, & extingui lineam maſculinam legitimam, & naturalem ipſius Teſtatoris, tunc, & eo caſu ſubſtituit filios, & deſcendentes maſculos legitimos, &*
5 *naturales d. D. Flaminia*, quo caſu qualitas appoſita in vna vocatione non cenſetur repetita in alio Capitulo diſtincto, & claro orationem perfectam habente *Bart. in l. ſtire §. Caie in verſ. ſin autem dicta perſona ff. de fundo inſtr.* vbi voluit quod in diuerſis clauſulis qualitas adiecta vni perſonæ non intelligatur repetita in alia perſona, & melius in *l. in repetendis ff. de leg. 3. & in l. qua conditio ff. de condit. & demonſtr.* & in terminis vbi Teſtator dixit, ſi deficeret linea deſcendens hæredis mei eo caſu &c. *Pancirol. conſ. 169. nu. 11.* & poſt plures ibi aduertit *Mantica loco de quo ſupra*, & facit *deciſio 199. p. 4. diuerſor. nu. 8. Fuſar. in tract. de fideicommiſſ. ſubſt. q. 450. nu. 12.* & de qualitate maſculinitatis nè cenſeatur repetita doctiſſimè demonſtrauit *Perentellus*
6 *ad Burattum in deciſ. 272. n. 19. litera B.* conſiderans quod Teſtator talem qualitatem adiecíſſet in alijs ſeparatis orationibus, ſi voluiſſet *Barz. deciſ. 119. nu. 3.* & ex circumſtantijs antecedentibus, & ſubſequentibus, & ex ſubiecta materia cognoſci dixit *Cyriac. in contr. 400. nu. 64. p. 2.* & ex mente *Io. de Annan. d. conſ. 22.* de crebriori atteſtata eſt *Rota deciſ. 354. p. 2. in recent. num. 2. & 3.* eò magis cum probabilis ratio differentiæ reddi poſſit cur magis in vno caſu, quam in alio expreſſa fuerit qualitas de legitimo matrimonio idem *Fuſar. conſ. 136. nu. 12.*

Nemo igitur inficiari poterit quin illa qualitas de legitimo matrimonio operetur tantum, ne nati à legitimo matrimonio excludantur per legitimatos, & ſic Teſtatorem noluiſſe, vnde filijs, & deſcendentibus de legitimo matrimonio non extantibus non negabitur quin legitimati ſint admittendi ex illo Capitulo ſeparato, ibi, *ſi verò accideret quandocunque, & futuris perpetuis temporibus finiri lineam maſculinā legitimam, & naturalem &c.* nam legitimati ſunt deſcendentes, & hæredes *Bart. in l. 2. in princ. ff. de vulg. & pup. Bal. in l. eam quam C. de fideicom.* & idcircò diſpoſitionem Teſtatoris loquentis quando extant filij legitimi, & naturales non eſſe trahendam ad caſum, quando non extant, quia eſt valdè diuerſa ratio, licet ergo in filijs Fabij teſtator abhorruerit coitum reprobatum, vt ad nuptias inducerentur, tamen potuit non curaſſe in pronepotibus diſtantibus in gradu remotiori, quia tanta ratio non fortiter militat & idcircò non dari repetitionem ſimilis qualitatis de legitimo matrimonio ſuſtinuit doctiſſimè *Socin. Sen. conſ. 63. nu. 19. & 20. lib. 3.*

Digitized by Google

His .n. adiuuatur, nam & ſi linea legitima, & naturalis poſita dicatur in conditione
7 nihilominus cum Teſtator voluerit in caſu deficientiæ eiuſdem lineæ bona peruenire ad filios Flaminiæ ex neceſſario antecedenti, dicitur oneraſſe omnes deſcendentes legitimos, & naturales ad reſtituendum bona dd. filijs, & deſcendentibus D. Flaminiæ, vt ſæpè DD. conſiderant *Mantua conſ. 22. nu. 56. lib. 1. Socin. Iun. conſ. 110. lib. 3. nu. 18. Menoch. conſ. 95. nu. 78. Decif. 105. nu. 5. p. 1. in recent.*

Maximè quia agitur de deſcendentibus cum qualitate maſculinitatis. Item & eſt prohibita alienatio, & Teſtator circumſpexit conſeruationi agnationis *Grat. conſ. 106. nu. 48. lib. 2. Rimin. iun. conſ. 21. nu. 52. verſ. & poſiti lib. 1. Craſ. in §. fideicom. q. 14. nu. 4. & ſeq.* qui id dixit procedere etiam tranſuerſaliter, & ſic in fortioribus terminis *Surd. conſ. 67. nu. 35. Seraphin. decif. 1373. nu. 2. & ſeq.*

Non enim paruipendendum eſſe credo, quod ab inteſtato eidem Teſtatori ſuccederet D. Cæſar, & non filij D. Flaminiæ *ex ſtatuto noſtro* maſculos, & deſcendentes ex ma-
ſculis præferente, vt in *Rub. de ſucceſſ. liberorum Patre, vel Matre, vel alijs aſcen-*
8 *dentibus morientibus ab inteſtato*, & quod Teſtator cenſetur ſe confirmaſſe cum diſpoſitione iuris municipalis, *Ripa in l. hæredes mei §. cum ita nu. 75. ff. ad trebel. Menoch. de præſumpt. 94. nu. 16. & præſumpt. 161. nu. 25. lib. 4.*

Et ſi aliter diceretur, ſequeretur contrarium eius, quod deſiderauit Teſtator, nam fauor tributus agnatis in odium retorqueretur, quia per filios D. Flaminiæ agnatio
non poſſet conſeruari, & ſic cognati preferentur agnatis, quo caſu nullo modo dari
9 repetitionem qualitatis præcedentis tenuit *Alciat. reſp. 96. nu. 26. iuxta impreſſionem primam Lugdunenſem*, & ita affirmauit poſt *Decian.* & alios dixi in Contr. mea. *& 23. nu. 9. & ibi Decian. in conſ. impreſſa nu. 41.*

Nec vnquam D. Iulianum fuiſſe intentionis excludere ſuam deſcendentiam legitimã, & naturalem patet expreſsè ex verbis eiuſdem, dum poſt excluſionem legitimatorum filiorum Fabij dixit nolle poſſe fieri detractiones, & eſſe intentionis, & ſic velle, vt bona ſemper eſſe debeant in domo, & familia ipſius Teſtatoris de gradu in gradum modo quo ſupra, & infra, & ex poſt infra dixit, *quod ſi accideret quandocumq; & futuris temporibus finiri, & extingui lineam maſculinam legitimam, & naturalem Teſtatoris, tunc, & eo caſu ſubſtituit filios, & deſcendentes Flaminia.* Noto enim d. dictionem
(vt infra) quæ relationem habet ad inferius dicta *Menoch. conſ. 86. nu 9. & 71.* & per
10 conſequens talis dictio oſtendit Teſtatorem intellexiſſe de filijs legitimis, & naturalibus tantum, prout declarauit, vndè amplius non eſt conſideranda vocatio de filijs, & deſcendentibus fabij non legitimatis *Gratian. in diſcept. cap. 575. nu. 28. &* 29. qui conſiderat poteſtatem declarandi, & alia plura, vt ibi videri poteſt.

Demonſtratur etiam, quia dum ſubſtituit filios D. Flaminiæ non adiecit illam qualitatem legitimitatis, quo caſu cognoſcitur teſtatorem de filijs non legitimatis Fabij
tunc intellexiſſe, & non de cæteris deſcendentibus, alias ſequeretur abſurdum, nam
11 minus dilecti eſſent melioris conditionis, quam magis dilecti *Greg. XV. decif. 315. nu. 7. & decif. 329. nu. 8.* Immò ad euitan. abſurdum voluntas Teſtatoris etiam contra propriam verborum ſignificationem debet interpretari, *Mantic. poſt alios de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 7. nu. 3.* omnis ergo interpretatio aſſumenda eſt, ne ſequatur abſurdum, iniquum, durum, aut impium etiam cum receſſu à propria verborum ſignificatione, & id probari etiã ſine auctoritate, cum abſolutè ſufficiat ſimpliciter allegare, eo quod cum iudicio intellectus inducitur, vt poſt plures *volunt Rufticus ad l. cum auus ff. de cond. & de monſtr. lib. 6. cap. 12. nu. 55. & ſeq.*

Ex his igitur credo D. Cæſarem vti legitimum, & naturalem ad hæreditatẽ Proaui eſſe admitten. in vim fideicommiſſi eiuſdem Proaui diſpoſitionis. Saluo ſemper. &c.

CON-

CONTROVERSIA LXXXV.
Pro Illuſtriſs. DD. de Angelellis.

SVMMARIVM.

Monaſterium dicitur excluſum, dum teſtator mandat bona permanere debere perpetuò in familia, nu. 1. etiam in vita Monaci, nu. 3. etiam ſi tacitè conſtet de mente Teſtatoris, n. 2.

(Semper) verbum comprehendit omne tempus, & omnem caſum, nu. 4.

Monaſterium S. Franciſci Ord. Conuentualium de conſuetudine non admittitur ad fideicommiſſum, etſi habeat priuilegiũ mare magnum vocatum, nu. 5.

Adſit Deus, & Virgo.

IN Teſtamentis olim Nobilium Franciſci, & Alberti de Angelellis legitur ordinaſſe eorum bona quæcumq; ſemper, & vſquequo mundus
1 durabit debere permanere in domo, familia, & Caſata eorumdem DD. de Angelellis, quo caſu dicitur excluſum Monaſterium, & RR. Fratres S. Franciſci bona aſſequi non poſſe, & ſi viuens ſit Frater Franciſcus, ſed Nob. D. Io. Baptiſtam Fratrem Germanum admittendum eſſe *Dec. qui plures allegat in conſ.* 259. *nu.* 3. *&* 4. dicens Teſtatorem talem legem imponere potuiſſe, aliàs eſſet valdè durum, & iniquum, quod contra Teſtatorum voluntates bona Monaſterijs acquirerentur, & ſatis dixit ex verbis prædictis apparere de voluntate Teſtatorum, reſpondendo *ibi nu.* 4. omnibus contrarijs *Pariſ. conſ.* 22. *n.* 9. *lib.* 3. *Ripa in l. ex facto §. ſi quis rogatus il primo n.* 4. *ff. ad treb. l. Aemilian. cõſ.* 109. *nũ.* 14. *verſ. tunc autem Barbat. conſ.* 13. *col.* 2. *&* 3. *lib.* 1. & alij, quos allegat, & ſequitur *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 83. *nu.* 45. & melius *conſ.* 722. *nu.* 32. *Padilla in l. cum acutiſsimi nu.* 45. *C. de fideicommiſsis Alciat. in l. Gallus §. & quid ſi tantum n.* 7. *ff. de liber. & poſth. Alex. Trentacinq. de ſubſtitut. p.* 4. *c.* 7. *nu.* 26. *Vaſq. de ſucceſ. creat. lib* 3. *§.* 21. *nu.* 169. *Caualcan. deciſ.* 77. *nu.* 37. *p.* 3. *Dilect. de arte Teſt. tit.* 5. *de ſubſtit. cautel.* 18. *nu.* 3. *prope finem*, & alij, quos allegat, & ſequitur *Intrigliol. de ſubſtit. cent.* 3. *q.* 63. *nu.* 41. *&* 42. *Adde qui multos ex antiquioribus refert de compend. ſubſtit. parte* 6. *art.* 6. *& vlt. nu.* 26. *& ſeq. dubio ſecundo Tancred. Beluiſ. Io. And. Bald. & Alex.* quos refert *Panirol. conſ.* 114. *nu.* 5. dicens ſatis Teſtatorem prohibuiſſe, ne bona deueniant ad Monaſterium, dum dixit velle conſeruari in familia, & melius, quam cæteri *Mantica, qui refert & Decianum* ex aduerſo allegatum, cum eo iudicaſſe *in tract. de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 12. *nu.* 25. *verſ. ſed ego puto, & numeris ſeq.* vbi multos *Doctores*, & rationes allegat *Peregr. de fideicom. art.* 28. *nu.* 82. *& in repet. c. in præſentia extr. de probat. nu.* 92. *Conar. var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 11. qui multos Doctores enumerat *Paleaz. & Menchac.* quos de communi referens allegat, & ſequitur *Gutierez. lib.* 1. *canonicar. q.* 32. *nu.* 29. *Put. deciſ.* 53. *nu.* 3. *ſecundum vlt. impreſſ. lib.* 1.

ſic etiam fuit deciſum per Sacrum Conſ. Neapolit. vt refert *Franc. deciſ. 29. nu. 7.* qui
2 plures in terminis adducit, inter quos *Berg. in d. c. in præſentia q. 34.* ſubiungens *nu. 8.* id etiam procedere, quando tacitè conſtaret de mente Teſtatoris, & in Senatu Burdegalenſi poſt longam diſputationem refert fuiſſe deciſum *Boer. deciſ. 354. nu. 6. & ſeq.* loquens de eiſdem Fratribus S. Franciſci, dicens *nu. 11.* ab omnibus teneri Monaſterium tali caſu eſſe excluſum, etiam in vita Monaci *Peregr. d. art. 28. nu. 83. Couar. d. cap. 19. nu. 11. Intrigliol. in d. cent. 3. nu. 42. Mantica d. lib. 8. nu. 28.* & id non in
3 conſilijs, ſed in iudicando pro conſcientia tenuerunt ijdem *Peregrin. & Boer.* loco de quo ſupra. Ex his n. videri poteſt, quomodo ſe ipſum decipiat *Caped. in alleg. deciſ. 133. p. 1.* dicens non reperiri, niſi decem Doctores pro excluſione Monaſterij, & ſi poſtea ipſe titubet; quando tacita, vel expreſſa Teſtatoris prohibitio interuenit, & *Maſtrill. pariter ex ad. allegatus deciſ. 65. nu. 3.* admittit ex probabilibus coniecturis Monaſterium dici excluſum *Roderic.* verò in relata *q. 78. art. 12. & 13. tom. 2.* loquitur; prout *Caped. in ſucceſſ. maiorat.* & vbi non eſt expreſſa Teſtatoris prouiſio, vt bona in familia conſeruentur, & ſecundum ſtatuta ſuarum regionum.

Enixa igitur dd. Teſtatorum voluntas, apparet, dum dixerunt ſemper debere bona permanere in familia, itaut tale verbum ſemper nullam comprehendat temporis
4 præfinitionem, ſed comprehendat omne tempus, & omnem caſum *l. ſemper ff. de iure immunit. & l. ſæpè ff. ſol. matr. Pariſ. conſ. 90. nu. 28. & 29. lib. 2.* & continuationem temporis denotare dixit *Bart. in l. 1. ff. ſol. matr. nu. 21.*

Et licet per aliquos fuerit tentum Monaſterium excludere ſubſtitutum, non tamen in caſu hoc, dum Frater ſecularis poteſt conſeruare familiam, ſed concurrentibus remotioribus ſubſtitutis, vt per rationes allegatas notant ſupradicti Doctores.

Non eſt omitten. quod cum Fratres S. Franciſci ſint incapaces hæreditatum ex *c. 1.*
5 *exiui de paradiſo in clem. de verb. ſignif.* & ſi habeant priuilegia, & *à Sixto IV.* mare magnũ vocatum, etſi ſint Conuentuales, non excludunt tamen ſubſtitutum ex conſuetudine, de qua in terminis atteſtatur *Boer. deciſ. 354. nu. 10.* & per priuilegium non reddi capax Monaſterium, etiam ſi ſit per priuilegium capax hæreditatũ, quando alij per fideicommiſſum ſunt vocati, dixit *Rimin. iun. conſ. 270. nu. 45. lib. 3.* qui plures ad hoc affert rationes.

CONTROVERSIA LXXXVI.

Pro Creditoribus olim Illuſt. D. Alexandri Serpæ cum Illuſtriſ. Co. de Calderinis.

SVMMARIVM.

Mulieri etiam abſenti ius quæritur fauore dotis, nu. 1.

Expreſſio valoris monetæ nõ tollit augmentum, nu. 2.

Augmentum ſcuti aurei non debetur, ſi illud genus per edictum fuit prohibitum, nu. 3.

Et quando hodie non reperitur, nu. 4.

Sed debetur æſtimatio de tempore contractus, nu. 5.

Nec minùs debetur augmentum ex contractu conditionali, nu. 6.

Et non interueniente mora, nu. 7.

Mora non committitur ante liquidationem,

nem, nu. 8.

Qui habet iuſtam cauſam litigandi, excuſatur ab expenſis, nu. 9.

Debitor non debet pergrauari intereſſe, & augmento monetæ, nu. 10.

Minus augmentum debetur, quando poſt æſtimationem fuit ſoluta alia moneta, ſecundum æſtimationẽ prædictam, nu. 11.

Argentum recipit æſtimationem ab auro, nu. 12.

Princeps non poteſt conſtituere valorem monetæ ſecundum ſuam voluntatem, ſed ſecundum iuſtam, & naturalem proportionem auri ad argẽtum, nu. 13.

Acceſſorium non datur ſine principali, nu. 14.

Æſtimatio facit emptionem, nu. 15.

Adſit Deus, & Virgo.

ANno 1583. per bannum publicum fuerunt prohibita omnia ſcuta aurea non iuſti ponderis, & quæ in pondere non eſſent Caratorum 17. & quinq; ex octo alterius Carati partibus.

Anno 1585. 4. Maij Illuſt. Co. Nicolaus de Calderinis ſoluit Illuſt. D. Alexandro Serpæ ſcuta mille auri currentis ad rationem librarum quattuor, & ſolidorum trium pro quolibet ſcuto, promiſitq; etiam ſoluere ſcuta tria millia, & quingenta auri in auro currentia, vel illorum valorem ad rationem prædictam lib. 4. & ſolid. trium pro quolibet certis præſtitutis temporibus, cum annua interim interuſuriorum dotalium reſponſione, ipſeq; D. Alexander confeſſus fuit alia ſcuta mille auri currentis ſimilia habuiſſe, & hæc ſcuta quinquemille, & quingenta auri pro dote Illuſt. D. Thadeæ de Calderinis d. D. Co. Nicolai neptis, quam dotem idem D. Alexander reſtituere promiſit in forma ſolemni in caſu reſtitutionis, ex forma iuris, & Statutorum Bonon. debitæ.

Anno 1587. ipſe D. Alexander aſſeruit habuiſſe ad computum lib. quinquemille, & centum octuaginta ſeptem, & ſol. decem in tot monetis auri, & argenti, & videlicet ſcuta mille, & ducentum quinquaginta ad rationem prædictam lib. 4. & ſol. trium pro quolibet.

Anno 1588. fuit facta alia ſimilis ſolutio ſcut. mille, & ducentorum quinquaginta in tot monetis auri, & argenti ad eamdem rationem lib. quattuor, & ſol. trium pro quolibet ſcuto.

Modo cum euenerit caſus reſtitutionis fuit dubitatum, an augmentum ſcuti aurei debeatur, & prima facie dicẽdum videbatur, quod deberetur, maximè quia Dos promiſſa, & reſtitui conuenta debet reſtitui in eiſdem monetis, non obſtante æſtimatione, eo magis fauore Dotis cum mulieri ex contractu ius fuerit quæſitum, etiam ſi
1 abſens eſſet cum lex ſuppleat pro ea ſtipulationem *l. vnica §. accedit C. de rei vx. act. l. fin. in princ. C. de iure Dotium Bals. conſ.* 123. *nu.* 1. loquens nu. 4. ſi Dos ab extraneo fuerit conſtituta *Natta conſ.* 316. *in fine*, & videtur in terminis alius *tex. in l. res in Dotem data ff. de iure Dotium*, idq; correſpondet iuri municipali in *ſtat. rub. de Dot. reſt. in §. item dicimus.*

Et licet fuerit expreſſum ſcutum eſſe debere ad rationem lib. 4. & ſolidorum trium pro
2 quolibet, non tamen videtur per hoc taxatum ſcutum ad dictam ſummam, minuſq; data facultas ſoluendi illam æſtimationem, ſed id cenſetur appoſitum ad demon-

ſtrandum, pro qua ſumma tunc ſcutum curreret, & de quibus ſcutis partes intellexerint *Cephal.conſ.31.nu.6.lib.1.* & ſic pluries reperitur *per Sacram Rotam* Deciſum, nempè *Coram Robuſterio* in cauſa inter Clerum Bononiæ, & Montiſtas. Prædictis tamen minimè obſtantibus, credo minimè in caſu iſto augmentum deberi; nam primò dd. ſcuta ad rationem lib. quattuor, & ſol. trium fuerant per bannimenta pro-
3 hibita, & totaliter vetita tamquam tonſa qualitatis imperfectæ, & ponderis iniuſti *Mart. de Land. in tract. de monetis nu.12. Rota deciſ.217. poſt Cencium in tract. de cenſibus nu.5.* loquens de bannimentis ante contractum, vt hic, hoc.n. caſu ſufficit, vt ſoluatur æſtimatio monetæ antiquæ ad rationem ſummæ expreſſæ *gloſ. in c. cum Canonicis ext. de cenſibus, vbi Hoſt. in fine, Io. de Annan. nu. 6. Doct. in l. cum quid ff. ſi certum pet. vbi Salicet. nu.8.* & ibi rectè diſtinguit *Angel. nu.6.* ſtante igitur tali reprobatione facta per Principem non eſt quærendum de intrinſeca, ſeu extrinſeca bonitate ſcuti aurei *Io. And. in addit. ad Speculat. in tit. de oblig. & ſolut. §. nunc aliqua in fine Alberic. in d. l. cum quid in vlt. col. Andr. Zoch in exercitatione legali* 18. *nu.24. Celſ. in diſtinctione 63. cent. 1. in tit. aut ſciebat, aut ignorabat nu. 39.*

Facillimè igitur effugitur opinio eorum, qui dixerunt augmentum deberi ob bonitatem intrinſecam, ſeu extrinſecam, eo quod ſimilia ſcuta aurea tunc currentia ad ra-
4 tionem lib. 4. & ſol. trium non reperiuntur, & ſunt diuerſa ab illis ſcutis aureis de tempore præſenti, nec ad hanc formam reduci potuerunt ex bannimentis de anno 1583. nec de illis poterat fieri contractus, non.n. poſſunt dici eadem in genere, & bonitate, ſed diuerſa, ita poſt *Dynum, Alberic. & alios dixit Brun. in tract. de monetis p.1. nu.4.* id extendens procedere, ſiue mutata fuerit moneta in materia, ſeu in liga, ſeu in precioſitate, & bonitate intrinſeca, imò vbi variatum eſt pondus, quare ſo-
5 lutio erit facienda ad rationem æſtimationis antiquæ *Oldrad. conſ.250. nu.1.* dicens ſolutionem eſſe faciendam de illa moneta, quæ currebat tempore cõtractus, vel de noua, habito reſpectu ad valorẽ illius vilis monetę, minuſq; licuit Co. Nicolao ſoluere ſimilia ſcuta reprobata, ne debitor paſſurus eſſet damnum *Brun. in d. tract. in part.2. primæ partis nu. 6.* vbi plures *textus, & Doctores* allegat, imò *Cyn. in ead. l. cum quid*, tenuit ſtante d. reprobatione debitorem eſſe liberatum tamquam ſpecies ſit perempta, & *idem Brun. nu.4.* dixit, quod ſi ſimilis moneta non reperiatur, debet haberi conſideratio æſtimationis de tempore contractus, & rationem adducit *in quarta particula nu.2.* quia mutatio valoris minimè hodie ſciri poteſt, prout nec curſus, & noſtrum non eſt illum taxare, alias eſſet diuinare *Rota deciſ. 214. poſt tract. Cencij de cenſibus nu.3. & deciſ.216. nu.6.* ibi enim cum *Ant. Burgoſ. in c. dilecti extra de empt.* ſuſtinet ſolutionem eſſe faciendam iuxta valorem monetæ, quæ currebat tempore contractus, dum antiqua non reperitur, agitur etiam de contractu conditionali, ſcilicet promiſſionis reſtitutionis ſi & quatenus caſus contigiſſet, quo
6 caſu non debere augmentum, dixit *Bart. in l. res in Dotem, & alij* etiam conſiderant *ff. de iure dotium*, maximè vbi mora non poteſt conſiderari, prout in caſu noſtro,
7 cum dubitari poſſet de qualitate debiti *Rota Genuæ deciſ.118. nu. 2.* & ante liquida-
8 tionem moram non committi affirmarunt *Bald. in l. acceptam C. de vſuris Alex. conſ. 49. lib.2. Afflict. deciſ. 205.* qui ſic iudicatum aſſerit, & ibi in additione *Vrſilus* ex hac ratione, quia improbus non dicitur ille, qui ignorat, quantum ſoluere debet, &
9 quando quis habet iuſtam cauſam litigandi, eo quod petatur plus debito *Rota Genuæ deciſ. 164. nu. 1.* & ita per Sacram *Rotam fuiſſe deciſum affirmat Duranus deciſ. 270. nu.11. & deciſ.364. nu.13. p.2.* Ceſſante ergo mora, ceſſant ea omnia, quæ per Doctores aſſeruntur circa augmentum monetæ, vt debeatur *Bart. in d. l. cum quid nu.17. Couar. de numiſmate §. vnico nu.4.*

Nec

Nec deberi augmentum,quando annuatim ſoluitur intereſſe legitur deciſum fuiſſe
10 per Summum Pontificem, vt refert *Pileus q.15.Io.And.in addit. ad ſpeculat. in tit. de*
obligat.& ſolut.in §.nunc aliqua Purpurat.in d.l.cum quid nu 168.ff.ſi cert.pet.Brun.in
d.tract. limit. 5. nu. 1. & eſſe communem, & receptiſſimam opinionem refert *Theſaur.decis.174.nu.2.* aſſerens ſic in Parlamento Pariſienſi fuiſſe iudicatum, & hanc
etiam opinionem defendit alter *Theſaur.iun.in tract. de augmento monetæ par. 2. nu.*
51. loquens in puncto de reſtitutione dotis, cum non poſſit induci, vt fiat reſtitu-
tio de meliori moneta, quam quis tempore matrimonij recepit *nu.69.*
Addatur aurum fuiſſe æſtimatum, vt ſupra in facto annotatum fuit,quo caſu augmen-
11 tum non deberi,dixit id. *Brun.in limit.8.nu.6.verſ.tertiò quæro,* vbi ſuſtinet, quod
ſi ſcuta creuerint, debet minus ſolui,& ad rationem, de qua conuentum extitit,& ſi
de Dote agatur, id etiam poſt alios affirmat *Couarr.in d.tit.de Numiſmate §. unico*
12 *nu.5.verſ.ſeptima concluſio*, Iniuſtiſſimum etiam eſſet tale augmentum, non corre-
ſpondens verò valori ſcuti aurei, nam ſi verum eſt,quod argentum recipiat æſtima-
tionem ab auro,vt refert *idem Theſaur. iun. in d.tract.de Augm.monetæ nu. 6. 16.&*
41. & experientia docet, & cognoſcitur ex bannimentis expreſſis, vbi ſcuta argen-
tea Florentiæ, & Mediolani æſtimantur, & ſecundum talem æſtimationem creue-
runt in ſolidis ſexdecim, vel circa pro quolibet ſcuto, quo caſu, & proportionabili-
ter deberet augmentum ſcuti aurei admitti, nec facit declaratio valoris per Princi-
13 pem, cum non poſſit conſtituere valorem ſecundum ſuam voluntatem, ſed ſecun-
dum iuſtam, & naturalem proportionem auri ad argentum *Gabriel. Biel. de moneta*
poteſt.concl. 5. dubio 1.in fine, nec eſt ſeruandus abuſus paulatim introductus con-
tra iuſtam nummi æſtimationem ab initio præfixam *Theſaur.iun.ibi p.1.nu. 33.* po-
terit igitur dos reſtitui in monetis argenteis, dum erunt ſimilis valoris, vel ſi ſimi-
lia ſcuta aurea non currant, vel non reperiantur ſecundum curſum, & valorem
promiſſionis *Rota decis.149.p.2.in recent.in fine Guid Papæ q.493.in pen.col.verſ.non*
tamen nego, & ratio eſt inconuincibilis, cum in bannimentis fuerint taxata ſcuta au-
rea, & omnes aliæ monetæ argenteæ ſecundum proportionem argenti, & auri, &
ibi legitur ex duodecim vncijs argenti concedi, & æquiualere pro vna vncia auri,
14 & ſtante extinctione ſimilium ſcutorum non poteſt diſputari, an verba ſtent de-
monſtratiuè, cum ſine principali non detur nec augmentum, nec acceſſorium *l. 2. ff.*
de peculio leg. l. cum principalis ff. de reg. iur. accedant ſolutiones factæ ad rationem
ſol. octuaginta trium pro quolibet ſcuto aureo, nam videtur per talem æſtimatio-
15 nem facta illorum emptio *l. ſi æſtimatis §. æſtimata ff. ſol. matr.* & talis eſt iudicanda
conuentio, qualis oſtenditur facta ſolutio *Decis.221. nu. 3. poſt Cencium in tract. de*
cenſibus, vanum igitur credo Hæredes d.D. Thadeæ poſſe prætendere incrementum
ſcuti aurei, maximè, quia eſt facienda omnis interpretatio, quæ potius tendit ad
extenuendam, quam ad augendam obligationem *c. in obſcuris de reg. iur. in 6.*

CON-

CONTROVERSIA LXXXVII.

Pro Illuſtriſs. Dom. Cæſare Marſilio, cum filijs D. Marci Antonij Marſilij.

SVMMARIVM.

Legitimati per ſubſequens matrimonium admittuntur ad ſucceſſiones, nu. 1. declara, nu. 5. 14.

Et ſuccedunt in feudis. Et in Nobilitate. Et poſſunt promoueri ad Epiſcopatum, nu. 1.

Teſtatoris voluntas principaliter eſt attendenda, nu. 2.

(De) dictio ſignificat cauſam proximam, nu. 3.

(Ex) dictio denotat cauſam immediatam, nu. 4.

Qualibet legitimatio ad initium natalium protrahitur, nu. 6.

Teſtatoris verba debent intelligi ſecundum naturam, & veritatem, non ſecundum fictionem, nu. 7.

Extenſio non eſt facien. de legitimatis per ſubſequens Matrimoniũ ad præiuditium in Matrimonio natorum, nu. 8.

Maximè dum teſtator ſe declarauit, nu. 9.

Qualitas adiecta verbo, debet intelligi ſecundum tempus verbi, nec ſufficit, vt ſuperueniat, nu. 10.

Legitimati ex ſubſequenti Matrimonio ex peccato orti ſunt, nu. 11.

Copula omnium copulatorum requirit concurſum, nu. 12.

Legitimatio de ſui natura non retrotrahitur, nu. 13.

Laderch. conſ. 24. reprobatur, nu. 15.

(Verum) verbum fictionem non admittit, nu. 16.

Aliud. n. eſt, vt de ſucceſſione Aſcendentis, aut tranſuerſalis agatur, ad hoc, vt legitimati per ſubſequens matrimonium admittantur, nu. 17.

Tex. in c. tanta ex. qui filij ſint legitimi declaratur, nu. 18.

Exæquatio eſt prohibita, quando verba requirunt veritatem, & non fictionem, nu. 19.

Tex. in c. cum in cunctis, & in c. innotuit extra de electione declarantur, nu. 20.

Excluſo vno, cenſentur omnes excluſi ex eo, nu. 21.

Grauatus non poteſt in fideicommiſſo præiudicare ſubſtituto, nu. 22.

Adſit Deus, & Virgo.

Verè legitimati per ſubſequens matrimonium admittuntur ad ſucceſſionem, vt aduertunt *omnes Doctores per illum tex. in c. tanta extra. qui filij ſint legitimi*, intantum, vt *Ant. de Butrio* dixerit neminem de hoc dubitare poſſe, nil
1 n. differunt à filijs poſt matrimonium conceptis *l. cum quis C. de natur. liber.*

& ſuccedunt in feudis *c.* 1. §. *naturales tit. ſi de feudo fuerit controuerſia inter Dominum, & Agnatum Vaſſalli*, & de communi atteſtatur *Affl. in d. §. naturales*, & poſt plures *Giouagnon. conſ. 59. nu. 1. & nu. 26.* & in nobilitate *Tiraquel. in tract. de nobilitate cap. 15. nu. 22.* talis etiam legitimatio ſufficit ad effectum capacitatis ordinum *Cabaler. deciſ. 1. nu. 4.* & promotionis ad Epiſcopatum *gloſ. in c. innotuit ext. de electione in verbo coniugata*, & nouiſſimè affirmat *Ghirlenzonius conſ. 103. nu. 75.*

His tamen minimè obſtantibus, dico Domini Marci Antonij Marſilij per ſubſequens matrimonium legitimati filios non eſſe admittendos ad fideicommiſſa, aſcendentium, qui ſubſtituerunt natos de legitimo matrimonio, eo quod natus ante matrimonium, non facit deficere conditionem, minus ſubſtitutum excludit, nam
2 primò eſt teſtatoris voluntas attendenda *l. non aliter in princ. ff. de leg. 3. l. ſi alij ff. de*
3 *vſufr. legato*, & illa dictio (de) propriè ſignificat cauſam proximam *Decian. in puncto conſ. 88. nu. 12. lib. 2.* nouiſſimè poſt alios *Auguſt. Barboſ. de dictionib. dictione 61. nu. 6.* dicens cum alijs, talem dictionem (de) ſignificare deciſionem, & illa Dictio (ex)
4 denotat cauſam immediatam *l. eo tempore in fine ff. de peculio Bart. in l. 1. §. ex incendio nu. 1.* vbi plures textus allegat, dicens idem eſſe de eadem dictione (de) *Menoch. conſ. 40. nu. 3. Bertazol. de clauſulis inſtrum. clauſula 24. gloſ. 10. nu. 1. deciſ. 507. nu. 10. p. 2. recent.* & in puncto loquitur *Pereg. de fideicom. art. 24. nu. 31.* prout idem *Barboſ. in dictione 98. num. 1.* Sed ſic eſt, quod legitimatus per ſequens matrimonium, cum primum in lucem editus eſt, non propriè ex matrimonio, vel de matrimonio natus eſt, ergo ſecundum voluntatem Teſtatoris, quæ colligitur ex propria
5 verborum ſignificatione, non poteſt admitti ad fideicommiſſa relicta fauore natorum (de) vel ex legitimo matrimonio. Nec obſtat, quod matrimonium retrotrahatur ex diſpoſitis in *d. c. tanta*, quia hoc eſt per fictionem, & quælibet legitimatio fin-
6 git retro, & ad initium natalium protrahitur *l. vltima ff. de natalibus reſtituendis Bart. in l. 2. nu. 10. ff. de vulg. & pup. ſubſt.* ſed & per fictionem tale non eſt propriè tale *l. lege Cornelia in fine ff. de Teſtam. l. 2. ff. de vſufr. earum rerum, quæ vſu conſumuntur*, & verba teſtatoris debent intelligi ſecundum naturam, & veritatem, & non ſecundum
7 fictionem *l. vlt. C. de his, qui ven. ætatis impetr. Alciat. poſt alios in conſ. 666. nu. 1.* & idcircò aliud eſt eſſe tale, aliud eſt haberi pro tali *l. mercis appellat. cum gloſ. ff. de verb. ſignif.* & ita in puncto reiectis ſupra pro contraria parte adductis tenuit Eminentiſs. *Mantica in tit. de coniect. lib. 11. tit. 12. nu. 17.*

Secundò, cum plures ſint filiorum ſpecies, & alij ex iuſtis naſcantur nuptijs, alij ex coitu concubinario iure ciuili permiſſo, & alij ex coitu illicito, aliqui autem poſt natiuitatem legitimati, alij etiam ſunt, qui per naturam filij non ſunt, ſed per ad-
8 optionem, dum ergo Teſtator vocat legitimè natos, & ſeu de legitimo matrimonio ad primam conditionem filiorum reſpexit, & ad alios non eſt facienda extenſio ad præiuditiũ legitimè natorum, quoniã à perſona non eſt receden. *l. ſi vnus §. ante omnia ff. de pactis*, & in puncto poſt plures affirmauit *Dec. conſ. 88. nu. 13. lib. 2.* dicens, quod per talia verba vocationis ex legitimo matrimonio natis, ſatis conſtat, quod Teſtator noluit ſe referre ad legem circa hoc, qui filij ſint legitimi, ſed voluit ſe re-
9 ferre ad certum modum, quo fiunt legitimi verè, & naturaliter, videlicet per legitimum matrimonium, & quod in hoc caſu ceſſant omnes præſumptiones, & interpretationes, cum clarè conſtet de voluntate diſponentis, vt ibi per eum nu. 14. & ita videtur ſentire *Pereg. d. art. 24. nu. 18.*

Tertiò, ſatis notum eſt qualitatem adiectam verbo debere intelligi ſecundum tempus
10 verbi *l. Titius ff. de milit. Teſt. l. ex facto §. pen. ff. ad Trebel. nec ſufficere ſi ſuperueniat l. quid ergo in princ. ff. de his, qui not. infamia l. in delictis §. ſi damnũ extraneus ff. de nox. act.*

Digitized by Google

act. Mantic. d. lib. 11. tit. 12. nu. 19. Pereg. d. art. 24. nu. 29. ſed tempus verbi in hoc caſu reſpicit ortum ipſum, imò virtualiter reſpicit conceptionis tempus *Bald. in l. Paulus ff. de ſtatu hominum*, ergo matrimonij qualitas ſuperueniens, non ſatisfacit verbis Teſtamenti requirentis, vt natiuitatis tempore Matrimonium legitimum ſit,
11 & idcircò Teſtator voluit admittere eos tantum, qui ex verò matrimonio, & ſine macula peccati mortalis procrearentur, quod non eſt in legitimatis per matrimonium, qui ex peccato mortali nati ſunt, *ita aduertunt Mantica d. tit. 12. nu. 19. Pereg. d. art. 24. & Theſaur. deciſ. 196. nu. 4.*

Quartò, non poterit negari, quin copula omnium copulatorum requirat concurſum,
12 vt in puncto dixit *Surd. deciſ. 319. nu. 6.*

Quintò, legitimatio de ſui natura non retrahitur §. *liceat igitur in auth. quibus modis*
13 *nat. efficiantur legitimi*, adeout ceſſante retrotractione, non poſſit quis dici legitime natus, aut de legitimo matrimonio, vt poſt alios benè ponderauit *Pereg. loco de quo ſupra nu. 34.* ad hanc rationem ſuſtinendam duodecim rationes adducens, omnes ex aduerſo rationes allegatas confutando *nu. 41.* & referens ſic in Ciuitate Paduę
14 fuiſſe deciſum *nu. 46.* ita ad excluſionem legitimati per ſubſequens matrimonium tenuerunt *Bal. conſ. 367. lib. 5. Alex. conſ. 5. lib. 7. Ruin. Remin. ſen. Curt. iunior Alciat. d. conſ. 666. referens ſic bis, vel ter Mediolani fuiſſe iudicatum, Socin. Natta, Roland. Cephal.* & alij relati *per Manticam d. lib. 11. tit. 12.* dicens hanc eſſe communem opinionem, adden. multas rationes *nu. 19. & ſeq. Ant. de Butrio in c. per venerabilem in fine ex. qui filij ſint legitimi; Martin. Carat. de legitimat. nu. 138. Roſſil. in ſimili tract. lib. 2. cap. fin. nu. 1. Zachard. in rub. ff. ſi certum pet. nu. 3. Grat. conſ. 29. num. 45. lib. 1. Decius conſ. 614. nu. 4. Bero. conſ. 167. num. 1. lib. 2. Menoch. conſ. 173. num. 71. & in tract. de praeſumpt. lib. 4. praeſumpt. 81. Puteob. conſ. 98. conſ. 99. & conſ. 100. Surd. conſ. 1. nu. 19. & melius deciſ. 319. Theſaur. deciſ. 196. nu. 4. vbi Gabr. & alios refert dicens*, ſic per Senatum Pedemontanum fuiſſe deciſum in cauſa Vercellenſi anno 1587. 15. Aprilis, & ibi *Addens.* dicens in fine ſic de nouo, & ex poſt per eundem Senatum fuiſſe iudicatum anno 1596. 10. Ianuarij, ita etiam tenuerunt *Lucas de Penna, Bertazol.* omninò videndus *conſ. ciuili 52. nu. 11. & ſeq.* referens infinitos *Doctores*, & alij plures, quos refert, & ſequitur *Alex. Rauennſis in lib. 1. de Analogis cap. 36. nu. 130.* dicens ſic Ferrariae fuiſſe deciſum, & *nu. 131.* ſuſtinuit *Alex.* cum alijs per eum relatis *conſ. 5. lib. 7.* rectè pro hac opinione locutum eſſe, non obſtantibus Iudaicis, & mordacibus verbis ad eum addentis *Taſch. in litera L. concl. 229. nu. 7. Io. Cruc. Beretta, Mantua*, & alij plures de communi, & magis communi atteſtantes; quos nouiſſimè refert, & ſequitur *Fuſar. de ſubſt. fideicomm. q. 409. nu. 38. & ſeq. & num. 43.* dixit ab hac opinione non eſſe recedendum, & melius *in conſ. 102. nu. 1.* vbi pariter de magis communi atteſtatur *Caſtel. quotidianarum controuerſ. lib. 4. prima parte de concertatis antiquorum interpret. vlt. volumi. c. 81. nu. 20. fol. 358.* & nouiſſimè diebus praeteritis ſic fuit deciſum in hac *Rota Bononiae* ſuper Teſtamento olim Illuſt. D. Io. Andreę Bolognini, cognitore Excellentiſs. D. Bonioanne Vincio inter Nobiles DD. Barthol. & Thadaeum de Bologninis, & Reos bonorum poſſeſſores ab eis conuentos.

Nec facit auctoritas *Io. Battiſta Laderchij Imolenſis conſ. 24.* qui fuit Acerrimus praedi-
15 ctorum oppugnator, cum eius, & ab eo relatorum opinio confutetur, primò *à Bertazolo d. conſ. ciuili 52. nu. 13.* vbi benè demonſtrat malè Laderchium, ſeu Landerellium ſcripſiſſe, & *nu. 16. & ſeq.* Docet multos per eum allegatos non loqui in terminis, nam alij generaliter, loquuntur, alij in feudo, alij in ſtatuto, alij idonbo dicunt; alij ſunt varij, & alij vacillant, & idcircò dixit eius, & relatorum ab eo auctoritates paruipendendas eſſe *ex tex. l. ex . . . & Neuizano in Sylua nuptiali lib. 3. nu. 72.*

quos

Digitized by Google

quos allegat, *& nu.* 23. docuit multos per Laderchium allegatos contrarium ſentiſe, *Cephal.* in eadem cauſa *Ladereh.conſ.*276.*nu.*8.*& ſeq.& conſ.*364.*nu.*18. *& ſeq.* dicens allegata per *Laderchium* eſſe colorata doctè, ſubtiliter, & ingenioſè propoſita, ſed non eſſe vera, dicens ſic iudicaſſe pro excluſione legitimati per ſubſequens matrimonium *Senatum Mediolani*, qui ſpiritu Dei regitur, vt in fine, & pariter in *ead. cauſa Rimin.iun.conſ.*322. qui *Io.And.Franciſc. Niconit. Brunum. Barbatiam, & alios allegat nu.*60. & rectè reſpondet *Laderchio*, & idem relatis prædictis affirmauit *Pereg.d.art.*24.*num.* 14. 25.*& ſeq.* Et ipſe *Laderch.* videtur admittere hanc opinionem noſtram, quando Teſtator expreſsè natos ante matrimonium à ſua ſucceſſione arcet, prout in caſu noſtro fecerunt D. Alexander Marſilius, qui etiam ex Matrimonio ſubſecuto legitimatos excluſit, & D. Ioannes Marſilius alter Teſtator, & id non ſolum ſemel dixit, ſed geminauit, & triplicauit dictam qualitatem legitimitatis ex verò, & legitimo matrimonio, talia igitur verba denotant præciſam, & certam voluntatem, vt dixit *Decian.d.conſ.*88.*nu.*15.*lib.*2. nec ſtante expreſſa voluntate poſſe gloſatorem admitti concluſit, & cum *Ang.& Decio* ſic dixit, quod videns Teſtator, quod verba illa de filijs legitimis, & naturalibus poterant interpretari, & de natis ex legitimo matrimonio, & de nō natis ex eo, ſed legitimatis, ideò ſe ipſum declarauit, vt ſcilicet voluerit intelligere de verè natis, & conceptis ex legitimo matrimonio *Theſaur.* poſt alios *d.deciſ.* 196. *nu.* 5. & ideò non eſſe hodie dubitandum de legitimati prædicti excluſione, dixit poſt alios *Alex. Trentacinq. in lib.* 1. *var.reſol.in tit.de legitimat.reſol.*1.*nu.*28.

Et in caſu hoc Teſtatores non fuerunt contenti verbo, ex legitimo matrimonio, ſed
16 addiderunt, ex vero & legitimo matrimonio procreatis; tale .n. verbum verum fictionem non admittit *l. verum eſt ff.de verb.ſignif.Rebuf.in l.natura cauillationis eod. tit.* & illud verbum, procreatis, magis enixam Teſtatorum oſtendit voluntatem, vt dixi, & affirmat *Bal.d.conſ.*367.*& Cephal. vbi ſupra*, dicentes hanc opinionem neminem habere contradictorem *Mantica*, qui eos refert *d.tit.*12.*num.*25. *Guido Papa deciſ.*482.*nu.*4.*Pereg.d.art.*24.*nu.*48.*Fuſar. qui plures allegat in d. tract. de fideicomm.ſubſt.q.*409.*nu.* 38. *verſ. altera vſq; ad nu.*41.*per totum & nu.*43.*Ruſtic.in l. cum Auus poſt plures ff.de condit.& demonſtr.lib.*2.*cap.*16.*nu.* 184. *& melius n.*207. & eò magis cum agatur de hæreditatibus tranſuerſalium ſecundum diſtinctionem
17 *Alciati*, & aliorum, de quibus per *Randenſem de analogis c.*36.*nu.*131. ex hac ratione, quia ſi agitur de deſcendentibus bona quaſi eis ſunt debita, & forſitan poſſet admitti legitimatus per ſubſequens matrimonium, ſi autem agitur de hæredibus extranei, & tranſuerſalis, tunc ſemper talis legitimatus excluditur.

Facit etiam quia in ſeparata oratione in defectum natorum de legitimo matrimonio, & non aliter, nec alio modo ſubſtituerunt naturales legitimatos, & ſic Teſtatores apertè ſe declararunt in caſu, in quo tales debent admitti ad eorum hæreditates *Menoch.conſ.*215.*nu.*71.*Fuſar.conſ.*152.*n.* 3. & ſic etiam poſt *Grattianum* nouiſſimè tenuit *Rota Bon.in d.cauſa de Bologninis.*

Ex his igitur ſuſtinendum puto D. Marcum Antonium excluſum eſſe à dd. hæreditatibus, & in totum ſpectare ad noſtris temporibus, forſitan primum Equitem Bonon. D. Cæſarem de Marſilijs multis virtutibus præditum, quicquid ſcripſerint *Laderch.d.conſ.*24. & eius opinionem approbantes, nam verba *tex.in l.cum quis in fine C.de nat. lib.* ibi, ſed *qui ex eiſdem matrimonijs procreati ſunt ſimili profiteantur fortuna*, ſe referunt ad natos in matrimonio, non autem ad antenatos, & dictio illa (eiſdem) non includit natos ante, quaſi eadem ſint matrimonia, nam matrimonium eſſe non poteſt reſpectu eorum, qui ante nati ſunt, quia tunc non erat contractum, &

ipſe

ipſe *tex.* id declarat, dum eos appellat natos ante Dotem, ſi ante Dotem, ergo & ante matrimonium, vtitur enim Imperator ibi illa phraſi, qua vti ſolemus, dum ſemel alicuius rei mentionem facimus, quaſi dicat ex eiſdem matrimonijs, id eſt illis, de quibus ſupra facta eſt mentio ex illiſmet, quæ ſecuta ſunt poſtquam natus erat filius.

Secundò, *tex. in c. tanta ex. qui filij ſint legitimi,* non ita probat, nam in eo ponderanda
18 ſunt illa verba poſt contractum matrimonium, ergo non ante, vt ponderauit *Lud. de Sardis de nat. lib. legitimatione, ac ſucceſſione eorum in tit. legitimationis effectus nu. 1.* minuſq; *textus* dicit retrotrahi, minuſq; id iure probatur; cum de tertij præiuditio agatur *Alciat. lib. 5. paradoxorum c. 12. Pereg. d. art. 24. nu. 34.*

Tertiò, nec facit exæquatio inter legitimè natos, & hos legitimatos *d. l. cum quis, & in*
19 *§. reliqui in auth. quibus modis naturales eff. ſui*, nam reſpondetur exæquationem eo, quæ fit iuris interpretatione ceſſare, quando verba requirunt veritatem, & non fictionem, & idcircò in caſu noſtro exæquatio locum habere non poteſt, cum verba Teſtatorum requirant veritatem, & ſic differt, ſi fiat ex diſpoſitione legis, vel ex diſpoſitione hominis, quo caſu ſonus verborum debet attendi, vt diximus, *Ruin. conſ. 188. nu. 2. lib. 2.* & alij plures, de quibus per *Peregr. ubi nu. 42.*

Quartò, dicitur non obeſſe *tex. in c. cũ in cunctis, & in c. innotuit extr. de electione*, nã ipſi
20 non dicunt legitimatos per ſubſequens matrimonium debere ad Epiſcopatum admitti, ac ſi de legitimo matrimonio nati eſſent, ſed tantum *gloſ. in d. c. innotuit* per diſpoſitionem *d. c. tanta,* qui tex. vt diximus, id non probat, ſed tantum dicit legitimatum per ſubſequens matrimonium pro legitimo haberi, & nos requirimus legitimè natum, non legitimatum, ita cum *Peregr.* aduerſus *Laderch.* ſuſtinet *Fachin. contr. iuris lib. 10. c. 71. per totum.*

Et hæc opinio noſtra contra legitimatum per ſubſequens matrimonium, vt non admittatur, ſtante vocatione facta de filijs ex legitimo matrimonio, fuit canonizata in Sacra *Rota coram Bubalo in Cæſaraugustana ſtatus de Moncada die 22. Martij 1585.* de qua meminit *Seraſin. deciſ. 1000. nu. 15.*

Nec dicatur filios D. Marci Antonij eſſe ex legitimo matrimonio procreatos, & habere
21 qualitates, quia eis obeſt incapacitas Patris tamquam deſcendentibus à radice infecta *Mantica d. tit. 12. nu. 34.* & vno excluſo, omnes ex eo deſcendentes ſemper erunt excluſi *Pereg. de fideicomm. art. 27. nu. 17. & 18.*

Minuſq; facit, vt alias idem D. Marcus Antonius fuerit admiſſus ad bona vnius ex dd.
22 fideicommittentibus in diuiſione cum Patre d. Illuſt. D. Cæſaris, nam ipſe D. Cæſar ei parere non debet, cum habeat cauſam non a Patre, ſed à fideicommittente *Cranet. conſ. 200 nu. 5.* & nouiſſimè poſt plures *Mangil. in tract. de imput. q. 36. n. 37.*

CONTROVERSIA LXXXVIII.

Pro Perilluſt. DD. Carolo, & Filijs de Seraphinis.

SVMMARIVM.

HÆres cum beneficio I. & Inuentarij poteſt venire contra alienationem, & contractum factum à defuncto, nu. 1.

Hæres ſine Inuentario non tenetur ratificare contractum iniquum.

Et defunctus, ſi viueret, poſſet (non obſtante promiſſione rati) eiſdem de-

Digitized by Google

defenſionibus vti, quibus poteſt ille, pro quo de rato promiſit, nu. 2.

Imò ſibi competeret reſtitutio in integrum, nu. 6.

Debitum Teſtatoris in hæreditate cenſetur compenſatum in parte hæreditatis relictæ, nu. 3.

Dos amplius non dicitur dos, ſoluto matrimonio, nec fructus debẽtur, nu. 4.

Ex nominatione bonorum cognoſcitur quid reliquerit teſtator, nu. 5.

Ad hoc, vt quis excludatur à reſtitutione in integrum, debet illi renunciare, aliàs erit locus petitioni, nu. 7.

Hæres poteſt contrauenire facto defuncti, ex iure ſuperuenienti, nu. 8.

Hæres poteſt bona fideicommiſſis ſubiecta vendicare, & ſi vti hæres perſonali actione teneretur, nu. 9.

Clauſulæ generales non alterant, ſed ſe reſtringunt ad promiſſa in inſtrumento, nu. 10. & 13.

Dictio (maximè) recipitur aliquando pro dictione (tantùm) & ſic pro taxatiua, nu. 11.

Clauſularũ Notariorum Bononiæ facit differentiam inter fideiuſſorem, & contrahentem, nu. 12.

Notarius rogatus de fideiuſſione non poteſt apponere renunciationem beneficij de fideiuſſoribus, nu. 14.

Non poteſt dici tranſactum ſuper fideicommiſſo, ſi tantùm ſit diſputatio de creditis in hæreditate, cũ in reſtanti fideicommiſſum remaneat, nu. 15.

Non ſtatur aſſertioni trãſigentium ſuper prætenſionibus in hæreditate, nu. 16.

Tranſactio incautè facta à patre non nocet filio, nu. 17.

Timor litis ad tranſigendum debet eſſe indubitatus, nu. 18.

Textus in l. nam, & ſi parentibus ff. de inoff. teſtam. & in l. ſtatius Florius, §. Cornelio felici ff. de iure fiſci declarantur, n. 19.

Fideicommiſſarius dicitur creditor ſpei, nu. 20.

Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ in Signina Caſtrorum 292. & 320. p. 6. diuerſ. declarantur, nu. 21.

Trãſactio ex læſione reſcinditur, n. 22.

Spes radicata, & cõſiderabilis ex cauſa de præterito, poteſt æſtimari, n. 23.

Accingendus de proximo habetur pro accincto, nu. 24.

Textus in l. de fideicomm ſſo, C. de tranſact. declaratur, nu. 25.

Surd. conſ. 451. declaratur, nu. 26.

Læſio conſideratur ex inæqualitate, nu. 27.

In cognoſcenda læſione iudex ex offitio (non concludentibus peritis) poteſt rerum determinare æſtimationem, nu. 28.

Ad tollẽdam inæqualitatem nepotes poſiti in conditione, intelliguntur vocati, nu. 29.

Et etiam quando ſumus in deſcendentibus, nu. 30.

Adſit Deus, & Virgo.

MVlta me mouent, ex quibus credo Tranſactionem aliàs, & de anno 1586. 6. Septembris initam inter Illuſtrem D. Paulam de Beroaldis vxorem Illuſtris D. Gabrielis de Seraphinis, ex vna, & Illuſtrem D. Smeraldam pa-

O riter

Digitized by Google

riter de Beroaldis ex altera, occaſione teſtamenti, & fideicommiſſi inſtituti ab Illuſtri D. Philippo Beroaldo dictæ D. Paulæ Patre, & d. D. Smeraldæ Auo; non obeſſe Illuſt. D. Carolo ex d. D. Gabriele d. D. Paulæ filio, nec minus eius filijs d. D Paulę nepotibus, & ſic, & ipſos eſſe vocatos, & ad hæreditatẽ d. D. Philippi admittendos.

Et vt per ordinem procedamus, & de perſona d. D. Caroli tractemus; Nemo de eius perſona poteſt dubitare, quin ſit vocatus; cum verbis expreſſis vti dictæ D. Paulæ filius ſit in teſtamento ſcriptus, & ſic ex perſona propria ad hæreditatem d. D. Philippi venire; Ei minimè obſtante tranſactione per d. D. eius Matrem facta, cum ſit
1 illius hæres cum beneficio Il. & Inuentarij ſolemniter, etiam citata d. D. Smeralda, & præcedente decreto Iudicis, per d. D. Carolum celebrati ad formam *l. fin. C. de iur. delib. Peregr. de fideic. art. 33. nu. 12 & 13.*

Eique minimè crederem obeſſe, quòd d. D. Gabriel eius Pater dicto tranſactionis inſtrumento conſenſerit his verbis præciſis, *Con il conſenſo di detto Sig. Gabrielle ſuo Marito, quale è preſente, & che alle dette, & infraſcritte coſe preſta il ſuo conſenſo in ogni miglior modo, che di ragione ſi può, & per riſpetto di d. Sig. Paola, tanto in ſuo nome proprio, & principale, quanto anco in nome del Sig. Carlo ſuo, & del detto Sig. Gabrielle figliuolo legitimo, & naturale, per il quale d. Sig. Paola, & Sig. Gabrielle promettono de rato in valida, ſolenne forma, che ratificarà il preſente inſtromento ad ogni volontà, & requiſitione della d. Sig. Smeralda hor Suor Angela Vittoria; Altramente vogliono eſſer tenuti del ſuo, &c.* Quia talis conſenſus operari non poteſt ad præiuditium dicti D. Caroli etſi patris hæres abſq; beneficio Il. & Inuentarij, vt aſſeritur, ſit, vt doctiſſimè demonſtrauit Excellentiſs. D. Pontus, minimèque debuit, nec debet tale tranſa-
2 ctionis inſtrumentum ratificare ex hac etiam ratione, quia, & ipſe D. Gabriel, ſi viueret, non teneretur ad id, nec ad aliquid ex dicta promiſſione à ſe facta. Conſidero enim, quòd ad talem tranſactionem, vbi legitur fideicommiſſi Philippi ab vtraque muliere facta renunciatio, tres decantari pro parte Smeraldæ prætenſiones. Prima reſtitutio dotis Auiæ paternæ. Secunda reſtitutio librarum 7333.6. pro pretio francationis bonorum Argelis, factæ à D. Georgio de Argile, eo, quòd dicta D. Smeralda prætendebat ſibi per viam prælegati in teſtamento d. Philippi fuiſſe bona aſſignata. Tertia petebatur ipſi D. Smeraldæ per D. Paulam ſolui partem eidem D. Smeraldę contingentem librarum 15000. æris alieni teſtatoris, cuius ſolutio iniuncta per d. teſtatorem erat eidem D. Paulæ, & tamen eadem D. Paula non erogauerat in hanc cauſam totas integras lib. 15000. & ſic ex reſiduo dimidia debebatur ipſi D. Smeraldæ per d. D. Paulam.

Hæc etenim prætenſiones clarè apparent vanæ, & figmentatæ. Ad primam namque reſpondetur, quòd ſi de debito etiam conſtitiſſet, ſublatã eſſe ex his, quæ narrantur in tertia prætenſione. Ibi .n. teſtator iuſſit ex lib. 15000. æs alienum ſolui, ſubiungens hæc verba, *Et ſi d. teſtator non haberet tempore mortis creditores pro tanta ſumma librarum 15000. non computando legatarios inter creditores, ea ſumma, qua deficeret, & quanti minus ſolui debebitur huiuſmodi creditoribus, id totum partietur inter dictam D. Paulam, & D. Smeraldam, ſeù earum ſucceſſores, & d. D. Paula ex ſumma remanenti ſoluere debeat dimidiã d. D. Smeralda, vel eius filijs: Si verò creditores excederent ſummam, & creditum lib. 15000. ab inde ſupra hoc æs alienum per ipſos hæredes, ſeù ſucceſſores æqualiter diſſoluatur.* Hic enim inſpicitur, quòd teſtator omne æs alienum in dictis libris 15000. comprehendidit ibi æs alienum ſuum.

Vel eò magis cenſeretur per teſtatorem remiſſum, vel compenſatum debitum in parte hæreditatis relictæ, & ſic onus ſuper bonis Smeraldæ in teſtamento aſſignatis impoſitum, vt d. Excellentiſs. D. Pontus fundamentis legalibus concluſit, & proba-

tur

Digitized by Google

tur ex *l.huiuſmodi,* §.*cum pater, ff.de legat.* 1. *& in l. ſi cum dotem ,* §. *ſi pater, ff. ſolut.*
matrim.& ibi Odofr.Angel.Caſtr. & Alex. in princ. & alij aduertunt : Qui omnes di-
cunt inſtitutionem, ſeù legatum fuiſſe factum animo compenſandi cum debito ne-
ceſſario, prout erat illud dotis matris debitæ filiæ , & talem diſtinctionem facit *Pe-*
3 *regr.in d.tract.de fideic.articulo* 33.*nu.*41.*& ſeq.*

Vana etiam eſt adiectio primæ prætenſioni fructuum dotis à die mortis Auiæ , eo ma-
4 ximè,quia dos,vt in tranſactione legitur, conſiſteret in pecunia,& ſoluto matrimo-
nio amplius non eſt dos, nec debentur fructus, vt affirmant, *Innoc. Hoſtien. & An-*
car.propè fin.in cap.ſalubriter, extra de vſur.

Secunda etiam prætenſio reſtitutionis pretij ob francationem bonorum à D. Argile,
eſt friuola , cum bona , quæ fuerunt per Smeraldam francata , eadem per Teſtato-
rem diuidentem fuerint aſſignata d.Smeraldæ , ea comprehendendo in inſtitutio-
ne vniuerſali, & cẽſeatur tantùm reliquiſſe ius,quod habebat dd.bona retroemen-
di , vt cum pluribus auctoritatibus d. Excellentiſs. D. Pontus in ſuo elegantiſſimo
Reſponſo docuit.

Tertia etiam prætenſio tollitur ex expreſſis ad primam, cui adijcitur d.D. Smeraldam
renunciaſſe d. prætenſioni pro reſiduo librarum 15000. his verbis *Dichiarando eſſa*
Sig.Smeralda, & hor Suor Angela Vittoria, con le Solennità, & auttorità antedette detta
Sig.Paola hauer intieramente adempito tutto quello era tenuta per tal conto nel detto te-
ſtamento . Quarè , cum ſatisfeciſſet , clareſcit ſimulata aſſertio , & affirmat nihil oc-
caſione prædicta tempore tranſactionis fuiſſe debitum . Patet enim ex prædictis
iniquitas , & iniuſtitia d. tranſactionis , & d. D. Paulam remanſiſſe læſam , renun-
ciando fideicommiſſo clariſſimo, etiam nomine d.D.Caroli eius filij , ac remitten-
do libras bis mille ſibi , & marito debitas occaſione reſidui ſuæ dotis , & alias lib.
800.diuerſis fideicõmittẽtis creditoribus ſolutas,ac relaxando in manibus eiuſdem
Smeraldæ terrena per eamdem de facto occupata, cum in eius parte minimè com-
prehenderentur, eo quòd teſtator hæredes diuidendo, eidem Smeraldæ reliquiſſet
illas duas poſſeſſiones, quæ cultæ erant per Mattheum Magonium , & Camillum
Tuſcum, ipſaq; terrena ab eis non culta inuaſiſſet, & ſuper hoc , quòd erat clariſſi-
5 mum ex nominatione & qualitate bonorum Smeraldæ in teſtamento aſſignatorum
ad not. in l. nominatim ff. de lib. & poſth. legitur in inſtrumento factum compromiſ-
ſum in DD. Blancum , & Morandum , qui nunquam iudicarunt, & ſi teſtator cœ-
tera terrena relinquere voluiſſet, expreſſiſſet *Rota dec.* 249.*nu.*14.*p.*6.*diuerſ.* & ſtat
regula, quòd expreſſio vnius, excluſio eſt non expreſſi, quia qui de vno dicit,de
alio negare videtur *c. nonnè, & ibi Doct.extra de præſumpt.* Verbaq; teſtatoris natu-
raliter ſunt intelligenda *Rota vbi ſup. dec.* 179.

Ex his.n. cum conſtet de læſione ex parte D.Paulæ,& D.Caroli, eoq; magis, cum fir-
miores, & validiores eſſent D.Paulæ prætenſiones, quam eſſent illæ D. Smeraldæ;
6 D. Gabriel etiam viuens aduerſus quamcumque promiſſionem in integrum reſti-
tuendus erat, prout, & quemadmodum d.D.Carolus reſtitui potuiſſet , & debuiſ-
ſet *Ancar.conſ.*330.*Aſcan.Clement. de patr. poteſt. effectu* 12. *num.* 17. & in puncto
quando quis promittit pro aliquo minore , quòd quàm primùm ad legitimam æta-
tem peruenerit,ratificabit contractum eius nomine geſtum,ſi factus maior nolit ra-
tificare, ſed contrauenire ob contractus iniquitatem; vt idem promittens de rato et-
iam ſub pœna; poſſit vti omnibus defenſionibus ipſius minoris ex *text.in l.cum mi-*
nor ff.rem rat.haber. quem ſingularem eſſe dixit *Roman.in ſing.*557.*Ceph. conſ.* 115.
*nu.*1.*& plurib.ſeq.Natta conſ.*50.*num.*24.vbi plures rationes adducit, *Gramat.deciſ.*
101.*nu.*55.*& poſt Dec.Iaſ.& Bertrand.ac communi Gabr.in tit.de pactis concl.* 2. *nu*

1.Tiraq.in l.ſi vnquam in verbo reuertatur in fine libri C.de reuoc.donat. nu. 6.Io.Vinc. de Anna in allegat. 17. *nu.* 8. & poſt plures de magis communi vltimo loco *Philipp. Paſcal.de viribus patriæ poteſt.cap.2.num.*106.*&* 107.qui, & ipſe de magis communi atteſtatur *Afflict. dec.*240. *nu.*8. dicens verbis expreſſis, quòd illemer, qui fecit, & promiſit, poteſt factum reuocare. Doct.enim ad euitandam reſtitutionem in in-
7 tegrum dant cautelam, vt ille, qui promittit de rato, promittat etiam reſtitutionem in integrum non eſſe petiturum, *Caſtr.ibi in d. l. cum minor nu.* 1. Ijs enim non aduerſantur ea, quæ ſcripta fuere per *Alex.conſ.92.nu.4.lib.1.Surd.conſ.125.Gabr. pariter conſ.125.lib.1.per Phanuc.inter alios, de inuentar.q.242.nu. 67.& Sacra Rot. in deciſ.365.p.5.* quæ eſt coram Reuerendiſs. Queipo 18. Martij 1630. Nam primo *Alex.* ibi hoc non affirmat, *Surd. Gabr. & Phanucius* loquuntur in regula generali, de qua *l.cum à matre, C.de rei vendic.* & *deciſio* in illa Florentina Oratorij *ibi nu.* 11. adducit aliam rationem ad dictam regulam, quæ facit pro D. Seraphino, ſcili-
8 cet quòd poſſit contrauenire ex iure ſuperuenienti, quòd nunc eſt per mortem d. Sororis Angelæ Victoriæ vltimo loco ſecutæ, & ita poſt plures *tex. probat Surd. conſ.* 15.*nu.*26.*&* 27.*lib.*1.

Nec credidi prohibitum, quòd D.Carolus poſſit vendicare, ſi etiam actione perſonali, vti hæres, teneretur, ex illa regula de quantitate ad ſpeciem non dari compenſationem per *text. in l.fin.C.de compenſ.& aduertit Afflict. deciſ.*278.& ſic in fine
9 concludit faciens differentiam, an contractus reſcindatur ob omiſſam ſolemnitatem, vel ex defectu cauſæ.

Vlterius ponderandum eſt non legi dictum D. Gabrielem in tranſactione obligaſſe eius bona ad obſeruantiam contractus, & pro renunciatione fideicommiſſi, de qua in eo. Nam talis obligatio non legitur ſcripta in medio, & in ſubſtantialibus prout requiritur, ſed in clauſulis generalibus his verbis *maximè d. Domini coniuges de Seraphinis renunciarunt beneficio nouarum conſtitutionum de fideiuſſoribus, & generaliter, &c.* & ſi primùm adeſſet, prout in clauſulis generalibus, promiſſio obſeruatio-
10 nis contractus, & bonorum obligatio, in tantum, vt omnia ſint reſtringenda ad ſuperius in contractu ſpecificata, & ſic non inducunt nouam diſpoſitionem, ſed ſecundùm promiſſionem in inſtrumento factam intelligenda, nec per Notarium alio modo extendenda dixerunt *Adden.ad Alex.conſ.28.lib.2.* præſumunturq; talia verba ex ſolito Notarij apposita in clauſulis generalibus, in tantum, vt non ſint conſideranda, maximè cum partibus fuerint ignota, & vti diſpoſitionem alterantia, ad *Gabr.poſt alios conſ.58.num.51. lib.1.* Videtur etiam D.Gabrielem ſe reſtrinxiſſe ad renunciationem beneficiorum de fideiuſſoribus ex illa dictione *maximè*, quæ licèt de ſui natura ſit implicatiua; attamen in hoc caſu intelligi poteſt pro dictione *tan-*
11 *tùm*, & ſic pro taxatiua, *text.eſt.in c.poſt tranſlationem, §. vlt. extra de renunc. Alex.* qui plures alios textus allegat in *conſ.116.nu.16.lib.2.* & prout de dictione *præſertim* dixit *Calderin. conſ.3.de verb.ſignif.Tuſch.in verbo dictio, concl.309.nu.6.* & ſtare taxatiuè, & non implicatiuè, quando huiuſmodi dictio adiecta eſt cauſæ finali dixit *Barbos.in dictione* 168.in fine, & quòd fuerint alteratæ clauſulæ generales demonſtrat idem tranſactionis inſtrumentum. Nam incipiunt hoc modo, *Quæ omnia partes, & contrahentes prædicti,* & finiunt *in omnibus, & per omnia ſecundum formam clauſularij de anno* 1582. & in clauſulario prædicto in clauſulis generalibus non comprehenditur promittens de rato, nec fideiuſſor, vt in pluribus extenſionibus in dicto *clauſulario fol.9.&.*10.niſi expreſsè in initio clauſularum exprimatur, & ibi
12 *fol.* 10. facit differentiam dictum clauſularium de contrahente ad fideiuſſorem. Non.n.ergò conſuetum, & licitum fuit ſic extendere. Et quòd Notarius, qui exten-

13 tendidit, non poſſit alterare ſtipulationem dixerunt *Bald. in rubr. C. de reuoc. his, quæ in fraud. credit. nu. 6. verſ. ſed verè imò, & Addent. ad Alex. in dicto conſ. 28. lib. 2. in verbo non poteſt, in verſ. ſic Notarius*, dicens, quòd Notarius rogatus de fideiuſ-
14 ſione, non poteſt apponere renunciationem beneficij de fideiuſſoribus; extenſumq; minus, dicit d. D. Gabrielem obligaſſe bona ad obſeruantiam, vt ſuppoſitum fuit.

Tranſactio etiam ex ſe eſt nulla, eò quod non diſputabatur, nec controuertebatur, an extaret, vel non extaret fideicommiſſum, vel an eſſet, vel non eſſet vocatio, & comprehenderentur in eo tranſigentes, ſed tantum ſictæ fuerunt pro parte dictæ D. Smeraldæ prætenſiones ſuper creditis, quæ quidem huiuſmodi prætenſiones non tollunt, neque extinguunt fideicommiſſum, cum hæreditas
15 ſemper maneat, & fideicommiſſum dicatur ſtedeicommiſſum, *l. ſubſignatum, §. bona, ff. de verb. ſignif.* & ſic diuerſa erat prætenſio creditorum exigendorum à prætenſione fideicommiſſi.

Cum ergò ſuper fideicommiſſo non adeſſet nec eſſe poſſet lis, minuſuè litis probabilis timor, tranſactio dici non potuit, *l. 1. C. de tranſact.* & de his ſatis fuit
16 dictum, Addendo, quòd de dictis prætenſionibus ſtandum non erat aſſertioni partium in inſtrumento, ſed probari debuiſſe dixerunt *Dec. conſ. 351. nu. 9. & 10. Vinc. de Ann.* quos refert, & ſequitur *Paſcal. de viribus patr. poteſt. par. 1. cap. 2. num. 4. verſic. Nam de hoc, Mantic. de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 1. num. 13.* vbi latè *Natta. conſ. 543. nu. 40.* concludens cum *Bald. conſ. 448. lib. 1.* tranſa-
17 ctionem factam à patre non nocere filio, dum pater incautè, & imprudenter tranſegit, dicens ſuperinde requiri maturam deliberationem, vt in fine, *Caches. V. deciſ. 91. nu. 6.* dicens, & ipſe non obſtare timorem litis, ſi non ſit inſtans, & ne-
18 mo eſt, qui non cognoſcat tranſactionē fuiſſe procuratā ad fauorem Monialiū, & D. Gabriel D. Caroli pater iuris ignarus non conſiderauit damnū filij, & valorem bonorum hæreditariorum Smeraldæ aſſignatorum *Angel. in l. cum hi, nu. 3. ff. de tranſact. & in l. 2. C. eod. Mantic. vbi sup. num. 13.*

Nec facit id, quod dicitur, quòd erat dubius exitus fideicommiſſi, ſeu ſubſtitutionis, cui renunciatum fuit in perſonam eiuſdem D. Paulæ, & filiorum, quia ita accidere potuiſſet obitus Paulæ ſine filijs, ſicut potuiſſet Smeralda ſine filijs decedere, neq; (quia extabat D. Carolus tēpore tranſactionis) poterat dici de-
19 feciſſe conditionem, quòd Paula moreretur ſine filijs, prout, & Carolus. Nam primò id non probat *textus in l. nam & ſi parentibus, in princ. ff. de inoff. teſt.* prout legi poteſt, exprimit ibi *ſic.* Votum parentum eſſe, quòd hæreditas eorum ad filios tranſeat, non è contra, licet turbato ordine quandoq; ſit contra. Illud enim verbum *quandoq;* denotat regulam ſtare in contrarium *Barboſ. dict. 257. n. 1.* minuſq; id probat *textus in l. ſtatius florus, §. Cornelio Felici ff. de iure fiſci.* Nam excludit petitionem ante diem cōditionis fideicommiſſi ex hac ratione, quia quis poteſt prius mori ex illa dictione *interim*. Non ergò ex dicto *textu* excluditur futura petitio in die purificati fideicommiſſi, nec *textus* ex hoc approbat renunciationem, quādo caſus euenerit, imò *gloſ.* ibi declarat *textum* loqui de hæreditate viuentis, nos autem loquimur de hæreditate mortui, & ita ibi affirmant
20 *Doct. inter quos Alberic.* dicens fideicommiſſarium eſſe creditorem ſpei, licet nō poſſit ante diem agere, nec *Peregrin. conſ. 28. nu. 8.* aduerſatur, nec minus in *conſ. 52. nu. 6. lib. 4.* Nam, vt ibi, Actrix agebat de iure ſuccedendi, & de iure quærēdo per mortem trium fratrum, in tantum, vt retorqueatur, cum Paulæ, & filij ſpes reduceretur ad certitudinem, & ex facto *Dec.* exemplicio in *conſ. 616.* conſtat

non potuiſſe dici de læſione, cum vltra ea, quæ prætendebantur, Monaſterium
21 ex filia habuiſſet plura. Nec facit deciſio in cauſa Segnina Caſtrorum, quæ
eſt *deciſio 292. par. 6. diuerſ.* Ibi enim præceſſerat declaratio facta ab Excellen-
tiſs. Duce nolle acquirere, & repudiatio, vt num. 11 præceſſerat cum clauſula
ex nunc, prout ex tunc vt num. 14. & ibi non erat ius radicatum ſpe certa nu.
25. & ibi interuenerat recompenſatio ſcutorum vigintiquinque millium,
vt in *deciſ. 320. nu.* 40. & 41. dicitur ſibicondonatorum num. 40. & 43. & ibi
admittitur ſpes ſuccedendi, ſed tollitur ex præcedenti repudiatione, & ipſe-
met repudians eo tunc præmebatur magno ære alieno, & timebat perſonalem
executionem *d. deciſ.* 320. *nu.* 41. Mota enim fuit *Sacra Rota* ex præcedenti de-
claratione in inſtrumento iurato, quod idem D. Dux nolebat acquirere. Iſte
ergò caſus diuerſiſſimus eſt à noſtro, & ibi diſputabatur, an in actione requi-
reretur inſinuatio, prout requiritur in donatione.

Cum ergò ex prædictis conſtet de læſione, non erit ambigendum, quin etiam ſup-
22 poſita validitate tranſactionis, ſit locus reſciſſioni, etiam ſuppoſito incerto, vt
dicitur, litis euentu, vt in *l. 2. C. de reſcind. vendit.* dixerunt *Iacob. de Arena*,
quem refert *Alberic. nu. 9. Caſtr. nu.* 13. & de veriori, & communiori *Pinell. de
reſcind. vend. par. 1. cap. 4. nu* 16. *& Alex. Trentacinque var reſol. lib. 3. in tit. de
tranſact. reſol. 1. nu. 2. & 4.* Nullum enim credo reperiri tam idiotam, qui non
cognoſcat etiam tempore tranſactionis interueniſſe damnũ, & læſionem d. D.
Paulæ, eò magis cum D. Smeralda (vt cum iuramento expreſſit) erat de pro-
ximo Religionem in Monaſterio Sanctæ Mariæ de Angelis profeſſura.

Valor deniq; & quantitas rerum, vel cauſæ, vel iuris competentis, etiam de futu-
ro, ſufficit ad tranſactionem reſcindendam etiam ſi ſit modica idem *Pinell. vbi
ſupra nu.* 27. *qui nu.* 23. *&* 25. dicens ex his, ſeù eorum aliquo, doli præſumptio-
nem reſultare.

Nec dicatur ſecundò, quòd non erat ſpes certa, cum potuerint prædecedere Pau-
la, & Carolus, & ideò ſpes non conſiderabilis. Nam certum eſt, quòd D. Sme-
ralda, vt ſuperius diximus, erat acceptata, & (vt iurauit) de proximo profeſ-
ſura, prout profeſſa fuit per paucos dies ex poſt, & forſan die ſequenti; Qua-
23 re non potuit D. Smeralda acquiſitionem, quæ euentu proximo debebatur, &
ſperabatur, deriuare in D. Paulam, & D. Carolum, in alium deriuari facere,
& nempè in Monaſteriũ à teſtatore verbis rotundis excluſum, vt ex *textu in l. fi-
lia mea, ff. ſolut. matr. & in l. filia, ff. de diuers. dixit Ancar. conſ.* 430. *nu* 2. *&* 3. Talis
enim ſpes erat radicata, & conſiderabilis ex cauſa de præterito, etiam ſi pen-
deret ex euentu, vt probat *text. in l. nec emptio, ff. de contrah. empt. Tuſch. lit. I. con-
cl.* 629. *nu.* 4. *Ruin. conſ.* 204. *nu.* 4. *lib.* 1. Suſtinens ſimilem renunciationem eſſe
donationem, & ſic requiri ſolemnitates, & eadem *Sacra Rota in illa Segnina* con-
cedit ſpem ſuccedendi eſſe æſtimabilem, & per *doctr. Gabr. dixit ead. Sacra Rota in
deciſ.* 320. *nu.* 24. *& in deciſ.* 323. *nu.* 57. *ead. par. 6. diuerſ.* Neç in caſu noſtro vi-
detur adaptari poſſe id, quòd dicitur ęſtimandã eſſe hanc ſpem tanquã iactum
retis. Nàm duplex eſt ſpes, ordinata ſcilicet, & cauſata à præcedenti cauſa, &
talis non conſideratur, vti iactus retis, ſed tantùm quando non eſt ordinata,
nec cauſata à præcedenti cauſa *Doct. inter quos Bald. in l. ſpem, C. de donat.* exem-
plificans, vt ſi vendam tibi quicquid ex ludo continget me vincere, vel iactum
retis. Nos autem ſumus in ſpe ſucceſſionis, quam Paula, & Carolus habebant
per mortem Smeraldæ ſine filijs, vel per ingreſſum Monaſterij, ſtante huius à
teſtatore facta excluſione, quam conſiderabilem etiam fatentur, *Franc. Aret.*

conſ.

Digitized by Google

conſ.3. propè fin. & Doct. omnes in l. 2. C. de reſcind. vend. inter quos in terminis, *Pantaleo nu.98. 188. & 189. Cagnol. nu. 174. & 175.* dicens æſtimandam eſſe ſpem prædictam, quantum erit veriſimile, *Bart. in l. is poteſt, ff. de acquir. hæred. nu.11.* dicens, quòd ſubſtitutus per fideicommiſſum habet ſpem, & poteſt petere cautionem, & deniq; quòd poſt mortem fideicommittentis habet tale ius
24 æſtimabile, & ſtat etiam regula, quòd de proximo accingendus habetur pro accincto, vt in puncto de eo, qui de proximo erat ingreſſurus Monaſterium dixit poſt *Bart.* quem approbat *Iaſ. in auth. ſi qua mulier num. 23. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* dicens æquiparari ei, qui in effectu eſt in Religione, quando etiam (quòd non eſt admittendum, nec credendum) cum iam eſſet habitu Monacali induta, ad conſiderata per *Menoch. conſ. 96.* Nihilominus intereſſe non erat æquale, nam Paula erat in matrimonio, & procreabat filios, & D. Carolum tunc habebat, *Bero. conſ.132. nu.2. lib.2.*

Minuſq; operatur *tex. in l. de fideicommiſſo C. de tranſact.* vbi videtur permiſſa tranſ-
25 actio ſuper fideicommiſſo. Nam primo ſuper fideicommiſſo non aderat lis, vt ſuperius, & ſuper fideicommiſſo inita dicitur eſſe, quando duo ſunt, vel plures competitores ſuper iure fideicommiſſi, & vterq; prætendit apertum fideicommiſſum, veluti, quòd vnus ſit proximior teſtatori alter grauato, vel quia cum patruo concurrere intendat, vel quia dicatur filiorum appellatione nepotes contineri, vel an ſit inductum fideicommiſſum, vel extinctum, & ſimilibus modis, vt aduertit *Peregr. de fideic. art.52. num. 88. in quibus caſibus nu. ſequ. idem Peregr.* admittit tranſactionem ſuper fideicõmiſſo, non autem quando ſit tranſactio de re certa, vel ſatis clara ad diminuendum fideicommiſſum, ex quo tunc non interuenit bona fides per *text. in l. 1. §. quod ſi in lite, & §. & ſi tranſegit ff. ſi quid in fraudem.* Non enim legitur, quod pro creditis in bonis hæreditatis fideicommiſſum poſſit per tranſactionem deſtrui, cum fideicommiſſum, & hæreditas dici non poſsit, niſi deducto ære alieno vt ſupra *d. l. ſubſignatum, §. bona ff. de verb. ſignif.* & ſic ſuper fideicommiſſo non potuit dici facta tranſactio. Lis namq; ſuper eo timeri non poterat. Quo iuſto, & probabili timore ceſſante, tranſactio eſt inualida, & illius vigore nihil debetur *l. 2. & ibi Doct. C. de tranſact. Crauet. conſ.618. nu. 6.*

Minuſq; debet attendi in caſu noſtro id, quod opponitur ex *Surd. in conſ.451. nu.*
26 *32. vbi Nattam conſ. 340.* adducit ad validitatem tranſactionis ex euentu dubio. Nam loquitur in caſu, in quo alter ex tranſigentibus poterat bona omnia alienare ex facultate ibi à teſtatore attributa, & multa alia leguntur, quæ in caſu noſtro nõ interueniunt. Secundò *Surd.* dicit non requiri tantam læſionem, quando pater, vt hic, incautè, & imprudenter tranſegit, & in caſu ſuo nullam probatur interueniſſe læſionem, computato tempore, quo vſufructuaria tranſigens viuere poterat, & ex alijs deductionibus hæreditas valoris ſcutorum 4000. remanebant ſcut. 1250. vt num. 39. & ex cauſa tranſactionis fuerunt ſoluti aurei 1200. & in caſu ergo tali *Surd.* conſulit, in tantum, vt retorqueatur, nec obſit D. Seraphino, & veriſsima ſit iſta opinio.

Tertiò, Non procedit, quando conditio non eſſet æqualis. Nàm quis lædi poteſt ex ſenectute, vel iuuentute, vel, *vt Bald. in d. l. de fideicommiſſo nu. 1.* quòd vnus haberet filios, & alter non; vt affirmant ibi *Doct. & Aret.* in fine, dicens notandum eſſe. Diſponit enim ibi *text.* remitti poſſe fideicommiſſum inter fratres ad tollendum votum captandæ mortis, & vt ſeruetur cõcordia inter fratres. Nàm vnus petebat per aliũ ſatis dari, vt *Albert. ibi affirmat.* Non enim approbat inæqua-

æqualitatem, quæ in caſu hoc interuenit, & eſt omni iure prohibita.

Ex his igitur, & alijs eruditiſſimè congeſtis per Excellentiſs. D. Pontum, apparet iam damnoſa, & læſiua fuerit ex tunc, & nunc magis, tranſactio, quæ non debet operari, vt quis tam enormiter lædatur, ſiue læſio prouenerit ex dolo tum Paula tranſigentis, ſeu potius tunc agentium pro Smeralda, quæ incontinenti Religionem profitenda erat, ſiue propter errorem, vt animaduertit *Cremen. in d. l. 2. C. de reſcind. vendit. nu. 30. poſt med.*

Nec dicatur, quod periti æſtimationem bonorum non concluſerint. Nam Iudex
28 ex officio, tali caſu, poteſt, & debet determinare æſtimationẽ, inſpectis qualitatibus rei, & bonorum, & dubio euentu, & alijs inſpiciendis, vt poſt multos *Doct. abi tenuit Cremenſ. nu. 111.*

Non etiam erit ambigendum, quin filij D. Caroli ſint ad fideicommiſſum vocati, ex iam congeſtis per d. D. Pontum, eo quod ſunt in eodem gradu, prout fi-
29 lij D. Smeraldæ, expreſsè vocati, ad ſeruandam æqualitatem, prout etiam aduertit *Ruſtic. ad l. cum Auus lib. 6. cap. 12. nu. 65. de conditi. & demonſt.* & id firmat, etiam ſi agatur *de præiud. Eccleſiæ cap. 13. in princ.*

Addamus nos eſſe in diſpoſitione aſcendentis, vt poſt *Cyn.* & alios animaduertit *Fuſar. in quæſt. 320. num. 54.* Hodieq; eſt in confeſſo apud omnes Doct. vt appellatione filiorum contineantur nepotes, vt dixit *Sacra Rota deciſ. 6. num. 29. par. 5. diuerſ.* Et hæc &c. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXXIX.

Pro Excellentiſs. D. Honorio Beato.

SVMMARIVM.

Moleſtia hæredi illata contra præceptum Teſtatoris, priuat ſubſtitutum moleſtantem, nu. 1.

Semper enim dicitur iniuſta, quando fit contra præceptũ Teſtatoris, n. 2.

(Quoquo modo) dictio importat modos etiam inexcogitabiles, & improprios, nu. 3.

Si quis priuetur, vel remoueatur ab aliqua ſucceſſione, acquiritur illi, cuius contemplatione eſt facta priuatio, nu. 4.

Non facta liquidatione deductionum, & melioramentorum, non poteſt exequi ſententia, nu. 5.

Promiſſio euictionis facta pro rata expreſſa, debet commenſurari habito reſpectu ad totum, nu. 6.

Colluſione detecta inter Colitigantes, iudicium dicitur nullum, nu. 7.

Fœminæ de agnatione poſt maſculorum mortem, dicuntur vocatæ, dum Teſtator expreſſit nolle bona egredi è domo, familia, & nomine ſuo, nu. 8.

Adſit Deus, & Virgo.

De pluribus in hac cauſa Excellentiſs. D. Honorij Beati cum Petro Antonio de Nuce, quærendum eſt.

Primò,

Primò, An Horatius Leonorius, à quo d. Petrus Antonius habet cauſam, poſſit
prætendere fideicommiſſum, de quo in Inſtrumento donationis factæ per R.
D. Leonem Leonorium D. Iacobo eius filio, auctoritate Apoſtolica diſpen-
ſato, cum ipſe Horatius, & Leonardus eius Pater contra expreſſam prohibi-
tionem, ſub pœna priuationis, ciuiliter, & criminaliter d. Iacobum donata-
rium moleſtauerint.

Secundò, an euictio bonorum ſecura præiudicet d. D. Beato.

Tertiò, an euictio debeat commenſurari ad ratam promiſſionis, habito reſpectu
ad pretium totius poſſeſſionis euictæ.

Quartò, an iudicium contra Nob. DD. Zambeccarios, præcedente inter eos, &
Actorem pactione præiudicet d. D. Beato.

Item, an fœminæ ſorores d. Horatij ſint vocatæ.

Et ad primum, puto reſolutam donationem, & omnes ſubſtitutiones factas ex
verbis claris donantis, ibi, *in caſu prædicto ſubſtitutionem ac dictis Patruelibus, & eorum liberis ex nunc, prout ex tunc reuocauit, & reuocatam eſſe intendit*, & id habe-
re voluit locum, ſi diſpoſita in donatione quoquo modo in totũ, vel pro par-
1 te refricarentur, nam à priuatione ad habitum naturaliter impoſſibilis eſt re-
greſſus, ex *Ariſt. in prædicamentis in c. de oppoſitis, & in puncto Socin iun. conſ. 113. nu. 28. lib. 1. & Peregr. de fideicom. art. 35. nu. 5.* nec dd. Horatius, & alij mole-
ſtantes poſſunt ſe excuſare, ſub prætextu, quod illatæ moleſtiæ de iure ſint
2 permiſſæ, quia ſemper moleſtia, & vexatio dicitur iniuſta, quando fit contra
præceptum, ſiue Teſtatoris, ſiue donatoris, per quod iniuſtũ efficitur id, quod
(eius prohibitione circumſcripta) iuſtum fuiſſet *Socin. d. conſ. 113. nu. 36. & pluribus ſeqq. Bero. conſ. 56. num. 44. lib. 3. Tiraquel. de retract. lignagier §. 35. gloſ. 4. nu. 40. Menoch. de recup. poſſ. remed. 1. nu. 284. Rimin. iun. conſ. 249 nu. 14. & 330. nu. 6. cum ſeq. lib. 3. Simon de Pret. de interpret. vlt. vol. lib. 4. interpret. 2. dubio 10. nu. 89. fol. 417. Gratian. in diſcept. cap. 758. nu. 34.*
3 eo magis addito verbo (quo
quo modo) vt ibi *Gratian. aduertit nu. 36. ad fin.* quia importat modos etiam
inexcogitabiles, & improprios *Menoch. conſ. 344. nu. 19. Barboſ. de dictionibus dictione 286. nu. 7.* & ipſo iure abſq; alia declaratione, & ſub pœna caducita-
tis dicitur incurſa *Bal. in l. vnica C. de his, quæ pœnæ nomine relinquitur nu. 10. cum plur. ſeq. Magon. deciſ. Floren. 16. nu 46.* extendens id procedere etiam in filijs,
bona ergo ſtatim Iacobi filij libera remanſerunt *Peregr. in tract. de fideicomm. art. 11. nu. 133. & 134. Fuſar. de fideicom. ſubſt. quæſt. 586. nu. 2.* & non eſt du-
4 bitandum, quod ſi quis priuetur, vel remoueatur ab aliqua ſucceſſione, acqui-
ritur illi, cuius contemplatione quis remouetur *l. ſi legatarius C. de legatis. l. poſt legatum §. amittere ff. de his, quibus vt indign. Bart. & alij in l. Seruo legato §. ſi Teſtator ff. de leg. 1. nouiſs. Gratian. cap. 942. nu. 20.*

Ad ſecundum, Excellentiſs. D. Beatus promiſit, & ſe obligauit dimittere bona
5 per eũ poſſeſſa, & quæ prætenduntur obligata hac adiecta pactione, ſi & qua-
tenus iuſta, & valida ſequatur euictio, ſed non poſſe dici ſecutam, nam tres in
hoc requiruntur ſententiæ conformes, quæ non leguntur, vt omnes fatentur
in rub. & in *l. vnica C. ne liceat in vna, eademq́; tertio prouocare*, vltra quod ex pri-
ma ſententia non conceditur immiſſio, niſi prius deducta legitima in bonis Ia-
cobi debita, & melioramentis, quæ cum non fuerint liquidata, non poteſt di-
ci ritè ad executionem deuentum *Surd. poſt alios conſ. 186. nu. 11. Put. deciſ. 461. par. 2. Maſtrill. deciſ. 98. Pirouanus poſt Merlinum in tract. de legitima deciſ. 111. n. 4.*

Ad tertium, ſuppoſita euictione, cum obligatio Dom. Aſcanij Veciæ authoris

D. Beati

D. Beati fuerit pro defenſione tantæ ratæ, & partis poſſeſſionis importantis in ſui pretio lib. 8414 & poſſeſſio eſſet tornat. centũ triginta, & ſexaginta octo tor-
6 naturæ tantum fuerint euictæ, dicitur bona tunc per Veciam obligata, & hodie per D. Beatum tenta eſſe pro rata tantum dd. lib. 8414. vinculata, habito reſpe-ctu ad totum pretium, ſeu ad totam poſſeſſionem tornat. centum triginta *Bart. in l. 1. ff. de euict. nu. 1. & 3. Boer. deciſ. 46. nu. 8.* probatur etiam ex textu *in l. ex omni §. quoties, & in l. damni §. is qui ff. de damn. inf. ict. Io Baptiſta Coſta de ratione rata præmiſſo 2. nu. 1. & ſeq. & præmiſſo 3. nu. 11. & in quæſt. 124. nu. 5. & ſeq.* Idq; etiam denotat ratio naturalis, & ſi aliter diceretur, verba illa pro tanta rata, & parte fruſtratoria dicerentur.

Ad quartum, non poteſt ſuſtineri iudicium factum inter Petrum Antoniũ de Nuce
7 ſub nomine Nobilium de Zambeccarijs, cum ad præiudicium Beati nouiſſime fuerit detecta conuentio, quod tale iudicium nequaquam dd. DD. Zambeccarijs obeſſet, ſed tantum eidem D. Beato Veciæ ſucceſſori, quare prætenſæ ſententiæ eorum fauore non debent attendi, ſed ex integro iudicium eſt faciendum *Alberic. in rub. C. de colluſ. detegenda*, & ratio eſt, quia in iudicio debet eſſe iuſtus contradictor, alias iudicium non ſuſtinetur *l. cum non ſolo, & ibi Alberic. & alij ff. eod. de colluſ. detegenda, Goffred. in ſumma eod. tit. num. 2. Gigas de penſ. Eccleſiaſt. quæſt. 42. num. 3. & 4.* dicens cum *Ioanne de Annania* ad probationem colluſionis ſufficere præſumptiones, & coniecturas. Certè ſi D. Beatus talem pactionem ſciuiſſet in cauſa eumdem DD. de Zambeccarijs Procuratorem non conſtituiſſet, ſed per alium Procuratorem ſe defendiſſet, parum enim dd. DD de Zambeccarijs intererat, quod Iacobus Iapellus eorum, & Beati Procurator eos in d. lite defendiſſet, & cum ipſi non poſſent aliquod pati damnum, ſat dicitur ad præiudicium Beati probata colluſio, & iudicium fuiſſe nullum *Scaccia* nouiſſimè poſt alios *de ſententia, & re iudicata gloſ. 11. nu. 38. & gloſ. 14. q. 12. nu. 3.*

Ad quintum, dicitur Petrum Antonium hæredem Horatij à ſororibus d. Horatij eſſe excluſum, & conſequenter d. D. Beatum earum Ceſſionarium ex earum perſonis eſſe abſoluendũ, eo quod Leo donans poſt ſubſtitutionẽ de Leonorijs, adiecit hæc verba, à qua Domo, familia, & nomine nollit bona recedere debere, cũ talis fuerit, & ſit illius intentio, quo caſu nemo dubitat, quin poſt omnem maſculorum mortem non veniant fœminæ *l. pronnunciatio §. familiæ ff. de verb. ſign.* & in terminis *Roland. conſ. 7. nu. 24. & ſeq. lib. 3. Cephal. conſ. 252. num. 3.* eo magis cum talia verba ſint prolata per modum diſpoſitionis *gloſ. in l. codicillis §. inſtituto ff. de leg. 2. Guid. Papa conſ. 203. Alex. conſ. 26. in fine lib. 2. Greg. XV. deciſ. 464. nu. 1. & ſeq.* & quia non legitur Donatorem vocaſſe liberos maſculos patruelium, ſed ſimpliciter expreſſit liberos, quorum appellatione fæminæ comprehenduntur *l. liberorum l. cognoſcere § liberorum l. non erit ſine liberis ff. de verb. ſignif. l. fin. ff. de pollicitat. Dec. conſ. 12. nu. 16.* dicens magis propriè comprehendi fæminam ſub voce liberorum, quam ſub voce filiorum, nam vox filius, vt aliqui dixerunt, non comprehendit propriè fæmininum ſexum, & plures alias allegat rationes, & ſub nomine liberorum comprehendi filiam naturalem, nec poſſe ad maſculos fieri reſtrictionem dixit *Adrian. Neguſant. reſp. 300. nu. 36. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 11. & 24.*

Nec facit ſtatutum Bonon. fęminarum excluſiuum, quia ad hoc, vt excludat, neceſ-
8 ſe eſt, vt loquatur in diſpoſitione Teſtatoris, ſeu vt hic Donatotis *Seraphin. deciſ. 1216. nu. 8.*

PRI.

PRIMA DECISIO
Sacræ Rotæ die 9. Iunij 1632.

In cauſa prætenſi fideicommiſsi de Leonorijs.

LEo Leonorius de anno 1572. donauit irreuocabiliter inter viuos omnia ſua bona præſentia, & futura Iacobo eius filio cum reſeruatione vſusfructus durante illius vita, & cum prohibitione alienationis, & hippothecæ, niſi de Commiſſariorum conſenſu, cum conditione tamen, quod in euentum in quem d. Iacobus delictum perpetraret, & ſine filijs maſculis decederet, agnati ſuccederent. Commiſſarijs vero amplam facultatem dedit alienandi, & vendendi, præſertim domum habitationis donantis, cum alijs domunculis, ad effectum inueſtiendi pretium in tot ſtabilibus ad commodum Iacobi, & illius hæredum, & ſucceſſorum, vt latius in inſtrumento donationis continetur.

Mortuo dicto Leone de anno 1573. Iacobus tunc minor, cum facultate Commiſſariorum vendidit domum magnam cum domunculis, & quoddam prædium pretio lib. 46000. quod fuit inueſtitum de anno 1579. in emptione prædij Argilis tornat. 277. pro ſumma lib. 40000. Poſtmodum vero Iacobus, & Theodoſius de Sacchis de anno 1590. vendiderunt prædium Argilis tornatur. 120. quod in communi poſsidebant Paulo de Zambeccarijs cum promiſsione de euictione DD. Adurni Fabæ, & Aſcanij Veciæ.

Vita functo Iacobo de anno 1608. ſine filijs, & deſcendentibus, Horatius, & alij de Leonorijs tanquam vocati ad bona fideicommiſſaria ſupradicti Leonis iuditium mouerunt coram A. Gener. Bonon. ſuper vendicatione prædij Argilis, vſq; de anno 1590. venditi contra Zambeccarios tertios poſſeſſores, & de anno 1610. ſententiã fauorabilem reportarunt nempe factum fuiſſe locum fideicommiſſo ad fauorem illorum de Leonorijs, ipſoſq; fore immittẽdos in poſſeſsionem ſupradicti prædij Argilis, & prædicta ſententia in gradu appellationis confirmata in Rota Bonon. quarum vigore emanauit poſtea ſententia executorialis duarum conformium, à qua inter alios appellauit D. Honorius Beatus, qui medio tempore prædium Sancti Ægidij emerat ab Aſcanio Vecia fideiuſſore euictionis. Et dato dubio an conſtaret de re iudicata DD. affirmatiuè reſponderunt, quia de iure habent pro ſe ſupradictæ ſententiæ præſumptionem validitatis, & iuſtitiæ, *l. Herennius §. ſcio ff. de euict. cap. in præſentia de renunt. Alex. conſ. 30. nu. 7. vol. 5.*

Et de iuſtitia ſatis conſtat, quia validitas non controuertitur, eo quod Iacobus prædium Argilis ſubiectum fideicommiſſo Leonis Patris contra illius prohibitionem alienauit, vnde alienatio remanſit nulla, & inualida *Gloſſ. in l. cum Pater ff. libert. verbo alienarent, & ibi Caſtr. & DD. ff. de leg. 2. Surd. conſ. 116. nu. 18. l. 1.* Præſertim quia facta fuit contra duplicem prohibitionem legis, videlicet, cum de iure eo ipſo, quod ſint bona ſubiecta reſtitutioni, ex eo ſolo ſunt inalienabilia, *Sec. text. in auth. reſq; C. comm. de leg. l. filius fam. §. diui ff. de leg. 1. l. Marcellus §. reſq; ff. ad Trebell. Mol. de primog. lib. 1. cap. 12. num. 32.* Et Hominis expreſſa, quæ iuncta prohibitione legali regulariter operatur, vt alienatio fieri non poſſit, etiam in caſibus à iure permiſſis, *Natt. conſ. 481. nu. 17. l. 3. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 21. nu. 12. & lib. 23. tit. 26. nu. 5. & 6. Greg. Dec. 529. nu. 13. & 14.*

Et licet prohibitio alienationis in contractu, non impediat dominij tranſlationem, quin tranſeat in emptorem, nec reddat alienationem nullam, quamuis aduerſus alienãtem detur actio ad intereſſe, *l. ea lege C. de cõd. ob cauſam l. ſi ita quis* §. *ea lege ff. de verb. oblig. DD. in l. filius fam.* §. *diui, vbi Bart. nu. 14. Rip. nu. 85. Soccin. nu. 173. ff. de leg. 1. Surd. Dec. 254. nu. 9. Pereg. de fideic. art. 51. nu. 22. Fuſar. de ſubſtitut. q. 674. ex nu. 4.* Attamen prædicta Regula limitatur, vt non procedat quoties concurrit, vt in præſenti legis, & Donantis prohibitio, quia tunc alienatio erit nulla, Dominijque tranſlationem impediet, etiamſi in contractu, & non in teſtamento facta fuerit prohibitio alienationis, *Gloſſ. magn. ad finem in l. fin. C. de rebus alienis non alienan. Iaſ. in d. l. filius fam.* §. *diui num. 23. vbi Rip. nu. 89. ff. de leg. 1. Zuarez. alleg. 9. col. fin. tellus. Fernandez. in l. 27. Taur. nu. 2. quos refert, & ſequitur Mol. de primog. lib. 1. cap. 12. nu. 32.*

Non obſtat, quod in prædicta Donatione non legatur ſpecialis Hippotheca, ſed generalis dumtaxat, quæ non eſt ſufficiens ad impediendam tranſlationem Dominij, cum non requiratur ſpecialis, *Surd. conſ. 399. nu. 4. Couar. lib. 2. var. reſol. c. 15. nu. 3. Peregr. & Fuſar. vbi ſup. Seraph. Dec. 477. n. 4.* Nam contrariam ſententiam vti veriorem, & magis communem amplexi fuerunt DD. nempè, quod ſufficit generalis, quam tenet *Alex. in l. qui abſenti* §. *1. ff. de acq. poſſeſ. & conſ. 59. nu. 6. lib. 5. per text. in l. ſi Creditor,* §. *fin. ff. de diſtract. pign. Corn. conſ. 321. col. 2. lib. 4. Roland. conſ. 62. n. 25. lib. 2. Natt. conſ. 474. nu. 15. lib. 24. Gratus qui de communi conſ. 95. nu. 12. lib. 1. Soccin. qui de magis communi teſtatur conſ. 118. nu. 29. vol. 2. Couar. vbi ſup. num. 13. Clatin. in repet. l. nemo poteſt nu. 43. Parlador. lib. 2. rei quot. cap. fin. 4. p.* §. *5. nu. 71. Ant. Gomez. lib. 2. var. cap. 3. num. 9. Rot. dec. 2. in fin. de empt. & vend. in antiq. quos refert, & ſequitur Aym. conſ.* 381 *num. 2.*

Vlterius conſiderabant DD. Leonem Donatorem omnia ſua bona Hippothecæ generali ſubiecta reliquiſſe pro obſeruatione ibi, quæ omnia, &c. quæ clauſulæ ſunt communes tam Donanti, quam Donatario, quo caſu generalis Hippotheca non diſtinguitur à ſpeciali, vt tradit *Claud. Aquenſis Gloſſat. antiquus in d. l. qui abſenti* §. *1. quem ſequitur Natt. conſ. 474. nu. 14. Gabr. de pign. concl. 1. nu. 9. Fuſar. d. q. 674. num. 12. verſ. Et ſpecialis Hippotheca.*

Quare cum Eleonorij petierint, & obtinuerint immiſſionem in bonis vinculatis, non poteſt dubitari, quin illis competeret actio realis, & non perſonalis, ſtante prohibitione reali de non alien. cum obligatione bonorum ipſius Donantis, qui vt dixi reſpicit Donantem, & Donatarium ad ſubſtinen. pactum in Donatione appoſitum.

Quo verò ad identitatem prædij Argilis emptum à Iacobo ex pretio bonorum venditorum Donantis, & illorum loco ſubrogatorum, DD. dixerunt non eſſe ex hoc capite, niſi melius diuerſitas corporum fuerit probata à re iudicata receden.

Et ita, &c.

CONTROVERSIA XC.

In eadem Cauſa Excellentiſs. Beati.

SVMMARIVM.

Conceſſio facta Commiſſarijs, & ſeu Executoribus teſtamẽtarijs, vt poſſint bona hereditaria vẽdere dicitur directa, & expreſſa, nu. 1. & 3.

Dictio

Dictio (niſi) eſt exceptiua, & eſt huius naturæ, vt permittat, quod erat negatum, nu. 2.

Promiſſio facta de relaxando bona petita, caſu quo ſequatur iuſta, & valida euictio, non operatur, niſi tres ſententiæ diffinitiuæ proferãtur, nu. 4. & 13.

Et debent eſſe conformes, nu. 5.

Clauſula deducta prius legitima, & ſeu melioramentis operantur, vt ante has deductiones executioni minimè ſit locus, nu. 6.

Saluianum ſecundum Roffredum, Sarmientum, Menoch. & Theſaur. non procedit, niſi aduerſus colonum, & inquilinum, nu. 7.

Sed nouiſſimè per Sacram Rotam deciſum eſt operari contra debitorem ex quauis cauſa, nu. 8.

Nec Saluianum poteſt intentari, dum agitur ex Inſtrumento, in quo adſit conſtitutum, nu. 9.

Nec dicitur intentatum, dum non adeſt in libello hæc clauſula petens ſibi ius, & iuſtitiam miniſtrari, nu. 10.

Euictio non habet locum, quoties auocatur ſola poſſeſſio, ſiue per hyppothecariam, ſiue per Saluianum, nu. 11.

Colluſio quomodo detegatur, nu. 12.

Verba debẽt inſeruire intẽtioni, & non intentio verbis, nu. 14.

Quis non præſumitur velle iactare ſuũ, nu. 15.

Citatio requiritur, dum agitur de alterius præiudicio, nu. 16.

In pœnalibus, & odioſis non fit repetitio, nu. 17.

Prohibitio facta filio ne alienet, non extenditur ad collaterales, nu 18.

Molina de primogenijs lib. 1. cap. 12. nu. 32. declaratur, nu. 19. & 21.

Prohibitio alienationis in contractu non operatur ibi, & nu. 23.

Niſi ratione maioratuum, eod nu. 19.

Maximè ſi agatur de donatione contra tertium poſſeſſorem, nu. 20.

In Principe non deficit voluntas, & poteſtas, nu. 22.

Ad hoc, vt prohibitio alienationis in contractu operetur, requiritur ſpecialis bonorum hyppotheca, nu. 24.

Lex creditor §. fin. ff. de diſtract. pignorũ exorbitat à regula, de qua in l. ſi ita quis §. ea lege ff. de verb. obligat. nu. 25.

Generalis hyppotheca in clauſulis generalibus cenſetur appoſita ex ſtilo Notarij, nu. 26.

Subſtitutus excluditur, dum contra prohibitionem moleſtat donatarium, nu. 27.

Familiæ appellatione veniunt fæminæ, ſaltem poſt maſculos, num. 28. 31. 36. & 39.

Maximè dum ſimpliciter donans vſus eſt verbo liberorum, nu. 29.

Statutum Bonon. excluſiuum fæminarum non procedit, niſi ab inteſtato, nu. 30. & 31.

Quando ſubſtitutio eſt coarctata ad vnicum tantum gradum, non dicitur contemplata ratio conſeruãdæ agnationis, nu. 32.

Dictio vt ſupra repetit præcedentia, cũ omnibus ſuis qualitatibus, n. 33.

Valdè periculoſum eſt à verbis diſpoſitionis diſcedere ob ſubtiles interpretationes coniecturales, nu. 34.

Licitum eſt poſſidenti ex vna cauſa, ſi nouus titulus ſuperueniat mutare ſibi cauſam poſſeſſionis, nu. 37. & ei

Digitized by Google

debetur manutentio, nu.41.
Si tamen titulus ſit validus, nu.38.
In tranſactione continetur tacita conditio, quatenus nō adſit error, nu.40.

Adſit Deus, & Virgo.

CRederem facillimè poſſe recedi à Deciſione in hac cauſa facta de anno 1632. 9. Iunij coram Reuerendiſs. Pampilonenſe: Nam licet Leo donans prohibuerit alienationem bonorum ſuorum, Commiſſarijs ſuis amplā facultatem dedit alienandi, & vendēdi, ibi. n. ſubiunxit, niſi bona de eorū cōſenſu, eo quod talia verba ſunt permiſſiua alienationis, ſi ſequatur aſſenſus, prout euenit DD. Commiſſariorum; quare non videtur hodie poſſe agi ad bona donata aduerſus emptores, etſi ſoli Iacobo in vita
1 donatoris alienatio eſſet prohibita, & propterea non dicitur conceſſio tacita à contrario ſenſu, ſed directa, & expreſſa *Bart. qui ab omnibus approbatur in l. actione nu. 1. & in noua additione C, de tranſactionib. & ibi Dec.* poſt plures *nu. 5. & 6.* vbi de magis communi *Socin. iun. conſ. 163. nu. 36.* dicens & ipſe, quod dictio, *niſi*, cum ſit exce-
2 ptiua huius eſt naturæ, vt poſita poſt orationem negatiuā ponat, & permittat illud, quod erat negatum *Bero. conſ. 84. nu. 17. & conſ. 133. nu. 3. lib. 2.* & de Iudice, qui non admiſit appellationem, niſi ſi & in quantum de iure, vt cenſeātur eam admiſiſſe, ſi ſit de iure, poſt *Bald.* tenuit *Surd. conſ. 71. num. 6.* qui & ipſe hanc ſuſtinet opinionem, & multos allegat *Gratian. in diſcept. cap. 416. num. 4.* vbi loquitur in puncto de
3 prohibita alienatione, niſi cum conſenſu executorum *Vulpel. in tract. de propoſitionum aduerbiorum, & coniunctionum ſignificatione in dictione (niſi) in princ. Seraphin. deciſ. 343. nu. 3. deciſ. 96. p. 1. in recent. nu. 1. Cabaler. deciſ. 77. nu. 1. & 7.* nouiſſimè *Barboſ. dict. 284. nu. 2. & 3.*

Nec faciunt duæ ſententiæ, & ſententia executorialis ſuper eo, quod euenerit caſus fi-
4 deicommiſſi, nam minimè obſunt D. Bearo, qui cum vexaretur ſuper prædio S. Aegidij, promiſit illud relaxare, caſu quo ſequatur iuſta, & valida euictio, perinde ac ſi per tres ſententias conformes fuiſſet condemnatus. Nam primò non videtur ſecura euictio, cum liceat bis appellare, & tres ſententiæ requirantur, vt omnes fatētur *in rub. & in l. 1. C. ne liceat tertio prouocare*, ille verò duæ non ſunt conformes, eo
5 quia ſecunda Rotæ Bonon. concedit immiſſionē, cum clauſula, deducta prius legiti-
6 ma debita Iacobo in bonis donatis, & etiā melioramentis, quę clauſulæ operantur, vt ante has deductiones executioni minimè ſit locus; vt ait *Surd. conſ. 186. nu. 16. Put. deciſ. 271. nu. 1. & 3. lib. 2.* ſecundum antiquam impreſſionem *Mattel deciſ. 98. nu. 3.* Reuerendiſs. *Pirouanus* poſt *Merlin. in tract. de legitima deciſ. 111. num. 4.* talis enim liquidatio prius erat facienda *Honded. qui duas deciſ. Sacræ Rotæ* allegat *conſ. 72. nu. 6. lib. 1. Odd. de fideicom. q. 38. nu. 121.*

Nec facit in hoc Saluianum, quaſi ſemel appelletur etiam *ex ſtat. Bonon.* cum remedium ſit poſſeſſorium; nam licet forſitan poſſet ſuſtineri Saluianum non procedere, niſi aduerſus colonum, & inquilinum, prout loquuntur *textus*, vt in §. *interdictum quoq; Saluianum Inſt. de interdictis*, & habetur in *toto tit. ff. & C. de precario, & Saluiano*, & licet *text. in l. 1. ff. eod.* videatur permittere hyppothecam, loquitur de hyppotheca, quæ ortum habuit ex conductione, & idcircò *Sarment. in tract. de redait. Eccleſ. p. 2. cap. 2. nu. 20.* dixit neſcire, ex quo capite extendatur, cum non competat, niſi locatoribus, & ita vagetur, cum nec legibus, nec etiam auctoritate Doctorum probetur, & ita videtur tenere *Menoch. in tract. de adipiſ. poſſeſſ. remed. 3. nu. 20. verb. cæterum,*

dicer-

dicens illud verbum *textus* ibi debitoruè intelligi debere de conductore, qui verè
eſt debitor, licet ſit geminatum, & ad id *Accurſium* allegat, *& nu.* 22. ſubiungens *Gor-
dian. Imper. in d. textu* non fuiſſe locutum, niſi de debitore ex cauſa conductionis, di-
cens etiam talem opinionem veriorem eſſe, & in iuditijs obſeruandam, & hæc fuit
etiam opinio *Rofredi in tract. de libellis in tit. de interd. Saluiano*, & in talem opinionem
inclinauit Senatus Pedemont; vt poſt plures Doctores atteſtatus *eſt Theſaur. deciſ.
176. nu.* 10. ſed quicquid ſit de hac opinione, cum multoties à triginta annis, vel circa
8 contrarium reperiatur *deciſum* per Sacram Rotam, vt per multas deciſiones poſt *Sta-
tilan tract. de Saluiano interdicto*, ſuſtineri tamen poterit, in caſu noſtro non procede-
9 re, primo in Inſtrumento donationis adeſt conſtitutum, per quod eſt tranſlata poſſeſ-
ſio, & Saluianum interdictum eſt adipiſcendæ poſſeſſionis, vt per *Salicet. in rub. C. de
precario, & ſalu. interd.* & ſic cum remedia ſint contraria, non poſſunt inuicem cumu-
lari propter malignam naturam incompoſſibilitatis, & contrarietatis §. *ideò autem in-
ſtit. de interdictis*, & poſt *Salicet. & alios* tenet *Nicol. Bellonius conſ.* 34. *nu.* 8. dicens ab-
ſolutè, quod vbi adeſt conſtitutum, non poteſt, aliter habere locum Saluianum, *&
nu.* 9. aſſignat rationem, quia Saluianum auocat poſſeſsionem alienam, non ſuam, &
ſic poſt longam diſputationem, & plures Doctores tenuit, & approbauit *Statil. de
Saluiano interd. inſpect.* 1. *c.* 3. *num.* 19. dicens & ipſe eſſe remedia contraria habere
poſſeſsionem, & denuò eam adipiſci, & de magis communi atteſtatur *nu.* 20.

Secundò in libello non eſt intentatum Saluianum, nec legitur clauſula petens ſibi ius, &
10 iuſtitiam miniſtrari, per quam diceretur intentatum *Crauet. conſ.* 201. *num.* 45. *& Grat.
conſ.* 119. *nu.* 5. *lib.* 1.

Tertiò, quia D. Beatus non tenetur, nec vigore conſtituti, nec agi poteſt contra eum vi-
gore Saluiani, cum bona non fuerint in poſſe donantis, ſed tamquam tertius, ipſe
Beatus obligauit, quatenus ſequatur iuſta euictio, quæ euictio non habet locum, quo-
11 ties auocatur ſola poſſeſsio, ſiue per hippothecariam, ſiue per Saluianum interdictum
Bart. in l. ratio nu. 1. *ff. de act. empt. & vend. Bald. in l.* 1. *nu.* 11. *C. de periculo, & commodo
rei vendit.* dicens, & ipſe, quod non dicitur res euicta, cum nuda poſſeſsio, & non
Dominium euincitur per *tex. in l. ſi eum venditor in princ. ff. de euict.* & admonet em-
ptorem, vt ſit cautus, & ſtipuletur de euictione tam proprietatis, quam poſſeſsionis
Soc. ſen. in conſ. 199. *nu* 8. *lib.* 2. vbi plures DD. & rationes allegat, etiam ſi agatur hyp-
pothecaria, & in puncto Saluiani dixit poſt alios *Cabalin. in tract. de euict.* §. 3. *n.* 152.
& melius §. *quinto nu.* 44. *verſ. decimus quintus caſus eſt*, & facit *Decius in cauſa Sereniſſ.
Ducis Parmæ* Eminentiſs. *Blanchet.* poſt *Statilum lib.* 1. *impreſſo* 153. *num.* 5. *fol.* 544.
Maur. in tract. de fideiuſſoribus in tit. de fideiuſſore euictionis cap. 18. *alias* 27. *nu.* 9. *&* 10.
& etiam fuit deciſum per *Burattum* in Perusina bonorum 17. Aprilis 1617. vt affirmat
Beltramin. ad deciſ. Gregorij Decimi quinti 88. *nu.* 15.

Quartò, quia poſſeſsio reperitur penes DD. de Zambeccarijs, vt D. Beatus probauit, &
12 cum eis Petrus Antonius colluſit, fingens euictionem ſecutam *Maſtard. concl.* 322.
nu. 8. & vtitur nomine DD. de Maluitijs, & de Blanchinis authorum ſuorum, quos
promiſit non moleſtare, dummodo eorum nomine in iuditio, poſsit vti, & interue-
nientes in hac cauſa ab ipſo Petro Antonio, & non ab eis ſunt ſalariati.

Quintò, d. Beatus ſe obligauit, & intellexit rem debere euinci per tres ſententias confor-
13 mes, dum expreſsit ſe velle teneri, ac ſi tres ſententiæ conformes eſſent latæ, & ſic
apparet de mente, & intentione *c. intelligentia ext. de verb. ſignif.* vbi *gloſſa* dicit verba
14 debere inſeruire intentioni, & non intentio verbis, imò verba improprianda eſſe, vt
ſeruiant intentioni *Dom. de Sancto Hieminiano conſ.* 127. *nu.* 2. *verſ. nec obſtat.*

Addatur, quod ante obligationem erat lata vna ſententia, & ſecundæ ſententiæ prætcn-

Digitized by Google

ditur executio, intantum, vt promiſsio Beati non fuiſſet de euictione, ſed de parendo
primæ ſententiæ, & incontinenti ſoluendo, & bona dimittendo, nec præſumitur quē
15 velle iactare ſuum *vulg. l. cum indebito ff. de probat. Menoch. præſumpt. 17. nu. 9. lib. 5.* Sed
omnis obligatio eſt ſtrictè interpretanda *gloſ. in l. tres fratres ff. de pactis*, & in *l. vete-
ribus ff. eodem, & in c. quia extra de priuil. & in cap. ſuper hac extr. de renunciat.*

Addatur D. Beatum non fuiſſe citatum, prout requirebatur, cum non ſuſceperit litem
16 in ſe, ſed tantum ſe ſimpliciter obligauerit, quatenus ſequeretur euictio iuſta, & va-
lida, eadem *Sacra* Rota penes *Coccinum deciſ. 81. nu. 6. Cabal. deciſ. 353. nu. 2. in fin.* Ci-
tari. n. debebat, dum agitur contra eū de executione *Rota deciſ. 584. nu. 2. & 4. in fine,
& deciſ. 759. nu. 1. p. 2. in recent.*

Nec admittitur, ſed controuertitur validitas ſententiæ, etiam ex cap. notoriæ iniuſtitiæ
ex ſupradictis, & infraſcriptis.

Neq; legitur prohibitio alienationis bonorum Argelis, ſed bonorum à Leone tempore
donationis poſſeſſorum, ſi & quatenus non interueniſſet aſſenſus Commiſſariorum,
17 qui cum interuenerit non eſt prohibitio, ſed permiſsio, vt ſupra dixi, & in pœnalibus,
& odioſis non fit repetitio *Rutn. poſt alios in conſ. 127. nu. 4. lib. 2.* dicens, quod qua-
litas, quæ ineſt diſpoſitioni principali, non cenſetur repetita in diſpoſitione pœnali, &
18 acceſſoria, & prohibitio facta filio non extenditur ad Collaterales vltimo loco *Odd.
in tract. de fideicommiſsis quæſt. 15. nu. 94.*

Nec dicatur, quod ex eo ſolo, quod ſint ſubiecta reſtitutioni ſint inalienabilia, ex *Mo-
19 lin. de primogen. lib. 1. cap. 12. nu. 32.* & alios allegatos, nam id procedit in prohibitione
alienationis in contractu ratione maioratuū, qui caſus eſt diuerſiſſimus, & ſi aliter di-
ceretur, deſtrueretur regula differentiæ inter contractus, & vltimas voluntates, quāuis
n. in his lex vetet alienationē rerū reſtitutioni ſubiectarum, vt ibi per *Molin.* tamen lex
id non ſtatuit in contractibus ex *tex. in l. ſtipulatio iſta* §. *ea lege ff. de verb. oblig. vbi Bart.
nu. 3. & 7. Imol. in princ. & nu. 8. verſ. circa ſecundum, & verſ. ſecundo caſu. & Iaſon. latè
nu. 19. & ſeq. & in l. filius fam.* §. *diui ff. de leg. 1.* vbi *Bart. nu. 14. verſ. quæro Iaſon. n. 115.
& ſeq. Ripa nu. 84. Opizon. nu. 149. Loazes nu. 84.* & tradunt *Bald. & Salicet. in l. ea lege
C. de condit. ob cauſam*, & rationem differentiæ affirmant ibi in *d.* §. *diui DD.* nempè *Iaſ.
nu. 115.* quia ſolus titulus contractus, & ſic ſola voluntas contrahentium non ſufficit
ad translationem Dominij, ſed in vltimis voluntatibus ipſo iure abſq; rei traditione
Dominium transfertur *l. ſi tibi homo* §. *cum ſeruus ff. de legatis 1. gloſ. in l. cum pater* §. *li-
bertus ff. de leg. 2.* & in terminis an detur actio ſubſtituto in donatione aduerſus ter-
20 tium poſſeſſorem, etiam non obſtante conſtituto, tenuit *Rota Florentina, vt per Ma-
gon. in deciſ. 71. p. 1. nu. 7.* & in *deciſ. 102. nu. 16. & 17.* loquens in puncto, & ſubiun-
gens; nec minus ex donatione dari actionem in ſubſidium contra tertium poſſeſſo-
rem, & facit *Dec. R. D. Rambolat in Rom. domus 20. Nouembris* 1624.

Nec prohibitio ab Homine legitur facta, vt aſſerebatur.

Nec minus faciunt *Suarez. allegat. 9. col. fin.* & alij, quos refert, & ſequitur *Molin. de pri-
21 mogenijs lib. 1. c. 12. nu. 32.* Nam *Suarez.* quem magnificat *Molin. alleg. 9.* loquitur in
donatione facta à 9. Rege Ioanne, vt videri poteſt in principio, & ſic loquitur de
Principe donante, quo caſu impeditur translatio Dominij, vt omnes fatentur *Rub.
Alexandrinus conſ. 149. nu. 9. Menoch. conſ. 264. nu. 42. in fine*, & nouiſſimè affirmauit
Mantica in tract. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 30. n. 22. & 25. vbi plures rationes allegat,
22 & inter alios eam adducit, quia in Principe non deficit voluntas, & poteſtas, ſed in pri-
uatis, licet nō deficiat voluntas, deficit tamen poteſtas, & ipſe *Suarez* opinionem no-
ſtram approbat ibi *nu. 15.* loquens, quando donans prohibuit alienationem, & vltra
alienationis prohibitionem fuit inter Donantem, & Donatarium conuentum, quod

bona,

bona, ſeu villa, de qua ibi agebatur, eſſet Regiæ Coronæ, & quod nunquam ab ea
exire poſſet, ſed deberet ſemper manere, ſub Dominio ſuo, & pro Regibus ſucceſſo-
ribus ſuis, & licet in vltima columna videatur aſſerere, id ad quod allegatur notan-
dum eſt, quod ſupponit Dominium translatum in ſubſtitutum, ſine alia traditione,
non de iure communi, ſed de iure particulari, ibi, vt *in l. partita*, quæ erat propria il-
lius Regni, de quibus legibus partitis meminit *ſuperius* propè *num.4.* & ea, quæ in d.
col. ſequuntur fundantur in valida ſubiectione rei conceſſæ reſtitutioni fideicom-
miſſi, quæ validitas in donatione priuati non admittatur, & videtur *idem Suarez* mul-
tos allegaſſe opinionem noſtram approbantes in *l. poſt rem iudicatam ff. de re iudicata
in declarat. legis Regni in* §. *quæ las complades nu.10.*

Nec facit *Surd. conſ. 399. nu.14.* nec minus alij allegati, quod nō requiratur ſpecialis ob-
24 ligatio, quoniam contraria opinio videtur verior, vt ſpecialis requiratur hyppotheca
Bart. in d. §. *diui*, & ibi *Iaſon. Ambroxius, Opizonius, Ferdinandus, Loezes, Alciat. ſub
nu.36.* & alij *Salicet. in d. l. ea lege C. de condit. ob cauſam Iaſ. in d. l. ſi ita quis* §. *ea lege
ff. de verb. obligat.* poſt *Molin. ibi ſub n.8* vbi, & idem *Alciat. nu.5. Cagnol.* de communi
in l.2. nu.137. ff. de pact. inter empt. & vend. Didacus lib.2. var. reſol. c.15. verſ. vltimo
eſt ad hæc vbi de crebriori *Neguſant. de pign. p.2. membro 1. nu.5. Gabriel conſ. 66.*
25 *nu 9. & 10. lib.1. Seraſin. deciſ. 437. nu.4 Magon. deciſ. Lucenſ. 21. nu.5.* qui plures
de communi allegat confutando *Socin. & Gratum*, & alios tenentes pro contraria
parte, & ita in puncto tenet idem *Alex. in l. ſi filio familias* §. *ſi vir in quinquennium
nu.4. ff. ſol. matr.* non obſtāte textum in *l. creditor* §. *fin. de diſtract. pignor.* dicens eam-
dem opinionem eſſe veriorem; eo quia textus *in d. l. creditor* exorbitat à regula *d. l.
ſi ita quid* §. *ea lege ff. de verb. obligat.* & ideò non debere attendi generalem hyppothe-
cam ſubdens menti eſſe tenendum, & idem tenuit *in l. qui abſenti* §. *ſi quis ff. de acquir.
poſſeſ. num 6.* & ideò ſibi magis credendum eſt in lecturis, quam in conſilijs, quicquid
in eis dixiſſe prætendatur *Foler. in praxi cenſuali in* §. *Nicolaus hic quintus nu.91. La-
derch. conſ. 92. nu.17.* & quod requiratur ſpecialis, & ſit receptior, & verior opinio
fatentur *Chriſtophorus de Caſtilione inter conſ. diuerſ. vltim. volunt. 58. num. 50. lib.1.
Ant. Gabr. in tit. de pignor. concluſ. 1. nu.3.* & in iudicando, & conſulendo a tali opi-
nione non eſſe recedendum dixit *Silueſter, Aldobrand. conſ. 106. nu.13. & 14. Man-
tica de tacitis, & ambig. lib.4. tit.30. nu.12. 14. & 15. & Peregr. in tract. de fidei com-
miſsis art.5. nu.77. Surd. conſ 399. nu.4.* vbi alios de magis communi refert *Veg. conſ.
51. nu.34. verſ. nam duabus, Gutierez. poſt alios in repet. l. nemo poteſt nu.58. ff. de
leg.1. verſ. contrariam tamen ſententiam*, ſubiungens hanc eſſe magis communem, nec
minus ſpecialem ſufficere ad impediendam translationem dominij dixerunt *Bald. in d.
l. ea lege nu.5. & Salicet. nu.7. in decimatertia oppoſitione.*

Nec facit illa conſideratio d. D. Leonem omnia ſua bona hyppothecæ generali ſubiecta
reliquiſſe pro obſeruatione contractus ibi, quæ omnia &c. ſub obligatione bonorum
26 &c. Nam talis obligatio legitur in clauſulas executiuas, & non in corpore ſcripturæ,
quo caſu cenſetur appoſita ex ſtylo Notarij, & non ex pacto inter partes deliberato, &
ſic non operari, dixit *Dec. in l. non omnes nu.11. ff. ſi cert. pet.* & etiam de iuramento
oppoſito in clauſulis dixerunt *Rim. Iun. conſ. 670. nu.60. & 68. Tiraquel. in præfatione l.
ſi vnquam C. de reuocandis donationibus nu.126. 171. & 172.* vbi loquitur, & ipſe de
alijs clauſulis *nu.173. Menoch. conſ. 84. nu.45.*

Remanent etiam alij articuli diſcutiendi, per quos actor excluditur.

Primò lis, & impugnatio d. donationis facta per Leonorios ſubſtitutos, à quibus acto
27 prætendit habere cauſam, cum verba in donatione legantur clara *Socin. Iun.* qui lo-
quitur de prohibitione moleſtiæ cum eadem dictione, quoquo modo, *conſ. 113. nu.*

Digitized by Google

28. *lib. 1. quem approbat Peregrin. de fideicommiſsis art. 35. nu. 5.* nam dictio (quoquo
modo) comprehendit modos etiam excogitabiles, & improprios *Menoch. conſ. 344 nu.
19. Cepol. conſ. crimin. 14. nu. 11. & 12. Decian. conſ. 21. nu. 90. lib. 1.*

Secundò principaliter ante omnia omninò viden. D. Petrum Antonium excludi à dicto
D. Beato Ceſsionario filiarum d. Donatoris Patruelium, cum Donatarias vocauerit,
ibi, *A qua domo, familia, & nomine intentio ipſius D. Leonis fuit, & eſt, quod dd. bona*
28 *non egrediantur*, & ſic venire fœminas *l. pronunciatio §. familia ff. de verb. ſignif.* ſaltem
poſt maſculos *Roland. conſ. 7. nu. 24. & ſeq. lib. 3. Cephal. conſ. 252. nu. 13.* eò magis
cum talia verba ſint prolata per viam diſpoſitionis *gloſ. in l. codicillis §. inſtituto ff de
leg. 2. Guid. Pap. conſ. 203. Alex. in conſ. 26. in fin. lib. 2. Greg XV. deciſ. 464. nu 1. & ſeq.*
& videtur cæſſare omnis dubitatio, ex quo Donator nō vocauit liberos maſculos Pa-
29 truelium, ſed ſimpliciter liberos, quorum appellatione etiam fœminæ comprehēdun-
tur *l. liberorum, & l. cognoſcere §. liberorum l. non erit ſine liberis ff. de verb. ſignif. l. fin.
ff. de pollicitat. Dec. conſ. 12. nu. 16. lib. 1.* dicens magis propriè cōprehendi fœminam
ſub voce liberorum, quam ſub voce filiorum, nam vox filius, vt aliqui dixerunt, non
comprehendit propriè fœmininum ſexum, & alias rationes ibi allegat, imò ſub no-
mine liberorum comprehendi etiam filiam naturalem, adeout non poſsit dici factam
eſſe reſtrictionem ad maſculos *Adrian. Neguſant. reſp. 300. nu. 36. Mantica de coniect.
vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 11. & 24.*

Nec facit *ſtatutum Bonon.* excluſiuum fœminarum, quia ad hoc, vt excludat, eſt neceſſe,
30 vt loquatur in diſpoſitione Teſtatoris, ſeu Donatoris *Seraphin. deciſ. 1216. nu. 8.* &
ſic in ſucceſsione ab inteſtato, de qua loquitur, non poteſt applicari caſui noſtro.

SECVNDA DECISIO
Reuerendiſs. D. Carrilli in eadem Cauſa.

Veneris 2. Martij 1640.

IN Donatione irreuocabili inter viuos facta per Leonem de Leonorijs Iacobo eius
filio naturali legitimato de omnibus ſuis bonis præſentibus, & futuris cum reſerua
tione vſus fructus dumtaxat, fuit conſtitutum perpetuum fideicommiſſum ad fauorē
filiorum, & deſcendentium maſculorum dicti Iacobi Donatarij, illiſque deficientibus
ſubſtituti fuerunt Paulus, & Leonardus de Leonorijs patrueles, & eorum liberi ſuper-
additis poſtea verbis, ibi, *à qua Domo, Familia, & Nomine intentio Donatoris fuit, &
eſt, quod dicta bona non egrediantur, ſed in illa conſeruentur; Primò mediantibus dicto Ia-
cobo, & eius deſcendentibus maſculis prædictis, & de quibus ſupra, deindè dictis ſubſtitu-
tis, vt ſupra*, prout latiùs in Donatione Summario Monialium nu. 1.

Per obitum Donantis, & Donatarij ſine filijs fuit factus locus ſubſtitutioni dictorum
Pauli, & Leonardi; quorum alter ſcilicet Paulus obijt pariter ſine liberis, Leonardus
verò tres poſt ſe reliquit filios nempè Horatium maſculum, & duas fœminas hodie
Moniales.

At quia d. Horatius, & ipſe quoquè deceſſit ſine filijs, inſtituto ſibi hærede vniuerſali
Petro Antonio de Nuce extraneo, inſurrexerunt contra iſtum dictæ Moniales vti filiæ
dicti Leonardi, prætendentes ad earum fauorem per obitum d. Horatij fratris fuiſſe
31 purificatum fideicommiſſum per dictum Leonem ordinatum. Ideoq; dubitaui, an
conſtet de fideicommiſſo etiam ad eorum fauorem, & affirmatiuè in hac ſecunda cau-
ſæ poſitione fuit reſponſum.

Nam

Digitized by Google

Nam præſuppoſita exiſtentia fideicommiſſi ad fauorem dictorum Pauli, & Leonardi de Leonorijs purificati vltimo loco in perſonam dicti Horatij, vt conſtat ex ſententijs de partibus in fauorem eiuſdem Horatij prolatis, & in duabus deciſionibus huius Tribunalis canonizatis coram R. D. meo Pampilonen. quarum altera extenſa fuit ſub die 9. Iunij, & altera ſub die 3. Decemb. 1632. vt in d. Sum. nu. 2.

Viſum fuit Dominis per obitum prædicti Horatij ſine filijs fuiſſe purificatum fideicommiſſum etiam ad fauorem dictarum fœminarum Sororum dicti Horatij, & filiarum pariter eiuſdē Leonardi: quia & ſi Donator Iacobo Donatario ſubſtituerit eius filios, & deſcendentes maſculos, attamen illis deficientibus ſubſtituit dictos Paulum, & Leonardum, ac eorum liberos abſque aliqua mentione maſculinitatis; quo caſu fœminæ ſuccedunt, cùm & illæ quoq; veniant appellatione liberorum, vt expreſsè deciditur *in l. cognoſcere 56. §. liberorum, & l. non eſt ſine liberis 147. ff. de verb. ſignif. l. 1. ff. de condit. inſert. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 11. Peregr. de fideicom. art. 25. nu. 8. Cephal. conſ. 527. nu. 42. lib. 4. Fuſar. de ſubſtit. q. 326. num. 1. Surd. deciſ. 66. nu. 3. Rot. deciſ. 614. p. 3. nu. 8. & deciſ. 215. nu. 1. p. 6. recent.*

Quod procedere dictum fuit etiamſi fideicōmittens in prima ſubſtitutione expreſsè vocauerit filios, & deſcendentes maſculos dicti Iacobi Donatarij; quia poſtea in ſubſequenti ſubſtitutione vocauit tantùm Paulum, & Leonardum Patrueles, & eorum liberos, quorum appellatione veniunt, & cenſentur vocatæ etiam fœminæ poſt extinctam lineam maſculorum primo loco vocatorum, vt bene aduertunt *Bero. in conſ. 82. nu. 4. & ſeq. & conſ. 87. nu. 7. vol 2. Socin. Sen. conſ. 227. lib. 2. & conſ. 51. nu. 4. & 5. lib. 4. Curt. Sen. conſ. 64. nu. 11. in fin. & nu. 12. Corn. conſ. 203. per tot. lib. 4. quos ſequuta fuit Rota apud Reu. D. meum Decanum in deciſ. 294. nu. 4. 5. 8. & 9. inter eius impreſſ.*

Nec obſtare exiſtimatum fuit, quod fideicommittens reſpexerit conſeruationem agnationis, quam fœminæ conſeruare non valent *l. pronunciatio 195. §. familiæ ff. de verb. ſignif.* & ideò excluſè dicantur *Crauett. conſ. 306. num. 5. Honded. conſ. 75. nu. 17. lib. 1.*

Quia placuit reſponſio, quòd ſcilicet obiectum procederet extantibus maſculis, vel quādo fœminæ fuiſſent ab initio excluſæ, cuius contrarium conſtat in præſenti, ſtante dicta ſecunda ſubſtitutione facta verbis communibus, vt egregiè defendit *Peregr. in conſ. 58. per tot. vbi ſub nu. 8. & ſeqq. declarat Crauett. Honded.* & alios, qui in contrarium allegari ſolent, & idem repetit *in conſ. 149. nu. 23. 24. & ſeqq. & rurſus in conſ. 159. nu. 14. verſ. tertius caſus lib. 5. Fuſar. de ſubſtit. q. 311. nu. 34. & q. 352. nu. 12. cum ſeqq. & ſenſit Rota apud Buratt. in deciſ. 272. nu. 15.*

Præterea fuit conſideratum, quòd fideicommittens habuit rationem conſeruandæ agnationis dumtaxat in prima ſubſtitutione facta ad fauorem filiorum, & deſcendentium maſculorom dicti Iacobi, & propterea mandauit dotari fœminas ex illo, & illius linea deſcendentes; in ſecunda verò ſubſtitutione vocauit ſimpliciter dictos Paulum, & Leonardum, ac eorum liberos nulla facta mentione maſculinitatis, nec ad vlteriores ſubſtitutiones progreſſus fuit, ex quo diſcretiuo modo loquendi ſæpiùs repetito deprahenditur D. Fideicommittentem illud ſenſiſſe in prima ſubſtitutione, & aliud in ſecunda *argum. l. 1. §. ſin autem ad deficientes C. de caduc. tollen. Becc. conſ. 11. nu. 44.*
32 *Soccin. Sen. d. conſ. 227. & Soccin. Iun. conſ. 3. num. 7. & conſ. 114. nu. 19. vol. 1. Surd. conſ. 466. vol. 4. Rot. deciſ. 336. lib. 2. nu. 5. par. 2. recent.* & quod quando ſubſtitutio eſt coarctata ad vnicum tantum gradum, non dicatur contemplata ratio conſeruandæ agnationis notat *Gabr. conſ. 97. nu. 7. lib. 1. Cephal. conſ. 600. nu. 37. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. vlt. nu. 5. & 6. Rot. coram Greg. XV. deciſ. 464. nu. 17. & in recent.*

Digitized by Google

recent. deciſ. 151. *nu.* 12. *par.* 5. & contemplatio conſeruandæ agnationis in vno caſu, & in certis perſonis non debet extendi ad alios caſus, & perſonas non expreſſas *Rimi-nald.iun.conſ.* 117. *num.* 71. *Molin. de Hiſpan.primogen. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 37. *& lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 17. *& ſeq. Fuſar. de ſubſtit. q* 458. *nu.* 15. *Greg. XV. deciſ.* 433. *num.* 18. *Seraph. deciſ.* 1023. *nu.* 9. *Rot. deciſ.* 195. *nu.* 10. 11. *&* 12. *par.* 5. *recent.*

Idq; locum habere dixerunt Domini, etiamſi fideicommittens in diſpoſitione ſuperaddiderit verba illa ibi, *à qua Domo, Familia, & nomine intentio Donatoris fuit, & eſt, quod dicta bona non egrediantur, ſed in illa conſeruentur*, quia non inde ſequitur, quod fuerit contemplata conſeruatio agnationis in perpetuum, ſed tantùm in prima ſubſtitutione deſcendentium maſculorum dicti Iacobi Donatarij, in qua ſemper fuit repetita qualitas maſculinitatis, prout declarant verba ſubſequentia, ibi, mediantibus dictis Iacobo, & eius deſcendentibus maſculis prædictis, deinde dictis ſubſtitutis, vt ſupra, cùm relatio fieri debeat ad præcedentia ſingula ſingulis congruè referendo iuxta *gloſ. in l. ſi negocium ff. de negoc. geſt. Cyriac. controuerſ.* 262. *nu.* 5. *Surd. conſ.* 336. *num.* 20. *vol.* 3. &
33 natura dictionis, vt ſupra eſt referre præcedentia cum eiſdem qualitatibus *l. talis ſcriptura* 30. *§. fin. ff. de legat.* 1. *Alex. conſ.* 59. *circa finem vol.* 3. *Mart. de clauſ. par.* 1. *clauſ.* 201. *num.* 1. *&* 2. *Barboſ. dict.* 441. *num.* 1. quibus ſtantibus ceſſat cauſa conſeruandæ agnationis in ſecunda ſubſtitutione, vt declarat in ſpecie *Simon. de Prat. de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *fol. mihi* 156. *nu.* 71. *in* 1. *&* 2. *declarat. ſolut.* 11.

Verba autem illa *à qua Domo, Familia, & nomine &c.* verificantur etiam in fœminis eiuſdem familiæ, quæ & ipſe quoq; ſunt de agnatione licèt ea conſeruare non valeant *d. l. pronunciatio §. familiæ ff. de verb. ſign. §. item vetuſtas inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. deferunt. Iaſ. conſ.* 142. *nu.* 3. *verſ.* 6. *facit lib.* 2. *Soccin. Sen. d. conſ.* 227. *num.* 5. *verſ. ſed contra præmiſſam lib.* 2. & in terminis ſimilium verborum idem cenſuit *Rota coram Greg. XV. in d. deciſ.* 464. *nu.* 2. 3. *&* 4. *& faciunt notat. per adden. ad eund. in deciſ.* 293. *nu.* 23.

Hincq; patet non applicari *deciſ.* 203. *&* 217. *par.* 1. *recent. & coràm Buratt. d. deciſ.* 272. in quibus fuit reſponſum pro excluſione fœminarum etiamſi non adeſſet concurſus maſculorum, quia illæ, & aliæ in contrarium adductæ loquuntur in diuerſis terminis, nempè quando Diſponens habuit expreſsè rationem perpetuò conſeruandæ agnationis, & nunquàm vocauit fœminas ſub verbis communibus, ſed potiùs concurrebant verba, ex quibus colligebatur fœminas ſemper fuiſſe excluſas ex mente Fideicommittentis, vt patet ex earum lectura, quando autem contrarium depræhenditur ex mente Teſtatoris Rota admittit vocationem fœminarum, vt dixit apud *Greg. XV. in d. deciſ.* 433. *nu.* 18. *in fin. & in d. deciſ.* 151. *num.* 22. *par.* 5. *recent. Deciſiones vero Mantica* 305. *&* 351. in cauſa Nucerin. fideicommiſſi loquuntur in caſu, quo fœminæ concurrere volebant cum Agnato ſubſtituto ex deſcendentibus Teſtatoris, vt legitur *in prima ſub num.* 15. *& in ſecunda ſub num.* 2. *verſ. ſecundò*, quod Pompilius, & ideò eo minùs aduerſantur.

Prout nec etiam aduerſari viſum fuit, quòd Fideicommittens in ſecunda ſubſtitutione mandauerit dictis Paulo, & Leonardo ſubſtitutis, vt dotarēt filias fœminas primo loco vocatorum; vnde inferri prætendebatur ad excluſionem filiarum fœminarum eorumdem Pauli, & Leonardi ſubſtitutorum ex veriſimili mente diſponentis; Quia vltrà quod fęminæ primi inſtituti ex eius linea deſcendentes hodie non extant, illæ fuerunt excluſæ propter Dotes ad effectum conſeruandi agnationem, cuius ratio non fuit habita in ſecunda ſubſtitutione facta ad fauorem DD. Pauli, & Leonardi, ac eorum liberorum, immò ex quo in hac ſecunda ſubſtitutione facta ſeparatim nomine collectiuo, & verbis communibus non fuit repetitū idem onus dotandi fęminas, clare colligitur, eas fuiſſe vocatas ſub illo verbo liberi, quod magis exprimit fęminarum incluſionem,

ſionem, cùm in prima ſubſtitutione diſponens ſemper vſus fuerit verbo filijs *Ruſtic. in l. cum Auus 102. lib. 6. c. 8. nu. 12. ff. de condit. & demonſtrat. Soc. Sen. à conſ. 227. lib. 2. Dec. conſ. 567. nu. 3. Pereg. de fideicom. d. art. 25. nu. 34. verſ. & eo magis Fuſar. de ſubſtit. q. 403. nu. 13.*

Alias enim ſequeretur, quod adhuc ſuperſtitibus liberis ſubſtitutis dd. Pauli, & Leonardi, quales ſunt iſtæ fæminæ, bona, quæ fideicommittens voluit conſeruari in eius familia, transferentur in extraneos, quod de directo repugnaret voluntati Diſponentis, cuius propterea verba, dum ſunt clara, non eſt admittenda voluntatis quæſtio *l. ille aut 25. ff. de legat. 3.* cùm valde periculoſum ſit à verbis diſpoſitionis diſcedere ob ſub-
34 tiles interpretationes coniecturales, vt inquit *Bald. quem ſequitur Dec. conſ. 89. nu. 1. in fin.* maius quidem ſignum voluntatis illud eſt, quod verba denotant *Rota d. deciſ. 151. nu. 7. par. 5. recent.*

Reliqua, quæ adducebantur pro excluſione harum fæminarum, ex Statuto Bononiæ non fuerunt habita in conſideratione, quia illud excludit fæminas ab hæreditate dotantis, & illius aſcendentium temporaliter, ſcilicèt extantibus maſculis *Monterent. ad ipſum Statut. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. aſcend. & collat. in §. agnati namque in verb. Sororibus fol. 198.* cum cuius Statuti diſpoſitione fideicommittens ſe voluiſſe côformare præſumitur, vt notat *Surd. deciſ. 95. nu. 24.* Vndè cum ſimus in caſu deficientiæ lineæ maſculinæ, fæ-
35 minæ iſtæ tàm ex diſpoſitione Statuti, quàm ex vocatione Fideicommittentis ſuccedere debent in bonis fideicommiſſi, de quo agitur, vt conſuluit *Peregr. in conſ. 42. nu. 10. & d. conſ. 159. nu. 14. verſ. Tertius caſus circa med. & ſcuſit Rota in deciſ. 317. nu. 18. par. 5. recent.* & tanquam vltimo loco vocatæ poſſunt de bonis fideicommiſſarijs liberè diſponere iuxta *l. in ſolidum 88. §. prauia, & l. cum pater 77. §. libertis in fin. ff. de legat. 2.*

Et ita vtraq; parte informante fuit reſolutum &c.

TERTIA DECISIO
S. R. R. coram R.mo D. Bichio in eadem Cauſa.

Veneris 22. Iunij 1646.

PRædium nuncupatum S. Ægidij, quod olim Aſcanius Vetia hippotecauerat pro indemnitate Adurni Fabæ in euentum moleſtiarum, quas idem Adurnus pateretur ex cauſa fideiuſſionis de euictione alterius prædij nuncupati Argele per Iacobum de Leonorijs venditi Zambeccarijs.

Deuenit ad Petrum Antonium de Nuce vti hæredem Horatij Leonorij mediante tranſactione inita inter ipſum Petrum Antonium, & Zambeccarios, alioſq; nempe Maluetium, & Blanchinum ex Iuribus dicti Adurni venientes. Dedit autê tranſactioni Cauſam lis contra Zambeccarios ſuper Prædio Argelis mota ab Horatio Leonorio, qui illud vendi non potuiſſe aſſerebat, cum eſſet ſuppoſitum fideicommiſſo ad ſui fauorem purificato; quapropter Zambeccarij Iudicium mouerunt contra bona Adurni fideiuſſoris de euictione poſſeſſa à Maluetio, & Blanchino, & hi contra bona Aſcanij verè promiſſoris indemnitatis, ſcilicet contra Prædium Sancti Ægidij tunc poſſeſſum ab Honorio Beato.

Vt enim lites huiuſmodi extinguerentur Petrus Antonius de Nuce Iura fideicommiſſi ſuper Prædio Argelis purificati ad fauorem Horatij Leonorij eius Authoris ceſſit Zambeccarijs, & reportauit Iura, quæ ſuper Prædio Sancti Ægidij competebant Adurno Fabæ,

Fabæ, ſiue ex eius perſona Maluetio, & Blanchino, & ad hanc tranſactionem deuentum fuit cum ſuppoſito, quod Petrus Antonius cedere, ac liberè diſponere potuerit de Iuribus fideicommiſſi, eo quod illud expiraſſet in perſonam Horatij Leonorij ipſius Authoris.

Erroneum verò fuit hoc ſuppoſitum, quia fideicommiſſum non expiraſſe in perſonam Horatij Leonorij, ſed per eius mortem purificatum fuiſſe ad fauorem fœminarum Monialium in Monaſterijs S. Michaelis Terræ S. Ioannis in Perſiceto, necnon Terræ Car-
36 pi, decidit *Rota in alia Bononien. fideicommiſſi de Leonorijs 2. Martij 1640. coram R. P. D. Carille*, poſtquam eædem Moniales nondum certioratæ de d. fideicommiſſo tanquam creditrices d. Petri Antonij de Nuce fuerant ex vtili Saluiano interdicto immiſſæ in poſſeſſionem Prædij Sancti Ægidij.

Hinc Beatus, cui dictæ Moniales poſſeſſionem primò captam ex Saluiano, deinde etiam Iura fideicommiſſi ſolemniter ceſſerunt moto Iudicio contra hæredes Petri Antonij de Nuce declarauit velle ſe prædium S. Ægidij, quod prius poſſidebat vigore Iurium Saluiani interdicti ſibi à Monialibus ceſſorum poſſidere Iure proprio ex fideicommiſſo ſibi deinde ceſſo ab eiuſdem Monialibus, & propoſito hodie dubio, an illi liceat mutando Cauſam poſſeſſionis poſſidere Iure proprio Prædium Sancti Ægidij, eiq; ſit dan-
37 da manutentio, Rota affirmatiuè reſpondit.

Nam licitum eſt poſſidenti ex vna Cauſa, ſi nouus titulus ſuperueniat ex eo poſſidere mutãdo, ſibi cauſam poſſeſſionis *l. certè §. Iulianus ait, & ibi notãt DD. ff. de precar. l. non ſolum §. quod vulgo ff. de vſucap. Achill. de Graſſ. deciſ. 4. per to. de Cauſ. poſſ. & propr. Creſcent. deciſ. 5. nu. 3. de reſt. ſpol. Mant. deciſ. 245. nu. 4. Coccin. deciſ. 130. nu. 6. Add. ad S. Mem. Greg. XV. deciſ. 546. ſub nu* 15. Imo, & cumulare Cauſas poſſidendi, ac poſſidere ex pluribus Cauſis *l. 3. §. ex pluribus ff. de acquir. poſſ. Manent. deciſ. 36. nu. 18. & ſeqq. Seſſe deciſ. 25. nu. 49. Rota deciſ. 305. nu. 5. & 6. par. 4. tom. 2. recent.* itaut ſi plures Cauſæ poſſidendi ſint inter ſe compatibiles ex omnibus, ſi verò incompatibiles ex digniori poſſeſſio retenta dicatur *Creſcent. deciſ. 5. nu. 3. de reſtit. ſpoliat. Addit. ad Gregor. XV. deciſ. 546. nu. 15. Rota in Camerinen. Spolij 15. Iulij 1609. Coram bo. me. Cardinali Sacrato, & in Romana Caſalis 21. Iunij 1630. coram Reuerendiſs. Vrgellen. inter eius impreſſ. deciſ. 269. nu. 11. & 12.*

Requiritur quidem ad hunc effectum, quod titulus ſuperueniens ſit validus *Menoch. conſ.* 381. *nu. 40. Surd. deciſ. 51. nu. 14. Rota deciſ. 205. nu. 2. par. 1. diuerſ. deciſ. 97. nu. 6.
38 par. 1. recent.* eiuſq; ſcientiam poſſeſſor habuerit *Put. deciſ. 287. nu. 4. lib. 3. in correct. D. Vrgellen. d. deciſ. 269. nu. 14.* ſed vtrumq; concurrit in Caſu noſtro, quo negari non poteſt, quin Beatus ſciuerit ſibi fuiſſe à Monialibus ceſſa Iura fideicommiſſi, cum ceſſionem ipſemet reportauerit, & hodie produxerit, prout nec dubitari poteſt de eiuſdem ceſſionis validitate, cum facta ſit ſolemniter, ac roborata confirmatione Apoſtolica, & Moniales, poſt quas nemo alius ad fideicommiſſum vocatus reperitur, vtiq; potuerint Iura fideicommiſſi cedere *l. cum Pater §. Libertis l. qui ſoliduni §. penult. ff. de leg. 2. Bald. in l. 2. in fin. C. quando dies legat. ced. Tiraq. de retract. lignag. §. 26. gloſ. 1. nu. 10. Peregr. de fideic. art. 14. ſub nu. 49. & art. 52. & num. 2.*

Nec obſtat, quod fideicommiſſum non cadat ſuper Prædio Sancti Ægidij fuerit alias per tranſactionem tranſlata in Petrum Antonium de Nuce vti hæredem Horatij Leonorij, quia vt dicebatur initio, tranſlatio huiuſmodi fuit correſpectiua ad ceſſionem, quam Petrus Antonius fecit Prædij Argelis tanquam ad ſe ſpectantis ex hoc ipſo fideicõmiſ-
39 ſo, quod in perſonã Horatij, eiuſq; Authoris extinctum ſupponebatur, cumq; hoc ſuppoſitum fuerit erroneum, quia ad fideicommiſſum poſt mortem Horatij vocatæ erant Moniales Auctrices Beati, corruit ea tranſactio cum omnibus inde ſequutis ex defectu con-

Digitized by Google

conſenſus, quem error excludit *l.ex falſis C.de tranſact.Manent.conſ.140.nu.26 & conſ.*
149.nu.84. vbi quod nec valet, vt pactum *Surd.conſ.37.ſub nu.11.* vbi quod tranſactio
40 contınet tacitam conditionem, niſi adſit error *Gratian.diſcept.788. nu. 2. & 3.* vbi lo-
quitur in termino tranſactionis factæ per errorem de re tanquam libera, cum eſſet fi-
deicommiſſo ſubiecta *Rota deciſ.80.nu.1.par.6.recent. & in Bononien.nullitatis concor-*
dia 12.Iunij 1645.coram R.P.D.meo Cerro.

Adeo quod attendenda ſolum ſit ceſſio Iurium fideicommiſſi facta Beato à Monialibus
vltimis vocatis, quorum vigore cum poſſet Beatus agere ad Prædium S.Ægidij ſubro-
gatum loco Prædij Argelis fideicommiſſo ſubiecti, ſi exiſteret penes alios, multò ma-
gis poſſidet *l.per retentionem C.de vſur.Becc.conſ.72.nu.15.Surd.conſ.4.nu.5.& deciſ.*
253.nu.11. eiq; deſuper eſt danda manutentio, quæ competit etiam ei, qui ex nouo
41 titulo ſuperueniente mutauit, vbi Cauſam poſſeſſionis *Gratian.diſcept.954 nu.1.Caual.*
d.284.nu.2.Rota d.546 nu.1.coram Sa.Me.Greg.XV.& in alijs relatis per Modern.Peru-
ſin.de manut.obſeru.54.nu.23.

Atq; ita deciſum informante ſolum Beato, citatis dd. de Nuce per contra dictas, iuxtà ſty-
lum, propter eorum contumaciam.

CONTROVERSIA XCI.

Pro Illuſtriſs. DD. de Maluitijs.

Dubia Reuerendiſs. D. Dominici Odofredi Vicarij Generalis Eminentiſs. Archiepiſcopi.

Dirige me Domine in viam veritatis &c.

SI Dominus Alexander de Maluetijs delegaſſet ſimpliciter Patri Montarſellio, & D. Gregorio Maluetio, electionem legatarij, ſeu legatariorum Poſſeſſionis de Gaiana intrare poſſent obiectæ difficultates per Dominũ meum Albanum, ſed dum adiecit conditionem nominationis fiendæ ſecundum ſuam intentionem, de qua dixit illos fuiſſe plenè informatos, hoc pacto reputatur validum huiuſmodi legatum, quia non eſt commiſſum libero arbitrio ipſorum, ſed ſecundum arbitrium ipſius teſtatoris iam declaratum, qui eo pacto nominauit ſuccedere debentes in legato, & ſolummodo prædictis commiſit accidentalia ipſius legati, ſcilicet conditiones ſeruandas circa ipſum legatum, vt per *tex.in l.Theopompus ff.de dote praleg.* docent *Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.4.tit.3.nu.13.Pereg.de fideic.art.33.& 58.Bart.de ſucceſſion.lib.2.tit.de captat.inſtit.ſub nu.1.verſ.dua ſunt limitationes Fuſar.de ſubſtit.q.503.nu.56.* & alij ab eis allegati affirmantes ſtandum eſſe Iuramento aſſerentium voluntatẽ teſtatoris ita ſibi fuiſſe apertam.

Quæ concluſio tantò magis à DD. recipitur, quando legatum manifeſtatur in fauorem piæ cauſæ ſecundum receptiorem opinionem apud *Vaſq.de ſucceſſ.lib.2.§.17.num.80.Graſſ.in §.legatum q.46.nu.11.Couar.in c.cum tibi nu.12.de teſtam.Clar.in §.teſtam.q.6.verſ.4.infertur,* vbi in verſ. ſeq. ſatis probari ait legatum, ſeu inſtitutionem eſſe ad piam cauſam, ex quo diſtributio bonorum alteri eſt commiſſa, qui omnes teſtantur de communi, de quo etiam *Tiraquel.de priuil.pia cauſa priuileg.64.*

Et

Digitized by Google

Et quod objjcitur inualidam fuiſſe nominationem vniuerſitatis, ex quo non contineatur ſub nomine perſonæ, vltra quod non legitur reſtricta nominatio facienda ad perſonam, ſeu perſonas, Ex hoc eodem capite fauoris piæ cauſæ reſultat compræhenſio vniuerſitatis ſub nomine perſonæ, cum ſit fauorabilis *l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſumpt. fun.* & in fauorabilibus appellatione perſonarum venit Collegium, & vniuerſitas, vt plenè docet *Iaſ. in l. ſi quis maior nu. 7. & ſeqq. de tranſ. Caſſan. conſ. 1. præſuppoſito 5. nu. 39. Felin. in c. eam te ſub nu. 15. ad medium de reſcript. Ferret. conſ. 71. num. 2. lib. 2. Conzal. ſub reg. 8. Cancell. gloſ. 38. nu. 36.* vbi de pia cauſa mentionem facit.

Et quod validę ſint omnes teſtamentariæ diſpoſitiones fidei alicuius teſtij ſecreto cõmendatæ non ſolum legata, ſed etiam inſtitutiones vniuerſales, quæ fiduciariæ nuncupantur, notiſſimum eſt, quotidieq; practicantur tamquam validiſſimæ, vt conſtat præſertim ex *deciſ. 365. per totam par. 2. recent.* cum ibi allegatis.

Nec dici poteſt, quòd Pater Ferdinandus, & D. Gregorius non iurauerint, cum in Inſtrumento ceſsionis expreſsè legatur eorum iuramentum non ſolum promiſſorium, verum etiam aſſertorium ſuper veritate commiſsionis habitæ à teſtatore ad fauorem nominatorum, ibi, *prædictaq; omnia, & ſingula vera fuiſſe, & eſſe &c.*

Quæ dicta ſint per modum tantummodo dubitandi; vt veritati magis via aperiatur *ijs* reſpondendo &c.

SVMMARIVM.

LEgatum non poteſt conferri in apertam alterius voluntatem, nu. 1.

Bonorum ſemel ab Eccleſia facta legitima apprehenſio nulla poteſt eſſe ſpes caducitatis, nu. 2.

Vniuerſitas vnquam moritur, nec deſinit eſſe, nu. 3.

Si teſtator non expreſſit piam cauſam, Executores Teſtamentarij nequaquã poſſunt cauſam prophanam in piam conuertere, nu. 4. 8. & 11.

Eleemoſina de alieno non eſt facienda, nu. 5.

Fides Executorum teſtamentariorum eſt diligenter examinanda, nu. 6.

Nec ſtatur declarationi eorum, etiã cum Iuramento, quando non ſunt perſonæ fideles, & honeſtæ, nu. 7.

Textus in c. cum tibi extra de Teſtamentis, declaratur, nu. 9.

Item & Innocentius ibi nu. 10. & 12.

Cauſa pia debet eſſe expreſſa, nu. 12.

Perſonæ appellatione regulariter non venit vniuerſitas, nu. 13.

Verba Teſtatoris ſunt intelligenda ſecundum propriam verborum ſignificationem, nu. 14.

Iuramentum in clauſulis generalibus, & executiuis præſumitur appoſitum ex ſtilo Notarij, nu. 15.

Nec trahitur ad ea, quæ exprimi, & ſpecificari debent, nu. 16.

Executores Teſtamentarij, quibus commiſſa eſt declaratio voluntatis Teſtatoris, debent declarare citatis hæredibus, & poſſeſſoribus, nu. 17.

Adſit Deus, & Virgo.

IN hac cauſa inter Illuſtriſs. DD. Aurelium, & Carolum de Maluitijs ex vna, & Illuſtriſs. Aſſumptos Parochiæ S. Cæciliæ, omiſsis diſputationibus, & motiuis doctiſsimè

per

per Reuerendiſs.D meum excitatis in puncto illo primo , an potuerit per ol. Illuſtriſs
D.Alexandrum Maluitium committi in ſecretis Monterſelio , & Nobili D. Gregorio
Maluitio declaratio,& nominatio legatarij, ſeu legatariorũ poſſeſſionis de Gaiana, cũ
ſatis ſuper illo per in Iure conſumatiſſimum, & Sapientiſſimũ D. meũ Albanum fuerit
1 ſcriptum, cuius dicta videntur approbari à *Couar.in c.cum tibi de Teſtam.nu. 7. verſ. ex
quibus*, vbi dixit receptiſſimam eſſe omnium ſententiam, legatum non poſſe conferri in
apertam alterius cuiuſq; voluntatem , ſum firmæ opinionis declarationem ab eis fa-
ctam fauore Parochiarum S. Cæciliæ , & S. Sigiſmundi fuiſſe de directo contrariam
menti, & diſpoſitioni Teſtatoris, imò vitioſam, & ipſo iure nullam. Primò enim con-
ſidero voluntatem Teſtatoris nullo modo poſſe adaptari ſimili declarationi , cum ex
Teſtamento non poſſit deſumi, quod dd.Parochiæ ad legatum eſſent admittẽdæ,quod
vt conſideratum fuit , potuiſſet exprimi per Teſtatorem , nec erubuiſſet , quo caſu non
fuiſſet neceſſaria talis declaratio. Secundò, nullum verbum reperitur, quod tendat ad
ſimilem poſſibilem declarationem , imò contrarium clarè apparet , dum voluit in caſu
cadentiæ , & finis ſuccedere debere Illuſtriſs. DD. Aurelium , & Carolũm de eiſdem
Maluitijs ab eo vniuerſaliter hæredes inſtitutos , quod vnquam euenire poſſet , ſi talis
2 ſuſtineretur declaratio , ex quo capta ſemel per Eccleſiam poſſeſſione , nulla poteſt
3 ſubeſſe ſpes caducitatis *Clar.in* §.*emphiteuſis q. 33.* & quod vniuerſitas vnquam moria-
tur, nec deſinat eſſe, probat *gloſ.in c.denique 7 q.1. Dominicus de S.Hieminiano conſ.65.
nu.10.verſ.non obſtat. Fed ric.de Senis conſ 295.in fin.Gratian.in diſcept.c.131.num.23.*
4 & alias dixi in controuerſia 76. & cum Teſtator non expreſſerit cauſam piam per præ-
tenſos executores teſtamentarios , ſeu potius Miniſtros , aut Commiſſarios in piam
non potuit conuerti cauſam,vt conſiderat in puncto *Pariſ.conſ.38.nu.22. & 23. lib.3.*
vbi aduertit verba non poſſe trahi ad diſpoſitionem piam , ſed prophanam , vt in ca-
ſu noſtro ſit reincidentia, & finis in dd.DD. Aurelium , & Carolum , & poſt *Riccium
Thomas de ſpecialibus, vel priuilegijs piæ cauſæ tit.2.cap.58.nu.114.* non ideò conſiderari
poteſt fauor piæ cauſæ,quando repugnat mens Teſtatoris *Ang.conſ.328.nu.5.* loquens
contra executores Teſtamentarios, & dicens Inſurgere iniquitatem, ſi contra , vel præ-
ter Teſtatoris propoſitum auſu temerario vellint bona Teſtatoris in pium vſum con-
5 uertere, quoniam nec eleemoſina de alieno eſt permiſſum facere , & poſt *Manticam* , &
alios dixit *Gratian.in diſcept.c.662.nu.14.& 15.*

Secundo conſidero, quod de tempore Teſtamenti reperiebatur deciſio fauore D. Grego-
rij prætendentis vnam poſſeſſionem ab Illuſtriſs. D. Protheſilao Maluitio, & dd. DD.
Aurello, & Carolo ſuis filijs, prout probant Deciſiones *Cabalerij* 465. & 564. & me-
lius penes *Virilium deciſ. 164. p. 5. diuerſorum* , & cum poſt mortem d. D. Alexandri
fuerint tales deciſiones reuocatæ d.D.Gregorius cępit odium habere erga dd.DD.Au-
relium , & Carolum , & ex hoc motus fuit ad ſecum in Domo Inducen. Monterſe-
lium , vt talem contra intentionem D. Teſtatoris ambo facerent declarationem , vltra
quod eorum fides etiam ex alijs videtur reprobanda ex productis nouiſſimè in proceſ-
ſu, & notiſsimum eſt Reuerendiſs.D.meo & vt oretenus dicetur , & cum proceſſu pro-
babitur , & Monterſelium fuiſſe ex à ſe commiſsis ad Triremes deſtinatum à Reueren-
6 diſs. D. meo tunc Iudice , fides ergo eorum diligenter eſt examinanda , prout probat
tex.in l.3. & ibi affirmant *Doctores ff.de teſtib. Maſcard.in concl.1127.nu.6.* & in terminis
ne ſtandum ſit declarationi factæ ab executore Teſtamentario etiam cum Iuramento,
ſi non ſit perſona fidelis, & honeſta probat *Bald. in l.captatorias C. de Teſt.militis nu. 8.
per tex.in l.ſiquis in conſcribẽdo C.de Epiſc.& Cler.& ibi not.per Cinum.* Ita etiam *Bened.
Capra in tract.de executoribus vltimarum volunt.membro 6.nu.136.* vbi plures allegat fa-
cit etiam *Cabal.deciſ.377.nu.4.* & ex capite ſuperuenientis inimicitiæ, vt ipſo iure dica-
tur talis executor Teſtamentarius remotus,affirmauit ipſe *Capra membro 7. num.37.* &

ſat eſt, quod aliqua infamiæ macula fuerint dd. Executores notati *c. inter dilectos*
extra de exceſsib. prælatorum l. neq; C. de dignit. lib. 10. & ibi *Andreas de Barulo, & cæteri*,
& affirmat idem *Capra in d. ſuo tract. de Executorib. vltimarum voluntatum, membro ſe-*
cundo nu. 24. Addatur quod detegitur malitia cum dd. Executores ad talem facien. de-
clarationem ſteterint per decem, & octo menſes licet incontinenti poſt Teſtatoris mor-
tem facere debebant, ne ij, qui debebant poſſeſsionem conſequi damnum paterentur,
talis .n. declaratio dicitur pars Teſtamenti, quod ex verbis *Diui Pauli* in morte confir-
matur, & in puncto, quod per negligentiam executoris Teſtamentarij committatur
peccatum, & dicatur eſſe in dolo, poſt plures *Nauar. in compendio omnium operum in ver-*
bo negligentia nu. 3. ex quo remedia accidentalia liberãt animam defuncti à Purgatorio.
Et idcircò videtur tolli id, quod dicitur legatum fuiſſe manifeſtatum in piam cauſam, quia
nedum ſupra annotata id tollunt, verum Doctores allegati non videntur poſſe trahi ad
caſum noſtrum *Couar. autem in c. cum tibi de Teſtam. nu.* 12. *qui plures allegat*, prout om-
nes alij loquuntur, quando clarè, & apertè conſtat de mente Teſtatoris, quod cauſam
piam voluerit inſtituere, ſeu ei legare, & in alterius voluntatem conferri diſpoſuerit,
ita etiam *Graſ. in* §. *legatum q.* 46. *num.* 11. qui *Couar.* & alios memorat, & ita etiam *Cla-*
rus in §. *Teſtamentum q.* 6. *nu.* 5. *verſ. quarto infertur*. Nec dicatur, quod in verſ. ſequenti
nu. 6. *Clar.* dixerit, quod licet expreſsè non appareat Teſtatorem voluiſſe teſtari ad pias
cauſas, ſufficiat, quod commiſerit diſpoſitioni Titij ſua bona, nam primo ipſe pro d.
opinione adducit *tex. in d. c. cum tibi de teſt.* qui *textus* nullo modo id probat, verba
enim *Textus* ſunt hæc, *cum tibi de benignitate, & infra in* 2. *q dicimus, quod qui extre-*
mam voluntatem committit non videtur decedere inteſtatus, nec minus in *gloſ.* aliquod
verbũ, quod id ſignificet, ibi enim Sũmus Pontifex ſciens de Iure Ciuili improbatam
vltimam voluntatem, quæ in arbitrium tertij committitur, ſic in *textu* declarauit, quan-
do nempè quis committit omnia bona ſua alterius diſpoſitioni, nam videtur eum hæ-
redem inſtituere, vt in pias cauſas conuertat, ne inteſtatus videatur deceſsiſſe, ſic omnes
in *d. c. cum tibi*, inter quos idem *Couar. nu.* 10. *Ancar. nu.* 1. dicens *textum* procedere,
quando quis ponit animam ſuam in voluntatem alterius, nam videtur iubere omnia
dari pro anima, ſubiungens *nu.* 2. *tex.* loqui in voluntate diſtributoria, non in inſtitu-
toria, & diſpoſitiua, & in caſu *d. c. cum tibi* apparet non eſſe conditum Teſtamentum,
ſed de benignitate Canonica concedi id, quod ibi eſt diſpoſitum, vt poſt *gloſ.* affirmat
ibid. *Ancar.* Nec operari dixit id, quod *Innoc.* quem refert *Abb. in d. c. cum tibi nu.* 4. nem-
pè, vt proferens verba generalia, de quibus in tex. videatur velle decedere teſtatus ad
pias cauſas, primo enim dicitur D. Alexandrum Teſtatum eſſe, & ceſſare diſputatio-
nem, de qua in *textu*, nec *Innocentium* fuiſſe locutum, niſi quando expreſsè Teſtator iu-
bet omnia eius bona poni in cauſas pias, vt ibi *Ancar.* adnotat *& Socin. ſenior in l. Ve-*
rum §. *cum quidam nu.* 4. *de reb. dubijs*, nec *tex.* loqui de laico, ſed de Clerico affirmat
Io. de Ann. in d. c. cum tibi nu. 1. *&* 5. & ſic conciliat Ius Canonicum cum Ciuili, & ſi di-
catur *Innoc.* dixiſſe, in quadam additione per *Abb.* relata, ſed per me non viſa in libro
meo, quod quando quis dicit bona ſua eſſe diſtribuenda, & non exprimit, cui, vel qui-
bus, quod debeat intelligi de pauperibus, id minimè poteſt caſui noſtro applicari, nam
ſatis ex verbis Teſtatoris id apparet expreſſum DD. Executoribus, ſeu legatarijs quid
facere vellet de poſſeſſione, & ſic non ſumus in verbis generalibus, ſed ſpecificis, Et ſi
ipſi Executores de directo fecerunt contra mentem ipſius Teſtatoris, vt infra dicetur,
nec minus operatur auctoritas *Cornei conſ.* 156. *lib.* 2. nam dixit diſpoſita in *d. c. cum tibi*
habere plures, & diuerſas intelligentias per eum annotatas in *d. l. captatorias de Teſt.*
militis; & ideo *Corn. conſ.* 302. *lib.* 4. ab ipſomet *Clar.* allegatus poſt Innocentij tactam
11 mentionem in *d. c. cum tibi in fortioribus terminis* ſuſtinuit, quod nec verba in fine Te-
ſtamenti prolata per Teſtatricem, de qua per eum, ſcilicet *ſi qua bona ſua fuerint recom-*

miſit

Google

miſit animam ſuam d. Teſt. eiſdem Hæredibus in eleemoſinis, & alijs eorum arbitrio diſponendis non operari legatum pium *nu. 4. verſ. tamen his non obſtantibus & nu.* 8. & reſpondet ad ea, quæ dicta ſunt per Doctores in *d. c. cum tibi*, dicens ibi fuiſſe commiſſam diſpoſitionem bonorum generaliter, nec potuiſſe interpretari reſpectu quantitatis, ſeu qualitatis, vt in caſu noſtro, & ſic *Corneus* retorquetur contra allegantes.

Nec minus obeſt *Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ priuil.* 64. nam primo ſupponit conſtare de inſtitutione in piam cauſam dicens non operari ſi ſit captatoria allegans *d. c. cum tibi*, & alios plures *textus*, *& Doctores* more ſuo, ſed in contraria reſidet opinione ibi *i* *verſ. contrarium* tenet, & in fine ſe remittit ad *Imolam in l. illa inſtitutio ff. de hæred. Inſt.*

12 *qui nu. 13. in verbo limitat*, requirit, quod cauſa pia ſit expreſſa, & pariter dicit viden. eſſe *Bertachin. in tract. de Epiſcopo 4. p. 4. libri qui nu. 91.* primo declarat *Innoc. in d. c. cum tibi*, vt loquatur de diſtributoria voluntate, & non de diſpoſitiua, & ſic non poſſe executorem Teſtamentarium facere hæredem, & idcirco nihil operari allegatos in motiuis creditur ex prædictis ſatis probatum eſſe, ex quibus etiam videtur tolli id, quod dicitur, ſcilicet appellatione perſonæ venire Vniuerſitatem fauore piæ cauſæ, licet id non probetur ex *l. ſunt perſonæ ff. de religioſ. & ſumpt. funerum*, & licet *Flor. de S. Petro ibi nu. 6.* & alij ex eo *textu* deſumant ſemper fauen. eſſe piæ cauſæ, exprimunt tamen ſi expreſsè de cauſa pia conſtet, & ſi videatur *Iaſ. in l. ſi quis maior C. de tranſact. nu. 7. & ſeq.* loquitur ſemper, quando interuenit iuramentum ſpecificum *Felin. verò in c. cum te nu. 15. extra de reſcript.* videtur potius tenere contrarium, & in fine ante *verſ. ſcriptum fuerat*, cum *Baldo*, *& Alex.* decidit appellatione perſonæ non venire vniuerſitatem ex

13 ſex rationibus per *Felin. ibi alleg. & Gonzalez. ſuper 8. reg. Cancel. de menſibus, & alternatiua gloſ. 37.* id limitat, quando materia non exorbitat à Iure communi, & quando materia ſubiecta ſit apta, & proportionabilis ad comprehenden. vniuerſitatem, & potius contrarium determinat *num. ſeq.* Et videtur etiam determinari per *Caſſaneum conſ. 1. præſuppoſito quinto nu. 39.* nam cum *Romano* tenet, quod ſi ſtatutum faciat mentionem de concordia facienda inter quaſcumq; perſonas, non venire vniuerſitatẽ, licet ſtatutum ſit fauorabile. Conſidero etiã, quod vniuerſitas non poteſt venire nomine perſonæ, niſi ficte, cũ verè nõ ſit perſona, prout poſt plures *textus Bald. & alios tenuit Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 7. tit. 14. nu. 4.* ſed verba Teſtatoris non fictè, ſed ſecundũ propriam

14 ſignificationem ſunt intelligenda *l. non aliter ff. de leg 3. Crauet. conſ. 149. nu. 7.* ergo &c.

Nec per me lecta diligenter *deciſ. 365. p. 2. in recent.* potui comprehẽdère, quod ſupraſcriptis obſit, nã loquitur in caſu, in quo clarè apparebat de diſpoſitione fauore piæ cauſæ.

Nec facit quod dicatur in clauſulis extare iuramentum, nam requirebatur ſpecificum, &

15 quod iuraſſent ſic fuiſſe, & eſſe mentem Teſtatoris, vt fundamentaliter ſcripſit idem D. Albanus, imò, & ſpecificum de per ſe non operari in tali declaratione abſq; cõcurſu coniecturarum, vel præſumptionum, in puncto dixit *Corneus in l. captatorias C. de Teſt. militis nu. 28. ad finem*, hic autem nedum non extant aliquæ coniecturæ pro valida, & iuſta mentis declaratione, ſed potius non dicam præſumptiones, ſed & probationes in contrarium, quo caſu non debere ſtari iuramento eorũ, affirmat *Vrſil. ad Afflict. deciſ. 371. n. 4.* & id eluceſcit ex geminata vocatione dd. DD. Aurelij, & Caroli, & talis declaratio voluntatis d. D. Alexandri Teſtatoris debuiſſet eſſe rationabilis, vt affirmat *Rot. deciſ.*

16 *365. nu. 5. p. 5. diuer.* Imò iuramentum generaliter præſtitum non trahitur ad ea, quæ ſpecificari, & exprimi debent. Ita poſt plures nouiſſimè *Gratian. in diſcept. c. 852. num. 4. 5. & 6.* Addatur clauſulas generales cenſeri appoſitas ex ſtilo notarij, non autem de voluntate dd. executorum, eo magis, cum nihil promiſerint, nulla poterat apponi pæna, nihil obligauerint, alicui beneficio non renunciauerint, nec promittere, nec obligare, nec renunciare tenebantur, prout nec iurare, & idcirco Doctores faciunt diffe-

rentiam, an Iuramentum ſit in corpore Inſtrumenti, an in clauſulis generalibus executiuis, quo caſu dixerunt non cenſeri appoſitum ex deliberata mente contrahentium *Rimin.Iun.conſ.670.nu.60.& 68.lib.6.Tiraquel.in præfat.l.ſi vnquam C. de reuocan. donat.nu.171.& 173.Menoch.conſ.84.nu.45.Curt.Iun.conſ.56.nu.3.lib.1.*

Et alias dixi in lib.primo mearũ *Controu.Iuris contr.1.nu.41.& 55 & ibi in Addit. Monac.* qui fuit vir Doctiſs.*nu.* 92. & quod notarius cẽſeatur apponere Iuramentum potius de conſuetudine, quam de voluntate contrahentium poſt *Barbat.& Gozad.dixit Seraphin. de priuil.iuramenti priuil.*22.*nu.* 107. non ergo tales clauſulæ potuerunt alterare naturam d.declarationis inualidæ *Burat.deciſ.*89.*nu.*11.*deciſ.*266.*nu.*18.*p.*5. *diuerſ.* & nedum dd. Executores non iuraſſe, ſed nec auſos eſſe ſimplici verbo exprimere talem fuiſſe Teſtatoris voluntatem demonſtrat idem D. Albanus *in* 1.*reſponſ.*§.& vltra.

Nec debet omitti, quod talis declaratio etiam ex alio capite eſt nulla, cum DD. Aurelius, & Carolus nedum hæredes vniuerſales, ſed & poſſeſſionis legatę poſſeſſores debuiſſent tempore declarationis prædictæ moneri, ſeu citari, vt in puncto declarationis commiſſæ per Teſtatorem dixit *Ancar.omnino viden.conſ.*373.*in princ.* eo quia talis declaratio poteſt eſſe (prout hæc) non regulata, & alio modo facta, ab eo declaratur nulla, & ab ea dari recurſum ad arbitrium boni viri dixit *Afflict.deciſ.*371.*num.*8.& ſi legatur rectè talis declaratio continet impoſſibile, eo quod quolibet anno deberet in vim illius ſolui id, quod ex redditibus d. poſſeſſionis exigi non poteſt.

Et ideò res remanet clara additis conſiderationibus d. D. Albani in vltima ſcriptura, vbi clarè conſtat in multis dd. DD. Executores in declaratione defeciſſe, intantum vt dd. Illuſtriſs. DD. Maluetij in poſſeſſione d. poſſeſſionis legatæ non ſint vexandi, & moleſtandi.

Et hæc ſaluo &c.

Sic etiam fuit deciſum per d. Reuerendiſs. Vicarium, abſoluendo dd. Illuſtriſs. de Maluetijs.

CONTROVERSIA XCII

Pro D. Ioanne de Ruprè Gallo.

SVMMARIVM.

IVdex non conſtito de delicto poteſt procedere, nu.1.

Et procedit etiam in delicto furti, nu. 2.

Etiam ſi Iudex procedat ex offitio, nu.3.

De Delictu extra Territorium ſuum Iudex non poteſt cognoſcere, nu. 4.

Ex aſſidua contrectatione noua non naſcitur actio furti, nu.5.

Denunciationi factæ per Birruarios non attenditur, nu.6.

Dicto vnius non eſt ſtandum, nu.7.

Teſtibus contrarijs non creditur, nu. 8.

Quis non debet torqueri pro ſuſpecto, nu. 9.

Animus ſine effectu non punitur, n.10.

Ad hoc, vt conatus puniatur neceſſe eſt, quod fuerit deuentum ad actum proximum maleficio, nu.9.

Ad-

Adſit Deus, & Virgo.

EX plutibus dico D. Ioannem repertum cum ducentum duplis aureis , & alijs pecunijs eſſe excarcerandum.
Primò enim non conſtat de delicto aliquo, adeout minimè Iudex proce-
dere poſsit *Marſ.in praxi in* §.*principium nu.5.& ſeq. per Text. in l.1.*§.
1 *illud autem ff.ad Sillenianum,& in conſ.8.nu.1.conſ.12.nu.34.conſ.14.*
nu.13. & in alijs multis conſilijs, & vltimo loco *Farinac. de Inquiſit. q.*
*2.nu 1.*qui concludit, quod nec ad examinandũ reum Iudex poteſt deuenire. Et hoc in
2 dubium à nemine controuertitur , proceditq; etiam in delicto furti *Boerius deciſ. 164.*
nu. 8. Bertrandus conſ. 257.verſ.& quamuis vol.3.in antiquis , & idem conſ. 124.col.1.
verſ.& primo quidem vol.2.Pariſ.conſ. 153.col. 2.verſ.antequam vol. 4. Bertazzol.conſ.
*40.nu.17.Farinaz.d.q.2.de Inquiſit.nu.14.Maſcard.*infinitos cumulat *concl.829. nu. 1.*
3 idque procedit etiam Iudice procedente ex offitio per viam inquiſitionis , quia intelli-
gitur ſuccedere in locum accuſatoris, & ideò idem tunc ſeruandum eſt , quod exiſten-
te accuſatore, ſeruati deberet per ea, quæ notat *Bart.in l.2.*§.*ſi publico nu.13.verſ. tertio*
quæro n.14.verſ.quæritur,vtrum contra Iudicem inquirentem,& n.16.verſ.vlterius quæro
*ff.ad legem Iuliam de adulterijs,*quem ſequitur *Alex.conſ.64.nu.3. vol. 1.* & in terminis,
quod quando proceditur ex offitio per Inquiſitionem curia non ptobante delictum,
abſoluendus ſit inquiſitus, dixit modernus *Cabal.in tractatu variar. reſolut.crim.reſolut.*
200.nu.111.& 112.

Secundò , de delicto commiſſo extra territorium non poteſt inquiri , quatenus conſtitiſ-
4 ſet de aliquo delicto per regulam, de qua *in lege fin.ff.de iuriſdictione omnium iudicum,*
vbi traditur , quod iutiſdictio Iudicis non extenditur ad delicta commiſſa extra terri-
torium in terminis terminantibus in Ciuitate Bonon. conſuluit idem *Marſ. conſ.14.nu.*
*9.& in conſ.67.n.63.Et licet Bart.*fuerit contrariæ opinionis , quãdo reperitur fur cum
re furata *in l.ſi Dominium ff.de furtis,*attamen contra cũ eſt communis opinio, vt conſu-
luit *Collegium Bonon.& Collegium Patauinum*, prout refert *Bertazolus conſ.40.nu.3.lib.*
*1.Aug.de Arimin.ad Ang.*quem tefert, & ſequitur *Boſ.in prax.in tit.de furtis nu.18.* qui
dicit ſic ſeruari feciſſe in Senatu Mediolanenſi , & ante eos tenuerunt contra *Bart. Io.*
de Lignano Bart. de Salyc.Sanctes de Danſijs Ant.de Presbyt.Franc.de Rampon. Balth. de
*Calder.Ang & Bald.de Peruſio,*quos refert, & ſequitur *Cepola conſ.crim.58.nu.26.*& mo-
5 ti fuerunt, vt idem ait iſtis rationibus, quia ex aſsidua contractatione noua non naſci-
tur actio furti *l.ei qui in principio ff.de furtis,* ergo nec Reipublicæ, quia vbi non compe-
tit ius agendi, ibi, *nec ius querelandi l.non ſolum* §.*quamquam cum ibi not.ff.de furt.* hanc
camdem opin. approbauit *Bal.in conſ.154.lib.1.& conſ.47.lib.3.Papien. in praxi in for.*
Inquiſit.in verbo contractando nu.3. qui reprobat opinionem *Bart.*licet æquam, vt com-
peſcantur delinquentium maleſitia , cum non ſit per modernos de iuris ſubtilitate ap-
probara multoſq; & infinitos contra *Bart. & ſequaces* allegat *Clar.in q. 38. verſ. tu ſcis,*
camdem opinionem multos referendo ſecutus eſt *Farinac.in tit.de inquiſit.q. 7.num.7.*
*verſ.ſed contra Bart.*qui concludit , vna cum *Claro* in loco ſupra citato , quod fur debet
6 eijci de loco , vbi fuit captus, & liberè dimitti ; Quod verò repetti fuerint grimaldelli,
non probatur plenè , nam primo non creditur denuntiationi factæ per Birroarium , &
Gabellarium, nam minimè faciunt probationem, vel inditium, niſi in læuibus delictis,
ſecundum Bart.per illum tex.in l.diuus la ſeconda in 3.quæſt.ff.de cuſtod.reor. Alex.in conſ.
1.in 3.vol.in 3.col.verſ.accedit Angel.in tract.maleſ.in verbo, nec non ad denuntiationem

Q 3 *nu.21.*

Digitized by Google

n.21.verſ.quaro an Iudex,quos Marſ.refert in pract.in §.*principium nu.19.& 20.de communiori Farinac.conſ.100.nu.29.lib.1.*

Nec minus facit atteſtatio Gaſparis de Fanano , nam deponit de quibuſdam ferris , non de Grimaldellis , & eos è Sacha D.Ioannis , vt ſupra excauatos minimè depoſuit , nec recognouiſſe potuit, ſed tantum vnum , quod oſtendidit Gabellarius , nec aliquis deponit illud Gallum habuiſſe , nec minus facit atteſtatio Lucretiæ , nam minimè vidit dd.Grimaldellos, niſi in manibus Gabellarij fol.35.

Nec minus Sabatinus,qui dixit Birroarium dixiſſe ferra fuiſſe reperta apud ſatellitem,ſed
non fuiſſe ad principium, adeout remanet tantum dictum Io. Baptiſtæ, qui depoſuit ex
ſacculo D.Io.fuiſſe habitos duos grimaldellos , & triuellum , nam dicto vnius non ſta-
7 tur, quoniam nec Euangelium,nec vlla diuina, humanaq; lex vnius Teſtimonio etiam
idonco, quempiam condemnat, vel iuſtificat *cap.admonere 33.q.2.*

Adſunt enim variationes inter dd.Birroarium,& Gabellariũ, nam deponunt in actu,quo
fuerunt reperti grimaldelli adfuiſſe Annibalem de S. Agata , Fananum de Fanano ,&
Lucretiam, qui examinati dixerunt non inter fuiſſe , & tanquam inter ſe contrarijs non
8 creditur *Farinac.in tractatu de Teſtib.q.65.p.1.nu.1.*

Sed ſi probatum eſſet habuiſſe dd.grimaldellos nihil facit, nam nulla lex vetat illos portare, nec ſunt tales, vt ingenioſas clauſuras aperire poſſint, vt retulerunt periti.

Ex quibus inſtatur pro illius excarceratione &c.

CONTROVERSIA XCIII

In eadem Cauſa.

CRedebam ſatis reſponſum in cauſa D. Ioannis nempè non potuiſſe capi, minimeque procedi,& ex reſponſionibus virtualiter conſtare nõ poſſe torqueri,ſtante argumento à multo magis. Attamen ſubtilizando more iuſtiſſimi Iudicis,Excellentiſs. Dom. meus dubitat , an ſtante grimaldellorum delatione , d. D.Io. poſſit torque-
ri, ad effectum interrogan. quidnam vellet cum eis facere, & quatenus cõfiteretur fur-
tum committere voluiſſe in Ciuitate, an poſſit puniri. Ego diligentiſsimè vidi ferè om-
nes Criminaliſtas in multis titulis, nempè *Ang.& Gand.de maleficijs.Marſ.& in praxi,*
& in tit.ff.de quaſt.Boſſ.Clar.Foler.Carer.Peguer.Cabal.& Farinac. qui dum loquun-
9 tur de tortura quoquis modo, ſemper ſupponunt aliquod conſtitiſſe delictum , nec ad-
mittunt, quod quis torqueatur pro ſuſpecto.

Etſi poſſet dici , imò fateretur habuiſſe animum furandi , non per hoc animus ſine effectu
10 puniendus eſſet , eo magis cum non ſimus nec in hæreſi , nec in atrociſſimo de generali
conſuetudine *Specul.in tit.de accuſatore* §.*1.n.7.in fine*,quem refert *Alex.conſ.15.poſt n.*
2.lib.1.& conſ.140.n.2.lib.2.Iaſ.in l.1.§.*fin.in fine ff.quod quiſq; Iuris.Boer.Deciſ.316.*
*n.3.Carer.in pract.crimin.fol.186.n.8.Gandin.de Maleficijs in tit.de reb.non portan.*circa
finem,qui allegat rationem,quia ſtatuta requirunt actũ conſumatũ *Bal.conſ.361 in fine*
lib.1.& conſ.443.n.3.lib.3.& in l.is qui cũ telo C.ad l.Iul.de ſicarijs Angel.in d.l. 1.§.*fin.*
*& conſ.14.n.3.*vbi dicit, quod iſta conſuetudo eſt approbata per totũ mundum,quem
refert *Maranta in ſpeculo fol.26.nu.54.Catald.de ſindic.q.198.* vbi ſubdit , quod cum
hæc ſit generalis conſuetudo non indiget probatione *Gramat.deciſ.2.nu.8.* referens,
ita iudicaſſe in cauſa veneni *Afflict.ſuper prima parte conſtitutionum Regni Rub.41.in*
prin.nu.6.& ſuper prima parte *Rub.11.nu.2.* vbi loquitur etiam in atrociſsimis *Machel.*

Bo-

Digitized by Google

Bonon. in patrocinio 10.*nu.*1.cum ſtatuta Bonon.requirant, caſum verum, prout in *ſtatutis de pæna furis, & rerum raptoribus*; legitur & non caſum fictũ, & licet aliqui ex prædictis videantur loqui de ſtatutis, per quæ ſublatæ ſunt leges punientes conatum, eſt tamen abſolutum, quod etiam abſq; ſtatutis, ita eſt generali conſuetudine totius mundi introductum, vt in ſpecie atteſtatur *Angel. in loco allegato Ioſeph Fontanella inter conſilia criminalia diuerſorum conſ.*97.*nu.*9.*& ſeq.lib.*2.de communi, quos cum multis alijs refert *Clarus in practica criminali q.*92. *num.* 1. *verſ. quæro nunquid conatus in principio*, vbi dixit pluries vidiſſe in Senatu iudicari, & in ſpecie de eo, quæ puellæ nubilis lectum aſcenderat, & pectus tetigerat, neq; vltra progreſſus fuerat, qui fuit abſolutus.

Et ſi prædicta limitari poſſent ſecundum aliquos, in delicto atrociſsimo ſemper intelligendum eſſet, quando fuiſſet deuentum ad actum proximum maleficio, vt ibi in fine de communi declarat idem *Clarus in fine* hic autem omnia ſunt remota, & fuit captus in ingreſſu ad Ciuitatem *Claudius Bertazolus in aditione ad conſ. Bartholomæi Bertazoli conſ.*123.*lib.*1.*verſ. quartam, & nonam*, vbi dixit nullam deberi pænam, cũ non puniatur conatus, ſi ſtetit in ſola voluntate, etiam cum conſenſu rationis, niſi à lege diuina *per Text. in l. cogitationis ff. de pænis*, vbi cogitationis pænam nemo patitur, & diffuſius *Felin. in Reſp. ad interrogationem, quando conatus puniatur*, vbi nouẽ fallentias ponit, in quibus conatus non punitur, nempè quando conatus cum actu propinquo non deuenit ad conſumationem; ſecundò, vbi conatus alicuius rei prohibitæ, etiam ſi habuiſſet effectum, nemini nocuiſſet; tertiò, quando conatus non habet actum exteriorem, ſed ſtetit in ſola voluntate, etiam cum conſenſu rationis, fallit etiam in delictis non atrocibus, quando conatus in ipſis non habetur pro effectu. Ex quibus cum ſit prohibita punitio, videtur & omne, per quod ad prohibitum peruenitur *l. Oratio C. de ſponſ. Hoſt. in ſumma in tit. de cauſa poſſeſſ. nu.* 1.

Ex quibus &c.

CONTROVERSIA XCIIII
Pro Perilluſt. DD. Marcello, & Paulo Æmilio de Dulphis.

SVMMARIVM.

TRia requiruntur ad hoc, vt dicatur quis incidiſſe in edictum, ſi quis aliquem teſtari prohibuerit, nu. 1.

Non dicitur prohibitum eſſe interrumpere verba Teſtatoris, dum quis memorat ſuum intereſſe, nu. 2.

Maximè ſi ſint prolata verba perſuaſiua, & non minatoria, nu. 3.

Quilibet poteſt procurare vtilitatem ſuam, nu. 4.

Non .n. poteſt præſumi impedimentum, dum Teſtator vixit poſtea per plures dies, eo magis ſi quis liberè ad ipſum poſſit accedere, nu. 5.

Scriptura Teſtamenti ad pias cauſas tũc attenditur, ſi Teſtator morte eſſet præuentus, nu. 6.

Adſit Deus, & Virgo.

SVpponitur in facto Nob. D. Vlyſſem de Dulphis in infirmitate conſtitu-
tum vocari feciſſe D.Achillem de Canonicis Notarium ad effectum Te-
ſtandi ipſiq; demonſtraſſe notulam Teſtamenti manu ſua, in qua ade-
rant deſcripta multa legata pia, vt iuxta illius tenorem Teſtamentum ſti-
pularetur, & quod Nobiles fratres audientes legata prædicta dicerenr,
ſeu dici feciſſent eidem D. Vlyſsi, vt conſideraret eorum intereſſe eum
per 45. annos adminiſtraſſet eorum bona, & extaret inter eos ſocietas, & communio
omnium bonorum non poſſeq; teſtari eorum portionibus deindeq; eumdem D. Vlyſ-
ſem vixiſſe per octo dies ſemper articulatè loquendo abſq; noua vocatione eiuſdem
Canonici Notarij dictamq; ſcripturam eo mortuo remanſiſſe penes eoſdẽ DD.Fratres,
& hodie extare penes D. Commiſſarium legatorum piorum. Dicitur exinde non poſſe
dici impeditam Teſtamenti factionem, nec d.ſcripturam eſſe attendendam.

Nam quoad prætenſum impedimentum tria videntur eſſe neceſſaria, vt quis incidat in
1 *edictum C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*, & primò prohibitio debet eſſe doloſa; ſe-
cundò, & eo tempore commiſſa, quo teſtator volebat teſtari, & eſſet in actu teſtandi;
tertiò, omnibus teſtibus adhibitis, & quod inſtituere, ſeu vellet legare, & quod impe-
dimentum, & ſeu prohibitio Teſtandi ſibi facta fuerit, & vt per *Socin. iun. conſ.* 148.
*vol.2.nu.12.Pariſ.conſ.67.n.46.vol.3.Boſ.in praxi in tit.de his, qui prohibuerint aliquem
teſtari nu.2.* Quæ omnia cum non interuenerint, ceſſant oppoſita.

Nec faciunt verba prolata per DD. Fratres, quia fuerunt licita, & de iure permiſſa, vt ha-
2 betur in *legib.finalib.ff.& C.ſi quis aliquem teſtari prohibuerit Corn.conſ.* 84. *num.* 3.*circa
medium vol.*1.*& in conſ.*209. *nu.*26. *lib.* 2. vbi affirmat non eſſe prohibitum interrum-
pere verba teſtatoris, & ei ſignificare eorum intereſſe, etiam perſuadendo, quod faciat,
vel non faciat Teſtamentum, *& nu.*27.*ibi Corn.* ſubiungit, quod ſimplicia verba non
3 minatoria, ſed lamentatoria perſuaſiua, ſeu interrogatiua non cogunt *Pariſ.d.conſ.* 67.
*nu.*50.*& nu.*59.*Socin.iun.d.conſ.*148.*nu.*16.vbi quod vnicuiq; licet verbis, & median-
te opera amicorum operari, vt quis faciat, vel non faciat Teſtamentum *Farinac.* qui
alios alleg. *q.*161.*n.*76. licitum.n.fuit DD. Fratribus procurare vtilitatem ſuam *Doct.*
4 & præcipuè *Bal. in l.*1.*C.ſi quis aliquem teſtari prohibuerit nu.* 20. etiam ſi ſequeretur in-
terruptio Teſtamenti, vt poſt *Bal.Corn.& Socin.tenet Pariſ d.conſ.67.nu.59.*

Ceſſat etiam edictum prædictum ex quo D Vlyſſes vixit per octo dies cum ſana mente, &
potuiſſet condere, & mutare Teſtamentum *Menoch.de Arbitr. iudicum lib.*2.*cent.quarta
5 caſu* 395.*num.*25.& aduertunt addentes *ad Clar.* §. *falſum nu.* 227.*cum litteris FF.* &
ante eum tenuit *Pariſ.in d.conſ.*67. *nu.* 49. dicens in caſu ſuo interueniſſe clamores, &
vociferationes.

Addatur, quod ſemper Oſtia, & Domus, & Manſiones D. Vlyſſis ſteterunt aperta, & qui-
libet ad libitum poterat introire, ex notatis per *Pariſ. & Farinac. loco quo ſup. num.* 29.
Itemq; dictus D. Vlyſſes non erat reſolutus Teſtandi, & multoties etiam, dum alias fuit
infirmus petijt eumdem D.Achillem Notarium, & nihil concluſit.

Quo verò ad ſcripturam, licet *Tiraquel.de priuileg.piæ cauſæ priuil.*4.aſſerat Teſtam.ad pias
cauſas, etiã abſq; teſtibus valere, attamen *Corn.in conſ.*307. *vol.*3. per ipſum allegatus
non ſuſtinet talem ſcripturam haberi pro plena probatione, *& Imola in l. ſi is qui ff. de
Teſtamentis* per vtrumq; allegatus declarat procedere, quando Teſtator morte eſſet
præuentus nu.6.non quando vixit pluribus diebus, vt ſupra.

Ex quibus calumnioſa redditur moleſtia aduerſus dd. DD. fratres ſaluo &c.

Fuit ordinatum per Eminentiſs. DD. Card. ſuper Fabrica S. Petri de Vrbe DD. fratres D. Vlyſſis vigore d. Apocæ non moleſtari.

CONTROVERSIA XCV
Pro DD. de Vigianis.

SVMMARIVM.

Statutum Bonon. in rub. de contractibus cum minoribus, & filijs familias in S. item dicimus, declaratur, nu. 1.

Filia nupta remanet ſub poteſtate patris, exceptis obſequijs maritalibus, nu. 2.

Pactum, & conuentio de hæreditate viuentis non ſuſtinetur, nu. 3.

Filia à patre eſt dotanda, etiam ſi ſit diues, nu. 4.

Æqualitas eſt ſeruanda in dote, & tantùm debetur vni ſorori, quantum habuit alia, nu. 5.

Mater non poteſt præiudicare filijs in dote, etiam conſentiente viro, nu. 6.

Adſit Deus, & Virgo.

REquiſitus pro veritate, An donatio facta per Do. Catherinam Vigianam Dominæ Paulæ ſorori ſuſtineatur, firmiter credo eam nullam eſſe ex infraſcriptis.

Primò, quia non interuenit conſenſus, præſentia, & auctoritas Patris d.
1 D. Catherinæ ad formam *ſtatuti noſtri de contractibus cum minoribus, & filijs familias in S. item diximus* fol. 113. vbi diſpoſitum fuit filios familias non poſſe, ſe vel ſua bona obligare &c. niſi cum conſenſu, & auctoritate eius, in cuius eſſet poteſtate, quod ſtatutum eſt formale, & habet decretum irritans, *vt in S. ſeq. Et ſi quæ ceſſiones ad tex. in l. cum hi S. ſi prætor ff. de tranſact.*

Nec facit id, quod eſſet nupta, quia tamen remanet in poteſtate patris, exceptis obſequijs maritalibus, cuius mariti dicitur Socia *l. 1. ff. rerum amotarum*, & in puncto ne filia fa-
2 milias nupta poſſit contrahere, & teſtari ſine patre, eſt conſilium *Alex. 133. lib. 4. nu. 5.* vbi cum *Bald.* ſic ait, licet maior ſit poteſtas mariti in filiam familias Vxorem, quia poteſt illam repetere inuito patre, tamen remanet in poteſtate paterna, quoad omnia, quæ cauſantur à patria poteſtate, & ſic teſtari non poteſt, & in terminis fortioribus patrocinatus eſt *Ferrantes Garg. patroc. 41. nu. 10. lib. 1.* vbi ſuſtinet nullum Inſtrumentum, in quo præſentia, & conſenſus patris nuptæ interuenerat, ſed non auctoritas requiſita *ex ſtatuto prædicto.*

Secundò, quia pacta, conuentiones, & Donationes, vbi agitur de bonis, & hæreditate
3 viuentis ſunt nullæ, tamquam contra bonos mores inducentes votum captandæ mortis, & tollentes facultatem Teſtandi *l. pactum quod dotali & l. fin. C. de pactis, & ibi Doctores l. ſtipulatio, hoc modo concepta ff. de verb. oblig. l. ex eo C. de inutil. ſtip. Cacheran. Deciſ. 100. nu. 18. & 19.* etiam appoſito iuramento *Alex. conſ. 28. nu. 4. & ſeq. lib. 3. Gabriel.*

conſ.

Digitized by Google

conſ. 137. *num.* 1. *lib.* 1. & extat ſolemne *conſ. Bart.* 212.

Tertiò, quia per dotem, vt ſupponitur, per virum vxori conſtitutam, non liberatus fuit
4 pater ab ea dotanda, cum officium ſit paternum (licet filia haberet amplum patrimonium) eam dotare, *Ruin. conſ.* 199. *lib.* 2. & cauſa naturalis præualet accidentali *l. qui habet ff. de tutel. Peregr. de fideicom. art.* 42. *nu.* 47 *Odd. de fideicomm. art.* 40. *nu.* 140. &
5 tanta debetur ſorori, quantam habuerit, ſeu habeat ſoror, cum æqualitas à patre in Dotandis filiabus ſit ſeruanda, *Socin. iun. conſ.* 55. *lib.* 1. *nu.* 6. & facit *ſtatutum noſtrum de ſucceſſ. liber. patre, vel matre morien. ab inteſtato* §. *& ſi plures fol.* 166. dato etiam, quod
6 filia ſit nupta, *Amorin. de patria poteſtate effectu* 16. *nu.* 25. Vltra quod filia non potuit præiudicare filijs ſuis in dote ſibi debita, cum ipſis, & deſcendentibus acquiratur, *Angel. Aretin. conſ.* 81. *nu.* 27. & idcircò omnis alienatio per mulierem facta conſentiente viro eſt nulla *tex. eſt in l. vnica* §. *cum lex C. de rei vx. act. & in* §. 1 *inſtit. quibus alien. licet, vel non, Iaſon. conſ.* 44. *nu.* 4. *in* 3. *quæſito lib.* 1. & eſt *text. in l.* 1. *C. de fundo dot.* & habetur *in auth. vt imm. obilia ante nupt. donat. in fine gloſ. Bart. & Bal. in l. ſi prædium C. de iure dot.* dicentes, quod eadem mulier poteſt contrauenire, facit etiam, quia Dos eſt loco legitimæ, & filia non poteſt renunciare legitimæ ad præiudicium filiorum, quibus competit ius petendi legitimam in bonis Aui, non obſtante quietatione Matris *Papo- nius lib.* 16. *tit.* 4. *Areſt.* 17.

Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA XCVI.

In eadem Cauſa.

SVMMARIVM.

Filia remanet in poteſtate patris, licet maritetur, nu. 1.

Dictio (amplius) ſignificat idem, quod vltra, nu. 2.

Pacta, & conuentiones de hæreditate viuentis ſunt nullæ, ſi fiant ignorante eo de cuius hæreditate agitur, nu. 3.

Etiam ſi interueniat iuramentum, n. 4.

Statutum Bonon. in rub. de dotibus reſtituendis in §. *item dicimus il ſecondo non procedit, dum filia legitimam patri non reliquit, nu.* 5.

Mulier non poteſt alienare bona dotalia, nu. 6.

Bald. in l. ſi cum dotem C. de falſa cauſa adiecta legato reprobatur, nu. 7.

Renunciatio ſemper reſtringitur ad ſuperius expreſſa, nu. 8.

Actiones non comprehenduntur inter immobilia, nu. 9.

Renunciatio non attenditur, dum renuncianti non legitur id, cui renunciatur, nu. 10.

Adſit Deus, & Virgo.

SCripta pro parte D. Paulæ Vigianæ non videtur obſtare.

Et replicatur Inſtrumentum eſſe nulliſſimum, cum non interuenerit auctoritas patris, *ex ſtatuto* alias à me alleg. *in rubr. de contract. cum min. & filijs familias in* §.

Item

1 *Item dicimus fol.* 113. quod comprobatur ex diſpoſitione iuris communis, nam filia minimè liberatur à patria poteſtate, licet maritetur *l. ſi vxorem tuam, vbi gloſ.* in verbo *poteſtate C. de condit. inſertis*, ibi, *ſic ergo tempore matrimonij vxor eſt in patris poteſtate*, & ibi inferius loquens de mariti poteſtate, *niſi quoad debitum carnis, & quoad operandum l. 1. C. de bonis quæ lib. l. 1. §. fin. ff. de lib. exhiben. Gramat. deciſ. 54. nu. 4. Ioſeph Ludouicus deciſ. Peruſ. 28. nu. 11. Monticul. in tract. de patria poteſtate c. 1. nu.* 13. intantum vt ex hoc *Gargiares in patroc.* 41. *lib.* 1. Doctrina ſuſtineatur, & ſubmoueātur ea, quę dicitur ex *d. ſtat. in §. & item dicimus*, quod caſui noſtro non poſſit adaptari, cum loquatur de filijs familias ſeorſum, cum ſua familia habitantibus, & ſi viuat filia, dicatur de familia patris, vel mariti, & ſic omninò filia eſt ſubdita, & ſi viuat in aliena familia, nec habent familiam ſub ſe, & idcircò non facit ad propoſitum *Caſtr. alleg. conſ.* 175. *nu.* 3. *lib.* 2. nec meretur exaduerſo allegari ſtatutum de lucris liberorum in fine, quia loquitur de maſculis deſcendentibus, & non de fæminis, prout *ſtatutum* ſtatuit in *d. §. & item dicimus*, & ſic retorquetur.

Nec dicatur, quod *Gargiar.* loquatur de contractu inter virum, & vxorem, quia *nu.* 10. firmat concluſionem in quocunq; contractu cum quauis perſona, ibi, *& ſic conſtat, quod ipſa erat filia familias, & in poteſtate patris, & non viri, quo caſu ſubintrat diſpoſitio ſtatuti, vbi legitur, quod filij familias non poſſunt ſe, vel ſua bona obligare &c. niſi cum conſenſu, & auctoritate eius, in cuius eſſent poteſtate*, ſubiungens tale ſtatutum eſſe formale, & licet *nu.* 17. alleget in caſu ſuo interueniſſe læſionem, illud adducit ad exuberantiam iuris ſui, non quod reſtringat, vel minuat concluſionem ſupra *nu.* 10. firmatam dicens;

2 Amplius non omitto, quod verbum (amplius) idem ſignificat, quod vltra, vel vlterius *l. 4. §. lege Iulia ff. ad l. Iuliam peculatus l. 1. §. qui quæſt. ff. de quæſt. Barboſ. de dictionib. dict.* 23. *nu.* 7. quare benè ſtatutum inducens nullitatem applicatur caſui noſtro, & nullitatem contractus inducit, etſi diuerſa alia iura pro nullitate contractus ſui addiderit, prout & nos addidimus, vt in ſcriptura data, & inferius dicetur.

Ad ſecundum videtur exaduerſo admitti, quod pacta, & conuentiones de hæreditate viuentis ſint nullæ, ſi fiant ignorante eo, de cuius bonis, & hæreditate agitur, qui eſt ca-

3 ſus noſter, reſpectu bonorum paternorum, cum pater non interfuerit, & ignorauerit de bonis ſuis ſic fuiſſe conuentum, & factam aſſertam donationem, receptiſſima n. eſt omnium DD. ſententia, quod ea pacta, per quæ aliqui vocantur ad ſucceſſionem alicuius nō valent, ſiue ſint ſimplicia, ſiue reciproca *per tex. in alleg. l. pactum quod dotali, & in l. licet C. de pactis, & in l. ſtipulatio, hoc modo cōcepta ff. de verb. oblig. & in l. ex eo C. de inutil. ſtipul. l. hæreditas C. de pactis conuent. Bart. conſ. 212. Curt. iun. conſ. 15 ſub n. 9.* & verum eſt, quod vt minus talia pacta producant naturalem obligationem, vt in *d. l. ex eo, & d. l. pactū, quod dotali, vbi omnes* vno ore, *& d. l. ſtipulatio, vbi Socin. iun.* affirmat *communem eſſe opinionem*, & nouiſſimè cū plurium auctoritatem approbauit *Gratian. in diſcept. cap. 470. nu.* 4. dicens id veriſſimum eſſe, ſiue conuentum ſit, vt hæreditas detur

4 iure directo, ſiue alio modo, etiam ſi extet iuramentum, nedum ex eo, quod inducatur votum captandæ mortis, & reſtringatur libertas Teſtandi, & ſit contra bonos mores, ſed ex alijs pluribus cauſis per DD. ab eo allegatos expreſſis.

Ad tertium, vbi *ex ſtat. in rub. de Dotibus reſtituendis in §. item dicimus*, D. exaduerſo ſcribens prætendit ſuſtinere validum contractum prætenſæ donationis, eo quod mulieri de Dote, & Augmento extantibus, vel non, liberis, teſtari liceat, etiam ſi ſit in aliena

5 poteſtate, dummodò liberis reſeruet legitimam totius dotis, & eius augmenti; reſpondetur, quod diſpoſita *in d. §.* non habent locum quotieſcunq; filia familias non reliquerit legitimam portionem patri, vt in terminis cum multis rationibus, & auctoritatibus docet *Rota Bonon. in ſelectis deciſ. 53. nu.* 5.

Nec

Nec dicatur, quod legitima fuerit reſeruata, cum donatio fuerit facta de medietate omnium bonorum, quia neceſſe erat, vt aliquid patri relinqueret iure inſtitutionis ad hoc, vt per ſupplementum legitimæ agere poſſet, prout habetur in *d. deciſ. 53. nu. 7.* & ſtatutum prædictum, quod fuit factum, vt faueat mulieribus *d. Rota deciſ. 112. num. 27.* non debet contrarium operari effectum, vt in terminis dicit *Anchar.* quem *Monter.* allegat ibi in *verbo teſtari conſ. 213. nu. 1.*

Ijs accedit ſtatutum prædictum *in §. prouidentes*, vbi mulier in vltimis bonis pro Dote obli-
6 gationis non poteſt contractum quemquam facere, quod multo magis habet locum in alienatione ipſarum rerum dotalium *Grat. conſ. 69. nu. 17. lib. 1.* non obſtante iuramento D. *Fundatius ad Deciſ. 115. Rot. Bonon.* inter dd. ſcelectas, vbi & ipſe notat tale ſtatutum extendi ad bona dotalia eiuſdem mulieris, aliud. n. eſt vt mulier teſtetur, cum Teſtamentum dicatur factum in vltimo vitæ extremo, & ibi trahatur *c. cum Martha §. ſi tunc igitur ext. de celebrat. Miſſarum. Socin. iun. conſ. 130. num. 15. lib. 2.* & ſic aliud eſt, vt poſſit ſibi in dote præiudicare, quo caſu nedum ius commune, ſed & ius municipale vetuit.

Nec facit *Bald.* magnificatus in *l. ſi dotem, ſeu pen. C. de falſa cauſa adiecta leg.* quia eius o-
7 pinio non probatur ex aliqua auctoritate, nam *tex.* ab eo allegatus in *l. cum non ſolum in §. filijs autem C. de bonis quæ liberis*, non decidit, ne vllo vnquam tempore poſſit patri vſumfructum acquiri, ibi, *in his dumtaxat caſibus, in quibus vſusfructus apud parentes conſtitutus eſt, donec parentes viuunt &c.* & cum per mortem mariti poſſet acquiri vſuſfructus patri, ergo &c. *& Neuizan. in alleg. conſ. 95. nu. 11.* eſt tantum relator opinionis *d. Baldi*, & eam non approbat, ſed tantum dixit ſic eum tenuiſſe, & quod *tex.* prohibeat alienationem probant *Iac. de Rauenna*, quem allegat *Alberic. in d. §. filijs autem*, & ibi videntur in eodem §. approbare *Odofred. nu. 11. Bart. & Salicet. nu. 23.* intantum, vt *Baldi*, opinio ex *tex.* à ſe allegato, non ſit vera.

Omniſq; ex facto tollitur dubitatio, quia dotem à Marito conſtitutam non donauit, nec renunciauit, vt legitur ex Inſtrumento, dum narrat ſe habere dotem conſtitutam à Marito, & aſſerit ex hac cauſa merè impulſiua velle donare, & cedere, prout ceſſit iura, ſeu medietatem omnium iurium, & actionum realium, & perſonalium vigore contentorum in Inſtrumento dotis D. Paulæ ſororis, & cuiuſuis alterius Inſtrumenti &c. Et propter talẽ rationem Iudex inſinuauit, nec ipſa dixit talem dotem à marito datam velle donare, ſed à donatione eam excluſit, cum eam ſe habere Iudici expreſſit intantum, vt non poſſit dici comprehendi dicta Dos, quæ ex priuilegio requirit ſpecialem ſpecificationem, & renunciationem, vt poſt *Imol. Domin. Francum, & Natam, Caſtr.* & alios plures dixit *Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo ſuſceperit liberos n. 115. C. de reuocan. donat.* facit etiam, quia præſens refutatio, & ſeu renunciatio ſemper reſtringitur, ſecun-
8 dum quod ſuperius expreſſum eſt *l. legatorum, vbi Bart. ff. de leg. 2. l. ſi quis ita §. fin. ff. de verb. oblig. Eugen. conſ. 13. num. 21. lib. 1.* & ſtrictiſſimè eſſe intelligen. & quanto minus eſſe renunciatum dixit *Grat. conſ. 17. nu. 46. lib. 1.* & dixi in *controuerſia 21. nu. 17.*

Et cum Dos eſſet ſecura, & conſtituta, & bona eſſent aſſignata non comprehenduntur in Inſtrumento, cum Donatio fiat de iuribus, & actionibus, quæ non connumerantur
9 inter immobilia, ſed tertiam ſpeciem de per ſe faciunt, vt ait *Tiraquel. de retract. lignagier. §. 1. gloſ. 7. nu. 9. & num. ſeq.*

Ex alio etiam patet nullitas, quia ceſſio, & renunciatio non attenditur, ſi non ſit lectum renuncianti id, cui renunciatur, vt de pacto gratuito dixit *Bart. in l. de his ff. de tranſact. nu. 2. verſ. quarto gloſ.* dicens eamdem rationem vigere, prout in renunciatione, & tranſactione ſuper Teſtamento.

Remanet, vt filij d. D. Coſmi Mariti d. D. Catherinæ conſequantur fructus dotales ſibi de-

debitos, & conuentos in ſcriptura particulari ad rationem ſeptem pro centenario quolibet anno ex ſtatuto noſtro in rub.de Dot.reſtituen. §.inſuper,ſibiq; D.Catherinæ debentur etiam apparatus, prout habuit D. Paula ex iam dictis.

Et ex his &c.

CONTROVERSIA XCVII.
Pro Nob. DD. de Litta.

SVMMARIVM.

Dictio, ſin minus, eſt aduerſatiua, nu.1.

Imò eſt conditionalis, nu.2.

Oldradi conſ.21.declaratur, nu.3.

Dictio (eo caſu) non impedit extenſionem, & repetitionem, nu.4.

Dictio, poſt, importat tractum ſucceſſiuum, nu.5. & 11.

Prohibitio realis facta omnibus ſubſtitutis inducit vocationem actiuam, & paſſiuam, nu.6.

Si verba denotent tractum ſucceſſiuum, inducitur compendioſa, nu.7.

Qualitas maſculinitatis, & legitimitatis eſt potiſſimum argumentum vocationis, nu.8. & 15.

In claris non eſt recurren. ad coniecturas, nu.9.

Dictio, &, poſita inter perſonas, diuidit diſpoſitionem, nu.10.

Reciproca inducitur ex ſubſtitutione ſub vnica verborum conceptione, nu.12.

Maximè ſi extet verbum, omnes, n.13.

Coniunctio realis inducit ius accreſcendi, nu.14.

Clauſula in ſtirpes inducit perpetuum fideicommiſſum inter omnes vocatos, nu.16.

Adſit Deus, & Virgo.

Liuius Litta Teſtator
Inſtituto Hærede Alexandro
Subſtitutis
Liuia — Paula. — Beatrice obijt ſine deſcenden.
Camillo Iulio Franc. (filii Liuiæ) — Auguſtinus Hieron. qui abſq; deſcenden. obijt (filii Paulæ)

MOrtuo Reuerendiſs. D. Alexandro Sacræ Rotæ Auditore, fuit factus locus ſubſtitutioni, de qua in Teſtamento D. Liuij fauore DD. Liuiæ, Paulæ, & Beatricis. Modo quæritur, an ſtante morte Beatricis ſine deſcendentibus, & Hieronymi abſq; deſcendentibus maſculis, euenerit caſus ſubſtitutionis in fauorem filiorum maſculorum Liuiæ, & res videtur clara fauore eorumdem Liuiæ filiorum ex verbis Teſtatoris, ibi, decedentibus filijs, & deſcendentibus maſculis Alexandri, eo caſu ſubſtituo Paulam, Liuiam, & Beatricem ſorores meas, & quamlibet earum æquis portionibus, ſi tempore eue-

nientis conditionis viuent, ſin minus earum, & cuiuslibet earum filios maſculos legitimos, & naturales per ſtirpes, & non per Capita, & ibi, & ſi aliqua ex infraſcriptis ſororibus deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, eo caſu ſubſtituo ipſi tali decedẽti alias ſorores ſuperuiuentes, & poſt eas earum filios legitimos, vt ſupra, per ſtirpes, & non per capita, & poſt ipſos filios dd. ſororum meatũ ipſis ſubſtituo eorũ filios, & vt in Teſtamento prædicto, vbi legitur realis prohibitio omnium ſuorum bonorum, & deductionis falcidiæ, & trebellianicæ, & aliarum portionum, cum verbis prægnantiſſimis, quia voluit bona prædicta de iuſſu ſuo inuentarianda ſemper permanere penes inſtitutos, & ſubſtitutos prædictos. Nam licet per mortem Alexandri euenerit caſus ſubſtitutionis fauore earũdẽ Liuiæ Paulæ, & Beatricis, poteſt tamen dubitari, quin per apprehenſionem, & agnitionem hæreditatis per eas expirauerit, & vocatio ſuorum

1 filiorum intelligatur per vulgarem tantum, addita illa dictione, ſin minus, eorum filios maſculos, & quæ ſequuntur, eo quod talis dictio eſt aduerſatiua, nec procedat, quando id, quod ſupra diſpoſitum eſt, locum habuit *l. ſi ita ſcriptum, & ibi Bart. ff. de liberis, & poſth. & in l. in repetendis ff. de leg. 3. propè finem Alex. conſ. 99. nu. 5. lib. 7.* vbi ad litterã dicit, quod eius natura eſt, quod vno caſu exiſtente non habeat locum diſpoſitio facta in alio, & non ſolum talem dictionem eſſe aduerſatiuam, & conditiona-

2 lem *Bart. in l. 1. nu. 11. ff. de condit. & demonſtr.* dicens talem dictionem non ſolum facere orationem conditionalem, ſed eam in ſe ipſa cõtinere conditionem, quem cum alijs ſequitur *Oſaſch. deciſ. 145. nu. 5.* & continere diſpoſitionem contrariam præcedenti dixit *Alberic. in ſuo lexicon in verbo alioquin,* & de eadem dictione (ſin minus) poſt plures *Decianus conſ. 100. nu. 2. lib. 2.* dicens aduerſari præcedenti diſpoſitioni in iure, & in facto, ex quibus videtur *Oldradi conſ. 21.* habere locum non vocationis, & ſubſtitutionis filiorum maſculorum, eo magis cum loquatur *Oldrad.* caſu longè inferiori noſtro, & ab eo videri poteſt, nam caſus ſuus proponitur per alternatiuam, vel eo (aut) intan-

3 tum, vt ſufficiat in vno verificari *Rebuf. in l. verbum oportere ad finem ff. de verb. ſignif. & in fine conſily Oldrad.* videtur admittere ad fideicommiſſum ſcriptos ex expreſſa voluntate Teſtatoris, & pro tali opinione *Oldrad.* allegatur à *Claro in §. Teſtamentum q. 77. verſ. contrariam verè ſententiam,* & in caſu noſtro verba Teſtatoris ſunt clara, dum dixit, ſi dd. ſorores meæ tempore euenientis conditionis viuent, quæ cum eſſent viuentes ſubſtitutio de alijs euaneſcit *Rot. penes Cabaler. deciſ. 454. n. 2. Burat. deciſ. 820. n. 1. Altograd. conſ. 54. nu. 100.* & ſic ſufficere, quod de tempore illo extiterint illæ ſorores, affirmat etiam *Ludou. Caſan. conſ. 4. nu. 171. verſ. ſecuritus autem.*

His tamen non obſtan. credo fideicommiſſum extare fauore filiorum maſculorum d. Paulæ, non .n. minimè negari poteſt, quin Teſtator vocauerit etiam filios maſculos ſororum, ibi, & ſi aliqua ex eis ſororibus meis deceſſerit ſine filijs maſculis legitimis, & vt ſupra, eo caſu ſubſtituit tali decedenti alias ſorores, & poſt eas eorum filios legitimos vt ſupra per ſtirpes, & non per capita.

Nec facit ea dictio, eo caſu, nam *Fular. conſ. 69. nu. 32.* dixit talia verba non impedire ex-

4 tenſionem, & repetitionem oneris, quando conſtat de voluntate Teſtatoris, & quod voluerit extendere, & onus fideicommiſſi repetere, quod & affirmat *in tract. de fideicomm. q. 480. num. 4. & ſeq.* ibiq; refert plures caſus, in quibus fideicommiſſum repetitur, quorum multi ad caſum noſtrum applicantur illa .n. dictio (poſt) importat tra-

5 ctum ſucceſſiuum *Brunor. à ſole in locis communibus in verbo (dictio) nu. 21. Barboſ. de Diction. dict. 227. nu. 6.*

Secundò, id clarius redditur ex prohibitione alienationis, quæ ſequitur ibi, & ad hunc effectũ prohibui, & prohibeo omnem, & quamcunq; alienationem, ſub quouis titulo dd. bonorum, & iurium meorum per me relinquendorum, abſq; deductione alicuius fal-

cidiæ trebellianicæ &c. quos expreſsè detrahi veto, & prohibeo, & cum ampliſſimis verbis, vt ibi legitur, talis.n.prohibitio eſt facta omnibus ſubſtitutis ibi, nec volo, quod prædicti hæredes, aut ſubſtituti, ſed eſt realis, & in rem ſcripta, intantum, vt omnes
6 cenſeantur paſſiuè grauati, ſicut dicuntur actiuè vocati, dum omnium prædictorum fa-
uore prohibitio alienationis facta fuit Bal. in l. precibus nu. 49. C. de impub. & alijs ſubſti-
tut. Ruin. conſ. 152. nu. 4. lib. 2. talis ergo prohibitio ſolet fideicommiſſum abſolutum inducere, & omnes in infinitum grauare Curt. iun. conſ. 114. n. 16. & conſ. 145. nu. 4. & ſeq. lib. 2. vbi de communi Gozad. conſ. 102. per totum Anton. Gabr. in tit. de fideicomm. concl. 9. nu. 11. Surd. conſ. 46. nu. 39. & plures refert, & ſequitur Gratian. in diſcept. cap. 828. nu. 45. & id Teſtator geminatim dixit, prout videri poteſt poſt iuſſionem per hæredem Inuentarij conficiendi.

Secundò, ibi leguntur verba denotantia tractum ſucceſſiuum, dum poſt ſorores poſiti ſunt
7 in conditione earum filij maſculi, vt in puncto Pariſ. conſ. 11. nu. 35. lib. 3 dicens talia
verba comprehendere compendioſam Rota Rom. deciſ. 495. nu. 2. verſ. tertia coniect. p. 4. diuerſ. & omnes dicuntur vocati, & ſubſtituti facit tex. in l. cum ita §. in fideicom. l. peto §. fictum ff. de legat. 2. Alex. conſ. 28. in princ. lib. 4. Dec. conſ. 425. nu. 4. Natta conſ. 474. nu. 26. Rimin. iun. conſ. 556. num. 46. Perεg. multos referens in tract. de fideicomm. art. 17. nu. 36. Fuſar. alios congerens in tract. de fideic. q. 476. nu. 56. Rota deciſ. 492. n. 1. p. 4. nouiſſ.

Tertiò additur qualitas maſculinitatis ſemper repetita, quod eſt potiſſimum argumẽtum
8 vocationis, imò & legitimitatis Greg. XV. deciſ. 433 nu. 16. quæ qualitas cenſetur adie-
cta etiam, ſi Ipſe decedant ſine filijs Marzar. conſ. 4. n. 11. & ſeq. Rota deciſ. 44. p. 1. recent.

Sed omiſſis coniecturis, vocatio eſt expreſſa ibi, & poſt ipſas eorum filios legitimos, vt ſupra, vnde cum ſimus in claris, non eſt opus recurrere ad coniecturas, vt in terminis ſcri-
9 bit Decian. conſ. 84. nu. 17. & 26. lib. 3. nam illa dictio (&) poſita inter perſonas, diuidit
10 diſpoſitionem etiam fauore alterius Gomez. var. reſolut. cap. 1. nu. 26. nec copulat æqua-
liter, ſed potius deſignat ordinem, vt ſupra, quod primo loco expreſſum eſt, procedat & illud, quod ſequitur veniat in defectum Petr. Barboſ. ad l. 1. ff. ſol. matr. p. 4. nu. 153.
11 addatur illa propoſitio (Poſt) quæ ordinem importat per prius, & poſterius Pariſ. conſ.
19. nu. 6 lib. 2. Rota deciſ. 167. nu. 6. p. 2. recent.

Difficultas ſtat, an inter omnes filios maſculos ſororum extet reciproca ſubſtitutio, vel Ius accreſcendi, itaut per mortem Paulæ, ſine filijs maſculis, filij maſculi Liuiæ debeant admitti, verba.n.ſunt Teſtatoris clara, ibi, quos omnes ſuperius nominatos ſubſtituo,
12 nam ſub vnica verborum conceptione ſunt ſubſtituti Bart. & alij in l. Lucius ff. de vulg.
& pup. ſubſt. Oad. in præludijs de compendioſa p. 6. q. 1. Fuſar. de reciproca ſubſt. q. 254. nu. 1.
13 & ſeq. ponderatur etiam illud verbum (omnes) vt per Alciatum conſ. 16. nu. 3. lib. 1. &
per Cranet. conſ 972. nu. 15. lib. 5. necminus poteſt dubitari, quin inter omnes ſit locus
14 Iuri accreſcendi, quia nedum coniunctio eſt realis ad omnia bona, ſed & verbalis, cum
regatur ab vnico verbo, ibi, ſubſtituo, Cranet. conſ. 22. nu. 7. & 8. Rota Rom. deciſ. 579. nu. 10. & ſeq. p. 1. diuerſor.

Et eo magis, cum ſemper fuerit habita ratio maſculinitatis Intrigliol. de ſubſtit. cent. 3. q.
15 8. num. 30.

Addatur illud verbum, per ſtirpes, & non per capita, quo caſu videtur inductum perpe-
16 tuum fideicommiſſum inter omnes vocatos Bero. q. 104. nu. 9. Barz. deciſ. 9. nu. 11. verſ.
ſed quoniam.

Et ex his ſaluo &c.

Digitized by Google

CONTROVERSIA XCVIII.
Pro D. Lucio Moneta.

SVMMARIVM.

Vocati in caſu alienationis ſtatim ſecuta alienatione admittuntur, & in eos tranſit dominium, nu. 1.

Etiam quod vocatio conſtaret ex prohibitione conſecutiua ad ſubſtitutionem præcedentem, num. 2.

Immò poſſunt propria auctoritate rem occupare, num. 3.

Peregrinus in tractatu de fideicommiſſis in art. 2. nu. 63. reprobatur, ex Doctoribus ab eo allegatis, nu. 4.

Ius adeundi reperitur in hæreditate tranſmittentis, nu. 5.

Hæreditas poteſt agnoſci vſque ad triginta annos, nu. 6.

Hæres repræſentat perſonam defuncti, nu. 7.

Statutum Bonon. in rubrica de ſucceſſione ab inteſtato aſcendentium, & collateralium in §. item quod omnis hæreditas declaratur, nu. 8. & 9.

Hæres dicitur fideicommiſſarius, nu. 9.

Delictum patris, filio non debet obeſſe, nu. 10.

Subſtitutio pluribus facta eſt intelligenda diſtributiuè, vt filij in portionem patris ſuccedant, nu. 11.

Vocatis pluribus lineis, omnes debent concurrere, ſeruata proximitate in vnaquaque linea, nu. 12.

Et ſi extaret clauſula ſalua gradus prærogatiua, nu. 13.

Clauſula, ita quod, poteſt ſtare nedum reſtrictiuè, & declaratiuè, ſed & ampliatiuè, nu. 14.

Actus geſti ex titulo præambulo præſumuntur, nu. 15.

Verbum, volo, de per ſe diſponit, & importat fideicommiſſum, nu. 16.

Verba prolata per modum rationis ampliant diſpoſitionem de perſona ad perſonam, nu. 17.

Clauſula, omni meliori modo, declaratur, nu. 18.

Adſit Deus, & Virgo.

NOn territant me ea, quæ nimia ſubtilitate more ſolito per eximium exaduerſo ſcribentem contra Mag. D. Lucium de Moneta opponuntur, eò quia facili reſponſione tolluntur; nam ijs ſemotis debet obtinere, ſiue veniat ex perſona propria, ſiue Patris.

Si ex perſona Patris, cum viuens eſſet tempore alienationis, vt probatur ex proceſſu, illicò ob prohibitam alienationem ius ſibi acquiſitum fuit pro ſua virili portione, & Sfortiæ aduerſariorum. Auo pariter tunc viuenti, cum in pari reperirentur gradu, & intantum iſtud eſt verum, vt Doctores voluerint ipſos potuiſ-
1 ſe incontinenti rem vendicare, eo quia ſecuta contrauentione dicuntur vocati ij, quorum fauore facta eſt prohibitio, & ſtatim perfecta alienatione fideicommiſſum purifi-

catur,

Digitized by Google

catur, & dominium tranſit in fideicommiſſarium, ſeu fideicommiſſarios *l. à Titio ff. de*
furt. l. 1. ff. de leg. 1. Natta conſ. 675. lib. 1. qui alios allegat *Odd. de fideic. q. 12. art. 5. num.*
85. & conſ. 68. nu. 4. vbi 24. DD. allegat conſulens in caſu, in quo prohibitio ſtabat con-
3 ſecutiuè tantum ad ſubſtitutionem præcedentem, ſecundum quod aliqui in caſu pro-
poſito dubitarunt, imò propria auctoritate fideicommiſſarius poteſt occupare rem
fideicommiſſo ſubiectam *Alex. in l. qui abſentis §. 1. nu. 10. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. fil.*
fam. §. Diui ff. de leg. 1. Iaſ. Suar. Soc. iun. Opizzonius, Aret. & alij, quos refert nouiſsimè idem
Oddus d. q. 12. nu. 24. licet dubitet, ne ſcandala oriantur.

Nec dicatur ipſum non agnouiſſe, & ſic ex eius perſona Lucium non poſſe capere ex *Pe-*
4 *regr. in allegato art. 2. nu. 63.* vbi plures allegat, nam ibi ponit diuerſam quæſtionem ni-
mis generalem, & pro nobis loquitur *in artic. 31. nu. 3.* & Doctores ab eo ponderati *in*
d. art. 2. non ſuſtinent talem opinionem, nempè *Caſtrenſ. in l. cum filio fam. nu. 14. ff. de*
leg. 1. dicens nullo iure caueri, quin fideicommiſſarius etiam vniuerſalis non tranſmit-
tat, & ſi hæreditatem, & ſeu fideicommiſſum non agnouerit, ex hac nempè ratione,
quia ex ordine titulorum poſt legata, & fideicommiſſa, tam particularia, quam vniuer-
ſalia, tam in *ff.* quam in *C.* ponitur titulus, *quando dies leg. vel fidei. ced.* quod & cum alijs
conſiderat idem *Peregr. d. art. 31. nu. 3. & nu. 25.* & facit differentiam, an grauatus obie-
rit pendente conditione, vel poſt conditionem, & ſi non adierit, & in fortioribus ter-
minis ſuſtinet in adducta *l. cogi §. mctianus in fin. ff. ad Sen. Conſul. Trebel.* dicens id tene-
re omnes Doctores; ſicut in legatis particularibus *Ruin. omnino viden. in conſ. 22. lib.*
5 *3. num. 16.* vbi ſuſtinet ius adeundi reperiri in hæreditate tranſmittentis, adeo vt
ſubſtitutus, ad quem fit tranſmiſſio, ſi non adeat hæreditatem defuncti ex propria per-
ſona, nec ſuo proprio nomine, ſed tamquam hæres tranſmittentis, & ex perſona illius,
& velut repræſentans eum, & propterea præferri alijs agnatis, ſicut præferretur Tran-
ſmittens, ſi adiuiſſet, & ibi id ſuſtinet multis rationibus, & auctoritatibus, & reſpondet
ad id, quod à pluribus dicitur, nempè ius adeundi non eſſe in bonis noſtris *per tex. in*
l. pretia rerum ff. ad l. Falcid. eo quod id intelligatur quoad æſtimationem tantum, & di-
xit id penes ſe nullam habere contradictionem, cumque referunt, & approbant *Zanch.*
in repet. l. hæredes mei §. cũ ita ff. ad rub. quarta par. nu. 114. & Menoch. conſ. 473. n. 10. & de
communi cum conciliatione opinionum fortiſſimis rationibus nouiſſimè tenet *Nicolaus*
Nealis de tranſmiſſione caſu octauo num. 131. qui cum alijs loquitur de fideicommiſſario
vniuerſali.

Secundò, facit etiam, ſi hæreditas poteſt agnoſci vſque ad 30. annos *gl. & Doct. in l. licet*
6 *C. de Iur. delib. & in l. 2. ff. de acquir. hæred. Butrig. in l. vnica C. quando non pet. part. alt. ac-*
creſcant column. 1. Monticul. de inuent. q. 230. num. 4. Theſaur. deciſ. 4. nu. 8. qui loquitur
in caſu, in quo octo, vel decem menſes deficiebant ad complendum tempus 30. anno-
rum *Maſin. in repet. d. l. vnica nu. 88. verſ. his tamen,* hæreditaſq; & fideicommiſſum æqui-
parantur, *vt not. DD. inter quos Socin. in princip. in l. 1. in §. de illo ff. ad Sen. Conſ. Treb.* er-
go, &c. eò maximè, cum d. Marcus Antonius pater obierit, eo tunc nonnullos poſt
menſes, ſic etiam videtur declaraſſe *Craſ. in tract. de ſucceſſ. in verbo tranſmiſſio in lib. 2. q.*
28. nu. 2. vbi ſucceſſiones, quod ſi primus non agnoſcat, ſecundus ex facultate primi
agnoſcere poteſt, & idem de tertio, & vlteriori ſubſtituto modo temporis decurſus
non obſit.

Idq; correſpondet diſpoſitis in iure nouiſſimo *per tex. in Auth. de iureiur.* à moriente præ-
7 ſtito, vbi hæres repreſentat perſonam defuncti, vt aduertit *Dec. in d. l. vnica C. quando*
non pet. partes alt. accreſcant nu. 26.

Correſpondet etiam iuri municipali *in Rub. de ſucceſſ. ab inteſt. aſcend. & collat. in §. item*
quod omnis hæreditas, vbi Menter. in verbo tranſmittatur, dixit generaliter ſtatutum fuiſ-

ſe hæreditatem cuicunq; delatam tranſmitti ad quoſcunq; hæredes , & remouiſſe magnam inter DD. altercationem, nec obſtare ignorantiam, immo prodeſſe, cum non poſſit imputari Marco Antonio, cur non adiuerit, vt in terminis eiuſdem ſtatuti tenuit *Rotæ Bon. in ſcelectis vlt. loco in deciſ.* 13. *nu.* 26. *& numeris ſeqq.* quæ pariter ſuſtinet ſtatutum loqui de quauis hæred tate delata, etiam extraneis, & teſtamentarijs hæredibus, & de hæredibus hæredum in infinitum *nu.* 41. & ibi aduertit *D. Senator Gypſius in littera B. propè finem, in verſ. contraria opinio, vbi plures allegat.*

Nec dicatur ſtatutum loqui de hærede, non autem de fideicommiſſario, qualis erat Sfor-
9 tia, nam hæres dicitur fideicommiſſarius *gl. & Bal. in l. quamuis ff. de iud. & Caſt. in l. fideicommiſſum in §. quoties ff. eod. tit. nu.* 3. & hæredes etiam pro fideicommiſſarijs ſumi, ſicut exponitur verbum Inſtituo , pro ſubſtituo per *gl. communiter approbatam in l. Gallus in prin. ff. de lib. & poſth. tradit Curt. iun. conſ.* 48. *numero* 2. *&* 3. eo maximè in caſu noſtro cum nulla ſit facta differentia à ſtatuentibus inter nomen hæredum filiorum, & deſcendentium, vt conſiderat *Decian. in reſp.* 26. *lib.* 2. *nu.* 49.

Remoueturq; omne dubium ex illis verbis , cuicunq; & ad quoſcunq; eo quia talia verba ad caſus etiam improprios trahuntur , & quaſi immutant naturam eorum , quibus adiunguntur, vt ibi aduertit idem *Curt. Menoch. conſ* 335. *nu.* 23 & de ſtatuto talia verba habente poſt *Imol. Felin. Tiraq. Alex. & Mandoſ. tenet Grattan. diſcept.* 82. *nu.* 32. dicens talia verba includere maiora expreſſis, & ſic includere etiam ea , quæ ex propria ſignificatione non venirent *tenet Barboſ. de dictionib. diction.* 266. *num.* 1. *ad* 5. *nec Deci. in allegato conſ.* 8. *nu.* 3. dicit hæreditatis nomine non comprehendi fideicommiſſum, vt ex lectura videri poteſt, ſed benè in *conſ.* 438. *nu.* 52. ſuſtinuit fideicommiſſarium eſſe loco hæredis, ex his enim tollitur, quod ex *Gozad.* & alijs approbat *Medices* in exadueſo allegato *tract. mors omnia ſoluit concl.* 112. vt voluntas morte extinguatur cum id de ſe pateat, nec in caſu noſtro faciat ad propoſitum.

Minuſque obeſt id quod oretenus dubitauit vnus ex Excellentiſs. DD. meis Iudicibus nempè regulariter rem ſubiectam fideicommiſſo non poſſe vendicari niſi poſt mortem alienantis *l.* 2. *§. ſin autem C. communia de leg.* & propterea tempore mortis Herculis alienantis Marcum Antonium non vixiſſe, & ſic Lucium ex eius perſona non poſſe venire, nam id limitatur non procedere quotieſcunque ſubeſt prohibitio expreſſa, *vt docet Caſtr. in d. l. fil. fam. in §. diui Alex.* & alij quos refert , & approbat *Luderch. conſ.* 150. *nu.* 5. omninò viden. vbi contemplatur prohibitionem tacitam, & expreſſam.

Ex alio etiam poſſet D. Lucius obtinere , nam ſuppoſito , quod per non aditionem patris ſaltem tacitè conſenſiſſet alienationi ad notata *in l. cum pater §. libertis ff. de leg.* 2. dicto Lucio non deberet obeſſe , maximè cum prohibitio ſit facta etiam fauore dicti D. Lu-
10 cij, & omnium ſubſtitutorum *Fulgoſ. in l. quoties la prima, C. de fideicom. Odd. in tract. de ſubſtitutionib. par.* 6. *num.* 19. Delictumq; patris filio vocato non poſſit eſſe nocibile, vt poſt *Ruinum, & alios affirmat Peregr. in tract. de fideicom. art.* 18. *num.* 29. ex hac inconuincibili ratione, quia in patris poteſtate eſſet excludere filios ſibi ſubſtitutos, quod irrationabile eſſe concludit *per tex. in l. ſi unquis §.* 1. *ff. de leg.* 2. *& in l. fideicommiſſum ff. de condit. & demonſtr.* ei enim ſufficit poſt patrem tunc viuentem fuiſſe, vocatum & cum tale Ius etiam in ſpe à ſe ſine facto ſuo non potuerit auferri , vt nouiſsimè tangit *Odd. de fideicommiſsis q.* 28. *art.* 7. *nu.* 98. dicens cum Iaſone id eſſe quotidianum, & digito alligandum, & *art.* 8. 9. *& nu.* 102. *ad* 105. & in terminis noſtris caſus videtur deciſus ab eod. *Pereg. in d. tract. art.* 31. *num.* 32. *&* 33.

Facit etiam , nam ſubſtitutio pluribus facta, eſt intelligendum diſtributiuè , vt filij in por-
11 tionem Patris ſuccedant *Seraph. deciſ.* 408. *nu.* 5. nec dubitari poteſt quin inter Ludouici, & Sebaſtiani , & aliorum fratrum lineas eſſet locus Iuri accreſcendi , ſtante maxi-

mè coniunctione reali, & verbali, vt affirmant omnes interpretes *in l. re coniuncti ff. de leg. 3. Caſtr. in l. vnica §. vbi autem verſ. item iſta C. de caduc. tollen. Bal. conſ. 342. nu. 1. lib. 4. Bertrand. conſ. 14. nu. 2. vol 2. Cephal. conſ. 123. nu. 2. lib. 1.* quo caſu eſſe eodem tempore vocatos omnes deſcendentes etiam in imparibus gradibus, ſtan. verbis tractum temporis importantibus affirmauit idem *Peregr. ibi art. 19. n. 21.* maximè adiecta illa copula (Et) *Bal. conſ. 168. num. 4. vol. 5. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 13. num. 3.*

Vocatis igitur pluribus lineis, omnes debent concurrere ſeruata proximitate in vna qua-
12 que linea, nec proximior ex vna ſtirpe alias ſtirpes excludet *Soc. Sen. conſ. 69. & conſ. 104. num. 4. lib. 3.* & alios adducit idem *Peregr. art. 20. num. 7.* & in ſimili caſu quando plures ſunt vocati diſcretiuè, & eorum deſcendentes in fortioribus terminis; & ſi
13 extaret clauſula, ſalua gradus prorogatiua, tenuit in cauſa propria *Eminentiſs. Cabalerius deciſ. 465. nu. 2.* vbi plures deciſiones memorantur, nam talis clauſula operatur in vna quaque linea tãtum, & non ad alias extenditur, & ſic tollitur id, quod exaduerſo notatur de clauſula, ita quod & verbis ſubſequentibus ibi, *bona deueniant ad proximiores*, nam ommiſſo, quod non leguntur in ſubſtitutione facta dicto Marco Antonio, Lucio, & alijs deſcendentibus à primis vocatis, ſed in ſeparata diſpoſitione fauore omnium de familia de Monetis, inter quos Teſtator voluit donec Cœlum, & Terra durabunt conſeruari, itaut non poſſit dici conſequutiuè ex *Menoch. conſ. 17. verſ. quintus, eſt caſus Fuſar. quaſt. 683. num. 12. & 19.* & inferius latius obiectis reſpondendo dicetur, maximè cum ſubſtitutiones ſint factæ in ſtirpes, & non in capita, & ſtirps ex pluribus, diuerſiſque gradibus conficiatur ex *Caſtr. conſ. 438. num. 5. lib. 2. Decian. conſ. 28. nu. 27. & 32. lib. 1 & Menoch. conſ. 357. num. 7. vſq. ad numerum 12.* dicitur talia verba, vt ſupra debere intelligi ſecundum proximitatem vnius cuiuſque lineæ, eo magis
14 quia ſimilis clauſula, ita quod, poteſt ſtare nedum reſtrictiuè, & declaratiuè, ſed ampliatiuè *Seraph. deciſ. 913. num. 7. Barboſ. de diction. in dictione 156. nec Gabriel. conſ. 35. nu. 26. lib. 1.* dicit id, quod aſſeritur, cum nec numerum allegatum habeat, prout nec *Surd. in allegato pariter conſ. 315. num. 24.* loquitur de clauſula, ita quod, ſed de clauſula, continuè, quæ eſt diuerſa.

Nec dicantur, quod D. Sfortia ex capite fideicommiſſi in caſu mortis bona petita in totum recuperauit, nam petitio cantat in cõtrarium proceſſu ✠ fol. 11. verſo vbi propter alienationem Sfortia aſſeruit eueniſſe caſum fideicommiſsi, & vocationis, ac ſubſtitu-
15 tionis factæ de eo, & ſic non obſtat deciſio illa Illuſtriſsimorum DD. de Pepulis 549. *par. 1. diuerſ. num. 10.* vbi ſuſtinetur actus geſtos præſumi ex titulo præambulo, nam iuditio meo retorquetur contra allegantem.

Nec faciunt exaduerſo vltimo loco ſcripta nempe prohibitionem ſtare conſecutiuè ad fideicommiſſum in caſu mortis *ex Rota deciſ. 649. par. 1. diuerſ. & Gionagnon. conſ. 39.* in cauſa Bonon. de Vetijs poſt quod plures deciſiones regiſtrantur, & ex *Cyriaco nouiſſ. in controuerſ. forenſi 142. num. 2. ſeq. & controu. 144. num. 25. tom. 1.* nam ſunt caſus differentes, & agitur de fideicommiſſo, quod expirauit per additionem primorum inſtitutorum, vt ex eis videri poteſt, adeout ſit vanum velle in locis prædictis eorum au-
16 ctoritatem extendere ad caſum noſtrum in quo nedum legitur verbum, Voluit, quod de per ſe diſponit, & importat fideicommiſſum *l. verbum volo C. de fideicommiſſis l. 2.*
17 *C. communia de legat. Odd. conſ. 64. nu. 52.* ſed & ſubſequitur; ordinauit, & mandauit, quæ verba cum ſint prolata per modum rationis ampliant diſpoſitionem de perſona ad perſonam *Crot. in l. filius fam. §. Diui num. 127. verſ. aliquando, & quanto ff. de leg. 1. qui alios allegat Mantic. qui Alciatum dicentem ſic vidiſſe iudicare refert in tract. de coniect. lib. 6. tit. 14. num. 23.*

Nec

Nec dicatur à ſimili opinione fuiſſe receſſum per ſacram Rotam in illa Bonon. DD. de Lambertinis, *vt in deciſ. 300. par. 1. in recent.* eo quia in caſu ſuo poſt verbum, volo, nihil ſubſequebatur, *vt num. 20.* in caſu verò noſtro ſubſequitur, ne bona alienentur donec durabunt Cœlum, & Terra, & alia multa, vt legi poteſt, quæ verba cum ſint prolata per modum rationis, quæ eſt generalior ſupra diſpoſitis, non eſt dubium quin, & omnes alij de familia de Monetjs comprehendantur ſecundum diſtinctionem *Rom. ab omnibus approbatam in conſ. 457. num. 1. vbi Mandoſ. in addit. plures allegat, Rot. Bonon. in ſtelectis deciſ. 79. nu. 26. & ſeq. Menoch. deciſ. Florent. 40. num. 6. & ſeq. & poſt ſacram Rotam in deciſ. 698. nu. 8. par. 1. nouiſſ. tenet Roland. Cauagnol. in deciſionibus Conſult. deciſ. 57. lib. 2. nu. 10.* eo quia id, quod venit ex ratione expreſſa dicitur eſſe in diſpoſitione, & ideò fideicommiſſum comprehendit etiam alias perſonas vltra vocatas, vt ibi voluit *dictus Cauagnol.* qui plures allegat *Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt. 5. nu. 8.* & id approbat ipſemet *Fuſar. exaduerſo allegatus quæſt. 583. nu 19.* qui ſic opiniones hinc inde concordat, *& nu. 24.* nec in caſu Illuſt. DD. de Lambertinis aliquæ coniecturæ concurrebant, nec de Actoribus in teſtamento aderat verbum aliquod, nec affectio aliqua fuerat declarata, *vt num. 21.* Adeſt etiam in caſu noſtro ratio conſeruandorum bonorum in familia, itaut dicatur prohibitio realis, prout admittit ibi *Rota in d. deciſ. 300. nu. 28.* & extendatur ad quoſcumq; *Odd. de fideicommiſſis quæſt. 15. art. 9. nu. 212.* tanto magis cum agatur de perſonis comprehenſis in fideicommiſſo, quales ſunt omnes deſcendentes maſculi Ludouici, & fratrum, & poſt eamdem ſacram Rotam tenuiſſe, vt ex prohibitione inducatur nouum fideicommiſſum, quando extant ea verba; & hoc voluit, & fecit, vt perpetuo eius bona remanerent in agnatione, approbat *Beltramin. in addit. ad deciſiones Gregor. XV. 433. nu. 22. & Eminentiſſ. Cabalerius in deciſ. 481. nu. 5.* vbi ſuſtinet, per talia verba non dici prohibitionem conſecutiuam, ſed ſeparatam, & principalem.

Ex quibus ceſſare creditur etiam ea, quæ exaduerſo deducuntur, nempe non fuiſſe peri-
19 tum ex capite contrauentionis, & clauſulam omni meliori modo non operari, nam penes practicos radiculum eſt, & quia talis clauſula, addita copula (&) vt in caſu noſtro operatur etiam vltrà expreſſa *Veral. deciſ. 124. par. 1. Rici in collect. 879. in verſ. quinto, hæc,* additis alijs dictionibus, nedum & ſed, quæ denotant diuerſitatem facti, & identitatem iuris *Barboſ. in dictione, ſed quæ eſt 309. nu. 2.* vbi plures referuntur.

Tollitque etiam omnem difficultatem ſtatutum noſtrum in rubrica de vocatis in iure, & venien. vbi diſponitur, quod in omnibus cauſis procedatur ſummariè, & de plano ſine ſtrepitu, & figura iuditij omnibus reiectis cauillationibus, & ſola facti veritate inſpecta, ex quibus verbis ſatis notum eſt, quod ſi Actor propoſuit vnam cauſam, & aliam diuerſam non propoſitam probauit, debet obtinere; ita in puncto *Alexand. poſt Butr. & Io. Andr. in l. ſi ita ſtipulatus, §. Griſogonus nu. 8. ff. de verb. oblig. & in conſ. 114. nu. 6. lib. 6. Crauet. qui Soc. & Dec. allegat in conſ. 198. nu. 7. Rota Bonon. inter dictas ſelectas deciſ. 93. nu. 2. Ric. in collect. 699. verſ. 3. & poſt Surd. Martam, Guttierez. & alios ſuſtinet Barboſ. de clauſulis clauſula 101. nu. 9.*

CON-

CONTROVERSIA XCIX.
Pro Blaxio, & Nepotibus de Mengotijs.

SVMMARIVM.

STatutum Bonon. in rubrica de venditione, & alienatione bonorum ſumantium declaratur, nu. 1. & 3.

Ex contractu nullo contra diſpoſitionem legis, ſeu ſtatuti non transfertur Dominium, nec poſſeſſio, nu. 2.

Qui percipit fructus ex re acquiſita contra formam ſtatuti, dicitur malæ fidei poſſeſſor, nu. 3.

Simulatio contractus venditionis reſultat ex modicitate pretij, & pacto de francando, nu. 4.

Licet emptor non ſit ſolitus fænerari, nu. 5. & 7.

Fructus ex re vendita quinq; annorum coæquant valorem bonorum, nu. 6.

Per receptionem pecuniarum depoſitarum ad reſcindẽdum contractum non dicitur renunciatũ appellationi, n. 8.

Quod fuit impugnatum, amplius approbari non poteſt, nu. 9.

Renunciatio non valet, quando agitur de præiudicio tertij, nu. 10.

Renunciatio exceptioni læſionis enormiſſimæ non attenditur, nu. 11.

Minuſque renunciari poteſt reſpicientibus fauorem rei, nu. 12.

Renunciatio in dubio non præſumitur, nu. 13.

Adſit Deus, & Virgo.

BLaxius, & Nepotes de Mengotijs ſumantes vendiderunt D. Antonio de Bartolinis Ciui Bon. petiam terræ tornat. trium tab. 34. poſitam in Agro Bonon. pro pretio librar. 700. effectualiter dd. Venditorib. per Bartolinum ſolutar. cum infraſcriptis pactis, videlicet.

Primò, quod licitum eſſet dd. venditorib. infra quinquennium d. petiam terræ francare, & redimere à d. Bartolino emptore pro eodem pretio lib. 700.

Secundò, quod ſi venditores prædicti infra d. quinquennium francaſſent d. petiam terræ, obligati eſſent illam locare d. Bartolino vſq; ad finem eiuſdem quinquennij, pro annuo affictu libr. 42.

Tertiò, quod in caſu francationis Mengotijs venditoribus nõ liceret d. petiam terræ alteri vendere, niſi prius requiſito d. Bartolino, & eo expectato per menſem, infra quem ſi deliberaſſet illam velle emere, venditio ipſi facienda eſſet pro pretio per peritos æſtimando, & in caſu diſcordiæ per tertium ab eis eligendum.

Quartò, & vltimò, quod Mengotij obligati eſſent in caſu francationis ad expen. Inſtrumenti, vt in proceſſ. à fol. 1. & 2.

Francatio autem facta non fuit per Mengotios infra tempus conuentum, nec etiam ex poſt recuſante ipſo Bartolino, quare in Audien. pauperum de anno 1601. coram Ill. Spinola comparuerunt, & petierunt adueniente feſto S. Michaelis de Menſe Septembris

tunc

tunc proximè venturo cogi d. Bartolinum ad facien ipſis francationem d. petiæ iuxtà cõuenta, etiam non obſtante lapſu temporis, fundando eorum intentionem in nullitate d. Inſtrumenti, in ſimulationeq; & in expreſſa conuentione ſumm. actorum fol. 1. & in proceſ. à fol. 7. & 8. prout obtentum fuit 1. Februarij 1602.

Nullitatem enim ducebant ex forma *ſtatuti ſub rub. de vend. & alienat. bonorum ſumantium*, non ſeruata in d. Inſtrumento, de quo lib. 7. fol. 3. vbi tam clarè loquitur pro an-
1 nullatione d. contractus, quod non indiget alia interpretatione, nec vlterius eſt quærendum circa dominium, ſeu poſſeſſionem Bartolini, poſtquam ex cõtractu nullo contra diſpoſitionem legis, vel ſtatuti non transferatur ſecundum *Bart. in l. non dubium nu. 25. C. de leg. & in l. 1. §. ſi vir ff. de acquiren. poſſeſſ. & Rota deciſ. 278. num. 7. par. 2.*
2 tanto magis, quia d. ſtatutum cõtinet in ſe clauſulam annullatiuam, per quam Mengotijs licet proprio contractui contrauenire fauore publici, ſecundum allegata per apoſtillan. ibidem in verbo ipſo iure fol. 6.

Imò qui percipit fructus ex re acquiſita contra formam ſtatuti, dicitur malæ fidei poſſeſſor, & tenetur ad dd. fructuum reſtitutionem, vel ad illorum valorem, etiam ad rationem quantiplurimi pro rata ſui crediti in veram ſortem excomputan. *Surd. conſ. 135. nu. 11. & ſeq. per tot.* Quod ſtatutum loquitur generaliter de omnib. alien. in quib. ſumantes in proteſt. facien. vel ijs ſumantib. eorum communis, ac circumuicinis notificari omnia pacta, & conditiones, quæ, vel quas apponere intendant in dd. alienationib. ad hoc ſi quis de commune, aut alius ſumans emere voluerit, emat cum dd. pactis, & condition. ſub quib. verbis poteſt etiam verificari pactum de francando, cum latiſſimè intelligen. ſit d. ſtatutum ob fau. publicum ad euitandas fraudes, quæ oriri poſſent ad relata per apoſtill. in verbo pura, & ſimplex fol. 3.

Simulatio verò reſultat ex modicitate pretij, & pacto de francan. ſecundum *Gloſ. & Doct.*
4 *communiter in c. conqueſtus ext. de vſur. & in cap. ad noſtram ext. de empt. & vendit.* Et cum ſimulatio ſit de his, quæ occultè fiunt, & fœneratores vtplurimum occulti ſint, & occultè contractus vſurarios ineunt, propterea præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt, & omnis probatio contra eos degenerat, ita *Io. de Anan. in conſ. 38. nu. 2.* cum infinitis alijs relatis in puncto per *Rot. Lucen. deciſ. 66. fol. 83. verſ. quo verò ad merita*, vbi in ſubſeq. *verſ. fol.* 84. & 85. format illam concluſionem tam à Doctorib. controuerſam, quod hæc duo requiſita, nempè; Modicitatis pretij, & pacti de frãcando ſufficiant in iudican-
5 do contractum ſimulatum, abſq; eo, quod appareat, quod emptor ſit ſolitus fœnerari, & quod hæc opinio eſt magis vera, communiſq; & tutior in practica obſeruanda. Et probata fuit læſio ex parte iſtorum Ruſticorum primo per productionem diuiſionis, & æſtimationis bonorum tũc inter eos communium de d. anno 1592. per publ. Agrimenſorem nunc mortuum factam fol. 8. per quam apparet d. petiam terræ æſtimaram eſſe pretij, & valoris libr. 400. pro qualibet tornat. & ſic in totum fuiſſe pretij lib. 1494. fol. 10. Secundò per relationem periti ab ipſis electi iuramento firmatam in proceſ. à fol. 31. Tertiò per depoſitionem duorũ teſtium peritorum cum interrogatorijs partis examinatorum, & rationem eorum ſcientiæ, & peritiæ referen. & inter alia atteſtan. hanc petiam terræ vno anno, cum alio computato detractis detrahen. eſſe annui redditus pro parte dominicali lib. 80. Qua probatio circumſcriptis alij demonſtrat d. petiam terræ eſſe valoris lib. 1600. & ſic læſionem enormiſſimam, quia tempore 20. annorum fructus coæquant valorem bonorum, & ex lib. 5. fructuum præſumitur valor lib. 100. *Gloſ. in auth. perpetua littera C. in verb. iuſta, C. de S. S. Eccl. Rom. conſ. 423. Iaſ. in l. ſi fundum, la*
6 *ſecunda n. 5 ff de leg. 1. & Pinel. in repet. l. 2. in tertia par. c. 4. & vlt. n. 2. C. de reſcind. vend.*

Et pro ſimulatione in hac cauſa miſerabilium perſonarum contra Bartolinum vrgent quamplures præſumptiones, & inditia.

Pri-

Digitized by Google

Primò, intentio iſtorum Ruſticorum, quæ nunquam fuit vendendi d. petiam terræ, ſiquidem illam pignorandi, ex quo teſtes dixerunt, *Il Bartolino gli diede denari ſopra*, & ipſi Mengotij poſt d. alienationem illam inter eos diuiſerunt.

Secundò, illa duo pacta incontinenti appoſita d. alienationi, quod in caſu frācationis medio tempore Mengotij non poſſent de ea liberè diſponere, quinimò obligati eſſent illam d. Bartolino locare pro annuo affictu lib. 42. & conſtat, quod eſt annui redditus lib. 80. pro parte dominicali detractis detrahendis; Adeoq; dignoſcitur, quod Bartolinus intentionis erat cum dictis ſuis lib. 700. in inueſtitura ſtabilium velle lucrari ad rationem lib. 11. & ſol. 10. bon. pro quolibet centenario, vel cum pecunia de contanti conſequi velle duplicatum affictum.

Alterum verò, quod ijdem Mengotij in caſu francationis non poſſent eandem petiam terræ alteri vendere, ſed deberent Bartolinum requirere, & illum expectare per menſem, & cum eo contrahere iuxta æſtimationem facien. per peritos, ex quo pacto infertur etiam ad aliam præſumptionem fraudis, quod ratione vicinitatis, & vt dicitur (per il ben mi ſtà) voluit ſibi aſſicurari, vt non teneretur ad illud pretium, quod plus eſſet ſoluturus, iuxta conſtitutionem editam per olim Em. D. Card. Gaetanum tunc Legatum, ſed ſolum ad illud pretium, quod communiter ipſa bona æſtimata fuiſſent.

Tertiò, conſideratio, quam faciunt Doct. circa illud pactum, quando merces inſtrumenti
7 ſpectat ad venditorem in caſu francationis per doctrinam *Abb.* & alia allegata à *Ladereb. conſ.* 132. vbi diffuſiſſimè tractat materiam dd. contractuum.

Quartò, & vlt. illa vrgentiſſima ſuſpicio, dum d. petia terræ ſecuta alienatione non fuerit exempta ab æſtimo, prout idem Bartolin. obtinuit ex ſpeciali gratia ab Ill. DD. de Regimine pro alijs ſuis bonis æſtimo, & collectis obnoxijs, ſed illam ſcriptam ſemper reliquit partitæ d. Blaxij, & permiſit ab eodē Blaxio impoſitiones, & grauamina ſolui, non obſtante, quod ipſemet quotannis perciperet fructus ad ratam de qua ſupra, iuxta notata per *Pariſ. conſ.* 82. *nu.* 39. *in* 3. *allegat* per eundem *Ladereb. d. conſ.* 131. *nu.* 5. Quod autē prędicta vera ſint probat fides Notarij DD. Aſſumpt. Gubernij in proceſ. a. fol. 41.

Et pro noua conuentione prorogandi d. pactum de francando ad aliud quinquennium, inductus fuit teſtis in facto proprio atteſtans, & plenè, ac ſpecificè prorogationem deponens, qui negari non poteſt, quin probet ſemiplenè, & trāſferat onus probandi contrarium in aduerſarium, ad allegata per *Farinac. de teſtib. q.* 67. *nu.* 50. *&* 51. & tanto magis, dum eſt affinis, & ſanguine coniunctus in æquali gradu, tam ipſis Mengotijs, quam Bartolino ex allegatis per eundem *Farinac. q.* 54. *nu.* 45. *&* 46.

Quare ſtantibus prædictis, credens in effectu d. decretum Illuſtriſs. Spinolæ tanquam iuſtificatum coram quocumq; Iudice ſuſtineri poſſe, maximè dum omiſſo rigore compenſandi fructus in ſortem ab eo amplexus fuerat illam æquitatem prorogandi d. pactum, vt reſtitutis lib. 700. Bartolinus coactus eſſet ipſa bona Mengotijs reſtituere, quæ omnia propoſita fuerunt coram R. D. Vicario Eminentiſs. Archiepiſcopi, cui per Breue Apoſtolicum commiſſa fuerat cauſa appellationis pro parte Bartolini interpoſitæ à d. decreto Illuſtriſs. Spinolæ, vt in proceſ. B fol. 5.

Qui D. Vicarius fuit contrariæ ſententiæ, & ipſum Bartolinum à petitis abſoluit, vt in eod. proceſſ. fol. 104. Et ex quo dicti pauperrimi Ruſtici receperant mutuo libr. 700. quas depoſuerant ſuper Montem Pietatis, prout ex partita, quæ exhibetur Excell. D. Ponenti, & moleſtati erant pro illarum reſtitutione, & illas à Monte amouerunt, & deuoluta cauſa in Rota coram D. Cameualio per appellationem declarauit d. Blaxium renuntiaſſe appellationi per receptionem dictarū pecuniarū, quæ non obſtant de iure.

Primò, quia hoc fecerunt non animo renuntiandi d. appellationi, ſed metu indignationis
8 d. eorum patroni, qui vel potuiſſet eos grauare pro d. ſumma pecuniarum, & alia, quæ

tunc

Digitized by Google

tunc ipſi debebant, & etiam de colonia expellere, & ſic ad remouen. d. grauamen ex al-
legatis per *Achil. Craſ. deciſ. 247. alias 21. de appell. per tot.*

Secundò, aſſerta renuntiatio procedit in concernen. ipſam appellationem, & illius merita,
non autem in remotis, & penitus extraneis, vt in hoc caſu, in quo per d. depoſitum non
apparet, an iſti Ruſtici foueant bonum ius, vel non, & hæc eſt vna ex declamationibus
ad d. regulam, quã etiam vlt. poſuit *Ruginel. in ſuo tract. de appel. §. 9. c. 1. n. 42. fol.* 294.

Tertiò, quia facto d. depoſito corã Illuſtriſ. Spinola, Bartolinus ſtatim cõtradixit, & illud
9 impugnauit, quo caſu ſi Mengotij re integra illud reuocarunt ex eo Bartolinus iuuare
non poteſt cum ſemel fuerit reprobatum, & amplius non poteſt approbari *Sura. deciſ.*
185. *nu.* 21. *&* 22. vbi tractat materiam, quando per compromiſſum poſt ſententias ſit
renuntiatum rei iudicatæ, & negatiuè ſuſtinet, niſi expreſsè dictum fuerit.

Quartò, quia ab effectu colligitur, qualis fuerit animus iſtorum Ruſticorum, dum reuo-
cato d. depoſito ab ipſa ſententia appellarunt, cauſamque d. appellationis in Rota in-
troduxerunt, & ſemper illam proſecuti fuere, quo caſu intrant allegata per *Euerard. in
ſua Topica in loco ab effectu nu.* 4.

Quintò, agitur etiam de intereſſe nepotum d. Blaxij, qui aſſertæ venditionis inſtrumento
10 interfuerunt, & in partẽ ſuam Blaxio d. petiam terræ aſſignauerunt, adeout non valeat
renunciatio, quando agitur de præiuditio alterius, quam renunciantis, facit *tex. in l.
fin. ff. de pact. Crauet. conſ.* 959. *nu.* 50.

Sextò, debebat iſte ignorans Ruſticus certiorari de præiud. *Hoſt. in ſumma de fid. §. & ſi
quis*, refert, & ſequitur *Dec. in l. ſi quis in conſcriben. C. de tranſ. nu.* 31. cui in omnem
euentum concedenda eſt reſtitutio in integrum, *Gloſ. in l. poſtquam liti, & ibi Iaſ. & Pur-
pur. C. de pact.*

Septimò, & vbi renunciatum eſſet læſioni enormi, ſeu remedio *l. 2. C. de reſcind. vend.* re-
11 nunciatio talis læſionis enormis non teneret, nec valeret *Calder. conſ. 2. in tit. de arbitr.*
& alij quos refert *Crauet. conſ.* 635. *nu.* 6.

Octauò, quia de iure diuino prohibiti ſunt contractus vſurarij, & fictitij, & reſpicienti-
12 bus fauorem Dei renunciari non poteſt, multos allegat *d. Dec. in d. l. ſi quis in conſcri-
ben. n.* 26. & ea facilitate, qua ipſe Blaxius inductus fuit ad contrahendum, ita ſi renun-
ciatio eſſet expreſſa, præſumeretur ad renuntiandum *Crauet. conſ.* 657. *nu.* 6.

Nonò, d. actui interuenire debebat præſentia partis, aut Iudicis acceptatio, quæ non le-
guntur *Dec. in l. poſtquam C. de pact. nu.* 7. & renunciatio fieri non videtur, niſi exprima-
tur ibi *nu.* 16. & renunciatio iuris ſui in dubio non præſumitur *tex. eſt in l. ſicut §. non vi-
detur ff. quib. cauſ. pign. vel ſupp. ſol. l. vulg. cum de indebito ff. de probat. c. ſuper hoc, & c. ſa-
13 nè de renunt.* nec per actus tacitos illa inducitur *Crauet. conſ. 668. nu. 2. per doctr. Bart.
in conſ. 206. & Cepol. in conſ.* 6.

Nec minus obſtare poteſt exceptio aſſertæ rei iudicatæ, ſtan. alijs ſupradictis cauſis, quæ
deduci, & intentari poterant, ob quas cauſas in actore non obſtaret exceptio rei iudi-
catæ, quia expreſſa certa cauſa non obſtat agenti ex alia exceptio rei iudicatæ *l. ſimili-
ter §. ſi quis autem* allegata à *Bart. in l. & an eandem ſub eod. tit. ff de except. rei iud.* ſed in
caſu noſtro non adeſt res iudicata. Ex quibus ſperatur declarari in fauorem dd. de
Mengorijs, & declarari benè fuiſſe iudicatum per Illuſtriſ. Vicelegatum Spinolam.

Saluo &c.

CON-

CONTROVERSIA C.
Pro D. Pantaſilea Guidonia.

SVMMARIVM.

Bulla Pij Quinti reuocat omnes conceſſiones factas Co. Palatinis legitimandi naturales ad præiuditiũ vocatorum ad fideicommiſſum, nu. 1.

Quod Teſtator non expreſſit, nec nos exprimere debemus, nu. 2.

Facienda eſt omnis interpretatio, ne abſurdum ſequatur, nu. 3.

Vbi viget diuerſa ratio, ibi viget diuerſa iuris diſpoſitio, nu. 4.

Fœminæ dicuntur excluſæ, ſi ſint vocatæ poſt maſculos, & maſculi extent, nu 5.

Et ſemel excluſæ ſemper dicuntur excluſæ, & omnes ab eis deſcendentes, nu. 6.

Maximè ſi extet Statutum fœminarum excluſiuum, nu 7.

Et ſubſtitutio ſit facta per nomina appellatiua, nu. 8.

Non datur regreſſus aduerſus repudiationem, & donationem præcedente decreto Iudicis, & iuramento, nu. 9.

Filiatio non dicitur probata, ſi non conſtet de matrimonio, & quando præténſus Pater pro filio, quẽ non nominauerit, nu. 10.

Co. legitimanti eſt exprimenda qualitas perſonæ legitimandæ, nu. 11.

Et in dubio non extãte matrimonio filij præſumuntur ſpurij, nu. 12.

Ex malitioſa taciturnitate vitiatur legitimatio, nu. 13.

Minor decimo octauo non præſumitur poſſe habere veram cauſæ cognitionem, nu. 14.

Legitimatio non præcedente præordinatione Patris defuncti eſt faciẽda cum citatione conſanguineorum, nu. 15.

Nec poteſt retrotrahi ad tempus mortis Patris, nu. 16.

Vulgo quæſitus Patrem certum demonſtrare non poteſt, nu. 17.

Verba in ſeparata oratione non repetunt præcedentem diſpoſitionem, nu. 18.

Non eſt recedendum à proprietate verborum, nu 19.

Dictio (dictis) repetit præcedentia, nu. 20.

Verba in vna ſubſtitutione non cenſentur repetita in alia ſubſtitutione ſeparata, nu. 21.

Vbi non eſt eadem ratio nunquam datur repetitio, nec de re ad rem, nec de perſona ad perſonam, nec de capitulo ad capitulum, nu. 22.

Nec quando agitur contra diſpoſitionem iuris, nu. 23.

Adſit Deus, & Virgo.

ANno 1575. 27. Maij D. Galeatius de Boue in eius teſtamento hæredes vniuerſales inſtituit, nominauit, & eſſe voluit DD. Achillem, & Furium Camillum eius

filios

filios legitimos, & naturales, & eos inuicem ſubſtituit vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum, & vnicuiq; ex eis quandocumq; decedenti cum liberis, & ſeu deſcendentibus maſculis ex legitimo matrimonio omnes eorumdem liberos ſemper primo loco, & illis non extantibus, vel quandocumq; in totum decedentibus illius, & illorum liberos maſculos naturales tantum, ſiue baſtardos, illegitimos, & ex quouis etiam damnato coitu procreatos, vel procreandos, ſecundo loco ſubſtituit, vt ſupra etiam per fideicommiſſum, & infinitum in ſtirpes, & non in capita, ita quod filij ſemper ſuccedant loco Patris præmortui, eis attributa facultate, vt poſsint ſe legitimari facere ab habente auctoritatem toties, quoties opus fuerit.

Cuicumque verò dd. ipſius Teſtatoris filiorum decedenti ſine liberis, & deſcendentibus maſculis tam primi, quam ſecundi ordinis, de quibus ſupra, ſubſtituit, vt ſupra alium, ſeu alios ſuperuiuentes ex ſupra nominatis eius filijs, & hæredibus, & præmortuorum tunc liberos deſcendentes maſculos, & per maſculum primo loco ſemper legitimos, & naturales, & ſecundo loco in totalem deficientiam dd. legitimorum baſtardos, & illegitimos ſimiles in ſtirpes, ita quod filij ſemper ſuccedant loco Patris præmortui, vt ſupra, & eos inuicem ſubſtituit videlicet quamliber prolem, & deſcendentiam dd. eius filiorum inuicem, & viciſſim donec durabit, ita quod omninò deſcendentes cuiuslibet ſtipitis, & prolis dd. eius filiorum maſculi legitimi, & naturales in infinitum primo loco inter ſe, & inuicem baſtardi, & illegitimi ſecundo loco eodem modo perpetuò vocentur, & veniant, ac vocati, & venire intelligantur ad hæreditatem, & bona ipſius Teſtatoris, donec & vſque quo in ſeculo durabunt dictæ reſpectiuè deſcēdētiæ maſculinæ ipſius D. Teſtatoris omni meliori modo, vt ſupra, & voluit eos omnes præferri fęminis, voluit tamen eas dotari, & mobiliari ex bonis eius hæreditatis.

Et caſu quo vnquam proles maſculina cuiuſuis dd. ordinum in totū deficeret, tunc d. D. Teſtator inſtituit, vocauit, & nominauit ſiue ſubſtituit vt ſupra pro medietate eius hæreditatis, & bonorum D. Iuliam vxorem D. Hyppoliti de Guidonibus eius filiam, auctoritate Apoſtolica legitimatam, & ea in rerū natura non exiſtente, ſiue poſtea quandocumq; deficiente eius liberos maſculos, & illis non extantibus, vel quādocumq; ſine liberis decedentibus filias fœminas d. D. Iuliæ eius filiæ æqualiter inter eas, & pro alia verò medietate eorumdem bonorum D. Cōſtantiam vxorem D. Bartholomæi de Dondinis alteram eius filiam in omnibus, & per omnia, vt ſupra, pariter diſpenſatam, & habilitatam ſimiliter ſuperuiuentem, & poſt eam illius liberos maſculos, & eis non extantibus, vel decedentibus ſine prole filias fœminas loco matris prædefunctæ in omnibus, & per omnia vt ſupra de d. D. Iulia diſpoſitum fuit liberè, & in totum abſolutè. Quos quidem filios, & deſcendentes maſculos, & fœminas reſpectiuè cuiuſuis prolis, & ſtipitis dd. eius filiorum, *quandocunq; ſine liberis legitimis, & naturalibus decedentes* inuicem, vt ſupra ſubſtituit in infinitū de prole in prolem, videlicet maſculos inter ſe *de maſculo in maſculum*, & fœminas inter ſe *de fœmina in fœminam*, donec durabit deſcendentia dicti ipſius Teſtatoris filiarum: Vna verò ex prole, & deſcendentia dd. DD. Iuliæ, & Conſtantiæ eius filiarum in totum deficiente, idem Teſtator vocauit, & ſubſtituit alteram prolem, & deſcendentiam alterius filiæ, donec & quouſque in infinitum durabit, & viuet, cum eiſdemmet reſpectiuè ſubſtitutionibus maſculorum inter ſe primo loco, & fœminarum inter ſe ſecundo loco in omnibus, & per omnia, vt ſupra dictum fuit. Et totaliter extinctis lineis dd. DD. Iuliæ, & Conſtantiæ, idem Teſtator ſubſtituit plures alios de familia de Boue.

Prohibens etiam expreſsè, & omninò vetans ipſe D. Teſtator omnibus, & quibuſcumq; hæredibus inſtitutis, & ſubſtitutis tacitèque, & expreſsè in eius teſtamento deſcriptis, & vocatis nedum omnem, & quamcumq; cuiuſuis generis, tituli, & nominis alienatio-

nem

nem, & diſtractionem quorumcumq; ſuorum bonorum,& iurium hæreditariorum,exceſſiuam arborum inciſionem ex quacumq; de cauſa etiam vrgentiſſima, verum etiam quamcumq; detractionem trebellianicæ, & falcidiæ, ac etiam legitimæ portionis iure naturæ conceſſæ, ac debitæ,vel debendæ in huiuſmodi hæreditate,& bonis noluit fieri poſſe, vel debere vllo vmquam tempore per quemcumque, etiam ſi Inuentaria conficerentur, & alia debita iuris ſolemnia ſeruarentur. Cum maximè vellit, & intendat omninò ipſe D. Teſtator eius quæcumq; bona integrè ſemper, & continuè conſeruari debere in eius agnatione, & familia, ac in alios, vt ſupra reſpectiuè nominatos omni meliori modo, vt ſupra, ſub pœna priuationis quorumcumq; relictorum in eius teſtamento illi, vel illis ſic contrauenientibus,auferendo,& illicò applicando venientibus, & vocatis poſt eum, vel eos, ſecundum ordinem in teſtamento ſeruatum,ac ſi propriè eſſent defuncti,& deficerẽt,& omni caſu,& tẽpore,quo,& quibus vmquam in futurum, ex quacumq; ratione, vel cauſa etiam neceſſaria, & vrgentiſſima, ac à iure permiſſa, præterquam pro dotandis mulieribus, & redimendis captiuis à manibus hoſtium, aut criminaliter carceratis: Et ſi dicti deſcendentes, & alij tacitè, & expreſsè vocati,& ſubſtituti in eodem teſtamento, aut aliquis ipſorum venderet, donaret, cederet, permutaret ad longum tempus, vel vltra nouennium locaret, aut concederet,aut titulo alienationis transferret, etiam ſub prætextu legitimæ portionis ſibi de iure debitæ, aut trebellianicæ de iure fortè detrahendæ, ſiue conſecutionis dotium maternarum aliquam partem bonorum ſuæ hæreditatis, tunc voluit bona deuolui ad loca pia,donec alienans vixerit, bonaq; ſua deſcripſit in teſtamento.

Per mortem eorumdem Furij Camilli, & Achillis ſine filijs maſculis euenit caſus fideicommiſſi, & vocationis dd. DD. Iuliæ, & Conſtantiæ ſubſtitutarum, quæ de anno 1595. 26. Auguſti obtinuerunt per Perilluſtres DD. Heliſabet, & Franciſcam filias natas ex legitimo matrimonio d. D. Achillis ſibi reſtitui bona ſubiecta fideicommiſſo d. D. Galeatij, demptis nonnullis portionibus ſibi vti filiabus debitis,& quibuſcumq; alijs deductionibus, & melioramentis, & vt in publico Inſtrumento conſtat.

Per mortem Iuliæ bonorum ſuorum portio peruenit ad Galeatium, & Franciſcum vltimo loco mortuum abſq; aliquibus filijs maſculis,nec fœminis, relicta tantum D. Pantaſilea ſorore, & filia legitima, & naturali,nata ex legitimo matrimonio d. olim D. Iuliæ, & D. Hyppoliti coniugum, quæ vna cum Illuſt. D. Carolo Arengheria ex D. Barbara ſorore agunt aduerſus poſſeſſores bonorum hæreditariorum d. D. Galeatij Bouij per D. Franciſcum alienatorum.

Et cum negotium eſſet in expeditione pro parte eorumdem poſſeſſorum ad euitandum condemnationem, & bonorum relaxationem, fuerunt adducta plura obſtacula. Primò articularunt d. Franciſcum reliquiſſe filiam fœminam, & dubitantes ex probationibus factis, ne vanitas (qualis eſt in effectu) detegatur: Secundo loco articularunt extare quamdam Hyppolitam prętenſam filiam D. Galeatij Guidonij, vt ſupponitur hodie poſt litem captam legitimatam, & talibus exceptionibus intendunt ſe defendere.

Quæ omnia vana redduntur, ne dum ex facto, ſed ex iuris diſpoſitione, quicquid ex aduerſo ſcribatur.

Quo ad factum, ſi inſpicimus verba Teſtatoris, non ſunt vocatæ in caſu hoc filiæ fœminę, dato, quod tales eſſent probatæ, ſiue eſſent ſpuriæ, ſiue alios quoſuis defectus natalium paterentur, ibi, *Quos quidem filios, & deſcendentes maſculos, & fœminas reſpectiuè cuiuſuis prolis, & ſtipitis ad. eius filiarum quandocumq; ſine liberis legitimis, & naturalibus decedentes inuicem, vt ſupra, ſubſtituit in infinitum de prole in prolem, videlicet maſculos inter ſe de maſculo in maſculum, & fœminas inter ſe de fœmina in fœminam, donec durabit deſcendentia dd. eius filiarum.* Cum ergo Galeatius, & Franciſcus defecerint abſq; filijs

S 2 le-

legitimis, & naturalibus,euenit caſus vocationis d.D.Pantaſileæ d.Iuliæ filiæ,eo quia
1 deſcendentes naturales tantò magis ſpuriæ non ſunt vocatæ à Teſtatore, nec faciunt
deficere conditionem, *Caphal.conſ.186.nu.71.* accedente *Bulla Pij Papæ Quarti* de anno 1562.Kal.Ianuarij,quæ ad litteram reuocat omnes conceſſiones factas Comitibus Palatinis legitimandi naturales ad præiudicium vocatorum ad fideicommiſſum, & aduertunt *Odd.conſ.16.nu.14.Honded.conſ.64.nu.39.lib.1.& conſ.59.nu.8.lib.2. Gratian.in diſcept.c.673.num.21.* dicens aduerſus d.Bullam non operari ampliſſimam facultatem conceſſam Illuſtriſ. Co. Campegijs.

Nec dicatur hic interueniſſe voluntatem Teſtatoris, ex conſideratis per ſcribentem,nam eſt omninò aduertendum,quod Teſtator verè vocauit Baſtardos,& alios,defectus natalium patientes, dum diſpoſuit de Furio Camillo, & Achille eius ex legitimo matrimonio filijs, & de eorum deſcendentibus, ſed non quando locutus eſt de deſcendentibus Iuliæ,& Conſtantiæ,in eis.n.contemplata eſt qualitas legitimitatis, ibi; *Sine filijs legitimis, & naturalibus*; & ſicut Teſtator expreſſit in ſubſtitutionibus filiorum, & de-
2 ſcendentium Furij Camilli,& Achillis Baſtardos,& vt ſupra,ita & in hac ſubſtitutione feciſſet, ſi huius intentionis fuiſſet; ſed non expreſſit, ergo noluit, *l. vnica, §.ſin autem, C.de caducis tollen.cap.ad audientiam, de decimis Auu.conſ.22.Greg.XV.deciſ.514.n. 6. vbi Oliuer.nu.17.Curt.iun.conſ.163.n.8.& plures citat Marzar.conſ.18.n. 12.Dec. conſ. 567.& conſ.581.* dicens, quod hæc regula negatiua eſt attendenda,quia negatiua magis negat, quàm affirmatiua affirmet, *Peregr.de fideic.art.25.nu.2.verſ. Contra verò deciſum legitur,* eo magis, quia perſonæ ſunt diuerſæ, & in orationibus perfectis, & ſeparatis honoratæ,vt ait idem *Peregr.art.16.num.90.* Et cum non conueniant verba, nec conuenit diſpoſitio *l.4.§.toties,ff.de damno infecto, l.ſeruum,§.non dixi,ff.de acquir. haredit.Rom.conſ.442.nu.2.* & verba prædicta reſtringuntur per rationem, ſecundum ſuam cauſam, *Surd.deciſ.322.nu.29.& 30.* Et quia etiam diuerſa viget ratio, nam in prima inſtitutione, & ſubſtitutione facta de filijs Furij Camilli, & Achillis, reperiuntur excluſæ neptes ex filijs maſculis ex legitimo matrimonio procreatæ, & iſtæ ſpuriæ ex nepotibus legitimatis melioris eſſent conditionis, quam dictæ Teſtatoris ex filijs maſculis ex legitimo matrimonio procreatis neptes, Reſultaret æquidem in hoc inhu-
3 manitas, ſcandalum,& inconueniens, & ideò facienda eſt omnis interpretatio,ne abſurdum ſequatur,etiam ſi opus ſit,recedendo à propria verborum ſignificatione *Alex. conſ.17.nu.7.lib.7.Ruin.conſ.42.nu.8.& ſeq.lib.2.Surd.conſ.85.num.27.lib.1.Fuſar. de ſubſtit.quæſt.320.nu.45.* Ita etiam *Euerard. in loco ab abſurdo idem Peregr.art.11.n.45.* & veriſimile eſt, quod plus teſtator amauerit dd. eius ex filijs neptes qualitatum, de quibus ſupra, quam proneptes, ex fœminis, non tantum naturales, ſed & ſpurias, & ex vulgò conceptas; Vbi ergo viget diuerſa ratio, vigere debet varia iuris diſpoſitio,vt
4 diximus, *Crauet.conſ.3.in fine,& conſ.942.num.11.* & in fideicommiſſis non fit extenſio de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum, etiam ex veriſimili mente diſponentis, *Iaſ.conſ.220.nu.10.lib.2.& conſ.228.nu.5.eod.lib.Io.Ant.Bellon.conſ.67.nu.4.*

Secundò magis demonſtrando, quod nec Hippolita, nec Franciſca impediunt Pantaſileam actricem, dicitur primo Galeatium obijſſe ante Franciſcũ, & per ſuperextãtiam Franciſci omne ius fideicõmiſſi fuiſſe in eo radicatum,ibi; *De maſculo in maſculum*; quo
5 caſu,dato etiã,quod Galeatius habuiſſet filiam legitimam,& ex legitimo matrimonio natam,remanet excluſa à Franciſco,nam fœminæ ſunt vocatæ,deficientibus maſculis, quo caſu cum agatur de hæreditate auita,nõ poteſt dici filiã ſubintrare in locũ patris, *Afflict.in lib.2.feud.in tit.de eo,qui ſibi,& hæredib.ſuis,§.nec obſtat ratio,verſ.Nam in caſu noſtro, Caſtr.conſ.300.n.1.& 2.lib.2.* Dicens durante linea maſculina, fœminã non eſſe admittendã,*Peregr.d.tract.de fideic.art.17.nu.40.* facit.n.illud *Euang.Matthæi in initio*

Euan-

Euangelij de generatione D.N.Ieſu Chriſti, vbi ſemper maſculos deſcripſit, ibi, *Iacob autē*
genuit Iudam, & fratres eius, & ibi, *Iudas genuit Fares, & Zaram, & fratres eius*, & ibi
6 *Ioſias genuit Iecomiam, & fratres eius*, cum ergo eo tunc Hyppolita fuerit excluſa, perpe-
tuò remanet excluſa, *Bart. in l. fin. ff. ad Tertullian. Socin. conſ. 92. n. 1. & conſ. 50. in 3. lib.*
Dec. conſ. 309. Caſtrenſ. d. conſ. 300. num. 2. Peregr. de fideicom. art. 27. num. 17. & ſeqq. &
conſ. 50. nu. 15. & ſeqq. lib. 1. Ruin. conſ. 119. nu. 7. lib. 2. & non ſolum ipſa fuit excluſa,
7 ſed omnes deſcendentes ex ea, maximè in hac Ciuitate, ſtante Statuto, fœminarum
8 excluſiuo, & quia facta eſt ſubſtitutio per nomina appellatiua, vt ait *Peregr. loco quo ſu-*
pra nu. 21. & ſeqq. & habetur in deciſ. 405. nu. 3. & plurib. ſeqq. p. 5. diuerſ. Theſaur. deciſ.
62. num. 5.

Denique hic dicitur contemplata agnatio, licèt vocatæ ſint fœminæ poſt maſculos, eo
quod earum vocatio non excludit, dum non extent maſculi, nec ipſe ſunt admittendæ;
Bald. conſ. 40. lib. 3. & poſt Angel. Gozad. & alios plures dixit Sacra Rota deciſ. 135. nu. 13.
par. 1. diuerſ. Fuſar. de ſubſtit. poſt alios quæſt. 311. nu. 13. & nu. 36. qui plures allegat, &
nu. 98. demonſtrat ſemper eſſe excluſas fæminas, etiam ſi extent maſculi remotiores in
gradu, *& poſt Roland. aduertit Rot. penes Caualer. deciſ. 589. nu. 11.*

Secundò, extat repudiatio d. fideicommiſſi, & donatio facta per Hyppolitam Franciſco,
9 intantum, vt Hyppolita aliquid non poſſit prætendere, cum ad repudiata, renuncia-
ta, & donata non detur regreſſus, maximè accedente decreto Iudicis, & iuramento,
Peregr. d. tract. de fideic. art. 52. nu. 11. & ſeq. Fuſar. in d. tract. quæſt. 587. nu. 3. & ſeqq. Im-
mo translata eo tunc dicatur nedum poſſeſſio, ſed & dominium, accedente nempè
clauſula, ad habendum, *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſump. 35. nu. 38. & nouiſsimè Bu-*
rat. deciſ. 774. nu. 8.

Tertiò, filiatio nō eſt probata, & ei repugnat præſumptio, eo quod nullibi reperitur, quod
10 Galeatius eam pro filia nominauerit, quo caſu non poteſt dici eam eſſe in quaſi poſſeſ-
ſione filiationis, *ita poſt Curt. Iun. & Rubr. affirmat Menoch. lib. 6. præſumpt. 64. nu. 40.* di-
ctaq; Hyppolita fingitur nata ex quadam muliere ſine cognomine, nec fuit expreſſum,
11 an eſſet nupta, an eſſet concubina, & an eſſet publica, quæ qualitas erat exprimenda in
prætenſa legitimatione, *latè Gratian. in diſcept. cap. 744. nu. 28.* in dubioq; eam ſpuriam
12 præſumi, ſcripſerunt *gloſ. in cap. lator, qui filij ſint legit. & ibi Præpoſitus in 2. quæſt. Ca-*
ſtrenſ. & Alex. in l. 2. in princ. ff. de liberis, & poſth. Alciat. in tract. de præſumpt. regula 2.
præſump. 5. nu. 8. poſt Aretin. & Io. Baptiſtam de S. Seuerino, quos allegat Thomas Ferratius
in cautel. 41. in fin.

Quartò, in prætenſa legitimatione non fuit expreſſum extare ſubſtitutos, & iam litem fuiſ-
ſe cæptam, immo eo tempore cæptæ legitimationis fuiſſe concluſum in cauſa, & plu-
13 ries citatum ad ſententiam, ex qua malitioſa taciturnitate talis legitimatio vitiatur, *Dec.*
in cap. ſedes, nu. 5. de reſcript. Seraph. deciſ. 870. & melius deciſ. 989. num. 4. Marcheſan. de
commiſſ. in tit. de ſignatura gratiæ parte prima, cap. ſecundo, nu. 39. & ſeqq. Puteus deciſ. 41.
lib. 3. Et idcircò non ſubſiſtere legitimationem (de agnatis) non facta mentione, poſt
alios dixit *Lupus de legitimis, & nat. reſtit. Comment. 3. §. 4. nu. 23. verſ. Quod tamen.*

Quintò, vt audio Illuſtriſs. D. Co. legitimans, ſeu diſpenſans eſt minor 18. anno, quo ca-
14 ſu non præſumitur potuiſſe habere veram cauſæ cognitionem, & propterea ignoraſſe
ius, & factum, *Burat. deciſ. 181. num. 6.* Videmus. n. minorem decimo octauo anno non
poſſe iudicare, *ex text. in l. quidam conſulebant. ff. de re iudic. vbi Alex. & cæteri; & in hoc fa-*
ciunt notata per Monterent. ad Statut. noſtrum in Rubr. de contract. cum minor. & fil. fam. in
§. adiungentes, in verbo decem, & octo annis, minuſq; præſumitur Imperatorem tali legi
derogari voluiſſe, cum id deuiet à iure communi, *Seraph. deciſ. 1358. nu. 4. & 5.*

Sextò, nullibi probatur prætenſum Hyppolitæ Patrem præordinaſſe eam legitimari, quo

15 **caſu legitimatio eo defuncto ſine conſanguineorum citatione, fieri non poteſt** *Peregr. de fideicomm. art. 23. nu. 51. verſ. Contra*, qui loquitur in fortioribus terminis de Principe legitimante, immo cum citatione non poſſe poſt ius alteri quæſitum per legitimationem tolli, dixerunt *Lup. in d. tract. de legitim. & naturalib. rettit. in comment. 3 §. 5. nu. 16. verſ. Non tamen credideris, & multis nu. ſeqq. Peregr. ibi nu. 74. qui plures allegat Gratian. in diſcept. cap. 635. nu. 20. & ſeqq.* nec vim habere, nec poſſe retrotrahi legitima-
16 tionem, poſt plures dixit idem *Fuſar. de ſubſt. quæſt. 408. nu. 176.*

Et quæ de Hyppolita dicta ſunt, eò magis procedunt in Franciſca, quæ nec à Patre tem-
17 pore conceptionis coniugato pro filia habita fuit, ſed exhæredata (extranea hærede relicta) & vt creditur probatum eſt ex teſtibus examinatis vulgò, & ipſa concepta, in tantum, vt certum patrem demonſtrare minimè poſſit, *§. vulgò quæſitus, inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. Peregr. d. art. 23. nu. 37.*

Nec eſt verum, vt aſſeritur exaduerſo ipſas mulieres habere præordinatam voluntatem teſtatoris, & ſic legitimationem retrotrahi ad tempus debitæ ſucceſſionis, etiam in præiudicium tertij.

Quia id negatur in facto, verum tamen eſt, quod teſtator primo hæredes inſtituit Furium Camillum, & Achillem filios, & quemlibet eorum, & ſubſtituit eorum filios, & deſcendentes maſculos, & illis non extantibus, vel quandocunq; in totum decedentibus, ſubſtituit illorum liberos maſculos, naturales, tantùm, ſiue baſtardos illegitimos, & ex quouis etiam damnato coitu procreatos, vel procreandos ſecundo loco, vt ſupra, ſubſtituit etiam per fideicommiſſum, & in infinitum, in ſtirpes, & non in capita, quod filij ſemper ſuccedant loco patris præmortui, adiciendo hæc verba, *[illegible] iam inſuper, & attributa per ipſum D. Teſtatorem quibuſcumque tam dictis, quam [illegible] buſcumq; vtriuſq; etiam ſexus ipſius D. Teſtatoris filijs liberis, & deſcendentibus [illegible] illegitimis, & incapacibus tota libera, & ampliſſima facultate, & toties, quoties opus eſt, ac ſibi coniunctim, vel diuiſim, viſum fuerit diſpenſari, legitimari, & habilitari faciendi, capaceſq; effici ad huiuſmodi, & alias quoſcumq; ſucceſſiones, officia, dignitates, & alia eorum arbitrio, per quoſcumq; ſuperiores, & alios ad id ex lege poteſtatem habentes, ac in omnibus, & per omnia, ſecundum quod, & prout vnicuiq; dd. ſic illegitimorum placebit, in forma iu-*
18 *ris valida*; Sed verba primò ſunt in oratione ſeparata, & de per ſe omninò perfecta, quo caſu non inducunt vocationem, & ſubſtitutionem fœminarum, de quibus agitur, *Rom. conſ. 505. nu. 2. Tuſch. in littera V. concl. 157. nu. 5. & ſeq.* & continent tantum poteſtatem, vt filij & deſcendentes dd. filiorum maſculorum vtriuſque ſexus legitimentur,
19 quæ verba cum ſint clara, non eſt ab eorum proprietate recedendum, *l. non aliter ff. de leg. 3. l. ille, aut ille, §. cum in verbis, eod. tit.*

Secundò, ſi diceretur quod vocationem dicta verba importarent, filiæ fel. his æ D. Achillis natæ de legitimo matrimonio fuiſſent admiſſæ, & veriſimiliter Teſtatori ipſæ magis erant dilectæ, quàm prætenſæ proneptes ex filiabus naturales, ſpuriæ, & adulterinæ, quod dicendum non eſt, vt ſupra.

Tertiò, id demonſtrant verba ſequentia repetitiua prolis dd. filiorum primo loco inſti-
20 tutorum, *ad Peregr. in tract. de fideicom. artic. 16. nu. 25. & 33. 44. 45. & nu. 59.* & de dictione (dictis) vt reſtringat ad primo loco vocatos onus, & conditionem, *Menoch. poſt Dec. Pariſ. & alios in lib. 4. præſumpt. 178. n. 20. & ſeq. & nouiſſ. Fuſar. quæſt. 449. nu. 22.*

Quartò, ex poſt melius Teſtator demonſtrauit, dum ſeparatim dixit, & caſu quo vnquam dd. proles maſculinæ, cuiuſuis dd. ordinum in totum deficerent; tunc dictus D. Teſtator inſtituit, vocauit, & nominauit, ſiue ſubſtituit, vt ſupra, pro medietate eius hæreditatis D. Iuliam vxorem D. Hyppoliti de Guidonibus, &c. quod ergo ſeparauit, & ſe-
21 iunxit teſtator, non debet D. exaduerſo ſcribens habere pro vnito, & verba, quibus

vſus

vſusfuit in inſtitutione, & vocatione deſcendentium ex maſculis, non cenſentur repetita in ſubſtitutione de abjs in ſeparata oratione nominatis, *l. ab omnibus*, §. *cum quidam*, *ff. de legat. primo*, *l. ſub conditione*, *ff. de hared. inſtit. Fuſar. in quaſt.* 456. *num.* 3. *qui plures allegat.*

Quintò, non poterit dici de repetitione, quia Teſtator adiecit qualitatem in conditione de filijs legitimis, & naturalibus d. Iuliæ, *Peregr. d. art.* 16. *nu.* 34. quæ qualitas vniformiter non concurrit in dd. ſpurijs, & naturalibus, *Peregr. ibi num.* 35. & 36. cum ergo conſtet de voluntate Teſtatoris, non eſt in hoc diſputandum, *Oldrad. conſ.* 132. *Socin. iun. conſ.* 142. *nu.* 24. *lib.* 3.

Sextò, vbi non eſt eadē ratio, vmquam datur repetitio qualitatis, nec de re ad rem, nec de

22 perſona ad perſonam, nec de capitulo ad capitulum, *l.* 7. *C. de lib. præteritis*, vt etiam pulchrè aduertit idem *Peregr. ibi nu.* 38. *Odd. conſ.* 95. *nu.* 58. & *poſt alios Fuſar. de ſubſtit. quaſt.* 450. *nu.* 8. maximè in hoc caſu, quia facta repetitione, ſequeretur abſurdum, nam neptes natæ ex legitimo matrimonio poſtponerentur pro nepotibus ſpurijs ex fœminis, vt ſuperius dictum fuit, *l. ſi idem cum eodem* §. *fin. ff. de iuriſd. omnium iudic. vbi gloſ. Bart. & cateri.*

Septimò, ceſſat repetitio quotieſcunq; agitur contra diſpoſitionem iuris, *idem Fuſar. de*

23 *ſubſtit. quaſt.* 403. *nu.* 36. cum ergo Teſtator non fecerit repetitionem de Baſtardis, & Spurijs deſcendentibus à Iulia, non eſt à D. exaduerſo Scribente fomnianda, nam expreſſiſſet Teſtator, ſi de Baſtardis deſcēdētibus à Iulia intelligere voluiſſet, vt diximus, & affirmat *Fuſar. dicta quaſt.* 103. *nu.* 7. *Socin. in l. fin. num.* 3. *ff. de rebus dubijs*, *Peregrin. dicto artic.* 16. *nu.* 46. Nonnè ergo apertè videmus, quòd in prima inſtitutione, & vocatione deſcendentium ex maſculis, Teſtator vocauit primo loco natos ex legitimo matrimonio, & ſecūdo loco Baſtardos, & in vocatione, & ſubſtitutione Iuliæ, & Conſtantiæ, vocauit primo loco maſculos, ſecundo loco fœminas, non adiecta qualitate, vt poſſent naturales, & baſtardæ legitimari, prout fecit de deſcendentibus maſculis filiorum.

Quare non credo, vt poſſit cauilari, vt prætenſæ proneptes Spuriæ ſint vocatæ, & excluſa Pantaſilea, ex legitimo matrimonio nata ex dicta Iulia expreſsè à Teſtatore vt ſuprà vocata.

Et hæc ſaluo, &c.

Prædicta omnia doctiſſimè, & elegantiſſimè concluſum eſſe ſecundum veriſsimam Iuris diſpoſitionem aſſero Ego Vrſinus Vſius I. V. D. Coll. ac Iuris Pōtificij Collegij Prior.

Conſultationem Perilluſt. & Excellentiſs. Domini mei Dulphi rationibus, & auctoritatibus egregiè comprobatam iuris eſſe arbitror, quæ de ſimplici ſubſcriptione requiſitus, hic me libenter ſubſcripſi Ego Franciſcus Barbadorius I. V. D. & in Patrio Bonon. Archigymnaſio matut. horis pub. ordinarius Interpres.

Prædictas rationes, & authoritates vt ſuprà per Excellentiſs. D. Conſultorem allegatas comprobo, & in fidem prædictorum propria manu ſubſcribo, & proprio ſigillo confirmo Ego Io. Baptiſta Gallus I. V. D.

Prudentiſſimè digeſſit omnia, quæ huic materiæ deſeruire poſſunt Perilluſt. & Excellentiſs. D. Florianus Dulphus I. V. D. Colleg. qua de cauſa illis omnibus applaudere ſum coactus propriæ manus ſubſcriptione, & ſigilli appenſione.

Ego Franciſcus Monarius I. V. D. & in Patrio Archigymnaſio ordinarius Interpres.

Mul-

Multa ad propoſitum ſcripſi in hac materia legitimationis in meo Conſ.52.num.1.cum ſeqq.& in Conſ.97.nu.37.lib.1.ideò circa hunc articulum me ſubſcribo, & me remitto ad iam per me ſcripta.

Ego Io. Baptiſta Gargiareus I.C. Bononienſis, & publicus Legum Interpres.

Libenter de ſola ſubſcriptione requiſitus conſentio cum traditis ab Excellentiſs. D. meo Floriano de Dulphis I.V.D.Collegiato, & approbo per ipſum doctiſſimè ſcripta Ego Octauius Amorinus I.V.D.Colleg.Primarius Iuris Ciuilis de mane Interpres,Sanctiſs. Inquiſitionis Conſultor, ac Illuſtriſs.Cameræ Bonon.Aduocatus.

Conſultationibus Excellentiſs. Collegæ Floriani Dulphi, veluti iuri, & æquitati conſonis libentiſſimè adhæreo, & ſubſcribo Ego Sebaſtianus Allè I.V.D.Colleg.in ordinaria pomeridiana ſede Cæſareæ facultatis Interpres, Sanctiſs.Inquiſitionis Conſultor, & Illuſtriſs. Cameræ Bononiæ Aduocatus.

Quæ ſupra non minus doctæ, quam luculenter deducta fuerunt iuri conſona exiſtimo, & ideò de ſimplici ſubſcriptione requiſitus approbo.

Ego Angelus Belmiſſerius I.V.D.&c.

In eamdem conncurro cum Excellentiſs.DD.Conſulente, & ſubſcribentibus ſententiam ego quoq; de ſubſcriptione requiſitus,Hieronymus Auguſtonus I. V. D. &c.

De ſola ſubſcriptione requiſitus, Conſultationem præſentem, rationibus, & auctoritatibus Excellentiſs.D. mei Floriani Dulphi ingenioſè comprobatam, iuris eſſe arbitror; quare me libenter hic ſubſcripſi Ego Camillus Branchettus I.V. D. Colleg. & in Patrio Bonon.Archigymnaſio Pontificię facultatis de mane ordinarius Profeſſor,& ſigillo meo proprio ſignaui.

Stantibus ſuppoſitis in facto,& allegatis in Iure,non diſcedo à ſcriptis ſupra per D.meum Conſultorem Ego Franciſcus Pedrinus Ventura I.C.Bononienſis.

Ipſe quoque Iuriſconſultorum minimus huius Patriæ de mea ſubſcriptione, poſt tot aliorum obtentas approbationes requiſitus, non poſſum non admirari ingenium, & doctrinam Excellentiſs. D.mei Collegæ in præſenti eius reſponſo apparentem,cui libentiſſimè cum cæteris aſſentio, atq; ita manu propria affirmo, ſigilloq; meo comprobatum eſſe volo

Ita eſt Dominicus Odofredus.

Dominus illuminatio mea.

CVm ex conſuetudine Ciuitatis Bonon. naturales, maximè legitimati, ferant arma, & inſignia familiæ, dicitur teſtator, in caſu de quo agitur, voluiſſe in defectu legitimorum, naturalibus, maximè legitimatis, mediantibus,agnationem conſeruare; vbi n.adeſt conſuetudo, huiuſmodi naturales dicuntur de Domo, & ad fideicommiſſum vocantur, *Fuſar.q.361.nu.16.* vbi alios copioſè allegat; Teſtator igitur, admittendo naturales,illiſq; dando facultatem ſe legitimare faciendi, augebat numerum illorum, qui agnationem conſeruarent, quod non contingeret, ſi data eſſet facultas legitimare ſe faciendi fœminis, cum illæ, etiam legitimæ, agnationem non conſeruent, imò in illis finiatur agnatio; *l.pronuntiatio, §.vlt.ff.de verb.oblig.d. Fuſar.q.346.num.6.*

At-

Attenta igitur hac rationis diuerſitate, non eſſe vocatam filiam Teſtatoris legitimatã, in illa parte, qua naturales, cum facultate ſe legitimare faciendi, vocantur, vna cum adm.Illuſt.atq; Excellentiſs.D.meo Floriano Dulpho,iuris eſſe arbitror, attentis maximè rationibus, & auctoritatibus per eum deductis, quare de ſimplici ſubſcriptione requiſitus, hic me ſubſcripſi, & ſolitum meum Sigillum appoſui. Saluo &c.

Ego Cornelius Canalis I.V.D.in Patrio Bonon. Archigymnaſio horis pomeridianis Iuris Caſ.ord.Profeſſor, & Aduoc.

Doctiſſimè excogitatis pro excluſione filiæ naturalis Galeatij, & filiæ ſpuriæ Franciſci,& luculenter firmatis per Excellentiſs.D.meum Florianum Dulphum, necnon à tot alijs ſapientiſs. Viris exinde comprobatis, pro ſimplici ſubſcriptione requiſitus me ſubſcribo; Eaq; præſertim moneor ratione, quod vocata Iulia filia Teſtatoris in caſu deficientiæ deſcendentium eiuſdem per lineam maſculinam,inuicemq; ſubſtitutis deſcentibus ipſius Iuliæ, ita tamen vt fideicommiſſum tranſeat primò de maſculo in maſculum, & deinde de fœmina in fœminam ea ſub conditione; ſi ſine liberis legitimis, & naturalibus deceſſerint; Defuncto Galeatio adhuc ſuperſtite Franciſco illius fratre, in hunc vti maſculum delata vtiq; fuit ſucceſſio, non autem in filiam naturalem Galeatij; Et de Franciſco vltimo ex maſculis in fœminas deſcendentes à Iulia, quia decedente Franciſco cum filia ſpuria tantum purificata eſt conditio, ſub qua filiæ fœminæ Iuliæ maſculis ab eadem deſcendentibus erant ſubſtitutæ; Nec ſine repugnantia applicari poteſt facultas legitimandi in præcedentibus ſubſtitutionibus à Teſtatore prærordinata, dum in caſu huius diuerſæ ſubſtitutionis de ſolis legitimis, & naturalibus expreſsè diſpoſuerit, & licet de deſcendentibus à Teſtatore vtriuſq; ſexus ibi loquatur, reſtringenda tamen eſt huiuſmodi conceſſio ad ſolas fœminas deſcendentes per lineam maſculinam, non autem protrahenda ad fœminas, à fœmina Iulia videlicet prouenientes, nedum vt euitetur contradictio, verum etiam ne ab vna ſubſtitutione ad aliam, & de caſu ad caſum, maximè inter diuerſas perſonas, & in oratione prorſus ſeparata admittatur repetitio cõtra probata per d. Excellentiſs. D. Dulphum, & firmata per Sacram Rotam in Bonon. fideicommiſſi de Glauarinis ſub die 5. Iunij 1637.coram Reuerendiſs.D.Royas; Et hæc dicta ſint,vt Veritati,& Amico eo magis inſeruiam, non autem vt ſuperius perſpicaciſſimè deductis aliquid addam.

Ego Azo Areoſtus in Rom. Curia Aduoc.

CONTROVERSIA CI.

Pro D. Io. Bernardino de Gongolis.

SVMMARIVM.

Executio fieri non poteſt, dum tertius ſe opponit, & eius iura per Iudicem ſunt examinãda, nu. 1. & 3.

Dum in proceſſu non fuit citatus, nu. 2.

Nuncio non creditur, quod quis eſſet in poſſeſſione, nu. 4.

Nec facit, quod mandatum executiuum ſit relaxatum à Rota Romana, dum tertius ſe opponens non eſt nec citatus, nec nominatus, nu. 5.

Poſſeſſio ſecundum aliquos probatur per Iuramentum, nu. 6.

Iudex, qui poteſt iudicare ſola facti veritate inſpecta, poteſt iudicare, prout Iudex iudicaturus eſſet, nu. 7.

Adſit

Digitized by Google

Adſit Deus, & Virgo.

MIlleſimo ſexcenteſimo ſeptimo 23. Martij Illuſt. D. Alexander Deſiderius vendidit Illuſt. D. Heliſabeth de Gongolis, ſeu de Cattarijs vnam apothecam ad vſum Barbitonſoris, ſitam Bonon. in Cap. S. Mariæ de Baroncella pro pretio lib. mille, & quadringentarum cum promiſſione ad generalem, & perpetuam defenſionem d. apothecæ inſolidum facta per Illuſt. D. Io. Ant. de S. Georgio, & Illuſtrem D. Lucretiam pariter de S. Georgio eius ſororem, & matrem d. D. Alexandri, & quam apothecam ex poſt ead. D. Heliſabeth conceſſit, & locauit eidem D. Alexandro pro annuo affictu L. 84. cum pacto francadi pro eodem pretio infra triennium, ipſeque D. Alexander ſoluit eidem D. Heliſabeth affictus per plures annos dictuſque D. Alexander ex poſt ſuſcepit habitum RR. Fratrum Capuccinorum, & in eo emiſit profeſsionē condito prius teſtamento, & in eo hæredem ſcripſit Illuſtr. D. Marc. Antonium Deſiderium.

1616. 20. Decembris ijdem DD. Marcus Ant. & Lucretia recognouerunt prædicta eſſe vera, & d. venditionem, & fideiuſsionem ad generalem defenſionem confirmarunt in fauorem d. D. Heliſabeth ſtipulantis citra nouationem præiudicium, & derogationem primæuorum iurium, & nedum D. Marc. Antonius obligauit bona hæreditaria, ſed voluit teneri de proprio ad eandem perpetuam defenſionem.

Succeſsiueq; eadem D. Heliſabeth de nouo locationem prædictam tacitè multoties renouatam confirmauit, & de nouo conceſsit in affictum eidem D. Marc. Ant. hæredi prædicto pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus quibuſcunq; ſtipulanti, & acceptanti ad penſionem cum facultate ſublocandi ipſis, tamen principali, & fideiuſſoribus, ac alijs obligatis, vt ſupra, & infra remanentibus pro tempore annorum ſeptem inchoandorum die nona Martij pro eadem annua penſione librar. 84. cum eodem pacto francandi infra ſeptennium durante locationè, & qualibet eius prorogatione, vel renouatione, & interim quandocunque, præcedente tamen notificatione per trimeſtre, ante vt in inſtrumento in actis producto.

1617. obijt d. D. Heliſabeth condito prius teſtamento hærede relicto Illuſtr. D. Hermete Gongolo cum ſubſtitutione filiorum, & aliorum plurium, vt in teſtamento in actis producto, & eidem D. Hermeti d. D. Marcus Antonius vſque ad mortem ſoluit penſiones, vt ex receptionibus penes D. Stephanum Deſiderium contra quem fuere commiſſa præcepta, vt exhibeat, & quæ exhibere recuſat, licèt vti hæres Marc. Ant. teneatur ex vulg. cum Io. Bernardino interſit.

1630. 4. Martij d. Illuſt. & Excell. D. Stephanus in vim mandati obtenti à Rota Romana contra D. M. Ant. & Nobiles de Sancto Georgio obtinuit imitti in tenutam medietatis eiuſdem apothecæ, & quidam Ludouicus Mediauacca Barbitonſor habita notificatione de eadem tenuta dixit eſſe conductam per D. Io. Baptiſtam Fortum Barbitonſorem in vim locationis ſibi factæ à D. Mar. Ant. Deſiderio, & recognouit in Dominum Procuratorem d. D. Stephani, & eidem promiſit reſpondere de medietate penſionis.

15. Iunij obijt d. D. Hermes relicto Io. Bernardino Infante eius vnico filio hærede ab inteſtato.

Vltima Octobr. obijt d. D. Marc. Ant. per cuius mortem d. D. Stephanus comparuit coram Perilluſt. & Excell. D. meo, & expoſuit in vim mādati à Sacra Rot. fuiſſe mediate procuratore immiſſum in poſſeſsionem nonnullorū bonorū ſubiectorū fideicommiſſo D. Hieronymi antiqui de Deſiderijs reſpectu aliquorum inſolidum cum d. D. Marc. Ant.

eius

eius fratre tunc viuente, hodieq; per mortem d. D. Marc. Antonij fuiſſe purificatum fideicommiſſum in illius perſonam, narrauitq; d.D.Marc.Ant.condidiſſe teſtamẽtum, dictumq; comparentem hæredem inſtituiſſe, dixitq; ſe fuiſſe creditorem illius hæreditatis in ſumma librarum octuaginta millium, & vltra ex cauſa diuiſionis, & pluribus alijs de cauſis, & ſtante hypotheca, & precario, quod ex nunc reuocauit declarando ſe velle vti remedijs poſſeſſorijs ſibi de iure competentibus petijt, & obtinuit cauſa non cognita tenutam alterius dimidię dd.bonorum, tam vigore teſtamenti d.olim D. M. Ant.quam vigore fideicõmiſsi dicti q.D.Hieronymi antiqui non ſolum copulatiuè, ſed & quatenus opus ſit diſiunctiuè, & prout ſibi vtilius erit proteſtando velle conficere Inuentarium bonorum eiuſdem D.Mar.Antonij.

Quæ cum ad notitiam deuenerint d.Io.Bernardini petijt tolli, & prætenſam tenutam reuocari reſpectu apothecæ ad ſe ſpectantis, & quam eadem D. Heliſabeth vt ſupra cum poteſtate ſublocandi locauit eidem olim D.Mar.Antonio, cum dictus Io.Bernardinus ſit D. & Poſſeſſor, prout fieri debet non obſtantibus clamoribus, & cauillationibus adductis, nam ſi inſpiciamus ius municipale clarum eſt executionem fieri non poſſe ſi tertius compareat, & contradicat, ſed eiuſdem tertij iura debent ſummariè examina-
1 ri, & qui iura meliora habet, debet præferri, vt in *ſtat.ſub rubr.de præcept.facien. confeſſis, & conuic.§.eo autem caſu.*

Et idem eſt ſi inſpiciamus ius commune *tex.eſt in l.à diuo pio in §.ſi ſuper reb.ff. de re iudicata, & ibi gl.& omnes Doct.* dicentes ſufficere ſummariam cognitionem.

*Odofred.nu.*13.dicens quod Iudex debet ſummatim cognoſcere, an res captæ eſſent de bonis condemnati, & ſi reperiat non eſſe d.condemnati debet eas dimittere poſſeſſori, & dicit quod talis cognitio per Iudicem debet fieri ſine libello.

*Alberic.poſt medium Angel.nu.*2.*Caſtr.nu.*8. dicens ſufficere ſummariam probationem per
2 tertium, & pro concordia dicit ſingulare, & quotidianum eſſe, quod ſi tertius poſſeſſor fuit citatus in proceſſu, & in ſententia ſibi præiudicauit, ſecus ſi nõ fuit citatus, vt hic, & concludit, quod proceſſus, & ſententia non præiudicat tertio, vt poſſeſſionem perdat.

Cuman.nu. 3.*in verſ. item victis* dicens poſſeſſionem eſſe ſufficientem impedire licet Victor alleget condemnatum Dominum.

*Imola nu.*15.*verſ.& ex iſta* dicens, quod ſi executio ſit facta, tertius poſſidens poteſt obtinere reuocationem contrario imperio.

Alex.nu. 8. *&* 9. dicens infraſcripta verba; non debet aliquo modo fieri executio contra
3 poſſeſſorem niſi citetur, & audiatur, ergo ſi dicat poſſeſſionem ad ſe pertinere debet cum eo diſcuti, an ad eum pertineat, vel non, dicens omnes communiter tenere, & *nu.* 14.dicit, quod ſi facta eſt executio debet retractari.

*Iaſ.nu.*9.dicens, & ipſe, quod quis non debet priuari ſua poſſeſſione, niſi citetur & audiatur, & melius *nu.*10.*ad fin.* quod etiamſi debitor alienaſſet, & dolo deſijſſet poſsidere ante litem motam, quod nihilominus contra poſſeſſorem debet agi via ordinaria, & idem affirmat *Caſtr.nu.*8.*ad fin.*

*Ruin.nu.*3.dicens Iudicem, qui relaxauit mandatum, non habuiſſe animum priuandi tertium ſua poſſeſsione.

Ita etiam affirmant omnes *DD.* inter quos *Bald.in l.ob maritorũ nu.*2.*C.ne vxor pro marito.*

Et hæc eſt etiam practica, quam ſeruat Alma Roma (vbi aduerſarius deguit per multos annos) vt refert *Lucas Paetus in praxi lib.*8.*in tit.de execut.rei iudic.nu.*10.dicens, quod id naturalis ratio ſuadet, *& ſacra Rot.Seraph.deciſ.*1152.*num.*2.*habetur in deciſ.*237. *par.*2.*in recens.nu.*2.*Marant.par.*6.*de tit.*1.*membro nu.*4.

Nec minus operatur, quod nuncius, vt dicitur retulerit bona fuiſſe Mar.Antonij, nedum quia ex inſtrumentis publicis de contrario conſtat, & eum fuiſſe conductorem cum

po-

Digitized by Google

poteſtate ſublocandi, vt ſup. quo caſu non poteſt refricari in dubium dominium, & poſſeſſionem d. Gongoli *l. ſi quis conductionis, & ibi DD. C. de locat.* ſecundò dum con-
4 controuertitur ſibi nuncio non creditur, vt poſt *Bart. affirmat Tuſch. in ver. tertius concluſ. 85. in fine.*

Pariter non facit, quod de menſe Martij fuerit capta tenuta, quia Gongolus, & eius pater ignorauit, nec ſibi poteſt inferri præiudiciũ, vt affirmãt omnes *DD. in d. §. ſi ſuper rebus.*

Secundò non fuit maturata aliqua rata penſionis Gongoli debita, niſi de menſe Auguſti, & hodie de ea controuertitur, minuſq; d. D. Stephanus aliquid exegit. Tertiò obijt ante dictum tempus D. Hermes, & filius eſt Infans, cui non potuit præiudicari. Quartò d. Ludouicus Mediauacha, qui recognouerat nõ eſt inquilinus, ſed Io. Bapt. Fortus.

Nec facit acclamatio D. Stephani, quod hoc mandatum ſit relaxatum à ſacra Rota Ro-
5 mana, & quod ibi ſit cognoſcendum, quia hæc eſt vanitas ex pluribus, eo quia, talis cognitio ſpectat ad Iudicem exequutorem, vt referunt *glo. & omnes Doct. prædicti*, & benè facit diſtinctio *Caſt. in d. §. ſi ſuper rebus*, dicens, quod executor ſententiæ reiudicatæ in cauſa executionis ſibi aſſumit partes Iudicis in his, quæ non opponuntur contra ſententiã, ſed ſuper bonis in quibus eſt facienda executio, ſecus ſi contra ſententiam, & nemo vnquam de hoc dubitauit.

Hæc enim dixit in hoc articulo, quæ etſi ſint clariſſima, & notiſſima lipis, & tonſoribus hodie tamen à quibuſdam procuratoribus ponuntur in controuerſiam obliti iuramento à ſe ſuſcepto, & quod *omnes morimur, & quaſi aqua dilabimur* maximè hiſce temporibus epidemialibus, & quod Deus dixit *Viduæ, & pupillo non nocebitis; ſi læſeritis eas vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt vxores veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli. Exod. cap.* 22. Audent velle impedire probationes, etiam ſuper filiatione, quæ cum agatur in cauſa ſummaria ſatis probata dicitur ex fide Baptiſmatis, & teſte examinato, licet prætendatur
6 nulliter, nedum ex natura cauſæ cum multi ex ſuprad. Doctorib. voluerint ſufficere iuramentum ad docendum de poſſeſſione, ſed quia agitur cauſa pupilli *ex ſtatuto noſtro de arbitrio D. poteſtatis in cauſis pupillorum, & viduarum §. in quibus cauſis*, vbi dicitur
7 quod nedum ſummariè ſimpliciter, & de facto Iudex debet procedere, ſed de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iuditij, ſola veritate inſpecta leuato velo, & prout ſibi equum, & iuſtum videbitur nulla iuris, & ſtatutorum ſeruata ſolemnitate, quo caſu poteſt iudicare, prout Deus iudicaturus eſſet *Bal. in l. pen. C. de iure delib. Grammat. deciſ. 19. Roland. conſ. 7. nu. 31. & ſeq. lib. 3.*

Non enim erit prohibitum d. D. Stephano agere via ordinaria, prout debet, & affirmant *omnes in d. §. ſi ſuper rebus.* Eo quia interim Infans aget contra obligatos, & forſan excludet d. D. Deſiderium, qui egit cum fratre, qui eum reliquit hæredem, & cuius parum intererat, & maximè quia identitas ex deciſionibus impreſſis fundatur pro maiori parte in reſponſione ad poſitiones facta per d. D. Marc. Antonium.

Et hæc ſaluo, &c.

CONTROVERSIA CII.

Pro Nobili D. Eq. Aloyſio Romantio.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis ſequitur filium, Monaſterium ingredientem, nu. 1.

Sed non procedit, quando voluntas teſtatoris repugnat, nu. 2.

Google

Eo magis ſi non fuit factum inuĕtarium bonorum hereditariorum fideicommittentis, nu. 3. & 29.

Et quando ſubſtitutus eſt vnus de comprehenſis in inueſtitura, nu. 4. & num. 10. & nu. 19.

Plures emphyteotæ poſſunt inter ſe diuidere, relinquere, vendere, alienare, & obligare bona emphyteotica, etiam Eccleſia irrequiſita, nu. 5.

Textus in l. ſtatuis in §. Cornelio felici ff. de iure fiſci declaratur, n. 6. & n. 23.

Si teſtator prohibuit alienationem, incontinenti admittitur ſubſtitutus, ſi grauatus ingrediatur Monaſterium, nu. 7. & nu. 15.

Monaſterium non habetur loco filij, nu. 8. & nu. 14.

Bona Emphyteotica veniunt ſub fideicommiſſo, nu. 9.

Maximè ſi ſit factum à primo acquirente, nu. 11.

Renunciatio iuri de futuro valet, quando extant verba illa (habere poſſit) nu. 12.

Maximè ſi extet iuramentum, nu. 13.

In conditionibus principaliter inſpicitur voluntas teſtatoris, nu. 16.

Quilibet in re ſua eſt moderator, & arbiter, nu. 17.

Filius ingreſſus Monaſterium, non amplius habetur pro filio, niſi ficte, nu. 18.

Aliud eſſe talem haberi, vel pro tali nu. 20.

Monachus minuitur ſaltem minima capitis diminutione mutando familiam, nu. 21.

Cephal. conſ. 126. lib. 4. declaratur, nu. 22.

Monachus etiam quod profiteatur in religione capaci, cenſetur mortuus mundo, nu. 24.

Monachus non debet conſequi à Monaſterio, niſi ea, quæ ad vitæ ſuſtentationem ſunt neceſſaria, nu. 25.

Monachus non poteſt aliquid proprium habere, vt diſponere poſſit, ſed tantum pro vtilitate Monaſterij, & vt ſe ipſum alat, nu. 26.

Deciſio in cauſa de Blanchettis de anno 1632. coram Illuſtriſs. Veroſpio declaratur, nu. 27.

Teſtamentum, vbi teſtator voluit vſufructum deberi Monacho, & ſeu Moniali ad proprium commodum, & nullatenus Monaſterij, eſt nullum, nu. 28.

Petens quod ſibi debetur, non poteſt incidere in pœnam, nu. 30.

Clauſula ſublata, & alia; quod de obreptione, & ſubreptione non poſſit dici, claudunt os parti, & ligant manus Iudici, ne poſſit procedere, nu. 31.

Trebellianica cenſetur prohibita ex prohibitione alienationis, nu. 32.

Adſit Deus, & Virgo.

IN cauſa Perilluſt. Eq. D. Aloyſij Romantij, Excell. D. ex aduersò ſcribens prætendit, primò eum excluſum ab emphyteuſi, viuente R. D. Luca Monacho Oliuetano eius patruele, tanquam in inueſtitura comprehenſo, ſecundò, pariter eum habet excluſum à fideicommiſſarijs diſpoſitionibus olim alterius Illuſtris D. Aloyſij communis

Aui & Illuſt. D. Balthaſſaris de Romantijs eorundem patrui magni, tertiò, ex moleſtijs omnem ſpem hæreditatis Perilluſtr. D. Romantij Patris d. D. Lucæ amiſiſſe ſibi ſuadet, eo quod D. Eques non paruit illius teſtamento, moleſtando ipſum, & R. Sor. Lauram Catherinam Monialem in Monaſterio S. Mariæ Nouæ.

Et ad primum ſupponit emphyteuſim ſequi filium, Monaſterium ingredientem, in tantum, vt R. D. Lucas Monachus, D. Romantij filius, ad cuius fauorem cantat prima inueſtitura conceſſa pro ſe, & filijs, & hæredib. &c. ex pacto, & prouid. etiam ab inteſtato poſſit ſuccedere, eo magis ipſe cum R. D. Lucas, à d. D. Romantio ſit hæres inſtitutus, nec ſibi R. D. Lucæ dixit obeſſe translationem in Monaſterium vti non factam ex facto hominis, ſed Canonis, & legis, accedente ignorantia iuris ſibi competentis, quod in generali renunciatione non comprehenduntur bona emphyteotica, prout nec fideicommiſſo ſubiecta, cum D. Romantius pater ijs omnibus prouiderit, renunciando expreſsè renunciationi per filium ſibi factæ, vt in teſtamento legitur.

Ad ſecundum præſupponit, non operari teſtamentum D. Aloyſij Aui, in quo Monachus ſubſtitutus ſucceſſione priuatur, nec minus teſtamentum D. Balthaſſaris, ex quo Monachus ex lumbis D. Romantij dicitur genitus, iuxtà D. Balthaſſaris fideicommittentis permiſſionem, aliudq; eſſe prohibere, ne bona fideicommiſſaria perueniant ad Monaſterium, & aliud eſt prohibere, ne deueniant ad Monachum.

Ad tertium prætendit Monaſterium bonorum liberorum D. Romantij eſſe abſolutum dominum, tam ratione vſusfructus, quam proprietatis, nec D. Equ. eximi poſſe à pœna priuationis hæreditatis per Breue Apoſt. obtentum, cum ſit fundatum in falſa cauſa, nempè, quod D. Romantius veriſimiliter diſponere de bonis fideicommiſſo ſubiectis noluerit.

Et ad primum de emphyteuſi. Reſpōdetur, & ſi *Innoc. in cap. in præſentia ext. de probation.*
1 *Bald. in conſil. 426. lib. 4. nu. 2. & in authent. niſi rogati C. ad Sen. conſ. Trebel. nu. 12. Bartol. in auth. ingreſſi C. de S.S. Eccleſ. nu. 38. & ſeq. & ibi Caſtr. nu. 27. idem Bald. in c. poſt ceſſionem nu. 14. ext. de probat. Felyn. in d. c. in præſentia nu. 49. & Dec. nu. 294.* relati à *Corbula* ex aduersò memorato de emphyteuſi *in tit. de cauſa priuationis ob mortem ciuilem*, dixerint emphyteuſim ſequi filium, Monaſterium ingredientem, *arg. l. Statius §. Cornelio ff. de iure fiſci*, nihilominus in caſu noſtro non videtur impediri poſſe D. Acto-
2 rem, eo quod ſupradicti non loquuntur, quando adeſt prohibitio expreſsè facta à teſtatore, vt in caſu noſtro, ne bona poſſint ad religionem, tam ratione proprietatis, quam fructuum, etiam momento transferri, quo caſu omnes affirmant, quod bona emphyteotica veniūt in ſubſtitutione fideicommiſſaria eo maximè cum DD. Roman-
3 tius, & fratres patris, & patrui teſtamenta approbauerint, nec fuerint proteſtati velle alio iure ſuccedere, *Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de locat. in §. nunc aliqua. Alex. Tremacinq. & Peregr.* quos vltimo loco refert, & ſequitur *Magon. deciſ. Lucen. 7. nu. 8. Fuſar.*
4 *de fideicom. q. 630. nu. 10.* Addatur quod ſubſtitutus eſt de comprehenſis in inueſtitura *Bald. in l. cum virum nu. 21. C. de fideicom. Caſtr. in l. ſi patroni ff. ad Trebel. & ibi Alex. nu. 15. verſ. limito tamen illud, & in conſ. 19. nu. 8. & 9. lib. 5. Rip. in l. filius famil. §. Diui nu. 91. ff. de legatis primo, Marzar. de fideic. p. 2. q. 10. nu. 22. & poſt Mantic.* & plures affirmat *Fuſar.* in loco de quo ſup. *nu. 11.* & ratio eſt, quia fideicommiſſum eſt inſtitutum fauore eorum, qui ab Eccleſia fuerunt iam approbati, vt in ſpecie *Magon. deciſ.*
5 *Lucenſ. 7. nu. 38.* & facit in puncto, nam plures emphyteotæ poſſunt inter ſe indiſtinctè quocunque titulo, irrequiſita etiam Eccleſia relinquere, & alienare *Bartol. in l. ſi domus §. fin. nu. 3. ff. de leg. 1. & in l. qui Romæ §. duo fratres n. 24. ff. de verb. oblig. Calder.* qui plures allegat *in tit. de loc. conſ. 10. idem Corbula de emphytheuſi in tit. de cauſa priuationis, ob alienationem, limit. 6. per tot. Michel.* poſt alios in *patrocin. 23. nu. 6.* qui atte-

ſtatur

ſtatur hanc eſſe magis communem opin. *Surd. conſ. 384. nu. 12. Gozad. conſ. 20. nu. 9.*
ex hac ratione, quia Eccleſiæ nullum dicitur præiudicium fieri *Fachin. lib. 10. controu.*
iuris c. 50. littera C. Port. conſ. 65. per totum, & nu. 41. vbi atteſtatur de veriori, & non
ſolum dixit procedere inter primos coinueſtitos, ſed ſi fiat alienatio in alios non ſuc-
ceſſuros, dummodo ſint de comprehenſis in inueſtitura, etiam ſi fiat in remotiorem
agnatum *Amad. de Ponte in tract. de laudimio q. 12.* dicens, non videri alienatum, quod
in agnatorum corpore conſeruatur *Hieron. Zachar. & Io. Guttius in addit. ad Clarum q.*
14. in verbo emphyteuſis Maur. Burgius in tract. de laudimio p. 2. inſpectione 1. n. 20. & ſeq.
Laderch. conſ. 40. nu. 14.

Et idcircò in caſu noſtro non crederem facere ad propoſitum *tex. in arg. alleg. in l. Statius in*
6 *§. Cornelio felici ff. de iure fiſci*, vbi ſi hæres inſtitutus fuit grauatus reſtituere hæredita-
tem ſuam poſt mortem Cornelio Felici, & bona omnia damnati, ſeu deportati hære-
dis ante mortem ſint confiſcata, tranſibunt in fiſcum, etiam ſi ſint ſubiecta fideicom-
miſſis, & per fideicommiſſarium à fiſco vendicabuntur, eueniente tempore mortis na-
turalis ipſius hæredis, & ſic *tex.* apertè loquitur quando fideicommiſſum relictum eſt
in diem mortis, ne cedat ante diem mortis naturalis, & propterea *Bart. & alij* dixerunt
ibi, quod ſi inſtitutus rogatus de reſtituendo poſt mortem teſtatoris intret Monaſte-
rium, non debet ſubſtitutus admitti; qui caſus valdè differt à caſu noſtro, vbi teſtator
expreſsè excluſit Monaſterium cum expreſſa alienationis prohibitione, ac ordinatione
fideicommiſſi, etiam viuente grauato, ibi in illis verbis, in infinitum, & ſemper exclu-
dendo Monaſterium, eo quod in fideicommiſſo facto in caſu mortis per trãslationem
bonorum in Monaſterium, tunc dicitur ſucceſſor legitimus, & nihil reſultat, quod ſit
contra naturam fideicommiſſi, cuius conditio non adimpletur, niſi ſequuta morte na-
turali grauati, ſed in caſu noſtro conditio alienationis purificatur per translationem
bonorum in Monaſterium, & ſtatim eſt locus ſubſtituto ad excluſionem ſucceſſoris le-
gitimi *Alex. conſ. 23. n. 3. verſ. ſed præmiſſis non obſtan. vſq. ad fin. lib. 1. Boſ. in pract. crim.*
in tit. de bon. publ. nu. 42. verſ. ſed in puncto iuris, nec illud eſt contra voluntatem teſtato-
7 ris, ſi quis non vocauit ſubſtitutum, niſi poſt mortem grauati, ſecus eſt in caſu noſtro,
vbi teſtator fideicommiſit in caſu alienationis, & ſic non expectatur mors, ſed alij de
agnatione ſubſtituti admittũtur *l. cum pater §. libertis ff. de legat. 2.* & ſic affirmant *DD.*
allegati ex aduersò, & reſpectu emphyteuſis, & reſpectu fideicommiſſi; loquuntur ergo
quando fideicommiſſum fuit factum ſolum in caſu mortis, & non alienationis, & ſic
declaratum fuiſſe *textum d. §. Cornelio* affirmant plures *DD. relati à Peregr. in tract. de*
iure fiſci lib. 5. tit. 1. nu. 98. vbi quod ſtatim publicatis bonis delinquentis, alij de fami-
lia poſſunt vendicare.

Addatur, quod d. R. D. Lucas tempore euenientis caſus erat Monachus, & ſic excluſus
tempore delatæ ſucceſſionis *Rom. conſ. 231. nu. 1. Alex. conſ. 91. nu. 5. verſic. oſtendatur*
etiam lib. 1. Crauet. conſ. 925. nu. 2. lib. 5. huiuſmodi enim incapacitas impedit effectum
ſucceſſionis, perinde, ac ſi ille, qui eſt inhabilis mortuus fuiſſet *Rot. deciſ. 515. nu. 1. p.*
1. diuerſor. & qui eſt excluſus non poteſt alium excludere *Honaed. conſ. 2. nu. 25. & 50.*
lib. 2. nec exinde fiet præiudicium Monaſterio cum nihil ei detrahatur, cum aliquod
ius non haberet ex perſona excluſi.

Nec facit, quod R. D. Lucas vti filius, ſit comprehenſus in inueſtitura, & qui cum ſit ex pa-
cto, & prouidentia debeat ſuccedere, quia non tranſit ſub nomine hæreditatis, ſed ex
beneficio Eccleſiæ, quia *Bart. primo in allegat. l. ſi patroni ff. ad ſen. conſ. Trebel.* videtur di-
8 cere, quod emphyteuſis poteſt particulariter legari, etiam, quod non veniat in reſtitu-
tione, imò ipſe *Bart. in auth. niſi rogati*, dicit quod nulla lex eſt in mundo, vel decreta-
lis, quæ dicat quod Monaſterium habeatur loco filij, & declarat *tex. in d. cap. in præ-*

ſtntia de probat. vt diſponat, quod habeatur loco hæredis, & non filij, nec ipſe in *l. iuſiurandi in* §.*ſi liberi ff.de oper.libert.Anchar.conſ* 319.*Grat.conſ.*22.*num.*19.*lib.*1.*Ruin.conſ.*43.*& Gabr.*omnium relator in allegat. exaduersò *concl.* 2.*num.* 44.*&* 45. obſtant quia, & ſi dicant, quod pater non poteſt præiudicare vni ex filijs, pro quibus recepit emphyteuſim, nihilominus *illi, & Gabr.* ipſorum relator limitat pluribus modis, nempe quando filio excluſo ab emphyteuſi fuit relictum in recõpenſam tãtundem, *vt ibid. concl.*2.*nu.*52.*vbi Angel.Barbat.Curt.Crot.& Gozadin.* allegat; item limitat quando filius fuit hæres patris, vt ſupra dixi *nu.*57. ex his enim videtur vanum diſputare, an ſpectet emphyteuſis ad filios, etiam ſi non ſint hæredes, quæ qualitas clarè, apparet in d.R.D.Luca, ex facto enim præſupponuntur bona Manzolini eſſe emphyteotica Eccleſiæ S.Syluestri de Nonantula, & conducta per DD.Balthaſſarem, & filios d.D. Aloyſij pro ſe ſe, & eorum, & cuiuslibet eorum filijs hæredibus, & deſcendentibus in perpetuum de anno 1575. 17. Auguſti.

Et bona S.Mariæ in Strata eſſe emphyteotica Abbatiæ Eccleſiæ dicti communis, & fuiſſe
conducta à D.Aloyſio auo, & filijs, & hæredib.de anno 1571.12. Ianuarij, & bona
9 Fiaccalcoli pariter fuiſſe conducta in emphyteuſim per dictum D, Balthaſſarem, & nepotes ab Abbat.S.Stephani de Bonon.de an. 1577. 19. Iunij, quo caſu omnia venire ſub fideicommiſſaria diſpoſitione nullus repetitur, qui controuertat, nam primo hæreditates dd.filij D.Aloyſij, & D.Balthaſſaris nepotes adiuerunt, nulla facta proteſtatione, *Io. Andr. in addit.ad Spec.in* §.*nunc aliqua de locato, Alex. Trentacinq. & Peregr.* quos nouiſſimè allegat *Fuſar.de fideicommiſſ.q.*630.*nu.*16.

Secundò, quia Perilluſt.D. Eques eſt de comprehenſis in inueſtitura, quo caſu ſubſtine-
10 tur fideicommiſſum, ſic *Alex.poſt Dinum, & Bart.Io. Andr. Nicol. de Neap.* & alios diſtinguit *Alex.conſ.*19.*nu.*8.*&* 9.*lib.*5. & eſſe notabilem limitationem dixit *Caſt.in l. ſi patroni ff.ad ſen.conſ.Treb.n.*2.*vt poſt Rimin.ſen.conſ.*139. dixit *Mantic. de coniect. vlt. volunt.lib.*7.*tit.*9.*nu.*5.qui loquitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, & poſt *Anchar. dixit Sim. de Prat. de interpret. vlt. volunt. in lib.*3.*dubit.*5.*ſol.*3.*num.*4.*fol.* 351. & poſt *Alex. Trentacinq. Intrigliol. & Magan. dixit Marc. Ant. Peregr. in repet. cap. in præſentia ext. de probat. num.* 88. qui plures allegat *Fuſar. in d. q.*630.*num.* 11.*& in q.*631.*num.*3.*& nu.*7.

Tertiò, quia ſumus in fideicommiſſis factis à primis acquirentibus, vt affirmat *Fuſar. d.q.*
11 630.*nu.*13.

Ex his enim ſatis reſponſum dicitur ad conſultum exaduersò vſque ad verſic. nec obſtat quod D. Lucas.

Nec facit id, quod dicitur, quod Monachus in renunciatione à ſe ampliſſimis verbis facta, non potuerit ſibi præiudicare, eo quod agitur de iure de futuro, nec præſumatur ſcientia, nam vt ait *Curt.*exaduersò allegatus *in l.*1.*C.de pact.nu.*20.*&* 21. allegationes per *DD.*adductæ, & per eum memoratæ *nu.* 19. ſunt debiles, nec ſuſtinentur, & renun-
ciationem iuri de futuro valere, quando extant illa verba, habere poſſit, vt in caſu no-
12 ſtro dixit *Gregor.XV.in deciſ.*192.*nu.*2.*Pereg.de fideic.art.*52.*nu.* 32. *verſ.idem eſt ſi dictum fuiſſet, Surd.* plena manu in *conſ.*267.*nu.*24.25.*&* 26. vbi voluit poſt plures, verba generalia referri ad teſtamentarias diſpoſitiones, vt in puncto noſtro quando quis renunciat omni iuri, quod quis habet, vel habere ſperat, & ad præſumptam ignorantiam, vt præſumatur in filijs, & deſcendentibus, qui poſſunt ſuccedere ab inteſtato ex *Seraphin.deciſ.*963.*nu.*7.

Reſpondetur primo, quod adeſt iuramentum, vt conſiderat *Gratian. in diſceptat.cap.*788.
13 *nu.*13. Secundo extant expreſſa verba renunciationis hæreditatum auitarum, & aliorum aſcendentium, & collateralium, de quibus verbis latè habetur per *Tiraq. in repet.*

l.ſi vn-

l.ſi vnquam C.de reuoc.donat.in præfat.num. 144.*& ſeq.* ſed in hoc non videtur inſiſten-
dum, licet cum *Maſtrilo dec.*65.*nu.*4.*& Fuſar.q.*430.*nu.*8.poſſem dicere ſaltem renun-
ciationem eſſe ſeruandam, & ſic fuiſſe iudicatum in conciſtorio Siciliæ, ſed quia ius
metimur ex deicommiſſis DD. Aloyſij, & Balthaſſaris ſeniorum, in tantum vt non oc-
currat diſputare circa renunciationes à Monacho, & Moniali factis.

Quod autem Monachus, & Monialis ſint excluſi à fideicommiſſarijs diſpoſitionibus, ver-
ba ſunt clara in teſtamento D. Aloyſij, ibi, & vlterius prohibuit dicta bona poſſe, vel
debere in religionem tàm ratione proprietatis, quàm fructuum, etiam momento tranſ-
ferri, & in teſtamento D. Balthaſſaris ibi declarans appellatione filiorum Eccleſiam,
aut Monaſterium minimè contineri.

Nec faciunt conſiderata exaduersò, quod à ſtatuto ad vltimas voluntates valeat argu-
mentum, & quod ſtatutum, ſeu lex diſponens, quod ingrediens Monaſterium ſtatim
ſucceſſione priuetur, tanquam contra libertatem Eccleſiaſticam, & caritatem condi-
tum nullius ſit roboris, & ideò nullius roboris ſit diſpoſitio, volens quod inſtitutus,
ſeu ſubſtitutus Monachus ſtatim hæreditate priuetur, nam primo *tex.in d. cap. in præ-
ſentia ext.de probat. & in authen. in tit. de ſanctiſs. Epiſcop. §.ſed hoc in præſenti* non di-
14 cunt, quod Monaſterium habeatur loco filij, nec hæredis, ſed quod conditiones ſi nu-
pſerit, ſi habuerit liberos, & ſimiles appoſitæ in perſona inſtituti ad facien. locum ſub-
ſtituto tolluntur, & habentur pro non adiectis, ſi inſtitutus intrauerit in Monaſterium,
ne timore reſtitutionis faciendæ tollatur, à vita contemplatiua, vt dixit *Felyn.in alleg.
c.in præſentia*, & hæc fuit quæſtio diſputata per *D. Thomam de Thomaginis in quæſtione
incip.Paterfam.centum*, & refert, & ſequitur *Io.Andr.in rubr.de ſt.Monac. circa medium*
pater .n. ibi reliquit centum filiæ ſi nupſerit, & ſi ingrediatur Monaſterium quinqua-
ginta tamen, intrando Monaſterium habebit centum, nè retrahatur à religione, vt et-
iam aduertit *Dec.narrato conſ.*674.*nu.* 2.dicens, *cum Ant.de Butr.* iſtud eſſe priuilegium
conceſſum Monaſterio *Dec.* tamen ibi poſt *Felyn.Rom.Rot.& Alex.* allegatos dixit arti-
15 culum eſſe diſputabilem ex ijs, quæ dixit in *d.c.in præſentia, vbi nu.* 64. *in verſ. contra-
rium* dixit per ingreſſum Monaſterij non excludi ſubſtitutum, & poſt *Bal.Fulg.& alios
dixit*, quod hæc opin.eſt multum æqua, & quod in vſu ita ſeruatur, & propterea cum
eod. *Bal.Imol.Salic.& Flor.& Barbat.* dixit teſtatorem poſſe derogare diſpoſitioni *d.c.
in præſentia*, idq; confirmat pluribus rationibus, primo quia non eſt veriſimile, quod
ille, qui zelo Dei ad religionem concitatur, retrahatur ex eo, quod fideicommiſſum
in ſubſtitutum transferatur, & cum eod. *Bal.* inquit, quod leuis ratio videtur reijciendi
d.conditionem, ne à vita contemplatiua remoueatur, eo quod ingrediens religionem
renunciat ſæculo, & bonis, & perpetuam vouet paupertatem, ſecundo dixit, quod ta-
lis ingrediens religionem nihil plus, vel nihil minus eſt habiturus, ſiue ſit locus fidei-
commiſſo, ſiue non, & inferius in *verſ.ſed mihi* nullo dixit non conſonare, quod con-
16 cedatur prærogatiua Monaſterio contra voluntatem teſtatoris, quoniam in conditio-
nibus primo voluntas teſtatoris inſpicitur, & idcircò concludit, omne priuilegium,
quod conceditur Monaſterio intelligi dummodò voluntas teſtatoris non repugnet,
ſubiungens, valdè durum eſſet, quod bona diſponentis contra eius voluntatem Mo-
naſterio acquirerentur, & cum *Aretino* dixit non poſſe retrahi à religione, ille qui iam
religionem profeſſus eſt, & demonſtrat non poſſe conſiderari rationes turpes ſi per te-
ſtatorem excludatur Monaſterium, & in hac opinione reſidet *Dec.vſq; ad nu.*65.quare
eius, & ab eo allegatorum doctrina non obeſt D.Eq.fideicommiſſario agenti ex ſubſti-
tionib. *Soc.verò in conſ.*269.*lib.*2. & alij loquuntur in legato facto filiæ minoris valoris
ſi ingrediatur Monaſterium, qui caſus eſt multum differens à noſtro, cũ Monachus, &
Monialis tali caſu non habeant voluntatem teſtatoris, ita in diſputatione ſuſtinuit *La-*

ceb. de Beluiſ. in d. §. ſed & hoc in præſenti, in auth. de ſanctiſs. Epiſc. eo quod nemo inui-
17 tus cogitur benefacere, & quilibet in re ſua eſt moderator, & arbiter, & quia voluntas
teſtatoris omninò ſeruanda eſt *Mant. de coniect. lib.* 11. *tit.* 7. *nu.* 18. *dicens nu.* 19. quod
ſolus Papa, non tamen ſine cauſa poteſt diſponere contra teſtatoris voluntatem, ſub-
iungens, quod iniquum eſſet tollere liberis hominib. liberam bonorum ſuorum diſpo-
ſitionem, ſufficiat enim allegare *Menoch. de præſump. lib.* 4. *præſumpt.* 83. *à nu.* 1. *ad nu.*
26. vbi nedum reſpondet abundè rationibus, & Doctoribus allegatis, ſed & alijs, qui
poterant pro contraria parte allegari, & *in fine dicti nu.* 26. dixit veram eſſe ſententiam
eorũ qui ſcripſerunt permiſſum eſſe teſtatori excludere Eccleſiam, quando apparet, vt
in caſu noſtro, talem eſſe teſtatoris voluntatem, nam teſtatores religiones excluſerunt,
ita vt nec momẽto gaudere poſſint, & melius *numeris ſequentibus* voluit etiam operari
ſi non verbis expreſsis, ſed coniecturis poſsit deſumi talem fuiſſe teſtatoris volunta-
tem *Ioſeph. de Seſſe deciſ.* 30. *nu.* 53. qui in fortiorib. terminis reſpondet illi rationi; ne-
quis retrahatur à religione, cum id non ſit credendum de viro cupido religionis.

Et poſt plures *textus*, & rationes *Hoſt. Io. And. Bal. Caſtr. Cum. Fulg. Curt. Cran. Ripam, Cal-
can. Couar. Oſaſch. Odd. Franch. dec.* 29. *nu.* 7. omninò videndum de magis communi at-
teſtatus eſt *Peregr. in tract. de fideic. art.* 23. *nu.* 70. *verſ. ſed iterum*, quæritur quid ſi te-
ſtator expreſsè, & poſt alios de magis communi *Gutier. in quæſt. Can. lib.* 1. *c.* 32. *nu.* 19.
& nu. 26. dicens cum alijs eſſe veriſſimam, & receptiſsimam opinionem *Gratian. in di-
ſcep. c.* 305. *nu.* 9. *Ceualos*, qui docet veriorem, & receptiorem eſſe ſententiam *in com-
munib. contra communes q.* 193. *nu.* 2. *verſ. communior, & nu.* 10. 11. *&* 12. dum teſta-
tor, vt hic ſe declarauit *Borel. conſ. ſeu contr.* 17. *nu.* 31. *& ſeq.* vbi allegat optimas ra-
tiones videndas, *& conſ.* 33. *nu.* 102. *& ſeq. Padil. in l. cum acutiſſimi C. de fideicom. Fu-
ſar.* qui vltra 40. *Doctores cum* 4. *deciſionib. allegat. in q.* 429. *nu.* 18. & poſt longam di-
ſputationem *nu.* 25. dixit iſtam eſſe veriorem, & ſic ſeruari in praxi *Odd. de compend. in
6. par. in rubr. an legitimi tantum nu.* 26. *ad fin.* vbi habentur plures demonſtratiuè ad
oculum rationes, & id approbauit *Rota* penes *Cabal. deciſ.* 417. *per totam* nullaq; lex,
aut authoritas reperitur, quæ in puris terminis noſtris velit teſtatorem non poſſe ex-
preſsè excludere Monaſterium, alias deſtrueretur diſpoſitio, in §. *diſponat in auth. de
nuptijs*, & aliæ rationes ſuperius adductæ, eò quod Controuertentes loquuntur in lon-
gè diuerſis terminis.

Nec facit, quod D. Balthaſſar poſt declarationem appellatione filiorum ſuorum, Eccle-
ſiam, aut Monaſterium minimè contineri addiderit, ſed solùm filios maſculos ex pro-
prijs lumbis genitos comprehendi in conditione, & diſpoſitione, in tantum, vt Mo-
nialis, & Monachus ſint ex proprijs lumbi geniti.

Nam primo, & ſi dicantur filij, attamen hæc filiatio dicitur ficta, ſeu legitima, & ciuilis
18 non autem naturalis, vt ait poſt *tex. in d. c. in præſentia, & in d. §. ſed & hoc in præſenti
Mareſcot. var. reſol. lib.* 3. *c.* 21. *num.* 69. *&* 70. atque ita dici non poteſt, quod ſint filij ex
proprijs lumbis, imò de legitimo matrimonio procreati, & verba teſtatoris intelligi
debent in caſu verò, non autem ficto, vt aduertit *Menoch.* poſt *plures in lib.* 4. *de præ-
ſumpt.* 83. *num.* 28. *verſ. attamen, & num.* 29. vbi ſuſtinet, cum alijs, nec Monaſterium
haberi loco filij *Dec. in d. c. in præſentia nu.* 64. *Fuſar. d. q.* 429. *nu.* 27. *&* 28. *& ſeqq.* vbi
diffuſiſsimè, & cum tali opinione tanquam veriori, & receptiori dixit tranſire, & *nu.*
48. voluit vna cum *Boer. deciſ.* 354. *nu.* 7. & pluribus, Monaſterium dici excluſum,
quando alter filius teſtatoris eſt ſubſtitutus, vt in caſu noſtro dicens *nu.* 49. exiſtima-
19 re temerarium eſſe in iudicando, & conſulendo recedere à d. opinione, quodque poſt
plures affirmat *Mareſcot. var. reſol. d. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 53. vbi cum pluribus alijs dixit
neminem reperiri, qui contradicat *Put. in deciſ.* 53. *ſecundum nouam impreſſionem n.* 2.

lib.

Digitized by Google

*lib.1.Franc.d.deciſ.29.nu.8.Odd.de compend.q.6.in rub. an legitimus tantum nu. 21. limit.9.Alex.Galuanus nouiſs.in l.Gallus ff.de lib. & poſth. in ver. poſt mortem meam propè nu.*40.& quando diceretur Monaſterium haberi pro filio, Reſpondetur aliud eſſe ta-
20 lem, & aliud haberi pro tali, vt per *gloſ.in l.merces ff.de verb.ſignif.*

Et licet ex prædictis non videatur neceſſe reſpondere,an per ingreſſum religionis Mona-
chus capite minuatur, quod exaduersò negatur,id tamen ſuſtinendum eſſe puto poſt
longam diſputationem ex alleg.*per Bar.in* §.*illud quoque num.4.in auth. de Monachis,*
vbi ſic concludit, ſed veritas videtur, quod Monachus minuatur ſaltem minima capi-
21 tis diminutione, quando mutat familiam, vt not. *Gl.in l. ſi ex cauſa* §. *nunc videndum*
*ff.de minorib.*nec obſtat quod ſuccedat, vt ſuus, nam & emancipatus ſuccedit,vt ſuus,
& tamen minuitur minima capitis diminutione, ita etiam videtur affirmare *gloſ. in d.*
auth.de Monachis in ver.mutatione Innoc.in d.cap.in præſentia nu. 7. Capitis enim dimi-
nutio eſt prioris ſtatus commutatio, facto hominis interueniente *l. 1. iuxta gl.ff. de ca-*
pitis diminutione, ita affirmant *Aret.nu. 1. & alij in* §. 1. *Inſt. de capitis diminutione,* &
quod mors ciuilis per ingreſſum religionis, & profeſsionem æquiparetur morti natu-
rali dixit *Honded.conſ. 62.nu. 49. lib.*1. ſed in hoc ex ſupradictis non inſiſto quamuis
*Lapus alleg.*101. alio modo loquatur.

Nec dicatur aliud eſſe prohibere, ne bona fideicommiſſaria perueniāt ad Monaſterium,
22 vel ad Monachum tranſeant *ex Cephalo conſ.526.nu.61.lib.* 4. quia Ibi diſputatur de
intelligentia vnius *ſtat. Ferrarien.* diſponentis, quod bona volentis ingredi aliquod
Monaſterium applicentur eis qui ab inteſtato eſſent ſucceſſuri, vt *nu.*10. ibi.n. *Cepha-*
lus conſiderat ſtatutum prædictum non valere, vt *nu.* 57. ſecundò conſiderat. ſtatu-
tum loqui de bonis ingredientium, non autem de bonis non ingredientium, hic
autem agitur de bonis ingredientium, cum eſſent ingreſsi, ergo retorquetur, &
ſic vt ipſe *nu. alleg.* 61. affirmat ſtatutum non loqui de bonis peruenturis ad ingreſſos
de quib. loquuntur teſtatores noſtri, & idem eſſe dixit *Borel.conſ.17.nu.*33. imò patet
ad ſenſum,nullam diuerſitatis rationem poſſe allegari.

Et licet ſupponatur ad vitam Monachi,& Monialis bona fideicommiſſaria retineri poſſe
23 *ex tex.in d.l.Statius florius* §.*Cornelio felici ff.de iure fiſci* ſuperius ſatis declarato, & alijs
adductis reſpondetur non procedere quotieſcunq; teſtatores voluerint, nedum bona
permanere in familia, ſed expreſsè excluſerint Monaſteria ad *Peregr. in d. tract. de*
fideic.art.28.nu. 83. dicens id procedere, etiam ſi teſtator non ſpecialiter expreſsiſſet
de excluſione Monaſterij, & poſt *Couar. Pariſ. & Molinam* dixit *Ceualos in communib.*
contra communes d.q. 193. *in fine*, dicens: Quod ſi aliter diceretur, ſupprimeretur, &
aboleretur memoria Teſtatoris, nec nomen, nec arma apparerent durante Monachi
vita, *Intrigliol.de ſubſtitut.cent.3.nu.42. Mareſcot.* quicum *Oddo* putat hanc ſententiam
eſſe indubitabilem, dicens præciſa verba; quilibet Monachus etiam ſi profiteatur in
24 Religione capaci, quoad conſeruationem familiæ mortuus eſſe cenſetur, cum ab eo
familia conſeruari non poſſit, ſed potius ex eius ſucceſſione familia ſupprimitur, &
multas alias rationes adducit *d.lib.3.var.reſol.cap.21.nu.82.ad finem*, & ſic dici non
poteſt dicta bona quodammodo videri eſſe in familia,cum Monachus, iuxta permiſſio-
nem Teſtatoris illis vtatur, nam deſijt eſſe de familia, vt ſupra.

Secundo, non poteſt dici, quod Monachus vtatur, & fruatur bonis prædictis, nam, aut loquimur de vſufructu formali, aut de cauſali, aut de quadam participatione commodi, & emolumenti prouenientis ex ipſis bonis exiſtentibus pænes Monaſterium, primò caſu non videtur agi poſſe de vſufructu formali, qui formam ſeparatam habet à proprietate, nam fideicommiſſarius, ex bonis fideicommiſſo ſubiectis, fructus percipit Iure Dominij, *l.ſolum*, §.*meum ff.ex diuerſo, in principio, ff. de rei vendic. Peregr. de*

fidei-

fideicommiſſis art. 49. *nu.* 88. Secundò caſu ſi agimus de illo Vſufructu, qui cum pro-
prietate veluti cum ſua cauſa reſidet, & tunc ſicut dominum eſt abdicatũ à Monacho,
& in Monaſterium penitus translatũ, ita & ius fructuum, *l. ſi cum argentum, §. fundus,*
ff. de except. rei iudic. l. cum in fundo, & ibi Doctores, ff. de iure dotium, l. ſi ita ſtipulatus, §.
Titius, ff. de verb. oblig. Innocen. in d. cap. in præſentia, nu. 6. extra de probat. in tertio caſu
25 circa vtilitatem, quàm percipere poteſt Monachus non eſt habenda in conſideratione,
cum Monachus non conſequatur à Monaſterio, niſi ea, quæ ad vitæ ſubſtentationem
ſint neceſſaria, & ea capit tanquam alimenta ſibi à Monaſterio debita *Surd. de alimen-*
tis tit. 1. quæſt. 75. nu. 1.

Secundò, quia ea non percipit tanquam propria, licet ſibi debeantur, notatur *in cap. per*
tuas, vbi Belemera nu. 4. extra de maior. & obedientia, eo quia per profeſſionem abdica-
uit à ſe omnem potentiam habendi, & acquirendi, *vt not. in auth. ingreſſi, C. de Sacroſ.*
Eccleſijs, & ſi aliter diceretur, daretur Monachus proprietarius, quod omni iure exclu-
ſum videtur *cap. cum ad Monaſterium ext. de ſtatu Monachorum, & ſic Innoc. III. ſcripſit,*
prohibemus diſtrictè in virtute Obedientiæ ſub obteſtatione Diuini Iudicij, ne quis Mona-
chorum proprium aliquo modo poſſideat, ſed ſi aliquid proprij habet incontinenti reſignet, ſi
verò monitus non reſignabit expelletur, & ſi tempore mortis proprium pœnes eum reperietur
26 *in ſignum perditionis, extra Monaſterium in ſterquilinio ſubteretur,* quod notat poſt alios
Abbas in cap. 2. de ſtatu Monachorum, dicens: Quod veri Religioſi poſſunt peculium, ſeu
adminiſtrationem peculij ex licentia Abbatis habere, ſed tantum pro vtilitate Mona-
ſterij, vel alendi ſeipſos, ſecus autem, vt diſponant ad libitum, quia nedum Abbas,
ſed nec Papa poteſt concedere, & ſic Monaſterium, & non familia, quæ à Teſtatori-
27 bus fuit conſiderata non conſeruaretur, vt diximus, nec facit *Deciſio de anno 1632.*
Eminentiſs. Veroſpij in cauſa de Blanchettis, quia in caſu ſuo nõ apparebat excluſio Mo-
naſterij ex voluntate Teſtatoris, imò retorquetur cum ad excluſionem Monaſterij di-
xerit ſufficere coniecturas voluntatis Teſtatoris *ante verſ. quo verò ad alteram coniectu-*
ram, in caſu verò noſtro adeſt expreſſa Monaſteriorum excluſio, & in caſu *d. deciſionis*
non legitur prohibitio alienationis, & inſtituti erant extranei, & Monachus de quo ibi
eſt Doctor, & id replicatur in duabus ſequentibus in eadem cauſa, quæ ſi conſideren-
tur decidunt contra aduerſarios ſtante, nempe voluntate declarata Teſtatorum, quæ
ibi admittitur ſufficere ad excluſionem Monaſterij.

Non etiam prætereundum credo poſſe dici de nullitate Teſtamenti D. Romantij in ea
parte vbi voluit, quod vſusfructus relictus Monacho, & Moniali intelligatur, & ſit re-
lictus eiſdem, & cuilibet eorum ad proprium illorum commodum, & nullatenus Mo-
naſteriorum in quibus ſunt profeſſi, ita vt ſine manu, medio, licentia, & mandato ſupe-
riorum, nulloq; Iuris, nec Statutorum, nec Canonum ordine ſeruato poſſint guber-
nare, & adminiſtrare, & redditus, & prouentus percipere, exigere, &c. nam primo eſt
de directo contra Votum paupertatis, contra diſpoſitionem *Canonum,* & ad verè retra-
hendum eos à vita contemplatiua. Et idcircò *Bart. in auth. excipitur, ff. de bonis q. libe-*
ris nu. 1. dixit quod ſi relinquatur Monacho ſub conditione, ne quæratur Monaſterio
id continere impoſſibile, & repugnantiam, cum Monachus non poſſit habere aliquid,
& melius in *l. in alienum, ff. de hæred. inſtit. nu. 1. & in quæſt. 12. per totam, Abbas in d. cap.*
2. in col. 3. verſ. ſed vltra Doctores, nec dicatur cum *Bartol. in d. authent.* quod verba ex-
cluſionis debent intelligi, quando relinquo Monacho ſub hac conditione ne quæratur
Monaſterio, hoc eſt, quod Monaſterium patiatur illum habere eo modo, quo poteſt
conniuentibus oculis, quia id in caſu noſtro non poteſt intelligi, cum voluerit D. Ro-
mantius ſine medio, licentia ſuperiorum Monachum, & Monialem conſequi poſſe; ſe-
cundo talis permiſſio debet eſſe in caſu licito, vt in diſpenſatione ad pios vſus, *vt Abb.*

ibi

ibi affirmat ſubiungens poſſe etiam conuerti in vſum veſtimentorum, & librorum, quo caſu aliqua vtilitas Monaſterio acquiritur, quia à ſimili onere releuatur, & *Angel. in d. auth. excipitur nu.* 3. dicit quod ſi Abbas non habet Vſumfructum non poteſt dici adminiſtrator, *Cuman. & Caſtr. in l. Lutius, §. tres hæredes, ff. ad Trebellian.* vbi *nu.* 3. dixit nullam eſſe diſpoſitionem, niſi quando conuertatur in cauſam in quam Monaſterium teneretur, *Bald. in cap. ſi Clerici, extra de Iud. num.* 5. *& in l. vnica, C. de his, quæ pœna nomine relinquuntur, nu.* 43. *verſ.* 7. *Sũmiſtæ inter quos Ang. in verbo Monaſterium nu.* 11. *& Silueſter, in verbo, Religio* 7. *nu.* 5. *Armilla, in verbo, Monachus nu.* 15. *imò Ioan. de Imola in l. ſi alienum, ff. de hæred. inſtit.* ſuſtinuit per plures rationes ſimilem diſpoſitionem non valere, facit *Gloſ. in cap. inſinuante in verbo, vt in domo propria,* dicens, quod talis conditio ne quæratur Monaſterio eſt contra ſubſtantiam Monachatus, quod & aduertit idem *Bald. in d. l. vnica, nu.* 44. *ibi item quoniam regulæ Monachalis infringeretur ſi Monachus haberet proprium,* & ideò crederem, & Monaſterium Monialem, & Monachum eſſe excluſos, & eſſe locum reſpectu bonorum liberorum, quoad vſumfructum fauore RR. Monialium Sanctiſſimi Corporis Chriſti, SS. Bernardini, & Marthæ, & Conuertitarum vocatarum ad formam Teſtamenti d. D. Romantij, ita aduertunt *Gloſ. in verbo de omni, Alberic. Caſtr. in d. §. tres fratres, & Bart. & Bald. in locis ſuperius citatis Armilla in d. verbo Monachus, num. allegato.*

Quo verò ad deductiones erit in facto aduerten. legitimam in caſu noſtro non eſſe quotam hæreditatis, eo quia D. Aloyſius Auus Actoris, & Reorum filijs reliquit ſcuta

29 quingenta pro quolibet pro portione legitimæ, & ipſi fuerunt Patris hæredes ſimpliciter, abſque confectione inuentarij *Angel. in l. Papinianus §. ſi conditioni ff. de inoff. teſt. Surd. deciſ.* 316. *nu.* 15. qui cum alijs dicit præſumi etiam bona fuiſſe ſubtracta, & *vulg. eſt* hæredem non poſſe venire contra factum defuncti *vulg. l. cum à matre de rei vendicatione.*

Nec dicatur, quod Monaſteria debeant conſequi non ſolum vſumfructum, ſed etiam

30 proprietatem cum D. Laurus pœnam caducitatis, cum incurrerit contraueniendo D. Romantij voluntati, eò quod non potuit teſtator imponere pænam hæredi petenti, quod ſibi debetur ex hæreditatibus, & fideicommiſſis antiquorum, nec tali caſu pœna committitur *Caſtr. in d. §. tres fratres Soc. ſen. conſ.* 115. *n.* 30. *&* 31. *pariter lib.* 1. *Peregr.* exaduersò adductus in *tract. de fideicom. art.* 35. *nu.* 6. *&* 7. dicens prohibitionem, & pœnam incurri, quando malo animo quis moleſtaret *Surd.* autem *in alleg. deciſ.* 194. loquitur de moleſtijs de facto, & malo animo, nam Capitaneus Federicus, & Iulius ibi nominati ſtatim mortuo teſtatore voluerunt bona mobilia includi in ſcrinijs, & capſis, earumq; claues deponi pœnes tertium, donec eſſet factum inuentarium ſibi prohibitum, & ſic priuata fuit hæres vſu bonorum per multum tempus, vt *nu.* 12. Secundo. Item Capit. Federicus cum vxore, & tota familia ingreſſus fuit de facto domum hæreditariam, & eam continuò habitauit, donec durauit vſufructus, vt *nu.* 14. nec ipſe D. Laurus, & poſt eum filius metu pænæ ſibi comminatæ in præcepto de non moleſtando prædictos vſufructuarios quandocunq; & qualitercunq; de iure, vel de facto non eſt retrahendus à petitione dd. fideicommiſſorum, nam tale præceptum non comprehendit hanc moleſtiam iuſtam, & legitimam, & quæ venit ex natura rei, & tendit ad conſecutionem eius, quod ex diſpoſitionibus antiquis ad eum ſpectat *Caſtil. in tract. de vſufruct. cap.* 15. *nu.* 8. *&* 9. vbi plures allegat, nam ille qui petit declarari ius ſuum non moleſtat *Laderch. poſt Bal. conſ.* 134. *nu.* 6. facit etiam *Iaſon. conſ.* 40. *nu.* 3. *lib.* 2. dicens quod illud, quod non valet per viam diſpoſitionis, ſi apponatur per viam conditionis pœnalis reijcitur conditio, & pæna habetur pro non adiecta dicens, quod eſt ſcriptum in fraudem legis per *tex. in l. ſiue, & Augeriũ ff. ad l. Falcidiam,* ſed quia ho-

hodie non eſt caſus noſter, & adeſt Breue Apoſtolicum id permittens cum clauſula (ſublata) & alijs irritantibus dicitur os clauſum, & manus etiam ligatæ, & Excellen-
31 tiſs. D. Iudici, & parti, *Felin. in cap. nonnulli, nu. 22. verſ. Secunda concluſio, de reſcript. Put. deciſ. 48. in fi. lib. 1.*

Ex his etiam creditur reſponſum alio conſulto incipienti per mortem Illuſtr. D. Romanti j cui ſufficiat, addi quod Trebell. dicitur prohibita ex verbis Aloyſij ibi, voluit omnino omnia bona integra, & abſque detractione ad prædictos eius filios, & deſcendentes
32 pertinere *Sacra Rota deciſ.* 155. *per totam parte ſecunda recent.* & quod ex non facto inuentario contentati fuerunt filij Legato Paterno pro legitima, & alia portione, vt diximus, & affirmat *Mangilius in tract. de Imput. quæſt.* 137. *num.* 18. *verſ.* Vndecimus ſi autem agatur de D. Balthaſſare cum ſit tranſuerſalis, deductiones non ſunt faciendæ Trebellianicæ, & aliarum portionum, *DD. in l. 1. ff. de inoffic. Teſtam. Merlin. de legitima lib. 1. tit. 2. quæſt. 13. nu. 1.*

Et ideò locum eſſe expeditioni fauore D. Eq. eſſe credo, quicquid ſcriptum fuerit in duabus ſcripturis pro contraria parte, ſaluo tamen ſaniori intellectu.

CONTROVERSIA CIII.

Pro Hæredibus Illuſtriſs. D. Bartholomæi de Angelellis.

SVMMARIVM.

SI Teſtamentum non confrontatur cum originali, ſecundum quod eſt petitum, non probat, nu. 1.

Filij, quando ſunt induſtrioſi, tunc intrat præſumptio bona potius eſſe propria, quam paterna maximè ſi à morte patris intercedit multum tempus, nu. 2.

Retentio competit, donec fiant detractiones, nu. 3.

Ennunciatiua vnica non probat, etiam in antiquis, nu. 4.

Maximè ſi cõtingit dubitari ſuper ennunciato, nu. 5.

Et eſt differentia, an ennunciatiua ſit in Inſtrumẽto, vel in actu iudiciali, n. 6.

Gratian. in diſcept. cap. 554. declaratur, nu. 7.

Demonſtratio perſonæ, ad hoc vt perfectè fiat, non ſufficit nomen, niſi probentur alia duo accidentia, nu. 8.

Maximè ſi agatur de nomine frequentato, nu 9.

Et de familia numeroſa, nu. 10.

Vnica dicitur ennunciatiua, licet Inſtrumenta ſint plura, dum vnus tantum notarius eſt rogatus, nu. 11.

Nec ſi plures eſſent admittuntur, dum non conſtat de effectuatione Inſtrumentorum, nu. 12.

Adſit Deus, & Virgo.

IN hac cauſa Viduæ mihi ex Sorore Patris conſobrinæ rectè fuit dictum non fuiſſe probata extrema pro parte Illuſtriſs. DD. de Angelellis, Non. n. conſtat de Teſtamentis,

quæ

Digitized by Google

quæ ab initio erant producen. cum parte, & de non exiſtentia dd. Teſtamentorum in
actis conſtat ex confeſſione dd. DD. de Angelellis, dum petierunt per D. Barbaram,
& per D. Cæſarem de Taruffis in actis præſentari. Vltra quod fuit pluries petita dd.
1 Teſtamentorum auſcultatio, & fuit decreta, qua non facta, nec exhibitis originalibus
non probare, alias fuit dictum *Bero. conſ. 1. nu. 90. & conſ. 55. lib. 2.* Et quoad Teſta-
mentum Franciſci verè non probantur bona in bonis, cum à die mortis ad diem diui-
ſionis interceſſerint 26. anni, maximè cum eſſent filij Notarij induſtrioſi, & Mercato-
res; licet eſſent nobiles, quia tunc eſſe Notarium, & Mercatorem erat nobilitas, vt in
matriculis Artium in Archiuio continetur, nec adeſt mentio, quod bona eſſent Fran-
2 ciſci hæreditaria *Vrſilius ad Afflict. deciſ. 23. nu. 11.* & in terminis de diuiſione facta
per fratres poſt mortem patris elapſis 14. annis, poſt plures eſt deciſ. *Sacra Rota coram
Merlino de Deſiderijs, quæ eſt deciſ. 258. p. 5. diuerſ. nu. 2.*

Et cum linea Marci Antonij eſſet extincta per illius mortem de anno 1613, bona ex Te-
ſtamento debebantur Io. Baptiſtæ, & Bartholomæo, adeout Marcus Antonius de eis
non potuerit diſponere ad præiudicium eorumdem Io. Baptiſtæ, & Bartholomæi, &
cum ſit ſubſtitutus proximior in ſingulari oportet videre, an Pater Albertus ſit proxi-
mior. Et ab eodem Marco Antonio ſuppoſitis fideicommiſſis, non poterant inſtitui
hæredes pro dimidia illi de Loianis, ſed bona erant propria D. Io. Baptiſtæ, & Bartho-
lomæi, qui pluries petierunt tenutam dd. bonorum.

Et licet idem Marcus Antonius reliquerit Bartholomæo, & Iacobo dimidiam, id tamen
non liberè, ſed vt dotentur filiæ tunc natæ, & naſcituræ ex D. Io. Baptiſta, quæ fuerunt
in numero ſeptem, & cũ D. Barbara de ſuo pro maiori parte eas dotauerit, ſibi compe-
tit retentio antequam fiant aliæ detractiones *Burat. deciſ. 650. nu. 15.* & eſt notan. quod
3 reliquit Bartholomæo, & Iacobo de Angelellis tres tantum poſſeſſiones, quæ per D.
Barbaram non poſſidentur pro omni eo, & toto, quod vigore fideicommiſſorum Fran-
ciſci, & Alberti prætendere poſſent, & fecit ſubſtitutionem de illis ad inſtar Teſta-
menti Alberti.

Ex his etiam minimè probata fuit extinctio linearum Franciſci, & aliorum vocatorum,
nam & naturales vocati ſunt.

Nec veram puto illam opinionem, quod vnica enunciatiua probet, quando agitur de
4 identitate perſonæ, nam primò nec *textus,* nec Doctores in *l. falſa demonſtratio ff. de
condit. & demonſt.* id probant, & *Socin. in conſ. 266. lib. 2. num. 12.* exaduerſo allegatus
non diſtinguit, prout diſtinxit D. Comellus, & noluit quouis modo Inſtrumentum
etiam antiquum probare, vbi agitur de magno præiudicio, vt in caſu noſtro, & idcir-
cò ſuſtinetur, quod vnica enunciatiua etiam in antiquiſſimis non probet, & nedum
5 non facere plenam probationem, ſed nec ſemiplenam, dum contingit dubitari ſuper
enunciato, ſ. an Philippus, à quo deſcendit Bartholomæus, ſit filius eiuſdem Iacobi in
6 Inſtrumento memorati *Crauet. in tract. de antiq. temp. p. 1. in ſectione propoſitum autem
principale nu. 24. Paſſer. de enunciatiuis verbis lib. 1. q. 4. num. 7.* & facit differentiam, an
enunciatiua verba ſint in iudicio, vel in Inſtrumento, nam calore iudicij tunc ſolum fa-
ciunt ſemiplenam probationem, & poſt alios dixit *Rota deciſ. 203. p. 7. diuerſor. num. 9.*
loquens de veriori.

Nec facit *Gratian. alleg. c. 554.* quia ſi rectè legatur, vbique erant enunciatiuæ coniecturæ,
7 & præſumptiones, vt *nu. 54. verſ. probatur,* & illa deſcendentia non controuertebatur,
vt hic, ibi deſcendentia Petri ex Iacobo non controuertitur *nu. 55.* & aduertendum eſt,
quod ille Bartholomæus erat nominatus in Teſtamento, ſed nullibi in Teſtamentis
productis ſit mentio de hoc Philippo, quod fuerit filius Iacobi ſenioris; & ſi rectè vi-
deantur Doctores à *Gratiano* allegati, & nempè *Bart.* in memorata *l. falſa demonſt. eod.*

nu. 14.

8 *nu.*14. dixit ad demonſtrandum perſonam perfectè non facere nomen, niſi probentur
alia duo accidentia, vel indicia; nec *Cranet.conſ.*169.*nu.*4. loquitur in terminis, & ibi
diſputabatur de ebrietate, & ignorabatur cognomen ebriæ; & ſi videatur *Dec.conſ.*13.
*nu.*9.& ipſe cum eodem *Bart.* dixit vltra nomen requiri alias duas demonſtrationes, &
ſic etiam inferius cõcludit in verbo, debet, & eo magis cũ nomen Philippi ſit frequens,
& in proceſſu probetur eodem tempore fuiſſe duos Andreas, duos Albertos, & duos
Io. Baptiſtas, duos Franciſcos, & duos Marcos Antonios. Nam, vt *Dec.* aduertit, eſt
9 nomen frequentatum, *Bal.* verò *in l.hac conſultiſsima nu.*4.*C.qui teſt.fac.poſſ.* dat exem-
pla de illo Petro Ioannis, & qui innocens fuit condemnatus, & alter Petrus Ioannis erat
culpabilis, & nihilominus non fuit ex delicto minus citatus, & loquitur in Teſtamento,
vbi hæres ignotus poteſt inſtitui *l.extraneum la ſeconda ff. de hared.inſtit.* *Maſcard.* verò
non in allegatione *concl.*503. prout dicit *Gratian.* ſed in *concl.*504.*nu.*1. concludit cum
Bart. quod vltra nomen requiruntur duæ accidentia, vel inditia, & in *concl.*875.*nu.*2.
ſe refert ad *Corn.conſ.*146.*in col.*2.*n.*4.*lib.*3. vbi ad litteram dicit non ſufficere nomen,
niſi addantur, & probentur aliæ duæ demonſtrationes, maximè quia nomina propria
ponuntur ad libitum, & ibi ſuſtinet, quod potuerit eſſe alter Mercurius, & *tex. in l.for-
ma, & ibi gloſ. in* §.*vicinos ff.de cenſ.* licet loquatur in nomine fundi, & non perſonæ, re-
quirit ſex demonſtrationes, vt ibi legitur *Alex.conſ.*35.*nu.*5. *lib.* 2. loquitur in fundo,
& ſequitur *Bart.* ſuperius allegatum in *l.demonſtratio falſa, & in conſ.*151.*eod.lib.nu.*5.
concludit, prout *Bart.* & potius contra *Gratian.* retorquetur, & requiri plenam, & con-
cludentem probationem, cum agatur de familia numeroſa, in qua plures eiuſdem
10 nominis perſonæ veriſimiliter potuerunt reperiri, poſt *Dec. in d.conſ.*13.*verſ. & iſta con-
cluſio, & conſ.*36.*ſub nu.*4.*circa med.verſ.nam potuit, & conſ.*321.*num.*3.*verſ.venio, &
nu.*6. *Signorol.conſ.*81.*nu.*5.*Calcan.conſ.*8.*nu.*2.*Pariſ.conſ.*51.*nu.*7. *& ſeq. lib.* 2. & ex-
tant plures *deciſ. Sacra Rota* nempè in cauſa *Comenſi habitus* 10.*Decemb.*1607.*coram In-
ſto, &* 504. *num.* 12.*p.* 1. *recent. & in terminis in Mediolanen. Iuriſpatronatus* 14. *Iunij*
1619.*coram Pirouano, quæ eſt apud modernos Piſanos de Iurepatron.deciſ.*75. *ante nu.* 4.
fuit deciſum coram *Coccino in Florentina, ſeu Bonon. de Barbadorijs* 25.*Iuly* 1640. & ſic
non ſufficit probare nomen, & cognomen, cum non reddant perſonam certam *Corn.
conſ.*91.*nu.*14.*verſ. & licet lib.*1.*Gamma deciſ.Luſitan.*378.*per tot.*

Et vnicam eſſe enunciatiuam ſuſtineo, cum in vno tantum Inſtrumento legatur per eum-
11 dem Notarium rogatum *Paſſer. de enunciatiuis verbis lib.*2.*q.* 1. *nu.* 66. *&* 83. quando
etiam eſſent plures, nequaquam probant fuiſſe Philippum prætenſi Iacobi filium, vt
diximus, vltra quod debet conſtare de effectuatione Inſtrumentorum, ex quibus illę
12 deſumuntur, & eſſe neceſſarium, prout in omni diſpoſitione *Surd.conſ.*3.*nu.*29.*& conſ.*
359.*nu.*10.& enunciatiuæ debent eſſe plurium Inſtrumentorum, quæ ſuam à diuerſis
perſonis originem educant *Felin. in c.cum cauſam num.*4.*de probat. Feral. poſt alios deciſ.*
337.*p.*3.*nu.*6.

Et idcirco eſt locus abſolutioni fauore Viduæ, prout creditur fieri debere per Perilluſt. &
Excellentiſs. DD. Prætorem, & Rotæ Auditores Viduarum Protectores, à Deo, &
Sanctis tam in Iudicijs commendatarum.

CON-

Digitized by Google

CONTROVERSIA CIV.
Pro Illuſtriſ. D. Barbara Bonalda.

SVMMARIVM.

Porrectio libelli eſt de ſubſtantialibus inditij, vt Iudex ſecundum illius formam debeat proferre ſententiam, num. 1.

Nec per partes remitti poteſt, num. 2.

Identitas bonorum non probatur, quando à die teſtamenti ad diuiſionem inter hæredes intercеſſit multum tempus, & ipſi hæredes ſunt induſtrioſi, num. 3.

Filius non præſumitur hæres, niſi probetur ſe immiſcuiſſe in hæreditate paterna, num. 4.

Quilibet præſumitur ditari, num. 5.

Fideicommiſſum expirat, ſi prædecedat ſubſtitutus, & bona remanent libera, num. 6.

Dictio; tunc, & eo caſu, reſtringit vocationem ad caſum expreſſum, nu. 7.

Extenſio de perſona ad perſonam non admittitur, num. 8.

Et tàm ob cauſam conſeruandæ agnationis, num. 9.

Familiæ appellatione intelligitur de familia Teſtatoris, num. 10.

In fideicommiſſo vniuerſali non continentur ea, quæ alio iure ad hæredem ſpectant, num. 11.

Hæres, qui adiuit hæreditatem cum beneficio Inuentarij ſibi non præiudicat, num. 12.

Pater præcedit filium in fideicommiſſo, num. 13.

Prohibitio Teſtatoris, prohibitio legis, & prohibitio contrahentium parificantur, num. 14.

Retentio facilius conceditur, quam petitio, num. 15.

Fructus ad rationem quinq; pro centenario admittuntur, dum ex immobilibus debentur, num. 16.

Ex vſufructu debetur hæredi falcidia, num. 17.

Prohibitio falcidiæ, ſeu Trebellianicæ debet eſſe expreſſa, num. 18.

Res aliena legata coniunctis debetur, ſiue Teſtator ſciuerit, ſiue ignorauerit eſſe alienam, num. 19.

Adſit Deus, & Virgo.

VIſo diligentiſſimè Proceſſu formato ad inſtantiam Illuſtriſ. DD. de Angelellis contra Illuſtriſ. D. Barbaram Bonaldam Matrem, & hæredem olim Illuſtriſ. D. Bartholomæi de Angelellis, non potui videre, quomodo tam enucleetur teſtamentum Illuſtriſ. D. Marci Antonij de Angelellis, cum non fuerit actum vigore eiuſdem teſtamenti, ſed vigore teſtamentorum Illuſtriſ. DD. Franciſci, Philippi, & Alberti de Angelellis, vt ex petitione per me lecta, & perlecta in Proc. fol. 293. ad 325. apparet, adeò vt cum libellus ſit de ſubſtantia iudicij, ad effe-
1 ctum, vt Iudex ſecundum illius formam debeat proferre ſententiam, *c. licet Hely*

Digitized by Google

extra de Simonia; Clem. ſapè de verb. ſignificat. l. vt fundus ff. communi diuidundo, & poſt plures Vant. in tract. de nullit. in tit. de nullitate ſententiæ ex defectu proceſſus, num. 18. vbi docet non poſſe omitti in quacunq; cauſa etiam executiua, & coram
2 quocunq; Iudice; Porrectio igitur libelli eſt tantæ efficaciæ, itaut per partes remitti non poſſit, *vt notatur in c. de cauſis in gloſ. 2. in verbo conſenſu, & ibi per Doctores extra de officio delegati Spec. de ſententia prolatione in §. Iuſta verſ. quid ſi de partium Bart. in authent. offeratur C. de litis conteſtatione num.* 13. Dicens eſſe veriſſimum non ſolum ad vtilitatem partis, ſed & Iudicis, vt ſciat, ſuper quo habeat ferre ſententiam. Nec dicatur, quod cum *ex ſtatuto noſtro in rubrica de vocatis in iure, & venientibus* poſſint Iudices iudicare, ſola facti veritate inſpecta, & ſic ſententiam non eſſe nullam, dum probatum eſt, & ſi non ſit conformis libello ex *Veralo deciſ.* 262. *p.* 2. & melius *deciſ.* 126. *p.* 3. quia id per *Veralum*, & *alios* per eum adductos non procedit, dum noſtri ſtatuentes expreſsè voluerunt dari libellum, vt per *Monter. in addit. in tit. de Inepta actione* propoſita in verbo, cauſam, & melius *Puriſ. conſ.* 131. *num.* 14. *lib. prim. Seraphin. deciſ.* 377. *num.* 7.

Remanet ergò diſcuti de alijs fideicommiſſis, quibus alias fuit reſponſum, nam bona in bonis Franciſci primi fideicommittentis, non probantur, primo cum
3 eſſet in communione Nicolai, & Iacobi fratrum; ſecundo, a die mortis ad diuiſionem bonorum per filios interceſſit ſpacium viginti ſex annorum, & filij erant induſtrioſi, in tantum, vt ceſſet omnis præſumptio, vt bona à Patre peruenerint, *Bal. in l. cum oportet num.* 11. *C. de bonis q; liberis Pereg. de fideicomm. art.* 44. *nu.* 21. *verſ. cæterum ſi interuallum*, adducens plures rationes, & inter alias, quod ſi non probetur immixtio filius non præſumitur hæres patris *Alciatus conſ.* 778. *nu.*
4 4. dicens non ſufficere, quod inter deſcendentes fuerit facta diuiſio, quia quilibet præſumitur ditari, & potuerunt fuiſſe acquiſita poſt mortem Teſtatoris,
5 quem cum alijs commendat *Surd. deciſ.* 339 *nu.* 19. & eſt *Deciſio Sacr. Rota* 226. *nu.* 6. 8. & 11. *p.* 5. *diuerſ.* maximè dùm (vt hic) ſimpliciter de bonis facta eſt diuiſio.

Quò ad teſtamentum Philippi Franciſci filij, dicitur fideicommiſſum in illius teſtamento non contineri, nam ſubſtitutio facta de filijs DD. Andreæ, & Ioannis Philippi fuit facta DD. Nicolao, & Marco Antonio filijs olim Bartholomæi dicti Teſtatoris fratris, & D. Alberto, ibi, *videlicet hoc modo &c. vt Proc. fol.* 80. *verſo*, ſed ſic eſt, quod prius ante Ioannem Baptiſtam, & Bartholomæum Iuniorem mortui fuerũt omnes, ergo expirauit eorum vocatio, nam ſubſtitutio eſt reſtricta ad caſum prædictum, qui non euenit, cũ prædeceſſerint, & generalis eſt cõcluſio in quacunq; ſubſtitutione conditionali, vt deficiente cõditione, perinde habeatur, ac ſi facta non fuiſſet, *l.* 1. *§. ſin autem aliquid ſub conditione C. de cadu. tollend. l. generaliter §. cum autem C. de inſtit. & ſubſtit. Bertrand. conſ.* 18. *n.* 2. *p.* 1. *Cephal. conſ.* 17. *n.* 6. & *n.* 9. vbi voluit verba illa, *videlicet, & hoc modo vſq; in infinitum* nõ operari fideicõmiſſũ, & ſi ſequantur, & poſſent cõprehendi ſub eiſdem verbis, *omnes & ſinguli deſcendentes inuicè ſubſtituti* per quemcũq; modũ ſubſtitutionis, qui melius cõueniat, & *n.* 11. dixit ob nõ apertã viã primis ſequẽti ſubſtitutioni nõ eſſe locũ, & ibi plures *text. & Doct.* allegat *Rot. deciſ.* 698. *nu.* 15. & 16. *p.* 1. *diuerſ.* & in terminis *Cepol. conſ. ciuil.* 54. *nu.* 3. vbi dixit, regulam eſſe, quód fideicõmiſſarius, cui debetur hęreditas reſtitui in euentũ alicuius cõditionis, ſi moriatur antè euentũ conditionis, expiret fideicõmiſſũ in perſona ſua, nec trãſmittat ad hæredes ſuos, & *textus plures* allegant *Natta, & Dec* quos affert *Ludouiſ. deciſ.* 542. *n.* 8. dicens bona remanere libera apud hęredes, addamus illa verba (tunc, & eò caſu) quæ reſtringunt vocationem filiorum D. Andręę, & D. Io. Philippi ad caſum expreſſum, ita vt ad alium non trahantur *Ancar. conſ.* 356. *nu.* 3. *verſ.* 3. *Gozad. conſ.* 4. *nu.* 23. *verſ.* 3. *Pereg.*

qui

qui plures allegat in *tractat. de fideicommiſſis articulo 29. n. 15. verſ.* cæterum *Fuſar. de*
fideicom. quæſt. 480. nu. 3. & 65. Ludou. deciſ. 443. nu. 6. & multò magis, quia conditio
fuit adiecta nominatim vltimo decedenti, ex Nicolao Marco Antonio, & Alberto,
8 vnde non ſolum fieret extenſio de caſu ad caſum, ſed etiam de perſonis ad perſonas,
quæ non permittitur etiam ex præſumpta mente Teſtatoris *l. ſi quis ita §. penult. ff. de*
Teſtam. Aret. in l. Gallus §. quod ſi tantū nu. 18. in verſ. quod ſecus videtur ff. de lib. & poſth.
Pereg. d. art. 29. nu. 33. Rot. deciſ. 300. nu. 20. verſ. ea extenſio p. 1. in recent. vbi quod talis
extenſio admitti non debet etiā ob cauſam conſeruandæ agnationis, & hoc etiam, quia
9 hic variātur perſonę, quibus fit ſubſtitutio *Gabr. conſ. 95. n. 3. lib. 1. Pereg. d. art. 29. n. 33.*
Idcircò ex hoc fideicōmiſſo nō video Illuſtriſ. DD. Angelellos poſſe dici admittēdos.
Ad tertium Illuſtriſ. Eq. Alberti dicitur verè extare legatum domus Galeriæ, & domus
in Caſtro Sanctæ Agathæ Domino Nicolao eiuſdem Teſtatoris nepori, & eo mortuo
ſuo primogenito, & de primogenito in primogenitum ordine ſucceſſiuo, & linea ma-
ſculina primogeniti extincta, ſecundo genito, & ſic ſequendo, & eo deficiente, voluit
dictas domos peruenire debere ad Dominum Marcū Antonium pariter eius nepotem,
& ad eius primogenitum, & prout de D. Nicolao, & primogenitis ſcriptum eſt, ita ut
vnus tantùm dictum legatum aſſequatur, & voluit nullā ex dicto legato poſſe deduci
legitimam, Trebellianicam, ſeù falcidiā, quia voluit dictas domos ſemper permanere
debere in Caſatu, & familia ipſius D. Teſtatoris, & ad primogenitum modo, & forma
prædictis, ex quo legato non potui videre, quo modo ijdem Illuſtriſ. viri poſſint ad-
mitti, cum de eis, Imò de Franciſco Teſtatoris Fratre nulla ſit facta mentio, nec occur-
10 rit diſputare, an familiæ appellatione contineantur collaterales, vt notatur *in l. fin. C.*
de verb. ſign. cum Teſtator expreſſerit de familia ipſius Teſtatoris, vt per *Peregr. d. tract.*
de fideicom. artic. 22. n. 26. Verſ. Verum difficultas Dec. conſ. 636. famigerato. In reliquis au-
tem bonis fideicommiſſum inſtituit fauore hæredum, & eorum deſcendentium maſcu-
lorum, eorumquè linea finita ſubſtituit proximiorem de linea, & Caſata de Angelel-
lis proc. fol. 87. & ſeq. ſed ex bonis eiuſdem Alberti D. Barbara prætendit aliquid non
poſſidere, cum à Bartholomæo eius filio factum fuerit iuditium contra plures eo, quod
eius fauore clariſſimum apparebat fideicommiſſum, & de hoc informatus eſt Peril-
luſt. & Excellentiſſ. D. meus Mengatius, nec probata fuit hæc proximitas, quicquid di-
catur de enunciatiua in Inſtrumento producto compromiſſi, & laudi, nam Inſtrumen-
torum plures debent eſſe enunciatiuæ à diuerſis perſonis emanatæ *Puteus deciſ. 249.*
nu. 6. lib. 2. Paſſer de enunciat. verbis lib. 2. q. 1. num. 63. poſt plures, quos allegat, dicens
ſecus eſſe, ſi ab eiſdem perſonis habuerint originem, cum vnicum videatur eſſe Teſti-
monium, & num. . ſubiunxit idem procedere ſi omnia inſtrumenta fuerint confecta
ab eodem notario, vt in caſu noſtro *Achill. de Graſſ. in tit. de iure patronatus deciſ. 8. nu.*
2. & 3. & penes Verallum p. 3. deciſ. 337. nu. 6. Mantic. de Tacitis, & Ambig. lib. 2. tit. 6.
nu. 21. & 22. etiam ſi in facto antiquo enunciatiua eſſet facta à Principe, dicens nec tunc
probare *Maſcard. de probat. concluſ. 621. nu. 19. & ſeq.* ſubiungens, quod talia verba
enunciatiua ad hoc, vt aliquam faciant præſumptionem debent conferre ad ſubſtan-
tiam, validitatem, & effectum eius, quod principaliter agitur in inſtrumento, & addu-
cit exempla in terminis *idem Pereg. in d. tract. art. 43. nu. 84. dicens cum Decio* in termi-
nis non probari, dum agitur de nominibus frequentatis *nu. 85.*
Remanet vt tractemus de Teſtamento D. Marci Antonij, & duo ſunt conſideranda, aut
prætenditur extare fideicommiſſa de quibus ſuprà, aut non, ſi extant, cum verè in eis
vocati eſſent Io. Baptiſta, & filij, nō poterat ipſe ad illorum euerſionem fideicōmiſſum
facere, & pro parte Loianos, & D. Lucretiam Sororem inſtituere, & eis perpetuò ſubſti-
tuere, maximè, cum ex aſſertione eorundem DD. de Angelellis, præſupponantur bona

11 per DD. fideicommittentes fuiſſe poſſeſſa, nam regula eſt, quod in fideicommiſſo vniuerſali non contineantur ea, quæ hæres grauatus habiturus erat, alio hærede exiſtente *l. ſequens quæſtio ff. de leg. 2. & ibi notant Doctores* minuſquè Hæres cogitur reſtituere ..., quod ad eum peruenit, non ex Iuditio Teſtatoris, ſed ex alia cauſa, *l. cum quis §. hoc amplius vbi Bart. nu. 2. ff. de dote prælegata, l. qui fundum §. qui filios ff. ad l. Falc.* & in terminis vt fideicommiſſaria, quæ debentur hæredi grauato ex cauſa præcedentis fideicommiſſi, non includantur in fideicommiſſo, quamuis vniuerſali, quia hæres illa non habet ex iuditio defuncti poſt plures *textus* probat idem *Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 6. nu.* 8. vbi ampliat etiam, quod Teſtator iuſſerit hæredem approbare, & exequi debere Teſtamentum ſuum in omnibus, & per omnia, & *nu.* 12. *idem Peregr.* adducit aliam rationem, eo quod diſpoſitio facta per aliquem de bonis ſuis non includat bona per diſponẽtem poſſeſſa alteri debita, ſed tantum bona propria ipſius diſponentis, ſubiungens ſua non poſſe dici ea, quæ alteri reſtituere quis tenetur, *Surd. deciſ. 93. nu. 20. verſ. hac autem ſententia*, conſiderans etiam Teſtatorem de bonis ſuis, & non alienis diſpoſuiſſe, *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 6. nu. 8. verſic. ſed aliud Oſaſch. deciſ.* 85. *nu.* 18. dicens ſic fuiſſe deciſum per ſenatum Pedemont. *Seraph. deciſ. 963. nu. 6. & deciſ. 969. nu. 8 deciſ. 375. nu. 3. p. 1. in recent.* & eo magis procedit cum D. Ioannes Ba-

12 ptiſta etiam filiorum nomine hæreditatem adiuerit cum benef. I. & Inuent. quo caſu non perdidit fideicommiſſum ſibi debitum, & in aliquo ſibi non præiudicauit *l. fin. §. in computatione C. de iure deliberãdi Cuman. conſ. 109. n. 2. verſ. nec rurſum addita* proteſtatione, & declaratione in fine Inuentarij legitimè facti exiſtẽtis penes Perilluſt. & Excellentiſs. D. meum Mengatium, quamuis non potuerim imaginari, quo ſano, & pio conſilio illud non fuerit productum, ſed tantum illud factum per DD. Loianos, ne fortè videretur talis declaratio, aſſertio & poteſtatio, facit etiam legatum factum Iacobo, & & Fratribus filijs d. D. Ioannis Baptiſtæ de Domo Galetiæ, domo Sanctæ Agathæ, & duabus Poſſeſſionibus, Prædio Arcoueggij, & prato pro omni eo, & toto, quod prætendere poſſent ijdem Iacobus, & fratres occaſione Teſtamentorum Alberti, & Franciſci, & ſi non ipſis, ſed Ioanni Baptiſtæ Patri eorum fideicommiſſis bona ſubiecta deberentur, cum ordo etiam naturæ velit, vt filij ad fideicommiſſum vocati poſt mortem

13 patris admittantur, & ſic ordine ſucceſſiuo *Dilect. de Arte Teſtandi* poſt plures *in tit. de hæred. Inſtituendis cautel. 6. in tit. quo remedio intelligatur facta vocatio ordine ſucceſſiuo nu. 2. & ſeq.* Ex his enim ſequitur, quod dictus Dominus Ioannes Baptiſta, & poſt eius mortem filij habuerint actionem ad intereſſe contra dictum Dominum Marcum Antonium, & in reliquis bonis liberis, & allodialibus eiuſdem *ex textu in l. ea lege, & ibi gloſ. communiter approbata C. de cond. ob cauſam, & in l. ſi ita quis, §. ea lege, vbi Bart. & cæteri ff. de verb. oblig.* Nec dicatur in dictis legibus tractari de fideicommiſſo in con-

14 tractu, Quia prohibitio legis, prohibitio Teſtatoris, & prohibitio contrahentium parificantur *l. fin. C. de Rebus alienis, non alienan.* & ſic in electione eiuſdem D. Ioannis Baptiſtæ, & filiorum fuit agere, vel ad rem, vel ad intereſſe, cum pro fideicommiſſo competat etiam actio perſonalis, *Odd. poſt alios in tract. de fideicom. quæſt. 13. art. 4. nu. 45.* Et ità tenent *Iaſ. in §. Item ſi quis in fraudem nu. 61. & ſeq. & alij DD. Inſt. de actionibus.* Vndè D. Barbara Bartholomæi hæres poterit pro fructibus 29. annorum debitis viro, & filio retinere, nam facilius datur retentio, quàm petitio *gloſ. in l. per retentionem C.*

15 *de vſuris l. Creditor in princ. ff. qui potiu pign. habeantur Cephal. conſ. 299. n. 5. lib. 2. Gratian. in diſcept. cap. 470. nu. 12.* Et ſi verum ſit, quod ad rationẽ quinquè pro centenario fructus ſint taxãdi *iuxtà gloſ. in auth. perpetua in verb. iuſta C. de ſac. S. Eccl. ex tex. in auth. de non alienan. §. ſi verò Alienans*, vbi dicit penſionem eſſe iuſtam, quæ in viginti annos

con-

contineat rei æſtimationem, & ibi *Salicet.nu.3. & alij Scribentes* longè vltra hæreditatem D.Marci Antonij erit creditrix hæres dicti D. Bartholomæi vltimo loco defuncti ergò erat ſolum Ioannes Baptiſta ad hæreditates prædictas admitten.& non Loiani ſoror, & filij.

Si verò fideicommiſſa prædicta non extant, quod exaduerſo non poteſt dici, cum contrarium expreſſerint, erunt faciendæ plures deductiones, & dotium filiarum Ioannis Baptiſtæ relictarum; pro maiori parte per D. Barbaram, de proprio ſolutarum, nam pro eis retentionem dari, non poteſt controuerti *Gratian.poſt alios quos allegat.in d. diſcept.cap.269.nu.14.*

Crederem etiam ex vſufructu relicto Lucretiæ, & alijs, potuiſſe per filios Ioannis Bapti-
17 ſtæ hæredes, inſtitutos deduci falcidiam, cum non viderim eam per Teſtatorem prohibitam, nam certum eſt de iure falcidiam deberi ab hærede detrahendam de legatis dodrantis æſtimationem excedentibus *l.1.ff. ad l.falcid.* & præſertim ex legato vſuſfructus *d.l.1.§.non ſolum, & §.vſusfructus, & l. vſusfructus 80. ff. ad l. falcid.* Adeò quod etiam de vniuerſali relicto, ſeù Inſtitutione in vſufructu omnium bonorum falcidia ſibi locum vindicare poteſt *l.omnium ff.de vſufruct.Bart.in l.Vxori meæ nu. 2.verſ.Item ff.de vſufruc.leg.Natta conſ.291.nu.6.lib.2.Gail.obſer.143.nu.5.& 144.num.16.lib.2.* fructuſquè huiuſmodi quartæ partis, quæ ex l. falcidia deducitur, non ad vſuſfructuarium, ſed ad proprietatis hæredem pertinent, ipſe enim *nedum quartam, ſed & fructus ipſius quartæ percipere debet l. quod de bonis §. fructus ff. ad l. falcidiam.* Tota igitur erit difficultas videre, An Teſtator tacitè, vel expreſsè voluerit, ne hæredes falcidiam detrahere poſſint, & quod attinet ad tacitam prohibitionem, non videtur de illa quærendum eſſe cum ad effectum, vt ceſſet falcidia neceſſarium ſit, quod Teſtator illam expreſsè, & nominatim, non autem tacitè prohibeat, ad *tex. in auth.ſed cum teſtator in princ.C.ad l.falcid.vbi gloſ.in verbo hoc expreſſum, & Azo.in ſumma prope finem ſub nu.1. Petr.de Bellapertica col.2. verſ.ſed quid ſi hoc voluit tacitè, Ang.verſ.contrarium credo, & in l.nimium verſ.in textu ff.de vſufructu Alban.ad Bar.in d.Auth.ſed cum Teſtator nu. 1. & probat tex.in c.Raynaldus ext.fin.vbi gloſ.fin. in fine in verbo contrà voluntatem Teſtatoris extr.de Teſtam.& ibi Abb.nu.16.Ant.de Butr.num.34.Ancar.nu. 3.verſ. octauo Iaſ. conſ.84.nu.9.lib.2.Bellon.conſ.65.nu.1.& hic latè probat Pedroch.conſ.16.nu.2. cum pluribus,* vbi multis rationibus, Iuribus, & auctoritatibus probat hanc opinionem veriorem eſſe, & magis receptam.

Et cum tacitè non appareat illius prohibitio, minus poterit dici expreſsè fuiſſe vetitam, & ſi Teſtator expreſſerit ſe prohibere quamcumquè detractionem, nam prohibitio ſub-
18 intellecta, & in conſequentiam reſultans, verbiſquè generalibus facta, non facit ceſſare falcidiæ deductionem, vt ſupra probatum eſt, & affirmat *Petr. Mathesillanus in repetit.l.filium quem habentem C.famil.herciſcunda nu.44. Angel. Aret.in §.1.nu. 3. Inſt. ad l.falcid.Ripa in l.Centurio nu.133.ff.de vulg.& pupill.Bero.conſ.193.num. 63.lib.1. Alberic.in l. Raptores num.3.C.de Epiſcop.& Cleric.Curt.Iun.conſ.54.num. 10.& ſeqq.* Hoc igitur ſtante non eſſet quærendum an tacitè, vel per verba æquipollentia inducta fuerit huiuſmodi prohibitio, cum pro firmo à lege diſpoſitum fuerit prohibitionem hanc nominatim, & ſpecificè fieri debere.

Aliæquè plures deductiones meliorationum in bonis, funeralium, & alterius generis poſſent fieri, Vltrà quod non eſt facta identitatis bonorũ probatio, vt alias fuit dictum. Et idcircò ſi D.Marcus Antonius ſciuerit, ſiuè ignorauerit bona eſſe aliena, nihilominùs cum ſint inſtituti coniuncti ſanguine, debebitur earum æſtimatio; *Gratian. in d.diſcept. poſt alios cap.611.nu.7.& cap.988.pariter nu.7.*

Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CV.
Pro Excellentiſs. DD. Collegiatis.

SVMMARIVM.

Collegium Iuriſtarum Bononiæ dicitur Clariſſimum Mũdi lumen, nu. 1.
Doctores Collegiati debent præcedere Doctoribus non Collegiatis, nu. 2.
Ordo præcedẽtiæ eſt de Iure Diuino, n. 3.
Item de Iure Naturali, nu. 4.
De Iure Canonico, nu. 5.
De Iure Ciuili, nu 6.
Quando dignitates ſunt inæquales, non ſeruatur ordo temporis, nu. 7.
Duplicem habens dignitatem præfertur habenti vnam, nu. 8.
Veſtis ab alijs differens deſignat præeminentiam honorum, nu. 9.
Conſuetudo ſcandaloſa, & deſtructiua veritatis, & contra rationem naturalem non attenditur, nu. 10.
In facultatiuis non attenditur conſuetudo, nu. 11.
Romani voluerunt præcedere Perſeo Regi Macedoniæ, eo quod concedebant Diademata Regibus, nu. 12.

Adſit Deus, & Virgo.

1 Circa præcedentiam, dicam quid ſentiam, eo quod Collegium noſtrum
Bononienſe Clariſſimum, & Mundi lumen appellatur. *Peregr. conſ.* 40.
in princ. lib. 5. dico DD. Doctores Collegiales debere præcedere alijs
2 Doctoribus eiuſdem ordinis non Collegiatis. Nam id correſpondet
Iuri Diuino, naturali, Canonico, Ciuili, Conſuetudinario, & Conſti-
tutionum; Item & Hiſtorijs.
3 Primò enim de Iure Diuino datur ordo præcedentiæ, nam Deus creauit Angelos ſecun-
dum ordines, nam alij Angeli, alij Archangeli, alij Throni, alij Dominationes, & ſic
de alijs, & legitur in *Exodo cap.* 7. quod Moyſes inferioris ætatis trium annorũ Aaron
fratris ſui præcedebat illum, licet eſſet paris in dignitate ſacerdotali, cum Moyſes
eſſet Rex, quod & affirmat *Dauid in Pſalmo* 98. legitur etiam populum amatum præ-
ceſſiſſe vulgum, quia inſeruiebat Arcæ Domini, *Ioſue cap.* 6. Et ſic de Diuo Petro, nam
licet eſſet vnus ex Apoſtolis, & frater Diui Andreæ, imò minor, & tanquam Apoſto-
lus eſſet æqualis alijs, nihilominus propter duplicem dignitatem, nempè dignitatem
Apoſtolatus, & Vicariatus fuit antelatus omnibus alijs Apoſtolis, & habetur penes
Paulum ad Corinthios 1. *cap.* 3. *& ad Epheſios cap.* 4. *& melius in Actibus Apoſtolorum*
cap. 5. vbi Gamaliel tãquam legis Doctor honorabilis pręcedebat, & imperabat alijs.
Secundò, dignitas, & præcedentia dicitur prouenire à Iure naturali, cum ſit quædam
4 potentia a natura tributa, *gloſ. in* §. *fin. inſt. de Iure nat. gent. & ciuili, in verbo perſona*,
quod & aduertit *Bart. Capola de imperat. militum deligendo in* §. *ratione nu.* 1.
Tertio de Iure Canonico probat *tex. gloſ. in c. placuit, ſeu Iſidorus in verbo proponimus di-*
5 *ſtinct.* 16. vbi ad litteram, quod non attenditur prioritas temporis, ſed maioritas au-
ctori.

Digitized by Google

ctoritatis, *gloſ. in c. ſexta*, *& Archidiac. in c. quoniam ead. diſtinct. Dominicus de Sancto*
Hiemiſiano in c. Epiſcopus 17. diſtinct. ita etiam aduertit *Felin. in rub. de maior. & obed.*
nu. 3. Ioannes Cerier de primogenitura quaeſt. 3. ſecundi libri nu. 38. & 39.
Quartò de Iure Ciuili, eo quod prælatio, quæ debetur antiquiori, debet intelligi cæte-
6 ris paribus, *Angel. Aret. in §. quadam inſt. de act. nu. 19.* ideſt, quando agitur de eadem
dignitate non in præiuditium maioris dignitatis, notant *Bart. & caeteri*, & decantatur
quotidie in Collegio in recitatione punctorum, *in l. 1. ff. de albo ſcribendo*, quando ta-
men dignitates ſunt inæquales, non ſeruatur ordo temporis, ſed ille dicitur prior, qui
7 maiorem meruit dignitatem, adeout Collegiatus omninò debeat præcedere, *Nic. de*
Barulo in l. 1. C. de Conſulib. lib. 12. num. 2. quod & notatur in titulo, *vt dignitatum ordo*
eod. lib. 12. item *Ludouicus Bologninus alias noſter Collega in addit. ad Signorol. de Homa-*
deis in tract. de praecedentia Doctoris, vel militis nu. 70. & 71. facit etiam quia ille, qui
conſtitutus eſt actu in dignitate potior eſt illo, qui facultatem habet ad eam actu quæ-
rendam, *Rom. in conſ. 333. nu. 10. verſ. ſunt autem diſsimilia*, ergo nihil operatur, quod
& ipſi poſſint eſſe Collegiati, vt poſt *Io. de Platea* cõſiderauit *Gratus*, pariter aliás Colle-
ga noſter *in conſ. 116. n. 14. lib. 2. verſ. praeterea imò contrarium*, duplicem ergo haben-
8 tem dignitatem præferendum eſſe vnam tantum habenti, dixit *Staphileus in tract. de*
Gratijs & expectatiuis in tertia principali concluſ. num. 9. ? Nonne eſt verum, quod duo
vincula magis ligant, quam vnum, vt conſiderat *Dec.* ad propoſitum *in l. cum quid in*
prima lectura nu. 15. ff. ſi cert. pet. ſuſtinẽs, quod duplicatio graduum maiorem dignita-
tem inducit, & quod vbi maior eſt dignitas, prærogatiua temporis non attenditur,
Gherard. in ſingulari 33. dicens notandum eſſe, & in puncto poſt longam diſputatio-
nem de Doctore, qui petijt, & non obtinuit Collegium, vt non præcedat ei, qui obti-
nuit, & ſi ſit Iunior, *Alciat. in reg. 1. praeſump. 45. in fine.* Videmus etiam, quod Princeps
habens plura regna, præfertur illi non habenti tot regna, dummodo illa plura regna
non ſint inferiora in Regno vnicum habentis *Caphal. conſ. 615. nu. 18.*
Quintò, ex conſuetudine ſeruata, vt videri poteſt ex tot picturis, vbi veſtimenta Rubea,
& differentia ab alijs ipſi DD. Collegiati induebant, & ego vidi diebus meis Illuſtriſ-
ſimos DD. Ludouicum Gozadinum, & Pompeium Blanchinum vti Collegiatos de-
ferre veſtes differentes, cum eſſent Clerici ad inſtar Prælatorum, Talis. n. claritas deſi-
9 gnat præeminentiam honorum, *Felin. in rubr. de maior. & obed. nu. 9.* tales enim veſtes
ſiunt in gloriam, & decorem, vt *in Exodo c. 28.* dicuntur enim reſeruatæ magnis viris
ad decorem dignitatis, *Platea in l. ſi quis nauiculam C. de Murileg. lib. 11. Lucas de Pena*
in l. 2. & in l. temperent C. de Veſtibus oloberis, & deauratis eod. lib. 11. Gratian. in diſcept. c.
845. n. 52. Collegium Patauinum poſt conſ. Zabarellae in cauſa praecedentia inter Monachos,
& Canonicos Regul. nu. 25.
Nec dicatur hodie ſeruari conſuetudinem in contrarium, quæ in materia præcedentiæ ſer-
uanda eſt, quia talis conſuetudo non eſt attendenda, vt docuit *Felin. d. num. 9. & facit*
tex. in c. inferior diſtinc. 21. vbi relatis verbis Profetæ ibi *nunquid glorìabitur ſecuris con-*
tra eum, qui ſecat in ea, aut exaltabitur ſerra contra eum, qui trahit eam, ſubiungens non
debet eum, qui minoris auctoritatis eſt proprijs definitionibus ſubiugare, vbi *Turrecremata*
nu. 3. dixit, quod lex, & ratio naturalis hoc habent, vt inferiora, ſubiecta ſint ſuperio-
ribus ſuis, *Franc. Aret. conſ. 123. in fine*, dicens non valere conſuetudinem, nam eſſet
10 ſcandaloſa, & diſtructiua, veritatis, & contra rationem naturalem, & in hoc adducun-
tur notata per Collegium noſtrum Bononienſe in d. cauſa præcedentiæ inter Canoni-
cos regulares, & Monachos S. Benedicti *nu. 26.* vbi demonſtratur, quod quis eſt ma-
ior altero reſpectu certè qualitatis, exemplificans in Epiſcopo, vt ſit maior Cardinali
reſpectu qualitatis ordinis, ſed Cardinalis dicatur maior Epiſcopo reſpectu qualitatis
officij,

offitij, & adminiſtrationis, quod & affirmant. Idem *Collegium* Patauinum in eadem cauſa, & *Collegium Ferrarienſe*, vt videri poteſt poſt volumen *Conſiliorum d. Zabarellæ.* Et cum præcedentia, vt demonſtrauimus ſit de Iure Diuino, & naturali, conſuetudo in contrarium non attenditur, *Roch. in c. cum tanto de conſuetud. in princ. nu.* 12. *fol.* 16. *& in ſectione nona nu.* 53. Quando enim conſuetudo obuiat omni Iuri, vt quia Ius penitus reſiſtat, non attenditur, *Petrus de Rauenna in tract. de conſuetud. ſect.* 1. *nu.* 50.

Et dato, quod probaretur per quadraginta annos Doctores non Collegiatos præceſſiſſe
11 Collegiatis, nihil operaretur, cum ea, quæ ſunt facultatis non inducant conſuetudi-
nem reſtrictiuam liberæ poteſtatis, vt in puncto præcedentiæ dixit poſt alios nouiſsi-
mè *Gratian. in diſcept. c.* 288. *n.* 10. dicens, quod de facili recuperatur Ius, & res reuerti-
tur ad ſuam naturam, & voluit competere offitium Iudicis, & de facto reſiſti poſſe, et-
iam manu armata, contra eos, qui tale Ius præcedendi infringere tentant, imò poſſe
agi actione iniuriarum contra tales impedientes talem decerni honorem.

Sextò, ex diſpoſitione Conſtitutionum, vt in rub. 1. ibi, & inter cæteros omnes Collegiales ſocialeſque congregationes primum locum obtineant, &c. *& in rub.* 10. §. *nullus Doctor in* §. *ad maieſtatem Collegij, & in* §. *Clericis autem,* vbi agitur de veſtibus precioſis per Doctores Collegiatos deferendis.

Septimò, probatur ex Hiſtorijs, nam vidimus, quod cum Martius, & alij Conſules Ro-
mani deberent de pluribus tractare, cum Perſeo Rege Macedoniæ, & cum omnes re-
perirentur ſecus flumen, nempè Rex, & ſequaces ab vno latere, & Romani ab alio la-
tere, & cum contenderetur de præcedentia, & maioritate in tranſeundo flumen, Per-
ſeus prætendebat Romanos ad ſe, tamquam ad Regem accedi, quod negatum fuit à
Romanis, eo quod ſuſtinebant Maieſtatem Reipublicæ Romanæ, quæ concedebat
12 Diademata Regibus, & ſuper hoc diſputato fuit declaratum Romanis Conſulibus
deberi præcedentiam, vt penes *Titum Liuium Decade quinta lib.* 2. & habetur per *Mag.
Leonem Zambellam in ſuo morali politico intitolato l'Induſtrioſo politica ciuile fol.* 218.

Agnoſcat ergo vnuſquiſq; ordinem ſuum, & quis dignior ſit *Origenes ſuper Leuitico*, in verbo, *Ordo.*

Et hæc ſaluo, &c.

CONTROVERSIA CVI.

Pro Poſſeſſoribus bonorum olim D. Pyrri Vigiani.

SVMMARIVM.

HÆres nominatum, ſi non habeat qualitatem à Teſtatore deſideratam, excluditur, nu. 1. *&* 8.

Clauſula in omnibus, & per omnia, refertur ad præcedentia, & non ad ea, quæ habent particularē prouiſionem, nu. 2. *&* 5.

Nec poteſt referri ad omnia præcedentia, quando proprietas ſermonis non patitur talem relationem, nu. 6.

Quilibet poteſt renunciare fauori ſuo, nu. 3.

Textus in l. 2. §. *furioſus ff. de Iure codicillorum, declaratur, nu.* 4.

Dictio, vt ſupra, declaratur, nu. 7.

Coniectura ex veriſimili teſtatoris voluntate debet eſſe talis, vt habeatur pro diſpoſitione, nu. 9.

Rea-

Reale fideicommiſſum in dubio non præſumitur, nu.10.

Quilibet poteſt diſponere de re ſua, nu.11.

Extenſio non datur extra verba per Teſtatorem limitatá, nu.12.

Adſit Deus, & Virgo.

Facillimè reſponderi poſſe creditur ſubtiliter adductis pro parte DD. Viggiani, & Alexandri de Viggianis, eo quod nullum reperitur fideicommiſſum in teſtamento olim D. Alexandri antiqui de Viggianis ad quod ipſi ſint vocati, ſunt enim in eo tantum ſubſtituti filij D. Viggiani ſiue vnus, ſiue plures, qui doctoratus gradum, & gradus eſſent conſecuturi in Logica, Philoſophia, & Legibus, & ſic omninò in omnibus illis profeſsionibus expreſſis, quare cum D. Pyrrus non fuerit Doctor videntur excluſi, & ſufficit dicere ſubſtitutio de te non loquitur *l. quidam cum filium vbi Bald. & Imol. ff. de hæred. inſtituen. Seraphin. deciſ. 1023. nu. 1.* & expiraſſe omnium aliorum vocationes, quod & videtur quodámodo admittere Excellentiſs. D. exaduersò ſcribens nempè non eſſe Actores expreſsè vocatos à Teſtatore tentat tamen docere de vocatione Filiorum Pyrri vnici filij d. Viggiani ex coniecturis imò, & virtualiter vt dixit expreſsè licet idem Pyrrus non fuerit Doctor, & virtualem expreſſam vocationem deſumit ex verbis teſtamenti ibi *& ſi perueuto d. tempore nullus ex dictis filijs d. D. Viggiani eſſet Doctor voluit D. Iſabellam debere omnibus dictis filijs d. D. Viggiani d. dimidiam dictæ hæreditatis conſignare æqualiter inter eos diuidendam nulla pariter reddita ratione dictorum fructuum per eam interim percipiendorum, pariter per eam lucri faciendorum in omnibus, & per omnia vt ſuprà*, eò quod dicta clauſula in omnibus, & per omnia, vt ſuprà habeat vim ſpecialis expreſſionis.

Et pro coniecturis adducit ſupponens filios Pyrri eſſe vocatos, primò fideicommiſſum iniunctum filijs Doctoribus d. D. Viggiani, quos & eorum lineam fideicommittens prætulit filijs non Doctoribus, vnde ſi teſtator grauauit magis dilectos ſequitur dicendum, quod voluerit grauare minus dilectos.

Secundò, Dixit veriſimile eſſe, quod ſi teſtator cogitaſſet hunc caſum, veriſimiliter diſpoſuiſſet de filijs non Doctoribus dicti Domini Viggiani, cum nulla probabilis ratio afferri poſsit.

Tertiam Coniecturam deſumpſit ex abſoluto, & reali vt dixit fideicommiſſo durante linea maſculina filiorum d. D. Viggiani, Vndè cum vocauerit filios non Doctores d. D. Viggiani, intelligatur eos grauaſſe ad reſtitutionem ad hoc vt eius voluntas habeat effectum, nam licet Pyrrus non fuerit Doctor eius filij, ſeu deſcendentes poſſunt aſſumere gradum Doctoratus tam enixè deſideratum à Teſtatore.

Pro quarta Coniectura dixit inſurgere ab euitando abſurdo, nam abſurdum eſſet, quod teſtator grauaſſet filios Doctores magis dilectos non Doctoribus, ne ignorantes eſſent melioris conditionis.

Quintam Coniecturam deſumpſit ex illis verbis, & ſic voluit procedi donec durauerit linea d. D. Viggiani, ita vt Teſtator genera liter, & indiffinitè locutus ſit etiam de linea filiorum non Doctorum.

Quæ & ſi prima facie videantur aliqualis conſiderationis, creditur eſſe in caſu noſtro paucæ conſiderationis.

Nam

Nam primo deſumpta vocatio expreſſa ex clauſula in omnibus, & per omnia, non ſub-
ſtinetur in caſu noſtro, eo quod ſi legatur illa clauſula loquitur de redditione rationis
facienda per vxorem teſtatoris hæredem fiduciariam inſtitutam, volens quod condi-
tiones expreſsè in omnibus, & per omnia eſſent obſeruatæ, nam ſuperius eam libera-
uerat, nedum à redditione rationis, ſed omne lucrum ex hæreditate eidem conceſſerat,
cum ergò ſit poſita ad prædicta, qualificandũ etiam ſi in fine poſita ſit refertur ad præ-
2 cedentia *Alexan. conſ.* 158. *nu.* 7. *lib.* 6. Minuſq; poteſt referri ad ea, quæ habent ſuam
particularem, & determinatam prouiſionem, vt in caſu noſtro, vbi Doctores tantum
fuerunt vocati *Gabr. poſt infinitos in tit. de clauſulis concl.* 9. *nu.* 8. *Honded. conſ.* 36. *nu.* 34.
lib. 1. *Marta in tract. de clauſulis* 4. *par. cl.* 24. *nu.* 2. *& ſeq. ſecundum vltimam impreſſio-
nem;* Nec faciunt allegata, nam primò *Peregr. de fideicom. in art.* 36. *nu.* 89. loquitur de
filio expreſsè approbante teſtamentum Patris prohibentis legitimæ detractionem, qui
caſus eſt diuerſiſſimus, eò quod quilibet poteſt renunciare fauori ſuo *Seraphin. deciſ.*
3 356. *nu.* 17. & ita etiam loquutus eſt *Fuſar. in memorata ex aduerſo quaſt.* 296. *nu.* 96. &
in eiſdem terminis loquitur *Ruin. conſ.* 56. *lib.* 2. qui & ſi *nu.* 12. dicat, quod ſermo pro-
latus ab homine non recipiat reſtrictionem pro fundamento ſuæ opinionis adducit
4 *tex. in l.* 2. *in* §. *furioſus*, *ff. de iure codicill.* cuius verba ſunt hæc, *furioſus non intelligitur
codicillos facere, quia nec aliud quicquam agere intelligatur, cum per omnia, & omnibus ab-
ſentis, vel quieſcentis loco habeatur,* ſolum enim probat *textus* prædictus, quod furioſus
non poteſt facere Codicillos, vt ibi ſic aduertunt *Odofred. Alberic. Bart. & alij*, imò
Alex. relator Angeli à Ruino ibi allegati in l. 1. *ff. de legat.* 1. *nu.* 9. vltra opinionis dicti *An-
geli* reprobationem *in d.* §. *furioſus* admittit reſtrictionem, non obſtante d. clauſula *in
5 omnibus, & per omnia*, quando ſequeretur aliquod abſurdum, vel inconueniẽs, & quan-
do à ſuperius expreſſis d. clauſula poteſt recipere, vt in caſu noſtro, reſtrictionem dicẽs
debere intelligi in his, in quibus poteſt clauſula prædicta adaptari, nec minus poteſt
dici, vt ſit ſermo vniuerſalis, dum reſtringi poteſt ad impediendum moleſtias Vxoris
ibi in totum expreſſas, ſed per relationem ad primæuam declarationem, & regula-
6 re eſt, quod clauſula in fine poſita non referatur ad omnia præcedentia, quando pro-
prietas ſermonis non patitur talem relationem *Old. conſ.* 152. *nu.* 2. *Iaſ. in l. ſalus ſcriptura
nu.* 40. *verſ.* 4. vltrà *Bart. ff. de legat.* 1. *deciſ.* 671. *nu.* 1. *par.* 1. *in recent.* non enim patitur
ſermo, qui perficitur ex relatione non moleſtiæ Vxoris, vt poſſit trahi ad quid diuer-
ſiſſimum, & verba etiam vniuerſalia ad modos proportionabiles ſubiectæ materiæ, in
qua expreſſio fit ſunt intelligenda *Dominicus de S. Hyeminiano conſ.* 29. *in fin. Tuſch. in
lit. V. concluſ.* 132. *nu.* 2. & eſſe verba reſtringenda ad cauſam, ſuper qua exprimitur
Surd. deciſ. 217. *nu.* 6. quem refert, & ſequitur *Sacra Rota deciſ.* 224. *nu.* 11. *par.* 5. *diuerſ.*
dicens, quod ſi exprimatur vna cauſa, verba vltra d. cauſam non operantur, & debent
ad eam reſtringi, imò & generalia verba reſtringi ad cauſam, ob quam prolata fuerunt
not. DD. in l. his verbis ff. de leg. 3. *Gregor. XV. deciſ.* 511. *nu.* 23. ſubiungens eſſe intelli-
genda eo tantum reſpectu, quo fuerunt prolata, & relatio eſt facienda ad eum caſum,
ad quem facta eſt relatio, & non ad diuerſum, vt eſt in caſu noſtro vocatio non haben-
tium qualitates à Teſtatore deſideratas *deciſ.* 44. *nu.* 5. *& ſeq. ead. p.* 5. *diuerſ.*

Nec facit allegata *l. quicquid in* §. *ex compromiſſo ff. de his, qui not. infam.* nam & ſi erra-
tum appareat, cum incipiat *quid*, & non *quicquid*, verba cuius *textus* ſunt hæc *ex com-
promiſſo arbiter infamiam non facit*, quia non *per omnia ſententia eſt*, & ſic non facit ad
caſum.

Nec minus allegata *lex.* 1. *ff. de legat. primo*, cuius verba ſunt hæc *per omnia coæquata ſunt
legata fideicom.* & ſic patet ex lectura non poſſe applicari.

Menoch. verò conſ. 1082. *nu.* 23. *allegato* minimè obſtat, quia in caſu ſuo aderat omnium

exæ-

exæquatio, & adiecta erant hæc verba, *cum illis modis, formis, & conditionibus, & qualitatibus* &c. quæ verba expreſſa declarabant Teſtatoris voluntatem, vt *nu.* 24.

Nec in caſu noſtro facit, quod dictio, *vt ſupra*, ſit repetitiua præcedentium qualitatum, nam eadem reſponſio aplicatur, ſcilicet talia verba eſſe repetitiua in caſu, de quo loquutus eſt Teſtator circa prohibitam moleſtiam vxoris hæredis fiduciariæ, nec d. clauſulam repetere perſonas deſcendentes, dicit *Menoch. conſ.* 269. *num.* 34. *& in terminis* ſi in præcedentibus multæ conditiones appoſitæ fuerunt, & in ſubſequentibus repetatur. Vna tantum conditio, dictio, vt ſupra, ne importet repetitionem in omnibus alijs qualitatibus, & conditionibus *Cuman. conſ* 22. *in fine Marta in nouiter impreſſo tract. clauſularum* 3. *par. clauſula* 94. *nu.* 3. & 4.

7 Nec faciunt allegatæ *deciſ. Sacra Rota* nempè *Deciſio* 269. *par.* 5. *diuerſ.* eò quod ſi legatur aliam in caſu ſuo, non poterat capere interpretationem, vt *nu.* 8. *Deciſio verò* 180. *p.* 6. *num.* 12. loquitur de clauſula in ſtirpes, & non aplicatur, & *Deciſio* 40. *d. par.* 5. loquitur in longè differentibus terminis, vt in themate legitur, primò verbum, vt ſupra erat in qualibet ſubſtitutione, & Teſtator ſe declarauit velle obſeruare formam fideicommiſſorum perpetuorum, aderat prohibitio ſtrictiſsima alienationis, aderat ſubſtitutio de Hoſpitali, & aderat vocatio poſt omnium ſubſtitutorum mortem, vt ex ea videri poteſt.

Minuſq; faciunt aſſertæ coniecturæ, nam ſi prima coniectura vera eſſet, retorque-
8 retur, cum diuerſa conſiderari poſſit ratio, nempè d. D. Vigianum non fuiſſe qualitatis, & æſtimationis, prout vellet, & deſideraret Teſtator, vnde ei apparet prohibuiſſe Vſumfructum, cupereq;, vt Doctores ex eo eſſent; vt familiam redderent maioris æſtimationis, quam tunc D. Vigianum patrem reputaret, quare cum non eſſent filij Vigiani Doctores, iuxta deſiderium *in tertia coniectura per Excellentiſs. D. Aduocatum exaduersò conſideratum*, de alijs deſcendentibus non curauerit, & ideò ceſſat id, quod dicitur, quod deſcendentes, & Doctores eſſent deterioris cōditionis, & ſic, vt dixi, pro nobis prima coniectura debet cōſiderari.

Secunda autem à veriſimili eſt fallax, nec ſemper admittenda, maximè quando diuerſa poteſt conſiderari ratio *Euerard. in loco à veriſimili*, & veriſimilis Te-
9 ſtatoris voluntas debet eſſe talis, vt habeatur pro diſpoſitione eadem veriſimilitudo, ità vt contrarium, niſi temerè affirmari poſſit *Socin. Iun. conſ.* 141. *num.* 14. *lib.* 3. *Fuſar. poſt alios reſiſtans hanc coniecturam in tract. de fideicom. q.* 276. *n.* 14.

Ad tertiam reſpondetur ex verbis teſtamenti non poſſe dici fideicommiſſum reale, cum nec realis prohibitio legatur, vt volunt, & loquuntur *DD. exaduerſo allegati, & ſi Bald. in leg. precibus C. de impub. & alijs ſubſt.* non habeat nu. 65. exaduerſo allegatum ſed de hoc loquatur num. 49. minuſque *Salicet.* ibi habeat *num.* 36. & *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 6. ſupponit & ipſe prohibitionem præceſſiſſe, & pluribus factā ſubſtitutionē, prout & *Sacra Rota deciſ.* 231. *n.* 2. *p.* 2. *in recent. & in*
10 *deciſ.* 216. *n.* 16. *par.* 5. *diuerſ.* nulloq; modo poteſt dici hoc reale fideicōmiſſum, cū quidquam legatur, quod illud reale inducere poſſit vt per *Bart. in l. peto. §. fratre ff. de leg.* 2. & *alios in d. deciſ.* 216. *d. num.* 15. & 16. *memoratos*, Teſtator enim conſiderauit filios d. D. Vigiani fore Doctores, & hæredes, & non alios, eſt enim valdè diuerſus caſus, de quo in *deciſ.* 134. *p.* 7. *diuerſorum*, ibi enim conſideratur enixa voluntas Teſtatoris conſeruandi nomen, & cognomen agnationis, & onus deferendi arma, & melius dignoſcitur ex *deciſ. præced.* 77. *ex eod. lib.* 7. *diuerſorum in eadem cauſa*.

Ad quartam de abſurdo dicitur abſurdum dici id, quod neq; æquitas militat, ſed id, ex quo omne malum aptum naſcitur, vt per *Euerard. in loco ab abſurdo num.* 8.

hic

hic autem prædicta non poſſun conſiderari, cum quilibet poſſit diſponere de re ſua ad libitum, & teſtari, prout ſibi placet *l. in re mand. C. mandati, & §. diſponat*
11 *in auth. de nuptijs*.

Ad quintam coniecturam verba ſunt clara de vocotione Doctorum, & deſcendentium à filijs Vigiani Doctoribus, quando enim voluit teſtator loqui de filijs Vigiani expreſſit, vt in *verſ. ibi ſuperuento*, & ita videtur affirmare *Cuman. alleg. in eod. conſ. 2. nu. 6.* qui approbat noſtram opinionem, non enim debemus extendere caſum verbis teſtamenti limitatum *deciſ. 486. n. 2. verſ. attamen par. 1. in recent.*

12 Hæc enim pauca dixi, cognoſcens omnibus obiectis ad primum reſponſum pro tertijs poſſeſſoribus fuiſſe replicatum per Excellentiſs. D. Lancium, ne eadem repetam, in tantum, vt ex iuribus doctiſſimè per eum allegatis ſit locus abſolutioni dd. poſſeſſorum.

Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CVII.

Pro D. Mattheo de Campanis.

SVMMARIVM.

Mater poteſt tranſigere de re filiorum, num. 1. & 4.

Dum non agitur de Caſtrenſi, ſeu quaſi Caſtrenſi, & ſolus timor litis ſufficit ad ſuſtinendam tranſactionem, num. 2.

Et ſi prædo manutenendus ſit in poſſeſſione, nihilominus ſi conſtet ipſum eſſe prædonem, non debet manuteneri, num. 5.

Remedium canonis reintegranda, 3. quæſtione, prima non conceditur contra titulo poſſidentem, num. 6.

Heres, cum beneficio Inuentarij tenetur in quantum patiuntur vires hereditariæ, num. 7.

Adſit Deus, & Virgo.

QVam iniuſtum ſit iuditium pro parte Baldellę motum contra DD. de Campanis ſuper pretenſo ſpolio, dignoſcitur ex inſtrumento tranſactionis de anno 1606 6. Aprilis inter illos de Campanis, & Patrem Aduerſarij etiam nomine ipſius, in dicta enim tranſactione narratur iuditium motum per illos de Campanis ſuper relaxatione bonorum fideicommiſſis ſubiectorum, & olim D. Hieronymi antiqui de Campanis expreſsè vocantis maſculos; & D. Flore de Sancto Venantio mandantis bona ſua ſemper eſſe debere in domo illorum de Campanis, & D. Camillæ pariter de Sancto Venantio expreſſe vocantis maſculos, & cum plura facta eſſent acta ſuper relaxatione bonorum mediante dexteritate, ſcientia, & prudentia MM. DD. Io. Baptiſtæ Roſcij, & Ghini de Sagacijs amborum ex primarijs, & Sapientioribus Cauſidicis huius Ciuitatis probatiſſimæ vitæ, & exemplarium aliorum Procuratorum tunc viuentium, vt omnibus notorium eſt, fuit

inita

inita dicta tranſactio, & D. Petrus Antonius Baldellus nomine D. Angeli Aduerſarij, & fratrum tunc viuētium filiorum D. Angelicæ olim Alberti de Campanis, & pro eiſdem filijs de rato promittens, & aliæ D. Angelicæ Sorores reſtituerunt, & relaxarunt eiſdem de Campanis bona (ad quorum reintegrationem d. D. Angelus hodie petit admitti, vti dictis fideicommiſſis ſubiecta) & verſa vice dd. de Campanis in eodem Tranſactionis inſtrum. conuenerunt ſoluere quaſdam pecunias, & conſenſerunt reſpectiuè teſtari de eiſdem bonis pro certa ſumma, & alias conuentiones inter eos fecerunt. Hodie (vt audio) d. D. Angelus intentauit remed. *C. reintegranda 3. q. 1* ſupponens conſtare de extremis neceſſarijs, nempè de antiquiori poſſeſſione D. Angeli, & noua illorum de Campanis, ſed non verificatur d. D. Angelum poſſediſſe, cum per Patrem poſſeſſio fuerit tradita, & legitimè translata in dictos de Campanis, vt in dicta tranſactione, quam

1 Pater vti legitimus Adminiſtrator filij facere potuit per *tex. in l. de re filiorum ff. de tranſactionibus*, cum illa lex prohibeat tranſigi de re filiorum, quos Pater non habet in poteſtate, ſecus ſi habet, vt ibi *gloſ.* declarat, admittens expreſſe tranſactionem valere in aduentitijs, cum ſit legitimus adminiſtrator, & ibi aduertunt *Odofred. Bald. & alij*; adeò vt nequaquam poſſit dici probata poſſeſſio d. Angeli, cum tunc eſſet in poteſtate Patris, & agatur de aduentitijs, immò, vt aſſeritur,

2 ſaltem minor, & non agitur, nec de Caſtrenſi, ſeu quaſi Caſtr. vt ibi aduertunt *Doctores*, ſed de bonis maternis, & aderat lis, vt in *ea lege*, quamuis ad ſuſtinendam tranſactionem ſufficiat ſolus timor litis *Gratian. in diſcept. forenſ. 476 nu. 1. & ſeq.* & præſupponatur tranſactum bona fide, maximè interuenientibus Doctiſ-

3 ſimis vtriuſque partis Procuratoribus, & Aduocatis, minuſq; faciunt allegationes per Excellentiſs. D. Felicorium, quod regula procedat tantum in retinendo, non autem dando, nam ſi Doctores allegati videantur *Bal. in l. 1. C. de bonis maternis n. 10.* dixit patrem poſſe abſolutè tranſigere, ac ſi haberet plenum dominium, & *tex.* dicit patrem tantum debere habere diligentiam in tuendis rebus, non enim *textus* permittit, vt lis iniuſta ſuſtineatur, *Iaſ.* vero in *l. nulli ff. de Tranſact.* exemplificat in Prælaro Eccleſiæ, Tutore, & Adminiſtratore Reipublicæ, & in fine eſt relator *Baldi* dicentis, vt ipſe aſſerit Patrem poſſe tranſigendo retinere, ſed non dare rem filij, aliud enim eſt dare, & aliud reſtituere, & quando talis opinio eſſet vera, bona de quibus in tranſactione non erant filij, ſed illorum de Campanis, & ſibi reſtituenda quicquid ſubtilizetur, & pariter *Tiraquel. in tract. lignagier. §. 1. gloſ. 14. num. 6.* loquitur, prout *Iuriſconſ.* in procuratore Principis, in quibus *lex* nulli licere expreſſe prouidit, & ſi de Patre voluiſſet prouidere expreſſiſſet, prout in dicta *l. nulli*, nam militat diuerſa ratio in Principe, quam in

4 Patre; Vltra quod retorquetur, idem *Tiraquel. ibi num. 70.* dicens infraſcripta verba, ſecus ſi fundum, de quo litigabat minor dimiſit, ecce ergo ex eodem Doctore caſus noſter deciſus, & quod Pater poſſit tranſigere in re dubia, & dum prudenter ſe geſſit dixit *gloſ. in d. l. de re ff. de tranſ. Caccialupus in tract. de tranſact. quæſt. 7 Pinel. in l. 1. par. 3. num. 43. C. de bon. matern. ipſe Bal. in conſ. 448. in fine lib. 1. Blanc. in tract. de compromiſſis quæſt. 3. num. 52. Nat. conſ. 543. in fine Cephal. conſ. 24. num. 22. Aſtan. Clement. de Patria poteſtate effect. 12. num. 6. & ſeq.* & ſuſtineri etiam ſine decreto poſt *Alex. & alios in l. præſes C. de tranſact. dixit Sura. conſ. 451. num. 20. & 21.* & poſt infinitos *Philippus Paſqualis in tract. de viribus patriæ poteſtatis cap. 2. in princ. dicens num. 4.* in dubio ſemper præſumi tranſactionem vtilem, nam ſatis dicitur lucrari, qui à lite recedit, nec poſſet dici de traditione rei filij cum ex fideicommiſſis appareat filium nullum ius in ijs habere, vt ex le-

ctura teſtamentorum legitur, & facit regula, quod licet prædo ſit manutenen-
5 dus in poſſeſſione, attamen ſi ex actis conſtet quem eſſe prædonem, non debet contra ſpoliatorem reſtitui ex communi Canoniſtarum, & Legiſtarum opinione, de qua per *Beroum in c. in literis num. 68. ext. de reſtitutione ſpoliatorum.*

Secundo remedium *c. reintegranda 3. q. 1.* non conceditur eis, qui poſſeſſionem iuſta cauſa tradiderunt *Viuius* poſt plures in communibus opinionibus *verbo ſpoliatus n. 7. verſ. poſſeſſorio recuperanda. Gregorius XV. deciſ. 15. num. 1. & 2.* & habetur in *deciſione* 188. *par. 5. diuerſ. num.* 3. nec concedi tale remedium contra tit. poſſidentem, niſi res eſſet vitioſa, vel violenta, aut furtiua, dixerunt *Bart. & Angel. in l. rem qua nob. ff. de acquirenda poſſeſsione, & poſt Spec. Io. de Imola, Nicol. de Matarellis, & Bald. Alex. conſ. 188. num. 1. & melius num. 7. lib. 2.* dicens id procedere, etiam ſi poſſidens habuiſſet cauſam ab eo, qui potuiſſet excludi ab agente *Addentes ad eund. Alex. conſ 6. lib. 3. n. 17. in verſ. titulo loquentes*, cum alijs de veriori, & omnis interpretatio eſt capienda ad excludendum ſpolium *Rot. deciſ. 450. nu. 9. p. 1. diuerſ. & deciſ. 229. p. 5. diuerſ. nu. 5.*

Tertio non eſt omittendum, quod D. Angelus eſt hæres Patris, & tenetur in quantũ patiuntur vires hæreditariæ habere ratum factum defuncti, non obſtante, quod ſit hæres cum beneficio legum, & inuentarij *vulg. l. cum à Matre C. de rei vindicatione deciſ. 61. n. 4. p. 2. in recent. Honded. conſ. 3. nu 53. lib. 1.* dicamus etiam aduerſus remedium *d. c. reintegranda* obſtare præſcriptionem decem annorum inter præſentes, dum poſſeſſor, vt eſt Dom. Campana allegat ſe poſſeſſorem bonæ fidei, & cum titulo *Caſtr. conſ. 105. in princ. Balb. de præſcript. par. 4. quarta quæſtionis principalis quæſt. 24. Menoch. de recuperanda poſſeſſ. remed. 15. n. 425.* qui plures allegat *Laderch. conſ. 86. n. 5. verſ. immo vero probabilius*, & hic agitur etiam de præſcriptione triginta ſex annorum, adeo vt nihil remaneat diſputationis, quin D. Campana ſit abſoluendus, & Aduerſarius in expenſis condemnandus.

Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CVIII.

Pro Nobilibus Confratribus Societ. Glorioſiſsimæ Virginis Conſolationis.

SVMMARIVM.

Eccleſiæ acquiritur ex ſola oblatione, nu. 1.

Ex ſignis cognoſcitur cuiuſnã ſint Ballæ, nu. 2.

Oblatio rei ad vnum vſum non eſt conuertenda in alium vſum, nu. 3.

Donatũ Eccleſiæ ex cauſa ingratitudinis Fratrũ Monaſterij non poteſt, nu. 4.

Præſumitur adminiſtratorem de bonis adminiſtratis expendiſſe, nu. 5. & 9.

Et tenetur reddere rationem de redditibus bonorum adminiſtratorum, n. 6.

Actori ſufficit probare antiquam poſſeſſionem, nu. 7.

Teſtes de vniuerſitate probant, quando ſunt plures, nec agitur de commodo ſingulorum, nu. 8.

Valet argumentum à ſolitis, nu. 9.

Teſtes ſufficit probare in ſubſtãtia, n. 10.

Adſit

Digitized by Google

Adſit Deus, & Virgo.

SVppoſitis ijs, quæ veridicè ex nimia diligentia viſionis in proceſſu apparent, non poſſunt RR. Prior, & alij Fratres S. Iacobi contradictores ſe excuſare, quin iniuſtè denegent Candelabra argentea alias per Fr. Marcum Antonium Vianum, dum Abbatiali inſignitus eſſet dignitate oblata Altari Glorioſiſſimæ Virginis Conſolationis, cui præſunt Illuſt. DD. dictæ Societatis Conſolationis Officiales tanquam membrum à Conuentu ſeparatum, & ſi ob commoditatem ſolitum ſit retineri pro Cuſtode vnus ex Fratr. eorum Monaſterij. De oblatione .n. & donatione conſtat ex illis verbis in Candelabris deſcriptis.

Accipe, quod offerimus, & quæ ſequuntur.

1 Eo quod Eccleſiæ ex ſola oblatione acquiritur ius, *l. vt inter diuinum, C. de ſacroſ. Eccleſ. c. ſunt qui opes 17 quaſt. 4. vbi Ioannes de Turrecremata nu. 1* dicens cum alijs, quod donatio facta Eccleſiæ, ſeu Altari ex quodam mentis impulſu, imo ſine deliberatione reuocari non poteſt, tantò magis, quia non fuit oblatio verbalis, ſed realis, quæ in ipſa re conſiſtit, *Rebuff. in l. ſerri, ff. de reg. iur. in verſ. Aduertendum eſt,* & approbat *Gratian. in diſcept. cap. 28 num. 7.* & oblationem eſſe ad inſtar, & ſpeciem donationis, & fieri poſſe ſimplici verbo, & pacto, notatur in *l. ſi quis argentum, C. de donat. in §. perficiuntur, Inſtit. eod. c. Indicante, extra de Teſt. Marian. Socin. in tract. de oblat. in libello nono nu. 27. & ſeq.* vbi dicit oblationem factam Eccleſiæ, & pio loco, etiam excedentem quingentos aureos, ſuſtineri.

Secundò, Et ſimpliciter, quando ponatur aliquid in Eccleſia ad ornatum Templi, vt dicatur donatum, etiam nemine recipiente, dixerunt *Socin. in l. Paulus, ff. de except. praſcript. & praeiudicijs in fine,* per ea, quæ not in *l. is qui Puteum, & in gloſ. ff. quod vi, aut clam, & Tiraquel. de priuil. pia cauſa priuil. 115. in fine, Troil. Malnetius de oblat. 4. dubio, nu. 23.*

Tertiò, Ex ſignis, & Imagine eiuſdem Virginis cum Sanctiſſ. Puero Ieſu in manibus, habente Cincturam, cenſetur, quod offerens voluerit ſtatim, & perpetuo eſſe eadem Candelabra eiuſdem Altaris, & Societatis, cui fuerunt tradita tanquam illi perpetuo dicata, arg. *l. ſtigmata, C. de fabricenſ. lib. 11.* vbi latè *Lucas de Pena, & Nicolaus Barulus,* & alios refert *Menoch. de praſumpt. lib. 4. praſumpt. 63. & Anna. al.*
2 *leg. 10.* vbi ait, ex ſignis probari dominiũ, adeo vt Actor debeat obtinere, ex quo habet intentionem fundatam, habetur etiam per *Bart. & alios in eadem l. ſtigmata,* & facit illud vulgatum, quod ex ſignis appoſitis cognoſcitur, cuius nam ſint Ballæ, *Iaſ. in l. ſi mulier nu. 12. ff. ſol. mat.* & ſignum ſemper repreſentat ſuum ſignatum, *Io. de Annania in c. nonnulli num. 1. extra de Iudaeis,* & probatur ex verbis *Chriſti in Euang. Matthei c. 22.* ibi, Oſtendite mihi numiſma, &c. poſt plures *textus* aduertunt *Afflict. Deciſ. 23. nu. 24. & Cacheranus Deciſ. 40. nu. 2. & ſeq. Birtachin. in tract. de Epiſcopis in §. videmus nu. 30.* Non ergo debẽt dd. Prior, & Fratres contradictores ſub nomine Eccleſiæ, & eorum Monaſterij denegare Candelabra dicto Altari, eo maxime, quia Eccleſia debet eſſe cultrix, & auctrix Iuſtitiæ, minuſque debet pati aliquid fieri contra Iuſtitiam, *Alex. conſ. 10. nu. 10. & 11. lib. 6. Alba conſ. 397. nu. 15. Bero. conſ. 89. nu. 37 lib. 1. Grat. conſ. 66. lib. 1. nu. 34.* nec Iudices debent fauere Monaſterio, vt alijs iniuria fiat, *Barbat. conſ. 13. nu. 9. & conſ. 34. nu. 3. lib. 1. & conſ. 67. nu. 15. lib. 3. Rem. iun. conſ. 454. nu. 28.*

Et ſic non debebant Candelabra remoueri ex Altari, & manibus Cuſtodis, vt dicitur, de ſedilibus, quæ ab Eccleſia nō ſunt remouenda, *Giouagn. poſt alios conſ. 8 l. 2.* & habetur *in deciſ. 388. p. 2. in recent. nu. 3.* vbi fuit deciſum ſedendum eſſe in eodem loco, vbi quis ante nouam conſtructionem Eccleſiæ erat ſolitus ſedere.

Et cum ad vſum dicti Altaris fuerint deſtinata, in alium vſum non ſunt conuertenda,
3 *Clem. quia contingit, de Relig. domibus*, vbi *text.* loquitur de omnibus Eccleſiæ, & piorum locorum Adminiſtratoribus, *Tiraquell. in præfatione dicti tract. de priuil. pia cauſa, §. & hoc adeo.*

Nec dicatur, quod idem Abbas Marcus Antonius eadem candelabra rehabuerit, quia ſemel Deo oblatum, ſeu dedicatum non poteſt ab eo auferri, not. *in c. quæ ſemel 19. quæſt. 4. C. ligna, diſtinctione 1. in tit. de conſecrat. Socin. in dicto tract. de oblat. in libello 11. nu. 11.*

Minuſque obijci poteſt, quod ex cauſa ingratitudinis aliquorum dictæ Societatis, ſeu alterius ex Fratrib. d. Monaſterij potuerit d. Abbas retroaccipere dd. Candelabra, vt videtur aſſerere idē Abbas ex Epiſtolis ſuis recognitis, in quibus dixit: Li Candelieri gl'hò fatto per la Madonna, & voglio ſiano della Madonna, ſe
4 bene hò hauuto diſguſto &c. nam talis oblatio, & Altari donatio nec propter ingratitudinem reuocari poteſt, *Ripa conſ. 28. nu. 2. & in l. fin. nu. 52. C. de reuocan. donat. Riccius in Deciſ. Cur. Archiepiſ. Neapolitanæ 19. nu. 2. verſ. 3.*

Ex alio etiam crederem Candelabra eſſe propria eiuſdem Altaris, & ſucceſſiuè Societatis, cōſtat. n. ex reſponſione poſitionum dictum Abbatem fuiſſe Adminiſtratorem, imò vti talem de pecunijs, elemoſinis, & oblationibus emiſſe bona in ter-
5 ra S. Ioannis, ex inſtrum. vltimo loco producto, quo caſu præſumitur de dictis oblationibus factis Altari ea emiſſe, *Menoch. de præſumpt. præſump. 47 nu. 9. & melius præſumpt. 51. nu. 23. lib. 3.* vbi in indiuiduo, quod præſumantur acquiſita ex rebus Eccleſiæ, eaque etiam potuerit conſtrui facere ex votis argenteis Altari oblatis, vel ſaltem ipſe, & ex eius perſona Fratres S. Iacobi hæredes tenentur de
6 omnibus ſibi factis oblationibus rationem reddere, *Socin. conſ. 46. lib. 1.* quod & correſpondet *Euang. Lucæ cap. 16.* ibi *Redde rationem vilicationis tuæ*, eo magis cum eſſet ex priuilegio etiam Apoſtolico ſeparatus, & ſegregatus à Monaſt. & haberet facultatem teſtandi, & diſponendi.

Quare cum negotium pluribus appareat vitio ſcandali, & peſſimi exempli obnoxium, ex eo, quod Chriſti fideles ex his retrahi poſſint ab oblationibus, & elemoſinis Eccleſijs, creditur cauſam quamprimum fauore dictæ nobiliſſimæ, & antiquiſſimæ Societatis finien. LAVS DEO.

POſt hæc ſcripta vidi quamdam quærimoniam, iudicio meo chimeratam, cum marginaturis, nomine contradicentium impreſſam, & omnibus per Ciuitatem publicatam, quæ iudicio meo nullius eſt ſubſtantiæ: Primò .n. dixit Dominus exaduerſo ſcribens, laudare vtriuſq; partis pietatem, ſed admirari Patrum magnam iuſtitiam, videtur .n. ipſum errare in terminis, cum manifeſtè ex ſuperius dictis pateat dd. contradicentes malum Ius fouere, & fundamentum illud, quod decantatur nō poſſe prætendi vti donata, nec vti debita Candelabra euaneſcit, eo quod id minimè procedit facta oblatione Altari valida, vt ſuperius dixi, & probaui, & cum Altare fuerit ſpoliatum ſuis Candelaribus, non tenebantur do-
7 cere de titulo nobiliſſimi Confratres, cum ſat ſit probare antiquam poſſeſſionem eorumdem Adminiſtratorum d. Altaris, & nouam eorumdem Fratrum, *Innoc. in c. ſæpè num. 2. & de reſtitut. ſpoliat. Seraph. deciſ. 1055. num. 2. Greg. XV. deciſ. 485. num. 2.* & ſic in ſpolio non requiritur tituli iuſtificatio.

Ad

Digitized by Google

Ad ſecundum, quod debeat conſtare, quod, quale, & quantum prætendatur, certè ex proceſſu ſatis colligitur deſcriptio Candelabrorum cum qualitatibus.

Ad tertium de Teſtibus, ne probent vanum eſt, cum rectè deponant, nec obſtet eos eſſe Confratres, & ſic de vniuerſitate, latè *Farinac. in tract. de teſtib.* exaduerſo alleg. *quaſt. 60. nu.* 450. & ſeq. qui plures refert, & licet aliqui dixerint cõtrariũ, id procedit, quando agitur de commodo ſingulorũ, & quando pauci ſunt teſtes, nec integritatis, vt ſunt noſtri, & ſuperius ſcriptum eſt, ita diſtinguit poſt alios *Farinac. ibi d. quaſt. 60. num.* 540.

Et ex ſcriptis exaduerſo *num.* 23. *verſ.* Demum eſto corrobotantur per me dicta, nam fatetur D. Aduocatus exaduerſo Abb. Vianum fuiſſe Adminiſtratorem, & conſtare iam expendiſſe lib. 7400. de oblationibus perceptis, vnde ſicut expendidit dd. lib. 7400. de dd. oblationibus, potuit etiam expendere in pretio Candelabrorum de eiſdem oblationibus, cum valeat argumentum ab vſitato, ſeu à ſolitis, vel conſuetis, *l. ſi quis donaturus*, & ibi *Gloſ. ff. de vſufruct. Euerard. in loco* ab vſitato, ſeu à ſolitis *num.* 1 qui plures allegat, & præſumi empta de pecunijs d. Confraternitatis iam fuit demonſtratum.

Nec faciunt ſophiſticæ conſiderationes circa contrarietatem teſtium, quia non dicuntur contrarij, dum concordant in ſubſtantia negotij, de quo agitur, ſcilicet Candelabra eſſe Altatis, & illi oblata, *Innoc. in c. qualiter, & quando el ſecondo, circa princip. & ibi Henric. Boyc. num. 16. ex. de accuſ.* multos cumulat idem *Farinac. quaſt. 65. num.* 30.

Et non ſine arte tacuit, qui ſcripſit vltra Arma, & Inſignia legi in eiſdem Candelabris illa verba, Accipe quod offerimus, & quæ ſequuntur. In tantum, vt, non prout ipſe ſcripſit Confratrum ſint commenta, & ſomnia, ſed iuſtiſſima prætenſio.

Et hæc &c. Saluo &c.

Candelabra Confraternitati fuerunt reſtituta.

CONTROVERSIA CIX.
Pro D. Marſilio Lombardo.

SVMMARIVM.

Si duo Notarij ſint rogati vtriuſq; ſubſcriptio requiritur, num. 1.

Iudex concedendo immiſſionẽ, non cenſetur velle prajudicare non citato, n. 2

Si quis conſtituat ſe poſſidere poſt mortem ſuam non transfertur poſſeſſio, num. 3.

Conſtitutum non operatur in Inſtrumento nullo, num. 4.

Statutum Bonon. ſub rubrica, quod nullus occupet, declaratur, num. 5.

Non datur medium inter poſſeſſionem defuncti, & hæredis, num. 6.

Subſtitutus in donatione, non poteſt capere poſſeſſionem bonorum tentorum per defunctum nõ citato hærede, n. 7.

Ex contractu conditionali non transfertur poſſeſſio, num. 8.

Minori competit reſtitutio aduerſus hæreditatem non additam, num. 9.

Filius ſemper eſt legitimus contradictor, num. 10.

Digitized by Google

Adſit Deus, & Virgo.

VIDEO pro parte D. Andreæ Lombardi prætendi manutentionem prætenſæ poſſeſſionis captæ, mortuo D. Bartholomæo de Lombardis, ad præiudicium D. Marſilij filij, & hæredis inſtituti à d. D. Bartholomæo, ex Teſtamento in actis producto eo ſub prætextu, quod d. D. Andreas poſt mortem d. D. Bartholomæi in vim prætenſæ donationis factæ à Marſilio ſeniore de Lombardis immiſſus fuerit in poſſeſſionem, ſtante, quod ſuper eius poſſeſſione examinati fuerint plures teſtes, & productæ Colonorum recognitiones, in tantum, vt ipſe D. Andreas habens ciuilem poſſeſſionem, ex conſtituto, de quo in Inſtrumento d. donationis, præferendus ſit eidē D. Marſilio iuniori, dictũq; Marſiliũ carere titulo.

Quæ quam vana ſint inferius demonſtratur. Obtinuit .n. D Andreas prætenſam immiſſionem vigore aſſertæ donationis, de qua fol. 6. ad 29. quæ ſic reperitur ſubſcripta nota, & rogatio mei Antonij Bennij Not. Bonon. de prædictis rogati, prout pariter rogatus fuit D. Caliſtus Florentinus Not. Bonon. & vterque
1 noſtrum confecit documentum de altero Inſtrumento menrionem faciens, iuxta formam *Stat. Bonon.* quæ ſubſcriptio non ſufficir, nec dat fidem Inſtrumento, cum requirãtur duo Notarij eodem tempore ſcribentes, & ſubſcribentes ad for. ſtat. noſtri in Rub. de donationibus, vbi *Monteren.* animaduertit *in litera* C. ſimilibus verbis, *nota, quod non ſufficeret ſubſcriptio alterius Notarÿ*, & de iure non adhibetur fides, niſi vtriuſq; Notarij de eo rogati apparente ſubſcriptione, *Bertrand. conſ. 4. num: 23. & conſ. 33. nu. 1. lib. 2. Purpurat. conſ. 284. num. 12. lib. 1. Guido Papa q. 122.* ſublato ergo hoc fundamento, remanet vitioſa immiſſio, & per conſequens hæ omnes probationes, quas ſuper prætenſa poſſeſſione d. D. Andreas feciſſe prætendit.

Secundò, vitium manifeſtum remanet, quia abſq; aliqua mortis Bartholomæi probatione obtinuit immiſſionem, licet ſuper hoc teſtes inducere aſſeruerit, vt ex proceſſu, & actu petitionis fol. 2. & fol. 29. nec tunc reperiuntur examinati, & mens Illuſtriſs D. Iudicis vti miniſtri Iuſtitiæ præſumitur alteri maximè non citato noluiſſe præiudicare in terminis immiſſionis ſimilis, *Pereg. de fideicom. art. 47. num.* 28. debebat etiam probari mors Bartholomæi, ſine filijs ex legiti-
2 mo matrimonio natis, citato Marſilio filio, vt in deciſ. quæ legitur poſt *Gíouagn. in conſ. 42. lib. 2, num. 34. & aſſert Cacem. deciſ. 150. nu.* 6. qui loquitur in fortioribus terminis, etiam ſi extaret pactum ingrediendi propria auctoritate.

Tertiò, petijt mandatum de continuando poſſeſſionem, cum vnquam poſſeſſionem habuerit, nec prætenſum conſtitutum operetur, nam ſi quis conſtituat ſe poſ-
3 ſeſſurum poſt mortem ſuam, non transfertur poſſeſſio ex conſtituto, ſed conſtitutum nullius eſt momenti, cum in tempus conferatur, quo conſtituens non eſt poſſeſſor, *Angel. in l. quamuis, §. ſi conductor, ff. de acquir. poſſeſſ. Alex. conſ.* 82. *num. 9. verſ. Sed ita eſt, lib.* 2.

Et in terminis donationis, quando bona fuerunt apprehenſa per hæredes donantis, mortuo donatore, pro quo ſtipulatus eſt Notarius, ne poſſit per conſtitutum transferri poſſeſſio, dixit *Caſtr. conſ. 195. num. 2. & 3. lib.* 2. & quando dominium tranſijt in ſingularem, ſeu vniuerſalem ſucceſſorem, *Barth. Caſſaneus conſ.* 7. & eſt in terminis *deciſ. Guid. Papa* 512. *per tot.* vbi dixit, nec poſſeſſionem, nec

domi-

dominium acquiſiuiſſe ſecundum donatarium, & facit *Rota ſin deciſ. 694. p. 1. in recent. num.* 8. vbi in terminis, quando res fuit apprehenſa ab hærede conſtituentis, mortuo conſtituente, & omnibus reſpondet.

Quartò conſtitutum non operatur in Inſtrumento nullo, vt ibi aduertit *Rota num. 9.* quale eſt iſtud, nam donatio ſupponitur nulla, maximè inter patrem, & filium, ſeu alios liberos in poteſtate exiſtentes, vt probat *tex. in l. donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & vxor.* & ibi *Odofred.* & cæteri, cum vigeat eadem ratio, etiam non obſtante iuramento, *Bart. in l. 1. ff. de donat. inter vir. & vx. Salicet. ibi num. 2. verſ. Ego contrarium. Fulgoſ. ibi dicens opinionem eſſe veriorem. Io. Faber in l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Henric. Boyc. in c. donatio, ext. de donat. inter vir. & vxor. Cyn. Io. And. Angel. Gulielm. de Montelaudono, Rom.* & alij, quos allegat *Socin. conſ. 66. lib. 1. num. 12. & 13.* dicens excellentiores DD. pro hac opinione tenuiſſe *Curt. ſen. conſ. 66. nu. 6. Caſtr. conſ. 345. num. 3. lib. 1. Corneus conſ. 238. lib. 2. nu. 3. & 14. & in conſ. 9. num. 4. & ſeq; eod. vol. 2.* vbi ſic dixit iudicatum fuiſſe, *Felin. in conſ. 30. num. 16.* & hoc, quia patria poteſtas eſt ſacra, & ei renunciari non poteſt, *Caſſan. in conſuetud. Burgund. Rub. 4. la mari, & la femme §. 7. Io. Corȝſ. de veriorȝ in l. frater à fratre, ff. de cond. indebiti num. 74. & 75.* vbi dixit hanc eſſe veriorem, *Zabarel. in Clem. vnica de iure iuran. in §. fin. num. 10. Alex. Raudenſ. var. reſol. c. 59. num. 21. verſ. Multum per hanc.*

5 Quintò, *ſtatutum, quod nullus occupet*, procedit, & habet locum, quando conſtat vt hic vnum eſſe hæredem ex teſtamento, ſiue etiam eſſet ab inteſtato, & alius non ex titulo pro hærede, nec tanquam hæres, ſed ex alia cauſa bonorum hæreditatis poſſeſſionem ingreſſus eſt, & ſic in indiuiduo, declarat *Bero. in quæſt. famil. 71. num. 4.* ſic etiam in hoc ſtatuto noſtro validiſſimo num. 2. dixit *Decian. conſ. 37. lib. 3. num. 60.* vbi declarat, nulli alij ex quouis capite, niſi hæredi licere capere poſſeſſionem, data .n. eſt ex ſtatuto facultas ingrediendi, etſi præoccupata ſit poſſeſſio ab alio, *Ripa in c. ſæpè num. 86. ext. de reſtit. ſpoliat.* & ratio eſt, quia ſi ſtatutum vult, quod poſſeſſio bonorum defuncti per tertium occupata, nullius momenti ſit, perinde eſt, ac ſi vacans eſſet, ſed quando vacans eſt, hæres poteſt propria auctoritate illam apprehendere, *l. cum hæredes, ff. de acquir. poſſeſſ. Menoch. in ſimili ſtat. Mediolani in tract. retinendæ remed. 3. num. 59. Mareſcot. lib. 2. var. reſol. cap. 116. num. 4.* dicens *ſtatutum noſtrum Bonon.* & ex communi opinione ſeruari debere, & poſt *Rotam Rom.* dixit nouiſs. *Poſt. de manuten. obſeru. 55. num. 55.* qui loquitur etiam in concurſu donatarij num. 62. & eſſe communiorem opinionem, vt ipſo iure nullo actu, nec verbo interueniente

6 transferatur poſſeſſio, ex ſimili ſtatuto, ſeu conſuetudine dixit *Tiraq; in tract. le mort ſaiſit le vif declar. 6. num. 5. & multis ſeq.* vbi inter cæteros DD. dicit, vt nec dicatur vacans, quando Andreas illam apprehendidiſſe prætendit ſtante ſimili ſtatuto, ſed dicitur fuiſſe penes defunctum, *Dec. conſ. 400. num. 8. Argel. de adipiſcenda quæſt. 13. art. 8. num. 122.* nec dari medium inter poſſeſſionem defuncti, & hæredis, *Decian. conſ. 47. num. 11. lib. 3. Milanenſ. deciſ. 3. lib. 1.*

Nec facit, quod dicitur licitum fuiſſe ex lege ingredi poſſeſſionem, quia, vltra quod nulla lex in caſu noſtro ad præiudicium filij id dicit, nihilominus ibi declaratur à *Monterentio*, quando recta via poteſt capere, non quando res fuit penes alium, & ſic non procedit fauore prætenſi ſubſtituti in donatione, & ita di-

7 cit ibi *Ruin. in conſ. ſubſeq;* Et quando etiam ſtatutum ſubintelligeretur, & poſſeſſio continuaret in hæredem, & in fideicommiſſarium, intelligitur prius in hæredem, & poſtea in fideicommiſſarium, & ſic prius hæres debet præferri,

m

Digitized by Google

quam ſubſtitutus, *Pereg. d. art.* 44. *nu.* 22. vbi dixit licere hæredi expellere fideicommiſſarium, & poſſeſſionem proſequi hæredem, dixit etiam *Fulgoſ. conſ.* 30. *nu.* 4. *&* 5. *& melius Dec. conſ.* 84. *propè num.* 2. dicens, fideicommiſſarium non poſſe ſtante ſimili ſtatuto ex apprehenſione poſſeſſionem acquirere, & idcircò teneri ad reſtitutionem bonorum hæreditariorum, dixit idem *Dec. conſ.* 243. *nu.* 3. *verſ. Ad maiorem tamen declarationem.* & ſic non poſſe apprehendi poſſeſſionem poſt obitum Teſtatoris ad præiudicium hæredis, quæ in eo per ſtatutum continuata eſt, dixit *Io. Ant. Rub. Alex. conſ.* 121. *num.* 5. *&* 6. *Honded. conſ.* 18. *lib.* 2. *nu.* 10. *verſ. Iam dictis, ac ſimilibus, & pluribus. ſeq; Seraph. deciſ.* 1065. *nu.* 3. & quod dicatur vitioſa capta vacante hæreditate, dixit idem *Seraph. deciſ.* 271. *nu.* 3. & idcircò non impedire immiſſionem hæredis, probauit ipſe *deciſ.* 29. *n.* 2.

Addatur ſextò contractum iſtius donationis fuiſſe conditionalem, ſi & quatenus
8 Bartholomæus moriatur ſine filijs, & deſcendentibus ex legitimo matrimonio, quo caſu non transfertur dominium, neq; poſſeſſio, vt aduertit *Honded. d. conſ.* 18. *num.* 42. *& ſeq.*

Septimò minori, prout eſt Marſilius actor aduerſus hæreditatem non aditam, com-
9 petit reſtitutiò in integrū ad abundantiã, *Odd. de reſtit. in integ. p.* 2. *quæſt.* 63. *art* 1.

Octauò, nulliſſima eſt prætenſa immiſſio D. Andreæ, quia filius debebat citari ad hanc immiſſionem, & producendam aſſertam donationem, *Bald. etiam in fort. term. in conſ.* 181. *num.* 1. *lib* 1. eo quod in filium continuetur poſſeſſio, & filius
10 ſemper eſt legitimus contradictor, dicens Iudicem aliter facientem procedere de facto, & ibi in caſu ſuo erat inſtitutus hæres frater, & priuatus filius, nam voluit *Bal.* debuiſſe filium citari ad producendum Teſtamentum, ſubiungens, ſicut Iudex fuit facilis in imitten. debet eſſe facilis in extramitten. & idcircò nullo iure debet D. Andreas manuteneri.

CONTROVERSIA CX.

Pro Illuſtriſs. D. Co. Alexandro Mangiolo.

SVMMARIVM.

Linea vocata, ſunt vocati deſcendentes, num. 1.

Filij maſculi ex filiabus poſſunt dici filij, & deſcendentes maſculi, num. 2. *vid. num.* 12.

Eo magis, quando Teſtator inſtituit filios ex filiabus, num. 3. *&* 8.

Teſtator præſumitur proſpexiſſe ſoboli ſuæ, num. 4.

Filius ſpurius non poteſt dici de Agnatione, num. 5. *declara, num.* 15.

Quando teſtator vocando proximiores de Domo, & familia, adiecit cognomen eius familiæ, non conſideratur linea fœminarum, num. 6.

Maximè dum teſtator fecit ſemper mentionem de maſculis, num. 7.

Iuriſdictiones non debent ſcindi in plures partes, num. 9.

Quando teſtator mandat dotari fœminas ex deſcendentibus, videtur eas excludere, & ex eis deſcendentes, num. 10.

Conditio nil ponit in eſſe, & diſpoſitionem

nem non inducit, nu. 11.

Fœminæ non venirent appellatione proximiorum, quando vocata eſt familia, nu. 13.

Extenſio non eſt facienda, quãdo tranſuerſales eſſent melioris conditionis deſcendentibus, declara, nu. 14.

Conſuetudo eſt Bononiæ, vt illegitimè nati, deferant Arma, & Inſignia familiæ, nu. 16.

Et ſi Teſtator ſubſtituerit natos ex legitimo matrimonio, non excludit illegitimè natos in ſeparata oratione, nu. 17.

Repetitio non datur, quando deficit copula, &, & ſeù coniunctio, & quãdo ſubſtitutio non regitur ab eodem verbo, & quando non adeſt identitas rationis, nu. 18.

Naturales veniunt in fideicommiſſo in defectum legitimorum, nu. 19.

Diſpoſitio ſemper debet intelligi ne pereat, nu. 20.

Adſit Deus, & Virgo.

ILluſt. Dom Philippus q. Bartholomæi olim Melchioris de Manzolis in ſuo teſtamento inſtituit hæredes Alexandrum Conſtantium, & Lelium filios D. Poliſſenæ Teſtatoris filiæ ex D. Iacobo Leonardo de Attendolis de Cottignola, eiuſdem Teſtatoris filios adoptiuos, prohibuitq; alienationem bonorum immobilium ſuæ hæreditatis, Iubens ea omnino deuenire ad eoſdem ſupra nominatos, & alios infra ſubſtitutos deſcendentes, & poſteros conceſſa eiſdem hæredibus licentia bona prædicta propria auctoritate apprehendendi, eoſq; inuicẽ ſubſtituit eorumq; filios, & deſcendentes maſculos legitimos, & naturales, & ex legitimo matrimonio natos, & procreatos, Vltimoq; ex filijs, & deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus decedenti, tota q; eorum linea finita in parte Vſusfructus ſubſtituit Ludouicum alterum ex Poliſſena filia nepotem, & quoad proprietatem vnum maſculum ex filiabus primo eiuſdem Alexãdri ſi ſupererit, ſecundo dicti Conſtantij ſi ſupererit, & tertio loco ex filiabus d. Lelij, ſemper præferendo natu maiorem, & quatenus aliquis ex dd. Filijs non ſupererit, voluit eligi vnum ex filijs legitimis, & naturalibus Dianoræ filiæ eiuſdem Iacobi Leonardi de Attendolis, & Thobiæ q. Ludouici de Rangonibus eius mariti legitimi, & naturalis, qui debeat eligi per Guardianum Sancti Franciſci; & Abbatem Sancti Proculi, dictiſq; filijs Thobiæ, & Dianoræ, & eorum filijs, & deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus deficientibus ſubſtituit in vniuerſis ſuis bonis proximiores ipſius teſtatoris de Domo ipſorum de Manzolis. Quo Ludouico d. Iacobi Leonardi, & D. Poliſſenæ filio defuncto voluit dictum vſumfructum cum proprietate cõſolidari, & ad dd. Thobiæ, & Dianoræ filios, ſicut ſupra eligen. ſuperextantes ſpectare, & pertinere debere in totum pleno Iure, & ipſis filijs dd. Thobiæ & Dianoræ non extantibus, ad ſupradictos proximiores ipſius Teſtatoris de familia ipſorum de Manzolis ſpectare, & pertinere pleno Iure; Quos voluit nominari, & appellari filios ipſius D. Philippi de Manzolis, & ſupradict. omnes, & ſingulas in d. teſtamento Inſtitutiones, & ſubſtitutiones fecit, ordinauit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum omni meliori modo, quo fieri potuit, & poteſt.

Google

Anno 1556. 23. Iunij Com. Alexander d. Com Philippi filius adoptiuus in ſuo te-
ſtamento inſtituit hæredem alterum Com. Philippum eius vnicum filium, & ex-
preſſe prohibuit ex quauis cauſa vendi bona in ſua hæreditate reperienda, itaut
poſt mortem d. Com. Philippi ſuccedat alter Co. Alexander ex d Co. Philippo
filio nepos, & alij forſan naſcituri, & ſubſtituit eorumdem filios in ſtirpes, & non
in capita vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, Iuſſitq; fœminas deſcen-
dentes dotari, & eſſe contentas dote ſibi aſſignan. per Patrem, vel fratrem; & ca-
ſu, quo vnus ex filijs dicti ſui filij, ſeu Nepotes deficerent relicta filia fæmina vna,
ſeu pluribus abſq; Patre, & fratribus, ſi ſola erit, voluit dotari ſcut. 3. mille, ſi plu-
res eſſent ſcutis 2. mille pro qualiber, & reiterauit, & ratificauit geminatis ver-
bis eaſdem ſtrictas ordinationes fideicommiſſi factas à Co. Philippo patre ado-
ptiuo. Mortuiſq; omnibus maſculis de familia eorumdem de Manzolis deſcen-
dentibus, tam ab eiſdem Alexandro Conſtantio, & Lelio, quàm & ab eiſdem
Dianora, & Thobia, & ſolum ſuperextantibus tribus Filiabus fæminis natis ex le-
gitimo matrimonio ex Illuſtriſſ. D. Co. Franciſco Maria Manzolo vltimo loco
defuncto, & Illuſt. D. Co. Alexandro filio olim Illuſt. Co. Herculis filij naturalis
Barrholomæi dudum Illuſt. D. Co. Melchioris de Manzolis Agnato, & de Domo
eorumdem Philippi, & Alexandri Teſtatorum, modo quæritur, an ad dd. fidei-
commiſſa ſint ipſæ filiæ admittendæ, vel potius Co. Alexander.

1 Et pro filiabus Co. Franciſci Mariæ contra Co. Alexandrum multa vrgere viden-
tur, Primò ipſemet ſunt deſcendentes à Teſtatore, & ab eis ſaltem per nomen
collectiuum vocatæ, ibi totaq; eorum linea finita, quo caſu non erit dubitandum,
quin ſint vocatæ, per *tex. in l. fin. C. de ſuis, & legitimis, & auth. de hæred. ab inteſtato
in princ. l. cognoſcere* §. *vlt. ff. de verb. ſignif. Gozad. conſ.* 10. *nu.* 48. *Ruſticus in l. cum
Auus lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 14. *& ſeq.* qui infinitos *Doctores* allegat.

2 Secundò, quia maſculi ex dd. filiabus poterant dici filij, & deſcendentes maſculi à
dd. Teſtatoribus *Iac. de Belloviſo in auth. de reſt. fideicommiſſi in fin. verſ. quid ſi teſta-
tor*, & multò magis, quia deſcendentes maſculi ex fæminis ab Alexandro primo
3 Teſtatore fuerunt conſiderati per ea, quæ habentur ab *Oſaſch. in deciſ.* 23. *nu.* 38. *&
latè ſcripſit Collegium Bonon. conſ.* 50. *inter conſ. Curtij ſenioris nu.* 35. *& ſeq.*

Tertiò, & quando non eſſent nec ipſæ, nec filij forſan tunc naſcituri comprehenſi in
illis verbis (deſcendentes) & tota linea, venirent appellatione proximiorum *l.* 1. §.
proximus ff. vnde cognati §. *non tamen ſuncto* §. *cæterum Inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ.*

Quartò, & quatenus verba non ſufficerent talis eſſet facienda extenſio, ex quo Co.
Alexander tranſuerſalis eſſet melioris conditionis, quam deſcendentes Teſtato-
4 rum, qui præſumuntur magis proſpexiſſe ſoboli ſuæ *Ceph.* poſt plures loquitur in
fortioribus terminis fauore deſcendentium ad excluſionem fratris, & ex fratre
Nepotum Teſtatoris *conſ.* 383. *nu.* 13. *lib.* 3. per totum, *nu.* 18. *Peregr. in tract. de
fideicomm. art.* 13. *nu.* 83. *in fine, & art.* 26. *nu.* 18. *ad finem*, vbi plures allegat.

5 Quintò, ipſemet Co. Alexander videtur omnino incapax, cũ ſit filius naturalis, nec
vocari poſſit de agnatione *l. hac* parte *vbi gloſ. & l. ſi ſpurius ff. vnde cognati l. vltima
C. de nat. lib. & l. non facile* §. *cognationis ff. de grad.* vbi habetur agnatum non poſſe
vocari, niſi interuenientibus iuſtis nuptijs, & in pũcto naturales, nec eorum filios
cenſeri vocatos ad fideicommiſſum familiæ relictum *Bart. in l. tutelas in princ. ff.
de cap. minutis Mant. de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 12. *nu.* 20. *&* 21. & poſt *Bald. Petrum
de Ancar. & Card. Alex. idem tenuit Tiraq. in tract. de nobilit. c.* 15. *nu.* 24.

Quibus tamen non obſtantibus in contrariam ſententiam condeſcendo, nempe Co.
Alexandrum eſſe ſolum admittendum ad d. hæreditatem, excluſis filiabus d. Co.
Fran-

Franciſci Mariæ, eo quod primus Teſtator, cuius teſtamentum fuit in parte fidei-
commiſſi à ſecundo teſtatore ratificatum, non vocauit proximiores de Domo, &
6 familia ſimpliciter, ſed adiecit cognomen de Manzolis, quo caſu non habuit re-
ſpectum ad lineam fæminarum, ſed ad tranſuerſales maſculos de Mãzolis, & ſem-
per mentionem facit de deſcendentibus maſculis, quo caſu fæmine non compre-
7 henduntur; Id videtur tenuiſſe *Matheſilan. in notab.* 129 *& ibi Addentes Ant. de Butr. conſ.* 46. vbi dixit, quod Inſtituto primi gradus reſtricta ad maſculos, cenſetur ẽt
reſtricta ad maſculos gradus vlterioris, & quod nec fæminæ, nec liberi ex eiſdem
fæminis nati excludunt ſubſtitutum. *Aretin. Socin. & Iaſ. in l. Gallus* §. *nunc de lege ac lib. & poſth.* qui referuntur, & approbantur à *Hier. Grat. in conſ* 120. *nu.* 14. *& ſeq. lib.* 2. *Gabr. con.* 132. *quæſt.* 5. *nu.* 56. *& ſeq. lib.* 1. Et fæminæ nunquam veniunt in diſpo-
ſitione loquente de familia *Cum. Dec. Curt. iun. Crauet. Ruin. Mant. & alij* relati à *Surd. conſ.* 96. *nu.* 28. *Peregr. in tract. de fideicõ. art.* 25. *nu.* 48. *in fine*, & vltimo loco *Fuſa-rius poſt alios in ſuo tract. de fideicommiſſaria ſubſtit. quæſt.* 311. *nu.* 22. facit etiam *de-ciſio.* 432. *p.* 2. *in recent. nu* 3. *&* 4. *& ſeq.* quæ adducit multas rationes. Nec dicatur
Teſtatorem inſtituiſſe hæredes extraneos de aliena familia deſcendentes à filia-
bus, nã ad minimè facit, quia nepotes ex filiabus cognoſcebat, & pro filijs adopta-
uerat, modo etiam poſſet ſequi vnum inconueniẽs, eo quod hæreditas Teſtatoris
poſſet deuenire ad quamplures familias, in quibus fæminæ deſcendentes repe-
rirentur Teſtatori incognitæ, & inimicæ, & de quibus ſi fuiſſet interrogatus, veri-
ſimiliter maſculos ex eis ad ſuam hæreditatem non admiſiſſet, vt poſt multas ra-
8 tiones, & Doctores ſuſtinet *Grat. d. conſ* 120. *lib.* 2. *nu.* 16. *& melius nu.* 22. vbi cum
alijs conſiderauit filios filiarum primo loco inſtitutos fuiſſe de familia cognita,
dilecta, & approbata à Teſtatore, cum ſequantur patrum, & auorum ſuorum fa-
miliam, qui fuerunt mariti filiarum Teſtatoris, quos approbauit, & eis filias ſuas
nuptui tradidit, & talem dixit eſſe rationem vrgentem, & ex mente legum ſecun-
dum communem eorum intelligentiam.

Quod & eo magis corroborari debet, nam ex teſtamento d. Co. Philippi apparet in
hæreditate extitiſſe duas Iuriſditiones, nempe Caſtrum Teodorani, & Caſtrum
9 Munzuni, quæ non debebant ſcindi in plures partes, & in diuerſas perſonas di-
uerſorum generum, & familiarum nam euenire potuiſſet, & poſſet, quod ſi plures
naſcerentur ex dd. Teſtatoris, ſeu Teſtatorum pronepotibus filij, quam plures fie-
rent partes patrimonij Teſtantis, ita quod hæredes vti pauperes nobilitatem
conſeruare non poſſent, vt conſiderat idem *Grat. nu.* 24. & nouiſſime poſt *Caſtr. Ruin. & Menoch. Fuſarius in tractat. de fideicommiſſaria ſubſt. quæſt.* 346. *n.* 8. nec in
hoc videtur poſſe dubitari eo magis, quia Co. Philippus ſecundus Teſtator poſt
ratificationem Teſtamenti patris adoptantis, iuſſit in caſum in quem vnus ex filijs
filij, ſeu Nepotis deficeret relicta filia vna, ſeu pluribus abſq; patre, & fratre, ſi plu-
res eſſent dotari debere dote ſcur. 6. millium pro qualibet, & ſatis eſt, quod Te-
10 ſtator in aliqua parte Teſtamenti mentionem fecerit de fæminis, vt dicantur ex-
cluſæ ad *Rotam* poſt alios in *d. deciſ.* 432. *nu.* 3. *par.* 2. *in recent.*

Nec faciunt exaduerſo obiecta, nam ad primum reſpondetur tolli per ſupradicta,
11 nec operantur ea verba conditionalia, totaq; eorum linea finita, quia talis con-
ditio nihil poſſit ineſſe, & diſpoſitionem non inducit *l. ex facto, & l. ſi quis ita hæres ff. de hæred. inſtit.* & hanc eſſe communem opinionem, vt poſt *Ruſtic. & alios centum viginti Doctores* tenuit *Theſaur. deciſ.* 96. *nu.* 40.

Ad ſecundum pariter videtur tolli poſſe, & deſcendentium appellatione non venire
12 deſcendentes maſculos ex fæminis, maximè ſi ſuperius in Teſtamento facta ſit
mentio

mentio maſculorum *Rota d.deciſ.432.nu.3.par.2.in recent.l.1 in fin.& l.immunitate ff. de iure immunit. Bald.in conſ.40.lib.3.nu.1.in verſ.praterea iſta ſubtilitas Menoch.* poſt alios *conſ.1036.nu.7.lib.11.* & maximè quia Teſtator excluſit proprias filias & ſic proximiores habentur poſt alios vltimo loco per *Fuſar. in d.tract.de fideicom. ſubſtitutione q.346.nu.15.verſ.ſecundo nu.26.*

Item, quia non de filiabus ex filio, ſeu nepote, ſed ex pronepote, vt voluit idem *Menoch.* poſt alios in *conſ.878.n.8.verſ.ſecundo accedit, & idem Fuſar.in q.325.n.5.*
13 *verſ.tertius caſus,* nec minus poſſunt venire dd.fœminæ appellatione proximiorũ, vt tertio loco oppoſitum fuit, & vt ſupra fuit dictum, ſtante illo verbo familiæ *ad Fuſar.poſt alios in q.366.n.24.* nimirum, quia fæmina eſt finis agnationis, & principium agnationis ſuæ *l. pronunciatio in fine iuncta gloſ. ff. de verb.ſignif. Decian.conſ. 30.nu.14.lib.3.* dicens, quod fæmina familiæ Patris finem facit, illamq; extinguit, & familiam viri auget *Port.Imol.conſ.11.nu.14. Hond conſ.65.nu.33.lib.2. Peregr.in tract.de fideicommiſſis art.26.nu.29.* vſq; ad *nu.30.*

Ad quartum, quod ſi & quatenus verba non ſufficerent eſſet facienda extenſio, ex quo Co. Alexander eſſet melioris conditionis, quam eſſent deſcendentes Teſta-
14 torum. Reſpondetur talem propoſitionem non procedere in onere fideicommiſſi impoſito, ſeu imponendo, vt *poſt Crauet. Menoch. & Rol.* tenuit *Sfortia Oddus conſ. 66.nu.105.*

Ad quintum, & vltimum incapacitatis Co.Alexãdri vti filij Co. Bartholomæi natu-
15 ralis, ne dicatur de domo, & familia. Reſpondetur contrarium eſſe verius, nempè naturales, & ſpurios dici de domo, & familia *Bart. & Iaſon. in l.ſuggeſtioni C. de verb. & verum ſignif.nu.5.verſ. ad id quod, addentes ad Guid.Pap.deciſ.280.in litera C. Angel.conſ.30.nu.6.& conſ.191.nu.4. Corn.conſ.169.nu.7.in.3.vol.* qui loquitur in puncto de filio baſtardi *Eminentiſſ.Card Paleot. Auunculus a Con. Alexandri nun. in tract. de noth. & ſpur.* quem cum alijs ſequitur *Lup.in tract. de illeg. & nat. reſt.lib.*
16 *Com.1.§.3.nu.91.* quod tantò magis procedit, quando naturalibus, & illegitimè natis (vt Bonon. ſeruatur) & permittitur ferre arma, & inſignia familiæ, quo caſu voluerunt ad fideicommiſſum admitti ſimiles naturales *Socin.ſen.conſ.102. nu 8.lib.3. Ceph.conſ.591.nu.13.lib.4. Lambert. de contract.gloſ.19.nu.1. Menoch. lib.4.præſump.88.nu.14.* & id etiam poſt *Mãt.* tenuit nouiſſimè idem *Vinc.Fuſarius in d.tract.de fideicommiſſaria ſubſt.quæſt.361.nu.16.*

Nec dicatur d. Teſtatorem ſubſtituiſſe filios, & deſcendentes maſculos ex legitimo matrimonio natos ex d. Poliſſena, eamdemq. qualitatem præſumi repetitam in ſubſtitutione facta de proximiore de familia, quia id non procedit, quando eſt
17 facta ſubſtitutio de alijs perſonis in oratione ſeparata, vt hic idẽ *Soc. Sen. conſ.63. nu.19.lib.3.* & approbat poſt *Pancir.* idem *Fuſar. quæſt.450.nu.12* Minuſq; repetitio eſt, danda, nam ſi teſtator voluiſſet, ſciuiſſet exprimere, ſicut in alia parte expreſſit, vt in *deciſ.350.nu.3.inter impreſſ.penes Farin.poſt lib.2.conſ.* tantò magis, quia nullum verbum repetitiuum ſimilis qualitatis legitur ad *Molin. de primogenit. lib.3.c.5.nu.59 & 64. Gabriel. in conſ.97.nu.28.lib.1.* qui loquitur de qualitate maſculinitatis, & arguit pro, & contra, & deniq; concludit veriorem, & magis communem opinionem eſſe non concedi *Caſ. Barz.* eius Nepos in *deciſ. Bon. 119.nu.5.* Idque poſt *Pariſ.Celſ.Vgon.Siluan.Ceph.Rolan.& Rimin.iun.* tenuit *Ruſtic. in l.cum Auus in lib 3.c.10 nu.158.* & melius *nu.172.* vbi cum *Bald.conſ.153.lib.3.* dicit repetitionem ſemper dici excluſam, quando deficit copula, & ſeu coniunctio, & quando ſubſtitutio nõ regitur ab eodem verbo, &, quãdo non adeſt identitas rationis. Quæ tria cum non concurrant in caſu noſtro, ergo non poterit dici

de

de repetitione, Vocantur enim vt diximus, proximiores teſtatoris de domo de Manzolis deficientibus alijs ſuperius nominatis abſq; copula, aut coniunctione aliqua, & vocatio regitur à ſeparato verbo, & non militat eadem ratio, quia iſti de domo de Manzolis ſunt de vera agnatione Originaria teſtatoris, & non ficta, prout fingere debebant alij prius vocati *Io. de Annan. conſ. 22.* quē approbat *Rub. Alex. conſ. 31. nu. 5. & 6.* eo maximè, quia agitur de diuerſis perſonis *Peregr. in d. tract. de fideicommiſſis art. 25. nu. 33. & nu. 35. verſ. concluſiue crederem*. Idem *Fuſar. quaeſt. 403. nu. 18.*

Et tantò magis res redditur clara, dum tempore teſtamenti, & mortis Teſtatoris
19 nemo natus de legitimo matrimonio de domo, & agnatione de Manzolis viuebat, qui poſſet prolem habere, ſed tantum pater d. Co. Alexandri iunioris naturalis, adeo vt ſi verum ſit in fideicommiſſo naturales non venire, attamen in defectum legitimorum, quando aliter fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio non poſſet habere locum comprehenduntur *l. haeredes §. primo ff. ad trebell.* & ibi aduertunt *gloſa, Bart. & alij, & in l. ex facto §. ſiquis rogatus nu. 2. ff. eodem ad trebell. vbi Bar. nu. 2. Caſtr. nu. 5. Alex. nu. 6. Rip. nu. 6 Coſt. in c. ſi pater in verſ. ſi abſq; liberis nu. 39. in*
20 *prima parte, extra de Teſtamentis* & facit ratio, quod diſpoſitio ſemper debet intelligi ne pereat *l. vbi eſt verborum ambiguitas ff. de reb. dub. Mant. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 9. nu. 3. Surd. conſ. 280. nu. 6.* & nouiſſimè idem *Fuſar. quaeſt. 314. nu. 7.* leges etiam excludentes naturales loquuntur tantum, quatenus concurrant cum legitimis, & non quando ſoli ſunt, & exiſtunt, nam tunc veniunt, & admittuntur ad fideicommiſſum *Dec. conſ. 365. nu. 4. & 5. Ruin. conſ. 49. nu. 5 lib. 1. Decian. conſ. 1. nu. 168. lib. 3. Pancir. conſ 169. nu. 9. Ceph. conſ. 591. per totum*, & idem in ſpurijs voluit *Socin. conſ. 63. nu. 20. verſ. videmus lib. 3. Mant. conſ. 115. nu. 8. lib. 1.*

Et quod magis eſt attendendum, debet conſiderari in vocatione facta de proximioribus teſtatoris de domo ipſorum de Manzolis non eſſe adiectam qualitatem legitimitatis, prout in praecedentibus vocationibus fecit teſtator, ſciens qualitatem Patris Comitis Alexandri, & deſcendentium, & talem ſubſtitutionem fecit duplicatè per verba geminata eoſdem proximiores de familia de Manzolis nominando, faciunt etiam notata per *Iaſ. conſ. 51. nu. 1. lib. 3. & per Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 11. nu 1. & ſeq.* & veriſimile eſſe Teſtatorem ſentiſſe de his, qui tunc viuebant, & prae oculis habebat affirmare videtur idem *Eminentiſs. Paleot. in d. tract. de noth. & ſpurijs c. 29. nu. 4. per gloſam in l. plenam §. equitij verſ. ſenſiſſe ff. de vſu, & habit.*

Et ex his creditur iudican. eſſe in fauorem Co. Alexandri contra filias faeminas Illuſtriſs. D. Co. Franciſci Mariae. Saluo tamen ſaniori indicio.

CONTROVERSIA CXI.

Pro Illuſtriſs. D. March. Ferdinando Riario.

SVMMARIVM.

Statutum loci, vbi continuè habitat Maritus, eſt ſeruandum in reſtitutione dotis, nu. 1.

Fallit, dum promiſſores Dotis ignorarūt diſpoſitionem talis ſtatuti, nu. 2. quae ignorantia praeſumitur, vt ibi.

Item quando maritus ſe etiam appellauit Ciuem eiuſdem Ciuitatis, vbi degunt

Digitized by Google

gunt promiſſores, & ibi bona poſſidet, nu. 3.

Item quando promiſſio fuit facta de ſoluen. dotis complemento, & inueſtitura facien. in Ciuit. eorundem promiſſorum, nu. 4.

Item quando aliter conuentũ fuit, nu. 5.

Et pactum ſeruandum proceſſit de ore Dei, nu. 6.

Contenta in Inſtrumento debent ſeruari ad formam Clauſularij loci, vbi contractus celebratur, nu. 7.

Tempus contractus ſpectari debet, & non id, quod poſt ſequitur, nu. 8.

Forenſes tenentur ſeruare Statutorum loci contractus, nu. 9.

Patri legitima debetur, nu. 10.

Pater imò quilibet extraneus dotans nõ poteſt transferri in domicilium Generi, nu. 11.

Statutum Ferrariæ nõ tollit legitimam Patri, dum de ea non eſt facta mentio, nu. 12.

Statutum Bonon. de Dotibus reſtituendis, §. & ſi deceſſerit, declaratur, nu. 13.

Per quamcũq; generalem diſpoſitionem vnquam excluditur legitima, n. 14.

Legitima in bonis filiæ prius fauore Patris eſt deducenda, nu. 15.

Dictio, dum tamen, requirit, vt illud exiſtat, cui adijcitur, nu. 16.

Adſit Deus, & Virgo.

MIlleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo quinto 12. Decemb. Illuſtriſ. & Nobiliſſ. D. Marchio Ferdinandus Riarius in priuata ſcriptura ex cauſa Dotis Illuſtriſ. D. Mariæ Franciſcæ eius filiæ promiſit Illuſtriſ. D. Carolo Varano de Camerino d. eius filiæ Sponſo ſcutos tres mille ducentos quinquaginta, tempore dotalis ſuperinde celebrandi Inſtrumenti, & alios ſcutos bis mille ſeptingẽtos quinquaginta ſtatim illorum facta recuperatione ab HH. d. Illuſtriſ. D. Mariæ Franciſcæ primi Viri d. Illuſtriſ. D. Franciſcæ Mariæ, alioſq; ſcutos nouem mille in termino nouem annorum. Quibus ſolutis totam eandem ſummam, d. Illuſtriſ. D. Carolus promiſit inueſtire in tot immobilibus in Ciuitate, ſeu Territorio Bononiæ ad placitum d. Illuſtriſ. D. Marchionis Ferdinandi emendis, etiamque ſtabilia hypotecare vltra generalem obligationem ſcutorum quindecim mille, quam dotem vna cum apparatibus ſibi dandis D. Carolus cum habuerit reſtituere promiſit eidem Illuſtriſ. D. Mariæ Franciſcæ, aut ſuis hæredibus in omnem caſum tempus, & euentum reſtitutionis, ſalua parte lucranda per Maritum in omnibus, & per omnia, ſecundum formam, & diſpoſitionem Statutorum Bonon.

Anno ſequenti 1646. 4. Februarij ſuperinde celebratum fuit Inſtrumentum, cum quo d. D. Carolus Nobilis Bonon. & Ferrarienſis confeſſus eſt ab eodem Illuſtriſ. D. Marchione habuiſſe ſcutos tres mille ducentos quinquaginta promiſſos ad rationem librarum quattuor pro quolibet ſcuto; eodemq; modo idem D. Marchio ſoluere promiſit d. D. Varano alios ſcut. bis mille ſeptingẽtos quinquaginta ſtatim illorum facta recuperatione ab HH. primi Viri, ſoluereq; etiam promiſit ſcutos nouem mille, quolibet anno mille vſq; ad integram ſummam ſpecialiter Bonon. & generaliter alibi vbiq; locorum, & fori, cum annua reſpõſione ad rationem quattuor cum dimidio pro centenario quolibet anno, tradi-

ditq;

Digitized by Google

ditq; apparatus, & mobilia, de quibus in Inuentario, Idemq; Illuſtriſs. D.Carolus ſe, bona, & hæredes obligando dare, reddere, & reſtituere promiſit d. Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ licet abſenti, & d. Illuſtriſs. D. eius Patri præſenti &c. pro omnibus, quorum intereſt, & intererit in omnem caſum &c. ſalua per Maritum lucranda parte, Vxore ſine liberis præmoriente, in omnibus, & per omnia ſecundum formam ſtatut. Bonon. & pariter apparatus, & mobilia reſtituere promiſit in terminis, in quibus reperientur ad formam dd. Bonon. ſtatutorum.

Modo mortua d. Illuſtriſs. D. Maria Franciſca abſque liberis, condito, vt audiui, quodam Teſtamento, in quo Illuſtriſs. Genitori tantum reliquit ſcutos mille, vt expreſſit ex cauſa amoris, diſtribuendos inter eum, & Illuſtriſs. Matrem, & Illuſtriſs. Fratrem. Quæritur, quid reſtituendum ſit eidem Patri, & primò, an ſtatutum Bonon. vel Ferrariæ ſit ſeruandum, & prima facie videtur dicendum Ferrarienſe, cum ibi continuè D. Varanus habitet, & ſpeciale ſit in Dote, vt locus,
1 & domicilium Viri attendatur, & ſi alibi Inſtrumentum dotale conſcriptum ſit *l. exigere ff. de iudicijs, & ibi Odoſ. Bart. & cæteri ſcribentes, idem Bart. in l. 1. n. 14. C. de ſum. Trinit. & fide Cathol. Cremenſ.* qui *plures* allegat *in ſing. 67. Cotta in memoralib. verbo Dos repetitur*, dicens caſum eſſe peregrinum, & ſingularem *Mantica de tacitis, & ambig. lib. 3. tit. 14. nu. 1. & ſeq. Gratian. in diſcept. forenſ. c. 609. nu.* 24. & ita videtur *ſtatutum Ferrarienſe* attendẽdum, vbi in quibuſdam caſibus filiæ familias teſtari conceſſum eſt de licentia Patris, dummodo eum inſtituere non poſſit.

His tamen non obſtantibus, contrarium iudicandum eſſe arbitror.

Nam primò diſpoſita in *d. l. exigere de iudicijs*, non procedunt quotieſcunque Illu-
2 ſtriſs. Socer, & Illuſtriſs. Vxor ignorarunt, quid d. ſtatutum Ferrariæ contineret tempore contractus, prout ignoraſſe præſumitur tamquam quid facti, cum ſit ſtatutum alterius Ciuitatis *c. 1. de conſt. lib. 6.* cum concord. minuſq; de eo tamquam de re futura diuinare poterant, aut debebant *l. ſi putatur ff. ad l. aquiliam*, ita poſt *Bald. Alex. Felin. Iaſ. & Crotum* affirmat *Grat. conſ. 133. nu. 12. verſ. ea tamen, & nu. 13. lib. 2.*

Secundò, ipſe Illuſtriſs. D. Varanus in Inſtrumento ſe etiam Bononienſem appel-
3 lauit, bonaq; plurima in Bononienſi agro poſſedit, & hodie poſſidet, vt ex communiori opinione tenet, & atteſtatur *Gratus loco prædicto nu.* 14.

Tertiò, promiſſio fuit facta de ſoluendo Dotis complemento in Ciuitate Bonon.
4 & de inueſtitura acquirenda in ſtabilibus in Ciuitate, vel Territorio Bonon. hypotecandis in caſu reſtitutionis Dotis, ſecundum formam Clauſularij Bonon. & d. Illuſtriſs. D. Varanus ſe obligando vt ſupra, reſtituere promiſit d. Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ tunc abſenti, & d. Illuſtriſs. D. eius Patri præſenti pro filia, & omnibus, quorum intereſt ſtipulanti in omnem caſum vt ſupra, ſalua parte lucranda per Maritum in caſu decedentiæ d. eius filiæ, nullis ex ſe relictis liberis, ſecundum formam ſtatut. Bonon. omneſq; aliæ executiuæ clauſulæ leguntur
5 ad formam d. Clauſularij redactæ, adeout nulla ſit maior iuſtitia, quam pacta ſeruare *l. iuris gentium ff. de pactis l. 1. §. ſi conueniat ff. depoſiti Bal conſ. 366. lib. 3. Corn. in l. ſi paſcenda C. de pactis*, dicens, quod ſi quis tentet rumpere pacta, graue committit erga Deum, & homines, & illud pacta ſeruabo proceſſit de ore Dei *Bald. in rub. de conſuet. in princ. Beccius conſ. 45. nu. 25. lib. 1.* & ſicut vbi eſt caſus legis non eſt diſputandum *gloſ. in l. ancilla C. de furtis*, ita vbi extat Inſtrumentum idem *Bald. conſ. 215. lib. 2. Giouagnon. conſ. 27. lib. 2. nu. 24.* & nemo dubitat, quin contractus à conuentione partium legem accipiant *l. contractus*, vbi latè *Cagnol. nu. 72. ff. de reg. iuris Duran. decis. 247. nu. 6. lib. 1. decis. 151. num. 16. par. 6. diuerſ.*

& deciſ. 201. num. 51. par. 7. pariter diuerſorum.

Et quod ſtandum ſit Clauſulatio Bononiæ, & ad illius formam omnia contenta in Inſtrumento debeant redigi, nec alio modo alterari, fuit deciſum per ſacram Rotam in cauſa Illuſtriſs. DD. de Pepulis, vt *deciſ.696.nu.7.p.2. in recent.* & iterum confirmatum legitur in *Deciſ. Durant 49. nu. 8.p. 1.* Aſſenſus igitur in conſtitutione Dotis præſtitus debet ſuſtineri, etiam pro illius reſtitutione, nam ſemper eſt interpretandus ſecundum qualitatem, & ius contractus, ſuper quo præſtitus fuit *Surd. deciſ.182.nu. 5.* & contractus initium eſt ſpectandum, & non id, quod poſtea ſequitur probant *Textus in l. ſi filius ff de verb. oblig. l. 1. §. ſi ſeruus ff. depoſiti l. Pomponius §.2. ff. de neg. geſt.* idem *Surd. deciſ. 278. nu. 26. deciſ. 116. nu. 6. part. 7 diuerſ.* Non ergo Illuſtriſs. Varano conuentioni licet contrauenire *Bero. conſ. 143. nu. 17. lib. 1. Neuizan. conſ. 66. num. 18.* & in contractibus etiam ſyllabæ operari debent *Alex. conſ. 36. nu. 5. lib. 2. d. deciſ. 201. nu. 5. p. 7. diuerſ.* & nil aliud attendendum eſt, niſi id, quod contrahentes expreſſerunt *deciſ. 311. nu. 11. ead. part. 7.* imò de iure, ſemoto contractu forenſes ſeruare tenentur ſtatuta loci contractus, *Textus* eſt in *l. ſi fundus ff. de euict. Bart. in l. ſemper in ſtipulationibus nu. 3. ff. de reg. iuris,* & in *l. contraxiſſe ff. de act. & obligat.* & ruſus *in l. 1. nu. 16. & 17. C. de ſumma Trinit. & fide Catholicá Bald in rub. de conſuetudine nu. 39. Corduba poſt Cenſuum in tract. de Cenſibus deciſ. 195. nu. 4.* Et cum ex prædictis clarè appareat ſta-
10 tutum Bonon. eſſe ſeruandum portio legitimæ Illuſtriſs. Marchioni Ferdinãdo, reſeruata eſt nedum totius Dotis, ſed & cæterorum bonorũ vndiq; quæſitorum, vt in *rub. de Dotibus reſtituendis in §. Item dicimus il ſecondo,* vt cõſiderat *Rota Bonon. Inter ſtatutarias deciſ. 68. nu. 4. & ſeq. & ibi in additione* aduertit *Fundatius*, & ita in puncto deciſum repetitur *in deciſ. eiuſdem Rota Bonon. 53. nu. 3. & ſeq.*

Addamus illam concluſionem, vt ſtatutum Viri domicilij ſit ſeruandũ nequaquam procedere quotieſcumque Dos non eſt reſtituenda Vxori è loco contractus diſceſſuræ, ſed Patri, vt in caſu noſtro, cum Pater non ſubijciatur ſtatutis Ferrariæ, ſed ſtatutis Bononiæ vbi vti ſenator fixas retinet ædes *Bald. in l. vnica nu. 3. verſ.*
11 *Item non habet locum C. de priuil. Dot.* ex hac ratione, quia pater imo quilibet extraneus dotans, non poteſt transferri in forum, & domicilium Generi *Felin. in c. 1. nu. 27. de ſponſalibus Iaſ. in l. cunctos populos in 1. lect. nu. 28 verſ. tertio limita C. de ſumma Trinit. & fide Catholica Sacra Rota deciſ. 250. nu 6. p. 6 diuerſ.*

Nec ſtatutum Ferrariæ ſibi ſuaſit tollere legitimam Patri, dum de ea non eſt fa-
12 cta ſpecialis mentio *l. & ſi quando §. & generaliter. C. de inoff. Teſt. Salices. Inter conſ. Baldi lib. 1. conſ. 453. per totum Balb. in tract. de præſcript. 4. par. principal. quæſt. 23. nu. 3. & 4. Alex. conſ. 7. nu. 20. lib. 1. Rota Bonon. Inter dd. ſtatutarias deciſ. 150. nu. 6.*

Idque dignoſcitur ex *ſtatuto noſtro Bonon. ibi in §. & ſi deceſſerit,* vbi diſponitur, quod
13 muliere ſine liberis, & aſcendentibus decedente, teneatur relinquere fratribus, ſeu filijs fratrum tertiam partem totius dotis, & omnium bonorum, quod ſi non eſſet diſpoſitum in Patre, peioris eſſet conditionis, quam frater, & fratris filius, quod non eſt dicendum.

Et per quamcumq; generalem diſpoſitionem ſimpliciter loquentem vnquam cen-
14 ſetur legitimè factum præiudicium *d. l. ſi quando in fine cum præcedenti C. de inoff. teſtam.* nam lucrum dotis, quod habet Maritus ex morte Vxoris, dicitur exorbitans, & contra regulas iuris arg. *l. 1. C. vnde vir. & vx.* & debetur mero iure poſitiuo, legitima verò regulariter eſt debita, vt aduertit pulcherrimè cum pluribus rationibus, & auctoritatibus *Berous conſ. 26. nu. 8. lib. 2.* ſuſtinens, quod æs alienum legitimè prius, & potentiori vinculo debetur, quam Marito lucrum do-

tale,

Digitized by Google

tale, nam legitima ſecundum iuris regulas debetur *l. nam & ſi parentibus in princ. ff. de inoff. teſtam. l. cum ratio ff. de bonis damnatorum*, ſed lucrum dotis debetur per poſterius, & debiliori vinculo, & contra iuris regulas Marito debetur, & merè de iure poſitiuo, & idcircò non erit hęſitandum, quin prius legitima in bonis filiæ ſit deducenda, vti magis debita, quam lucrum dotale; idq; etiam in terminis poſt infinitos tenet *Rota Marchiæ* penes *Thomat. deciſ.* 87. *nu.* 2. idq; etiam ſanxit *ſtatutum noſtrum Bonon.* dum voluit lucrum dotis deberi Marito, dum tamen reſeruata liberis, ſeu deſcendentibus legitima ſit.

Illa. n. dictio (dum tamen) ex neceſſitate requirit, vt illud exiſtat, cui adijcitur *Barboſ. de dictionib. dict.* 81. & eſſe dictionem exceptiuam, & falſificari regulam dixit *Angel. conſ.* 290. *nu.* 5. *Iaſ. ch. in littera D. quaſt.* 273. *& quaſt.* 278. *Marta de clauſu. lis,* ſecundum nouam impreſſionem, *clauſ.* 21. *num.* 2. *p.* 3. dicens idem eſſe dicere, dumtamen, vel dummodo, ita etiam prius *Alex. in l.* 1. *num.* 6. *&* 7. *ff. ad l. falcidiam*, facit etiam talis dictio diſpoſitionem modalem, & ſic reſolutiuam, ſi aliter factum eſſe contigerit, ſiue repertum fuerit *Bart. & cæteri Doct. in l. quibus diebus* §. *Termilus ff. de condit. & demonſt. Bero. quaſt. famil.* 99. *num.* 3. & aliqui dixerunt talem dictionem importare conditionem, per *tex. in l. 7 hæs* §. *Stichus ff. de fideicom. libert. ita Menoch. conſ.* 60. *nu.* 47. & hoc, quia adſtringitur ei, quod venit implendum, antequam actus perficiatur *Scayn. deciſ. Rota Bonon.* 67. *nu.* 5. *Rota deciſ.* 777. *nu.* 6. *p.* 2. *in recent.* Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXII.
Pro RR. Canonicis S. Saluatoris.

SVMMARIVM.

Emphiteoſis eccleſiaſtica licitè concedi poteſt alteri Eccleſiæ, num. 1.

Niſi extaret pactum, ne in aliam Eccleſiam alienari poſſet, vel in potentiorem, num. 4.

Et eſt in optione Eccleſiæ Dominæ directi dominij canonem recipere, vel rem pro ſe retinere, num. 2.

Clarus in §. *emphiteoſis quæſt.* 33. *reprobatur, num.* 3.

Prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ in quærēdis, non tamē in quæſitis, n. 5.

Emphiteoſis præſumitur ſolemniter cōceſſa ex curſu triginta annorum, n. 6.

Tria copulatiuè requiruntur, vt quis ob deteriorationem cadat ab emphiteoſi, num. 7.

Priuilegiatus contra priuilegiatum reſtituitur in integrum, quādo tractat de damno euitando, num. 8.

Adſit Deus, & Virgo.

IN hac cauſa RR. Canonicorū S. Saluatoris, cum RR. Patribus Cruciferis quæritur, an eiſdem RR. Cruciferis licuerit concedere dd. RR. Canonicis S. Saluatoris in emphiteoſim bona, de quibus agitur, & permiſſum videtur ex §. *ſi verò contigerit*, in *auth. de alien. emphit. & locatione* his præciſis verbis, *Si verò contigerit quamlibet rem ex aliquo prædictorum locorum venerabilium emphiteutico iure datam, aut in*

Anno 1556. 23. Iunij Com. Alexander d. Com Philippi filius adoptiuus in ſuo teſtamento inſtituit hæredem alterum Com. Philippum eius vnicum filium, & expreſſe prohibuit ex quauis cauſa vendi bona in ſua hæreditate reperienda, itaut poſt mortem d. Com. Philippi ſuccedat alter Co. Alexander ex d Co. Philippo filio nepos, & a lij forſan naſcituri, & ſubſtitnit eorumdem filios in ſtirpes, & non in capita vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, Iuſſitq; fœminas deſcendentes dotari, & eſſe contentas dote ſibi aſſignan. per Patrem, vel fratrem; & caſu, quo vnus ex filijs dicti ſui filij, ſeu Nepotes deficerent relicta filia fæmina vna, ſeu pluribus abſq; Patre, & fratribus, ſi ſola erit, voluit dotari ſcut. 3. mille, ſi plures eſſent ſcutis 2. mille pro qualibet, & reiterauit, & ratificauit geminatis verbis eaſdem ſtrictas ordinationes fideicommiſſi factas à Co. Philippo patre adoptiuo. Mortuiſq; omnibus maſculis de familia eorumdem de Manzolis deſcendentibus, tam ab eiſdem Alexandro Conſtantio, & Lelio, quàm & ab eiſdem Dianora, & Thobia, & ſolum ſuperextantibus tribus Filiabus fæminis natis ex legitimo matrimonio ex Illuſtriſs. D. Co. Franciſco Maria Manzolo vltimo loco defuncto, & Illuſt. D. Co. Alexandro filio olim Illuſt. Co. Herculis filij naturalis Bartholomæi dudum Illuſt. D. Co. Melchioris de Manzolis Agnato, & de Domo eorumdem Philippi, & Alexandri Teſtatorum, modo quæritur, an ad dd. fideicommiſſa ſint ipſæ filiæ admittendæ, vel potius Co. Alexander.

1 Et pro filiabus Co. Franciſci Mariæ contra Co. Alexandrum multa vrgere videntur, Primò ipſemet ſunt deſcendentes à Teſtatore, & ab eis ſaltem per nomen collectiuum vocatæ, ibi totaq; eorum linea finita, quo caſu non erit dubitandum, quin ſint vocatæ, per *tex. in l. fin. C. de ſuis, & legitimis, & auth. de hæred. ab inteſtato in princ. l. cognoſcere §. vlt. ff. de verb. ſignif. Gozad. conſ.* 10. *nu.* 48. *Ruſticus in l. cum Auus lib.* 2. r. 5. *nu.* 14. *& ſeq.* qui infinitos *Doctores* allegat.

2 Secundò, quia maſculi ex dd. filiabus poterant dici filij, & deſcendentes maſculi à dd. Teſtatoribus *Iac. de Belloviſo in auth. de reſt. fideicommiſſi in fin. verſ. quid ſi teſtator*, & multò magis, quia deſcendentes maſculi ex fæminis ab Alexandro primo

3 Teſtatore fuerunt conſiderati per ea, quæ habentur ab *Oſaſch. in deciſ.* 23. *nu* 38. *& latè ſcripſit Collegium Bonon. conſ.* 50. *inter conſ. Curtij ſenioris nu.* 35. *& ſeq.*

Tertiò, & quando non eſſent nec ipſæ, nec filij forſan tunc naſcituri comprehenſi in illis verbis (deſcendentes) & tota linea, venirent appellatione proximiorum *l.* 1. *§. proximus ff. vnde cognati §. non tamen iuncto §. cæterum Inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ.*

Quartò, & quatenus verba non ſufficerent talis eſſet facienda extenſio, ex quo Co. Alexander tranſuerſalis eſſet melioris conditionis, quam deſcendentes Teſtatorum, qui præſumuntur magis proſpexiſſe ſoboli ſuæ *Ceph.* poſt plures loquitur in

4 fortioribus terminis fauore deſcendentium ad excluſionem fratris, & ex fratre Nepotum Teſtatoris *conſ.* 383. *nu.* 13. *lib.* 3. per totum, *nu.* 18. *Peregr. in tract. de fideicomm. art.* 13. *nu.* 83. *in fine, & art.* 26. *nu.* 18. *ad finem*, vbi plures allegat.

5 Quintò, ipſemet Co. Alexander videtur omnino incapax, cũ ſit filius naturalis, nec vocari poſſit de agnatione *l. hac* parte *vbi gloſ. & l. ſi ſpurius ff. vnde cognati l. vltima C. de nat. lib. & l. non facile §. cognationis ff. de grad.* vbi habetur agnatum non poſſe vocari, niſi interuenientibus inſtis nuptijs, & in pũcto naturales, nec eorum filios cenſeri vocatos ad fideicommiſſum familiæ relictum *Bart. in l. tutelas in princ. ff. de cap. minutis Mant. de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 12. *nu.* 20. *&* 21. & poſt *Bald. Petrum de Ancar. & Card. Alex. idem tenuit Tiraq. in tract. de nobilit. c.* 15. *nu.* 24.

Quibus tamen non obſtantibus in contrariam ſententiam condeſcendo, nempe Co. Alexandrum eſſe ſolum admittendum ad d. hæreditatem, excluſis filiabus d. Co.

Fran-

Franciſci Mariæ, eo quod primus Teſtator, cuius teſtamentum fuit in parte fideicommiſſi à ſecundo teſtatore ratificatum, non vocauit proximiores de Domo, &
6 familia ſimpliciter, ſed adiecit cognomen de Manzolis, quo caſu non habuit reſpectum ad lineam fæminarum, ſed ad tranſuerſales maſculos de Mãzolis, & ſemper mentionem facit de deſcendentibus maſculis, quo caſu fæmine non compre-
7 henduntur; Id videtur tenuiſſe *Mathesilan. in notab.* 129 *& ibi Addentes Ant. de Butr. conſ.* 46. vbi dixit, quod Inſtituto primi gradus reſtricta ad maſculos, cenſetur ẽt reſtricta ad maſculos gradus vlterioris, & quod nec fæminæ, nec liberi ex eiſdem fæminis nati excludunt ſubſtitutum. *Aretin. Socin. & Iaſ. in l. Gallus* §. *nunc de lege de lib. & poſth.* qui referuntur, & approbantur à *Hier. Grat. in conſ* 120. *nu.* 14. *& ſeq. lib.* 2. *Gabr. com.* 132. *quaſt.* 5. *nu.* 56. *& ſeq. lib.* 1. Et fæminæ nunquam veniunt in diſpoſitione loquente de familia *Cum. Dec. Curt. iun. Crauet. Ruin. Mant. & alij* relati à *Surd. conſ.* 96. *nu.* 28. *Peregr. in tract. de fideicõ. art.* 25. *nu.* 48. *in fine*, & vltimo loco *Fuſarius poſt alios in ſuo tract. de fideicommiſſaria ſubſtit. quaſt.* 311. *nu.* 22. facit etiam *deciſio.* 432. *p.* 2. *in recent. nu* 3. *&* 4. *& ſeq.* quæ adducit multas rationes. Nec dicatur Teſtatorem inſtituiſſe hæredes extraneos de aliena familia deſcendentes à filiabus, nã ad minimè facit, quia nepotes ex filiabus cognoſcebat, & pro filijs adoptauerat, modo etiam poſſet ſequi vnum inconueniẽs, eo quod hæreditas Teſtatoris poſſet deuenire ad quamplures familias, in quibus fæminæ deſcendentes reperirentur Teſtatori incognitæ, & inimicæ, & de quibus ſi fuiſſet interrogatus, veriſimiliter maſculos ex eis ad ſuam hæreditatem non admiſiſſet, vt poſt multas ra-
8 tiones, & Doctores ſuſtinet *Grat. d. conſ* 120. *lib.* 2. *nu.* 16. *& melius nu.* 22. vbi cum alijs conſideráuit filios filiarum primo loco inſtitutos fuiſſe de familia cognita, dilecta, & approbata à Teſtatore, cum ſequantur patrum, & auorum ſuorum familiam, qui fuerunt mariti filiarum Teſtatoris, quos approbauit, & eis filias ſuas nuptui tradidit, & talem dixit eſſe rationem vrgentem, & ex mente legum ſecundum communem eorum intelligentiam.

Quod & eo magis corroborari debet, nam ex teſtamento d Co Philippi apparet in hæreditate extitiſſe duas Iuriſditiones, nempe Caſtrum Teodorani, & Caſtrum
9 Munzuni, quæ non debebant ſcindi in plures partes, & in diuerſas perſonas diuerſorum generum, & familiarum nam euenire potuiſſet, & poſſet, quod ſi plures naſcerentur ex dd. Teſtatoris, ſeu Teſtatorum pronepotibus filij, quam plures fierent partes patrimonij Teſtantis, ita quod hæredes vti pauperes nobilitatem conſeruare non poſſent, vt conſiderat idem *Grat. nu.* 24. & nouiſſime poſt *Caſtr. Ruin. & Menoch. Fuſarius in tractat. de fideicommiſſaria ſubſt. queſt.* 346. *nu.* 8. nec in hoc videtur poſſe dubitari eo magis, quia Co. Philippus ſecundus Teſtator poſt ratificationem Teſtamenti patris adoptantis, iuſſit in caſum in quem vnus ex filijs filij, ſeu Nepotis deficeret relicta filia vna, ſeu pluribus abſq; patre, & fratre, ſi plures eſſent dotari debere dote ſcur. 6. millium pro qualibet, & ſatis eſt, quod Te-
10 ſtator in aliqua parte Teſtamenti mentionem fecerit de fæminis, vt dicantur excluſæ ad *Rotam* poſt alios in *d. deciſ.* 432. *nu.* 3. *par.* 2. *in recent.*

Nec faciunt exaduerſo obiecta, nam ad primum reſpondetur tolli per ſupradicta,
11 nec operantur ea verba conditionalia, totaq; eorum linea finita, quia talis conditio nihil poſſit ineſſe, & diſpoſitionem non inducit *l. ex facto, & l. ſi quis ita hæres ff. de hæred. inſtit.* & hanc eſſe communem opinionem, vt poſt *Ruſtic. & alios centum vigintì Doctores* tenuit *Theſaur. deciſ.* 96. *nu.* 40.

Ad ſecundum pariter videtur tolli poſſe, & deſcendentium appellatione non venire
12 deſcendentes maſculos ex fæminis, maximè ſi ſuperius in Teſtamento facta ſit mentio

mentio maſculorum *Rota d.deciſ.432.nu.3.par.2.in recent.l.1 in fin.& l.immunitate ff. de Iure immunit. Bald.in conſ.40.lib.3.nu.1.in verſ.praeterea iſta ſubtilitas Menoch.* poſt alios *conſ.1036.nu.7.lib.11.* & maximè quia Teſtator excluſit proprias filias & ſic proximiores habentur poſt alios vltimo loco per *Fuſar. in d.tract.de fideicom. ſubſtitutione q.346.nu.15.verſ.ſecundo nu.26.*

Item, quia non de filiabus ex filio, ſeu nepote, ſed ex pronepote, vt voluit idem *Menoch.* poſt alios in *conſ.878.n.8.verſ.ſecundo accedit, & idem Fuſar.in q.325.n.5.*
13 *verſ.tertius caſus,* nec minus poſſunt venire dd.fæminæ appellatione proximiorũ, vt tertio loco oppoſitum fuit, & vt ſupra fuit dictum, ſtante illo verbo familiæ *ad Fuſar.poſt alios in q.366.n.24.* nimirum, quia fæmina eſt finis agnationis, & principium agnationis ſuæ *l. pronuntiatio in fine iuncta gloſ. ff. de verb. ſignif. Deciar.conſ. 30.nu.14.lib.3.* dicens, quod fæmina familiæ Patris finem facit, illamq; extinguit, & familiam viri auget *Paris.Imol.conſ.11.nu.14. Hona conſ.65.nu.33.lib.2. Peregr.in tract. de fideicommiſſis art.26.nu.29.* vſq; ad *nu.30.*

Ad quartum, quod ſi & quatenus verba non ſufficerent eſſet facienda extenſio, ex quo Co. Alexander eſſet melioris conditionis, quam eſſent deſcendentes Teſta-
14 torum. Reſpondetur talem propoſitionem non procedere in onere fideicommiſſi impoſito, ſeu imponendo, vt *poſt Crauet. Menoch. & Rol.* tenuit *Sfortia Oddus conſ. 66.nu.105.*

Ad quintum, & vltimum incapacitatis Co.Alexãdri vti filij Co. Bartholomæi natu-
15 ralis, ne dicatur de domo, & familia. Reſpondetur contrarium eſſe verius, nempè naturales, & ſpurios dici de domo, & familia *Bart. & Ialtcet. in l.ſuggeſtioni C. de verb. & verum ſignif. nu.5.verſ. ad id quod, addentes ad Guid. Pap.deciſ.280.in litera C. Angel.conſ.30.nu.6.& conſ.191.nu.4. Corn.conſ.169.nu.7.in.3.vol.* qui loquitur in puncto de filio baſtardi *Eminentiſs. Card Paleot. Auunculus a Con. Alexandri iun. in tract. de noth. & ſpur.* quem cum alijs ſequitur *Lup.in tract. de illeg. & nat. reſt.lib.*
16 *Com.1.§.3.nu.91.* quod tantò magis procedit, quando naturalibus, & illegitimè natis (vt Bonon. ſeruatur) & permittitur ferre arma, & inſignia familiæ, quo caſu voluerunt ad fideicommiſſum admitti ſimiles naturales *Socin.ſen.conſ.102. nu 8.lib.3. Ceph.conſ.591.nu.13.lib.4. Lambert.de contract. gloſ.19.nu.1. Menoch. lib.4.præſump.88.nu.14.* & id etiam poſt *Mãt.* tenuit nouiſſimè idem *Vinc.Fuſarius in d.tract.de fideicommiſſaria ſubſt. quæſt.361.nu.16.*

Nec dicatur d. Teſtatorem ſubſtituiſſe filios, & deſcendentes maſculos ex legitimo matrimonio natos ex d. Poliſſena, eamdemq; qualitatem præſumi repetitam in ſubſtitutione facta de proximiore de familia, quia id non procedit, quando eſt
17 facta ſubſtitutio de alijs perſonis in oratione ſeparata, vt hic idẽ *Soc. Sen. conſ.63. nu.19.lib.3.* & approbat poſt *Pancir.* idem *Fuſar. quæſt.450.nu.12* Minuſq; repetitio eſt, danda, nam ſi teſtator voluiſſet, ſciuiſſet exprimere, ſicut in alia parte expreſſit, vt in *deciſ.350.nu.3.inter impreſſ. penes Farin. poſt lib.2.conſ.* tantò magis, quia nullum verbum repetitiuum ſimilis qualitatis legitur ad *Molin. de primogenit. lib.3.c.5.nu.59 & 64. Gabriel.in conſ.97.nu.28.lib.1.* qui loquitur de qualitate maſculinitatis, & arguit pro, & contra, & deniq; concludit veriorem, & magis communem opinionem eſſe non concedi *Caſ. Barz.* eius Nepos in *deciſ. Bon. 119.nu.5.* Idque poſt *Pariſ.Conſ.Vgon.Siluan.Ceph.Rolan.& Rimin.iun.* tenuit *Ruſtic. in l. cum Auus in lib 3.c.10 nu.158.* & melius *nu.172.* vbi cum *Bald. conſ.153.lib.3.* dicit repetitionem ſemper dici excluſam, quando deficit copula, & ſeu coniunctio, & quando ſubſtitutio nõ regitur ab eodem verbo, &c, quãdo non adeſt identitas rationis. Quæ tria cum non concurrant in caſu noſtro, ergo non poterit dici

de

Digitized by Google

de repetitione, Vocantur enim vt diximus, proximiores teſtatoris de domo de Manzolis deficientibus alijs ſuperius nominatis abſq; copula, aut coniunctione aliqua, & vocatio regitur à ſeparato verbo, & non militat eadem ratio, quia iſti de domo de Manzolis ſunt de vera agnatione Originaria teſtatoris, & non ficta, prout fingere debebant alij prius vocati *Io. de Annan. conſ. 22.* quē approbat *Rub. Alex. conſ. 31. nu. 5. & 6.* eo maximè, quia agitur de diuerſis perſonis *Peregr. in d. tract. de fideicommiſsis art. 25. nu. 33. & nu. 35. verſ. concluſiue crederem.* Idem *Fuſar. quaeſt. 403. nu. 18.*

Et tantò magis res redditur clara, dum tempore teſtamenti, & mortis Teſtatoris
19 nemo natus de legitimo matrimonio de domo, & agnatione de Manzolis viuebat, qui poſſet prolem habere, ſed tantum pater d. Co. Alexandri iunioris naturalis, adeo vt ſi verum ſit in fideicommiſſo naturales non venire, attamen in defectum legitimorum, quando aliter fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio non poſſet habere locum comprehenduntur *l. haeredes §. primo ff. ad trebell.* & ibi aduertunt *gloſſa, Bart. & alij, & in l. ex facto §. ſi quis rogatus nu. 2. ff. eodem ad trebell. vbi Bar. nu. 2. Caſtr. nu. 5. Alex. nu. 6. Rip. nu. 6 Coſt. in c. ſi pater in verſ. ſi abſq; liberis nu. 39. in*
20 *prima parte, extra de Teſtamentis* & facit ratio, quod diſpoſitio ſemper debet intelligi ne pereat *l. vbi eſt verborum ambiguitas ff. de reb. dub. Mant. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 9. nu. 3. Surd. conſ.* 280. *nu. 6.* & nouiſſimè idem *Fuſar. quaeſt. 314. nu. 7.* leges etiam excludentes naturales loquuntur tantum, quatenus concurrant cum legitimis, & non quando ſoli ſunt, & exiſtunt, nam tunc veniunt, & admittuntur ad fideicommiſſum *Dec. conſ. 365. nu. 4. & 5. Ruin. conſ. 49. nu. 5 lib. 1. Decian. conſ. 1. nu. 168. lib. 3. Pancir. conſ 169. nu. 9. Ceph. conſ. 591. per totum,* & idem in ſpurijs voluit *Sorin. conſ. 63. nu. 20. verſ. videmus lib. 3. Mant. conſ. 115. nu. 8. lib. 1.*

Et quod magis eſt attendendum, debet conſiderari in vocatione facta de proximioribus teſtatoris de domo ipſorum de Manzolis non eſſe adiectam qualitatem legitimitatis, prout in praecedentibus vocationibus fecit teſtator, ſciens qualitatem Patris Comitis Alexandri, & deſcendentium, & talem ſubſtitutionem fecit duplicatè per verba geminata eoſdem proximiores de familia de Manzolis nominando, faciunt etiam notata per *Iaſ. conſ. 51. nu. 1. lib. 3. & per Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 11. nu 1. & ſeq.* & veriſimile eſſe Teſtatorem ſentiſſe de his, qui tunc viuebant, & prae oculis habebat affirmare videtur idem *Eminentiſs. Paleot. in d. tract. de noth. & ſpurijs c. 29. nu. 4. per gloſſam in l. plenam §. equitij verſ. ſenſiſſe ff. de vſu, & habit.*

Et ex his creditur iudican. eſſe in fauorem Co. Alexandri contra filias foeminas Illuſtriſs. D. Co. Franciſci Mariae. Saluo tamen ſaniori iudicio.

CONTROVERSIA CXI.

Pro Illuſtriſs. D. March. Ferdinando Riario.

SVMMARIVM.

STatutum loci, vbi continuè habitat Maritus, eſt ſeruandum in reſtitutione dotis, nu. 1.

Fallit, dum promiſſores Dotis ignorarūt diſpoſitionem talis ſtatuti, nu. 2. quae ignorantia praeſumitur, vt ibi.

Item quando maritus ſe etiam appellauit Ciuem eiuſdem Ciuitatis, vbi degunt

gunt promiſſores, & ibi bona poſſidet, nu. 3.

Item quando promiſſio fuit facta de ſoluen. dotis complemento, & inueſtitura facien. in Ciuit. eorundem promiſſorum, nu. 4.

Item quando aliter conuentũ fuit, nu. 5.

Et pactum ſeruandum proceſſit de ore Dei, nu. 6.

Contenta in Inſtrumento debent ſeruari ad formam Clauſularij loci, vbi contractus celebratur, nu. 7.

Tempus contractus ſpectari debet, & non id, quod poſt ſequitur, nu. 8.

Forenſes tenentur ſeruare ſtatutorum loci contractus, nu. 9.

Patri legitima debetur, nu. 10.

Pater imò quilibet extraneus dotans nõ poteſt transferri in domicilium Generi, nu. 11.

Statutum Ferrariæ nõ tollit legitimam Patri, dum de ea non eſt facta mentio, nu. 12.

Statutum Bonon. de Dotibus reſtituendis, §. & ſi deceſſerit, declaratur, nu. 13.

Per quamcũq; generalem diſpoſitionem nunquam excluditur legitima, n. 14.

Legitima in bonis filiæ prius fauore Patris eſt deducenda, nu. 15.

Dictio, dum tamen, requirit, vt illud exiſtat, cui adijcitur, nu. 16.

Adſit Deus, & Virgo.

MIlleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo quinto 12. Decemb. Illuſtriſs. & Nobiliſs. D. Marchio Ferdinandus Riarius in priuata ſcriptura ex cauſà Dotis Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ eius filiæ promiſit Illuſtriſs. D. Carolo Varano de Camerino d. eius filiæ Sponſo ſcutos tres mille ducentos quinquaginta, tempore dotalis ſuperinde celebrandi Inſtrumenti, & alios ſcutos bis mille ſeptingẽtos quinquaginta ſtatim illorum facta recuperatione ab HH. d. Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ primi Viri d. Illuſtriſs. D. Franciſcæ Mariæ, alioſq; ſcutos nouem mille in termino nouem annorum. Quibus ſolutis totam eamdem ſummam, d. Illuſtriſs. D. Carolus promiſit inueſtire in tot immobilibus in Ciuitate, ſeu Territorio Bononiæ ad placitum d. Illuſtriſs. D. Marchionis Ferdinandi emendis, etiamque ſtabilia hypotecare vltra generalem obligationem ſcutorum quindecim mille, quam dotem vna cum apparatibus ſibi dandis D. Carolus cum habuerit reſtituere promiſit eidem Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ, aut ſuis hæredibus in omnem caſum tempus, & euentum reſtitutionis, ſalua parte lucranda per Maritum in omnibus, & per omnia, ſecundum formam, & diſpoſitionem Statutorum Bonon.

Anno ſequenti 1646. 4. Februarij ſuperinde celebratum fuit Inſtrumentum, cum quo d. D. Carolus Nobilis Bonon. & Ferrarienſis confeſſus eſt ab eodem Illuſtriſs. D. Marchione habuiſſe ſcutos tres mille ducentos quinquaginta promiſſos ad rationem librarum quattuor pro quolibet ſcuto; eodemq; modo idem D. Marchio ſoluere promiſit d. D. Varano alios ſcut. bis mille ſeptingẽtos quinquaginta ſtatim illorum facta recuperatione ab HH primi Viri, ſoluereq; etiam promiſit ſcutos nouem mille, quolibet anno mille vſq; ad integram ſummam ſpecialiter Bonon. & generaliter alibi vbiq; locorum, & fori, cum annua reſponſione ad rationem quattuor cum dimidio pro centenario quolibet anno, tradi-

ditq;

Digitized by Google

ditq; apparatus, & mobilia, de quibus in Inuentario, Idemq; Illuſtriſs. D. Carolus ſe, bona, & hæredes obligando dare, reddere, & reſtituere promiſit d. Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ licet abſenti, & d. Illuſtriſs. D. eius Patri præſenti &c. pro omnibus, quorum intereſt, & intererit in omnem caſum &c. ſalua per Maritum lucranda parte, Vxore ſine liberis præmoriente, in omnibus, & per omnia ſecundum formam ſtatut. Bonon. & pariter apparatus, & mobilia reſtituere promiſit in terminis, in quibus reperientur ad formam dd. Bonon. ſtatutorum.

Modo mortua d. Illuſtriſs. D. Maria Franciſca abſque liberis, condito, vt audiui, quodam Teſtamento, in quo Illuſtriſs. Genitori tantum reliquit ſcutos mille, vt expreſſit ex cauſa amoris, diſtribuendos inter eum, & Illuſtriſs. Matrem, & Illuſtriſs. Fratrem. Quæritur, quid reſtituendum ſit eidem Patri, & primò, an ſtatutum Bonon. vel Ferrariæ ſit ſeruandum, & prima facie videtur dicendum Ferrarienſe, cum ibi continuè D. Varanus habitet, & ſpeciale ſit in Dote, vt locus,
1 & domicilium Viri attendatur, & ſi alibi Inſtrumentum dotale conſcriptum ſit *l. exigere ff. de iudiciis, & ibi Odof. Bart. & cæteri ſcribentes, idem Bart. in l. 1. n. 14. C. de ſum. Trinit. & fide Cathol. Cremenſ.* qui plures allegat *in ſing. 67. Cotta in memorial. lib. verbo Dos repetitur*, dicens caſum eſſe peregrinum, & ſingularem *Mantica de tacitis, & ambig. lib. 3. tit. 14. nu. 1. & ſeq. Grattan. in diſcept. foreñſ. c. 609. nu. 24.* & ita videtur *ſtatutum Ferrarienſe* attendẽdum, vbi in quibuſdam caſibus filiæ familias teſtari conceſſum eſt de licentia Patris, dummodo eum inſtituere non poſſit.

His tamen non obſtantibus, contrarium iudicandum eſſe arbitror.

Nam primò diſpoſita in *d. l. exigere de iudiciis*, non procedunt quotieſcunque Illu-
2 ſtriſs. Socer, & Illuſtriſs. Vxor ignorarunt, quid d. ſtatutum Ferrariæ contineret tempore contractus, prout ignoraſſe præſumitur tamquam quid facti, cum ſit ſtatutum alterius Ciuitatis *l. 1. de conſt. lib. 6.* cum concord. minuſq; de eo tamquam de re futura diuinare poterant, aut debebant *l. ſi putatur ff. ad l. aquiliam*, ita poſt *Bald. Alex. Felin. Iaſ. & Crotum* affirmat *Grat. conſ. 113. nu. 12. verſ. ea tamen, & nu. 13. lib. 2.*

Secundò, ipſe Illuſtriſs. D. Varanus in Inſtrumento ſe etiam Bononienſem appel-
3 lauit, bonaq; plurima in Bononienſi agro poſſedit, & hodie poſſidet, vt ex communiori opinione tenet, & atteſtatur *Gratus loco prædicto nu. 14.*

Tertiò, promiſſio fuit facta de ſoluendo Dotis complemento in Ciuitate Bonon.
4 & de inueſtitura acquirenda in ſtabilibus in Ciuitate, vel Territorio Bonon. hypotecandis in caſu reſtitutionis Dotis, ſecundum formam Clauſularij Bonon. & d. Illuſtriſs. D. Varanus ſe obligando vt ſupra, reſtituere promiſit d. Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ tunc abſenti, & d. Illuſtriſs. D. eius Patri præſenti pro filia, & omnibus, quorum intereſt ſtipulanti in omnem caſum vt ſupra, ſalua parte lucranda per Maritum in caſu decedentiæ d. eius filiæ, nullis ex ſe relictis liberis, ſecundum formam ſtatut. Bonon. omneſq; aliæ executiuæ clauſulæ leguntur
5 ad formam d. Clauſularij redactæ, adeout nulla ſit maior iuſtitia, quam pacta ſeruare *l. iuris gentium ff. de pactis l. 1. §. ſi conuenerat ff. depoſiti Bal. conſ. 366. lib. 3. Corn. in l. ſi paſcenda C. de pactis*, dicens, quod ſi quis tentet rumpere pacta, graue committit erga Deum, & homines, & illud pacta ſeruabo proceſſit de ore Dei *Bald. in rub. de conſuet. in princ. Beccius conſ. 45. nu. 25. lib. 1.* & ſicut vbi eſt caſus legis non eſt diſputandum *gloſ. in l. ancilla C. de furtis*, ita vbi extat Inſtrumentum idem *Bald. conſ. 215. lib. 2. Giouagnon. conſ. 27. lib. 2. nu. 24.* & nemo dubitat, quin contractus à conuentione partium legem accipiant *l. contractus*, vbi latè *Cagnol. nu. 72. ff. de reg. iuris Duran. deciſ. 247. nu. 6. lib. 1. deciſ. 151. num. 16. par. 6. diuerſ.*

& deciſ. 201. num. 51. par. 7. pariter diuerſorum.

Et quod ſtandum ſit Clauſulario Bononiæ, & ad illius formam omnia contenta in Inſtrumento debeant redigi, nec alio modo alterari, fuit deciſum per ſacram Rotam in cauſa Illuſtriſs. DD. de Pepulis, vt *deciſ. 696. nu. 7. p. 2. in recent.* & iterum confirmatum legitur in *Deciſ. Durant 49. nu. 8. p. 1.* Aſſenſus igitur in conſtitutione Dotis præſtitus debet ſuſtineri, etiam pro illius reſtitutione, nam ſemper eſt interpretandus ſecundum qualitatem, & ius contractus, ſuper quo præſtitus fuit *Surd. deciſ. 182. nu. 5.* & contractus initium eſt ſpectandum, & non id, quod poſtea ſequitur probant *Textus in l. ſi filius ff. de verb. oblig. l. 1. §. ſi ſeruus ff. depoſiti l. Pomponius §. 2. ff. de neg. geſt.* idem *Surd. deciſ. 278. nu. 26. deciſ. 116. nu. 6. part. 7 diuerſ.* Non ergo Illuſtriſs. Varano conuentioni licet contrauenire *Bero. conſ. 143. nu. 17. lib. 1. Neuizan. conſ. 66. num. 18.* & in contractibus etiam ſyllabæ operari debent *Alex. conſ. 36. nu. 5. lib. 2. d. deciſ. 201. nu. 5. p. 7. diuerſ.* & nil aliud attendendum eſt, niſi id, quod contrahentes expreſſerunt *deciſ. 311. nu. 11. ead. part. 7.* imò de iure, ſemoto contractu forenſes ſeruare tenentur ſtatuta loci contractus, *Textus* eſt in *l. ſi fundus ff. de euict. Bart. in l. ſemper in ſtipulationibus nu. 3. ff. de reg. iuris,* & in *l. contraxiſſe ff. de act. & obligat.* & rurſus *in l. 1. nu. 16. & 17. C. de ſumma Trinit. & fide Catholica Bald. in rub. de conſuetudine nu. 39. Corduba poſt Cencium in tract. de Cenſibus deciſ. 195. nu. 4.* Et cum ex prædictis clarè appareat ſta-

10 tutum Bonon. eſſe ſeruandum portio legitimæ Illuſtriſs. Marchioni Ferdinãdo, reſeruata eſt nedum totius Dotis, ſed & cæterorum bonorũ vndiq; quæſitorum, vt in *rub. de Dotibus reſtituendis in §. Item dicimus il ſecondo,* vt cõſiderat *Rota Bonon.* Inter ſtatutarias *deciſ. 68. nu. 4. & ſeq. & ibi in additione* aduertit *Fundatius*, & ita in puncto deciſum repetitur *in deciſ. eiuſdem Rota Bonon. 53. nu. 3. & ſeq.*

Addamus illam concluſionem, vt ſtatutum Viri domicilij ſit ſeruandũ nequaquam procedere quotieſcumque Dos non eſt reſtituenda Vxori è loco contractus diſceſſuræ, ſed Patri, vt in caſu noſtro, cum Pater non ſubijciatur ſtatutis Ferrariæ, ſed ſtatutis Bononiæ vbi vti ſenator fixas retinet ædes *Bald. in l. vnica nu. 3. verſ.*

11 *Item non habet locum C. de priuil. Dot.* ex hac ratione, quia pater imo quilibet extraneus dotans, non poteſt transferri in forum, & domicilium Generi *Felin. in c. 1. nu. 27. de ſponſalibus Iaſ. in l. cunctos populos in 1. lect. nu. 28 verſ. tertio limita C. de ſumma Trinit. & fide Catholica Sacra Rota deciſ. 250. nu. 6. p. 6 diuerſ.*

Nec ſtatutum Ferrariæ ſibi ſuaſit tollere legitimam Patri, dum de ea non eſt fa-

12 cta ſpecialis mentio *l. & ſi quando §. & generaliter. C. de inoff. Teſt. Salicet. Inter conſ. Baldi lib. 1. conſ. 453. per totum Balb. in tract. de praſcript. 4. par. principal. quæſt. 23. nu. 3. & 4. Alex. conſ. 7. nu. 20. lib. 1. Rota Bonon. Inter dd. ſtatutarias deciſ. 150. nu. 6.*

Idque dignoſcitur ex *ſtatuto noſtro Bonon. ibi in §. & ſi deceſſerit,* vbi diſponitur, quod

13 muliere ſine liberis, & aſcendentibus decedente, teneatur relinquere fratribus, ſeu filijs fratrum tertiam partem totius dotis, & omnium bonorum, quod ſi non eſſet diſpoſitum in Patre, peioris eſſet conditionis, quam frater, & fratris filius, quod non eſt dicendum.

Et per quamcumq; generalem diſpoſitionem ſimpliciter loquentem vnquam cen-

14 ſetur legitimè factum præiudicium *d. l. ſi quando in fine cum præcedenti C. de inoff. teſtam.* nam lucrum dotis, quod habet Maritus ex morte Vxoris, dicitur exorbitans, & contra regulas iuris arg. *l. 1. C. vnde vir. & vx.* & debetur mero iure poſitiuo, legitima verò regulariter eſt debita, vt aduertit pulcherrimè cum pluribus rationibus, & auctoritatibus *Berous conſ. 26. nu. 8. lib. 2.* ſuſtinens, quod æs alienum legitimè prius, & potentiori vinculo debetur, quam Marito lucrum dotale,

tale, nam legitima ſecundum iuris regulas debetur *l. nam & ſi parentibus in princ. ff. de inoff. teſtam. l. cum ratio ff. de bonis damnatorum*, ſed lucrum dotis debetur per poſterius, & debiliori vinculo, & contra iuris regulas Marito debetur, & merè
15 de iure poſitiuo, & idcircò non erit hęſitandum, quin prius legitima in bonis filiæ ſit deducenda, vti magis debita, quam lucrum dotale; idq; etiam in terminis poſt infinitos tenet *Rota Marchiæ* penes *Thomat. deciſ.* 87. *nu.* 2. idq; etiam ſanxit *ſtatutum noſtrum Bonon.* dum voluit lucrum dotis deberi Marito, dum tamen reſeruata liberis, ſeu deſcendentibus legitima ſit.

Illa .n. dictio (dum tamen) ex neceſſitate requirit, vt illud exiſtat, cui adijcitur *Barboſ. de dictionib. dict.* 81. & eſſe dictionem exceptiuam, & falſificari regulam dixit *Angel. conſ.* 290. *nu.* 5. *Tuſch. in littera D. quæſt.* 273. *& quæſt.* 278. *Marta de clauſulis,* ſecundum nouam impreſſionem, *clauſ.* 21. *num.* 2. *p.* 3. dicens idem eſſe dicere, dumtamen, vel dummodo, ita etiam prius *Alex. in l.* 1. *num.* 6. *&* 7. *ff. ad l. falcidiam*, facit etiam talis dictio diſpoſitionem modalem, & ſic reſolutiuam, ſi aliter factum eſſe contigerit, ſiue repertum fuerit *Bart. & cæteri Doct. in l. quibus diebus* §. *Terminus ff. de condit. & demonſt. Bero. quæſt. famil.* 99. *num.* 3. & aliqui dixerunt talem dictionem importare conditionem, per *tex. in l. Thais* §. *Stichus ff. de fideicom. libert. ita Menoch. conſ.* 60. *nu.* 47. & hoc, quia adſtringitur ei, quod venit implendum, antequam actus perficiatur *Scayn. deciſ. Rota Bonon.* 67. *nu.* 5. *Rota deciſ.* 777. *nu.* 6. *p.* 2. *in recent.* Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXII.

Pro RR. Canonicis S. Saluatoris.

SVMMARIVM.

Emphiteoſis eccleſiaſtica licitè concedi poteſt alteri Eccleſiæ, num. 1.

Niſi extaret pactum, ne in aliam Eccleſiam alienari poſſet, vel in potentiorem, num. 4.

Et eſt in optione Eccleſiæ Dominæ directi dominij canonem recipere, vel rem pro ſe retinere, num. 2.

Clarus in §. *emphiteoſis quæſt.* 33. *reprobatur, num.* 3.

Prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ in quærẽdis, non tamẽ in quæſitis, n. 5.

Emphiteoſis præſumitur ſolemniter cõceſſa ex curſu triginta annorum, n. 6.

Tria copulatiuè requiruntur, vt quis ob deteriorationem cadat ab emphiteoſi, num. 7.

Priuilegiatus contra priuilegiatum reſtituitur in integrum, quãdo tractat de damno euitando, num. 8.

Adſit Deus, & Virgo.

IN hac cauſa RR. Canonicorũ S. Saluatoris, cum RR. Patribus Cruciferis quæritur, an eiſdem RR. Cruciferis licuerit concedere dd. RR. Canonicis S. Saluatoris in emphiteoſim bona, de quibus agitur, & permiſſum videtur ex §. *ſi verò contigerit*, in *auth. de alien. emphit. & locatione* his præciſis verbis, *Si verò contigerit quamlibet rem ex aliquo prædictorum locorum venerabilium emphiteutico iure datam, aut in*

Imperialem domum peruenire licentiam præbemus Ordinatoribus venerabilium locorum, in
quibus à principio emphiteoſis facta eſt mox, vt peruenerit in vnam perſonarũ prædictarum
ipſa emphiteoſis manifeſtare ſuam voluntatem intra biennium, aut ab ijs derelinqui eamdem
rem, ad quos peruenit, & annuam penſionem, quæ pacto continetur inferri, aut hoc re-
cipere emphiteoſi ſoluta, eo quod hoc ſibi prodeſſe exiſtimant. Poterant .n. dd. RR. Pa-
tres Cruciferi intra biennium auferre ſoluta æſtimatione, aut eligere exactio-
nem annuæ penſionis, prout fecerunt, ita ibi *Bart. nu. 4. & 8. Angel. nu. 1. & cæte-*
ri ſcribentes, & eo magis, cum in præcedenti locatione facta Bertuſijs non fuerit
expreſſum bona eſſe prohibita trãſire in aliam Eccleſiam, prout *ibi* aduertit *Bart.*
& eſt communis opinio *Doctorum*, quod emphiteoſis vnius Eccleſiæ in aliam
2 tranſeat, quando Eccleſia directi Dominij Domina noluit eam ad ſe reuocare
Albericus in auth. Ingreſſi C. d. Sacroſanct. Eccleſ. nu. 11. dicens eſſe in optione d. Ec-
cleſiæ Dominæ directi Dominij, ſi velit Dominari, & canonem recipere, aut velit
rem habere; ad hoc adducens auctoritatem Baldi in eadem *Auth. Ingreſſi nu. 13.*
ſic dicens, Emphiteuſis Eccleſiaſtica non tranſit ad Eccleſiam Eccleſia proprie-
taria inuita, ſed conſentiente contrarium permittitur, & id repetijt *in auth. niſi*
rogati nu. 12. C. ad ſen. conſ. Trebel. Iaſ. in l. 2. C. de Iure emph. nu. 200. Guido de Suzaria
in tract. de Iure emph. nu. 49. dicens eſſe caſum a lege definitum, & non egere di-
ſputatione *Ancar. conſ. 165. nu. 1. & conſ. 167. verſ. ex quibus*, dicens contrariam
partem tenentes debere erubeſcere, cum ſine lege loquantur.

Nec operatur id, quod dicit *Speculator in tit. de Emph. §. nunc aliqua nu. 142. quæſt.*
3 *116. & 117.* à quibuſdam modernioribus allegatus in aliam Eccleſiam prohi-
bitam eſſe tranſire, ſed Infra annum debere vendi ex conſuetudine, de qua habe-
tur per *Clarum in §. emphiteuſis quæſt. 33. in fine*, non enim *Claro. & alijs* credendum
eſt, cum id non probetur legibus, vt rectè demonſtrat *Grat. conſ. 80. lib. 1.* & no-
uiſſimè *Franc. Caldeſ. in tract. de emphiteoſi in tit. de poteſtate nominandi, ſeu eligendi ad*
emph. lib. 3. cap. 1. nu. 16. dicens talem *Spec.* & ſequatium opinionem eſſe explo-
dendam. Imò ſi rectè Videatur *Speculator loco alleg. nu. 102. quæſt. 154.* Videtur ad-
mittere eſſe in optione Eccleſiæ Dominæ directi Dominij, an velit accipere pen-
ſionem, vel rem recipere ſoluto contractu Intra duos annos *per tex. in d. auth. de*
alienatione emph. & locatione, Clari enim *& aliorum* opinio poſſet forte ſaluari, quan-
do ſtaret pactum, ne res alienaretur in aliam Eccleſiam, ſeu in potentiorem, vt
4 notat *Abb. in c. potuit extra de locato in p. col. verſ. Item nota Surd. poſt plures conſ. 521.*
nu. 11. dicens Eccleſiam non poſſe dici Inhabilem ad tenendum, & Incapacem
Iuris Emphiteotici, nam quòd pertinet ad factum eſt habilis, & Inhabilitas de-
bet procedere à voluntate Domini directi, qui ex pacto prouidere potuit, & ibi
Surd. paulò ante dixit Eccleſiam Dominam directam habere facultatem, vel reti-
nendi rem emphiteoticam, vel ſoluẽdi æſtimationem vel vt Intra annum res ven-
datur. Nec dicatur RR. Cruciferos non potuiſſe in prima conceſſione præiudi-
care eorum Eccleſiæ, quia hic nec graue, nec leue poteſt præiudicium conſide-
rari, cum ex Iure communi ſit permiſſum *Gozad. conſ. 26. nu. 55.* Imò notiſſimum
5 eſt omnibus Prælatum poſſe in quærendis, non tamen in quæſitis Eccleſiæ præiu-
dicare. *Cephal. conſ. 471. nu. 124.*

Minuſq; dici poterit fuiſſe alienationem, & conſequenter prohibitam, eo quod iam
6 effluxerunt triginta anni à die primæ conceſſionis emphiteoſis, quo caſu ſolem-
niter conceſſa præſumitur *Socin. conſ. 266. nu. 34. lib. 2.* Idem *Cephal. conſ. 316. nu.*
43. & ſeq. dum conſtat de ſubſtantia, eo quod ſolemnitas eſt antecedens ad eam
l. illud ff. de acquir. hered.

Et

Et quod dicitur de Deteriorati one, ſciēdum eſt, quod in bonis in emphiteuſim conceſſis erat quædam Domuncula, vt aſſeritur, deſtructa, & melior fuit conſtructa, vltra quod debet præcedere cognitio, & ſententia, quæ declaret deteriorationem *Iaſ. in repet. l. ſecunde C. de Iure emphiteotico quæſt.* 43. *num.* 99. pluta etiam re-
7 quiruntur, vt per deteriorationem quis poſſit declarari decadutus; primo quod deterioratio ſit notabilis *l. ſcio ff. de in Integrum reſtit. ſecundò*, quod ſit perpetuo duratura, tertiò, quod procedat dolo, lata culpa, vel leui emphiteotæ *Iaſon. conſ.* 17. *nu.* 1. *lib.* 1. & quicquid eſſet RR. Canonici, eſſent in Integrum reſtituendi,
8 etiam lapſo quadriennio ob freqnentem Prælatorum mutationem *Natta conſ.* 525. *num.* 49. eo quod præſuponitur probabilis Ignorantia *Cephal. conſil.* 518. *nu.* 16. & licet cum alia Eccleſia agatur potentius debet eſſe priuilegium illius, qui certat de damno Vitando, quam illius, quæ tractat de lucro captando *DD.* inter quos *Abb. in cap. in præſentia col.* 13. *ext. probat. verſ. ſed vnus tantum.*

CONTROVERSIA CXIII.

Pro Illuſtriſ. D. Romeo Foſcherario, & Vxore.

SVMMARIVM.

Aditio hæreditatis fit ſola voluntate ſimplici actu declarata, nu. 1. & 3.

Hæres, qui non confecit Inuentarium, inſolidum cum defuncto tenetur, nu. 2. & 6.

Ex vna interula amore Dei data, arguitur aditio, nu. 4.

Semel hæres ſemper hæres, nu. 5. & 10.

Frater etiam de proprio tenetur dotare ſororem, nu. 7.

Scripturis publicis in Archiuio repoſitis datur fides, nu. 8.

Probatio per confeſſionem propriam vnquam dicitur excluſa, nu. 9.

Interuſuria dotalia debentur Viro pro ſuſtinendis oneribus matrimonij, nu. 11.

Et ſtatim debentur poſt terminum deſtinatæ ſolutionis dotis, nu. 12.

Et id procedit non ſolum in Patre, ſed etiam in quolibet extraneo dotem promittente, nu. 13.

Adſit Deus, & Virgo.

NVlli dubium eſt, quod Nobilis D. Sigiſmundus, qui poſt mortem Nobilis D. Herculis eius fratris exegit emolumenta vnius officij vtilis (& habuit veſtimenta, & mobilia illius, vt mihi ſupponitur, treſq; Equos d. fratris mortui magni pretij vendidit) dicatur adiuiſſe fraternam hæreditatem, cum ſufficiat ſola voluntas ſimplici
1 actu declarata, per *text. in l. gerit ff. de acquir. hæredit.* ibi .n. Iuriſconſultus ſic ſcripſit, *Gerit pro hærede, qui animo agnoſcit ſucceſſorem, & Io de Imola ibi nu.* 3. dixit vt infra, *Iuſta Conſtitutio iuris poſitiui, quæ obligat hæredem inſolidum,*
2 *ſi non facit Inuentarium, quoniam imputet ſibi, ex quo neglexit amplecti legis beneficium,*

Bart.

Digitized by Google

Bart. in l. filio in fine verſ. vnde conſtituendo C. de iure deliberandi, & in l. 1. nu. 3. verſ.
non poſſum facere C. qui admitti, ſat .n. eſt, vt res, ſeu creditum exegerit, & habue-
rit *l. 1. C. de repud. hæreditate, & l. pro hærede*, & ibi *Baldus in princ. ff. de acquir. hæ-*
red. Mantica in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 12. nu. 10. & in deciſ. 245.
3 *nu. 11.* talis .n. exactio (& veſtimentorum retentio) fieri non potuit citra ius, &
nomen hæredis, vt per eumdem *Bart. in l. frater à fratre ff. de condit. indeb. Iaſ. in*
d. l. pro hærede §. Papinianus nu. 8. & 9. ff. de acquir. hæredit. facit *tex. in §. fin. Inſt. de*
hæred. qualit. & differ. Roca deciſ. 82. p. 2. in recent. & in puncto idem *Iaſon. in conſ.*
112. lib. 4. nu. 2. ibi è contra recipiendo debitum hæreditarium, cenſetur adire
4 hæreditatem, ſubiungens, quod ex vna Camiſia data amore Dei, arguitur aditio
locupletiſſimæ hæreditatis, per doctrinam *Baldi in l. cum te in vlt. col. de donat. ante*
nuptias, Corn. Alex. Socin. & Pariſius, quos refert, & ſequitur *Tuſch. in verbo aditio*
5 *concl. 190. nu. 55.* vnde cum per aditionem effectiuè ſit hæres d. D. Herculis, ho-
die non poterit dicere nolo eſſe hæredem, ex regula, quod ſemel hæres non po-
teſt deſinere eſſe hæredem, nec licet hæreditatem iam aditam repudiare *l. ſi quis,*
& l. ſicut C. de repud. hæred. & ibi gloſa, & Doct. aduertunt, Corn. conſ. 165 num. 47.
lib. 2. Monticulus in tract. de Inuentario quæſt. 234. num. 23. Papienſis in forma libelli,
quo petitur hæreditas ex teſtamento in epitome purè inſtituti nu. 8. Fanuc. de Inuent. quæſt.
237. nu. 30. & ſic per talem aditionem repreſentat perſonam debitoris in libris
quinque mille, & interuſuriorum dotalium Nobilis D. Margheritæ eius Sororis
& Viri *Craſſ. in §. omiſſio hæreditatis quæſt. 19. n. 2. & 3.* qui *plures allegat*, & ſic de
proprio etiam d. D. Sigiſmundum teneri, cum Inuentarium non legatur ab eo
factum, ſumitur ex *textu in l. ſcimus §. cum igitur C. de iure deliberandi l. more ff. de*
6 *acquir. vel omit. hæred. l. quia poterat ff. ad Sen. Conſ. Trebel.* & hoc, quia, vt dixi, hæ-
res ſuccedit loco defuncti, hanc communem atteſtatur *Roland. in tract. de Inuent.*
10. & vltima parte quæſt. 35. Turzan. in communibus opinionibus opin. 95. Franciſcus
Porcel. in tract. de Inuent. cap. 1. nu. 2. Non ergo poterit euitare, ne condemnetur
ad d. ſummam, ſecundum opinionem communem, de qua per *Roland. in d. tract.*
in 5. & vltima parte in tit. quæ incommoda ſentiant hæredes, omiſſa Inuentarij confectio-
ne, & quæ non, c. 1. per totum, vbi *plures* allegat, nec dicatur ad tantum rigorem
non debere procedi cõtra hæredem non conficientem Inuentarium, quia extant
pro d. opinione ſuſtinenda plures, & plures rationes, quæ per Doctores addu-
cuntur, nempè per Eminentiſs. *Cabalerium deciſ. 240. num. 6. ita etiam poſt Alexan.*
& *Ruin.* dixit *idem Craſ. in §. Tranſmiſſio quæſt. 22. Francus deciſ. 556.* quē refert, &
ſequitur *Decius in Collectanea 21.* ſecundum primam impreſſionem, id etiam vi-
detur probari ex *textu in §. ſi verò non fecerit in auth. de hæred. & falcidia Cuman.*
conſ. 30. & conſ. 73. & per Baldum in l. filium quem habentem C. familiæ herciſcundæ.
Minuſq; debet d. D. Sigiſmundus renitens eſſe, cum ipſe ſit Diues ex hæreditate
7 poſt nuptum ei ſuperuenta, tanto magis, cum Nobili Viro ſit nupta, eo quod
frater etiam de proprio teneatur dotare ſororem *l. cum plures, & ibi Bart. ff. de*
adminiſtrat. & periculo Tutorum.

Et hæc ſaluo ſemper ſaniori Iudicio.

CVM poſt ſcripta viderim, quod de anno 1642. 25. Ianuarij d. Dom. Sigiſ-
mundus nedum vti frater, ſed & vti hæres Illuſtris D. Herculis Daneſij eius
fratris elegit, deputauit, & aſſumpſit pro Notarijs ad officium Prætoriæ Galeriæ,
ad quod d. D. Hercules extractus fuerat DD. Bernardinum Ferrarium, & Alexan-
drum Bindum publicos Bononiæ Not. pactis, modis, & conuentionibus, de qui-
bus

bus in ſcripto ab eodem D.Sigiſmundo, & teſtibus ſcripto,& reſpectiuè ſubſcripto, ex Archiuio publico Bononiæ deſumpto, vbi omnes Notarij officiorum publicorum Bononiæ poſt ſemeſtre exercitati officij, ſcripturas, & acta omnia re-
8 ponere tenentur, & quibus ſcripturis, & actis omnibus fidem adhibendam eſſe, probant omnes ſcribentes, inter quos *Alexan. verſ. 6. fallit in l. ſiquis in aliquo C. de edendo Veral. deciſ* 42. *lib.* 1. & idcircò nõ erit hæſitandum, quin d.D.Sigiſmundus teneatur ad ſummam per d. D. Herculem etiam nomine d. D. Sigiſmundi permiſſam, eo magis cum ſuum hæredem eſſe confeſſus ſit, & nulla maior repe-
9 ritur probatio, quam propria confeſſio *l. vnica C. de confeſſis*, imo & ſi in iure excludatur omnis probatio, vnquam excluſa cenſebitur partis confeſſio *l. generaliter C. de non num. pecunia Gratus conſ.* 1. *nu.* 36. *lib.* 2. & cum ſe hæredem declarauerit, vt alias diximus, hodie non poteſt deſinere eſſe hæredem *l. & ſi ſine §. ſed quod papinianus ff. de minor. l. ei qui ſoluendo ff. de hæred. inſtit. notat. etiam in l. ſubſtitu-*
10 *tione ff. de vulg. & pupil. Ruin. conſ.* 36. *num.* 3. *lib.* 2. *Honded. conſ.* 68. *num.* 30. *lib.* 2. *Fabianus de Monte Aduocatus Conciſtorialis inter conſ. ad vlt. volunt. lib.* 1. *conſ.* 149. *nu.* 5. *&* 7. dicens, quod nec lex, nec Teſtator in contrarium ſtatuere poteſt, non ergo poterit D.Sigiſmũdus inficiari, quin teneatur ad ſolutionem aliarum librarum quinque millium per d.olim D. Herculem pro eo de rato promittentem pro parte dotis nobiliſs. Viro Sororis nuptæ promiſſarum, & ſolui conuentarum *Marcus Modeſtus inter dicta conſ. diuerſorum ad vltimas volunt. conſ.* 160. *lib.* 1. *nu.* 17. & pariter non erit dubitandum, quin ad interuſuria dotalia pro d. ſumma teneatur, cum iuri conſonum ſit, vt fructus dotis dentur Marito pro oneribus
11 matrimonij *l. pro oneribus C. de iure dotium, & ibi* affirmant omnes ſcribentes *Rimnald. iun. conſ.* 776. *num.* 65 *lib.* 7. & ſtatim debentur Marito poſt terminum deſtinatæ ſolutionis *Bart. conſ.* 132. *num.* 2. *lib.* 1. *Aretin. in §. fecerat num.* 3. *verſ. ſed*
12 *quod dixi Inſtit. de actionibus*, & melius *Iaſon num.* 5. *Surd. in tract. de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 42. *num.* 125. *& num.* 133. *Burat. deciſ.* 159. *num.* 1. *&* 2. *& ibi in additione Florentil. num.* 13. id etiam deſumitur ex *textu in c. ſalubriter ext. de vſuris, & in l. inſulam §. vſuras ff. ſolut. matrim. ex l. cum poſt §. in domum ff. de iure dotium*, & cum auctoritate quadraginta Doctorum probat nouiſſimè *Giurba in deciſ. Sicilia* 72. *nu.* 1.
13 atteſtans de *magis communi*, dicens id procedere, ſiue Dos à Patre filiæ fuerit promiſſa, ſiue nepti, ſiue ſit facta promiſſio cuiuis mulieri etiã extraneæ, nam æquitas id ſuadere compellit *Gratian. in diſcept. forenſ. cap* 241. *in fine.* Hæc a dicci pro veritate Saluo &c.

Sic Bonon. per Excellentiſs. D. Auditorem Generalem iudicatum, & vltimo loco per Illuſtriſs. D. Auditorem Cameræ Apoſtolicæ, & relaxatum mandatum, vt ex actis ſer Petri Chiarelli.

CONTROVERSIA CXIV.
Pro Illuſt. D. Vlyſſe Turrono.

SVMMARIVM.

V*Sura, & ſimulatio contractus poſſunt probari coniecturis, & præſumpt. num.* 1. *Imò argumentis,* *nu.* 2. *Et duabus veriſimilitudinibus, nu.* 4. *Et quando deficerent probationes, Iudex*

dex pro reperienda veritate poteſt deuenire ad torturam, nu. 3.

Vſura eſt maius peccatum; quod fieri poſſit, nu. 5.

Iudices debent eſſe prompti ad capiendos libros, & ſcripturas vſurariorum, nu. 6.

Vendens ad tempus cariori pretio, præſumitur vſurarius, nu. 7.

Duo teſtes, quod publicè quis habeatur pro vſurario, & contra eum ſit publica vox, & fama probant, nu. 8.

Etiam ſi ſint ſingulares, dummodo alia accedant adminicula, nu. 9.

Vendentes merces ijs, qui non ſunt ſimilium mercium artifices, excepto vſu proprio, vſurarij præſumuntur, nu. 10.

Adſit Deus, & Virgo.

NOn poteſt controuerti, quin vſura, & ſimulatio contractus poſſint per coniecturas, & præſumptiones probari, cum id dicat *tex. in l. dolum C. de dolo malo, & in c. ad noſtram ext. de empt. & vendit.* & hoc, quia occultè ſolet committi, nec adhibentur teſtes, nec fiunt ſcripturæ veritatem continentes, quia alter alteri fidem non habet *Iaſ. in l. prætor ait num. 26. ff. de edendo Caſtr. conſ. 109. num. 1. lib. 2.* dicens probari
1 per coniecturas etiam læues per *textum in l. ſi maritus §. fin. ff. qui, & à quibus. & in conſ. 319. nu. 3. eod. lib. 2. Io. de Annan. conſ. 49.* dicens ſemiplenam probationē ſufficere propter fraudes inconuincibiles, & ſecretas machinationes, quæ ad paliandos ſimiles contractus fiūt *Decian.* poſt *alias conſ. 62. nu. 15. lib. 3.* dicens ſufficere ar-
2 gumenta, & duas præſumptiones eſſe ſufficientes affirmauerūt *Calcan. conſ. 8. col. 8. Bertrand. conſ. 111. in 1. parte vol. 3. Caſſador. & alij*, de quibus per *Maſcard. concl. 447.*
3 *num.* 4. & quando deficerent probationes, Iudex pro veritate reperienda poterit ad torturam deuenire *Peguera deciſ. 30. nu.* 18. & melius *Socin. ſen. omninò videndus conſ. 219. nu. 4. lib. 2. per tex. in c. grauis ext. de Depoſito*, quamuis nulla præcedat diffamatio ob periculum animæ, vſurarij enim ſunt ſoliti infinitis cauillis, & vergutijs ſecum contrahentes circumuenire, nè furtum, rapinaque, quam verè committunt, detegatur, non eſt ergo mirum, ſi omnes conueniant, vt probationes, quæ minimè admitterentur contra vſurarios, admittantur *Io. And. in c. ex litteris de Iure Iur. Paul. de Eleazaris Ancar.* quos refert, & ſequitur *Alex. conſ. 54. vol. 6. nu. 3. Butr. poſt Hoſt. in d. c. ad noſtram de empt. & Vend. Pariſ. conſ. 55. nu. 31.*
4 *lib. 1.* & duas veriſimilitudines pariter ſufficere voluerunt *Crauetta conſ. 156. nu. 7. Iaſ. conſ. 141. lib. 4. Io. de Platea, Rodulphus, Franc. Ripa, Angel. Cuman. Fulgoſ. Cepol.* & alij, quos more ſolito doctiſſimè adducit *Tiraquel. in tract. de retract. conuentionali in præfatione nu. 36. 37. & 38.* vbi quod probationes imperfectè coniunguntur, quæ alias non coniungerentur, & id procedit nedum ex occultatione, & alijs ſupra
5 expreſſis, verum, quia vſura reputatur maius peccatum, quod reperiatur *Io. And. in c. peccatum de reg. iur. in 6. Io. de Annan. in c. 1. in fin. de vſur & Maranta in diſput. 5. n.*
6 18. non eſt ergo mirum, ſi Iudices debent eſſe prompti ad capiendum libros, & ſcripturas, per *tex. in cap. vnico in clem. de vſuris in §. cæterum*, & hoc quia ſi ſic non procederetur vix ſtante clandeſtino tractatu conuinci poſſent, non igitur erit deneganda petita per D. Vlyſſem Turronum librorum illorum de DD. NN. captio, quia contra eos extant nedū argumenta, ſed plures præſumptiones, & coniecturæ;
7 Primò conſtat, quod merces ad tempus cariori pretio vēdiderunt D. Alexandro

Lo-

Loiano tunc in ingenti neceſſitate, prout probatum fuit, eo quod poſt nonnullos dies decoctus à Ciuitate Bonon. aufugit, vt conſiderat *Calcan. conſ. 26. col. 8. in fine, & Craueta eod. conſ. 156. nu. 13. Nauar. in tit. de empt. & vend. conſ. 15. nu. 13. tom. 1.* dicens abſolutè ſimilem venditionem eſſe vſuræ peccatum.

Secundò, iam duo teſtes depoſuerunt de publica voce, & fama, quod ijdem DD. de NN. exercere ſolent vſuras, quorum dicta, iunctis aliquibus adminiculis, plenam in hoc probationem faciunt, vt poſt *plures* dixit idem *Decian. d. conſ. 62. num. 20. lib. 3.*

Nec facit, quod ijdem teſtes non reddiderint rationem eorum dicti, & ſint ſingulares, quia (& ſi in facto eſſet verum) nihilominus probare in iudicio vſura, ſuſtinuit id. *Decian. d. conſ. 62. nu. 92.* & ſingularitas adminiculatiua non repellit di-
9 cta teſtium, quando agitur de his, quæ ſolent occultari, & in puncto ſi agatur de contractu in fraudem vſurarum *Caſtr. d. conſ. 109. & conſ. 143. lib. 2. Tiraquel. de retract. conuent. in præfat. nu. 38.*

Tertiò ijdem DD. N. & N. vendiderūt Siricum, Canabem, & ſimilia in magna quantitate perſonis non exercentibus ſimilium rerum traficationem, & ſi extet prohibitio in *Stat. fori Mercatorum Bonon. in rub. che il Giudice ſia tenuto &c. §. & acciò, cum duob. ſeq.* ibi enim expreſsè legitur non debere, nec poſſe vendi merces alicui, qui
10 non ſit artifex ſimilium artiū, excepto tamen emptoris vſu proprio, accedat *Bannimentum olim Emin. Card. Henrici Gaetani* alias Bonon. de latere Legati, quæ *Statut. & Banna* iuri communi eſſe conformia, aſſerit *Bubal. in deciſ. 30. poſt conſ. Farinatij lib. 1. nu. 4.* qui inter alias coniecturas hanc approbat præciſis verbis, conſideratur qualitas ipſius emptoris, qui non erat mercator, nec indigebat tanta pannorum quantitate.

Quartò probatur, quod poſt ſolutionem ſibi factam, & tacita exequi tētarunt mandatum contra D. Ludouicum Vitalium abſentem ad debitum ſolutum inſolidum obligatum. Ex quibus &c. ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXV.
Pro Nobilibus de Daneſijs, cum Hæredibus D. Ioannis Torſanini.

SVMMARIVM.

Liquidæ portiones non poſſunt retineri, ſi remanent aliæ illiquidæ, nu. 1.

Ex coniunctione reali fit locus Iuri accreſcendi, nu. 2.

Fideicommiſſum inducitur per verba denotantia tractum temporis in infinitum, nu. 3.

Portiones, quæ defecerunt antequam ſint acquiſita cæteris ſubſtitutis accreſcunt, nu. 4.

Ex verbis vniuerſalibus Teſtatoris videntur comprahenſa bona, etiam alijs fideicommiſſis ſubiecta, nu. 5.

Quando res eſt pro parte Teſtatoris, & pro parte hæredis, cenſetur in dubio tota res legata, nu. 6.

Voluntas captatoria dicitur tribus modis,

dis, nu.7.
Caput, & fundamentum Teſtamenti eſt inſtitutio, nu.8.
Aliud eſt, quod in ſecretum alterius Teſtatoris voluntas conferatur, & aliud eſt, quod conferatur, ſub conditione non pendente ex ſecreto voluntatis alterius, nu.9.

Adſit Deus, & Virgo.

NOn poſſunt retineri portiones debitæ, in quibus nulla eadit dubita-
tio, ſub prætextu, quod multæ remaneant diſputationes circa reli-
qua prætenſa, cum tritum ſit in iure non poſſe retineri id, quod eſt
1 liquidum, donec de reliquis fiat liquidatio *Benuenendus deciſ. Bonon.*
90. in fine, & poſt *Bald. conſ.152.lib.3. Greg.XV. deciſ.220. in fine Lan-*
cellot. deciſ.155 poſt Zach. in tract. de oblig Camer. nu.3. & impedientes
liquidi ſolutionem, ſiue conſulendo, ſiue non ſtudendo, aut alio modo, peccare
dicuntur, ex his, quæ habentur per *Nauar. in Manuali c.17. nu.131. & 132.* Et vt re-
moueantur omnes dubitationes, nõ poteſt tergiuerſari, quin DD. Daneſij debeãt
aſſequi partes DD. de Bologninis, & de Zanis, in quibus fuerunt ſubſtituti, cũ in
ſubſtitutione adſit coniunctio nedum realis, ſed & verbalis, vt legitur in Teſta-
2 mento, & ſi quælibet linea pro tertia parte ſit ſubſtituta; Primò, quia partes cor-
poraliter videri nequeunt, vt affirmant *omnes in l. re coniunctis ff. de leg. 3 vbi Bart.*
nu. 23. Peregr. poſt plures in tract. de fideicom. art. 9. nu. 8. eo magis in fideicommiſ-
ſarijs vniuerſalibus *Bero. conſ.75. lib.2.* per *tex. in l. vnica C. de caduc. toll. §. vbi autem,*
& in hoc nemo diſcordat, facit etiam *tex. in l. triplici ff. de verb. ſignif.* Secundò, quia
3 Teſtator vſus fuit verbo (ſubſtituo) & alijs verbis denotantibus tractum temporis
in infinitum *Crauet. conſ.22. nu.7. & 8. Rota deciſ. 579. nu.10. & ſeq. p. 1. diuerſ.* Ter-
tiò, quia adeſt nomen collectiuum, Deſcendentes, *Barz. deciſ. Bonon. 4. nu. 15. &*
ſeq. in cauſa Nobilium de Felicinis. Quartò; quia ſemper fuit habita ratio Ma-
ſculinitatis, *Intrigliol. de ſubſt. cent. 3 quæſt. 81. nu.30.* Quinto, ſtante clauſula co-
dicillari *Crauet. d. conſ.22 nu.8.* Sextò, cum adſit prohibitio alienationis *Mantica*
de coniect. lib.10. tit.3. nu 17. & 21. Septimò, quoniam portiones defecerunt an-
tequam fuerint acquiſitæ, & ſic ante mortem D. Ioannis Torſanini vltimi ex vo-
4 catis de eius agnatione *Bart. in d. l. re coniunctis nu.49. Craſ. in §. ius accreſcendi quæſt.*
15. nu.2. & quæſt. 16. nu.8. & 10. Nec facit, quod non diſpoſuerit Dominos de
Daneſijs vocari de Torſaninis, prout diſpoſuit de Zanis, quia nullibi reperitur
cautum, quod ex hoc tollatur ius accreſcendi in vniuerſali inſtitutione, & ſub-
ſtitutione, prout & ipſe hæredes inſtituit etiam ſecundo, & tertio genitos eo-
rumdem DD. de Zanis, & DD. de Bologninis abſq; ſimili grauamine ſe vocandi
de Torſaninis, maximè ſtante prædilectione, & prima vocatione facta de DD.
Daneſijs: Crederem etiam in fideicommiſſo à Iulio fauore DD. de Daneſijs inſti-
tuto comprehendi ea bona, quæ alienis fideicommiſſis ſubiecta eſſe dicuntur, eo
quod ceſſat illa diſputatio, an teſtator voluerit comprehendere bona alienis fi-
5 deicommiſſis ſubiecta, de qua habetur per *Ioannem Campegium, Vlpianum, Zanum,*
Antonium, Burgos, & Ioannem de Monteferrato inter conſilia *Grat. conſ.9. lib.2. nu.33.*
quæ forſitan ſuſtineri poſſet, ſtantibus illis verbis vniuerſalibus ibi, in omnibus
ſuis bonis, vt per *Ferretum conſ.119. nu. 12. verſ. quia Teſtator locutus eſt per verba*
vniuerſalia Alba Mandel. conſ 73. n.6. & 7. conſiderans inter alia, quod bona fidei-

com-

Digitized by Google

commiſſaria erant indiuiſa,& confuſa, cum bonis ipſius Teſtatoris licet ipſe ha-
beret aliquam partem ad ſe liberè ſpectantem, adeout ſi locutus fuerit de omni-
bus bonis,ſit veriſimile,quod ſenſerit de omnibus, quæ tūc poſſidebat,& ſic non
eſt credēdum, quod voluerit diſtinguere partes;quas ſi tunc voluiſſet deſtingue-
re neſciuiſſet *Corn. cons. 84.num.8.verſ. tamen quando res eſt pro parte ipſius Teſtatoris,*
6 *& pro parte hæredis*,dicens cenſeri relictam totam rem,dum Teſtator non expreſſit
pro iure ſuo tantum, & id ēt comprobat ibi *verſ. vnde ad propoſitum & conſ.150.nu.
nu.12.& 13.lib.3.Pereg.de fideicom.art.33. nu.5.* & ſi ſit factum Inuentarium bono-
rum hæreditariorum in quantum patiuntur vires hæreditaria *nu.* 13. & in pun-
cto *nu.24.& 28.* quando Teſtator expreſſit bona , vt in caſu noſtro de Rubeza-
no, idq; *Pereg.* affirmat ex *Petro Rebuff.* omninò viden. *in conſ.174.nu.9.* dicens tali
caſu alterius portionem deberi. Ceſſat igitur illa diſputatio , an Teſtator cen-
ſeatur de ſuo tantum Iure diſpoſuiſſe, ſtantibus illis verbis geminatis in integra,
& vniuerſa hæreditate, quæ diminutionem non patiuntur *l.nomen debitoris §.fin.
ff.de leg.3.Barboſ.de dictionib. dict.143.nu.4.*& quod euidens demonſtratio volun-
tatis Teſtatoris ſufficiat abſq; indiuiduali, expreſsè dixerunt *Borgn. de vſufructu
nu.104.Peregr.art.6.nu.16.Fuſar.in d.tract.de fideicom.q.648.nu.8.& q.649. vbi nu.*
17.declarat procedere regulam , quando Teſtator ſciuit extare fideicommiſſum
in bonis relictis , quod negari non poteſt in caſu noſtro, cum Iulius in commu-
nione , cum M. Antonio ſteterit, & in diuiſione de fideicommiſſo facta fuerit
mentio, & pariter in ſubſtitutione, vt *ibi* aduertit *Fuſar.nu.25.* Additis verbis Te-
ſtatoris, ante inſtitutionem, vbi adiecit illa verba, rebus ,& bonis quibuſcumq;
præſentibus,& futuris, & expreſſit res, & palatium Rubizani licet Dominus eſſet
pro dimidia, prout & domus Galeriæ,& ſicut Teſtator ſe declarabit nolle præiu-
dicare D.Ioanni in bonis S.Nicolai de Vilula,ſic etiam ſi voluiſſet de cæteris bo-
nis expreſſiſſet, & idcircò *Peregr. Fuſar. & alij* in locis allegatis tenent bona hære-
di debita etiam ex fideicommiſſo in hæreditate eſſe comprehenſa. Addo *Merzar.*
qui plures allegat *in Epitome de fideicom.p.2.q.4.nu.14.verſ.ſed in contrarium*,& cel-
ſare omne ſcrupulum , in caſu noſtro, ex quo bonorum ipſorum facta eſt in Te-
ſtamento expreſſa mentio *Petr.de fideicom.q.8.nu.279. Fuſar. de fideicom. q.648. nu.*
9 Quare videtur dicendum Hæredes Ioãnis iunioris non poſſe ſe opponere, cum
ipſemet obſeruare talem diſpoſitionem teneretur *Alciat.conſ.611.num. 1. Menoch.
conſ.89.nu.62 .& ſeq.* eò magis cum fructus ex d. hæreditate longè excedentes re-
7 ceperit *Socin.iun.conſ.57.num. 19. lib. 3.* An autem voluntas Marci Antonij poſſit
dici captatoria , eo quod eius voluntatem in caſu deficientiæ Agnatorum remi-
ſerit in Iulium. Reſpondetur voluntatem captatoriam tribus modis declarari , vt
per Craſ.in §.inſtitutio nu.2. Inter quos modos legitur, vt prætenditur, noſter,ſcili-
cet, quando diſpoſitio confertur in voluntatem alterius *Rota deciſ.350. num.4.&
per totam p.6.diuerſ.* & ratio eſt,quia non licet, vt Teſtamentorum iura ab alieno
arbitrio pendeant *l.illa inſtitutio ff.de hæred.inſtit.* Id tamen *ex textu* videtur decla-
rari de prima inſtitutione , non autem , quando agitur de ſubſtitutione , & hoc,
8 quia in inſtitutione conſiſtit caput , & fundamentum Teſtamenti , vt in eadem
l.illa inſtitutio aduertit *Cuman.* in *princ.* dicens *nu.* 2. d.legem non operari in lega-
tis, & fideicommiſſis , & ratio legis eſt , quia in inſtitutione deficeret materia ,&
forma , *Imola* etiam ibi aduertit propè *num. 3.* nam inſtitutio per Teſtatorem ex-
plicari debet, vt ibi *nu.4.*& affirmant omnes d.legem commentantes, non .n. lo-
quuntur de his , in quibus non cadit eadem ratio , vt affirmat *Bald.* in principio,
9 aliud.n.eſt, quod in ſecretum alterius teſtatoris voluntas confeɾatur,& aliud eſt,

Digitized by Google

quod conferatur, ſub conditione non pendente ex ſecreto voluntatis alterius, *vt ibi nu. 1. Angel.* aduertit, quod in caſu noſtro non poteſt conſiderari, quia aliud eſt, quod hæredis electio ſit remiſſa in alterius libera voluntate, & aliud eſt, quod ſit remiſſa in eius arbitrio, ſecundum conſcientiam, & diſcretionem, quo caſu non dicitur voluntas collata in alterius volũtate *l. cum quidam, & l. vnum ex familia ff. de leg. 2. Bertrand. conſ. 222. nu. 3. lib. 6. Berous conſ. 23. nu. 29. & in prima addit. n. 31. & in ſecunda addit. nu. 39. lib. 2.* vbi multas rationes allegat *Ruin.* poſt plures *conſ. 19. nu. 5. lib. 2. vbi nu. 7.* & ipſe demonſtrat aliud eſſe in alterius voluntate ponere ſubſtantiam diſpoſitionis, vel electionem, & nouiſſimè *Duran.* poſt ſuas deciſiones *in tract. de condit. & modis impoſsibilibus, ac Iure prohibitis 3. p. c. 4. n. 27.* dicẽs in hæredis arbitrio poni poſſe, & aliud eſt committere declarationem, vt per eum, & ſic crederem omnia bona per Iulium relicta Nobilibus DD. de Daneſijs deberi ex ſubſtitutione per eum facta. Saluo ſaniori iudicio.

CONTROVERSIA CXVI.

Pro Illuſtriſs. D. Co. Ioanne de Pepulis.

SVMMARIVM.

Filij ſpurij non poſſunt hæredes inſtitui, nu. 1.

Nec ſunt Deo amabiles, nec minus hominibus honorabiles, nec in bello fortes, nu. 2.

Et quoad leges dicuntur infames ſaltem infamia facti, nu. 3.

Nullaq; cautela dari poteſt, vt ſpurius à Patre inſtituatur, nu. 4.

Diſpenſatio dicitur, quando legitimantur nati ex illis, inter quos matrimonium eſſe non poterat, nu. 5.

Et per talem diſpenſationem ſpurij non deſinunt eſſe ſpurij, nu. 6.

Nec fieri poſſunt ſine iuſta cauſa, & agnatorum, & intereſſe prætendentium citatione, nu. 7. & 11.

Et talis diſpenſatio ad Principem ſpectat, nu. 8.

Et Diuus Bernardus appellauit eam nõ diſpenſationẽ, ſed diſſipationem, n. 9.

Et à ſolo Papa, & non ab Imperatore eſt facienda, nu. 10.

Co. Palatinus non poteſt tollere ſpem, quam habet ſubſtitutus, cum ſit probabilis, nu. 12.

Spurio non competit benef. l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo, n. 13.

Sed ſubſtituto, nu. 14.

Porrectio libelli eſt tantæ efficaciæ, vt per partes remitti non poſſit, nu. 15.

Abbas non poteſt reconualidare acta per vnum non vocato alio ſocio, & eo non nominato, nu. 16.

Nec poteſt ius alterius tollere, nu. 17.

Legatus etiam de latere non poteſt violare ius commune, nu. 18.

Pactum de ſuccedendo eſt in iure prohibitum, nu. 19.

Vel dictio quid operetur, nu. 20.

Ad-

Adſit Deus, & Virgo.

PEr mortem Illuſtriſ.D.Co.Galeatij de Pepulis Illuſtriſ. D.Co. Io.de Pe-
pulis eſt immittendus in poſſeſſionem bonorum Emphiteoticorum relict.
per olim Illuſtriſ.D.Marchionem Vgonem de Pepulis d.D.Co. Galeatij
Patrem, quantum eſt pro dimidia ad formam Teſtamenti d. Illuſtriſ. D.
Marchionis Vgonis, & ſi dicatur d. Co. Galeatium ſpurios filios in Te-
ſtamento ab eo inſtitutos reliquiſſe. Reſpondetur, quod hæredes à Co.
1 Galeatio inſtitui non potuerunt *tex.* eſt in *auth.quibus modis naturales effician.§.pen.* ibi,
*qui ex prohibitis nuptijs procedunt, neq; naturales vocari, neq; participanda eis vlla Clemen-
tia eſt,* & ibi, *nec quicquam peccatricis concupiſcentiæ eorum habebunt filij, Ang.ij. ibi num.*
12. dixit notandum eſſe, quod filius ſpurius nullo modo Patri ſuccedere poteſt *tex.* et-
iam eſt *in auth.ex amplexu, C.de inutilibus, & inceſtis nuptijs*, ibi, *ex complexa nephario,
aut inceſto, ſeu damnato liberi, nec naturales ſunt nominandi, & omnis paternæ ſubſtantiæ
ſunt indigni*, ibiq; *Bald. & cæteri* eſt etiam *tex.in auth. licet C. de naturalibus liberis*, ibi,
*qui ex damnato coitu ſunt, omni prorſus beneficio ſecludantur, gloſ.eſt in §.nouiſſimè in ver-
bo admitti inſt.ad Orficianũ* notatur *etiam in c.per venerabilem* in fine *ex.qui filij ſint legiti-
mi Rot.deciſ.443.nu.1 p.1.diuerſ.verſ.nec obſtat Ruin.conſ.180.nu.16.lib.2.Barth.Cepo-
la conſ.ciuili 41.nu.16.lib.2.*dicens, quod ſpurij non ſolum Patri, & Matri, ſed & alijs
per lineam Paternam, & Maternam ſuccedere non poſſunt, imò nec ex ſpurijs deſcen-
dentes, eſt.n.filius ſpurius Patri incognitus, nec quoad effectus ciuiles, & ius ſucceden-
di dicitur filius, nec pro tali nominandus *Bero.quæſt.fam.90.num.11. Rimin. iun. conſ.*
568.*nu.*60.& cum ſpurij naſcantur ex peccato, non ſunt Deo amabiles, nec hominibus
2 honorabiles, nec in bello fortes, nec in fide ſtabiles *tex. eſt in c.ſi gens Anglorum diſt.*
56.eos.n.totus mundus abhorret, & deteſtatur *Laurent.de Pinu conſ.56.nu.*23. vti et-
3 iam turpes perſonæ dicuntur infames, ſaltem infamia facti *Azo.in ſumma C. ex quibus
cauſis infamia irrogetur Grat.conſ.6. nu. 3. lib.2.Roland.conſ.74. nu.30. lib. 1. Ruin. conſ.*
161.*nu.*23.*lib.*2.& ſic ſpurij à Parentibus non poſſunt hæredes inſtitui, minuſq; eis ali-
quid relinqui etiam iure diuino inſpecto, ita poſt plures *textus* affirmauit *Natta conſ.*
420. *num.* 30. nam propter agentis turpitudinem dicitur actus reprobatus, & vti talis
actui de iure diuino prohibito æquiparatus per *tex. in c. ex parte ext. de conſuetud. ibiq;
4 idem Natta nu.*42. dixit nullam dari poſſe cautelam, vt ſpurius à Patre inſtituatur, idq;
eo magis comprobauit idem *Natta conſ.619.nu.*15. dicens, & ibi filio ſpurio Patris hæ-
reditatem non deberi, nedum humano iure, ſed etiam ex diuino, & poſt *Federic. de Se-
nis, & alios* id affirmauit *Manentes conſ.138.num.26.* Imò ſtatutum in contrarium non
vale ret, vt dixit *Natta loco quo ſupra Barz.in conſ.vnico poſt Deciſ.Bonon.nu.70.*
5 Nec dicatur filios fuiſſe diſpenſatos, nam propriè diſpenſatio dicitur, quando legitiman-
tur nati ex illis, inter quos matrimonium eſſe non poterat lege diuina prohibente, &
hoc, quia cum matrimonij veritas inter eos eſſe non potuerit, ita nec etiam illius ima-
go fingi poteſt *l.1.C.de lat.libert.tollen.*ita *Canoniſtæ in d.c.per venerabilem Colleg.Bonon.
Bald.& alij prout refert Caſtr.conſ.30.nu.4.verſ.ita incertum eſt lib.1.Dec.conſ.338.nu.3.
& conſ.579.nu.1.Barbat.conſ.58.nu.6.lib.2.Gozad.conſ.85.nu.6.Bero.conſ.176.nu.41.
lib.2.Surd.plena manu conſ.552.nu.28.Fuſar.poſt alios q.408.nu.32.Gherlinzon.conſ.*
6 103.*nu.*6. Nec ex diſpenſatione deſinunt eſſe ſpurij, ita poſt *Caſtr.* dixit *Ruin. conſ.76.
nu.3.lib.3.Gabr.conſ.30.nu.2.lib.* 2. taliſq; diſpenſatio ſemper odioſa dicitur, & ſtricta
eſt ſemper intelligenda *Grat.conſ.158.num. 17.lib.1.Ripa in obſeruat.obſer.89.Honded.*

Digitized by Google

conſ.33.nu.23.lib.2. Mantua conſ.121. num.36. Pariſ.conſ.137.nu. 2.lib.4.Rimin.iun. conſ.478.nu.4.Roland.conſ.61.nu.16.lib.1.Surd.conſ.245.num. 10.& conſ 453.num.4. Euerard.conſ.195.nu.9.Bero.d.conſ.176.nu.43.lib.2.Ghirlenzon. loco quo ſupra; Similiſq; diſpenſatio non potuit fieri ſine iuſta cauſa, & ſine agnatorum,& intereſſe prætendentium Citatione,minuſq; Comiti Palatino illam facere licuit,cum id ad Principem,
7 & non ad inferiorem ſpectet *text.eſt in c.niſi rigor 1.q 7.* & ibi, *gloſ. ordin.* & poſt *Butr.*
8 *Iac.de Zoebis* dixit *Cepol.in conſ.ciuili 66.nu.14.* dicens, notā ſuam eſſe,quia ex hoc multæ legitimationes deſtruuntur, & *nu.15.* cum *Diuo Bernardo* dixit,quod alio modo non dicitur diſpenſatio, ſed diſſipatio *Crauet.conſ.135.num.44.* Monens Principes, ne tam
9 ſint faciles ad diſpenſandum, vt poſtulantium tædia euitent, imò idem *Ber. conſ. prædicto 176.nu.40. 42.& 43.* dixit, quod talis legitimatio illius, qui natus eſt ex ijs, inter quos matrimonium eſſe non poterat à ſolo Papa, & non ab Imperatore eſt facienda, &
10 *in conſ.172.nu.27.& 30.eod. vol.2.* dixit in tali diſpenſatione requiri nedū citationem, ſed & cauſæ cognitionem alias vocari diſſipationem *Gionagn. conſ. 21. lib. 1. num. 84. Trentacinq.de legitimat. reſolut. 2. num.22.lib.1.Surd.d.conſ.552.num.3.* etiam quod in priuilegio diſpenſantis extet clauſula, citatis, vel non citatis agnatis *Peregr.deciſ.Patau. 10.nu.12.* ſuſtinens tali caſu in Co.Palatino non præſumi iuſtam cauſam.

Nec dicatur, quod Pater potuerit obtinere legitimationem, ſeu diſpenſationem filiorum non citatis agnatis ex *Bart.in l.Gallus § quid ſi tantum ff. de liber. & poſth.* nam id procedit, quando Pater de bonis ſuis poteſt diſponere, ſecus autem ſi in illis alij ſint vocati,
11 quia ſemper eorum requiritur citatio *Curtius ſen. conſ. 85. num. 29. circa medium* dans exemplum in Rege decedente ſine filijs conſuetudine ſucceſſione deferente ad conſanguineos, quia filius legitimatus, non citatis conſanguineis, in Regno ſuccedere non poterit *Ant. Roſcel. in tract. de legitimatione in tit. de cauſa formali legitimationis num. 4. Mart.Laudenſis in tract. pariter de legitimat nu.120.& ſeq.* vbi de verioti *Lud. Sardus in tract. de nat. liber. ac ſucceſſione eorum in rub. requiſita in legitimatione impetranda 8. quæſt. Honded.de Communi conſ.64.nu.23 & ſeq.lib.1.*

Erat enim in caſu noſtro neceſſe, vt diſpoſitionis Teſtamentariæ D. March. Vgonis mentio fieret, quia ſimiles ſpurios expreſsè excludit *Alex.conſ. 67. propè finem lib.1. Aret. conſ.*
12 *166. ante finem*, dicens Co.Palatinum non poſſe tollere ſpem, quam habet ſubſtitutus, cum ſit probabilis *Nenizan.conſ.99.nu 16.Surd.d.conſ.552.num.29. Honded.conſ.64.* omninò videndus *nu.33.lib.1.Gratian.in diſcept.cap.496.nu.5.& nu.66.Mantica de coniect.lib.11.tit.11.nu.14.verſ.ſed contrarium.*

Hac igitur ſtante incapacitate ſpuriorum excluſorum à beneficio *l.fin.C.de edict. Diui Adr.*
13 *tollen.* vt doctiſſimè etiam comprobat *Luderch.conſ.122.nu.3.* non obſtante quacunq; legitimatione, & *Argel. de legit. contradictore q.2.art.9.nu.230.* etiam ſi ſtatutum continuet poſſeſſionem in hæredem, non poteſt denegari immiſſio in bonis d. olim D. Marchionis Vgonis D.Co.Ioanni pro dimidia *Thob.Non.conſ.28.nu.17.Surd.conſ.250. nu. 13.& 14.Manent. conſ.146.nu.24.* eo maximè, cum adſit reciproca inter eoſdem olim Co. Galeatium, Co. Ioannem, & Co. Vgonem Ioſeph *l.Lucius* vbi *Bart.* & alij *ff. de vulgar.& pupill.l.2.C. de impub. & alijs ſubſtit. Argel. loco quo ſupra*, & ſibi dandam eſſe
14 immiſſionem, dixit etiam *Sacra Rota poſt Zucchard. Menoch. & alios penes Caualer. deciſ. 167.nu.3.Burat.deciſ.257.nu.7.* & penes *Duran.deciſ.146.lib.1.nu. 5.* vbi dixit immiſſionem concedi debere, ac ſi eſſet primus inſtitutus, ſat enim eſt, vt Co. Ioannes hodie dicat ſe Marchionis Vgonis hæredem pro ſua parte, in qua Co. Galeatium grauauit, *Doctores omnes,* inter quos *Iacobin.de Sancto Georgio in d.l.fin.C.de edict.Diui Adr.tollen. nu.18.* & ea, quæ hodie proponuntur pro parte D.Co. Vgonis Ioſeph non impediunt, nec ſunt præſentis ſpeculationis.

Primò,

Primò, enim requiritur libellus, cuius porrectio eſt tantæ efficaciæ, vt per partes remitti
15 non poſſit, *not. in c. de cauſis in gloſ. 2. & ibi per Doctores extra de officio deleg. & in Clem.*
ſæpè de verb. ſignif. Spec. in tit. de prolatione ſententia §. iuſta verſ. quid de partium, & abun-
dè *Bart. & DD. in auth. offeratur C. de litis conteſtatione*, & idcircò maxima prudentia Il-
luſtriſs. D. A. Generalis decreuit libelli dandam eſſe D. Co. Ioanni copiam.

Et illa approbatio, ſeu actorum reconualidatio facta per Eminentiſs. D. Legatum, etiam
16 vti Nonantulanæ Eccleſiæ Abbatem, nihil in hoc operatur, ibi. n. minimè citatus, voca-
tus, nec nominatus Co. Ioannes, nec aliquod verbum de immiſſione per eum petita, ſi
enim rectè legatur, ibi Eminentiſs. ſolum reconualidat acta coram Illuſtriſs. Nardino,
ne dubitari contingeret de iuriſdictione, cum ſit Iudex laicus, & agatur de bonis Em-
phiteoticis Eccleſiæ, non enim intellexit velle, vt abſq; libello, & terminis ſubſtantia-
17 libus, cum Co. Ioanne procederetur, nec id facere ſibi eſſet de Iure conceſſum, cum Ius
alterius, Legatus etiam de latere tollere non poſſit *Federic. de Senis conſ.* 200. omnia. n.
18 tendentia ad violationem Iuris Legato etiam de latere ſunt prohibita *Spec. in tit. de leg. in*
§. ſuper eſt in 2. col. Alex. conſ. 17. nu. 14. lib. 4. Rota deciſ. 490. p. 1. in recent. nu. 7.

Et quando erit tempus demonſtrabitur, quod Inſtrumenta producta pro parte d. D. Co.
Vgonis Ioſephi patiuntur multas difficultates, cum ſint concepta per viam pacti de ſuc-
cedendo, quod eſt prohibitum in Iure, & contra bonos mores *l. licet, & l. pactum, quod*
19 *dotale C. de pactis l. ex eo C. de inutilibus ſtipulationibus*, ibi *ex eo Inſtrumento nullam vos*
habere actionem, in quo contra bonos mores de ſucceſsione futura interpoſita fuit ſtipulatio,
manifeſtum eſt, cum omnia, quæ contra bonos mores, vel in pactum, vel in ſtipulationem de-
ducuntur nullius ſint momenti, & ratio eſt, quia ſunt inuenti certi modi ſuccedendi de
Iure tantum, videlicet Iure ſanguinis ab inteſtato per *l. duodecim tab.* vel per edicta, vel
Iure ſolemnis vltimæ voluntatis, vt dicit *Bart. conſ.* 212. & ſi extet Iuramentum.

Secundò, non poſſunt ſuſtineri, vti Donationes inter viuos, cum mentio ſit mortis, & in
dubio inter viuos non præſumantur *l. cum de indebito ff. de probat. Mantica de tacitis, &*
ambiguis lib. 13. tit. 5. nu. 12. & ſic cauſa mortis D. Marchio potuit illas reuocare *Cenalos*
in Communibus contra Communes q. 774.

Tertiò, in dictis Inſtrumentis ſunt compræhenſa bona tunc præſentia, nec, quæ fuerint,
apparet.

Quartò, Illuſtriſs. D. Co. Ricciardus prædeceſſit Illuſtriſs. D. Marchioni Vgoni, vnde facil-
limè poteſt dici expiratum pactum de ſuccedendo, ſtantibus illis verbis, dimiſit, & rela-
xauit alteri, ſic ſuperuiuenti, vel alterius prædefuncti filijs, & ſic Co. Ricciardus dimiſit
D. Marchioni Vgoni, tunc viuenti, quod ſat fuit, ſtante alternatiua, *vel*, & ſufficit alte-
20 ram partem eſſe verificatam *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 83. n. 66. Barboſ. de Di-*
ctionibus dict. 360. nu. 3.

Plura, & plura alia poterunt dici, & probari, cum & quando iudicium ſuper dd. Inſtru-
mentis ventilabitur. Et hæc pro nunc ſaluo, ſaniori iudicio.

CONTROVERSIA CXVII.

Pro eodem Illuſtriſs. D. Co. Io. de Pepulis.

SVMMARIVM.

Ex conſtituto transfertur poſſeſſio Ciuilis, & naturalis, nu. 1.

Et conceditur manutentio, nu. 2.

Et in eo extenſo Bonon. continetur clau-

ſuia ex nunc, prout ex tunc, num.3.
Et datur auctoritas apprehendendi bona propria auctoritate, num. 4. 11. & 19.
Etiam ad præiudicium tertij poſſeſſoris, num.5.
Conſtitutum ſuſpendi, & differri poteſt, num.6.
Conſtitutum operatr reiectis detractionibus, quæ petitoriũ reſpiciunt, nu.7.
Vna pars diſpoſitionis declaratur per ſequentia verba, nu.8.
Contrarietas ſemper eſt euitanda, nu.9.
Sat eſt reſtitutionem in integrum obtinere ante quadriennium, poſt vigeſimum quintum annum expletum, num.10.
Prohibitio alienationis ſufficit ad inducendum fideicommiſſum, etiam in caſu mortis, nu.12.
Maximè ſi ſit realis, nu.13.
Quid operetur dictio (vltra) nu.14.
Spurij nõ poſſunt hæredes inſtitui, n.15
Legitimatio filiorum eſſe non poteſt, ſi ſint nati ex eis, inter quos non poteſt eſſe matrimonium, nu.16.
Diſpenſatio requirit citationem Agnatorum, Cognatorum, & aliorum intereſſe habentium, nu.17.
Nec poteſt fieri, niſi per Principẽ, n.18.

Adſit Deus, & Virgo.

EX pluribus manutentio eſt concedenda Illuſtriſ. D. Co. Ioanni de
Pepulis de bonis olim Illuſtriſ. D. Co. Franciſci de Pepulis nedum ex
conſtituto, & precario, de quo in donatione facta de anno 1587. vbi
ſubſtituti ſunt deſcendentes ex legitimo matrimonio olim Illuſtriſ. D.
Co. Iacobi alterius ex donãtibus, & vbi donantes conſtituerunt ſe poſ-
1 ſidere nominibus deſcendentium, quo ſit, vt translata ſit poſſeſſio ci-
uilis, & naturalis *l. quod meo ff. de acquir. poſſeſſ. Tiraquel. de iure conſti-*
tuti poſſeſſ. p. 1. nu.2. & 4. deciſ. 549. nu. 1. p. 1. diuerſorum in cauſa Bonon de Pepulis
Ferentil. qui plures allegat ad Burattum deciſ. 145. in littera A. dicens ex tali conſtitu-
2 to dari manutentionem, vt aduertit idem *Buratt. deciſ. 179. nu. 2.* dicens in tali con-
ſtituto Bonon. extenſo contineri clauſulam ex nunc, prout ex tunc *Laur. de pinu conſ.*
3 *99. nu.3.* & idcircò ſatis clarum apparet ex conſtituto, & precario extenſo in fine
Statutorum noſtrorum criminalium concedi facultatem apprehendẽdi bona propria
auctoritate, & non poſſet controuerti, quin ſi in Inſtrumento extet conſtitutũ, & pre-
4 carium, poſſit exequi etiam contra tertium non citatum, vt aduertit *Monter. ibi in rub.*
pactum precarij in verſ. alterius, & probatur ex *deciſ. Emiuentiſs. Primi Pamphily 31.*
nu. 7. poſt Zachiam de obligat. Camerali, Gratus loquens de dicto Stat. conſ. 37. num. 2.
lib. 1. Peregr. in tract. de fideicom. art. 51. nu. 79. & idcircò non poterit obijci, ne ipſe
D.Com. Ioannes ſit legitimus contradictor aduerſus hæredes ſcriptos in teſtamento
Co. Franciſci *ad tradita per Oddum conſ. 22. nu. 5.* & cum prius poſſederit per conſti-
tutum eſt præferendus ſecundo, etiam habenti actualem poſſeſſionem *Barboſ. de clau-*
ſulis clauſ. 14. nu. 5.

Secundò, dictus Co. Ioannes immiſſionem obtinuit in vim eiuſdem donationis, cuius
5 vigore concedi potuit ſubſtituto in ea etiam ad præiuditium tertij poſſeſſoris *Ita poſt*
Speculat. & Decium ſuſtinuit Crauet. conſ. 19. nu. 9. dicens id procedere etiam ſi non
ſit facta ſtipulatio, *Cſ. ſi h. aeciſ. 85. nu. 8.* aſſerens, quod ſi ſtipulatio, & acceptatio no-
tarij interuenerit ius ſubſtituto acquiſitum eſt irreuocabile *Pereg. de fideicom. art. 1.*
nu. 16.

nu.16 & art.51. nu. 17. eo quod donatio habeat ſpeciale priuilegium *Fuſar. de fidei-*
com ſubſt. q.287. nu.1. & id tanto magis procedit cum poſſeſſio vt mihi ſupponitur eſ-
ſet tempore apprehenſionis vacans.

Nec facit, quod vt aſſeritur d. Co. Ioannes renunciauerit conſtituto, & precario in Inſtru-
mento tranſactionis cum Co. Franciſco, dum conſenſit bona fideicommiſſi remanere
ad dictum Comitem Franciſcum, nam ſtante reſeruatione primæuorum Iurium in ca-
6 ſu mortis eiuſdem Comitem Franciſci abſq; filijs Capacibus dicitur non ſimpliciter,
ſed temporaliter fuiſſe ſuſpenſum illius vſum, & exercitium vſque ad obitum illius
abſq; filijs Capacibus, quod ſuſpendi, & deferri poteſt, prout demonſtrauit Ex-
cellentiſs. D. Pontus in ſuo reſponſo *ex Marta in tract. de cliſ. clau. 20. num. 2. & 4.*
& deciſionibus allegatis poſt *Poſt. in tractat. de manutenendo*, & ratio eſt, quia con-
ſtitutum operatur, vt tempus futurum ineſſe videatur præſenti, & actus ſumere
poſſit Initium ex quocumque tempore *Idem Burat. poſt Maluaſiam conſ. 99. & poſt plu-*
res d. deciſ. 179. nu. 9. Neguſ. de Pign. membr. 2. p. 2. nu. 5. Surd. conſ. 221. nu. 53. Quare
manutentio Co. Ioanni eſt concedenda non obſtantibus prætenſis detractionibus,
7 quæ petitorium reſpiciunt *ad tradita per Decium in conſ. 463. nu. 13. Afflict. deciſ. 119.*
nu. 7. Seraphin. deciſ. 971. in finalibus verbis, & in cauſa Bonon. de Bologninis legitur deci-
ſum coram Eminentiſs. Veroſpio de anno 1619. vt in deciſ. 150. poſt Poſtium in d. tract. de
manutenendo nu. 10.

Tolliturq; omnis dubitatio in verbis illis tranſactionis, *che ſi habbia per eſpreſſa ogni per-*
ſerua delle ſue ragioni delli fideicommiſſi, & emphiteuſi &c. *Et queſto ſolamente contra*
terzi, & non mai contro il Co. Franceſco ſuoi heredi, & ſucceſſori ex ſubſequenti declara-
tione per tranſigentes facta, quod in caſu mortis Co. Franciſci abſq; filijs capacibus
Co. Ioanni iura primæua fideicommiſſi &c. ſint reſeruata in tantum, vt ſuperiora ver-
ba debuerint intelligi de hæredibus, & ſucceſſoribus in poſteriori parte inſtrumenti
8 declaratis. Nota. n. eſt regula, quod vna pars diſpoſitionis recipit declarationem per
ſequentia *l. ſi Seruus plurium §. fin. ff. de leg. 1. Cranet. conſ. 297. nu. 5 Pariſ. conſ. 110. nu.*
17. vbi Angel. & plures tex. allegat, & nu. 34. lib. 3. & ſemper in omnibus eſt, facienda
interpretatio vt contrarietas euitetur *Alex. conſ. 141. lib. 2.* quem refert, & ſequitur
9 *Dec. in l. vbi repugnantia ff. de reg. iuris* in fine, & quod talia præcedentia verba debeāt
limitari, & reſtringi à verbis inferius adiectis poſt alios *dixit Rot. loquens in donatione*
deciſ. 194. nu. 95. & ſeq. lib. 5. diuerſ.

Addamus nihil operari talem tranſactionem, cum D. Co. Ioannes intra quadriennium
à die quo fuit factus maior perierit, & obtinuerit reſtitutionem in integrum, nam *ver-*
10 *ba tex. ſunt, clara in l. fin. C. de temporibus, in integrum reſtitutionis*, vbi incipit currere,
ex quo vigeſimi ſexti anni dies illuxerit, *& ibi notant DD. Odd. poſt Veſtrium in tract.*
de reſtit. integrum p. 1. q. 20. art. 1. nu. 1. Rot. deciſ. 11. nu. 7. p. 5. diuerſ. Burat. deciſ.
75. nu. 22.

Tertiò, ex inſtrumento emancipationis factæ per d. Illuſtriſs. D. Co. Iacobum de Pepu-
lis Illuſtriſs. DD. Co. Ianni patri eiuſdem Illuſtriſs. D. Co. Ioannis Poſthumi, & Hip-
polyto ſuis filijs conſtat auctorizante Perilluſt. & Excellentiſs. D. Prætore Bononiæ
aſſignaſſe eiſdem emancipatis pro ſe, & eorum filijs legitimis, & naturalibus citra
præiuditium iurium fideicommiſſorum quorumcunq; & cuiuſcumq; ſucceſſionis ſibi
debitæ, vel debendæ tam in vim contractus, quàm ex Teſtamento. Partem Palatij
Bononiæ, & quattuor poſſeſſiones bebulcharũ ſexcentarum, & ſex in communi Cre-
palcorij in loco detto Prachioſſo, & alia bona, vt in inſtrumẽto iurato roborato, adeò
vt Co. Iacobus de dd. bonis filijs natis, ex legitimo matrimonio aſſignatis amplius di-
ſponere non poſſet ad fauorem d. Co. Franciſci Spurij, & hæc vti propria Co. Ioannes

etiam

Digitized by Google

11 etiam ex perſona Co. Hippolyti potuit capere, maximè extante clauſula ad haben-
dum, & alijs dominij translatiuis *Barboſ. de clauſ. clauſ.3.nu.3.* addito conſtituto,&
precario, de quo ſupra, accedente expreſſa conuentione, vt in familia conſeruentur
integrè, & abſq; diminutione, citra præiudicium aliorum fideicommiſſorum, vt ſu-
pra fauore ipſorum, & eorum filiorum, & deſcendentium maſculorum ex legitimo
matrimonio natorum, cum reciproca, & perpetua inter dictos filios, & deſcendentes
ſubſtitutione, immo ex eodem Inſtrumento conſtat d. D. Co. Iacobum non potuiſſe
de bonis ſibi reſtantibus teſtari. Pactum enim eſt clarum, ibi, *hac tamenn adiecta de-
claratione, quod liceat, & licitum ſit ſupradicto Illuſtriſſ. D. Co. Iacobo inter viuos de alijs
bonis ſibi reſtantibus alienare, & diſtrahere tot de alijs bonis remanentibus, quot aſcendant
ad ſcuta quattuor mille & non vltra, erogan. in ſatisfactionem æris alieni, & non vltra,*
ex tali enim prohibitione alienandi, niſi pro dicta ſumma, inducitur fideicommiſſum
fauore dd. filiorum, & deſcendentium, maximè cum alienatio Co Iacobi fuerit vo-
luntaria, in tantum, vt ſtatim potuerint filij emancipati, & alij deſcendentes illa ca-
pere *l. cum pater §. libertis ff. de leg. 2.* multos *allegat Hier. Zanch. in l. hæredes mei §. cum
ita nu. 406. ff. ad Trebel.* Immo tali caſu rem licere propria auctoritate capi poſt *Bald.
Roman. Iaſon. Crauet. & alios dixit Simon de Prætis in lib. 3. de interpret. vlt. volunt. ſo-
12 lut. 10. fol. 283.* & ſufficere, vt ei ſit prohibitum diſponere ad inducendum fideicom-
miſſum etiam in caſu mortis *Fuſar. poſt alios in tract. de fideicom. alienationis prohibi-
tione q. 688. nu. 60.* nec dicatur non eſſe cauſam prohibitionis expreſſam, nam in con-
tractibus prohibitio ſine cauſa ſuſtinetur ex ſolo contrahentium beneplacito *l. ſi ita
quis §. ea lege ff. de verb. oblig. l. ea lege C. de condit. ob cauſam Odd. de fideicom. q. 2. n. 13.*
13 & eo magis, quia prohibitio eſt realis, cum exprimantur bona remanentia, vt ibi
idem Odd. aduertit nu. 9. talis enim permiſſio alienandi vſque ad dictam ſummam,
inducit prohibitionem vltra dictam ſummam ſcut. 4. mill. *Greg. XV. deciſ. 567. nu. 1.
Surd. deciſ. 291. nu. 20* & facit id, quod dicitur, vt incluſio vnius ſit excluſio alterius,
vt ibi *Surd. adnotauit*, & permittere eius eſt, cuius & prohibere *l. 3. ff. de re iudicata &
ibi Doct. per tex. in l. nihil tam naturale ff. de reg. iur.* ex tali permiſſione alienationis
vſque ad dictam ſummam à contrario ſenſu inducitur prohibitio alienationis cætero-
rum, & omnium aliorum d. D. Co. Iacobi bonorum *Euerard. in loco à contrario ſenſu
nu. 25. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 11. tit. 21. nu. 12. idem Odd. in quæſt. 15. nu. 9.*
& hoc propter extremum, quod patitur incluſionem *Bald. in c. expoſuit de ætat. nu. 2.*
14 facit etiam illa dictio, non vltra, *c. nonnullis, & ibi Doct. extra de reſcript. l. fin. C. de
modo mulctarum l. ſi ita legatum ff. de leg. 1. Manent. deciſ. 4. nu. 17.* & cum talis dictio
(non vltra) ſit reſtrictiua, & taxatiua, excludit omnes caſus præter expreſſos *l. qui in
aliena §. liberos ff. de neg. geſt. & multos adducit Surd. d. deciſ. 291. num. 19. Card. in
Clem. 2. de Magiſtris*, loquens, quando quantitas, vel numerus limitatur, vt in caſu
noſtro, & prout etiam refert *Bertach. in repertorio in verbo vltra*, & ſic quando dictio
vltra habet negatiuam in ſe, vt in caſu noſtro, ſemper ſtet limitatiuæ in terminis, poſt
plures *tex. & DD. Pariſ. conſ. 68. num. 29. lib. 3. Alberic. in dictionario in verbo vltra*,
vnde ex hoc non videtur DD. Hæredes immiſſioni petitæ contradicere poſſe, facit
etiam, quia nedum Co. Franciſcus mortuus, ſed & Sorores erant ſpuria ex parenti-
15 bus, qui tempore conceptionis non poterant inter ſe contrahere matrimonium, adeout
nec à Patre potuerint inſtitui *Rot. deciſ. 443. nu. 1. p. 1. diuerſ. & penes Mantic. deciſ.
83. per totam, & deciſ 96. nu. 5.*

Nec dicatur potuiſſe legitimari per Illuſtriſſ. DD. Co. de Campegijs, quia non datur
16 legitimatio, quando agitur de filijs eorum, inter quos matrimonium eſſe non poterat,
cum nec matrimonij imago fingi poſſit *l. 1. C. de latina libert. toll. Campiſi. & omnes in*

c.per Venerab. extra, qui filij ſint legitimi Caſtr. conſ. 30. nu. 4. verſ. ita incertum eſt lib. 1. dicentes tali caſu debere dictos ſpurios diſpenſari Dec. conſ. 338. nu. 3. & conſ. 579. nu. 1. Bero. conſ. 176. nu. 41. lib. 2. Surd. plena manu conſ. 552 nu. 28.

Taliſq; diſpenſatio, & ſi facta eſſet minimè prodeſſe poſſet non citatis Agnatis, & inte-
17 reſſe prætendentibus *Pariſ. & alij, quos ſequitur, & refert Cephal. conſ. 285. num. 14.*
18 *Minuſque fieri potuiſſet per Co. Palatinum, cum id ad Principem, & non ad inferiorem ſpectet tex. eſt in c. niſi rigor p. q. 7. & ibi gloſ. ord. & poſt Butr. Iacob. de Zochis, & alios dixit Cepol. omninò videndus in conſ. ciuil. 66. nu. 14. dicens, quod etiam requiritur cauſa iuſta diſpenſandi alias ſecundum Diuũ Bernardum dici non diſpenſationem, ſed diſſipationem,* & dixit eſſe notandũ, quia multæ legitimationes ſupraſcriptis non ſeruatis deſtruuntur *Cranet. conſ. 135. nu. 44.* monens Principes, ne ſint tam faciles ad diſpenſandum, dato etiam, quod Co. Palatinus habeat priuilegium legitimandi, cum clauſula citatis, vel non citatis Agnatis *Peregr. deciſ. Patauq 10. nu. 12. & dixit in Co. Palatino non præſumi iuſtam cauſam Lup. de illegitimè nat. reſt. comment. 3. §. 5. num. 30. vſque ad 33. & idem Cepol. d. conſ. 66. nu. 19.* ſuſtinet nullo modo potuiſſe legitimari ſpurium ad præiudicium aliorum filiorum natorum ex legitimo matrimonio, & tanto magis, quia in prætenſa legitimatione adeſt clauſula, citra præiudicium fideicom. & forſan ſuccedentium ab inteſtato, vt mihi ſupponitur, quia eam non vidi, niſi per relationem.

Addatur ex Breui Leonis Decimi, & inueſtitura antiqua de anno 1510. eſſe emphiteuſim conceſſam ab Illuſtriſ. Abbate Nonantulæ primo pro filijs legitimis, & naturalibus, & ijs deficientibus pro legitimatis, & tertio pro naturalibus, adeout extante
Co. Ioanne de legitimo matrimonio, non potuerint, nec poſſint hæredes Co. Franci-
19 ſci quidquam in hac hæreditate prætendere, & ſtante inhabilitate hæredum ei competijt auctoritas apprehendendi eadem bona emphiteotica, vt declarat *Clar. in § emphiteuſis q. 43. nu. 2.* maximè additis alijs rationibus acutiſſimè, & iuridicè enucleatis per D. meum Pontum, qui docet vltra prætenſas detractiones d. Com. Franciſcum habuiſſe ex bonis d. Co. Ioannis debitis.

Et ideo non poterit conſiderari aliqua vitioſa apprehenſio ex parte d. D. Com. Ioannis bonorum prædictorum, additis etiam alias per me ſcriptis, ad quæ me remitto.

Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXVIII.

In Cauſa Placentina.

SVMMARIVM.

TEſtamentum de licentia Iudicis ordinarij exemplari, & publicari poteſt per notarium Commiſſarium rogituum, nu. 1.

Fallit ſi non apparet de Matrice originali, ſeu protocollo, nu. 2.

Et quando non ſunt citati ij, quorum intereſt, nu. 3.

Notario ſolum creditur, quod ſcripſerit, nu. 4.

Si matrix non reperiatur inter ſcripturas mortui notarij rogati, non poteſt deſumi ex ea exemplum, nu. 5.

Et ſi ſit deſumptum non probat, nu. 6.

Si Teſtamenti originale non reperiatur præſumitur falſum, nu. 7.

Mi-

Minuta Teſtamenti manu Teſtatoris non probat, nu.8. *Quod procedit etiam tempore peſtis, nu. 9.*

Adſit Deus, & Virgo.

SVppoſitis ijs, quæ in facto proponuntur, Primò erit videndum, an Teſtamentum, quod aſſeritur rogatum per Ser Bartholomæum Aimum Notarium Placentinum, de Iudicis ordinarij licentia extrahi, & in authenticam formam per Ser Bernardum Camiam redigi potuerit.

1 Secundò, an dicto extracto ſit danda fides, eo quod matrix inter dicti Aimi rogitus non fuerit reperta, & per conſequens, an Ser Stephanus à Turri Notarius potuerit ex tranſumpto exempli Camiæ aliud exemplũ publicare.

Tertiò, an de falſo ſit ſuſpectum d. Teſtamentum.

Quartò, an minuta, ſeu notula ipſius Teſtamenti reperta manu Teſtatotis ſcripta aliquid operari poſſit.

Et ad primum videbatur prima facie dicendum, Inſtrumẽtum Teſtamenti per Camiam Notarium, Aimi rogituum Commiſſarium, præcedente Iudicis ordinarij licentia, exemplari, & publicari potuiſſe, per tex. in *c. cum P. Tabellio, & in c. ſi Inſtrumenta ext. de fide Inſtrum. Caſtr. conſ.25.p.2. in fine*, & habetur ex *deciſ.389. nu.2.p.1. in*
2 *recent.* his tamen minimè obſtantibus, contrariũ videtur in caſu noſtro reſoluendum, dum non apparet de matrice originali, ſeu protocollo, eo quod non poteſt decerni, an in eo adfuerint ſolemnitates requiſitæ, & ſubſcriptio manu eiuſdem Aimi (vt aſſeritur) rogati, quo caſu auctoritatem Iudicis non eſſe attendendam, non obſtantibus diſpoſitis in *d. c. cum P. Tabellio*, dixerunt poſt *Butr. Alex. conſ.153. nu.13. lib.2.* & poſt DD. plures *Couar. in lib. pract. quæſtionum vnico cap.19. nu.1.* minuſq; exempla-
3 tionem factam attendi debere, & ſi præcedat Iudicis auctoritas, non citatis ijs, qui lædi poſſunt, affirmat poſt plures *textus Spec. in tit. de Inſtr. editione in §. oſtenſo nu. 26.* ſubiungens citationem eſſe committendam per Iudicem pro Tribunali ſedẽtem, affirmanſq; *num. ſequenti* citationem minimè ex antiquitate temporis præſumi, ſi de ea expreſsè in publicatione rogitus non conſtet *Abbas inter alios in d. c. cum P. in princ. Cyn. petr. de Bellapertica, & Gulielmus de Cuneo*, quos refert, & ſequitur *Bart. in auth. ſi quis in aliquo nu.4. C. de edendo*, & ibi *ad Bart. Andreas de Pomate in verbo debeat*, & de communi *Alex. in d. auth. ſi quis nu. 2. Felin. in c. Albericus ext. de teſtibus num. 4. Caſtr. in l.1. nu.3. & 4. C. de Teſtam. Decianus*, qui alios plures allegat *in conſ. 24. nu. 25. lib.1.* omneſq; concorditer affirmant, quod ſi pars non ſit certa, debet fieri generalis citatio per edictum contra incertos, referẽs *Decian.* ibi *nu.26.* ſic tenuiſſe ſacram *Rotam* ibi allegatam *Afflict. in Conſt. Neapolit. lib.1. tit.73. nu 58. Boer. deciſ. 36. per totam, Couar. in d. lib. pract. quæſt. cap.21. nu.3. in 8. requiſito*, aſſerens & ipſe de communi *Menoch. conſ.42. nu.27. Surd. conſ.187. nu.33.* & nouiſſimè *Barboſ. in d. cap. cum*
4 *P. Tabellio nu.3.* Notario igitur ſolum creditur, quod ſcripſerit, vt ait *Scayn.* poſt alios *in deciſ. Rota Bonon. 13. nu. 52. & 53.* ex hac ratione, quia non eſt eius officium firmare primum Inſtrumentum eſſe authenticum, & ei firmitatem præſtare, nam & ſi deficiant cancellationes, & interlineaturæ, poſſunt tamen multa alia interuenire, ob quæ fides ei non adhibeatur, & ita habetur per eumdem *Spec. in d. §. oſtenſo nu. 5.* & idem non debuiſſe extrahi ſinè citatione, pluries fuit deciſum per eamdem ſacram *Rotam*, vt in *deciſ.1. de fide Inſtrum. in nouis Verall. deciſ.24. p.2. & ſeq. deciſ.362. nu.9. p.1. in recent.* & per *Burat. deciſ.444. nu.3.*

Ad

Ad ſecundum dicitur concluſionem eſſe receptiſſimam, quod ſi matrix, originale, ſeu
protocollum non reperiatur inter ſcripturas mortui Notarij rogati, non poteſt deſumi
5 ex eo exemplum in forma probanti *Corn. conſ.* 226 *nu.*4. *verſ coadiuuantur præmiſſa, lib.*3. *Alex. d.conſ.*153 *nu.*13. *verſ. nam ad hoc lib.*2. *Bertran. conſ.* 2. *num.*37. *lib.*2. *idem Surd. d.conſ.*187. *nu.*35. *& ſeq. Menoch. d.conſ* 42. *nu.*8. 11. *&* 27. *& in tract. de arbitr. Iud. lib.*2. *caſu* 187. *nu.*31. *Cephal. poſt Ruinum, & Ioſ. in conſ.* 238. *nu* 11. *&* 12. *verſ. & licet huiuſmodi, Angel. Aret. conſ.* 51. *nu* 19. dicens ex hoc inferri Notarium non habuiſſe d. ſcripturam pro perfecta, nam ſi pro perfecta habuiſſet illam, ſaluaſſet ſub illa cuſtodia, ſub qua & aliæ ſcripturæ cuſtodiebantur, ſcilicet, vel in protocollo, vel in filcia *Parij. conſ.*27. *nu.*14. *lib.*2. ſuſtinens & ipſe non poſſe etiã ex commiſſione Iudicis tali caſu extrahi, idem *Cephal. conſ.*409. *nu.*26. *& pluribus ſeq.* & ratio eſt clara, quia ſi non ſit repertum Teſtamenti inter alias ſcripturas, non poterit dici originalis ſcriptura ea, quæ fuit publicata, & proinde exemplum ſumptum nullo
6 reperto originali fidem non facere dixerunt *Bal in l. Caſſius circa princip. verſ. item eſt Inſtrumentum ſuſpectum nu.*5. *ff. de Senat. Couar. d. lib. vnic. c.*19. *nu.*3. *verſ. quarto erit Malant. conſ.*69. *nu.*1. *cum ſeq. Pancirol. conſ.*165. *nu.*10. *Surd. conſ.*173. *num.*25. & non probare exemplum ab alio exemplo extractum, fuit deciſum per *Sacram Rotam Romanam* dicentem eſſe ſimile teſtimonio de auditu auditas, quod non facit fidem, dato etiam, quod ſumptum, à quo fuit extractũ fuiſſet ſolemniter ab originali exemplatum, habetur per *Greg. XV. deciſ.*432. *nu.*1. *& ſeq. & deciſ.*550. *num.*1. *&* 2. vbi aliæ concordantes deciſiones allegantur.

Ad tertium dicitur, quod ſi Teſtamentum præd. originale in protocollo non reperiatur
7 eſſe de falſo ſuſpectum *auth. de tabel. §. iu. Bald. in d. l. Caſſius d. verſ. item eſt inſtrumentum ſuſpectum, Natta, qui alios allegat conſ.*633. *nu.*19. *Cephal. conſ.*287. *nu.*34. *&* 57. & in terminis terminantibus *Pancirol. d.conſ* 165. *nu.*10. *Couar. d. c.*19. *nu.*3. *ad finem verſ. quarto erit obſeruandum, Menoch. de adipiſcen. remedio* 4. *nu.*736. *& d. conſ.* 42. *nu.*11. *Farinac. q.*153. *nu.*144.

Ad quartum, an minuta, ſeu notula Teſtamenti manu Teſtatoris probet. Reſpondetur,
8 quod non, quia etſi per eam poſſit dici conſtare de voluntate Teſtatoris, dum ſcripturam fecit tamen debere tunc conſiderari tamquam præparatio ad Teſtamentum, quæ non operatur, ſi non doceatur ex poſt in diſpoſitionem tranſiuiſſe *Dec. conſ.* 287. *nu.*7. *& conſ.*513. *nu* 11. *Alex. conſ.*202. *nu* 4. *lib.*7. cum alijs allegatis per *Seraphin. deciſ.* 1486. *nu.* 15. & in fortioribus terminis de voluntate in totum ſcripta manu teſtatoris etiam tempore peſtis non rogata per Notarium, in qua erant inſtituti filij, & pia cauſa ne deberet attendi fuit deciſum per eandem ſacram *Rota*, vt penes *Puteum deciſ.*97. *p.*3. in nouiter impreſſis. Et ex his pro veritate. &c.

CONTROVERSIA CXIX.

Pro Illuſtriſsimis Syndicis Gabellæ groſſæ.

SVMMARIVM.

I *Vdex debet arbitrari tempore peſtis, facien. eſſe remiſſionem Conductori, num.* 1.

Lucra præcedentium annorum debent compenſari cum damno, quod Conductor ex cauſa peſtis patitur, nu. 2.

Pa-

Pactum etſi ſit, quod vltimo conductionis anno fiat damni remiſſio, debet intelligi ſecundum diſpoſitionem Iuris, nu.3.

Et debet eſſe intolerabile, nu.4.

Propriè peſtis dicitur, quæ procedit ex nutrimentorum, & aeris infectione, & quando Bruta, nempè Canes, & Muli moriuntur, nu.5.

Adſit Deus, & Virgo.

PRima facie Datieriorum Gabellæ Groſſæ Bonon. prætenſio videbatur Iuridica, ſcilicet ſibi deberi reſtaurum hoc peſtis anno 1630. eo quod Illuſtriſs. & & Excellentiſs. DD. Syndici, cum auctoritate Eminentiſs. de latere Sanctiſs. D. PP. Bonon. Leg. conuenerunt, in caſu Belli, & Peſtis ſibi fieri debere remiſſionem vltimo anno de eorumdem Eminentiſs. & Excellentiſs. Virorum conſenſu, quo caſu Iudicem ſic debere arbitrari
1 dixit Sacra *Rota* penes *Manticam deciſ.35.nu. 6.* & quia etiam videtur conuentum, vt de damno annuo, & non totius temporis ſit faciendum reſtaurum, & impoſſibile eſſet vltimo plurium anno fieri debere, cum damnum excedere poſſet id, quod illo vltimo anno eſſet ſoluendum, quibus tamen non obſtantibus contrarium eſſe cenſeo, motus ex rationibus alias à me auctoritatibus comprobatis debere, ſcilicet inſpecto Iure
2 communi compenſari præcedentium annorum lucra, cum prætenſo huius anni damno, ita *Hoſt. in c. propter ſterilitatem ext. de locat. in 2. col.* & in puncto poſt *Nicolaum de Matarellis* ſubſtinet *Bal. in l. licet C. locati nu. 11. ibi ſi confuſis annorum redditibus nõ remaneat deceptus vltra dimidiam, conductori non ſit remiſſio Boſ. in tit. de remiſs. mercedis conductorum nu. 100. & in titulo de remiſs. mercedis publicanorum nu. 30.* dicens ſeruandam eſſe diſpoſitionem Iuris communis, ſubiungens, quod aliter mercatura eſſet abſq; periculo, & vniuerſi homines illam facerent, & quod aliter ſentientes peſſimè ſentiunt *Grat. conſ. 161. nu. 20. verſ. vltimo principaliter lib. 2.* & poſt *Signorol. & Bellonum Mantica in tract. de tacitis, & ambiguis lib. 5. tit. 8. nu. 41.*

Nec obſtare videtur pactum remiſſionis faciendæ in vltima anni ſolutione, quaſi annua-
3 tim ſit facienda remiſſio, quia per hoc non tollitur, quin annorum præcedentium lucrorum debeat fieri compẽſatio, vt diſtinguendo affirmat idem *Boſ. de remiſſ. mercedis conductorum nu. 23. ad 32. Caroc. de loc. in tit. de remiſſ. mercedis q. 8. nu. 63. deciſ. 727. nu. 3. p. 4. diuerſ. Surd. conſ. 34. nu. 54. & ſeq.* & hoc, quia vnica dicitur locatio, & ſi ſolutio ſit diuiſa in annos, & menſes, verba igitur prædicta debent intelligi ſecundum terminos Iuris communis *Bart. in l. hæredes mei* §. *cum ita nu. 2. ff. ad trebel. & in l. patronus* §. *Sempronio in fine ff. de leg. 3. Surd. deciſ. 73. nu. 12. Gozad.* omninò videndus loquens, quando in contractu eſt conuentio, quod conductor, ſi damnum paſſus ſit, teneatur pro rata in *conſ. 74. num. 5. & 9.* dicens *num. 15.* tale pactum eſſe intelligendum, dummodò damnum de Iure Communi mæreat remiſſionem *Remin. inn. conſ. 282. nu. 62. verſ. ad primum*, & melius *nu. 67. 73. & ſeq. Surd.* poſt *Cephal. conſ. 104. & alios plures* pariter viden. *d. Surd. d. conſ. 34. nu. 6. verſ. verumtamen*, & per totum, vbi ad partes hanc quæſtionẽ diſputat, & tali pacto non obſtante ſuſtinet damnum, debere eſſe intolerabile, cum debeat intelligi, ſecundum naturam contractus,
4 qui debet eſſe conformis diſpoſitioni Iuris communis, nec cenſetur appoſitum, vt legalem nouet diſpoſitionem, & præcipuè *nu. 34. & ſeq.*

Et id eo magis eſt dicendum, cum pactum reſtauri, ſit reſtrictum ad peſtem Generalem,

quæ

quæ hodie omnipotentis Dei gratia non viget, nec in Ciuitate, nec in Comita-
5 tu Bononiæ; nam peſtis dicitur ea, quæ procedit ex nutrimentorum, vel aeris infectione *Ripa in præludijs de peſte nu. 7. Marſ. Ficin. de peſtilentia c. 1. Franc. Valeriola poſt Hippocratem in locis communibus Medicinæ lib. 2. cap. 11. in fine*, nec vocari poſſe peſtilentiam, quando primum Bruta non pereunt, maximè Canes, & Muli, ex *Filoſtrato* retulit *Tiraquel. de nobilit. cap. 31. nu. 210.* addito, quod verba ſtant præciſè cum clauſula, nec aliter, nec alio modo, quæ excludit omnem aliam intelligentiam, & facit conditionem *Cened. pract. & Canon. quæſt. ſing. 65. nu. 1. Barboſ. de Dictionibus in dict. 186.*

CONTROVERSIA CXX.
Pro R. D. C. B.

SVMMARIVM.

Sacerdos vnam tantum Miſſam dietim celebrare debet, nu. 1.

Plures enim caſus reperiuntur, in quibus Sacerdos duas celebrare poteſt Miſſas, nu. 2.

Pluries tamen fuit tali Sacerdoti ſecundam eodem die celebrãti Miſſam impoſita pœna triremium, nu. 3.

Eo magis cum ex auaritia idem procedat, nu. 4.

Adſit Deus, & Virgo.

PRo veritate requiſitus, vt videam quamnam pœnam incurrerit R. D. C. B. qui eodem die duas celebrauit Miſſas, reſpectu vnius ante ortum Solis, & reſpectu alterius poſt Nonas in Eccleſia Cathedrali, dum Anniuerſarium Illuſtriſs. D. Io. de Maluitijs celebrabatur, vt ipſe R. fatetur, ſed qualitate adiecta, quod fuerat oblitus prima Miſſa, ſtante maximè dolore propter antecedenti die Matris mortem, & idcircò eleemoſinam ſecundæ Miſſæ amore Dei pauperi tradidiſſe, & dicta de cauſa rogaſſe Illuſt. D. Eq. Barberium ad ipſius nomine veniam petẽdum ab Illuſtriſs. Suffraganeo, & ſic etiam Sacerdoti cum alijs peccatis expreſſit imò etiam Birruarijs eum ad carceres ducentibus, ex quibus dicebatur abſuiſſe dolum, & ad id obtinuit examinari tres teſtes, inter quos d. Illuſt. D. Barberius, dicens ex ſuperuenta ſibi infirmitate non potuiſſe ad Illuſtriſs. Suffraganeum accedere, & alios cõcludentes ipſum eſſe probatiſſimæ, & exemplaris vitæ ſolitum facere eleemoſinas, ieiunare in honoremGlorioſiſſimæ Virginis quolibet Sabbati die; & abſolutè dicunt potius ex obliuione, quam ex auaritia ſecundam Miſſam celebraſſe, eo quia poſt primam dormiuerat, & quod propter Matris mortem erat doloratus. Quare vt nobiliſſimo Viro me requirenti ſatisfaciam, dico me adhuc non inueniſſe *textum* ſpecialiter ſuper tali pœna imponenda, nam
1 *text. in c. ſufficit 53. diſtinct. 1. de conſecrat.* ſic diſponit per verbum, ſufficit, ibi, *Sufficit Sacerdoti vnam Miſſam in die vna celebrare, quia Chriſtus ſemel paſſus eſt, & totum mundum redemit*, & ibi ſubiungitur, *Non modica res eſt vnam Miſſam facere,*

cere, & valdè fælix eſt, qui vnam dignè celebrare poteſt, quidam tamen pro Defunctis vnam faciunt, & alteram de die ſi neceſſe fuerit. & quamuis ibi *Alexander Secundus* addiderit, *qui verò pro pecunijs, aut adulationibus ſæcularium vna die præſumunt plures facere Miſſas, non æſtimo euadere damnationem*, non enim ibi Summus Pontifex locutus fuit diſpoſitiuè, ſed æſtimatiuè de damnatione æterna, non de damna-
2 tione temporali, vt affirmant *Diaz. & alij* infraſcripti, plures enim extant caſus, in quibus duæ eodem die poſſunt celebrari Miſſæ *Card. Io. à Turrecremata in eod. cap. ſufficit nu. 4. ad 5.* & eſt *tex. in c. conſuluiſti, & in c. referente ext. de celebrat. Miſſ.* & ibi in vtroq; loco *Innoc. III. & Honorius II.* loquti ſunt per d. verbum, ſufficit, & ibi Doctores, inter quos *Io. Andrea* ex Petri auctoritate permittit ſecundam Miſſam dici poſſe pro Defunctis, & in *eodem cap. conſuluiſti* notant *Hoſtienſ. & Ancarani nu. 2. & Abb.* affirmantes propter Defunctos, propter Peregrinos, propter Hoſpites, propter Comeantes, propter Infirmos, propter raritatem Presbyterorum, & alias cauſas per eos expreſſas eadem die celebrari poſſe duas Miſſas, & eis addo *Piſanellam in Summa in verbo Miſſa, in verſ. verum liceat*, qui plures alios caſus exprimit. Alias enim, & de anno 1023. in *Concilio* per Archiepiſcopum Maguntinum fuit decretum tres poſſe celebrari Miſſas, & ideò nullam pœnam temporalem fuiſſe conſtitutam, dixit *Diaz. in c. 3. eius practice crimin. Canonicæ* dicens *tex. in d. cap. ſufficit* tractare de damnatione æterna, non temporali, verū *Genuenſ. in pract. Archiepiſcopali Neapolitana c. 79.* dixit pluries accidiſſe hunc caſum Nea-
3 poli, & fuiſſe impoſitam pœnam Triremium, & ſuſpenſionis à celebratione Miſ-
4 ſæ, verum tamen eſt id non probari, nec admitti aliqua Iuris, & ſacrorum Canonum diſpoſitione, & ibi *Addentes* dixerunt id fieri poſſe, quando Sacerdos id ex cauſa auaritiæ feciſſet, ſubiungentes Sacerdotem tali acri pœna eſſe plectēdum, in caſu tamen noſtro auaritiam excludi, ex teſtibus examinatis creditur.

Nec *Riccius*, minuſq; *Menoch. in tract. de arbitrarijs Iudicum caſu 407. cent. 5.* affirmarunt corporalem pœnam tali Sacerdoti eſſe imponendam.

Sed quia res eſt mali exempli pęna priuationis à celebratione Miſſarum ad tempus credo poſſe puniri, conſideratis tamen Sacerdotis qualitatibus ex teſtibus probatis; & hæc eſt opinio mea. Saluo &c.

CONTROVERSIA CXXI.

Pro Reuerendiſs. D. Decano Perinſignis Eccleſiæ Collegiatæ S. Petronij de Bononia.

SVMMARIVM.

Lite pendente nihil eſt innouandum, nu. 1. & 3.

Attentatum ſemper dicitur, quando agitur de præiudicio partis, nu. 2.

Dignior die Iouis Sancti debet celebrare Miſſam ad Altare maius, nu. 4.

Inferior non poteſt ligare ſuperiorem, nu. 5.

Libellus famoſus dicitur, qui in Cartella publicè ſubijcit maiorem dignitatem inferiori, & ſubdito, nu. 6.

Et talis Cartella poteſt, & debet impunè lacerari, nu. 7.

Prouocatus ad iram dicto, vel facto, el

par

Digitized by Google

parcitur ſi prouocãtem offendit, n.8.

Prælatus licitè poteſt ad remouendum obſtaculum ſibi paratum irruere tam in perſonam, quam in oſtium, & muros loci illa rumpendo, nu.9.

Camerarius in Capitulo non habet iuriſdictionem, & dicitur Cimiliarca, & eſt ſimilis Clauario, nu.10.

Differt enim ius dicere, & æquitatem ſtatuere, & aliud eſt punire filios, & ſimiles, nu.11.

Poſſeſſio antiquior, & ſtatutum ſuper ea eſt ſeruandum, nu.12.

Poſſeſſio nõ datur in facultatiuis, n.13.

Minori datur reſtitutio in integrum, num.14.

Et in eo præſumitur ignorantia de his, quæ à præceſſoribus facta ſunt, n.13

Stulta eſt ambitio, dum minor nititur maiori præcedere, nu.16.

Conſuetudo antiqua fundata in ſtatuto, ſeu conſtitutione; aut contractu non poteſt tolli, nu.17.

Teſtes deponentes de immemorabili, debent deponere de quadraginta annis, & eſſe ætatis annorum 54. nu. 18.

Teſtis ſi ſit falſus in vno, et non creditur in alijs, nu.19.

Veritas obnubilari non poteſt.

MIlleſimo quingenteſimo tertio, primo Ianuarij. Reuerendiſs. D. Cæſar Naccius Locumtenens, & Præſes Generalis pro S. R. E. in hac Bononiæ Ciuitate pro Eminentiſs. & Reuerendiſs. Card. Vrſino Bononiæ, & Romandiolæ de latere Legato, per litteras patentes conceſſit fauore Reuerendiſs. D. Floriani Dulphi Gonzaghæ ei, & alijs de Familia Dignitatem in Eccleſia Inſigni Collegiata S. Petronij, ſcilicet Decanatus, quam Dignitatem d. Florianus ære proprio dotauit, & bona ſtabilia aſſignauit, ita vt ius Patronatus, & præſentandi ad ipſum erectũ Decanatum poſt primam vicem, quoties vacare contigerit, ſibi, ac hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis ſpectet, in tantum, vt ſemper antiquior Familiæ præſentet, his ſubſequentibus verbis. Statuimus, & ordinamus, quod præfatus Florianus, & qui pro tempore erit d. Eccleſiæ Decanus, ſecundum ſtallum in Choro d. Eccleſiæ iuxta Primicerium immediatè, qui primum ſtallum habet, & vocem ſecũdam in Capitulo, abſq; tamen præiudicio moderni Præpoſiti, vt præfertur, & Superpelliceum, ſeu Almutiam deferre, & diuinis intereſſendo Officijs quotidianas diſtributiones, & Canonicalem portionem ex communibus menſæ Capitularis prouentibus, & omnia alia, & ſingula emolumenta, & officia, ſicut vnus ex numerarijs Canonicis eiuſdem Eccleſiæ percipit integrè percipere, ET PRIMICERII PRÆDICTI LOCVM QVOTIENS IPSVM ABESSE CONTIGERIT OBTINERE DEBEAT, non obſtantibus Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſtatutis, & conſuetudinibus d. Eccleſiæ S. Petronij iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis.

Anno 1504. 19. Nouembris, de mandato Reuerendiſs D. Antonij Galeatij Bentiuoli Primicerij, ac Venerabilis D. Iacobi de Milanis Canonici, & Camerarij Capituli S. Petronij, congregati fuerunt omnes Canonici, Capitulo legitimè vocato, quorum congregatorum nomina ſunt hæc. Reuerendiſs D. Antonius Galeatius Bentiuolus Primicerius ſuo proprio nomine, ac etiam habens vocẽ, D. Georgij de Plodio Canonici dictæ Eccleſiæ, D. Vgolinus de Campeggio Præpoſitus,

D. Petrus de Aldrouandis, D. Alderottus de Fantutijs, D. Nicolaus de Cortiſijs, D. Ludouicus de Calcina, D. Laurentius de Penachijs, D. Hercules de Bono, D. Achilles de Bancijs, D. Donatus de Vaſſellis, D Thomas de Gamaro, D. Iacobus de Milanis (qui licet eſſet Camerarius, ſedet in vndecimo loco, & ſic ad locum Canonicatus) ſequuntur deinde alij, D. Nicolaus Franchinus, D. Laurentius de Ciriolis, & D. Camillus de Aldrouandis, ſe præſentauit Excellentiſs. D. Camillus Dulphus I.V. D. Procurator d. D. Floriani ex eius legitimo mandato præſentato, & exhibuit dd. litteras patentes à d. Reuerendiſs. Naccio obtentas ſuper erectione nouæ dignitatis in d. Eccleſia S. Petronij Decanatus nuncupatæ, per eundem D. Locumtenentem de conſenſu dd. DD. Primicerij, Canonicorum, & Capituli d Eccleſiæ erectæ, & d. D. Floriano collatæ, cum deputatione ſecundi ſtalli in Choro d. Eccleſiæ, & ſecundæ vocis in Capitulo, cum reſeruatione iuris Patronatus eiuſdem Decanatus d. D. Floriano, & Familiæ, & petijt per eoſdem Primicerium, & Canonicos admitti, ac eorum conſenſum dd. litteris, & contentis in eis præſtari, & ſe nomine prædicto in d. Eccleſia S. Petronij recipi, cum plenitudine iuris Canonici, exceptis diſtributionibus quotidianis, quibus nomine prædicto renunciauit, & ad d. Decanatum admitti ſtallo ſibi in Choro, & loco in Capitulo ipſius Eccleſiæ, cum d. iuris Canonici plenitudine aſſignatis, exceptis dd. diſtributionibus quotidianis, & in omnibus, & per omnia, iuxta tenorem dd. litterarum fieri, & ad illarum executionem procedi poſtulauit; qui DD. Primicerius, Canonici, & Capitulum ſic cōgregati dd. litteras receperunt, & legerunt, & habito ſuper ipſis inter eos longo ratiocinio, & matura deliberatione, ipſas litteras admiſerunt, & obtulerunt ſe paratos ad eorum executionem procedi modo, & forma contentis in dd. litteris, & prout per d. D. Camillum Procuratorem poſtulatum fuit, & ſuper prædictis poſito legitimè partito, facta expoſitione per ſupradictum D. Petrum de Aldrouandis de mandato dd. DD. Primicerij, Canonicorum, & Capituli, quibus placet, quod præſtetur aſſenſus ſupradictis litteris à præfato D. Locumtenente ſuper erectione Decanatus emanatis, & contenta in eis executioni mandentur, & d. D. Florianus ad Decanatum huiuſmodi in d. Eccleſia, cum plenitudine iuris Canonici, exceptis diſtributionibus quotidianis admittatur, & ſtallum ſibi in Choro, & locus in Capitulo præfatæ Eccleſiæ aſſignentur, cum d. iuris Canonici plenitudine, exceptis dd diſtributionibus quotidianis, ponat fabam albam, quibus verò diſplicet, ponat nigram, & poſito partito, fuit obtentum per treſdecim fabas albas, & tres nigras, & ſic ſupradicti Primicerius, Canonici, & Capitulum, vt ſupra congregati, omnia contenta in dd. litteris, exceptis dd. diſtributionibus quotidianis, approbauerunt, & in Decanum d. D. Florianum admiſerunt vigore dd. litterarum, & partiti, & viua voce receperunt nemine eorum contradicente, ac ſtallum ſibi in Choro, & locum in Capitulo, iuxta modum, & tenorem litterarum aſſignauerunt, & aſſignari voluerunt, vt in publico rogitu D. Antonij de Ciſtis.

1506. 6. Iunij d. Decanatus fuit collatus in d. Excellentiſs. D. Camillum, cum per reſignationem d. D. Floriani vacaret, & Canonici, & Capitulum admiſerunt illum in Decanū, & aſſignarunt ſtallum in Choro, & locum in Capitulo, exceptis dd. diſtributionibus, & abſq; præiudicio R. P. D. Vgolini de Campeggio tunc Præpoſiti dictæ Eccleſiæ, itaut donec viueret haberet locum primum poſt Primicerium tam in Choro, quam in Capitulo, itaut dictus D. Camillus non poſſit habere

habere niſi vnam vocem,& quod infra duos menſes teneatur vniri facere d.Decanatui eius Canonicatum, & Canonicalem portionem.

Eodem anno 1506. 4. Auguſti Reuerendiſs. D.Nicolaus Lomellinus Locumtenẽs Eminentiſs. Card. S.Petri in Vinculis, tunc Bononiæ, & Exarchatus Rauennæ de latere Legati, ſciens Dignitatem Decanatus S. Petronij, quæ eſt de Iure Patronatus Dulphorum, nullas habere diſtributiones quotidianas,quæ Canonicis præfatæ Eccleſiæ diuinis intereſſentibus diſtribuũtur, perpetuò Decanatui vniuit Canonicatum nedum fauore d. Camilli, ſed & cæterorum ſucceſſorum, & d. Camillo, & pro tempore exiſtenti d. Eccleſiæ Decano corporalem poſſeſſionem Canonicatus, & Canonicalis portionis, ita vt propria auctoritate continuet, ſeu de nouo apprehendat, & accepter, fructuſque, & redditus in vtilitatem d. Decanatus, ac vſus proprios cuiuſuis licentia minimè ſuper hoc requiſita conuertere; & quando ipſe, & quilibet alius pro tempore Decanus exiſtens Horis diuinis in d, Eccleſia interfuerit ratione Decanatus, & Canonicatus, & Canonicalis portionis prædictorum, ſimplices, & ſingulares, non autem duplicatas diſtributiones quotidianas percipiat,necnon vnam dumtaxat vocem in quibuſcunq; actibus Capitularibus, & d. Eccleſiæ negotijs gerendis habere, & vnum votum ratione Decanatus,Canonicatus,& Canonicalis portionis prædictorum exprimere,& aſſignare poſſit,& valeat;& prædicta non obſtantibus Statutis, Conſtitutionibus d.Eccleſiæ,& Cancellariæ Apoſtolicæ Ordinationibus, & alijs omnibus, etiam ſi numerus Canonicorum deberet eſſet certus.

1530. 13. Februarij, per mortem Camilli Decani fuit collata dignitas cum Vnitis in D. Emilium q. Vlyſſis de Dulphis.

Anno 1557. 18. Decembris, per mortem Emilij alia collatio fuit facta in R.D. Antonium Dulphum, cum Stallo in Choro,& loco, voceq; in Capitulo, cum plenitudine iuris Canonici aſſignatis.

Anno 1582. die 31. Auguſti, in vim Breuis Gregorij Papæ XIII.exponẽtis Ius Patronatus Decanatus S.Petronij eſſe proprium Nobilium virorum Familiæ de Dulphis, alia collatio legitur facta per Reuerendiſs. D.Flaminium Turricellam tunc Vicarium in fauorem D. Marcelli, cum alio de familia ſuper hoc litem habentis,& ante Camerarios nedum Primicerius, ſed & Præpoſitus,& Prior nominantur, cum Stallo in Choro,& voce in Capitulo alias Decanatui aſſignatis.

Anno 1635. 2.Ianuarij, per mortem d.D.Marcelli fuit facta collatio eodem modo in R. D. Io.Baptiſtam Dulphum modernũ Decanum tunc ætatis annorũ decem, & ſeptem,& cum eſſet in Capitulo prima vice, ei fuit ſuppoſitum, vt ſedere deberet poſt Camerarium in Capitulo Reſidentem,& poſt eum dare votum.Quod cum cognouerint Pater, & Patruus Domini d. Iuris Patronatus, Decanatus, & Vnitorum, ægrè tulerunt, & DD Canonicos requiſiuerunt, vt admitterẽt d.Decanum, abſente Primicerio, ad primum locum, & ad dandum primam vocem; & præſente Primicerio ſecundam, iuxta formam dictæ erectionis, & per Capitulum expreſſæ acceptationis, & obligationis, vt ſupra, ſed quia renuerunt fuit cæpta lis corã Reuerendiſs. D.Vicario Curiæ Archiepiſcopalis, & per plura Inſtrumenta,& acta Capitularia Dulphi demonſtrarunt ab anno 1509. vſq;ad annum 1593. ferè ſemper Camerarium Reſidentem pro tempore ſtetiſſe ad locum Canonicatus,& ſic poſt Decanum, & dignitates, & vt in alia ſcriptura alias impreſſa legitur,& d.D.Marcellum pręceſſorem pręceſſiſſe apparet per productum Inſtrumentum, vbi de anno 1604. 19. Octobris d.D.Marcellus habuit locum immediatè poſt Primiceriũ, & poſt quattuor Canonicos reperitur eſſe deſcriptum

Admodum R. D. Antonium Bonfiolum tunc Camerarium, & fuerunt ſuper hoc examinati Nobiliſſimi viri, qui fuerunt Canonici S. Petronij, nempè Illuſtriſs. Dominus Vrſinus Vrſius I. V. D. Collegiatus, ſic dicens. *Il Sig. Decano haueua il primo loco in Capitolo, quando però non vi era il Primicerio, & quando vi era il Primicerio, l'haueua lui*; & inferius. *Parmi di raccordarmi, che il Decano ſtaua in mezzo, à man dritta vi ſtaua il Camerlengo, & à man ſtanca vi ſtaua il Priore da Moglio, & ſono quaranta trè anni, pur può eſſere, che io sbaglij della man dritta, ò della man ſtanca.* Illuſtriſs. Dom. Franciſcus Bolognettus, qui mortuus fuit Vexillifer Iuſtitiæ, dixit. *Il Sig. Decano, che era il Sig. Marcello Dolfi, otteneua il primo loco, dipoi il Prepoſito, che io erò à quel tempo; il terzo loco il Sig. Priore da Moglio; fù poi eretta allhora vna dignità dalli Signori Allè, che ſtaua nell'vltimo delle Dignità; gli altri ſtauano conforme l'Antianità.*

Interrogatus, vbi ſuo tempore ſederet Camerarius in Capitulo, reſpondit. *Io credo, che ſteſſe nel ſuo loco di Canonico, conforme alla ſua Antianità, sì come anco ſtaua in Choro.* Interrogatus, an diſcordia ſuo tempore interuenerit ſuper præcedentia inter aliquam ex dignitatibus, & Camerarium, reſpondit: *Non hò mai vdito al mio tempo dire tal coſa*; & interrogatus, an iuraměto vellit affirmare vnquam in ſedendo in Capitulo Camerarium non præceſſiſſe dignitates, reſpondit. *Per quello, che mi raccordo, & che hò veduto, non è mai ſeguito tal coſa, vedeuo quelli, che teneuano la borſa, e che ſtauano al ſuo loco in Choro, & haueuano il ſuo calamaro là, e ſeruiuano*, & id etiam per epiſtolam recognitam affirmauit Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Marius Bouius alias dictæ Eccleſiæ Primicerius, idq; correſpondet tot Inſtrumĕtis productis, & erectioni, & acceptationi, nam licet R. D. Iacobus Milanus legatur ibi Camerarius, nihilominus eſt ſcriptus in vndecimo loco, factoq; magno proceſſu, fuit per d. Reuerendiſs. D. Vicarium modernū Primicerium, cum voto Adm. Reu. & Excellentiſs. D. Columbani Spiſſij lata ſententia, in qua pronunciarunt Decanatum Inſignis Collegiatæ S. Petronij fuiſſe, & eſſe ritè, & rectè erectum, & per Illuſt. & Adm. Reu. D. Io. Baptiſtam Dulphum modernum Decanum vbicunque, & quandocunq; tanquam in dignitate conſtitutum eſſe habendum, & debere habere ſecundum ſtallum in Choro, iuxta R. D. Primicerium immediatè, & vocem ſecundam in Capitulo circa negotia Capitularia, in quibus peragendis D. Camerarium non ratione dignitatis, ſed pro officij ſui debito primo proponere, & in proponendo, & votando eadem ratione primum locum tenere debere dixerunt, ſeruando ordinem ſedĕdi in Capitulo, quod ſeruatur in Choro, ita vt locus Reu. Primicerij cenſeatur, & ſit primus, & caput in cornu dextero, prout eſt in Choro, poſt quem à dextris ſedeat d. D. Camerarius, qui tamen locum R. Primicerij abſentis nunquam occupet, & in cornu ſiniſtro ſedeat d. Decanus, prout in Choro ſedere conſueuit, & vt in actis Ser Pyrrihei Bellioſſi.

Ab hac ſententia pro vtraq; parte fuit appellatum, reſpectu Dulphorum ratione expenſarum, & quia nec in Capitularibus legitur in erectione conceſſum, vt Camerarius ante Decanum det votū, & cauſa in ſacra Rota introducta fuit die 19. Iunij 1643. à R. P. D. Meltio deciſum fauore Decani.

Ex poſt die 20. Nouembris fuerunt, inſtantibus RR. Canonicis, tranſmiſſæ Remiſſoriales, & Compulſoriales, per quas prætendebant probare Camerarium habere eădem auctoritatem, quam habet Primicerius, quæ eſt prima dignitas, immo habere facultatem mulctandi nedum Canonicos, ſed etiam eundem Primicerium, & ſic ſemper exercuiſſe, & exercere. Secundò, quod in Capitulo Decanus non habet vocem, niſi vti Canonicus, ſtante vnione Canonicatus. Tertiò, quod d. Camerarius à decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta,

ſexaginta, & pluribus annis citra ſemper præceſſit, & præcedit Decanum tam in ſedendo in Choro, quam in Capitulo, & in quouis alio loco, etiam eundo ad Proceſſiones, & in quauis alia functione retinendo ſemper primum locum poſt Primicerium immediate, & ante d. Decanum. Quartò, quod id permiſerunt Decani abſq; aliqua contradictione, & licet ſuper hoc eſſent nominati quinque teſtes, & iuraſſent, tres tamen fuerunt tantum examinati, inter quos Sacriſta Eccleſiæ deponens, quod Camerarius vno die fecit dicere Decano, ne ex quadam cauſa accederet ad Chorum, & quod credit paruiſſe; & omnes tres deponunt, quod d. Decanus non interuenit in Capitulo, niſi vti Canonicus, & quod Camerarius aliquando iuſſit Manſionarios, ſeu Capellanos non debere habere diſtributionem, aut non accedere ad Chorum, fatentur tamen ſemper Decanum in Proceſſionibus, in Choro, & alijs functionibus præceſſiſſe, & fuit compulſata quædam conſtitutio d. Eccleſiæ de Anno 1464.

His ſic ſtantibus, fuit per rogitum Notarij appoſita Cartella in Sacrario d. Eccleſiæ in oſtio intrante in domum habitationis Sacriſtæ, de mandato Reuerendiſs. Primicerij, & Camerariorum, vt R. D. Io. Baptiſta Dulphus diceret Miſſam die Iouis Sancti 1643. quæ cum eſſet nouitas, & attentatum, ne id legeretur per Patrem, & Patruum Decani fuit lacerata d. Cartella, & ex hoc prætendunt non potuiſſe moleſtari ex pluribus.

Primò enim extat titulus, *extra vt lite pendente nihil innouetur*; & ibi In *cap. 1.* habetur,
1 vt tanquam ratione obuium factum ſit reuocandum.

Secundò, ſemper dicitur attentatum, quando agitur de præiudicio partis *Io. Monach. in rubr. vt lite pendente in 6. Lancellot. de attentatis lite pendente 2. par. cap. 4. limitat. 30. declarat. 1. nu. 3.*
2

Tertiò, nullam habent in eumdem Decanum, tanquam Decanum, iuriſdictionem
3 Reu. Primicerius, & Camerarij. Et quando D. Primicerius haberet lite pendente in Sacro Rotæ Auditorio, nō potuit procedi de mandato d. Reuerendiſs. Primicerij *c. ex tenore de reſcript.* vbi *Abb. & alij ead. Sac. Rota deciſ. 91. nu. 20. p. 6. diuerſ.*

Quartò, ipſe Decanus vti dignior debebat iuxta ſolitum etiam omniū aliarum Ec-
4 cleſiarum, ſiue Cathedralium, ſiue Collegiatarum, ſiue Monachorum, ſiue Canonicorum Regularium, ſiue Mendicantium, inhærendo etiam Cœremoniali, vt pagina 19. & pluribus alijs locis tali die Miſſam celebrare.

Quintò, cum diſputetur de præcedentia in Capitulo inter Decanū, & Camerarium, non poterat fieri rogitus, & affixio Cartellæ per omnes legendæ, vt Camerarij maiorem haberent poteſtatem, nec inferior poteſt ligare ſuperiorem, quoniam
5 nec par in parem, nec ſtatuta Collegiorum ſuper hoc, tāquam contra iura communia, tenent *Oldrad. conſ. 150.*

Sextò, dicta Cartella continebat libellum famoſum primo ſubijciebat Decanum Camerarijs, qui nedum abſente Primicerio, ſed etiam præſente ei ſubiecti ſunt, vt in erectione ſecundo non nominatur nomine dignitatis, & idcircò cum in fa-
6 ma, & honore læſus eſſet Decanus, dicitur contra eum ſecundum plures libellus famoſus factus *l. 1. §. ſi quis libellum ff. de iniurijs l. vnica C. de famoſis libellis*, ita poſt plures *Farinac. conſ. 30. nu. 20. & 101.* & quod ſit iniuria, quando quis præcedit, aut præcedere prætendit alium, qui ſecundum eius dignitatem non debebat illi præferri, dixerunt *Bal. in l. obſeruare §. antequam ff. de off. Procon. & Baiard. ad Clarum in §. iniuria nu. 6.* dicens poſſe tali caſu reſiſti etiam manu armata *Gratian. in diſcept. forenſ. c. 289. nu. 11.*

Septimò, ex tali iniuria filio facta potuerunt Pater, & Patruus ſe opponere, & Cartellam

7 tellam lacerare, maximè, quia talis dignitas eſt de Iure Patronatus ſuæ familiæ *Gramat.deciſ.5.nu.11.& 12.& deciſ.23.nu.2. Farinac.conſ.2 nu.17.*

Octauò, nedum ex tali laceratione nullam merent pęnam, ſed præmium cõſequi deberent, ne ab alijs legeretur ſimilis Cartella, ſeù libellus *Azo.* in eius *ſummaC. de famoſ.libel. nu.2.* eis ergo licuit nedum lacerare, ſed vlterius potuiſſent tales iniuriantes perſequi *Peguera deciſ 78. nu 40.*

Nonò, quando tali de cauſa, vt aſſeritur, aliqua contra Camerarios protuliſſent
8 verba, de quo non recordantur, nihilominus nulla contra eos datur tali caſu iniuriarum actio *Angel. de Malef. in rub. verba iniurioſa i um.10.* dicens, quod ſi quis dicto, aut facto iniurioſo ad iram aliquem prouocauit, ſi ab eo cõtra prouocantem verba iniurioſa fuerint prolata, non tenebitur prouocatus actione iniuriarum, ſed ei parcitur, qui vlciſcitur prouocatus, ex quo id dictum, vel factum præſumitur ex cauſa defenſionis, & ſui iuris conſeruandi potius, quam iniuriandi, ita poſt *Io. Bolognettum dixit Farinac. q.105. nu.245.* hoc enim permittitur ad propulſandam primam iniuriam *Gramat. deciſ.37. nu.3.& 4.*

Et quod Prælatus, vel ius Prælaturæ habens cum poſſeſſione legitima, licitè poſſit
9 ad remouendum obſtaculum ſibi paratum irruere tam in perſonam, quam in oſtium, & muros loci, illa rumpendo, vt valeat vti iure ſuo, eo quod liceat vim vi repellere *Innoc. in cap. 1 nu. 2. Hoſt.in 2.col. Io. And.* dicens, quod tali caſu quis non facit iniuriam Eccleſiæ, ſi hac de cauſa irruat *Abb. in 3.col. in verſ. aſecundũ. verò, & in 4. verſ. ex quibus dictis, & in vltima col.* ſic concludit, mihi debet eſſe licitum remouere obſtaculum ſeriosè, & malo animo ad impediendũ ius meum mihi præparatum *ext. de immunit. Eccleſ. Syluester in verbo immunitas 1. nu.21. verſ. ſecus, & eſt tex. & gloſ. aurea in c. dilecto filio Decano de ſent. excom. in 6. & ibi Anchar. nu.3.* dicẽs, quod tali caſu Pater poteſt defendere filiũ, quia filius eſt pars Patris.

Decimò, nos videmus, quod de iure communi, immo ex Conſtitutionibus nulla
10 competit iuriſdictio Camerarijs, vt in deciſione probatur, aſſimilatur enim talis Camerarius Clauario, & reddere tenetur rationem de geſtis, *adaentes ad Bart. in l. ſemel nu.2. C. de appoſitis publ. & deſcript. lib.10.* & Exactorem ibi nominant *alij ſcribentes*, & à pluribus talis Camerarius, ſeu Theſaurarius Cimiliarca appellatur, ita *Michael. Marinquez de præcedentijs, & prælationibus Eccleſiaſticis q. 48. num.1.*

Nec minus ex Conſtitutionibus aliquam habent Camerarij iuriſdictionem in Decanum, nec minus in Canonicos, ſed aliquando in Capellanos modicam coertionem pro ſeruitio Chori, & antequam Decanatus dignitas eſſet erecta fuerãt compilatæ, & pluries dd. Conſtitutionibus lectis, & perlectis non legitur aliqua iuriſdictio, ſecundum definitionem iuriſdictionis, de qua habetur per *Azon.* in ſumma relatum à *Spec. in tit. de iuriſd. omn. Iud.* & per *Bald. conſ.483. lib 1. apparet.*

Immo in eiſdem Conſtitutionibus conſtat nouum *Statutum* ſuper voto non dando pro abſente de anno 1581. 14 Iulij, vbi Reu. D. Antonius Dulphus tunc Decanus legitur in primo loco, & poſt eum deſcriptus eſt Reu. D. Galeatius Paſellus Camerarius.

Et ex Cõſtitutionibus prædictis minus poteſt dici de iuriſdictione in Capellanos,
11 & Clericos, quia aliud eſt ius dicere, & æquitatem ſtatuere, & aliud eſt punire Clericos filios, vel quid ſimile, vt per *Fachin. contr. iur. lib.13. cap.20. verſ.1.* quia hæc definitio, & in terminis, quod licet quis habẽs auctoritatem diſtringendi Clericos, immo excommunicandi, non dicatur habere dignitatem, nec minus iuriſdictionem *Pactan. de probat. lib.2. cap.27. nu.49.50. & 51.* his verbis, quis non

dicitur

dicitur habere iuriſdictionem, cum non habeat cauſæ cognitionem,& vbi non
interuenit cauſæ cognitio, ibi non dicitur vera iuriſdictio, ſed officium, vt ipſe
affirmat,& quod Camerarius non habeat dignitatem, affirmant etiam teſtes vl-
timo loco in vim remiſſorialium ex parte Canonicorum examinari, qui repro-
bari non poſſunt *l. ſi quis teſtibus C. de teſtibus Socin.iun. conſ.* 159. *lib.* 2. ex his enim
tollitur id, quod prætenditur per Camerarios,ſcilicet ſe habere dignitatem,
cum prærogatiua exercendi iuriſdictionem,& eo magis in Canonicos.
Cum ergo conſtet de titulo, & poſſeſſione antiqua Decanorũ,non attenditur præ-
tenſa noua poſſeſſio ſedendi in Capitulo ante d. Decanum, eo quod dd.Came-
rariorum poſſeſſio præſumitur clandeſtina, & vitioſa *c. licet cauſam extra de pro-
bat.* & onus probandi iuſta cauſa adeptos fuiſſe in eos tranſit *Barbat. conſ.* 24. *col.*
12 2. *lib.* 4. eo magis cum legatur etiam ante Decanatuum Camerarium non præ-
ceſſiſſe Præpoſitum, ſed ad locũ Canonicatus ſediſſe; poſſeſſio igitur antiquior
præferenda eſt d. *c. licet cauſam de probottonibus*, maximè præcedente titulo in in-
corporalibus *Felin. in c. ſi diligenti de præſcript. nu.* 4. *Maſcard. concl.* 1194. *nu* 15. *&
ſeq.* & quia in erectione dignitatis fuit conſtitutum, vt ſecundam vocem in Ca-
pitulo, & ſecundum ſtallum in Choro haberet, & abſente Primicerio, ſuum lo-
cum teneret, idcircò non eſſe deflectendum ab eo,quod eſt ſtatutum, dixit poſt
plures *Leoter. de re benef. quæſt* 33. *nu.* 31.
Nec facit, quod D. Marcellus aliquando legatur ſcriptus poſt Camerarium, quia
13 cum pluries reperiatur præceſſiſſe, & ante ſcriptum fuiſſe, fuit in eius facultate
præcedere, vel non præcedere *gloſ. in c. vt priuilegia in fine extra de priuileg.* quam
dicit ibi *Antonius de Butrio eſſe auream, Manriquez de præced. q.* 18. *nu.* 17. *poſt plures,
quos allegat*. Et D. Marcelli præceſſoris integerrimi bonitas per omnes teſtes pro-
bata, & illius facilitas, vt deciperetur, vt deponit R. D. Andreas Capellus, nam
cum eſſet Archipresbyter, & ſic in vltima dignitate, requiſitus ab eo, an vellet
conſentire, vt à dextris ſtaret, vno die id conceſſit, & ſi illi de agnatione Dul-
pha conqueſti non eſſent, ſimilem iniuriam ſibi fieri permiſiſſent, & patientia
eiuſdem moderno Decano non præiudicat *Gratian. in diſcept. forenſ. c.* 298. *nu.* 9.
dicens cum *Deciano* non poſſe præiudicare ſucceſſoribus, minuſq; tempus atten-
ditur, niſi à die, quo quis factus fuit maior *gloſ. & Doct. in c. Sacerdotes* 16. *q* 3.
Modernus ergo Decanus cum eſſet minor decimo ſeptimo anno tempore ingreſ-
14 ſus, ſtatim, quod cognouit, reclamauit, eiq; in omnem euentum competit reſti-
tutio in integrum *Oad. de reſtit. in integr. quæſt.* 19. *nu.* 36 *& quæſt.* 28. *nu.* 13 *per
text. in l. fin. C. ex quibus cauſis reſtitutio non eſt neceſſaria*, addita præſumpta igno-
rantia eorum, quæ à Prælatis mortuis geſta ſunt *Odd. d. quæſt.* 19. *nu.* 77. *verſ. in
contrarium, & num ſequentibus*, loquens etiam in maioribus vigintiquinque an-
nis, & tali caſu dari reſtitutionem etiam poſt quadraginta annos, præcedente
15 longiſſima diſputatione, fuit reſolutum *per conſilium Neapolitanum, & ſacram Ro-
tam Romanani*, & vt dixit de communiori atteſtando *Alex. Trentacinq. var. reſolut.
in tit. de reſtit. in integ. c.* 1. *nu.* 1. *verſ. ſecunda eſt opinio vſque ad finem, &* 3. *verſ. vi-
dete igitur.* Tolluntur etiam ex ſupraſcriptis ea, quæ dicuntur de conſuetudine
Cameratiorum, quia & ſi aliquo tempore fuiſſet legitimè probata, minimè va-
leret, minuſq; ſeruari deberet, quia potius eſſet appellanda vetuſtas erroris (ſi
plurium eſſet annorum) quam conſuetudo *c. nulla conſuetudo diſt.* 8. *vbi Nicolaus
Papa ſic ſcripſit mala conſuetudo, quæ non minus, quam pernicioſa corruptela vitanda eſt,
niſi citius radicitus euellatur in priuilegiorũ ius ab improbis aſſumitur, & incipiunt præ-
uaricationes, & præſumptiones eo celerrimè non compreſſæ pro legibus venerari; & Diuus*

Hu-

Digitized by Google

16 *Hieronymus ad Euagrium Epiſt.83.tomo* 2. dixit ſtulta eſt ambitio, qua minor nititur maiori præcedere, & poſt *Abbatem, Butr. & Imolam, Thobias Nonius conſ.72.nu.* 24. etiam ſi eſſet conſuetudo tanti remporis, cuius initij memoria non extaret, cum debeat eſſe conſuetudo rationabilis, & ſancta *Gail. obſer.31. lib. 2. verſ.* 4. & non valere, & eſſe corruptelam affirmat.

Nec poteſt conſuetudo antiqua ex erectione approbata per centum annos, in quibus probatur Decanos pro tempore præceſſiſſe, & Camerarios ad locum Canonicatus ſediſſe, tolli; eo magis, cum nedum ſit cõtra conuenta in erectione, & ac-
17 ceptatione, ſed nec ſit præſcripta *gloſ. in l.nemo §. temporalis ff. de reg. iur.* eo magis cum agatur in petitorio *Romanus ſing.43. & melius Cabal. dec. 77. nu. 7.* qui in terminis loquitur de Capitulo, ne poſſit allegare conſuetudinẽ, immo præſcriptionem, ſtante mala fide, cum erectio ſit facta de conſenſu Capituli, & Camerariorum *ead. Rota deciſ.265. nu.16.p.5 diuerſ.* dicens non valere conſuetudinem veritati, & ſtatutis Canonicis contraria, ſubiungens *nu.* 18. quod conſuetudo non poteſt habere plus auctoritatis, quam lex, ordo etiam naturalis dictat, quod maior minori præferatur *tex.eſt in cap.ordo 33.q 5.probat etiam tex.in l.vt gradatim ff.de muner. & honor.* & præcipuè toto tit. *C. vt dignitatum ordo obſeruetur lib. 12. vbi iur. conſ.in l.* 1. ſic loquitur, *ſi quis indebitum ſibi locum vſurpauerit, nulla ſe ignorantia defendat, ſitque plane ſacrilegij reus, qui diuina præcepta neglexerit.* ibiq; notant *Bart. Rebuff. Barulus*, & alij, qui in *l.ſequenti* dicunt non dari concurſum, quando dignitates non ſunt pares.

Nec faciunt tres teſtes examinati in vim remiſſorialium, nam vltra plures defectus in actis expreſſos non tractant, niſi de his, quæ pauco tempore viderunt, & de recenti, & agitur in petitorio. Vnde licet fuerit articulatum ſuper immemorabili ex parte Capituli, attamen non poſſunt probare, cum debeant teſtes immemorabilem probantes deponere ſe vidiſſe per quadraginta annos, & debẽt eſſe ætatis annorum quinquaginta quattuor, quales non ſunt duo ex eis, ſecundũ opin. *Sacræ Rotæ, de qua in deciſ.56. nu.3. par.7. diuerſ. & habetur per Cabal. deciſ.174.nu.1.*
18 vbi plures allegãtur, & eorum atteſtationes eliduntur per depoſitiones Illuſtriſs. DD. Bouij, Vrſij, & Bolognetti, & per probationes in contrariũ, addendo, quod cum depoſuerint D. Decanum non interuenire, nec habere vocem in Capitulo vti Decanum, ſed vti Canonicum, & contrarium conſtet ex erectione, & Cano-
19 nicatus Decanatui vnione, & conuincuntur etiam, quia in mandato facto die 24. Martij per Capitulum ad lites ciuiles, & criminales contra Dulphos, legitur adm. R. Priorem dediſſe votum licet in quarta dignitate, nec ſit Canonicus, eo quia omnes dignitates in Capitulo, etiam ſi non ſint Canonici, dant votum, vt deponit Illuſtriſs. Senator Bolognettus, qui ſolus erat Præpoſitus, & non Canonicus, & ideo in aliquo eis non eſſe credendum, dixit poſt plures *textus, & Doctores Alex.conſ.114.nu.7.lib.4.* addita minori ætate d. D. Decani, & litis pendentia de tempore, de quo deponit Sacriſta, de mandato Camerarij, Decano præcepiſſe ne accederet ad Chorum.

Et hæc ſunt veriſſima, &c.

Sequi-

Digitized by Google

Sequitur Reſponſum Perill. & Excellentiſs D. Pyrrhi Ponti I. C. Regien. in dicta Cauſa pro eodem Capitulo S. Petronij.

Duce Ieſu.

PErilluſtri, & Excellentiſs. ac Adm. R. D. Dulpho Inſignis Colleg. S. Petronij Bonon. Canonico prætendenti ſeſſionem, & vocem ſecundam in Capitulo, multa reſiſtunt.

Fundat enim ſe ſuper aſſertis litteris olim D. Floriano Dulpho ſeniori vſq; de anno 1503 conceſſis per olim Reuerendiſs. Naccium Epiſcopum Amerinum, qui ſe aſſeruit Locumtenentem Generalem D. Cardinalis Vrſini tunc (vt aſſeritur) Legati Bononiæ, quæ quidem litteræ nullo modo poſſunt ei ſuffragari.

Si quidem in omni humano actu debent tria concurrere poteſtas, voluntas, & debitus modus *Bald. conſ. 326. nu. 2. lib. 1. Socin. Iun. conſ 72. num. 12. lib. 1. Surd. conſ. 301. num. 29. Cyriac. contr. 128. num. 30. & contr. 284. num. 94.*

Sed in expeditione litterarum, de quibus agitur nullum ex iſtis adfuit, ergo &c.

Quoad poteſtatem, ſi ipſe Legatus eam non habebat remanet clariſſimum, quòd nec eius Vicarius, ſeu Locumtenens habuit, quia nemo plus iuris poteſt in aliũ transferre, quam ipſe habeat *l. 2. C. de pact. Rot. deciſ. 686. nu. 1. par. 2. recent. cum alijs relatis à Barboſ. axiom. 160 nu. 2.*

Fateor benè, quòd Legatus de Latere habet ampliſſimam auctoritatem, ſed in actibus ſpectantibus ad Epiſcopos, & Archiepiſcopos, vel alios ordinarios ſub ſua Legatione exiſtẽtes, reperio ſolum, quod habet omnẽ eorum Iuriſdictionem, adeo quòd cum eis concurrat, *c. Legato de off. Legat. l. ſi in aliquem, §. cum plenisſimum, vbi Bald. de off. Procurat. Roman. conſ. 361. Gamb. de off. & poteſtate Legati de Latere lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nominibus fol. mihi 27.*

Epiſcopus autem, non poteſt nouas dignitates erigere, ſed ſolum poteſt antiquas, veluti Archidiaconatum, vel Archipresbyteratum renouare cum conſenſu Capituli, vel conſentire Capitulo eas erigere volẽti, quia erigere nouas dignitates eſt de reſeruatis Pontifici, ità diſtinguit *Felyn.* videndus *in c. cũ acceſsiſſent nu. 14. de conſt.* & tradunt *gloſſ. in c. cum olim verbo concernimus, & ibi Imol. nu. 3. de conſuet. gloſſ. in verb. omnes in c. diſt. 22.* idem ſenſit *Dec. d. cap. cum acceſsiſſent nu. 38. de conſtit. Mandoſ. de ſignat. gratia tit. exactionis in 1. col. verſ. pro noua creatione, Rom. in l. Imperium nu. 2. ff. de Iuriſd. omn. Iud. Sbroz. lib. 2. q. 31. nu. 1. 2. Zerol. in praxi Epiſc. par. 1. verb. beneficia verſ. & dignitates pagina 36. Ricc. in prax. rerum Eccleſiaſticarum deciſ. 382. in prima edit. alias reſolut. 322. in 2. edit. Monet. de conſeruatoribus cap. 5. nu. 69. Fillinch. in qq. moralibus tract. 41. de benefic. cap. 3. nu. 141. Barboſ.* iſtos referens, & ſequens *de Canonic. & dignit. cap. 4. nu. 2.*

De iure autem communi, ſonant tãtum in dignitatem Archidiaconatus, & Archipresbyteratus, *Barboſ. d. tract. de Canonic. & dignitat. cap. 4. nu. 5.* vbi adducit *Aretin. conſ. 23. nu. 4. Federic. de Senis conſ. 80. nu. 2. verſ. conſiderantur ergo. Put. deciſ. 89. nu. 1.*

nu.1.lib.3.in correctis Pacian. de probat.lib.2. cap.27. nu.48.& 66. Tuſch.concl.685. nu.3. lit.A. Monet.de conſeruat. cap.5. nu.88.& 89. Rot.deciſ.326.nu.1.par.2.diuerſ.

Ergo nec Legatus, nec Epiſcopus poſſunt creare Decanatum tanquam dignitatem nouam.

Secundò, quando concederemus, quòd Legatus ob Excellentiam dignitatis cenſeretur à Papa habere hanc facultatem, adhuc tamen non eſſet extendenda, vt poſſet erigere dignitatem, dando illi priuilegia, quæ de iure communi dignitatibus nõ competunt, quia Legatus non poteſt ſtatuere contra ius *Gamb. de poteſt. Legat. de Lat. lib.3. in fin. num. 681. Calderin. conſ.457. alias 1. de Baptiſmate. Bald. conſ.320. nu.3.4. lib.4. Abb. conſ.1. col.2. circa fin. lib.2. Ant.de Butr.conſ.62. Crauet. conſ.103.nu.2. Non.conſ.56. nu.10.Grattan.cap.300. nu.50. Rot.deciſ.490.nu.7. par.1. recent.*

At de iure dignitates non habent vocem in Capitulo *Abb. in c.1. nu. 11. de elect. & in c.ſcriptum nu.4. de elect.Barboſ. de poteſt. Epiſc.tit.1. cap.3. nu.18.& de Canonic.& dignitatib. cap.37. nu.14.* ergò non poteſt eas creare cũ voce, & loco in Capitulo.

Tertiò pro concedenda voce in Capitulo fuit in d. litteris aſſignata præbenda Canonicalis dicto D. Dulpho, quod eſt peius, quia agebatur de tollendo, ſeu minuendo iure cæterorum Canonicorum, & ſic Tertij, quod nec ipſi Legato facere licet, *Calder. d.conſ.457. alias 1.de Baptiſm. circa fin. Crauet.conſ.103.nu.2. Abb.conſ. 77. col.2. lib. 2. Non. conſ. 56. nu.10. & ſeqq. Alex. conſ. 1. nu. 3. Roman. conſ 428. nu. 12.*

Quia tollere ius Tertij eſt reſeruatum ſoli Papæ, & hoc propter omnipotentiam ſuam, *c. cuncta c.per principalem 9.q.3. l.benè à Zenone C. de quadrien. præſcript. cap. cum venires cum cap.ſeq. 23. q. 8.* alias auctoritates congerit *Gamb. de off. & poteſt. Leg.de Latere lib.2. fol.mihi 41. col.1. verſ. ſolus Papa nu. 276.*

Quartò ſuper conceſſione dictæ præbendæ aliud formatur argumentum, ſcilicet quòd Epiſcopus Amerinus vniuit præbendam Decanatui, quæ vnio eſt de reſeruatis Epiſcopo, & conſequenter Legato *c. ſicut venire, & ibi Abb. nu. 3. & Socin. nu. 45. ext. de exceſſ. Prælat. Moedan. deciſ. 337. Put. deciſ. 1. de off. Vic. Sbroz. de off. Vic. lib.2. q.115. nu.4.* Ea vero, quæ ſunt ardua, & reſeruata non veniunt in generali mandato, *cap.2. vbi Doct. extra de off.Legat.* cum cæteris de quib. penes *Sbroz. vbi ſup. num.5.*

Quintò, quandò Legatus poſſet etiam concedere vocem, & locũ in Capitulo, adhuc tamen non potuiſſet hoc facere in præiuditium Camerarij, cui competebat ius etiam in concurſu cum dignitatibus; vlterius per talem conceſſionem fuiſſent inducta plura ſpecialia, Primò eſſet erecta dignitas noua; Secundò cum authoritate votandi; Tertiò cum præbenda canonicali, Quartò tollendo ius Camerario, multiplicatio igitur ſpecialiũ non tolleratur in iure *l.cum poſt §.gener.ff.de iur. dot. Menoch.conſ.336. nu.3. cum cæteris, de quibus apud Barboſ.axiom.211. nu.8.*

Nec eſt leue prçiudicium, quòd quis ammittat locum ſuum in præcedendo, imò obligatione quadam neceſſaria quiſq; illũ ſibi tueri debet, quia debitus cuiuſq; ordo in dignitatibus, & prælationibus fauore publico introductus eſt, vt dum quiſque ſuum locum conſequitur humana ſocietas, & concordia conſeruetur, quæ alias importuna quadam confuſione conturbaretur *cap. vlt. 89. diſtinct. Decian. conſ.7. nu.71. & 72. vol.3.*

Huiuſmodi enim prætenſiones non ſunt arrogantes, vel ambitioſæ, ſed ſunt neceſſariæ *Natt. conſ.638. nu.2.*

Et eas tendere ad bonos mores, & ad rationem vitæ politicæ probat *Pereg. conſ.84. nu.1. vol.1.*

Addit

Addit etiam *Petr.Gregor. in ſua Repub. lib.4. cap.10.nu.11.* tales gerentes aliquam dignitatem non debere pati eam imminui, aut contemni, ſed teneri illam conſeruare in ſuo gradu, quia alias dicerentur ignari ſui officij, & iniuriam inferrent ei, à quo poteſtatem haberent.

Et quòd iuſta, & laudabilis ſit contentio pro ſeruando ordine in præcedētijs, tradunt etiam *Menoch.conſ 51.nu.1.cum ſeqq. Bec.conſ.192.nu.1. Coſt.conſ.24.num.1. Fab.Turret.conſ.14.nu.1.vol.1.*

Vnde *Sanctus Hilarius*, cum acceſſiſſet ad Synodum conuocatam per Leonem Arrianum, nec videret ſibi vllum locum dari inter Epiſcopos, imò denegari, humi ſedere voluit inter ipſos, cui terra in altum miraculosè elata ſedem præbuit, vt ex *Conrado Halberſtadenſi, & Hermano Gigante* refert *Gratian. diſcept. forenſ. c. 284 num. 52.*

Adrianus IV. Summus Pontifex indignisſimè tulit, quòd Federicus Barbaroſſa Imperator literis ad eū miſſis ſcripſiſſet Federicus Adriano, & nō potius Adriano Federicus, vt recitat *Nauclerus in ſuis cronicis genera.39. ſub ann.1155.fol.839. cit.à Grat.d.diſcept.284.nu.42.*

Theodorus Epiſcopus Rauennas, cum à Clero ſuo in die Natiuitatis Domini non eſſet pro more ad Eccleſiam aſſociatus, tali indignitate ſtomachatus, re deliberata cum Exarcho, Rauennatenſem Eccleſiam Romanæ Sedi ſubiecit, à qua pridem deſciuerat *Blond.lib 9.decad.1.fol.131.in impreſsione Baſilien.an.1559. Gratian.vbi ſupra num.43.*

Quinti Fabij Maximi filius, dum Conſul eſſet, iuſſit Patrem ad ſe venientem equo deſcendere; cui Pater dixit: *Nolui ante iuſſum tuum deſcendere, non vt imperiū tuum contemnerem, ſed vt experirer an ſcires Conſulem agere*, vt apud *Valer. Maxim. lib.2. exemplo 9. Gratian.d.diſcept.284.num.44.*

Sicuti autem laude ſunt digni, qui iuris proprij, & humanæ ſocietatis conſeruandæ gratia prælatiorem quærunt, ita è conuerſo damnandi, & reprehendendi ſunt, qui ambitu, & ſuperbia prima loca vſurpare conantur, de quibus meminit Saluator noſter *Matth.cap.23.* & obſeruat *Menoch.conſ.51 ſub num.4.& 5. Turret. d.conſ.14.num.4.vol.1. Gratian.d.diſcept.284.num 33.*

Non me latet ex prædictis reditam fuiſſe prolexiorem hanc informationem, & ea potuiſſe omitti, ſed exempla mihi viſa ſunt adeo pulchra, vt voluerim imitari viros magni nominis, qui ſimiliter in propoſito prælationis hæc retulerunt. *Cyriacus* enim in *contr. 201. à nu.19. & ſeq. ad 29.* hæc deſcripſit à *Gratiano* vbi ſupra, & propterea mihi ignoſcendum eſt, ſi vtriuſque viri veſtigia ſequendo, voluit itidem ea hic inſerere pro oſtendendo præcipuè ad noſtrum propoſitum, quòd tollere Camerario ſuam prælationem, fuit res maximi momenti, & agebatur de eius notabili præiudicio.

Nec dicatur Camerarium nō eſſe dignitatem, quia nec Decanus eſt nomen dignitatis, vt ex *Tuſch. Gratian. Monet. & Abb.* declarat *Barboſ. de Canonic. & dignitatib. cap. 4.num.31.*

Et tunc demum Decanatus eſt dignitas ſi habeat iuriſdictionem *Barboſ. vbi ſupra, & d.num.31.*

Sed pari ratione cum Camerarius habeat iuriſdictionem eſt dignitas *Abb. in c. de multa nu.21. de prabend. & ibi Io.de Imol ſub nu.39. Butr nu.24* Idem ſenſit *Archidiac.in c.1. nu.2. de conſuet. lib.6.* vbi etiam *Anchar.nu.6.& Gemin. num.7.* additur *Pacian.de probat.lib.2.cap.27.nu.7. Monet.de conſeruatorib.cap.5.nu.84.*

Dignitas enim dicitur, vbi eſt iuriſdictio *Franc. Aretin. conſ.* 23. *num.* 1. *Boer. deciſ.* 286. *nu.* 2. *Caua cr. deciſ.* 649. *nu.* 7.

Sextò, etiam ſi Legatus poſſet hæc omnia, non tamen inde inferrendum eſſet, quòd eius Vicarius illa poſſet, nam in ſpecie Vicarius (qui ſine dubio nil differt à Locumtenente) non poteſt erigere dignitates in Eccleſia, vt ex *Felyn. in d. cap. cum acceſſiſſent nu.* 15. *Dec nu.* 9. *de conſtu. Ferret. conſ.* 327. *nu.* 4. *Sbroz. lib.* 2. *q.* 31. *nu.* 4. *&* 5. *tradit. Barboſ. de off. & poteſt. Epiſc. allegat.* 54. *nu* 80. *par.* 3.

Septimò, & multò minus Locumtenens, ſeu Vicarius potuit erigere hanc dignitatem, reſeruando ius patronatus ad fauorem nobilium iſtorum de Dulphis, quod procedit, etiam ſi agatur de iure patronatus ex fundatione, & dotatione, *Barboſ. de off. & poteſtate Epiſcopi d. allegat.* 54. *nu.* 74. vbi adducit *Hieronym. de Mont. q.* 22. *nu.* 8. *&* 25. *& praxis Epiſc. d. verbo Vicarius,* §. 13. *Venian. in praxi iuris patron. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 24. *in prima editione alias lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 10. *Sbroz. lib.* 2. *q* 31. *Gratian. cap.* 303. *nu.* 12. *Nicol. Garc. cap.* 9. *nu.* 43. *Rot. deciſ.* 576. *par.* 1. *& deciſ.* 237. *nu.* 5. *& deciſ.* 252. *nu.* 1. *par.* 2. *recent. Addo Borell conſ.* 25. *nu.* 11. *vol.* 1.

Octauò, Principaliter opponitur non conſtare, quòd Epiſcopus iſte Amerinus fuerit Vicarius, ſeu Locumtenens Legati, & paria ſunt non eſſe, vel eſſe, & non apparere *l. Dub ſunt Titij ff. de teſtam. Iodoch. in Enchiridion parium in verb. eſſe ſine probat. Sard. deciſ.* 149. *nu.* 2. *Rot. deciſ.* 167. *nu.* 35. *par.* 1. *recent.* cum alijs de quibus apud *Barboſ. axiom.* 174 *nu.* 9.

Nonò, accedendo magis ad terminos noſtros, debet conſtare, quòd Iudex habuerit Iuriſdictionem *Canoniſt. in c. ſuper de off. delegat. Felyn. in c. ſuper literis de reſcript. & in c. ſuborta de re Iudic.*

Et ad exercitium Iuriſdictionis requiritur præſentatio literarum originalium, vel alias authenticarum *Abb. in cap. cum in iure peritus nu.* 6 *vbi etiam Felin. nu.* 8. 9. *de off. delegat. Gomez. in c. ſtatutum nu.* 60. *de reſcript. in* 6. infinitas deciſiones refert, *Garc. in tract. de benef. par.* 6. *cap.* 2. *nu.* 16. *cum pluribus ſeqq.*

Decimò, in terminis de Vicario apparere debet de illius deputatione per literas patentes teſtibus munitas, *Rebuff. in prax. tit. de Vicario Epiſcopi nu.* 8. *&* 13. *Vgolin. de poteſt. Epiſc. cap.* 4. §. 8. *nu.* 5. *Barboſ.* hos ſequens *in tract. de aud. Epiſcopi d. allegat.* 54. *ſub nu.* 54.

Vndecimò, id ſic verum eſt, vt non ſit ſtandum aſſertioni d. Epiſcopi, quòd haberet hanc facultatem à Legato, nam licet ipſi Legato ſine literis credatur, tamē iſtud eſt in eo quid ſpeciale ob eminentiam Dignitatis *Lap. allegat.* 15. *& alleg.* 33. *& allegat.* 39. *Bart. in l.* 1. *C. de mandat. Princip. Anchar. in clem.* 1. *de probat. Rot. deciſ.* 176. *in antiq.* cum alijs de quibus apud *Gambar. de off. & poteſt. Legati de Latere lib.* 1. *tit. qualiter legat. gerere ſe debeat. cum Prouinciam eſt ingreſſus fol. mihi* 9. *col.* 1. *verſ. fallit in Cardinale,* & quod ſit ſpeciale in Legato tradunt *Felyn. in c. cū in iure in* 5. *col. de off. deleg. Gamb. vbi ſupra fol.* 9. *col.* 2. *verſ. ad quæ omnia reſpondetur.*

Secus in inferioribus, quibus de ſua auctoritate nil creditur, ſed debet conſtare illam fuiſſe conceſſam ab eo, qui poterat eam dare *Federic. de Sen. conſ.* 251. *num.* 1. *Angel. conſ.* 217. *num.* 7 *Angel. Aret. conſ.* 137. *nu.* 7. *Signorol. Homod. conſ.* 36. *num.* 6. *Bald. in conſ.* 402. *nu.* 3. *lib.* 1. *Dec. in c. quæ in Eccleſiarum num.* 130. *verſ. non obſtat, quod præſumitur, de conſtitut. Iaſ. in l.* 1. *num.* 60. *vbi Purpurat. num.* 547. *ff de off. eius Alciat. præſumpt.* 9. *reg.* 3. *nu.* 27. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 76. *num.* 4. *Gab. conſ.* 40. *num.* 16. *&* 17. *lib.* 1. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 529. *num.* 36. *& ſeq.*

Duo-

Digitized by Google

Duodecimò, videtur poſſe colligi ex informatione D. Dulphi, quòd re vera Epiſcopus Amerinus non habebat ſuppoſitam auctoritatem, quia allegatur quædam conceſſio *Alexandri Sexti*, & tamen non producitur, vndè licet de illa non ſit habenda ratio, cum quod non eſt in actis cenſeatur eſſe extra Mundum *Rot. deciſ. 404. ſub nu. 1. par. 1. recent. Beltramin. ad Ludouiſ deciſ. 224. ſub num. 6.*

Tamen in quantum poteſt recognoſci ex verbis in dicta informatione relatis fuit conceſſa à dicto Epiſcopo facultas reformandi, addendi, & diſponendi in d. Eccleſia ſecundum libitum ſuum, quę conceſſio cum ſit generalis non extenditur ad præiuditium Tertij, nec ad actus contra ius, vt ſupra, & infra dicitur.

At in omnem caſum Epiſcopus Amerinus non fecit erectionem auctoritate Pontificia, ſed auctoritate Legati, de qua non apparet, vnde intrat commodè regula, quòd potui nolui, quòd volui adimplere nequiui, *l. multum intereſt, vbi gloſſ. in verbo potes, C. ſi quis alter, vel ſibi Cyriac. controuerſ. 548. num. 47. Surd. conſ. 250. num. 36.*

Quando enim quis habet plures poteſtates actus non ſuſtinetur ex poteſtate, qua vſus non eſt *Roman. conſ. 446. num. 6. Grattan. deciſ. 149. num. 38. Rot. deciſ. 262. nu. 1. par. 2. recent.* quos refert, & ſequitur *Cyriac. contr. 275. num. 32. & contr. 319. nu. 45. & contr. 284. num. 13.*

Decimotertiò, dicimus concurrere præſumptiones excluſiuas huius facultatis, nam Legatus non tenetur deputare Vicarium, ſed eſt de conſilio, quòd illum deputet pro expediendis leuioribus, & pro reddendo iure ad inſtar proconſulis, *Gamb. de poteſt. Legat. de Latere lib. 1. tit. qualiter Legatus ſe gerat nu. 27. fol. mihi 10. col. 2. verſ. honeſtius tamen facit Legatus.* Ergo non eſt credendum, quòd Legatus demandauerit grauiora.

Decimoquartò, dictum fuit ius erigendi nouas dignitates eſſe de reſeruatis Pontifici, & propterea non poteſt Legatus habere hanc facultatem, niſi de iure ſpeciali ex eo fortè, quia factum Legati cenſetur factum Papæ, ergo in generali facultate per Legatum d. Epiſcopo conceſſa non potuit venire ius dictam erectionem faciendi, exemplo Vicarij, in cuius mandato generali de conferendo beneficia non veniunt, quæ Epiſcopus iure ſpeciali conferre poteſt, vt ex *Azor.* & alijs probat *Barboſ. de off. & poteſt. Epiſcop. d. allegat. 54. num. 62.*

Decimoquintò, diximus ſupra, quòd Legatus non potuiſſet facere hanc erectionem cum præiuditio tertij, ſed quando etiam id ei licuiſſet, non tamen credendum eſt hanc facultatem tribuiſſe eius Vicario, cum in omni conceſſione, reſcripto, & actu cenſeatur ſemper in eſſe clauſula ſine præiudicio iuris tertij *Menoch. conſ. 133. num. 21. Dec. conſ. 11. nu. 4. Sarnen. in reg. de iur. quæſito non tollendo q. 1. in princ. Seraph. deciſ. 398. nu. 18. Rota deciſ. 226. nu. 1. par. 1. recent.* cum alijs relatis à *Barboſ. in tract. de clauſulis clauſ. 97. num. 1. 2.*

Decimoſextò, ſimiliter negauimus Legatum poſſe actum facere contra ius, & oſtendimus eſſe contra ius erigere Decanatum ea forma, qua erexit Epiſcopus Amerinus, ſed quando id permiſſum eſſet Legato non tamen per generale mandatum cenſeretur idem conceſſum eius Vicario; quia in fortioribus ſi Princeps aliquid mandat, vel reſcribit debet intelligi ſemper mandaſſe ſecundum ius, adeo quòd facienda ſit interpretatio, quæ mandatum, & conceſſionem reducat ad formam iuris, & non comprehendat extraordinaria, *l. Seio, §. Medico vbi Bart. ff. de ann. Legat. Riminald. Iun. conſ. 481. num. 82.*

Imò Princeps præſumitur male informatus, vbi mandat aliquid contra ius *Bardell.*

conſ.111.nu.49. Cyriac.contr.33.nu.12. vbi ſubdit non præſumi Principem velle aliquid, quod ſit contra ius *Iaſ.in l.reſcripta num.1.C.de precib.Imperat.off.*

Et ob id mandat Imperator, quòd ſi quandoq; contingat ipſum reſcribere, vel ordinare contra ius Iudices non pareant *Cyriac.vbi ſupra nu.14.*

Si ergo Princeps ipſe cenſetur non ordinare contra ius, multò magis præſumitur idem de Legato.

Nec veniunt in generali mandato ea, quæ Princeps ſolet cum difficultate concedere, prout eſt præiudicare Tertio, & facere actum contra ius *Monach.in c.1.nu.1. Bald.in c.naturales in fin.ſi de feud.fuerit controuerſ.Crauet.conſ.387.ſub num.13.Rimenald.Sen.conſ.204.nu.10.Caphal.conſ.754.num.23. Cyriac.contr.219.nu.18.*

Decimoſeptimò, conſtat literas prædictas non obſeruari, & non fuiſſe obſeruatas per annos circiter 35. proximè lapſos, imò pro d. tempore fuiſſe obſeruatum contrarium, & propterea quemadmodum poſſet præſumi mandatũ in antiquis, ſi concurreret obſeruantia diuturna, & continua *Alex.conſ.1.lib.4.Crauet.de antiq.temp.p.2.verſ.ex præmiſſis nu.67. Natt.conſ.526.num.13.lib.1. Maſcard.concl.1007.num.53.*

Ita è conuerſo debet præſumi non adfuiſſe tale mandatum per obſeruantiam contrariam, vt idem operetur propoſitum in propoſito, quòd oppoſitum in oppoſito *l.Iulianus, §.ſi venditor, & §.ſi Procurator ff.de act.empt. Dec.conſ.382.num.5.Maſcard.concl.815.num.8.Surd.conſ.310.nu.12.* cum alijs relatis à *Barboſ.axiom.171.num.1.*

Decimo octauò, augetur præcedens argumentum, quia prædictus D. Florianus ſenior nunquam fuit in poſſeſſione vocis, & loci prætenſi in Capitulo, quod quidem veriſimiliter accidit, quia Capitulum agnouit ex poſt non fuiſſe admittendum, tanquam carentem legitima probatione, & non eſſe ſtandum aſſertæ admiſſioni iam per Capitulum inconſultò factæ.

Decimononò, prætendit D.Dulphus, quòd nonnulli eius anteceſſores fuerint antiquitus in quaſi poſſeſſione vocis, & loci in Capitulo, & hoc deducit ex ordine ſcripturæ contento in pluribus Inſtrumẽtis, quæ exhibuit, ad tradita per *Cantelor.de Præcd.q.1.nu.6.* cui quidem prætenſioni multa poſſent obijci, tamen, quia Capitulum ſe fundat ſuper eodem genere probationis, pro nunc trãſibimus cum ſuppoſito D. Dulphi, ſed retorquendo dicimus, quòd ex facilitate, qua vſi fuerunt anteceſſores prædicti in patiendo, quòd Camerarius ſe redintegrauerit ad ius, de quo agitur, debet argui, quod cognouerunt non poſſe facere fundamentum ſuper dd. litteris ex cauſa prædicta, & non fouere bonum ius, alias veriſimiliter voluiſſent tueri ſuam poſſeſſionem, & titulum, & non iactare ſuum contra regulam *l.cum de indebito, ff de prob. Barboſ.axiom.112.nu.1.*

Vigeſimò, quando Epiſcopus Amerinus habuiſſet facultatem à Legato erigendi dignitatem, non tamen potuiſſet illam erigere cum iuriſdictione, quia nec Legatus ipſe potuiſſet dare iuriſdictionem, vtpotè quæ à ſolo Principe cõcedi poteſt in tantum, quòd minimum, quid iuriſdictionis nõ poteſt haberi, niſi à Principe *Abb.conſ.6.nu.2.lib.2.Tuſch.concl.543.num.34.litt.l.*

Ad illum enim ſpectat conſtituere Magiſtratus, cum ſit fons omnis iuriſdictionis *Angel.in rub.ff.de iuriſd.omnium Iudic.num.2.Marant.de ordine iudic.par.4.diſtinct.5.nu.3. Heig.quæſt.9.num.18.par.1. Abb.conſ.82.nu.4.lib.1.*

Et non ſolum prædicta procedunt in iuriſdictione contẽtioſa, ſed etiam in voluntaria, ſi quidem ius creãdi notarios, qui dicuntur habere voluntariã iuriſdictionẽ

per-

pertinet ad ſolum Principem, vel cui hoc ipſe conceſſit *Innoc.in c.cum P.Tabellio nu.1.de fid.inſtrum.Iaſ.in l.Imperium nu.28.de iuriſd. omnium Iud.Crauet. conſ. 338. num.2.*

Imò concedere Iuriſdictionem numeratur inter maiora Regalia Principis, *Zaſ. in Epit.feud.par.5.nu.14. Caſtald.in tract.de Imperat. q.110.Caſ.17.Ferrar.Montan.de feud.lib.5.cap.7. Sonsbech.de feud.par.8.nu.19. Sixtin.de regalib.lib.1.cap.2.nu.33. 34. & 35.*

In conceſſione autem etiam generaliſſima non continentur regalia, *Rol.à Val.conſ.2. nu.103. vol.2. Boer.deciſ.50 nu.13. Pruckman.ad Rub.quæ ſint regalia cap.5.num.15. Claud.Seyſſel.tit.qui feud.dare poſſ par.1.verſ.vnde verum eſt, Sixtin. de regalibus lib.1. cap.5. nu.80. & ſeq.*

Vigeſimoprimò, & quando Papa conceſſiſſet Legato ius creandi officium, ſeu dignitatem cum iuriſdictione, id non diceretur competere Legato iure Magiſtratus (cum vt dictum eſt) ſit de reſeruatis Principi, ſed ex iure priuilegij, quo caſu Legatus non potuiſſet hanc facultatem delegare ſuo Locumtenenti, *DD. in l.1. ff. de off.eius, cui mandat. Fachin.contr.iur.lib.12.cap.95.nu.1.*

Licet enim delegatus Principis poſſit ſubdelegare *l.a Iudice C.de Iud. Bald.in l.geſta C.de re iudic. Alex.& alij in d.l.1.ff de off.eius.*

Tamen ſi Princeps delegat vnum de ſibi reſeruatis, ille delegatus non poterit ſubdelegare *Bolognet.in d.l.1 nu.48.ff.de off.eius. Crot. in l.Gallus §.& quid ſi tantum nu. 145.ff. de lib.& poſth. add.ad Afflict. in conſtit.Neapol.lib.1.rub.77.nu.6. lit. A.* cum cæteris adductis à *Sixtin.de regalib.lib.1.cap.4.nu.110.*

Vigeſimoſecundò, aggrediendo ſecundum requiſitum neceſſarium, nempè intentionem, ſeu voluntatem, dicimus Epiſcopum Amerinum non habuiſſe voluntatem erigendi dictam dignitatem, niſi cum ſuppoſito, quod cōcurriſſet expreſſus conſenſus Capituli, vt conſtat in diſpoſitiua dictarum literarum ibi. *Vnam dignitatem in dicta Eccleſia, quæ inibi poſt Primiceriatum prima immediatè exiſtat, & Decanatus eiuſdem Eccleſiæ nuncupetur de dilectorum nobis in Chriſto Capituli dictæ Eccleſiæ expreſſo conſenſu, &c. tenore præſentium erigimus, & inſtituimus, &c.* & inferius, *ac de conſenſu eorumdem Capituli eadem auctoritate ſtatuimus, & ordinamus.*

Illa enim verba *de expreſſo Capituli conſenſu*, denotant cauſam, & quidem immediatam, & proximam propter vim illius dictionis (*de*) vt probatur in *l.1.§.fin.ff.de Incend.Ruin.& Naufrag Anchar.quæſt.69.n.2.& 6.par.1.Mantic.de coniect.vlt.vol.lib.11 tit.12.nu.17.Grattan. deciſ.141.nu.7.* alios latè congerit *Barboſ.dict 76.nu.2.*

Cum autem Capitulum non præſtitiſſet conſenſum, ſequitur, quòd concedens motus fuit ex falſa cauſa, quæ omnem actum infringit *l.ſi per errorem, ff.de Iuriſd.omn. Iudic.l.qui teſtam.ff.de excuſat.tutor. Alex.conſ.89.num.12.& 14 vol.2.Ruin.conſ.137. nu.11.vol.3.Pariſ.conſ.12.ſub nu.101.vol.2.Decian.conſ.2.nu.37.vol.2. latè Menoch. conſ.9.nu.40* quos deſumpſi à *Cyriac.cont.303.nu.67.*

Nec eſt verum in facto, quòd D. Florianus dixerit velle erigere Decanatum cum conſenſu futuro, & non dixerit habere expreſſum conſenſum Capituli, quia reſpondetur ipſum ſupplicaſſe concedi ſibi Decanatum cum modis, conditionib. & ordinationibus infraſcriptis, vnde negari non poteſt, quin illa verba expreſſo Capituli conſenſu ſint verba ſupplicantis propter relationem quam facit ad interiora, quæ ideo cenſetur ineſſe in precibus, cum omnibus ſuis qualitatibus *l.Aſſe toto ff.de hæredib.inſtituen.l.iſta ſcripſi ro ff.de cond. & demonſt.Menoc.conſ.1. nu. 83.Surd.conſ.105.num.30.Rot.deciſ.35.nu.6.par.1. recent. latè Barboſ. axiom. 201. num.1.*

Vigeſimotertio, aliud fundamentum ex antedicto ſuccedit, quòd ſcilicet dictæ preces ſint obreptitiæ, quæ propterea reddunt gratiam ipſo Iure nullam *c. cum ad aures de reſcript. c. ſi de motu proprio de præbendis in 6. Felyn. in c. ad audientiam li. 2. num. 22. de reſcript. Soc. ſen. conſ. 169. num. 1 Caſtrenſ. conſ. 369. num. 3. lib. 2. Cyriac. contr. 525. num. 45. Caſſador. deciſ. 3. num. 4. de penſionibus. Ludouiſ. deciſ. 450. num. 1. Rot. deciſ. 297. num. 8. par. 5. diuerſ. Cyriac. contr. 160. num. 23.*

Vigeſimoquarto, dubium non eſt, quin Epiſcopus Amerinus difficilius fuiſſet conceſſurus gratiam, ſi ei expreſſum fuiſſet Camerarium præcedere dignitates, & habere Iuriſdictionem in defectu Primicerij, quo caſu gratia dicitur ſubreptitia, *Cyriac. d. contr. 160. num. 21.*

Eſt autem certum in Iure, quòd obreptio, & defectus intentionis æquiparantur, *Seraph. deciſ. 398. num. 2. & ſeqq.*

Et data ſubreptione, vel obreptione dicitur probatum deficere voluntatem cōcedentis, *Decian. conſ. 38. num. 30. vol. 3. Cyriac. d. contr. 160. nu. 24. & ſeq.* ergo, &c.

Vigeſimoquinto, non benè tollit dictum obiectum de omiſſa mentione Camerarij allegare, quòd adſunt clauſulæ irritantes, & quòd non eſt facienda mentio de aliquo in gratijs de ſui natura præiuditialibus, in quibus non requiritur formalis derogatio, ex quo Princeps intelligit velle cum præiuditio Iuris Tertij poſſe verificari ex *Rot. deciſ. 48. num. 1. & ſeq. & deciſ. 174. num. 2. par. 1. in recent. & ex Seraph. in deciſ. 762. n. 4. ad fin. & deciſ. 1445. nu. 2. Ferentil. ad Burat. dec. 576. nu. 13.*

Quia omiſſis multis reſponſionibus, quæ dari poſſent, hæc pro nunc ſufficiant, quòd concluſio poſſet forſan procedere, quando verſaremur in gratia Principis, ſed in gratia conceſſa ab inferiore nullam auctoritatem (quæ appareat) habente, non video applicationem.

Vigeſimoſexto, tranſeundo ad legitimum modum dico, quòd ſi Vicarius ille habuiſſet prætenſam facultatem, adhuc tamen debebat fieri erectio à Capitulo cum conſenſu d. Vicarij, qui illum præſtare debebat in ipſo actu, non autem ſeparatim, & ex interuallo, nam magiſtralis diſtinctio in hac materia à Doctoribus datur, quòd, vel conſenſus adhibendus eſt in acto propter præiuditium conſentire debentis, & tunc conſenſus poteſt quandoque accedere, aut vero adhibendus eſt ad integrandam perſonā, vel actum, vt in caſu noſtro, & tunc debet interuenire in eodem actu, & ex interuallo præſtitus nil operatur, *Gozzad. conſ. 2. nu. 2. lib. 1. Tuſc. concluſ. 755. nu. 8. etiam 24. lit. C. Abb. q. 5. col. 7. verſ. & præſuppoſito Ber. conſ. 124. num. 23. lib. 1. Tiraquel. de legib. conn. gloſ. 6. num. 1. & 2.* cum alijs adductis à *Lambertengh. de contract. eorum gloſſ. 7. verb. conſenſus nu. 31.*

Sed in terminis, & in indiuiduo, quòd in erectione Decanatus neceſſarius fuerit conſenſus ſimultaneus Capituli, & Epiſcopi, nec ſatis fuerit illum ſeparatim concurrere aſſero, auctoritatem *Rot. Rom.* omnino videndam *apud Mantic. deciſ. 114. num. 5.* vbi concluditur non conſtare de Decanatu, non obſtante, quòd à Capitulo eſſet conſtituta talis dignitas, quia conſenſus Epiſcopi nō in ipſo actu, ſed ex poſt interuenerat, & allegat in argum. *l. obligari §. tutor. ff. de auct. Tut. & Dec. in d. cap. cum accesſiſſent num. 38. de conſtit.*

Vigeſimoſeptimò, quandò etiam in eodem actu interueniſſet conſenſus Superioris, & Capituli, tamen opportebat, quòd omnes de Capitulo conſentirent nemine diſcrepante, nām licet regulariter factum à maiori parte Capituli teneat, tamen fallit vbi agitur de admittendo ad vocem in Capitulo vnum extraneum, quia vnus ſolus impedit voluntatem aliorum ſecundum *Compoſtell. in c. ſcriptum,* quem poſt alios refert, & ſequitur *Abb.* dicens eſſe notabile verbum, & *Ludouiſ.*

Rom.

Rom. in ſingul. 407. incipiente, quia heri; intereſt enim cuiuslibet, ne Forinſeci admittantur, cum ex hoc diminuatur cuiuſq; poteſtas, hæc ſunt formalia verba *Felini* omnino videndi in allegato *cap. cum omnes ſub num. 18. verſ. tertio fallit de conſtit.*

Vigeſimo octauò, licet deberem eſſe contentus de ſola antedicta limitatione, quæ punctualis eſt tamen ex abundanti libet addere, quòd omnes de Capitulo debent conſentire in actu mere voluntario, prout fuit admiſſio d. D. Dulphi, præſertim quandò poteſt doceri de irrationabilitate actus geſti à maiori parte, ita *Felyn.* vidend. in *d. cap. cum omnes ſub num 17. in fin.*

Irrationabilitas autem in noſtro caſu eſt patens, tum, quia admiſſus fuit D. Dulphus ſine aliqua cognitione de poteſtate Epiſcopi Amerini, tum quia fuit contra ius, vt non habens præbendam haberet vocem in Capitulo, tum quia fuit in præiuditium Camerariorum ius, & iuriſdictionem habentium à conſtitutionibus Capitularibus, ergo, &c.

Vigeſimonono, ſuccedit aliud optimum fundamentum, pro quo affero ſimiliter pulcherrimam doctrinam in puncto, quòd dum tractaretur de faciendo conſtitutionem contra particularem perſonam, nempè contra Camerarium, ei præferendo Decanum conſenſus omnium erat neceſſarius *Felyn. in dicto cap. cum omnes ſub eodem nu. 18. verſ. 10. fallit*, omninò videndus.

Trigeſimò, alio etiam medio probatur, quòd dictæ literæ ſunt nullæ propter defectum conſenſus, nam Epiſcopus Amerinus erexit Decanatum ſub vna forma, nempè cum præbenda canonicali, & Capitulum conſenſit ſub alia, ſcilicet ſine præbenda, & ſic non poteſt dici, quòd Capitulum conſenſerit actui d. Epiſcopi, nec Epiſcopus conſenſerit actui Capituli, cum inter ſe diſcrepent, & diſcrepantia ſit in ſubſtantialibus, nam Epiſcopus ſciens, quòd de iure dignitates non habent vocem, nec locũ in Capitulo, niſi habeant præbendam conceſſit vocem, & locum cum iſto iuris requiſito neceſſario, quo ceſſante non poteſt conſeri aliquid conceſſiſſe, quia conceſſio (vt dixi) fuiſſet contra ius, adeo quòd credendum eſt adieciſſe in reſcripto præbendam pro forma neceſſaria, qua non ſeruata actus ipſo iure nullus eſt, *l. cum hi, § ſi prætor, ff. de tranſact. l. non dubium, C. de legib. Surd. conſ. 311. nu. 75. Cyriac. contr. 62. num. 48.*

Trigeſimoprimò, quandò ex literis prædictis fuiſſet acquiſitum D. Dulphio ius præcedentiæ, illud idem potuit conſuetudine tolli, prout ſublatum eſt, & quidem in materia præcedentiæ ſpectatur potiſſimum conſuetudo, per quam ſignatur locus ſedendi, eundi, & ſtandi *Bucl. ol. de Canonic. & dignitatib. cap. 4. in Salgad. de poteſt. Reg. tom. 1. par. 2. cap. 9. nu. 18. in fin.* addo, *add. ad Rot. Roman. apud Buran. decrſ. 903.* vbi allegat *Rotam, in Seguntina præcedentiæ 22. Iunij 1609. coram Eminentiſſ. Card. Panfilio, & in eadem 8. Martij 1613. coram Vbaldo*; & dicit hoc procedere, etiam ſi conſuetudo iuri repugnet ex *Menoch. conſ. 9. num. 51. Bondonſ. decrſ. 124. num. 2. & 4. Cantelor. de Præcedent. nu. 6. Seraph. decrſ. 964. nu. 1.*

Ad introducendam verò conſuetudinem, quę non ſit contra ius ſufficiunt decem anni *Abb. in c. cum ſint homines num. 6. de decim. Achil. decrſ. 5. nu. 3. de decim. Put. decrſ. 150. nu. 5. lib. 1. Rot. decrſ. 163. par. 2. diuerſ. Cardinal. Caualer. decrſ. 167. nu. 2.*

In noſtro autem caſu conſuetudo, quòd Camerarius habeat ſecundam, & locum in Capitulo cum ſit Canonicus, & præbenda Canonicali potiatur, nedum non eſt contra ius, imò ſecundum ius, ſed benè eſt contra ius, quòd Decanus ſine præbenda habeat vocem, & locum in Capitulo, vt latè ſuperius probatum fuit.

Trigeſimoſecundò, nõ ſunt attendendæ dictæ literæ, licet elapſum fuerit antiquiſ- ſimum

Digitized by Google

ſimum tempus, quia quicquid eſſet, quando D. Dulphus probaſſet poſſeſſionem immemorabilis temporis, quò caſu poſſet præſumi habere ius ex legitimò priuilegio, vel omnem alium meliorem titulum, *Rot. deciſ. 152. nu. 10. part. 3. diuerſ. & deciſ. 312. nu. 2. part. 1. recent. Burat. deciſ. 875. nu. 7. & deciſ. 242. nu. 2.*

Tamen ſecus eſt, dum non probata poſſeſſione produxit titulum, qui ſit (vt ſupra probaui) illegitimus, & inualidus, cum certiſſima ſit iuris concluſio melius eſſe nõ producere aliquem titulum, quam exhibere infectum, *Innoc. in c. dudum de decim. Felyn. in c. cum ordinem de reſcript. col. 2. Bellam. deciſ. 393. nu. 1. & conſ. 10. nu. 20. verſ. præterea dico, Creſcent. deciſ. vlt. de probat. Rot. deciſ. 218. nu. 3. par. 6. diuerſ.*

Et propterea cauendum eſt in practica, ne allegans præſcriptionem ex poſſeſſione temporis immemorabilis adducat aliquem titulum, quia ſi adduceret, & appareret illum eſſe putatiuum, vel inualidum detegeretur mala fides, & nulla præſcriptio talis temporis iuuaret *Butr. in c. peruenit de cenſib. Caſtrenſ. conſ. 423. col. 1. in fin. lib. 2. Crauet. conſ. 290. col. 5. ad fin. verſ. ſecundo reſpondeo, quod etiam ceſſante nu. 6. Paris. conſ. 27. nu. 119. & 137. lib. 2. Menoch. de retinenda poſſeſſ. remed. 3. nu. 639. Caputaq. deciſ. 304. nu. 1. lib. 3. Grattian. hos referens cap. 441. nu. 18.*

Imo licet regulariter titulus coloratus ſufficiat ad præſcribendum, tamen quando proceſſit ab eo, qui non habet poteſtatem non poteſt ſufficere ad præſcribendum, quia nequit dici coloratus *Lap. allegat. 16. nu. 2. Ferret. conſ. 1. nu. 5. Bertrand. conſ. 2. nu. 21. lib. 3. par. 1. Mandoſ. ad regul. 16. quæſt. 27. Guid. Pap. deciſ. 85. in princ. nu. 3. Caſſador. deciſ. 9. nu. 3. quibus* adheret *Grattian d. cap. 441. nu. 19.*

Trigeſimotertiò, non eſt facienda vis ſuper allegata reintegratione, quia D. Dulphus expreſsè in ſua informatione declarauit velle inſiſtere in petitorio, ſed ſic eſt, quod remedium reintegrandæ eſt verè poſſeſſorium, & non petitorium, vt declarat *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. nu. 4. & ſeqq.* ergo &c.

Præterea Camerarij erant prius in quaſi poſſeſſione, & habebant titulum, & iuriſdictionem ex conſtitutionibus Capitularibus, ergò ipſi eſſent reintegrandi, quatenus D. Dulphius eſſet de præſenti (prout non eſt in poſſeſſione) ad quod faciunt concluſiones per D. Dulphum allegatę circa reintegrandum antiquiorem poſſeſſorem, & circa præſumendam clandeſtinitatem, & vitium recentioris poſſeſſionis, & ſic fundamentum D. Dulphi retorquetur.

Trigeſimoquartò, contra aſſertam poſſeſſionem Decanorum additur, illam non fuiſſe pacificam, ſed promiſcuã, quia de annis 1577. 1583. 1586 bis 1590 ter 1591. 1593. 1596. 1597. per ſex vices 1598. per tres vices 1599. per tres vices, & 1601. conſtat per inſtrumenta Camerarium præceſſiſſe, & ſic vſq; ad d. tempus neutra pars poterat prætendere habere aliquod ius ex poſſeſſione, vt potè quæ nõ erat pacifica, ſed mutuo interrupta, *Rot. apud Burat. deciſ. 690. nu. 2.* Sed poſtea vicit Capitulum, quod ab anno 1604. vſq; ad tempus motæ litis ſemper in pacifica poſſeſſione extitit, & ſic per annos 35. vnde per tantum tempus conſuetudo validiſſima firmata fuit.

Trigeſimoquintò, quod dicitur poſſeſſionem iuniorem ſemper præſumi clandeſtinam, & vitioſam procedit, quandò non eſt tanti temporis, quæ ſufficiat ad introducendum ius, & ad tollendum effectum poſſeſſionis antiquioris, vt de conſuetudine dictum eſt, & de ſpolio nunc addimus, quod ſanè tollitur ſpatio triginta annorum *Butr. in c. ſolicitè*, vbi etiam *Abb. n. 14. & Ber. nu. 39. de reſti. ſpoliat. Rol. à Val. conſ. 72. nu. 19. lib. 2. Ioſeph. Ludouic. deciſ. 59. num. 9.* & adeſt pleniſſima *deciſio Rotæ* apud *Seraph. 1360. nu. 3. cum plurib. ſeqq.*

Trigeſimoſextò, quòd ſubiungitur de mala fide non intrat in conſuetudine, cum vt

vt dictum eſt, poſſit introduci etiam contra ius, ſed intraret ſolum, quando ageretur de præſcriptione, & in hoc differunt conſuetudo, & præſcriptio, quia in conſuetudine introducenda non requiritur bona fides, ſecus in præſcriptione *Aegid. Bellam. conſ. 7. nu. 7. & 9. relatus à Tuſch. concl. 801. nu. 6. Bero. conſ. 115. nu. 107. lib. 1. Purpurat. conſ. 315. nu. 18.*

Trigeſimoſeptimò, nec etiam in conſuetudine introducenda requiritur titulus, quamuis agatur contra ſuperiorem, & Epiſcopum *Calderin. conſ. 46. quod eſt 8. de conſuet. Franc. in c. non eſt num. 3. de conſuet. lib. 6. Bellam. d. conſ. 7. nu. 9. Alex. conſ. 124. num. 3. lib. 4.*

Trigeſimo octauò, non iuuaret D. Dulphum allegare, quod bona fides, & titulus requiratur, ex quo videatur agi contra particularem ſuam perſonam; Quia reſpondetur, quòd imò conſideratur ſolum tanquam de corpore Eccleſiæ, & Capituli, & propterea in concernentibus Eccleſiam, & Capitulum poteſt introduci conſuetudo in præiudicium aliquorum de dicto Capitulo; ſic videmus validè poſſe introduci conſuetudinem in vna familia, ne fœminæ ſuccedant extantibus maſculis *Iaſ. in l. omnes populi col. 9. num. 42. ff. de Iuſt. & iur. Boer. q. 55. num. 29. Natt. conſ. 503. nu. 15. Pancirol. conſ. 1. nu. 99. Menoch. conſ. 251. nu. 18. Loſi ed. conſ. 14. Ruin. 19. nu. 6. & conſ. 34. nu. 5. lib. 1.*

Et ſic patet in hoc exemplo, quòd per viam conſuetudinis præiudicatur aliquibus particularibus, etiam ſine titulo, & bona fide; Sed eſt expeditum, quòd Capitulum poteſt introducere conſuetudinem, quia poteſt ſtatuta facere, *Calder. conſ. 2. tit. de conſt.* præſertim quia Capitulum habet iuriſdictionem *Bart. in l. omnes populi ff. de Iuſt. & iur. gloſſ. & DD. in l. 1. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* quamuis etiam ſi non haberet iuriſdictionem, tamen poſſet condere ſtatuta *Natt. conſ. 12. in princ. Iaſ. in d. l. omnes populi num. 6. 7. ff. de Iuſt. & iur. Afflict. deciſ. 17. num 1.* cum cæteris, de quibus apud *Loſ. de tract. de iur. vniuerſ. cap. 15. num. 3.*

Et qui poteſt facere ſtatuta, poteſt etiam conſuetudinem introducere *Bald. in l. ſecunda in 1. & 3. opp. C. quæ ſit longa conſuet. Bero. conſ 28. nu. 50. lib. 3. Natt. conſ. 431. num. 20. lib. 2. Crauet. conſ. 136. num. 6* alios congerit *Plag. de conſuet. q. 7. num. 2.*

Trigeſimononò, alia, quæ de præſcriptione adduntur ex antedictis tolluntur, quia non de præſcriptione, ſed de conſuetudine agitur, in qua nec etiam eſt neceſſarium probare ſcientiam, & patientiam eius, contra quem introducitur, vt Pars prætendit, ita ex *Bero. tradit. Tuſch. concl. 801. num. 22. lit. C.*

Quadrageſimò, quandò agendum eſſet de bona fide (quę in noſtris terminis ad rem non facit) adhuc ſufficiunt coniecturæ ad illam plenè probandam, *l. 3. §. ſi ſeruus, ff. de acquir. poſſeſſ. Alex. conſ. vlt. vol. 1. Bart. & DD in l. Celſus, ff. de vſucap. Pariſ. in conſ. 112. nu. 52. vol. 1. Alb. in conſ. 28. nu. 3. Crauet. de antiq. temp. par. 1. §. quæritur etiam nu. 40. & 41. Bald. in conſ. 20. nu. 4. & 5. vol. 5. Dec. in conſ. 266. 267. & 275. Aretin. in conſ. 130 Rol. à Val. in conſ. 3. nu. 94. vol. 1. Socin. Iun. conſ. 144. num. 48. vol. 1. Afflict. deciſ. 369. num. 8.*

Sed nos nedum habemus coniecturas, ſed certiſſimam probationem, ſiquidem attentis conſtitutionibus Capituli Camerarius habet iuriſdictionem, & auctoritatem maximam, vnde Capitulum potuit arbitrari illum eſſe præferendum, quia habens maiorem iuriſdictionem meretur prælationem cum dignior ſit *l. ex agentibus C. de Princip. Agentib. in reb. lib. 12. c. ſtatuimus de maior. & obed. x. cum olim de conſuetudine c. ſoliſa de maior. & obed. gloſſ. in §. aliam verb. aliiori inſt. de bonorum poſſeſſ. Ioan. Steph. in tract. de gratijs expectatiuis 6. par. princip. num. 38. Marzar. conſ. 26. nu. 9. Bombin. conſ. 22. nu. 3. Menoch conſ. 57. nu. 3. Natt. conſ. 577. nu. 1.*

Se-

Secundò illa omnia, quæ deducta fuerunt contra literas prætenſas poſſunt deſeruire pro argumentis bonæ fidei, quæ inducitur etiam ex errore Iuris, & ex quibuſcunq; cauſis vtcunq; temerarijs *l. 1. in fin. vbi gloſſ. C. vbi cauſ. ſtat. Dec. conſ* 95. *num.* 15. *Gratian. cap.* 17. *nu.* 15. *Cyriac. contr.* 196. *num.* 104. *fol.* 861.

Tertiò conſtat de titulo Camerarij, tum ex dictis conſtitutionibus, tum ex partito anni 1535. & propterea titulus etiã putatiuus, & coloratus inducit præſumptionem bonæ fidei *Bald. in d. l. 1. in fin. C. vbi cau. ſtat Iaſ. in l. ſi quis ia quod col.* 7. *ff. de Iuriſd. omn. Iudic. Menoch. de recup. poſſeſſ remed.* 13. *num.* 34. *&* 35. vbi teſtatur de communi *Crauet. conſ.* 6. *nu.* 119. *Couarr. in c. poſſeſſ. p.* 4. §. 8. *nu.* 4. *de reg. iur. in* 6. *Gratian. cap.* 194. *num.* 17. *& ſeqq.*

Quartò, quia effluxit tempus pluſquam triginta annorũ, per quod ſimiliter inducitur bona fides, etiam abſq; probatione tituli *Gabriel. conſ.* 164. *num.* 14. *lib.* 1. *Gratian. cap.* 644. *num.* 361.

Quadrageſimo primò, Retorquetur argumentum de mala fide, quia ſtante inualiditate tituli D. Dulphi, ſuccedit malà fides præſumpta, quæ non admittit aliquam præſcriptionem etiam temporis immemorabilis, *Franc. in c. 1. in fin. de præſcript. in* 6. *Crauet. conſ.* 146. *nu.* 2. *Gabriel. conſ.* 163. *num.* 17. *lib.* 1. *Honded. conſ.* 82. *num.* 41. *& ſeqq. lib.* 1.

Quadrageſimo ſecundò, Dicit D. Dulphus in ſua informatione, quod maior pars Vniuerſitatis poteſt præiudicare, & diſponere de Iurib. Collegij ex *Bero. in cap. cũ omnes de conſtit. num.* 79. Imo ſubdit tantam eſſe Capituli facultatem, vt ſi contra diſpoſitionem ſtatutorum feciſſet, diceretur diſpenſaſſe, & ſtatutis derogaſſe per *text. in c. cum acceſſiſſent vbi Abb. in verſ. diſtingue ergò extra de conſt.*

Retorquendo igitur iſtam cõcluſionem contra eundem D. Dulphum dicimus, quòd, Capitulum de anno 1535. potuit præiudicare per ſuam cõſtitutionem d. D. Decano tollendo ipſi ius præcedentiæ, & redintegrando Camerarium ad antiquum eius ſtatum.

Quadrageſimo tertiò, additur aliud principale fundamentum, quòd erector huius aſſerti Decanatus illum vniuit Canonicatui, quem tenebat olim R. D. Camillus Dulphus eius Nepos, vnde ſuccedit, quòd Decanatus fuit ſuppreſſus, & Dos aſſignata pro dicto Decanatu debet cenſeri Prædium Canonicatus, cui facta fuit vnio, *Oldrad. conſ.* 257. *num.* 15. *Felyn. in c. in noſtra de reſcript. coro.* 33. *Caccialup. art.* 8. *q.* 11. *& ſeq. Silua. de benef* 3. *p. q.* 12. *c.* 4. *qualitate num.* 20. *Sarnen. in reg. de triennali q.* 8. *& de infirmis q.* 15. *Rebuf. in praxi in forma noua prouiſionis verb. cum annexis, Mand. in reg.* 19. *q.* 10. *num.* 2. *&* 3. *& reg.* 22. *q.* 13. *num.* 18. *Ferret. conſ.* 125. *num.* 1. *&* 236. *num.* 1. *&* 242. *num.* 5. 6. *&* 7. *Rot. deciſ.* 11. *de reb. Eccl. in antiq. Caſſad. deciſ.* 2. *nu.* 2. *de vnio. &* 13. *p. num.* 1. *ſuper reg. Pau. deciſ.* 6. *de vnio. Caputaquen. deciſ.* 349. *part.* 3. *Rot. deciſ.* 758. *nu.* 6. *par* 1. *& deciſ.* 133. *num.* 16. *par.* 2. *diuerſ. Barboſ. de off. & poteſt. Epiſcop allegat.* 66. *nu.* 34.

Et propterea attenditur tantum qualitas, & natura beneficij principalis, non autem annexi, *gloſſ. in Clem. per literas verbo Eccleſias,* vbi *Cardinalis num.* 17. *Imol. num.* 5. *Abb. num.* 5. *Boniſac. num.* 20. *de præbend. Barboſ. vbi ſupra num.* 36. *Coraſ. de benefic. par.* 1. *cap.* 3. *nu.* 1.

Et beneficium vnitum aſſumit naturam eius, cui eſt annexum *Garc. de benef. par.* 12. *cap.* 2. *nu.* 17. *Gonzalez. ad reg.* 8. *cancel.* §. 7. *num.* 2. *Barboſ. de off. & poteſt. Epiſc. d. allegat.* 66. *n.* 37.

Et per vnionem ſupprimitur beneficium vnitum, & omnia transferuntur in illud, cui fit vnio, *Seraph. deciſ.* 1009. *nu.* 4. *Barboſ. d. allegat.* 66. *num.* 38.

Et

Et beneficium vnitum perdit propriam prærogatiuam *Nauar. conſ. 10. num. 2. 3. de maioratu, & obedientia Gonzalez. d. gloſſ. 5. §. 7. num. 2. Garc. de benef. par. 12. d. cap. 2. num. 18. verſ. & perdit propriam.*

Et propterea in noſtro caſu, cum Decanatus, & eius Dos fuerit vnita Canonicatui, & Canonicatus non eſſet de iure Patronatus Nobiliſſ. de Dulphis, ſequitur, quod omnia iura, tam Patronatus, quam ſtalli in Choro, vocis, & ſedis in Capitulo, & alia cuncta, quæ Decanatui annexa prætendebantur, fuerint penitùs extincta.

Quadrageſimoquartò, & vltimò forma reſcripti per Epiſcopũ Amerinum facti erat ad vnguem obſeruanda, *l. diligenter, ff. mandati, c. cum dilecta*, vbi pleniſſimè *Felin. extr. de reſcript.*

In tantum, quòd ſi forma non fuit ſeruata, quicquid in executione factum eſt nullum fuit *c. cum olim vbi Abb. de off. delegati Alex. conſ. 57. col. 1. lib. 7. Dec. conſ. 603. num. 10. Guid. Pap. deciſ. 70.*

Quod eſt generale de omni actu, qui redditur nullus propter formam nõ ſeruatam, *l. maeuius, l. qui heredi, ff. de cõdit. & demonſt. Tiraquel. in l. ſi vnquam verb. reuertatur num. 67. C. de reuoc. donat. Roland. conſ. 30. num. 2. lib. 3. & conſ 72. num. 54.* cum alijs relatis à *Barb. ſ. axiom. 100. num. 3.*

Verum forma dicti reſcripti fuit, vt Decanatus haberet præbendam, & vocem, ac locum in Capitulo; nam ſemper vbi diſponitur præter ius, & multo magis contra ius (vt hic) cenſetur inducta forma, *Rol. conſ. 72. num. 61. lib. 3. Virgil. Boccat. in tonſtit. March. gloſſ. 6. num. 163. & num. 165. Barboſ. d. axiom. 100. ſub nu. 2. verſ. quinto ſi aliquid.*

Et tantò magis hæc omnia debent cenſeri formalia, quia (vt ſuperius dictum eſt) habere vocem, & locum in Capitulo pendet à cõſecutione præbendæ, & propterea remota præbẽda remouetur eſſentia iuris habendi vocẽ, & locũ in Capitulo.

Eſt autem regula iuris certiſſima, quod forma eſt de genere indiuiſibilium, *l. ſi veritas, C. de fideicom. Tiraq. de iure marit. gloſ. 6. num. 4. Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. nu. 7. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 8. q. 8. num. 94. Gonzal. ad reg. 7. Cancel. gloſſ. 18. nu. 76. cum ſeqq. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 7. num. 13. prope fin. Eſcob. de ratioc. cap. 11. num. 19. Ant. Monach. Lucenſ. deciſ. 18. nu 2. & 3. Rot. deciſ. 30. num. 3. par. 1. recent. Barboſ. d. axiom. 100. num. 14.*

Et propterea debet non in parte, ſed in totum adimpleri, alias ſi in parte quamuis minima non adimpleatur in totum actus corruat, *l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de tranſact. Dec. conſ. 532. nu. 4. & 5. Iaſ. conſ. 165. in fin. lib. 2. Gam. deciſ. Luſit. 45. nu. 3. Rot. deciſ. 671. nu. 2. par. 1. recent.* alios multos refert, & ſequitur *Barboſ. d. axiom. 100. num. 15.*

In præſenti autem caſu D. Decanus illius temporis conſenſit, quòd præuia renunciatione diſtributionum, & præbendæ admitteretur à Capitulo, & ſic nec ipſe, nec Capitulum adimpleuerunt in totum formam gratiæ, quo fit, vt ipſa in totum corruerit, & conſequenter, nec Decanatus, nec reſeruatio Iuris Patronatus, nec ſtallum in Choro, nec vox, nec locus in Capitulo nullatenus remanſerunt in eſſe.

Vbi autem ſuperius dixi tunc demum tempus immemorabile, vel longiſſimum ſuffragari in materia Iuris Patronatus, ſi nõ exhibeatur titulus inualidus erant apponendæ doctrinę id in puncto probantes, ſed errores Impreſſoris fuerunt omiſſæ, & propterea eas hic addo nempè *Pariſ. de confident. q. 28. nu. 240.* vbi refert reſolutionem Sacræ Congregationis Concilij 2. Aprilis 1573. *Viuian. de iur. Patron. lib. 11. cap. 5. num. 38. Barboſ. ad Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. nu. 18.* vbi allegat *Gonzalez. Pinſech. & Mantic.*

CON-

CONTROVERSIA CXXII.

Reſponſio ad Excellentiſs. D. Pyrrum Pontum in eadem Cauſa.

SVMMARIVM.

EPiſcopus poteſt erigere nouam Dignitatem, dum ab vniuerſa Eccleſia alibi fuerit approbata, nu. 1.

Cap. cum acceſſiſſent ext. de Conſtit. declaratur, nu. 2.

Gloſa in c. cum olim ext. de conſuetud. declaratur, nu. 3.

Archidiaconatus & Decanatus Dignitas de iure ſunt æquales, nu. 4.

Romanus Pontifex tantum ſibi reſeruat primam Dignitatem in Collegiata, nu. 5.

Decanatus eſt Dignitas, & in pluribus Eccleſijs prima, nu. 6.

Etiam quod non haberet Iuriſdictionem, nu. 7.

Dignitates ſunt de Capitulo, nu. 8.

Camerarius Capituli ad inſtar Quæſtoris nullam habet Dignitatem, nec Iuriſdictionem, nu. 9. & 11.

Qui appetunt quod ſibi non conuenit appellantur Spudarchæ, nu. 10.

Iuriſdictio quid ſit, nu. 12.

Aſſeſſor non dicitur in Dignitate, n. 13.

Iuſpatronatus non poteſt donari cum licentia Vicarij Epiſcopi, nu. 14.

Locumtenens habet eãdem poteſtatem, nu. 15.

Legatus de Latere dicitur ſumptus de Latere Papæ, nu. 16.

Gratia Principis etſi intelligi debeat ſine præiudicio tertij, nihilominus de præiudicio non curatur, dum diſpoſitio principalis aliud continet, n. 17.

Non poteſt dici Gratia, ſi non aduerſetur diſpoſitioni iuris communis, nu. 18.

Præſcriptio non currit niſi à die adeptæ poſſeſſionis, nu. 19.

Non eſt diſputandum de beneficijs, & iure patron. erectis ante Sacrum Conc. Trid. per 40. & vltrà annos, nu. 20.

Mantica deciſ. 114. declaratur, nu. 21.

Aliud eſt quod quædam ſint communia pluribus vt ſingulis, vel ſingulis vti vniuerſis, nu. 22.

Conſuetudo mala non attendenda, n. 23.

Etiam ſi ſit immemorabilis, nu. 24.

Aduerſus præſcriptam primam conſuetudinem præſcripta debet eſſe & ſecunda præſumpta conſuetudo, n. 25.

Et ad eam inducendam requiritur contradictio, nu. 26.

Conſuetudo veritati contraria non eſt attendenda, nu. 27.

Adſit Deus, & Virgo.

MVlta per ſcribentem ex aduerſo adducta nihil operantur, nam reſpondetur gradatim. Primò dicitur fuiſſe per litteras patentes ex Illuſtriſſimo Senatu habitas doctum Reuerendiſſimum D. Naccium Epiſcopum Amerinum

rinum

Amerinum fuiſſe Locumtenentem Generalem Eminentiſs. D. Card. Vrſini alias Bononiæ, Romandiolæ, & Exarchatus Rauen. de Latere Legati, & quod ipſemet Legatus haberet facultatem erigendi, & prouidendi circa beneficia Eccleſiaſtica in Eccleſia S. Petronij, *Rota* penes *Mantiſam deciſ. 322. nu. 6. verſ. perinde & probant.*

Quod etſi Legatus de Latere concurrat cum Epiſcopo, vt fatetur ex aduerſo Scribens, & Epiſcopus non poſſit erigere nouas Dignitates, ex *Barboſ.* qui cæteros al-
1 legat in *tract. de Canon. & Dignit. cap. 4. num. 2.* Reſpondetur id non legi, imò contrarium deſumi, dum permittit Dignitatem iam ab vniuerſa Eccleſia admiſſam, poſſe nedum per ſolum Epiſcopum, ſed & per Capitulum creari, ſed vniuerſa Eccleſia admiſit Dignitatem Decanatus, vt legitur in *cap. ex parte Decani extra de reſcriptis, & alibi*, ergo retorquetur; loquuntur enim *Barboſ.* & allegati, quando Epiſcopus vellet erigere Dignitatem ab Vniuerſa Eccleſia non approbatam, vel Dignitates maiores, vt Cardinalatus, & ſibi ſimiles, vt infra dicetur, cum tantum Papæ id cõceſſum ſit, & *text.* allegati ſic probant; nam primò *text. in cap.*
2 *cum acceſſiſſent de conſtit.* loquutus eſt de renouanda Primiceriatus Dignitate, quæ per Papam fuerat ſublata, & bona Primiceriatus per Canonicos diuiſa, de eorumque agebatur præiudicio, ibiq; adnotatur eſſe in poteſtate Capituli nedum conſtituere, ſed renouare Dignitates ſublatas in finalibus verbis ibi; *niſi poſtea dicti Canonici conuenerint aliquem, videlicet in Primicerium eligendo*, & ibi *Abbas col. 3.* dat exemplum prohibitionis, ſi quis vellet creare Dignitatem omninò nouam, pro vt Cardinales in ſua Eccleſia, aliaſq; Dignitates ſolitas admittit, & ibi ad litteram *Abb.* dicit etiam ceſſante auctoritate Papæ, quod quis poteſt inſtituere Præbendas, & Dignitates, nec Capitulum poteſt dictas dignitates diminuere ſine auctoritate fundatoris, vel hæredis, & dicit Epiſcopum non poſſe Statutum
3 beneficij immutare, nec facit id, quod dicitur *ex Gloſ. in cap. cum olim extr. de conſuet.* quia primò *gloſa* non decidit, ſecundò ibi requirebatur licentia Papæ, quia Capitulũ, & Canonici erant diſcordes, vt magiſtraliter dicit ibi *Abb. in col. 1. & in col. 2.* ſic ratiocinatur, *nunquid Epiſcopus omni cauſa ceſſante poſsit conſtituere in Eccleſia Dignitatem, & D. Antonius concludit, quod poſsit, ex quo non ſit præiudicium alteri, & hoc tendit in augmentum Cultus Diuini, & Ego id admitterem*; & ſi dictus Aduocatus animaduertiſſet *Gloſam allegatam in cap. omnes diſt. 22.* loquitur de Dignitatibus Prælatorum, ibi ſcilicet *Prælates, & Patriarcas*, & ibi agitur de petra fundamentali Eccleſiæ, & de verbis Chriſti, imò ibi *Turrecremata in d. diſtinct. 22. nu. 6. ſic loquitur, gloſa hic ſumit argumentum, quod ſolus Papa poſsit inſtituere Dignitates, ſed oppoſitum habetur in c. cum olim ext. de conſuet. & in c. cum acceſsiſſent de conſtit. ſed breuis ſolutio eſt, quod inferior Papa non poteſt Epiſcopalem, aut ſuperiorem inſtituere, nec Digni-*
4 *tates inuſitatas, vt Cardinalatus in aliqua Eccleſia, aliam verò viſitatam poteſt*, nec in libro meo *Decius in d. c. cum acceſsiſſent* habet numerum allegatum 38. & vlterius videre poterat Aduocatus reſolutionem *Barboſa, qui & alios allegat. de Can. & Dignit. in d. c. 4.* nam relatis præd. & alijs allegatis per eum *nu. 2. & nu. ſeqq.* & ipſe diſtinguit, prout ſupra, quod Dignitas poſſit ſine licentia Papæ creari, ſi fuit communiter inſtituta pro Vniuerſa Eccleſia, prout ſunt *Archidiaconatus, Archipresbyteratus, & ſimiles*, quod verbum ſimiles ſcribere omiſit, nam illud verbum ſimiles denotat etiam Decanatus Dignitatem, primò, quia Archidiaconatus, & Decanatus ſunt æquales, vt dicit *Luc. de Pena in tit. 26. C. de Decanis lib. 12. in principio.* Secundò cum hæc Dignitas ab vniuerſa Eccleſia fuerit cognita, ergò vt ipſe *Barboſa determinat nu. 4. quod poteſt erigi*, item, & omnes dignitates nouæ à Romana

Eccleſia approbatæ, & in Collegiatis, & Cathedralibus, ita etiam probat *Imol. à*
Barboſ. allegatus in d. c. cum acceſſiſſent nu. 4. qui ſic & ipſe diſtinguit, *aut Capitulum*
cum conſenſu Epiſcopi vult creare nouam Dignitatem in Eccleſia, quæ alias non reperitur
inſtituta per Eccleſiam Romanam, & tunc non poteſt ſine licentia Papæ, aut vult creare
Dignitatem alias inſtitutam per Eccleſiam Romanam pro qualibet Eccleſia, & tunc etiam
ſine licentia poterit Capitulum cum conſenſu Epiſcopi creare in Eccleſia Dignitatem.
5 Ijs etiam vno verbo poteſt reſponderi, quod in *Reg. 4. Cancellariæ* ſolum primam
Dignitatem in Collegiatis Summus Pontifex ſibi reſeruauit (qualis eſt in hac
S. Petronij Primiceriatus) vt per *Barboſ. de off. & poteſtate Epiſcopi parte 3. alleg. 57.*
num. 94.
6 Nec dicatur Decanatum non eſſe Dignitatem, ſed ſolum Archidiaconatum, & Ar-
chipresbyteratum, nam vt ſupra fuit reſponſum ex *Luc. de Pena,* imò nõnulli vo-
luerunt eſſe primam Dignitatem poſt Principalem, vt per *Manriq. de præcedentia*
cap. 5. nu. 3. & melius *cap. 21. nu. 1.* ſic dicens, in Eccleſia, vbi non eſt prima Se-
des, eſt primus, qui ſequitur, nam dicitur Decanus, ideſt, qui primus eſt, iuxta
Cæſarem tract. de Eccleſia Hieracali diſput. 12. §. 2. nu. 9. nec *Barboſ. in d. Allegato c. 4.*
nu. 5. de Canon. & Dignitat. nec *Aretinus conſ. 23. n. 4.* nec *Fedeotius de Senis conſ. 80.*
nu. 2. nec *Pacian. de probat. lib. 2. c. 27. nu. 8.* nec *Tuſc. non habens concluſionem aſcri-*
ptam, nec *Rot. penes Puteũ deciſ. 89. nu. 1. lib. 3.* nec *in deciſ. 326. p. 2. diuerſorum* affir-
mant non eſſe Dignitatem, & licet dicant *Pacianus, & Puteus* Archidiaconatus,
& Archipresbyteratus nomen ſonare in Dignitatem non excludunt Decana-
7 tum, quando in Conſtitutione fuit habitus, & creatus pro Dignitate, & *Pacianus*
nu. 47. dixit ceſſante conſuetudine, vel conſtitutione, & ſi aliter diceretur exclu-
ſa etiam eſſet Dignitas Primiceriatus, quam meritò tenet Sapientiſſ. & Reue-
rendiſſ. Iudex in hac cauſa, & eſt prima in hac Eccleſia, & reperitur etiam Pri-
miceriatus in Cathedrali de iure patronatus Illuſtriſſ. DD. de Campeggijs, &
Puteus loquitur de Cantore; & id pariter affirmauit; nec vnquam vidi relatam
opinionem *Barboſæ,* pro vt eſt, nam admittit Decanatum eſſe Dignitatem, etiam
quod non haberet Iuriſdictionem, dum pro tali habetur in Eccleſia, imò vt ta-
lis fuit conſtituta Dignitas, & à Summis Pontificibus pro tali affirmata, ex his er-
gò videtur non ſubſiſtere concluſio, quod nec Epiſcopus, nec Legatus poſſint
erigere Dignitatem Decanatus, nam cum non ſit prima, corruit etiam alia con-
cluſio, quod erigendo ſimilem Dignitatẽ dicatur Legatus ius ſtatuere, pariterq;
vanum eſt, quod dicitur Legatum de Latere non poſſe dare vocem in Capitulo,
prout ſecundam habet Decanus, nam minimè legitur prohibitum, & dum po-
tuerunt tũc Legati erigere dignitates, potuerunt etiam eis tribuere Iuriſdictio-
nem, prout eis libet, & *Barboſa,* & alij id non vetant, & dignitates poſſe dare vo-
cem in Capitulo ex Statuto, priuilegio, & conſuetudine ipſe affirmauit in *eodem*
8 *tract. de Canon. & Dignitat. Allegat. cap. 37. num.* 8. quod, & admittit *Sacra Rota*
ibi memorata, & in puncto, quod Decanus, & aliæ Dignitates ſint de Capitulo
ex Statuto, vel conſuetudine dixit *eadem Rota deciſ. 708. nu. 3. par. 2. in recent. ord.*
ceſſant etiam notata in tertia conſideratione, quia in acceptatione R. D Floria-
ni Dulphi de Gonzaga antiqui conſtat non fuiſſe ſublatam portionem Cano-
nicalem, & ex ſuperius expreſſis remanent etiam vana, quæ dicitur in *capitibus 4.*
& 5. minuſque legitur Camerarium concurriſſe cum Dignitatibus, ſed hæc fuit
vanitas Domini N. & ſi tentauerit vltimo loco Camerarium vſurpare locum,
qui ſibi nullo iure conuenit, nam vellet præferre officium quodammodò ſeruile
9 Dignitatibus, & de Camerario ſic ſcripſit *Plin. de cucurbitis lib. 3. cap. 5. inde hæc*
duo

Digitized by Google

duo prima genera Camerarium, & Plebeium, quod humi regit, Camerarium genus cucurbi-
ta vocat, quod in pergulis arrepit in hortis, non quod humi ſerpit, & Vill. lib 4. cap. 2.
nominat Quæſtorem erarij, vel Camerarium pecuniæ *lib. 7. cap. 17.* vel Camera-
rium burſæ cõmunis ſic refert *Iacob. Bergomin. in memorial. linguæ verb. Camerarius.*
Quæſtor enim nullam habet Iuriſdictionem *Azo in ſum. in tit. de off. Quæſt. Alberic.*
10 *Angel. & Fulgoſ. in l. vnica ff. eod.* & dicit *Spec. in tit. de pœniten. & remiſſion. nu. 1.* quod
quæſtores dicuntur, quia quæſtus faciunt, nec in alio debent ſe ingerere, & *Hill. de*
Petr. Greg. Fab. Maximil. non faciunt ad rem, imò omnia retorquentur, cum Came-
rarius ſeruus vellet præcedere Dignitati, quod vnquã fuit cogitatum, in tantum,
vt *Gratianus alleg. c. 284. nu. 34.* ſimiles appellet *Spudarchas*, probant etiam præce-
dentiam Nobiliſſimi Teſtes, & Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Dom. Bouius alias Pri-
micerius, vt in proceſſu, nec in Conſtitutionibus reperitur Camerarium habere
Iuriſdictionem; & in *Conſtit. in rub.* 15. ſibi datur tantum auctoritas licitandi ve-
11 ctigal Plateæ, & reditus Eccleſiæ exigendi, & ad inſtar Economi, & Factoris reti-
nendi computum ſolutionum punctaturarum, & ſimilium, & ibi legitur diſtin-
cta Auctoritas Reuerendiſs. Primicerij à ſua, lectiſque præcedentibus capitulis
rub. 8. rub. 9. rub. 10. rub. 11. rub. 12. rub. 13. in quibus Camerarius nominatus eſt, nul-
lam potui diſcernere Iuriſdictionem ſibi attributam fuiſſe, ſed potius deputatur
Exactor, & Executor retinens pecunias punctatorum, & eorum, qui in obligatio-
ne Chori, & ſimilibus defecerunt diſtributiones, vt ibi legitur; minuſque potui ex
definitionibus Iuriſdictionum ante tit. de Iuriſd. omn. Iudic. in ff. vet. Specul. it. Alberic. in
tit. de Iuriſd. & Bart. diſtinguente in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſdict. deſumere
12 aliquid quod poſſit attribuere Iuriſdictionem Camerario. *Iuriſd. enim ſecundum*
Azon. relat. ab eodem Spec. in tit. de Iuriſdict. omn. Iudic. Hoſten. in ſum. in tit. de for.
compet. & Bald. in conſ. 483. lib. 1. eſt poteſtas de publico introducta cum neceſsitate Iu-
ris dicendi, & æquitatis ſtatuenda, & vt ſubiunxit ibi addens *Io. And. ad Spec. ac cum Iu-*
dices dandi licentia, hæc etenim Camerarijs non leguntur conceſſa, videmus etiam
13 quod licet Aſſeſſor propria auctoritate in criminalibus poſſit dare mandatum de
capiendo, non dicitur habere iuriſdictionem, & non dicitur eſſe in Dignitate
Bald. in l. prima ff. de officio Aſſeſſoris, Pariſ. de Puteo in tract. de Sindicatu in §. Aſſeſſor,
nu. 28. quomodò ergò poterit dici habere Iuriſdictionem, & in Dignitate conſti-
tutus ille, qui habet officium (vt ita dicam) ſeruile, & eſt Exactor? videmus enim
in Monaſterijs adeſſe vltra Priorem, ſeu Abbatem, Camerarium, ſeu Exactorem,
Procuratorem, & ſimiles, & neminem eſſe in Dignitate, exceptis Abbate, Priore,
Prouinciali, & Viſitatorib. Quæſo Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. meus cogitet, quod
ex iſta vanitate prædicti D. N. pullulata eſt hæc vana in Capitulo præcedẽdi præ-
tenſio cum totius Capituli grauiſſimis expenſis ad damnũ illius, & Manſionario-
rum, & ſi poſſet dici de Iuriſdictione, Nonne habet maiorem Decanus, qui abſen-
te Reuerendiſs. D. Primicerio locum eius obtinere debet? vt in patentib. litteris
conſtat, & licet ex prædictis appareat omnibus ſcriptis reſponſum, nihilominus
additur, quod ea, quæ dicta ſunt *cap. 7.* non applicantur, nam diſponit non poſſe
14 donari Iuſpatronatus ſine licentia Epiſcopi, in tantum vt non ſufficiat Vicarij li-
centia, vt videri poteſt *in alleg. deciſ. 576. p. 1. in recent. & in deciſ. 237. nu. 5. & 252.*
nu. 1. par. 2. in recent. verbum quidem de hoc non inueni, imo *in deciſ. 237.* allega-
tus numerus non legitur.

Ad Cap. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. iam dictum fuit fuiſſe productã ampliſſimã Reue-
rendiſs. Naccij auctoritatẽ, & prius Sanctiſs. Papa dederat eo modo, prout legi-
tur, vt in conſtitutionibus, quarum copiam habeo.

Addamus Locumtenentem habere eamdem Iuriſdictionem,& poteſtatem,quam
15 ille, qui eum ſubrogauit *Bald.in l.1.§. à præfecto vero prætorio ff. de leg.3.Caſtrenſ.in l.*
mandata ff.de off.eius in fin.Clar.in §.fin.q.40.n.3. & eò magis D.Naccium cum Emi-
nentiſs. Vrſinus tunc Legatus plurium Ciuitatum vbiq; eſſe eodem tempore non
poſſet, & *Barboſ.in memorata alleg.54.de offic.& poteſt.Epiſcop.* in deputatione Vica-
rij Epiſc.denotat ſibi datam eſſe poteſtatem erigendi, & reformandi, vt *num.*56.
multa etenim eſt differentia inter Vicarium Epiſcopi, & Locumtenentem Gene-
16 ralem Ciuitates Gubernantem , poterat ergò potius Locumtenentem aſſimilare
Suffraganeo Archiepiſcopi,qui habet eamdem facultatem,notatur *in c.1.extra de*
for.compet.& in c.1.extra de off.Ordin.Genuen.in prax.Neapolit.c. 70. videmus enim
quod Reuerẽdiſs. Vicarius Epiſcopi non habet facultatem, & poteſtatem conſe-
crandi Epiſcopos,& ordinandi in Sacris,& multa alia , quæ hodiè practicantur,
ſed Reuerendiſs. Suffraganeus loco Epiſcopi ea adimplet, & id magis in Legato
à Latere? qui maior eſt Epiſcopo, nam Sanctiſs.Papa,& Eminentiſs. Cardinales
faciunt vnum corpus, cuius Papa eſt caput, & Cardinales membra, adeòut ſi ali-
quis aſſumatur de Cardinalibus , vt mittatur Legatus , dicitur ſumptus de Latere
Papę *Barbat.in prælud.de Card.Legat.à Latere nu.*3. Nonne in quinquaginta annis,&
vltrà vidi abſente Legato , Vicelegatum facere gratias cuiuſcunqụe generis ? &
Ego interueni tempore Illuſtriſs.Horatij Spinolæ,qui poſtea fuit Eminentiſſimus,
Illuſtriſs.Epiſcopi Vigleuanen.Landriani, Illuſtriſs.Sangri,& aliorum,& tempo-
ribus præteritis in illlis paucis diebus , in quibus poſt receſſum Legati remanet
Vicelegatus in Ciuitate Bonon. prædicta enim omnia leguntur in Cancellaria
Eminentiſs. Legati penes D.Veſpeſianum Monaldinum Cancellarium.

Ad Caput 15. quod Legatus non potuiſſet facere hanc erectionem cum præiudi-
cio tertij, & quod ſi potuiſſet , non ſit credendum talem Auctoritatem dediſſe
Vicario.

Reſpondetur primò non agi de pręiudicio tertij , cum Camerarius videatur ſeruus,
& ſimplex Exactor vt ſuprà , nec vnquam antè erectionem Decanatus probatur
Camerarium alicui Dignitati præceſſiſſe, prout nec hodiè eis præcedere debet,&
de ſolito atteſtati fuerunt Nobiliſſimi, Illuſtriſſimus,& Reuerẽdiſſimus D.Bouius
alias Primicerius , & Domini Vrſinus Vrſius I. V. D. Collegiatus ; & Franciſcus
Bolognettus Senator, qui ambo fuerunt Canonici Sancti Petronij in eorum at-
teſtationibus, & ſemper antè modernum Camerarium , Camerarius ſedebat ad
locum ſuum de tempore Canonicatus.

Secundò fuit doctum etſi de pręiudicio actum eſſet ex auctoritate vt ſuprà expreſſa,
id potuiſſe fieri ad præiudicium ſuum , & nihil penitus afficere auctoritates alle-
gatas,nam primò *Menoc.conſ.*133.nõ loquitur,nec habet numerum expreſſum,*De-*
cius aliter determinat, ſi extet voluntas, & declaratio.

*Seraphinus allegat.deciſ.*398.concludit verè intelligi in gratia Principis clauſulam ſine
17 præiudicio alterius,ſed adiecit,quando poteſt ſtare cum principali diſpoſitione,
ergo retorquetur,cum diſpoſitio ſit clara,minuſq; haberet Decanus ſecũdam vo-
cem, ſi primam Reuerendiſs. Primicerius, & ſecundam Camerarius , & ſic litteræ
patentes redderentur inanes.

Et *Rota deciſ.*226.*p.1.in recent.* non loquitur,vt allegatur,& *Barboſa* loquitur de clau-
ſula ſi preces veritate nitãtur, iuxta tamen expreſſionem D.Floriani, qui fuit Ere-
ctor Decanatus, cum conſenſu Reuerendiſs. D.Naccij nullum mendacium poteſt
deſumi, cum expreſſerit eſſe paratum conſtituendo Dotem erigere primam poſt
Primiceriatum Dignitatem ſub nomine Decanatus, prout obtinuit.

Nec

Nec poteſt dici, quod talis conſenſus Epiſcopi ſit gratia facta D.Floriano, eò quod nihil fuit factum contra diſpoſitionem iuris, vt ſupra demonſtratur, quo caſu
18 non poteſt dici de gratia *c. gratia, c. ſi gratioſè, & ibi gloſ. ext. de reſcript. Socin. conſ. 260. nu. 9. lib. 2.* gratiam enim fecit Capitulo D. Florianus erigendo d. Dignitatem in d. Eccleſia ad honorem R. Capituli, & in maiorem cultum Dei; ridiculum quoq; eſt dicere cum difficultate Principem fuiſſe conceſſurum cum ambiant Sanctiſs. Pontifex, & omnes Prælati Eccleſiaſtici, vt melius, & honorificentius Eccleſia Dei honoretur, nec dicatur non fuiſſe obſeruatum, quia iam ſuper hoc fuit ſcriptum, & doctum, quod poſt Reuerendiſs. Primiceriũ antè Camerarium ipſe præcedit, & primus ſit Reuerendiſs. Primicerio abſente, vt affirmant dicti teſtes dicentes Camerarium ad locum ſuum ſecundum ordinem Canonicatus ſediſſe; & in facultate D.Marcelli vltimi fuit ſtare in loco ſibi placito, vt alias ſcriptum eſt, vltra quod id non præiudicat moderno Decano, nec præ-
19 ſcriptio currit, niſi à die, quo ipſe in poſſeſſione eſt, ex his, quæ notantur in *c. ſi Sacerdotes 16. quaſt. 3. Balb. in tract. de praſcript. in 5. p. principali §. 1. nu. 8. & melius quaſt. 2. nu. 4.*

Ad id, quod D. Florianus antiquus non fuerit in poſſeſſione negatur, ſi videantur libri Notariorum, & Capituli, & nihil refert, cum omnes Succeſſores præceſſerint, & tempore, quo omnes, qui in Capitulo recipiebantur erant Nobiles omnes, Decanũ, etſi Camerarij eſſent præcedere permiſerunt, poſtquã autem D.N. in Canonicorum numero per reſignationẽ à Nobili Viro aſcriptus fuit, hæc præſumpſit, quæ vnquam fuerunt à D. Marcello curata, ſtante eius facultate, omniſque illius patientia Moderno Decano non præiudicat, minuſque tempus attenditur, niſi à die poſſeſſionis Moderni Decani captæ, dum eſſet minor 18. anno, prout eſt hodie 25 vt ſupra dixi ex *gloſ. & DD. in d. c. ſi Sacerdotes 16. quaſt. 3.* Et his etenim deſtruuntur ea omnia, quæ ſcripta ſunt vſque ad 25. Caput incluſiuè.

Tolluntur etiam alia ſcripta ex facto, nam productũ fuit inſtrumentum acceptationis factæ per Capitulum de d.R.D.Floriano primo Erectore Decanatus, nec aliquid obreptum, nec ſubreptum legitur, vltra quod fuit, & eſt vt dixi vanitas D. N. & aliorum Sequatium dicere de Iuriſdictione Camerarij, & præcedentia, cum vnquam ipſe ante erectionem Canonicatus præceſſerit vt ſuprà, & ad cætera obiecta, vltra quod in facto, nec in Iure ſubſiſtant ſufficiat dicere effluxos eſſe
20 quadraginta annos ante diem *Sacri Concilij Tridentini deciſ. 4. nu. 4. p. 2. in recent.*

Et quià ad *Cap. 26* manu ſignatur nullam fuiſſe erectionem Decanatus cum conſenſus ſimultaneus Epiſcopi, & Capituli requireretur ad *Manticam* omninò videndum *deciſ. 114. num. 5.* rogo, vt rectè videatur: hic tamen deſcribam diuerſiſſimum fuiſſe *Mantica* caſum, primò enim Dignitas fuit conſtituta ſine dote *nu 1.* quod fieri non potuit, ſecundo cum conſenſu Capituli, & Epiſcopi fuit ſuppreſſa *nu. 2.* tertiò nouus Decanus non erat admiſſus à Capitulo, niſi ad profeſſionem
21 fidei, tali enim caſu concurrunt dicta in *deciſ. Mantica,* ſed hic non applicantur, quia dos eſt conſtituta, vnquam Dignitas ſuppreſſa, & vltra fidei profeſſionem adepta fuit poſſeſſio, & per centum annos, & vltra pacificè continuata, nec poteſt in caſu noſtro deſumi argumentum *ex l. obligari ff. de auctor. & conſ. Tut.* quia ibi conſideratur læſio, quæ hic non interuenit ad damnum Capituli, vt interueniebat in caſu Manticæ.

Ad *cap. 27. 28. 29. & 30.* quod omnes de Capitulo deberent conſentire alias fuit

rectè reſponſum, & Felin. allegat. in c. cum omnes ext. de conſtit. facit differentiam pren nt aly, quando quid competit pluribus non iure ſinguli, ſed iure vniuerſo, quo caſu
22 maior pars ſufficit, nec repetam alias per D. Herculem filium meum I.V.D. ſcripta, & id approbat poſt alios Barboſ. in d. c. cum omnes, & in tract. de Canonicis, & Dignit. cap. 38. nu 5. declarans ſufficere maiorem partem, quando agitur de Iure ſingulorum ſeparatim, & ſecundariò.

Ad Cap. 31. quod ex conſuetudine ius primæuum ſedendi fuerit ablatum, id non dicit Barboſ. in c. 4. in tract. de Canon. & dignit. qui Salgadum, & alios allegatos refert, primò enim dicit ex conſuetudine, ſed & adiecit vel inſtitutione Eccleſiæ, & ſubiungit locum ſedendi operari ad dignoſcendum, quæ ſit maior Dignitas, ſed in caſu noſtro habemus inſtitutionem, & nomen Decanatus pro Dignitate, & Camerarius non habet Dignitatem, ergo prædicta retorquentur, Ferentil. ad Burat. deciſ. 903. nu. 21. loquitur in poſſeſſorio, Nos autem agimus in petitorio.

Secundò reſpondetur, quod iſta prætenſa cõſuetudo, dato, quod eſſet legitimè probata non valeret, nec vllo pacto ſeruari deberet, & potius appellanda eſſet vetu-
23 ſtas erroris, quam conſuetudo c. mala conſuetudo diſtinct. 8. & ibi Propoſitus plures cauſas conſiderat, & inter alias metum vſurpationis, magnitudinem tranſgreſsionis, & inobedientiam facit etiam text. in c. legimus in diſtinct. 93. ibi Diaconi Inſoleſcentes. Presbyteris ſe præferendis arbitrati ſunt, ibiq; allegatur Diuus Hyeron ad Euagrium epiſt. 85. tom. 2. & quod ſit ſtulta ambitio, qua minor nititur maiori præcedere poſt Abb. Butr. & Imol dixit Tobias Nonius conſ. 72. nu. 24. etiam ſi eſſet conſuetudo tanti
24 temporis, cuius initij memoria non extaret, & debere eſſe conſuetudinem irrationabilem, & ſanctam dicit Gail. obſer. 31 lib. 2. nu. 12. vers. 4.

Tertiò conſuetudo, etiam immemorabilis à lege reprobata non attenditur, & quando lex apertè loquitur fundans in conſuetudine non eſt audiendus, Puteus deciſ. 466. lib. 2. nu. 4. & 5. in antiquis.

Quartò cum fuerit probatum per nonaginta, & vltra annos Decanos præteritos præceſſiſſe non obſtat allegata conſuetudo a tempore, quo D. Marcellus vltimus De-
25 canus videtur ante Camerarium ſediſſe, quia ad hoc, vt ſecunda cõſuetudo tollat primã præſcriptam, oportet etiam ipſam ſecundam eſſe præſcriptam gloſa in l. nemo §. temporalis ff. de reg. iur. dum agitur vt hic in petitorio Roman. ſingulari 436.

Quintò ad hoc vt in acquiſitione Iurium negatiuorum poſſint cõpetere, & ab alio auelli, ſeu tolli iura affirmatiua duo requiruntur, videlicet prohibitio, ſeu con-
26 tradictio ex parte illius, qui aſſerit ſibi competere tale Ius negatiuum, vt ſunt dicti hominis, & patientia, ſeu admiſſa prohibitio, & obtemperamentum ex parte illius contra quem prohibetur, & contradicitur, vt eſt D. Decanus habens Ius affirmatiuum ex lege, & præcedenti conſuetudine, & ne pariter multitudinem Doctorum ego recitem Guid. Pap. in deciſ. 631. nu. 13. & poſt Gabr. conſ. 84. nu. 6. lib. 1. Sacra Rota penes Cabaler. deciſ. 77. nu. 6.

Sextò nec conſuetudo debet attendi, quando veritati ex ſtatutis Canonicis eſt cõ-
27 traria, deciſ. 265. nu. 16. p. 5. diuerſ. Ferentil. ad Burat. deciſ. 800. nu. 10. vbi plura ad propoſitum leguntur, fuit deniq; de hoc ad plenum in præcedentibus diſcuſſum, nec reſponſum fuit ex aduerſo, & idcircò cætera, quæ ſequuntur vſque ad finem tolluntur, nec in facto, nec in Iure ſuſtinentur, nec legitur verbum vllum, nec in Conſtitutionibus, nec in Decreto allegato de anno 1535. quod Capitulum, aut alij habuerint animum, prout nec habebant, minuſq; habent facultatem præiudicandi d. Decanatui, cum non agatur de re Capitulo tantum ſpectante; Imò ſemper

Digitized by Google

ex poſt præceſſit, & vocem in Capitulo ſecundam, & abſente Reuerendiſs. Primicerio primam habuit vt ſupra, & quando non habuiſſet in eius facultate ſtetiſſet, nec ex prætenſa *Conſtitutione de anno* 1535. deſumitur verbum, quod tollat, & deroget Iuri Decanatus.

Ad quadrageſimũ tertiũ, non nititur facto, quia nec Camillus erat Canonicus, nec Erector Decanatus fecit vnionem, quæ ibi dicitur, & ex hoc corruunt multa ſcripta, imò Doctrinæ ibi allegatæ quatenus ſubſiſtentes retorquerentur, cum totum oppoſitum ſit, quia, Camillus Decanus, & Floriani ſucceſſor primò, & eo Decano exiſtente fuit facta vnio Floriano Erectore mortuo.

Et licet ſatis ex prædictis appareat de validiſſimo titulo, reſpondetur etiam ad vltimũ, nihil facere *Barboſ. ad Conc. Trid. de refor. ſeſſ.* 25 *c.* 9. vbi & *Gonzalez, & Piaſecih, & Mantecam* allegat, quia ſic exemplificat, vt ſi appareat, quod fuerit vſurpatum Iuſpatronatus ex priuillegio, & non ex fundatione, & dotatione, & ideò pro Decano loquitur hic *Barboſa*, cum conſtet de fundatione, & dotatione Decanatus; Domini ergo ex aduerſo ſcribentis iudicium quieſcat, & an ſupradictæ, & infraſcriptæ concluſiones ſint à iure reprobatæ rectè ponderet.

Primò, quod olim Eminentiſs. Legatus Bonon. Romandiolæ, & Exarchatus Rauennæ non potuerit conſentire, minuſq; & ipſe, & eius Locumtenens auctorizare Erectioni Dignitatis Denacatus S. Petronij de Bon. per 60. & vltra annos ante *Sacr. Concil. Trid.*

Secundò, quod Decanatus non dicatur Dignitas.

Tertiò, quod d. Legatus, ſeu eius Locumtenens non potuerit Decano concedere vocem in Capitulo.

Quartò, quod Camerarius pro tempore Capituli habeat Iuriſdictionem, imò maiorem Decani.

Quintò, & quod Camerarius ſit in Dignitate, & ante Decanum, & poſt Decanatus tres Dignitates debeat præcedere.

Et idcircò ille Florianus antiquus, de quo meminerunt *Petr. Andreas. de Gamar. in tract. de ſimon. Papa electo in princ. Luaouic. Goz. ... in l. 2. ff. de pactis Inter empt. & vend. Fr. Leander Albertus inter famigeratos ll. & Decret. Doctores Antonius Caſalis Creſcentius, & alij b florer*, & atteſtantur *libri Collegiorum Bononienſium*, vbi ab omnibus Excellentiſſimus tunc temporis appellatur, non deberet quodammodo de ignorantia erigendi dignitatem redargui.

Deciſio S. Rotæ Romanæ coram Reuerendiſs. D. Meltio in eadem Cauſa.

Veneris 19. Iunij 1643.

ERecto de anno 1503. in Collegiata S. Petronij Ciuitatis Bonon. Decanatu per Epiſcopum Amerinum vti Locumtenentem Cardinalis Vrſini de latere Legati in eadem Ciuitate, ex facultate ab eodẽ Legato eidem Epiſcopo cõceſſa, cum reſeruatione tamẽ Iuriſpatronatus ad fauorem familiæ de Dulphis, ex eo quia à q. Floriano de Dulphis de Gõzaga fuerit talis dignitas Decanatus dotata, fuit inſimul in huiuſmodi erectione declaratum, quod Decanus pro tempore ſecũdam ſedem in Choro eiuſdem Eccleſiæ poſt Primiceriũ immediatè haberet,

cum

cum iſte primam obtineat,& quoties Primicerius abeſſet, liceret eidem Decano eiuſdem Primicerij primam ſedem occupare,& hæc omnia ex ſummario Ioannis Baptiſtæ Dulphi, ſiue Decani *nu.*1. 2.*&* 3. clarè appareat. Capitulũ autem dictæ Collegiatę cum ſoleat erigere Camerarium,cuius officium præcipuum eſt redditus Capituli exigere, illoſque inter capitulares diſtribuere, & expenſas neceſſarias facere, orta controuerſia inter Decanum, & Camerarium quis eorum deberet præcedere tam quo ad ſedendum in Choro, quam quoad vocem dandam in Capitulo,emanauit in partibus ſententia ad fauorem Decani,cauſa mihi deinde in gradu appellationis commiſſa, & per me propoſita fuit per Dominos reſolutum Decanum debere præcedere.

Competit enim illi talis præcedentia aduerſus Camerarium tam ex conſtitutione, & ſtatuto, cum in dicta erectione fuerit ipſi reſeruata ſecunda ſedes immediatè poſt Primicerium, quæ diſpoſitio vti appoſita per eum, qui dignitatem Decanatus fundauit, atque dotauit eſt omnino ſeruanda *Bald.in cap.cum olim num.*1.*&* 2. *de conſuetudine, Rota deciſ.*4. *in fine de elect.in nou.Menoch.conſ.*126.*nu.*3.*lib.*2.*Nauar. conſ.*2.*de maior.& obed.Gratian.diſcep.forenſ.cap.*867.*n.*27.*Rota coram Card.Blanchet in Oriolen. præced. in Choro* 2. *Decembris* 1592.*& coram Gipſio Auditore Sedis* 9.*Iunij* 1593.*&* 21.*Maij* 1597.*Seraph.deciſ.*774.*nu.*1.*&* 588.*nu.*4.*coram Papa Greg.XV.*

Aſſiſtentiam enim Iuris communis habet idem Decanus in præcedendo omnes de Capitulo, cum Decanus in Collegiata de iure ſit dignitas *Dec. in cap. ad aures nu.* 1.*& ſeq. Bero. num.*5.*& aly de reſcript. Cardin. conſ* 62.*num.*1.*Federic.de Senis conſ.* 86.*num.*1.*in fine Lotther. de re benefic. libro primo, quæſtione* 16.*num.*37.*& ſeq.Boer. deciſ.*286.*num.*9.*Rota deciſ* 528.*num.*1.*parte prima diuerſ. & deciſ.* 533.*nu.*4.*in fine parte ſecunda recent.* Vnde cum controuerti non poſſit Decanatum eſſe dignitatem,nulli dubium,quod tali dignitate profulgens alios de Capitulo dignitate minimè affectos debeat procedere non ſolum ex aſſiſtentia Iuris, vt fuit firmatum,verum etiã ex conſuetudine,quæ in tali materia præcedentię primas partes obtinet *Bald.in l.cũ olim de conſuetudine; & l.obſeruare* §.*antequam vero ff.de offic.Proc. Card.conſ.*62.*num.*1.*verſ. hinc etiam, Rum. conſ.* 19.*num.*6.*lib.*1.*Gratian.diſcept.forenſ.cap.*298.*num.*8.99.*Rota in Cæſaraugustana præcedentiarum* 28.*Aprilis* 1634.*coram R.P.D.meo Ghiſilerio, & dec.*124.*nu.*2.*& ibi Add.nu.*4.*coram Papa Greg.XV.*

Non obſtat,quod Camerarius, qui idẽ eſt ſicut theſaurarius habeat adminiſtrationem in rebus Eccleſiæ, & vti maior in adminiſtratione, ita quoque cæteris præferri *l. vt gradatim ff.de muner.& honor. Menoch.conſ.*51.*num.*52.& per conſequens Camerariatus vt dignitas debeat agnoſci, & conſiderari.

Quia de iure communi Camerariatus, ſiue Theſauraria non eſt dignitas, niſi etiam habeat annexam prærogatiuam exercendi Iuriſdictionem ſupra alios de Capitulo *Gemin. conſ.*101.*in princip. verſ.ſi autem conſuetudo, quod duplicatur conſ.* 140. *Abb.conſ.*93.*in quæſt.in principio lib.*2.nec in tali caſu ſufficit adminiſtratio in rebus Eccleſiæ, quia ad effectum vt talis adminiſtratio inducat dignitatem, copulatiuè requiritur etiam Iuriſdictio, & cohærens præeminentia, cum non valeat argumentum affirmatiuè conceptum ille habet iuriſdictionem, ergo eſt poſitus in diguitate, vnde etiam Camerarius poſſet dici in dignitate conſtitutus caſu, quo haberet huiuſmodi iuriſdictionem annexam, *vt eſt text. in l. honor. ff. de muner. & honor.* & in terminis dignitatis capitularis *Olarad.conſ.*150.*num.*3.*in princip. Abb. in cap. multa nu.*23.*ad finem verſ. puto quod ſi officium ae prob. & ibi etiam Innoc. num.* 6.*&* 7.*Hoſt. in cap. præſenti num.*14.*de reſcript.in* 6.*Ioan.de Capiſt. in cap cum decorem. num.*3.*de Cler. coniug. Lotther. de re benef.lib.*2.*quæſt.*33.*num.*24.*Rota deciſ* 9.

de

de Præb. in nou. vbi etiam adden. & quamuis etiam tale officium ob eius adminiſtrationem poſſet dici dignitas, tamen impropriè diceretur, maximè cum agatur de officio temporali *Ioannes de Silua in tract. de benef. parte 1. quæſt. 2. num. 72. Rebuf. in praxi benef. titulo de diſpenſ.* ratione ætatis in verbo, vel earum perpetuæ Vicario *Menoch. d. conſ. 51. nu. 34.* & dignitatis in proprio, & potentiori ſignificatu habet annexam adminiſtrationē cum iuriſdictione, ita vt hæc ſint inter ſe inſeparabilia *Bald. in l. 2. nu. 54. ad fin. verſ. intellige quod acquiritur l. de ſeruit. C. aqua Abb. in cap. de multa nu. 21. de Præb. leg. honor. ff. de muner. & honor. Oldr. ad. conſ. 152. nu. 3. verſ. ſecundo eſt aduertendum, Lotther. de re benef. lib. 1. cap. 16. nu. 47.*

Et ita vtraque parte &c.

Deciſio ſecunda in eadem Cauſa coram Eodem.

Veneris 20. Maij 1644.

CEnſuerunt Domini ſubſiſtere deciſionem in hac cauſa coram me emanatam ſub Die 19. Iunij 1643. in qua reſolutum fuit Decanum Sancti Petronij Ciuitatis Bonon. debere præcedere Camerarium eiuſdem Eccleſiæ, in Choro, & in Capitulo, etiam votando non ſolum vigore præeminentiæ illi conceſſæ in erectione Decanatus, verum etiam ex cauſa Iuriſdictionis quam habet Decanus in Collegio, cui præeſt *Felin. in cap. ex parte Decani nu. 1. verſ. ſubdit etiam de reſcrip. Bald. in l. 1. Cod. de ſer. Reipub. manut. Lotther. de re benef. lib. 1. quæſt. 5. nu. 22. in fine Feder. de Sen. conſ. 49. pro vt deciſ. 209. nu. 2. lib. 3. in Correct.* maximè de tempore, quo in hac Eccleſia non adeſt Primicerius, cuius locum quoties abſit habet Decanus, iuxta formam erectionis, vt fuit firmatum *in prima deciſione ſub 19. Iunij 1643.* & per conſequens omnes de Collegio etiam debet præcedere *Rot. de conceſſ. Præb. in non. deciſ 17. ſub nu. 1. verſ. ſed caſu Lotther. loco citato nu. 22.*

Non obſtat, quod Camerarius reſpectu ſuæ adminiſtrationis rerum Eccleſiæ prætendat ex ea poſſe deſumi, & probari aliqua Iuriſdictio.

Quia adminiſtratio differt à Iuriſdictione, & regulariter habens adminiſtrationem non dicitur habere Dominium, nec iuriſdictionem *cap. cum omnes de conſtitut. vbi Bald. Tiraq. in l. ſi vnquam in verbo donatione largitus nu. 190. C. de reuoc. donat. Seraph. deciſ. 196. nu. 1. Rot. deciſ. 145. nu. 4. & 5. parte 5. & 76. num. 13. parte 7. diuerſ. & in Caſtrenguſtana de Carpi. 11. Maij 1643. coram R. P. D. meo Bichio.*

Non obſtat, quod huiuſmodi differentia præcedentiæ voluntariè fuerit à Patre, & fratre Decani compromiſſa in Reuerendiſſimum Dominum Epiſcopum Ariminen. quo compromiſſo durante nec lato laudo, partes non poſſint adire alium iudicem, vt inquit *Gratian. diſcept. for. capit. 557. nu. 24.*

Quia dum in eodem compromiſſo non adeſt inter compromittentes iuramentum non adeundi alium iudicē, etiam durante huiuſmodi compromiſſo, poſſunt partes iure communi illum adire *lege litigatores ff. de arbitr. Lancell. de attent. parte 2. cap. 15. nu. 6. Caſ. conſ. 428. lib. 1. Rot. deciſ. 452. nu. 3. parte 1. recent.* & cum agatur de Eccleſiaſtica iuriſdictione, non poterat tale compromiſſum fieri inconſulto ſuperiore, de quo nihil apparet *cap. de cætero cap. veniens de tranſact. Alex. conſ. 32. nu. 2. lib. 2. Rot. deciſ. 327. nu. 4. coram Cardinali Caualerio,* quod compromiſſum neque poteſt obſtare in hoc caſu, cum fuerit factum à Patre de bonis Eccleſiaſticis Herculis filij, qui conſenſum non præſtitit huiuſmodi compromiſſo, in quibus nullum

habet

habet vſumfructum, & per conſequens non potuit filium obligare *Bart. in l. fin. §. 1. nu. 1. verſ. & eſt ratio ff. de verb. oblig. Lap. in rub. de donat. §. 42. num. 7. Pariſ. conſ. 157. nu. 15. lib. 4. Soc. conſ. 34. nu. 17. lib. 1. Caſſador. ſuper regul. deciſ. 4. nu. 5. Capyc. deciſ. 56. num. 4. & 73. nu. 10. & in Lucana penſionis 27. Nouembris 1617. coram bon. mem. Pirouan.*

Et ita vtraque parte &c.

Deciſio tertia in eadem cauſa coram Reuerendiſs. D. Meltio.

Lunæ 30. Ianuarij 1645.

DEciſiones in hac Cauſa coram me emanatæ ſub die 19. Iunij 1643. & 20. Maij Anni præteriti, in quibus fuit firmatum, Decanum S. Petronij Ciuitatis Bononiæ debere præcedere Camerarium eiuſdem Eccleſiæ fuerunt ſub hac die confirmatæ, cum illarum fundamenta inconcuſſa ſubſiſtant, ſiue attendatur Ius commune, cuius vigore officium Camerariatus non eſt dignitas, *Rot. deciſ. 9. de preb. in nou. Abb. conſ. 93. p. 2. verſ. ſed in caſu noſtro ante nu. 2.* excepto tamen Camerario Sanctiſs. qui cum adminiſtratione habet etiam Iuriſdictionem, & ſic eſt dignitas, vt firmatur in eadem *deciſ. 9. in fine*, ſiuè attendatur lex particularis erectionis huius Decanatus, vt in ſumm. Decani num. 1. vbi apparet eidem Decano fuiſſe conceſſum ſecundum locum, & ſecundam vocem in Choro, & Capitulo, etiam votando poſt Primicerium, & caſu; quo iſte non intereſſet, fuit conuentum, vt primam ſedem occuparet Decanus, quæ inſtitutio cum approbata fuerit à Capitulo ſeruari debet, præſertim dum illius vigore fuit etiam eidem Decano locus aſſignatus, vt firmatur in *deciſ. 518. nu. 3. par. 1. diuerſ.* ſiue attendatur conſuetudo huius Eccleſiæ, in qua Decanus fuit ſemper habitus, atque receptus pro ſecunda dignitate, vt plenè probant Teſtes Capituli, vt in eodem ſum. Decani nu. 2. & 3. quidem conſuetudo præ cæteris attendi debet in hac materia præcedentiæ *Bald. in c. cum olim de conſuetud. Grattian. diſcept. forenſ. cap. 298. nu. 8. & 590. nu. 23. Menoch. conſ. 126. nu. 3. lib. 2. Ruin. conſ. 155. num. 4. lib 4. Franc. Marc. queſt. 1365. nu. 1. & 6. Rot. deciſ. 124. nu. 2.* & ibi *Add. nu. 4. coram Papa Greg. XV. Pampilonen. Praeminentiarum 17. Aprilis 1601. coram clar. me. Hieronymo Pamphilio* Patruo Sanctiſs. D. N. Innocentij X. & talis conſuetudo poteſt inducere dignitatem, quæ alias de iure non eſſet inducta, & è contra illam reijcere, etiam ſi alias fuiſſet inſtituta *Bart. in L. unic. ſub nu. 11. verſ. dic ergo C. de munerib. & in quo loco lib. 10. Barboſ. de Canon. & dignit. c. 4. nu. 7. & ſeq. verſ. ex conſuetudine, & c. 18. nu. 4. Manriq. de Praced. q. 18. nu. 2. & ſeqq. verſ. & ſic ergo concluſio. Rot. deciſ. 4. num. 2. verſ. nam ſicut &c. de elect. in nou.*

Non obſtant, quæ denuo replicantur pro Camerario ad probandum illius dignitatem ex iuriſdictione, quam in alios exercet, & iſto caſu etiam ſi inferiorem ordinem obtineat tamen cum ampliorem, latioremque iuriſdictionem ſaltem ex hoc capite eidem Decano videatur præferendus *Archid. & Doct. in rubr. de maior. & obedien. Menoch. conſ. 126. nu. 25.*

Quia quo ad iuramentum non ſubſiſtit in facto, quod præſtetur in manibus Camerarij, ſed in manibus Primicerij, vt probatur ex depoſitionibus plurium teſtium

ſum.

Digitized by Google

ſum. Capituli nu. 6. quibus, vti capitularibus, & de rebus in Capitulo geſtis deponentibus eſt credendum, & eorum debet admitti probatio *cap. veniens de Teſtib. Gratian. diſcept. for. cap.* 377. *nu.* 15. & ex depoſitionibus etiam Teſtium pro Canonicis examinatorum apparet Camerariũ occaſione ſui officij non comprehendi inter quinq; dignitates Eccleſiæ S. Petronij, vt ex ſum. Decani nu. 3. quibus vti ab eiſdem Canonicis inductis fides, eſt omninò adhibenda contra eoſdem *Bald. in l. parentes C. de Teſtibus, Gratian. diſcept. for. cap.* 950. *num.* 38. *Farinac. de Teſtibus q.* 62. *num.* 243. *Aym. conſ.* 110. *in fin. Alex. conſ.* 54. *in fine lib.* 3. *Rot. deciſ.* 259. *nu.* 5. *p.* 5. *& deciſ.* 48. *nu.* 9. *p.* 6. *diuerſ.*

Quo verò ad alios actus, ex quibus idem Camerarius prætẽdit præcedentiam à Decano, nec etiam poteſt illius prætenſio ſubſiſtere; non enim per Decanum negatur Camerarium habere adminiſtrationem, ac etiam aliqualem iuriſdictionem, ſed eſt conſiderandum, quod vbi cõcurrit natura, & accidens, natura præfertur *Bart. in l.* 3. *nu.* 2. *ff de Tutel. Socin. Sen. conſ.* 116. *nu.* 8. *lib.* 5. *Ruin. conſ.* 59. *num.* 14. *lib.* 3. *Menoch. conſ.* 11. *nu.* 28. *Tiraq. de vtroq; retract.* §. 30. *gloſ.* 1. *nu.* 26. & in concurſu, pro digniori ille reputatur, & præfertur, qui officium, vel dignitatem conſequutus eſt à digniori *cap. per tuas de maior. & obed. vbi gloſ. l.* 2. *ff. de albo ſcrib. Dec. in l. cum quid in* 2. *lect. nu.* 11. *ff. ſi cert. pet.* Decanus habet officium à digniori, hoc eſt à lege Pontificia, vigore erectionis concedentis eidem Decano ſecundam ſedem poſt Primicerium, Camerarius verò habet ſuũ officium à Capitulo ad tempus ſ. ad annum, vel biẽnium, vndè Decanus cum habeat dignitatem perpetuã, Camerarius verò temporalem, perpetuã non adminiſtrat, & temporalis dignitas nõ eſt præferenda *Io. Andr. in cap. pen. ſub nu.* 1. *verſ. cum quia temporaliter &c. de offic. Leg. in* 6. *Felin in rubr. de maior. & obed. ſub nu.* 10. *verſ. quia iſta poteſtas temporalis, Boer. in tract. de ordin. grad. vtriuſq; fori ſub nu.* 21. *verſ. quia illa poteſtas, Villadieg. de leg. q.* 39. *nu.* 55. *verſ. item quia tẽporaliter. Menoch. conſ.* 51. *nu.* 30. *& conſ.* 52. *nu.* 127. *lib.* 1. *& conſ.* 257. *nu.* 34. *lib.* 3. & in dignitatibus ille præcedit, qui habet naturalem, & perpetuam *l. nemo C. de off. mag. Magiſ. Laud. in tract. de dignit. q.* 32. & propterea *Curt. in l. ſi quis C. qui Teſtam. facere poſſ.*

Conſiderarũt item DD. quod Decanus habet dignitatem perpetuam annexam ſuo titulo, & independentem à Capitulo, Camerarius autem habet adminiſtrationem, ſiue officiũ à Capitulo, cuius nomine illud gerit tãquam illius Officialis, & Miniſter electiuus, & tẽporalis, & ideò non eſt conſiderabilis in concurſu cum Decano, qui iure ſuo proprio obtinere dicitur dignitatem, & dignior eſt ſemper, qui propria dignitate fulget, & corruſcat, quam qui iure alieno acquirit *l. quod Princip. iuncta l. ſi auguſta ff. de leg.* 2. *Iaſo. in l. more maiorum ſub nu.* 4. *verſ. ſecundo nota ff. de iuriſd. omn. Iud. Feder. de Sen. conſ.* 20. *in Ciuit. Peruſij col.* 5. *in fine, & col.* 6. *in princip. nu.* 7. *verſ. non obſtant cura, Rebuff. in praxi benef. tit. de diſpenſ. rat. act. in verb. vel earum propenſa Vicaria, verſ. & ſic non habebit locum fol.* 296. *Menoch. conſ.* 51. *nu.* 34. *verſ. rurſus, conſ.* 52. *num.* 123. *lib.* 1. *& conſ.* 257. *num.* 10. *&* 18. *lib.* 3. *Poſt. Imol. conſ.* 167. *num.* 94. *verſ. non eſt dubium &c.* dicens illum eſſe præferendum vti digniorem, qui ex eſſentiali natura dignior dignoſcitur, quam ex accidẽti *text. in l. qui habent,* ibiq; notat *Bart. ſub nu.* 2. *verſ. quodq; etiam naturalis ff. de tutel. Ruin. conſ.* 59. *nu.* 11. *verſ. quandoq; & ſecundo lib.* 3. *Soc. ſen. conſ.* 116. *nu.* 8. *verſ. confirmatur lib.* 4. cum alijs relatis per *Tiraq. de retract. lignag.* §. 30. *gloſ.* 1. *nu.* 26. *verſ. ſecunda ratio hæc eſt, Menoch. d. conſ.* 51. *nu.* 27. & dato etiam, quod Camerarius haberet adminiſtrationem, & iuriſdictionem ratione proprij tituli tamen, vt ſuperius dicebam, cum teſtes pro Capitulo examinati depoſuerint, & probauerint

Came-

Digitized by Google

Camerarium non connumerari inter dignitates Eccleſiæ S.Petronij, vtiq; idem Camerarius non debet precedere Decanum,qui ex erectione habet dignitatem annexam ſuo titulo, nam is eſt adiudicandus maior,& dignior, qui veteri more, & conſuetudine ita habitus eſt *Bart.in l.vnic.nu.11.verſ. dic ergo, & verſ.vnde poteſt eſſe &c. Felin.in d.rubr.de maior. & obed. nu.8.verſ. iſta tria ſigna denotant maioritatem. Rot.deciſ.4.nu.2. verſ.nam ſicut &c. de elect.in nou. Hanſald.de iuriſd.p.5. in tit. de mun.impoſit. cap.vnic. nu.41.verſ.& concludit. Menoch. conſ.257. num.36.* firmat hanc opinionem, aſſerendo eandem eſſe omnium ferè ſententiam,& in hac materia præcedentiæ ex ſolis actibus iuriſdictionalibus non infertur ad præcedentiam, & licet diuerſi actus pertineant ad iuriſdictionem Camerarij,non ideò illi cenſetur communicata vniuerſalis iuriſdictio in alijs caſibus Decano cõpetentibus, & in præiudicium præcedentiæ eidem Decano debitæ, quia iuriſdictio alicui tributa per enumerationẽ certarum cauſarum extra illas non extenditur, vt fuit reſolutum in *Cæſaraugustana de Caſt.4.Martij 1644 coram R.P.D.meo Bichio.*

Non obſtant aſſerti actus poſſeſſorij Camerarij, vt ex ſum.Capituli *num.5* ex quibus præſumitur inducta conſuetudo circa talem præcedentiã, quia cum ex ſum. Decani *num.7.* probentur alij actus contrarij,cum interuentu ipſius Camerarij, ſtante diuerſitate iſtorum actuum, non poteſt dici inducta aliqua conſuetudo *Bart.in l.2.in princ.nu.22.ff.ſol.matrim. Menoch.præſumpt.31.nu.8. verſ.& ideo lib.4. Buch.conſ.7.nu.27. Rota deciſ.23. nu.7. coram Buratto, & deciſ.162. nu.8. & ſeq. coram Papa Greg.XV.* cum ad effectum inducendi talem conſuetudinem, vel præſcript. requiratur, quod Camerarius habuerit animum talem poſſeſſionem acquirendi cum acquieſcẽtia Decani,& quod præceſſerit prohibitio eiuſdem Camerarij erga Decanum *l.qui luminibus ff.de ſeru.vrb.præd. Bald. in l.1.num.8.ff.de ſeruit.Aym.conſ.111. nu.22.Surd.conſ.127.nu.22.Rot.d.deciſ.162.* & ibi *Add.nu.15. lit.C. & dec.530.nu.2.& 3.par.2.recent.Recanaten.Bonorum.*

Non obſtat, quod Card.Legatus,vel eius Locumtenẽs, cuius auctoritate fuit creata dignitas Decanatus, non intellexerit præiudicium inferre Camerario ſuper iure ipſi competenti.

Quia de tempore erectionis huius Decanatus non apparet Camerarium fuiſſe dignitatem, cum de illo nulla fuerit facta mentio, imò ex Inſtrumento erectionis, vt ex ſum, Decani *num.1.* conſtat de illo tempore fuiſſe præſeruata iura Præpoſiti tunc viuentis, ex quo colligitur Præpoſitum,& non Camerarium habuiſſe de illo tempore ſecundum locum immediatè poſt Primicerium, & in hac materia præcedentiæ ratione etiam temporis dignitas maior exiſtimari ſolet *l.1.ff.de albo ſcrib. & l.ſemper ff. de iur. immunit. l.1.C. de conſul. lib.12. & c.vlt.17. diſt. Menoch.d.conſ.257. nu.12.& 15.* nec dubitari poteſt de auctoritate Legati, quia in hoc caſu habet eamdem poteſtatem, quam habet Ordinarius, *Put, deciſ. 335. in fin.lib.2.in Correct. Seraph. dec.765. nu.1. Caſſad.deciſ. 1.de erect.in reſeruat.nu.1. Virdunen. Canonicatus 19.Iunij 1595.coram clar.me. Hieronymo Cardinali Pamphilio,* quæ facultas benè potuit delegari in ſuum locumtenentem *cap.fin. verſ. Caliſt. de offic. Ordin. Rota deciſ.38.num.4. 5. p. 6. diuerſ.* maximè cum acceſſerit conſenſus Capituli, de cuius intereſſe agebatur,& ab eo talis erectio fuerit ſolemniter acceptata, vt apparet ex ſum. Decani *nu.1.* in fine. Vnde ſtante huiuſmodi conſenſu tollitur prorſus allegati præiudicij conſideratio *cap. ſcienti de reg.Iur.in 6.l.nemo fraudare ff. eodem Cyriac. controuerſ 205. nu.204.& ſeq.verſ quoniam. Caſtr. conſ. 319.nu.3.verſ. nihil ergo potuit lib.2. Rota deciſ. 252.nu.10.verſ.poterit etiam coram Papa Greg. XV.* Et ita vtraq; parte &c.

CON.

CONTROVERSIA CXXIII.

Pro Illuſtriſ. Senatore Fibbula, cùm N. de Barillis.

SVMMARIVM.

Mænia Ciuitatis Bonon. à publico fuerunt ædificata, nu. 1.
Muri, & Portæ Ciuitatis dicuntur Sanctæ, nu. 2.
Nec poſſunt capi in tenutam pro debito Ciuitatis, nu. 3.
Nec ab aliquo poſſunt deſtrui, reffici, nec aliquid eis ſuperaddi, nu. 4.
Mænia Ciuitatis debent habere interuallum ſaltem quindecim pedũ, n. 5.
Foueæ ſunt de publico, prout viæ publicæ, nu. 6.
Et quilibet poteſt ibi mittere animalia ad paſcendum, & bibendum, nu. 7.
Conceſſio facta de foueis propè mænia per homines Caſtri S. Petri fuit declarata nulla, nu. 8.
Præſcriptio etiam centum annorum iuri publico non obeſt, nu. 9.
Nec poteſt incipere, niſi poſt mortem alienantis, nu. 10.

Adſit Deus, & Virgo.

CRederem Batillo nullum ius competijſſe in foueis propè mænia Ciuitatis Bononiæ. Nemo enim dubitare poteſt, quin muri Ciui-
1 tatis ſint publici, & ad Ciuitatem ſpectent, nedum, quia à publico fuerunt ædificatæ poſt explanationem de anno 1162. ab Imperatore factam, cùm fouearum dirupatione, vt atteſtatur *Ghirardaccius in lib. 3. Hiſtoriarum Bononiæ fol. 85. & lib. 4. fol. 111.* temporæ Doanæ Cremonenſis d. Ciuitatis Prætoris, & id nedum *Ghirardaccius*, ſed & alij hiſtorici referunt, inter quos *Vezanius fol. 88.* loquens, Nedum de refectone, ſed & de nuncupatione circulæ, quæ Ciuitatem circumdat, & ſubiungit fol. 89. de anno
2 1327. muros Ciuitatis ad perfectionem fuiſſe redactos lib. 4. f. 176. & ex diſpoſitione iuris communis nedum muri, ſed & Portæ dicuntur ſanctæ *Caius in l. 1. ff. de rerum diuiſione. Cicero lib. 2. de natura Deorum. Menoch. de Arbitr. Iud. cent. 5. lib. 2.*
3 *caſu 483. nu. 1. & 2.* minuſq; poſſunt capi in tenutam pro debito Ciuitatis *Bald. in l. etiam nu. 13. C. de executione rei iudicatæ*, quem refert *Bertachinus in verbo muri Ci-*
4 *uitatis*, minuſq; licet alicui muros prædictos deſtruere, vel reficere, vel aliquid eis ſuperaddere *Odofred. in l. intantum in §. ſanctum eſt ff. de rerum diuiſione. Alberic. in l. ſacra loca §. muros Ciuitatum ff. eodem*, & nulli dubium eſt, quin mænia Ciuitatis de-
5 beant habere interuallum ſaltem quindecim pedum *l. maniana C. de ædificijs priuatis Cepol. de ſeruit. vrb. præd. cap. 61. nu. 3.* qui ibi dicit id obſeruandum eſſe ex pluribus rationibus ibi per eum allegatis, ſubiungens, quod ſi concederetur foueam murorum poſſideri per priuatũ impediretur, & fieret deterior iter, & via publica, quæ ciuitatem circumdat, vt aduertit *idem Cepola in d. tit. de ſeruitut. Vrbanorum*
6 *prædiorum in verbo fouea cap. 80. nu. 3.* & quod foſſæ ſint de publico, prout viæ publicæ, affirmat *idem in tit. de ſeruit. ruſtic. prædiorum in cap. 36. de Ripa propè nu. 8.* di-

Digitized by Google

7 cens, quod quilibet poteſt mittere in eas animalia ad paſcendum, & bibendum, & *nu.10. verſ. ſed contra*, dicit, quod ripæ ſequuntur naturam ſui proprij, & naturalis ſubiecti, adeout cum ſint appendices mæniarum, & foueæ debent eſſe publicæ, & non ſingularum perſonarum, quarum prædijs adhærent, facit etiam *Deciſio coram Ghiſilerio 29. Maij 1643. in Bonon. reſciſionis contractus*; vbi Regimen
8 Bonon. obtinuit nullam declarari conceſſionem de foueis d. Caſtri per homines eiuſdem Caſtri Baptiſtę de Fabris.

Nec valet allegari præſcriptio etiam centum annorum, eo quod præſcriptio tem-
9 poris iuri publico non poteſt obſiſtere, nec reſcripta Principis in hoc ſunt attendenda, hæc enim ſunt verba *textus in l. præſcriptio temporis ff. de oper. publ. & ibi Scilicet. & cæteri*, & inter alios ibi *Odofred.* dicens, nec præſcriptionem mille annorum prodeſſe, & ſubiunxit notan. eſſe cōtra occupātes foſſata iux. ferralia, in id adducens auctoritatem *Rolandini, Romantij, & Iac. Nola, l. vniuerſos C. ne rei dominica, vel templorum vindicatio temporis præſcriptione ſubmoueatur*, ibi *nulla longi temporis præſcriptione officiente iubemus reſtitui, itaut nec pretium quidem iniquis comparatoribus repoſcere liceat.*

Nec facit, quod Illuſtriſs. Senator Franciſcus Coſpius, cui per Sixtum Quintum eædem foueæ fuerunt conceſſæ permiſerit Barillum colligere earum herbas, & eas reſpectiuè paſci feciſſe ab eius animalibus, eo qđ præſcriptio non currit, nec inchoare poteſt tempore alienantis, & ſeu ſic paſci ab animalibus permittentis
10 *c. ſi ſacerdotes*, & ibi notant *ſcribentes 16. q. 3. Innocent. in c. ex litteris de reſt. in integrum*, & ita dicitur de Prælatis Eccleſiæ, nam præſcriptio non currit, niſi tempore ſucceſſoris *Balbus de præſcrip. 4. parte principali q. 1. nu. 8.*

Et ex his &c.

CONTROVERSIA CXXIV.

Pro D. Octauio Vernitio.

SVMMARIVM.

ERronea expreſſio contrahentibus obeſſe non debet, nu. 1.

Appoſitio alterius diei non vitiat Inſtrumentum, nu. 2.

Error ſemper præſumitur, ſi id quod ſequitur cum præfationibus, vel tractatu non congruit, nu. 3.

In dubio præſumitur potius error, quam falſitas, nu. 4.

Aſſertioni iuratæ in facto proprio ſtandum eſt, nu. 5.

Notarius legalis, & probus habet præſumptionem pro ſe, nu. 6.

Aurum pro auro ſolui poteſt, nu. 7.

Solui poteſt vnū genus pro alio, ſi ſunt eiuſdem materiæ, nu. 8.

Qui cum iuramento renunciauit exceptioni non numeratæ pecuniæ, non poteſt eam amplius allegare, nu. 9.

Adſit

Adſit Deus, & Virgo.

LA, quæ dicta ſunt pro parte Aduerſarij M. D. Octauij Vernicij vana, & ad impediendam executionem ſententiæ adducta fuere. Non enim probatur allegata falſitas, nam licentia contrahendi eo modo, prout cõtractũ eſt præceſſit, & ſi Inſtrumentum legatur eodem die ſtipulatum, & in eo d. licentiæ præcedentis mentio facta
1 eſt, vnde erronea diei expreſſio minimè cõtrahentibus obeſſe poteſt *Bart. & cæteri in l. errore C. de teſtam. Curtius ſen. & Dec.* quos refert, & ſequitur *Cagnol. in l. ſi librarius nu. 15. ff. de reg. iur.* & in terminis terminantibus de oppoſitione alterius diei in Inſtrumento per Notarium, ne vitiet Inſtrumentum, dixit
2 *Calder. in conſ. 1. in tit. de fide Inſtrum.* eo magis in caſu, in quo legitimè verſari, vel ſaltem præſumptiuè conſtet de errore, probatur enim error ex dd. verbis, *præcedente licentia ab Illuſtriſs. Vicelegato, quam ſine præſentis Inſtrumenti regiſtrabitur de verbo ad verbum, prout iacet*, & ſi licentia non fuiſſet penes Notarium de Inſtrumento rogatum, regiſtrari non potuiſſet, ſemper. n. præſumitur error, ſi id, quod
3 ſequitur cum præfationibus, vel tractatu non congruit *Bart. in l. quoties §. tantundem ff. de hæred. inſtit. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 3. tit. 4. nu. 10. Menoch. de præ-*
4 *ſumpt. lib. 6. præſumpt. 22. nu. 8.* & in dubio potius præſumitur error, quam falſitas *Bart. in l. quoties §. 1. ff. de hæred. inſtituen. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 13 nu. 10. Maſcard. concl. 644. nu. 1.* & quod tollit omnem dubietatem ipſemet Aduerſarius ſtipulationi Inſtrumenti nedum interuenit, ſed & iurauit contenta in Inſtrumẽto prædicto eſſe vera, eius ergo iuratæ aſſertioni tamquam de facto pro-
5 prio omninò ſtandum eſt *l. quare in fine ff. de ædilitio edicto Crauet. conſ. 104. nu. 5.*

Accedat qualitas Notarij de Inſtrumento rogati, nedum ſenis, & probatæ vitæ,
6 ſed & legum Doctoris, quod in puncto conſiderat *Bertazol. conſ. 921. num. 10.* & poſt plures *Farinac. q. 153. nu. 147.*

Potuit. n. talis licentia per plures dies ante obtineri, & ex poſt è Cancellaria Eminentiſſ. vbi tales licentiæ regiſtrantur deſumi, & ibi non dies conceſſionis, ſed dies, quo ex Cancellaria licentia relaxatur, prout atteſtatus eſt D. Cancellarius, & ſic per quadraginta annos ſeruare vidi.

Minuſq; facit id, quod de alio Inſtrumento dicitur, quod etiam illud ſit falſum, eo quod dicatur in eo inter alia d. D. Octauium ſoluiſſe libras ducentas quinquaginta octo, videntibus Teſtibus, ipſeq; D. Octauius confeſſus ſit non dediſſe pecunias, ſed Aureum, & Annulum, vt proc. A. fol. 27. reſpondendo poſitioni-
7 bus, quia id non dicitur falſitas, cum nemini prohibitum ſit ſoluere Aurum pro Auro, eo magis cum pecuniæ verbum ſumatur pro omnibus rebus, & corporibus *l. pecunia ff. de verb. ſignificat.* facit *Bart. in l. ainortio §. ob donationes ff. ſol. matr.* vbi dixit, quod vnum genus poteſt ſolui pro alio, ſi ſunt eiuſdem materiæ exempli-
8 ficans, & ipſe in auro. Ceſſat ergo etiam in hoc timor, & vmbra falſitatis, ſtante etiam renunciatione facta non numeratæ pecuniæ, vt ibi imò iuramento, vt poſt *Bald. Salicet. Caſtr. Butrium Felin. & Socin. tenuit Bertazol. in tract. de clauſulis*
9 *clauſula 32. gloſ. 4. nu. 2.* & idcircò executioni ſententiæ locum eſſe credo.

Saluo tamen &c.

CONTROVERSIA CXXV.

Pro Illuſtriſs. D. Federico Elephantutio Senatore.

SVMMARIVM.

Nouatio non inducitur, niſi expreſsè dicatur, nu. 1.

Et magis ſi extet clauſula, citra præiudicium iurium primæuorum, nu. 2.

Et in dubio non præſumi, nu. 3.

Creditor poteſt agere contra perſonam, & capere omnia bona, donec ſibi ſatisfiat, nu. 4.

Si creditor ex pacto poſſit vendere pignora, nō tamen cogitur, ſi nolit, n. 5.

Proponens edictum de ſubhaſtando, dicitur contrahere cum offerente, nu. 6.

Et Iudex obligatur ad vendendum plus offerenti, nu. 7.

Requiſita ad hoc, vt datio inſolutum ſuſtineatur, nu. 8.

Subbaſtatio habet vim emptionis, nu. 9.

Bona capta, & ad haſtam poſita, debent vendi melius offerenti, vel adiudicari creditori, nu. 10.

Fideiuſſor liberatur, dum creditor potuerit exigere, & non exigit, nu. 11.

Negligentia arguitur, quando quis potuit exigere, & non exigit, nu. 12.

Negligentia inducit culpam, nu. 13.

Iura negligentibus nō ſubueniunt, n. 14.

Culpa imputatur ei, qui ſe poſuit in neceſſitate, nu. 15.

Dolus præſumitur, quando quis non vtitur remediјs opportunis, nu. 16.

Creditori pignus habenti non datur recurſus contra alium, nu. 17.

Satiſfactum dicitur Creditori per ſubhaſtationem, etiam ſi bona non ſint tradita, eū poſſit vendicare, nu. 18.

Si ſit facta conſignatio creditori, liberetur fideiuſſor, etiam ſi ex poſt rem ſemel conſignatam recuperet, nu. 19.

Iudex vendens, nullam habet actionem, ſed tantum creditor, vt res vendita ſibi tradatur poteſt agere, nu. 20.

Semel facta executione ſuper vna re, non poteſt creditor illi renunciare, nu. 21.

Non licet eamdem actionem ſæpius, & amplecti, & reſpuere, nu. 22.

Creditor, qui poteſt ſibi ſatisfacere, & non vult, vt obſit fideiuſſoribus, peccat contra legem naturæ, nu. 23.

Validitas, & eſſentia contractus non debet pendere à voluntate vnius tantum ex contrahentibus, nu. 24.

Creditor recipiens delegationem, liberat fideiuſſorem, nu. 25.

Quando contractus in ſe inuicem non compatiuntur, inducitur nouatio, num. 26.

Etiam ſi ſit facta expreſſa primæuorum iurium reſeruatio, nu. 27.

Vbi principalis obligatio in aliquo alteratur, tunc fideiuſſores liberantur, num. 28.

Qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet, nu. 29.

Proteſtatio ſequens non infringit actum perfectum præcedentem, nu. 30.

Fideiuſſor de euictione ad aliud, non tenetur, niſi rem defendere, nu. 31.

Adſit

Adſit Deus, & Virgo.

ILluſtriſs. Com. Alexander Pepulus impoſuit annuum cenſum ſcutorum noningentorum nonaginta nouem monetæ Florentinæ ſuper poſſeſſionibus ſuis in Communi Duratij, illumq; vendidit Illuſtriſs. D. Saluio Scarlato pro pretio ſcutorum duodecim milliũ, aſſerens bona eſſe libera, alicuiq; fideicõmiſſo non eſſe ſubiecta,& pro defenſione bonorum cenſuatorum induxit in fideiuſſores Illuſtriſs. DD. Co. Iulium de Pepulis eius fratrem, Marchionem Vgonem, & Co. Ricciardum omnes de Pepulis, ac alios fideiuſſores, qui principaliter, & inſolidum promiſerunt pro d. euictione, & legitima defenſione perpetuò duratura, etiam in caſu nullitatis, inualiditatis, vel reſciſionis ex quauis cauſa etiam incertitudinis.

Suppoſitum fuit dicta bona eſſe ſubiecta fideicommiſſo olim Illuſtriſs. D. Co. Romei Patris dd. DD. Co. Alexandri, & Iulij, & ſic non eſſe capacia d. cenſus, & idcircò relaxatum fuit per Iudicem aditum mandatũ pro reſtitutione dd. ſcutorum duodecim millium pro ſorte principali contra omnes obligatos, & pro fructibus, & intereſſe ad rationem octo pro centenario, iuxta formam, & tenorem impoſitionis cenſus,& contra ipſummet D.Co. Alexandrum, in cuius mandati executionem Illuſtriſs. Congregatio Baronum Vrbis etiam de expreſſo ordine Sanctiſs.D.Papæ deputauit Commiſſarium,vt bona apprehendat ipſorum DD.Co. Alexandri, Iulij, Marchionis Vgonis, & Co. Ricciardi, prout apprehenſa fuerunt in beneficium d. D. Scarlati, illaq; ad haſtam poſita ad formam Bullæ Clementis Octaui, ipſeque D. Scarlatus ſe per apocam obtulit bona ad haſtam poſita in ſolutum accipere,& ſuper hoc celebratum fuit inſtrumentum, cum abſolutione totius partis debiti, comprehenſis etiam in tali inſolutum datione fructibus ex rogitu D.Iulij Beluiſij.

Sed tacito d. dationis, & acceptationis inſolutum inſtrumẽto bona iterum ad haſtam fuerunt poſita, & idem Illuſtriſs. D. Marchio Vgo vnus ex dd. fideiuſſoribus,vt ſupra, obtulit ſe paratum talia bona emere, illiuſq; oblatio ad Vrbem transmiſſa fuit.

Deniq; fuit inita tranſactio inter dd. DD. Co. Alexandrum, & D. Saluium, & in ea mediante Procuratore d.D.Co.Alexander,citra tamen præiudicium, & nouationẽ d. D. Saluij reſpectu anterioritatis, & potioritatis, & primæuarum obligationum, nedum contra d. D. Co. Alexandrum, ſed & omnes alios, & quæcunq; bona ſibi obligata, & hippothecata pro eius maiori cautela, vtilitate, & ſecuritate, & non aliter, ſolidauit computa fructuum, & conuenit ſoluere, extincto prius debito fructuum infra certum tempus, taxatis fructibus in futurum in caſu retardatæ ſolutionis ad rationem quinq; pro centenario, delegatis ſibi nominibus debitorum, ſcilicet conductoribus bonorum d. Illuſtriſs. D Co. Iulij pro ſolutionibus facien. ita tamen, vt facta ſolutione ſcutorum trium millium, poſſeſſio bonorum à Commiſſario Baronum relaxaretur dd. DD. Co.Alexandro, Iulio, Ricciardo, & Marchioni Vgoni, & in vna rata deficiente d. D. Co.Alexandro, voluit poſſe pro toto grauari, addito tamen,quod talis concordia intelligatur facta cum reſeruatione beneplaciti, & confirmationis Apoſtolicæ.

Hodie verò alij fideiuſſores petunt, an ſtantibus prædictis, ſint in aliquo obligati,
& au tuta conſcientia poſſint ſe defendere à cominata pro parte Hæredum D.
Saluij moleſtia.

Quare omnipotentis Dei, Virginis, eiuſdem Sponſi Ioſeph, & Floriani Martyris
Protectorum meorum implorato auxilio, pro veritate, ſecundum iudicium, &
conſcientiam meam infraſcriptis prius contra fideiuſſores conſideratis, conclu-
do eos in aliquo non eſſe obligatos, vt infra.

1 Conſidero .n. primo, non extare nouationem per vulgatum *tex. in l. fin. C. de nouat.*
vbi Iuſtinianus reſecans ambiguitates Iuris Veteris, ſcripſit nouationem minimè
induci, niſi expreſſim dicatur, & notant ibi *Salicet. Bal. & cæteri ſcribentes Natta*
conſ. 650. *nu.* 12. & nouiſſimè *Thomas Doctus conſ.* 149. *num.* 3. *Gail. lib.* 2. *obſeruat.*
obſeruat. 39. *nu.* 3. *Theſaur. deciſ.* 125. *nu.* 9. *Camillus Borellus* poſt *Decium, Socin. ſen.*
2 *Affl ctum, Antonium Fabrum,* quos allegat *in conſ.* 11. *nu.* 23. eo magis cum adſit
cauſula citra præiuditium iurium fideiuſſionum præſtitarum *Grat. conſ.* 126. *nu.*
8. *lib.* 1. *Iacobinus de S. Georgio in l. ſi vnus* §. *ſi cum reo in* 2. *lectura nu.* 2. *ff. de pactis*
3 *Gozad. conſ.* 38. *nu.* 2. qui plures allegat. Nouatio enim contractus in dubio non
inducitur *Nonius conſ.* 81. *nu.* 4.

Nec facit, quod creditor petierit ſe immitti in poſſeſſionem bonorum, & immiſ-
4 ſus fuerit, quoniam agere poteſt contra perſonam, & omnia bona capere, do-
nec ſibi ſit ſatisfactum *Decius conſ.* 562. *nu.* 10. qui plures allegat, dicens, quod
licet vnum teneat, dummodo datum ſit, non per hoc excluditur circa aliud, do-
nec ſibi ſatisfactum ſit *nu.* 8. imò ſi creditor ex pacto poſſet vẽdere pignora, non
5 tamen cogitur id facere, ſi nollit *Surd.* qui *infinitos* allegat *conſ.* 98. *nu.* 2.

Quibus omnibus minimè obſtantibus, audacter dico fideiuſſores in caſu noſtro eſ-
ſe liberatos, & quoad eos poſſe dici creditori fuiſſe ſatisfactũ, quãdo .n. creditor
obtinuit fieri præconium, vel proponi edictum contraxiſſe dicitur, cum incerta
perſona, ſcilicet cum illo, qui plus obtulit, qua oblatione facta, contractus di-
6 citur perfectus, ſicuti cum dico, volo vendere, & tu dicis, volo emere *Bart. in l.*
licitatio ff. de publicanis, & vectigalibus nu. 4. *verſ. ſed puta contrarium*, vbi ad propo-
ſitum allegat *Doctores in l. in emendis ff. de contrahenda emptione*, & melius *in l. ſi tem-*
pora C. de fide inſtrum. & iure haſta fiſcalis lib. 10. dicens, quod Iudex obligatur ad
7 vendendum plus offerenti, ſtantibus verbis, de quibus in edictis *ibi nu.* 4. *Angel.*
pariter in eadem *l. nu.* 1. dixit, quod per illud præconium contrahitur cum in-
certa perſona, etiam ſi fiat oblatio notario abſente Iudice, & id procedit ne-
dum dictante æquitate, ſed ex neceſſitate, prout ibi *Bart.* ſuſtinet *Cuman. in ea-*
dem l. licitatio nu. 3. & nouiſſimè *Cabal. conſ.* 130. *nu.* 1. Quod conſilium compilla-
tum eſſe dixit cum Aduocatis Florentinis, & fuiſſe tranſmiſſum Sereniſs. Magno
Duci Etruriæ, *ibi in fine*, nimirum ſi venditio, cuius pretium oblatum de ſui na-
tura referatur ad contractum emptionis *Socin. ſenior conſ.* 15. *nu.* 36. *lib.* 1. aut da-
8 tionis inſolutum, ex quo Illuſtriſs. D. Marchio Vgo erat pro medietate creditor
Co. Alexandri, & contra eum erat relaxatum mandatum, & ſic perfecta ſit da-
tio in ſolutum, cum habeat ſua requiſita, nempè menſuram debitum declaratũ,
liquidatamq; petitionem, prout ex *Bald.* tenet *Angelic. conſ.* 24. *nu.* 51. ad libe-
rationem fideiuſſorum *Caſtr. conſ.* 326. *nu.* 2. *par.* 2. *Natta conſ.* 650. *nu.* 3. *& melius*
conſ. 644. *nu.* 2. *Bolognin. conſ.* 25. *nu.* 4. *Panzirol. conſ.* 97. *nu.* 8. & ſic debitum eſ-
ſe ſolutum, dixit *Socin. Iun. conſ.* 118. *nu* 7. *& ſeq. vol.* 3. & ſic clara inducitur no-
9 uatio *Socin. ibidem nu.* 20. imò & debiti extinctio *Surd. conſ* 145. *nu.* 20. ſubhaſta-
tio igitur habet vim emptionis *Iodoch. de ſubhaſtatione cap.* 5. *nu.* 37. & ſic iſte con-

tra-

tractus de per ſe abſq; alia reſeruatione inducit nouationem cũ interuentu no-
uæ perſonæ §. *præterea inſt. quib. mod. tol. oblig. Cephal. conſ.* 302. *nu.* 9. *lib.* 3. ſaltem
ope exceptionis *Bart. & Angel.* quos allegat *Imola in l. 2. ff. de nouat. Corn. conſ.* 33.
nu. 23. *vol.* 2. *Alex. & alij* memorati *à Gozad. conſ.* 70. *nu.* 6. *Decian. conſ.* 13. *num.* 41.
lib. 2. *per text. in l. Valerianus ff. de prætorijs ſtipulation.* dicta ergo bona capta, & ad
10 haſtam poſita debebant vendi melius offerenti, vel adjudicati credo *tex.* eſt in
l. fin. C. ſi in cauſam iudicati pignus captum ſit, & *ibi* notant *Bald. Salicet.* & cæteri
ſcribentes.

Quare cum potuerit D. Scarlatus exigere, & non exegerit ſibi imputandum eſt, &
liberati ſunt fideiuſſores *Bald. Caſtr. Salicet. & Alex. ſub nu.* 12. *in l. fin. ff. ſi cert. pet.*
11 *Ruin. conſ.* 45. *num.* 3 *lib.* 5. *Gozad. conſ.* 38. *num.* 11. *Riminald. iun. conſ.* 52. *num.*
64. *Gomez ſuper reg. Cancellariæ in reg. de triennali in epilogo caſuum negligentiæ caſu*
66. *& melius* 176. *Peregrin. conſ.* 13. *nu.* 14 *& conſ.* 26. *nu.* 44. *Barz. in deciſ. Bonon.*
72. *nu.* 10. qui prædictos per me diligentiſſimè viſos, & alios plures allegat om-
ninò videndus *nu.* 11. ſubiungens negligentiam argui eo ipſo, quod quis potuit
12 nedum exigere, ſed & quando aliud facere potuit, per quod ad exactionem de-
ueniatur, & hoc etiam abſq; interpellatione *ibi nu.* 17. *& ſeq. Surd. conſ.* 33. *lib.* 4.
nu. 8. Cum ergo creditor non fecerit, quod facere debebat, fideiuſſores ſunt li-
berati *Magon.* omninò videndus *deciſ. Florentiæ* 30. *num.* 6. qui *plures* refert di-
cens *num.* 2. plus cautiones eſſe in re, quam in perſona, nam negligentia inducit
13 culpam *l. magna negligentia ff. de verb. ſignif. Cephal. conſ.* 235 *nu.* 20. *lib* 2. *Rimin.*
iun. conſ. 301. *nu.* 13. *vol.* 3. *& conſ.* 699. *nu.* 12. *lib.* 6. *Magon. deciſ. Lucæ* 92. *nu.* 26.
imò dicitur dolus, & peccatum mortale *Crauet. conſ.* 132. *nu.* 5. *Marius Anguiſc.*
conſ. 157. *nu.* 5. & melius idem *Riminaun.* qui *Socinum* allegat *in conſ* 210. *nu.* 58.
14 *lib.* 2. ideo non eſt mirum, ſi iura negligentibus non ſubueniunt *l. non enim ff. ex*
quibus cauſis maiores l. veteres ff. de itinere, actuq; priuato, Guido Papæ, Salicet. Alex. Nat-
ta, & alij, quos adducit *Rim. in. iun. conſ.* 115. *num.* 32. *& conſ.* 117. *num.* 37. *lib.* 2. *&*
conſ. 636. *nu.* 37. *vol.* 6. dicens id procedere nedum ex diſpoſitione iuris, ſed ex
æquitate *Barb. conſ.* 50. *lib.* 2. *nu.* 6 *Bero. conſ.* 121 *nu.* 22. *lib.* 3. & nouiſſimè *Ghirlen-*
zon. conſ. 44. *nu* 45. & ſic negligentia Dom. Scarlati fideiuſſoribus obeſſe non
debet *c. damnum de reg. iur. in* 6 & ibi notant Doctores *Marcus Mantua conſ.* 149.
nu. 24. *& conſ.* 288. *nu.* 33. *lib* 1. & hoc, quia negligens videtur iuri ſuo renunciare,
idem *Mantua* poſt alios *in conſ.* 221. *nu.* 40. *lib.* 2. & melius, quam cæteri *Riminald.*
15 *iun. d. conſ* 301. *nu.* 11. 16. *& ſeq.* culpa .n. imputatur ei, qui ſe poſuit in neceſſitate
Surd. conſ. 141. *nu.* 3. *lib.* 1. *Amat. deciſ. Macerat.* 21. *nu.* 48. & culpoſus non debet ex
ſua culpa commodũ, ſed damnũ reportare *Bart. in l. Barbarius ff. de off. prætoris Nat-*
ta conſ. 233. *Magon. deciſ. Lucæ* 33. *nu.* 43. *Koppen. deciſ.* 38. *num.* 40. *Honded. conſ.* 32.
num. 60. *lib.* 1. imò in ea conſideratur dolus, vt ſupra, & quando quis non vtitur
remedijs opportunis *Bald. conſ.* 395. *lib.* 2. *Anchar. conſ.* 281. *nu.* 6. *Crauet. conſ.* 21.
nu. 10. *& conſ.* 97. *nu.* 7. *Magon. deciſ. Florentiæ* 30. *nu.* 1. *Paril. conſ.* 34. *num.* 34. *lib.* 1.
16 & idcircò doloſus ad damni emendam tenetur, etiam in foro conſcientiæ *Innoc.*
in c. ſicut dignum circa fin. de homicid. Abb. in c. quoniam contra, in gloſa in verbo loca,
de probat. Afflict. deciſ. 369. *nu.* 12.

Hiſq; ceſſantibus, remanẽt pariter liberati fideiuſſores, quia creditori pignus ha-
benti non datur recurſus contra alium, vbi eidem ſit ſatisfactum per aſſignatio-
17 nem certi fundi, vel bonorum debitoris iudicialiter, nec amplius, niſi in caſu
euictionis ſibi reſeruatæ amplius creditorem agere poſſe *l. à diuo Pio* §. *ſi pignora,*
vbi Bart. & cæteri ff. de re iudicat. ſatis enim dicitur ſolutum, & ſatisfactũ per ſubha-
ſtatio-

ſtationem, quamuis etiam bona tradita non ſint, cum ius, & actionem ad illa
18 vendicandum creditor habeat *Burſat. conſ* 428. *nu.* 31. qui *Nattam* allegat, & ante cum *Guido Papa quaſt.* 348. *per totam*, vbi *addens* dixit formalia verba nota hanc
quæſtionem, quia multa volumina iuris perſcrutaberis antequam hanc materiam abſolutam inuenies *Surd.* poſt *Specul. & alios conſ.* 145. *nu.* 22. dicens etiam,
quod ſi fiat conſignatio, ſeu depoſitum liberatur fideiuſſor, etiam ſi debitor ex
19 poſt recuperet ad ſe rem ſemel conſignatam, ſeu depoſitam, nam nedum dicitur
nouatio, ſed primæuæ actionis extinctio, non obſtantibus reſeruationibus, &
proteſtationibus per iura, quæ ibi allegat *Henrig.* qui *Guidonem* allegat in *tit. quibus modis fideiuſſio tollitur* §. 21. *in fine in tractat. de fideiuſ.* ſufficit enim, quod bona ſint publicata ad liberationem fideiuſſoris *Cuman. conſ.* 36. *nu.* 2. *Stephanus de Barberijs* inter *conſ. crimin. Ziletti lib.* 1. *Panzirol. conſ.* 68. *nu.* 22.

Nec dicatur Illuſtriſs. D. Marchionem Vgonem non fuiſſe coactum ad ſoluendum
pretium, quia emptor rei ſubhaſtatæ non poteſt cogi ad ſoluendum pretium
Iudici vendenti, quia ipſi nullam habet actionem, ſed benè creditor ipſe po-
20 teſt agere, prout multis auctoritatibus comprobat *Alex. in d. l. à Diuo Pio* §. *ſed ſi emptor nu.* 1. *ff. de re iud.*

Si enim primo loco placuit creditori executionem obtinere in bonis, non poterit
21 de præſenti agere contra fideiuſſores, nam executione ſemel facta vno modo,
vel ſuper vna re, per quam creditori poteſt eſſe conſultum, non poteſt creditor
renuntiare, ſeu reuocare *Angel. in l. qui reſtituere nu.* 5. *ff. de rei vendicat. Bero. conſ.* 107. *nu.* 4. *lib.* 3. Non enim permittitur nouatio electione iam facta *Bart. in l. ſi cui nu* 4. *ff. de ſeruitutibus, Crauet. conſ.* 74. *nu.* 8. & in hoc habemus prouiſionem
Eminentiſs. Cardinalis *Biſarionis*, alias Bononiæ de latere Legati, impreſſam
in *ſtatutis Bononiæ, de modò exactionum fiendarum lib.* 7. in §. *volumus etiam, quod durante prima pignoratione*, adeout non egemus alijs auctoritatibus, nec poteſt ipſe
creditor à ſimili contractu recedere *Socin. Iun. d. conſ.* 41. *nu.* 12. *& ſeq. lib.* 3. *per tex. in l. cum Domina C. de pignoribus, & in l. ſucceſſor vbi DD. C. de ſolut. & num.* 13.
22 allegat rationem, non enim licet eamdem actionem ſæpius, & amplecti, & reſpuere *l. vltima* §. *vbi autem puerilis C. de bonisq; liberis; Henrigh. loco quo ſup. cap.* 20.
§. 26. *de mutatione iudicij*, qui dixit, quod ſi occurreret ſemper liberaret fideiuſ-
ſorem, poterat enim creditor obtinere ſatisfactionem in pecunia numerata,
ſtãte obligatione, & omnes perſonæ remanebant liberatæ, & ipſe voluit illis no-
23 cere committendo peccatum contra legem naturæ *l. reſcripta C de precibus Imper. offeren. l. ſua ff. de ſen. l. neq; Dorotheum C. de decur. lib.* 10. quaſi voluerit tenere
pecunias ad vſuram contra *Bullam Pij V.* & non ſine quare fuit conuentum debere obtineri placitum Apoſtolicum ex poſt non obtentum, talis etiam contractus non poteſt per pænitentiam reuocari, vt per multos *textus* ſuſtinet *Soc. iun.*
24 *d. conſ.* 41. *lib.* 3. *num.* 15. & eſſet abſurdum, quod validitas, & eſſentia contractus penderet tantum à voluntate vnius ex contrahentibus.

Item dicuntur fideiuſſores liberari, ſtante delegatione aliorum debitorum, nempè
conductorum bonorum *Seneca lib.* 6. *cap.* 5. dicens pecunia dicimur reddidiſſe,
quamuis non interuenerint numi, ſed delegatio *Henrig. in d. tract. de fideiuſſ. tit. quibus modis tollitur fideiuſſio* §. *de delegat. nu.* 2. qui alios allegat *Bart. Angel. Imola. Caſtr. Alex. Socin. & Decius*, quos allegat *Surd. conſ.* 445. *nu.* 9. *lib.* 3. & quouis modò creditor recipiat alium debitorem ſibi præiudicat *Pariſ. conſ.* 102. *n.* 14. *vol.* 3.
qui loquitur ad propoſitum noſtrum.

Et per prædicta creditur ſatis reſponſum obiectis, nempè nouationi, quæ in caſu

noſtro

noſtro eſt clara ad liberationem fideiuſſorum, non obſtantibus reſeruationi-
bus, & proteſtationibus factis per creditorem, nam ſecundus contractus eſt
incompatibilis cum primo, nec poteſt agi ad ſortem, ex *Bulla Pij Quinti*, ex
requiſitis, de quibus *per Boccacium in tract. de cenſibus*, & ex ſecundo poteſt imò
26 conuentum eſt ſuper ſorte, & intereſſe, & quando contractus ſe inuicem non
compatiuntur, inducitur nouatio *Bal. in l. fin. nu. 1. C. de nouat. & in conſ. 318. nu.
4. vol. 1.* & fuit de mente *Sacra Rota*, Teſte *Lancellotto ſeniore deciſ. 262. n. 2. nu. 3.
in nouiſſ. Surd. conſ. 198. nu. 28. vol. 2. & conſ. 345. nu. 33. lib. 3.* qui conſuluit in ca-
27 ſu, quo erat facta expreſſa Iurium primæuorum reſeruatio *ibi num. 11. & conſ.
531. nu. 11. Rimin ald. Iun. conſ. 779. nu. 78. & ſeq. Io. de Amicis conſ. 2. num. 16. Dec.
conſ. 564. n. 15. Gabr. conſ. 81. lib. 1. nu. 3. Natta conſ. 650. nu. 12. vol. 4.* dicens, quod
ſi partes voluiſſent primum contractum ſubſiſtere, alium non contraxiſſent
diuerſum à primo *Thomas Doctius*, non obſtantibus reſeruationibus, & condi-
tionibus, de quibus in prima ſcriptura *conſ. 149. nu. 4. Gozad. conſ. 38. nu. 8. & 9.
Thobias Nonius conſ. 81. nu. 5. & ſeq.*

Vbi.n. principalis obligatio aliqualiter alteratur, tunc fideiuſſores non tenentur
28 *l. vbicunq; ff. de fideiuſſoribus cum multis* apud *Menoch. conſ. 246. num. 5.* & apud
Surd. qui rationes ad propoſitum noſtrum allegat *in conſ. 460. nu. 45. lib. 4.* ſem-
per igitur inducitur nouatio, quando ſecunda obligatio continet quid pluris
prima *Doctores*, inter quos *Bart. in l. Valerianus ff. de pretorijs ſtipulationibus nu.
3. Panciról. conſ. 10. nu. 9.* dicens in caſu noſtro debitum eſſe extinctum, & in hoc
caſu executio pro ſolutione habebitur ad *textum in l. centum Capua §. 1. iuncta*
29 *gloſ. ff. de eo quod certo loco Rimin. Iun. conſ. 490. num. 7. dicens nu.* 13. quod qui non
facit, quod debet, non recipit, quod opportet, erat.n. facienda executio ſe-
cundum tenorem, & ad formam, de qua in Breui *Cabal. conſ. 30. num. 1. Cephal.
conſ. 149. nu. 2. lib. 1.*

Eſt etiam aduertendum omnia prædicta præceſſiſſe ante prætenſam reſeruatio-
30 nem, adeout proteſtatio ſequens non infringit actum præcedentem perfe-
ctum, prout multis auctoritatibus ſuſtinet *Honded. conſ. 24. nu. 45. lib. 2.*

Addatur, quod fideiuſſor de euictione ad aliud non tenetur, niſi rem defende-
31 re *l. 1. & per totum tit. ff. de euict. Laurent. de Pinu conſ. 104. nu. 4.* & hodie bona, ad
effectum, de quo agitur, reperiuntur defenſa, imò deſtinata in fauorem Scar-
lati, per *Bullam* fel. record. *Clem. Octaui*, & mandatum in hoc præciſum, vbi
eſt iuſſum per Cameram Apoſtolicam apprehendi bona debitoris, retinenda
ad commodum, & pro ſatisfactione creditoris, non obſtantib. fideicommiſ-
ſis, dotibus, & alijs quibuſcumq; priuilegijs, præuia omnium fideicommiſſo-
rum derogatione, quatenus per ſubhaſtationem non reperiatur oblator.

Quare creditur tuta côſcientia ex diſpoſitione Iuris cômunis, & Iuris municipa-
lis fideiuſſores eſſe liberatos per oblationem factam per Illuſtriſs. D. Mar-
chionem Vgonem, addita ad maiorem corroborationem datione inſolutum
primo loco facta, de qua dicitur aliud Inſtrumentum fuiſſe ſtipulatum, quo
caſu longè vltra ſortem ſibi etiam de fructibus eſſet ſatisfactum *Caſtr. conſ.
331. nu. 4. verſ. ſed quoad Iacobum lib. 1.*

Et hæc ſaluo &c.

Digitized by Google

ſtationem, quamuis etiam bona tradita non ſint, cum ius, & actionem ad illa
18 vendicandum creditor habeat *Burſat.conſ* 428.*nu*.31. qui *Nattam* allegat, & ante eum *Guido Papæ quæſt*.348.*per totam*, vbi *addens* dixit formalia verba nora hanc quæſtionem, quia multa volumina iuris perſcrutaberis antequam hanc materiam abſolutam inuenies *Surd.* poſt *Specul. & alios conſ*.145. *nu*. 22. dicens etiam, quod ſi fiat conſignatio, ſeu depoſitum liberatur fideiuſſor, etiam ſi debitor ex
19 poſt recuperet ad ſe rem ſemel conſignatam, ſeu depoſitam, nam nedum dicitur nouatio, ſed primæuæ actionis extinctio, non obſtantibus reſeruationibus, & proteſtationibus per iura, quæ ibi allegat *Henrig.* qui *Guidonem* allegat *in tit. quibus modis fideiuſſio tollitur* §. 21. *in fine in tractat. de fideiuſ.* ſufficit enim, quod bona ſint publicata ad liberationem fideiuſſoris *Cuman. conſ.* 36. *nu*. 2. *Stephanus de Barberijs* inter *conſ. crimin. Ziletti lib*. 1. *Panzirol. conſ*.68.*nu*.22.

Nec dicatur Illuſtriſs. D. Marchionem Vgonem non fuiſſe coactum ad ſoluendum pretium, quia emptor rei ſubhaſtatæ non poteſt cogi ad ſoluendum pretium Iudici vendenti, quia ipſi nullam habet actionem, ſed benè creditor ipſe po-
20 teſt agere, prout multis auctoritatibus comprobat *Alex. in d. l. à Diuo Pio* §. *ſ. d ſi emptor nu*. 1. *ff. de re iud.*

Si enim primo loco placuit creditori executionem obtinere in bonis, non poterit
21 de præſenti agere contra fideiuſſores, nam executione ſemel facta vno modo, vel ſuper vna re, per quam creditori poteſt eſſe conſultum, non poteſt creditor renuntiare, ſeu reuocare *Angel. in l. qui reſtituere nu*. 5. *ff. de rei vendicat. Bero. conſ.* 107. *nu*.4. *lib*. 3. Non enim permittitur nouatio electione iam facta *Bart. in l. ſi cui nu* 4. *ff. de ſeruitutibus, Cranet. conſ.* 74. *nu*. 8. & in hoc habemus prouiſionem Eminentiſs. Cardinalis *Biſarionis*, alias Bononiæ de latere Legati, impreſſam in *ſtatutis Bononia, de modo exactionum fiendarum lib*. 7. *in* §. *volumus etiam, quod durante prima pignoratione*, adeout non egemus alijs auctoritatibus, nec poteſt ipſe creditor à ſimili contractu recedere *Socin. Iun. d. conſ*.41. *nu*.12. *& ſeq. lib*. 3. *per tex. in l. cum Domina C. de pignoribus, & in l. ſucceſſor vbi DD. C. de ſolut. & num*. 13.
22 allegat rationem, non enim licet eamdem actionem ſæpius, & amplecti, & reſpuere *l. vltima* §. *vbi autem pueri lis C. de bonis q; liberis; Henrigh. loco quo ſup. cap*. 20. §. 26. *de mutatione iudicij*, qui dixit, quod ſi occurreret ſemper liberaret fideiuſſorem, poterat enim creditor obtinere ſatisfactionem in pecunia numerata, ſtãte obligatione, & omnes perſonæ remanebant liberatæ, & ipſe voluit illis no-
23 cere committendo peccatum contra legem naturæ *l. reſcripta C de precibus Imper. offeren. l. ſi ita ff. de ſen. l. neq; Dorotheum C. de decur. lib*. 10. quaſi voluerit tenere pecunias ad vſuram contra *Bullam Pij V.* & non ſine quare fuit conuentum debere obtineri placitum Apoſtolicum ex poſt non obtentum, talis etiam contractus non poteſt per pænitentiam reuocari, vt per multos *textus* ſuſtinet *Soc. iun.*
24 *d. conſ*.41. *lib*. 3. *num*. 15. & eſſet abſurdum, quod validitas, & eſſentia contractus penderet tantum à voluntate vnius ex contrahentibus.

Item dicuntur fideiuſſores liberati, ſtante delegatione aliorum debitorum, nempè conductorum bonorum *Seneca lib*. 6. *cap*. 5. dicens pecunia dicimur reddidiſſe, quamuis non interuenerint numi, ſed delegatio *Henrig. in d. tract. de fideiuſſ. tit. quibus modis tollitur fideiuſſio* §. *de delegat. nu*. 2. qui alios allegat *Bart. Angel. Imola. Caſtr. Alex. Socin. & Decius*, quos allegat *Surd. conſ*.445.*nu*.9.*lib*.3. & quouis modò creditor recipiat alium debitorem ſibi præiudicat *Pariſ. conſ*. 102. *n*. 14. *vol*. 3. qui loquitur ad propoſitum noſtrum.

Et per prædicta creditur ſatis reſponſum obiectis, nempè nouationi, quæ in caſu noſtro

noſtro eſt clara ad liberationem fideiuſſorum, non obſtantibus reſeruationi-
bus, & proteſtationibus factis per creditorem, nam ſecundus contractus eſt
incompatibilis cum primo, nec poteſt agi ad ſortem, ex *Bulla Pij Quinti*, ex
requiſitis, de quibus *per Boccacium in tract. de cenſibus*, & ex ſecundo poteſt imò
26 conuentum eſt ſuper ſorte, & intereſſe, & quando contractus ſe inuicem non
compatiuntur, inducitur nouatio *Bal. in l. fin. nu. 1. C. de nouat. & in conſ. 318. nu.
4. vol. 1.* & fuit de mente *Sacra Rota*, Teſte *Lancellotto ſeniore deciſ. 262. n. 2. nu. 3.
in nouiſſ. Surd. conſ. 198. nu. 28. vol. 2. & conſ. 345. nu. 33. lib. 3.* qui conſuluit in ca-
27 ſu, quo erat facta expreſſa Iurium primæuorum reſeruatio *ibi num. 11. & conſ.
531. nu. 11. Rimineld. Iun. conſ. 779. nu. 78. & ſeq. Io. de Amicis conſ. 2. num. 16. Dec.
conſ. 564. n. 15. Gabr. conſ. 81. lib. 1. nu. 3. Natta conſ. 650. nu. 12. vol. 4.* dicens, quod
ſi partes voluiſſent primum contractum ſubſiſtere, alium non contraxiſſent
diuerſum à primo *Thomas Doccius*, non obſtantibus reſeruationibus, & condi-
tionibus, de quibus in prima ſcriptura *conſ. 149. nu. 4. Gozad. conſ. 38. nu. 8. & 9.
Thobias Nonius conſ. 81. nu. 5. & ſeq.*

Vbi. n. principalis obligatio aliqualiter alteratur, tunc fideiuſſores non tenentur
28 *l. vbicunq; ff. de fideiuſſoribus cum multis* apud *Menoch. conſ. 246. num. 5.* & apud
Surd. qui rationes ad propoſitum noſtrum allegat *in conſ. 460. nu. 45. lib. 4.* ſem-
per igitur inducitur nouatio, quando ſecunda obligatio continet quid pluris
prima *Doctores*, inter quos *Bart. in l. Valerianus ff. de pratorijs ſtipulationibus nu.
3. Pancirol. conſ. 10. nu. 9.* dicens in caſu noſtro debitum eſſe extinctum, & in hoc
caſu executio pro ſolutione habebitur ad *textum in l. centum Capua §. 1. iuncta
29 gloſ. ff. de eo quod certo loco Rimin. Iun. conſ. 490. num. 7. dicens nu.* 13. quod qui non
facit, quod debet, non recipit, quod opportet, erat. n. facienda executio ſe-
cundum tenorem, & ad formam, de qua in Breui *Cabal. conſ. 30. num. 1. Cephal.
conſ. 149. nu. 2. lib. 1.*

Eſt etiam aduertendum omnia prædicta præceſſiſſe ante prætenſam reſeruatio-
30 nem, adeout proteſtatio ſequens non infringit actum præcedentem perfe-
ctum, prout multis auctoritatibus ſuſtinet *Honded. conſ. 24. nu. 45. lib. 2.*

Addatur, quod fideiuſſor de euictione ad aliud non tenetur, niſi rem defende-
31 re *l. 1. & per totum tit. ff. de euict. Laurent. de Pinu conſ. 104. nu. 4.* & hodie bona, ad
effectum, de quo agitur, reperiuntur defenſa, imò deſtinata in fauorem Scar-
lati, per *Bullam* fel. record. *Clem. Octaui*, & mandatum in hoc præciſum, vbi
eſt iuſſum per Cameram Apoſtolicam apprehendi bona debitoris, retinenda
ad commodum, & pro ſatisfactione creditoris, non obſtantib. fideicommiſ-
ſis, dotibus, & alijs quibuſcumq; priuilegijs, præuia omnium fideicommiſſo-
rum derogatione, quatenus per ſubhaſtationem non reperiatur oblator.

Quare creditur tuta cõſcientia ex diſpoſitione Iuris cõmunis, & Iuris municipa-
lis fideiuſſores eſſe liberatos per oblationem factam per Illuſtriſs. D. Mar-
chionem Vgonem, addita ad maiorem corroborationem datione inſolutum
primo loco facta, de qua dicitur aliud Inſtrumentum fuiſſe ſtipulatum, quo
caſu longè vltra ſortem ſibi etiam de fructibus eſſet ſatisfactum *Caſtr. conſ.
331. nu. 4. verſ. ſed quoad Iacobum lib. 1.*

Et hæc ſaluo &c.

Digitized by Google

CONTROVERSIA CXXVI.

Pro D. Antonio de Fortis, cum Carolo Nepote.

Comes Palatinus debet docere ſe eſſe de comprehenſis in priuilegio legitimandi, nu. 1.

In priuilegio legitimandi conceſſo Hæredibus non comprehenduntur hæredes hæredum, nu. 2.

Priuilegium legitimandi eſt odioſum, & reſtringendum, nu. 3.

Originale priuilegiũ eſt exhiben. cum non credatur, nec Co. nec Notario, nu. 4.

Citatio requiritur de proximiori in diſpenſatione, nu. 5.

Legitimati etiam à Principe non ſuccedunt in bonis Emphiteoticis Eccleſiæ, nu. 6.

Adſit Deus, & Virgo.

Viſis priuilegijs conceſſis per Sigiſmundum Imperatorem de anno 1425. 9. Septembris, per Eugenium Summum Pont. confirmantem, etiam præcedentia priuilegia Martini Quinti anno 1431. 3. Octobris Nobilibus Viris Iacobo, & Gulielmo de Pelizarijs, & ſuis hæredibus maſculini ſexus, legitimãdi naturales, baſtardos, ſpurios, nothos, inceſtuoſos, nepharios, & ex quocumq; coitu damnato, etiam ſi eſſent nati ex Clericis, & Sacerdotibus, in tantum, vt legitimandi poſſint, & valeant admitti ad bona parentum, Agnatorum, & Cognatorum, perinde ac ſi eſſent nati ex legitimo matrimonio, Credo legitimationem de anno 1627. 21. Maij de perſona Caroli de Fortis ex olim Iacobo ſoluto, & Iulia nupta per Illuſtriſs. D. Franciſcum olim Illuſtriſs. Marchionis Hippolyti de Pelizarijs non ſubſiſtere, & ad d. Iuliæ hæreditatem fratrem, non autem ipſum Carolum vti filium Spurium admittendum; primò .n. d. Illuſtriſs. D. Franciſcus non docuit ſe eſſe de comprehenſis in d. priuilegio,
1 quod eſt de ſubſtantia *Socin. ſen. conſ. 246. nu. 1. verſ. circa primum habeo lib. 2. Pariſ. conſ. 2. nu. 12. lib. 2.* plures allegat *Hended. conſ. 71. nu. 14. lib. 2. Maſcard. concl. 324. in fine Giouagn. conſ. 31. lib. 1. nu. 1.* Imò, & ſi de deſcendentibus eorumdem, quibus talia fuerunt priuilegia conceſſa probarentur, nihilominus non cõpre-
2 henderetur, ex quo in eis non veniunt hæredes hæredum, & ipſe eſt vltra octauum gradum, & iam tranſierunt ducentum anni, vt conſiderat *Bart. in l. Gallus §. etiam ſi parente ff. de lib. & poſth. num. 4.* dicens ea verba de hæredibus eſſe reſtringenda ad primos heredes *Gramat. poſt plures deciſ. 59. nu. 13. Simon de Pretis* reprobans illam diſtinctionem, ſi in ſingulari, vel plurali ſint appoſita, quem refert, & ſequitur *Randen. de Analogis cap. 10. lib. 1 num. 21.* & in puncto, quod priuilegium legitimandi Spurios tamquã odioſum ſit ſtrictè intelligen-
3 dum dixerunt *Rimin. iun. conſ. 23. num. 348. Anchar. q. 62. p. 1. & idem Randenſis in eod. tract. de Analogis cap. 29. nu. 12. lib. 1.*

Secundò moueor, ex quo de priuilegijs originalibus non conſtat, & exhibenda ſunt, cum non credatur nec Comiti, nec Notario de eo atteſtanti *Alex. conſ. 138.*

138.*nu.*4.*&* 6.*lib.*1.*Berous conſ.*177.*lib.*2.*Cephal.conſ.*525.*nu.*63.*Maſcard.concl.*324.
4 *nu.*6.dicens id procedere, etiam ſi magna temporis longitudo interuenerit *Rimin. Iun. poſt Socin.& Curt.iun.in auth. ſi quis in aliquo C.de edend.& in conſ.*366.*nu.*18.*lib.*4. *Handed. conſ.* 71. *lib.*2.*nu.*13. dicentes legitimationes moderni temporis, in quibus recitatur tenor priuilegij Co. Palatini non valere, niſi producatur originale, ſubiungentes eſſe perpetuo notandũ, cum viderint multos legitimatos ſuccumbere *Giamagnonius conſ.*31.*lib.*2.*nu.*2.

Tertiò, dicta legitimatio, ſeu potius diſpenſatio eſt nulla, nedum, quia ſit odioſa, & ſine cauſa, idem *Rimin. d. conſ.* 23.*nu.* 348. vbi *Anchar. Caſtr. & textum* allegat, ſed quia frater d. Iuliæ, de cuius intereſſe agebatur non fuit citatus, & ſi citatio requireretur ad differentiam legitimationis *Pariſ.* & alij, quos ſequitur, & refert *Cephal. conſ.* 285.*nu.*13.*&* 14. *Peregrin. deciſ. Patauin.*10.*nu.*12. *verſ. diuerſum*, dicens cum *Baldo, Alex. & Decio*, nec in Comite Palatino præſumi iuſtam adfuiſſe
5 cauſam *Lap. de illegitimis, & nat. rel. Comment.*3.*§.*5.*nu.*30. *vſq; ad* 33. & eo fortius in caſu noſtro, cum nõ legatur in dd. priuilegiorum prætenſis exemplis conceſſa facultas diſpenſandi ſpurios, citatis, vel non citatis agnatis, & ijs, qui ab inteſtato ſuccederent *Gratian. in diſcept. forenſ. c.*673.*nu.* 2. & ſi talis legeretur in priuilegio conceſſa facultas non poteſt Co. Palatinus illa vti abſq; cauſa, de qua apparere debere, affirmatiue poſt *Pariſ. Ronopenes Pat.*183. *lib.* 2.

Addatur quartò agi de bonis emphiteoticis Eccleſiæ, in quibus legitimati etiam à
6 Principe non ſuccedunt *Clar. in §. emphiteoſis q.* 31. *poſt Bal. Iaſ. & Gratum in verſ. ſi verò*, ſit emphiteoſis conceſſa ab Eccleſia *Palcat. de noth. & ſpur. cap.*31.*nu.*3. *Lap. poſt alios in d. tract. de illegit. & natal. rel. com.*3.*§.*2.*nu.* 60. *& ſeq.* etiam ſi emphiteuſis ſit conceſſa pro ſe, & hæredibus *Seraphin.deciſ.*5.*nu.*3.

Et ex his ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXXVII.

Pro D. Petronilla Maria N.

SVMMARIVM.

*SEruitus hominis ad hominem non datur, nu.*1.

*Actio ad exhibendum non datur, quando agitur de perſona libera, nu.*2.

*Lenocinium non præſumitur ſine quæſtu, nu.*3.

*Veneficium eſt grauius adulterio, nu.*4.

*Et ſi pœna talionis prætendatur ſublata, nihilominus ſi quis calumnioſè aliquem accuſauerit innocentem non euitabit ſimilem pœnam, nu.*5.

*Et poſſe pœnam extendi vſq; ad mortem, nu.*6.

*Et id procedit Bonon. de iure municipali, nu.*7.

*Nulla ſalus Reipublicæ maior, quam falſos accuſatores punire, nu.*8.

*Iudex non conſtito de corpore delicti non poteſt procedere, nu.*9.

*Actio expilatæ hæreditatis non datur cõtra Vxorem defuncti, nu.*10.*&* 13.

*eò magis ſi ſit cohæres, nu.*15.

*Res, & fructus tamen poſſunt vindicari, nu.*11.

*Actio rerum amotarum ad hoc, ut detur octo requiruntur, nu.*12.

*Mulier aſſerens cum iuramento ſe prægnantem, impedit immiſſionem prætendentibus in hæreditate, nu.*14.

Adſit

Adſit Deus, & Virgo.

EX proceſſu mihi exhibito tres reperiuntur querelæ contra D. Petronillam Mariam N.

Prima enim querela fuit porrecta per Iuliam, ſuper eo, quod d. Petronilla Maria fecerit aufugere Dominicam querelantis, filiam ætatis annorum ſexdecim, & cum eius participatione fuerit deflorata, & inſtetit contra eam procedi fol. 3. & ſeq.

Secunda fuit porrecta per ſecretum accuſatorem, cui adhæſit Diomeda ſuper eo, quod d. Petronilla Maria venenauerit D. Paulum Diomedæ filium, & Petronillæ maritum, & inſtetit eam carcerari, & examinari, & eam, compliceſque puniri fol. 27. & ſuperindè fuerunt examinati teſtes, nihil de veneno concludentes, ſed tantum affirmantes, quod poſt comeſtionem pulmẽti ouacelli Paulus vomitauit, & quod tempore ſepulturæ habebat nigros digitos, & infloeubat, & quod multoties erant rumores, & ſtrepitus inter dd. Iugales, & quædam mulier nomine Margherita aſſeruit fuiſſe requiſitam à d. Petronilla in ſecretis, vt reperiret modum, ex quo maritus moreretur; id enim pro veritate legitur in proceſſu.

Tertia querela fuit ſuper expilata hæreditate eiuſdem Pauli, vt infra dicetur.

Ad primam querelam reſpondetur, nullo iure caueri, nec aliquam æquitatem ſuadere, quod Domina teneatur cuſtodiam habere de famula, cum ipſa ad libitum
1 poſſit recedere, & Domina poſſit ad libitum eam expellere, nec ſeruitus hominis
ad hominem iure naturæ fuit inducta, quia eſt contra naturam *l. libertas ff. de ſtatu hominum Nauar. in compendio operum ſuorum in verbo ſeruus Grattian. in diſcept. foren. cap. 625. nu. 13. & 25. ad 44.* & idcircò in hoc minimè datur actio *ad exhibendum*,
2 cum eſſet libera; id affirmant *omnes ſcribentes in l. ſi liber homo ff. ad exhiben.* Secundò, non conſtat ipſam filiam fuiſſe defloratam, & ſi conſtaret d. Petronilla non habet vnde eam deflorare poſſit. Tertiò, non præſumitur mandatum, conſenſus,
3 ſeu lænociniũ, eo quod præſumi non poteſt abſq; queſtu *Franc. deciſ. 68. nu. 1. p. 1.*
& delictum non præſumi ſatis demonſtrauit *Boſſ. in praxi crimin. in tit. de delictis n. 1.* & talis querela fuit tantæ efficaciæ, & potentiæ, vt capta ad effectum ducendi ad præſentiam Illuſtriſs. Iudicis fuerit per menſem, & vltra in carceribus detenta.

Ad ſecundam ſuper veneficio, quod eſt crimen deteſtabile, & execrandũ, & longè
4 grauius homicidio *Baiard. ad Clarum in praxi §. fin. q. 68. nu. 126.* talis enim accu-
ſatio non ſine maxima calumnia, & grauiſſimo peccato fuit contra d. Petronillam porrecta: Nam poſtquam Diomeda ſocrus Petronillæ filium Paulum iam in Tumulo in Eccleſia S. Frãciſci de Rõchis Venezani per ſeptem dies ſepultum fecit cadauer amoueri, & deferri ad Ciuitatem Bonon. vbi ferè per diem integrum ſtetit in Eccleſia S. Mariæ de Puritate, & ibi cadauer à Chirurgo fuit apertum, & repertum abſq; aliqua macula tam naturali, quam artificiali, vt ex atteſtationibus in actis productis, quare non ſolum Petronilla eſt abſoluenda, ſed Diomeda eſt carceranda, & ſimili pœna puniendа, nam & ſi ex conſuetudine pœna Talionis ſit ſublata, vt per *Farinac. in tit. de accuſat. q. 16. nu. 3.* Hodie tamen, ſi quis faciat
5 capere aliquem, qui ſit innocens, & appareat, quod id per calumniam faciat, vt
puniretur, non euitat ſimilem pœnam *Bala. in l. 2. nu. 4. C. de his, qui latrones, ſeu alijs criminibus reos occultauerint*, qui Peruſij ſic ſeruatũ fuiſſe aſſerit *Clar. in praxi crimin. §. fin. q. 81. nu. 3.* loquens de quadam Angelina, quæ accuſauerat quoſdam, quod

illam

Digitized by Google

illam per vim cognouiſſent, nam ob quærelam falſam vix euaſit pœnam vltimi
ſupplicij, & cum eſſet prægnans fuit condemnata tantũmodo ad catenam infa-
6 mem *Farinac. d. q. 16. nu. 5.* adducens *Bullam Pij Papæ V.* pænam talionis renouan-
tem *Tenvinus in caut.* 1. concludens, quod licet pæna eſſet arbitraria, poſſet tamen
extendi vſq; ad mortem, & id melius explicauit *caut. 5.* addatur *ſtatutum noſtrum in*
7 *rub. de iuramento, & ſatiſdatione præſtanda,* vbi diſponitur, quod accuſator teneatur
tempore accuſationis iurare, ea quæ continentur in accuſatione eſſe vera, & de-
bet ſatiſdare de expenſis reficiendis accuſato, dum infra octo dies accuſatio non
ſit probata, ait enim *Coraſſius in libro primo Epiſtolicarum c. 13.* ex auctoritate *Marci
Tullij in diuinatione,* nulla ſalus reipublicè maior, quam eos qui alterum indebitè
8 accuſant punire *Menoch. in tract. de arbitr. Iudicum lib. 2. cent. 4. caſu* 322. Ex his e-
nim apparet, quam temerè aduerſaria contra Petronillam proceſſerit, & pro-
cedat non conſtito de corpore delicti, ſine quo Iudex non poteſt procedere, nec
ad capturam, nec ad inquirendum *vulg. l. p. §. item illud ff. ad Sen. conſ. Sylenianum,*
9 & ibi aduertunt *Bart. & Bald. Marſil. in praxi in §. principium nu. 5.*

Remanet vt reſpondeamus tertiæ quærelæ de expilata hæreditate d. Pauli, aduer-
ſus d. D. Petronillam, & eos penes, quos prætenditur depoſuiſſe bona hæredita-
ria portata, ex quo nullo modo potuit procedi contra eam; primo enim denega-
tur talis actio *Hermogenianus in l. vxor ff. de crimine expilatæ hæreditatis*, his verbis
10 *vxor expilatæ hæreditatis crimine, ideircò nõ accuſatur, quia nec furti cũ ea agitur,* ita *Gor-
dianus in l. aduerſus C. de crimine expilatæ hæreditatis,* his verbis *aduerſus vxorem, quæ
ſocia rei humanæ, atq; diuinæ domus ſuſcipitur mariti diem ſuum functi ſucceſſores expila-
tæ hæreditatis, crimen intendere non poſſunt, etiam ſi dolo malo id fuerit, quominus hæres
poſſideret, ſed agi tantum poteſt ad exhibendum, vt ibi gloſ. & Odofred. nu. 1. & Salicet. ſic*
11 *dicens*, vxor defuncti non poteſt conueniri ab hærede crimine hæreditatis expi-
latæ, ſed res, & fructus extantes poſſunt vindicari, & conſumpti poſſunt condici
Cyn. in l. præcedenti expilatæ cod. tit. extendens eam procedere, & in vitrico, & in-
nouerca *Menoch. de arbitr. Iudicum lib. 2. cent. 3 caſu 300. nu. 8. Farinac. in q. 174.* di-
cens dari tantum actionem rerum amotarum, hoc eſt in factum per *tex. in l. ſi quis
vxori* in illis verbis *furti non tenebitur ff. de furtis.* Ita, & declarant *Alberic. & Bart.
nu. 1.* & melius *Hoſtienſis in ſumma in tit. rerum amotarum*, dicens hæc verba ſi mor-
tuo viro res amoueret, ante hæreditatem aditam non facit furtum, ideò vindica-
bitur, res aut veniat ex petitione hæreditatis, & *nu. 2.* dixit ſeruum auxiliantem
vxori res capere non teneri furto, & ad hoc vt actio rerum amotarum competat
requirunt octo, inter quæ dolus, & malus, *& ibi* affirmat *Hoſtienſis, & Speculator, &*
12 *Ioannis Andreæ in addit. in tit. de furtis nu. 22.* dicens competere ſolum actionẽ rerum
amotarum ſimiliter, & poſt *Roffredum* dixit *Aug. Ariminenſis ad Angel. in tract. de
maleficijs in tit. & veſtem caleſtem nu. 44.* & non dari actionem rerum amotarum, ſed
in factũ actionẽ generalẽ dixit *Alberic. in d. l. ſi quis vxori ff. de furtis*, quæ in factũ
actio generalis non extenditur, niſi ad ſimplum, vt declarauit *Io. Criſpus de Mon-
tibus in arbore actionum nu. 39. 99. 100. & ſeq.* dicens *nu. 168.* actionem, & rerum
amotarum eſſe ciuilem, prout actio generalis in factum *Tuſch. in verbo actio concl.
110.* & ita affirmat *Bart. in l. 1. ff. eodem de crimine expilat. hæreditatis Albericus*, qui
declarat, quæ ſit actio rerum amotarum, & facit *tex. in l. 2. ff. eod. ibi nam in hono-
rem matrimonij turpis actio aduerſus vxorem negatur,* & id etiam approbant *tres textus,
& gloſ. C. rerum amotarum.*

Secundò non poteſt dici de expilata hæreditate, ſi vxor res proprias amouiſſet *Fari-
13 nac. conſ. 84. nu. 13. lib. 1.* ſed res amotæ, ſi quæ fuerint ſunt propriæ, ergo &c.

Tertiò iurauit ſe credere eſſe prægnantem, nec ſuccedentes ab inteſtato; nec hære-
des ſubſtituti poterunt, nec poſſunt eam moleſtare in poſſeſſione bonorum *tex. eſt*
14 *in l. 1. ff. ſi mulier ventris nomine in poſſeſſione calumniæ cauſa eſſe dicatur.* Vbi Vlpia-
nus ſic ſcripſit *ſi de poſſeſſione ventris nomine quæratur, ſi mulier iurauerit ſe prægnantem
eſſe ſeruandum eſt iuſiurandum, nec tenebatur mulier quaſi calumniæ cauſa fuerit in poſſeſ-
ſionem miſſa, nec vis ei facienda eſt poſt iuſiurandum*, quod, & notãt ibi *gloſ. Bart. & cæ-
teri*, nempè *Odofred.* dicens hæc verba iuramentum facit, nè deijci poſſit à poſ-
ſeſſione, quamdiu ſperatur prægnans eſſe, facit etiã *tex.* & ibi notant *DD. in l. 1. §.
ſi ita ff. de ventre in poſſeſſionem mittendo, ibi ſi de re dubitari poſſit operam dares, ne quod
præiuditium fieri ei, qui in vtero eſt, ſed ventrem in poſſeſſionem mitti oportere, Laderchius*
omnino videndus *conſ. 46 per totum*, dicẽs hac verba ſit ergo pregnans mulier, vel
dubitetur poſſitq; eſſe, vel non eſſe eſt locus dationi poſſeſſionis allegans *Alberi-
cum, & Goffredum, Argelus de legitimo contradictore, quæſt. 14. art. 4. num. 25. 30. &
ſeq.* dicens ſufficere ſolam mulieris aſſertionẽ, & pendente tali cognitione, ſeu
dubio non poteſt hæres adire hæreditatem *l. cum quidam, §. quod dicitur ff. de acqui-
renda hæreditate, Laderch. d. conſ. 46. nu. 3.* ex quibus apparet de manifeſta aduer-
ſariæ, & comparentium calumnia, & cum deficiat actio Illuſtriſs. D. meus, de-
bet abſque alio proceſſu abſoluere, cum exceptio ſit impeditiua proceſſus *ſtat.
noſtrum in rub. de modo, & forma procedendi contra accuſatos, vel inquiſitos, non contu-
maces, §. ſi autem.*

Addendo, quod hæc Petronila eſt coheres, ſimul cum Aduerſaria, & ab Illuſtriſs. D.
15 Auditore Generali, ſic declarata, quo caſu non poſſe dici de expilata hæredi-
tate, dixit *Menoch. de arbitrarijs iudicum, loco quo ſupra.*

CONTROVERSIA CXXVIII.

Pro Illuſtriſs. D. Io. Baptiſta Maluitio.

SVMMARIVM.

Fiduciarius hæres eſt veluti cuſtos, & depoſitarius, & omnia reſtituere debet, nu. 1.

Si adminiſtrator, & gubernator elligatur, quis non poteſt dici fiduciarius, nu. 2.

Falcidia titulo vniuerſali hæreditario debetur, nu. 3.

Prohibitio falcidiæ debet fieri expreſſè, num. 4.

Teſtator, & ſi mandet omnia bona reſtitui non videtur prohibere falcidiæ deductionem, nu. 5.

Error in nomine non vitiat contractum legitimum, ſeu hæredis inſtitutionem, num. 6.

Notarius dum publicauit inſtrumentum, non poteſt à ſeipſo corrigere errorem, nu. 7.

Adſit

Adſit Deus, & Virgo.

DE duobus quæritur primò, an Illuſtriſs. D. Io. Baptiſtæ Maluitio hæredi fiduciario olim M. D. Fuluij de Albertis, liceat detrahere falcidiam cum idem D. Fuluius eũ grauauerit ad reſtituendum hæreditatem cum lucris Franciſco filio M. D. Antonij Auogati Ferrarienſi, & primogenito, qui (vt ipſe Fuluius in teſtamento expræſſit) ex d. D. Ludouico naſcetur, licet nullibi in teſtamẽto cum prius nominauerit tali nomine; ſecundo an hæreditatem reſtituere teneatur Franciſco, nunc petenti. Et prima facie ad primũ videtur dici poſſe d. Illuſtriſs. D. Maluitiũ, nihil detra-
1 here poſſe, nam fiduciarius habetur, tamquam depoſitarius *Bud. in l. 2. ff. de origine iuris Ruſtic. ad l. cum Aqui ff. de condit. & demonſt. rep. 8. nu.* 10. & probari videtur *ex tex. in l. 3. §. polidius ff. de vſur.* idq; etiã affirmant *Alex. & alij in l. Seuis Saturnin. ff. ad treb. & Rip. in l. in fideicõmiſſariã n. 7. ff. ad treb.* His tamen non oſtantibus credo d. falcidiam d. D. Maluitio deberi, ex quo ipſe nõ poteſt dici depoſitarius, & Cu-
2 ſtos iuxta definitionem fiduciarij, cum d. Fuluius ellegerit Io. Baptiſtã de Albertis, quem voluit ſtatim eo mortuo debere appræhendere poſſeſſionem omnium bonorum hæreditariorum, illamq; per d. Io. Baptiſtam gubernari, & adminiſtrari, quare non videtur conueniens, vt nomen hæredis habeat, & nihil conſequi poſſit ex hæreditate, vt in ſimili dixerũt *Eugen. conſ. 33. n. 52. lib. 1. Medices deciſ. March. 61.*
3 *nu. 14.* debetur enim falcidia titulo vniuerſali hæreditario *l. quod autem* ibi *ſi hæreditario iure &c. ff. ad l. falcidiam gloſ. in l. 1. in verbo quartã eod. tit. & in auth. vnde, & ſi parens in verbo falcidiæ C. de inoff. teſt. Angel. Aret. conſ. 83. nu. 7. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 13. nu. 3.* Nec poterit dici fuiſſe prohibitam ſaltem tacitè, cum voluerit fructus, & lucra reſtitui Franciſco, vt ſupra, quia videtur neceſſe, quod Te-
4 ſtator expreſſe, & nominatim, non autem tacitè falcidiam prohibeat *textus eſt in auth. ſed cũ teſtator in princ. C. ad l. falcid. vbi gloſ. in verbo hoc expraſſim, & ibi Azzo in eius ſumma in tit. ad l. falcid prope finem. Petr. de Bellaper. in d. auth. ibi col. 2. verſ. ſed. quid ſi hoc voluit tacite &c. Angel. ibi nu. 2. verſ. contrarium credo, & in l. omnium la 2. verſ. in textu ff de vſufructu*, & poſt plures *Pedroch. conſ. 16. nu. 2* cum pluribus ſeq. vbi multis auctoritatibus hanc opinionẽ veriorẽ dicit, & idcircò non videtur teſtatorem ſenſiſſe de detractione falcidiæ, quæ vniuerſali titulo debetur vt ſupra, prohibitio igitur ſubintellecta, & in cõſequentiã reſultans, verbiſq; generalibus facta nõ facit ceſſare falcidiæ deductionẽ, vt dixi, & affirmant *Petr. Mathel. in repet. l. filium, quem an habentem hæredem C. fam. hercifcunda, Conar. in c. Raynucius §. 3. num. 6. de teſt. Bero. conſ. 193. nu. 63. lib. 1. Iaſ. conſ. 84. nu. 9. lib. 1. & conſ. 146. n. 5. lib. 4.* nec ea ver-
5 ba, vt reſtituat omnia lucra &c. inferunt neceſſario prohibitionem falcidiæ *Rom. conſ. 75. nu. 2. verſ. hanc tamen ſententiã, & conſ. 79. nu. 4. & de communi Fernand. Vaſq. de ſucceſſ. progreſ. lib. 3. §. 26. nu. 29. verſ. quid dicen. Pedroch. d. conſ. 16. a num. 3. ad 35.*
6 Ad ſecundum punctum ſum in opinione, quod error in nomine non intret, dum de corpore conſtat, & ex ſubſequentibus cognoſcitur notarium erraſſe, dũ eum appellat Ludouicum, & nominat Patrem Marcũ Antonium *l. ſi in nomine, l. quæ extrinſecus ff. de verb. oblig.* error ergo non debet officere veritati, minus contractum, legatum, & hæredis inſtitutionem poteſt vitiare *tex. eſt in l. inſulam ff. de præſcriptis verbis l. ſi in nomine C. de teſtamentis §. ſi quidem in nomine Inſt. de legatis,*

Mantica de tacitis, & ambiguis lib.24. tit.2. nu. 17. Credo tamen à ſe ipſo Notarium minimè corrigere potuiſſe errorem, nedum, & iure municipali in *rub. de erroribus Not. in princ.* eo magis dum extra dederit authenticum, & iam functus fuerit offitio ſuo *Bald. in l. Imperator la 1. nu. 1. ff. de ſtatu hominum*, dum ergo Franciſcus Auogatus, reperitur dicitur conſtare de perſona tale nomen à teſtatore expreſſum habente, vt omnes affirmant in *d. l. ſi in nomine.*

CONTROVERSIA CXXIX.

Pro D. Franciſca Maria Spagnola.

SVMMARIVM.

Subſtituto in donatione, datur actio aduerſus tertium poſſeſſorem, n. 1.

Etiam ſi res donata non fuerunt tradita, nu. 2.

Etiam non facta ſtipulatione, nu. 3.

Fideicommiſſa poſſunt fieri, & in contractibus, & in epiſtolis, & in libello, & nutu, & ſine ſcriptura, num. 4.

In claris non egemus coniecturis, nu. 5.

Verba diſpoſitiua, imò depracatiua inducunt fideicommiſſum, nu. 6.

Ad vocationem ſufficit, quod quis ſit poſitus in conditione in contractu, num. 7.

Vel quod bis in conditione ſit poſitus, num. 8.

Quando quis expreſſit eſſe intentionis, vt bona conſeruentur, vel in familia, vel in deſcendentibus inductū dicitur fideicommiſſum, nu. 9.

Dictio, quia eſt voluntaria, & impulſiua denotans cauſam finalem, n. 10.

Verba aduerſatiua impediunt repetitionem, nu. 11.

Quando inſtrumentum poteſt, & eſt conuentū, vt reducatur ad conſilium Sapientis Iudex loco illius poteſt ſuccedere, nu. 12.

Sapiens poteſt declarare ea, quæ ſunt iuris, & de natura contractus, & de conſuetudine, nu. 13.

Item poteſt addere etiam pœnalem ſtipulationem, nu. 14.

Appellatione filij legitimi, & naturalis venit legitimatus per reſcriptum, num. 15.

Adſit Deus, & Virgo.

Certum eſt actionem etiam aduerſus tertium poſſeſſorem dari ſubſti-
1 tuto in donatione, nam ſpeciale eſt, vt ſubſtituto in contractu do-
nationis dominium acquiratur ſine traditione, itaut purificata cō-
2 ditione ſubſtitutionis, poſſit ipſemet ſubſtitutus agere rei vendica-
tione ad conſequendum bona, in quibus fuit ſubſtitutus, licet res
donatæ traditæ non fuerint, ita poſt *Speculat.* & *Decium* ſuſtinuit
3 *Cranet. conſ. 39. nu. 9* dicens id procedere, etiam ſi non ſit facta ſtipulatio *Menoch.*
4 *decíſ. 85. num. 8.* nec poteſt dubitari, quin fideicommiſſa fieri poſſint, & in con-

tra-

tractibus, & in epiſtolis, & inter abſentes *text.* eſt in *l. & in epiſtola C. de fideicom.*
vbi legitur poſſe fieri etiam libello, & ſine ſcriptura, imò etiam nutu, & in pun-
cto noſtro habemus *Pereg. poſt alios in tract. de fideic. art. 1. n. 16. & art. 51. n. 17.* lo-
quentem de ſubſtituto in donatione, cum donatio habeat tale ſpeciale priui-
legium *Fuſar. de ſubſtitut. fideicom. quaſt. 287. num. 1. Sacra Rota deciſ. 284. nu. 27.
par. 6. diuerſ.* & idcircò cum appareat clarè Elideũ donantem ſubſtituiſſe filias
fœminas in defectum maſculorum filiorum Horatij Spagnoli donatarij, non po-
teſt contradici petitæ imiſſioni pro parte D. Franciſcæ Mariæ filiæ, & bona libe-
ra per reos conuentos ſunt ſibi reſtituenda, & vocatio eſt patens in pluribus do-
nationis locis, nam poſtquam donans prouidit quid agendum eſſet in caſu, quo
bona donatarij confiſcarentur, adiecit hæc verba, *vel ſine filijs legitimis, & natura-
libus obiret,* & ibi inferius, *exiſtentibus filijs maſculis, & fœminis,* adeout clarè ibi ap-
pareat filios, & filias in conditione eſſe poſitos, & poſitas, vt patet ad ſenſum,
& probat idem *Fuſar.* ibi *quaſt. 401.* & inferius ſubiunxit idem donans præciſa
verba, *vbi de filijs reperitur facta mentio, cenſeantur in diſpoſitione, & diſpoſitiuè nomi-
nati filij, ſeu nominata filiæ vocati, ſeu vocata eodem modo vt ſupra, videlicet, ſemper, &
prius maſculi, & deinde, & ſucceſſiuè fœminæ in bonis huiuſmodi donatis,* vnde cum di-
ſpoſitiuè dicantur à donante vocati filij, & filiæ, non eſt vlterius quætẽdum, quia
5 in claris minimè egemus coniecturis *l. continuus ff. de verb. obligat. Greg. XV. deciſ.
157. nu. 12.* & talia verba vti diſpoſitiua, imò deprecatiua ſemper fideicom-
6 miſſum inducere dixit *Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 1. num. 46. & 51.* & ſat eſ-
ſe, vt ex verbis præcedentibus, vel ſequentibus colligi poſſe donantem, ſeu te-
ſtatorem voluiſſe liberos, ſeu filios diſpoſitiuè vocare, poſt *Corn. Gabr. Alex. Ce-
phal. & alios tenuit Ruſtic. in tract. de lib. in conditione poſitis lib. 5. c. 7. nu. 14.* & ſuffi-
7 cere ad hoc vt in conditione poſiti dicantur vocati, quod cõditio ſit in contractu,
dixit *Ruin. conſ. 99. nu. 14. lib. 1.* & quod ſint bis in conditione poſiti affirmauit
8 poſt *Gozad. conſ. 64. nu. 9. idem Ruſtic. in d. tract. lib. 5. c. 2. nu. 1. & 2.* dicens ab
hac opinione non eſſe recedendum, & licet ex prædictis ſatis conſtet de fidei-
commiſſo, nihilominus placet aliud poſſe deſumi fideicõmiſſum ex alijs verbis,
ibi *quia intentio d. D. Elidei fuit, & eſt, quod eius bona conſeruentur primo mediantibus
d. D. Horatio, & eius deſcendentibus maſculis, & ſucceſſiuè fœminis non extantibus ma-
ſculis legitimis, & naturalibus, ac de legitimo matrimonio natis, deinde dd. ſubſtitutis vi-
delicet DD. Hieronymo, & Antonio, vel eorum liberis,* ſufficit enim ad inducendum
9 fideicommiſſum, quod expræſſerit eſſe intentionis, vt bona conſeruentur me-
diantibus dd. nominatis, vt in puncto dixit *Simon. de Pretis,* poſt plures, quos alle-
gat *in tract. de interpret. vltimarum volunt. lib. 3. ſol. 12. nu. 10. fol. 294.* exprimens
eadem verba, *quando quis dixit eſſe intentionis, vt bona conſeruentur in agnatione, vel
familia, vel in deſcendentibus,* & ſic eorum fauore eſſe inductum fideicõmiſſum *poſt
gloſ. in l. codicillis, §. inſtituto in verbo filijs ſuis* tenuerunt *Bald. Corſet. Gozad. Cephal.
Socin. ſen. Curtius Iunior. Dec. Riminald. ſeu Rimin. Iunior. Bero. Conar.* & alij relati,
& approbati à *Maſcardo concl. 725. nu. 7.* & nouiſſimè *Fuſar. in d. ſuo tract. de fidei-
commiſſaria ſubſt. quaſt. 277. num. 6.* qui *Manticam, Io. Franciſcum à Ponte, Pariſ. Me-
noch. & alios* allegat.

Noto etiam talia verba eſſe in oratione ſeparata, & illam dictionem, Quia, eſſe
10 voluntariam, & impulſiuam denotantem cauſam finalem *Menoch. de praſumpt. lib.
40. praſumpt. 24. nu. 13. Barboſ. de dictionibus dictione 366. per totam.*

Et verba donantis, quæ ſequuntur, id denotant ibi. *Hoc addito, quod in caſu confiſca-
tionis poſtquam D. Horatius erit grauatus,* nã talia verba ſeparant præcedentem di-

11 ſpoſitionem cum ſint aduerſatiua, & impediant repetitionem qualitatum *Gratian. in diſceptat. c. 539. nu. 13.* ſubiungens cum alijs, quod cum habeāt orationem ſeparatam, non admittunt præcedentem repetitionem *Zanch. in l. hæredes meis §. cum ita nu. 165. ff. ad trebel. Rota deciſ. 326. nu. 3. p. p. diuerſ.* maximè quando, vt in caſu noſtro vnaquæq; oratio eſt de per ſe perfecta, vlterius denotant ſimilitudinem, & declarationem ad præcedētia *Barboſ. loco allegato dictione 158.* nec per talia verba tolli fideicommiſſum præcedens dixit nouiſſimè *Marta de clauſulis p. par. clauſ. 237. num. 4.* ſubſequuntur etiam alia verba, in eadem oratione poſt memoratam dictam confiſcationem ibi, *ſed in eius locum ſint ſubrogati, & ſuccedant eius filij maſculi, & ſi non extarent ſuccedant fœminæ legitimi, & legitimæ vt ſupra, & maſculis & fœminis non extantibus ſuccedere debeant dd. DD. Hieronymus, & Antonius*, eſt etiam aduertendum, quod ijdem donans, & donatarius voluerunt, & pepigerunt, quod tale donationis inſtrumentum, & in eo contenta poſſint, & valeant ſimul coniunctim, & diuiſim extendi, ac redigi, & ordinari ad ſenſum, & conſilium ſapientis, vel ſapientum vnius, vel plurium, & vt ibi, & in hoc verba am-
12 pliſſima legantur, & idcircò ſapiens, imò ſapientiſſimus Iudex loco illius, ſeu illorum ſapientum iux. *doctr. Odofredi*, quam ſequitur *Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de empt. & vend. ſciendum in verbo commune nu. 9.* poterit declarare ea, quæ ſunt iuris, & de natura contractus *Bart. in l. illa inſtitutio nu. 5. ff. de hered. inſtit.* dicens, quod talis ſapiens poterit ſupplere vigore arbitrij, ea quæ ſunt de conſuetudine, & ibi *Io. de Imola nu. 11. verſ. quod autem operentur in contractibus*, ita *Pacis Scala in tract. de conſilio ſapientis in forenſibus cauſis adhibendo, & de contractuum, ac vltimarum voluntatum compoſitione ad ſenſum ſapientis lib. vlt. cap. 1. verſ. ſapiens ea, quæ ex conſuetudine*, ſubiungens in *cap. 2.* quod ea quæ de natura contractus, ſunt ſapientem poſſe apponere, ſiue agatur de contractibus, ſiue de vltimis voluntatibus, & *c. 3.* voluit ſapientem poſſe addere, & pœnalem ſtipulationem, & inuſi-
14 tatam, & cum *Ang. Caſt. & alijs* id ſuſtinet *Marta in d. tract. de clauſ. 4. parte, clauſ. 32.* ſecundum vltimam impreſſionem.

Nec facit illa oppoſitio, quod d. D. Franciſca Maria non ſit vocata, tanquam legitimata per ſubſequens matrimonium, nam omiſſa omni diſputatione, & omnibus rationibus, & auctoritatibus allegatis per *Laderch. conſ. 24.* vt retrotrahatur tempus ad diem natiuitatis, dicitur in inſtrumento ſemper, quando agitur de filiabus fœminis Horatij, eſſe nominatas ſolum, tanquam legitimas, & naturales, ſed qualitas natiuitatis ex legitimo matrim. eſt tantum appoſita maſculis verba etenim ſunt clara ibi, *quod bona conſeruentur primò mediante d. D. Hieronymo, & eius deſcendentib. maſculis, & ſucceſſiuè fœminis*, nō extantibus maſculis legitimis, & naturalibus, ac de legitimo matrimonio natis, minimè ergo poterit dubitari, quin ipſa comprehendatur cum legitimatus etiam per Co. Palatinum habentem auctoritatem veniat appelatione legitimi, & naturalis *Seraph. deciſ. 1329. nu. 7.* Et idcircò cum conſtet de identitate bonorum ex ſcripturis productis non creditur poſſe denegari imiſſionem.

Et hæc ſaluo &c.

CON-

CONTROVERSIA CXXX.

Pro D. Alexandro Baratto.

SVMMARIVM.

Floppæ, & aliæ arbores vicinæ damnum inferentes, debent ſuccidi, nu. 1.

Nedum de iure municipali ex ſtatuto Bonon. verum etiam de iure communi, nu. 2.

Conſuetudo, quæ allegatur contra diſpoſita in l. fin. ff. fin. regund. non attenditur quoad plantãdum, ſed quo ad ædificandum, nu. 3.

Non debet ædificari ad impediendum ſolem, ventum, & aerem vicino, nu. 4.

Rami arborum debẽt circumcidi ad 15 pedes, ne noceant vicino, nu. 5.

Adſit Deus, & Virgo.

Siue attendamus ius municipale, ſiue ius commune vtroque modo RR. Moniales SS. Vitalis, & Agricolæ debent ſuccidere floppas,
1 ne terrenis D. Alexandri Barattæ noceant de iure municipali, Statutum eſt clarum in *rub. de floppis, ſeu vauerio, aut quercubus non retinendis penes vicinos*, vbi dicitur ſpacium debere eſſe trium perticarum, quod *ſtatutum* ſeruãdum eſt quicquid *Monter. ibi* dixerit non ſeruari de conſuetudine, eo quod in *concl. ſtatut. in* §. *poſtremo.* habetur omnia in volumine ſtatutorum deſcripta cenſeri, & præſumi in viridi obſeruantia &c. non obſtante vſu, ſtilo, conſuetudine, vel deſuetudine incontrarium, & talia verba remouere actum incontrarium dixit *Monter. in Bulla Iulij II. dat. Bononiæ 10. Decembris 1510. in verbo tunc*, quæ Bulla *in* §. *& in modo* mandat, quod in cognoſcendo, procedendo, & decidendo contenta in *ſtatutis* à quolibet Iudice ſeruentur, non obſtante ſtilo, conſuetudine, & alijs incontrarium, quod ſtatutum eſt rationabile fundatum in diſpoſitione iuris, ne damnificetur vicinus, adeout cõtra illud non poteſt dici de conſuetudine *auth. vt nulli Iudicum* §. *nulli verò, &* §. *fin. in auth. de vſuris nauticis, Petr. de Rauenna de conſuetudine ſect. 4. nu. 34.* & id eſt forſitan, quod voluit dicere idem *Monter. in d. ſtat. de floppis*, dum voluit marginare, apponendo litteram D. nec poſtea forſan Impreſſoris negligentia non fuit ſcriptum, Quando enim *ſtatutum* reuocat conſuetudinem contrariam, vt in caſu noſtro noua non poterit induci conſuetudo, cum non ſit quæſibilis, vt aduertit idem *Petr. de Rauenna in ſect. 5. in tit. de conſuetudine nu. 35.* & quoad aliud non eſt diſputandum, cum extet *ſtat. de imped. arcar. tollendo*, & nemo dixit tale ſtatutum non eſſe in vſu de iure communi, res videtur clara per *tex. in l. fin. ff. finium regund.*
2 vbi habetur ſpacium in arborum plantatione ſeruandum, & ibi notant *Rot. Vlrie. Flor. de Sancto Petro, & alij ſcribentes*, facit, *etiã tex. in l. 1. ff. de arbor. cædend. in* §. *deinde*, ibi, *deinde ait prætor, quæ arbor ex agro tuo in agro illius impendet, ſi per ſe ſtat,*

quo-

quominus pedes quindecim à terra eam altius coerceat, tunc quominus illi ità coercere, lignaq; ſibi habere liceat vim fieri veto. Cepol. in c. 81. de arboribus, vbi num. 5. diſtinxit his verbis, aut arbor tuâ pendet ſuper agrum meum, tunc incidatur quindecim pedibus à terra.

Nec dicatur, prout *de ſtatuto de ſtoppis* dicitur diſpoſita in dicta *l. fin. ff. fin. regund. & in d. l. 1. non eſſe in vſu,* nam per *Doctores in dicta l. fin.* qui dixerunt diſpoſita,
3 vt ſupra, non eſſe in vſu, loquuntur de domibus, eo quod domus ſunt vndique contiguæ, & in Ciuitatibus, & in oppidis, & ſic reſtrinxerunt ad ædificandum, non ad arbores plantandum *Natta conſ. 277. prope finem,* dicens etiam d. legem ſeruandam eſſe, etiam in ædificando, non obſtante allegata conſuetudine in contrarium, quam veram non eſſe aduerſus *Corn.* nedum idem *Natta,* ſed & *Surd.* qui *plures* allegat *conſ. 74. nu. 11.* prohibetur etiam de iure ædificari, & plantari
4 in damnum vicini ad occupandum Solem, Ventum, & Aerem *gloſ. & Bald. in l. fin. §. ff. fin. ff. de ſeruit. & aqua. Io. Bapt. de S. Seuer. in l. omnes populi nu. 35. ff. de iuſt. & iure,* vmbra enim, quæ nihil aliud eſt, quam aer, ſole carens propter aliquod corpus denſum obiectum, multum nocens frugibus, iux. illud *virg. Bucol. eglog. X. ſurgamus ſolet eſſe grauis cantantibus vmbra iuniperi grauis vmbra nocent, & frugibus vmbra,* & idem *Virg. 1. Georgicorum* monet agricolas ad amputandum arborum ramos vmbram facientes ibi *falce premes vmbras, votiſq; vocaueris imbrem. Magon.* videndus prædicta referens *in deciſ. 6. Florentianum 12. & ſeq.* id in terminis ſu-
5 ſtinens nedum ex *ſtatuto,* ſed ex iure cõmuni, ita etiam prius dixerunt *Cyn. n. 2. & alij in l. 1. C. de interdictis,* legitur etiam *in d. l. 1. in §. quod ait prætor ff. de arbor. cædend. vlpianum,* iuſſiſſe arboris ramos debere circuncidi ad quindecim ped. ne vmbra vicino noceat, & ſic ſeruari vidiſſe de facto, dixit *Alberic. in d. §. quod ait prætor,* cum ergo ex euidentia facti id conſtat tot, & tantas eſſe ſtoppas nocibiles, ſperatur declarari, & circuncidendas eſſe.

Saluo &c.

CONTROVERSIA CXXXI.

Pro Nobilibus de Rubeis.

SVMMARIVM.

Inuentarium, præſeruat hæredem à damno, non à commodo, nu. 1.

Et conſeruat eum in eo ſtatu, in quo reperiebatur ante aditionem, nu. 2.

Et illius beneficium poteſt allegari ante, & poſt ſententiam, nu. 3.

Licet creditori cum inuentario ſibimet ſoluere, nu. 4. & 6. & 9.

Melius eſt non ſoluere, quam ſolutum repetere, nu. 5.

Hippotheca extinguitur facta exactione pecuniæ, etiam ad præiuditium creditoris anterioris, nu. 7.

Actio hippothecaria eſt realis, & ſequitur fundum, nu. 8.

Eſt officium paternum, & auitum dotare filiam, ſeu neptem etiam diuitem, nu. 10.

Quando mater eſt diues, ad eam ſpectat, dotare filiam, abſq; eo, quod be-

bona fideicommiſſo ſubiecta diminuantur, nu. 11.

Frater in ſubſidium tenetur dotare ſororem, nu. 12.

Et in concurſu cum Matre ipſa tenetur, nu. 13.

Negligens ad faciendam inueſtituram iuxta conuenta, tenetur ad omnia damna, & intereſſe, nu. 14.

Et tenetur praſtare non ſolum dolum, & latam culpam, ſed etiam leuem, nu. 15.

Fructus in viginti annis percepti præſumuntur adæquare ſortem, n. 16.

Et ex coniecturis poſſunt probari, n. 17.

Ratificatio non poteſt induci non habita ſcientia, & ſine certioratione de præiuditijs, nu. 18.

Adſit Deus, & Virgo.

IN cauſa Nobilium de Rubeis, cum Nobilibus de Vrſis, multa adduci poſſunt.

Primò nil facere, quin Io. Galeatius fuerit Tiberij Patris hæres, quia fratres ipſius Io. Galeatij non probantur, nec eius ſunt hæredes.

Secundò nulla ineſt difficultas, quin cæteris fratribus ſuffragari debeat inuentarium, nam eos præſeruat à damno, non à commodo, ſi quod ex
1 eo perciperent ex deciſionibus *Mant. 306. n. 1. & Greg. XV. 418. nu. 6. & alys*, alias allegatis, & ideò in hoc erit videndum, quodnã commodũ ſenſerint ex alienatione per Tiberium Patrẽ Co. Henrico de Vrſis facta, nec, vt aſſeritur, ex publicis Inſtrumentis conſtat eos ad proprium commodum alienaſſe cenſus pro libris ſeptem mille ab Henrico emptore D. Tiberio venditori aſſignatos in computum pretij prædij prædicti, item & ratificaſſe venditionem à Tiberio factam March. Cæſari de Pepulis de terreno Ponticuli, quod ex ſpeciali conuerſione per Henricum fuerat redemptum ad computum d. pretij, vt ſtare deberet pro multiplico, & regreſſu fauore eiuſdem Henrici emptoris.

Prætereà dicitur, quod etſi verum ſit, quod de anno 1618. 24. Martij, Ludouicus, & Philippus Maria duo ex filijs d. Tiberij tunc minores, & Comes Alexander Tanarius tutor Antonij, & procurator olim Io. Galeatij, pariter d. Tiberij filij (ad quos, vt dixerunt, tanquam Patris hæredes, ſpectabat creditum cum Viggiano de Viggianis lib. trium millium ſibi per d. Henricum ceſſum ad computum pretij prædicti prædij) illud ceſſerint ex cauſa francationis faciendæ à Co. Ludouico de Vrſis, & ex ea cauſa eleemoſinam conſtituendi duabus Sororibus Monialibus in S. Laurentij de Bononia Monaſterio, prout etiam de anno 1622. 20. Septembris alias lib. quattuor mille ab Henrico ex cenſu ſibi ceſſo receperint, quas erogare velle dixerint in cauſam dotis Portiæ alterius Sororis, & vt in inſtrumento, in quo licet minores ſe Patris hæredes beneficiatos aſſeruerunt, non tamen per hoc poteſt dici eos de proprio teneri, nam clara eſt concluſio,
2 quod inuentarium conſeruat hæredem in eo ſtatu, in quo reperiebatur ante aditionem *Rol. de inuent. quæſt. 5. in vlt. vtilit. nu. 7.* Et vnius inuentarij be-
3 neficium poteſt allegari, & ante, & poſt ſententiam, & tempore executionis, vt refert idem *Roland. poſt Salic. Angel. Specul. & alios in plurium tract. de inuent. quæſt. 212. nu. 3.* Sed ſic eſt, quod filij eiuſdem Tiberij dotis maternæ, credito-

res

tes poterunt ſibi ſatisfacere cũ liceat creditori, cum inuentario ſibimet ſoluere, &
4 bona hæreditaria pro credito ſuo retinere, ex quo melius eſt non ſoluere, quam
ſolutum reperere, & ſtultiſſimus dicitur hæres, ſi alios requireret cum ipſe ab alijs
5 ſit requirendus, ita poſt plures loquitur *Monticul. de inuent. in d. tract. plurium quaeſt. 234. num.* 130. *ad fin.* Non enim negari poteſt, quin dotes maternæ in ma-
gna ſumma, vt in inſtrumento ſibi filijs hæredibus debitę aliunde non poſſent ca-
pi cum omnia bona per Tiberium relicta, pluribus fideicommiſſis reperirentur
obnoxia in eorum fauorem, vt fuit probatum, & potuerunt vtilitati ſuæ inuigila-
6 re, & alios creditores præocupare *l. pupillus ff. quæ in fraud. credit. l. ſumma ff. de peculio Monticul. ibi nu.* 84. & nonnulli voluerunt hypothecam extingui facta ex-
actione pecuniæ ad præiudicium etiam anterioris, eo maximè, quia tritiſſima eſt
7 concluſio, quod hæres nedum ſibi vt ſupra ſatisfacere poteſt, ſed & creditori-
bus, & legatarijs primo venientibus etiam poſterioribus integraliter intantum,
vt poſteriores minimè conqueri poſſint *Rol. in d. tract. de inuent. q.* 153. *in* §. *octaua eſt vtilitas*, & nouiſſimè Eminens Lector in Archigymnaſio noſtro *Antonius Merenda contr. iur. lib.* 19. *c.* 31. *per tot. & Martius Venturinus conſ.* 29. *nu.* 45. & neſcio
videre quomodo contra dd. de Rubeis poſſit agi hypothecaria, cum rem hy-
8 pothecatam non poſſideant, & talis actio ſit realis, & ſequitur fundum *l. pignoris ff. de pignor. & ibi Bart. & in l. pignoris C. eod. Negul. de pignor.* 8. *p.* 2. *membr. nu.* 1.
nec obligari perſonam debitoris, ſed rem dixit *text. in l. eos C. qui potior. in pign. habeantur*, quia tantum ius eſt in re idem *Neguſant. p.* 1. *p. membr. in ſum. nu.* 3. *in eod. tract. de pignor. Grattan. in diſcept. c.* 616. *nu.* 12. & idcircò ſpecialis contra eos
conſiderata hypotheca, nil operatur maximè cenſibus extinctis.

Nec facit, quod ipſi ex cauſa dotandarum Sororum alienauerint cenſus prædictos
eorum genitori per Henricum aſſignatos, cum ignorarent, quid emptionis con-
tractus inter Patrem, & Henricum celebratus contineret, intantum vt hæredes
9 cum beneſitio inuentarij potuerint de bonis in hæreditate repertis diſponere, &
ſi id fratres fecerint ſibi promiſſum fuit etiam in inſtrumento emptionis Henrici,
nam ibi legitur pactum, quod in caſu francationis cenſuum pecuniæ ſoluendæ
erogari poſſint in extinctionem debitorum paternorum, ſed ſic eſt, quod officium
dotandi filias, & deſcendentes eſt paternum, & auitum legitur in *l. fin. in verbo pro ſua progenie, C. de dot. promiſſ. Doct. in l.* 1. *ff. ſol. matr. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 102.
10 *nu.* 4. & idcircò in vim pacti talis dotatio ſuccedere debet loco hypothecæ, iux-
ta conuenta.

Nec in hoc caſu crederem intrare doctrinam eiuſdem *Surd. de alimentis tit.* 1. *q.* 5. *nu.* 8. *verſ. ſicut autem*, vbi dicitur, quod ſicut tenetur alere, ita & ſororem inopem do-
tare, nam primo reſponderem id procedere, quando frater poſſet adſtringi ad do-
tem, ſed quando non extant bona paterna, & Mater eſt diues, prout mater erat
11 (cum in dotem haberet vltra ſcuta ſeptem mille) ad eam ſpectabat, & non ad fra-
tres ex bonis fideicommiſſo ſubiectis *Surd. in eod. tract.* poſt plures *tit.* 1. *q.* 14. *n.* 13.
vbi de magis communi *Petra de fideicommiſſis q.* 8. *nu.* 460. vbi plures allegat, non
enim fratres tenentur dotare ſorores, niſi in ſubſidium quando non poſſunt dotari,
vel ex bonis liberis paternis, ſiue maternis, ſiue proprijs earundem ſororum *Ioſ. in auth. reſque C. comm. de leg. num.* 3. & fuit dictum *coram Eminentiſs. Verili de anno* 1628. 30. *Martij, in cauſa Bonon. fideicommiſſ. de Maluitijs*, & notant *DD. in d. l.* 1. *ff. ſolut. matr.* inter quos *Alex. nu.* 23. *&* 24. *& Barbol. in* 4. *o. nu.* 125. *& ſeqq.* & ſic fra-
12 ter non poteſt cogi, ſed ex caritate ſanguinis in ſubſidium tenetur *Bald. in l. neq. mater. C. de iur. dot. Duran. deciſ.* 26. *num.* 8. & quando frater cogitur ſororem do-

tare

Digitized by Google

rare conuenit, vt ſit diues, quales non ſunt dd. fratres inſpecta eorum nobilitate *Theſaur. deciſ. 192. nu. 7. Coccin. deciſ. 77. nu. 3. & 11.* & in concurſu cum fratre,
13 matrem diuitem debere dotare filiam dixerunt *Molin. & Gomez.* quos refert, & ſequitur *Duran. deciſ. 206. nu. 8.*

Ad id, quod ipſi teneantur ad lib. 4000. ex terreno per Patrem Carolo de Barberijs vendito erit aduertendum, quod in inſtrumento venditionis prædij per Tiberium Henrico de anno 1612. 18. Iunij, facto fuit inter eoſdem Tiberium, & Henricum conuentum his verbis. Quod terrenum liberandum per Tiberium à d. Carolo de Barberijs, cedere deberet loco inueſtituræ præſtandæ pro cumulatione fructuum, iuxta formam *Breuis Pontificij*, & quod fructus d. terreni in poſterum recolligendi, facta dicta iurium acquiſitione deberent cumulari ad formã *Breuis Pontificij*, & d. Henricus huiuſmodi cumulationem faciendi, plenam poteſtatem habebat, neq; in hoc poſſit vllo vnquam tempore, ſub quouis prætextu à d. Tiberio, ſeu ab eo cauſam habente moleſtari, & inferius cum certis expræſſionibus, vnde intrat illud ad præiudicium dd. de Vrſis, quod ſcriptum reperitur in *deciſ. Eminentiſs. Panziroli 4. Martij 1642. in hac cauſa*, vt imputandum ſit d. Henrico, qui inueſtituram, & multiplicum fieri non curauit, & etiam alia, quæ in *eadem deciſione* habentur circa eius negligentiam, intantum vt non poſſit obeſſe vocatis ad fideicommiſſum, & probatur etiam per *ſubſequentes deciſiones in eadem cau-*
14 *ſa coram Reuerendiſs. Beuttingerio, & Corrado*, & nedum ob non factam inueſtituram ſibi eſt imputandum, verum etiam debet, ſeu HH. deberent præſtare omnia damna, & intereſſe *l. idem, quæ §. ſi Procurator, l. ſi tibi mandauero §. ſicut ff. mand. Rot. Gen.*
15 *deciſ. 9. nu. 5. & 6. & deciſ. 68. nu. 5.* & quod teneantur non ſolum præſtare dolum, & latam culpam, ſed etiam leuem poſt *Alex. Dec. Caſtr. Ang. Aret. & alios* tenet *Cagnol. in l. contractus 27. per illum text. ff. de reg. iur. nu. 30. & Surans deciſ. 304. nu. 4. 5. & ſeqq.*

Nec opponatur, quod ijdẽ fratres de Rubeis petierint ab Illuſtriſs. Pepulis terrenũ, quod emerat Barberius à Tiberio pro dd. lib. 4. mill & propterea ipſi teneantur, nã id ex facto tollitur, cum egerint tantum ad bona ſubiecta fideicommiſſis primi Neſtoris, & Ludouici Senatoris de Rubeis, & hæc bona erant liberi, vti empta per Eq. Io. Galeatium Tiberij Patrem, prout Henricus fatetur in inſtrumento de anno 1613. 3. Ianuarij, nec ipſi fratres prohibent, quin Vrſij ad bona prædicta agant, & ſi pro credito dotali eorũ matris ad ea ipſi accedere poſſent, & vti anteriores deberent præferri, & creditur etiã poſſe ſuſtineri, ſtante d. conuentione, & obligatione dd. Vrſios non poſſe audiri, cum prius ad multiplicum ſpecialiter obligatum egerint ex *alleg. in deciſione*, quibus nõ videtur poſſe reſponderi multiplicum ipſum non fuiſſe factum, nam primò ex iam dictis onus per Henricum fuerat aſſumptum; ſecundò non poteſt dici non fuiſſe factum multiplicum, cum tranſierint triginta ſeptem anni à die venditionis, & fructus in viginti annis præſu-
16 muntur adæquare ſortem *gl. f. & ibi DD. omnes in auth. perpetua in verbo iuſta C. de Sacr. Sanct. Eccleſ.* & ſicuti ex fructibus colligitur valor rei, ſic ex valore poteſt colligi, quot fructus ſint percepti *Bald. conſ. 323. in fin. lib. 2.* & ex coniecturis poſſe etiam deſumi, dixit *Menoch. præſumpt. 9. lib. 3. num. 25. & 26.* & aduertit *Tuſch. in lit. F concl. 500. nu. 1.*

Minuſq; poteſt obijci, quod ijdem fratres approbauerint inueſtimẽtum, quia tollitur ex his, quæ habentur per *Reuerendiſs. Beuttingerum in d. deciſ. 4. Martij 1642.*

Et neſcio videre quomodo poſſit ſuſtineri inſtrumẽtum de anno 1622. prætenſi inueſtimenti, nedum ſtante notoria nullitate, cum duo ex ipſis fratribus eſſent minores

nores reſpectiuè decimo octauo anno, ex *ſtatuto noſtro in rubr. de contr. cum minor. & fil. fam. per totum.*

Nec poteſt dici inducta ratificatio, dum ipſi omnes non habuerunt plenam ſcien-
18 tiam, nec fuerunt certiorati de præiudicijs, quæ ſibi ex eodem contractu inferebantur *Corrad. conſ. 329. nu. 10. verſ. præterea ratihabitio,* ita poſt *Seraph. deciſ. 1474. nu. 3. & alios* dixit *Caual. deciſ. 612. num. 27.* nec ſufficere ſcientiam in genere, ſed debere eſſe plenam, dixit *Eminentiſs. Vbaldus deciſ. 635. nu. 12. verſ. immo, par. 1. recentior.* & probandum eſſe, vt ipſi intellexerint quid ratificauerint, poſt *Bald. in conſ. 176. lib. 2.* tenuit *Manent. deciſ. 59. num. 19.* & nouiſſimè idem Excellentiſs. *Merenda lib. 24. contr. iur. cap. 11. nu. 1.* Non eſt ergo mirum, ſi illi, qui allegant ratificationem, debent probare ſcientiam actus, qui ratificatur, cum ſit de ſubſtantia ratificationis *Bald. d. conſ. 176. circa med. lib. 2. Surd. conſ. 27. nu. 118. Venturinus conſ. 6. nu. 5. & ſeqq.*

Minuſq; credo ex Inſtrumentis allegatis deſumi fratres ratificaſſe, eo quod nullum verbum ratificationis legitur, cum non ſufficiat in genere habuiſſe notitiam venditionis per Patrem factæ, niſi etiam tenor venditionis innotuerit in cunctis eius partibus *gloſ. in c. concertatio in verbo ſciuit de appell. in 6.* quæ vult, quod non dicatur aliquis ſcire factum, niſi illud nouerit, cum ſuis qualitatibus *Specul. in tit. de appell. §. qualiter verſ. cautus etiam ſit, & in tit. de citat. §. ſequitur poſt princ. Natt. conſ. 162. nu. 33. lib. 1.* Saluo tamen ſaniori iudicio.

CONTROVERSIA CXXXII.

Pro R. D. Bartholomæo Sandro.

SVMMARIVM.

Damnum alicui non debet inferri, nu. 1.

Quando non diminuitur neceſſitas aquæ ſuperioris molendini, nouum molendinum inferius poteſt conſtrui, nu. 2. & 7. & 8.

Maximè ſi flumen non ſit nauigabile, nu. 3.

Imò in ripa fluminis nauigabilis ad ſe ſpectante, nu. 4.

Nec obſtare ſtatutum diſponens deberet relinqui diſtantia centum perticarum, nu. 11.

Intereſt Reipublicæ, vt noua conſtruantur molendina, nu. 5.

Nec lucri priuati ratio eſt habenda, nu. 6. & 10.

Flumen priuatum dicitur, quando non omni tempore fluit, nu. 9.

Adſit Deus, & Virgo.

HIc pro veritate requiſitus, an poſſit ædificari nouum molendinū, & licet prima facie videretur dicendū, quod non poſſit ædificare ratione præ-
1 iudicij, & minoris lucri antiquioris molendini ſpectantis adm. Reuer. D. Alexandro de Sandris, cum damnum alicui inferri non poſſit *l. 2.*

§. me-

§. *merito ff. ne quid in loco publico l. non amplius* §. *fin. ff. de leg.* 1. & nemini inuito iuris quæſiti, eſt facienda detraſtio *l.* 2. §. *in princ. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris.*
His tamen non obſtantibus contrarium verius eſſe cenſeo, nam ducendo aquam per nouū molendinum ex flumine priuato, prout eſt flumen, ſeu potius riuum Venu-
2 læ, non minuitur neceſſitas aquæductus, vt conſiderat *Alex. in conſ.* 194. *nu.* 1. *lib.* 2. *& nu.* 7. loquens de flumine noſtro Reni, dicens poſſe liberè fieri, dum flumen, ex quo decurrit aqua non ſit nauigabile, ſuſtinens etiam, quod ſi Renum no-
3 ſtrum eſſet nauigabile, nihilominus poſſet in ripa fluminis ad ſe ſpectante conſtrui nouum molendinum, nec attendi debere intereſſe ſuperius molendinū habē-
4 tis, dixit doctiſſimè *Signorol. de Homod. conſ.* 91. *nu.* 10. ex quo multo magis ex dicta conſtructione amplietur publica vtilitas, quàm quod detrahatur, cum homines,
5 & vicini habeant faciliorem aditum ad molendum, & maiorem copiam molendinorum, quam primo, & hoc intereſſe reipublicè *l. publicas in fine, & ibi DD. C. de ſeruis,* imò ibi *Homod. num.* 12. *& ſeq.* denotat, & rectè demonſtrat prætenſi lucri
6 priuati, nullam eſſe habendam rationem, & in terminis terminantibus, quod non obſtante ſuperiori molendino, poſſet inferius aliud nouū ædificari molendinum, eo quod non debeat quis eſſe potior in prohibendo, quam ille, qui ædificare intendit, cum aqua ſit publica, & neuter eorum habeat ius potentius altero, cum flumen non ſit nauigabile *Caſtr. conſ.* 411. *lib.* 2. *per totum,* qui omnibus obiectis re-
7 ſpondet, ita etiam *Ripa,* qui diſputat ad partes in *l. quominus ff. de fluminibus nu.* 42. *& ſeq.* Id enim, quod dicitur in præiudicium antiquioris molendini non poſſe
8 ædificari, declaratur ſolum, quando diminueretur aqua primi *Gratian. in diſcept. forenſ. cap.* 89. *nu.* 1. *Tuſch. poſt Bald. & alios de communi opin. in verbo molendinii concl.* 304. *nu.* 10. declarans, quid ſit publicum flumen, & priuatum, priuatū eſſe dixit,
9 quando non omni tempore fluit, & terrena priuatorum ſunt ſecus ipſum flumen, & ita affirmant *Marc. q.* 416. *nu.* 9. *& Crauet. conſ.* 264. *nu.* 3. *&* 17. & quod non poſſit impediri noua conſtructio molendini, etiam ad præiudicium molendini prius conſtructi, adeout quis non poſſit impediri in nouo molendino conſtruendo, poſt *Bald. & Iaſ. in d. l. quominus ff. de fluminibus nu* 83. *& ſeq.* ſic dicentem, ſi ædificium vicini non deſtruitur, nec incommodatur, quamuis minus lucri, & frumen-
10 ti vicinus recipiat, non eſt curandum, dixerunt etiam *Cacher. in deciſ. Pedemontana* 17. *nu.* 3. *& Bocr. deciſ.* 125. *nu.* 4. & poſt *Bart.* dixit *Afflict. deciſ.* 388. *nu.* 10. *&* 11. dum aqua, quæ ducitur ſufficit ſuperiori, & inferiori conſtruendo molendino,
11 referens & ipſe ſic Bonon. fuiſſe iudicatum inter Fratres Prædicatores, & Minores, non obſtante *ſtatuto,* quod non debeat nouum molendinum conſtrui, niſi vltra centum perticas *Alex.* viden. *conſ.* 22. *lib.* 4. vbi *ſtatuto*, & alijs pluribus obiectis reſpondet, ſic in fine concludens, molendinum anterius non habere iuriſdictionem, & ita *Iaſon loco ſuperius citato,* cum non poſſit auferri commodum concurſus molentium, nam hoc eſt in poteſtate eorum, qui molent.

Digitized by Google

CONTROVERSIA CXXXIII.
Pro Illuſtri D. Iacobo Baſengo.

SVMMARIVM.

PRobatio in ſummario poſſeſſorio cũ ſit leuis praeiudicij, poteſt fieri per vnum teſtem, vel per famam, n. 1.

Mandatum de manutenendo eſt concedendum ei, qui probauit ſemel anno precedẽti duxiſſe aquam per eius foueam, nu. 2.

Poſſidere quis dicitur, dum non relinquendæ poſſeſſionis animo, ſed reuertendi diſceſſit, nu. 3.

Poſſeſſioni non cenſetur renunciatum in incorporalibus, nu. 4.

Agens confeſſoria, aut negatoria ſupponit habere dominium, aut poſſeſſionem, ſeu quaſi, nu. 5.

Clam poſſidens non eſt manutenendus in poſſeſſione, nu. 6.

Aquarum auerſio non poteſt fieri cum damno alterius, nu. 7.

Declaratur tex. in l. 2. §. idem labeo ff. de aqua pluuia arcenda, nu. 8.

Aquæ naturaliter deſcendunt ad partes inferiores, nu. 9.

Aqua per viam publicam immitti, nec currere debet, nu. 10.

Vetuſtas habet vim legis, & naturæ, num. 11.

Adſit Deus, & Virgo.

SIue attendamus poſſeſſorium, & ſic an ſit dandum mandatum de manutenendo Perilluſtri D. Iacobo Baſengo, ad effectum, vt aperiatur Clauica, & aquæ prouenientes ex pluribus locis, & per Poſſeſſionem eiuſdem D. Baſenghi, tranſeuntes iuxta ſolitum annorum præcedentium, excolentur mediante fouea, ſeu foſſetta ex tranſuerſo viæ publicæ, vbi reperiuntur buchæ recipientes ad id deſtinatæ.

Siue attendamus petitorium vtroq; caſu D. Baſengus debet obtinere.

1 Quoad poſſeſſorium etiam ſummarium, quod ex aduerſo ſupponitur tractari, ſufficit atteſtatio vnius teſtis, & ſi plures de hoc deponant teſtes, eo quod agitur de leui præiudicio, *Bart. in l. 1. C. quorum bonorum. Mathesilanus in ſingulari ſecundo,* dicens ſufficere etiam in tali iudicio, vt probetur per famam, ita poſt plures dixit *Maſcard. in concl.* 1189. *nu.* 2. *&* 7. & poſt *Alex. in conſ.* 103. *nu.* 3. *lib.* 7. *& alios, Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed. vlt. nu.* 34.

Et ſufficit probaſſe aquam ſemel anno ſuperiori per dictam foueam fuiſſe ductam,
2 ita poſt *tex. in l. 1. in princip. ff. de aqua quotid. & aeſtiua,* dixerunt *Ruin. conſ.* 191. *nu.* 3. *verſ. ſed præmiſſis non obſtantib. lib.* 1. *Greg. XV. deciſ.* 100. *nu.* 1. & tali caſu dãdum eſſe mandatum de manutenendo, nouiſſimè etiam declarauit *Sacra Rota in deciſ.* 213. *poſt tract. Polij de manutenendo nu.* 1. quod & prius approbauit *Marcus deciſ. Delfinali p.* 1. *quæſt.* 488. *nu.* 18.

Et

Et ideò regula ea exaduerſo adducta probandam eſſe poſſeſſionem de tempore motæ litis *ex* §. *retinendæ inſt. de interdictis*, non procedit in caſu noſtro, addito quòd
3 quis poſſidere dicitur, & ſi ipſe, nec alius eius nomine in poſſeſſione ſit, dùm non relinquendæ poſſeſſionis animo, ſed reuertendi diſceſſerit, nàm & eo caſu poſſeſſionem retinere dicitur §. *poſſidere*, vbi *Soarius, & alij Inſtit. eod. tit.*

Secundò agitur de ſeruitute, & ſic de re incorporali probant *tex. in l.* 1. §. *incorporales ff. de rerum diuiſione in* §. *fin. inſtit. de rebus corporalibus, & incorporalibus gloſ. in l. Pomponius ff. de acquir. rerum dominio in verbo incorporales, & Rebuf. in l. eſſentum labeo in verbo corporales ff. de verb. ſignif.* Sed in incorpotalibus non præſumitur poſſeſ-
4 ſioni renunciatum, ſed potiùs intelligitur intentata actio confeſſoria, aut negatoria, quæ dominium, & poſſeſſionem, ſeu quaſi apud agentem præſupponit *l. ſi actus* §. *Ariſto. ff. ſi ſeruitus vindicetur* & ibi *Bart.* qui, & in §. *ſed, & ſi quæratur, præce-*
5 *denti nu.* 3. dixit in vindicanda ſeruitute nihil releuare, ſi quis ſuſtineat partes petentis, vel poſſeſſoris, & in *eod* §. *nu* 2. docet, quæ nàm ſit ſeruitus, quæ habeat cauſam continuam, vel diſcontinuam, eò quod non ſemper pluit, & aquæ pluuiales, ibi non ſemper currunt, & idcircò ſiuè fuerit petitum mandatum de manutenendo in poſſeſſione, ſiuè cumulatum petitorium, cum agatur de incorporalibus, mandatum de manutenendo ſemper erit concedendum. Ità affirmant *Ripa in lec.* 2. *reſponſorum in tit. de reſcriptis, & Prælatorum, ac Principum Gratijs cap.* 7. *nu.* 3. *verſ. tamen hæc concluſio Grattan. in diſcept. cap.* 113. *nu.* 66.

Tertiò facit nàm ſi quis ad Nundinas, vel aliò profectus abeſſe cæpit, ſi reuerſus inueniat naturalem poſſeſſionem occupatam, poſſeſſionem prædictam ab alio occupatam, ex interdicto retinendæ recuperare poterit, eo quòd prætor clàm poſſi-
6 dentem tueri non tenetur, ita poſt *Bal. in l.* 1. *in verbo nec clàm nu.* 8. dixit *Menoch. de retinenda poſſeſſione remed.* 3. *nu.* 28. & de ſimili vitioſa, & clandeſtina poſſeſſione dixit ſacra *Rota deciſ.* 84. *nu.* 3. *p.* 6. *diuerſ.*

Quo verò ad petitorium, teſtes adeò concludunt de antiqua, & continua poſſeſſione, & ſeruitute, vt nihil aduerſus eos adduci poſſit, & reddunt rationes ſufficientiſſimas. Nec facit id, quod dicitur per Excellentiſs. D. meum ex aduerſo ſcribentem, quod Pelonus ad libitum potuerit opere manufacto auertere aquas D. Baſenghi, & impediſſe, ne ad eius foſſettam peruenirent, cum damno, & præiudicio eiuſdem D. Baſenghi, ex quo non conſtat, quod illas iure ſeruituris teneatur recipere, per *textum*, quem ipſe annotauit in terminis in *l.* 2. §. *idem labeo ff. de aqua pluuia arcenda*, nam primò ex lectura teſtium de ſeruitute ſatis clareſcit: ſecundò
7 concluſio, de qua in *eod.* §. *idem labeo*, non procedit, quando auerſio aquarum fit cum damno, & iniuria alterius fundi *l.* 3. §. *ſi quis riuum ff. de riuis*, probant etiam *gloſ. in d.* §. *idem labeo in verbo noceat* dicens, prout *Odofred. & alij ſcribentes*, quod licet non detur actio de aqua pluuia arcenda, datur tamen actio de dolo, & ibi *Jo. de Imola, & in l* 1. *in* §. *Neratius eod. tit.* qui & benè declarauit diſpoſitionem *d.* §. *idem labeo* procedere, quando aqua, quæ dicitur nocere, hodie nocet, ſecus ſi conſueuiſſet nocere per tempus, cuius initij memoria non extaret, vt affirmant teſtes loquentes per verbum ſemper, vt & d. Excellentiſs. D. Aduocatus in ſuo Conſulto confeſſus eſt, & de verbo prædicto poſt alios affirmat *Barboſ. de dictionib. in dict.*
8 310. *& Cuman. in d.* §. *idem labeo* dixit labeonem ibi malè locutum eſſe, & reprobari *in l.* 2. *in* §. *pariter* incipiente *idem labeo ff. ne quid in loco publico*, vbi *textus* in terminis conſiderat, an aquam recipere ſit neceſſe, vel non ſit, & *Caſtr. in d.* §. *idem labeo de aqua pluuia arcenda* dixit *text* limitari ex his, quæ habentur in *d.* §. *Neratius in l.* 1. *ff. eod. tit.* vbi in terminis terminantibus *Neratius ſcripſit opus, quod quiſ fecit, vt*

Digitized by Google

aquam excluderet, qua exundante palude in agrum eius reſluere ſolet, ſi ea Palus aqua pluuia amplictur, eaq; aqua repulſa eo opere agris vicinis noceat aqua pluuia arcenda actione cogetur tollere, & in puncto de impediente aquam, nè præiudicet ſeruituti debitæ dixit *Berous conſ.* 139. *nu.* 24. *& nu. ſeq. lib.* 3. & declarando *d.* §. *idem labeo de aqua pluuia arcenda*, habetur in *deciſ. prædicta* 213. poſt *Poſthium in d. tract. de manut.*

Naturaliter etiam aquæ deſcendunt ad inferiores partes, quæ partes debent reci-
9 pere eas *l.* 1. §. *ſed & ſi vicinus, &* §. *fin. ff. eod. tit.* & ibi aduertunt *Alberic. Rom.* & alij prout, & *in* §. *deniq; il p. & in d. l.* 2. *in princ.* pariter *eod. tit. ff. de aqua pluuia arcenda.*

Et quia aqua per viam publicam immitti, nec currere debet *l. ſeruitutes prædiorum* §.
10 *publico ff. de ſeruit. Capol. de ſeruit. via cap.* 3. *num.* 24. & ex ſtatutis aquarum ſancitum eſt.

Et quia cõſtat per plures teſtes, & ſi duo ſufficiant *c. cũ eſſes extra de teſt.* & ibi *DD.* de poſſeſſione viginti, & plurium annorum, & ſumus in caſu, in quo vetuſtas vicem legis, & naturæ habet *l. hoc iure* §. *ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æſtiua,*
11 & poſt *Rim. & alios dixit Surd. conſ.* 447. *nu.* 12. *Gratian. cap.* 48. *in fine.*

Et quia non conuenit diuertere aquam à ſuo ſolito curſu *Marcus d. deciſ. Delfin.* 588. *nu.* 17. non debet ergo per Pelonum fieri oppoſitionem aperiendi dictam foſſettam ceſſantibus, etiam ex ſupradictis ijs, quæ dicuntur circà facultatem, additis his, quæ habentur per *Capol. in tit. de ſeruitute aquæductus c.* 4. *in tit. de ſeruit. ruſt. prædiorum nu.* 57. *&* 58.

Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXXXIV.

Pro Illuſtriſs. D. Aurelio Maluitio.

SVMMARIVM.

Trebellianica ex contractu non deducitur, nu. 1.

Textus in l. quidam cum filius familias ff. de hæred. inſtituẽ. declaratur, n. 2.

Donatio cauſa mortis eſt reuocabilis, num. 3.

Donatio in dubio præſumitur cauſa mortis, nu. 4.

Et eo magis ſi fuit facta eodem die Teſtamenti in eodem loco, & præſentibus eiſdem teſtibus, nu. 5.

Ea quæ fiunt eiſdẽ loco Teſtibus contextu, & momento dicuntur ineſſe, n. 6.

Donatio inter viuos non eget confirmatione, nu. 7.

Iuramentum non alterat donationem cauſa mortis, nu. 8.

Clauſulæ cenſentur appoſitæ ex ſtilo notariorũ, nu. 9. *&* 16. *maximè ſi ſint in executiuis, nu.* 18.

Falcidia deducitur ex donatione cauſa mortis, nu. 10.

Donatio ob ingreſſum in religionem, dicitur ex cauſa mortis, cum pendeat à profeſſione, nu. 11.

Trebellianica per hæredem grauatum in teſtamento, poteſt detrahi, nu. 12.

Dictio (in totum, vel omnia) non impedit detractionem trebellianicæ, num. 13.

Ad

Ad Prohibitionem trebellianicæ requiritur expreſſio ſpecifica, & certa, nu. 14.

Hæreditas dicitur tota, & integra licet trebellianica detrahatur, nu. 13.

Verbum totum aliquando accipitur pro parte, nu. 17.

Adſit Deus, & Virgo.

Illeſimo quingenteſimo octuageſimo quarto 24. Aprilis Nobilis D. Dorothea ol. D. Camilli de Bonfigliolis maior decimo ſexto, minor tamen decimo octauo, præcedentibus, & obtéta licétia ab Illuſtriſs. DD. Vexillifero Iuſtitiæ, Antianis, & Tribunis Plebis dedit, & donauit Illuſtri D. Camillæ eius ſorori, tunc præſenti omnia, & quæcumq; bona ipſius D. Dorotheæ, & ad ipſam quomodolibet ſpectantia, & pertinentia, cum clauſula, ad habendum, pacto conſtituti, & alijs clauſulis, cum pacto, & declaratione, quod dicta bona poſt mortem prædictæ D. Camillæ intotum perueniant, & ſpectent ad filios, & deſcendentes maſculos d. D. Camillæ, ſi filios maſculos habuerit æqualiter, & æquis portionibus in capita, alias ipſa bona peteniát, ſint, & ſpectent ad filias fæminas d. D. Camillæ æqualiter, & æquis portionibus in capita vt ſup. vbi auté contigeret ipſam D. Camillam decedere ſine filijs maſculis. & fæminis ex ipſa D. Camilla procreatis legitimis, & naturalibus, voluit bona ſua ſpectare ad plures nobiles ſuos Agnatos, ex rogitu DD. Cornelij, & Lelij amborum de Bertis. Eadem die in eodem loco, & eiſdem teſtibus præſentibus ex rogitu eiuſdé D. Cornelij d. D. Dorothea, teſtata eſt in omnibus bonis hæredem vniuerſalem inſtituendo d. D. Camillam eius ſororem, & ea decedente illius filios maſculos legitimos, & naturales, ſi habuerit, æquis portionibus, alias illius filias fæminas legitimas, & naturales æquis ſemper portionibus, & quatenus non haberet maſculos, nec fæminas, ſubſtituit eoſdem DD. de Bonfigliolis eius Agnatos in d. donatione comprehenſos, volens in effectu prædictos omnes ſuccedere iuxta vim, & formam d. donationis eodem die factæ, quam donationem confirmauit.

Modo pro veritate quæritur vtrum per donatariam, ſeu hæredem grauatum, poſſit deduci trebellianica, ſeu falcidia.

Secundò an ex verbis donationis, & teſtamenti ſit prohibita, ibi bona prædicta intotum perueniant, & ad primum videtur prima facie dicendum trebellianicam

1 non deberi ex contractu donationis, qui teſtamento præceſſit, vt per *tex. in l. quidã cum filius familias ff. de hered. inſtit.* dixit *Bald. in rub C. de reuocandis his, quæ in fraudem creditorum in fine,* & quem in hoc exaltat *Marc. Mantua ſing.* 188. *nu.* 3. *Odd. de fideicommiſſis q.* 35. *art.* 3. *nu.* 48. *d. Mantua* relator, & nouiſſimè poſt alios per *d. textum Cancer. var reſolut. c.* 2. *nu.* 9. *lib.* 1. ſed ſi videantur *tex. in d. l. quidam, & Odo-*

2 *fred. Albericus, Cumanus, & cæteri* id non probant, nec *Affricanus,* ibi habuit animum id affirmandi, ex quo verbum aliquod ad id in textu applicari poteſt, & *Oddus Mantua* relator loquitur, quando in contractu facta eſſet prohibitio alienationis, & ſic extra caſum noſtrum, *textus* enim *in d. l. quidam* ſic loquitur, *ſi quis vellet instituere filium, itaut Pater nihil ex hæreditate haberet, & filius ei diceret habeo Titium amicum illum inſtituatis,* prout fecit, ſi Titius nollit adire, quæritur an fideicommiſſum ab eo peti poſſit, & *ibi Iur. conſ.* determinat Titium non poſſe conueniri, &

nullum verbum ibi de trebellianica, ſeu alia portione agiturq; de teſtamento, &
idcircò malè loquuti ſunt *Baldus, & ſequaces.*

3 Secundò dicitur talem donationem eſſe ex cauſa mortis, & ideò reuocabilem *l. qui
mortis l. ſenatus* §. *ſed de mortis cauſa l. ſeia ff. de donat. cauſa mortis Inſtit. de donat. in
princip.* & quod ſit donatio ex cauſa mortis probatur: primò, quia nullum verbum,
quod ſit inter viuos, & adeſt mentio mortis, ibi, & conſiderans, quod ſi ipſa de-
cederet, & in alijs locis, itaut inter tres ſpecies donationis cauſa mortis ea ſit,
quando quis nullo præſentis periculi metu conterritus, ſed ſola cogitatione mortalitatis donat,
ſic ait *Iur. Conſ. in l. 2. ff. eodem tit.* ibiq; notant ſcribentes, inter quos *Caſtr.* dicens,
quod morte non ſecuta, res condicitur ob cauſam, vel ſine cauſa interdum, cum
intentione ne transferatur dominium *Alex. & communiter Doct. in l. quæ dotis ff. ſol.
matrim. Tuſch. in verbo Donatio concl. 661. nu. 1.*

4 Et quando eſſemus in dubio, donatio præſumitur ex cauſa mortis *l. ſeia ff. de dote
prælegata gloſ. in l. quæ dotis in verbo tenebitur in fine ff. ſol. matr. Alex.* qui plures alle-
gat *conſ. 14. in princ. lib. 1.* & ſi in caſu ſuo fuiſſet expreſsè dictum inter viuos, &
dixit non eſſe dubitandum *Pariſ. conſ. 16. num. 4. lib. 2.* & poſt innumeros *Maſcard.
concl. 662. nu. 1.*

5 Addatur donationem fuiſſe factam eodem die teſtamenti in eodem loco, & præſen-
tibus eiſdem teſtibus *Caſſan. in conſuetudine Burgundiæ rub. 7. de ſucceſſ.* §. 5. & poſt
Curt. ſen. idem *Maſcard. d. concl. 662. nu. 20.* Ad hoc enim facit illud axioma, quod
ea, quæ fiunt eiſdem loco, teſtibus, contextu, & momento dicuntur ineſſe *Burat.
deciſ. 775. nu. 18. deciſ. 58. nu. 44. & deciſ. 65. nu. 8. p. 6. diuerſ.* & ipſa donatrix tam-
quam donationem ex cauſa mortis illam in teſtamento confirmauit, id enim mi-
7 nus fuiſſet neceſſe, dum donatio inter viuos facta diceretur *l. 1. & ibi DD. ff. de
donat.*

Nec facit, quod D. Dorothea promiſerit, imò iurauerit contenta in contractu ob-
ſeruare, & ideò dicatur donatio inter viuos, eo quod per talia verba minimè re-
8 ceditur à natura donationis cauſa mortis *Bald. in l. cum quis ff. de condit. ob cauſam
Natta conſ. 123. nu. 5. verſ. ſecundo caſu, & nu. 7.* dicens id procedere etiam facta pro-
miſſione de non reuocando in clauſulis generalibus, eo quod tales clauſulæ cen-
ſentur appoſitæ ex conſuetudine Notariorum *Angel. conſ. 254 nu. 5.* & quia non
9 mutatur per prædicta natura donationis cauſa mortis *Gutierez de iuram. confirma-
torio cap. 12. nu. 3.* etiam ſi extet iuramentum *Tuſch. concl. 661. nu. 21.* & ex ſimplici
10 donatione cauſa mortis non eſt hæſitandum, quin falcidia debeatur *omnes Scri-
bentes in l. ſi mortis cauſa C. ad l. falcidiam l. 2. C. de donat. cauſa mortis Bald. conſ. 108 nu.
4. lib. 3. Vintidius in repet. l. in quartam ff. ad l. falcidiam nu. 63.* loquens de donationi-
bus, quæ mortis cauſa confirmantur *Tuſch. in lit. D. concl 666. num. 1.* & in terminis,
11 quando donatio eſt facta ob ingreſſum Religionis, vt omninò dicatur facta
cauſa mortis, cum pendeat à profeſſione quæ eſt mors ciuilis, dixerunt *Ioan. And.
num. 21. Hoſt. num. 4. ext. de Regularib. Amat. deciſ. Marchiæ 46 num. 14. Burat. deciſ.
461. nu. 5.* & ratio ea eſt, quia ſtat ſub illa conditione poteſtatiua pendente à me-
ra voluntate donantis, nempè, quatenus vellit profiteri *deciſ. 585. tomo 2. p. 5. di-
uerſ. nu. 2.* & cum talis donatio reperiatur confirmata per teſtamentum, remanet
viden. vtrum Trebellianica poſſit detrahi, quod videtur affirman. cum id compe-
12 tat cuicunq; hæredi grauato *l. 1. §. hoc Senat. Conſ. ff. ad Trebell. & Pegaſianum l. debito-
rem ff. quæ in fraudem cred.* licet non defuerint aliqui tenentes Trebellianicam tan-
tum detrahi debere per liberos teſtatoris, & ſic in directa linea, non autem per
extraneos, vt per *Papon. de Arreſtis lib. 20. tit. 4. de retract.* nam verius eſt, vt cuicunq;
hæredi

Digitized by Google

hæredi grauato debeatur etiam naturaliter, ſicut falcidia debetur ex legato *Be-
rengar. in l.in quartam in 2. parte praſ uy num.149. Craſ. in* §.*trebellianica q.1. Rota de-
ciſ.399. nu.3. p.5. diuerſ. Franc. deciſ. 11. nu. 13.*

Nec dicatur trebellianicam eſſe prohibitam, ex quo Teſtatrix donationem confir-
13 mauit, in qua donatione extant illa verba, vt omnia bona in totum perueniant, vt
videtur tenere *Fontanel. deciſ.262.n.19 & Mantua conſ.291. n.11. lib.* 1. nã contra-
rium eſt verius ne dd. verba impediãt detractionem trebellianicæ *Sacra Rota penes
Puteum deciſ.*429. ſecundũ nouam impreſſionem, *Angel. & Corneus in auth. ſed cum
Teſtator C. ad l. falcidiã Aret. Rom. & alÿ*, quos allegat, & ſequitur *Eugen. conſ. 6. n. 48.
lib. 1. Iaſon in terminis terminantibus conſ.* 145. *nu.* 5. *lib.* 4. dicens cum *Socino* verba
generalia, & vniuerſalia talem trebellianicæ detractionem non impedire, cum
14 expreſſa requiratur prohibitio *Capra, Ruinus, Galiaula, Claudius, Seisellus, Caſſaneus,
Bertrand.* & alÿ quos allegat, & ſequitur *Menoch. lib. 4. præſumpt. præſumpt.* 198.
*nu.11. verſ. cæterum, Cancer. var. reſolut. c.2. de trebel. & falcidia lib.1. verſ. quia quar-
to, Colla in tit. re integra, quid liceat, vel non in præludio* 2. *nu.* 3. vbi in hoc *Peregrinum*
comendat *Mangil. de imputat. & detract. quæſt.* 115. *nu.30. & ſeq.*

Et hoc quia hæreditas dicitur tota, & integra licet trebellianica detrahatur *Petra de
15 fideicom. q.15. nu.* 195. & carere omni dubio poſt *Decium, & alios* de communi at-
teſtando dixit *Nicolaus Bellonus conſ.67. nu.1. verſ. contrarium*, dicens ſic Florentiæ
fuiſſe iudicatum, & *n.*4. adducit multas rationes dicens præſumi Teſtatorem mi-
nus grauare hæredem, quam ſit poſſibile, ſecundo cenſeri ſe conformaſſe cum di-
ſpoſitione iuris communis, ſubiungens *nu.*5. conſcientiam non dictare, quod per
dictionem (totam) dicatur prohibita trebellianica, cum plerumq; talis dictio ſo-
leat poni à Notario ex conſuetudine, nec Teſtatorem ſciuiſſe vim d. dictionis,
16 idq; etiam *idem Belonus* confirmat *in conſ.*80. *nu.*17. idem *Peregr. in tract. de fideicõ-
miſſis art.3. nu.*88. dicens, & ipſe expræſſam requiri prohibitionem, & illud ver-
bum (totum) aliquando por parte accipi poſſe, dixit *gloſ. in cap. ſcire debes diſtinct.*
17 *76. ∣tt. D. Alberic. in ſuo Dictionario in verbo* (totum) addatur, verba de quibus ſu-
pra non legi in parte executiua, ſed tantum in diſpoſitiua, vt poſt *Caſtr. & Ruin.*
18 dixit *Ant. Gabriel in tit. ad trebellianum concl.6. in fine*, & ideo ad talem prohibitio-
nem non ſufficere coniecturas, nec verba obſcura, & generalia cum requiratur
clara expreſſio §. *ſi vero expreſſim in auth. de hæred. & falcidia*, poſt plures *textus*, &
rationes ſuſtinuit etiam *Oldrad. conſ.248. nu.2.*

Ex quibus &c. ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXXXV.
Pro Illuſt. DD. HH. M. & N.

SVMMARIVM.

Filij Preſbyterorum dicuntur inceſtuoſi, adulterini, & ſacrilegi, tanquam nati ex ſponſo Eccleſiæ n. 1.

Et tales non poſſunt per Papam, & Imperatorem legitimari, ſed tantum diſpenſari, nu. 2. & eo minus poſſunt legitimari à Comite Palatino, num. 10.

Proles, & deſcendentes ex tali ſacrilego, non poſſunt ſuccedere, & debent ſer-

ſeruire Eccleſiæ, vbi pater erat Sacerdos, nu. 3.

Diſpenſatio eſt maior legitimatione, ſed odioſa, nu. 4.

Comes habens facultatem, & priuilegium legitimandi, non poteſt diſpenſare, nu. 5.

Et eſt intelligendum ne comprehendat tales inceſtuoſos, & ſacrilegos, nu. 6.

Dato etiam quod Papa, vel Imperator conceſſerint priuilegia, & facultatem legitimandi quoſcumque naturales, & baſtardos, manſeres, & alios, nu. 7.

Generalia verba, vel priuilegij, vel legitimationis nõ comprehendunt plurimum odioſos, nu. 8.

Et in tali legitimatione debet exprimi, non obſtante conſtitutione conciliari, nu. 9.

Diſpenſatio requirit cognitionem cauſæ, & citationem Agnatorum, & intereſſe habentium, nu. 11.

Solus Princeps poteſt diſpenſare, nu. 12.

Diſpenſatio dicitur diſſipatio, nu. 13.

Spurius non habet lineam, quoad patrẽ, nu. 14.

Nec poteſt nominari filius, nu. 15.

Spurij non ſunt Deo amabiles, nu. 16.

Quando ſunt vocati, ſuccedunt in ſideicommiſſo in defectum legitimorum, & naturalium, nu. 17.

In ſubſtitutionibus eſt facien. latiſſima, & benignior interpretatio, nu. 18.

Si duo filij ſint hæredes instituti, tertio nato & ipſe intelligitur æqualiter inſtitutus, dum improuiſè, quis moritur, nu. 19.

Nemo poteſt ſe opponere legitimationi, & diſpenſationi factæ per ſummum Pontificem, nu. 20.

Extenſio legis nouæ, non reſtringit actũ de præterito, & ſic conſtitutio noua, non trahitur ad præterita connexa inſeparabilia, nu. 21. & 30.

Bulla Pij Quarti declaratur, num. 22. & 24.

Vnio ſi apparet effectuata in vna ex Eccleſijs, ſimul vnitis cenſetur effectuata in alijs, nu. 23.

Voluntas teſtatoris eſt indiuidua, n. 25.

Clauſula, ſublata, claudit os ſubſtitutis, & iudicibus, nu. 26.

Tres ſententiæ ſuper legitimatione fatiunt ius inter alios, nu. 27.

Nepos ex baſtardo poteſt inſtitui, & non filius, nu. 28.

In relictis conditionalibus qualitas perſone eſt conſideranda, nu. 29.

Adſit Deus, & Virgo.

VIſis, & conſideratis diligentiſſimè Teſtamentis Illuſt. DD. M. & N. eius fratris, & donatione facta per dictum Dom. N. Dom. Octauiano eius filio, & filijs dicti Dom. M. dico d. D. Octauianum Sacerdotis filium fuiſſe incapacem paternæ hæreditatis, & ſi fuerit legitimatus à D. Nicolao de Graſſis, habente facultatem legitimandi à Federico Imperatore, & à Sanctiſſimo Innocẽtio Papa Octauo, ex rogitu publici Notarij; primo enim conſidero filium Presbyteri, cæteris eſſe odioſiorem *Angel. conſ. 401. Cephal. conſ. 410. nu. 26. lib. 3. Sura. in tract. de alimentis ti. 1. q. 10. nu. 28.* ſimiles enim filij dicuntur inceſtuoſi, adulterini, ac ſacrilegi, tãquam nati ex ſponſo Eccleſiæ *Bart. Bald. Alex. & alij*, quos allegat *Berons. dicens ſe ſuſſe*

indi-

iudicatum conſ. 163. *nu.*17. *lib.*2. *Caſtr. conſ.* 30. *nu.*4. *verſ. ita certum eſt, lib.* 1. affir-
mans id tenuiſſe *Collegium Bonon. & conſ* 467. *nu.*7. *lib.* 2. dicens tali caſu, nec Pa-
2 pam, nec Imperatorem poſſe legitimare, ſed tantum diſpenſare *Gutierez in Cano-
nicis quæſt. cap.*7 *nu.*49 *lib.* 2 & cum Octauianus ſit ſacrilegus eius proles dicitur
Eccleſiæ odioſa *Concil. Toletanum nonum nu.* 10. *anno* 667. *ibi cum multa ſuper incon-
3 tinentia Ordinis Clericorum emanauerint ſententia patrum, & nullatenus ipſorum formari
quieuerit correctio morum, vſq; adeo ſententiã iudicantiũ protraxerunt cõmiſſiua culparũ,
vt non tantum ferretur vltro in auctoribus ſcelerum verum, & in progenie damnatorum,
ideoq; quilibet ab Epiſcopo, vſq; ad Subdiaconum deinceps, vel ex Ancilla, vel Ingenua de-
teſtando connubio in honorem conſtituti filios procrearint, illi quidem ex quibus geniti pro-
bantur Canonica cenſura damnentur, proles autem aliena pollutione non ſolum hæreditatem
parentum, nuſquam accipient, ſed & in ſeruitutem eius Eccleſia de cuius Sacerdotis, vel
Miniſtri ignominia nati ſunt iure perennis manebunt. Dec. conſ.* 338. *nu.* 3. *& conſ.* 579.
*nu.*1. *Eugen. conſ.*57. *nu.*21. *lib.*1. *Honded. conſ.*83. *nu.*19. *lib.* 2. *Surd. conſ.* 277. *nu.*
37. *& conſ.* 552. *nu.* 27. & hoc quia diſpenſatio eſt, quid maius, quam legitima-
tio *Alex. conſ.*182. *nu.* 2. *lib.*2. *Bero. conſ.*175 *nu.*31. *lib.*2. & talis diſpenſatio dicitur
4 odioſa, vt affirmat *Alex. d. conſ.*182. idq; etiam approbant *Canoniſtæ in c.*1. *&* 2. *de
filijs Presbyterorum lib.*6. *Alciat. in l.* 2. *in princ. ff. de verb. obligat. num.* 47. *verſ. falli
primo*, & ibi *Bolognet. nu.*168. *Decian. conſ.*19. *nu.* 38. *& in conſ.* 33. *num.* 40. *lib.* 1.
& plena manu idem *Surd.* poſt *Oldrad. Gigantem, & alios in conſ.* 245. *nu.* 10. *Aucar.
& Roland. quos cum alijs adducit*, *Lupus in tract. de illegitimis, & natal. reſtitutis co-
ment.* 3 §. 1. *nu.* 51. *verſ. diſpenſatio vero odioſa, Rota Romana deciſ.* 240. *p.* 1. *diuerſ.
num.* 2.

5 Eſt etiam aduertendum priuilegium conceſſum d. Nicolao de Graſſis, fuiſſe legiti-
mandi tantum, & non diſpenſandi intantum, & nullius reddatur roboris *Barbatia
conſ.*58. *lib.*2. *& conſ.*31. *nu.*14. *& conſ.* 96. *nu.*22. *lib.*3. *Socin. conſ.* 246. *nu.*3. *verſ.*
2. *& vlt. lib.*2. *Gozad. conſ.* 6. *nu.* 17. & *alij* relati per *Lupum in d. tract. de illegit. &
6 natal. reſt. coment.* 3. § 6. *nu.* 6. *in verſ. quæritur modo, & in verſ. nihilominus*, dicens
ad limites verborum eſſe priuilegium intelligendum, & ſtrictè ne comprehen-
dant ſimilem adulterinum ſacrilegum, etiamſi Papa, & Imperator conceſſerint
7 priuilegium, & facultatem legitimandi quoſcunq; naturales baſtardos, manſe-
res, & alios quoſcunq; &c. nam talia verba non operantur *gloſ in l. ſi fugitiui, &
ibi tenent DD. C. de ſeruis fugitiuis*, eo magis, quia Princeps tali caſu ſe difficilio-
rem redidiſſet, vt dixit *Capol. in conſ. Ciuili* 66. *nu.* 6. *&* 7. *Vrſil. ad Afflictum deciſ.*
128. *nu* 3. *Bero. d. conſ.* 175. *nu.*31. *& conſ.* 176. *nu.*42. eſt enim inſpicienda for-
ma, & poteſtas Co. Palatino in priuilegio conceſſa *c. porro, & c. recipiuntur extra
de priuilegio, Capola d. conſ. Ciuili* 66. *num.*4. dicens verba generalia, vel priuilegij,
8 vel legitimationis non comprehendere plurimum odioſos, ſed eſſe reſtringenda;
& loquitur de natis ex ſacrilegio, vt hic *num.* 19. nec legitur facta mentio, & de-
rogatio ſpecialis concilij, de quo in *c. cum inhibitio extra de clandeſtina deſponſat.*
9 adeò vt non valeat etiam ex hoc, debebant enim ibi exprimi, hæc verba, non-
obſtante conſtitutione conciliari, dato etiam, quod aliæ prægnantiſſimæ clauſu-
læ derogatoriæ legerentur *Parſ. conſ.* 2. *nu.*30. *lib.*2. *Monach. Archidiaconus, Io. An-
drea, Bald. & alij* de quibus per *Socin. ſen. conſ.* 65. *lib.*3. *in fine*, *Siluan.* qui *alios* al-
legat *conſ.* 45. *nu* 49. *Couar. in tit. de matrim.* 2. *p. c.* 8. § 9. *nu.* 6. *Raudenſ. in tract. de
Analogis c.*36. *nu.*68 qui omnes cum ab eis allegatis loquuntur in terminis ter-
minantibus noſtris, & filium Clerici non poſſe legitimari per Co. Palatinum, di-
xit *Surd. conſ.* 571. *nu.* 12. *& nu.*39. ſemper enim dicitur diſpenſatio, quando agi-
tur

Digitized by Google

10 tur de filijs eorum, inter quos matrimonium eſſe non poteſt lege Diuina prohi-
bente, & hoc quia cum matrimonij veritas inter eos eſſe non potuerit, ita nec et-
iam illius imago fingi poteſt *l.1. C. de lat. liber. tollen. ita Canoniſta in d.c. per venera-
bilem qui filij ſint legitimi, Collegium Bon. & alij* vt refert *Caſtr. conſ.30.nu.4.verſ. ita in-
certum eſt lib.1. Dec. conſ.338. nu.3. & conſ. 579.nu.1. Barb. conſ. 58. nu.6. lib.2. Ga-
zad. conſ.85 nu.6. Bero.conſ.176.nu.41. lib.2. Surd.plena manu conſ.552.nu.28.*
Talis etiam diſpenſatio non ſolum prohibetur fieri ſine iuſta cauſa, verumetiam
11 ſine agnatorum, & intereſſe prætendentium citatione, minuſq; Co.Palatino illam
facere licuit, cum id ad Principẽ, & non ad inferiorem ſpectet *tex.eſt in c. niſi rigor*
12 *p. q.7. & ibi gloſ. ord.* & poſt *Butr. Iac. de Zachis* dixit *Cepola d. conſ. Ciuili 66. nu.14.*
dicens notandum eſſe, quia ex hoc multæ legitimationes deſtruuntur, & *num.15.*
cum *Diuo Bernardo* dixit, quod nec tunc dicitur diſpenſatio, ſed diſſipatio *Crauet.*
13 *conſ.135.nu.44.* monens Principes, ne tam ſint faciles ad diſpenſandum, vt poſtu-
lantium tedia euitent, imò *Bero.* dixit *in d.conſ.176. nu.40.42.43.* talem diſpenſa-
tionem non poſſe fieri, niſi à Papa *Crouagn. conſ. 21. nu. 84. lib.1* etiam quod in
priuilegio extet clauſula, *citatis, vel non citatis agnatis, Peregr. deciſ. Patauij 10. nu.
12.* ſuſtinens in ſimili caſu, non præſumi iuſtam cauſam in Co.Palatino.
Et cum fuerit excluſus Octauianus, omnes ab eo deſcendentes pariter excluſi ſunt,
tanquam à radice infecta, vt in terminis terminantibus de deſcendentibus à Pre-
sbytero dixit *Cepol. in conſ.41.nu.17. & 18. lib.2. Mantic. in tract. de coniect. vlt. vo-
lunt. lib.11. tit.12. nu.35. ad finem Rimin. Iun. conſ.313. nu.39.* & nimirum quia ſpu-
14 rius non habet lineam, quoad Patrem, nec ei vlla agnatione, vel cognatione
contingit *Bero. quaſt. fan. 90. num. 11* dicens quoad Patrem eſſe incognitum, nec
quoad effectus Ciuiles, & Ius ſuccedendi dici filium, minuſq; filium nominari
15 poſſe *ex text. in auth. ex complexu C. de inceſt. nupt. auth. licet C. de natur. lib. c. per vene-
rabilem in fine, qui filij ſint legitimi,* ſuſtinens nullo modo verè, nec præſumptiuè ta-
lem filiationem probari poſſe, & cum ſpurij ſimiles ex peccato naſcantur, non ſunt
16 Deo amabiles, nec hominibus honorabiles, nec in bello fortes, nec in fide ſtabi-
les, *tex. eſt in c. ſi gens Anglorum diſt. 56.* eos enim totus mundus abhorret, & eos
deteſtatur *Laur. de Pinu conſ.56. nu.23.*
Remanet vt videamus quis hodie ſit capax hæreditatum prædictarum, & quis ſit
ſubſtitutus in teſtamentis, & donatione eiuſdem N. primo ex verbis claris
teſtatorum conſtat vocatos eſſe in defectum natorum de legitimo matrimonio,
naturales, & omnes deſcendentes ibi, item etiam dd. teſtatores, & vterque, &
quilibet eorum, & coniunctim, & diuiſim, & omni meliori modo, quo potuerunt,
& poſſunt, ordinauerunt, & diſpoſuerunt, quod deficientibus omnibus, & ſingu-
lis prædictis hæredibus vt ſupra inſtitutis, & ſubſtitutis, tam vniuerſaliter, quam
ſingulariter, & particulariter, & eorum liberis, & deſcendentibus maſculis, & per
lineam maſculinam, ita quod aliquis amplius non reperiretur de ſtirpe deſcen-
tium maſculorum, & per maſculum ipſorum DD. M. & N. ſeu alicuius eorum, tunc
& eo caſu, & poſt mortem ipſorum omnium inſtituerunt &c. Monaſterium &c.
cum ergo omnes deſcendentes ſint vocati deficientibus natis ex legitimo matri-
monio, ſuccedunt etiam ſpurij *Alciat. conſ.24. num.8. lib.1. Peregr. de fideicommiſſis
art. 22. nu.81. in fine, &* & admittit *Sac. Rota dec. ſ. 388. n.7. p.1. in recent.*
Et quia Cippus quidem, & ſtirps ſunt ſynonyma, & illorũ appellatione veniunt illi,
qui ſunt de ſtirpe, de Domo, & Calata Teſtatorum diſponentium *Pariſ. poſt Bald.
17 in conſ. 35. lib.3. nu. 2.* & nulli dubium eſt, quod deſcendentes etiam ex ſpurijs,
poſſunt inſtitui, & eſt communis concluſio, vt per *Corn. conſ.1. in lit. K. lib.3. gloſ. &
DD.*

Digitized by Google

DD. in l. fin. C. de natur. lib. Bart. in conſ. 118. *& in l. gallus*, §. *quod ſi is*, & ibi *DD. omnes ff. de lib. & poſthum. Bero. quaeſt. fam.* 127. *in prin. Clar. in* §. *teſtamentũ quaeſt.* 32. *n.*
18 1. & poſt *plures Craſ. in* §. *inſtitutio quaeſt.* 7. *nu.* 1. & eo magis in ſubſtitutione, in
qua declaranda, eſt facienda latiſſima, & benignior interpretatio *gloſ. in l. gallus*, §. *quid ſi tantum ff. de liber. & poſthum* & qua ratione Teſtatores naturales deſcen-
dẽtes prædilexerũt, fortius liberos grauatos legitimos, & naturales prædilexiſſe
cenſentur ex ipſis deſcendẽtes, vt ex *gloſ. in l. cum acutiſſimi C. de fideicommiſſ.* & di-
xit *Ruſtic. ad l. cũ Auus ff. de condit. & demonſtr. n.* 10. & erat conſideran. quod cũ Lu-
douicus, Andreas, Filippus Maria hæredes inſtituti, & Octauianus eſſent iã legiti-
mati, & Teſtatores mandauerint per Monaſteria retineri bona, donec incapaces
erunt effecti capaces, Teſtatores voluerunt intelligere de ſubſtitutis, qui incapa-
ces nati fuerunt, ſed iam legitimati à Teſtatoribus, nec habebantur pro incapa-
cibus eum capaces iam eſſent facti, nempè Ludouicus, & fratres filij M.

Et quamuis Bartholomeus M. pariter filius fuerit poſthumus, nihilominus in in-
ſtitutione cenſetur comprehenſus, ſtante M. Patris morte impouiſa, ex his, quæ
19 habentur per *Mantic. de coniect. vlt. volunt. tit.* 2. *nu.* 3. adducens exemplum de ea
muliere, quæ duos inſtituit filios, nam ex coniectura intelligitur etiam inſtituiſſe
eum, quem poſtea peperit, & hoc quia in puerperio obijt, nec teſtamentum mu-
tare potuit, & quidquid ſit omnes ex d. Bartholomeo deſcendentes, fuerunt ex
legitimo matrimonio nati.

Quo verò ad Perilluſtres filios D. T. deſcendentes à Ioanne Galeatio filio d. Ludo-
uici, vno ex hæredibus inſtitutis, & ſi ſpurius eſſet, ſtante legitimatione, & di-
ſpenſatione facta per Summum Pontificem Iulium Tertium ex coniugato, & mu-
liere ſoluta natô, præuia etiam approbatione diſpenſationis factæ per Epiſcopũ
Feltrenſem Co. Palatinum his verbis conceptionis geniture, & etiam ſi omnes
natiuitatis defectus concurrerent, ita vt ad hæreditates, & fideicommiſſa dd. M.
& N. admittatur, etiam quod bona eſſent emphiteotica, & feudalia, eo magis,
quia Ludouicus vnus ex hæredibus fuit eiuſdem Iulij Tertij Conclauiſta, iubens,
quod nullus poſſit ipſum, & eius deſcendẽtes in vim dd. Teſtamentorũ moleſtare
in quocunq; foro, ſiue Iudicio Eccleſiaſtico, vel ſeculari, perinde ac ſi de vero, &
legitimo matrimonio natus eſſet, expreſsè derogãdo regulæ de iure quæſito, nou
tollendo ſublata facultate cuicunq; Iudici aliter iudicandi; & in ſignum beneuo-
lentiæ eidem Io. Galeatio conceſſit Arma, & Inſignia Familiæ ſuæ de Monte, ex-
preſse in hoc derogando etiam teſtamentis dd. M. & N. hæc enim legitimatio, di-
20 ſpenſatio, & habilitatio vti facta à Summo Pontifice, eſt tantæ potentiæ, vt nul-
latenus contra eam quidquam valeat attentari, vt dixi ſupra ex *Bero. conſ.* 176. *nu.* 40. *& ſeq. lib.* 2. *& Gionagnon. d. conſ.* 21. *num.* 84. *lib.* 1. neminiq; licet de eo, quod
factum eſt à Summo Pontifice iudicium dare, cum iudicet ipſe, & à nemine iudi-
cetur *Dec. poſt plures tex. & DD. in conſ.* 603. *nu.* 1. *& ſeq.* & eſſet ſacrilegium velle
de facto Papæ, & Principis iudicare *l.* 2. *C. de crimine ſacrilegij.*

Nec crederem *Bullam Pij IV.* reuocationis legitimationum naturalium ſpuriorum ex
pluribus operari, nã primo excipit legitimationes, ex quibus ius in re conſequu-
tus eſt; Ius enim in re, quia iam Ludouicus filius M. conſequutus fuerat Patris, &
Patrui portiones ex eorũ hæreditatibus, & illas habuiſſet, non enim debet per ex-
21 tenſionẽ legis nouæ fieri reſtrictio ad actum de præterito, dum durior fieret, quod
eſſet tempore actus geſti *Felin. in c. fin. ext. de Conſtitutionibus*, dicens *nu.* 12. Con-
ſtitutionem, & legem non procedere in futuris, quæ nullo modo ſunt ſeparata,
ſed connexa cum præteritis, & habent omnimodam dependentiam, adeo quod
minimè

minimè poſſit noua lex, Conſtitutio, ſeu Principis diſpoſitio reſpicere actum de futuro quando etiam tangeret actum præteritum, & inferius dixit hæc verba cōſtitutio noua non trahitur ad præterita connexa inſeparabilia cum futuris, & vbi executio tangi non poteſt ſine mutatione actus præteriti, ſcilicet iuris iam quæſiti tunc ius non tollitur per ſtatutum, legem, aut conſtitutionem nouam, conſumatio enim actus debet trahi ad principium, & ex eo ſumit effectum *l. potior ff qui pot. in pign. habeant. Ancar. in c. Canonū Statuta nu. 241. extra de conſtit.* vbi qualitas hominis conſideratur ex principio geſſionis non ex fine ſubiungens, quod res incohata vtiliter, & terminata inutiliter indicatur valida in totum ratione vtilis principij per *tex. in l. ſed nec vltra ff. de neg. geſt.* cum ergo Ludouicus filius ſucceſſerit Patri,

22 & Patruo, & ante Bullam non ſolum ſemel, ſed bis ſortita fuit effectum, tanquam qualitas requiſita ad ſucceſſiones bonorum M. & N. non debet diuerſo iure cenſeri *l. iam hoc iure ff. de vulgar. & pupillar.* nec *Bulla* dicit, quod legitimario debeat eſſe effectuata in omnibus bonis fideicommiſſo ſubiectis, ſed loquitur per verba negatiua de legitimationibus, vſq; adhuc non effectuatis, & ſic videtur ſufficere, quod in parte bonorum fideicommiſſo ſubiectorum habuerit effectum, nō enim poteſt dici legitimotionem non eſſe ſortitam effectum, cum ſaltem in parte

23 ſortita fuerit vt dicitur de vnione, nam ſi apparet effectuata in vna ex Eccleſijs, ſimul vnitis cenſetur effectuata in alijs Eccleſijs vnitis, licet nondum effectum ſortitis, ad effectum reuocandi regulam reuocatoriam vnionum *Guid. Papa conſ. 234. nu. 5. Boer. deciſ. 46. nu. 2. Cabaler. deciſ. 408. nu. 5.*

Nec *Pius Quartus* intellexit facere talē diſpoſitionē ad præiuditiū tertij, cui ius ex ſo-

24 la ſpe quæſitum eſt, ita poſt plures *Doctores Aret. conſ. 7. nu. 4. verſ. ſicut noua, Conſt. Socin. Iun. conſ. 95. nu. 34. lib. 3.* eo magis cum præſeruauerit legitimationes ex quibus ius in re conſequutum eſt *Menoch. conſ. 36. n. 24.* nec præſumitur voluiſſe ledere d. Ludouicum filium in hac ſpe probabili *Peregr. de fideicom. art. 23. nu. 63.* & ſtante dicto iure quæſito, & clauſula ex nunc, prout ex tunc effectuatio retrotrahit prouiſionem executionis ad tempus datæ *Alex. in l. huiuſmodi la 2. in princ. de verborum oblig. Mordan. de conceſſ. præbendæ deciſ 7. nu. 13.*

Et cum effectus ſubſecutus ſuccedendi in parte bonorum M. perueniat ab illo iure vniuerſali ſuccedendi vigore illius fideicommiſſi, quod ius eſt vnitum, & indiuiſibile licet bonorum pluralitas cōſiderari poſſit, quia per id nō tollitur poteſtas ſuccedendi, cum iam illa ſit quæſita in omnibus bonis per ſucceſſionem in parte bonorum fideicommiſſo ſubiectorum *Innoc. in c. in litteris n. 6. de reſtit. ſpoliat.* & cum agatur de voluntate Teſtatorum ſumus in indiuiduis *l. pedius §. fin. de arbitr. Iaſ. in*

25 *l. 1. §. ſed & ſi mihi nu. 5. verſ. tertio modo ff. de verb. oblig.* nec facit id, quod dicitur ex *Surd. conſ. 337. nu. 50. & ſeqq.* quia loquitur in caſu, in quo quis pro parte non ſucceſſerat, vt hic, & ſi aliter diceretur ſequeretur, quod cū Lud. filius, & deſcendentes ſucceſſerint in parte bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, eſſent pro parte hæredes, & pro parte non, quoniam dari caſus poſſit, vt M. pro parte eſſet teſtatus, & pro parte inteſtatus, contra *text. in §. non autem inſt. de hæred. inſtit.* vbi *gloſ. & DD.* & habetur per *Surd. conſ. 337. nu. 15.* nec ſumus in legitimatione, & diſpenſatione ordinaria, ſed in derogatione facta per Pontificem dd. fideicommiſſis dd. M. & N. fauore filij, & ſuorum deſcendentium, cum expræſſa diſpoſitiotione, quod ſubſtituti, & vocati nullo modo poſſint moleſtare d. Io. Galeatium, & deſcendentes, cum decreto iritanti, & clauſula ſublata, per quas clauſulas clauſum fuit os, & ſubſtitutis, & iudicibus fuerunt ligatæ manis *Felin. in c. nonnulli nu. 2. verſ. ſecunda concl.* extra de reſcripti *Cabal. deciſ. 430. nu. 2. & 3.*

Adda-

Addantur tres ſententiæ *Sac. Rota, & per Guidobonum Suauem, & Verallum*, quæ ſententiæ ſuper legitimatione *faciunt ius inter alios deciſ.* 1010. *p.* 3. *nouiſſimarum*, & in
27 cauſa ſtatus omnibus præiudicare dixit *Gam. deciſ.* 383. *nu.*2.

Non enim debet omitti Nobiles M. deſcendentes, poſſe ſuccedere ex eorum perſonis vti vocatos in fideicommiſſo dicti M. tanquam natos de legitimo matrimonio, & deſcendentes eiuſdem M. etiam quod Ioannes Galeatius L. filius eorum Auus, non potuiſſet admitti, quia Teſtator non abhorruit natos, etiam ſi nati ex legitimo matrimonio deſcenderent à baſtardis, & legitimatis, ex quo omnes per ipſum inſtituti erant baſtardi, & ab eo legitimati, licet ergo M. voluerit excludere baſtardos, non tamen voluit excludere illorum filios, quando nati ſunt ex legitimo matrimonio, nec eſt inconueniens, quod nepos natus ex legitimo matrimonio ſit melioris conditionis, quam ipſemet naturalis, cum benè poſſit nepos
28 liberè ab auo inſtitui, & ſi non poſſit filius naturalis *l. fin. C. de nat. lib. Paleott. de Noth. & Spur. c.* 53. *nu.* 4. *Alex. Iaſ. Cor. Clar. Placa, Cephal. Gabr. Surd. Ioſeph. Ludouic. & alij*, quos allegat, & ſequitur *Lupus de illegit. & natal. reſt. com.* 1. §. 5. *nu.* 158.
29 *verſ. contr. tamen*, & in relictis conditionalibus qualitas in perſona eſt conſideranda tempore purificatæ conditionis, quia tunc dies relicti cedit, & eſt locus ſubſtitutioni *l. ſi poſt, l. ſi diem, ff. quando dies legati cedat, nec ei nocet, quod medio* tempore accidit *l. cum qui poſt ff. de condit. & demonſtr. l. interuenit ff. leg. præſtandis, Rom. conſ.* 438. *nu.* 12. *Alex. conſ.* 26. *nu.* 14. *in* 3. *Socin. in l. ſi cognatis nu.* 30. *ff. de reb. dubijs* videtur enim in terminis *Cephal. conſ.* 103. *nu.* 3. *& ſeq.*

Accedat, quod citatis omnibus fideicommiſſarijs, & in fideicommiſſo prætendenti-
30 bus legitimatio L. filij, valida fuit declarata per *S. Rotam vt ſupra*, vnde fit, vt talis legitimatio, & effectuatio omnibus noceat *Roland. conſ.* 92. *nu.* 15. *& ſeq. lib.* 4. *Pereg. de fideicom. art.* 53. *num.* 52. *& num.* 53. *Achil. de Graſ. deciſ.* 3. *de ſententia, & re iudicata.*

Hæc enim veriſſima eſſe credo, ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXXXVI.

Pro Illuſt. D. Franciſco Salimbeno, cum Mag. D. Sebaſtiano Morello.

SVMMARIVM.

Statutum Bonon. de inſtrumentis executioni mandandis in principio declaratur, nu. 1. 3. *&* 8.

Pecuniæ appellatione res mobiles, & immobiles continentur, nu. 2.

In promiſſione redimendi, venit pretiũ, nu. 4.

Et id habet locum, etiã in promiſſione intereſſe, nu. 5.

Ex promiſſione, & ex ſolutione plena inducitur probatio, nu. 6.

Iudex incertum in inſtrumento promiſſum poteſt taxari, nu. 7.

Adſit Deus, & Virgo.

LOcus eſt ſtatuto de duabus conformibus, primo quia ſtatutum Bonon. de inſtrumentis executioni mandandis in principio loquitur
1 generaliter de debitore pecuniarum, vel alterius rei, quæ debeatur, ex aliquo publico inſtrumento, pecuniæ autem appellatione, nedum pecunia numerata, ſed quæcunque res tam ſoli, quam mobiles,
2 & tam corpora, quam iura continentur *l. pecuniæ nomine, ff. de verbor. ſignif.* & ibi omnes.

Secundò, quia ſtatutum prædictum habet locum in eo, qui tenetur rem aliquam
3 tradere, vel ejus valorem, vt legitur in eodem ſtatuto, §. *& ſi in termino*, in illis verbis, *quod det, & ſoluat, ſeu tradat, vel reſtituat*, id quod in petitione, ſeu in inſtrumento continetur, aut æſtimationem rei, ſeu ſummæ debitæ, vel petitæ, ſi venerit ipſa æſtimatio ſoluenda.

Tertiò in hoc caſu conſtat, quod per publicum inſtrumentum, cum venditoribus ſe obligauit rem venditam à quodam tertio francare, eamq; liberam tradere, ac reficere emptoribus damna, & intereſſe, certum eſt autem, quod in promiſſione
4 redimendi venit pretium, ſine quo francatio fieri nequit *l. 2. & ibi Doctores C. de pactis*, inter emptorem, & venditorem prout etiam includitur in promiſſione in-
5 tereſſe *Alex. conſ. 67. nu. 4. lib. 2.* quod ſatis expræſſum dicitur in inſtrumento, vt pro eo competat via executiua, ex beneficio ſtatuti *Alex. conſ. 126. nu. 4. & ſeq. lib. 6. Menoch. conſ. 325. nu. 28. lib. 4. Surd. deciſ. 254. nu. 39.* conſtat etiam, quod ob d. francationem non factam D. Salimbenus ſucceſſor dd. Emptorum, fuit coactus ſoluere libros noningentas quinquaginta pro prætio d. francationis vt in in-
6 ſtrumento, & ex his duobus inſtrumentis, promiſſionis ſcilicet, & ſolutionis liquida inducitur probatio *Bal. in c. audītis nu. 4. extra de præſcript. etiam ad effectum d. ſtatuti, Carpan. ad ſtat. Mediolan. cap. 42. nu. 68. vol. 1.*

Quartò fuit per binas ſententias facta condemnatio hæredum d. fideiuſſoris ad ſoluen. dd. libras 950. & ad damna, & intereſſe vigore d. obligationis in ipſo in-
7 ſtrumento contentæ, vt patet ex deciſione DD. Iudicum poteſt enim Iudex incertum in inſtrumento promiſſum taxare, & iuxta illius liquidationẽ dari debet executio à ſtatuto *Bart. in l. 1. nu. 17. ff. de legatis 2.*

Cum igitur emanauerint duę ſuper condemnatione rei, & ſummæ vigore inſtrumenti debitæ, ipſaq; ſumma liquido appareat locus erit executioni à ſtatuto conceſſæ, cum per illud non ſit permiſſum, niſi ſemel tantum appellare, vt in *d. ſtatuto de inſtrumentis executioni mandandis c. finem §. ſaluo ſemper.*

Quare &c.

CONTROVERSIA CXXXVII.

Pro D. Petro Scelero.

SVMMARIVM.

TEſtes in ſubſidiũ, vbi alia probatio haberi nõ poteſt probant, n. 1.

Maximè dum in tortura id ſuſtinuerunt, nu. 2.

Duo

Duo teſtes in tortura ſuſtinentes adiũctis adminiculis probant, nu. 3.

Teſtis dicens partem voluiſſe eum corrumpere mediante pecunia probat, num. 4.

Accuſator debet pati eam pœnam, quam paſſurus eſſet accuſatus ſi delictum comiſiſſet, nu. 5.

Etiam ſi pœna talionis eſſet ſublata, num. 6.

Sed dicitur renouata per Bullam Pij Quinti, nu. 7.

Adſit Deus, & Virgo.

PEtrus Scelerus imputatus, quod exonerauerit ſclopum cõtra Lucam
de Cauatijs, & querelatus ab eo, & à Gregorio eius fratre, cum lis
ciuilis inter eos penderet, eſt nedum abſoluendus, ſed ipſi de Ca-
uatijs, & teſtes, qui in tortura ſuſtinuerunt fuiſſe ſubornatos, pu-
niendi ſunt, nam dd. teſtes contra eoſdem eo magis in ſubſidium
1 probant, vbi aliter veritas haberi non poteſt *Bald. in c. fin. ext. de te-
ſtibus cogendis,* quod & affirmat *Felyn. ibi*, & in puncto, dum ex negotijs, ſeu cri-
minis natura non poſſit legitima haberi probatio *Franc. Marcus in deciſ* 487. *num.*
2 9. *verſ. verumtamen*, & melius, quam alij, quando teſtes fuerunt torti, tenuit *Ga-
ſpar Ant. Theſaurus lib. 1. q. 15. num.* 4. vbi cum *Guid Papa conſ.* 75. dicit ſufficere, ſi
probètur indicijs, & præſumptionibus, & affirmat *Maſcard. concl.* 1340. *num. 1. &
ſeq.* & ſic in praxi ſeruari dixerunt *Boſ in tit. de inquiſitione num.* 46. *verſ. ſeruatur ta-
men Clar. in §. falſum verſ. ſed quicquid ſit de iure num.* 5 dicens ſic pluries ſeruari vi-
3 diſſe, & quod duo teſtes in tortura ſuſtinentes ſufficiant, maximè ſi concurrant
alia adminicula, voluit idem *Theſaur d. q. 15. num.* 4. in hoc enim caſu extant ne-
dum adminicula, & indicia, ſed probationes, vt per teſtes ad defenſam exami-
natos, addita denunciatione Maſſarij, cui ſtandum eſt.

Addamus depoſitionem alterius teſtis nouiſſimè reperiti, fatentis de ſubornatione
4 etiam mediante pecunia per Cauatios fuiſſe tentatum, & noluiſſe falſum depo-
nere, cui ſoli ſtandum eſſe voluit *Hippolytus Marſ. in ſing.* 112. qui plures refert *Do-
ctores*, dicens perpetuo eſſe menti tenendum, ita etiam *Gabriel* poſt *Felyn. Roman.
Io. de Ananta, Angel. Alex. Decium, Bald. & Gramat. in tit. de teſtib. concl. 1. num.* 23.
Quare falſi, & corrupti teſtes ſunt puniendi reſpectu corruptionis; ſed Lucas
5 Cauatia non ſolum reſpectu corruptionis, ſed & falſi accuſatur, talis enim pœ-
næ falſæ accuſationis eſt eadem pœna, quam debuiſſet pati Petrus Sceletus, ſi
cum armis prohibitis aggreſſus fuiſſet d. Lucam, etiam ſi ſublata ſit pœna talio-
6 nis *Bal. in l. 2. num. 2. C. de his, qui latrones, ſeu alijs criminibus reos occultauerint,* qui ſic
Peruſij ſeruatum eſſe dixit, adfert etiam *Clar. in §. fin. q. 101. num. 3. Teninus caut.
1. nu. 11.* & ſi ſublata ſit pœna talionis, vt ipſi affirmant, imò *Farinac. in q. 16. num.*
7 5. dixit pœnam talionis renouatam eſſe per *Bullam Pij Quinti*, & quando etiam
pœna reducitur ad arbitrium, ad mortem naturalem extendi poſſet, per ea, quæ
notantur *in gloſa in §. in ſumma inſtit. de iniurijs*, & communem opinionem eſſe
dixit *Clarus in §. fin. q. 83. nu. 11.* & ita affirmauit *Teninus vbi ſupra*.

Saluo tamen ſaniori iudicio &c.

Digitized by Google

CONTROVERSIA CXXXVIII.

Pro R. Moniali N. de Vrſis S. Laurentij.

SVMMARIVM.

PRofeſſio ante annum 16. nullius eſt roboris, prout & renunciatio, nu. 1. amplia, nu. 3. declara, nu. 2.

Profeſſio non poteſt dici per quinquennium ratificata, dum ille qui profeſſus eſt ignorauit illā non valere, n. 3.

Vel ſaltem conceditur reſtitutio in integrum, nu. 4.

Conc. Triden. de regul. ſeſſ. 25. cap. 16. nō poteſt allegari niſi à Monaſterio, & à profeſſo, nec prodeſt tertio, n. 5.

Tacita profeſſio non eſt tanta potentiæ, prout expræſſa, nu. 6.

Ratificata profeſſione nulla, non intelligitur ratificata renunciatio, à profitente facta, nu. 7.

Habilitatus ad ætatem non dicitur habilitatus ad alienationem bonorum, num. 8.

Lex non confidit de fratre, ſicut de patre, nu. 9.

Refutationes, & donationes, quæ per puellas fiant cum interuentu curatoris, & conſanguineorum non ſubſiſtant de iure, nu. 10.

Maximè ſi fiant in ſæculo, nu. 11.

Acceſſorium non ſemper ſequitur naturam ſui principalis, nu. 12.

Filiæ debetur legitima, vel ſaltem Dos congrua, nu. 13.

Nec debet eſſe deterioris conditionis ſi Altiſſimo famulari vellit, nu. 14.

Adſit Deus, & Virgo.

ANno *1616.* poſt Natiuitatem D. N. Ieſu Chriſti, quo tempore ſecundum conſuetum Notariorum iam finitus erat præcedens annus milleſimus ſexcēteſimus decimus quintus die 30. Decēb. pręcedētis, cum præſentia Reuerendiſs. D. Vicarij Emin. Archiep. Bonon. quædam Nob. Puella, dum eſſet minor decimo ſexto anno, aſſerens tamen ſe dicto anno eſſe maiorem, renunciauit, & ceſſit eius fratri omnia ſua bona, res, & iura, quæ tunc habebat, ſeu ſibi competere poſſent etiam in futurum, ſeu ſibi prouenirent, ſeu peruentura eſſent ex Patre, Matre, fratribus, ſed ex alijs quibuſcunq; aſcendentibus, conſanguineis, & collateralibus, etiam ſi ſibi eſſet debita, legitima, aut aliqua alia portio nedum ex teſtamento, verum etiam ab inteſtato, perinde ac ſi non eſſet nata, idq; dixit libenter feciſſe intuitu fratris, & propter eius merita, ita & taliter, vt de dictis bonis, rebus, & iuribus idem frater diſponere poſſet, eo maximè, quia in Monaſterio Monialium profiteri velle ſe declarauit, vt in publico rogitu duorum Notariorum.

Modo dubitatur de validitate ſecutæ profeſſionis, ceſſionis, & renunciationis ex
1 ſacro *Conc. trid. ſeſſ. 25. de Regularibus, & Monialibus cap.* 15. *&* 16. vbi prohibetur profeſſio ante decimum ſextum annum expletum, & ſi aliter fiat, ſacrum Concilium noluit poſſe aliquam induci obligationem, nullūq; poſſe habere effectum, & non attendi debere renunciationem etiam iuratam.

Sed

Sed contra d. puellam modò mulierem ætatis perfectæ videtur poſſe opponi, quod
cum ſteterit vltra quinquẽnium in Monaſterio, nec reclamauerit profeſſio, & re-
2 nunciatio habeantur pro ratificatis, ex eodem *concilio d. ſeſſ. 25. cap. 19.* vbi diſpo-
nitur, quod alleganti ſe per vim, & metũ ingreſſam eſſe religionem, aut ante æta-
tem debitam profeſſam eſſe, non licere habitum dimittere, aut etiam cum habi-
tu diſcedere ſine Superioris licentia, quatenus tamen intra quinquennium à die
profeſſionis cauſas coram eodem deduxerit, ſucceſſiuèq; ceſſionem, renunciatio-
nem, ſeu donationem non poſſe euitari, vt in *d. conc. cap. 16. Sperel.* nouiſſimè *de-
ciſ. 16. nu. 31.* qui, & ſi vrgere videantur, nihilominus in caſu de quo agitur pa-
rum operantur, nam hic non poteſt conſiderari profeſſio, nec tacita, nec expreſ-
ſa cum legitimo modo non fuerit facta *Sacra Rota deciſ. 1121. lib. 3. p. 3. diuerſ.* & in
puncto de porfeſſione ante decimũ ſextum annũ per ſex dies dixit ead. *Sacra Rot.
deciſ. 175. p. 1. in recent. nu. 6. Gutierez. in c. quamuis in verbo dum nuptui tradebatur
nu. 2. & ſeq. de pactis lib. 6.* minuſq; poterit dici de ratificatione ex *d. conc. c. 19.* eo
quod non ratificata per profitentis conſenſum, nec per actus ſolis profeſſis con-
3 uenientibus, dum profitens profeſſionem non valere ignorauit *Nauar. conſ. 26. nu.
18. & conſ. 28. nu. 7. in fin. conſ. 81. nu. 5. & in conſ. 89. num. 5. de Regularibus lib. 3. &
in manuali cap. 12. nu. 71.* & poſt *Gaetanum, Grattan. in diſcept. forenſ. cap. 440. nu. 22.
4 Sayr. in floribus deciſionum deciſ. 40. de regular.* dicens, & ipſe quod profeſſio nul-
liter facta ſine ſcientia nullitatis ex perſeuerantia non ratificatur, & eo magis in
5 muliere, in qua ignorantia præſumitur ad ſacietatẽ *Capic. deciſ. 159. nu. 22. & 23.*
Et poſt quinquennium beneficium reſtitutionis in integrum poſſe concedi poſt *Leſ.*
affirmauit idem *Gratian. in dd. diſcept. cap. 413. num. 11. Concilium*q; prædictum à
d. fratre, cui fuit renunciatum allegari non poteſt, cum loquatur ſi agatur inter
Monaſteriũ, & profeſſum, ne ius tamdiu ſtet in incerto, non autẽ fauore alterius
Honded. conſ. 78. n. 32. lib. 2 mens enim *Concilij* fuit, vt Religioni tali caſu conſula-
tur *Grattan. d. c. 413. nu. 7.* idq; eo magis corroboratur in hac tacita profeſſione,
6 cum non ſit tantæ potentiæ, prout expreſſæ, receptio igitur, & habitus delatio, ac
immixtio in actibus Monialibus non inferunt certã mentẽ profitentis *Decian. conſ.
18. n. 5. li. 3.* & ſuperius dixi ex *Nauaro*, & quãdo profeſſio ſuſtineretur, corruit ta-
7 men ſemper renunciatio *Rebuſ. conſ. 69. n. 11. Cabal. conſ. 104. nu. 5.* non enim ſcriptũ
legitur in *conc. c. 19.* quod ratificata profeſſione ſit, & ratificata renũciatio, ſeu bo-
norum donatio, quod expreſſiſſet ſi voluiſſet videmus etiam, quod habilitatus ad
8 ætatem, non intelligitur habilitatus ad alienationem bonorum *Roland. à Valle conſ.
7. nu. 17. lib. 3. Dec. conſ. 39. lib. 2. Socin. iun. conſ. 39. nu. 56. & conſ. 63. nu. 50. lib. 3.*
Nec operari iuramentum in renunciatione per puellam receptum, ex quo *tex. in c.
quamuis de pactis,* tollitur *ex conc.* & *tex.* loquitur de renunciatione facta patri, de
quo lex confidit non de fratre *Eugen. conſ. 12. nu. 55. lib. 1.* loquens in renunciatio-
ne in vim donationis factæ fratrum fauore, & ſuſtinet pluribus auctoritatibus, &
9 rationibus ſimiles renunciationes, & donationes non valere, etiam ſi interueniãt
curatores, conſanguinei, & aliæ ſolemnitates, & ante eum *Bald. in l. 1. C. ſi aduer-
ſus donat.* hæc verba expræſſit impoſſibile eſt habere curatorem ad donandum,
quod eſt notandum, quia refutationes, & donationes factæ per puellas ſunt nul-
læ, & in terminis, quod renunciatio ſit inualida, nec comprehendatur in *concilio,*
10 nec ex tractu temporis conualeſcere poſſit, dixit *Sacra Rota deciſ. 125. p. 5. diuerſ.
nu. 52.* ſic etiam videtur poſt declarationem ſacri *Concilij* tenuiſſe *Menoch. de arbitr.
iud. lib. 2. cent. 5. caſu 436. nu. 4.* dicentem *Concilium in d. c. 16.* habere locum in re-
11 nunciatione facta ab ingreſſu tempore nouitiatus, non autem ſi ſit facta, vt hic in

ſæculo, & id dixit procedere etiam in donatione *nu.* 7. quem nouiſſimè refert, & approbat *Diana de dubijs regularibus tract.* 2. *reſol.* 55.

Nec poterit dici, quod renunciatio tanquam acceſſorium profeſſionis, ſequatur illius naturam per *tex. in l. cum principalis ff. de reg. iur.* nam primo dicta regula, non
12 procedit in odioſis, & vbi contra ius commune diſpoſitio principalis facta legitur, ſecundo quando ſumus in acceſſorijs voluntarijs, tertio quando diuerſa viget ratio, vt affirmant *ſcribentes in d. l. cum principalis*, nempè *Dec. nu.* 3. *Cagnol. nu.* 7. *& plurib. ſeq.* non enim videntur habere connexionem diſpoſita in *d. cap.* 16. cum ijs, quæ habentur in *c.* 15. *præcedenti in d. conc.* & vti diuerſa conſiderantur *Guttierez. can. quæſt. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 34. *in fine*, & ratificata profeſſione, non eſſe ratificatam renunciationem, dum non eſt facta iuxta formã *ſacri Concilij in d. c.* 16. dixit in terminis terminantibus *Sanchez. in præcept. decalogi lib.* 7. *c.* 5. *nu.* 56. *tom.* 2. vbi facit differentiam ſi ſit, nulla ratione ætatis, & antequam tranſierit annorum nouitiatus, vel ex metu, aut alijs cauſis.

Suppoſita igitur pro veritate renunciationis nullitate, d. ſoror conſequi debebit
13 legitimam in bonis paternis de iure naturæ ſibi debitam, vel dotem ad portionem, & ratam dictæ legitimæ *Afflict. deciſ.* 160. *Cephal. conſ.* 95. *num.* 23. *Ruin. conſ.* 26. *n.* 1. *lib.* 2. *& conſ.* 60. *n.* 3. *lib.* 3. *Rimin. iun. conſ.* 337. *& conſ.* 339. *num.* 24. *&* 35. & de communi atteſtatur *Gramat. deciſ.* 101. *num.* 5. *& ſeq. Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo ſuſceperit filios num.* 109. *C. de reuocand. donation. Vilabos commun. opin. lib.* 4. *in verbo Dos*, & hoc quia Dos ſuccedit loco legitimè, vt affirmant ibi ijdem *Afflict. Gramat. Menoch. conſ.* 8. *num.* 8. *& vlt. loco, ead. Rota deciſ.* 329. *num.* 39. *par.* 6. *diuerſ. Chiarlinus in contr. forenſibus iuditiorum cap.* 45. *num* 26. vel ſaltem eidem mulieri erit danda tanta Dos, quanta ſororibus fuit aſſignata, etiam quod ipſa vellet Altiſſimo famulari, ne deterioris ipſa ſit conditionis ijs, quæ carnali ſponſo coniunctæ fuerunt, vt ex diſputatione *Thomæ Formaglini in Ciuit. Bon. tenuerunt Io. Andr. in addit. ad ſpecul. in tit. de ſtatu monachorum Bart. in l.* 2. *ff. de his, quæ pœnæ nomine relinquuntur, Matheſ. in ſing.* 52. dicens mirari, quod monaſteria mons alium id non practicent *Imol. in l. Lucius la* 2. *ff. de hæred. inſtit. propè finem, Thomas Ferrat.* abundè *cant.* 9. *nu.* 7. *& ſeq.* ex hac ratione, ne indirectè vita contẽplatiua impediatur, multos etiam allegat *Gabr. Sarayn. in annotat. ad Matheſ. d. ſing.* 52. aſſerens de communi *Iaſ.* qui ad partes diſputat *in auth. ſi qua mulier nu.* 9. *C. de ſacroſanctis Eccleſijs*, & reſpondet contrarijs, & hoc, quia magis debet faueri matrimonio ſpirituali, & religioni, quam matrimonio in ſæculo *nu.* 12. *& ſeq.*

Et hæc ſub correctione &c.

CONTROVERSIA CXXXIX.

Pro Illuſtriſ. D. Cæſare Dugliolo de Marſilijs.

SVMMARIVM.

Magna inter Doctores extat controuerſia, an in vocatione per Teſtatorem facta de proximiori, intelligatur de proximiore grauantis, ſeu grauati, nu. 1.

Dictio ſemper comprehendit omnes caſus, & omnia tempora, nu. 2.

Dictio (nõ autem) dicitur qualificatiua, & declaratiua modi per Teſtatorem appoſiti, nu. 3.

Ne-

Negatiua præpoſita aduerſatiuè remouet potentiam à quocumq; actu in contrarium faciendo, nu.4.

Negatiua magis deſtruit, quam affirmatiua affirmet, nu.5.

Modus, & ordo à Teſtatore traditus eſt pro forma ſeruandus, nu.6.

Dictiones taxatiuè, neceſſitatiuè, vel præciſiuè important formam, nu.7.

Liberorum appellatione omnes in infinitum continentur, nu.8.

(Eius) genitiuum ſtat demonſtratiuè, num.9.

Pars vna teſtamenti, aliam declarat, num.10.

Fœmina ſemel excluſa, ſemper cum eius poſteritate remanet excluſa, nu.11.

Adſit Deus, & Virgo.

Viſo teſtamento olim Excellentiſs. Philoſophiæ profeſſoris D. Albitij de Dugliolis, videtur declarandũ Illuſtriſs. D. Cæſarem Ioſeph Illuſtriſs. Senat. D. Alexandri Marſilij, ex Illuſtriſs. D. Aurelia Dugliola filium licitè poſſe retinere hæreditatem olim Nob. D. Tholomæi pariter de Dugliolis eius Auunculi, ad excluſionem Perilluſtris D. Camilli de Cataneis d. olim D. Albitij ex filia nepotis.

Primò erit aduertendum, quod ipſe D Albitius ad tollendas lites, quæ ſuper ſenſu, & intelligentia eius teſtamenti adduci poſſent, eo quod in eo primo vocauit, & ſubſtituit omnes deſcendentes maſculos, & per maſculum deſcendentes legitimos, & naturales, & natos de legitimo matrimonio, vnum in alium in infinitum inuicem, ac reciprocè actiuè, & paſſiuè ordine ſucceſſiuo vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum hac adiecta lege, quod ſi accideret, quod omnes prædicti quandocumq; decederent, eis, & vltimo eorum ſit ſubſtitutus filius natu maior, qui ex eius filiabus extiterit, & ex eo filij, & deſcendentes, plures fecit declarationes, inter quas hæc præcedit præciſis verbis. Item voluit ſemper intelligi debere de proximitate reſpectu grauati, non autem ipſius teſtatoris, ex qua de-
1 claratione tollitur ea inter Doctores controuerſa opinio, an proximitas grauati, vel grauantis ſit attendenda de qua habetur *per Peregrinum in tract. de fideicommiſſ. art.2. per Theſaur. in deciſ 64.* & per *Rotam in deciſ. Bonon. de Capicellis 627. p.2. in recent. & in deciſ. 681. nu 4. ead. p. 2.* nam ex ea ſemper excluſus eſſe dicitur d. D. Camillus tanquam grauantis, & non grauati proximior, addita illa dictione, ſem-
2 per, nam regulariter omnes caſus, & omnia tempora complectitur *l. ſemper ff. de iure immunit.* & notatur *in l. 1. ff. ſol. matr. & ibi Aret. & Socin. iun. num. 70. Roman. conſ. 407. nu. 4. Rimin. iun. conſ. 23. nu. 227. Curt. iun. Gozad. Rub. Alex. Crotus, & alij* cumulati per *Roland. conſ. 23. nu. 19.* & melius *nu. 38. lib.4.* dicens talẽ dictionem, ſemper, præciſam habere virtutem *Pariſ. conſ. 75. nu. 34. & conſ. 90. nu. 28. & conſ. 93 nu. 17. lib. 2.*

Secundò conſideranda ſunt illa verba, non autem, nam ſunt qualificatiua, & decla-
3 ratiua modi per Teſtatorem appoſiti, & non poſſunt referri, niſi ad illum *Bart. in l. fin. ff. de reb. dub. per tex. in l. filius famil. § fin. nu. 3. ff. de iuriſd. omn. Iud. Decius conſ. 92. nu. 1. Ruin. conſ. 147. nu. 3. lib. 2. Alex. conſ. 48. lib. 1. propè finem,* & in terminis ponit exemplum *Capic. deciſ. 108. nu. 12. & ſeq. Rimin. iun. conſ. 112. nu. 33.*

Tertiò non eſt ſpernenda illa negatiua præpoſita aduerſatiuè, autem, nam remouet
4 potentiam à quouis actu, eumq; in contrarium factum nullum reddit *Bart. in l.*

cum

cum lex ff. de fideiuſ. Ruin. & cæteri in l.1. in princ. ff. de verb.oblig. idem *Ruin. in l.ne-*
mo poteſt ff.de leg.1.Bart.& Doct. in l.Gallus in princ.ff.de liber.& poſth. nec immeritò,
quia negatio deſtruit omne, quod ſibi obſtat, & ideo *gloſ. & Doctores in l. hoc ge-*
nus ff. de condit. & demonſtr. dicunt quod magis negatiua deſtruitur, quam affir-
5 matiua affirmet, talis enim aduerſatiua (autem) de per ſe aduerſatur præcedenti-
bus, & contrarijs *Alberic. in ſuo Diction. in verbo autem, Doctores in c. ſtatuimus de ele-*
ctione lib.6. habetur etiam *in auth. de indictis in §. ſedebunt, Nat. conſ. 459. nu.2. Pariſ.*
conſ 44. nu.10. & conſ. 53. nu.12. lib.2.

Quartò videıur dicendũ, quod ſi à Teſtatore tradatur modus, & ordo aliquid faciẽ-
6 di, cenſetur datus pro forma *Card. in clem.p.q.33. de Decimis, Hoſt. in c. cum olim de*
arbitr. & plenè tradunt *Ioannes Andreæ, & alij Canoniſtæ in c. cum dilecta, extra de re-*
ſcript. concludunt etenim poſt *gloſſam* illud potiſſimum procedere, quando appa-
ret, quod ponens ordinem, vult præciſsè illum ſeruari, & id deſumunt ex *cap. quia*
propter, & ex cap. proindè, & ex cap. fin. de elect. in 6. idq; etiam affirmat *Albertus Bru-*
nus in tract. de forma fol.41. verſ. prædicta concluſio, & etiam quando apparet de ve-
hementi affectione diſponentis circa talem ordinem, ex quo pro forma traditum
fuiſſe præſumitur ita *Ant. de Butr. & Abb. de communi aſſerentes in d. c. cum dilecta,*
omnes igitur dictiones taxatiuè, neceſſitatiuè, vel præciſiuè appoſitæ in diſpoſi-
7 tione mandãte, aliquid certò modò fieri importãt formã, nec alio modò fieri de-
bet *Butr. in clem.1. de ſeq. poſſeſ. & propriet.* & facit *Felin. in c. ex parte col.5. verſ. quin-*
tus caſus extra de conſt. cum alijs adductis per *Brunum in d. tract. fol. 33. col.1. verſ.*
& quod lex prohibitiua.

Nec dicatur Teſtatorem in caſu deficientiæ eius deſcendentium maſculorum qua-
litatum, de quibus ſupra de vno in alium, vſq; in infinitum ſubſtituiſſe filium na-
tu maiorem, qui ex eius filiabus extiterit, & deindè eius filios liberos, & deſcen-
tes &c. quia iam declarauit vt ſupra debere intelligi de natu maiori ex filia gra-
uati, non autem ipſis Teſtatoris, & appellatione liberorum omnes continentur
8 deſcendentes *l. liberorum ff. de verb. ſignif.* vbi id affirmant *omnes ſcribentes,* cũ ergo
de præſenti nulla filia grauati reperiatur expiratum dicitur fideicommiſſum, eo
magis, quia illud genitiuum pronominis eius, ſtat demonſtratiuè faciens relatio-
9 nem proſonarum, & rerum cum ſuis qualitatibus *Bart. in l. ſi quis ſeruum §. fin. ff.*
de leg. 2. Cuman. & alij de quibus per *Peregr. in d. tract. de fideicommiſſ. art.16. num.*
25. & melius *nu.31. & ſeq.*

Verba igitur præcedentia limitant ſequentia, adeout ſemper cenſeantur repetita
l. ſi ita inſtitutus §. Griſogonus, & ibi Bart. & cæteri ff. de verb. oblig. l. talis ſcriptura §.1.
10 *ff. de leg.1.* ex vna etenim parte teſtamenti, alia declaratur *l. vtrum ff. de petit. hæ-*
red. l. ſi cui dulcia ff. de trit. vino, & oleo leg. l. ſi ſeruus plurium §. fin. & l. qui filiabus ff.
de leg.1. l. cum filius, & ibi Sc. in ff. eod. Dec. conſ.15. nu.3. & conſ. 270. num.2. Crauet.
conſ. 297. nu.5. Honded. conſ.70. nu.9. lib.1.

Cum ergo fæmina per maſculum fuerit ſemel excluſa, vna cum eius poſteritate
11 ſemper remanebit excluſa *c.1. §. quin etiam in tit. Epiſcopum, vel Abbatem,* ibique
notant *Iſern. Bald. Aluarot. Præpoſitus Afflictus, & alij Calder. in tit. de feudis conſ.4. So-*
cin. ſen. conſ.19. nu.5. lib.1. qui *Bart. & alios allegat. Pereg. in d. tract. art.28. num.16.*

Et ſi fideicommiſſum non diceretur expiratum, vtiq; filius Illuſtriſs. D. Aureliæ na-
tu maior ex prædictis præferetur, cum ſit proximior grauati.

Hæc autem dixi, ſaluo &c.

CON-

CONTROVERSIA CXL.
Pro D. Titio.

SVMMARIVM.

Immunitatis cõceſſio præſumitur perſonalis, dum præcedunt perſonæ rebus, nu. 1. contra nu. 9.

Maximè ſi in conceſſione legantur verba perſonaliſſima, nu. 2.

Etiam ſi ſit facta ex cauſa meritorum, nu. 3. contra nu. 11.

Verborum exuberãtia recipit reſtrictionem à ſubiecta materia, nu. 4.

Priuilegium ad preces conceſſum eſt intelligendum ſecundum propriiſſimã verborum ſignificationem, nu. 5.

Priuilegium Principis latè interpretandum, nu. 6. & nu. 15.

Immunitas cõceſſa rebus, & bonis complectitur Colonos, & omnes ſucceſſores, nu. 7.

In dubio priuilegium cẽſetur reale, n. 8.

Conceſſio facta in plurali numero comprehendit deſcendentes, nu. 10.

Maiora ſi ſint merita remuneratione, ſemper immunitas tranſit ad omnes deſcendentes, nu. 12.

Vt alij inuitentur ad contemnẽdam vitam pro defenſione Principis, n. 13.

Perpetuum non dicitur, quod durat cum vita, nu. 14.

Qui per viginti annos non ſoluit Gabellas, & grauamina, præſumitur ſolemniter, & legitimè immunis factus, etiam ſine titulo, nu. 16.

Adſit Deus, & Virgo.

Diligenter conſideratis exemptionibus, & immunitatibus, primo per Leonem Decimum, Titio, ſuiſq; filijs, ac bonis mobilibus, & immobilibus, hac dictione, in perpetuum, illiuſq; confirmatione per Paulum Tertium Archiepiſcopo Sipontino directa, eidem Titio, hæredibuſq; ſuis in perpetuum, itaut etiam extendatur ad Gabellam Bouum, & vt in eis legitur.

Prima facie videtur dicendum, tales immunitates non transferri ad hæredum hæredes, nam in conceſſionibus præcedunt perſonæ rebus ſecundum diſtinctionem
1 *Abb. in c. mandata ext. de præſumpt. verſ. ex quo infero, Barboſ. in l. quia tale nu. 6. in princ. ff. ſolut. matrim.*

2 Secundò ibi leguntur verba perſonaliſſima, te, tuoſq; filios, & ibi, tibi, & hæredibus tuis, vt notatur in *d. c. mandata de præſumpt.* & præcipuè in *gloſ. in verſ. ſed perſona, Siluan. conſ. 4. nu. 19.*

Tertiò, nõ videtur operari annotata cauſa remunerationis, nempè propter nimios labores ſupportatos, nam & dicto caſu inducitur conceſſio perſonaliſſima *Alciat. conſ. 7. lib. 4. nu. 1.* ſecundum impreſſionem Baſileæ *Siluan. d. conſ. 4. nu. 19. verſ. confirmatur.*

Nec minus operari dicitur illa dictio, perpetuò, nam ſupponitur qualificari ex illis
verbis pro te, & eius hæredibus, nam exuberantia talium verborum recipit re-
4 ſtrictionem à ſubiecta materia *l. ſi ſtipulatus ff. de vſuris, Alciat. in d. conſ. 7. nu. 30. &*
ſeq. Siluan. in d. conſ. nu. 19. & ſeq. illud enim verbum perpetuò intelligi debet, do-
nec vixerint Titius, & hæredes propter ſubiectam materiam, ſic notat *Decius in*
conſ. 521. nu. 12.

Quintò priuilegium ad preces conceſſum, vltra proprijſſimam verborum ſignifica-
5 tionem non poteſt extendi *Bero. conſ. 24. lib. 1. nu. 18. Rimin. iun. conſ. 26. nu. 36.* ijs
tamen non obſtantibus contrariam opinionem, vti veriorem amplector, hoc in
caſu. Nam primo agitur de immunitate, & priuilegio, ſeu priuilegijs à Summis
6 Pontificibus per *tex. in l. beneficium Imperatoris ff. de conſt. Princip.* vbi notant *omnes*
ſcribentes, nempè *Bart. Alberic. Bald. Angel. Fulgoſ. Caſtr. & Iaſon.* & ita etiam voluit
idem *Bald. conſ. 112. nu. 2. lib. 2. Alciat.* ſuperius allegatus *conſ. 7. lib. 4. nu. 17. Siluan.*
d. conſ. 4. propè *nu. 14.*

Secundò non eſt omittendum, quod immunitas eſt conceſſa, etiam rebus, & bonis
7 quo caſu Coloni, & quicunq; ſucceſſores ſunt exempti *Rota deciſ. 4. in antiquis de*
priuil. Pariſ. conſ. 69. nu. 6. Nata conſ 627. nu. 12. lib. 3. & conſ. 649. nu 12. lib. 4 Gabr.
conſ. 161. nu. 4. lib. 1. Rimin. iun. conſ. 500. nu. 47. Bertazol. conſ. ciuili 42. nu. 48. &
8 *ſeq.* & in dubio priuilegium reale cenſetur *gloſ. in l. forma §. quamquam ff. de cenſibus*
facit tex. in c. in ſumma 25. quæſt. 2. Ancar. conſ. 327. nu. 3. Bald. d. conſ. 112. lib. 2.
Nicol. Bellonus conſ. 20. nu. 8.

Idq; eo magis procedit in caſu noſtro, cum habeamus verba clara, itaut non ſit diſ-
putãdum, an perſona fuerit legis cauſa propinqua, itaut cum perſona extingua-
tur, cum bona poſt perſonas ſint nominata *l. nõ ſolum ff. de in integrum reſt. l. minor*
§. fin. & l. ſeq. ff. de min. l. ea C. de temp. in integ. reſt. peten. l. hæred. ff. ad Vell. Dinus in
c. priuilegium de reg. iur. in 6.

Non enim facit prius fuiſſe perſonas nominatas, & priuilegium cenſeri perſonale,
9 eo quod agitur de priuilegio Principis *Dinus* loco quo ſupra *Bart. in l. fin. ff. de*
ſeruit. legat. nu. 4. Ancar. d. conſ. 327. in fine dicens non eſſe attendendum, quod
præcedat nomen proprium.

Ad ſecundum reſpondetur non curandum de verbis perſonalibus ibi, te, tuoſq; fi-
lios, & inferius, tibi, ac hæredibus tuis, eo quod referuntur in plurali numero, quo
caſu conceſſio intelligitur facta omnibus deſcendentibus in infinitum *Bart. in l. 1.*
de conſt. Princip. nu. 2. verſ. ſi vero queritur de priuilegio, & Angel. in l. beneficium ff. eo-
10 *dem nu. 11.* dicens verba formalia ex mente *Petri de Bellapertica, aut concedo tibi, &*
hæredi tuo, & intelligitur de primo, aut concedo tibi, & hæredibus tuis, & ſic in plurali
numero, *& tunc conceſſio eſt facta omnibus hæredibus in infinitum,* & hoc per *tex. in l. in*
annalibus C. de legatis, & ibi notant *DD.* quod appellatione hæredum, veniunt
hæredes hæredum in infinitum, & fuit etiam annotatio *Vrſil. ad deciſionem Afflict.*
128. num. 2.

Tollitur etiam tertium obiectum, quod priuilegium ex cauſa remunerationis cen-
11 ſeatur perſonaliſſimum, eo quod contrarium eſt verius *Cagnol. in l. in omnibus cauſis*
ff. de reg. iuris nu. 5. Socin. conſ. 84. lib. 3. nu. 11 & 12. vbi plures refert, & ſequitur
dicens, quod ex meritis appellatur benefitium ſecundum diſpoſitionem iuris, &
non contra ius.

Addatur immunitatem fuiſſe conceſſam in remunerationem grauiſſimorum incom-
modorum, & laborum paſſorum ibi, *non ignoramus te ipſum grauiſſima incommoda,*
& non mediocres iacturas perpeſſum fuiſſe, vt earum aliquam dignam compenſationem,

qua

Digitized by Google

qua in dies magis erga eamdem Sedem ſtudia tua augeantur conſequens, & ibi in conceſſione *Leonis Decimi*, ibi, *promeretur fides, ac deuotionis ſinceritas, quam ad nos, & ſanctam Sedem Apoſtolicam geris, vt iniuriarum, & damnorum, quæ te pro ipſa Sede paſſum ſuiſſe accepimus rationem habeamus, ac tibi de aliqua remuneratione benignè prouideamus*, ma-
12 iora enim fuerunt merita remuneratione, quo caſu omnes indiſtinctè volunt conceſſionem tranſire ad omnes eius deſcendentes in infinitum, etiam quod de Titio ſolo mētio facta ſit *Siluan*. ex aduerſo allegatus *conſ. 4. nu. 16. circa medium Socin. d. conſ. 84. nu. 14. Barboſ. in d. l. quia tale nu. 10. verſ. ergo*, ibi ſuſtinens, quod
13 ad omnes deſcendentes tranſeat, vt alij inuitentur ad contemnendam vitam pro defenſione, & ampliatione Sedis Apoſtolicæ *Bellon. conſ. 20. nu. 9.*

Ad quartum ſuſtinetur conceſſionem perpetuam tranſire ad omnes deſcendentes in infinitum, ſic .n. fuit de mente *Anchar. alleg. conſ. 327. nu. 2. Barbat.* omninò videndus *conſ. 44 nu. 9. lib. 2. Socin. d. conſ. 84. nu. 15.* adducens *Io. de Platea*, dicens
14 & ipſe, quod illud non dicitur perpetuum, quod finitur cum vita, ſed id, quod continuè durat ſine præfinitione temporis, & ad hæredes tranſit, & *nu. 6.* exemplificat caſum noſtrum, dum conceſſio eſt facta à Sede Apoſtolica, quæ perpetuo durat *Bellon. d. conſ. 20. nu. 10.* & ſic nil faciunt *Alciat. Syluan.* & alij ex aduerſo allegati, loquuntur enim in conceſſione facta ab Vniuerſitate, ſubiungentes, ſecus eſſe, quando agitur de priuilegijs Principum *Alciat. ibi nu. 12. Syluan. d. conſ. 4. nu. 13. verſ. ſecundo reſpondeo*, & cum donatione remuneratoria tenuit idem *Barboſ. in d. l. quia tale nu. 11.*

Nec facit quintum, & vltimum obiectum, quod immunitas fuerit conceſſa ad Titij
15 preces, nam primò Principum priuilegia latè ſunt interpretanda, vt in *d. l. beneficium de conſt. Principum.* Secundò agitur de remuneratione beneficij, & ſic de fauore, qui in dante beneficium ſemper creſcere debet *c. 1. extra de donat.* & ſic extendi tamquam reale, dixit idem *Anchar. d. conſ. 327. num. ſuperius allegato.*

Et idcircò non erit dubitandum, quin etiam conceſſio *Leonis Decimi* trāſeat nedum ad filios, ſed & ad vlteriores deſcendentes conceſſum etiam videtur memoriæ, & nobilitati, quæ per gloriam viuere intelligitur, vt poſt multos atteſtatur *Dec. conſ. 262. nu. 5.* eo magis, quia in gratijs, & fauoribus filiorum appellatione continentur deſcendentes in infinitum *Bald. conſ. 303. lib. 2. verſ. in contrarium*, vbi vltra communem vſum loquendi adduxit *ſacra Pagina* auctoritatem, ibi, *omnes Hebrai dicuntur filij Abraha.*

Nec eſt omittendum, quod per triginta annos, & vltra deſcendētes Titij vti exem-
16 pti grauamina, & gabellas non ſoluerunt, adeout etiam non conſtito de titulo præſumantur immunes legitimè, & ſolemniter, vt ex *Barbat. & alijs* affert *Ruin. conſ. 217. nu. 7. lib. 1.* Laus Deo &c.

CONTROVERSIA CXLI.

Pro D. Mar. Ant. Muzzar. cū D. Thoma Bertochio.

SVMMARIVM.

SI dua fuerint inita ſocietates ad diuerſa negotia, vna finita, alia durat, nu. 1. & 4.

Maximè dum finita continet tempus limi-

limitatum, num. 2.

Societas ſuper aliqua re contracta non extinguitur, niſi re ipſa extincta, num. 3.

Tacitè eo magis contrahitur rebus ipſis, & factis, quam ſermonibus, nu. 5.

Socius tenetur conferre alteri ſocio omnia lucra pro toto tempore ſocietatis, nu. 6.

Et regaleas, dona, & largitiones, nu. 7.

Et poteſt cogi ad redden. rationem, & poteſt contra eum iurari in litem, num. 8.

Adſit Deus, & Virgo.

DVæ inter D. Marcum Antonium Muzzarellum, & D. Thomam Bertochium initæ fuerunt ſocietates, vna ad vectigal Impoſtæ, & vnitorum, de qua in ſcripto coram arbitris producto, Altera verò ad exactionem debitam Fortilitio Vrbano, de qua clarè cõſtat per Bertochij confeſſionem in computis exhibitis, & in alijs pluribus locis, & vltimò loco in poſitionibus productis coram Excellentiſſimo D. meo Cognitore fol. 40. 41. & 45. vbi legitur d. Bertochium paratum ſe obtuliſſe exhibere computa tam Impoſitionum, quam exactionum pro Fortilitio Vrbano per totum annum 1642. tempore, quo fuit finita ſocietas Impoſtæ, addita pronuncia earum poſitionum, quibus idem Bertochius ad reſpondendum tempus habuerat d. proceſſu fol. 49. Quare de duobus quærendum erit primò, an ſocietas occaſione Arcis Vrbanæ durauerit vltra d. annũ 1642. cum de anno 1646. ex litteris Apoſtolicis fuerit ipſi Bertochio inhibitum, ne amplius ſe ingereret.

Secundò, an Bertochius fuerit obligatus diuidere regaleas, & largitiones ſibi tempore dd. ſocietatum, & earum occaſione datas, eò magis cum ipſe Dom. Muzzarellus in initio earum de ſuo poſuerit libras decem mille, ſine quibus non potuiſſet d. Bertochius negotia inchoare.

Et ad primum, quis non poterit dubitare, nam & ſi Impoſtæ ſocietas lapſo quin-
quennio ſit finita, per *tex. in l. actione* §. *Item qui ſociet. ff. pro Socio*, & affimat *Hector*
1 *Felicius de ſociet. cap. 35. nu. 35.* Attamen, cum duæ fuerint ſocietates, idẽ D. Muz-
zarellus duplicem repreſentat perſonam, ita plures allegando apparet deciſum
penes *Gregorium Decimumquintum deciſ. 366. nu. 1.* & ſic diuerſiſſimum eſt nego-
tium exactionum pro Fortilitio Vrbano à negotio Impoſtæ elapſo quinquennio
limitato alteri per Illuſtriſſimum Regimen conceſſo, & in hoc nõ occurrit diſpu-
tare verum ſocietas fuerit renouata, ex his, quæ habentur per *Menochium conſ.
121. ferè per totum lib. 2.* eo quod exactio pro Fortilitio Vrbano non continebat
2 tempus limitatum, prout Vectigal Impoſtæ, ſed ſequi debebat ad placitum San-
ctiſſimi Papæ, ſeu eius Eminentiſſimi Legati, vt etiam Bertochius fatetur in
poſitionibus proceſs. coram eodem Excellentiſſimo D. Cognitore fol. 39. verſo,
ſtat.n. regula, quod ſocietas ſuper aliqua re contracta non extinguitur, niſi re ip-
3 ſa extincta *Rota penes Eminentiſſimum Blanchettum deciſ. 288. num. 1. & deciſ. 555.
num. 3. par. 1. diuerſ. Grattan. in diſceptationibus cap. 900. num. 9.* requirebatur .n. re-
nunciatio expreſſa negotij Arcis Vrbanæ, *Petr. de Vbald. in tract. de duobus fratri-
bus circa vndecimam partem nu. 5.* quòd & approbat *Rota deciſ. 32. num. 5. lib. 5. di-
uerſ.* dicens requiri expreſſam declarationem; & ſi verum eſt, quod etiam tacitè
4 ſocietas contrahitur *l. conſenſu ff. de action. & obligat.* & approbat idem *Vbald. ibi*

circa

Digitized by Google

circa ſecun. partem nu. 1. notantque Aret. Chriſtoph. & alij in §. 1. *Inſt. de ſociet.* eo quod
magis contrahatur rebus ipſis, & factis, quam ſermonibus, vt comprobat idem
Vbald. in d. tract. circa quintam partem nu. 36. Bald. conſ. 120. num. 3. lib. 1. & Stracha
de Mercatura p. 2. nu. 54. Itaut id nemo ignoret, vt poſt plures *textus, & Doctores*
nouiſſimè dixit *Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 6. tit. 1.* & melius *tit. 9. num. 1.* &
per ſolos actus ſociales ſocietatem probari dixerunt *Bart. & alij in l. Titium, &*
5 *Mauium* §. *altero ff. de administrat. & periculo Tutorum*, vt etiam atteſtatur idem
Mantica ibi tit. 2. n. 2. Non poterit Bertochius allegare ſocietatem d. negotij For-
rilitij Vrbani eſſe finitã, cùm durare debuerit vſq; quo perfecta fuerit negotiatio,
& ſic per totum annum 1646. *Decian. conſ. 96. nu. 40. lib. 2.* & melius idem *Petrus de*
Vbaldis in ex aduerſo loco allegato circa vndecimam partem num. 10. ibi, Sexto diſſoluitur
6 *ſocietas, ſi alicuius rei contracta ſit, & finis negotio ſit impoſitus*, tenetur ergo omnem
partem lucrorum pro toto tempore d. negotiationis, & exactionis pro Fortilitio
Vrbano conferre d. D. Muzzarello *l. ſi ſocius ff. ſi certum pet. l. ſi vnus ex ſocijs ff. pro ſo-*
cio, & concordantes *textus* allegat *Bal. d. conſ. 120. nu. 2.*
Et ex his inferri poteſt ad ſecundum punctum, nempè Bertochium teneri ad con-
7 tribuendum D. Muzzarello regaleas, largitiones, & dona ſibi occaſione dd. ſo-
cietatum, & cuiuslibet earum facta, & per eum in proprios vſus conuerſa, ſeu
valorem, *Mantica de tacitis, & ambiguis dicto libro 6. tit. 16. num. 43.* & de receptis
conſtat ex eiuſdem Bertochij confeſſione in primis poſitionibus à nu. 46. ad nu-
merum 64. incluſiuè, intantum, vt Bertochius teneatur de quauis re etiam mini-
ma *l. ſi familia in verbo pro parte C. familia herciſcunda Grattan. in dd. diſceptat. cap. 948.*
nu. 43. Et exinde crederem d. Muzzarello eſſe permiſſum Iuramentum in litem,
ita *Plot. de in litem Iurando* §. 38. *nu.* 14. Quare non erit dubium, quin etiam poſſit
condemnari ad redditionem rationis omnium habitorum, & adminiſtratorum
8 *l. quidam ff. de edendo, l. ſi ambo ff. de compenſat. Bart. Bald. & Salicet. in l. verum in fine,*
& in d. l. actione §. *nonnunquam ff. pro ſocio Bero. q. familiari 15. nu. 1. verſ. ſiue ſit ſocius.*
Et vana redditur oppoſitio Muzzarellum non potuiſſe conuolare ad Iudicium
ſine Arbitrorum iam electorum licentia, eo quia tales Arbitri non fuerunt electi
in vim conuentionis mandantis in caſu diſcordiæ eligi Mercatores, qui concor-
dent, cum ſint Doctores, Mercatoreſq; non poſſint recipi, niſi prius declarato
per Iuris peritos quid calculandum ſit, & an locatio, ſeu conceſſio exactionis pro
Arce Vrbana durauerit per totum annum 1646. & an ad participationem om-
niũ habitorum Bertochius teneatur. Cætera verò exaduerſo pro Bertochio ſcri-
pta non ſuſtinentur; nam contrarium determinant *Vbald. vt ſuprà, & Rota Genua*
deciſ. 77. nu. 6. ſi rectè videantur in locis allegatis, vltra quod caſui noſtro non
applicantur. Et hoc ſaluo ſemper ſaniori Iudicio.

CONTROVERSIA CXLII.

Pro Illuſtriſ. Ciuitate Bonon. cum Hominibus Caſtri Medicinæ, & Vnitorum.

SVMMARIVM.

Medicina, Gãzanllij, & Villa Fontana Communitates, ſubijciuntur Ciuitati Bononiæ, & ſunt de eius Territorio, vbi plures rationes,

Digitized by Google

& auctoritates afferuntur, nu. 1.

Præſcriptio datur etiã in Iuriſdictionalibus, dum lapſum ſit tãtum tempus, cuius contrarij memoria non exiſtat, nu. 2.

Quod notãdum eſt pro Ciuitatibus Italia, quæ ſibi de iure præſcripſerunt merum Imperium, nu. 3.

Imò ſufficere centũ annos habetur, nu. 4.

Hiſtoriæ, & Chronicæ de per ſe probant, nu. 5.

Eo magis ſi agatur de facto antiquo, n. 6

Inſtrumenta, & acta publica dicuntur probationes probatæ, nu. 7.

Balthaſſar Coſcia Legatus de latere Bononiæ retinebat populum conuocatum cum Armis, vt Papatum aſſequeretur, prout aſſequutus fuit, nu. 8.

Et ſub nomine Ioannis Vigeſimi tertij ad Concilium Conſtantienſe vocatus, depoſitus, carceratus, & per ſententiã ſacri Concilij condemnatus, vt nu. 9.

Dictio (dũmodo) adiecta diſpoſitioni impartat conditionem, nu. 10.

Conditione non impleta corruit conceſſio, nu. 11.

Contractus innominatus ex non implemento reſcinditur, nu. 12.

Solus Papa poteſt auferre vni, & dare alteri, nu. 13.

Legatus de latere non poteſt reuocare vnionem factam per Papam, nu. 14.

His, quæ procedunt ex facto Papæ nemo poteſt, nec licet contrauenire, nu. 15. & 23. etiam ſi ſit Leg. de latere, nu. 24.

Diſmembratio per Legatũ de latere debet fieri cum cauſa cognitione, & parte vocata, nu. 16.

Promiſſiones, & confirmationes per notoriè ſymoniacũ ſunt nullæ, nu. 17.

Antiani de anno 1411. non fuerunt legitimè electi, & licet eſſent pro maiori parte plebei, per violentiam apprehenderunt Palatium, nu. 18.

Erant inimici ſummi Pontificis, nu. 19.

Et omnia per eos geſta nulliſſima fuerunt, nu. 20.

Confeſſio extraiudicialis etiam de Iure Canonico, non probat ad obligandum, nu. 21.

In Ciuitate Bonon. ſeruatur Ius Ciuile, nu. 22.

Non creditur Legato de latere, dum agitur de præiuditio alterius, nu. 2. & nu. 45.

Deciſio (reſcentij 7. de probationibus declaratur, nu. 26.

Ciuitas nõ poteſt dici rebellis, dum prius ad ſe rebellandam non fuerit conuocatum, & communicatum Conſilium, nu. 27.

Ciuitas Bononiæ vnquam potuit dici rebellis, nu. 28.

Summus Pontifex multoties permiſit Ciuitatem Bononiæ regi, & dominari per Nobiles Bonon. nu. 29.

Rebellio quomodo committatur, nu. 30.

Illæ ciuitates, quæ occupantur ab aliquo Tyranno, vel Hoſte non dicuntur rebelles, nu. 31.

Et ſi recipiantur, dicuntur redire ad primæuum ſtatum, nu. 32.

Deciſio 355. part. 2. in recent. declaratur, nu. 33.

Dictio (licet) non ſtat taxatiuè, nec excluſiuè, nu. 34.

Maximè ſi agatur de materia fauorabili, nu. 35.

Omne quod eſt factum à Papa, dicitur factum

factum auctoritate Apoſtolica, n. 36.
Legatus de latere non poteſt aliquid ſtatuere contra Ius commune, nu. 37.
Nec poteſt tollere ſtatuta Ciuitatis, nu. 38. & 40.
Textus in c. fin. de tranſact. declaratur, nu. 39.
Gamar. de officio, & auctorit. Legati l. 2. tit. de Var. ordin. n. 154. in fine, & lib. 5. in tit. de poteſtate Legati in vniendo, nu. 153. & ſeq. & omnes alij loquuntur de Vnionibus, & diſſolutionibus beneficiorum, & non Ciuitatum, & Caſtrorum, nu. 41.
Dictio, vt dicitur, non affirmat, nu. 42.
Papa poteſt infringere contractum, nec ei creditur, quando cauſæ non ſunt ex facto Papæ, ſed tertij, nu. 44.

Adſit Deus, & Virgo.

1 MEdicinæ, Ganzanilij, & Villæ Fontanæ Communitates Ciuitati Bononiæ, prout aliæ Comitatus ſubijciuntur, & onera ſubire tenentur.

Primò id clareſcit ex terminatione finium Comitatus, & territorij Bonon. per Theodoſium Secundum Imperatorem anno ſalutis noſtræ quadringenteſimo trigeſimo, vt de dicto tempore atteſtatur *Gherardatus lib. 1. hiſtor. ſuar. pag. 25.*

Secundò, anno 1224. Federicus Imperator Medicinam de Territorio Bononię fatetur, vt affirmant *Ludouicus Hoſteſanus, Filenus de Tuatis, & Hercules Seccadenarius.*

Tertiò, anno 1292. cum contentio magna eſſet inter Bononienſes, & Imolenſes, ſuper dominio Duciæ, & Montis Cadoni, facta pace Romãdiolæ, Comes Vicarius in temporalibus, & ſpiritualibus Summi Pontificis relaxauit Populo Bononienſi Ciuitatem Imolæ, & Territorium Medicinæ, eidemq; Romandiolæ Comiti Populus idem Bononienſis ſoluit nonnullas pecunias, vt referunt ijdem Hoſteſanus, & alij, & de hoc mentio habetur per eumdem *Gherardatum libro nono dd. Hiſtoriarum fol. 301.*

Quartò, Anno milleſimo treccenteſimo tertio, primo Nouembris Homines Medicinæ cum toto eorum Territorio ſe Bononienſium protectioni ſubiecerunt, & voluerunt ab eis æſtima exigi poſſe, prout ab alijs fumantibus exigi ſolet, vt in *Archiuio* legitur in *reformatione lib. E. fol.* 148.

Quintò, Anno milleſimo treccenteſimo quadrageſimo ſeptimo magno orto tumultu in Caſtro Medicinæ inter nobiles de Blanchis, & ibi in Caſtro habitantes, Ioannes, & Iacobus de Pepulis tunc Dominantes miſerunt Homines, vt rumor ſedaretur, & ex dicta cauſa ab eis ſex de Blanchis fuerunt banniti, ita referunt *ijdem Seccadenarius, & Hoſteſanus.*

Sextò, Anno milleſimo treccenteſimo quinquageſimo quinto turbatis à Bannitis hominibus Butrij, & Medicinæ, Ioannes de Oleggio primò Gubernator pro Archiepiſcopo Mediolani, & ex poſt a *Fileno, & Seccadenario appellatus* Bononiæ Tyrãnus, eoſdem Bannitos è locis prædictis eiecit.

Septimò, Anno milleſimo treccenteſimo ſeptuageſimo octauo Bononienſes acquiſiuerunt de nouo Caſtrum Medicinæ, & alia plura, vt affirmat *Frater Leander Albertus in deſcriptione totius Italiæ in titulo Bologna folio 330. verſ.*

Octauò, Milleſimo treccenteſimo octuageſimo ſexto nomine Communis Bononiæ mediante Iacobo Blanchetto ædificatum fuit Caſtrum Medicinæ, & ſi Vizzanius

id aſſerat de anno 1385. ita idem *Albertus in d. deſcript. in rub. Romandiola in quartadecima Regione fol.* 324.

Nonò, Milleſimo trecenteſimo nonageſimo ſecundo *Bonifacius Nonus* in conceſſione Centi, Plebis, & aliorum plurium bonorum, & Iuriſdictionum Epiſcopatui Bononiæ requiſitus pro parte Antianorum, & Vexilliferi Bononiæ Tetras Fontanæ, Ganzanilij, & Medicinæ cum pertinentijs, & Iuriſdictionibus Comitatui Bononiæ annexit, & vniuit, vt omnes fatentur, & penes me reperitur conceſſionis copia in valida forma.

Decimò, Milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto, cum de anno 1411. quidam artifices plebei reperirentur intruſi in Antianatu, & Tyrannide Ciuitatis eis expulſis Commune Bononiæ recuperauit à Bracio de Fortebracijs Sedis Apoſtolicæ Generali Capitaneo Caſtra Centi, Plebis, Medicinæ, S. Petri, & Caſtri Bononienſis ſolutione ei facta florenorum triginta milium auri, Quæ Caſtra idem Bracius, ex conceſſione Balthaſſaris Coſciæ, ſeu Ioannis Vigeſimi tertij detinebat ob ſtipendia ſibi debita à Sede Apoſtolica, *ita Hoſteſanus, & Seccadenarius, & Vizzanius ſub d. anno* 1416. *fol.* 305. dicens octuaginta bis mille ducatos ei fuiſſe ſolutos, & melius *Dulcinius de vario Bononiæ ſtatu lib. 6. fol.* 257.

Vndecimò, Milleſimo quadringenteſimo decimonono Martinus Quintus cum Medicinatenſes, & homines Ganzanilij, & Fontanæ prætenderent ſe à Coſcia Legato à Ciuitate Bononiæ ſeiunctos earum Caſtra, cum vnitis reuniuit, & incorporauit Comitatui Bononię, itaut de cætero de Comitatu prędicto ſint, & eſſe intelligantur, & ita ab omnibus cenſeri, & approbari debeāt, prout ante diſmembrationem, & ſeparationem Cardinalis Coſciæ erant, eaque Ciuitati, dominio, & Iuriſdictioni ſubiecit, & ſuppoſuit, non obſtante d. diſmembratione, & exemptione à d. Coſcia facta, & renouauit præcedentem vnionem à Bonifacio Nono conceſſam, cum ampliſſimis clauſulis derogatorijs, & in ſpecie quarumcunque conceſſionum cuidam Aloyſio in vicariatum, & vt in ea legitur.

Duodecimò, Eodem anno Marcus de Argelata capite mulctatus, eo quod conſenſerat Caſtrum Medicinæ aſſignari Bracio de Fortebracijs, ita affirmant de dicto tempore *Seccadenarius, Hoſteſanus, & Filenus.*

Decimotertiò, Anno milleſimo quadringenteſimo vigeſimo octauo Antonius Bentiuolus nomine Eccleſiæ habuit Caſtrum Medicinæ, & alia plura, ijdem *Hiſtorici, & Vizzanius fol.* 326.

Decimoquartò, Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo tertio, cum Guido Antonius Manfredus Fauentiæ Dominus ad damna Ciuitatis, & Comitatus Bonon. veniſſet, Medicinatenſes, & illi de Caſtro Sancti Petri, alijq; plures recognoſcere promiſerunt Nicolaum Picininum Ducis Mediolani Capitaneum, ita de d. tempore *Seccadenarius, & Hoſteſ.*

Decimoquintò, Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo quinto Medicinatenſes in Dominum recognouerunt Aloyſium de Sancto Seuerino, eiuſdem Ducis Mediolani pariter Capitaneum, & poſt multas diſſenſiones Bononienſes per communem vtrinq; conſenſum habuerunt Medicinam, vt *dd. Seccad. & Hoſteſ.* referunt.

Decimoſextò, Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo nono, cum Medicinatenſes ab Aſtorgio de Fauentia turbarentur Bononienſes, eis conceſſerunt in Commiſſarium Nobilem D. Ioannem de Maluitijs, Ita ijdem *Hiſtorici* affirmant.

Decimoſeptimò, Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſexto, tempore Gubernij Io. Baptiſtæ Sabelli ex *ſtat. lib. 7. fol. 54. cum adatt. Monterenzy in rub. de officio Syndic. maiorum* legitur, Medicinatenſes fuiſſe tunc ſolitos ſoluere portionem ſalarij debiti

biti dd. Syndicis, prout & alij omnes Comitarui.

Decimo octauò, Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quinto, per *Bullam Sixti Quarti* declaratur Medicinam cum vnitis eſſe de Territorio Bonon. prout & declararunt *Iulius Secundus, & Paulus Tertius.*

Decimo nonò, Milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſexto *Burtius* in libro ſub nomine *Bononia Illuſtrata*, poſt plura deſcribit Caſtrum Medicinæ tamquam de Bononiæ Comitatu fol. 29.

Vigeſimo, Milleſimo quingenteſimo ſeptimo plures Medicinatenſes ob plura patrata delicta fuerunt Bononiæ laqueo ſuſpenſi, vt referunt *Seccad. & alij.*

Vigeſimo primò, Milleſimo quingenteſimo vigeſimo tertio, dum Prætor Medicinæ eſſet Eques Camillus Gozadinus, menia Caſtri reſtaurari curauit, Ita *Albertus in d. ſua Hiſtoria*, vbi de Bononia loquitur *fol.* 324.

Vigeſimo ſecundò, Milleſimo quinquageſimo quadrageſimo primo inter Eccleſias Comitatus Bononiæ ab *Alberto*, & alijs deſcribitur Plebs Medicinæ, vt *in hiſtoria Bononia in prima Decha* ſub die 5. Februarij, prout & de eodem Comitatu Ganzanilium, & Fontanam eſſe dixit.

Vigeſimo tertiò, Milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto *Bartholomeus Galeottus in tract. Illuſtrium Virorum Bononia* mentionem faciens de ſylua Comitea Illuſtriſſimorum DD. de Maluitijs, pro confinio deſcribit Communia Villæ Fontanæ, & Ganzanilij tamquam de Bononiæ territorio.

Vigeſimoquartò, Idemq; affirmauit in deſcriptione Marchionatus Caſtri Ghelſi, dicens limitrophum eſſe cum Medicina de Bononienſi diſtrictu, extant etiam *ſtatuta DD. Antianorum*, quorum auctoritas legitur, vt poſſint eligere Capitaneos Medicinæ, & officiales militiæ duraturos per ſex menſes.

Vigeſimo quinto, Semper etiam dd. Communitates vſque in hodiernum diem fuerunt ſolitæ acceptare Prætores, & alios officiales, & coram eis tamquam à Ciuitate Bononię ad d. Præturam extractis de Iure reſponderunt, vt probant *Acta, & rogitus* continuatim de ſemeſtre in ſemeſtri in *Archiuio* repoſiti.

Vigeſimo ſexto, Fuerunt etiam ſoliti Illuſtriſſimi Senatores intereſſe diuiſioni ſuorum bonorum communalium.

Vigeſimo ſeptimo, probant etiam plura, & plura *Inſtrumenta in Archiuio* cuſtodita, in quibus Medicinæ Habitantes aſſerunt eſſe de Comitatu Bononiæ.

Vigeſimo octauo, Item, & libelli, vbi plures nati in dd. Villis petierunt, & obtinuerunt ſe creari Notarios vti ſumantes, & de comitatu Bononiæ, & ſententiæ ſuperinde per Prætores latè.

Vigeſimo nono, Et ſi extent *edicta Eminentiſſimorum Superiorum, vt Forenſes ſe præſentent Præfecto ſymbola nocturna*, nunquam tamen Medicinatenſes, & alij de dd. villis ſe præſentarunt, & pro exteris ſe declararunt.

Trigeſimo, probant etiam *libri criminales Turroni*, nam pro delictis fuerunt homines de dd. villis puniti, & ſub Auditores, & Notarij fuerunt ſoliti pro capiendis inditijs, æquitare, prout fit per reliquum Bononiæ territorium.

Additis pluribus alijs annotationibus ingenioſè, & veridicè, cum auctoritatibus factis per olim *Excellentiſſ. D. Laurentium Vitalium* Aduocatum in impreſſo conſ. pro Adminiſtratoribus Gabellæ de anno 1627.

Ex prædictis enim apparet multò plus probatum, quam eſſet neceſſe.

2 Ad quæ non parum facit præſcriptionis oppoſitio, cum Bononienſes à tempore, quo initij memoria non reperitur, vt ſupra, dictum Caſtrum, & Villas poſſederint, & actus Iuriſdictionales fecerint *l. hoc Iure* §. *ductus aquæ ff. de aqua quotidiana, & æſti-*

na c. ſuper quibuſdam §. *præterea extra de verb. ſignif. c. 1. de præſcriptionib. lib. 6. in fine*
ibi, *niſi tanti temporis allegetur præſcriptio, cuius contrarij memoria non exiſtat, Bart. in l.*
3 *quominus nu. 4. ff. de fluminibus*, ſic inquiens intellige verum in ciuitatibus Italiæ,
quæ ſibi de conſuetudine præſcripſerunt merum Imperium *Angel. in d.* §. *ductus*
aquæ nu. 2. & 3. etiam ſi aliquod priuilegium non oſtendatur, & in fine *Angel.* ibi
ſubiunxit, ſi ciuitas ignorante Papa, vel Cæſare exercuit merum Imperium pro
tempore, cuius initij memoria non exiſtat, præſcribit illud Ius dicens id menti eſ-
ſe tenendum, & poſt *Rayner. de Forliuio, Bal. Rom. Salicet. & Alex. dixit Decius conſ.*
85. *nu. 2. verſ. his tamen non obſtantib.* vbi cum alijs de veriori, & magis communi
etiam ignorante Superiore, & poſt *Curt. Bertachinum, Butrium, Franc. Dominicum*
de S. Hiemin. Io. Andr. & Barbat. affirmauit Balbus in tract. de præſcriptionibus par. 2.
ſecundæ partis princip. q. 6. nu. 13. dicens talem opinionem eſſe ſuffultam maiori-
bus auctoritatibus, & priuilegijs, ſubiungens eo caſu præſumi titulum, & bonam
4 fidem, & *nu. 24.* declarauit ad præſcribendum ſat eſſe tempus centum annorum,
Imò ad præſcribendum vnionem inualidam ſufficere lapſum quadraginta anno-
rum poſt *Cæſarem de Graſſis, Vitalinum, & Rebuſum* habetur in *deciſ. 222. p. 2. in rec.*
5 Nec poterit opponi primo hiſtorijs, ſeu chronicis, nam de per ſe probant *gloſſ. in*
Clem. 1. de Magiſtris in verbo Bononienſi Doct. Inter quos *Bart. nu. 22. in l. 1. ff. ſi cer-*
6 *tum petat.* eo magis cum agatur de facto antiquo, Ita poſt plures *textus* Doctores,
& rationes approbat *Felin. in cap. ex parte il 1. nu. 28. extra de Reſcriptis Rota* penes
Verallum deciſ. 160. lib. 2. Macerateni. var. reſolut. lib. 1. cap. 46. num. 6. Paſſer de ſcri-
ptura priuata lib. 5. quæſt. 6. in tit. de libris chronicorum. Rota in Cæſarauguſtina Cathe-
dralitatis coram Coccino, vbi plures allegat ſub verſic. Quo vero ad ordinationem num. 22.
deciſ. 353. p. 5. diuerſ.
7 Minuſq; opponi poterit tot inſtrumentis, & actis publicis, de quibus ſupra, nam di-
cuntur probationes probatæ *Bart. & alij in l. 1. ff. de noui operis nunciatione*, eſt enim
inconuincibilis, & indubitata præſumptio, vt contenta in inſtrumentis, & actis
publicis ſint vera *Socin. conſ. 12. propè finem lib. 1. Pariſ. conſ. 28. nu. 9. lib. 2. Tuſch. in*
littera I. concl. 237. per totum, vbi plures allegat.

Certior enim factus ſum, quod ſi prædicta Sacræ Rotæ fuiſſent deducta, & exhibi-
ta non fuiſſet contra DD. Adminiſtratores Gabellæ deciſum.

Eo quod ſi conſideremus primam *Buratti Deciſionem* 828 non videtur fieri poſſe ma-
gnam vim in Deartuatione Coſciæ allegata, nam pluribus etiam alijs Caſtris, &
Villis conceſſerat immunitates, & priuilegia, erat enim militaris, & vt inquiunt
infraſcripti mox allegandi, populum conuocatum retinebat, vt Papatum aſſe-
8 queretur, prout aſſequutus fuit eo modo, prout affirmant Platina, & Hiſtorici,
nempè *Ramponius, Saracenus, Gherard. in 2. volum. manuſcripto* in Archiuio Diui Ia-
cobi repoſito *fol. 262. & 269.* & *Diuus Antoninus in Chronicis de rebus Italicis par. 3. in*
tit. Gregorius, & Benedictus ſibi mutuo ſcribunt §. 7. *in fine*, & in *tit. de Ioanne Vigeſimo*
tertio c. 6. in princ. vbi talis legitur additio, *ſunt qui dicunt non probè liberam fuiſſe ele-*
ctionem, quod Balthaſſar Coſcia, & Legatus Bononienſis eſſet, & armatos milites tum in vr-
be, tum in agris proſtatione habuerit, vt ſi precario id obtinere non poſſet minis, & Armis
tamdem conſequeretur, & nomine Vocatus Ioannes Vigeſimus tertius ad Conſtan-
9 tienſe Concilium Vocatus ſibi oppoſitis quadraginta Criminum Capitibus, non
ſolum fuit depoſitus, ſed & in Carceribus per triennium retentus in Caſtro Hal-
derburg, vt in *dicto Conc. ſeſſione duodecima* legitur, vbi poſt monitionem termini ad
ſe defendendum præfixionem, & Papatus ceſſionem turpem proceſſum, & receſ-
ſum Sanctiſſimum Concilium pronunciari iuſſit, *In Nomine Sanctæ, & Indiuiduæ*
Tri-

Digitized by Google

Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis in Spiritu Sancto legitimè congregata, Inuocato Chriſti nomine, Solum Deum præ oculis habens, Viſis articulis in hac cauſa contra Ioannem Papam Vigeſimum tertium formatis, & oblatis, ac probationibus eorumdem ſubmiſſione factis eiuſdem ſpontanea, vna cum toto proceſſu huius cauſæ, habita matura deliberatione ſuper eiſdem, per hanc diffinitiuam ſententiam pronunciat, decernit, & declarat receſſum per prædictum Ioannem Papam Vigeſimum tertium ab hac Ciuitate Conſtantienſi, & dicto Sacro Conſtantiæ Concilio generali clandeſtina, & de nocte hora ſuſpecta in habitu diſſimulato, ac indecenti factum fuiſſe, & eſſe illicitum Eccleſiæ Dei, & d. Concilio notoriè ſcandaloſum pacis, & vnionis Eccleſiæ turbatiuum, & impeditiuum ſciſmatis inueterati, Nutritiuum, & demq; eſſe Symoniacum notorie etiam ante Aſſumptionem ad Pontificatum; pluraq; alia ibi leguntur ſub Anno ſalutis noſtræ 1415. 29. Maij, vt habetur etiam in *ſeſſione d. Concilij quadrageſima ſecunda.*

Secundo legitur talem deartuationem fuiſſe factam, dummodo dd. Communitates
10 in deuotione, & obedientia Sanctæ Sedis perſiſterent, & nulli dubium eſt, quod
talis dictio (dummodo) adiecta diſpoſitioni importat conditionem *Seraph. deciſ.*
1017. *nu.4. Barboſ. d. dictionibus dictione* 80. *nu.4. &* 5. ſed ſic eſt, quod non ſer-
uarunt, eo quia, vt ſupra dictum eſt, de anno 1443. ijdem Medicinatenſes vna
cum Hominibus Caſtri S. Petri recognouerunt in Dominum Nicolaũ Picininum
Ducis Mediolani Capitaneum, & de Anno 1445. Aloyſium de Sancto Seuerino
alium Capitaneum à dicto Duce Mediolani conſtitutum, additis infra dicendis,
11 adeout diſmembratio, & conceſſio corruerit *Tuſch. in dictione (dummodo) Dict.* 272.
& melius *Gratian.* poſt *plures Doctores cap.* 991. *nu.* 13. *&* 14. Videmus etiam, quod
12 contractus innominatus do, vt des, ex non implemento reſcinditur *l. iuris gentium,
& ibi DD. ff. de pactis, vbi nu.* 5. *Bald.* ex pluribus rationibus ſubſtinuit donationem
eſſe contractum innominatum.

13 Tertio reſpondetur, quod ſolus Papa poteſt auferre vni, & dare alteri, ita poſt plu-
res *textus* probat *Specul. in tit. de legato* §. *nunc oſtendendum nu.* 11. *&* 45. dicens aper-
tè Legatum id facere nõ poſſe *Feder. de Senis conſ.* 200 & in puncto ne Legatus de
14 latere poſſit reuocare vnionem factam per Papam *Petr. de Peruſio in tracta. de reuo-
cat. vnionis c.*4. *in princ.* ex hac ratione, quoniam de his, quæ procedunt ex facto
15 Papæ, non licet cuiquam contrauenire *Bart. in conſ.* 196. *lib.* 1. *nu.* 1. loquens de
iuriſditione conceſſa quibuſdã Caſtris Spoleti per Sinibaldum Card. Legatum,
ex poſt Innocentium tertium.

Quartò talis diſmembratio per Legatum de latere fieri debebat cum cauſæ cogni-
16 tione, & parte vocata, ita poſt *Specul. Innoc. Io. And. & Archidiaconum* affirmauit
Sacra Rota in deciſ. 220. *& deciſ.* 230. *in nouiſs.* quæ in puncto loquitur de diſmem-
bratione facta per Legatum de latere, & confirmata per Papam, dicens, & id re-
quiri etiam in confirmatione *Pet. And. Gamar. de auctoritate Legati de latere lib.* 5. *in tit. de
diſmembratione nu.* 13. *& ſeq. Bero. conſ.* 76. *nu.* 3. *lib.* 3.

Quintò cum fuerit declaratus Simoniacus, notoriè etiam ante aſſumptionem ad
Pontificatum omnia per eum geſta declarantur nulla, incurriſſeque dicitur pæ-
nas, de quibus per Summiſtas, & inter alios per *Siluestrum in verbo ſymonia nu* 19.
referentem duas *Bullas eiuſdem Martini quinti*, per quas, vt aſſerit, omnes confir-
17 mationes, & quæuis promiſſiones delarantur nullæ, prout etiam aduertunt *Diuus
Antoninus in d. p.* 3. *in tit. de concilio Conſtantiæ c.* 6. §. 4. *& addentes ad eum.*

Sextò addatur, quod anno 1404. Oratoribus mediantibus Ciuitas obtinuit poſſeſ-
ſionem omnium Caſtrorum Comitatus à Summo Pontifice, vt referũt *Saracenus,*

Ram-

Ramponius, & alij Hiſtorici. Nec facit approbatio Antianorum,& Vexilliferi de anno 1411.ex ſibi ſomniata auctoritate in generali conſilio ſexcentorũ conceſſa. Primò, ipſi non erant Antiani,& Vexillifer legitimè per Conſilium,& Populum electi,ſed pro maiori parte viles Artifices, & plebei per vim facta magna in populo
18 ſeditione intruſi, nam per violentiam Palatium apprehenderunt, vt affirmāt omnes Hiſtorici, dicentes tunc vocari ſtatum di Zumpi,& Arlotti, ita *Frater Leander in tit. Romagna Gall. Boij fol.* 330. *verſo Filenus de Tuatis, Blanchettus, Seccadenarius,* & alij in anno 1411. & 1412. Et eſt aduertendum, quod vti Domini nomine proprio imperabant, & reſiſtentiam Pontifici, & nobilibus Bononiæ faciebant, in tantum,vt etiam ex recurſu ad dd. Antianos per Medicinatenſes (cum inimici
19 eſſent Sedis Apoſtolicæ) ceciderint à commodo prætenſæ diſmembrationis conditionatæ, illiſque expulſis,& pro maiori parte punitis nobiles Bonon. opera nobilis Iacobi Inſulani ex poſt Cardinalis ſe, & Ciuitatem ſanctæ Sedi Apoſtolicæ totaliter ſubijcerunt, ita *Vizan. lib. 6. pag.* 295. *& duabus ſequ. & Dultinius de vario Bononiæ ſtatu pag.* 256. Adeout per dd. Antianos, & Vexilliferum geſta omninò
20 ſint nulla *tex. eſt in l. decernimus C. de Sacr. Sanct. Eccleſ.* vbi ſuperueniente iuſto Domino,omnia quæ per ſceleratas iuſſiones fuerunt facta caſſantur,& reſcinduntur, maximè ſi fuerint per modum legis, ſeu priuilegij, ſic notant ibi *Bald. Caſtr. & alij in principio Bart. in tract. de Tyrannia nu.* 16. Minuſque conſtat de ſibi attributa facultate faciendi, ſeu approbandi d. diſmembrationem, vt ipſi affirmant; minuſque ſibi credendum eſt, ſtante qualitate perſonarum, notat *tex. in l. teſtium* §. *lege Iulia ff. de teſtib.* Et idcircò ceſſare videtur id, quod dicitur de confeſſione extra-
21 iudiciali, quæ probet ſaltem de iure Canonico, ſecundum opinionem, quam ſequitur *Rota*, eo quod declaratur, vt id procedat ad liberandum, non ad obligandum *Puteus deciſ.* 12. *lib.* 2. & vltra confeſſionem requiri adminicula, ponderatur
22 *in deciſ.* 158. *p.* 1. *in recent. nu.* 12. poteſt, & dici, quod in Ciuitate Bononiæ non ius Canonicum, ſed Ciuile ſeruatur, vt in *concl. ſtat.* & poſt *Iosde Annania, & Bologninum* atteſtatur *Tuſch. in verbo Bononia Ciuitas concl.* 120. *nu* 3.

Nec videtur obſtare id, quod habetur in *deciſ. Eminentiſſimi Vbaldi* 70 *p.* 5. *diuerſ.* Primò, quia ſuperius oſtenſum fuit Cardinalem Coſciam non potuiſſe talem con-
23 cedere deartuationem, eſt enim tritiſſimum, quod Legatus de latere non poteſt tollere,quod factũ eſt à Papa *gloſ. in c. ſi* §. *in verbo figura de hæreticis lib.* 6. *Corn. conſ.*
24 10. *nu.* 8. *lib.* 1. & in puncto de priuilegio hominum Ganzanilij *Laur. de Pinu conſ.* 147. *nu.* 8. vbi pluries memoratur conuentio inita inter dd. homines, & Rempubl. Bononien. cum approbatione Summi Pontificis, nec probantur ampla ſubſidia per dd. Communitates, vt aſſeritur Sedi Apoſtolicæ præſtita in recuperatione Ciuitatis noſtræ, quæ dicitur eo tunc ab eadem ſancta Sede defeciſſe, intantum, vt ex rebellione omnia priuilegia, & vnionem Bonifacij Noni perdiderit, quia de tali rebellione, & deficientia non conſtat, nec Coſcia affirmat,ſed ſolum dicit Communitates expendiſſe,& ampla ſubſidia dediſſe in recuperatione Ciui-
25 tatis Bononiæ, ſed non dicit à Bononienſibus, quia non erant rebelles, ſed de Duce Mediolani, & alijs Tyrannis debet intelligi, minuſque creditur eidem Legato, vt ead. dec. 70. videtur approbare, & affirmat *Barbat. in tract. de Cardinalibus Legatis à latere prima quæſtione baſilica num.* 10. eo magis ſi illius bonitas, mores, honeſtas,& ſimilia non ſint cognita, & in puncto, quando agitur de præiud. alterius, & ſic noſtræ Ciuitatis *Abb. Felin. Iaſ. & alij de quibus per Gozadinum conſ.* 41. *nu.* 15. & poſt *Decium, Curtium Iun. & alios, Crauet. conſ.* 104. *nu.* 5. *Socin. ſen. conſ.* 127. *lib.* 1. & melius *Socin. Iun. conſ.* 3. *nu.* 77. *lib.* 4.

Nec

Nec ſuſtinentur adminicula rebellionis ciuitatis ex *Creſcentio deciſ. 7. de probationibus,*
26 nam *Creſcentius* ibi loquitur de tempore Eugenij quarti, qui Pontifex creatus fuit
de anno 1431. 13. Martij, & obijt de anno 1447. vt atteſtatur *Platina,* & probant
rogitus Notariorum de dicto tempore, idq; deſumitur ex eadem Deciſione, quæ
27 vlterius proſequendo dicit Ciuitatem non dici rebellem, dum prius nō fuit con-
uocatum, & communicatum Conſilium ſe rebellandi, vt probat *Io. de Annania in
c. quod ſuper his nu. 12. de Voto, & Voti redemptione.* Non enim reperietur in æter-
num Ciuitatem conuocaſſe populum, niſi ex cauſa ſe defendendi ab Inſidijs, &
28 Inſultibus Ducis Mediolani, illorum de Malateſtis, & quorundam potentium, qui
volebant Dominium Ciuitatis, nec vnquam populus animum habuit ſe rebellan-
di à Summo Pontefice, cum quo omni tempore fuit Ciuitas confederata, obe-
diens, ac ſubdita *Crot. conſ. 184. nu. 70. lib. 2.* legitur etiam antiquitus multos Sum-
29 mos Pontifices permiſiſſe Nobiles Bononiæ dominari Ciuitati, vt de Tadeo Pe-
pulo, & filijs loquitur *Cuman. conſ. 162. nu. 3.* dicens Clementem Sextum eos con-
ſtituiſſe Bononiæ Vicarios, Ita & fatetur *Signorolus de Homodeis conſ. 87.* ante *nu-
merum primum*, dicens mutatum fuiſſe Dominium Ciuitatis in Archiepiſcopum
Mediolani, & id etiam probat *in conſ. 131* & de anno 1418. Idem Martinus quin-
tus liberè relaxauit Ciuitatem Ciuibus in contractu mediantibus *Floriano de San-
cto Petro, & Bartholomæo Mangiolo* Oratoribus, ita ut ſibi Pontifici tantum quoli-
bet anno ſoluerentur ducati ſeptem mille, vt *Secc. ad. Hoſt. Seracenus* affirmant, &
Vizanius dixit fuiſſe conuentum, vt ſoluerentur ſex mille Floreni aurei, & quod
certa quantitas militum Pontifici ſeruire deberet *pag. 308.* & de Bentiuolis legi-
tur *Pium II.* de anno 1466. conſtituiſſe caput Senatus *Ioannem Bentiuolum,* vt om-
nes affirmant *Viz. pag. 403. & Alexandrum ſextum* approbaſſe Gubernium *Ioannis
Bentiu. Vizan. idem pag. 448. & Ioannem Bentiuolum* detinuiſſe hanc ciuitatem ſub
Pontificibus *Paulo ſecundo, Sixto quarto, Innocentio octauo, Alexandro ſexto, & Pio ter-
tio* affirmat *Leander in deſcript. totius Italiæ in tit. Romagna,* vbi de Bononia loquitur
fol. 331. verſo.

Quattuor. n. modis quis dicitur rebellionem committere, primò, quando quis rece-
30 dit à loco, & vadit ad hoſtes; ſecundò, quando quis retinendo locum ſe rebellat
contra Principis obedientiam, vel non recipiendo eius gentem; tertiò, quando
quis contra perſonam Principis facit; quartò, quando pariter contra perſonas
ſuorum officialium aliquid facit; *Bart. in extrauaganti ad reprimendum in verbo teno-
re nu. 5. & ſeq. Michael Bulcarnius de Regimine Mundi in ſecunda principali quaſt.* §. *Iſta
31 quæſtio eſt ita ardua nu. 44.* Qui licet quinq; caſus explicet, tertius tamèn, & quar-
32 tus reincidunt in idem; Illæ enim Ciuitates, quæ occupantur ab aliquo Tyranno,
vel Hoſte non dicuntur rebelles, ſed vocantur Ciuitates captæ, quæ ſi recipian-
tur, dicuntur redire ad primæuum ſtatum, & libertatem, Idem *Bart. in eadem ex-
trauaganti ad reprimendū, in Verbo rebellando nu. 23. Ant. Corſet. de Poteſtate Regia n. 13.*

Nec videtur obſtare in d. Conſtantienſi concilio fuiſſe tantum reuocatas diſmem-
brationes factas ab his, qui ſe pro Pontificibus gerebant, non autem à Legatis, &
ſic à Coſcia; nam primò eſt aduertendum, quod in allegata *deciſ. 355. p. 2. in re-
33 cent.* agebatur de exemptionis reuocatione facta à Coſcia, dum Papa erat; ſe-
cundò tollitur omnis diſputatio, ex eodem Concilio Conſtantienſi, vbi poſt re-
uocatas diſmembrationes, & exemptiones à tempore Gregorij vndecimi ab his,
qui ſe pro Pontificibus gerebant, ſequuntur infraſcripta verba. *Prout etiā Martinus
Papa reuocat omnes Vniones, & Incorporationes à tempore prædicto factas* (ita in parte
34 diſtincta *in littera F*) legitur, ſubſequitur licet auctoritas Apoſtolica interuenerit,

Digitized by Google

talis enim dictio (licet) non excludit alias conceſſiones, & incorporationes etiam
ſine Apoſtolica auctoritate factas *l. 1. C. quomodo, & quando Iudex* in illis verbis
non vt omnino neceſſitatem habeas & ibi *gloſ. Seraphin. decil. 573. nu. 2.* dicens tale Ver-
35 bum licet non ſtare taxatiuè, & nouiſſimè *Barboſ. de Dictionibus dictione* 165. &
quando ſtaret taxatiuè, non excludit ſimilia, dum agitur de materia fauorabili
gloſſ. & Bart. in l. illud C. de S.S. Eccleſijs l. ſerui nomine ff. de Vſucap. & in l. ſi conſtante
nu. 42. ff ſol matr. Rebuſ. in l. licet in 2. col. ff. de verb. ſignif. Non igitur poterit dici
diſmembrationem per Coſciam factam non eſſe ſublatam: Addamus, quod dd.
36 Verba etiam ſi interuenerit auctoritas Apoſtolica non operarentur, nam clarum
eſt, quod omne factum, & decretum à Papa dicitur Apoſtolica auctoritate, ſe-
cundò nullam Coſcia habuiſſet auctoritatem, ſi à Summo Pontifice auctoritate
Apoſtolica non fuiſſet Bononiæ Legatus deſtinatus, ſed ex eadem diſmembra-
tione id clarè apparet.

Et per prædicta etiam videtur reſponſum alteri *deciſioni* eiuſdem *Vbaldi* 171. *ead p.* 5.
37 eo quod Legatus de latere nihil poteſt contra formam iuris *Ant. de Butrio conſ. 62.*
nu. 3. Abb. conſ. 1. nu. 3. lib. 2. Socin. ſen. conſ. 27. nu. 9. lib. 3. Hond. conſil. 93. nu. 7. lib.
38 *2.* & poſt plures dixit *Ioann. de Sylua quaeſt. 3. nu. 5. par. 2. in tract. de beneficio, Rota*
deciſ. 490. nu. 7. par. 1. in recent. hac ratione, quia eius eſt tollere, cuius eſt conde-
39 re, & ne poſſit tollere ſtatuta dixit *Tuſch. in verbo Bononia ciuitas concl. 120. nu. 41.*
Monac. in deciſ. Bonon. 28. nu. 6. Nec in hoc videtur poſſe adduci *tex. in c. fin. de tran-*
ſact. nam licet ibi *Honorius tertius* ſcribat Card. S. Praxedis eum tantum ſuadet, vt
ſe interponat ad componendum, & ſubiungit hæc formalia verba, *In his verò, ſu-*
per quibus ius non inuenitur expreſſum procedas æquitate, ſeruata ſemper in humaniorem
partem declinando, adeout retorqueri poſſit contra Medicinatenſes, cum loqua-
tur *tex.* de compoſitione, & tranſactione Iudicis, & ibi *Io. And. & Io. de Anan.*
nu. 1. & cæteri DD. aduertunt, & id videtur affirmare *Roman. conſ. 428.* dicens, quod
licet Legatus poſſit derogare ſeueritati iuris communis, addit tamen licet non
40 poſſit contra ſtatuere, eſt etiam aduerten. quod *Gamar. de officio, & auctorit. Legati*
41 *lib. 2. tit. de var. ordin. nu. 154. in fine, & lib. 5. in tit. de poteſt. Legati in vniendo nu. 153.*
& ſeq. & omnes alij dicentes Legatum de latere poſſe diſſoluere vniones, loquun-
tur de vnione beneficiorum, & Eccleſiarum, in quibus nemini fit præiudicium,
nam ſemper fit de conſenſu beneficiatorum, Nullum enim reperij dicentem Le-
gatum poſſe vnire, ſeu diſmembrare Caſtra, & Ciuitates, cum agatur de maximo
præiuditio, & ex his videtur reſolutũ id, quod *in d. deciſ. 171. habetur*, maximè dum
Platina non ſic liberè in vita *Bonifacij Noni* dixerit Bononienſes ſine defenſione
recognouiſſe Ducem Mediolani, dicens ſic, *il quale in capo di duoi meſi hebbe ancor*
Bologna, e Luca, & eſt aduertendum, quod ſecunda vice non agebat *Dux* contra
Eccleſiam, ſed contra *Bentiuolum*, & non dicitur ſine defenſione, ſed ſine difficul-
tate, quia prius dominabatur, nec facit alia *Deciſio 496. eadem part. 5. tomo ſecun-*
do per eundem *Eminentiſſimum Vbaldum*, vbi aſſeritur reunionem *Martini quinti*
fuiſſe obreptitiam, cum fuerit ei narratum Cardinalem Coſciam dediſſe hæc Ca-
ſtra in vicariatum perpetuum quibuſdam perſonis, eo quod id conſtet falſum, ex
eadem diſmembratione, & quia non fuit narratum, quod eædem communitates
immediatè ſe ſubijciebant Sedi Apoſtolicæ intuitu meritorum, & propter ampla
ſubſidia in bello per homines dd. comunitatum præſtita contra Bononienſes, qui
à Sede Apoſtolica defecerant, quod ſi Papa ſciuiſſet, abſolutè non conceſſiſſet,
Nam primo reſponderi poteſt *Martino Reuniente* fuiſſe narratam veritatem, cum
appareat clarè, vt ſupra, quod Caſtra fuerant conceſſa Fortibracio, vt ſupra di-
ctum,

Digitized by Google

ctum, & probatum fuit, à quo cum alijs Caſtris fuerunt retroacquiſita pro ducatis octuaginta duobus millibus, vt affirmant *Doctores, & Chroniſtæ allegati*, Vltra quod ſi narratiua legatur, adeſt verbum, vt dicitur, & ſic non affirmat *Marta clauſ.*
42 *197. nu. 1. p. p. in tract. de clauſulis*. Nec facit illud obiectum, quod Communitates prædictæ immediatè in d. diſmembratione efficiebantur ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ, cum & ipſe Coſcia pro eadem ſancta Sede retineret, eo tunc Ciuitatem, & Territorium Bonon. quæ ciuitas cum toto ſuo diſtrictu hodie etiam recognoſcit Sedem prædictam, & ſummum Pontificem in tantum, vt nil præiudicij poſſit dici inferri ſtatui Eccleſiaſtico, vt eidem Sedi Apoſtolicæ, nam & quoad reliqua Caſtra, & iuriſdictiones, ea cumulatiuè cum Legatis, & Gubernatoribus Sanctiſſimi Papæ adminiſtrat, & regit.

Nec poteſt dici *Martinum quintum* non potuiſſe reunire dd. Caſtra, ſeu villas Ciui-
43 tati, ex quo diſembratio fuit ex cauſa meritorum (ſi tamen probata eſſent) nam Papa poteſt infringere contractum, quatenus tenuiſſet *Zabarel. conſ. 85. nu. 2. & 3.*
44 loquens de comitatu Bononiæ; & quando cauſæ non ſunt ex facto Papæ, ſed tertij, ei non eſſe credendum dixit idem *Zabarel. conſ. 96. Lapus alleg. 67. nu. 10.* & eò magis nō eſſe credendum Cardinali Coſciæ, etiam ſi Legatus de latere ſit in præiuditium tertij, Ita poſt *tex. in c. ſi ſummus Pontif. in Clem. 1. de ſent. ex communicatton. Archid. Io. And. Belamera, Felin.* & alios atteſtatur *Pariſ. conſ. 136. nu. 31. lib. 4.* nec diſſentit ſacra *Rota* penes *Caſarem de Graſſis in deciſ. 1. de præbendis nu. 13.* maximè ſi non conſtet ſibi de commiſſione, & facultate per Papam ſibi conceſſa.

Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXLIII.

Pro Illuſtriſs. DD. Antianis Ciuitatis Bonon.

SVMMARIVM.

IN donatione pleniſſima fit interpretatio, nu. 1. vide nu. 17.

In contractibus, maſculinum non concipit fœmininum, nu. 2.

Maximè dum verba ſonant in maſculinum, nu. 3. & nu. 19.

Et idcircò filiorum appellatione non veniunt fœminæ, nu. 4. & 8.

Maximè repugnante voluntate donantis, nu. 9. & nu. 18.

Eo magis quando additur, & deſcendentibus, nu. 5.

In contractibus non datur ea interpretatio, quæ datur teſtamentis, nu. 6.

Statuta Bononiæ impediunt extenſionem, & verborum interpretationem, nu. 7.

Si Teſtator cupiat conſeruare agnationem, nullo modo fœmina comprehenditur, nu. 10.

Ex Statutis Bonon. nepos maſculus, & nō fœmina Patruo ſucceſſiſſet, n. 11.

Laicus non poteſt exercere iuriſdictionem etiam voluntariam in Clericum, nu. 12.

Epiſcopus non poteſt concedere, vt Iudex Laicus interponat auctoritatem in cauſa Clerici, nu. 13.

In capitulis matrimonialibus non requiritur inſinuatio, nu. 14.

Si

Si quis in donatione accepter pro ſe, & filijs, intelligitur ſi & quatenus filij ſint hæredes, nu. 15.

Si donatio fiat primo filio naſcituro, ſi naſcatur fœmina, eſt in donatione excluſa, nu. 16.

Fœmina poſt mortem patris non conſeruat agnationem, nu. 20.

Adſit Deus, & Virgo.

DIligenter annotata donatione per eximium Legum profeſſorem Bar-
tholomæum Dulcinium D. Dulcinio ex fratre nepoti, pro ipſo, & fi-
lijs naſciturís ex matrimonio, quod eo tunc ſequuturum erat inter
ipſum Dulcinium, & D. Annam de Turri, prima facie videbatur fœ-
minas einſdem Dulcinij in ſtipulatione comprehenſas, eò quod in
donationibus pleniſſima ſit interpretatio *c. cum dilecti de donationibus,*
1 & ex quo maſculinum concipit fœmininum *l. iuſta interpretatione ff. de verb. & ver.*
ſignif. Zabarella conſ. 64 Dec. in l. fœmina num. 107. ff. de reg. iur. & in conſ. 32. num. 3.
Corn. conſ. 177. nu. 4. lib. 4. Iaſ. in l. ſi quis id quod nu. 23. in fine ff. de iuriſd. omn. Iud.
& in conſ. 115. nu. 5. lib 1. & vltimo loco *Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 21.*
nu. 11. & 12. Gabriel de verb. ſignif. concl. 6. nu. 105. Nihilominus in caſu hoc credo
abſolutè filias d. Dulcinij fœminas nullatenus eſſe comprehenſas, & liberè d. D.
Dulcinium carentem filijs maſculis diſpoſuiſſe, eo quod regulariter in cõtracti-
2 bus maſculinum non concipit fœmininum, ſecundum proprium verbi filijs ſigni-
ficatum *l. ſeruis legatis in princ. ff. de leg. 3. l. pen. in fine C. de Præpoſit. ſacri Cubicul. lib.*
12. & in hoc *viginti octo Doctores* adducuntur ab eodem *Gabriel d. concl. 6. num. 41.*
& de veriori affirmat *nu. 44.* & id veriſſimum eſſe dixit, dum verba ſonant in ma-
3 ſculum, vt filius, mulus, equus, & ſimilia *Seraphin. deciſ. 664. nu. 1. 2. & 8. Cabaler.*
deciſ. 557. nu. 2. Duran. in Peruſina Donationis deciſ. 146. nu. 48. aſſerens communio-
4 rem eſſe opinionem filiorum appellatione, fęminas nequaquam comprehendi, &
in fine in caſu noſtro dixit fœminas haberi, ac ſi in rerum natura non fuiſſent *Coc-*
cin. deciſ. 663. nu. 14. & 15. qui loquitur de conceſſione facta filijs, & hoc ſuſtinet
multis rationibus, & auctoritatibus *Magon. deciſ. Lucenſi 7. nu. 32. Ioſeph Ludou. de-*
ciſ. 29. nu. 18. & 19. & in fortioribus terminis, quando verbo filijs addatur, & de-
5 ſcendentibus, & ibi *multos* allegat, & iudicio meo facit *tex. in l. quiſquis ff. de verb.*
ſignific. dum inter *Labeonem, & Proculum Iuris Conſ.* diſputabatur, an filia veniret
nomine filij, nam Proculus id affirmabat, ſed Labeo negabat, & in *textu* dicitur
opinionem *Labeonis* eſſe veriorem, & ita poſt multos Doctores affirmauit *Archid.*
in c. ſi quis ſuadente 17. q. 4. nu. 4. dicens & ipſe, quod ſi contrahentium verba ſint,
maſculinum non concipit fęmininum, nam tale verbum (filijs) non egreditur ter-
minos ſuos, nec in iure contrarium fuiſſe determinatum, eo magis, quia in cõtra-
ctibus non debet dari interpretatio, quæ datur teſtamẽtis, & poſt *Guid. de Suzaria*
Io. de Imola, Rom. & Alex. idem *Iaſ. conſ. 115. nu. 5. lib. 1.* eò magis dum ſimpliciter
donator fecit mentionem de filijs *Eugen. conſ. 13. nu. 34. lib. 1.* vigente per totam
Italiam conſuetudine fœminas non vocari de familia Patris, & præcipuè in Ciui-
tate Bonon. vt poſt *Gratum, Gozadinum, & Hondedeum* affirmauit *Excellentiſs. Hie-*
ron. Buccaferreus conſ. 30. nu. 17.

Et quando dici poſſet maſculinum concipere fœmininum, & appellatione filiorum
6 venire fœminas, intantum vt ipſe pariter eſſent capaces per *tex. in l. ſi quis ita ff. de*
Teſtam. tutela l. ſi ita ſcriptum ff. de leg. 2. Re-

7 Reſpondetur in *ſtatutis* noſtris prohibitam eſſe omnem extenſionem, & verborum interpretationem, & debere intelligi, prout ſonant ſine alia ſubintelligentia, & ſecundum proprium ſignificatum, vt *in concluſ.* eorumdem *ſtatutorum* §. *ſtatuimus*, & §. *& quod*, *& alibi*, vt ferè in terminis noſtris poſt *Alexandrum*, *& Gratum refert Rota noſtra Bonon. in ſelectis deciſ.* 128. *nu.* 18. dicens tali caſu nec nepotes contineri ſub nomine filiorum, & clariſſimum eſſe non comprehendi fœminas ſub nomi-
8 ne filiorum, dixerunt *idem Alex. conſ.* 61. *verſ. ſed ipſis non obſtantibus lib.* 1. *Cozad. conſ.* 45. *nu.* 5. *Ruin. conſ.* 93. *nu.* 5. *lib.* 2. *Iaſ. in l. ſi quis id quod nu.* 22. *ff. de iuriſd. omn. iudicum Alciat. de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 42. *nu.* 3. *Corn. conſ.* 275. *num.* 1. *lib.* 4. *Grat. conſ.* 64. *nu.* 3. *& alij plures*, quos refert, & ſequitur *Ruger. conſ.* 43. *num.* 81. ibi enim cum alijs concludit non venire fœminas nomine filiorum ſecundum propriam ſignificationem, & illud verbum, *filÿs*, non admittere interpretationem, idem *Buccafer. reſp.* 25. *nu.* 39.

Secundò principaliter dicitur ipſum donantem noluiſſe comprehendere fœminas, dum aderant duæ Dulcinij Sorores in eodem gradu donanti attinentes, prout donatarius vna nupta Ill. D. Angelo Mediauachæ, & alia Mag. D. Carolo Pelino, dum ſic expreſſit ſe habere vnicũ nepotem maſculum ex Mag. D. Vincentio eius fratre Dulciniũ nuncupatum, in quo repoſita eſt tota ſpes propagationis eorum familiæ, & deſcendentia, ſignificans per eaſdem Sorores nõ poſſe familiam pro-
9 pagari, & ſic repugnare voluntatem donantis, quo caſu fęminæ non comprehenduntur, ita poſt *Decium conſ.* 318. *verſ. ſed tamen hoc non videtur*, *& Seraph. deciſ.* 604. *nu.* 8. & alias plures *deciſ.* affirmat *Sacra Rota deciſ.* 531. *num* 6. *part.* 5. *diuerſ. tomo* 2. *Buccafer. loco prædicto*, & cum in caſu noſtro non militet ratio, vt maſculinum concipiat fœmininum, fœminas non contineri dixit *Bart. in l.* 1. *ff. de verb. ſignif. & in l. ſi quis in tantam C. vnde vi*, *& in l.* 1. *ff. de peculio*, & eandem opinionem retinendo, poſt *triginta Doctores* affirmauit *Gabr. de verb. ſignif. concl.* 6. *nu.* 50. *&* 51. ſubiũgens, quod ſi cognoſcatur Teſtatorem, vel donantem velle conſeruare agnationem vn-
10 quam ſub nomine filiorum, non continentur fœminæ, ſiue voluntas ſit expreſſa, ſiue tacita conſeruandi agnationem *Ruin. conſ.* 15. *nu.* 17. *lib.* 3. *Dec. conſ.* 466. *nu.* 9. *in fin. Crauet. conſ.* 656. *nu* 4. *lib.* 4. *Bero. conſ.* 83. *nu.* 2. *lib.* 2. *Honded. conſ.* 75. *nu.* 17. *&* 19. *lib.* 1.

Nec omittendum puto, quod vigore ſtatutorum noſtrorum poſt donantis mortem ſolum ſucceſſiſſet ab inteſtato idem Dulcinius, & poſt eum filij maſculi, non autem fœminæ Dulcinij ſorores, quo caſu maſculinum non continere fœmininum, vt per *Tobiam Nonium conſ.* 36. *nu.* 12.

Addatur nullitas Inſtrumenti prætenſæ donationis inſinuatæ à Iudice laico, licet id
11 ſit iuriſdictionis voluntariæ *gloſ. in auth. de defenſoribus Ciuitatis* §. *nulla collatione* 2. & tenent *Doctores*, *& Bart. in l. Modeſtinus ff. de donat. Canarius de inſinuat. p.* 1. *nu.* 14.
12 Attamen laicus minus poteſt exercere iuriſdictionem voluntariam in Clericum *Dec. conſ.* 150. *& conſ.* 241. *nu.* 2. *Surd. deciſ.* 129. *nu.* 6. & vltimo loco *Carolus Graſſus de effectibus Clericatus effectu* 1. *nu.* 322. *pag.* 98. & ſemper practicare vidi, quod in
13 donationibus Clericorum interuenerit Vicarius Eminentiſs. Archiepiſcopi, qui nec concedere poteſt licentiam, vt ſolus Iudex laicus interueniat *Abb. & cæteri in c.* 2. *ext. de maiorit. & obed.* & melius idem *Surd. conſ.* 301. *nu.* 53. dicentes, quod nullo modo Clerici poſſunt ſe ſubijcere Iudici laico.

Nec faciunt *Guido Papa deciſ.* 145. *& Rota* allegata à *Florentillo ad Burattum in Romana Donationis* 1631. 23. *Iunÿ*, eo quod non loquuntur in caſu, in quo extet ſtatutum, prout Bononia, & ſuperius diximus, ſed ſolum, quãdo in Capitulis Matrimonia-

Digitized by Google

14 libus donatio fit, quo caſu non requiritur inſinuatio, vt aduertit *Monter. in ſtatut. de donat. lit. D.*

Animaduertatur etiam, quod donans donauit, & aſſignauit eidem Dulcinio præſenti, & pro filijs ex dicto matrimonio acceptanti, quo caſu intelligitur acceptaſſe ſi, & quatenus fuerint ſui hæredes, ita *Bart. in l. Gallus §. quidam rectè nu. 9. & ibi Ang. nu. 5. ff. de liber. & poſth. nu.* 5. ſic dicens Pater prouidendo ſibi, & filijs in contrahendo præſumitur eis prouidere tamquam hæredibus, ita etiam in ſimili donatione occaſione matrimonij poſt multos idem *Surd. deciſ. 322. nu. 32.* vbi allegat plures rationes, nempè Patrem non poſſe ſtipulari filio, niſi vti hæredi, per *tex. in l. ſtipulatio iſta §. alteri ff. de verb. oblig. Surd. loco citato nu.* 42. eo magis, quando
15 agitur de filijs naſcituris, vt in caſu noſtro, & in terminis *Andreas Iſernia*, dum ſtipulatio ſtat pro ſe, & filijs *Gherard. Mazolus conſ. 1. nu. 96. & ſeq.* qui cum *alijs* affirmat de veriori, idem *Surd. d. deciſ. 322. nu. 61. & num. ſeqq.* eo magis, cum non legatur Patrem, & Notarios ſtipulatos eſſe pro ipſis filijs, & ipſe *Surd. ibi num. 64. & nu.* 84. loquitur in terminis, in quibus ſtipulatio Not. interuenerat, dicẽs cauſam futuri matrimonij non eſſe finalem, ſed impulſiuam, dato, quod diceretur donationem factam contemplatione matrimonij ſuſtinens, in caſu noſtro intelligendum, ſi, & quatenus filij ſint hæredes Patris, & *Guido Papa deciſ. 506. nu.* 2. aſſerit,
16 quod ſi in contractu matrimonij donetur primo filio naſcituro, & primo naſcatur fœmina ipſam eſſe excluſam.

Ex quibus credo de iure filias D. Dulcinij excluſas, Et ſi vt, dicitur, in donatione debeat fieri pleniſſima, & fauorabilis interpretatio *ex c. cum dilecti extra de donat.*
17 nam primò *Innoc.* 3. loquitur de donatione facta Eccleſiæ; ſecundò dicit debere conſtare de mente donantis, & ibi *Abb. in 2. notabili* ſic loquitur, in diſpoſitionibus dubijs debemus prius recurrere ad coniecturandam mẽtem diſponentis, non ergo fauore donationis debemus ampliare materiam contra mentem donantis, ita etiam ibi concludit *Anchar. nu. 3. & omnes Canoniſtæ* & idcircò *Corn. Iaſ. Decius, & alij relati à Mantica in tract. de tacitis, & ambiguis lib. 13 tit. 21. num. 11.* dicentes
18 appellatione filiorum venire fœminas, id non affirmant, quando cõſtet de mente contraria donantis, ſiue adſit aliqua probabilis coniectura in contrarium, nec quando ſtatutum prohibet ſuper verbis fieri poſſe interpretationem, aut extenſionem, ſed debere intelligi propriè, prout iacent, & contra eorum opinionem plures tenẽt, de quibus ſupra, & poſt *Pontanum idem Corneus* id approbat *conſ. 199. nu. 54. lib. 2.* & ipſemet *Iaſ. conſ. 115. lib. 1. &* 5. ibi reſpondeo, quod eſt verum,
19 quod in contractibus filiorum appellatione non veniunt fœminæ, vbi de filijs ſimpliciter eſt facta mentio, & loquitur in contractu matrimoniali, & attẽta deſiderabili familiæ cõſeruatione receditur ab illa regula, aut ſumus in materia indifferenti, aut differenti, ad hoc, vt cognoſcatur, an in donatione veniant fœminæ, eo quod ratio conſeruationis familiæ inducit materiam differentem ex mente concedentis, quo caſu fœminas non comprehendi ſub nomine filiorum, dixit *Bart. in d. l. 1. nu. 1. verſ. aut de mente non conſtat ff. de verb. ſignif.* & multos in hoc approbat *Sacra Rota deciſ. 663. nu. 14. p. 1. recent.* & ſi aliter donans Sapientiſſimus Legum, & Canonum Doct. id ſciuiſſet exprimere ſciens ex proprio ſignificatu verbi filijs
20 non comprehendi fœminas, eò magis, quia fœmina poſt mortem Patris non conſeruat agnationem *Ambroſ. poſt alios deciſ. 3. nu. 26.*

Et quando Illuſtriſ. Senatus nollet acceptare Dulcinij hæreditatem ad cõmodum Illuſtriſ. Antianorum, iuxta illius diſpoſitionem, eſt ſubſtitutum Reuerendiſs. Capitulum S. Petri.

Et ex his &c. ſaluo tamen ſapientiori, & prudentiori conſilio &c. CON-

CONTROVERSIA CXLIV.
Pro Illuſtriſs. Camera Bonon. cum Machiauellis, Panzachijs, Chirlichinis, &c.

SVMMARIVM.

Immunitas eſt odioſa, ex quo nocet vtilitati publicæ, nu. 1.

Non operatur in caſu neceſſitatis, nu. 2.

Priuilegium intelligitur ſtãtibus rebus, prout ſtant, nu. 3.

Immunitas debet cõcedi per duas ex tribus partibus eorum, qui concedere poſſunt, nu. 4.

Eo ipſo, quod immunitas incipit damnificare proximum reuocatur, nu. 5.

Deſcendentium appellatione veniũt omnes in infinitum, nu. 6.

Sed non tranſcendere quartam generationem, nu. 7.

Exempti tenentur ad vias reparandas, nu. 8.

Quatuor requiruntur ad hoc, vt poſſeſſor præſcribere poſſit, nu. 9.

Priuilegium quando eſt perſonale cum perſona extinguitur, nu. 10.

Mechanica dicitur ars, vbi non eſt liberalis, nu. 11.

Ciues, nec nobiles comitatus poſſunt dici ij, qui vnquam practicant, nec Ciuitatem habitant, nu. 12.

Adſit Deus, & Virgo.

DIligentiſſimè viſis, & conſideratis duabus immunitatibus, reſpectu vnius conceſſæ anno 1326. quibuſdam de Machiauellis, de Panzachijs, & de Chirlichinis per quemdam Guaſtam ex Rege Coſani Capitaneum Populi Bon. & reſpectu alterius in vim petitionis conceſſæ, ex ſententia tunc lata per DD. Officiales taxarũ, & æſtimorum Ciuit. Bonon. Reſpondetur hodie tales exemptiones non eſſe attendendas. Primò, immunitas vti odioſa eſt reſtringenda, ex quo per eam fit nocu-
1 mentum vtilitati publicæ *Oldrad. conſ.* 268. *nu.* 1. *&* 2. *Barz. deciſ. Bonon.* 118. *nu.* 10. *& deciſ.* 119. *nu.* 6. *Rimin. iun. conſ.* 289. *nu.* 12.

Secundò dicitur non eſſe attendendum, nam ſi attenderetur, ſeu attenderentur grauamen, ſeu onera eſſent per duos, aut tres pauperes ruricolas ſupportãda, quod
2 eſſe non debet *Natta conſ.* 525. *nu.* 14. dicens conceſsionem non comprehendere caſum hunc neceſsitatis, & ante eum affirmauit *Io. de Platea in l. cum te C. quando ciuili munera*, ex hac etiam ratione, quia priuilegium eſt intelligendum ſtantibus re-
3 bus, prout tempore conceſſionis ſtabant, ita idem *Barz. d. deciſ.* 118. *nu.* 3. *Benintendus* pariter *Deciſ. Rota Bonon.* 65. *nu.* 5. *&* 7. ampliando, etiam ſi iuramentum interueniſſet.

Tertiò eſt aduertendum, quod in conceſsione per DD. Officiales taxarum non interuenit numerus habiles, nam quinque tantum conceſſerunt, nec mandatum

Digitized by Google

aliorum in concedentes legitur, & ſi tunc temporis vltra DD. Antianos, DD.Re-
formatores Status Libertatis, eſſent in numero viginti, non comprehenſo Ben-
4 tiuolo, & duæ partes requirebantur, textus eſt in *l. nulli ff quod cuiuſq; Vniuerſitatis*
nomine, ibi, *nulli permittitur nomine Ciuitatis, vel Curiæ experiri, niſi ei, cui ex lege per-*
mittitur, aut lege ceſſante ordo dedit, cum duæ partes adeſſent, aut amplius quam duæ, &
ibi notant *Alberic. nu. 2. Bart. nu. 8.* & alij ſcribentes *Alex. conſ. 68. num. 8. lib. 2.*
Nicolaus Bellonus conſ. 39. nu. 1. & melius quam alij *Barz. d. deciſ. 118. nu. 32.*
Quartò etiam, ſuppoſita conceſſionis validitate, eo ipſo, quod incipit proximum
5 damnificare, reuocata dicitur abſq; alia declaratione *c. ſuggeſtum de decimis*, ver-
ba *textus* ſunt clara, ibi, *nam quando Romana Eccleſia ordine veſtro priuilegia de deci-*
mis dederat, ita erant rarè Abbatiæ veſtri ordinis, quod exinde nulli poterat de iure ſcan-
dalum ſuboriri, ſed nunc intantũ augmentatæ ſunt, ac poſſeſſionibus ditatæ, quod multi viri
de vobis apud nos querelã proponunt, & ibi in verbo *querela* aduertunt *Gloſ. Abb. & alij.*
Quintò, non facit conceſſio Guaſtæ Capitanei, & ſi exprimat deſcendentes, quorum
6 appellatione veniunt omnes in infinitum *Iac. de Belouiſu in auth. de reſtit. fideicom.*
7 *& Alex. conſ. 56. lib. 1.* nam in caſu noſtro non tranſcendunt quartam genera-
tionem de iure ciuili, ſecundum *text. in dicta authent. de reſtitut. fideicommiſſ.*, ita
Nellus de S. Hieminiano in tract. de Bannitis prima par. primi temporis num. 8. & ſic Bo-
noniæ *Iac. de Belouiſu* reprobata opinione fuit tentum per *Ioan. Crotum*, qui exinde
magnam conſecutus fuit laudem, vt refert *Barthol. Romuleus in tract. de Teſtatorum*
præceptis nu. 175. ad 183. & de communi *Petra de fideicom. q. 5. nu. 16.* dato etiam,
quod conceſſio eſſet facta omnibus deſcendentibus *Cephal. conſ. 268. nu. 25.* qui
plures allegat, ex quo maximè infinitas regulariter eſt euitanda.
Hodieq; alij fumantes conqueruntur, nam ipſi prætenſi exempti negant concurre-
re ad vias reaptandas, & ſi in hoc extet reuocatio particularis per Reuerendiſs.
8 Gorium Vicelegatum in ſtatuto ſori aquarum fol. 55. ſub die 6. Martij anni
1525.
Nec ipſi prætenſi exempti poſſunt allegare ſe eſſe in poſſeſsione, & iam præſcripſe-
rint, nam vltra Bullam Clementis Octaui, exemptionum reuocatoriam quattuor
requiruntur ad præſcribendum.
9 Primò, quod fuerint requiſiti ad ſoluendum. Secundò, quod requiſitioni contra-
dixerint. Tertiò, quod bona interuenerit fides. Quartò, quod interuenerit ſcien-
tia, & patientia Ciuitatis, vt poſt alios dicit *Tuſch. lit. P. concl. 536. & 584.*
Sextò, priuilegium DD. ſuper taxis eſt perſonaliſsimum, ibi enim non legitur men-
10 tio hæredum, nec deſcendentium, adeout perſonaliſsimum cum perſonis extin-
guatur *l. 1. §. perſonis ff. de iure immunitatis*, ibi, *perſonis datæ immunitates hæredibus*
non relinquuntur, l. priuilegia ff. de reg. iuris, & ſic non includi præter nominatos, di-
xit *Feſtaſius in tract. de collectis 3. parte cap. 7. nu. 44.* quem approbat *Rimin. iun. conſ.*
489. nu. 12.
Septimò, talis conceſſio eſt conditionalis, dummodo ipſi Machiauelli, Panzachij,
& Chirlichini non exerceant operas mechanicas, & manuales: mechanica enim
11 dicitur ea, quæ non eſt liberalis, vt exemplificatur in pellipellario fabro, etiam
murario, & ſimilibus, dixit *gloſa in §. quod autem in auth. de non alienandis, aut per-*
mutandis rebus Eccleſiaſticis, notat etiam *Bald. in l. vnica C. de monopolijs, & de con-*
uentu negotiatorum illicito nu. 2.
Octauò, non poſſunt nominari Ciues, nec de Comitatu nobiles, ij, qui cõtinuè Co-
mitatum habitant, etiam in Caſtellis, abſq; eo, quod aliquando practicent, &
12 Ciuitatem habitent *Bart. in l. conficiuntur §. Codicilli nu. 3. ff. de iure codicillorum, &*

Montir.

Digitized by Google

Monter. ad Stat. noſtrum in rub. de contract. cum minoribus, & filijs fam. §. *de his minoribus in verbo merantur.*

Et ex his credo firmirer dd. prætenſas exemptiones eſſe extinctas, & hodie nullius eſſe roboris, adita eriam Bulla prædicta fęlicis record. Clementis VIII. omnium exemptionum reuocatoria 15. Auguſti 1592. Saluo tamen &c.

CONTROVERSIA CXLV.

Pro Illuſtriſs. Camera Bonon. cum Excellentiſs. D. Daniele Carmenio.

SVMMARIVM.

REcedens à Ciuitate, vbi quis natus eſt cum maiori parte fortunarum ſuarum, amittit ciuilitatem, nu. 1.

Habitans in aliqua Ciuitate per decennium, præſumitur habuiſſe animum ibi habitandi, nu. 2.

Licet Ciuilitas origine contracta ſit immutabilis, id non procedit quo ad ius, & effectum reſultãtem ex dicta Ciuilitate, nu. 3.

Deſerens Ciuitatem non venit appellatione Ciuis, ſed pro forenſe habetur, nu. 5.

Adſit Deus, & Virgo.

NOn videtur poſſe declarari Excellentiſs. D. Danielem Carmenium de iure eſſe admittendum tanquam Ciuem origine propria, & paterna ad honores, & officia veris Ciuibus Bonon. dari ſolita, eo quia ex teſtibus examinatis apparet Patrem natũ in Ciuit. Ciuidalis Beluni, & per multos annos Bonon. habitaſſe, ſed redijſſe ad d. Ciuit. Ciuidalis, ibiq; d. D. Danielem ortum eſſe, & Patrem poſtea cum eo reuerſum eſſe ad hanc Ciuitatem. Nam etiam ſuppoſita natiuitate eiuſdem Patris in Ciuitate Bonon. fuit poſtea tanquã Ciuis in d. Ciuitate Beluni acceptus, & ibi officia Ciuidalenſibus debita conſecutus eſt, per triginta tres annos ibi ha-
1 bitando, & idcircò non Ciuis Bononienſis, ſed Ciuidalenſis verè eſt appellãdus, eo magis cum d. Ciuitas Ciuidalenſis ſit ſub al o Principe, ibique vxorem duxit merces ſuas, & nedum maiorem, ſed & omnem partem fortunarum ſuarum retinuit, prout doctiſſimè etiam in fortioribus terminis dixit *Afflict. deciſ. 384. per totam*, vbi multas rationes adducit, & ibi ex *Bud. Grammat. in additione*, ſubiunxit,
2 quod ſi quis habitauit per decennium in aliqua Ciuitate, præſumitur ibi habere animum continuè habitandi, & melius *Vrſil. nu. 3. & ſeq.* declarans excludi animum redeundi ad Ciuitatem, ex qua receſſit *Hended.* qui plures allegat *in conſ. 5. lib. 1. num. 27. & 28.* & quod ita præſumatur dixit *Innocent. in c. 3. de renunciat. Bart. in l. aſſumptio* §. *Iuriſprudentibus in fine ff. ad municip.* etiam quod origo dicatur immutabilis *per text. in l. origine C. ad municipalem, & de incolis lib.* 10. reſpectu gau-

dentiæ, & fruitionis Ciuilitatis, ſed dicitur deperdita, ſeu ſaltem mutata ad præiuditium eiuſdem originarij Ciuis, *Honded. d. conſ. 5. nu* 43. & ibi *Eugen. num. 66. & ſeq.* in additione ſubiungens, quod licet Ciuilitas origine contracta immutari,
3 & perdi nequeat pro prima voluntate, & expreſſa renunciatione, cum in ſuis naturalibus mutādis noſtra voluntas nihil operetur, ex quo factum pro infecto haberi non poteſt, ſecus tamen eſſe quoad Ius, & effectum reſultantem ex Iure, Ciuilitateq; ipſa naturali, quia tolli, & mutari poteſt ex receſſu, & deſertione Ciuitatis, vt in terminis dixit *Maſcard. concl.* 1141. *nu.* 4. dicens, quod Ciuis, qui receſſit, & ad aliam Vrbem ſe contulit, & tractu temporis patrias ſedes receptare voluit, non gaudebit priuilegio Ciuilitatis, *Surd. in tract. de alimentis tit. 9. quaſt.* 27. *nu.* 20. *&* 22. *Carſau. ad Stat. Mediolani cap.* 218. *nu* 89. *tom.* 2. talis igitur deſe-
4 rens Ciuitatem non venit appellatione Ciuis, *Franc. Nicon. in repet. c. quoniam contra nu.* 360. *de probat. Io. Petrus Bimius conſ.* 49. *num.* 27. *& ſeq. lib.* 1. & Originarius, qui non habitat, nec onera ſuſtinet pro forenſi habetur, *Surd. conſ.* 174. *n.* 15. *lib.* 2. Poſſent tamen Illuſtriſſimi DD. Senatores, ſtantibus meritis, & doctrina d. D. Danielis ex gratia eidem concedere Ciuilitatem, ſi tamen ſibi placeret, ſed non de Iure.

CONTROVERSIA CXLVI.

Pro ead. Illuſtriſs. Camera Bonon. cum Montiſtis.

SVMMARIVM.

SI moneta fuerit æſtimata, augmentum, nec diminutio attenditur, nu. 1.

Augmentum monetæ non datur abſque mora, nu. 2.

Nec debetur, quando debitor grauatur intereſſe, nu. 3.

Si ſolutio fiat ad certam rationem, præſcribitur, nec augmentũ debetur, n. 4.

Augmentum nõ debetur ex tributo, collecta, aut alia impoſitione, nu. 5.

Non datur niſi in dote, mutuo teſtamento, & venditione, nu. 6.

Mutatio monetæ, quæ breui tempore durat, non habetur in conſideratione, nu. 7.

Pretium ſcuti aurei hodiernum eſt potius affectionis, quam veri valoris, nu. 8.

Reſtitutio in integrum conceditur ex capite ignorantiæ vnius de vniuerſitate, nu. 9.

Adſit Deus, & Virgo.

NON crederem in caſu mihi propoſito deberi augmentum Scuti auri Montiſtis.

1 Nam primò, in erectione Montium Scutum fuit æſtimatum ad rationem lib quattuor pro quolibet Scuto; quo caſu minimè poteſt opponi de augmento, ſeu de diminutione, *Sola ad Conſtitutiones Pedemontanas in tit. de pactis inter emptorem, & venditorem, gloſa vnica nu.* 75. *&* 76.

Surd.

Surd. conſ. 438. *nu.* 9. dicens formalia verba, Vbi pecunia fuit æſtimata, non curamus, quod ſequatur augmentum, vel diminutio, quia tunc monetæ mutatio non prodeſt, neque obeſt.

Secundò, Augmentum ſine mora non conceditur, ſed in caſu noſtro non poteſt in-
2 teruenire, quia terminis præſtitutis fiunt ſolutiones, *Romanus in l. cum quid ff. ſi certum petatur nu.* 19. *Gabriel de ſolutionibus, & liberationibus concl.* 1. *num.* 5.

Tertiò, non debetur, quando ſoluitur intereſſe, ne debitor duplici onere grauetur,
3 & augmento, & intereſſe pecuniæ ex originali conſideratione antiqui Doctoris *Pilei* inter quæſtiones ſuas *quæſt.* 35. qui ſic aſſerunt fuiſſe deciſum per Papam, eumque refert *Theſaur. deciſ.* 174. *nu.* 2. *& Theſaurus* eius filius *in tract. de augmento monetæ par.* 2. *nu.* 51. *Purpurat. in eadem l. cum quid nu.* 68. *ff. ſi certum petat.*

Quartò eſt aduertendum, quod dicti Montiſtæ per multum tempus receperunt ſcu-
4 tum aureum ad ſimilem metam, adeout obſtet præſcriptio, nec augmentum debeatur *c. olim cauſam ext. de cenſibus, & ibi gloſ. Abb.* & alij relati à *Gabriel. d. concl.* 1. *de ſolutionibus, & liberationibus nu.* 25.

Quintò, nec deberi augmentum ex tributo, collecta, aut alia impoſitione facta à
5 Principe, vt in caſu noſtro dixit idem *Roman. in d. l. cum quid nu.* 21. *per textum in l. vnica C. de argenti pretio, quod Theſauris infertur lib.* 10 quem ſingularem affirmauit.

Sextò, augmentum non procedit niſi in mutuo, dote, teſtamento, & contractu ven-
6 ditionis *Couar. de numiſmate* §. *vnico nu.* 3. *vol.* 1.

7 Septimò, mutatio monetæ, quæ breui tempore durat, non habetur in conſideratione, vt aduertit *Couar. in d.* §. *vnico verſ. ſexta eſt concluſio.*

Octauò, pretium hodiernum ſcuti aurei eſt potius affectionis, quam veri valoris,
8 cum omnibus ſit deſiderabile *Brun. de monetis præſuppoſito* 2. *nu.* 2. & 3. Excellentiſs. *D. Ambroſius Lutus* Bonon. Rotæ Auditor *in deciſione* in cauſa de taxis 14. Decembris 1627. nu. 35. & 36. vbi plures allegat.

Et idcircò crederem poſſe dici de iniuſtitia ſententiæ contra Illuſtriſs. Cameram latæ, & in omnem euentum competere ei reſtitutionem in integrum, etiam ex capite ignorantiæ vnius ex Illuſtriſs. Senatoribus *Bertazol.* ad ſacietatem *conſ.* 41. *ciuili lib.* 1. Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA CXLVII.

Pro eadem Illuſtriſs. Camera Bonon. cum Excell. D. Saluſtio Bartolo.

SVMMARIVM.

Sindicatus eſt de iure diuino, nu. 1.
Et procedit etiam de iure communi, nu. 2.
Item & de iure municipali, nu. 3.
Sindicandus, perſonaliter debet comparere coram Sindicatoribus, nu. 4.
Nec currere poteſt tempus ſindicatus, niſi à die perſonalis præſentationis, nu. 10.
Et debet manere in Ciuitate, in qua ius dixit per quinquaginta dies, nu. 5.
Eo magis ſi fuerit Iudex criminalis, nu. 8.
Nec ei prodeſt licentia recedendi à Superio-

periore obtenta, nu. 6.

Reprobatur quidam Vicarius Henrici Imperatoris, qui ad aufugiẽdum ſindicatum procurauit literas ab Imperatore, vt ſtatim ad eum accederet, nu. 7.

Iudex etiam debet ſindicari de geſtis per ſuam familiam, nu. 9.

Dolus probatur eo ipſo, quod conſtet de aliqua iniuſtitia, nu. 11.

Adſit Deus, & Virgo.

NIl ſalubtius eſt Populis pro manutentione Iuſtitiæ, quam vt Iudices in fine officij ſindicatui ſe ſubijciant, quod & de iure diuino
1 ſtatutum eſt ex *libro Regum cap. 11. nu. 2. & 3.* ibi .n. *Samuel* clamabat *Loquimini de me coram Domino, & coram Chriſto eius, vtrum bouem cuiuſquam tulerim, aut aſinum, ſi quempiam calumniatus ſum, ſi oppreſſi aliquem.* Habetur etiam in *Euangelio Lucæ cap. 16.* ibi, *Redde rationem vilicationis tuæ*, & ipſemet *Deus apud Ioãnem* dixit, *Quis ex vobis arguet me de peccato.*
2 Et de iure communi eſt *textus in l. vnica C. vt omnes Iudices tam ciuiles, quam militares,* ita *gloſa in l. 2. C. de cohartalibus, & Principibus cornicularijs, & primipilarijs lib. 12.* facit etiam *textus in l. 1. & 2. C. vbi de ratiocinijs tam publicis, quam priuatis agi oportet, Pariſ. de Puteo de ſindicatu in princ. tract. in verbo ſindicatui,* ſubiungens, conueniens eſſe, vt quod in officio Iudex comedit, in ſindicatu digerat.
3 Et id procedit de iure municipali ex *ſtatuto* regiſtrato in Conſtitutionibus Rotę, loquens de quolibet Iudice.

Et idcircò crederem Excell. D. Saluſtium Bartolum alias Turroni ſub Auditorem
4 non poſſe abſolui, niſi coram Illuſtriſs. DD. Sindicatoribus ſe præſentet corporali præſentia, vt diſponitur in eadem *l. vnica C. vt omnes Iudices tam ciuiles, quam militares,* per quam diſponitur, quod omnes Iudices poſt depoſitum officium de-
5 beant manere perſonaliter in Ciuitatibus, in quibus ius dixerunt per 50. dies, & *ibi* id affirmant *Odofred. Albericus, Bart. Fulgoſ. & I ſo*. & ante eos id adnotauit *Azo in eius ſumma ſub eodem tit. Amodeus Caſtellus in tract. de ſindicatu in reſponſione officialium nu. 12. idem Parides de Puteo in d. tract. de ſindicatu §. Viſo de modo procedendi, & qualiter officialis depoſito officio ſe habeat nu. 4.*
6 Nec operatur licẽtia Eminentiſs. Legati, vt à Ciuitate recedere poſſet, cum finitum eſſet officium, quæ ſi deberet attendi tolleretur ſindicatus, vt in *d. l. vnica*, ibi, *nec vllam vltra præfinitum tempus de prouincia diſcedendi excuſationem tribuat*, & alia plura, quæ ſequuntur, & ibi *Albericus* vilipendit Vicarium Imperatoris Henrici, eo quod ad aufugendum ſindicatum finito officio, procurauit ab eodem Imperato-
7 re literas, vt ad eum accederet; dicens Imperatorem id facere non debuiſſe, & ideò magis eſt decernendum, cum fuerit aſſeſſor in cauſis criminalibus, vt aduertit *Iaſon in d. l. vnica nu. 5.* ibi, quod ſi intra quinquaginta dies, intra quos Officialis debet ſtare in ſindicatu, non ſit finitus ſindicatus, poteſt recedere, ſi di-
8 mittat Procurarorem in ciuilibus, ſecus in criminalibus, quoniam tunc ſemper debet adeſſe perſonaliter, & non ſolum D. Bartolus per ſe ipſum debet ſtare ſin-
9 dicatui, ſed & pro Elaxio eius particulari Notario, & alijs ſibi inſeruientibus *Bald. in tract. de ſindicatui officialium nu. 8. Boſ. in praxi in tit. de officialibus corruptis pecunia nu. 20. Vigel. poſt plures textus in par. 1. ff. de officijs Magiſtratuum cap. 21. in pen. col.*

Nec poterit ex prædictis dici finitum tempus ad probandum, cum non inchoet, niſi

à die

Digitized by Google

10 à die perſonalis comparitionis, vt omnes affirmant in eadem *l. vnica C. vt omnes Iudices.* &c.

Nec dicatur ex ſtatuto noſtro Iudicem non teneri, niſi de dolo, & barataria, vt in Conſtitutionibus Rotalibus nu. 420. etſi addatur & fraus, quæ per coniecturas poteſt probari *Maſcard. concl.* 815. *nu.* 16. *& ſeq.*

11 Nam ſi probaretur, quod non credit, iniuſtitia aliqua diceretur in dolo *l. filius familias ff. de iudicijs*, idem *Maſcard. concl.* 533. *nu.* 4.

CONTROVERSIA CXLVIII.

Pro Datiarijs Salis, & inſeruientibus in Salario.

SVMMARIVM.

Datiarij exigentes vltra debitum, ſunt puniendi, nu. 1. *vel ſaltem tenentur crimine ſtellionatus, nu.* 5.

Et tenentur pro familia, num. 2. *fallit, nu.* 24.

Factum ob timorem nõ ſuſtinetur, n. 3.

Neceſſitas ſibi facit licitum id, quod non eſt, nu. 4.

Quando agitur de vectigalibus, omnis interpretatio eſt facienda contra publicanos, nu. 6.

Nullibi legitur prohibita donatio à ſponte dante, nu. 7. *&* 11.

Iudex non poteſt procedere non conſtito de delicto, nu. 8.

Etiam quod dolo, & ſcelere commiſſum fuerit, nu. 9.

Vnicus teſtis non probat, nu. 10.

Confeſſio qualificata in totum eſt acceptanda, vel reijcienda, nu. 12.

Maximè ſi ſit facta à perſona approbata, nu. 13.

Omnis interpretatio eſt capienda, vt delictum excludatur, num. 14. *etiam verba impropriando, nu.* 22.

Cogitationis pœnam nemo patitur, n. 15.

Animus ſoli Deo eſt notus, nu. 16.

Et id procedit tam in ciuilibus, quam in criminalibus, extante etiam præſumptione in contrarium, nu. 17.

Animus ſemper præſumitur magis directus ad licitum, quam ad illicitum, nu. 18.

Ad hoc, vt extorſio adſit punibilis, tria requiruntur, nu. 19.

Teſtes ſingulares non faciunt indicium, nu. 20.

Non ſufficit Notarium dicere teſtes iuraſſe, dum non adijcitur corporaliter tactis ſcripturis, nu. 21.

In dubio reus eſt abſoluendus, nu. 23.

Metus non conſideratur non probata violentia, nu. 25.

Mandatum Domini ſuæ familiæ non tribuit Ius fiſco agendi, maximè ceſſante dolo, nu. 26. *&* 31.

Eſt enim quaſi impoſſibile, & cõtra naturam, vt quis ſibi donatum non acceptet, nu. 27.

Præceptum contra ius nõ valet, n. 28.

Pœna impoſita non extenditur, quando agitur de genere permiſſorum, n. 29.

Præceptum nudum abſque expreſſione cauſæ, & comminatione pœnæ, non tenet, nu. 30.

Crimen ſtellionatus declaratur, nu. 31.

Non

Non exemplis, ſed legibus eſt iudicandum, nu. 32.

Ea, quæ in animo conſiſtunt iuramento probantur, nu. 33.

Adſit Deus, & Virgo.

LEgitur in foro Illuſtriſs. DD. Tribunorum Plebis, & MM. DD. Maſſariorum Artium per Io. Dominicum porrecta querela contra Mag. D. Petrum Mariam, & alios Salis Datiarios, Michaelem, & alios in Salis venditione, & ponderatione inſeruientes eo ſub prætextu, quod dantes, & d. Salem ponderantes ſibi ſolui fecerint à Salis emptoribus vnum, & aliquando quadrantes duos pro quolibet quartirolo vltra metam, & Salis pretium præſtitutum, vt in querela prædicta, & pro verificatione induxit in teſtem Dominicum Marcum, qui examinatus dixit: *Queſta mattina hò comprato vn quartirolo di Sale nero al Salario, & gli hò dato noue bolognini, & vn quattrino, & per hauerne del più bello è biſognato, che io gli dij vn quattrino, come così gli hò dato, che l'hà gettato là da vna caſſetta, che è dietro al muro.* Conſtitutoque d. Michaele dicente Salem eſſe eiuſdem qualitatis, ſed nigrũ eſſe quaſi in parte, pulchriorẽ, & magis ſiccũ: Interrogatoq; an illi, qui meliorem Salem cupiunt ſibi aliquid dent vltra pretium, reſpondit ipſe, *Noi non gli dimandiamo coſa alcuna, ſono loro, che ci buttano lì vn quattrino, e duoi, ſenza che noi gli dimandiamo*, & confeſſus eſt illo mane fuiſſe ſibi datos ſeptem quatrenos, & exhibuit alios 32. in hebdomada habitos, dicẽs, *noi venditori poi li partiamo tra noi*, & alio die fuit examinatus Ludouicus de Mõte Bellio, qui interrogatus dixit, *Io hò comprato poco fà quartiroli duoi di Sale negro, & datoli diciotto bolognini, & duoi quattrini, & mi hanno dato duoi ferlini. & poi ſono andato da quello, che l'appeſa, & lo dà, & gli hò detto, che me ne dij duoi quartiroli di quello del cantone, che non ne vorrei di quello del maſtello, & vi hò dato tre quattrini, acciò me lo dia, che così ogni volta, che lo piglio vi dò qualche coſa per hauerne di quello tengono in quel cantone; & sò, che quando non vi dò qualche coſa, non ne vogliono dare, anzi vna volta voleua gli daſſi quattro quattrini, ma non vi hò mai dato più di tre quattrini*, factaq; confrontatione inter eum, & Baptiſtam alterum in Salario inſeruientem, Baptiſta non negauit Salem dediſſe dicto Ludouico, ſed dixit nihil ab eo recepiſſe, ſed dictus Ludouicus perſtitit in ſuo dicto, ſubiungens, *Quando io vado al Salario, & che voglio del Sale nero più bello, che è in vn cantone, io gli dò tre quattrini & quando non gli dono li tre quattrini, mi danno di quello del maſtello, & queſta mattina ve ne ſono ſtati quelli belli pochi, che vi n'hanno dato, mentre io vi ero, anzi che delle volte mi è ſtato riſpoſto, che quelli, che ſtanno lì à vendere il Sale ne vogliono quattro, ma io non vi hò mai dato altro*, vnde ex DD. iuſſu fuit trium quatrenorum facta reſtitutio, citra ſemper præiudicium partium, & idem Baptiſta carceratus, & deinde ſub fideiuſſione de ſe præſentando relaxatus, ex poſt pariter fuit conſtitutus Lucas pariter in Salario inſeruiens, & interrogatus ſuſtinuit nullam eſse differentiam inter Salem detentum in angulo, & illum retentum in maſtello, & negauit aliquid recepiſſe ab emptoribus, dicens, *Non ſi può fare in conſcienza, che non voglio quello di neſſuno, ſolo piglio il mio ſalario*, nec aliquem ex ſocijs recepiſſe vidit, & licet Michaelis depoſitio ſibi lecta eſſet in ſuo dicto ſtetit; item & Baptiſta pariter, & vltimo loco conſtitutus, interrogatus dixit, *Li Patroni ci hanno ordinato, che non pigliamo coſa alcuna di donatiuo, ne in altro modo, il Sale, che ſi tiene in maſtello, & in terra è della iſteſſa ſorte, ma così ſi tiene per riſpetto, che alcune volte vi è la furia, per la commodità, ma è l'iſteſſo*, &

licet

licet ipſi pariter depoſitio Michaelis eſſet lecta, ſtetit in ſuo dicto, negãs ſibi aliquid datum eſſe, neſcit tamen an alij aliquid receperint.

Et cum examinatus ſit d. M. D. Petrus Maria alter ex Datiarijs, affirmauit nullam in Sale nigro eſſe differentiam, ſed aliquando illud anguli eſſe minus madefactum, & cum ſuper hoc multa in Foro fuerint facta colloquia, videbatur prima facie
1 Datiarios, & Salem dantes, & ponderantes eſſe puniendos, cum vltra metam, & pretium ordinarium exegerint, ex *tex. & ibi notatis per Rebuffum, & alios in l. 1. C. de ſuper exactionibus lib. 10. Petr. Antibolus in tract. de muneribus* §. 1. *diuerſ. quaſt. nu. 42.* & videtur *tex. in l. 1. C. de monopolijs, & conuentu,* & in *l. lege Iulia ff. ad l. Iuliam de an-*
2 *nona,* minuſq; Datiarij excuſari poſſunt, cum pro familia teneantur, ſi fraudem commiſerit *l. quanta audacia ff. de publicanis, & vectigalibus Bertachin. in tract. de Gabellis in 4. parte nu. 16. verſ. decimo octauo quaro,* & poſt *Bart. & alios Boſ. in praxi in tit. de furtis num. 55.* Et dum Vetres excuſare vellet furto ſibi obiecta, & diceret nihil accepiſſe, ſed Vulcatium, qui è Comitibus ſuis erat, *Cicero*, inquit, Comites illi tui delicti manus tuæ erant, vt refert *Boniſac. in tract. de furtis in* §. *eſt nu. 39.*

Secundò, quia libera non fuit quadrantium traditio ob timorem, ne Sal deterior ſi-
3 bi emptoribus daretur, ad tradita per *Dominicum de S. Hieminiano conſ. 112. num. 3.* quod eo magis denotatur ex illis verbis, *è biſognato per voler del Sal più bello io gli dia vn quattrino,* important enim dicta verba, ne quis legi ſubiaceat, eo quod neceſſitas ſibi legem facit *c. 2. de obſeru. Ieiuniorum, & ibi gloſ.* neceſſitas ergo ſibi facit li-
4 citum id, quod non eſt *c. quod non eſt licitum de reg. iur. in 6. gloſa in l. 1. in verbo expedire ff. de off. proconſul.*

Tertiò, facit iuſſus DD. Datiariorum, vt fatetur d. Baptiſta, ibi, *li Patroni ci hanno ordinato, che non pigliamo coſa alcuna di donatiuo, ne in altro modo,* cui præcepto parere tenebantur.

5 Quartò, ex dicta quatrenorum traditione alteratum videtur Salis pretium, ad tradita per *Boniſacium in d. tract. de furtis in* §. *fraudoloſa nu.* 58. vel ſaltem committitur crimen ſtellionatus, vt in *toto tit. ff. & C. de crimine ſtellionatus.*

6 Non enim eſt omittendum, quod agitur de vectigalibus, quæ ſunt odioſa, quare omnis debet fieri interpretatio contra exigẽtem, vt in puncto de Salinis poſt *Abb.* dixit idem *Boſ. in tit. de vectigalibus nu. 9. & 10.*

Quæ & ſi vrgere videbantur, nihilominus negotio diſcuſſo mihi viſum fuit non poſſe condemnari Datiarios, nec dd. Salis ponderatores; primò enim non potui cognoſcere conſtare de aliquo delicto, ſine quo nullo modo poteſt procedi, nullibi
7 enim in iure prohibetur donare, & donatum recipere, maximè à ſpontè dante *Farinac. conſ. 13. nu. 1.* dicens præciſa verba, vbi res, vel pecunia recipitur à ſpontè dante, non poteſt dici de extorſione, vt patet ad ſenſum, nec prædictis refragantur, Capitula Datij Salis ſic cantant, *Non poſſa detto Dattero, ne alcuno ſuo Officiale aſtringere, ne dimandare per obligo à qual ſiuoglia perſona donatiuo alcuno, non oſtante qual ſiuoglia abuſo forſi per l'adietro introdotto*, vbi ergo delictum non eſt, vel non
8 conſtat Iudex in cauſa procedere non poteſt, vulg. *l. 1.* §. *item illud ff. ad Sen. Conſ. Silenianum,* & non ſolum debet conſtare de delicto, ſed conſtare debet, quod ſce-
9 lere, & dolo commiſſum fuerit *Boſ. in tit. de delicto nu.* 2. & alio modo eſſe ligatas manus Iudicis ne poſſit procedere, affirmat *Marſ. in praxi in* §. *principium num.* 5. *& ſeq. & omnes* ab eo, & *Boſio allegati,* & quoad Datiarios dd. Io. Baptiſtam, & Baptiſtam, & Lucam nulla poteſt capi cauſa, vt moleſtentur, cum non legatur eos aliquid accepiſſe, quamuis contra Baptiſtam, Ludouicus de Montebellio depo-
10 ſuerit ſibi dediſſe pro duobus quattirolis tres quadrantes, quia vnicus eſt, &

nulla

nulla lex Diuina, ſeu humana quempiã vnius teſtimonio iuſtificat, vel condem-nat *c. admonere 33. q. 2. Farinac. poſt plures in praxi quæſt. 63. nu. 1. & 2. verſ. & habetur.* Tota igitur difficultas videtur reſidere contra Michaelem, qui faſſus eſt recepiſſe ſeptẽ quatrenos, & exhibuit alios triginta duos in hebdomada tunc tẽporis habitos, vt dixit, inter oẽs in Salario inſeruientes diuidendos, qui & ipſe defendi põt,
11 quia non appatet illos petijſſe, & vt dixi nullibi prohibetur, quin à ſponte dante recipere non potuerit, *tex. eſt in l. nec ambigi, & in l. portionem C. de donat.* taliſq; con-
12 feſſio ab eo facta cum ſua qualitate eſt acceptanda, vel in totũ reijcienda *Amat.*
13 *deciſ. Marchiæ 82. nu. 3.* Et eo magis, quia ipſe, & alij inſeruientes ſunt perſonæ ab Illuſtriſs. Regimine approbatæ, vt in proceſſu conſtat, ad notata per *Bart. in l. Aurelius §. idem quæſijt ff. de liberat. legata*, omniſq; præſumptio ſemper eſt capien-
14 da, per quam delictum excludatur *l. meritò ff. pro ſocio Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 1. Maſcard. concl. 367. nu. 18.* Imò ſuppoſita differentia Salis, & quod ipſe reponendo magis ſiccum in angulo cogitaſſet intra ſe, ſi de hoc dedero mihi ali-
15 quid emptores dabunt, nihilominus in foro exteriori talis cogitationis, & alterius cuiuſcumq; nemo pœnam pati debet *l. cogitationis ff. de pœnis*, vbi *Vulpianus* ſic ſcripſit, *cogitationis pœnam nemo patitur*, & ibi aduertũt *ſcribentes*, & per teſtes dire-
16 ctè probari non poteſt id, quod in animo conſtat, cum ſoli Deo notum ſit *gloſ. in c. de occidendis 23. q. 5. l. 2. ff. de interrogat. action. Farinac. conſ. 1. nu. 2. & conſ. 60. nu.*
17 *165. & ſeq. lib. 1.* dicens id procedere tam in ciuilibus, quam in criminalibus, etiã quod extet aliqua præſumptio in contrarium, & animus agentis ſemper præſu-
18 mitur magis directus ad licitum, quam ad illicitum, & delictum *Farinac. conſ. 55. nu. 85. lib. 1.* qui alios plures dat concordantes.

Et quando etiam extorſio diceretur ad hoc, vt punibilis ſit, tria requirũtur, primò,
19 quod interuenerit in ea dolus, & fraus *c. ſtatutum §. pœna de reſcript in 6.* Secundò, quod vis, & metus pariter interuenerit *Clement. 2. §. ſanè de pœnis.* Tertiò, quod illud, quod extorquetur ſit illicitum, & in iure prohibitum *l. licitatio §. quod illicitè ff de publican. & vectig. Farinac. conſ. 13. nu. 1.* Hic autem nec dolus, nec fraus, nec vis, nec metus interuenerunt, & quod in donatione ſpontanea recipitur non eſt illicitum, ergo &c.

Non etiam omittendum eſt, quod teſtes examinati ſunt ſingulares in tempore, quo
20 caſu nec probationem, nec indicium faciunt, ſecundum communem, de qua alijs relatis teſtantur *Ant. Gomez. var. reſol. tom. 3. tit. de probat. delictorum nu. 10. verſ. item adde, Clarus in praxi § fin. q. 53. verſ. dixi etiam*, & idem *Farinac. conſ. 78. nu. 11. eod. lib.*

Secundò, ijdem teſtes non iurarunt manibus tactis ſcripturis, vel ſaltem in proceſſu
21 non legitur, nec ſufficit Notarium dicere teſtem iuraſſe, dum non adijcitur corporaliter tactis ſcripturis *l. iuris iurandi C. de teſtibus*, & ibi *Caſtr. nu. 3.* dixit Notarios debere eſſe cautos conficere particularem ſcripturam de iuramento, cum appoſitione diei *Farinac. in tract. de teſtibus q. 74. nu. 73. & plur. ſeq. vbi plures* refert. In
22 dubio igitur ſemper præſumitur pro non delicto, etiam verba impropriando *gloſ. in c. ne quis arbitretur* in *gloſ. 1. ad fin. 22. q. 2. Marſil. conſ. 2. nu. 9* & in *rub. de fideiuſſoribus nu. 63.* Eminentiſs. Merlinus in *deciſ. 88.* & ibi *Add.* poſt eumdem *Farinac. d.*
23 *pri. libro conſ.* probationeſq; debent adeò eſſe certè, vt non poſſit contrarium probabiliter ſuaderi, idem *Boſſ in tit. de conuictis nu. 13.* in dubio pariter reus eſt abſoluendus, nam ſanctius eſt nocentes etiam abſoluere, quam innocentes condemnare *l. abſentem ff. de pœnis, & ibi DD.*

Nec videntur oppoſita attendi debere, nedum ex prædictis, ſed quia etiã alio modo
24 reſpondcri poteſt. Ad primum enim dicitur Dominum non teneri pro famulo,

quo-

Digitized by Google

quotieſcunq; illum exhibet, ita poſt plures *Bol. in tit. de furtis num. 55. & 56.* item
quando criminaliter agitur, vt poſt multos adnotauit *Gratian. in diſcept. forenſibus
cap. 625. nu. 16.*

Ad ſecundum de metu dicitur non conſiderari poſſe, non probata violentia, immo
25 nec petitione, vt ſibi pecuniæ darentur ad *Tuſch. in verbo metus conl. 225. per totam,*
& illud verbum, *è biſognato*, interpretatur pro conuenienti *Alber. poſt Archid. in di-
ctionario, in verbo neceſſe.*

Ad tertium dicitur nihil operari mandatum Domini, ne aliquid etiam donationis
26 titulo dd. ponderatores reciperent, quia etiam lex, & ſtatutum pœnam imponens
locum non habet dolo non interueniente, *ita Lentulus Capellus ad Farinac. conſ. 60.
nu. 49. d. l. 1.* ſecundo præceptum, cuius executio eſt impoſſibilis non tenet *Bal. in*
27 *l. ſi deceſſerit ff. qui ſatiſd. cogantur Pariſ. de ſindicatu in §. quia ſæpè nu. 12.* quaſi impoſ-
ſibile, & contra naturam, imo ius diuinũ eſt, vt quis munera à ſponte dante non
28 recipiat, & cum ſit contra ius nõ attendi debere dixit *ibi nu. 10. Pariſ.* imo quando
29 aliquid fieri prohibetur, & imponitur pœna, dum prohibitum eſt de genere per-
miſſorum non extenditur, niſi ad eos, qui ſcienter, & doloſè faciunt *l. in rem §. ti-
gnum ff. de rei vendic. Bart. plenè in l. 1. ff. ſi quis teſt. liber. eſſe iuſſus fuerit*, & alios ad-
ducit *Steph. de Federicis de interpret. iuris 2. p. principali nu. 40.* tertiò præceptum, ſeu
30 monitio per Dominum facta ſeruo, non tribuit ius fiſco, ſed ipſemet poteſt eum
expellendo punire, & cum ſit nudum abſq; expreſſione cauſæ, & cominatione pæ-
31 næ non parit actionem *Pariſ. de Puteo loco ſuperius allegato.*

Ad quartum de alteratione pretij, & quod intret crimen ſtellionatus. Reſpondetur
32 ſatis ex ſuperius dictis conſtare de non alteratione pretij, maximè cum dentur
ferlini pro pretio debito, ſtellionatus enim dicitur à ſtellione animali ſic vocato,
quia totus eſt ſtellatus, & dolo plenus, datur etiam exemplum in ſcorpione, quo-
niam brachijs eleuatis tibi amplexando blanditur, & cum cauda ſecretè te pungit,
vt refert *Salicet. in rub. C. de crimine ſtellionatus nu. 1.* tales enim qualitates hic non
occurrerunt, ergo vanum eſt, & ſine dolo nõ comitti dixit *tex. in l. 3. ff. eod. & ibi DD.*

Allegabatur etiam, quod de anno 1643. fuerunt tunc temporis ſub alijs Datiarijs
condemnati ſimiles venditores, ſed primò reſponderi poſſe, videtur exemplis non
33 eſſe iudicandum, ſed legibus *DD. in l. 3. C. de legibus, & in l. 1. ff. de conſt. Principum,
Farinac. conſ. 60. num. 22. lib. 1.* ſecundò in caſu prædicto conſtabat, quod non ſo-
lum fuerat facta petitio, ſed quod ſolutis quadrantibus quattuor dd. ponderan-
tes voluerunt ſibi ſolui ſex, ita tunc teſtes affirmabant, nempè Franciſcus Gulinel-
lus de Vetrana, & alij, & ipſi querelati fatentur.

Cum ergo prædicta pretendantur præceſſiſſe ex animo d. Michaelis reponentis ſalem
magis ſiccum in angulo Salarij, vt dd. quatrenos extorqueret, ſat ei fuit aſſerere
34 cum iuramento contrarium, eo quod ea, quæ conſiſtunt in animo alicuius proban-
tur aſſertione ſua cum iuramento, cum aliter probari non poſſint *gloſ. in §. alia inſt.
de act.* quam refert, & ſequitur *Ancar. conſ. 158. in fine*, alijq; plures allegantur à
Marſ. conſ. 96. nu. 8.

CONTROVERSIA CXLIX.

Pro Societate S. Rochi de Mutina cum Carolo Antonio aſſerto de N.

SVMMARIVM.

Filiatio debet eſſe certa, ad effectum, vt preuideatur de alimentis, nu. 1. & 3.

Infans, ſeu lactans minor triennio, debet ali à matre, nu. 2. 11. & 16.

Fides baptiſmatis nõ probat filiationem, nu. 4.

Nec memoria filiationis in domo reperta, niſi ſit ſcripta manu Patris, nu. 5.

Teſti contraria dicenti non eſt credendũ, nu. 6.

Obſtetrici non creditur, niſi de his, quæ ſpectant ad artem ſuam, nu. 7.

Teſtis ab alio inſtructus præſumitur ſubornatus, nu. 8.

Filiatio non probatur per alimentorum præſtationem, nu. 9.

Nec per nominationem, nu. 10.

Dum non agitur de iuſta, & legitima filiatione, nu. 13.

Quaſi poſſeſſio filiationis nõ eſt potens ad obtinendũ in iudicio petitorio, nu. 11.

Filiatio nõ poteſt dici probata, dum quis eſt vulgo conceptus, nu. 12.

Mater ſemper eſt certa, nu. 14.

Alimenta non debẽtur nato ex inceſtuoſis, vel nefarijs nuptijs, nu. 15.

Confraternitas habens Altare, & alia ad vſum Eccleſiæ, debet conueniri coram Eccleſiaſtico, nu. 17.

Adſit Deus, & Virgo.

Illuſtris D. Mutinæ Prætor, cui nihil conſtabat de filiatione Caroli Antonij Infantis, ſuppoſiti ex olim Io. Antonio N. non poterat condemnare Hæredes d. Io. Antonij ad alimentorum præſtationem, cum non debeat eſſe in cuiuſuis poteſtate aſſerere tam per ſe, quam per alios ſe filium eſſe, puta Titij, vt ab eo alimenta extorqueat, *textus* eſt clarus in *l. ſi quis à liberis* §. *ſi vel parens*, ibi, *cæterum*
1 *ſi non conſtiterit, nec decernent alimenta ff. de lib. agnoſcendis*, & ibi aduertunt *Corduba*
2 *num. 35. & cæteri ſcribentes.* Secundò, alimentarius eſt lactans, & minor triennio,
& ad Matrem ſpectat alere, & lactare *Bart. in tract. de alimentis num. 13. Pontan. pariter de alimentis c. 8. num. 1. & 2.* & poſt plures *Surd.* etiam *de alimentis tit. 1. quæſt.*
14. nu. 1. & eò magis, quia non legitur factum decretum per modum prouiſionis,
donec de filiatione probetur, ſed illa abſolutè ſuppoſita, & ſi magis exacta pro-
3 batio requiratur, dum hæredes à dicta præſtatione ſe liberari petunt, vt in indi-
uiduo dixit *Alciat. in reg. 3. præſumpt. 38. nu. 7.* & poſt *Alberic. Bald. Angel. & Salicet.*
in l. non ignorat C. qui accuſare non poſſ. & alios plures tenuit *Couar. de matrim. 2. par.*
cap. 8. §. 3. nu. 5. vbi de magis communi affirmat *Maſcard. deciſ. 289. par. 1. in recent.*
nu. 1 & ſi in alio proceſſu coram Illuſtriſs. Mutinæ Conſilio expoſt fuerit produ-
cta fides Baptiſmatis, vbi nomine Patris Io. Antonij prædicti fuit baptizatus, di-
4 citur dictam fidem non probare filiationem *Socin. conſ. 99. nu. 13. verſ. ſecundò quia*
lib. 3. Rota deciſ. 33. de probat. in antiquis Coccin. deciſ. 105. num. 14. & hoc, quia talis
deſcriptio poteſt procurari ab extraneo, & d. Io. Antonio ignoto ead. *Rota deciſ.*

289.

289. nu. 3. p. 1. in recent. imò in fortioribus terminis, & ſi memoria filiationis in
5 Domo Patris ſit facta, dum eiuſdem Patris manu non eſt ſubſcripta *Marceli. Calla*
de modo articulandi, & probandi in gloſ. vnica §.2.*nu.*179 Nec facit expoſt procura-
ta fides Ardemiæ Obſtetricis, cum ſibi ipſi ſit contraria, dixit.n.in fide, quod mu-
lier, ex qua Carolus Antonius natus eſt, per plures annos fuerat carnaliter à Io.
Antonio cognita, & ex ea alios filios Ioan. Antonium habuiſſe per Obſtetricem
ex ea muliere extractos, & in recognitione dixit filios habuiſſe ex vna Gibba domi
retenta, dicens poſtea, *Io non conoſceuo detta Donna Madre di Carl' Antonio, ne sò che*
ſi foſſe, ne sò il ſuo nome, ne cognome, ne hò di lei cognitione alcuna, ne de' fatti, ne delle ſue
qualità, & ſubiunxit, *era di notte, non sò doue io foſſi guidata*, quare ſibi non eſt fides
adhibenda *textus* eſt in *l. eos ff. ad l. Corneliam de falſis*, ibi, *de impudentia illius, qui*
6 *diuerſa duobus teſtimonia præbuit, cuius ita anceps fides vacillat, quin crimine falſi teneatur,*
nec dubitandum eſt, & ibi *Bart.nu.*4.dixit notandũ eſſe *Cephal.conſ.*234.*nu.*12.*Rimin.*
*iun.conſ.*344.*nu.*1. maximè quãdo verba, vt hic, concordiã nõ patiũtur *Cauel.Toloſ.*
*deciſ.*376.*Fachin.lib* 9.*contr.Iuris c.*85.*Farin.q.*106.qui cum *Alex.*de cõi atteſtatur.
Secũdò, inuerißimilia deponit, nẽpè ſe ignorare Matrem, domũ, & locũ, & tamen, vt
ſuperius dictũ eſt, dixit in fide, quod ipſa mulier ea aſtante alios filios peperit, &
per plures annos ſecum d. Io. Ant. practicam habuiſſe, quare de falſo eſt ſuſpecta
Iacobin.de S.Georgio in l.ob crimen §.*fin.nu.*1.*in fine, & nu.*2.3 *&* 7.*verſ ſicut ea, quæ non*
conſueuerunt ff.de teſtib. Abb.in c.verisimile ext.de præſumpt.Dec.conſ 684.*in fin.Boſ.in tit.*
*de oppoſit.contra teſtes n.*94.*Farin.q.*65.*n.*144. & ne detegeretur falſitas Procurator
petijt examinari Obſtetricẽ prędictã ſine interrogatorijs, minuſq; eſt veriſimile, ꝙ
ſe duci in domo incognita permiſiſſet ne fortè poſt partũ ne loqui poſſet eſſet oc-
ciſa. Tertiò, Obſtetrici nõ creditur, niſi de his, quę ſpectãt ad artem ſuã, nempè an
7 partus immaturus ſit, an mulier ſit pręgnãs, & ſimilia *Iodoch.in Enchirid.in verbo Me-*
*dicus, & Obſtetrix Maſcard.concl.*1125. per totã dicẽtes, qđ in alijs volẽs ſe ingerere,
8 eſt ſuſpecta. Quartò, interrogata reſp. fidẽ fuiſſe notatã à Procurat. quo caſu inſtru-
cta, & ſubornata præſumitur *Hieroni.conſ.*142.*n.*6.*Tuſch.in litt.T.concl.*221 *in princ.*
9 Nec minus filiatio probatur per alimentorum pręſtationem, cum ſit actus, qui potius
ſonat in cauſam pietatis, quam filiationis, & hoc, quia etiam alijs, quam filijs ali-
quando alimenta pręſtantur *Abb.in c.tranſmiſſæ ext.qui filij ſint legit.Menoch.de arbit.*
iud.caſu 89.*nu.*76.*Maſcard.concl.*789.*nu.*37.
Et idem dicitur de nominatione, quia magis communiter fit blandiẽdi cauſa, quam
10 indicandi, & probandi, quem eſſe filiũ, vt affirmat *Maſcard.concl.ſeq.nu.*32.minuſq;
probat quaſi poſſeſſionem filiationis *Aſin.poſt plures in praxi iudic ad ſtat.*2 *ſeu Addit.*
praxis edita Ticini 1598. *in rub.de modo probandi mortem, filiationem, & Tabellionatum,*
nec ex ea reſultare præſumptionem dixit nouiſſimè *Gratian.in diſcept.c.*562. *nu.*24.
per tex. in l. nemo §.1.*ff.de hæred.inſtit.*& ſic prędicta nõ eſſe ſufficientia ad obtinen.
11 in deciſorijs petitorij iudicij dixit *Rota cad.deciſ.*289.*nu.*5.*p* 1.*in rec.* & eo magis,
cum filius ſit vulgo cõceptus, & impoſſibilis ſit probatio proprietatis, & ſubſtãtiæ
12 *Mareſcot.qui plures allegat lib.*3.*var.reſol.c.*18.*nu.*26.dicẽs proprietatis poſſeſſionem
differre à quaſi poſſeſſionis probatione, nam prætẽſus Pater facillimè põt decipi.
Nec facit educatio, & tractatus, nec ex eis ſumitur coniectura, dum non agitur de iu-
ſta, & legitima filiatione, ſed illicita *Angel.conſ.*181.*col.*2. *Barbat.conſ.*27. *verſ.& ex*
*iſtis lib.*2.*Pariſ.conſ.*10.*n.*7.*lib.*2.nec poſſe obeſſe hæredibus, qui nominationi, edu-
cationi, & tractatui non conſenſerunt, poſt alios dixit *Gratian.d.c.*562.*nu.*78.& cũ
teſtes ſint ſingulares, in hoc non admittuntur, cum debeant eſſe valde digni, & ve-
riſimilia deponentes, vt *Gratian. ibi nu.*24.
Omnes etiam ex aduerſo coniecturæ, & præſumptiones eliſæ remanent, nam primo

14 nō legitur certa Mater, & ſi certa ſemper ſit *l. quia ſemper ff. de in ius vocan.* & poteſt
15 eſſe, quod ex inceſtu Carolus Ant. natus ſit, quo caſu alimenta non debentur *Capec. decis.* 164. *nu.* 4. prout ſi ex nephario coitu *Pontan. in d. tract. de alimentis cap.* 2. *n.* 10 Secūdò cōtrarietas obſtetricis ſuperius annotata. Tertiò qualitas teſtiū, qui
16 talē adinuenerunt fabulam, vt alterius eorū filius expenſis dd. hęreditatis aleretur; facit ēt, quia filiatio nō præſumitur, niſi probetur *Angel. in l. liberorū ff. de his qui not. infam. Surd. conſ.* 552. *nu.* 17. Debet igitur amoueri omnis via ne fraudes cōmittantur, eſſet. n. in poſſe ſimiliū viliū perſonarū, vt mihi ſupponitur, iſtos teſtes inuicem ſe concordari, & ſuppoſitum falſum ſuſtinere, mortuo eo, qui Pater aſſereretur. Et quia vt audio agitur cum Hom. Cōſtat. S. Rochi, crederem proceſſum nullū, dum Confraternitas habet Altare, & alia requiſita, quia tali caſu per Iudicē Eccleſiaſticū erat iudican. *Petr. de Vbald. in tract. de Canon. Epiſc. & Paroch. cap.* 14. *n.* 21. *in fin.*

CONTROVERSIA CL.

Pro Hæredibus Excell. D. Ludouici Furgæ.

SVMMARIVM.

AD perfectionem contractus emptionis tria requiruntur, nu. 1.

Alberic. verò fuit opinionis, vt ſufficeret res, & pretium, nu. 2.

Commodum, & incommodū poſt venditionē eſt emptoris, n. 3. declara, n. 27.

Maximè ſi rei venditæ fuit ſecuta traditio, nu. 4.

In venditione & contractibus onerosis plenum ius transfertur, nu. 5.

Et dominium irreuocabiliter emptori acquiritur, nu. 6.

Quilibet præſumitur facere actum nomine proprio, nu. 7. limita, nu. 23.

In contractibus verba ſunt ſtrictè intelligenda, nu. 8.

Quod verbis non exprimitur, nec mente cogitatum præſumitur, nu. 9.

Verba in dubio præſumuntur demonſtratiuè, nu. 10.

Verba demōſtratiua nō cōſiderātur, n. 11

Et ſi exprimatur ſcutū aureū ad rationē 83. ſeu 85. bonon. nihilominus debetur augmentū de tēpore ſolutionis, n. 12.

Actus attribuitur ordinanti, & non exequenti, nu. 13.

Plus eſt ordinare, quam exequi, nu. 14.

Quod factum fuit præſumitur in vim facultatis ſibi conceſſæ, nu. 15.

Pretium debet eſſe certum, determinatum, & ſpecificum, nu. 16.

Paria ſunt pretium non eſſe appoſitum, ſeu expreſſum, vel appoſitum eſſe, ſed incertum, nu. 17.

Pretium non eſt conferendum in voluntatem emptoris, nu. 18.

In liuellis non datur caducitas, nu. 19.

Emphiteoſis, & liuellus non ſunt diſſimiles, nu. 20.

Augmentum debet pertinere ad eum, ad quem pertinuiſſet diminutio, nu. 21.

Non debet eſſe in arbitriū Iudicis taxare pretium, nu. 22.

Verba conuenta de affrancādo debēt intelligi ad fauorē, nō ad læſionē, n. 24.

Sunt enim interpretanda contra Stipulatorem, nu. 25.

Dato etiā ſi non fuerit expreſſum, n. 26.

Adſit Deus, & Virgo.

ANno 1635. 31. Maij Excell. I. V. D. D. Ludouicus Furga, pręcedentibus Cap. illiſq; inhęrendo, ſaluis tamen iurib. Cap. S. Barbaræ ſuper beb. 109. pro quib. ſoluitur annuus liuellus ſc. 159. & ſol. 13. itē & iurib. HH. ol. Ill.^mi D. Sigiſm. Gōzaghę

ſuper

ſuper bebuleis centum nonaginta quattuor,& tabulis 51. pro quibus ſoluitur annuus liuellus ſcutorum auri centum octuaginta trium, ac trium partium alterius ſcuti, pariterq; reſeruatis iuribus Gulielmi Landotti, ac Reuerendiſs. Capituli S. Petri, quibus ſoluitur annuus liuellus ſcutorũ ſeptuaginta trium à libris ſex monetæ Mantuæ pro quolibet, Conſentiente etiam pro quocunq; ſuo iure,& intereſſe D. Helena Furga de Freddis, vendidit, & alienauit Mag. D. Antonio Capellario Mercatori Mantuę acquirenti pro perſona nominanda alioquin pro ipſo Curiam, Poſſeſſiones, prædia, & terrena Sailetti in Mantuæ territorio in Comitatu Suzarię,& pro certa parte in Comitatu Burgi Fortis bebulcarum 475. ſalua menſuratione facienda ad formam dd. Capitulorum, omneq; reliquum,& liberum allodium ſine aliqua conditione affictus, decimæ, aut alterius oneris, ſeu ſeruitutis, pro pretio in eiſdem Capitulis conuento ſcutorum quadraginta à libris ſex monetæ Mantuanę pro qualibet bebulca, ex quo pretio conuenerunt detrahi debere capitalia dd. liuellorum, & in eiuſdem pretij computũ venditor relaxauit in manibus emptoris ſcuta bis mille, eroganda ad formam Senatoriæ ordinationis, & ad id emptor ſe obligauit; reſiduum autem totius d. pretij, detractis capitalibus dd. liuellorum commodo d. emptoris, quorum onus impoſterum idem emptor in ſe aſſumpſit ad formam eorumdem Capitulorum ſoluere promiſit d. Venditori, eo modo prout in dd. Capitulis in Inſtrumento regiſtratis, in quorum tertio ſic exprimitur, *Il Compratore pagarà alla ſtipulatione dell'Inſtromento da farſi ſcudi duo milla moneta come ſopra, del rimanente del prezzo dourà reſtare in mano del Compratore tanto capitale, quanto importa il liuello, & liuelli, che ſi paga in ragione di cinque per cento; il capitale de' quali liuelli reſtarà in mano del Compratore come ſopra*; & in quarto ſic exprimitur, *nel tempo auuenire ſia tenuto, come ſi obliga il Sig. Compratore dal giorno dell'Inſtromento pagare detti liuelli, mentre però ſiano francabili, con pagare il capitale à i Patroni, ouero con obligarli altra proprietà, che così li mantiene il Sig. Venditore, li Patroni de' quali ſaranno deſcritti in fine de' Capitoli*, & in quinto Capitulo conuentum eſt reſiduum pretij ſolui debere finitis proclamatibus, & lata perpetui ſilentij ſententia, prout ſecutũ fuit: Verum ſecuta perpetui ſilentij ſententia in affrancationibus liuellorum D. Capellarius emptor pro minori, & viliori pretio liuellos extinxit.

Et omiſſis nullitatibus iudiciorum, non citatis mulieribus, filiabus,& hæredibus d. D. Ludouici Furgæ, hodie diſputatur, an vtilia cedant commodo emptoris, vel venditoris hæredum, & prima facie videtur iudicandũ fauore D. Capellarij emptoris, eo quod hic interueniunt ea tria requiſita ad perfectionandam emptionem, nempè conſenſus, res,& pretiũ, prout in *l. conſenſu ff. de act. & obligat.* §. *item pretium Inſtit. de empt. & vendit. gloſa in l. pacta conuenta in princ. ff. de contrahenda empt. Sacra Rota deciſ.* 552. *nu.* 7. *par.* 1. *in recent. & deciſ.* 172. *nu.* 33. *par.* 6. *diuerſ. Theſaur. deciſ.* 233. *nu.* 2. & ita poſt *Bal. in l. in vendentie nu.* 2. *verſ. ſcias quod ſubſtantialia contractus nu.* 3. *& Caſtr. pariter nu.* 3. *ff. de contrahenda empt.* dixit *Mlanenſ. deciſ.* 2. *nu.* 22. *lib.* 2. dicens *Alberic.* fuiſſe opinionis ſubſtantialia venditionis tantum eſſe res,& pretium, ex his ergo erit dicendum omne commodum, incommodum, & augmẽtum, ſeu diminutionem ad emptorem ſpectare §. *cum autem Inſt. de empt. & vendit.* vbi *Mſinger. nu.* 12. *Aret. in princ. Io. Fuler. num.* 3. *Port.* pariter in *princ. & omnes alij ibi ſcribentes, Cepol. de ſimulatis contractibus nu.* 6. *& ſeq. tex. eſt etiam in l. id quod, & in l. neceſſario ff. de periculo, & commodo rei venditæ*, & ibi aduertunt *Odofred. in princ. Alberic. poſt Butrigarium Fulgoſ. nu.* 1. *& alij, Fabian. de Monte in tract. de empt. & vend.* 6. *parte principali nu.* 47. *Menoch. conſ.* 26. *num.* 16. *Roland. conſ.* 13. *num.* 71. *lib.* 3. adducens

1 (margin, beside "ris, eo quod hic interueniunt")

2 (margin, beside "2. dicens Alberic.")

3 (margin, beside "ſeu diminutionem")

Digitized by Google

textum in l.1. ff. eodem de periculo, & commodo rei vendita, & poſt *Tiraquel. Taſch. in*
*littera S. concl.*880. *nu.*5. *Kopen. deciſ.*50. *nu.*11. *Gratian. in diſcept. c.* 500. *& c.* 509.
*nu.*39. eo magis cum ſecuta fuerit traditio *Seraphin. deciſ.* 787. *nu.* 13. generaliter
4 autem in emptione, venditione, & alijs contractibus oneroſis plenum ius träſfer-
5 tur *Bal. in l. ſi domus* §. *fin. in fine ff. de leg. 1. & ibi Cuman. & Alex. Seraphin.* qui *alios*
6 allegat *deciſ.* 468. *nu.* 5. ſemper igitur dominium irreuocabiliter emptori acqui-
ritur *Rota deciſ.* 54. *nu.* 5. *par.* 5. *diuerſ* & ſic ad emptorem pertinent ea omnia, quæ
poſt venditionis contractum accedunt *Socin. iun. conſ.* 60. *nu.* 60. *lib.* 3.

7 Secundò facit, quoniam quilibet prǽſumitur facere actũ nomine proprio *l. & magis*
ff. de ſolutionib. & ibi *Bart. & cæteri Menoch. conſ.* 213. *nu.* 37. *lib.* 3.

Tertiò videntur verba expreſſa in contractu, vt liuellorum extinctio fiat commodo
emptoris.

Sed in caſu noſtro prædicta obſtare non creditur, non enim ſimpliciter agitur de
emptione, & venditione, ſed de modo ſoluendi pretium mediante liuellorum
extinctione his verbis, *Il reſto del prezzo dourà reſtare in mano al Sig. Compratore tan-*
to capitale, quanto importa il liuello, & liuelli, che ſi paga à ragione di cinque per cento,
8 quæ verba nulli dubium eſt, quod ſunt strictè intelligenda *l. quicquid aſtringendæ*
in princ ff. de verb. obligat. l. Arianus ff. de act. & obligat. non enim Venditor expreſ-
ſit, vt ad rationem quinque pro centenario affrancaret, ſed ſimpliciter vt affran-
9 caret, ſeu extingueret, & quod verbis non expreſſit, nec mente cogitatum prǽſu-
mitur *c. tua ext. de ſponſ. l. labeo* §. *id Tubero ff. de ſuppellectili legata gloſ. in l. fulcinius*
§. *quid ſit in verbo Animus ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur*, & ſic ſi voluiſſet expreſſiſ-
ſet *Fenzon. ad ſtat. Vrbis cap.* 124. *nu.* 74. talia enim verba *à ragione di cinque per cẽto,*
10 ſunt, & in dubio præſumuntur demonſtratiua *Bart. in l. centurio nu.* 39. *ff. de vulg.*
& pupill. Pariſ conſ. 4. *nu.* 16 *lib.* 4. *Rota deciſ.* 442. *nu.* 3. *p.* 1. *diuerſ. Greg. XV. deciſ.*
516. *nu.* 8. *Duran. deciſ.* 341. *nu.* 4. *& deciſ.* 409. *nu* 13. *& deciſ.* 76. *nu.* 5. *par.* 5. *diuerſ.*
Rimin. iun. conſ. 684. *nu.* 3. *Mandel. conſ* 23. *nu* 8. *Gratian. in diſcept. c.* 950. *nu.* 15. *&*
11 *c.* 986. *nu.* 20 & talia verba demonſtratiua non eſſe habenda in conſideratione,
dixerunt *Bero. conſ.* 90. *lib.* 3. *nu.* 24. *Decian. conſ.* 4. *nu.* 17. *lib.* 3. & diſpoſitiuè ſtare
non poſſe ſuſtinuit idem *Bero. conſ.* 37. *nu.* 8. *lib.* 1. *& conſ.* 151. *nu.* 51. *lib.* 3. *Grat.*
conſ. 24. *nu.* 34. *lib.* 1. Videmus etiam, quod licet quis ſe obligauerit ſoluere ſcu-
tum aureum, puta ad rationem ſolidorum octuaginta trium, 85. aut alterius, ex-
12 preſſionis pro quolibet ſcuto, quod ſcuta debentur ad verum valorẽ de tempore
ſolutionis, cum dicta verba ad rationem octuaginta trium, ſeu octuaginta quinq;
ſolidorum pro quolibet ſtẽt demonſtratiuè ad ſignificandum, pro qua ſumma de
eo tempore curreret ſcutum aureum, & prout ſcuta valebant tempore contractus
Brunus in tract. de augm. moneta concl. vlt. in 2. præmiſſo nu. 7. & per talem expreſſio-
nem non videtur data facultas ſoluendi talem æſtimationem ſecundum tempus
contractus *Caphal. conſ.* 31. *num.* 6. *lib.* 1. *Benintendus deciſ.* 39. *Aretin. conſ.* 11. *Bo-*
lognet. conſ. 16. *& omnes DD. in l. cum quid ff. ſi cert. pet. & in l. Paulus ff. de ſolutionib.*
& multoties fuit per Sacram *Rotam* deciſum, & in cauſa de Bolognetis cum Al-
bergatis, & in cauſa Cleri Bonon. cum Montiſtis coram *Robuſterio*, & habetur pe-
nes *Greg. XV. deciſ.* 42. *nu.* 1. *&* 7. vbi *Beltram.* dat concordantes.

Secundò principaliter dicitur, quod talis affrãcationis actus eſt attribuendus vendi-
tori ordinanti, & non emptori exequenti *l. pater ex prouincia ff. de manumiſſis vin-*
dicta, l. item eorum §. *ſi decuriones ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine, Mantua conſ.* 157.
13 *nu.* 19. *lib.* 1. *Natta conſ.* 553. *nu.* 18. *Craneta*, & alij, quos refert *Menoch. conſ.* 340. *nu.*
10. & poſt *Roman. Rimin. Iun. conſ.* 313. *nu.* 25. *& conſ.* 782. *nu.* 47. *Surd. conſ.* 301.
nu. 38.

nu 38. qui *Tiraquel.* & alios in id affert, dicens plus eſſe ordinare, quam exequi, &
14 idem *Surd.conſ.* 422. *nu.* 7. *&* 427 *nu.*2. & melius ferè in terminis noſtris *conſ.*528. *n.*23. & quicquid ex poſt factum fuit, præſumitur factum in vim ſibi per venditorem attributæ facultatis *Rota conſ.*25. *nu.*25. 40. *&* 41. & præſumi actum factum in
15 cauſam præcedentem, & ab eo determinari, dixit idem *Rimin.Iun. conſ.*362. *nu.*9. *&* 10. & melius habetur per eum in *conſ.* 670. *nu.* 74. *Alciat. de præſump. præſumpt.* 24. *num.* 1. *reg.* 2.

Tertiò principaliter eſt aduertendum, quod ſi in poſſe emptoris fuiſſet extinguere, ſeu affrancare liuellos ſecundum ſui placitum, & pro pretio cum Dominis liuellarum conuento, quod pretium rerum, & bonorum venditorum non fuiſſet certũ,
16 determinatum, & ſpecificum, prout eſſe debet *l.empti fides, iuncta gloſ.C.de empt.& vend.* l. *pretium Inſt.eod* nam licet vẽditio ſit facta ad rationem ſcutorum quadraginta pro qualibet bebulca, tamen cum ex liuellorum affrancatione ſciri non poſſet quid remaneret, & pro quo pretio liuelli extinguerentur, videtur paria eſſe
17 pretium non eſſe appoſitum, ſeu expreſſum, vel appoſitum eſſe, ſed incertum *l.* 1. *C. de rerum permut. ibi non taxata quantitate, Fabian.in tract.de empt.& vend. q.* 5. *principali nu.*26. *Cabal.conſ.*129. *per tot.* imò ſimilem venditionem, ſeu emptionem non valere, etiam ſi iuſtum ſit pretium, dixit *Corn. conſ.*44. *nu.* 3. *lib* 1. & ſi aliter dice-
18 retur, eſſet conferre pretium in voluntatem ementis, quod fieri prohibetur *Gabr. conſ.*168. *nu.*15 *lib.*1. nam pretium debetur vt genus, & ideò eius dominium in venditorem transferendum eſſe, dixit *Mantica in tract. de tacitis, & ambiguis lib.* 4. *tit.* 19. *nu.*17. Conſiderandum etiam eſt, quod licet agatur de liuello ad rationem quinque pro centenario, vt ſupra mẽtionato, nihilominus de caducitate agi non
19 poteſt, vt dixit *Manentes de liuellis q.*1. *pacto quinto n.*2. & ante eum *Felin.conſ.*25. *n.* 6. cũ contractus liuellorũ ſint perpetui *Pariſ.conſ.* 77. *n.*12. *lib.*3. ſciebat enim venditor, quod non extinguuntur liuelli ad rationem quinq; pro centenario, ſed lõgè minori pretio, eoq; ſolent extingui, & affrancari ad rationem trium, vel trium cum dimidio pro centenario *Borgnin.deciſ.*33. *in fin. Sola de iure emphiteotico in gloſ. quemadmodum fol.*30 *Cepol.de ſimult.contractuum præſump.*2. *num.*67. *idem Manentes q.*2. *nu.*14. *&* q.4. *nu.*38. non enim nec ab emptore, nec à venditore pretium repeti poterat *c.illo vos de pignor. idem Manent q.*3 *num* 33. *&* 34 Dominorum liuellorum magis intereſt poſſe exigere ſortem pro minori ſumma, quæ non poſſet ad libitum recipere, & id etiam dicitur de emphiteuſi, vt poſt *Cepolam dixit idem Ma-*
20 *nentes in d.tract.de liu.llis q.*4. *nu.*30. & emphiteuſim, & liuellum non eſſe diſſimiles dixit *Ruin.conſ.*57. *n* 1. *lib.*5. *Cauagn.deciſ. conſult.lib.*2. *deciſ.*81. *nu.*30. & cum igitur pretium ſit de ſubſtantialibus contractus, non potuit remitti in arbitrium emptoris, idem *Rimin.iun.conſ.*575. *nu.*34. *Fabian.de Monte de empt.& vend.* 5. *par.principali nu.*74. *Natta conſ.*213. *nu.*4.

Quartò, cum ſolum fuerit conuentum, vt liuelli affrancarentur, non expreſſo pro quanta ſumma, eſſet in arbitrio D. Emptoris ſoluere etiam vltra quinque pro centenario, & illud plus venditor compenſare debuiſſet, & ſi melioris conditionis emptor, quã fuerit venditor eſſe deberet ad ſatietatem *Honded.conſ.*22.
21 *num.*15. *lib.*1. & idem augmentum ad eum pertinere debet, ad quem pertinuiſſet diminutio *Menoch.conſ.*183. *nu.*37. *Giouagnon.conſ.*73. *nu.*11. *lib.*1. & melius *nu.*143.
22 lucrum igitur debet eſse eius, qui damnum ſentiret *Cephal.conſ.*367. *nu.*3. nec debet eſse in arbitrium emptoris, de cuius intereſse agitur pretium taxare *Gratian.in diſcept.c.*509. *nu.*29.

Nec facit ſecundum, quod quis præſumatur facere contractum nomine proprio,
nam

23 nam id limitatur, quando quis conuenit id facere nomine alieno *Gratus conſ. 24. nu.3.& 4.lib.1. Maſcara.concl.38.nu.6.& 8. Grattan.in dd.diſcept.cap.401.num.39.& ſeq. Alciat. reg.2. præſumpt. 24. nu.1.& ſeq.* & talia verba de affrancando ſunt in-
24 telligẽda ad fauorem, non ad læſionem d.venditoris *Mantica de tacitis,& ambiguis*
25 *lib.2.tit.12.nu.27.* & eſſe interpretanda ad fauorem promiſſoris contra ſtipulatorem *Rota Genua deciſ.7.nu.6.& 7. Natta conſ.14.nu.1. Pancirol.conſ.80.nu.1.* etiam ſi emptor non expreſſerit contractum, ſeciſſe nomine venditoris bonorum liuellatorum *Pariſ.conſ.72.nu 34 lib.3.*

Minus operatur tertium, quod dicitur de commodo emptoris, nam talis commoditas intelligitur reſpectu vſus, non reſpectu fructus, *text.eſt in l. cum in rem ff. de rei vendicat.* vbi *Bart.& cæteri.*

Sic igitur, vt ſuperius ſcriptum, & concluſum eſt, dico, conſulo, & affirmo Iuris eſſe
Ego Florianus Dulphus I. V. D. Collegiarus, Eques, & Comes, Iura de mane in
Patria mea Studiorum Matre nuncupata Bononia legens, in cuius rei fidem hic
Locus me manu propria ſubſcribens, conſueti ſigilli impreſſione annotaui, ſaluo ſem-
✠ per conſilio cuiuslibet alterius rectius ſentientis, ad laudem omnipotentis Dei,
Sigilli. & Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ.

Conſideratis iuribus, & rationibus in vnum compaginatis ab Illuſtriſs.& Excellentiſs. D. Floriano Dulpho Collega amantiſſimo, in eamdem vtroq; pede placuit ire ſententiam, idcircò de ſimplici ſubſcriptione requiſitus,ad eam lubens deue-
Locus nio, & ſolito, quo in ſimilibus vtor ſtemmate firmo.
✠ Ego Franciſcus Monarius I. V. D. Collegiatus, in Patrio Bonon. Archigymnaſio
Sigilli. Iur. Ciu. pro meridianis horis Profeſſor ordinarius, Illuſtriſs. Cameræ Bonon. &
Pauperum Carceratorum Aduocatus.

Conſultationem Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. mei Floriani Dulphi iuribus, rationibus, & auctoritatibus egregiè comprobatam iuris eſſe cenſeo Ego Fràciſcus Bar-
Locus badorius I. V. D. Collegiatus, & in antiquiſſimo Patrio Bonon. Archigymnaſio
✠ matutinis horis Iuris Ciuilis Interpres ordinarius, quare de ſimplici ſubſcriptio-
Sigilli. ne requiſitus, hic me ſubſcripſi, & ſubſignaui.

Supradictum Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. mei Floriani Dulphi Conſilium Iuribus,
Locus & rationibus non minus doctè, quam eleganter vallatum iure merito ſequor Ego
✠ Carolus Gaggius I.V.D. Collegiatus, & in Patrio Archigymnaſio Lector,hocq;
Sigilli. proprio ſigillo confirmo.

Supradictam Conſultationem, ſiue Sententiam Illuſtriſs.& Excellentiſs. D.Floria-
Locus ni Dulphi Collegħæ prudentiſſimi laudo,& requiſitus libẽter eam ſubſcribo,atq;
✠ meo ſigillo munire volui Ego Franciſcus Paleottus I.V. D. Collegiatus, & maior
Sigilli. huius Studij Cancellarius, Bononiæq; Archidiaconus.

Ego infraſcriptus viſa, lecta, & attentè perlecta hoc Illuſtriſs.& Excellentiſs.D.mei
Locus Floriani Dulphi Conſultatione, eam inueni valdè doctam, & Iuribus, & auctori-
✠ tatibus optimè comprobatam,quare de ſola ſubſcriptione requiſitus libentiſſimè
Sigilli. adhæſi, & ſubſcriptionem meam ſolito meo ſigno muniui

Ego Conſtantius Peregrinus Protonot. Apoſt. SS.D. N. in Vtraq; ſignatura Referendarius, in Metropolit.Eccl.Canonicus, & in Vtroq; Iure Doctor Collegiatus.

Scripta per Excellentiſs. D. Dulphum optimis rationibus fulcita etiam exiſtimo, & ideo illas libenter me ſubſcribo Franciſcus Maria Buccaferreus I. V. D. Bonon. Collegiatus, & Aduocatus.

Digitized by Google

Dei Optimi Maximi ope adiutus ad finem huius Secundi Libri Controuerſiarum Iuris perueni Ego Florianus Dulphus I. V. D. Collegiatus, Anno ætatis meæ Septuageſimo primo, quem cenſuræ Sanctæ Matris Eccleſiæ Catholicæ libenter ſubijcio; & quia hæc à me ita non ſunt tradita, vt in illis nihil deſiderari poſſe, mihi perſuadeam, iudicio cuiuſuis melius ſentientis omnia committo ad laudem Sanctiſſimæ, & Indiuiduæ Trinitatis, Beatiſſimæ ſemperq; Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, quibus me, totamque Familiam meam toto corde commendo.

Digitized by Google

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

ABbas non poteſt reconualidare acta per vnum alio non vocato, & eo non nominato, Contr. 116. nu. 16.

nec poteſt ius alterius tollere, ibi. nu. 17.

Ablatiui abſoluti natura eſt, quod reſoluatur in conditionem, Contr. 1. nu. 19.

Acceſſorium non datur ſine principali, Contr. 86. num. 14.

Et ſemper ſequitur naturā ſui principalis, Contr. 138. nu. 11.

Accingendus de proximo habetur pro accincto, Contr. 88. nu. 24.

Acquirens primus poteſt præiudicare filijs, & alijs ſucceſſoribus, Contr. 75. nu. 25.

Actio expilatæ hæreditatis non datur contra vxorem defuncti, Cont. 127. nu. 10. & 13.

Eo magis ſi ſit cohæres, nu. 15.

Res tamē, & fructus poſſunt vindicari, ibi. n. 11.

Actio rerum amotarum ad hoc, vt detur octo requiruntur, Contr. 127. nu. 2.

Actio ad exhibendum non datur quando agitur de perſona libera, Contr. 127. nu. 2.

Actiones non comprehenduntur inter immobilia, Contr. 96. nu. 9.

Actio nem eamdem non licet ſæpius, & amplecti, & reſpuere, Contr. 125. nu. 22.

Actio ſufficit probare antiquam poſſeſſionem, Contr. 108. nu. 7.

Actus geſti, ex titulo præambulo præſumuntur, Contr. 98. nu. 15.

Actus attribuitur ordinanti, non exequenti, Cōtr. 150. nu. 14.

Accuſator debet pati eam pœnam, quam paſſurus eſſet accuſatus, ſi delictum commiſiſſet, Contr. 137. nu. 5.

Etiam ſi pœna talionis eſſet ſublata, nu. 6.

Nam dicitur renouata per Bullam Pij Quinti.

Aditio hæreditatis probatur per conſtitutionem procuratoris, Contr. 64. nu. 1.

Eo magis ſi ſit ſpecialis, nu. 3.

Et ſufficit ſi dicat velle adire, nu. 6.

Aditio hæreditatis fit ſola volūtate ſimplici actu declarata, Contr. 130. nu. 3.

Et ex interuia amore Dei data arguitur, nu. 4.

Adminiſtrator præſumitur expēdere ex pecunijs exactis ex bonis adminiſtratis, Contr. 109. num. 5.

Et tenetur reddere rationem de quibuſcunq; redditibus bonorum adminiſtratorum, ibi. nu. 6.

Adminiſtratori contrahenti ſi aliquid acquiratur, de ſuo tenetur, Contr. 53. nu. 6.

Aduocati, Iudices, & Procuratores impedientes ne vſurarij reſtituant vſuras, peccant mortaliter, & ſunt obnoxij ipſi reſtitutioni, Contr. 56. nu. 23.

Aedificari non debet ad impediendum ſolem, ventum, vel aerem, Contr. 130. nu. 4.

Aegrotans dicitur eſſe in conflictu, Contr. 71. num. 49.

Aequalitas dicitur eſſe ſeruanda in dotanda Sorore, vt tantundem habeat vna ſoror, quantum alia habuit, Contr. 95. nu. 4.

Aeſtimatio facit emptionem, Contr. 86. nu. 5.

Agens confeſſoria, aut negatoria ſupponit habere dominium, aut poſſeſſionem, ſeu quaſi, Contr. 133. nu. 5.

Aliud eſt eſſe talem, & aliud eſt haberi pro tali, Contr. 102. nu. 20.

Alimenta à primogenito ſunt præſtanda ſecundo genito, hac tamen conſideratione, quod primo genitus honorificè principatum, ſeu dominium regere poſſit, Contr. 80. nu. 14.

Alimenta in legitimam non imputantur, Contr. 71. nu. 2.

Alimenta non debentur nato ex inceſtuoſis, & nephari js nuptijs, nu. 15.

Alteratione facta cōſenſus deficit, Cont. 82. n. 10.

Animus ſoli Deo eſt notus, Contr. 148. nu. 16.

Et id procedit tam in ciuilibus, quam in criminalibus, extante etiam in contrarium præſumptione, ibi. nu. 17.

Animus ſemper præſumitur magis directus ad licitum, quam ad illicitum, ibi. nu. 18.

Ea, quæ in animo conſiſtunt iuramento probantur, ibi. nu. 33.

Animus ſine effectu non punitur, Cont. 92. nu. 10.

Antiani Bononiæ de anno 1411. non fuerunt legitimè electi, & licet eſſent pro maiori parte Plebei, per violentiam Palatiū apprehendiderunt, Contr. 142. nu. 18.

Erant inimici Summi Pontificis, nu. 19.

Et geſta per eos fuerunt nulliſſima, nu. 20.

Antonius de Butrio in c. nihil extra de verb. ſign. declaratur, Contr. 71. nu. 14. & 20.

Appetentes quod ſibi nō conuenit appellātur Spudarchæ, Contr. 122. nu. 10.

Ap-

Digitized by Google

INDEX.

Approbari non poteſt, quod fuit impugnatum, Contr. 95. nu.9.

Approbatio ſi fiat librorum omnes partitæ dicuntur approbatæ, Contr. 68. nu. 11.

Aquarum auerſio non poteſt fieri cum damno alterius, Contr. 133. nu.7.

Aquæ naturaliter deſcendunt ad partes inferiores, ibi. nu.9.

Aqua per viam publicam immitti, nec currere debet, ibi. nu. 10.

Arborum rami debent circumcidi ad quindecim pedes, ne noceant vicino, Contr. 130. nu. 1.

Archidiaconatus, & Decanatus dignitates de iure ſunt æquales, Cont. 122. nu.4.

Argentum recipit æſtimationem ab auro, Contr. 86. nu.12.

Argumentum valet à ſolitis, Contr. 108. nu.9.

Ars dicitur mecanica, vbi non eſt liberalis, Contr. 144. nu. 11.

Aſſertio facta Summo Pontifici pro obtinenda derogatione bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, eſt verificanda, Contr. 77. nu.2.

Aſſertioni iuratæ in facto proprio ſtandum eſt, Contr. 124. nu.5.

Aſſertio præiudicat aſſerenti, Contr. 53. nu.6.

Aſſeſſor non dicitur in dignitate, Cont. 122. n. 13.

Attentatum ſemper dicitur, quando agitur de præiuditio tertij, Contr. 121. nu.2.

Auctorare non poteſt quis ad proprium commodum, Contr. 51. nu. 52.

Augmentum iudicatur ſicut principale, Controu. 88. nu.4.

Augmentum ſcuti aurei non debetur, ſi illud genus per edictum fuit prohibitum, Cont. 86. n.3.

Et quando de tempore ſolutionis non reperitur, num.4.

Sed debetur æſtimatio de tempore contractus, num.5.

Nec minus debetur augmentum ex contractu conditionali, nu.6.

Non interueniente morte, nu.7. & Cont. 146. n.2.

Minuſque debetur, quando poſt æſtimationem alia moneta fuit ſoluta, ſecundum æſtimationem prædictam, ibi. nu. 11.

Augmentum monetæ non debetur, quando debitor grauatur intereſſe, Contr. 146. nu.3.

Augmentum non debetur ex tributo collecta, aut alia impoſitione, nu.5.

Et procedit augumentum ſolum in dote mutuo, & ex teſtamento, & ex venditione, ibi. nu.6.

Augmentum debet pertinere ad eum, ad quem pertineret diminutio, Contr. 150. nu.21.

Aurifices, & mercatores non tenentur exprimere à quibus emerint, dato etiam, quod res furtiuæ penes eos reperiantur, Contr. 73. nu.30.

Aurum pro auro ſolui poteſt, Contr. 124. nu.7.

B

Bald. In l. ſi cum dotem C. de falſa cauſa adiecta Legato reprobatur, Contr. 96. nu.7.

Balthaſſar Coſcia Legatus de Latere Bononiæ, retinebat populum conuocatum cum armis, vt Papatum aſſequeretur, prout aſſecutus fuit, Cont. 142. nu.8.

Et ſub nomine Ioannis Vigeſimi tertij ad Concilium Conſtantienſe vocatus depoſitus carceratus, & per ſententiam Sacri Concilij condemnatus, ibi. nu.9.

Banniti ſunt incapaces ſucceſſionis, Contr. 70. nu. 1. 3. & 5.

Banniti noſtri temporis æquiparantur deportatis, ibi. nu.2.

Bona capta, & ad haſtam poſita debent vendi melius offerenti, vel adiudicari creditori, Contr. 125. nu. 10.

Bona emphiteotica veniunt ſub fideicommiſſo, Contr. 102. nu.9.

Maximè ſi fideicommiſſum ſit inſtitutum à primo acquirente, ibi. nu.15.

Ex bonorum nominatione cognoſcitur, quid Teſtator reliquerit, Contr. 88. nu.5.

Bulla Pij Quarti ſuper legitimationibus naturalium, & aliorum declaratur, Contr. 135. nu. 20. & 22.

Bulla Pij Quinti reuocat omnes conceſſiones factas Comitibus Palatinis, legitimandi naturales ad præiuditium vocatorum ad fideicommiſſum, Contr. 100. nu.1.

Bulla Summorum Põtificum contra facientes adunationes, caualcatas, & ſimilia declarantur, Contr. 69. nu. 13.

Non enim operatur expreſſio, quod delictum importet crimen læſæ Maieſtatis, ibi. nu.14.

Butrigarius quæſtione ſexta reprobatur, Cont. 67. nu.4. ſed declaratur, nu.10.

C

Camerarius Capituli ad inſtar quæſtoris eſt, nullamq; habet dignitatem, nec iuriſdictionem, Cont. 122. nu.9. & 11.

Et vocatur Cimiliarcha, & eſt ſimilis clauario, Cont. 121. nu.10.

Cameralis obligatio continet renunciationem omnibus, & quibuſcunq; exceptionibus, cauillationibus, & cautelis, Contr. 53. nu.12.

Cauſa, ſi pendeat inter confeudatarios, cognitio ſpectat ad ſupremum Dominum, & non ad confeudatarium, Contr. 62. nu.1. declara nu. 16.

Cauſa

Digitized by Google

INDEX.

Cauſæ ſi ſiut connexa, & dependentes, & partes ſiut plures, & diuerſi fori, coram eodem Iudice cauſa agi debet, Contr.61.nu.1.

Cedens creditum, dicitur creditum exigere, Contr. 56.nu. 11.

Cenſus impoſitio dicitur alienatio, Contr.57. n.7.

In cenſus impoſitione debet interuenire pecunia numerata, ibi. nu.9.

In iuriſdictionalibus cenſus imponi nou poteſt, Coutr. 57.nu.7.

Vide iu verbo Reprobatur.

Cephalus conſ. 526.lib.4. declaratur, Coutr.102. num. 22.

Citatio requiritur, vbi agitur de alterius præiudicio, Contr.90. nu.10.

Citatio requiritnr de proximioribus in diſpenſatione, Contr.126.nu.5.

Ciues, nec nobiles comitatus poſſunt dici ij, qui nũquam practicant, nec Ciuitatem habitant. Cont. 144.nu.12.

Ciuitas nou poteſt dici rebellis, dum prius ad ſe rebellaudum non fuerit conuocatum, & communicatum conſilium, Coutr.142.nu.7.

Ciuitatem deſereus non venit appellatione ciuis, ſed pro forenſi habetur, Contr.145.nu.4.

Ciuitas Bonon. vnquam potuit dici rebellis, Contr. 142.nu.28.

In Ciuitate Bononiæ Ius ciuile ſeruatur, Controu. 142 nu.22.

Clarus in §.emphiteuſis quæſt.33. reprobatur, Cõtrou. 112 nu. 3.

In Claris non eſt recurrendum ad coniecturas, Controu.97.nu 9. & Contr.129.nu.5.

Clauſula cenſentur appoſita ex ſtilo Notariorum, Cont.134.nu.9.& 16.

Maximè ſi ſiut in executiuis. ibi.nu.18.

Nec ceuſentur appoſita ex pacto deliberato, Cõt. 75.nu.17.

Clauſulæ generales nou alteraut, ſed ſe reſtringunt ad promiſſa in Inſtrumeuto, Cout.88.nu.13.

Clauſulæ etiam efficaces non tollunt defectum inteutionis, Cout.77.nu.14.

Clauſula cui, ſeu quibus dederit, operatur, vt feudum dicatur hæreditarium, & poſſit transferri in extraneum, Cout.51.nu.33.

Et ſic mutat naturam feudi, ibi. nu.34.

Declaratur nu.35.& 38.

Nihil tamen operatur, quando ei adiectum eſt iu feudum, vel titulo feudi, ibi. nu.36.

Et quando hæredum uon eſt facta meutio, nu.39. & 40.

Sed ſolum operatur in primo acquirente, nu. 41.

Clauſula (deducta prius legitima, & ſeu melioramentis) ante deductiones, nou eſt locus executioui, Cont.90.nu.6.

Clauſula inſolidum tollit omnem diminutionem, Cont.53.nu.3.

Clauſula in omnibus, & per omnia refertur ad præcedentia, & nou ad ea, quæ habent particularem prouiſionem, Cout.106.nu.2.& 5.

Nec poteſt referri ad omnia præcedentia, quando proprietas ſermouis uon patitur talem relationem, ibi. nu.6.

Clauſula iu ſtirpes inducit perpetuum fideicõmiſſum iuter omues vocatos, Cont.97.nu.16.

Vidi in verbo deſcendentes.

Clauſula ita quod, poteſt ſtare nedum reſtrictiuè, & declaratiuè, ſed & ampliatiuè, Cõ.98.n.11.

Clauſula omni meliori modo declaratur, Contr. 98. nu.18.

Clauſula ſine præiuditio operatur ne fiat præiuditium debentibus ſuccedere ex iure de præterito, Contr.75.nu.6.

Clauſula ſublata, quando dicatur uon operari, Cont. 62. nu.27.

Clauſula ſublata, & alia, quod de obreptione, & ſubreptione non poſſit dici claudunt os parti, & ligant manus Iudicis, ne poſſit procedere, Cont. 102.n.31. & obeſt ſubſtitutis, Cõt.135.n.26.

Clauſularium Notariorum Bououiæ nou facit differeutiam iuter fideiuſſorem, & contrahentem, Coutr. 88. nu.12.

Cogitationis pœnã uemo patitur, Cont.148.n.15.

Cognitio ſuper vſuris ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, propter peccatum, Cont.56.nu.5.

Collegium Iuriſtarum Bouon. dicitur clariſſimum Mundi lumen, Contr.105.nu.1.

Colluſio ſi inter collitigantes detegatur iuditium eſt uullum, Contr.89. nu.7.

Quomodo autem detegatur, Coutr.90.nu. 12.

Comes habens facultatem, & priuilegium legitimandi uon poteſt diſpenſare, Cont.135.nu.5.

Et eſt intelligendum priuilegium, ne comprehendat inceſtuoſos, & ſacrilegos, ibi.nu. 6.

Dato etiam, quod Papa, vel Imperator conceſſerint priuilegia, & facultates legitimandi quoſcunque naturales, Baſtardos, Mauſeres, & alios, ibi.nu.7.

Co. Palatinus uon poteſt tollere ſpem, quam habet ſubſtitutus cum ſit probabilis, Cont.116.n.12.

Co. Palatinus debet docere eſſe de comprehenſis in priuilegio, Coutr.126.nu.1.

Commodum, & incommodum poſt venditionem eſt emptoris, Contr. 150.nu.2. declara, nu.27.

Maximè ſi rei vendita fuit facta traditio, nu. 8.

Aliud eſt, quod quædam ſiut communia pluribus vt ſingulis, vel ſingulis vti vniuerſis, Contr. 122. nu.21.

Com-

INDEX.

Communitas ſi ſit rea tenetur edere, Cont. 80. n. 2.

Compenſatio rectè opponitur, & admittitur contra vilicum, & adminiſtratorem bonorum ſuorum, Contr. 68. nu. 1.

Compēſatio de liquido ad illiquidum datur, quādo de facili probari poteſt creditū illiquidū, ib. n. 8.

Non datur vbi requiritur altior indago, ibi. n. 9.

Factum, ſeu ſpecies, ſi redigatur ad æſtimationem rei, tunc admittitur, ibi. nu. 3.

Vbi denegatur, admittitur retentio, ibi. nu. 5.

Etiam ſi debitum ſit iuratum, ibi. nu. 6.

Compendioſa inducitur, ſi verba denotēt tractum ſucceſſiuum, Cont. 97. nu. 7.

Conatus ad hoc, vt puniatur, neceſſe eſt, quod fuerit deuentū ad actū proximū delicto, C. 93. n. 9.

Conceſſio facta Cōmiſſarijs teſtamentarijs, vt poſſint bona hæreditaria vendere, dicitur directa, & expreſſa, Cont. 90. nu. 1. & 3.

Conceſſio facta de foueis propè mœnia per Homines Caſtri S. Petri fuit declarata nulla, Cont. 123. nu. 6.

Conceſſio facta in plurali numero comprehendit deſcendentes, Cont. 140. nu. 10.

Concilium Trid. de regul. ſeſſ. 25. c. 16. non poteſt allegari, niſi à Monaſterio, & à profeſſo, nec nocet tertio, Cont. 138. nu. 5.

Conditio nil ponit in eſſe, & diſpoſitionem non inducit, Cont. 110. nu. 1.

Conditione non impleta corruit conceſſio, Contr. 135. nu. 29.

In Conditionalibus relictis qualitas perſonæ eſt conſideranda, Cont. 135. nu. 29.

In Conditionibus principaliter inſpicitur voluntas Teſtatoris, Cont. 102. nu. 16.

Confeſſio extraiudicialis etiam de Iure Canonico non probat ad obligandum, Cont. 142. nu. 21.

Confeſſio qualificata in totum eſt acceptanda, vel reijcienda, Cont. 148. nu. 12.

Maximè ſi ſit facta à perſona approbata, n. 13.

Confiſcatio non fit in Ciuit. Bononiæ, niſi pro crimine læſæ maieſtatis in primo capite, Contr. 69. nu. 12.

Confraternitas habens Altare, & alia ad vſum Eccleſiæ, debet conueniri coram Eccleſiaſtico, Cont. 149. nu. 17.

Coniectura ex veriſimili Teſtatoris voluntate debet eſſe talis, vt habeatur pro diſpoſitione, Cont. 106. nu. 9.

Coniecturæ ſufficiunt aliquando ad conſtituendos plures reos, Cont. 53. nu. 17.

Coniunctio realis inducit ius accreſcendi, Contr. 97. nu. 14.

Conſenſus, vbi requiritur non ratione formæ, ſed ratione præiudicij, & intereſſe, poteſt quandocunq; interuenire, Cont. 62. nu. 13.

Semel præſtitus reuocari non poteſt, ibi. nu. 19.

Conſentiens contractui, ſiue tacitè, ſiue expreſſè ſibi præiudicat, ibi. nu. 12.

Conſequens, qui vult cenſetur velle omne neceſſarium antecedens, Cont. 69. nu. 2.

Conſuetudo eſt attendenda, quando cognoſcitur cauſa feudi, Cont. 62. nu. 26.

Conſuetudo eſt Bononiæ, vt illegitimè nati deferāt Arma, & Inſignia familiæ, C. 110. n. 16.

Conſuetudo mala non attēdenda, Cont. 122. n. 23.

Etiam ſi ſit immemorabilis, ibi. nu. 24.

Conſtitutū ſi quis cōſtituat ſe poſſidere poſt mortē ſuam, non transfertur poſſeſſio, Con. 109. nu. 3.

Cōſtitutū nō operatur in Inſtrumēto nullo, ib. n. 4.

Conſtitutum operatur translationem poſſeſſionis ciuilis, & naturalis, Cont. 117. nu. 1.

Et ex eo conceditur manutentio, ibi. nu. 2.

Et in Conſtituto extēſo Bononiæ cōtinetur clauſula, ex nunc, prout ex tunc, ibi. nu. 3.

Et datur auctoritas apprehendendi bona propria auctoritate, ibi. nu. 4. 11. & 19.

Etiam ad præiuditium tertij poſſeſſoris, ibi. n. 5.

Conſtitutum ſuſpendi, & differri poteſt, nu. 6.

Et operatur reiectionem detractionum, quæ petitorium reſpiciunt, nu. 7.

Aduerſus præſcriptā primā conſuetud. debet eſſe, & ſecūda præſcripta conſuetudo, C. 122. n. 25.

Ad acquirendam conſuetudinem requiritur contradictio, ibi. nu. 26.

Et in caſu dubio non receditur à conſuetudine, Cont. 80. nu. 16.

Conſuetudo contra diſpoſita in l. fin. ff. fin. regund. non extenditur, quo ad plantandum, ſed quo ad ædificandum, Cont. 130. nu. 3.

Conſuetudo ſcandaloſa, & diſtructiua veritatis, & contra rationem naturalem non attenditur, Contr. 105. nu. 10.

In facultatiuis cōſuetudo nō attēditur, ibi. n. 11.

Cōſuetudo antiqua fundata in ſtatuto, ſeu conſtitutione, aut cōtractu tolli nō poteſt, C. 121. n. 17.

Contenta in inſtrumento debent ſeruari ad formā clauſularij loci, vbi contractus celebratur, Cont. 111. nu. 7.

Contractus eſſentia, & validitas non debet pendere à voluntate vnius tātum ex contrahētibus, Contr. 125. nu. 24.

Contractus innominatus, ex nō implemēto reſcinditur, Cont. 142. nu. 12.

Contractus iuratus habet executionem paratam, Contr. 53. nu. 10.

Ex contractu nullo contra diſpoſitionem legis, ſeu ſtatuti non transfertur dominium, nec poſſeſſio, Cont. 99. nu. 2.

Contractus quando inuicem non ſe compatiuntur inducitur nouatio, Cont. 125. nu. 26.

INDEX.

Etiam ſi ſit facta expreſſa primaeuorum iurium reſeruatio, ibi. nu.27.

In Contractibus non datur ea interpretatio, quæ datur Teſtamentis, Cont.143.nu.6.

Ad perfectionem contractus emptionis tria requiruntur, Cont.150.nu.1.

Albericus tamen fuit opinionis duo ſufficere, ibi.nu.2. maximè ſi rei venditæ fuit ſecuta traditio, nu.4.

In Contractibus verba ſunt ſtrictè intelligenda, ibi. nu.8.

Contrarietas eſt euitanda, Cont.83.nu.5.& 117. num.9.

Ex contrectatione aſſidua noua non naſcitur actio furti, Cont.92.nu.5.

Creditor poteſt agere contra perſonam, & capere bona omnia, donec ſibi ſatisfiat, Contr. 125. num.4.

Et ſi ex pacto poſſit vendere pignora, non tamen cogitur ſi nolit, ibi. nu.5.

Creditori pignus habenti, non datur recurſus contra alium, Cont.125. nu.17.

& Creditori dicitur ſatisfactum per ſubhaſtationem, etiã ſi bona non ſint tradita, ibi.nu.18.

& ei facta conſignatione liberatur fideiuſſor, Cont.125.nu.19.

Creditor, qui poteſt ſibi ſatisfacere, & non vult, vt obſit fideiuſſoribus, peccat contra legem naturæ, ibi. nu.23.

Creditor recipiens delegationem, liberat fideiuſſorem, ibi. nu.25.

Creditor cum inuentario poteſt ſibi ſoluere, Cont. 131.nu.4.6.& 9.

Crimen ſtellionatus declaratur, Controu.148. num.31.

Cuipiam non eſt concedendum indirectè, quod prohibitum eſt directè, Cont.80. nu.21.

Culpa imputatur ei, qui ſe poſuit in neceſſitate, Cont.125.nu.15.

D

Damnum alicui non debet inferri, Con.132. nu.1.

Datiarij exigentes vltra debitum, ſunt puniendi, Cont.148. nu.1.

Vel ſaltem tenẽtur crimine ſtellionatus, ibi.n.5.

Et tenentur pro familia, ibi. nu.2.

Fallit, nu.24.

Datio inſolutum, vt ſuſtineatur, quæ requirãtur, Cont.125.nu.8.

Debitor ſi ex vna parte debentur vinum, vel granum, & ex alia pecunia admittitur compenſatio, Cont.68.nu.4.

Debitor non debet pergrauari intereſſe, & augmẽto monetæ, Cont.86.nu.10.

Debitum Teſtatoris cenſetur compenſatum in relicto partis hæreditatis, Cont.88.nu 3.

Decanatus dignitas eſt æqualis dignitati Archidiaconi, Cont.122.nu.6.

Et in pluribus Eccl. eſt prima dignitas, ibi.n.6.

Etiam ſi Decanus non haberet iuriſdictionem, ibi. nu.7.

Declaratio ſi per Teſtatorem alicui ſit commiſſa, ſunt citandi omnes illi, qui poſſunt lædi, Cont. 76.nu.2.

Deciſio 37. poſt Merlinũ de legitima declaratur, Cont.63.nu.8.

Deciſiones in Signina Caſtrorum 292.& 320. p.6. diuerſorum declarãtur, Cont.88.nu.21.

Deciſio in cauſa de Blanchettis 1622. coram Eminentiſs. Veroſpio declaratur, Cont.102.n.27.

Deciſio Creſcentij ſeptima de probat. declaratur, Cont.142.nu.26.

Deciſio 355. p.2. in recent. declaratur, ibi n.33.

Decoctus eſt facilis ad m tiendũ, Cont.74.n.19.

(Decreuit) verbum ſignificet animi deliberationem ab omni actu ſeparatam, Contr.53. nu.2.

Deliberata voluntas Teſtatoris arguitur ex multiplicata hæredum nominatione, Controu. 71. num.60.

Delictum vt excludatur omnis interpretatio eſt capienda, Cont.148.nu.14.

Etiam vera impropriando, ibi. nu.22.

Delictum Patris filio non debet obeſſe, Contr. 98. num 10.

Dementia Teſtatoris ſi probaretur, teſtamentum tamen ſuſtineretur, quando eſſet factum, prout alius prudens feciſſet, Cont.71.nu.70.

Demonſtratio perſonæ ad hoc, vt perfecta fiat, nõ ſufficit nomen, niſi probentur alia duo accidentia, Cont.103.nu.8.

Maximè ſi agatur de nomine frequẽtato, ib.n.9.

Et de familia numeroſa, ibi. nu.10.

Denunciatio Birruariorum non probat, Cont.92. num.8.

Deprecatorium verbum non eſt obligatorium, Cont.72.nu.6.

Derogatio limitata nõ egreditur fines limitatos, Cont.77.nu.4.& 16. Vide in littera Q.

Deſcendentes omnes maſculi etiam ex fœminis dicuntur deſcendere à corpore primi acquirentis, Cont.51.nu.23.

Deſcendentes plures diuerſarum linearum vna extincta, admittuntur aliæ, etiam in inferiori gradu, ſtante clauſula in ſtirpes, Cont.70.n.7.

Deſcendentium appellatione veniunt omnes in infinitum, Cont.144.nu.6.

Digitized by Google

INDEX.

Sed non tranſcendere quartã generationẽ, ibi. n. 7.

Dictio (amplius) ſignificat idẽ, quod vltra, C. 96. nu. 2.

Dicto vnius non eſt ſtandum, Cont. 92. nu. 7.

Dicta teſtium non ſunt cauillanda, Cont. 73. n. 26.

Primo Dicto teſtium ſtandum eſt cum iuramento, Cont. 71. nu. 75.

Maximè dum expreſsè ſpontè comparuerunt ducti à conſcientia dicentes ſecundum dictum minis potentium fuiſſe expreſſum, Cont. 71. n. 76.

Dictio (donec) indueit fideicommiſſum fauore ad tempus excluſorum ad illud, Cont. 69. nu. 5.

Dictio (De) ſignificat cauſam proximã, C. 87. n. 3.

Dictio (dictis) repetit præcedentia, Cont. 100. n. 20.

Dictio (dummodo) adiecto diſpoſitioni importat cõditionem, Cont. 172. nu. 10.

Dictio (dũ tamen) requirit, vt illud exiſtat cui adijcitur, Contr. 111. nu. 16.

Dictio (eo caſu) non impedit extenſionem, & repetitionem, Cont. 97. nu. 3.

Dictio (Et) poſita inter perſonas diuidit diſpoſitionem, Cont. 97. nu. 10.

Dictio (Ex) denotat cauſam mediatam, C. 87. n. 3.

Dictio (in totum, vel omnẽ) non impedit detractionem trebellianicæ, Contr. 134. nu. 13.

Dictio (licet) non ſtat taxatiuè, nec excluſiuè, Cont. 142. nu. 34.

Maximè ſi agatur de materia fauorabili, ibi. n. 35.

Dictio (maximè) recipitur aliquando pro dictione tantum, & ſic pro taxatina, Cont. 88. nu. 11.

Dictio (niſi) eſt exceptiua, & permittit id, quod prius erat negatum, Cont. 90. nu. 2.

Dictio (non autem) dicitur qualificatiua, & declaratiua modi per teſtatorẽ appoſiti, C. 139. n. 3.

Dictio (ſeu) ſi ponatur inter diuerſa arguit totam ſimilitudinem, & conformitatẽ, Cont. 77. n. 8.

Dictio (poſt) importat tractum ſucceſſiuum, Cont. 97. nu. 5. & 11.

Dictio (quocumq; modo) comprehendit omnes caſus expreſſos, Cont. 83. n. 14. & Cont. 89. nu. 3.

Dictio (quia) eſt voluntaria, & impulſiua denotans cauſam finalem, Cont. 129. nu. 10.

Dictio (ſemper) comprehendit omnes caſus, & omnia tempora, Cont. 97. nu. 1.

Imò eſt conditionalis, ibi. nu. 2. & Contr. 139. n. 2.

Dictio (ſeu minus) eſt aduerſatiua.

Dictio (tũc, & eo caſu) denotat extremitatem temporis, Cont. 84. nu. 2.

& reſtringit voluntatem ad caſum expreſſum, Cont. 104. nu. 7.

Dictiones taxatiua, neceſſitatiua, vel præciſiuè important formam, Cont. 139. nu. 7.

Dictio (vel) quid operatur, Cont. 116. nu. 20. & aliquando eſt diſiunctiua quo ad verba, & quo ad effectum, & aliquando eſt alternatiua, Contr. 65. nu. 6. & Cont. 71. nu. 36.

Aliquando ſtat copulatiuè, nu. 8. & 11. & de ſui natura diſtinguit caſum, & ampliat diſpoſitionem, C. 75. n. 28.

Dictio (vt dicitur) non affirmat, Cont. 142. nu. 42.

Dictio (vt ſupra) repetit præcedẽtia cum omnibus ſuis qualitatibus, Cont. 90. nu. 23.

Dictio (vltra) quid operetur, Cont. 117. nu. 14.

Dictio (viſta) declaratur, Cont. 58. nu. 6.

Dictio (vna) ſimultanitatem indueit, Cont. 53. n. 1.

Alterius Diei appoſitio nõ vitiat inſtrumentum, Cont. 124. nu. 2.

Dignitates ſi ſint inæquales non ſeruatur ordo tẽporis, Contr. 105. nu. 7.

Dignior die Iouis Sãcti debet celebrare Miſſam ad Altare maius, Cont. 121. nu. 4.

Dignitatem duplicem habens præfertur habenti vnam, Cont. 105. nu. 8.

Dignitates ſunt de Capitulo, Cont. 122. nu. 8.

Diſcrepantia ſi ſit inter Ius Ciuile, & Canonicum Statutum Bononiæ mandat ſeruari ius ciuile, Contr. 71. nu. 46.

Diſmembratio per Legatum de latere debet fieri cum cauſa cognitione, & parte vocata, Contr. 142. num. 16.

Diſpenſatio eſt maior legitimatione, ſed odioſa, Cont. 135. nu. 4.

Et requirit cognitionem cauſæ, & citationẽ agnatorum, & intereſſe habentium, ibi. nu. 11.

Et vocatur diſſipatio, ibi. n. 13. & C. 117. nu. 9.

Diſpenſatio dicitur quando legitimantur nati ex illis, inter quos matrimonium eſſe non poterat, Cont. 116. nu. 5.

Et per talem diſpenſationem ſpurij non deſinunt eſſe ſpurij, ibi. nu. 6.

Nec fieri poteſt ſine iuſta cauſa, & agnatorũ, & aliorum prætendentium citatione, ibi. nu. 7. & 11. & Cont. 117. nu. 7.

Et à ſolo Papa, & non ab Imperatore eſt facienda, Cont. 117. nu. 10.

Diſpoſitio ſemper debet intelligi nè pereat, Cont. 110. nu. 20.

Diſpoſitionis pars vna declaratur per verba ſequentia, Cont. 117. nu. 8.

Ex diuerſis non infertur, Cont. 72. nu. 8.

Diuerſa vbi viget ratio, ibi viget diuerſa iuris diſpoſitio, Cont. 100. nu. 4.

Diues vide in litera Q.

Doctores Collegiati debent præcedere Doctoribus non Collegiatis, Cont. 105. nu. 2.

Dolus præſumitur quando quis non vtitur remedijs opportunis, Cont. 125. nu. 16.

Dolus probatur eo ipſo, quod conſtet de aliqua iniuſtitia, Contr. 147. nu. 11.

Dominium poſt venditionem emptori irreuocabiliter acquiritur, Cont.150.nu.6.
Dominium in donatarium transfertur ſine traditione, Cont.78.nu.4.
Natura Dominiorum quaſitorũ eſt, quod ſint perpetua, Cont.51.nu.9.
Dominus videns libros adminiſtratoris, tacens, & non conquirens, videtur fateri contenta in eis eſſe vera, Cont.59.nu.5.
Donatio fauore dotis acquiritur abſenti ſine acceptatione, Cont.66.nu.1.
Donatio inter Patrem, & filium poteſt reuocari vſq; ad mortem, Cont.75.nu.12.
Nec validatur iuramento, Cont.75.n.18.& 19.
Donatio omnium bonorum iurata ſuſtineri debet ſaltem reſpectu bonorum præſentiũ, C.78.n.1.
In Donatione tacitè cenſentur exceptæ res, quæ nõ veniunt in obligatione, ibi. nu. 3.
Donatio cauſa mortis eſt reuocabilis, C.134.nu.3.
Et in dubio præſumitur cauſa mortis, ibi.nu.4.
Et eo magis ſi fuit facta eodem die teſtamenti in eodem loco, & præſentibus eiſdem teſtibus, ibi. num.5.
Donatio à ſponte dante non prohibetur, Cont.148. nu.7.& 11.
Eſt enim quaſi impoſſibile, & contra naturam, vt quis ſibi donatum nõ acceptet, C.148.n.27.
Donatio inter viuos non eget confirmatione, Cõt. 134.nu.7.
Donatio ob ingreſſum in Religionem dicitur ex cauſa mortis, ibi.nu.11.
In Donatione pleniſſima fit interpretatio, Contr. 143.nu.1. vide nu. 17.
Si quis in Donatione acceptet pro ſe, & filijs, intelligitur ſi, & quatenus filij ſint hæredes, ib.n.15
Si Donatio ſit facta filio naſcituro, ſi naſcatur, fœmina à donatione eſt excluſa, ibi. nu.16.
Donans alicui fundum, vt poſt illius mortem ſit Eccleſiæ, poterit remittere tale pactum donatario in præiudicium Eccleſiæ, Cont.75.nu.73.
Officium eſt paternum, & auitum dotare filiam, ſeu neptem, etiam diuitem, Cont.131.nu.1.
Et ſi Mater ſit diues ad eam ſpectat, abſque eo, quod bona fideicommiſſo ſubiecta diminuãtur, ibi. nu.11.
Et in ſubſidiũ frater ſororẽ dotare tenetur, n.12.
Et in concurſu cum Matre ipſa tenetur, nu.13.
Dos amplius non dicitur Dos ſoluto matrimonio, nec fructus debentur, Cont.88.nu.4.
Duces, Comites, & Marchiones, qui ſunt perpetui Domini, omnia poſſunt, quæ Imperator poteſt in ſuis Ciuitatibus, & Caſtris, Cont.62.nu.23.
Duo ſi ſint hæredes, vnus ſuccedens ab inteſtato, & alius ſecum hæres inſtitutus priuilegium, & ius competens ſuccedenti ab inteſtato prodeſt, & extraneo, Cont.71.nu.79.

E

EA, quæ fiunt eiſdem loco teſtibus contextu, & momento dicuntur in eſſe, Cont.134.nu.6.
Eccleſia ſi legitimè ſemel bonorum poſſeſſionẽ apprehẽderit, nulla eſt ſpes caducit. C.91.nu.2.
Eccleſiæ acquiritur ex ſola oblatione, C.108.n.1.
Efficacior dicitur obligatio, dum hæredes obligantur, Cont.53.nu.11.
(Eius) genitiuũ ſtat demonſtratiuè, C.139 nu.9.
Ægrotans dicitur eſſe in conflictu, Cont.71.n.49.
Eleemoſina nõ eſt de alieno facienda, Cont.91.n.5.
Emens rem furatam bona fide, non tenetur ad cuſtodiam, Cont.73.nu.11.
Tenetur tamẽ docere, à quo illam emerit, vt furti præſumptionem excludat, ibi. nu.16.
Nec tenetur ad reſtitutionem pretij, nu.19.
Tenetur tamen, dum factus eſſet locupletior, Cont.72.nu.9.
Emptor rei furatæ liberatur, ſi dat auctorem, Cont.72.nu.49.
Emptor ſtultus eſſet, ſi emeret ab adminiſtratore, niſi venditor venderet duplici nomine proprio, & adminiſtratorio, Cont.53 nu.15.
Emptor rei furatæ tenetur reſtituere, vel ſi non habet indicare rem detinentem, Cont.73.nu.1. declara nu.6.& 17.
Emptio, vide in verbo Contractus.
Ad perfectionem contractus emptionis tria requiruntur, Cont.150.nu.1.
Vide opinionem Alberici, nu.2.
Emphiteoſis recipiens feudum in emphiteoſim, cũ hoc ne tranſeat niſi ad primogenitum, intelligitur de eo, qui tempore mortis ſuperuixerit, etiã ſi ſit ſecundo, aut tertio genitus, Cont.79.nu.2.
Emphiteota ſi impediatur poſſidere rẽ emphiteoticam, nõ tenetur præſtare penſionem, C.82.n.13.
Emphiteoſis ſequitur filium Monaſterium ingredientem, Contr. 102 nu.1.
Sed id non procedat repugnante voluntate Teſtatoris, ibi. nu.2.
Et quando ab hærede non fuit factum inuentarium bonorum hæreditariorum fideicommittẽtis, ibi. nu.3.& melius nu.29.
Et quando ſubſtitutus eſt vnus ex comprehẽſis in inueſtiura, ibi.nu.4. 10.& 19.
Plures emphiteotæ poſſunt inter ſe diuidere, relinquere, vendere, alienare, & obligare, etiam Eccleſia irrequiſita, ibi.nu.5.
Emphiteoſis Eccleſiaſtica licitè concedi poteſt alteri Eccleſiæ, Cont.112.nu.1.
Niſi extaret pactum ne in aliam Eccleſiam alienari poſſet, vel in potentiorem, ibi.nu.4.

Et eſt in optione Eccleſiæ dominæ directi dominij canonẽ recipere, vel rẽ pro ſe retinere, ibi.n.2.

Emphiteoſis præſumitur ſolemniter conceſſa ex curſu 30. annorum, Cont.112.nu.6.

Tria copulatiuè requiruntur, vt quis ob deteriorationem cadat ab emphiteoſi, ibi. nu. 7. Vide in verbo Liuellus.

Enunciatiua verba dicuntur diſpoſitiua in materia aditionis hæreditatis, Cont.62.nu.2.

Enunciatiua vnica non probat etiam in antiquis, Cont.103.nu.4.

Maximè ſi contingat dubitari ſuper enunciato, Cont.103.nu.5.

Eſt .n. differentia, an enunciatiua ſit in Inſtrumẽto, vel in actu iudiciali, ibi. nu.6.

Enunciatiua dicitur vnica, licet Inſtrumẽta ſint plura, dũ vnus tantũ Not. eſt rogatus, ib.n.11.

Nec ſi plures eſſent debent admitti, dum nõ conſtat de effectuatione Inſtrumentorum, Contr. 103.nu.12.

Epiſcopus poteſt erigere nouam dignitatem, dum ab vniuerſa Eccleſia alibi fuerit approbata, Cont.122.nu.1.

Epiſcopus non poteſt concedere, vt Iudex laicus interponat auctoritatem in cauſa Clerici, Cont. 143.nu.13.

Error ſemper præſumitur, ſi id, quod ſequitur cũ præfationibus, vel tractatu non congruit, Cont. 124.nu.3.

In dubio potius error, quam falſitas præſumitur, ibi. nu.4.

Error in nomine non vitiat contractum, nec hæredis inſtitutionem, Cont.128.nu.6.

(Eſſe voluit) dicitur verbum obliquum, C.52.n.4.

(Et) copula reſoluitur in disiunctiuam, quando Teſtator inſtituit Patrem, & filium, C.69.nu.7.

Euictionis promiſſio facta pro rata expreſſa debet cõmenſurari habito reſpectu ad totũ, C.89.n.6.

Et ſi promiſſio ſit facta de relaxando bona, quatenus ſequatur iuſta, & valida euictio tres requiruntur ſententiæ, Cont.90.nu.4.& 13.

Et ſententiæ debent eſſe conformes, ibi. nu.5.

Euictio non habet locum, quoties auocatur ſola poſſeſſio, ſiue per hippotecariam, ſiue per Saluianum, ibi. nu.11.

Examinatis teſtibus teſtamentarijs, Iudex poteſt publicare teſtamentum, Cont.71.nu.8.

Excluſo vno, cenſentur omnes ab eo deſcendentes excluſi, Contr.63.nu.3.& Cont.87.nu.21.

Executio impeditur, dum quis in continenti probare ſe offert, Cont.68. nu.11.

Executio fieri non poteſt, dum tertius ſe opponit, & eius iura ſunt per Iudicem examinanda, Cont.101.nu.1.& 3.

Et dum in proceſſu non fuit citatus, ibi. nu.2.

Et ſi mãdatũ ſit relaxatũ à S. Rota, ibi. nu. 3.

Executione ſemel facta ſuper vna re non poteſt Creditor illi renontiare, C.125.n.21.

Executorum teſtamentariorum fides eſt diligenter examinanda, Cont.91.nu.6.

Executores teſtamentarij, quibus commiſſa eſt declaratio voluntatis teſtatoris, debent declarare citatis hæredibus, & poſſeſſoribus, C.91.n.17.

Nec ſtatur eorum declarationi, etiã cũ iuramẽto, dũ non ſint perſonæ probæ, & honeſtæ, ibi.nu.5.

Exempti tenẽtur ad vias reparãdas, C.144.nu.8.

Exequutio eſt prohibita, quando verba requirunt veritatem, & non fictionem, Cont.87.nu.19.

Exiſtentia rei furatæ eſt probanda per allegãtem, Cont.73.nu.18.

Ab expenſis excuſatur, qui habet iuſtam cauſam litigandi, Cont.86.nu.3.

In Expenſis faciendis non datur certa regula, Cont.59. nu.2. Et ſufficit iuramentum expendentis, ſeu ſcribentis, nu.3.

Et ſemiplena ſufficit probatio, nu.4.

Expreſſio valoris mon. nõ tollit augmẽ. C.86.n.2.

Expreſſio erronea contrahentibus obeſſe nõ debet, Cont.124.nu.1.

Extenſio de perſona ad perſonam non admittitur, Cont.104.nu.8.

Et ob cauſam ſeruandæ æqualitatis, ibi.nu.9.

Extenſio non eſt facienda, quando tranſuerſales eſſent melioris conditionis, quam eſſent deſcendentes, Cont.100.nu.14.

Extenſio legis nouæ non reſtringit actũ de præterito, & ſic Cõſtitutio noua nõ trahitur ad præterita connexa inſeparabilia, C.135.n.21.30.

Extenſio non fit in fideicõmiſſis de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum, Cont.63.nu.5.

Extenſio non eſt faciẽda de legitimatis per ſubſequens matrimonium ad præiudicium natorum in matrimonio, Cont.87.nu.8.

Maximè dum teſtator ſe declarauit, nu.9.

Extorſio ad hoc, vt ſit punibilis tria requiruntur, Cont.148.nu.19.

F

Factum ob timorem non ſuſtinetur, Cont.148. num.3.

Factum eſt probandum ab actore, Cont.60.nu.7.

Falcidia non deducitur ex legato pio, Contr. 76. nu.4. Declara nu.5.

Falcidia debetur hæredi ex vſufructu, C.104.n.7

Falcidia deducitur ex donatione cauſa mortis, Cont.134.nu.10.

Falcidia titulo vniuerſali hæreditario debetur, Cont.128.nu.3.

Falcidiæ prohibitio expreſſè debet fieri, ibi.nu.4.

Digitized by Google

INDEX.

Falſitas non ita de facili cõmittitur coram Patre Spirituali, ſicut corã extraneo, Con.71.n.44.
Falſi ſola ſuſpitio tollit fidem teſtis, Con.72.n.13.
Familiæ appellatione veniunt fœminæ ſaltem poſt maſculos, Contr.90.nu.28.31.36.& 39.
Maximè dum donans ſimpliciter vſus eſt verbo liberorum, ibi.nu.29.
Familiæ appellatione intelligitur de familia Teſtatoris, Cont.104.nu.10.
Fauore piæ cauſæ non euaneſcit vocatio, etſi poſita ſit in conditione, Cont.69 nu.6.
Federicus de Senis conſ.228. reprobatur, Contr. 52.nu.36.
Fæneratores ſolent tam occultè tractare, vt vix conuinci poſſint, Contr.56.nu.2.
Et idcircò ad probationem ſufficiunt coniecturæ, præſumptiones, argumenta, & veriſimilitudines, ibi.nu.3.
Fœminæ de agnatione poſt maſculorum mortem dicuntur vocatæ, dum Teſtator expreſſit bona nolle egredi è domo, familia, & nomine, Cont. 89.nu.13.
Fœminæ nomine filiorũ non veniunt, Con.63.n.2.
Fœmina non poteſt aſſumere nomen, & cognomen Teſtatoris maſculi, Cont.65.nu.19.
Fœmina non ſuccedit in feudis, Cont.51. nu.24.
Fœminæ dicuntur excluſæ, etiam ſi ſint vocatæ poſt maſculos, & maſculi extent, Contr. 100. num.5.
Fœmina ſemel excluſa ſemper dicuntur excluſa, & omnes ab eis deſcendentes, Contr.100.nu.6. & Cont.139.nu.11.
Maximè ſi extet ſtatutum fœminarum excluſiuum, ibi. nu.7.
Et ſubſtitutio ſit facta per nomina appellatiua, ibi. nu.8.
Ex vocatione fœminarum non conſideratur agnatio, Contr.51. nu.14.
Fœminæ non veniunt appellatione proximiorum, quando eſt vocata familia, Cont.110.nu.13.
Fœmina poſt mortẽ patris non conſeruat agnationem, Cont.143.nu.20.
In feudis tenor primæ inueſtituræ attenditur poſt habita ſucceſſionis natura, & omiſſa feudorum conſuetudine, Contr.51.nu.1.& 27.
Feudi natura eſt genus, & inueſtitura eſt ſpecies, ibi.nu.2.
Tactum, quod deficientibus maſculis ſuccedant fœminæ ſe concordat cũ iure ſcripto, vt quamdiu ex eo, qui primus feudum accepit ſit deſcendens maſculus non ſit locus fœminæ, etiam ſi feudum ſemel tranſiuiſſet ad fœminam, Contr. 51.nu.21.
In materia feudali nulla eſt differentia inter maſculum ex maſculo, & maſculum ex fœmina, quando maſculi ſunt in inueſtitura comprehenſa, Contr.51.nu.5.
In feudis non datur tranſitus de vna linea ad aliã, ibi.num.8.
In feudi ſucceſſione non attenditur proximitas reſpectu perſonæ eius, à quo feudũ incipit, ib.n.17.
Non eſt curandum quo tramite feudum deſcendat, ſed & prima radix, & principium d. Cont.51. num.22.
Primus acquirens poterit diſponere de feudo, ſed non alij in inueſtitura comprehenſi, eo quod alijs comprehenſis non poteſt tolli ius quaſitum, etiam in ſpe, ibi.nu.9.
Si diſputetur inter confeudatarios cauſa cognitio ſpectat ad Supremum Dominum, & non ad confeudatarios, Contr.62. nu.1.declara n.16.
Feudatarij Sanctæ Romanæ Eccleſiæ non poſſunt ſubijci alijs principibus, nu.6.declara nu.8.
Feudum propriè dicitur, quando pendet à mera liberalitate, & ob fidelitatem, ſeu ob ſeruitium præſtitum, Contr.62.nu.18.
Feuda, & dignitates pertinent ad primogenitum, Contr.80. nu.8.
Feudum conceſſum ab Imperatore dicitur Regale dignitatis, & indiuiduum, ibi. nu. 9. & in eo non cadit diuiſio, nu.10.
Feudum licet non poſſit alienari in præiuditium ſucceſſorum, poteſt tamen relinqui vni ex vocatis, & comprehenſis in inueſtitura, ibi.n.13.
In feudis ſufficit ſecundo genitis habere vitam, & militiam, Contr.80. nu.22.
Fideicommiſſum principaliter inſtitutum propter maſculos debet tranſire ad maſculum per fœminam, & non ad fœminam, Cont.65.n.12.
Fideicommiſſum in contractu non ſuſtinetur, ſi quinque Teſtes in contractu non interuenerint, Contr.75. nu.4.
Fideicommiſſum ſi ſit æquale per fideicommittentes abſolutè remitti poteſt, ibi.nu.11.
Fideicommiſſarius actionem habet contra alienãtem ad pretium, Contr.78.nu.7.
Fideicommiſſum expirat, ſi prædecedat ſubſtitutus, & bona remanent libera, Cont.104.n.6.
Fideicommiſſarius dicitur creditor ſpei, Contr. 88. nu.20.
Fideicommiſſum inducitur quotieſcumq; aliter voluntas Teſtatoris non poſſit ſeruari, Contr. 69.nu.3.
Verba Teſtatoris deſideriũ denotantia ſufficiunt ad fideicommiſſum, Cont.69. nu.10.
Fideicommiſſum in contractu, donatione immo in Epiſtola conſtitui poteſt, Cont. 75. nu.1. contrarium declaratur, nu.2.

In

INDEX.

In Fideicommiſſo vniuerſali non continentur ea, quæ alio iure ad hæredē ſpectant, C.104.n.11.

Fideicommiſſum fieri poteſt, & in bello, & nutu, & ſine ſcriptura, Cont.129.nu.4.

Fideicommiſſum inducitur, quando quis expreſſit ſe eſſe intentionis, vt bona conſeruentur, vel in familia, vel in deſcendentibus, Cont.129.n.9.

Fideicommiſſum reale in dubio non præſumitur, Contr.110.nu.10.

Fideicommiſſum inducitur per verba denotantia tractum temporis in infinitum, Con.115.n.3.

Ex verbis vniuerſalibus Teſtatoris videntur comprehenſa bona etiam alijs fideicommiſſis ſubiecta, ibi. nu.5.

Fides Baptiſmatis non probat filiationem, Contr. 149.nu.4.

Fiduciarius hæres veluti cuſtos, & depoſitarius, omnia reſtituere debet, Contr. 128.nu.1.

Fiduciarius non poteſt dici ille, qui vti adminiſtrator, & gubernator eligitur, C.128. nu.2.

Fideiuſſor debet indemnis conſeruari ex natura fideiuſſioni, Contr.82.nu.1.

Si non fuit diligens, nec oppoſuit debitas exceptiones, ſoluens repetere non poteſt, ibi, nu. 8.

Sed culpa ſua fuit exactus, nu. 9.

Fideiuſſor liberatur, dum creditor potuit exigere, & non exegit, Cont.129.nu.11.

Fideiuſſor de euictione ad aliud non tenetur, niſi rem defendere, Cont.125.nu.31.

Filiatio ſi ſit probata, dicitur probata legitimitas, Cont.78.nu.11.

Filius hæreditatem patris acceptando ſubijcit etiam portionem legitimæ fideicommiſſo à patre inſtituto, Cont.74.nu.3.

Filius hæretici eſt excluſus ab omni ſucceſſione, Cont.66. nu.2.

Filia fœmina hæretici eſt melioris conditionis, quā maſculus, ibi.nu.3.

Filius tenetur relinquere allimenta cibi, potus, & veſtitus matri, Cont.71.nu.1.

Nec imputantur in legitima, ibi.nu.2.

Filiatio non dicitur probata, ſi non conſtet de matrimonio, & quando prætenſus pater pro filio, quem non nominauerit, Cont.100.nu.10.

Filij in dubio non extante matrimonio præſumuntur ſpurij, ibi.nu.12.

Vulgo quæſitus patrem certum demonſtrare non poteſt, ibi.nu. 17.

Filia debetur legitima, vel ſaltem Dos congrua, Cont.138.nu.13.

Nec debet eſſe deterioris conditionis, ſi altiſſimo famulari velit, ibi. nu. 14.

Filij legitimi, & naturalis appellatione venit legitimatus per reſcriptum, Cont.129.nu.15.

Filij ſpurij non poſſunt hæredes inſtitui, Contr. 116.nu.1.& 117.nu.15.

Nec ſunt Deo amabiles, nec minus hominibus honorabiles, nec in bello fortes, Cont.116.n.2.

Et quoad leges dicuntur infames, ſaltem infamia facti, ibi.nu.3.

Nullaq; cautela dari poteſt, vt ſpurius à Patre inſtituatur, ibi.nu.4.

Filij quando ſunt induſtrioſi tunc intrat præſumptio bona potius eſſe propria, quam paterna, maximè ſi à morte patris intercedit multum tempus, Cont.103.nu.2.

Filius non præſumitur hæres, niſi probetur ſe immiſcuiſſe in hæreditate paterna, C.104.nu.4.

Filius ſemper eſt legitimus contradictor, Contr. 109.nu.10.

Filij maſculi ex filiabus poſſunt dici filij, & deſcendentes maſculi, Cont.100.nu.2.eo magis, quando Teſtator inſtituit filios ex filiabus, Cont.110.nu.3.& 8.

Filius ſpurius non poteſt dici de Agnatione, Cont. 110.nu.5.& 15.

Filij Presbyterorum dicuntur inceſtuoſi, adulterini, & ſacrilegi, tamquam nati ex ſponſo Eccleſiæ, Cont.135.nu.1.

Et tales non poſſunt per Papam, & Imperatorem legitimari, ſed tantum diſpenſari, ibi.n.2.

Et eo minus poſſunt legitimari à Co. Palatino, num.10.

Nec minus talis proles, & deſcendentes poſſunt ſuccedere, & debent ſeruire Eccleſiæ, vbi pater erat Sacerdos, nu.3.

Filij duo ſi ſint hæredes inſtituti tertio nato, & ipſe intelligitur æqualiter inſtitutus, dum pater improuisè moritur, Cont.135.nu.19.

Filius non præſumitur hæres patris in odioſis, niſi probetur, Cont.78.nu.1.

Filius, qui ex poſt naſcitur ex veriſimili mente patris in inſtitutione comprehenditur, Contr. 78.nu.12.

Filius poteſt tacitè, & expreſsè conſentire ſecundis nuptijs matris, Cont.81.nu. 3.

Etiam ſi ſit minor, nu.4.

Immo impubes, nu.11.

Vel ſi maritus dediſſet licentiā nubendi, ibi.n.5.

Vel ſi filius vltra ſcientiam, & taciturnitatem alios actus poſitiuos feciſſet, nu.6.9.& 13.

Et ſi non teſtetur, videtur remittere matri pœnam, vt ſibi ſuccedat, nu.12.

Filia nupta remanet ſub poteſtate patris, exceptis obſequijs maritalibus, Cont.95.nu.2.& Cont. 96.nu.1.

Filia à patre eſt dotanda, etiam ſi ſit diues, Contr. 95.num.4.

Fi-

Filius ingreſſus Monaſterium, non amplius habetur pro filio, niſi fictè, Cont.122.nu.18.
Filiatio debet eſſe certa, ad effectum, vt prouideatur de alimentis, Cont.149.nu.1.3.& 16.
Non probatur per alimentorum præſtationem, ibi. nu.9.
Nec per nominationem, nu. 10. dum non agitur de iuſta, & legitima filiatione, nu.13.
Quaſi poſſeſſio filiationis non eſt potens ad obtinendum in petitorio, nu.11.
Filiatio non poteſt dici probata, dum quis eſt vulgò conceptus, nu.12.
Floppæ, & aliæ arbores vicino damnum inferentes, debent ſuccidi, Cont.130.nu.1.
Nedum de iure municipali, ſed & de iure communi, ibi. nu.2.
Flumen priuatum dicitur, quod non omni tempore fluit, Cont.131.nu.9.
Forenſes tenentur ſeruare ſtatuta loci contractus, Cont.111.nu.9.
Forma in Breui Summi Pontificis data eſt ſeruanda, & non per æquipollens, Cont.77.num.15. & 22.
Foueæ ſunt de publico, prout via publica, Contr. 123.nu.6.
Et quilibet poteſt ibi mittere animalia ad paſcendum, & bibendum, ibi.nu.7.
Frater fratrem alere tenetur, Cont.80.nu.26.
Frater etiam de proprio tenetur dotare ſororem, Cont.113.nu.7.
Lex non confidit de fratre, ſicut de patre, Coutr. 138.nu.9.
Fructus, qui non reperiuntur, præſumuntur conſumpti, Cont.68.nu.2.
Fructus ſi quis percipit ex re acquiſita contra formam ſtatuti, dicitur malæ fidei poſſeſſor, Cont. 99.nu.3.
Fructus ex re vendita quinque annorum coæquant verum rei valorẽ, ibi.n.6.& Con.131.n.16.
Fructus ad rationem quinque pro centenario admittuntur, dum ex immobilibus debẽtur, Cont. 104.nu.16.
Fructus ex coniecturis poſſunt probari, Cont.131. num.17.
Fundus ſi legetur, etiam ſi ſit alienus, debetur, vel æſtimatio, Cont.54.nu.7.& 11.

G

GAmmar. de officio, & auctoritate Legati lib.2. tit.de var.ord.nu.154.in fine, & lib. 5. in tit.de poteſtate Legati in vniendo n.153. & ſeq. & omnes alij loquuntur de vnionibus, & diſſolutionibus beneficiorum, & non Ciuitatum, & Caſtrorum, Cont.142.nu.41.
Gloſa in c. cum olim extra de conſuetudine declaratur, Cont.122.nu.3.
Gratian.in diſcept.c.554.declaratur, Cont.103. num.7.
Gratia ex ſubreptione obtenta nullius eſt roboris, Cont.77.nu.18.
Gratia Principis inter impoſſibilia reputatur, Cont.57.nu.6.
Gratia Principis, & ſi debeat intelligi ſine præiudicio tertij, nihilominus de præiudicio non curatur, dum diſpoſitio principalis aliud continet, Cont.122.nu.17.
Gratia non dicitur, ſi non aduerſetur diſpoſitioni iuris communis, ibi. nu.18.
Grauamen non poteſt imponi in legitima filio debita, Cont.74.nu.1.
Grauatus non poteſt in fideicommiſſo præiudicare ſubſtituto, Cont.77.nu.22.

H

HAbilitatus ad ætatem, non dicitur habilitatus ad alienationem bonorum, Cont.138. num.10.
Habitans in aliqua Ciuitate per decennium, præſumitur habuiſſe animum ibi habitandi, Cont. 145.nu.2.
Licet Ciuilitas origine contracta ſit immutabilis, id non procedit quoad ius, & effectum reſultantem ex dicta Ciuilitate, ibi.nu.3.
Habitantes in domo, præſumuntur præſentes geſtis in domo, Cont.73.nu.25.
Hæres, qui non confecit inuentarium, inſolidum eum defuncto tenetur, Cont.113.nu.2.& 6.
Hæres ſemel ſemper hæres, Cõt.113.nu.5.& 10.
Hæres, qui adiuit hæreditatem cum beneficio inuentarij ſibi non præiudicat, Cont.104.nu.12.
Hæres repreſentat perſonam defuncti, Contr. 98. nu.7.
In hærede præſumitur ignorantia, Cont.60.nu.5.
Hæredis inſtitutio fieri poteſt quibuſcumque verbis, dummodo ex eis appareat de voluntate teſtatoris, Cont.71.nu.7.
Nec poteſt dici de incertitudine hæredis, dum ex futuro euentu illius perſona poteſt certificari, Cont.76.nu.1.
Hæreditatis aditio probatur per conſtitutionem Procuratoris, Cont.64.nu.1.
Eo magis ſi ſit Procurator ſpecialis, nu.2.
Hæreditatis aditio non præſumitur, Cõt.78.nu.8.
Hæreditas aditur ſolo animo, nu.4.
Et ſufficit, quod quis dicat volo adire, nu.5.
Hæreditatis incapax non poteſt illã ad alios trãſmittere, Cont.70.nu.6.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij poteſt ve-

venire contra alienationem in contractu factã à defuncto, Contr.88.nu.1.
Hæres ſine inuentario non tenetur ratificare contractũ iniquum, nam defunctus ſi viueret poſſit, non obſtante promiſſione rati eiſdem defenſionibus, vti quibus poteſt ille, pro quo de rato promiſit, ibi. nu.2.
Imò ſibi competeret reſtitutio in integrum, nu.3.
Hæres poteſt contrauenire facto defuncti ex iure ſuperuenienti, Cont.88.nu.10.
Hæres poteſt bona fideicommiſſis ſubiecta vendicare, & ſi vti hæres perſonali actione teneretur, Contr.88. nu.9.
Hæreditas poteſt agnoſci vſq; ad triginta annos, Cont.98.nu.6.
Hæres nominatus ſi non habet qualitatem à Teſtatore deſideratam excluditur, Cont. 106. nu. 1. & 8.
Hæres cum beneficio inuentarij tenetur in quãsum patrentur vires hæreditariæ, Cont.107.nu.7.
Hæretici filius eſt excluſus ab omni ſucceſſione, Contr.66 nu.2.
Hypposheca exerceri non poteſt ante aductum diei ſolutionis aeſtimatæ, Cont.82 nu.12.
Hyppotheca generalis in clauſulis generalibus cẽſetur appoſita ex ſtilo Notarij, C.90.nu.26.
Hyppotheca extinguitur facta exactione pecuniæ, etiam ad præiuditium creditoris anterioris, Cont.131.nu.7.
Hyppothecaria actio eſt realis, & ſequitur fundum, ibi.nu.8.
Homo naſcitur benè ſenſatus, Cont.71.nu.23.
Hiſtoriæ, & Cronicæ de per ſe probans, Contr. 142.nu.5.
Eo magis ſi agatur de facto antiquo, ibi. nu. 35.

I

IDentitas bonorum non probatur, quando à die Teſtamenti ad diuiſionem inter hæredes interceſſit multum tempus, & ipſi hæredes ſunt induſtrioſi, Cont.104. nu.3.
Ignorantia præſumitur in hærede, Cont.60. nu.5.
Retractari poteſt contractus ab ignorante ius ſibi competere, Contr.66. nu.5.
Non obſtante iuramento, ibi.nu.6.
Immunitatis conceſſio præſumitur perſonalis, dum præcedunt perſonæ rebus, Contr. 140. num.1. contra nu.9.
Maximè ſi in conceſſione leguntur verba perſonaliſſima, Cont.140.nu.2.
Etiam ſi ſit facta ex cauſa meritorum, ibi. nu.3. contra nu.1.
Qui per viginti annos nõ ſoluit gabellas, & grauamina, præſumitur ſolemniter, & legitimè immunis factus, etiam ſine titulo, C.140.n.16.
Immunitas eſt odioſa, Cont. 144.nu.1.
Non operatur in caſu neceſſitatis, ibi. nu.2.
Immunitas concedi debet per duas ex tribus partibus eorum, qui eam concedere poſſunt, ibi. nu.4.
Et eo ipſo, quod incipit proximum damnificare dicitur reuocata, ibi.nu.5.
Incapax hæreditatis non poteſt illã ad alios tranſmittere, Contr.70.nu.6.
Incertitudo hæredis non poteſt dici, dum ex futuro euentu illius perſona poteſt certificari, Cont. 76.nu.1.
Infans, ſeu lactans minor triennio debet ali à Matre, Contr.149.nu.2.
Inferior non poteſt ligare ſuperiorem, Cont. 121. num. 5.
Infirmitas etiam atrox, & vehemens non impedit quem teſtari, dummodo articulatè, & intelligibiliter Teſtator loquatur, Cont.71. nu.24.
Iniuria non poteſt dici facta filio, dum Mater nobiliſſimo viro ſecundo nupſit, Cont.81.nu.14.
Inſinuatio non requiritur in capitulis matrimonialibus, Cont. 143.num.14.
(Inſtituo) verbũ in ſpecie ſubalterna acceptum, ita conuenit inſtitutioni, ſicut ſubſtitutioni, Cont. 52.nu.1.
Et in genere ſumptum dicitur generale, & non ad directam magis, quam ad obliquam inſtitutionem referri poteſt, ibi.nu.2.
Et ſi referatur ad fideicommiſſariam, fideicommiſſum importat, ibi nu.3.
Inſtitutio vniuerſalis in totum debet ſubſiſtere, aut in totum corruere, Cont.54.nu.5.
Inſtitutio hæredis fieri poteſt quibuſcunq; verbis, Cont.71.nu 7.
Inſtrumentum ſi ſit conuentum, vt reducatur ad conſilium ſapientis, Iudex loco illius poteſt ſuccedere, Cont.129. nu. 12.
Inſtrumenta, & acta publica dicuntur probationes probatæ, Contr. 142. nu 7.
Interpretatio eſt facienda ne ſequatur abſurdum, Contr. 100. nu.3.
Interuſuria dotalia debentur viro pro ſuſtinendis moribus matrimonij, Cont.113.nu.11.
Et ſtatim debentur poſt terminum deſtinatæ ſolutionis dotis, ibi.nu.12.
Et id procedit non ſolum in patre, ſed etiam in quolibet extraneo dotem promittente, ibi.n.13.
Inuentarium præſeruat hæredem à damno, non à commodo, Cont.131. nu.6.
Et conſeruat eum in eo ſtatu, in quo reperiebatur ante aditionem, ibi.nu.2.
Et illius beneſitium poteſt allegari ante, & poſt ſententiam, ibi. nu.3.

In-

INDEX.

Inueſtitura nouat, & mutat natnram feudi, Cont. 51. nu. 3.

Et omnes ſubſequentes inueſtituræ cenſentur factæ ſecundum conditionem primæ, ibi. num. 4. & 30.

Inueſtitura ſi ſit facta pro maſculis, & ijs deficientibus pro fœminis, maſculus ex fœmina fœminæ præferendus eſt, Cont. 51. nu. 2.

Etiam quod maſculus ſit remotior, ibi. nu. 2.

Inueſtitura feudi ſi ſiet pro ſe, & ſuis filijs, pater feudum poteſt relinquere vni filio, & reliquos excludere, Contr. 80. nu. 4.

Ioſaphat Rex Ioram filio primogenito Regnum tradidit, cæteriſq; ſeptem filijs aurum, & argentum reliquit, Cont. 80. nu. 5.

Iudex concedendo immiſſionem non cenſetur velle præiudicare non citato, Cont. 109. nu. 2.

Iudex vendens nullam habet actionem, ſed tantum Creditor vt res vendita ſibi tradatur poteſt agere, Con. 125. nu. 20.

Iudex incertum in inſtrumento promiſſum poteſt taxare, ibi. nu. 7.

Iudices debent eſſe prompti ad capiendos libros, & ſcripturas vſurariorum, Contr. 114. nu. 6.

Iudex non conſtito de corpore delicti, non poteſt procedere, Contr. 127. nu. 1. & 92. nu. 1. & 148. nu. 8.

Et debet conſtare, quod dolo, & ſcelere cõmiſſum ſit, nu. 9.

Iudex debet ſyndicari de geſtis per ſuã familiam, Cont. 147. nu. 9.

Iudicis delegati à ſupremo Principe maior eſt auctoritas, quã alterius ordinarij, Cont. 61. n. 1.

Iudex non poteſt cognoſcere de delicto cõmiſſo extra territorium, Cont. 92. nu. 4.

Iudex debet cognoſcere id ſuper quo iudicat, Cont. 77. nu. 1.

Iudex primus non poteſt præcipere ſecundo, ne in cauſa ſe ingerat, Contr. 61. nu. 2.

Iudex qui poteſt iudicare ſola facti veritate inſpecta, poteſt iudicare prout Deus iudicaturus eſſet, Cont. 101. nu. 7.

Ius dicere, & æquitatem ſtatuere differt à punitione filiorum, & ſimilium, Cont. 121. nu. 11.

Iuriſdictiones non debent ſcindi in plures partes, Cont. 110. nu. 9.

Iuriſdictio quid ſit, Cont. 122. nu. 12.

In iuditio derogationis debent citari qui prætendunt intereſſe, Contr. 77. nu. 5.

Iuramentum per errorem præſtitũ non ligat, Cont. 62. nu. 4.

Iuramentum fidelitatis quid contineat, declaratur, Cont. 62. nu. 11.

Iuramentum habet vim geminationis, ibi. nu. 21.

Iuramẽtum habet vim clauſulæ omni meliori modo, Con. 78. nu. 2.

Iuramentum in clauſulis generalibus, & executiuis præſumitur appoſitũ ex ſtylo Notarij, Cont. 91. num. 15.

Nec trahitur ad ea, quæ exprimi, & ſpecificari debent, ibi. nu. 16.

Iuramentum non alterat donationem cauſa mortis Cont. 134. nu. 8.

Non ſufficit Notarium dicere teſtes iuraſſe, dum non adijcitur corporaliter manu tactis ſcripturis, Cont. 148. nu. 21.

Ius accreſcendi habet locum in donatione, eo magis ſi ſit facta à Principe, Contr. 66. nu. 4.

Iuri accreſcendi locus eſt ex coniunctione reali, Contr. 115. nu. 2.

Ius adeundi requiritur in hæreditate tranſmittentis, Contr. 98. nu. 5.

Iuſpatronatus non poteſt donari cum licentia Vicarij Epiſcopi, Cont. 122. nu. 14.

De Iurepatronatus, & beneficijs erectis ante Concilium Tridentinum, per quadraginta annos non eſt diſputandum, Cont. 122. nu. 20.

L

LAderchius conſ. 24. reprobatur, C. 78. n. 13.

Laicus non poteſt exercere iuriſdictionem etiam voluntariam in Clericis, Cont. 143. n. 12.

Legatus de latere concurrit cum Epiſcopo, Cont. 122. nu. 1.

Legatus etiam de latere non poteſt violare ius cõmune, Cont. 116. nu. 18. & Cont. 142. nu. 37.

Nec poteſt tollere Statuta Ciuitatis, ibi. nu. 38. & 40.

Legatus de latere dicitur ſumptus de latere Papæ, Cont. 122. nu. 16.

Legatus de latere non poteſt reuocare vnionem factam per Papam, Cont. 142. nu. 14.

Legato de latere non creditur, dum agitur de præiuditio alterius, Contr. 142. nu. 20. & 44.

Teſtator cenſetur legare illud ius, quod habet etiam ſi eius morte extinguatur, Contr. 54. nu. 9.

Limitatur ſi teſtator ſciebat, quodnam ius haberet, ibi. nu. 2.

Item ſi conſtet talem fuiſſe mentem Teſtatoris, quia debetur æſtimatio ſi aliena ſit, ibi. nu. 3.

Et quando bona per Teſtatorem ſunt ſpecificata, & Legatum factum eſt conſanguineis, ibi. n. 4.

Fundus ſi legetur, etiam ſi ſit alienus debetur, vel æſtimatio, ibi. nu. 7. & 11.

Quando Teſtator reliquit fideicommiſſarijs aliqua bona pro omni eo, & toto quod prætendere poſſunt, cenſetur legaſſe bona reſtitutioni fideicommiſſi ſubiecta legatario, ibi. nu. 12.

Digitized by Google

Res aliena legari poteſt, Cont.80. nu. 19.
Legatum non poteſt conferri in apertam alterius voluntatem, Cont.91. nu. 1.
Lex ſcripturas C. qui potiores in pignore habeantur, declaratur, Cont.74.nu.6.
Lex creditor §. fin. ff. de diſtract. pignor. exorbitat à regula, de qua in l. ſi ita quis, §. ea lege ff. de verb. oblig. Cont.90.nu.25.
Leges ciuiles non dedignãtur imitari ſacros Canones in matrimonijs, & vſuris, Cont.56.nu.1.
Legibus, & non exemplis eſt iudicandũ, Cont.148. num.32.
Legitima à patri debetur, Cont.111. nu.10.
Nec per quamcumq; generalem diſpoſitionem excluditur, ibi.nu.14.
Legitima in bonis filiæ prius fauore patris eſt deducenda, ibi.nu.15.
Legitimæ matris portio eſt tertia eius, quod ab inteſtato eſſet habitura, Cont.67.nu.1. 3 6.9.
Legitima non poteſt peti, niſi ab his, qui ab inteſtato ſuccedunt, Cont.80. nu.23.
Aliud enim eſt vt de ſucceſſione aſcendentis, aut tranſuerſalis agatur ad hoc, vt legitimati per ſubſequens matrimonium admittantur, Contr. 87.nu.17.
Legitimationis, vel priuilegij verba generalia non comprehendunt plurimum odioſos, C.135.n.8.
Et in tali legitimatione debet exprimi, non obſtante conſtitutione conciliari, ibi.nu.9.
Legitimationi, ſeu diſpenſationi factæ à Papa nemo poteſt ſe opponere, Contr. 135.nu.20.
Legitimatus habetur, ac ſi natus eſſet quis in matrimonio, Cont.75.nu.6.
Secus ſi conſtet de voluntate contraria diſponentis, ibi.nu.7.
Legitimatus eſt incapax emphiteoſis eccleſiaſticæ, Contr.75.nu.10.
Legitimatus venit appellatione lineæ, Co.84.n.3.
Legitimati per ſubſequens matrimonium admittuntur ad ſucceſſionem, Cont. 87.nu.1.
Declara, nu.5. & 14.
Et ſuccedunt in feudis, & in nobilitate, & poſſunt promoueri ad Epiſcopatum, nu.1.
Legitimati ex ſubſequenti matrimonio, ex peccato orti ſunt, Cont.87.nu.11.
Legitimatio de ſui natura non retroebitur, Contr. 87. num.13.
Comiti Legitimanti eſt exprimenda qualitas perſonæ legitimandæ, Cont.100.nu.11.
Legitimatio ex malitioſa taciturnitate vitiatur, ibi.nu.13.
Legitimatio non præcedente præordinatione patris defuncti, eſt facienda cum citatione conſanguineorum, Contr.100. nu.15.
Nec poteſt retrotrahi ad tempus mortis patris, ibi. nu.16.
Legitimatio filiorum eſſe non poteſt, ſi ſint nati ex eis, inter quos eſſe non poteſt matrimonium, Cont.117.nu.16.
Legitimati etiam à Principe, non ſuccedunt in bonis emphiteoticis Eccleſiæ, Cont.126.nu.8.
Lenocinium non præſumitur ſine quæſtu, Contr. 127.nu.3.
Læſio conſideratur ex inæqualitate, Con.88.n.27.
In cognoſcenda læſione Iudex ex officio non concludentibus peritis, poteſt verum determinare æſtimationem, Cont.88.nu.28.
Liberato conductore, eſt liberatus fideiuſſor, Cont. 82.nu.7.
Libelli porrectio eſt de ſubſtantialibus iudicij, vt Iudex ſecundum illius formam debeat proferre ſententiam, Cont.104. nu.1.
Nec per partes remitti poteſt, ibi.nu.2. & Cont. 116.nu.15.
Libellus famoſus dicitur, qui in Cartella ſubijcit maiorem dignitatem inferiori, & ſubdito, Cont. 121.nu.6.
& talis Cartella poteſt, & debet impunè lacerari, ibi. nu.7.
Liberorum appellatione omnes in infinitum continentur, Cont.139. nu.8.
Libris ſtandum eſt eam pro ſcribente, quam contra ſcribentem, Cont. 58.nu.1.
Requiſita ad hoc, vt libris credatur leguntur, ibi. nu.2.
Si libri, vel partitæ in aliqua parte verificentur, in totum probant, ibi. nu. 3.
Libro factoris ſtandũ eſt etiam contra Dominum, ſtante approbatione facta de eius perſona, ibi. num.5.
Libris adminiſtratoris, & factoris in aliqua parte verificatis, ſtatur etiam in magnis ſummis, Cont.59.nu.1.
Dominus vidẽs libros adminiſtrationis tacens, & non conquerens, videtur fateri contenta in eis eſſe vera, Cont.59.nu.5.
Libri, ſcriptura, & Inſtrumenta hæreditaria debent ſtare penes proprietarium, & non penes vſufructuarium, Cont.55.nu.19.
Linea vocata ſuos vocati deſcendentes, Cont.110. num.1.
Linea fœminarum non conſideratur, quando Teſtator vocando proximiores de domo, & familia adiecit nomen, & cognomen ſuæ familiæ, ibi. nu.6.
Liquidæ portiones non poſſunt retineri, ſi remanent aliæ illiquidæ, Cont.115.nu.1.
In Libellis non datur caducitas, Cont.150.n.19.

Liuellus, & emphiteoſis non ſunt diſſimiles, ibi. num.20.

Locatio prima dicitur nouata dum ſit ſecunda, Cont.60.nu.1.

Locator ad duo tenetur, nempè ad præſtandum rē locatam, ſecundo efficere, vt conductor bonis cōductis frui poſſit, Cont.82.nu.2.

Locumtenens habet eamdem poteſtatem, Contr. 122. nu.15.

Lucrum vide in verbo prætendens.

M

Mandatum de manutenendo eſt concedēdum ei, qui probauit ſemel anno precedēti duxiſſe aquam per eius foueam, Cont.133. nu.2.

Mandatum Domini ſuæ familiæ, non tribuit ius fiſco agendi, maximè ceſſante dolo, Contr.148. nu.26.& 31.

Mantica deciſ.114.declaratur, Cont.122.nu.21.

Maſculus superueniens non excludit fœminam, Cont.51.nu.13.

Quod declara, ibi. nu.16.

Maſculinum in contractibus non concipit fœmininum, Cont.143.nu.2.

Maximè dum verba ſonant in maſculinum, ibi. nu.5.& 19.

& idcircò filiorum appellatione non veniunt fœminæ, ibi.nu.4.& 8.

Maximè repugnante voluntate donantis, ibi. nu. 9.& 18.

& quando addatur, & deſcendentes, ibi.nu.5.

Maſculi ſi ſint vocati, debet intelligi de maſculis, ex maſculis, Cont.63.nu.4.

Maſculorum, & fœminarum promiſcua eſt ſucceſſio, Cont.65.n.7.

Mater poteſt tranſigere de re filiorum, Cont.107. nu.1.& 4.

Dum non agitur de caſtrenſi, ſeu quaſi caſtrenſi peculio, & ſolus timor litis ſufficit ad ſuſtinendam tranſactionem, ibi. nu.2.

Mater tranſiens ad ſecunda vota amittit ſucceſſionem filij, Conc.81.nu.1.declara nu.2.

Vide in verbo filius.

In dubio eſt iudicandum matrem non excludi ab hæreditate filij, d. Cont.81.nu.15.

Mater, ſeu Auia ſuccedit pro virili, cum Sororibus defunctæ perſonæ, Cont.67. nu.2.

Mater non poteſt præiudicare filijs in dote, etiam conſentiente viro, Cont.95. nu. 6.

Si Teſtator iuſſit Matrem, ſeu Auiam conſequi tantum poſſe, quod ſibi ex neceſſitate iuris debetur, dicitur eſſe ſublatum ius accreſcendi, Coot.63.nu.5.

Mater ſemper eſt certa, Cont.149. nu.14.

Matrix ſi non reperiatur inter ſcripturas mortui Notarij rogati, non poteſt ex ea exemplum deſumi, Cont.118.nu.5.

Et ſi ſit deſumptum non probat, ibi.nu.6.

Medicinæ Ganzanilij, & Villæ Fontanæ Communitates ſubijciuntur Ciuitati Bonon. & ſunt de eius Territorio, & ſuper hoc triginta rationes, & plures auctoritates afferuntur, C.142. n.2.

Memoria filiationis in domo reperta, niſi ſcripta ſit à Patre non probat, Cont.149. nu.5.

Mænia Ciuitatis Bononiæ è publico fuerunt ædificata, Cont.123.nu.1.

Et debent talia mænia habere interuallum ſaltem quindecim pedum, ibi. nu. 5.

Mercatores, & Aurifices non tenentur exprimere à quibus emerint, etiam ſi res furtiuè penes eos reperiantur, Contr.73. nu.3.

Merita ſi ſint maiora remuneratione ſemper immunitas tranſit ad omnes deſcendentes, Contr. 140. nu.12.

Vt alij inuitentur ad contemnendam vitam pro deffenſione Principis, d Cont.140. nu.13.

Metus non conſideratur non probata violentia, Contr. 148. nu.5.

Minori datur reſtitutio in integrum, Contr. 121. num.14.

Et in eo præſumitur ignorātia de his, quæ à præceſſoribus facta ſunt, ibi.nu.15.

Minori competit reſtitutio aduerſus hæreditatem non aditam, Cont.109.nu. 9.

Minor decimo octauo anno, non præſumitur poſſe habere veram cauſæ cognitionē, C.100.n. 14.

Minor petens reſtitui aduerſus tranſactionē, quod conſecutus eſt reſtituere tenetur, C.80.n.28.

Modus, & ordo à Teſtatore traditus eſt pro forma ſeruandus, Contr.139. nu.6.

Molendinum nouum inferius poteſt conſtrui, quādo non diminuitur neceſſitas aquæ ſuperioris molendini, Cont.132.nu.2. 7.& 8.

Maximè ſi flumen non ſit nauigabile, ibi.nu.3.

Imò poteſt conſtrui in ripa fluminis nauigabilis ad ſe ſpectante, ibi.nu.4.

Nec obſtat ſtatutum Bononiæ diſponens debere relinqui diſtātiam cēſum perticarum, ibi.n.11.

Intereſt enim reipublicæ, vt noua conſtruātur molendina, ibi.nu.5.

Nec lucri priuati habenda eſt ratio, ibi. num.6. & 10.

Moleſtia hæredi illata contra præceptum Teſtatoris priuat ſubſtitutum moleſtantem, Contr. 89. nu. 1.

Semper dicitur iniuſta, quando ſit contra præceptum Teſtatoris, ibi. nu.4.

Mo-

I N D E X.

Molina de primogenijs lib.1. c.12.nu.32. declaratur, Cont.90.nu.19. & 21.

Moneta ſi fuerit aſtimata augmentum, nec diminutio attenditur, Cont.146.nu.1.

Moneta mutatio, qua breui tempore durat non habetur in conſideratione, Cont.146 nu.7.

Monachus non debet conſequi à Monaſterio, niſi ea qua ad vita ſuſtentationem ſunt neceſſaria, Cont.102.nu.25.

Nec aliquid perpetuum habere, vt diſponere poſſit, ſed tantum pro vtilitate Monaſterij, & vt ſeipſum alat, ibi nu.26.

Monachus minuitur ſaltem minima capitis diminutione mutando familiam, Cont.102.nu.21.

Monachus etiam quod profiteatur in religione capaci cenſetur mortuus mundo, ibi.nu.24.

Monaſte ium remanet exeluſum, dum Teſtator mandat bona perpetuò remanere debere in familia, Cont.85.nu.1.

Etiam in vita Monaci, ibi.nu.3.

Etiam ſi tacitè cõſtet de mente Teſtatoris, ibi.n.2.

Monaſterium S. Franciſci Ordinis Conuentualium de conſuetudine non admittitur ad fideicommiſſum, etſi habeat Priuilegium mare magnum vocatum, Cont.85.nu.5.

Monaſtrinos non habetur loco filij, Cont.102.nu. 8.& 14.

Mora ſtatim contrahitur, abſq; interpellatione fauore minoris, ſeu pupilli, Cont.55.nu.13.

Mora non committitur ante liquidationem, Cont. 86.nu.2.

Mulier aſſerens cum iuramento ſe pregnãtem impedit immiſſionem pratendentibus in hareditate, Cont.127.nu.14.

Mulier ex pluribus cauſis dicitur incapax feudi de quibus cauſis habetur, Cont.51.nu 15.

Mulieri etiam abſenti quaritur fauore dotis, Cont. 86.nu.9.

Mulier nõ poteſt alienare bona dotalia, C.96.n.6.

Muri, & Porta Ciuitatis dicuntur Sancta, Cont. 123.nu.2.

Nec poſſunt capi pro debito Ciuitatis, ibi.nu.2.

Nec ab aliquo poſſunt deſtrui, refici, nec aliquid eis ſuperaddi, ibi.nu.4.

N

NAturales veniunt in fideicommiſſo in defectum legitimorum, Cont.110.nu.19.

Neceſſitas ſibi facit licitum, id quod non eſt, Cont. 148.nu.4.

Negatiua propoſita aduerſatiuè remouet potẽtiam à quocumq; actu incontrarium faciendo, Cont. 129.nu.4.

Negatiua magis deſtruit, quam affirmatiua affirmet, ibi.nu.5.

Negligentia arguitur, quando quis potuit exigere, & non exegit, Cont.125.nu.12.

Negligentia induicit culpam, Cont. 125.nu.13.

Negligentibus iure non ſubueniunt, ibi.nu.14.

Negligens ad faciendam inueſtituram, iuxta conuenta tenetur ad omna damna, & intereſſe, Cont.131.nu.14.

Et tenetur praſtare non ſolum dolum, & latam culpam, ſed & leuem, ibi.nu.15.

Nepos, ex baſtardo poteſt inſtitui, & non filius, Cont.135.nu.28.

Nepotes poſiti in conditione ad tollendam inaequalitatem intelliguntur vocati, Cont.88.nu.29.

Et etiã quando ſumus in deſcendentibus, ibi.n.30.

Nobilitas ſine diuitijs non conſeruatur, Cont. 67. num.10.

Nominatio bonorum, Vide in verbo Bona.

Notarius Apoſtol. poteſt in quocumq; loco Eccleſia Ro ſubiecto inſtrumenta conficere, Contron. 71.nu.3.

Notarius, & ſi ſuperueniat poſt mortẽ, & omnes teſtes, qui fuerunt praſentes ſibi atteſtentur de veritate Teſtamenti poteſt fieri rogatio, Cont. 71 nu. 94.

Notarius etiam dicitur Iudex, Cont.71. nu.105.

Notarius rogatus de fideiuſſione non poteſt apponere enunciationem beneficij de fideiuſſoribus, Cont.88.nu.14.

Notarius legalis, & probus habet praſumptionem pro ſe, Cont.124.nu.6.

Notarius dum publicauit inſtrumentum non poteſt à ſeipſo corrigere errorem, Cont. 128.n.7.

Notarij duo ſi ſint rogati vtriuſq; ſubſcriptio requiritur, Cont.109.nu.1.

Notario ſolum creditur, quod ſcripſerit, Contron. 118.nu.4.

Nouatio non inducitur, niſi expreſſè dicatur, vel ſignis vrgentibus, & coniecturis valdè notis, & indubitatis, C.60.nu.3.& Contr.125.n.1.

Nec quando ſecundus contractus rectè ſe compatitur cum primo, ibi.nu.4 & 6.

Et quando extat clauſula citra praiuditium iurium primaeuorum, Cont.125.nu.2.

Et in dubio non praſumitur, ibi.nu.3.

Nouatio, Vide in verbo Contractus.

Nuntio non creditur dum aſſerit, quem eſſe poſſeſſorem, Cont.101.nu.4.

O

OBlatio rei ad vnum vſum non eſt conuertenda in alium vſum, Cont.108 nu.3.

Oligatio Cameralis continet renunciationem omnibus, & quibuſcumq; exceptionibus, cautelis, & cauillationibus, Cont.53.nu.12.

Google

Obligatio dicitur efficacior, dum obligantur hæredes d.Cont.53 nu.11.
Obligatio ſemper cenſetur perſonalis ſi nomen apponatur propriũ d.Cont.53.nu.14.
Vbi principalis obligatio in aliquo alteratur, tũc fideiuſſores liberantur, Cont.125.nu.28.
Obſtetrici non creditur, niſi de his, quæ ſpectant ad artem ſuam, Cont.149.nu.7.
Occultatio maliciosa non præſumitur, C.73 n.13.
Oddus conſ.25.nu.33.& Fuſar. conſ.9. declarantur, Cont.52.nu.7.
Oldrad.conſ.21.declaratur, Cont 97.nu.4.

P

PActum, & conuentio de hæreditate viuentis non ſuſtinetur, Cont.95.nu.3.
Maximè ſi fiant ignorante eo de cuius hæreditate agitur, Cont.96.nu.3.
Etiam ſi interueniat iuramentum, ibi nu.4.
Pactum de ſuccedendo eſt in iure prohibitum, C. 116.nu.19.
Pactum vide in littera R.
Papa, nec Imperator poſſunt ſtatuere contra ius diuinum, Cont.73.nu.47.
Papa non ſolet priuare deſcendentes fideicommittentis eos fructibus priuando per triginta, & & octo annos, Cont.77.nu.7.
Nec ſolet derogare fideicommiſſis, quando extant bona libera, ib.nu.10.& 21.
Papa concurrit cum quolibet ordinario, Cont.62. nu.2.
Papa ſolus poteſt auferre vni, & dare alteri, C. 142.nu.13.
His quæ procedunt ex facto Papæ, nemo poteſt, nec licet contrauenire, ibi.nu.15.& 23.
Papa multoties permiſit Ciuitatem Bononiæ regi, & dominari per Nobiles Bononiæ d.deciſ. 142.nu.29.
Omne quod eſt factum à Papa dicitur factum auctoritate apoſtolica, ibi.nu.36.
Papa poteſt infringere contractum, eique non creatur, quando cauſa non ſunt ex facto eiuſdem Papæ, ſed tertij, Cont.142.nu.44.
Papa ſibi tantum reſeruat primam dignitatem in Collegiata, Cont.122.nu.5.
Papa conſideratur genus generaliſſimum, & quilibet alius Princeps conſideratur, tamquam genus ſubalternum, cuius ſpecies pendet ab ipſomet Papa genere generaliſſimo, C.62.nu. 17.
Papa, & quilibet alius Princeps tenetur ad obſeruantiam promiſſorum, Cont.62.nu.29.
Papa nõ derogat tam faciliter fideicommiſſis ſi ei exprimatur bona extare libera, ex quibus æri alieno ſupplicantis poſſit ſatisfieri, Contr. 77. nu.10.19.& 21.
Pares curiæ non poſſunt allegari ſuſpecti, Contr. 62. nu.25.
Paria ſunt pretium nõ eſſe appoſitum, ſeu expreſſum, vel appoſitum eſſe, ſed incertum, Contr. 150.nu.17.
Pater poteſt inſtituere filium in tota hæreditate cum onere, quod renunciet legitimæ fauore ſubſtitutorum, vel eum in legitima tantum inſtituere, Cont. 74.nu.2.
Et filius acceptando hæreditatem ſubijcit etiam portionem legitimæ fideicommiſſo à Patre inſtituto, ibi.nu.3.
Et ex immixtione in bonis Patris dicitur acceptata hæreditas, ibi.nu.4.
Pater delinquendo poteſt præiudicare filijs, Cont. 80.nu.7.
Pater præcedit filium in fideicommiſſo, Controu. 104.nu.13.
Pater, & alius extraneus dotans non poteſt trahi ad domicilium generi, ſed ſeruanda ſunt ſtatuta loci dotantis, Cont. 111.nu.11.
Pauper ſi in dilatione non ſoluit non poteſt conueniri pro intereſſe lucri ceſſantis, Cont.56. n.20.
Pecuniæ appellatione res mobilis, & immobilis continetur, Cont. 136.nu.2.
Pecunia non fructificat, Cont.56.nu.21.
Pœna talionis, & ſi prætendatur ſublata, nihilominus, ſi quis calumnioſè aliquem accuſauerit innocentem non euitabit ſimilem pœnam, Cont. 127.nu.5.& Cont.137.nu 7.
Et talem pœnam poſſe extendi vſque ad mortem, ibi. nu.6.
Et id procedit Bononiæ de iure municipali, ibid. num.7.
Pœna impoſita non extenditur, quando agitur de genere permiſſorum, Cont.148.nu.9.
Peregrin.in tract.de fideicomm.art.13.nu.72. declaratur, Cont.52 nu.6.
Peregrin.in tract.de fideicomm.art.2. nu 63.reprobatur ex Doct.ab eo allegatis, C. 98. nu.4.
Perſonæ appellatione regulariter non venit vniuerſitas, Cont.91.nu.13.
Perpetuum non dicitur, quod durat cum vita, C. 140.nu.13.
Peſtis propriè dicitur, quæ procedit ex nutrimentorum, & aeris infectione, & quando bruta nempè canes, & muli moriuntur, C.119.n 15.
Petens quod ſibi debetur non poteſt incidere in pœnam, Cont.102. nu.30.
Plus eſt ordinare, quam exequi, Cont. 150.n.14.
Plures ſi promittant omnes efficiuntur rei debendi, Cont.53.nu 9.
Plures quando comprehenduntur vnica determinatione æquali debet eſſe inter eos determinatio, Cont.52.nu.8.

Digitized by Google

INDEX.

Plura requiſita ad reciprocam leguntur, Controu. 52.nu.9.

Pluralitas rerum præſumitur, Cont.72.nu.17.

Portiones, quæ deficiunt antequam ſint acquiſitæ cæteris ſubſtitutis accreſcunt, Cont. 115.nu.4.

Poſiti in conditione, vide in verbo Nepotes.

Poſſeſſio feudi non eſt capienda, dum alius eſt inueſtitus, Cont.62.nu.7.

Poſſidenti ex vna cauſa, ſi nouus titulus ſuperueniat, licitũ eſt ſibi mutare cauſam poſſeſſionis, Cont.90.nu.37.

Et ei debetur manutentio, ibi.nu.41.

Si tamen titulus eſt validus, ibi.nu.38.

Poſſeſſio ſecundum aliquos probatur per iuramentum, Cont.101.nu.6.

Non datur medium inter poſſeſſionem defuncti, & hæredis, Cont.109.nu.6.

Poſſeſſio non transfertur ex contractu conditionali, Cont.109.nu.8.

Poſſeſſio antiquior, & ſtatutum ſuper ea eſt ſeruandum, Cont.121.nu.12.

Poſſeſſio non datur in facultatiuis, ibi.nu.13.

Poſſidere quis dicitur, dum non relinquenda poſſeſſionis animo, ſed reuertendi diſceſſit, Contr. 133.nu.3.

Poſſeſſioni non cenſetur renunciatum in incorporabilibus, ibi.nu.7.

Poſſidens clam non eſt manutenendus, C.133.n.6.

Poſſeſſio ſummaria, Vide in verbo Probatio.

Præcedentia ordo eſt de iure diuino, C.105. nu. 3.

Item de iure naturali, ibi.nu.4.

De iure Canonico, ibi.nu.5.

De iure ciuili, ibi.nu.6.

Præceptum contra ius non valet, Cont.148.n.28.

Præceptum nudum abſq; expreſſione cauſæ, & comminatione pœnæ non tenet, ibi.nu.30.

Prædo, & ſi manutenendus ſit in poſſeſſione, nihilominus ſi conſtet ipſum eſſe prædonem non debet manuteneri, Cont.107.nu.3.

Prælatus licitè poteſt ad remouendum obſtaculum ſibi paratum irruere tam in perſonam, quam in oſtium, & muros loci illa irrumpendo, Contr. 112.nu.8.

Præordinatio Teſtatoris tollit omnem falſitatis ſuſpitionem, Contr.71.nu.59.

Præſcriptio non currit, niſi à die adepta poſſeſſionis, Cont.122.nu.19.

Præſcriptio centum annorum iuri publico non obeſt, Cont.123.nu.9.

Nec poteſt incipere, niſi poſt mortem alienantis, ibi.nu.10.

Præſcriptio triginta annorum habet locum in feudis, Cont.62.nu.3.

Præſcriptio datur etiã in iuriſdictionalibus, dum ſit lapſum tantum tempus cuius contrarij memoria non exiſtat, Cont.142.nu.2.

Quod notandum eſt pro Ciuitatibus Italiæ, quæ ſibi de iure præſcripſerunt merum Imperium, ibi.nu.3.

Imò ſufficere centum annos habetur, nu.4.

Quattuor requiruntur ad hoc, vt poſſeſſor præſcribere poſſit, Cont.144.nu.9.

Præſumitur ſanitas mentis in Teſtatore, dum inſtituit venientes ab inteſtato, Cont.71. nu. 55.

Et Teſtamentum præſumitur indubio ſcriptum de mandato Teſtatoris, ibi.nu.56.

Dummodò ille, qui ſcripſit non ſit hæres inſtitutus, ibi.nu.57.

Quis non præſumitur velle iactare ſuum, Contr. 90.nu.15.

Præſumitur pro Religioſis Sacerdotibus, & Confeſſarijs, Cont.71.nu.66.

Prætendens lucrum ceſſans debet probare, quod lucrum erat in potentia propinqua, & plura alia, Contr.56.nu.19.

Pretium Vide in verbo Promiſſio.

Pretium debet eſſe certum, & ſpecificum, Contr. 150.nu.16.

Paria ſunt pretium nõ eſſe appoſitum, ſeu expreſſum, vel appoſitum eſſe, ſed incertum, ib.n.17.

Pretium non eſt conferendum in voluntatem emptoris, ibi.nu.18.

Pretium ſcuti aurei hodiernum eſt potius affectionis, quam veri valoris, Cont.146.nu.8.

Nõ debet eſſe in arbitrio Iudicis taxare pretium Cont.150.nu.22.

Primogenitus ſi ſit impotens gubernare feudum ei dantur coadiutores, Cont.80.nu.17.

Primogenitura eſt fauorabilis, & conſeruat decorem, & ſplendorem familiæ, Contr. 80.nu.2.

A iure diuino originem traxit, ibi.nu.3.

Primogenitura ordine ſucceſſiuo ad deſcendentes tranſcendit, Cont.79.nu.1.4 & 9.

Primogenitura regulatur ſecundum naturam feudorum, Cont.51.nu.25.

Nec fœmina in ea comprehenditur, niſi deficientibus maſculis, nu.26.

Primus acquirens poterit tantum diſponere de feudo, ſed non alij in inueſtitura comprehenſi, eo quod alijs comprehenſis non poteſt tolli ius quæſitum etiam in ſpe, Controu. 51.nu.29. & Cont.75.nu.2.

Princeps non poteſt alterare antequam inueſtituram, & in ea comprehenſis præiudicare, niſi interueniat aliqua culpa, Cont.51.nu.31.

Princeps vbi habet intereſſe non poteſt cauſa cognitionem ſuis Iudicibus delegare, Cont. 62. n. 5.Cont.22.& 24.

Quilibet Princeps tenetur ad obſeruantiam promiſſorum, Cont.62.nu.29.

INDEX.

Princeps res ab altero auferre ſine cauſa poteſt ſi diſponat per viam ſtatuti, ſecus ſi per viam reſcripti, Contr.80.nu.11.
Princeps non poteſt conſtituere valorem monetæ ſecundum ſuam voluntatem, ſed ſecundum iuſtam, & naturalem proportionem auri ad argentum, Cont.86.nu.13.
In Principe non deficit voluntas, & poteſtas, C. 90.nu.22.
Princeps ſolus poteſt diſpenſare, Cont.135.n.12.
Priuilegium ad preces conceſſum eſt intelligẽdum ſecundum propriiſſimam verborum ſignificationem, Cont. 140.nu.5.
Priuilegium Principis latè eſt interpretandum, Cont.140.nu.6.& 15.
Priuilegium in dubio cenſetur reale, C.140.nu.8.
Priuilegium intelligitur ſtantibus rebus, prout ſtant, Contr.144.nu.2.
Priuilegium, quando eſt perſonale cum perſona extinguitur, Cont.144.nu.10.
Priuilegium alterius ex conſortibus alteri prodeſt, Cont.77.nu.12.
Priuilegium legitimandi conceſſum hæredibus non comprehendit hæredes hæredum, C. 126. nu.2.
Priuilegium legitimandi eſt odioſum, ibi.nu. 3.
Et eſt exhibendum, cum non credatur Co. Palatino, nec notario, ibi. nu.4.
Priuilegiatus contra priuilegiatum reſtituitur in integrum, quando tractat de damno euitando, Cont.112.nu.8.
Probatio per confeſſionem propriam, vnquam dicitur excluſa, Cont.113 nu.9.
Probatio in ſummario poſſeſſorio, cum ſit leuis præiudicij, poteſt fieri per vnum teſtem, vel per famam, Cont. 131. nu. 1.
Probatio æquiuoca non attenditur, Cont.72.n.16.
Profeſſio ante annum 16. nullius eſt roboris, prout & renunciatio, Cont.138.nu.1.
Amplia nu.2.& declara, vt ibi.
Profeſſio non poteſt dici per quinquennium ratificata, dum ille, qui profeſſus eſt ignorauit illam non valere, ibi.nu.3.
Vel ſaltem conceditur reſtitutio in integrum, ibi.nu.4.
Profeſſio tacita non eſt tantæ potentiæ, prout expreſſa, ibi.nu.6.
Profeſſione nulla ratificata non intelligitur ratificata renunciatio à profitente facta, ibi.nu.7.
Prohibitio facta filio ne alienat non extenditur ad collaterales, Cont.90.nu.18.
Prohibitio alienationis in cõtractu non operatur, Cont.90.nu.18.& 23.
Niſi ratione maioratuum, ibi.nu.19.
Maximè ſi agatur de donatione contra tertium poſſeſſorem, ibi.nu.20.
Ad hoc vt prohibitio alienationis in contractu operetur requiritur ſpecialis bonorum hippotheca, Conc.90.nu.24.
Prohibitio realis facta omnibus ſubſtitutis inducit vocationẽ actiuam, & paſſiuam, C. 97.n.6.
Prohibitio Teſtatoris, prohibitio legis, & prohibitio contrahentium parificãtur, C.104.n.14.
Prohibitio falcidiæ ſeu trebellianicæ debet eſſe expreſſa, Cont.104. nu. 18.
Prohibitio alienationis ſufficit ad inducendum fideicommiſſum etiam in caſu mortis, Contron. 117.nu.12.
Maximè ſi ſit realis, ibi.n.13.
Prohibitio alienationis non attenditur, quando ſtat conſecutiuè ad præcedentem diſpoſitionem, Contr.63.nu.7.
Promittens ad defenſam, & de euictione tenetur ad duplum, Contr.53.nu. 8.
Si plures promittunt omnes efficiuntur rei debendi, ibi.nu.9.
In promiſſione redimendi venit pretium, Contr. 136.nu.4.
Et id habet locum etiam in promiſſione intereſſe, ibi.nu.5.
Ex promiſſione, & ex ſolutione plena inducitur probatio, ibi.nu.6.
Promiſſiones, & confirmationes per notorè ſimoniacum ſunt nulla, Contr.142.nu.17.
Proteſtatio ſequens non infringit actum præcedentem, Cont.125.nu.30.
Prouocatus ad iram dicto, vel facto ei parcitur, ſi prouocantem offendit, Cont. 121.nu.8.

Q

QVadriennium datur ad petendum reſtitutionem in integrum, Contr.64.nu.6.
Qualitas appoſita in vna vocatione non cenſetur repetita in alio capitulo diſtincto orationem perfectam habente, Conc. 84. nu.5.
Maximè ſi cognati præferantur agnatis, ibi.n.9.
Qualitas maſculinitatis, & legitimitatis in ſeparata oratione non cenſetur repetita, ibi.nu.6.& 16. Vide Contr. 97. nu.8.& 15.
Qualitas perſonæ legitimandæ eſt exprimenda Co. legitimanti. Cont. 100.nu. 11.
Qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi, nec ſufficit, vt ſuperueniat, Cont. 87. nu.10.
Qui poſt quinquennium à die contractus tacuerit, non poteſt dicere de nullitate, Cont. 78. nu.5.
Quando articulantur verba formalia Teſtatoris ſunt probanda, Contr.71.nu.15.
Quando agitur de impoſſibili, nec ſtatutum, nec conſtitutio arctat, Cont. 71.nu.34.

Qui

Qui ſub prætextu defectus numeri teſtium, vel alterius ſolemnitatis teſtamentum impugnare conantur peccant mortaliter, Cont.71.nu.50.
Quod Teſtator non dixit, nec nos dicere debemus, Cont.63.nu.1.
Quod de intentione Summi Pontificis fuit in concedendo derogationem debet ſeruari, C.77.n.6.
Quod factum fuit præſumitur in vim facultatis ſibi conceſſæ Cont.150.nu.15.
Quilibet in re ſua eſt moderator, & arbiter, Cont.102.nu.17.& Cont.106.nu.11.
Quilibet præſumitur ditari, Cont.104.nu.5.
Quilibet poteſt renunciare fauori ſuo, C.186.n.3.
Quilibet præſumitur facere actum nomine proprio, Cont.150.nu.7.
Limita, ibid.nu.23.
Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, Cont.125.nu.9.

R

Ratificatio non poteſt induci non habita ſcientia, & ſine certioratione de præiudicijs, Cont 131.nu.18.
Rebellio quando comitatur, Cont.142.nu.30.
Illæ ciuitates, quæ occupantur ab aliquo tyranno, vel hoſte non dicuntur rebelles, ibi.nu.31.
Et ſi recipiantur dicuntur redire ad primæuum ſtatum, ibi.nu.32.
Recedens à Ciuitate, vbi quis natus eſt, cum maiori parte fortunarum ſuarum amittit ciuilitatem, Cont.145.nu.1.
Reciproca inducitur ex ſubſtitutione, ſub vnica verborum conceptione, Cont.97.nu.12.
Maximè ſi extet verbum (omnes) ibi.nu.13.
Reciproca datur de linea ad lineam etiam ſi in ſubſtitutione adſit clauſula in ſtirpes, & non in capita, Contr.52.nu.5.
Requiſita ad reciprocam leguntur, ibi.nu.9.
Recognitio Domini feudi habet vim traditionis, Cont.62.nu.10.
Refutationes, & donationes, quæ per puellas fiunt, cum interuentu curatoris, & conſanguineorum non ſubſiſtunt, Contr.138.nu.10.
Maximè ſi fiant in ſeculo, ibid.nu.11.
Regreſſus non datur aduerſus repudiationem, & donationem præcedente decreto Iudicis, & iuramento, Cont.100.nu.9.
Regreſſus contra tertium poſſeſſorem præſcribentem in ſubſidium non datur, Cont.78.nu.13.
Religioſi tenentur ſeruare Ius Canonicum, Contr.71.nu.48.
Religio non dat de iniuria, Cont.81.nu.16.
Remedium C.reintegrandæ 3.q.1. non conceditur, contra titulo poſſidentem, Cont.107.nu.6.
Remiſſio eſt facienda conductori tempore peſtis, Cont.119.nu.1.
Sed lucra præcedentium annorum debent compenſari, cum damno, quod conductor ex cauſa peſtis patitur, ibi.nu.2.
Et ſi ſit pactum, quod vltimo conductionis anno fiat damni remiſſio debet, intelligi ſecundum diſpoſitionem iuris, Cont.119.nu.3.
Et damnum debet eſſe intolerabile, ibi.nu.4.
Repetitio, vnquam datur, nec de re ad rem, nec de perſona ad perſonam, nec de capitulo ad capitulum, vbi non eſt eadem ratio, Cont.100.n.22.
Nec quando agitur contra diſpoſitionem Iuris, Cont.100.nu.23.
Repetitio maſculinitatis, quando ſubintelligatur, Contr.65.nu.11.
Repetitio non datur vbi viget diuerſitas rationis, & perſonarum, Contr.84.nu.4.
Nec in pœnalibus, & odioſis, Cont.90.nu.17.
Repetitio non datur, quando deficit copula (&) ſeu coniunctio, & quando ſubſtitutio non regitur ab eodem verbo, & quando non adeſt identitas rationis, Contr.110 nu.18.
Reprobatur pactum, quod in caſu moræ, & retardatæ ſolutionis annui cenſus emptor poſſit pecunias accipere ad cambium, & recambium, Cont.57.nu.8.
Requiſita ad hoc, vt libris credatur, C.58.nu.2.
Requiſita ad inducendum reciprocam, Contr.65.nu.2.& Contr.69.nu.11.
Res aliena ſubiecta reſtitutioni fideicommiſſi legari poteſt, C.54.nu.8. Vide Contr.80.nu.19.
Siue Teſtator ſciuerit, ſiue ignorauerit, Contr.54.nu.10.
Res ſi ſit communis, & legetur tota debetur, C.54.nu.3.
Res ſecundum ſtatum præſentem eſt diiudicanda, Cont 76.nu.6.
Res aliena legata coniunctis debetur, ſiue Teſtator ſciuerit, ſiue ignorauerit eſſe alienam, Controu.104.nu.19.
Res quando eſt pro parte Teſtatoris, & pro parte hæredis cenſetur in dubio tota res legata, Contr.115.nu.6.
Rei vendicatio non datur contra eum, qui dolo deſijt poſſidere, quoniam ante litem conteſtatam deſijt poſſidere, Cont.73.nu.20.
Reſtitutio in integrum ſat eſt eam obtinere ante quadriennium poſt vigeſimumquintum annum, Cont.117.nu.10.
Ad hoc, vt quis excludatur à reſtitutione in integrum debet illi renunciare alias erit locus petitioni, Cont.88.nu.7.
Reſtitutio in integrum conceditur ex capite ignorantiæ vnius de vniuerſitate, Cont.146.nu.9.

Digitized by Google

Retentio competit, donec ſiant detractiones, Cõt. 103.nu.3.
Retentio facilius conceditur, quam petitio, Cont. 104.nu.15.
Retractari poteſt contractus ab ignorante ius ſibi competere, Cont.66.nu.5.
Non obſtante iuramento, ibi.nu.6.
Reus in dubio eſt abſoluendus, Cont.148.nu.23.
Rogitus ore proprio Teſtatoris probari poteſt per duos teſtes, Cont.71.nu.13.& 85.
Romani voluerunt precedere Perſiæ Regi Macedoniæ, eo quod concedebant diademata Regibus, Cont.105.nu.12.
Renunciare appellationi, quis non poteſt, dum pecunias depoſitatas ad illam reſcindẽdam recipit à depoſitario, Cont.99.nu.8.
Renunciatio non valet, quando agitur de præiuditio tertij, ibi.nu.10.
Renunciatio exceptioni læſionis enormiſſimè non attenditur, ibi.nu.11.
Renunciatio in dubio non præſumitur, ibi.nu.13.
Minuſq; renunciari poteſt reſpicientibus ius diuinum, ibi.nu.12.
Renunciatio iuri de futuro valet, quando extant verba illa (habere poſſit) Cont. 102.nu. 12.
Maximè ſi extat iuramentum, ibi.nu.13.
Renuncians, cum iuramento exceptioni non numeratæ pecuniæ non poteſt eam amplius allegare, Cons.124.nu.5.

S

SAcerdos vnam tantum Miſſam dietim celebrare debet, Cont.120.nu.1.
Plures tum reperiuntur caſus, in quibus Sacerdos duas celebrare poteſt Miſſas, ibi.nu.2.
Et pluries Sacerdoti ſecundam Miſſam eodem die, celebranti fuit impoſita pœna triremium, ibi.nu 3.
Eo magis, cum id ex auaritia procedat, ibi.n.4.
Salarium non debetur, quando ille, qui præſtitit operas non probauit fuiſſe ſolitum operas ſuas locare, & quod ille cui præſtitit fuerit ſolitus conducere, Cont.68.nu.12.
Saluator in Euangelio propriè locutus eſt de adminiſtratore bonorum, & fructuum villæ, Cõt. 68.nu.7.
Saluianum ſecundum Roffredum, Sarmientum, Menochium, & Theſaurum, non procedit, niſi aduerſus colonum, & inquilinum, ibi.nu.7.
Sed hodie operari cõtra debitorem ex quauis cauſa, ibi.nu.8.
Non poteſt intentari, dum agitur ex Inſtrumento, in quo extet conſtitutum, ibi.nu.9.
Nec dicitur intentatum, dum in libello non extat clauſula petens ſibi ius, & iuſtitiam miniſtrari, ibi.nu.10.
Salus nulla maior Reipublicæ, quam falſos accuſatores punire, Cont.127.nu.8.
Sanitas mentis præſumitur in Teſtatore, dum inſtituit venientes ab inteſtato, Contron.71. nu.55.
Et non percipitur viſu, vel auditu, ibi.nu.73.
Et ſufficit, quod duo teſtes deponant de ſana mente, etiam ſi mille de inſania deponerent, ibi.nu. 22.& 69.
Sapiens poteſt declarare, ea quæ ſunt iuris, & de natura contractus, & de conſuetudine, Cont. 129.nu.13.
Item poteſt addere etiam penalem ſtipulationem, ibi.nu.14.
Sarmientus libro decimo ſcelectarum ſententiarum c.4.reprobatur, Cont.81.nu.10.
Scientia, & patientia inducunt conſenſum, etiam in ſubbaſtatione bonorum, Cont.60.nu.11.
Scientia non præſumitur, Cont.73.nu.3.
Scientia furti excluditur, dum quis fuit ſolitus alia furta certiorare, Cont.73.nu.20.
Et quando, quis in apothecæ monſtra retinet rem furtiuam, ibi.nu.29.& 30.
Scripturis publicis in archiuo repoſitis datur fides, Cont.113.nu.8.
Scriptura in Teſtamento non eſt de ſubſtantia, Cont.71.nu.9.
Scriptura munita duobus teſtibus iunctis adminiculis probat, contra creditorem habentem inſtrumentum poſterius, Cont.74. nu.5.
Scripta cum clauſula, à chi preſentarà, in Ciuitate Bononiæ, vti pecunia mercãtur, C.56.n.12.
Scutum aureum vide in verbo, Verba.
Secundo genito, vide in verbo Feudum.
Senſus, viſus, non decipitur circa proprium obiectum, Cont.71.nu.5.
Sententia per taciturnitatem approbatur, Cont. 60.nu.2.declaratur nu.9.
Sententia lata, contra diſpoſitionem legis eſt ipſo iure nulla, ibi.nu.10.
Sententia non facta liquidatione deductionum, & melioramentorum non poteſt exequi, Cont.89. nu.5.
Sententiæ ſi tres fuerint latæ ſuper legitimatione faciunt ius etiam inter alios, Cont.135.nu.7.
Sequeſtratio impedit cõductori perceptionem fructuum, adeout pro illo anno, quo fuit facta ſequeſtratio non teneatur ad penſionem, Con.82. nu.5.& 6.
Maximè ſi præceſſit proteſtatio per conductorem facta locatori, Cont.82.nu.9.& 10.
Etiam quod conductor in ſe ſuſcepiſſet omnes caſus fortuitos, ibid.nu.5.

Digitized by Google

Etiam ſi factum locatoris eſſet iuſtum, ibi.n.11.

(Semper) verbum comprehendit omne tempus, & omnem caſum, Cont.85.nu.4.

Seruitus hominis ad hominem non datur, Contr. 127.nu.1.

Ex ſignis cognoſcuntur, cuius ſint ballæ, Contr. 108.nu.2.

Simulatio cōtractus venditionis reſultat ex modicitate pretij, & pacto de francando, C.99.n.4.

Licet emptor nō ſit ſolitus fœnerari, ib.n.5.& 7.

Sindicatus eſt de iure diuino, Cont.147. nu.1.

Et procedit etiam de iure communi, ibi.nu.2.

Item & de iure municipali, ibi.nu.3.

Sindicandus perſonaliter debet comparere coram Sindicatoribus, ibi.nu.4.

Nec currit tempus ſindicatus, niſi à die perſonalis præſentationis, ibi.nu.10.

Et debet manere in Ciuitate, in qua ius dixit per quinquaginta dies, ibi.nu.5.

Eo magis ſi fuerit Iudex criminalis, C.147.n.8.

Nec ei prodeſt licentia recedendi à Superiore, ibi.nu.6.& 7.

Societates, ſi duæ fuerint initæ ad diuerſa negotia, vna finita, alia durat, Cont.141.nu.1 & 4.

Maximè, dum finita continet tempus limitatum, ibi.nu.2.

Societas, ſi ſuper aliqua re fuerit contracta non extinguitur, niſi ipſa re extincta, ibi.nu.3.

Tacitè eo magis contrahitur rebus ipſis, & factis, quam ſermonibus, ibi.nu.5.

Soluens deuotat ſe fuiſſe obligatum, C.53.nu.18.

Solui poteſt vnum genus pro alio ſi ſunt eiuſdem materiæ, Cont.124.nu.8.

Melius eſt non ſoluere, quam ſolutum repetere, Cont.131.nu.5.

Solutio ſi fiat ad certam rationem præſcribitur, nec augmentum debetur, Cont.146.nu.4.

Solutio præſumitur facta omnibus recepiſſe confitentibus, Cont.53.nu.4.

Et ſi vnus tantum probaretur recepiſſe, alij poſſunt agere ex certi conditione, ibi.nu.5.

Solutio eſt facienda in loco cōtractus, C.57.n.10.

Socius tenetur conferre alteri ſocio omnia lucra, pro toto tempore ſocietatis, Cont.141.nu.6.

Et regaleas, dona, & largitiones, ibi nu.7.

Et poteſt cogi ad reddendam rationem, & poteſt contra eum iurari in litem, Cont.141.nu.8.

Spes radicata, & conſiderabilis ex cauſa de præterito poteſt extimari, Cont.88.nu.23.

Spurij vide in verbo Filij.

Spurio non competit beneficium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollendo, Cont.116.nu.13.

Sed ſubſtituto, ibi.nu.14.

Spurius non habet nec lineam, nec Patrem, Cont. 135.nu.14.

Non poteſt nominari filius, ibid.nu.15.

Nec eſt Deo amabilis, ibi. nu.16.

Spurij ſi ſunt vocati ſuccedunt in fideicommiſſo in deficientia legitimorum, Cont. 135.nu.7.

Statutum Bononiæ in rubrica de ſucceſſione ab inteſtato aſcendentium, & collateralium in §. item quod omnis hæreditas declaratur, Contr. 98.nu.8.& 9.

Statutum in rub. de venditione, & alienatione bonorum ſumantium declaratur, Cont.99.nu.1.

Vide in verbo Fructus.

Statutum Bonon. in rub. quod nullus occupet declaratur, Cont.109. nu.5.

Statutum loci, vbi continuè habitat maritus eſt ſeruandum in reſtitutione dotis, C. 111.nu. 1.

Fallit, dum promiſſores dotis ignorauerint diſpoſitionem talis ſtatuti, ibi.nu.2.

Quæ ignorantia præſumitur, vt ibi.

Item quando maritus ſe etiam appellauit Ciuem eiuſdem ciuitatis, vbi degunt promiſſores, & ibi bona poſſident, ibi.nu.3.

Item & quando promiſſio fuit facta de ſoluendo dotis complemento, & inueſtitura facienda in Ciuitate eorundem promiſſorum, ibi nu.4.

Item & quando aliter conuentum fuit .ibi.nu.5.

Statutum Ferrariæ non tollit legitimam Patri, dum de ea non eſt facta mentio, C.111.nu.12.

Statutum Bonon. de dotibus reſtituendis §.& ſi deceſſerit declaratur, ibi.nu.13.

Statutum Bonon. de inſtrumentis executioni mandandis in principio declaratur, Cont. 136.nu. 1.3.& 8.

Statuta Bononiæ impediunt extenſionem, Contr. 143.nu.7.

Ex Statuto Bononiæ Nepos maſculus, & non fœmina patruo ſuccedit, ibi. nu.11.

Statutum Bonon. in rub. de Teſtamentis in §. ſi verò, & in §. ſi aliquando declaratur, Cont. 75. nu.27.& 86.

Nec operatur in caſu neceſſitatis, ibi. nu.32.

Minuſq; habet locum, dum vigore alterius ſtatuti proceditur ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta, ibi.nu.36.

Nec ex neceſſitate requirit rogitum Notarij, Cont.71.nu.37.& 90.

Statutum debet intelligi, vt minus corrigat ius commune, Contr.71.nu.4.

Et ſi corrigeret vti odioſum ex identitate rationis non eſt extendendum ad caſum non expreſſum, ibi.nu.41.

Statutum ſi dat formam ſine clauſula prohibitiua, teſtamentum ſuſtinetur, ibi.nu.43.

Statutum prædictum de Teſtamentis non derogat diſpoſitioni c.cum eſſes ex.de teſtam. ibi.n.95.

Dato etiam, quod ſtatutum diſponat eſſe ſeruandum

dum ius ciuile, Cont.71.nu.94.

Et poteſt dubitari, an ſtatutum in Teſtamento diſponens eſſe ſeruandum ius ciuile valeat, ibi. nu.101.

Statuta Bononiæ ſunt cõfirmata à Papa in forma communi, Cont. 71. nu. 100.

Statutum Bonon. in rub. de probationibus declaratur, Cont.71. nu. 109.

Statutum Bononiæ in rubrica, quod ſcriptis, & libris mercatorum §. declarantes non tollit diſpoſitionem iuris communis, Cont.74. nu.7.

Statutum, vt vnicus ſit dominus tendit ad bonum publicum, Cont.80.nu.1.

Statutum Bonon. in princ. de ſucceſſione ab inteſtato aſcend. & collateralium declaratur, Cont. 81.nu.8.

Statutum Bon. in rub. de ſucceſſ. liberorum aſcendentibus deficientibus condito Teſtamento §. fin. an habeat locum, quando ex filia remanent filij, Cont.83.nu.1.

Declaratur, ibi. nu.3 9. & 12.

Alio modo ſtatutum prædictum legitur in originali in Archiuio, quam quod ſit impreſſum, Cont.83.nu.10.

Statutum loquens generaliter, & indiſtinctè, indiſtinctè debet intelligi, Cont.83.nu.2.

Statutum Bononiæ excludit filiam dotatam à legitima, ibi.nu.7.

Item & nepotes ex filia, ibi.nu.8. & 11.

Statutum Bonon. excluſiuum fœminarum non procedit, niſi ab inteſtato, Cont.90.nu.30. & 35.

Statutum Bonon. de contractibus, cum min. & filijs familias in §. item dicimus declaratur, C. 95.nu.1.

Statutum Bonon. de Dot reſt. in §. item dicimus il ſecondo, non procedit, dum filia legitimam Patri non reliquit, Cont.96.nu.5.

Proponens edictum de ſubhaſtando dicitur contrahere, cum offerente, Cont.125.nu.6.

Et iudex obligatur ad vendendum plus offerenti, ibi. nu.7.

Subhaſtatio habet vim emptionis, ibi. nu.9.

Subhaſtatio ſi fiat in oppido edictum, ſeu ſchedula ſupplet vocem præconis, Cont. 60.nu. 12. Vide in verbo Scientia.

Subſtitutio vna per aliam declaratur, & interpretationem recipit, Cont.79 nu.8.

Subſtitutio pluribus facta eſt intelligenda diſtributiuè, vt filij ex perſona Patris ſuccedant, Cont.98.nu.11.

Subſtitutus in donatione non poteſt capere poſſeſſionem bonorum tentorum, per defunctum non citato harede, Cont. 109.nu.7.

In ſubſtitutionibus eſt facienda latiſſima interpretatio, Cont.135.nu. 18.

Subſtitutio ſi ſit facta nomine appellatiuo, & non proprio dicitur facta reſpectu agnationis, non perſonæ, Cont.79.nu.3.

Ex veriſimili mente Teſtatoris de vno ad alium caſum extenditur, ibi. nu.4.

Subſtituto in donatione datur actio aduerſus tertium poſſeſſorem, Cont. 129.nu.3.

Etiam ſi res donatæ non fuerint traditæ, ib.n.2.

Etiam non facta ſtipulatione, ibid.nu.3.

Subſtitutus excluditur dum contra prohibitionem moleſtat donatarium, Cont.90.nu.27.

Subſtitutio ſi ſit coarctata ad vnicum tantum gradum non dicitur contemplata ratio conſeruandæ agnationis, Cont.90 nu.32.

Succeſſores debent ſeruare promiſſa à præceſſoribus à quibus habent cauſam, Cont. 62.nu.3.

Succeſſori in feudo ex pacto, & prouidentia non potuit præceſſor præiudicare, Cont.62.nu.28.

Si quis ſucceſſione priuetur, vel remoueatur acquiſitis, cuius contemplatione eſt facta priuatio, Cont.89.nu.4.

Succeſſio eſt promiſcua maſculorum, & fœminarum, Contr.65.nu.7.

Surd.conſ.451. declaratur, Contr. 88. nu.26.

T

Taciturnitas non ſupplet iniuſtitiam, Cont. 77.nu.13.

Tempus non eſt in commercio hominum, & non poteſt vendi, Cont. 56.nu.22.

Tertius ſi ſit in poteſtate prouidentis, ita quod prouidendo ſibi reſultet prouiſionis effectus, poterit prouidens à tali prouiſione recedere, Cont. 75.nu.15.

Teſtator ſi vſus ſit his dictionibus, oĩa in totum, ſiue vlla determinatione, ſeu ſimili dicitur de omni parte hæreditatis diſpoſuiſſe, C.52.n.11.

Teſtator cenſetur legare illud ius, quod habet, etiam ſi eius morte extinguatur, Cont. 54.nu.1.

Limitatur ſi teſtator ſciebat, quod non ius haberet, ibi. nu.2.

Item ſi conſtet talem fuiſſe mentem Teſtatoris, quia debetur æſtimatio ſi aliena ſit, ibi. n.3.

Et quando bona per Teſtatorem ſunt ſpecificata, & legatum factum eſt conſanguineo, ibi. nu.4.

Teſtator ſi relinquat fideicommiſſarijs aliqua bona pro omni eo, & toto quod prætendere poſſunt cenſetur legaſſe bona reſtitutioni fideicommiſſi ſubiecta legatario, Cont. 54.nu.12.

Teſtator dum non expreſſit piam cauſam executores Teſtamentarij nequaquam poſſunt cauſam profanam in piam conuertere, Contr.91.nu. 4. 8. & 11.

Teſtator etiam volens non poteſt remittere vſufru-

Digitized by Google

fructuario cautionem de vtẽdo arbitrio boni viri, & de reſtituendis bonis hæredi, Cõt.55.n.1.

Etiam ſi hæredi illam petenti teſtator imponat pœnam priuationis, ibi. nu. 6.

Tenetur enim vſufructuarius reſtituere tantam quantitatem frumenti, vini, & ſimilium, ſicut habuit, ibi. nu.2. & 17.

Quod procedit etiam in capitalibus apothecarum, ibi. nu.18.

Etiam ſi mulier habitet in eadem domo cum hæredibus, ibi. nu.3.

Etiam ſi Teſtator licentiam à Principe habuiſſet cautionem remittendi, ibi. nu.4.

Teſtatoris voluntas contra leges non eſt ſeruanda, Cont.55.nu.5.

Teſtator non poteſt cogere hæredes, vt caueant pro vſufructuario, ibi. nu.7.

Vel eos cogere, vt recipiant fideiuſſorem offerendum ab vſufructuario pauperem, ibi. nu.8.

Teſtator, quod non dixit, nec nos dicere debemus, Cont.63.nu.7. & Cont.100.nu.2.

Si Teſtator iuſſit Matrem, ſeu Auiã conſequi tantum poſſe, quod ſibi ex neceſſitate iuris debetur, dicitur ſublatum ius accreſcendi, Cont.67.n.5.

Teſtator vocans filios, & deſcendentes, intelligitur ordine ſucceſſiuo, Cont.69.nu.7.

In Teſtamento nuncupatiuo ſufficit, quod Teſtator exprimat ſuam voluntatem coram teſtibus abſque aliqua ſtipulatione, ſeu publicatione, Cont.71.nu.4. & 53.

Teſtator non ſolum poteſt committere Notario, vt ſcribat ſuum teſtamentum, ſed etiam cuicunque alteri etiam ſeruo, Cont.71.nu.10.

Per teſtamentum ſecundum primum reuocatur, ibi. nu.11.

Teſtari nõ poteſt, qui non eſt ſanæ mẽtis, ibi.n.21.

Teſtamentum ad interrogationem ſuſtinetur, ibi. nu.26.58 63. & 65.

Teſtamentum ſuſtinetur cum quinque teſtibus, ibi. nu.28.

Ea magis ſi interueniat Sacerdos, ibi.n.29 & 34.

Et ſufficit, quod Teſtator expreſſerit voluntatem ſuam verbis aptis ad teſtandum, ibi. nu.30.

In teſtamento coram Sacerdote Parochiali non requiritur rogitus teſtium, ibi.nu.45.

Teſtamentum in dubio præſumitur ſcriptum de mandato teſtatoris, ibi. nu.56.

Dummodo ille, qui ſcripſit non ſit hæres inſtitutus, ibi.nu.57.

Teſtamentum præſumitur cõditum ad alterius interrogationem, ibi.nu.61.

Teſtamentum ſuſtinetur, etiam probata dementia, ſi ſit factũ, prout alius prudẽs feciſſet, ibi.n.70.

Teſtamẽta non ſunt fundata in ratione, ſed in voluntate teſtatoris, ibi. nu.89.

Si Teſtator poſt conditum teſtamentum rectè reſpõdeat interrogationi de alio negotio ſibi factæ articulatè, & formiter, cognoſcitur eſſe ſanæ mentis, ibi. nu.77.

Teſtamentum primum nõ intelligitur reuocatum, ſi ſecundum ſit factum ad alterius interrogationem, ibi. nu.78.

Tollitur tamen per ſecundum validum, ibi.num. 80. & 97.

Maximè dum teſtator claris verbis, & nominatim reſpondet, ibi.nu.81.

Etiam ſi Teſtator moriatur ſtatim condito teſtamento, dum eſt ſanæ mentis, dicitur reuocatum primum teſtamentum, ibi.nu.82.

In Teſtamento nuncupatiuo non requiritur rogitus teſtium, ibi.nu.83.

Et ſufficit teſtium præſentia, ibi.nu.84.

Teſtamentum valet eo modo, quo valere poteſt, ibi. nu.88.

Teſtamẽtum poteſt etiam rogari per Sacerdotem, ibi.nu.91.

Teſtamentum in caſu neceſſitatis ſuſtinetur, non ſeruata forma iuris communis, ibi.nu.92.

Eo maximè ſi facta ſit diligentia reperiendi Notarium, ibi.nu.93.

Et ſi Notarius ſuperueniat poſt mortem, & omnes teſtes, qui fuerunt præſentes ſibi atteſtẽtur de veritate teſtamenti, poteſt fieri rogatio, ibi. nu.94.

Teſtator ſi declarauit voluntatem ſuam coram teſtibus, neceſſe eſt eo defuncto, vt teſtes deponant coram Iudice de toto tenore teſtamẽti, nu.103.

Et ſi interim vnus teſtis moriatur, probatio teſtamenti corruit, ibi.nu.104.

Teſtator cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitione iuris municipalis, Cont.84.nu.8.

Teſtatoris verba impropriantur, dum conſtat de illius voluntate, ibi.nu.11.

Teſtatoris voluntas principaliter eſt attendenda, Cont.87.nu.2.

Teſtatoris verba debẽt intelligi ſecundũ naturam, & veritatem, non ſecundum fictionem, ibi.nu.5.

Tria requiruntur ad hoc, vt quis dicatur incidiſſe in cõſtum, ſi quis aliquem teſtari prohibuerit, Cont.94.nu.1.

Non dicitur prohibitum eſſe interrumpere verba Teſtatoris, dum quis me memoratur ſuum intereſſe, ibi. nu.2.

Maximè ſi ſint prolata verba perſuaſiua, & non minatoria, ibi.nu.3.

Teſtamenti ſcriptura ad pias cauſas tunc attenditur, ſi Teſtator morte ſit præuentus, Cont.94. nu.6.

Teſtator ſi prohibuit alienationem incõtinẽti admittitur ſubſtitutus, ſi grauatus ingrediatur

Mo-

*Monaſterium, Cont.*102.*nu.*7.*&* 15.

Teſtator ſi cupiat conſeruare agnationem, nullo modo fœmina comprehenditur, C. 143. *nu.* 10.

Vide in littera Q.

*Teſtamentum in quo Teſtator voluit vſumfructum deberi Monaco, & ſeu Moniali ad proprium commodum, & nullatenus Monaſterij eſt nullum, Cont.*102.*nu.*28.

Teſtamentum ſi non confrontetur cum originali, dum petitum ſit non probat, Contr. 103.*nu.*1.

Teſtator præſumitur proſpexiſſe ſoboli ſuæ, Cont. 110.*nu.*4.

*Teſtator quando mandat dotari fœminas ex deſcendentibus videtur eas excludere, & ex eis deſcendentes, Cont.*110.*nu.*10.

*Teſtator ſi ſubſtituerit natos ex legitimo matrimonio non excludit illegitimè natos in ſeparata oratione, Cont.*110.*nu.*17.

*Teſtamenti caput, & fundamentum eſt inſtitutio, Cont.*115.*nu.*8.

Aliud eſt, quod in ſecretum alterius Teſtatoris voluntas conferatur, & aliud eſt quod conferatur, ſub conditione non pendente ex ſecreto voluntatis alterius, Cont. 115.*nu.*9.

*Teſtamentum de licentia Iudicis ordinarij exemplari, & publicari poteſt per notarium Commiſſarium rogitum, Cont.*118.*nu.*1.

*Fallit ſi non appareat de matrice originali, ſeu protocollo, Cont.*118.*nu.*2.

*Et quando non ſunt citati ij quorum intereſt, ibi.nu.*3.

*Teſtamentum originale ſi non reperiatur præſumitur falſum, Cont.*118.*nu.*7.

*Teſtamenti minuta manu Teſtatoris non probat, ibi.nu.*8.

Quod procedit etiam tempore peſtis, C. 118.*n.*9.

Pars vna Teſtamenti aliam declarat, Controu. 139.*nu.*10.

*Teſtator etſi mandet omnia bona reſtitui non videtur prohibere falcidiam, Cont.*128.*nu.*5.

*Teſtis vnicus ſufficit ad detegendam innocentiam inquiſiti, Cont.*73.*nu.*22.

*Non dicatur Teſtem non eſſe examinandum extra articulos, quando articuli fuerunt producti, cum clauſula omni meliori modo, & quādo ſimpliciter iurauit dicere veritatem, C.*73.*nu.*23.

*Teſtis poteſt ſe corrigere, antequam recedat à loco examinis, ibi nu.*24.

*Teſtes ſunt concordandi, etiam ſi vnus dixerit interfuiſſe, & alius non, nam poteſt eſſe, quod vnus intellexerit de præſentia corporali, & alius de intellectuali, ibi. nu.*25.

*Teſtium dicta non ſunt cauilanda, ibi.nu.*26.

*Teſtibus contrarijs non creditur, Cont.*92. *nu.*8.

Teſtes de vniuerſitate probant, quando ſunt plures, nec agitur de commodo ſingulorum, Contr. 108.*nu.*8.

Teſtes, ſufficit, vt probent in ſubſtantia, ibi. n. 10.

*Teſtes duo dicentes, quod quis publicè habeatur pro vſurario, & contra eum ſit publica vox, & fama probant, Contr.*114.*nu.*8.

*Etiam ſi ſint ſingulares, dummodò alia accedant adminicula, ibi.nu.*9.

Teſtes deponentes de immemorabili debent deponere de quadraginta annis, & eſſe ætatis annorum 54. *Cont.*121.*nu.*18.

*Teſtis ſi ſit falſus in vno ei non creditur in alijs, Cont.*121.*nu.*19.

*Teſtes in ſubſidium, vbi alia probatio haberi non poteſt probant, Contr.*137.*nu.*1.

Maximè dum in tortura id ſuſtinuerunt, Contr. 137.*nu.*2.

*Duo teſtes in tortura ſuſtinentes adiunctis adminiculis probant, ibi.nu.*3.

*Teſtis dicens partem eum voluiſſe corrumpere mediante pecunia probat, ibi.nu.*4.

Teſtes ſingulares non faciunt inditium, Controu. 148.*nu.*20.

*Teſtis vnicus non probat, Cont.*148.*nu.*10.

*Teſtis probat dum non habet aliquod intereſſe, Cont.*56.*nu.*4.

*Et eſt informatus, & in creatione ſcripturæ interuenit, ibi.nu.*7.

*Teſtes ſingulares admittuntur in inditio vſurarum, Cont.*56.*nu.*13.

Sufficit quod teſtes concordent in ſubſtantia, C. 71.*nu.*6.*&* 18.

*Teſtibus Teſtamentarijs examinatis Iudex poteſt publicare Teſtamentum, ibi.nu.*8.

Teſtes ſi ſint præſentes præſumuntur rogati, Cont. 71.*nu.*12.

*Teſtes ad concordiam ſunt reducendi non ſolum, quando vnus alteri contradicit, ſed quando plures pluribus, Cont.*71.*nu.*17.

*Melius probant per diuerſa verba concordantes, quam ſi per eumdem verborum ſermonem, Controu.*71.*nu.*18.

*Qui ſub prætextu defectus numeri teſtium, vel alterius ſolemnitatis Teſtamentum impugnare conantur peccant mortaliter, Cont.*71.*nu.*50.

*Teſtes deponentes de non ſana mente Teſtatoris, etiam non interrogati debent deponere de ſignis, moribus, & actibus Teſtatoris, Cont.*71.*n.*72.

*Teſtes qui iudicant non probant, ibi.nu.*74.

*Et dicto Teſtium ſtandum eſt, ibi.nu.*75.

*Maximè dum ſpontè comparuerunt ducti à conſcientia dicentes ſecundum dictum minis potentum fuiſſe expreſſum, ibi.nu.*76.

Teſtes Teſtamentarij ſi ſint examinati etiam parte non citata ad probandum, & obtinendum immiſſio-

INDEX.

miſſionem probant, ibi.nu.106.

Teſti vnico non eſt ſtãdũ, C.72.n.7. limita n. 18.

Et ſi ſit mendax, ibi.nu.10.

Sola falſi ſuſpitio tollit fidem Teſti, C.72.n.13.

Teſtes inimici non probant, Cont.72.nu. 14.

Item ſi ſint domeſtici, & familiares, ibi.nu. 15.

Teſtes ſi ſint conteſtes probant, Cont.72. nu.20.

Teſtis, qui non vult ſe præſentare, vt interrogatorijs reſpondent non probat, & præſumitur doloſus, ibi. nu.21.

Teſtis approbatus à parte probat, Cont.72.nu.22.

Teſti cõtraria dicẽti non eſt credendũ, C.149.n.6.

Teſtis ab alio inſtructus præſumitur ſubornatus, ibi. nu. 8.

Textus in l.poſt mortem §. 1.ff. de adminiſtratione, & periculo tutorum, & curatorum declaratur, Cont.53.nu.13.

Tex. in l.quod in rerum, & in l.ſi domus ff.de leg. 1.declarantur, Cont.54.nu.9.

Tex.in c.qui cum fure extra de furtis, & in l.ciuili C.eodem declarantur, Contr. 73.nu.9.& 15.

Textus in l. creditor C.de pignoratitia actione declaratur, ibi.nu.10.

Tex.in c tanta extra, qui filij ſint legitimi declaratur, Cont.87.nu.18.

Tex. in c.cum in cunctis, & in c. innotuit extra de electione declaratur, ibi.nu.20.

Tex. in l nam etſi parentibus ff.de inofficioſo Teſtamento, & in l.Statius Florius §.Cornelio felici ff.de iure fiſci declarantur, ibi. num. 19. & Cont.102.nu.6.& 23.

Tex.in l.de fideicommiſſo C. de tranſactionibus declaratur, Cont.88.nu.2.

Textus in c.cum tibi extra de Teſtamentis, & ibi Innoc.declarantur, Cont.88.nu.25.

Textus in l.2.§.furioſus ff. de iure codicillorum declaratur, Cont. 106.nu.4.

Tex.in l.2.§.idem labeo ff.de aqua pluuia arcenda declaratur, Cont.133.nu.8.

Tex. in l.quidam cum filijs familias ff.de hæred. inſtituen.declaratur, Contr.134.nu.2.

Tex.in c. fin. de tranſact.declaratur, C.142.n.39.

Tex. in c. cum eſſes de Teſtamentis declaratur, C. 71.nu.43.95.& ſeq.

Tex.in c.cum acceſſiſſent extra de conſtit. declaratur, Contr.122.nu.21.

Theſaur.iun.in quæſt. forenſi lib.4. quæſt.58.nu. 6.declaratur, Cont.67. nu.6.& 7.

Timor litis ad tranſigendum debet eſſe indubitatus, Cont.88.nu.18.

Torqueri, quis non debet pro ſuſpecto, C. 92.n. 9.

Tracta foranea non poteſt dici res certa, C.57.n.5.

Tracta foranea, & dacium Salis dicuntur de regalibus Principis, Cont.57.nu. 1.

Et ſuper regalib.cenſus imponi nõ poteſt, ibi.n.2.

Nec obligari poſſunt ad præiuditium ſucceſſorum, ibi.nu.3.

Trebellianica per hæredẽ grauatum in Teſtamento poteſt detrahi, Cont.134.nu. 12.

Trebellianica cenſetur prohibita ex prohibitione alienationis, Cont. 102. nu.32.

Trebellianica ex cõtractu nõ deducitur, C.134.n.1

Tranſactũ nõ poteſt dici ſuper fideicõmiſſo, ſi tantũ ſit diſputatio de creditis in hæreditate, cum in reſtanti fideicõmiſſum remaneat, Cõt.88.n.15.

Non ſtatur aſſertioni tranſigentium ſuper prætenſionibus in hæreditate, ibi.nu.16.

Tranſactio incautè facta à Patre non nocet filio, Cont. 88.nu. 17.

Tranſactio ex læſione reſcinditur, ibi. nu.22.

In tranſactione continetur tacita conditio, quatenus non adſit error, Cont. 90. nu.40.

V

Valet argumentum de Dote ad alimenta, C. 80.nu.25.

Vaſſallus non poteſt diſponere, quod feudum ad maſculos tranſuerſales tranſeat ſi in inueſtitura non ſint admiſſi, Cont. 51. nu.28.

Vaſſallus ſi non eſt paratus obedire, & præſtare ſeruitium Domino, vel negat qualitatem, & conditionem feudi, priuatur feudo, C.62.n.38.

Vaſſallus non poteſt immutare edictũ ſucceſſorium ad præiuditiũ Domini ſuperioris, C. 80.nu. 14.

Vectigalia) quando agitur de vectigalibus omnis interpretatio eſt facienda contra publicanos, Contr.148.nu.6.

Venditio non debet fieri de Palatijs, viridarijs, & alijs ſimilib.in quib.cadit affectio, C.77.nu. 9.

Venditio reſcinditur, quando extat enormiſſima læſio, ibi.nu. 11.

In Venditione, & contractibus oneroſis plenum ius transfertur, Contr.150.nu.5.

Vendẽs ad tempus cariori pretio præſumitur vſurarius, Cont.114.nu.7.

Vendentes merces ijs, qui non ſunt ſimilium mercium artifices, excepto vſu proprio vſurarij præſumuntur, ibi.nu.10.

Veneficium eſt grauius adulterio, Cont.127.nu.4.

Verba ſunt interpretanda contra ſtipulationem, ibi.nu.25.

Etiam ſi non fuerit expreſſum, Cont.150.n. 26.

Verbum (volo) de per ſe diſponit, & importat fideicommiſſum, Cont.98.nu.16.

Verbum deprecatorium non eſt obligatorium, Cont.72.nu.6.

Verbum in reſcripto (diſcretioni tuæ) importat inditium, Cont.77.nu.3.

Verba debent inſeruire intentioni, & non intentio verbis, Cont.90.nu.14.

Verba aliquando ratione adiuncti mutant naturam, Cont.51.nu.37.

INDEX.

Verba (ſpectare, & pertinere) comprabendunt ea, quæ ſunt in dominio noſtro, & poſſidentis, ſed & ea, quæ noſtra eſſe poſſunt, C.53.nu.7.

Verba (ad inuicem ſubſtituo plures) important reciprocam, Cont.65.nu.1.

Verba aliter conſiderantur ſecundum logicos, & aliter ſecundum legiſtas.

Verba Teſtatoris deſiderium denotantia ſufficiunt ad fideicommiſſum, Cont.69.nu.10.

Virtus & ſubſtantia verborum non in eorum cortice, vel ſuperficie, ſed in ſenſu, & intentione conſiſtit, Cont.71.nu.15.

Verba ſi articulātur formalia Teſtatoris ſunt probanda, Cont.71.nu.6.

Verba Teſtatoris improprianturur, dum conſtat de illius voluntate, Cont.84.nu.11.

A Verbis diſpoſitiuis diſcedere, ob ſubtiles interpretationes coniecturales valdè periculoſū eſt, Con 90.nu 34.

Verba Teſtatoris ſunt intelligenda ſecundum propriam verborum ſignificationem, C 91.nu.14.

Verba conuenta de affrancando debent intelligi ad fauorem non ad læſionem, Cont.150.nu.24.

Verba prolata per modum rationis ampliant diſpoſitionem de perſona ad perſonā, C.98.n.17.

Verba in ſeparata oratione non repetunt præcedentem diſpoſitionem, Cont.100.nu.18.

A verbo ū proprietate non eſt recedendū.ib.n.19.

Verba in vna ſubſtitutione non cenſeatur repetita in alia ſubſtitutione ſeparata, Cont.100.n.21.

Verba diſpoſitiua imò deprecatiua inducunt fideicommiſſum, Cont.129.nu.6.

Verba aduerſatiua impediūt repetit. C.129.n.11.

Verborum exuberantia recipit reſtrictionem à ſubiecta materia, Contr.140.nu.4.

Quod verbis non exprimitur, nec mente cogitatum præſumitur, Contr.150.nu.9.

Verba in dubio præſumūtur demōſtratiua,ib.n.10.

Verba demonſtratiua non conſiderantur, ibi.n.11.

Etſi exprimatur ſcutum aureum ad rationem 83. vel 85. bon. pro quolibet ſcuto augmentum debetur de tempore ſolutionis, ibi.nu.12.

Veſtis ab alijs differens deſignat præeminentiam honorum, Cont.105.nu.9.

Vetuſtas habet vim legis,& naturæ C.133.n.11.

Vltima voluptas in feudis nihil valet,C.80.n.13.

Vltimus dicitur,quem nemo ſequitur, C.79.nu.7.

(Vna) dictio. vide in verbo Dictio.

Vnio ſi apparet effectuata in vna ex Eccleſ. ſimul vnitis cenſetur effectuata in alijs, C.135.n.23.

Vniuerſitas nunquam moritur, Contr.76.nu.3.& Cont.91.nu.3. Vide in verbo Perſonæ.

Vocati ſi ſint plures deſcendentes diuerſarū linearum vna extincta admittūtur aliæ, etiam in inferiori gradu ſtāte clauſula in ſtirpes,C.70.n 7.

Vocati in caſu alienat. ſtatim ſecuta alienatione admittūtur,& in eos trāſit dominiū,C.98.n.1.

Etiam quod vocatio conſtaret ex probibit.conſecutiua ad ſubſtitutionem procedentem,ibi.n.2.

Imò poſſunt propria auctoritate occupare,ib.n.3.

Vocatis plurib.lineis omnes debent concurrere ſeruata,proximitate in,vnaquaq;lineaC.98.n.12.

Etſi extaret clauſula (ſalua grauus prærogatiua) ibi.nu.13.

Ad vocationem ſufficit, quod quis ſit poſitus in conditione in contractu, Cont.129.nu.7.

Vel quod bis in conditione ſit poſitus, ibi.nu.8.

Inter Doct.magna eſt cōtrouerſia, an in vocatione per Teſtat. facta de proximiori intelligatur de proxim. grauati,vel grauantis, C.139.n.1.

Voluntas teſtatoris probatur per duos teſtes,Controu.71.nu.67.

Volo verbum importat fideicōmiſſum, C.69.nu.3.

Voluntas coptatoria dicitur 3.modis, C.115.n.7.

Voluntas Teſtatoris eſt indiuidua, C.135.nu.25.

Vſura poteſt probari per proxenetas, & mediatores, Contr.56.nu.5.

Imò admittuntur in Teſtes illi, cum quibus tale crimen fuit commiſſum, ibi.nu.6.

Vſurarius etiam dicitur ille, qui non exigit vſuras, ibi.nu.9.

Quia ſola ſpe committitur vſura, ibi. nu. 10.

Vſurarius vltra pœnas à Sacris Canon.& ſtatutis impoſitas tenetur ad intereſſe damnum patientis, Contr.56.nu.14.

Non admittitur ad confeſſiones non facta reſtitutione, ibi.nu.15.

Non poteſt teſtari, ibi.nu.16.

Non admittitur ad habitandum in Ciuitatibus, & in oppidis, ibi.nu.17.

Diciturq; raptor, & fur, ibi.nu.18.

Vſura, & ſimulatio contractus poſſunt probari coniecturis, & præſumptionibus, C.114.nu.1.

Imò argumentis, ibi.nu.2.

Et duabus veriſimilitudinibus, ibi.nu.4.

Et quando deficerent probationes Iudex pro reperiēda veritate poteſt diuenire ad torturā ib.n.3.

Vſura eſt maius peccatū, quod fieri poſſit, ib.nu.5.

Vſus, & vſusfructus eodem modo conſtituitur, Cont.55.nu.10.

Vſufructuarius, qui non dedit fideiuſſorem de vtēdo non facit fructus ſuos, Cont.55.nu.11.

Nec poteſt exigere debitores hæreditarios, n.12.

In vſufructuarium tranſit dominiū pecuniæ ſolutæ per proprietariū,vel per debitores,C.55.n.20.

Vtilitatē ſuā quilibet poteſt procurare, C.94.n.4.

Vxor in diſpoſitione facta de proximis non continetur, Contr.54.nu.13.

Vxor conſtante matrimonio non poteſt agere non probata mariti vergentia, Cont.77.nu.20.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX.

Verba (ſpectare, & pertinere) comprǽhendunt ea, quæ ſunt in dominio noſtro, & poſſidentis, ſed & ea, quæ noſtra eſſe poſſunt, C.53.nu.7.

Verba (ad inuicem ſubſtituo plures) important reciprocam, Cont.65.nu.1.

Verba aliter conſiderantur ſecundum logicos, & aliter ſecundum legiſtas.

Verba Teſtatoris deſiderium denotantia ſufficiunt ad fideicommiſſum, Cont.69.nu.10.

Virtus & ſubſtantia verborum non in eorum cortice, vel ſuperficie, ſed in ſenſu, & intentione conſiſtit, Cont.71.nu.15.

Verba ſi articulãtur formalia Teſtatoris ſunt probanda, Cont.71.nu.6.

Verba Teſtatoris improprïantur, dum conſtat de illius voluntate, Cont.84.nu.11.

A Verbis diſpoſitiuis diſcedere, ob ſubtiles interpretationes coniecturales valdè periculoſũ eſt, Con 90.nu 34.

Verba Teſtatoris ſunt intelligenda ſecundum propriam verborum ſignificationem, C 91.nu.14.

Verba conuenta de affraneanlo debent intelligi ad fauorem non ad læſionem, Cont.150.nu.24.

Verba prolata per modum rationis ampliant diſpoſitionem de perſona ad perſonã, C.98.n.17.

Verba in ſeparata oratione non repetunt præcedentem diſpoſitionem, Cont.100.nu.18.

A verbo ũ proprietate non eſt recedendũ.ib.n.19.

Verba in vna ſubſtitutione non cenſentur repetita in alia ſubſtitutione ſeporata, Cont. 100.n.21.

Verba diſpoſitiua imò deprecatiua inducunt fideicommiſſum, Cont.129.nu.6.

Verba aduerſatiua impediũt repetit. C.129.n.11.

Verborum exuberantia recipit reſtrictionem à ſubiecta materia, Contr.140.nu.4.

Quod verbis non exprimitur, nec mente cogitatum præſumitur, Contr.150.nu.9.

Verba in dubio preſumũtur demõſtratiua,ib.n.10.

Verba demonſtratiua non conſiderantur, ibi.n.11.

Etſi exprimatur ſcutum aureum ad rationem 83. vel 85. bon. pro quolibet ſcuto augmentum debetur de tempore ſolutionis, ibi.nu.12.

Veſtis ab alijs diuerſus deſignat præeminentiam honorum, Cont.105.nu.9.

Vetuſtas habet vim legis, & naturæ C.133.n.11.

Vltima voluntas in feudis nihil valet, C.80.n.13.

Vltimus dicitur, quem nemo ſequitur, C. 79.nu.7.

(Vna) dictio. vide in verbo Dictio.

Vnio ſi apparet eſſe effectuata in vna ex Eccleſ. ſimul vnitis cenſetur effectuata in alijs, C.135.n.23.

Vniuerſitas nunquam moritur, Contr.76.nu.3.& Cont.91.nu.3. Vide in verbo Perſonæ.

Vocati ſi ſint plures deſcendentes diuerſarũ linearum vna extincta admittũtur aliæ, etiam in inferiori gradu ſtãte clauſula in ſtirpes, C.70.n 7.

Vocati in caſu alienat. ſtatim ſecuta alienatione admittũtur,& in eos trãſit dominiũ,C.98.n.1.

Etiam quod vocatio conſtaret ex prohibit.conſecutiua ad ſubſtitutionem præcedentem,ibi.n.2.

Imò poſſunt propria auctoritate occupare,ib.n.3.

Vocatis plurib.lineis omnes debent concurrere ſeruata,proximitate in,vnaquaq;lineaC.98.n.12.

Etſi extaret clauſula (ſalua graans prærogatiua) ibi. nu.13.

Ad vocationem ſufficit, quod quis ſit poſitus in conditione in contractu, Cont.129.nu.7.

Vel quod bis in conditione ſit poſitus, ibi.nu.8.

Inter Doct.magna eſt cõtrouerſia, an in vocatione per Teſtat. facta de proximiori intelligatur de proxim.grauati,vel grauantis, C.139.n.1.

Voluntas teſtatoris probatur per duos teſtes,Controu.71.nu.67.

Volo verbum importat fideicõmiſſum, C.69.nu.3.

Voluntas coptatoria dicitur 3.modis, C.115.n.7.

Voluntas Teſtatoris eſt indiuidua, C.135.nu.25.

Vſura poteſt probari per proxenetas, & mediatores, Contr.56.nu.5.

Imò admittuntur in Teſtes illi, cum quibus tale crimen fuit commiſſum, ibi.nu.6.

Vſurarius etiam dicitur ille, qui non exigit vſuras, ibi.nu.9.

Quia ſola ſpe committitur vſura, ibi. nu. 10.

Vſurarius vltra pœnas à Sacris Canon.& ſtatutis impoſitas tenetur ad intereſſe damnum patientis, Contr.56.nu.14.

Non admittitur ad confeſſiones non facta reſtitutione, ibi.nu.15.

Non poteſt teſtari, ibi.nu.16.

Non admittitur ad habitandum in Ciuitatibus, & in oppidis, ibi.nu.17.

Diciturq; raptor, & fur, ibi.nu.18.

Vſura, & ſimulatio contractus poſſunt probari coniecturis, & præſumptionibus, C.114.nu.1.

Imò argumentis, ibi.nu.2.

Et dubus veriſimilitudinibus, ibi.nu.4.

Et quando deficerent probationes Index pro reperienda veritate poteſt diuen re ad torturã ib.n.3.

Vſura eſt maius peccatũ, quod fieri poſſit, ib.nu.5.

Vſus, & vſusfructus eodem modo conſtituitur, Cont.55.nu.10.

Vſufructuarius, qui non dedit fideiuſſorem de vtẽdo non facit fructus ſuos, Cont.55.nu.11.

Nec poteſt exigere debitores hæreditarios, n.12.

In vſufructuarium tranſit dominiũ pecuniæ ſolutæ per proprietariũ,vel per debitores,C.55.n.20.

Vtilitatẽ ſuã quilibet poteſt procurare, C.94.n.4.

Vxor in diſpoſitione facta de proximis non continetur, Contr.54.nu.13.

Vxor conſtante matrimonio non poteſt agere non probata mariti vergentia, Cont.77.nu.20.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

F 46.

Digitized by Google